

Ma M̄weni Sulumani ge Melefit

Muyang New Testament

Contents

Ma Mūweni Sulumani ya Meciyū àbàki ni	1
Ma Mūweni Sulumani ya Mark àbàki ni	61
Ma Mūweni Sulumani ya Lūk àbàki ni	100
Ma Mūweni Sulumani ya Zeṛ àbàki ni	164
Tūwi ga ndam asak ga Yezu	208
Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni	267
Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Koreṛ enjenjeni ni	297
Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Koreṛ ye cū ni	324
Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni	342
Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Efez ni	353
Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Filip ni	363
Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni	370
Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik enjenjeni ni	377
Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik ye cū ni	383
Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni	387
Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cū ni	395
Wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni	401
Wakita ga Pol ya àbikioru ana Filemoṛ ni	405
Wakita ya tḃbikioru ana ndam Hebrī ni	407
Wakita ge Zek ya àbàki ni	431
Wakita ge Piyer ya àbàki enjenjeni ni	439
Wakita ge Piyer ya àbàki ye cū ni	447
Wakita ge Zeṛ ya àbàki enjenjeni ni	452
Wakita ge Zeṛ ya àbàki ye cū ni	459
Wakita ge Zeṛ ya àbàki ya mahkḃr ni	461
Wakita ge Zūd ya àbàki ni	463
Pakama mangahani ya Melefit àhiaba ana Zeṛ a ni	466

Ma Maweni Sulumani ge Melefit

New Testament in Muyang

Language: Muyang

Provided by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

7fea74f6-4ba4-5a54-a7cf-a6c88fbc1968

ISBN: 978-1-5313-0450-8

Ma Mūweni Sulumani ya Meciyu ābēki ni

Ere ye ti mādēmki ka Ma Mūweni Sulumani ya Meciyu ābēki ni

Maslaṅa ya ābēki wakita ge Meciyu ni ādāfay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nēṅgu ni, kwa ka mən-jēki gani ndam ga Yezu dēk tēsēra ābēki ti Meciyu zal asak ga Yezu ni (Meciyu ti tēzalay naṅ Levi daya). Maslaṅa ya ābēki wakita ni ti zal Zude, awayay adafaki ma ga ndam mahēṅgaray pakama ge Melefit ya tādēmbiyu, tādēm amagravu ni ti āgrava ka sarta ga Yezu edefiṅ a (jēṅgey Meciyu 1.22-3 ; 2.15 ; 2.17-18 ; 2.23 ; 3.3 ; ma ndahaṅ tēbu akada hini daya).

Ka mən-jēki ga wakita ni Meciyu ādēmki ma ke miwi ga Yezu. Kālēṅ gani āṅgēhad ere ye ti Yezu āgray akaba ādēm ni dēk akada ga ata Mark nday ata Lūk ya tāṅgēhad ni : Yezu āṅjēki ke tūwi gayan ka had Gelili, ōru gwar a Zerūzalem. Yezu naṅ ābu agray tūwi gayan ni ti gūzit āna gūzit ndam ya tadēbay naṅ ni tēsēr naṅ ti naṅ way ; kālēṅ gani Piyer ādēm Yezu ti naṅ Krist bay gēdākani ya amara ni (16.16). Piyer āra ādēma pakama nana ti kālēṅ gani Yezu ōru gwar a Zerūzalem, wudāka akoru ti āhi ana ndam madēbay naṅ ni ahār ādēm tākad naṅ eslini, māk amaṅgaba e kisim ba (16.21).

E kidiṅ ga pakama ga Yezu ya ādēm ni bu ni ti Meciyu ādaba ndahaṅ a, āslamatakabu, ābēki ka mēlaṅ gērgēri zlam a wakita gayan ni bu : ma ga Yezu ya ādēm ka hēma ni (5.1–7.29), ma ga Yezu ya ādēm ka ya ti aslēr ndam asak gayan ni (10.1–11.1), ma gozogul ga Yezu ya ādēmki ka Mēgur ge Melefit ni (13.1-52), ahēmamam ndam ga Yezu tānjēhadkabu ni (18.1–19.2) akaba ma ga Yezu ya ādēmki ka mandav ga duniya ni (24.1–25.46).

Meciyu adēfiki ana leli zlam ya ti tā-grakivu ka Yezu ni ti āgravu akada ga zlam ya ti āgrakivu ka ndam Izireyel a Wakita ge Melefit ya ahaslani bu ni. Yezu āslēka ka had Ezip a akada ga ndam Izireyel na (2.14-15) ; tābaray naṅ akada ga ndam Izireyel ya tāsłēk-aba a dēluv ba ni (3.13), ācaka daliya a huđ gili ba (4.1) māk ācēliya a hēma va ga macahi Divi ge Melefit ana mis akada ge Mūwiz ya āgray na (5.1). Yezu ti naṅ bay mēgri tūwi ana Melefit ya ācakay daliya a kēla geli vu ni (Izayi 53.4 ; Meciyu 8.17) ; naṅ Wur ge Mis, ya Deniyel ēpi Melefit amēfiyu naṅ a bay vu ni (Deniyel 7.13-14 ; Meciyu 9.6). Yezu ēndeveriṅaba tūwi gayan na dēk : kani ti naṅ « Melefit ya ānjēhad akaba leli ni » (Emenūwel) ya Izayi ādēmki ma ni (Izayi 7.14 ; Meciyu 1.23 ; 28.20).

Slimi ga ata bēṅ ga bēṅ ga Yezu

(Lūk 3.23-38)

1 Yezu *Krist ti naṅ wur huđ ge Devit, wur huđ ga Abraham daya. Slimi ga ata bēṅ ga bēṅjani ti nday hi : ² Abraham ēwi Izak, Izak ēwi Zekup, Zekup ēwi Zūda akaba bēza ga mēṅjani ndahaṅ, ³ Zūda ēwifija ata Ferez nday ata Zara kà Tamar a, Ferez ēwi Esroṅ, Esroṅ ēwi Aram, ⁴ Aram ēwi Aminadap, Aminadap ēwi Nasoṅ, Nasoṅ ēwi Salmon, ⁵ Salmon ēwifija Boz kà Rahap a, Boz ēwifija Zobet kà Rut a, Zobet ēwi Zese, ⁶ Zese ēwi Devit. Devit ti āzum bay.

Bay Devit ēwifija Salomoṅ kà wal ge Yūri a, ⁷ Salomoṅ ēwi Robowam, Robowam ēwi Abiya, Abiya ēwi Asaf, ⁸ Asaf ēwi Zusafat, Zusafat ēwi Zuram, Zuram ēwi Oziyas, ⁹ Oziyas ēwi Zowatam, Zowatam ēwi Asaz, Asaz ēwi Ezesiyas, ¹⁰ Ezesiyas ēwi Manase, Manase ēwi Amoṅ, Amoṅ ēwi Zuziyas, ¹¹ Zuziyas ēwi Zesūniyas akaba bēza ga mēṅjani. Ka sarta gani nani ti tēhloru ndam *Zude ka had Babiloṅ.

¹²Tàra t̄həloya ndam Zude ka had Babilon a ti Zesuniyas ewi Salatiyel, Salatiyel ewi Zorobabel, ¹³Zorobabel ewi Abiyut, Abiyut ewi Eliyakim, Eliyakim ewi Azor, ¹⁴Azor ewi Sadok, Sadok ewi Akim, Akim ewi Eliyut, ¹⁵Eliyut ewi Eleyazar, Eleyazar ewi Matañ, Matañ ewi Zekup, ¹⁶Zekup ewi Zuzef. Zuzef ti zal ga Mari ya ewi Yezu ni. Yezu ti t̄zalay nañ Krist.

¹⁷Nahkay e kidin̄ ga sarta ga Abraham akaba sarta ge Devit bu ni ti b̄za huf b̄za huf ga Abraham kru mahar fad ; e kidin̄ ga sarta ge Devit akaba sarta ya ti t̄həloru ndam Zude ka had Babilon ni bu ni ti b̄za huf b̄za huf ga Abraham kru mahar fad ; e kidin̄ ga sarta ya ti t̄həloru ndam Zude ka had Babilon ni akaba sarta ge Krist bu ni ti b̄za huf b̄za huf ga Abraham kru mahar fad.

**Məslər ge Melefit ahi ana Zuzef
etiweya wur a, slimi gani Yezu**

(Luk 2.1-7)

¹⁸Tiwi Yezu *Krist ti àgravu nahkay hi : mən̄ani Mari m̄va ge Zuzef. Zuzef àzay nañ fañ ndo, ay tipi ti nañ a huf. Nañ a huf ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. ¹⁹Zal gani Zuzef ti nañ mis jireni, nahkay àra epia nañ a, nañ a huf ti àwayay madafani do. Adəm ambrəñ nañ akal-akal. ²⁰Nañ àbu ajalay ahàr nahkay ti *məslər ge Melefit àngazlivu e kisim mizideni bu, àhi ahkado : « Zuzef wur huf ge Devit, kàgray aṅg-waz ga mazay Mari ga wal ba, adaba wur ya a huf gayañ bu ni ti àzay huf gani àna njəda ga Məsuf Njəlatani. ²¹Ara ewi wur zalani. Emiweya ti akədi slimi Yezu, adaba nañ ti amahəṅgay ndam gayañ, aməhəlababa tay a magudar zlam gatay ba. »

²²Zlam gani nani àgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana

bay mahəṅgaray *pakama gayañ ni mâ-gravu. Pakama gani nani ti nihi : ²³« Wur dahalay ya àsər zal fañ ndo ni ara azay huf, emiwi wur zalani, atəzalay nañ Emenuwel. » *Emenuwel ti awayay adəm̄vaba « Melefit nañ àbu akaba leli. » ²⁴Zuzef nakəñ àra epidekva ti àgray ere ye ti m̄slər ga Bay Melefit àhi gray ni. Àzay Mari nakəñ ga wal, ²⁵ay t̄andəhadkabu ndo, duk àbivoru ana sarta ya Mari eweya wur na ni. Nahkay Mari nakəñ ewi wur zalani, mək Zuzef àdi slimi gani Yezu.

**Ndam məsər zlam tara
tamənjaya Yezu a**

2 Tiwi Yezu ti e Betlehem ka had *Zude. Ka sarta gani nani ti Erot nañ bay ga ndam *Zude. Tàra tiwia Yezu a ti ndam ndahañ t̄ara a Zeruzalem a ; nday ndam məsər zlam, t̄s-ləkabiya gwar egezi a. ²Tàra t̄injia ti t̄ihindi, t̄ədəm : « Bay ga ndam Zude ya tiwi ni ti nañ eley ? M̄ara ti adaba boṅgur àcəlaya, adafaki tiweya bay gəđakana. M̄ipia boṅgur na ti m̄ara ga mabəhad̄i mirdim a. » ³Bay *Erot àra ecia ma gana ti ma gani àhəlia ahàr a dal-dal ; ma gani àhəlia ahàr ana ndam Zeruzalem a dek daya. ⁴Eslini Erot nakəñ àzalakabu gəđakani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Zude ya *t̄əsəra Wakita ge Melefit a ni. Àzalakabu gəđakani ga ndam Zude ni nahkay ti ge mihindifiña kà tay a : « *Krist Bay gəđakani ya amara ni ti, etiwi nañ ti eley ? » ⁵Nañ nakəñ àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakəñ t̄əhəṅgrifəñ, t̄əhi : « Etiwi nañ ti e Betlehem ka had Zude, adaba bay mahəṅgaray *pakama ge Melefit nahañ àbeki a wakita gayañ bu nahkay hi :

⁶« Bay Melefit adəm :

*1:23 Izayi 7.14.

Lekulām ndam Betlehem ka had Zude ni ti
 kesa gekuli gəɗakani àtam kesa ndahaŋ
 ga had Zude ni,
 aɗaba etiwɪ bay a kesa gekuli bu.
 Bay gani nani ti amədi kama ana ndam
 goro ndam *Izireyel.” †»

⁷ Bay Erot àra ècia ma na nahkay ti
 àzalakabu ndam mäsər zlam ni akal-
 akal, èhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana
 tay ahkado : « Boŋgur ni ti àcəlaya
 ananaw ? » ⁸ Tàra tǎhia sarta gana ti
 àsləroru tay e Betlehem, àhi ana tay :
 « Dəgum, kəɗəbum mələŋ ga wur ya tiwi
 ni lala. Akəsəruma mələŋ gana ti, ŋguma
 ti kəhəŋgrumu ma gani. Aɗaba nu day
 nara nakoru ga mabəhadɪ mirdim. »

⁹ Nday nakəŋ tàra ticia ma ga bay na
 ti tàsləka. Nday təbu takoru e divi bu ni
 ti tìpi boŋgur ya àcəlaya gwar egezi a
 ni, naŋ àbu akoru kama gatay. Boŋgur
 ni naŋ àbu akoru nahkay ti òru ècikki ka
 mələŋ ga wur ya naŋ àvu ni. ¹⁰ Tàra tìpia
 boŋgur na ti təmərva dal-dal, ¹¹ tǎhuriyu
 a ahay ya ti boŋgur ècikki ni vu, tǎdi
 ahàr ana wur ni nday ata mənani Mari.
 Tàra tìpia wur na ti tǎbəhadɪ mirdim
 grik meleher ndiɓa ndiɓa ana had, mək
 tǎzləkaba sahar gatay a, tǎhəlaya zlam
 a, tǎbi ana wur ni. Zlam gani nday hi :
 gru, haf ya tamal tazəbay ezi ti àbəlay ni,
 akaba haf nahaŋ təzalay mir, ezi akada
 ge tersel ni. ¹² Kələŋ gani Melefit àhi ma
 ana tay e kisim mizidəni bu, àhi ana tay
 ahkado : « Kəŋgumoru gwar afa ga Erot
 ba. » Nahkay nday nakəŋ tàsləka, tǎŋ-
 goru a magam gatay àna divi nahaŋ zlam
 gatay.

Ata bəŋ ga Yezu tacuhworu àna Yezu ka had Ezip

¹³ Ndam mäsər zlam ni tàra tàsləka ti
 *məslər ge Melefit àŋgazlivu ana Zuzef e
 kisim mizidəni bu, àhi ahkado : « Sləka,
 za wur na nday ata mənana, cuhworu
 àna tay gwar ka had Ezip. Ekinjumiya ti
 ŋjəhaduma eslina. Anəhuk “Sləka” day
 kwa ti akəsləkumbiya. Aɗaba *Erot naŋ
 àbu aɗəbay divi ge mijij wur ni. »
¹⁴ Zuzef àra ècia ma na nahkay nahəma,
 ga mələvad gani nani ècikaba, àzay wur
 ni nday ata mən ga wur ni, òru ka
 had Ezip. ¹⁵ Tòru tinjua eslina ti tǎn-
 jəhadɪyu duk àbiviya ana kisim ga bay
 Erot. Ata bəŋ ga Yezu tòru àna Yezu ka
 had Ezip ti, ti pakama ga bay mahəŋ-
 garay *pakama ga Bay Melefit mǎgravu.
 Pakama ya àɗəm ni ti nahkay hi : « Nəza-
 labiyu wur goro ti kwa ka had Ezip. ‡ »

Tabazl bəza

¹⁶ Erot àra ècia ndam mäsər zlam ni
 tǎgosa naŋ a ti àzuma bəruv a dal-dal.
 Nahkay àsləroru mis, àhi ana tay tòru
 tǎbazl bəza ga kesa Betlehem akaba bəza
 ge mis ya tǎnjəhad kà gəvay gani ni.
 Àhi ana tay tǎbazl bəza ya ti tǎzuma vi
 a cə cəna akaba ya tǎsli vi cə cəni
 ndo ni dek. Àɗəm tǎbazl bəza ge vi cə
 cəni ni ti aɗaba ndam mäsər zlam ni
 tǎhi « Mìpi boŋgur enjenjeni ti àgray vi
 cə nihi. » ¹⁷ Nahkay pakama ge Zeremi
 bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni
 àgravu. Pakama gani nahkay hi :

¹⁸ « Tici zlahay a Rama : tuway ahənday
 dal-dal, tagray delulu.

Nani Resel, etəwi bəza gayəŋ,
 àwayay ti mis tǎdabakay naŋ do, aɗaba
 bəza gayəŋ tǎbi va bi. ¶ »

†2:6 Mise 5.1.

‡2:15 Oze 11.1.

¶2:18 Zeremi 31.15.

**Ata bəŋ ga Yezu
tasləkabiya ka haɗ Ezip a**

¹⁹ Kələŋ gani bay *Erot nakəŋ àməta. Àra àməta ti məslər ga Bay Melefit àŋgazlivu ana Zuzef ka haɗ Ezip e kisim mizideni bu keti, ²⁰ àhi ahkado : « Cikaba, za wur na nday ata mənəna, kəŋgoru àna tay ka haɗ Izireyel. Adaba ndam ya ti tàwayay makaɗ wur ni ti təməta. » ²¹ Zuzef nakəŋ àra ècia ma na ti ècik, àzay wur ni nday ata mənəŋ ga wur ni, tàsləka tənəgoru ka haɗ Izireyel. ²² Ay Erseleyus wur ga Erot àhuriya a bay ga bənəna va ka haɗ *Zude a. Zuzef nakəŋ àra ècia ma gana ti aŋgwaz awər naŋ, àwayay məhuriyani ka haɗ Zude do. Es-lini *məslər ge Melefit àhi ma e kisim mizideni bu, nahkay Zuzef nakəŋ òru ka haɗ *Gelili. ²³ Òru ènjəa eslina ti ànjəhad a kəsa nahaŋ bu ; təzalay kəsa gani Nazaret. Nahkay ere ye ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya tədəmbiyu ni àgrava. Ma gani nahkay hi : « *Bay gəɗakani ya amara ni ti atəzalay naŋ zal Nazaret. »

Pakama ge Zeŋ bay məbaray mis ni

(Mark 1.1-8 ; Lək 3.1-9 ; Zeŋ 1.19-28)

3 A vad nahaŋ àbu nahəma, Zeŋ bay məbaray mis ni àhərkiaya ke mis a huɗ gili ba ka haɗ *Zude ga məhi ma ana mis. ² Àhi ana mis ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekuli a, adaba *Məgur ge Melefit ènjia wuɗak. ³ » ³ Zeŋ ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àdəmkiabiya ma, àdəm : « Maslaŋa azlah a huɗ gili bu, dənəgu gayaŋ ahəndabiyu. Àdəm : “Slamatumikabu divi ana Bay gəɗakani, ahàr àdəm divi gayaŋ mālā ndələba.” ** »

⁴ Zeŋ ti naŋ àbu àna azana mələmani àna eŋguc ge ezligwemi, awəlvu àna maslpara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayaŋ ti eyew akaba amu. ⁵ Es-lini ti ndam Zeruzalem, ndam ga haɗ Zude dek akaba ndam ya ti tanjəhad kà gəvay ga zalaka *Zurdeŋ ni dek tərəkia ke Zeŋ nakəŋ a, ⁶ tədəfaya zlam gatay ya təgudar na, mək Zeŋ nakəŋ àbaray tay a zalaka Zurdeŋ ni bu huya.

⁷ Ndam *Feriziyen akaba ndam *Seduseyen kay tərəkia ke Zeŋ a ti məbaray tay. Zeŋ nakəŋ àra èpia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti medək ! Way àhi ana kuli dəguma afa goro a ti kàtamumfəŋa kà məzum bəruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wuɗak na way ? ⁸ Tamal ti kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a edeɗiŋ edeɗiŋena ti, grum təwi ya ti adafaki lekuləm kàmbatumva ni. ⁹ ŋgay bəŋ ga bəŋ gekuli Abraham, nahkay akatamum ti kəhumi ana ahàr ba, adaba nəhi ana kuli nahəma, Melefit esliki məhiani ana akur nday ndani tigi bəza huɗ ga Abraham day, agravu. ¹⁰ Si kəgrum təwi sulumani kwa. Do ni ti Melefit naŋ ànjəkia ka matraɓ kuli a àndava, agri ana kuli akada ge mis ya mənəŋ ga zlam gayaŋ tiwi bəza sulumani do ni ti azay zlabā gayaŋ ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni. ¹¹ Nu ti nabaray kuli àna yam ti mis təsər lekuləm kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a, ay maslaŋa nahaŋ naŋ àbu ara e divi ba kələŋ goro a : naŋ ti aməbaray kuli àna *Məsuf Njəlatani akaba àna aku. Naŋ gani nani ti njəɗa gayaŋ àtama goro a ; nu ti way ga məziaba kimaka gayaŋ a di way ? ¹² Emedekaba mis a akada ge mis ya àza hijid gayaŋ a ahar va, ahar hay àna naŋ ni. Aharaba ti abiyu yam ga hay ni a

§3:2 A wakita ge Meciyu bu, tədəm « Məgur ga huɗ melefit, » awayay adəmvaba « Məgur ge Melefit. »

**3:3 Izayi 40.3.

guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmèt day-day do. »

Tabaray Yezu

(Mark 1.9-11 ; Lük 3.21-22)

¹³ Eslini Yezu àsləka ka had *Gelili a, àrəkioru ke Zeñ kà gəvay ga zalaka *Zərdeñ ti Zeñ *məbaray nañ. ¹⁴ Ay ti Zeñ àwayay məbaray nañ do, àhi ahkado : « Amal nu nərəkukoru ti kàbaray nu. Nihi ti nak kərəkua ti nàbaray kur sawaŋ aw ? » ¹⁵ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nihi ti gəskabá, gray nahkay hayañ. Tamal mągra nahkay ti mągra ere ye ti Melefit awayay na dek. Àgəski ti magray nahkay. » Zeñ àra ècia ma ga Yezu na ti àgəskabu, àbaray nañ. ¹⁶ Zeñ àra àbara Yezu a ti Yezu àcəlaya a yam ni ba. Eslini huđ melefit àzləkvaba, mək Yezu nakəŋ èpi *Məsuf ge Melefit àhərkiaya akada ga kurkoduk ya ahər na. ¹⁷ Eslini dəŋgu àhəndabiyu a huđ melefit bu akada dəŋgu ge mis, àdəm : « Maslaŋa hini ti wur goro, nawayay nañ dal-dal ; aməru məbəruf dal-dal. »

Seteni ahəlfəŋa eyu kà Yezu a

(Mark 1.12-13 ; Lük 4.1-13)

4 Kələŋ gani *Məsuf ge Melefit àzoru Yezu a huđ gili vu ti *Seteni məhəlfəŋa eyu a. ² Eslini Yezu nakəŋ àgəs ndəra, àzum zlam ndo vad kru kru fađ məlafat akaba məlavaf gani do dek. Kələŋ gani ləwir àwərkaba nañ a. ³ Nahkay bay məhəlfəŋa eyu kə mis a ni àrəkioru, àhi ; « Tamal ti nak Wur ge Melefit eđeđiŋ ti hi ana akur nday hini təmbukvu *dipeŋ zla aw. » ⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm :

“Mis anjəhad ti àna zlam məzumani ciliŋ do ; anjəhad ti àna pakama ya Melefit àdəm ni dek.” ^{††} »

⁵ Eslini Seteni àzoru nañ a kəsa *njələtani ni vu, àfəkad nañ jik ka ahər ga *ahay gəđakani ge Melefit ni, ^{‡‡6} mək àhi : « Tamal nak Wur ge Melefit eđeđiŋ ti diyu a had, adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Melefit aməhi ma ana məslər gayaŋ, atakəcaw kur, ti asak gayak ènjifiŋ kà akur ba.” ^{¶¶} » ⁷ Ay Yezu àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəŋa eyu kà Bay Melefit gayak a ba.” ^{§§} » ⁸ Eslini Seteni nakəŋ àzoru Yezu ka ahər ga həma zəbalani, àdəfiki had ga duniya gərgərani dek, àdəfiki njəda akaba elimeni gatay, ⁹ mək àhi : « Kəbu kipioru zlam ni dek do waw ? Tamal ti kàbəhadua mirdim a meleher ndiə ana had ti anəbuk tay dek. » ¹⁰ Eslini Yezu àhi : « Həđakfua, Seteni. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Akabəhadı mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay nañ nañ bəlaŋ ciliŋ.” * » ¹¹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti Seteni nakəŋ àsləkafəŋa. Àra àsləkafəŋa ti *məslər ge Melefit tərəkia ka Yezu a, təfi ahər.

Yezu anjəki ke təwi gayaŋ ka had Gelili

(Mark 1.14-15 ; Lük 4.14-15)

¹² Kələŋ gani mis təhi ana Yezu təfiya Zeñ a dəŋgay va. Yezu àra ècia ma gana ti àsləka òru ka had *Gelili. ¹³ Òru ènjəa eslina ti anjəhad a Nazaret ndo, òru anjəhad a Kafarnahum. Kafarnahum ti kà gəvay ga *dəluf gəđakani ga had Gelili, ka had ga Zabuloŋ akaba ga Naf-

^{††}4:4 Mimbiki 8.3.

^{‡‡}4:5 Kəsa njələtani ni ti Zerəzalem.

^{¶¶}4:6 Limis 91.11-12.

^{§§}4:7 Mimbiki 6.16.

*4:10 Mimbiki 6.13.

tali. ¹⁴Àgray nahkay ti pakama ge Izayi bay mahəngaray *pakama ge Melefit ya adəmbiyu ni ti mǎgravu. Adəm nahkay hi :

¹⁵« Lekuləm ndam ga had ga Zabulon akaba ga Naftali, gwar ka dəluy, ke ledi ga zalaka *Zurdeŋ ni !

Ka had Gelili gekuli ti ndam ya nday ndam *Zude do ni təbu kay,

¹⁶ay mis ya ti tanjəhad a mələŋ zinj-zijeni bu ni tipia mələŋ masladana dal-dal ;

mis ya ti tanjəhad akada nday mis məmətani ni, mələŋ əsladīa ana tay a.† »

¹⁷Ka sarta gani nani Yezu ənjəki ka məhi ma ana mis, adəm : « Mbatumkaba majalay ahər gekuli a, adaba *Məgur ge Melefit ənjia. »

Yezu azalay ndam məgəs kilif fad

(Mark 1.16-20 ; Lük 5.1-11)

¹⁸A vad nahaŋ Yezu naŋ əbu asawadāy kə gəvay ga dəluy Gelili ti əpi mis ndahaŋ cū nday kə məŋ gatay. Bələŋ gani slimi gayaŋ Simu naŋ ya təzalay Piyer ni, nahaŋ ni ti ni slimi gayaŋ Andre. Nday təbu tətəliyu zəva gatay a dəluy vu, adaba nday ndam məgəs kilif. ¹⁹Eslini Yezu əhi ana tay : « Dəbumbiyu nu ; anagraŋ ti kīgum ndam məhəlibiyu mis ana Melefit akada ya ti kəgəsum kilif ni. » ²⁰Tərə ticia pakama ga Yezu na ti təmbərbu zəva gatay ni ndəbak, tədəbay naŋ hūya. ²¹Nday təbu takoru ti Yezu əpi mis ndahaŋ cū, nday kə məŋ gatay keti ; nday bəza ge Zebede, bələŋ gani slimi gayaŋ Zek, nahaŋ ni ti ni slimi gayaŋ Zeŋ. Nday a *slalah ga yam bu akaba bəŋ gatay Zebede, təbu təslamalay zəva gatay. Yezu əra əpia tay a ti əzalay tay.

²²Nday nakəŋ tərə ticia zalay ga Yezu na ti təmbərbu slalah ga yam gatay ni akaba bəŋ gatay ni, tədəbay naŋ.

Yezu acahi zlam ana mis akaba ahəngaraba mis a

(Lük 6.17-19)

²³Kələŋ gani Yezu əsawadāy ka kəsa ka kəsa ga had *Gelili ni dek, əcahi zlam ana mis a ahay ga *mahəngalavū Melefit ye eslini ni bu. Əhi *Ma Məweni Sulumani əki ka *Məgur ge Melefit ana tay, əhəngaraba ndam gatay dərani akaba ndam gatay ya arməwər gərgərani awər tay na dek. ²⁴Nahkay ndam ga had Siri dek ticia zlam ga Yezu ya əgray na. Eslini təhəlibiyu ndam gatay ya təbəsey do ni dek : ndam ga arməwər, ndam ya ti təcakay daliya ni, ndam ya ti seteni təniviyu ana tay ni, ndam ya ti araŋa agəs tay bərək bərək ni, akaba ndam dərə. Təhəlibiya tay ana Yezu a ti Yezu əhəngaraba tay a. ²⁵Mis dal-dal təslək-abiya e Gelili a, ka had ga *Kəsa Kru a, a Zeruzalem a, ka had *Zude akaba ke ledi ga zalaka *Zurdeŋ a, tədəbay Yezu.

Yezu acahi zlam ana mis a həma bu

5 Yezu əra əpia mis dal-dalani na ti əcəloru a həma vu, ənjəhad digəs. Nahkay ndam mədəbay naŋ ni tərəkioru, ²mək Yezu ənjəki ka macahi zlam ana tay.

Məmərani ga ndam ga Yezu

(Lük 6.20-23)

Əhi ana tay ahkado :

³« Ndam ya ti təsəra nday ndam talaga kə eri ge Melefit ni ti təmərnu, adaba *Məgur ge Melefit ti gatay.

⁴Ndam ya ti titəwi ni ti təmərnu, adaba Melefit aməhəngrivu bərūv ana tay. ‡

†4:16 Izayi 8.23–9.1.

‡5:4 A wakita ndahaŋ bu təmbatkaba lemeru 4 ata 5 a.

⁵Ndam ya ti nday kudufani ni ti t̄m̄ərvu, adaba Melefit am̄əvi had ya ti ad̄əm am̄əvi ana ndam gayan ni ana tay.

⁶Ndam ya ti tawayay jiri ge Melefit akada ya tawayay zlam məzumani akaba zlam miseni ni ti t̄m̄ərvu, adaba etipi jiri gani nani, atərah̄ ana nan̄ akada ya t̄ərah̄ ana zlam məzumanani ni.

⁷Ndam ya ti mis t̄əsi cicihi ana tay ni ti t̄m̄ərvu, adaba nday day at̄əsi cicihi ana Melefit.

⁸Ndam ya ti məb̄əruv gatay *nj̄olatani ni ti t̄m̄ərvu, adaba etipi Melefit.

⁹Ndam ya ti tan̄galabakabu mis ni ti t̄m̄ərvu, adaba Melefit amazalay tay b̄əza gayan̄.

¹⁰Ndam ya ti mis t̄əgri daliya ana tay ad̄aba nday ndam jireni ni ti t̄m̄ərvu, adaba M̄əgur ge Melefit ti gatay.

¹¹« Lekul̄um ti ka ya ti mis tindivi k̄uli, t̄əgri daliya ana k̄uli ahkay do ni t̄əd̄əmki ma maḡədavani ḡərḡəri àki ke k̄uli ad̄aba lekul̄um ndam goro ni ti, m̄ərumvu. ¹²Yum, m̄ərumvu dal-dal, ad̄aba Melefit am̄əvi zlam sulumani ana k̄uli kay a k̄əla gani vu a hud̄ melefit bu. Daliya ya t̄əgri ana k̄uli nihi ni ti, ku ndam mah̄əngaray *pakama ge Melefit ahaslani day t̄əgri ana tay nahkay. »

**Ma àki ka estena akaba
ka m̄əlan̄ masladani**

(Mark 9.50 ; Luk 14.34-35)

¹³« Lekul̄um e kid̄iñ ga ndam ga *duniya ni bu ni ti akada estena ya tabaf̄əñ k̄ə zlam məzumani ni. Ay tamal estena ni ad̄əer va do ni ti, t̄əgri ah̄əmam ti m̄ad̄əer keti ni mam ? Àbi ! Ègia zlam masakana, tizligoru mis t̄əcəlki ciliñ.

¹⁴« Aslad̄ay m̄əlan̄ a duniya bu ni ti lekul̄um gani. K̄əsa ḡəd̄akani ka ah̄ar ga

h̄əma ti an̄gahvu waw ? Aha ! ¹⁵Maslan̄a ya ti ebeftey c̄əngel m̄ək ah̄əmbaki daḡəla ni ti àbi ; af̄əkad̄ ka m̄əlan̄ zan̄ani sawan̄, nahkay ti aslad̄i m̄əlan̄ ana mis ya ti a hud̄ ahay bu ni dek. ¹⁶Nahkay zla nah̄əma grum ti mis dek t̄ipi masladani gekuli àna t̄əwi gekuli sulumani ya k̄əgrum ni. Etipia ti atazl̄əbay B̄əñ gekuli ya a hud̄ melefit bu ni. »

Pakama àki ke Divi ge Melefit

¹⁷« Ìjgay nu n̄ara ga məmbatkaba *Divi ge Melefit ya M̄uwiz àb̄əki na akaba pakama ga ndam ndahan̄ ya t̄ah̄əngaray *pakama ge Melefit na ti k̄əd̄ə-mum ba. N̄ara ga məmbatkaba tay a do, n̄ara ti ge mendeveer̄iñ t̄əwi gani sawan̄. ¹⁸N̄əhi ana k̄uli nah̄əma, ku asak ma ḡəzit ge Divi ge Melefit ya M̄uwiz àb̄əki ni emiji do. Tamal hud̄ melefit akaba had̄ ni dek t̄ijji ndo ni ti asak ma ga wakita ni day emiji do. Si ere ye ti Melefit awayay magray ni dek amagrava day kwa. ¹⁹Nahkay zla nah̄əma, tamal mis àḡəskabu ku Divi b̄əlan̄ e kid̄iñ ge Divi ge Melefit bu ndo, akaba acahi ana mis ndahan̄ ti t̄āgray akada gayan̄ ni ti, àb̄əlay do. Ku tamal àḡəskabá Divi ndahan̄ a dek, Divi ya àḡəskabu ndo ni ti ḡəziteni àtam nday ndahan̄ dek n̄əngu ni, Melefit am̄əd̄əm maslan̄a nani ḡəziteni àtam mis ndahan̄ dek a M̄əgur gayan̄ ni bu. Ay maslan̄a ya ti àḡəskabá Divi ge Melefit a dek, acahi ana mis ndahan̄ ni ti, Melefit am̄əd̄əm nan̄ ḡəd̄akani a M̄əgur gayan̄ ni bu. ²⁰N̄əhi ana k̄uli nah̄əma, ah̄ar ad̄əm k̄atamum ndam *Feriziyeñ akaba ndam *m̄əsər Wakita ge Melefit àna jiri. Tamal k̄atamum tay ndo ni ti ak̄əhurumiya a *M̄əgur ge Melefit ni vu koksah. »

Məzum b̄əruv akaba ləgayvu

²¹« K̄əsəruma t̄əhi ana ata b̄əñ gekuli ahkado : “K̄əkad̄ mis ba. Maslan̄a ya ti àkada mis a ni ti tagraf̄əña seriya.”

²²Ay nu ti nəhi ana kuli : ku way way do tamal azumkia bəruv ka wur ga məjana ti tagrafəna seriya ; ku way way do tamal əndivia wur ga məjana cəf ti ndam ge seriya təwəl nañ ; tamal əhi ana wur ga məjani “Nak muru” ti tizligiyu nañ a *dəluv ga aku vu. ²³Nahkay tamal kinjua əna sədaga gayak ka məlañ ya tabəhad na, mək kəsərkia kəgudaria zlam ana wur ga muk a ti, ²⁴mərbu sədaga gayak ni eslini, ru kəngalumbabiya. Akəngalumbabiya ti nğa ti kəfəkadi sədaga gayak ni ana Melefit dəma mba.

²⁵« Tamal maslaña akoru abəhadkuk mirdim nahəma, nğalumbu ka ahər divi ; do ni ti bi maslaña nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya, mək bay ni aməvi kur ana zal slewja ga məfiyu kur a daŋgay vu. ²⁶Nəhuk nahəma, mən-jəf məpələba ere ye ti təfəkuk na dek ti akahəraya a daŋgay ni ba do. Ku tamal ti agəjənifuk sisi bəlañ nəngu ni, si kəpələba kwa. »

Magray hala

²⁷« Kəsəruma təhi ana ata bəñ gekuli ahkado : “Kəgray hala ba.” ²⁸Ay nu ti nəhi ana kuli : ku way way do tamal əmənjaləna ana wal a əna eri ciliñ, awayay ti təndəhadkabu ti, əgra hala əndava.

²⁹« Nahkay tamal eri ga ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, zaba zligoru ; əgəski hojo zlam ga vu gayak bəlañ ejji ere gani tizligiyu vu gayak dek a dəluv ga aku vu ni. ³⁰Tamal ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, kelkaba zligoru ; əgəski hojo zlam ga vu gayak bəlañ

ejji ere gani vu gayak dek ahuriyu a dəluv ga aku vu ni. »

Magaray wal

(Meciyu 19.9 ; Mark 10.11-12 ; Lük 16.18)

³¹« Təhi ana ata bəñ gekuli : “Tamal maslaña agaray wal gayañ ti ahər ədəm abəki wakita gani, avi.”** ³²Ay nu ti nəhi ana kuli : ku way way do əgara wal gayañ a, wal ni day əgray mesəwehvu ndo ni ti, wal ni əda zal nahañ a ti maslaña ya əgara wal na ti əfiyu wal ni a magray hala vu. Nahkay maslaña ya ti əza wal ya ti zal gani əgara na day əgra hala. »

Mbaday

³³« Kəsəruma təhi ana ata bəñ gekuli ahkado : “Tamal kəmbada, kəfəm akəgri zlam ana Melefit ti ahər ədəm kəmbəbrəñ ba, gray ere gani nani.” ††³⁴Ay nu ti nəhi ana kuli : kəmbadum dəy-dəy ba. Ku əna huđ melefit kəmbadum ba, adaba huđ melefit ti kərsi ga Bay Melefit. ³⁵Ku əna had dəy kəmbadum ba, adaba had ti məlañ məbəki asak ge Melefit. Ku əna Zeruzalem dəy kəmbadum ba, adaba nani kəsa ga Bay gəfakani. ³⁶Ku əna ahər gayak dəy kəmbada ba, adaba ku məhər ga ahər gayak bəlañ dəy kəmbatkaba ti miği bəf-bəfani ahkay do ni didiliñeni koksah. ³⁷Ere ye ti kəfə-mum ni ti “Iy !” ahkay do ni “Aha !” Tamal kəfə-mumkiva ma nahañ a ti nani təwi ge *Seteni. »

Mahəngarvu zlam magədavani

(Lük 6.29-30)

³⁸« Kəsəruma, təhi ana ata bəñ gekuli : “Tamal maslaña əzukaba eri a ti ziaba

[†]5:21 Mahərana 20.13 ; Mimbiki 5.17.

§5:27 Mahərana 20.14 ; Mimbiki 5.18.

**5:31 Mimbiki 24.1.

††5:33 Mənjay Levi 19.12 ; Macalani 30.3 ; Mimbiki 23.22-24.

eri a bilegeni. Tamal maslaña àdèvuk-aba aslèr a ti dèviaba aslèr a bilegeni.” ³⁹ Ay nu ti nàhi ana kùli : tamal mis cudàyani àgruka arañja ti kàhəŋ-garfəŋ ba. Tamal maslaña àduka barva ka tuwər ga ahar ga daf a nahəma, mbatikabiyu ga ahar ga gəjar ni ti mədukkivu keti. ⁴⁰ Tamal mis àbəhadkuka mirdim a, awayay azafuka endəwi gayak a nahəma, mbrəŋ naŋ mazaufuka, maza-fuka mugudi gayak a daya. ⁴¹ Tamal mis àfəkuka ŋgasa ga məziuru zlam ezewed kru nahəma, zioru ezewed kru kru cu. ⁴² Tamal mis èhindiluka zlam a ti vi. Tamal mis àra ga makəlay duwa ti kəkeli ba. »

Mawayay ndam ezir geli

(Luk 6.27-28, 32-36)

⁴³ « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekùli : “Ahàr àdəm wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni, zirey ndam ezir gayak.” ⁴⁴ Ay nu ti nàhi ana kùli : wayum ndam ezir gekùli ; həŋgalumi Melefit ana ndam ya təgri daliya ana kùli ni. ⁴⁵ Tamal kəgrum nahkay ti ekigum bəza ga Bəŋ gekùli ya e melefit bu ni edefiŋ edefiŋeni, adaba naŋ ti agray ti fat mās-ladi mələŋ ana ndam cuday akaba ana ndam sulumani, agray ti avər mətədiaya ana ndam jireni akaba ana ndam jireni do na daya. ⁴⁶ Tamal lekulum kawayum ndam ya ti tawayay kùli ni cilij ti, kəhumi ana ahàr Melefit aməvi zlam ana kùli ka duwa gani aw ? Aha ! Adaba ku ndam *məhəl hadam day təbu tagray nahkay. ⁴⁷ Tamal kəgrumi sa ana bəza ga məŋ gekùli cilij ti, kəhumi ana ahàr kəgrum zlam sulumani aw ? Aha ! Ku nday ya ti təkəki ahàr ke Melefit do ni day təbu tagray nahkay. ⁴⁸ Ahàr àdəm kəgudarum zlam do simiteni, akada ga Bəŋ gekùli ya e melefit bu àgudar zlam do simiteni ni. »

Məvi zlam ana ndam talaga

6 Yezu àhi ana tay keti : « Ka ya ti kəgrum zlam sulumani ni ti, kəgrum kè meleher ge mis ndahaŋ ti tìpi ere ye ti kəgrum ni ba. Tamal kəgrum kè meleher ge mis ti, Bəŋ gekùli ya e melefit bu ni aməvi zlam ana kùli azuhva təwi gekùli ni do. ² Nahkay zla nahəma, ka ya ti kəvumi zlam ana ndam talaga ni ti, kàzlahum àna naŋ ti mis tici ba. Ndam ya ti tawayay ti mis tédəm nday ndam jireni ni təbu tagray nahkay a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba a kəsa bu. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis tázləbay tay. Nəhi ana kùli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana àndava, atəŋgət nahaŋ va do. ³ Ay nak ti ka ya ti kəvi zlam ana zal talaga nahəma, gray ti ku ahar ga gəjar gayak day àsər ere ye ti ahar ga daf gayak agray ni ba. ⁴ Ahàr àdəm kəvi zlam ana mis ti maslaña nahaŋ èci ma gani ba. Buk ti epi zlam ya mis tìpi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni. »

Mahəŋgalay Melefit

(Luk 11.2-4)

⁵ « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, kəgrum akada ga ndam ya tawayay ti mis ndahaŋ tédəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti tahəŋgalay Melefit tawayay micikeni jik a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu ahkay do ni kə gəvay ge divi, ti mis tìpi tay. Nəhi ana kùli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana àndava, atəŋgət nahaŋ va do. ⁶ Ay nak ti ka ya ti kahəŋgalay Melefit nahəma, huriyu a ahay gayak vu, zləkkabu mahay ti mis tìpi kur ka ya ti kahəŋgalay Melefit ni ba. Buk ti epi zlam ya mis tìpi do ni, nahkay aməvuk zlam

³⁹5:38 Mahərana 21.24 ; Levi 24.20 ; Mimbiki 19.21.

⁴⁴5:43 Levi 19.18.

sulumani azuhva tūwi gayak ya kàgray ni. ⁷Ka ya ti kahəngalum Melefit ni ti kəhəngrumi zuh ana zlam bəlañani sak kay akada nday ya ti təfəki ahər ke Melefit do tagray ni ba. Nday ti təhi ana ahər tamal tahəngalay dal-dal ti Melefit aməgri ere ye ti tawayay ni ana tay.

⁸Ay lekələm ti kəgrum akada gatay ni ba. Adaba wudaka kahəngalum ti Bəñ gekūli əsəra ere ye ti əhəcikivu ana kuli na əndava. ⁹Ka ya ti kahəngalum Melefit nahəma, dəmum nahkay hi :

“Bəñ geli nak a huđ melefit bu, mis dek təgəskabu nak njələta ti ;

¹⁰kāra kəzum bay gayak e kidin geli bu ti ;

ere ye ti kawayay ni mǎgravu ka had akada ya agravu a huđ melefit bu ni ti.

¹¹Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kani daya ti.

¹²Mbərəfəña zlam ya mǎgudaruk ni kə leli a, akada geli ya məmbərəfəña zlam ge mis ya təgudari ana leli na kə tay a ni ti.

¹³Kəvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba, həngafəña leli kə nañ a sawañ ti.

[Adaba Bay ya ti agur zlam dek akaba esliki ka magray zlam dek ni ti nak. Bay ya ti mis dek atazləbay ni ti nak, ga kañgay-kañgayani. Aya nahkay.]”

¹⁴« Nədəm nahəma, tamal kəmbərəñumfəña zlam ge mis ya tagudari ana kuli na kə tay a ti, Bəñ gekūli ya e melefit bu ni aməmbərəfəña zlam gekūli ya kagudarum ni kə kuli a bilegeni. ¹⁵Ay tamal lekələm kəmbərəñumfəña zlam ya mis tagudari ana kuli ni kə tay a do ni ti, Bəñ gekūli day aməmbərəfəña zlam gekūli ya kagudarum ni kə kuli a do bilegeni. »

Məgəs ndəra

¹⁶« Ka ya ti kəgəsum ndəra nahəma, kəgrum akada ge mis ya tawayay ti mis ndahañ tədəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti ka ya ti təgəs ndəra ni ti tamənjavu akada təbu təkakay daliya, akada tāmətəbkaba ; tawayay ti mis təsər nday təbu təgəs ndəra. Nəhi ana kuli nahəma, nday ti təngəta zlam ka duwa gana əndava, atəngət nahañ va do. ¹⁷Ay nak ti ka ya ti kəgəs ndəra nahəma, baray eri gayak, bakabu tersel ka ahər. ¹⁸Nahkay ti nğay kəgəsa ndəra ti mis təsər do, si Buk ya ti nañ əbu akaba kur ni. Nahkay Buk aməvuk zlam sulumani azuhva tūwi gayak ya kàgray ni ; nañ ti epi zlam ya mis tipi do ni. »

Elimeni ya a huđ melefit bu ni

(Luk 12.33-34)

¹⁹« Kəngumkabu elimeni a duniya bu ba. A duniya bu ni ti gañgu akaba vi təzumaba, ndam akal day tindef ahay təhələba elimeni na. ²⁰İğumkabu elimeni gekūli ti a huđ melefit bu sawañ, adaba eslini ti gañgu akaba vi təzum do, ndam akal day tindef ahay koksah, təhəl elimeni ni koksah. ²¹Adaba məlañ ya ti elimeni gayak əvu ni ti, kajalaki ahər ti ka məlañ gani nani. »

Məlañ masladani akaba məlañ ziñ-ziñeni

(Luk 11.34-36)

²²« Eri ge mis ti asladay vu gayan akada ge cəngel ya asladay məlañ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek əbu a masladani bu. ²³Ay tamal eri gayak lala do ni ti, vu gayak dek emigi e ziñ-ziñeni bu. Nahkay tamal ti masladani gayak ni əsladay va do əgیا ziñ-ziñena ti, nak e ziñ-ziñeni bu dal-dal timey ! »

**Elimeni akaba tawi ge Melefit ti
mawayay tay cueni koksah**

(Luk 16.13)

²⁴ « Maslaña àbi esliki mægri tawi ana bay ahay cu bi. Emizirey bəlañ gani, amawayay nañ nahañ ni ; ahkay do ni aməgəsiki ma ana nahañ ni do, ana nañ nahañ ni ti ni aməgəsiki ma. Lekulum day tamal kəđəbum siñgu hi hi ti kis-lumki mægri tawi ana Melefit koksah. »

Kajalumki ahàr ka zlam ga duniya ba

(Luk 12.22-31)

²⁵ « Nahkay zla nahəma, nəhi ana kuli a manjəhad gekuli bu ni ti ŋgay akəzumum mam, [ekisum mam] akaba akəbumkabu mam ti kajalum ba, àhəli ahàr ana kuli ba daya. Sifa ti àtam zlam məzumani do waw ? Vu ti àtam zlam məbakabani do waw ? ²⁶ Kipum efiđiñ do waw ; tizligi zlam do, təbaz zlam do, tañgakabu zlam a guvur bu do. Ay ti Bəñ gekuli ya e melefit bu ni nañ àbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekulum ti kətamum tay ferek-ferek do waw ? ²⁷ Way e kidiñ gekuli bu esliki mədəkiviyyu vad àkivu ke vi gayañ ku guzit àna majalay ahàr gayañ way ? Àbi !

²⁸ « Kajalumki ahàr ka zlam məbakabani ti kamam ? Ŋga pum vay-vay ga zlam ya təfət a vədañ bu ni ; tağray tawi do, tələmkabu azana do daya. ²⁹ Ay nəhi ana kuli nahəma, ku Salomonə àna elimeni gayañ ni dek tekeđi àbakabu azana ya ti àbəlay akadə vay-vay bəlañ ni ndo. ³⁰ Zlam ya təfət a vədañ bu kani, ha-jəñ təbiyyu tay a aku vu ni tekeđi Melefit abəki vay-vay ka tay. Tamal nañ àbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kuli amatam gatay ni do waw ? Lekulum ti kəfumki ahàr ke Melefit lala do ni ti kamam ? ³¹ Nahkay ti ŋgay aməzumum mam, emisum mam akaba aməbumkabu

mam ti kajalum ba. ³² Ndam ya tadəbay zlam nday nani dek kəlavad ni ti nday ya ti təfəki ahàr ke Melefit do ni. Ay lekulum ti Bəñ gekuli ya e melefit bu ni àsəra ere ya àhəciviyu ana kuli na. ³³ Enjenjeni ti dəbum *Məgur ge Melefit akaba jiri gayañ ; nahkay zlam ndahañ ni dek day Melefit aməvikiyu ana kuli. ³⁴ Kajalumki ahàr ka vad ya hajəñ ba, adəba vad ya hajəñ day nañ àbu àna majalay ahàr gayañ zlam gayañ. Ku vad weley weley do dek zlam zləzladani gayañ àbu. »

**Ŋgay mis ndahañ tağudara
zlam a ti kəđəmum ba**

(Luk 6.37-38, 41-42)

7 « Ŋgay mis ndahañ tağudara zlam a ti kəđəmum ba ; tamal kəgrum nahkay ti lekulum day ŋgay kəğudaruma zlam a ti Melefit aməđəm do. ² Adəba mam, gekuli ya kəđəmum təwəl mis ndahañ àna seriya, tətərañ tay ni ti Melefit day aməwəl kuli àna seriya, amatrañ kuli. Darama ya lekulum kəgurumi zlam ana mis ndahañ àna nañ ni ti Melefit day aməguri zlam ana kuli àna nañ. ³ Kaməñjaləñ ka cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk ni, kəsərki ka damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti kamam ? ⁴ Tamal kəhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrəñ nəzukkia cakwasl ya ànukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti, kəzikia ahəmamam ? ⁵ Nak bay ya aŋgah zlam magudarani gayañ ni ! Zəkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəzikia cakwasl ya àniki ke eri ana wur ga muk na. ⁶ Kəvumi zlam *ñjəlatani ge Melefit ana kəra ba, do ni ti tambatkibiyyu ma ke kuli tahəpədkaba kuli a. Kəfəkadumivu ebirsli gekuli e divi bu ana mədrəs ba, do ni ti təcəlki, tağudar masakani. »

Mihindiliq zlam kè Melefit

(Luk 11.9-13)

⁷ « Hindum zlam. Kihinduma ti Melefit aməvi ana kuli. Dəbum zlam. Kəḏəbuma ti akəngətum. Zalum Melefit. Kəzaluma naŋ a ti aməwəli ana kuli, aməzləki-aba mahay ana kuli a. ⁸ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way do adəbay zlam, aŋət. Ku way way do azalay, Melefit awəli, azləkiaba mahay a. ⁹ Bi wur ara afa gayak, nak bəŋana, ehindiluka *dipeŋ a ti, kəvi akur aw ? Aha ! ¹⁰ Ahkay do ni bi ehindiluka kilif a ti kəvi gavaŋ aw ? Aha ! ¹¹ Lekulum ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekulum ndam magudar zlam nəŋgu ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekuli a. Ay ti Bəŋ gekuli Melefit naŋ e melefit bu, naŋ sulumani ti magray gayəŋ ahəmamam ? Naŋ ti tamal maslaŋa ehindiliŋa zlam a nahəma, aməvi zlam sulumani eḏefiŋ. ¹² Nahkay ere ye ti kawayum mis təgri ana kuli ni ti grumi ere gani nani ana tay bilegeni. Melefit əna Divi gayəŋ ya Məwiz əbəkə ni əḏəm nahkay ; ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni day təḏəm nahkay. »

Mahay misliceni

(Luk 13.24)

¹³ « Zum njeḏa, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Adaba mahay botutani ti divi gani azoru mis e mijeni vu əwərvu do. Nahkay mis kay təbu təhuriyu gwar a mahay botutani ni. ¹⁴ Ay azoru mis ka mələŋ ga sifa ti mahay misliceni akaba divi kəsəfeni. Ndam ya takoru əna divi nani ni ti kay do. »

Akəsərüm mis əna təwi gayəŋ ya agray ni

(Luk 6.43-44)

¹⁵ « Bumvu slimi əna ndam ya təḏəm nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Tara afa gekuli a ti tafəkad ahər gatay akada nday təmbəmbak, ambatakani do a məbərüv gatay bu ni ti nday akada təmbəmbak eḏefiŋ do, nday akada kərə gili cufayani sawaŋ. ¹⁶ Akəsərüm tay ti əna təwi gatay ya tagray ni. Way ədifəŋ ahər ana bəza ga enderendera kə məŋgəhaf ya akaba adak ni way ? Nahkay day tədifəŋ ahər ana bəza ga *wərvu kə mezlirgendü do. ¹⁷ Məŋgəhaf sulumani lu ti ewi bəza sulumani, məŋgəhaf magədavani ti ni ewi bəza magədavani. ¹⁸ Məŋgəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti əbi. Məŋgəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti əbi daya. ¹⁹ Məŋgəhaf ya əwi bəza sulumani do ni lu tekeleba, tizligiyu a aku vu. ²⁰ Nahkay akəsərüm ndam ya ti təḏəm nday ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni ti əna təwi gatay ya tagray ni. »

Yezu aməḏəm nəsər kuli do

(Luk 13.25-27)

²¹ « Səruma lala : Ndam ya təzalay nu : “Bay geli, Bay geli” ni, atəhuriyu a Məgur ge Melefit vu ti nday ḏək do. Atəhuriyu ti si ndam ya ti tagray ere ye ti Bəŋ goro naŋ a huḏ melefit bu əwayay ni kwa. ²² Ka fat gani nani ti mis kay atəhu : “Bay geli, bay geli ! Məhəŋgria pakama ge Melefit ana mis əna slimi gayak a, məgariaba seteni ana mis əna slimi gayak a akaba məgra zlam ya ti agra ejep ana mis na gərgəri kay əna slimi gayak a.” ²³ Anəhi ana tay vay-vay : “Day-ḏay nəsər kuli ndo. Sləkum-fua, lekulum ḏək ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !” »

Ahay mələmani təbu gərgəri cu

(Luk 6.47-49)

²⁴ « Tamal mis àra afa goro a ècia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni ti, àzavu ata mis mənjuhani ya àləm ahay gayan ni. Wudaka àləm ti àsaba asak gana, èli zilej mək àfəkadkibiyu asak ga ahay ni ka akur. ²⁵ A vad nahan avər àtəda dal-dal, aməf àkəzlay ga njəda dal-dal, yam àtamkia ka zalaka ; tawayay tembed ahay ni. Ay ti təgri araja ana ahay ni ndo, adaba asak ga ahay ni mafəkadkibiyani ka akur palam. ²⁶ Ay tamal mis ècia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni do nahəma, àzavu ata mis murani ya àləm ahay gayan ka wiyaj ni. ²⁷ Ka ya ti avər àtəda dal-dal, aməf àkəzlay ga njəda dal-dal, yam àtamkia ka zalaka, tawayay tembed ahay ni ti ahay ni àmbəda huya. Àmbədkaba besək-besək. »

²⁸ Yezu èndeverija macahi zlam ana mis macakalavani na. Zlam gayan ya àcahi ana tay ni, àgria ejep ana tay a dek, ²⁹ adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ni do.

Yezu ahəngaraba zal ambələk a

(Mark 1.40-45 ; Luk 5.12-16)

8 Yezu àra àndaya ahər a həma ni ba nahəma, mis dal-dal təcəbay na. ² Eslini zal ambələk nahan àrəkia ka Yezu nakəj a, àbəhadı mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, bay goro ; tamal kawayay ti kisliki mahəngaraba nu a ti nıgia mis njəlatana. » ³ Yezu nakəj àzoru ahar, ènjifij, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk nakəj əngaba, ègia mis njəlatana huya. ⁴ Mək Yezu àhi : « Nihi kəngaba nahəma, kəhi ma gani ana maslaja ba. Ru kəngazli vu gayak ni ana bay *maṅgalabakabu mis akaba Melefit sawaj ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz

ya àdəm a wakita gayan bu ni, adaba kigia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəngaba, kigia mis njəlatana. »

Bay ga ndam slewja ga ndam Rom afəki ahər ka Yezu

(Luk 7.1-10 ; mənjacki ke Zey 4.48-54 daya)

⁵ Ka ya ti Yezu naṅ àbu ahuriyu a Kafarnahum nahəma, zal nahan àrəkia, naṅ bay ga ndam slewja ga ndam *Rom, àhəngalay naṅ ga məjənaki naṅ, ⁶ àhi : « Bay goro, bay məgru təwi àbiyu a magam mandəhadani èbesey do, ègia dərana, naṅ àbu acakay daliya dal-dal. »

⁷ Eslini Yezu àhi : « Nakoru nahəngaraba naṅ a. » ⁸ Bay ga ndam slewja nakəj àhəngrifəj, àhi : « Bay goro, nu mis ga marona afa goro a di do. Ay ti dəm ma bəlaṅ cilij ; nahkay ti bay məgru təwi ni əngaba. ⁹ Nu gani day təbu təgur nu, nu day nəbu nəgur ndam slewja goro. Tamal nəhi ana bəlaṅ gatayani “Ru !” ti, akoru. Tamal nəhi ana nahan “Ra !” ti ni, ara. Tamal nəhi ana bay məgru təwi “Gray ere hini” ti, agray ere gani. »

¹⁰ Yezu àra ècia ma gayan na ti, àgria ejep a dal-dal, mək àhi ana ndam ya təcəbay naṅ ni ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, ku e kidij ga ndam *Izireyel bu day, dəy-dəy nədi ahər ana mis ya ti afəku ahər akada naṅ hini ni ndo.

¹¹ Nəhi ana kuli nahəma, mis dal-dal atasləkabiya kwa kə sliri ga məlaṅ a dek, atəzumkabu zlam ka ahar bəlaṅ akaba Abraham, Izak, Zəkup a *Məgur ge Melefit bu. ¹² Ay ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gatay ni ti atəhuriyu a Məgur ge Melefit ni vu do, atabəhad tay e mite bu a məlaṅ zij-zijeni bu. Eslini ti etitəwi, atəcakay daliya dal-dal. »

¹³ Yezu àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Ru a magam, Melefit aməgruk ere ye ti kihindi ni adaba kəfukua ahər

a. » Ka sarta gani nani bay mægri tæwi ana bay ga ndam slewja ni àngaba huya.

Yezu ahəngaraba ndam ga arməwər ndahaŋ a kay

(Mark 1.29-34 ; Lük 4.38-41)

¹⁴ Yezu òru a magam afa ge Piyer. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mireŋ ge Piyer ni mandəhadani, aku àbəkia. ¹⁵ Eslini Yezu nakəŋ ènjifiŋ kà ahar gani ; àra ènjifiŋa ti aku ni àhəlkia huya. Nahkay wal ni ècika-aba, àfi ahàr.

¹⁶ Məlakarawa àra ègia ti təhəlibiyu mis dal-dal ya ti seteni agray tay ni. Yezu nakəŋ àhi ma ana seteni ni cilin, mək seteni ni təsləkiaba ana mis na. Àhəngaraba ndam ga arməwər na dek daya. ¹⁷ Àgray nahkay ti, ti pakama ge Izayi bay mahəngaray *pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni mǎgravu. Pakama gani nani ti nahkay hi : « Naŋ ti àhəlk-ábá gedebi geli na akaba arməwər geli na dek. ^{§§} »

Ndam ya ti tawayay madəbay Yezu ni

(Lük 9.57-62)

¹⁸ Yezu àra èpia mis a dal-dal təvelinja ahàr a ti àhi ana ndam madəbay naŋ ni : « Mədəgum gwar ke ledi ga dəluy ni. » ¹⁹ Eslini zal nahaŋ naŋ bay *məsər Wakita ge Melefit àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ka məlaŋ ya akoru ni dek ti ana dəboru kur. » ²⁰ Yezu àhəngri fəŋ, àhi ahkado : « Mbiki* təbu àna evid gatay, e dífidŋ day təbu àna lala gatay, ay ti nu *Wur ge Mis ti nəbi àna məlaŋ mandəhadani bi. » ²¹ Maslaŋa nahaŋ e kidifŋ ga ndam madəbay naŋ ni bu àhi : « Bay goro, vu divi nakoru nilibiya baba goro a day. » ²² Eslini Yezu àhi : « Dəbabiyu nu. Ndam ya tawayay madəbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrəŋ tay ti tili vu gatay. »

Yezu azlacaki ka aməd

(Mark 4.35-41 ; Lük 8.22-25)

²³ Yezu àhuriyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay naŋ ni. ²⁴ Nday təbu takoru ti aməd gədfakani àkəzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mək yam ni awayay arəhvə slalah ga yam ni wudak. Ay ka sarta gani nani ti Yezu naŋ àvu e dəwir bu. ²⁵ Eslini ndam madəbay naŋ ni təhədfakəŋiyu, təpidək naŋ təhi : « Bay geli, həngay leli, məbu miji timey ! » ²⁶ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Àŋgwaz awər kuli ti kamam ? Lekulum ti kə-fumku ahàr lala faŋ ndo ! » Eslini ècika-aba, àzlacaki ka aməd nday ata yam ni. Àra àzlaca nahkay ti yam ni ègia dægika. ²⁷ Ere ye ti Yezu àgray ni àgria ejep ana tay a dal-dal, nahkay təzlapay e kidifŋ gatay bu, tədfəm ahkado : « Naŋ hini ti way ? Aməd akaba yam day ticiiki slimi ni ! »

Yezu agariaba seteni ana mis a cū

(Mark 5.1-20 ; Lük 8.26-39)

²⁸ Nday nakəŋ tinjua ke ledi ga dəluy na. Ledi nani ti ka had ga ndam Gadara. Eslini mis cū seteni agray tay, təhəraya e kidifŋ ge mindivifŋ ba, təŋgwivabiyu a ma vu huya. Nday gani tagray cuday dal-dal, mis tekedí tislíki moroni gwar eslini do. ²⁹ Tədəgiki ana zlahay, təhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit ti kadəbafəŋa mam kè leli a mam ? Sarta ga mægri daliya ana leli mba ti kàra kway-kway ti kamam ? »

³⁰ Eslini ti mədrós ndahaŋ kay təbu cak təzum zlam ka ahar bəlaŋ. ³¹ Nahkay seteni ni təhi ana Yezu : « Kam-kam, tamal kawayay magaray leli ti garoru leli ti makoru məhuriviyu ana mədrós teguni ti. » ³² Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Dəgum ! » Eslini seteni nakəŋ təsləkiaba ana mis cūeni na, tòru

§§8:17 Izayi 53.4.

*8:20 Mbiki : mis ndahaŋ tədfəm « mbiti. »

təhuriviyu ana mədrəs ni. Nahkay mədrəs ni dek təndaya ahər a kirim-kirim, tərə tədəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv, mək yam ni əbazla tay a. ³³Ndam majəgay mədrəs ni tərə tıpia ere ye ti əgravu na ti tədəgiki ana hwa tidizl, təcuhworu a kəsa vu. Tərə tıjua eslina ti tənğahadıoru ere ti əgravu ni akaba ere ye ti əgrakivu ke mis cüeni ya seteni təniviyu ana tay ni ana ndam ga kəsa ni. ³⁴Nahkay ndam ga kəsa ni dek tənğ-wivoru ana Yezu a ma vu. Tərə tıpia nañ a ti təhəngalay nañ, təhi məsləka ka həf gatay a.

Yezu ahəngaraba zal dərə

(Mark 2.1-12 ; Lük 5.17-26)

9 Yezu əcəliyu a *slalah ga yam vu öru ke ledi ga dəluv ni, mək əngöru a kəsa gayan vu. ^{†2}Nañ əbu eslini ti mis ndahañ təzibiyu zal dərə nahañ əki ka slalah, tawayay ti Yezu məhəngaraba nañ a. Yezu nakəñ əra əsərə məfəki ahər gatay na ti əhi ana zal dərə ni ahkado : « Wur goro ni, zay nəcəda, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. » ³Ndam ndahañ ya *təsər Wakita ge Melefit ni təbu eslini ; tərə ticia ma ga Yezu na ti təjalay a ahər gatay bu tədəm : « Maslaña hini ti azay ahər gayan akada nañ Melefit timey ! » ⁴Nday təbu təjalay ahər nahkay ti Yezu əsərə ere ye ti təjalaki ahər na əndava, mək əhi ana tay : « Majalay ahər geküli ti əbəlay do ! Kajalum ahər nahkay ti kamam ? ⁵Zləzlada gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana” tək day ti nəhi : “Cicikaba, sawaday” ni aw ? ⁶Ay nawayay ti kəsərüm, nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfəña zlam magudarani kə mis ka həf a. »

Mək əhi ana zal dərə nakəñ : « Nəhuk : Cicikaba, za slalah gayak na, ru a

magam. » ⁷Eslini nañ nakəñ əcəkaba cəkwađ, öru a magam gayan. ⁸Nahkay mis macakalavani ni tərə tıpia ere ye ti əgravu na ti təgra aŋgwaz a. Eslini təzləbay Melefit adaba əvia nəcəda gayan ana mis ga mahəngaraba mis a.

Yezu azalay Meciyu

(Mark 2.13-17 ; Lük 5.27-32)

⁹Yezu əra əsləka eslina, nañ əbu akoru zlam gayan ti əpi zal nahañ, təzalay nañ Meciyu, nañ əbu manjəhadani digusa ka mələñ məhəl hadam. Eslini Yezu nakəñ əhi ahkado : « Dəbabiyyu nu. » Nahkay nañ nakəñ əcəkaba ədəboru nañ. ¹⁰Kələñ gani Yezu akaba ndam mədəbay nañ ni törü afa ge Meciyu nakəñ. Törü tıjua eslina ti təzum zlam. Ndam *məhəl hadam akaba ndam magudar zlam kay təzum zlam akaba tay daya. ¹¹Eslini ndam *Feriziyəñ tərə tıpia tay a nahkay ti təhi ana ndam *mədəbay Yezu ni ahkado : « Məsi geküli ni azum zlam ka ahar bələñ akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? » ¹²Yezu nakəñ əra əcia pakama gatay na ti ədəm : « Ndam ya ti nday təbu njalañ-njalañ ni ti törü afa ga zal doktor do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani. ¹³Melefit ədəm a Wakita gayan bu : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, təgri sulum ana ndam ya təcakay daliya ni ; do ni ti nəwayay zlam ya ti tıslıñ ni do.” [†]Dəgum sərumaba ma gani nana lala. Adaba nu nəra ti ga mazalay ndam jireni do, nəra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawaň. »

Pakama ga ndərə : ma gozogul əki ka zlam məwəni akaba midigweni

(Mark 2.18-22 ; Lük 5.33-39)

¹⁴A vad nahañ ndam mədəbay Zəñ bay məbaray mis ni tərəkia ka Yezu a,

^{†9:1} Kəsa ga Yezu ti Kafarnahum.

^{†9:13} Oze 6.6.

tèhi : « Leli màbu mægəs *ndəra, ndam *Feriziyen ni day təbu tægəs, ay ti ndam madəbay kur ni tægəs do ni ti kamam ? »
¹⁵ Yezu àhəngrifən ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday təbu akaba zləbəba gayən ni ti, araŋa ahəli ahàr ana zləbəba ni tata waw ? Aha ! Ay sarta nahaŋ amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra.

¹⁶ « Yaw mis àbi azay azana məweni asiviyu ana azana gayən midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti, azana məweni ni ara asəkiyu azana midigweni ni, mək mələŋ meguzlehvani ni ara asagakivu.
¹⁷ Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslaŋa nani emizikiba ke kene-kene na daya. Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene məweni vu. Nahkay nday cəni təgədavu do. »

Wal nahaŋ akaba wur ge mis gəđakani nahaŋ dahalayani

(Mark 5.21-43 ; Lük 8.40-56)

¹⁸ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti gəđakani ga ndam *Zude nahaŋ àrəkia, àbəhadı mirdim, àhi : « Wur goro dahalayani àməta, àmət nihi hūya, ay ti ra, kàra kəbəkı *ahar ti aŋ-gaba. »
¹⁹ Nahkay Yezu nakəŋ ècikaba, təđəboru naŋ akaba ndam madəbay naŋ ni.

²⁰ Eslini wal nahaŋ àbu, mimiz asləkafəŋa agray vi kru mahar cə. Naŋ nakəŋ àhəđakfəŋbiyu kà Yezu gwar kələŋ mək ènjifin kà ma ga azana ga Yezu ni. ²¹ Adaba àhi ana ahàr : « Ku tamal ti ninjifin kà azana gayən na nəŋgu ni, naŋgaba. »
²² Yezu àmbatvu, àra èpia naŋ a ti àhi : « Wur goro ni, zay njeđa ; Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. » Àra àhia ma na

ti mimiz ya asləkafəŋa ni àmbrəŋ naŋ, àŋgaba hūya.

²³ Yezu òru ènjua afa ga gəđakani nakəŋ a ti àdi ahàr ana mis dal-dal təbu tabah, təbu tivi cicek. Eslini àhi ana tay :
²⁴ « Sləkumaba ahalay a, adaba wur ni àmət ndo ; naŋ àbu enji dəwir timey. » Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tēyefin. ²⁵ Yezu nakəŋ àra àgaraba mis na ti àhuriyu a ahay vu, àzay ahar ga wur ni, mək wur ni ècikaba. ²⁶ Nahkay təđəmoru ma gani a kəsa vu, ka had nani dek.

Yezu ahəngaraba ndam wuluf a cə

²⁷ Yezu ara asləka eslina ti ndam wuluf cə tadəboru naŋ, təzlah, təđəm : « *Wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! »
²⁸ Ka ya ti Yezu òru ènjua a magam a ti ndam wuluf cəni ni təhəđakfəŋiyu mək Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Kəfumkua ahàr a, nisliki magray ere ye ti kihindəmfua ni aw ? » Nday nakəŋ təhəngrifən, tēhi : « Iy Bay geli, kisliki. »
²⁹ Nahkay Yezu nakəŋ ènjifin kə eri gatay ni, àđəm : « Kəfumku ahàr : nahkay Melefit məgri ere gani ana kəli akada ya kawayum ni. »
³⁰ Eslini nday nakəŋ tipı divi hūya. Yezu àləgi ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi, maslaŋa èci ma gani ba. »
³¹ Ay nday nakəŋ təra təhəraya a dala va ti tənjeŋki məđəmoru ma gani ka had nani dek.

Yezu ahəngaraba zal nahaŋ a seteni àniviyu àzlapay koksah

³² Ka ya ti ndam wuluf ni tasləka ni ti mis ndahaŋ təzibiyu zal nahaŋ ana Yezu. Zal nani ti seteni àniviyu, acafəŋa naŋ ga mazlapana. ³³ Eslini Yezu àgari-aba seteni na ana zal nakəŋ a, mək naŋ nakəŋ àzlapay hūya. Mis dal-dalani ye eslini ni dek təgra ejep gana dal-dal, təđəm : « Day-đay mis tipı zlam akada hini àgravu e Izireyel ndo. »
³⁴ Ay ti ndam *Feriziyen təđəm : « Agariaba

seteni ana mis a ni ti àna njəda ga bay ge seteni. »

**Mis ti nday akada təmbəmbak
ya bay majəgay tay àbi ni**

³⁵ Yezu àsawadaya a kəsa gəđákani bu akaba a kəsa cib-cibeni bu. A kəsa ya ti ənjuə ni va lu ti àcahi zlam ana mis a ahay ga *mahəngalavù Melefit gatay ni bu. Àhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana tay, ahəngaraba ndam ya tēbesey do na đek akaba ndam dərə gərgərana đek. ³⁶ Nañ nakəñ àra èpia mis dal-dalani na ti təsia cicihi a. Adaba nday akada ga təmbəmbak ya ti bay majəgay tay àbi ; tàmətaɓkaba, njəda àfəñ ka tay va bi ni. ³⁷ Nahkay àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : « Mis ya ti tici pakama goro fañ ndo ni ti nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz a vədañ bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni təbi kay bi. ³⁸ Nahkay si kahəngalum Melefit Bay ga vədañ ni ti məslərbiyu ndam mabaz zlam a vədañ gayəñ bu. »

**Ndam madəbay Yezu
kru mahar cœeni ni**

(Mark 3.13-19 ; Lük 6.12-16)

10 Yezu àzalakabu ndam madəbay nañ kru mahar cœeni ni. Àra àzalakabá tay a ti àvi njəda ana tay ga magariaba seteni ana mis a, ga mahəngaraba mis a arməwər gərgərani ba đek akaba ga mahəngaraba ndam dərə gərgərana đek. ² Slimi ga ndam *asak gayəñ kru mahar cœeni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga məñani Andre, bəza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga məñani Zeñ, ³ Filip, Bartelemi, Tumas, Meciyu bay ya àhəl hadam ni, Zek wur ga Alfe, Tade, ⁴ Simu nañ bəlañ ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni, nahañ ni ti ni Zədas Iskariyot nañ ya ègi bay məsəkumoru Yezu ni.

**Yezu aslər ndam madəbay nañ
kru mahar cœeni ni**

(Mark 6.7-13 ; Lük 9.1-6)

⁵ Nday kru mahar cœeni hini ti Yezu àsləroru tay, àhi ana tay ahkado : « Kədəgum afa ga ndam jiba ndahañ ba, kədəgum a kəsa ga had *Samaru vu ba daya. ⁶ Ay dəgum ti afa ga ndam *Izireyel nday ya ti akada təmbəmbak mijeni ni. ⁷ Ka ahər divi nahəma, humi ana mis ahkado : “*Məgur ge Melefit ènjia wudak.” ⁸ Həngarumaba ndam ya tēbesey do na, həngarumaba mis e kisim ba, həngarumaba ndam ambələk a, garumiaba seteni ana mis a daya. Melefit àvi zlam ana kuli ga sulum, lekulum day vumi ana mis ga sulum bilegeni. » ⁹ Àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku gru, ku evirzegena, ku siñgu day kəhəlum e zlembi vu ba. ¹⁰ Ku mbolu, ku endəwi cə cə, ku kimaka, ku aday day kəhəlum ba. Adaba bay magray təwi ti agəski təvi zlam məzumani.

¹¹ « Ka ya ti ekinjumiya a kəsa gəđákani va ahkay do ni a kəsa guziteni va nahəma, dəbum maslaña ya ti agəskabu kuli di ni. Tamal kədumia ahər a ti njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahañ ba duk abivoru ana vad gekuli ya akəsləkuma ni. ¹² Ka sarta ya akəhurumiyu a ahay vu afa ge mis nahəma, grumi sa, humi : “*Sulum ge Melefit mələbu akaba kuli.” ¹³ Tamal ti ndam ga huđ ahay nani təgəskabá kuli a, tislia məngət sulum a ti sulum gekuli ni amələbu akaba tay. Ay tamal ndam ga huđ ahay nani tislia məngət sulum do ni ti sulum gekuli ni aməngəkia ke kuli zlam gekuli a. ¹⁴ Tamal ndam ga huđ ahay ni ahkay do ni ga kəsa ni təgəskabu kuli do, tawayay miciki pakama gekuli ni ana kuli do nahəma, sləkuma eslina. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba had ga kəsa

gatay na kà asak gekuli a. ¹⁵Nəhi ana kuli nahəma, ka fat ya ti Melefít agray seriya ni ti ku ndam *Sodom akaba ndam *Gomor nəngu ni seriya ge Melefít ya amagrafəna kà tay a ni ti ngulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təgəskabu kuli do ni do. »

Daliya ya ti amara kama ni

(Mark 13.9-13 ; Lük 21.12-17)

¹⁶Yezu àhi ana tay keti : « Dəgum. Nihi ti nəsləroru kuli e kidifin ge mis vu akada ga bəza təmbak e kidifin ga kərá gili bu ni. Nahkay njəhuma akada ga gavan na, njəhaduma kudufa akada ga kurkoduk na. ¹⁷Bumvu slimi, adaba mis atəgəs kuli, atoru àna kuli ka mələŋ ge seriya. Atəzləb kuli àna kurupu a ahay gatay ya *tahəŋgalavù Melefít ni bu. ¹⁸Atagrafəna seriya kè kuli kè meleher ga gəđákani ga ngumna akaba bəbay a, adaba lekulum ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekuli ya akazlapumku ni, mis ndahəŋ ya ti nday ndam *Zude do ni etici daya. ¹⁹Ka ya ti atəgəs kuli, atoru àna kuli ka mələŋ ge seriya nahəma, ere ye ti akədəmum ni akaba slala ga ma ya akədəmum ni àhəli ahàr ana kuli ba. Ka sarta nani Melefít aməhi ere ye ti akədəmum ni ana kuli. ²⁰Akədəmum ma nani ti lekulum lekulumeni do ; amazlapay ti Məsuf ga Bəŋ gekuli ya e kuli bu ni. ²¹Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumoru bəza ga məŋ gatay ti tábazl tay, ata bəŋ ga bəza day atəsəkumoru bəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəŋ gatayani akaba ata məŋ gatayani, atəsəkumoru tay ti tábazl tay. ²²Mis dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro. Ay ti maslaŋa ya ti aməmbrəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayəŋ ni ti Melefít amahəŋgay naŋ. ²³Ka ya ti atəgri daliya ana

kuli a kəsa bu nahəma, cuhwumoru a kəsa nahəŋ vu. Nəhi ana kuli nahəma, wudaka kendeveŋum masawadabana kəsa ga had Izireyel a ti nu *Wur ge Mis ninjia àndava.

²⁴« Maslaŋa ya acahay zlam ni ti àtam bay ya ti acahi zlam ni do. Evidi day àtam bay ya ti agur naŋ ni do. ²⁵Maslaŋa ya ti acahay zlam ni, tamal àsəra zlam akada ga maslaŋa ya ti acahi na ti ti-gia kala-kala. Evidi day tamal ègia kala-kala ata bay ya ti agur naŋ na ti ès-lia gayəŋ a. Tamal Bay ahay ni tekefi təhi “Nak *Belzebùl” ti, ndam gayəŋ ni ti atəhi mam ana tay do mam ? »

Təgrafəna aŋgwaz a ti kà way ?

(Lük 12.2-7)

²⁶Yezu adəm keti : « Kəgrumfəna aŋgwaz kè mis nday nana ba. Adaba zlam maŋgahani ni dek emipivu ; ma maŋgahani ni dek emicivu. ²⁷Nahkay ma ya ti nəhi ana kuli a mələŋ ziŋ-ziŋeni bu ni dek, dəmumaya vay-vay a mələŋ masladani ba. Ma ya ti təhiviyu ana kuli e slimi vu ni ti zlahum àna naŋ kay-kay ka ahàr ga həma. ²⁸Kəgrumfəna aŋgwaz kà ndam ya takad mis na ba, adaba sifa ge mis ya àndav day-day do ni ti tijin koksah. Grumfəna aŋgwaz a ti kà Bay ya ti esliki mizligiyu mis a *dəluv ga aku vu ni. Aku gani nani ti azum mis, ejiŋ sifa gayəŋ ga kaŋgay-kaŋgayani daya. ²⁹Təbu təsəkum edifin cib-cibeni cu àna siŋgu bələŋ bi aw ? Ay səruma, edifin nday nani ti, tamal Bəŋ gekuli àvay divi gani ndo ni ti ku bələŋ day àmət do. ³⁰Lekulum day ku məhər ga ahàr gekuli nəngu ni Melefít àcalaba dek. ³¹Nahkay kəgrum aŋgwaz ba, ku edifin kay day kàtamuma tay kè eri ge Melefít a.

³²« Nəhi ana kuli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay naŋ mis goro kè

^{10:14} Mətukkaba had ga kəsa kà asak a ti adafaki təmbər bu ndam ga kəsa ni, tawayay tay va do.

meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anədəm vay-vay naŋ mis goro kè meleher ga Baba, naŋ ya a huđ melefit bu ni. ³³Ay maslaŋa ya ti adəm naŋ mis goro do nahəma, nu day anədəm naŋ mis goro do kè meleher ga Baba naŋ ya e melefit bu ni. »

Yezu àra ga medekaba mis a

(Ltk 12.51-53 ; 14.26-27)

³⁴Yezu àdəm keti : « Lekulum kədfə-mum nu nàra a duniya va ti, ti mis tən-jəhad e kidiŋ gatay bu àna sulumani aw ? Aha ! Nu nàra ti, ti mis tizirevu sawaŋ. ³⁵Nu nàra ti ga medekaba wur ata bəjana, wur dahalay ata mənana, wal ga wur day nday ata mən ga zal gana. ³⁶Ku way way do ndam ga huđ ahay gayaŋ etigi ndam ezir gayaŋ. ³⁷Maslaŋa ya ti awayay bəjani ahkay do ni mənani àtam nu nahəma, èsliki migi mis goro do. Maslaŋa ya ti awayay wur gayaŋ zalani ahkay do ni wur gayaŋ walani àtam nu nahəma, èsliki migi mis goro do. ³⁸Maslaŋa ya ti àgəskabu daliya do ni ti èsliki migi mis goro do. Ku tamal tawayay *madarfəŋ naŋ kà tən-dal nənŋu ni, ahàr àdəm mādəbay nu. Tamal àgray nahkay do ni ti èsliki migi mis goro koksah. ³⁹Maslaŋa ya ti àdəm ajəgur sifa gayaŋ ti àmət ba ni ti emi-jij. Ay maslaŋa ya ti emijij sifa gayaŋ azuhva nu ti aməjəgur sawaŋ, àmət day-dəy do. »

Zlam ya ti Melefit aməvi ana mis ga sulum ni

(Mark 9.41)

⁴⁰« Maslaŋa ya ti àgəskabá kuli a ni ti àgəskabá nu a daya ; maslaŋa ya ti àgəskabá nu a ni ti àgəskabu nu cilij do, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. ⁴¹Maslaŋa ya ti àgəskabá bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit a adaba àsəra

maslaŋa nani bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ti, naŋ day Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Maslaŋa ya ti àgəskabá mis ge Melefit jirena adaba àsəra maslaŋa nani mis jireni ti, Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam jireni ge Melefit ni. ⁴²Nəhi ana kuli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam liŋ-liŋena e hijiyem va ana bay madəbay nu gəzitenə ku bəlaŋ na adaba àsəra maslaŋa nani bay madəbay nu ti, Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayaŋ ya àgray ni, amagəjazlki ahàr do. »

11 Yezu àra èndeveriŋa məhi ma ana ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni na ti àsləka òru ga macahi zlam ana mis ka had nani akaba ga məhi ma ge Melefit ana tay.

Zəŋ bay məbaray mis ni aslərkioru mis ka Yezu

(Ltk 7.18-35)

²Zəŋ bay məbaray mis ni naŋ àvu a daŋgay bu. Àra ècia tūwi ge *Krist ya agray na ti àsləroru ndam madəbay naŋ ndahaŋ, ³awayay ti təhi : « Nak ti *Bay gəđakani ya amara ni tək, day ti mähə-tay maslaŋa nahaŋ aw ? » ⁴Nday nakəŋ tōru tijnəa afa ga Yezu a ti təhi ma gani, mək Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəŋgahadumi ana Zəŋ zlam ya ti kicəm akaba ya kipəm ni. ⁵Humi : “Ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dəra təsawadəy lala, ndam ambələk tigia mis njəlatana, ndam makwaya tici slimi, mis ya təmət ni təngaba, ndam talaga day ticia Ma Məweni Sulumana.” ⁶Humi keti : “Maslaŋa ya ti èjikia ke divi azuhva nu a do nahəma, məmərvu.” »

⁷Ndam ya ti Zəŋ àslərkibiyu tay ka Yezu ni tàra təsləka ti Yezu àzlapaki ke Zəŋ, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado :

« Kèdægum a hud' gili vu ti ga mip-ibiyu mam ? Kìpũmbiyu ti mavram ya aməd adafay ni tək ? ⁸Do ni ti kèdægum kìpũmbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga siŋgu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey. ⁹Ay ti kèdægum kìpũmbiyu ti mam ? Kìpũmbiyu bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, naŋ gani. Nəhi ana kuli nahəma, naŋ ti àtama bay mahəŋgaray pakama ge Melefit a. ¹⁰Kəsəruma, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Bay gədakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəsləruru bay məslər goro nahaŋ kama gayak ti məslamatukkabu divi.” **

« Maslaŋa ya ti Melefit àslərbiyu ni ti Zeŋ. ¹¹Nəhi ana kuli nahəma, Zeŋ bay məbaray mis ni ti àtama mis ya tiwi tay na dek àna gədakana. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, bay ya ti naŋ gəziteni ge mis dek a *Məgur ge Melefit bu ni ti àtama naŋ a. ¹²Kwa ka sarta ya ti Zeŋ bay məbaray mis ni àdəmki ma ka Məgur ge Melefit àbivaya ana kana, Məgur ge Melefit gani akoru kama kama àna njeđa ; ndam njeđa-njeđani təhuriyu. ¹³E *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkì ni bu akaba a wakita ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni bu dek ti təbu tədəmki ma ka Məgur gani nani, duk àbivu ana sarta ge Zeŋ bay məbaray mis ni. ¹⁴Ahàr àdəm gəsumkabu ma goro ni : Zeŋ ti nani Eli ya ti Wakita ge Melefit àdəm amaŋga ni. ¹⁵Maslaŋa ya ti slimì àfəŋ nahəma, mīci lala ! »

¹⁶Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəŋ tay kà way ? Nday akada way ? Nəhi ana kuli nahəma,

nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahaŋ təhi ana ndahaŋ ni ahkado : ¹⁷“Mivia slelim ana kuli a, day kəhəbumfəŋ ndo ; midia limis ge kisim ana kuli a, day kītəwəm ndo.” ¹⁸Nədəm nahkay ti adaba Zeŋ àra ti àzum *dipeŋ do, èsi zum do. Nahkay tədəm seteni àniviyu. ¹⁹Nu *Wur ge Mis ti ni nàra. Nàra ti nu nəbu nəzum dipəŋ, nəbu nisi zum. Nahkay mis tədəm nu zal hud', nəvi vu goro ana zum. Tədəm nu zləba ga ndam *məhəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahaŋ. Ay ti Melefit adafaki məsər zlam gayəŋ ni jireni ti àna təwi gayəŋ ya agray ni. »

Ndam ga kəsa gərgərani ndahaŋ atasay cicihi

(Luk 10.13-15)

²⁰Eslini Yezu nakəŋ àləgi ana ndam ga kəsa gərgərani ya ti àgray zlam magray ejev ahar gədakani eslini ni ; àləgi ana tay ti adaba təmbatkaba majalay ahàr gatay a ndo. ²¹Àdəm : « Akəsum cicihi, ndam Koraziŋ ! Akəsum cicihi, ndam Beceyda ! Adaba mam, nəgra zlam a kay ya mis tiپی day-day ndo na a kəsa gekuli ba. Tamal nəgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidoŋ nahəma, amal ndam ga kəsa nday nani təmbrəŋa zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal təmbatkaba majalay ahàr gatay a, təbakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, təbakabiyu viti ka ahàr a. ^{††22}Ay nəhi ana kuli nahəma, ka fat ya ti Melefit amagraŋ seriya ni ti seriya ya ti amagrafəŋa kà ndam Tir akaba ndam Sidoŋ a ni ti ŋgulum, emisli gekuli ni do. ^{‡‡23}Lekulum ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahàr akədægum e melefit vu aw ? Aha ! Akədægum ti ka mələŋ ge

** 11:10 Malasi 3.1.

†† 11:21 Məbakabu buhu akaba məbakabiyu viti ka ahàr ti adafaki mis titəwi, təhəŋgalay Melefit, təgri kam-kam.

‡‡ 11:22 Ndam Tir ti ndam ge elimeni, təsər Melefit do. Ndam Sidoŋ day nahkay.

*kisim sawaŋ. Adaba mam, nàgra zlam kay ya mis tìpi day-day ndo na a kesa gekuli ba. Tamal nàgray zlam nday nani a *Sodom nahəma, ku kani day amal kesa nani naŋ àbu kekileŋa zlam gayaŋ. ²⁴Nəhi ana kuli ka fat ya ti Melefit agray seriya zla nahəma, seriya ya ti amagrafəŋa kà ndam Sodom a ni ti ŋgulum, emisli gekuli ni do. »

Maslaŋa ya ara afa ga Yezu a ti aŋgət məpəsabana

(Luk 10.21-22)

²⁵Ka sarta gani nani Yezu àzlapay, àdəm : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur mələŋ ya e melefit bu akaba mələŋ ya a ga hađ ni dek. Nazləbay kur ti adaba kəŋgahkia zlam nday nana ka ndam məsər zlam a akaba ka ndam ya tijeŋga təsəra zlam a ni, kəđəfikia ana ndam ya təsər zlam do akada ga bəza cib-cibeni na sawaŋ. ²⁶Iy Bəba goro ni, kəgray ka mawayay gayak nahkay ti kəmərə àna naŋ a palam. »

²⁷Àdəm keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslaŋa ya àsər Wur ge Melefit naŋ way ni ti maslaŋa gani àbi ; si Bəŋani ciliŋ. Yaw maslaŋa ya àsər Bəŋ goro naŋ way ni ti maslaŋa gani àbi, si nu Wur gayaŋ akaba ndam ya ti nu Wur gayaŋ ni nawayay nəđəfiki naŋ ana tay ni ciliŋ.

²⁸« Lekulum ya ti kàmətafuma ga mazay zlam məđəsani ni ti dəguma dek afa goro a. Nahkay ti nu anəvi məpəsabana ana kuli a. ²⁹Gəsunkabá ma goro ya nəhi ana kuli grum na akada slasla ya təgəskabu təbəki zuk ka tay ni ; cahum zlam afa goro. Adaba nu kuđufa, nəgri daliya ana kuli do ; akəpəsumba afa goro zlam gekuli a. ³⁰Adaba zlam ya ti nəfəki ke kuli ni ti kəzum tata. Zlam ya nəzəkiyu ke kuli ni day àđəske ke kuli do. »

Yezu agur vad məpəsabana

(Mark 2.23-28 ; Luk 6.1-5)

12 A vad *məpəsabana nahaŋ ba ti Yezu akaba ndam mađəbay naŋ ni təbu tasləkaba a vədaŋ ga *alkama ba. Ay ti ləwir àbu awər ndam mađəbay naŋ ni. Esli tənjàki ka meheforu alkama ni, tahəpəđoru bəza gani. ²Ndam *Feriziyeŋ ni tàra tipia tay a nahkay ti təhi ana Yezu ahkado : « Bay Melefit àdəm e *Divi gayaŋ ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam mađəbay kur ni tagray timey ! » ³Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kəjeŋgum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayaŋ ləwir àwəra tay a, ⁴nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipeŋ ya tàfəkadí ana Melefit ni. Devit nakəŋ àzum, mək àvi ana ndam gayaŋ ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayaŋ ni bu, mis ndahaŋ təzum dipeŋ nani do ; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. ⁵Magray təwi a vad məpəsabana ba ti Melefit àcafəŋa mis e Divi gayaŋ ya Məwiz àbəki ni ba. Ay ti àbu məbəkiani a wakita nani bu ku a vad məpəsabana ba ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təgray təwi a *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, təcalki tay ka zlam mağudarani do ni ti, kəjeŋgum ma gani ndo waw ? ⁶Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti àtam ahay ge Melefit ni, naŋ àbu ahalay. ⁷Pakama àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, təgri sulum ana ndam ya təcakay daliya ni ; do ni ti nəwayay zlam ya ti tisiŋə ni do.” ⁸Tamal kəsərumaba huđ ga ma hina ti, ŋgay ndam ya təğudar araŋa ndo ni təğudara zlam a ti akal kəđəmum do. ⁸Adaba Bay ya ti adəm təgray zlam hini

[¶]12:7 Oze 6.6.

a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

**Yezu ahəngaraba zal nahañ
ahar bəlañ mikulfıjana**

(Mark 3.1-6 ; Lük 6.6-11)

⁹Yezu əsləka eslina ti əra əhuriyu a ahay gatay ya *tahəngalavü Melefit ni vu. ¹⁰Eslini zal nahañ nañ əvu ahay mikulfıjana. Mis ya təbu eslini ni tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani, nahkay təhi : « E *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni bu ni ti Melefit əva divi a ti təhəngaraba mis a vad *məpəsabana ba waw ? » ¹¹Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Way e kidıñ geküli bu nañ əbu əna təmbak gayañ bəlañ mək təmbak ni ədiya e evid va a vad məpəsabana ba ti əzaya do ni way ? » ¹²Ay ti mis hihirikenı ti ətam təmbak do waw ? Nahkay ti e Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni bu ni ti Melefit əvia divi ana mis ga magray sulum a vad məpəsabana ba. » ¹³Mək Yezu nakəñ əhi ana zal ya ti ahay mikulfıjana ni ahkado : « Təlbıyu ahay gayak ni. » Əra ətəlikabiya ti ahay gayañ ni əslamalava əgia səndübsəndübana akadə nahañ na. ¹⁴Nahkay ndam *Ferizıyeñ ni təhəraya a ahay ni ba ni ti təngasvu, təgray sawari ahəmam ti tıjıñ Yezu ni.

**Yezu ti nañ bay məgri
təwi ana Melefit**

¹⁵Yezu əra əcia sawari gatay na ti əsləka eslina, əru ka məlañ nahañ. Nahkay mis dal-dal tədəboru nañ mək nañ nakəñ əhəngaraba ndam ga arməwər na dek. ¹⁶Ay ti ələgi ana tay ədəm : « Kədəfınu nu ba. » ¹⁷Zlam gani nani əgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya əhi ana bay mahəngaray *pakama gayañ İzayı ni məgravu. Pakama gani nani ti nihi :

¹⁸« Bay məgru təwi ya nədəkiba ni ti nañ hi, nawayay nañ dal-dal ; məbərıv goro amərıvı əna nañ dal-dal. Anəvi Məsuf goro mək aməhi ma ge jiri goro ana mis ga həd ni dek ;

¹⁹amələgavı akaba mis do, aməvalahay do, maslaña emici ma gayañ kwaña kwaña a dala bu do.

²⁰Emehəbkaba mavram ya awayay ahuf wudak na do.

Emımetıñ aku ge cəngel ya awayay amət wudak ni do.

Amagray nahkay, duk abıvoru ana vad ya ti mis ga duniya dek təgəskabə jiri ge Melefit a ni.

²¹Mək mis ga həd ni dek atəfəki ahər ka nañ, atədəm amahəngay tay. §§ »

**Yezu ti agray təwi əna njədə ge
Melefit tək, əna njədə ge Seteni aw ?**

(Mark 3.20-30 ; Lük 11.14-23)

²²Eslini təzıbiyu zal seteni nahañ ana Yezu. Maslaña gani nani ti seteni ni əwılu lıfa nañ a, acafəña nañ ga mazlapana daya. Yezu nakəñ əhəngaraba maslaña nana ; maslaña nani əzlapay, əpi divi.

²³Mis dal-dalani ye eslini ni dek təra tıpiya ti əgria ejep ana tay a dal-dal, tədəm : « Maslaña hini ya əhəngaraba mis a ni ti wur ge Devit do waw ? »

²⁴Ndam *Ferizıyeñ ni təra tıciya ma na ti tədəm : « Maslaña hini agarıaba seteni ana mis a ti si əna njədə ge *Belzebül bay ge seteni ni kwa. » ²⁵Yezu əra əsəra ere ye ti təjalaki ahər na ti əhi ana tay ahkado : « Tamal ndam ga həd nahañ nday ndayani takadıvı e kidıñ gatay bu ni ti mis akaba zlam ga həd gani etigi ahər. Nahkay day tamal ndam ga kəsə ahkay do ni ga həd ahay takadıvı e kidıñ gatay bu ni ti kəsə gani ahkay do ni həd ahay gani əngoru kama do. ²⁶Nahkay day tamal *Seteni agarıaba seteni ana

mis a ti njəda gayəŋ èdeva ; ègia nahkay ti aŋgoru kama ti ahəmamam ? ²⁷ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis àna njəda ge Belzebūl a ti ndam gekūli ni tagariaba seteni ana mis a ti àna njəda ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekūli gekuleni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kəðəmum ni ti ma ga malfadā. ²⁸ Nagariaba seteni ana mis a ti àna njəda ga *Məsuf ge Melefit a sawəŋ. Goro ya nagray nahkay ni ti adafaki *Məgür ge Melefit ènjikia ke kuli a àndava. »

²⁹ Yezu àðəm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njəda-njəðani vu ti mək ahəlfəŋa zlam gayəŋ a mənəðəf məwəl naŋ ti àgravu koksah. Si tamal àwəla naŋ a day kwa ti ahəlfəŋa zlam gayəŋ a. ³⁰ Maslaŋa ya ti naŋ àbi akaba nu bi nahəma, naŋ zal ezir goro. Nahkay maslaŋa ya ti àjənaki nu ga mazalubiyu mis do nahəma, agarafua tay a sawəŋ.

³¹ « Nəhi ana kuli nahəma, zlam magudarani ge mis ya ti tagudar ni ðək akaba ndivey ya ti tindivi Melefit ni ðək ti Melefit ambərfəŋa kà tay a. Ay maslaŋa ya ti endivi Məsuf gayəŋ ni ti magudar zlam gayəŋ nani ti Melefit aməmbərfəŋa do simiteni. ³² Maslaŋa ya ti adəmku ma magədavani ka nu, nu *Wur ge Mis ni ti Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gayəŋ nana. Ay maslaŋa ya ti adəmku ma magədavani ka *Məsuf Njəlatani ni ti ku ka sarta hini Melefit àmbərfəŋa do, ku ka mələŋ müweni ya Melefit amagraya ni day aməmbərfəŋa do. »

Məŋgəhaf ti təsərkaba àna bəza gana

(Luk 6.43-45)

³³ Yezu àðəm keti : « Nəðəm nahəma, tamal məŋgəhaf sulumani ti bəza gani day sulumani. Ay tamal məŋgəhaf magədavani ti bəza gani day magədavani. Nahkay məŋgəhaf ti təsərkaba tay àna bəza gatayana. ³⁴ Lekuləm ti medəkw !

Lekuləm ndam magədavani, kəðəmum ma sulumani tata waw ? Adaba pakama ya ti ahəraya a ma ge mis ba ni ti àsabikia ka məbərūv a palam. ³⁵ Nahkay mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam maŋgəhani sulumani ya àniviyu a məbərūv bu ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana a zlam maŋgəhani magədavani gayəŋ ba. ³⁶ Nəhi ana kuli nahəma, ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kə mis a ni ti ku way way do amahəŋgarfəŋ kà pakama gayəŋ magədavani ya àðəm ni ðək. ³⁷ Adaba ka fat ge seriya nani emizli kur ti pakama gayak ya kəðəm ni ; aməwəl kur ti pakama gayak ya kəðəm ni daya. »

Ere ye ti Melefit àdafaki àna Zonas ni

(Mark 8.11-12 ; Luk 11.29-32)

³⁸ Eslini ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ təhi ana Yezu ahkado : « Məsi, mawayay ti griaya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a. » ³⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, təfəki ahər ke Melefit do, tawayay təgriaya ere ye ti mis tipi day-day ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Melefit aməðəfiki ere ye ti adafaki àna Zonas bay mahəŋgaray *pakama gayəŋ ni ana tay cilin. ⁴⁰ Akadā ga Zonas ya ànjəhadviyu a huð ge kilif vu vad mahkər ni ti, nu *Wur ge Mis day anagraviyu vad mahkər a hað vu. ⁴¹ Ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kə mis a ðək nahəma, ndam Niniv eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atəhi ana mis ye e hini vu ni “Lekuləm ndam magudar zlam.” Adaba mam, ndam Niniv tàra ticia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tàmbatk-aba majalay ahər gatay na. Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gəðakana

*12:40 Məŋjay Zonas 2.1.

ti kəsərum do aw ? †⁴²Ka fat ge seriya nani ti bay walani ya àgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, aməhi ana tay : “Lekulum ndam magudar zlam.” Adaba mam, bay gani nani ecikbiyu kwa kè sliri ga mələŋ ga mara məbi slimu ana pakama ga Salomon bay məsər zlam ni. Ay ahalay ti mis əbu atama Salomon ana gəđakana ti kəsərum do aw ? »

Seteni əsləkiaba ana mis a ti aŋgwiviyu tata

(Luk 11.24-26)

⁴³ Yezu adəm keti : « Tamal ti seteni əsləkiaba ana mis a ti, akoru a huf gili vu ka mələŋ ya ti yam əbi ni, adəbay mələŋ manjəhadani. Ay aŋgət mələŋ manjəhadani do ; ⁴⁴ nahkay ti adəm : “Ŋgulum nəŋguvoru a arəŋ goro ni vu zlam goro.” Əra ənjia ti ahuriyu ədi ahər ana arəŋ ni məslədabana, maslamalabana lala. ⁴⁵ Eslini nəŋ nakəŋ əsləka akoru azalakivabiyu seteni ndahaŋ adəskəla, nday nani dek tətəm nəŋ əna cuday. Mək nday nakəŋ dek tara təhuriyu, tanjəhad a arəŋ ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjəhad gayəŋ ni egi ŋgulum gayəŋ ya ahaslani ni keti. Mis magədavani ye e hini vu ni day atəgri ana tay ti nahkay. »

Ndamam ndam ga huf ahay ga Yezu edefiŋ edefiŋeni ni mam ?

(Mark 3.31-35 ; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Ka ya ti Yezu nəŋ əbu azlapi ana mis dal-dalani ni ti məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tərə, nday təbu e mite bu tawayay təhi ma. [⁴⁷ Nahkay maslaŋa nahaŋ əhi : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, tihindi kur. »] ⁴⁸ Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Məŋ goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? » ⁴⁹ Mək Yezu nakəŋ edəki ahar ka ndam madəbay nəŋ ni, adəm : « Məŋ goro ak-

aba bəza ga mmawa nahəma, nday hini. ⁵⁰ Adaba maslaŋa ya ti agray ere ye ti Bəŋ goro nəŋ a huf melefet bu awayay ni ti, nəŋ nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

Bay mabəhad hilfi ga zlam

(Mark 4.1-9 ; Luk 8.4-8)

13 Ka fat nani Yezu əhəraya a ahay ba, əru ənjəhad kə gəvay ga dəluy ni. ² Eslini mis kay tərə kə gəvay gayəŋ. Nahkay nəŋ nakəŋ kəy əcəliyu a *slalah ga yam vu ənjəhadviyu digus. Mis dal-dalani ni ti ni nday ka dəŋ-dəŋ. ³ Yezu nakəŋ əhi ma ana tay gərgəri kay əna ma *gozogul, adəm : « Maslaŋa nahaŋ əhəraya əru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. ⁴ Nəŋ əbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani adəgoru e divi bu. Nahkay edifiŋ tərə təndaba. ⁵ Bal gani keti adəgoru ka pələd ya had əhəcaki ni. Əfətaya həya, adaba had əki ka pələd ni kay bi. ⁶ Əra əfətaya, fat əra əvədia ti əhiriŋaba adaba əbiyu sliri a had vu kay ndo. ⁷ Bal gani keti adəgiyu a adak vu. Ka ya ti əfətaya təbu tədəkkabu nahəma, adak ni təngecekabə. ⁸ Bal gani keti adəgoru ka had sulumani. Əra əfətaya ti əbi bəza. Bələŋ gani əbi bəza diŋ, bələŋ gani keti bəza kru kru muku, nahaŋ ni ti ni kru kru mahkər. » ⁹ Yezu adəm keti : « Maslaŋa ya ti slimu əfəŋ ni ti mīci lala. »

Yezu adəm ma əna ma gozogul kwa ti kamam

(Mark 4.10-12 ; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ndam madəbay Yezu ni təhədəkəfəŋbiyu kə Yezu, təhi ahkado : « Kəhi ma ana tay əna ma *gozogul kwa ti kamam ? » ¹¹ Əhəŋgrifəŋ ana tay, əhi ana tay ahkado : « Lekulum ti Melefet adəfikiaba zlam manjəhadani əki ka Məgur gayəŋ na ana kəli a, ti kəsərum. Ay nday ti adəfikiaba ana tay a vay-vay ndo.

†12:41 Niniv ti kəsə gəđakani ya Melefet əsləroru Zonas eslini ni (Zonas 1.2).

¹² Adaba maslaḡa ya ti zlam gayan ḡbu ni ti atəvikivu, amələbu ḡna zlam dal-dal ḡsabay. Ay maslaḡa ya ti zlam gayan ḡbi nahəma, ku ere ye ti ḡfəḡ ni day atəzafəḡa. ¹³ Nəhi ma ana tay ḡna ma gozogul nahkay ti adaba ku tamal tamənjələn ka zlam lala nəḡgu ni tiḡi do ; ku tamal təbi slimi ana pakama lala nəḡgu ni tiḡi do.

¹⁴ « Gatay ya təbu tagray nahkay ni ti pakama ge Izayi bay mahəḡgaray *pakama ge Melefit ya ḡdəmbiyu ni ḡgravu. ḡdəm :

“Ku tamal kəbumi slimi ana zlam lala nəḡgu ni ekicəm do.

Ku tamal kəmənjumlən ana zlam lala nəḡgu ni ekipəm do.

¹⁵ Adaba mis nday ndani ti ma ya nəhi ana tay ni ètiri ana tay do simiteni, adaba tiri ka slimi gatay a, təbakabá eri gatay a.

Təgray nahkay ti, ti tiḡi zlam ba, tiḡi divi ba, təsər zlam ba ;

tawayay ti təmbatkaba majalay ahər gatay a ba daya.

Tamal təmbatkaba ti akal nəhəḡga tay a.” †

¹⁶ « Ay lekələm ti mərumvu adaba eri ḡfəḡ kə kuli, kipəm divi ; slimi day təfəḡ kə kuli, kicəm zlam. ¹⁷ Nəhi ana kuli nahəma, ndam mahəḡgaray *pakama ge Melefit kay akaba ndam jireni kay ya ahaslani ni təwaya mipia ere ye ti kipəm na, ay ti tiḡi ndo. Təwaya micia ere ye ti kicəm na, ay ti tiḡi ndo. »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

¹⁸ « Ay lekələm ti bumi slimi ana ma ya ti ma *gozogul ḡki ka bay mabəhad hilfi ga zlam ni awayay adəmki ni.

¹⁹ Tamal mis təbi slimi ana pakama ya tədəmki ka *Məḡur ge Melefit ni, tiḡi do ni ti, nday akada divi ya hilfi ga zlam

ḡdəḡaki ni. *Seteni ara ahəliaba pakama ya ti təḡəskabu na ana tay a. ²⁰ Mis ndahaḡ day təbu, nday akada pələd ya hilfi ga zlam ḡdəḡaki ni : tiḡia pakama ge Melefit na ti təḡəskabu ḡna məmərani huya. ²¹ Ay pakama nani ḡhuriviyu ana tay a məbəruv vu do, akada ge sliri ya ti tōru a had vu do ni ; təḡəskabu ti ga hayaḡani. Tamal zlam zləzladani ḡdia ahər ana tay a, ahkay do ni mis təḡri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti təmbərəḡ huya, təḡəskabu va do. ²² Mis ndahaḡ təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti ḡdiy a huḡ ga adak vu ni : tiḡia pakama ge Melefit a ti təḡəskabu. Ay majalay ahər ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay ; zlam nday nani teḡgecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tiḡi ni ḡzaya araḡa do. ²³ Mis ndahaḡ ti ni tiḡi pakama ge Melefit. Tiḡi ti təḡəskabu. Nday akada had sulumani ya hilfi ga zlam ḡdəḡaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlaḡ gani abi bəza diḡ, bəlaḡ gani keti bəza kru kru muku, nahaḡ ni ti ni bəza kru kru mahkər ni. »

Ma gozogul ḡki ka ayum

²⁴ Yezu nakəḡ ḡḡḡhadı ma *gozogul nahaḡ ana tay keti, ḡdəm : « *Məḡur ge Melefit ti təzavu ata mis ya ti èzligi hay gayan sulumani a vədaḡ gayan bu ni. ²⁵ Ay məlavad ḡra èḡia, mis tinjikaba dəwir a ti zal ezir gayan ḡru èzligikiviyu ayum mək ḡsləka zlam gayan a. ²⁶ Ka ya ti təra təfətaya, təbu tabay ahər nahəma, ayum ni day ḡsərnu. ²⁷ Ndam məḡri təwi ana bay ga vədaḡ ni təra tiḡia ti tərəkia ka bay ga vədaḡ na. Təhi : “Bay geli, kiḡligi a vədaḡ bu ni ti hay sulumani timey ! Ay ti ayum ni ḡhəraya ti eley ?” ²⁸ ḡhi ana tay : “ḡgray ere nani ti zal ezir goro.” Eslini ndam məḡri təwi ni təhi : “Kawayay ti mōru mījeba waw ?” ²⁹ Naḡ

†13:15 Izayi 6.9-10.

nakəŋ àhi ana tay : “Aha ! Kijumaba ba, adaba tamal kijumaba ti bi ekijumaba akaba hay na. ³⁰ Brənum tay nahkay hayaŋ. Eminjua ka sarta ga mabazana day kwa ti anəhi ana ndam mabazani ni ahkado : Bazumaba ayum na, wəlumaba ti kəjumiaba aku a, hay ni ti ni kəhəlu-mubiya kəbumiyu a guvur goro vu.” »

**Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam
guziteni akaba ke miwisiŋ**

(Mark 4.30-32 ; Lük 13.18-21)

³¹ Yezu àhi ma *gozogul nahaŋ ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba wur ge hilfi ga zlam guziteni. Mis àzay, èzligi a vədaŋ gayaŋ bu. ³² Hilfi gani ti guziteni e kidiŋ ga bəza ge hilfi ndahaŋ ya a duniya bu ni dek. Ay ka ya ti àfətaya ni ti àdəka àtam zlam ndahaŋ ya e dini bu ni dek, ègi mənğəhaf. Abal ahar, eidiŋ tara tagraviyu lala gatay a huđ gani vu. »

³³ Yezu nakəŋ àhi ma gozogul nahaŋ ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba *miwisiŋ. Wal azay, abəkivu ka humbu kay, akudatay àna naŋ. Nahkay miwisiŋ ni ewisiŋaba humbu na dek. »

**Yezu azlapay àna ma
gozogul kwa ti kamam**

(Mark 4.33-34)

³⁴ Yezu àhi ma ana mis dal-dalani ni ti dek ana ma *gozogul. Ma gayaŋ ya àhi ana tay àna ma *gozogul do ni ti àbi. ³⁵ Àhi ana tay nahkay ti, ti ma ga bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni m̄-gravu. Ma gani nihi :

« Anəhi ma ana tay ti àna ma *gozogul ; ma goro ya anəhi ana tay ni ti ma maŋ-gahani kwa ka mənğəki ga mələŋ. ^f »

**Yezu adafaba ma gozogul ya
àdəmki ka ayum na**

³⁶ Eslini Yezu àmbərbu mis dal-dalani ni, òru a magam. Eslini ti ndam madəbay naŋ ni təhədakfəŋjiyu təhi : « Dəfiaba ma *gozogul ya kədəmki ka ayum ya àfət a vədaŋ bu na ana leli a zla aw. » ³⁷ Àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti ezligi hilfi sulumani ni ti nu *Wur ge Mis. ³⁸ Vədaŋ ni ti duniya ; hilfi sulumani ni ti ni ndam ya nday a *Məgur ge Melefit bu ni. Ayum ni ti ndam ya tadəbay *Seteni ni, ³⁹ zal ezir ya ezligi ayum ni ti Seteni. Sarta ga mabaz zlam ni ti mandav ga duniya. Ndam ya tabaz zlam ni ti ni *məslər ge Melefit. ⁴⁰ Yaw akada ya tijeba ayum a, təjiaba aku a ni ti, ka mandav ga duniya day atagraŋ ti nahkay : ⁴¹ nu Wur ge Mis anəslərbiyu məslər goro, atəhəlabana ndam magudar zlam na dek akaba ndam ya ti tijiŋkia mis ke divi a na dek a Məgur goro ba. ⁴² Mək atəbiyu tay a *dəluv ga aku vu. Eslini ti etitəwi, atahəpədkabu aslər adaba daliya ya atəcakay ni. ⁴³ Ay ti ndam jireni ni atəsladəy akada ga fat ni a Məgur ga Bəŋ gatay bu. Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ nahəma, m̄ci lala. »

**Ma gozogul àki ke elimeni maŋgahani
a vədaŋ bu akaba àki ke ebirsli**

⁴⁴ « *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba elimeni maŋgahani a vədaŋ bu ni. Maslaŋa nahaŋ àbu, òru àdi ahàr, àzaba àmbati mələŋ aŋgahkivu, àmərva dal-dal. Nahkay àsləka àsəkumoru zlam gayaŋ dek mək àsəkum vədaŋ nani.

⁴⁵ « Nahkay day Məgur ge Melefit ni àzavu ata bay ga cakala ya ti adəbay ebirsli sulumani ni. ⁴⁶ Òru àdia ahàr ana sulumana bələŋ àtam ndahaŋ ni ti òru àsəkumoru zlam gayaŋ dek mək àsəkum ebirsli nani. »

Ma gozogul àki ka zəva

⁴⁷ « Nahkay keti, *Məgur ge Melefit ti àzavu ata zəva ya ti tətəliya a dəluv va, təgəsaya kilif gərgərana kay àna nañ a ni. ⁴⁸ Tamal kilif ni təhurviya a zəva ni va, zəva ni àrəha ti tagəjahaya ka dəñ-dəñ a, tanjəhad, tapalakaba kilif na. Kilif sulumani ni təbiyu a hətək vu, ya ti àbəlay do ni ti ni, taboru tay. ⁴⁹ Ka mandav ga duniya day amagravu nahkay. Məslər ge Melefit atara təhəlkiba ndam cuday àkiba ka ndam jirena ⁵⁰ ga məbiyu tay a *dəluv ga aku vu. Eslini etitəwi, atahəpədkabu aslər adəba daliya ya atəcakay ni. » ⁵¹ Yezu nakəñ àhi ana tay : « Kicəma ma goro ya nəhi ana kəli na dek aw ? » Nday nakəñ təhəñgrifəñ təhi : « Iy, micia. » ⁵² Mək nañ nakəñ àhi ana tay ahkado : « Nahkay ti bay *məsər Wakita ge Melefit lu, tamal àsəra zlam a àki ka Məgur ge Melefit a lala ti təzavu ata bay ahay ya ti aŋgazlaya zlam mūwena akaba midigwena e elimeni gayan̄ ya aŋgah ni ba ni. »

Ndam Nazaret təfəki ahàr ka Yezu do

(Mark 6.1-6 ; Lük 4.16-30)

⁵³ Yezu àra èndeveriña ma *gozogul nday nana ti àsləka eslina, ⁵⁴ òru a kəsa gayan̄ vu ka məlan̄ ya àdək ni. Òru ènjua ti àcahi ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəngalavù Melefit ye eslini ni bu. Tàra ticia ma gayan̄ ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Tədəm ahkado : « Məsər zlam hini ti àc-ahay eley ? Àŋgət njəda ga magray ere ye ti dáy-dáy mis tìpi ndo ni ti eley ? ⁵⁵ Nañ wur ga bay madar zlam ni do waw ? Məñani ti Mari do waw ? Bəza ga məñani ata Zek, Zəzef, Zəd, Simu do waw ? ⁵⁶ Bəza ga məñani walani nday təbu akaba leli ahalay ni do waw ? Àŋgət njəda ga magray zlam nani dek ti eley ? » ⁵⁷ Azuhva nani ti mis nday nani təwayay məfəki ahàr ka Yezu ndo. Ay Yezu nakəñ

àhi ana tay : « Bay məhəngri *pakama ge Melefit ana mis ni ti, təwayay nañ a kəsa gayan̄ bu do. Ata bəñani akaba ndam ga huđ ahay gayan̄ day təwayay nañ do, si a kəsa ndahañ bu kwa ti mis təwayay nañ. » ⁵⁸ Eslini Yezu àgray zlam ndahañ ya ti mis tìpi dáy-dáy ndo ni kay ndo huya adəba təwayay məfəki ahàr do.

Takad Zəñ bay məbaray mis ni

(Mark 6.14-29 ; Lük 9.7-9)

14 Ka sarta gani nani ti mis təbu təzlapaki ka Yezu. Təbu təzlapaki nahəma, *Erot bay Gelili ni ècia pakama gatay ya ti tədəm na. ² Nañ nakəñ àhi ana ndam ya təgri təwi ni ahkado : « Nañ nani ti Zəñ bay məbaray mis ni, àməta mək aŋgaba e kisim ba. Agray zlam magray ejep tata ti adəba aŋgaba e kisim ba palam. » ³⁻⁴ Bay Erot àdəm nahkay ti azuhva zlam ya àgravu ni. Zlam gani nihi : Erot àzafəña Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga mən̄ ga Erot. Àra àza wal na ti Zəñ bay məbaray mis ni àhi ahkado : « Kàzay Erodiyat ti àwəsl. » Zəñ àra àhia ma nahkay ti bay Erot nakəñ àhi ana ndam gayan̄ təgəs nañ, təwəl, təfiyu a dan̄gay vu, mək təgray nahkay. ⁵ Erot àwaya makada Zəñ a, ay ti aŋgwaz àwərfəña nañ kà ndam *Zude a, adəba nday dek tədəm Zəñ ti nañ bay mahəngaray *pakama ge Melefit.

⁶ Ay a vad̄ nahañ, Erot àgra wuməri ge miwivu gayan̄ a, àzalakabá mis a. Eslini wur ga Erodiyat dahalayani àhurkiviya ka tay, mək àhəbay kè meleher gatay. Àra àhəba nahkay ti həbay gayan̄ ni ègia eri ana bay Erot a dal-dal. ⁷ Nahkay Erot nakəñ àmbad̄i ana wur ni dək, àhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni dek nəvuk. » ⁸ Wur ni məñani àra àbikia ma ti àhi ana Erot ahkado : « Nawayay ti kəvu ahàr ge Zəñ bay məbaray mis ni ahalay, təfukibiya ka paranti a ! » ⁹ Bay ni àra ècia pakama ga wur na ti àhəlia ahàr a. Adəba àmbad̄ia ana wur na kè

meleher ge mis na ti èkeli ere ye èhindi ni koksah. Nahkay àhi ana ndam gayan tégri ana wur ni akada ya àwayay ni, ¹⁰ àslàroru mis a ahay ga danjay ni vu ge mekelkibiya ahàr ke Zeñ a. ¹¹ Tàra tètzi-ibiya ahàr ge Zeñ nakəñ a ana wur dahalay na ka paranti a ti nañ nakəñ àzikaboru na ana mənani. ¹² Ndam maɗəbay Zeñ ni tàra ticia ti tòru tàzay kisim gani, tili. Tàra tilia ti tòru tēhi ma gani ana Yezu.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Mark 6.30-44 ; Lük 9.10-17 ; Zeñ 6.1-14)

¹³ Yezu àra ècia tàkada Zeñ a ti àcəliyu a *slalah ga yam vu, àsləka eslina, òru gwar ka məlan nahañ. Məlan gani nani ti driñ a huɗ gili bu. Ay mis dal-dalani ni tàra ticifiña daɗay a ti tàɗəboru nañ àna asak. ¹⁴ Yezu àra àhəraya a slalah ga yam ni ba, èpia mis dal-dalani na ti tèsia cicih i a dal-dal. Nahkay àhəngaraba ndam ya tēbesey do na e kidifñ gatay ba.

¹⁵ Məlakarawa àra ègia ti ndam *maɗəbay Yezu ni tərəkia, tēhi ahkado : « Leli nihi ti a huɗ gili bu, sarta day àbi va bi. Hi ana mis ni tàsləka, tòru a kəsa gərgərani ni vu tàɗəboru zlam məzumani. » ¹⁶ Eslini Yezu àhəngriɗəñ ana tay, àɗəm : « Tàsləka day ti kamam ? Lekuləm lekuləmeni vumi zlam məzumani ana tay. » ¹⁷ Nday nakəñ tēhəngriɗəñ, tēhi : « Araña àfəñ kè leli ahalay bi ; si *dipeñ zlam, tàkivu kilif cə cilif. » ¹⁸ Nañ nakəñ àhi ana tay : « Həlumubiya ahalay a. » ¹⁹ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tənjàhadə a ga haɗ ke kuzir a, mək nañ nakəñ àhəl dipeñ zlamani ni tàkivu kilif cəni ni, àmənjoɗu e melefet vu, àgri səs i ana Melefet. Àra àgria səs i a ti èsekaba dipeñ na, mək àbi ana ndam maɗəbay nañ ni ge midieni ana mis dal-dalani ni. ²⁰ Mis nakəñ ɗek təzum təzum, tərəkaba. Kələñ gani təcakalakabu

məgəjəni gani, tərəhvù hətək kru mahar cə àna nañ. ²¹ Mis zawalani ya ti təzum zlam eslini ni ti agray dəbu zlam ; wál akaba bəza ti tàcalkivu tay ndo.

Yezu asawadaki ka ahàr ga yam

(Mark 6.45-52 ; Zeñ 6.15-21)

²² Ka gani nani ti Yezu nakəñ àhi ana ndam maɗəbay nañ ni təcəliyu a *slalah ga yam vu, tòru kama gayan hayañ ke ledi ga dəluv ni, day kwa ti nañ nañani aməhi ana mis ni ti tēdevu, tàsləka. ²³ Tàra tēdeva akaba mis na ti Yezu nakəñ àcəloru a həma vu driñ driñ akaba mis ga mahəngalay Melefet. Məlakarawa àra ègikia, nañ ka ahàr gayan eslini. ²⁴ Ndam maɗəbay nañ ni ti ni tàsləka àna slalah ga yam gatay na, tigia driñ driñ akaba dəñ-dəñ a. Aməd nañ àbu adaɗay slalah ga yam gatay ni agrioru daliya ana tay, ahəngarbiyu tay kələñ. ²⁵ Də gwendeli-gwendeli ti Yezu nakəñ àrəkioru ka tay, asawadəkioru ka ahàr ga yam ni njuwañ-njuwañ. ²⁶ Ndam maɗəbay nañ ni tàra tɗipia nañ a, nañ àbu asawadək i ka ahàr ga yam nahkay ti bəruv àtikaba ana tay a, tēɗəm : « Maslaña àmbavakiva ke leli a ! » Nahkay nday nakəñ tàgra aŋgwaz a, tēzlah. ²⁷ Ay Yezu nakəñ àhi ma ana tay huya, àɗəm : « Zum njoɗa, nu timey. Aŋgwaz àwər kəli ba. »

²⁸ Eslini Piyer àhi : « Bay goro, tamal nak eɗeɗifñ ti vu divi nəsawadəkioru ka ahàr ga yam ni bilegeni ti nòru afa gayak. » ²⁹ Yezu àhi : « Ra. » Nahkay nañ nakəñ àhəraya a slalah ga yam ni ba, àsawadəkioru ka ahàr ga yam ni àrəkioru ka Yezu nakəñ. ³⁰ Ay àra èpia aməd na àbu akəzlay dal-dal ti àgra aŋgwaz a ; nahkay yam ni awayay anday nañ. Nañ nakəñ àzlah, àɗəm : « Bay goro, həngay nu ti ! » ³¹ Eslini Yezu àtəloru ahar huya, àgəs nañ, mək àhi : « Məfəku ahàr gayak àhəca ; kajalay ahàr cə cə ti kamam ? » ³² Nday nakəñ tàra təcəliya a

slalah ga yam ni va ti aməf ni day àm-brəŋ makəzlani huya. ³³Eslini nday ya təvu a slalah ga yam bu ni dek tábəhadí mirdim ana Yezu nakəŋ, təhi : « Nak ti Wur ge Melefit efdəŋ. »

**Yezu ahəŋgaraba mis
ka had Zenizaret a**

(Mark 6.53-56)

³⁴Ka ya ti tàsləka, təhəra dəluy na àndava ni ti nday ka dəŋ-dəŋ ka had Zenizaret. ³⁵Yezu akaba ndam maďəbay naŋ ni tàra təhəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti mis ga had nani təsəra Yezu a huya. Tàra təsəra naŋ a ti tòru təhi ma gani ana mis ga kəsa ga had nani, nahkay təhəlibiyu ndam ya tēbesey do ni dek. ³⁶Təgri kam-kam ti mis nday nani ya tēbesey do ni tīnjifīŋ kà ma ga azana gayəŋ ni cilij. Nday ya ti tīnjifīŋa ni dek təŋgaba.

**Gejewi àki ka zlam ga ndam ya
ahaslani ya təcəhi ana mis ni**

(Mark 7.1-13)

15 Ka sarta gani nani ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ akaba ndam ndahaŋ ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni tàsləkabiya a Zeruzalem a, tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado : ²« Ndam maďəbay kur ni tégəskabu magray zlam akada ga ata bəŋ geli ya ahaslani təďəfiki ana leli ni do ni ti kamam ? Təzum zlam day təbarakaba ahar àna divi gana do ni. » ³Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekuləm day kagudarum *Divi ge Melefit àna manjəhad ga ndam gekuli ya ahaslani ni ti kamam ? ⁴Melefit àďəm ahkado : “Ŋg-wioru a had ana ata buk ata muk.” ⁵Àďəm keti : “Bay ya ti endivi bəŋani ahkay do ni məŋani nahəma, təkada

naŋ a.” ⁵Ay lekuləm zla ti kəďəmum ahkado : “Maslaŋa nahəŋ esliki məhiani ana bəŋani ahkay do ni ana məŋani : Ere ye ti akal nu nəjənaki kur àna naŋ ni, sədaga ge Melefit.” ⁶Maslaŋa nani àďəma ma nahkay nahəma, kəďəmum tamal àjənaki ata bəŋani ata məŋani va do ni ti àgray araŋa do. Lekuləm kəgrum nahkay ti, kəmbərəŋuma pakama ge Melefit nana pəsak. Kəmbərəŋuma ti kəfumviyu pakama gekuli ya kacahum ni a məlaŋ gani vu huk. ⁷Lekuləm kawayum ti mis təďəm lekuləm ndam jireni, ay ti lekuləm ndam jireni do ! Melefit àďəma ma sulumana a wakita ga bay mahəŋgaray *pakama gayəŋ Izayi ni ba. Pakama gayəŋ ya ti àďəm ni, àďəmki ti ke kuli. ⁸Àďəm ahkado :

“Mis hini tazləbay nu àna ma cilij, təjalaku ahər do simiteni. ⁹Tazləbay nu ti masakani, aďaba zlam gatay ya təcəhay ni ti ka mawayay ge mis cilij, do ni ti ka mawayay goro do.” ^{††} »

**Zlam ya ti tagray mis
« njəlatani do » ni**

(Mark 7.14-23)

¹⁰Yezu àzalakabu mis kayani ni, àhi ana tay : « Lekuləm dek bumi slimi ana pakama goro ya nəďəm ni, ti kícəm lala. ¹¹Ere ye ti a dala bu, mis azum àna ma gayəŋ, agray naŋ “*njəlatani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslaŋa gani aďəm àna ma gayəŋ ni day kwa ti agray naŋ “njəlatani do.” ¹²Eslini ndam maďəbay naŋ ni tərəkia, təhi ahkado : « Ma gayak ya kəďəm ni àzumia bəruv ana ndam *Feriziyəŋ na ti kəsərkiya waw ? » ¹³Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àďəm ahkado : « Məŋgəhaf ya ti Baba naŋ ya e melefit bu àjav ndo ni lu ataradaba.

§15:4 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16.

**15:4 Mahərana 21.17.

††15:9 Izayi 29.13.

¹⁴Nədəm nahəma, brəjum tay ; nday ti ndam wuluf ya tədafəna ahar kà ndam wuluf ndahañ a ni. Tamal zal wuluf adafəna ahar kà zal wuluf nahañ a ti nday cecueni atədəgiyu e evid vu. »

¹⁵Eslini Piyer əhəngarfəñ, əhi : « Dəfi-aba ma *gozogul ya kədəm ni ana leli a zla aw. » ¹⁶Yezu əhi ana tay ahkado : « Lekulum day kekileña kəsərum zlam do waw ? ¹⁷Adaba ere ye ti mis afiyu a ma vu ni dək ti ahuriyu a huđ vu ciliñ, mək atəhiyu azay gani e dəgzey vu ti kəsərum do waw ? ¹⁸Ay ere ye ti mis azlapay ni ahəraya ti a məbərux gayañ ba, ma gani nani day kwa ti agudar nañ, agray nañ “nələtani do.” ¹⁹Adaba zlam magudarani dək ahəraya ti a məbərux ge mis ba. Nahkay ti əjalaki ahər ka zlam magudarani gərgəri dək : ka makad ahər, ka magray hala, ka magray mesuwəhvu, ke miği akal, ka masəkad malfadə akaba ka məsivani ana mis. ²⁰Ere ye ti agray ti mis egi “nələtani do” ni ti zlam nday nani. Ay ti məzum zlam mənəjd məbaray ahar akada ge divi ga ata bəñ gekuli ni ti əgray ti mis egi “nələtani do” do. »

**Wal nahañ nañ wur Zude do
afəki ahər ka Yezu**

(Mark 7.24-30)

²¹Yezu əsləkaba eslina, ərə ru ka had ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidon. ²²Wal Kanañ nahañ nañ əbu eslini. Wal ni əra əpia Yezu a ti ərəkia əna zlahay a, ədəm : « Bay goro, *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! Wur goro dahalayani əbiyu əbesey do, seteni əbu agri daliya dal-dal. » ²³Ay ti Yezu əhəlkaba ma ndo. Eslini ndam madəbay nañ ni təhi ana Yezu ahkado : « Garay wal hini, adaba nañ əbu azlahləñbiyu kə leli, əmbrəñ do ni. » ²⁴Yezu nakəñ əhi ana tay : « Təslərbiyu nu ahalay ndo. Təsləribiyu nu ti ana ndam *Izireyel ciliñ, adaba nday akada təmbəmbak ya ti tija ni. »

²⁵Ay ti wal ni əra əbəhadı mirdim grik ana Yezu meleher ndif ana had, əhi : « Bay goro, jənaki nu ti ! » ²⁶Eslini Yezu əhəngrifəñ ana wal nakəñ, əhi ahkado : « Təzafəna zlam məzumani ga bəza, ti-zligioru ana kərə ti əbəlay do. » ²⁷Mək wal nakəñ ədəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ge mis ya tədəguru a huđ ga mələñ məzumki zlam vu ni, ku kərə gatay day tapalaba təzum timey. » ²⁸Eslini Yezu əhi ana wal nakəñ : « Wal ni, kəbu kəfəku ahər lala ; ere ye ti kihindi ni məgravu akada gayak ya kawayay ni. » Ka sarta gani nani wur gayañ ni əngaba huya.

**Yezu ahəngaraba ndam ga
arməwər gərgərana**

²⁹Yezu əsləka eslina, ərə ru kə gəvay ga dəluv Gelili. ərə ru ənjəa ti əcəloru a həma vu. Əra əcəloya ti ənjəhad digus. ³⁰Eslini mis dal-dal tərəkia, təhəlibiyu ndam jəgwer, ndam wuluf, ndam dəra, makwayə akaba ndam ga arməwər ndahañ gərgərani, təbəhad tay kə gəvay gayañ mək nañ nakəñ əhəngaraba tay a. ³¹Mis dal-dalani ni təra tipia ndam makwaya ya təzlapay koksah ni təbu təzlapay, ndam dəra təngaba tigia sənduə-sənduəbana, ndam jəgwer təsawadəy lala akaba ndam wuluf təbu tipi divi nahəma, təmərvə dal-dal, nahkay təzləbay Melefıt ga ndam *Izireyel ni.

**Yezu avi zlam məzumani
ana mis dəbu fad**

(Mark 8.1-10)

³²Yezu əzalay ndam madəbay nañ ni, əhi ana tay ahkado : « Mis nday hini təsu cicihi dal-dal, adaba vad məhkər hi leli məbu akaba tay, zlam məzumani day əfəñ kə tay va bi. Ay ti nəwayay məmbrəñ tay ti təsləka əna ləwir a do. Tamal nəhi ana tay “Sləkuma” mənəjd məvi zlam məzumani ana tay nahəma, nədəfa amələfəñ kə tay ka ahər divi ga

maslækana bi. » ³³Ndam maďəbay naŋ ni tēhəŋgrifəŋ, tēhi ahkado : « Leli dek ahalay a huď gili hini bu ni ti mēhəlibiyu *dipeŋ ana tay tərəh àna naŋ dek ti eley ? » ³⁴Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Dipeŋ àfəŋ kē kuli ehimey ? » Tēhəŋgrifəŋ, tēhi : « Dipeŋ àfəŋ kē leli adəskəla akaba kilif ciβ-ciβeni bal. »

³⁵Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tən-jəhadə a ga had' a. ³⁶Təra tən-jəhadə ti àhəl dipen adəskəlani ni akaba kilif ni, àgri sūsi ana Melefit. Àra àgria sūsi a ti èsekaba, àvi ana ndam maďəbay naŋ ni, ndam maďəbay naŋ ni ti ni tidi ana mis dal-dalani ni dek. ³⁷Mis nakəŋ dek tēzum, tərəha àna naŋ a. Təcakalaviyu məgəjəni ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvū hətək adəskəla àna naŋ. ³⁸Mis ya tēzum zlam eslini ni agray mis dəbu faď, təcalkivu wál akaba bəza ndo. ³⁹Kələŋ gani Yezu nakəŋ àhi ana mis ni « Sləkuma, » mək təsləkə. Eslini Yezu nakəŋ àcəliyu a *slalah ga yam vu àsləkə, òru ka had' Magadaŋ.

Zlam ya mis tìpi đay-đay ndo ni

(Mark 8.11-13 ; Luk 12.54-56)

16 Ndam *Feriziyen ndahaŋ akaba ndam *Seduseyen ndahaŋ tərəkia ka Yezu a, tawayay tatakar naŋ ti māgudar zlam ; nahkay ti tēhi : « Griaya ere ye ti mīpi đay-đay ndo na ana leli a, ti māsər ere ye ti kagraŋ ni ti kagraŋ àna njəďa ge Melefit. » ²Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məlakarawa, fat àbu adiyu, tamal kīpuma huď melefit a ndize ti kəďə-mum : “Həjəŋ ti mələŋ amanja njələta.” ³Ge miledə tamal kīpuma huď melefit a diliŋ-diliŋ ti kəďə-mum : “Kani ti avər ara atəď.” Nahkay kəsəruma ere ye ti agravu na àna zlam ya kīpəm a huď melefit bu na ti, kəsərūm zlam ya ti agravu ka sarta hini do ni ti ahəmamam ! ⁴Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, tēfəki

ahər ke Melefit do, tawayay tēgriaya ere ye ti mis tīpi đay-đay ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Ere ye ti Melefit aməďəfiki ana tay ni ti ere ye ti àďafaki àna Zonas ni cilij. » Eslini naŋ nakəŋ àsləkə, àmbərbu tay.

Kəgrum zlam akada ga ndam Feriziyen ya tagray ni ba

⁵Yezu akaba ndam maďəbay naŋ ni tēbu takoru tatuwad' dəluv ni ; nday tēbu takoru ti ndam maďəbay naŋ ni tēhəl *dipeŋ ndo, àgəjəzlkia ahər ka tay a. ⁶Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiŋ ga ndam *Feriziyen ni akaba ga ndam *Seduseyen ni. » ⁷Nahkay ndam maďəbay naŋ ni tēzlapay e kidij gatay bu, tēďəm : « Àďəm nahkay ti adəba mēhəlibiyu dipen ndo palam. » ⁸Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Məfəku ahər gekūli ti àhəca ; kazlapum kəďə-mum kəhəlumbiyu dipen ndo ni ti kamam ? ⁹Kicəm ma goro do, kəsərūm do kekileŋa waw ? Goro ya ti nidi dipen zlamani ana mis dəbu zlamani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərəhvani ehimeya ni ti kəsərūmki va do waw ? ¹⁰Goro ya ti nidi dipen adəskəlani ana mis dəbu fadani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərəhvani ehimeya ni ti kəsərūmki va do waw ? ¹¹Ŋgay nu nəcalfəŋ ti ke dipen dipenani do ni ti kəsərūm do ni ti kamam ? Nu ti nəhi ana kuli ti bumvu slimi àna miwisiŋ ga ndam Feriziyen ni akaba ga ndam Seduseyen ni. » ¹²Nahkay zla ti ndam maďəbay naŋ ni təra tēsəra Yezu àhi ana tay « Bumvu slimi àna miwisiŋ » ti, àzlapiki ana tay ti ke miwisiŋ ya ti tiwisiŋ dipen àna naŋ ni do ; àzlapiki ana tay ti ka zlam ga ndam Feriziyen akaba ga ndam Seduseyen ya təcəhi ana mis ni.

**Piyer adəm Yezu naŋ àbu Krist
Bay gəđakani ya amara ni**

(Mark 8.27-30 ; Lük 9.18-21)

¹³ A vad nahaŋ, Yezu akaba ndam mađəbay naŋ ni tōru ka hađ Sezare ge Filip. ¹⁴ Eslini Yezu əhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis ti təđəm nu *Wur ge Mis ti nu way ? » ¹⁵ Təhəŋ-grifəŋ, təhi ahkado : « Təđəm nak Zeŋ bay məbaray mis ni, mis ndahaŋ təđəm nak Eli, mis ndahaŋ ti ni təđəm nak Zeremi ahkay do ni nak biliŋ ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ahaslani ni. » ¹⁶ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti kəđəmum nu ti nu way ? » ¹⁷ Simu Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəđakani ya Melefit àslərbiyu ni, nak Wur ge Melefit Bay ga sifa ni. » ¹⁸ Yezu àhi : « Simu wur ge Zeŋ, mərvu adaba ma ge jiri hini ya kəđəm ni ti mis hihirikeni àhuk do. Àhukaya ma na ti Baba, naŋ ti naŋ a huđ melefit bu. ¹⁹ Nəhuk nahəma nak Piyer ; anazay kur ga məvi njeđa ana ndam məfəku ahàr ni akada ya tazay akur, tafəkad asak ga ahay àna naŋ ni. ²⁰ Nahkay ti kisim tekeđi aməgri araŋa ana tay do. ²¹ Anəvuk lekili ga mahay ga *Məgür ge Melefit : ere ye ti kəgəskabu ka hađ ndo ni ti e melefit bu day atəgəskabu do ; ay ere ye ti kəgəskabá ka hađ a ni ti e melefit bu day atəgəskabu. » ²² Eslini Yezu nakəŋ àləgi ana ndam mađəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Iŋgay nu Krist *Bay gəđakani ya Melefit àslərbiyu ni ti kəhumi ana maslaŋa ba simiteni. »

**Yezu adəm aməmət mək
amaŋgaba e kisim ba**

(Mark 8.31–9.1 ; Lük 9.22-27)

²¹ Kwa ka sarta gani nani Yezu àzlapi ana ndam mađəbay naŋ ni vay-vay,

àhi ana tay ahkado : « Ahàr àđəm nakoru a Zeruzalem kwa. Ahàr àđəm nəcakay daliya dal-dal. Nday gəđakani ni, gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakad nu. Mək a huđ ga vad mahkərani bu anaŋgaba e kisim ba. » ²² Piyer àra əcia ma gayan na ti àzaba naŋ e kidiŋ gatay ba cak. Àləgi, àhi : « Bay goro, Melefit mājəgay kur ti ere nani àgrakukvu ba ti ! » ²³ Ay Yezu àmbatkibiyu ma ke Piyer, àləgi bilegeni, àđəm : « *Seteni, sləkafua, ru driŋ ! Nak ti kacafəŋa nu ga magray təwi goro a, adaba majalay ahàr gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahàr ti akada ge mis hihirikeni ni. »

²⁴ Eslini Yezu àhi ana ndam mađəbay naŋ ni ahkado : « Tamal mis awayay adəbay nu nahəma, ahàr àđəm məm-brəŋ ere ye ti awayay ni ; ku tamal təgri daliya, *tadarfəŋ naŋ kà təndal nəŋgu ni mibesey. Tamal mis awayay mađəbay nu ti məgray nahkay. ²⁵ Maslaŋa ya ti àđəm əjəgür sifa gayan, awayay àmət ba ni ti emijiŋ. Maslaŋa ya ti emijiŋ sifa gayan azuhva nu ti aməjəgür sawaŋ, aməmət day-day do. ²⁶ Tamal mis àŋgəta elimeni ga duniya na đək mək əjiŋa sifa gayan a ti elimeni gani aziaya mam ? Emijiŋa sifa gayan na ti aməŋgət mam ga məmbani àna naŋ mam ? ²⁷ Adaba nu *Wur ge Mis anara àna njeđa ga Baba akaba məslər goro a kay, anəvi zlam ana ku way way do akada ge təwi gayan ya ti àgray ni. ²⁸ Nəhi ana kuli nahəma, e kidiŋ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wuđaka ndahaŋ atəmət ti etipi nu Wur ge Mis anaŋga, anəhuriyu a bay goro vu. »

¹³16:13 Sezare ge Filip ti slimi ga kəsa gəđakani.

¹⁴16:18 Piyer ti adəmvaba « akur. »

**Vu ga Yezu ambatvu kè meleher
ga ndam maɗɓabay naŋ ni**

(Mark 9.2-13 ; Lük 9.28-36)

17 Vad muku ka ahàr gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeŋ wur ga məŋ ge Zek ni, àhəloru tay ka ahàr ga həma zəbalani. Nday ka ahàr gatay akaba Yezu ciliŋ. ²Tòru tinjəa ti vu ga Yezu ni àmbatava e eri va ana tay nahaŋ a. Eri gayaŋ ni àmbatvu, asladay akada fat, azana ka vu gayaŋ day tiŋia bəɗ-bəɗ talla təsladay məlaŋ. ³Eslini tì-pioru Eli nday ata Məwiz həya, nday təbu təzlapay akaba Yezu. ⁴Piyer àra èpia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, leli məbu ahalay ti àbəlay. Tamal kawayay ti nara nivicey ahay mahkər, bəlaŋ gayak, bəlaŋ ge Məwiz, bəlaŋ ti ni ge Eli. » ⁵Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti məguduŋguduŋ masladani àhərkiaya ka tay a, àŋgah tay. Dəŋgu ga maslaŋa àhənday a məguduŋguduŋ ni bu, àɗəm : « Naŋ hini ti wur goro, nawayay naŋ dal-dal, nəmərɓu àna naŋ dal-dal. Gəsumiki pakama gayaŋ ! » ⁶Ndam *maɗɓabay Yezu ni tàra tiɓia nahkay ti aŋgwaz àdəgkia ka tay a dal-dal, tabəhad mirdim meleher ndiɓa ndiɓa ana had. ⁷Ay Yezu nakəŋ àhəɗakfəŋiyu ka tay, ènjifin ka tay mək àhi ana tay : « Cikumaba, kə-grum aŋgwaz ba. » ⁸Nday nakəŋ təheliŋ eri, tiɓi maslaŋa nahaŋ ndo, si Yezu naŋ bəlaŋ ciliŋ. ⁹Nday təbu təndaya ahàr a həma ni ba ni ti Yezu àhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti kipum ni ana maslaŋa ba, si nu *Wur ge Mis anaŋgaya e kiɗin ga ndam evid ba kwa. »

¹⁰Ndam maɗɓabay naŋ ni təhi ahkado : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tɗɗəm wudaka *Krist *Bay gəɗakani ya amara ni eminjia ti, ahàr àɗəm Eli amara day ti kamam ? » ¹¹Yezu nakəŋ àhəŋ-grifəŋ ana tay àɗəm ahkado : « Eɗeɗin Eli ara, aslamalakabu zlam ɗək day.

¹²Ay nəhi ana kuli nahəma, Eli ti àra àndava, ay ti mis təsər naŋ ndo. Təgria ere ye ti nday tàwayay na ɗək. Nu Wur ge Mis day anəcakay daliya, atəgru nahkay. » ¹³Eslini ndam maɗɓabay naŋ ni təsəra àzlapaki ti ke Zeŋ bay məbaray mis ni.

Yezu agariaba seteni ana wur nahaŋ a

(Mark 9.14-29 ; Lük 9.37-43)

¹⁴Ka ya ti tinjikia ke mis dal-dalani na ti maslaŋa nahaŋ àhəɗakfəŋbiyu ka Yezu, àbəhad mirdim ¹⁵àhi : « Bay goro, wur goro àbu seteni àniviyu agray daliya dal-dal ; a vad ndahaŋ adiyu a aku vu ahkay do ni a yam vu. Məsuk cicihi ti kam-kam ! ¹⁶Nəzibiya naŋ ana ndam maɗɓabay kur na ti tɔgariaba, ay ti tislaki ndo. » ¹⁷Eslini Yezu àɗəm : « Lekulum ye e hini vu ni ti kəfumki ahàr ke Melefit do, lekulum ndam magudar zlam ! Nu ananjəhad kaŋgaya akaba kuli aw ? Nu eneɓesi ana kuli kaŋgaya waw ? » Mək àhi ana tay : « Zumubiya wur na ahalay a nimi. » ¹⁸Tàra təzibiya wur na ti Yezu àzlacaki ke seteni ni, mək seteni ni àsləkiaba ana wur na. Nahkay wur ni ègia naŋ lala həya.

¹⁹Eslini ndam *maɗɓabay Yezu ni tàzalay Yezu ka ahàr gatay, tihindi naŋ, təhi : « Leli misliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? » ²⁰Yezu nakəŋ àhəŋ-grifəŋ ana tay, àɗəm : « Kislumki ndo ni ti aɗaba məfəki ahàr gekuli ke Melefit àhəca. Nəhi ana kuli nahəma, tamal ti məfəki ahàr gekuli ke Melefit kay do, àbu gəzit akada hilfi ga zlam gəziteni ciliŋ nəŋgu ni, kislumki məhiani ana həma hini : “Sləkaba, ru tegi” nəŋgu ni, agravu. Nahkay ti akal ere ye ti kislumki magrani do ni ti àbi. [²¹Ay ti seteni akada nday nani nahəma, tamal ti kàhəŋgalay Melefit ndo akaba kəgəs ndəra ndo ni ti təsləkiaba ana mis a kok-sah.] »

**Yezu adəm keti anəmət mək
anaŋgaba e kisim ba**

(Mark 9.30-32 ; Lük 9.43-45)

²² A vad nahaŋ, ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni dek təbu ka ahar bəlaŋ e Gelili ni ti, Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Atədəfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu, ²³ tara takad nu. Atakada nu a ti a vad ya mahkər ti anaŋgaba. » Nday nakəŋ tارا ticia ma gayaŋ na ti àhəlia ahàr ana tay a dal-dal.

**Məhəl hadam ga ahay
gəđakani ge Melefit**

²⁴ Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tinjua a Kafarnahum a ni ti ndam ya təhəl hadam ga *ahay gəđakani ge Melefit ni təhəđakfəŋiyu ke Piyer, təhi : « Məsi gekəli ni ti àpəl hadam ga ahay gəđakani ge Melefit ni do waw ? »

²⁵ Piyer àhəŋgrifəŋ ana tay : « Àbəhad do kamam ? »

Ka ya ti Piyer nakəŋ àhuriya a ahay va nahəma, Yezu àhi ma enji, àhi : « Simu, kəđəm ahəmamam ? Ndamam tabəhadı hadam akaba jaŋgal ana bəbay ka had ni mam ? Tabəhadı ana tay ti bəza ga had gatay gatayani tək, ndam mirkwi aw ? » ²⁶ Piyer àhi : « Tabəhad ti ndam mirkwi. » Eslini Yezu nakəŋ àhi « Bəza ga had gatay gatayani ti giri-giri ti təpəl do do waw ? ²⁷ Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, məzumi bəruv ana tay ba. Nak ru ka dəluv ti kətəliyu guya kəgəsaya kilif a. Kilif ya akəgəsaya enjenjeni na ti kə-zləkikaba pakama, akədiviyu ahàr ana siŋgu akur-akurani, siŋgu nani emisli məpəl hadam goro akaba gayak. Zəbiya, kəvi ana tay. »

**Gəđakani ya àtam mis
ndahaŋ ni ti way ?**

(Mark 9.33-37 ; Lük 9.46-48)

18 Ka sarta gani nani ti ndam *madəbay Yezu ni təhəđakfəŋiyu

kà Yezu, təhi : « A *Məgur ge Melefit bu ni ti way naŋ gəđakani àtam mis ndahaŋ way ? » ² Nahkay Yezu nakəŋ àzalabiyu wur gəziteni e kidiŋ gatay vu ³ mək àđəm : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kəmbatumkaba majalay ahàr gekəli ni ndo, kigum akada ga bəza ciβ-ciβeni ni ndo ni ti akəhurumiyu a Məgur ge Melefit vu do. ⁴ Adaba maslaŋa ya ti ahəŋgaroru ahàr gayaŋ a had, anjəhad kud-ufa akada ga wur hini ni ti naŋ nani gəđakani àtam mis ndahaŋ a Məgur ge Melefit bu. ⁵ Tamal ti maslaŋa àgəskabá wur gəziteni akada hini na azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a. »

Bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba

(Mark 9.42-48 ; Lük 17.1-2)

⁶ Yezu àđəm keti « Ndam ya təfəku ahàr ni ti mis təđəm tislı araja do akada ga bəza ciβ-ciβeni ni. Ay tamal maslaŋa agray ti ku way way do e kidiŋ gatay bu miŋkia ke divi a nahəma, hojo təwəliyiya avar gəđakani ana maslaŋa ya ejiŋkia naŋ a ni a dəŋgu vu dondul mək tizligiyu naŋ a *dəluv gəđakani vu dəzləz. ⁷ Aw ! Cicihi àki ka ndam ga duniya ! Cicihi àki ka tay ti adaba zlam ya tagray ti mis tiŋkia ke divi a ni ti təbu kay. Zlam nday nani ti si tğravu kwa. Ay tamal maslaŋa agray ti mis ejikia ke divi a nahəma, maslaŋa nani cicihi amələki.

⁸ « Tamal ahar gayak ahkay do ni asak gayak ejiŋkia kur ke divi a nahəma, kelkaba tay a, boru tay. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlaŋ ga sifa àna ahar bəlaŋ ahkay do ni àna asak bəlaŋ ere gani ya tizligiyu kur a *dəluv ga aku vu àna ahar gayak cəeni ni ahkay do ni àna asak gayak cəeni ni. Aku nani ti àmət dəy-dəy do. ⁹ Tamal eri gayak ejiŋkia kur ke divi a nahəma, zaba, zligoru. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlaŋ ga sifa àna eri bəlaŋ ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna eri gayak cəeni ni. »

Ma gozogul àki ka tɔmbak mijijeni

(Luk 15.3-7)

¹⁰ Yezu àdɔm keti : « Bumvu slimi lala ! E kidiŋ ga bɔza nday nani bu ni ti ŋgay bɔlaŋ gatayani èsli araŋa do ni ti kɔdɔmum ba. Adaba mɛslɛr gatay tɔbu micikeni a sarta bu dɛk kɛ meleher ga Baba naŋ ya e mefeit bu ni. [¹¹ Nu *Wur ge Mis nàra ti ga mahɛŋgay ndam ya ti tijiji ni.]

¹² « Bi maslaŋa nahaŋ tɔmbɔmbak gayaŋ tɔbu diŋ mɛk bɔlaŋ gani èjia. Àra èpia ti bɔlaŋ gani naŋ àkibu ka ndahaŋ ni bi nahɛma, ambɛrbu kru kru ambɔlmbu mahar ambɔlmbani ni a hɛma bu, akoru adɔboru bɔlaŋani ni, do waw ? Lekulɔm ti kɔdɔmum mam ? ¹³ Nɛhi ana kɔli nahɛma, ka ya ti àdia ahàr a ni ti amɛrvu àna naŋ dal-dal àtama ya amɛrvu àna kru kru ambɔlmbu mahar ambɔlmbani ya ti tiji ndo na do waw ? ¹⁴ Nahkay day Bɛŋ gekɔli naŋ ya e mefeit bu ni awayay ti ku bɔlaŋ e kidiŋ ga bɔza nday nani bu day èji ba. »

Magudar zlam akaba mɛmbɛrfɛŋana

¹⁵ Yezu àdɔm keti : « Tamal wur ga muk àgudaruka zlam a ti rɛkioru hiki lala lekulɔm cecu cua. Tamal ècɔkkia ma gayak na ti kàslamala wur ga muk na. ¹⁶ Ay tamal ècɔkki ma do ni ti zalakivu mis bɔlaŋ ahkay do ni cɔ ti kɔdɛgumkioru. Adaba pakama gekɔli ya ekicikɔmki ni ahàr àdɔm mis cɔ ahkay do ni mis mahkɛr tɔgray sedi gani. ^{§§17} Ay tamal ti èciiki ma ana tay do ni ti hi ma gani ana ndam ya *tɛcakalavu, tɛfɔku ahàr ni. Tamal èciiki ma ana tay do daya ti mɛnjalɛŋ akada naŋ zal ya àfɛki ahàr ke Mefeit do ni, ahkay do ni akada naŋ bay *mɛhɛl hadam.

¹⁸ « Nɛhi ana kɔli nahɛma, ere ye ti kɛgɛsumkabu ka had ndo ni ti e mefeit

bu day atɛgɛskabu do. Ay ere ya kɛgɛsumkabá ka had a ni ti e mefeit bu day atɛgɛskabu.

¹⁹ « Nɛhi ana kɔli keti : tamal ti mis cɔ e kidiŋ gekɔli bu ka had ma gatay àrak-abaya ku àki ka mam nɛŋgu ni, tàhɛŋgalalɛŋa zlam gani kà Bɛŋ goro ya e mefeit bu na ti amɛvi ana tay. ²⁰ Adaba ka mɛlaŋ ya mis cɔ mahkɛr tɔŋgasva àna slimi goro a ni ti nu nɛbu eslini e kidiŋ gatay bu. »

²¹ Eslini Piyer àhɛdɛkfɛŋiyu ka Yezu, àhi ahkado : « Bay goro, tamal wur ga mma naŋ àbu agударu zlam ti nɛmbɛrfɛŋa sak ehimey ? Sak adɛskɛla waw ? »

²² Yezu nakɛŋ àhi : « Mɛbɛrfɛŋa sak adɛskɛla ti nɛhuk do. Mɛbɛrfɛŋa ti sak kru kru adɛskɛla sak adɛskɛla. ²³ *Mɛgur ge Mefeit day nahkay : tɛzavu ata bay nahaŋ awayay asɛr duwa gayaŋ ya àfɛŋ kà ku way way do e kidiŋ ga ndam mɛgri tɔwi gayaŋ bu ni, ti tɛpɛli. ²⁴ Ka ya ti naŋ àbu acalfɛŋ kà ma gani nahkay ti tɛzibiyu bay mɛgri tɔwi nahaŋ duwa gayaŋ àfɛŋ àgra miliyem ehimeya. ²⁵ Ay ti èsliki mɛpɛlani koksah, nahkay bay ga duwa ni àdɔm tɛsɛkumoru naŋ naŋani, wal gayaŋ, bɔza gayaŋ akaba zlam gayaŋ ni dɛk ga mɛpɛli duwa ni àna naŋ. ²⁶ Eslini bay mɛgri tɔwi nakɛŋ àbɛhadɛ mirdim meleher ndiɓ ana had ana bay ga duwa ni, àhi : “Kam-kam besua hayaŋ, nara nɛpɛluk duwa gayak ni dɛk.” ²⁷ Eslini naŋ nakɛŋ àsia cicihi ana bay ga duwa na. Nahkay bay ga duwa ni àmbɛrfɛŋ duwa ni dɛk mɛk àhi “Slɛka zlam gayak a.”

²⁸ « Ka ya ti bay magray tɔwi nakɛŋ naŋ àbu aslɛka ni ti tàbakabu ahàr ata maslaŋa nahaŋ. Maslaŋa gani nani ti tɔbu tagrakabu tɔwi, ay ti duwa gayaŋ àfɛŋ àgray jik diŋ. Naŋ nakɛŋ àdɛki cip ka dɛŋgu, àhi : “Si kɛpɛlu duwa goro ni kwa.” ²⁹ Eslini naŋ ya tagrak-

abu tawi nakəŋ àbəhadī mirdim, àhi : “Kam-kam bəsua hayaŋ, nara nəpəluk duwa gayak ni dek.”³⁰ Ay naŋ nakəŋ òru àfiyu naŋ a daŋgay vu, awayay məpəli-aba duwa gayay na dek day ti atafaya naŋ a.³¹ Ndam ya tagrakabu tawi akaba tay ka ahar bəlaŋani ni tàra tìpia ere ye ti àgri ana naŋ nahaŋ na ni ti àwəria bəruv ana tay a dal-dal. Nahkay nday nakəŋ tòru tàŋgəhadī ma gani ana bay ya ti təgri tawi ni.³² Naŋ nakəŋ àra ècia ma na ti àdəm təzalibiya naŋ a. Àra ènjia ti àhi : “Nak bay məgru tawi hini ti nak cudayani. Nəmbərfuka duwa goro na dek adaba kəgrua kam-kam a, kədəm nəmbərfuk ti³³ ay nak ti maslaŋa ya ti kəgrumkabu tawi ni àsuk cicihi akada gayak ya kəsū cicihi ni ndo ni ti kamam?”³⁴ Nahkay bay ga duwa ni àzuma bəruv a dal-dal, àdəm təzoru naŋ a daŋgay vu ti təgri daliya, si tamal aməpəlababa duwa gayay na dek day kwa ti atafaya naŋ a. »

³⁵ Yezu àdəm keti : « Tamal lekuləm kəmbərəŋumfəŋa zlam ya ti mis tàgudari ana kuli na kà tay àna huđ bəlaŋ a do ni ti, Baba naŋ ya e mefeit bu ni aməgri ana kuli day akada ga bay ga duwa ya àgri ana bay məgri tawi ni. »

Yezu adəmki ma ka maday wal akaba magaray wal

(Mark 10.1-12)

19 Yezu àra èndeveriŋa pakama gayay na ti àsləka e Gelili a, òru ka had *Zude, ke ledi nahaŋ ga zalaka *Zurdeŋ. ² Mis dal-dal tàdəboru naŋ, mək naŋ nakəŋ àhəŋgaraba ndam ya təbesey do na.

³ Eslini ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ tərəkia. Tìhindifiŋa ma, təhi ahkado : « Àgəski ti mis agaray wal gayay

ka mawayay gayay aw ? » Təhi nahkay ti adaba tawayay tatəkar Yezu ti mədəm ma magudarani. ⁴ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Kwa ka mənjàki ga mələŋ, ka ya ti Melefit àgraya mis a ni ti àgraya ata zal ata wal a. Kəjeŋgum ma gani a Wakita ge Melefit ni bu ndo waw ? ⁵ Melefit àdəm : “Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəŋani ata mənjàni ba, mək atanjəhadkabu ata wal gayay. Nday cueni ti vu gatay emigi bəlaŋ.” ⁶ Nahkay ti nday cueni medeveni va do. Tigia vu gatay bəlaŋ. Ere ye ti Melefit èbedekabá ni ti mis hihirikeni èdekaba ba. » ⁷ Mək nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Məwiz àdəm tamal mis tedevu ata wal gayay ti ahər àdəm abəki wakita gani, avi day kwa ti agaray ti kamam ?⁸ » ⁸ Yezu nakəŋ àdəm : « Məwiz àvi divi ana kuli ga magaray wál gekuli ti adaba lekuləm kəwayum məgəsumkabu ma ge Melefit do palam. Ay ka mənjàki ga mələŋ ti àgravu nahkay ndo. ⁹ Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti àgara wal gayay a, day wal ni àgray mesəwehvu ndo, mək àda wal nahaŋ a nahəma, maslaŋa nani àgra hala. »

¹⁰ Eslini ndam madəbay naŋ ni təhi : « Tamal ègia nahkay e kidiŋ ga zal ata wal ba ti ŋgulum mis tàday wal va ba simiteni. » ¹¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Təgəskabu ma gani hini ti mis dek do ; təgəskabu ti si ndam ya ti Melefit àvia njəda gana ana tay a ni kwa. ¹² Zlam ndahaŋ təbu gərgəri təcəfəŋa mis ka maday wal a : mis ndahaŋ kwa tìweya tay a vu gatay àwayay wal do. Mis ndahaŋ ti ni mis tàcađ tay. Mis ndahaŋ keti ti ni tàwayay maday wal do azuhva *Məgru

*19:4 Mənjay Mənjəkiani 1.27 ; 5.2.

†19:5 Mənjəkiani 2.24.

*19:7 Mimbiki 24.1.

ge Melefit. Maslaña ya esliki mægəskabu pakama hini nahəma, mægəskabá. »

**Yezu agri sulum ge Melefit
ana bəza ciβ-ciβeni**

(*Mark 10.13-16 ; Lük 18.15-17*)

¹³ Kələñ gani mis ndahañ təhəlibiyu bəza ciβ-ciβeni ana Yezu ti mähəngali Melefit ana tay àna məbəki *ahar gayañ ka tay. Nday təbu təhəlibiyu bəza ni nahkay ti ndam madəbay nañ ni tələgi ana tay. ¹⁴ Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Mbrəñum bəza tåra afa goro a, kəcum-fəña tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya təbu akada ga bəza ni. » ¹⁵ Àra àdəma ma nahkay ti àbəki ahar ka bəza ni. Kələñ gani əsləka eslina.

Bay ge elimeni

(*Mark 10.17-31 ; Lük 18.18-30*)

¹⁶ Wur dagwa nahañ àbu ti àrəkia ka Yezu a, àhi : « Məsi, ti nəñgət *sifa ya àndav day-day do ni ti nəgray zlam sulumani weley ? » ¹⁷ Yezu àhi ahkado : « Kihindi nu àki ka zlam sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti nañ bəlañ. Tamal kawayay məngət sifa ya àndav day-day do ni ti gəskabá *Divi ge Melefit a. » ¹⁸ Nañ nakəñ àhi : « Divi weley ? » Yezu nakəñ àhəngri-fəñ, àhi : « Kəkad mis ba ; kəgray hala ba ; kigi akal ba ; kəgray sedi ti kəsəkad malfada ba ; ¹⁹ həngrioru ahàr a had ana ata buk ata muk ; wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.^f » ²⁰ Eslini wur dagwa ni àhəngri-fəñ, àhi ahkado : « Divi nani ti nəgəskabá dek, ay ti mam àhəcukivu keti mam ? » ²¹ Yezu àra ècia pakama gayañ na ti àhi ahkado : « Tamal kawayay miği mis sulumani lala nahəma, ru kəsəkumoru zlam gayak dek ti kidi siñgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəngət elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana dek nahəma, kàra,

kəcfəbay nu. » ²² Wur dagwa nakəñ àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti àhəlia ahàr a. Nahkay əsləka sasuhwa, adaba zlam gayañ àbu dal-dal.

²³ Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, bay ge elimeni məhuriyu a *Məgur ge Melefit vu ti zləzlada dal-dal. ²⁴ Nəhi ana kəli keti : ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzlada dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. » ²⁵ Ma ga Yezu ya àdəm ni àgria ejep ana ndam madəbay nañ na dal-dal. Nday nakəñ təzlapay e kidiñ gatay bu, tədəm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahəngay nañ way ? » ²⁶ Eslini Yezu àmənjaləñ kà tay, àhi ana tay ahkado : « Mis ti təgray koksah ; ay Melefit ti esliki magray zlam dek tata. »

²⁷ Eslini Piyer àhi ana Yezu nakəñ ahkado : « Iy zla, leli məmbrəña zlam a dek, madəbay kur ti mam amagrakivu ke leli mam ? » ²⁸ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, a duniya ya atəgraya məweni ni ba ni ti nu *Wur ge Mis anəhuriyu a mələñ masladani goro vu, ananjəhadviyu e kərsi ga bay goro vu. Ka sarta gani nani ti lekələm ya kəcfəbum nu ni day akanjəhadumviyu e kərsi kru mahar cə vu ga magrafəña seriya kə dini kru mahar cəni ge Izireyel na. ²⁹ Ku way way do àmbərba zlam gayañ azuhva nu a, bi àmbərba ahay gayañ, bəza ga mənani, ata bəñani, bəza gayañ ahkay do ni vədañ gayañ nahəma, aməngətvü zlam nday nani kay àtam ndahañ ni sak diñ. Aməngət sifa ya àndav day-day do ni daya. ³⁰ Ay ti nday gədfəkani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidiñ gatay bu atəngoru kələñ ge mis. Nday ya kələñ ge mis ni day etigi gədfəkani kama ge mis. »

^f19:19 Mahərana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20 ; Levi 19.18.

Ndam magray tawi a vedaŋ bu

20 Yezu aɗam keti : « *Məgur ge Melefit ti azavu akada ga maslaŋa nahaŋ ahəraya du ge miledu a, awayay ahəloru mis ga məgri tawi a vedaŋ gayan vu ni. ²Nahkay taŋraki cakala àki ke tawi ga rukani, mək naŋ nakəŋ ahəloru tay a vedaŋ gayan ni vu. ³Ahəraya àna njemdi ambəlmbu a keti, èpi mis ndahaŋ təbu a kəsa bu tawi gatay àbi, ⁴mək àhi ana tay : “Lekuləm day dəgum a vedaŋ goro vu kəgrum tawi ti anəpəl kuli kala-kala akada ge tawi gekuli ya akəgrum ni.” ⁵Nday nakəŋ mək təsləka tōru. Naŋ nakəŋ ahəraya fat wis a keti, agray nahkay ; àna njemdi mahkər day agray nahkay. ⁶Agray njemdi zlam nahəma, naŋ nakəŋ ahəraya keti, àdi ahər ana mis ndahaŋ təbu eslini mək àhi ana tay ahkado : “Kənjəhadum ahalay ruk kəgrum tawi do ni ti kamam ?” ⁷Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : “Adaba maslaŋa ehindiki leli ke tawi gayan ndo.” Naŋ nakəŋ àhi ana tay : “Lekuləm day dəgum kəgrum tawi a vedaŋ goro vu.”

⁸« Mələkarawa àra ègia ti bay ga vedaŋ ni àhi ana gəɗakani ga ndam ge tawi gayan ni ahkado : “Zalabiya ndam magray tawi na, peli siŋgu ge tawi ni ana ku way way do. Njəki məpəl ndam ya tàra kələŋ a ceceni ni, ndeveriŋ àna nday ya tàra enjia ni.” ⁹Nahkay nday ya tōru a vedaŋ vu àna njemdi zlamani ni tàra, mək təvi ana ku way way do siŋgu ge tawi ga rukani. ¹⁰Nahkay sarta ga məpəl nday ya tōru e tawi vu enji ni àra ènjia ti təhi ana ahər tara təvi ana tay àtam gatay ndahaŋ ni. Ay ti təvi ana ku way way do gatay day siŋgu ge tawi ga rukani ciliŋ. ¹¹Tàra təvia siŋgu na ana tay a nahkay ti nday nakəŋ təzərɗi ma ana bay ga vedaŋ ni, ¹²təhi : “Nday hini ya tàra kələŋ a ni, taŋray tawi njemdi biliŋ huya ti kəpəl tay kala-kala akaba

leli ya məgray tawi rukani a fat bu, məmətakaba dal-dal ni ti ahəmamam ?”

¹³Eslini bay ga vedaŋ ni àhi ana bələŋ gatay ni ahkado : “Zləba goro ni, ere ye ti nəvuk ni ti kigeni : məgray cakala ti àki ka siŋgu ge tawi ga rukani do waw ? ¹⁴Za siŋgu ge tawi gayak a ti kəsləka nimi. Nawayay nəvi siŋgu ana bay ya ti àra kələŋ a ni kala-kala akada ya nəvuk ana nak ni. ¹⁵Maslaŋa àbu agurki nu ka zlam ya ti nagray àna siŋgu goro ni aw ? Tək day ti nəgri sulum ana mis ti awərək bəruv aw ?” ¹⁶Nahkay nday ya təbu kələŋ ge mis ni ti, mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu etigi gəɗakani kama ge mis. Nday gəɗakani ya kama ge mis ni ti ni, mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu ataŋgoru kələŋ ge mis. »

Yezu aɗam sak ya mahkər aməmət mək amaŋgaba e kisim ba

(Mark 10.32-34 ; Lək 18.31-34)

¹⁷Yezu naŋ àbu akoru, azay divi ya ti acəloru a Zeruzalem ni ti azalakabu ndam maɗəbay naŋ kru mahar cœni ni. Nday təbu takoru ti àhi ana tay ahkado : ¹⁸« Cùm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zeruzalem. Eminjua eslina ti atəgəsi nu *Wur ge Mis ana gəɗakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit akaba ana ndam *məsər Wakita ge Melefit ni. Eslini atəɗəm si takad nu kwa, ¹⁹atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni ; nday nani ti eteyefu, atəzləb nu àna kurupu cək cək, atakadfeŋiyu nu kà təndal, mək a vad ya mahkər ti anaŋgaba. »

Məŋ ga ata Zek nday ata Zeŋ ehindifiŋa zlam kà Yezu a

(Mark 10.35-45)

²⁰Eslini wal ge Zebede tərəkia ka Yezu a akaba bəza gayan ata Zek nday ata Zeŋ a. Tàra tiŋjikia ti məŋ gatay ni àbəhadì mirdim ana Yezu meleher ndiɓ ana had, awayay ehindifiŋa zlam a. ²¹Yezu àhi

ahkado : « Kawayay ti nêgruk mam ? »
Wal nakəŋ àhi : « Ka ya ti akəzuma bay gayak gəđakani na ti kəvi divi ana bəza goro hini cəeni ni tənjuhəđfuk kà gəvay, bəlaŋ ka ahar ga đaf, bəlaŋ ka ahar ga gəjar gayak ti. »²² Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindum ni ti kəsərum do. Ekisləmki misi zum ge hijiyem §ya enisi ni tata waw ? » Nday nakəŋ təhi : « Misliki. »²³ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ekisum zum ge hijiyem ye enisi ni ti amagravu eđeđiŋ. Ay ti maslaŋa ya ti aməđəm way amanjəhadfu kà ahar ga đaf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Mel-efit àna ahàr gəyay day ti aməvi məlaŋ nani ana mis ya naŋ àdaba tay a ni. »

²⁴ Ka ya ti ndam *mađəbay Yezu kru-ani ndahaŋ ni ticia ma na ti təzumkia bəruv ka tay cəeni na. ²⁵ Eslini Yezu àzalakabu ndam mađəbay naŋ ni đek, àhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, bəbay ga had ni ti təgur mis ga njəđa. Gəđakani ga məlaŋ day təđəm ahàr əđəm mis təgri təwi ana tay kay, təmbrəŋ mis do. ²⁶ Ay e kidiŋ gekuli bu ni ti àgravu nahkay ba. Tamal ti maslaŋa e kidiŋ gekuli bu awayay miği gəđakani ti miği bay məgri təwi ana kuli kwa sawaŋ. ²⁷ Tamal ti maslaŋa e kidiŋ gekuli bu awayay miği kama gekuli ti miği evidi gekuli kwa. ²⁸ Nu *Wur ge Mis nàra ti, nawayay ti mis təgru təwi do. Nàra ti ga məgri təwi ana mis sawaŋ, navay sifa goro ga mam-bay mis kay àna naŋ. »

Yezu ahəŋgaraba ndam wuluf a cə

(Mark 10.46-52 ; Luk 18.35-43)

²⁹ Ka ya ti Yezu naŋ àbu asləka a Zeriko akaba ndam mađəbay naŋ na ti mis kay təđəboru naŋ. ³⁰ Eslini tədi ahàr ana ndam wuluf ndahaŋ cə, nday təbu manjəhadani kà gəvay ge divi. Nday

nakəŋ tàra ticia Yezu naŋ àbu akoru ti təđəgiki ka zlahay, təđəm : « Bay geli, *Wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! »³¹ Mis kayani ni tələgi ana tay, təhi ana tay : « Lakumkaba. » Ay nday ti ni təzlahkivu kay kay sawaŋ, təđəm : « Bay geli, wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! »³² Yezu àra əcia zlahay gatay na ti əcik, àzलय tay mək àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri mam ana kuli mam ? »³³ Eslini təhi ahkado : « Bay geli, mawayay ti mīpi divi ti ! »³⁴ Nday nakəŋ təsia ciciha ana Yezu a, mək Yezu ènjifiŋ kè eri gatay ni. Ka ma geli hini tīpi divi huya, mək təđəboru naŋ.

Yezu ahuriyu a Zeruzalem

(Mark 11.1-11 ; Luk 19.28-40 ; Zəŋ 12.12-19)

21 Tòru tìnjua cifa kà gəvay ga Zeruzalem a, nday gwar ka həma *Oliviyə, kama ga kəsa Betfazi ti Yezu əslər ndam mađəbay naŋ ni cə, ² àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa teguni kama gekuli ni vu. Ekinjumiya nahəma, akədumi ahàr ana azoŋgu məwəlani wur gani əfəŋ kà gəvay. Picehəmubiya, dəguma àna tay a. ³ Ay tamal maslaŋa ahi ma ana kuli ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” Nahkay ti atəmbərfəŋ tay kè kuli huya. »

⁴ Zlam gani nani àgravu đek nahkay ti, ti pakama ga bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni mągravu. Pakama gani nihi :

⁵ « Humi ana ndam *Siyəŋ : “Bay gekuli naŋ tegi ara, naŋ kuđufa.

Naŋ àki ka məŋ ga azoŋgu, àki ka wur ga azoŋgu ya mis təhəl zlam àna naŋ ni.” ** »

⁶ Mək ndam *mađəbay Yezu ni tòru təgray ere ye ti Yezu àhi ana tay təgray ni. ⁷ Nday nakəŋ təzəbiyu məŋ

§20:22 Zum ge hijiyem ni ti awayay ađəmvaba daliya ga Yezu ya amacakay ni.

**21:5 Mənjay Zakari 9.9.

ga azoŋgu ni akaba wur ga azoŋgu ni. Tàra tìnjia àna tay a ti tēbēki azana ka tay mək Yezu ànjəhadkiyu. ⁸ Mis dal-dal eslini tàpabivoru azana gatay e divi vu, mis ndahaŋ ti ni tàkwahabiyu slimberi a vədaŋ bu, tàbəhadivoru bilegeni. ⁹ Yezu naŋ àbu akoru ti mis dal-dalani ya kama gayan akaba ya kələŋ gayan ni tàgray salalay, tàzləbay naŋ, tēdəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit ! Bay Melefit mǎgri sulum gayan ana maslaŋa ya ti ara àna slim gayan a ni ! Tàzləbay Melefit driŋ agavəla ! †† »

¹⁰ Ka ya ti Yezu àhuriya a Zeruzalem a ni ti mis ga kəsa ni dek ahàr àhəlia ana tay a dal-dal. Mis ndahaŋ tēdəm : « Naŋ hini ti way ? » ¹¹ Mək mis kayani ni tēdəm : « Naŋ hini ti Yezu bay mahəŋgaray pakama ge Melefit, naŋ zal Nazaret ka had *Gelili. »

Yezu a ahay gəđakani ge Melefit ni bu

(Mark 11.15-19 ; Lük 19.45-48 ; Zey 2.13-22)

¹² Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu, àdi ahàr ana mis təsəkumvoru zlam akaba ndam məsəkum zlam, mək ànjəki ka magaraya tay e mite va. Àmbəhadəba tabəl ga ndam mambay siŋgu na akaba mələŋ manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na. ¹³ Àhi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Ahay goro zla ti atədəm ahay ga *mahəŋgalavù Melefit.” ††Ay lekulum ti kàmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a. »

¹⁴ Eslini a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu ni ti ndam wuluf akaba ndam dəra tərəkia ka Yezu a, mək àhəŋgaraba tay a. ¹⁵ Ka sarta gani nani ti bəza təzlah a ahay gəđakani ge Melefit ni bu,

tədəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit. » Gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tàra tìpia zlam magray ejep ga Yezu ya agray na akaba ticia zlahay ga bəza na ti nday nakəŋ tēzuma bəruv a. ¹⁶ Eslini nday nakəŋ tēhi ana Yezu : « Kəbu kici ere ga bəza ya tədəm ni aw ? Tagray nahkay ti àbəlay aw ? » Yezu àhi ana tay : « Iy, nəbu nici ere ye ti tədəm ni. Ay a Wakita ge Melefit bu Devit àhi ana Melefit nahkay hi : “Kəgray ti ku bəza dac-dacani akaba bəza ya ka ahar ni tekeđi tàzləbay kur.” ††Ma gani nani ti kəjeŋgum ndo waw ? » ¹⁷ Eslini àmbərbu tay, àsləkaba a kəsa ni ba, òru a Betani mək àndəhadbu eslini hundum.

Məŋ ga wəruv ya èwi bəza ndo ni

(Mark 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Du ge miledu gani, Yezu nakəŋ naŋ àbu aŋgoru a kəsa ni vu ti ləwir àwərkaba naŋ a. ¹⁹ Ləwir ni naŋ àbu awər naŋ nahkay ti èpi məŋ ga *wəruv kà gəvay ge divi. Naŋ nakəŋ òru kà gəvay gani. Òru ènjəa ti àdifəŋ ahàr ana bəza gani ndo, si slimberi cilij, mək àhi ana məŋ ga wəruv ni ahkado : « Nak ti đay-đay ekiwi bəza va do. » Eslini məŋ ga wəruv ni èkuli həya. ²⁰ Ndam madəbay naŋ ni tàra tìpia ti àgria ejep ana tay a, tēdəm ahkado : « Ka ma geli hini ti məŋ ga wəruv ni èkulia həya ti ahəmamam ? » ²¹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, tamal kəfumkia ahàr ke Melefit a, kəjalum ahàr cə cə do ni ti ekislumki magray ere ye ti nəgri ana məŋ ga wəruv ni cilij do, ku kəhumi ana həma hini : “Rađvaba, ru kəđiyu a *dəluv gəđakani vu” nəŋgu ni, agravu. ²² Tamal ti kəfumkia ahàr ke Melefit a ti

††21:9 Mənjay Limis 118.25-26.

††21:13 Mənjay Izayi 56.7 ; Zereimi 7.11.

††21:16 Limis 8.3.

Melefit aməvi ere ye ti kahəngalumfəŋa ni dək ana kuli. »

**Yezu agray tawi ti way
əvi divi gani way ?**

(Mark 11.27-33 ; Lək 20.1-8)

²³ Yezu əhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Ka ya ti naŋ əbu acahi zlam ana mis ni ti gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Mel-efit ni akaba gəđakani ndahaŋ tərəkia, təhi : « Kagraj tawi hini nahkay ti kəŋgət divi gani eley ? Way əvuk divi gani way ? » ²⁴ Yezu əhəŋgrifəŋ ana tay, ədəm : « Nu day nihindifiŋa zlam bəlaŋ kə kuli a. Kəhəŋgrumufəŋa nahəma, nu day nəhəŋgrifəŋ ana kuli, nədəfi bay ya ti əvu divi ge tawi ya ti nagraj ni ana kuli. ²⁵ Nəhi ana kuli nahəma, *baray ge Zeŋ ya ti əbaray mis ni ti njəda gani Mel-efit əvi tək, tək day ti mis təvi aw ? »

Tərə ticia ma na nahkay ti təgray gejewi e kidiŋ gatay bu, tədəm : « Tamal məhi : “Melefit əslərbiyu naŋ” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kəgəsumk-
abu pakama gayəŋ ni ndo ni ti kamam ?” ²⁶ Ay tamal mədəm keti : “Mis təvi njəda gani” ti ərakaboru do ; aŋgwaz awər-
fəŋa leli kə mis tezl-tezleni na, adəba nday dək tədəm Zeŋ ti naŋ bay mahəŋ-
garay *pakama ge Melefit. » ²⁷ Nahkay ti təhəŋgrifəŋ ana Yezu, təhi : « Leli məsər do. » Eslini Yezu əhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti əvu divi ge tawi ya ti nagraj ni ana kuli do bilegeni. »

Ma gozogul əki ka bəza ndahaŋ cə

²⁸ Yezu əhi ana tay keti : « Cəm day, ma goro əbu nəhi ana kuli ti, akajalumki ahər ti ahəmamam ? Maslaŋa nahaŋ əbu bəza gayəŋ təbu cə. Əhi ana bəlaŋ gani : “Wur goro ni, ru kəgray tawi a vədaŋ bu kani.” ²⁹ Wur ni əhəŋgrifəŋ, əhi : “Nəru do.” Ay əpəsa gəziti ti əjalay ahər nahaŋ

mək əru a vədaŋ ni vu. ³⁰ Bəŋ gatay ni əhi ana wur nahaŋ ni day nahkay. Wur ni əhəŋgrifəŋ, əhi : “Bəba nicia, nakoru.” Ay ti əcuħway moroni ndo. ³¹ E kidiŋ ga bəza cəeni ni bu ni ti way əgra ere ye ti bəŋani awayay na way ? » Təhəŋ-
grifəŋ təhi : « Naŋ ye enjenjeni ni. » Mək Yezu əhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, ndam *məhəl hadam akaba wəl mesəwehvu atəhuriyu a *Məgər ge Mel-efit vu enji gekuli. ³² Adəba Zeŋ bay məbaray mis ni əra afa gekuli a, ədəfikia divi ge jiri ana kuli a, ay ti kəgəsumk-
abu ma gayəŋ ni ndo. Ay ndam məhəl hadam akaba wəl mesəwehvu təgəskabə sawəŋ. Ku kərə kipurəma nahkay nəŋgu ni, kəmbatumkaba majalay ahər gekuli a ga məgəskabu ma ge Zeŋ na ndo. »

**Ma gozogul əki ka ndam
məwəs vədaŋ cudayani**

(Mark 12.1-12 ; Lək 20.9-19)

³³ Yezu əhi ana tay keti : « Bumi slimi ana ma *gozogul nahaŋ keti : Bay ga vədaŋ nahaŋ əbu nahəma, əjavu məŋ ga zlam a vədaŋ gayəŋ ni vu,^{§§} əcafəŋ azlaw tekesl, əgraya məlaŋ ga məducaya yam ga bəza ga məŋ ga zlam na, əkay ləli zəbalani, mis acəlkiyu ka ahər gani ga majəgay vədaŋ ni. Kələŋ gani əfivü vədaŋ ni a ahar vu ana mis ti təwəs, mək əsləka, əru e mirkwi zlam gayəŋ. ³⁴ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni əra enjia ti bay ga vədaŋ ni əslərbiyu ndam məgri tawi afa ga ndam məwəs vədaŋ ni ti təhələkaboru ja gani gayəŋ. ³⁵ Ay nday ya təslərbiyu tay ni tərə tınjia ti ndam məwəs vədaŋ ni təgəs tay yaw yaw. Tərə təgəsə tay a ti təzləb bəlaŋ gani, təkad bəlaŋ gani, bəlaŋ gani ti ni tizligi əna akur simiteni. ³⁶ Eslini bay ga vədaŋ ni əslərbiyu mis ndahaŋ kay tətam nday ye enjenjeni ni. Tərə tınjia ti ndam məwəs vədaŋ ni təgri ana tay

§§21:33 Zlam ya əjavu a vədaŋ vu ni ti *viŋ.

akada ya tægri ana nday ye enjenjeni ni.
³⁷ Kələŋ gani nahəma, bay ga vədaŋ ni əslərbiyu wur gayəŋ gayəŋani, àhi ana ahàr : “Wur goro ni ti atəgəsiki ma.”
³⁸ Ay ndam məwəs vədaŋ ni tipia wur na naŋ àbu ara ti təzlapay e kidiŋ gatay bu, təđəm ahkado : “Naŋ teguni ti mekeji gayəŋ ; məmbrəŋ naŋ ba, makadum naŋ ; nahkay ti vədaŋ ni emigi geli.”
³⁹ Àra ènjikia ka tay a ti təgəs naŋ yaw, təzaba naŋ a vədaŋ ni ba, tòru tàkad.

⁴⁰ « Nəđəm nahəma, bay ga vədaŋ ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs vədaŋ ni mam ? » ⁴¹ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Amabazl ndam məwəs vədaŋ cudəyani ni, mək aməvi vədaŋ ni ana mis ndahaŋ. Nahkay nday nani atəhəlibiyu ja gani gayəŋ ka mawayay gayəŋ. »

⁴² Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « A Wakita ge Melefit bu, àbu məbəkiani nahkay hi :

“Akur nahaŋ àbu ti ndam mələm ahay tawayay magray təwi àna naŋ ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na đek sawaŋ.

Ere nani ti təwi ga Bay Melefit, agra ejep ana leli.” *

« Lekuləm kèjeŋgəm ma gani nani đay-đay ndo waw ? ⁴³ Nəhi ana kuli nahəma, lekuləm ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gekuli ni ti akəhurumiyu do ; Melefit aməvi ti ana ndam ya ti təgəsiki ma, tægri təwi ni. [⁴⁴ Akur gani nani nahəma, tamal maslaŋa àdəđkiya ti maslaŋa nani aməhuəbkaba ŋguc ŋguc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni, aməŋgələđkaba naŋ a.] »

⁴⁵ Eslini gəđákani ga ndam *məŋgal-abakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyeŋ ni tàra tici ma *gozogul ga Yezu ya əđəm na ti təsəra əđəmki ti ka tay. ⁴⁶ Nahkay tawayay təgəs naŋ. Ay mis təbu eslini kay ti təgəs naŋ ndo,

ədəba aŋgwaz àwərfəŋa tay kè mis dal-dalani na. Adaba mis ni təđəm naŋ ti naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

Ma gozogul àki ka wuməri gəđákani

(Mark 14.15-24)

22 Eslini Yezu àhi ma *gozogul nahaŋ ana tay keti. Àhi ana tay ahkado : ² « *Məgur ge Melefit ti təzavu akaba bay nahaŋ gəđákani àgray wuməri ga mədi wal ana wur gayəŋ ni. ³ Nahkay əsləroru ndam məgri təwi gayəŋ ni ti təzalabiya mis ya ti àzalay tay na ti tàra ka wuməri na ; ay ti mis nday nani tàcuhway moroni ndo. ⁴ Eslini bay nakəŋ əsləroru ndam məgri təwi ndahaŋ keti, àhi ana tay : “Dəgum kəhumi ana mis ya nəzalay tay ni ahkado : Nəsla-malakabá zlam ga wuməri na, nəbazla kokúr akaba zlam ga gənaŋ goro ndahaŋ midiseni a ; zlam đek maslamalakabani, dəguma ka wuməri na.” ⁵ Ay ndam ya ti àzalay tay ni tàcuhway moroni ndo ; təsləka tòru e təwi gatay vu. Maslaŋa nahaŋ òru a vədaŋ gayəŋ vu, maslaŋa nahaŋ òru ka cakalay gayəŋ. ⁶ Mis ndahaŋ ni ti ni təgəs ndam məgri təwi ana bay ni, tægri daliya ana tay mək tàbazl tay. ⁷ Nahkay bay ni àzuma bəruv a, əsləroru ndam slewja gayəŋ tàbazl ndam ya ti tàbazl ndam məgri təwi ni, təviyekaba kəsa gatay na. ⁸ Eslini bay ni àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Zlam məzumani ga wuməri ni maslamalakabani, ay ti ndam ya nəzalay tay enji ni ti nəwayay tay va do. ⁹ Nihi nahəma, dəgum ka mazlalamba ge divi, zalumbiya mis ya kədumi ahàr ana tay eslini na đek tàra ka wuməri na.” ¹⁰ Eslini ndam məgri təwi nakəŋ tòru ka mazlalamba ge divi ni, təzalakabu ndam ya tədi ahàr ana tay eslini ni đek ; ndam cudəy akaba mis sulumani

dek tàra ka wuməri na. Mis ni tàra tìn-jikaba ti tərəhva a ahay ni va ndəŋ.

¹¹ « Kələŋ gani bay ni àhurkiviya ka ndam ya ti àzalakabu tay ni a ahay vu ga məmənjiyu tay. Eslini naŋ nakəŋ èpi zal nahaŋ azana ga wuməri ni àfəŋ bi ; ¹² èhindifiŋa, àhi ahkado : “Zləba goro ni, azana ga wuməri ni àfuk bi ti kàhəraya ahalay a ti ahəmamam ?” Ay ti maslaŋa gani nani èsliki məhəŋ-grifəŋani ndo. ¹³ Nahkay bay ni àhi ana ndam məgri tūwi ni ahkado : “Wəlumik-aba asak akaba ahar a ti kizligumiyu naŋ e mite vu a mələŋ ziŋ-zifəŋi vu. Eslini emitəwi, amacakay daliya dal-dal.” » ¹⁴ Yezu àdəm keti : « Ndam ya ti Melefit àzalay tay ni ti nday kay, ay ndam ya ti àdəkiba tay a ni ti nday kay do. »

Ma ga hadam ya təpəli ana bay gədfakani ga ndam Rom ni

(Mark 12.13-17 ; Lək 20.20-26)

¹⁵ Eslini ndam *Feriziyəŋ ni təzlapay e kidifŋ gatay bu tədfəm : « Magray ahəmamam ti Yezu mədfəm ma magədavani ti məgəski naŋ ni mam ? » ¹⁶ Nahkay nday nakəŋ təslərkiuru ndam maďəbay tay ndahaŋ akaba ndam ndahaŋ ya taďəbay bay *Erot ni ti təhi ana Yezu ahkado : « Məsi, məsəra nak ti kədfəm ma ge jiri, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana mis àna jiri gani. Aŋgwaz àwərfəŋa kur kà pakama ge mis ya tədfəmkuk na do ; ku kè meleher ga way way do day kəgray aŋgwaz do. ¹⁷ Ay ti hi ana leli nimi, a majalay ahər gayak bu ni ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabəhadī hadam ana *bay gədfakani ga ndam Rom a tək, àvi ana leli ndo waw ? »

¹⁸ Nday nakəŋ tàra təhia ma na nahkay ti Yezu àsəra tədfəmaya ma ge jiri ga huď gatay a ndo. Nahkay àhi

ana tay ahkado : « Lekələm ti kawayum mis tədfəm lekələm ndam jireni, ay ti lekələm ndam jireni do ! Kəhələmfua eyə a ti kamam ? ¹⁹ ŋga ŋgazlumubiya siŋgu akur-akurana ya ti mis təpəl hadam àna naŋ na day nimi. » Mək nday nakəŋ təvi siŋgu akur-akurani bələŋ. ²⁰ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Àki ka siŋgu hini ti mazavu ga ahər ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? » ²¹ Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Ga bay *Sezar. † » Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Həŋgrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayəŋ, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayəŋ. » ²² Tàra ticia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti àgria ejeŋ ana tay a dal-dal. Nahkay təmbərbu naŋ, tàsləka.

Maŋgabana e kisim ba

(Mark 12.18-27 ; Lək 20.27-40)

²³ Ka fat gani nani nahəma, ndam *Seduseyəŋ ndahaŋ tərəkia ka Yezu a. Ndam Seduseyəŋ ti tədfəm mis àməta ti àŋgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəŋ təhi ana Yezu ahkado : ²⁴ « Məsi, Məwiz àdəm ahkado : “Tamal mis àməta, wal gayəŋ èwii wur ndo nahəma, ahər àdəm wur ga məŋ ga zal ni azay wal ni, ti tīwia mekeji ana wur ga mənəni ya àmət na.” ²⁵ Yaw mis ndahaŋ təbu afa geli nday adəskəla kà mənəŋ gatay, gədfakani gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti èwififəŋa wur a ndo, mək zal ni àməta. Àra àməta àmbərba wal gayəŋ na ti mimbiki ga zal ni àzay. ²⁶ Àra àza wal na ti naŋ day èwififəŋa wur a ndo, mək àməta. Mimbiki gayəŋ ye cū ni day àgray nahkay, mək àməta. Nahkay nday adəskəlani ni dek tàza wal na day tīwififəŋa wur a ndo mək nday dek təməta. ²⁷ Kələŋ gani wal ni day àra àməta. ²⁸ Ay

†22:21 Ka siŋgu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gədfakani gatay a, təbəkī slimī gayəŋ daya.

*22:24 Mənəŋ Mimbiki 25.5.

ka fat ya ti mis dek atangaba e kisim ba nahama, wal ni ti way bəlanj e kidin gatay adəskəlani ni bu amazay way ? Nday dek taza naŋ a ni. »

²⁹ Ay Yezu nakəŋ ahəŋgrifəŋ ana tay, ədəm ahkado : « Majalay ahər gekuli ti kigeni do, adaba kicumaba ma ga Wakita ge Melefit ya Məwiz əbəkə ni ndo, kəsərəm njədə ge Melefit do palam. ³⁰ Nədəm nahama, ka ya ti mis atəməta mək atangaba e kisim ba ni ti zawal ataday wəl va do, wəwal day ataday zawal va do. Atanjəhad dek akada ga *məslər ge Melefit ya təbu a huđ melefit bu ni sawaŋ. ³¹ Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya taŋgaba e kisim ba nahama, kəjəŋgum ma ge Melefit ya əhi ana kuli ni ndo waw ? Melefit ədəm : ³² «Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekup.» Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya əna sifa ni, do ni ti ga nday ya təməta ni do. » ³³ Mis dal-dalani ni təbu tici zlam gayaŋ ya acahi ana tay ni ti ma gayaŋ ni əgria ejep ana tay a dal-dal.

Divi ge Melefit ya ti ahər ədəm mis təgəskabu enji ni ti weley ?

(Mark 12.28-34 ; Lük 10.25-28)

³⁴ Ndam *Feriziyəŋ ni təsəra Yezu əwəlkiya ndam *Seduseyəŋ na ka pakama. Təra təsəra nahkay nahama, təcakalavu ³⁵ mək bay *məsər Wakita ge Melefit bəlanj e kidin gatay bu awayay ahəlfəŋa eyu kə Yezu a, nahkay əhi : ³⁶ « Məsi, *Divi ge Melefit ya ti ahər ədəm mis təgəskabu enji ni ti weley ? »

³⁷ Yezu ahəŋgrifəŋ, əhi : « “Wayay Bay Melefit gayak əna huđ bəlanj, əna sifa gayak dek akaba əna majalay ahər gayak

dek.” ³⁸ Hini gani ti Divi ye enjenjeni, Divi ya ti ahər ədəm mis təgəskabu enji ni. ³⁹ Divi ye cu ya ahər ədəm mis təgəskabu ni ti nihi : “Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahər gayak gayakani ni.” ⁴⁰ Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni akaba pakama ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni dek ti təvu e Divi cəeni hini bu. »

Bay gəđakani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw ?

(Mark 12.35-37 ; Lük 20.41-44)

⁴¹ Ndam *Feriziyəŋ ni nday təbu macakalavani nahkay ti Yezu əhi ana tay ahkado : ⁴² « Lekuləm ti kəhumi ana ahər *Krist *Bay gəđakani ya amara ni ti naŋ way ? Naŋ wur ga way ? » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Naŋ ti *Wur ge Devit. » ⁴³ Yezu əhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti ahəmamam Devit naŋ naŋani əna ahər gayaŋ ədəm Bay gəđakani ya amara ni ti bay gayaŋ ni mam ? Ədəm ma gani əna njədə ga *Məsuf ge Melefit, ma gani nani ti nihi : ⁴⁴ “Bay Melefit əhi ana bay goro : Njəhada gwar kə ahar ga đaf goro a, a məlanj ga gəđakani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abəkə asak ni, ti kəkəlki ka tay.” ^{††}

⁴⁵ « Nədəm nahama, Krist nani ti Devit azalay naŋ bay gayaŋ ti, təzalay naŋ *Wur ge Devit keti ti kamam ? » ⁴⁶ Yezu əra ədəma ma nahkay ti maslaŋa ya ti esliki məhəŋgrifəŋani ni ti əbi. Kwa ka fat nani maslaŋa ya ti azay njədə gayaŋ ge mihindifinja ma nahar a ni ti əbi va bi.

[†]22:32 Mahərana 3.6, 15, 16.

[§]22:37 Mimbiki 6.5.

^{**}22:39 Levi 19.18.

^{††}22:44 Limis 110.1.

**Bumvu slimi àna ndam mäsär
Wakita ge Melefit ni**

(Mark 12.38-39 ; Lük
11.43, 46 ; 20.45-46)

23 Nahkay ka ya ti mis dek tëbu tëbi slimi ana ma ga Yezu nahäma, Yezu nakəŋ àhi ana mis dal-dalani ni akaba ana ndam madəbay naŋ ni ahkado :² « Ndam *mäsär Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni ti Melefit àdaba tay ga mädəfiaba *Divi ge Melefit ya Məwiz àbäki na ana mis a. ³ Gəsumiki pakama gatay ni ana tay, grum ere ye ti tëhi ana küli ni dek, ay ti kəgrum zlam gatay ya tagray ni ba, adaba tàgray zlam ya tädəmaya ni do. ⁴ Pakama gatay ya tëhi ana mis grum ni ti akada zlam mädəsani dal-dal ya təwəlkabu, təhəlkıyü ke mis ni, ay ti nday ndayani ku àna weleher tekefi tawayay məjənaki tay do. ⁵ Təwi gatay ya tagray ni dek ti tawayay ti mis tädəm àbəlay. Nahkay zlam gatay ya ti təwəlkabu ni ^{††}ti gəđakani àtam ge mis ndahaŋ ni. Zlam ya ti tädəməkkiyü ka mugudi gatay ni ^{¶¶}day zəbalani àtam ge mis ndahaŋ ni. ⁶ Tawayay manjəhadvani e kürsi ga gəđakani vu ka mələŋ məzum zlam ga wuməri akaba a ahay ga *mahəŋgalavü Melefit bu. ⁷ Tawayay ti mis təgri sa ana tay a gosku bu kə meleher ge mis dek. Tawayay ti mis təzalay tay “Məsi.” ⁸ Ay lekulum zla ti kawayum ti mis təzalay küli “Məsi” ba, adaba lekulum dek ti kə məŋ geküli, Məsi geküli day naŋ bəlaŋ. ⁹ Mis ya ka had ni ti kəzalum tay “baba” ba. Adaba Bəŋ geküli ti naŋ bəlaŋ, naŋ e melefit bu. ¹⁰ Kawayum ti mis təzalay küli

“gəđakani” ba, adaba Gəđakani geküli ti naŋ bəlaŋ, nani *Krist. ¹¹ Maslaŋa ya ti naŋ gəđakani e kidıŋ geküli bu ni ti bay ya ti aməgri təwi ana küli ni. ¹² Nahkay day maslaŋa ya ti awayay gəđakani ni lu, Melefit amafəkad naŋ kələŋ ge mis dek. Ay maslaŋa ya ti àdəm naŋ kələŋ ge mis dek ni day, Melefit aməvi mələŋ gəđakani. »

**Ndam ya ti tawayay ti mis
tädəm nday ndam jireni ni**

(Mark 12.40 ; Lük 11.39-52 ; 20.45-47)

¹³ « Lekulum ndam *mäsär Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tädəm lekulum ndam jireni ni ti akəsum cicihi, adaba kəbum kəcumfəŋa mis ndahaŋ ga məhuriyani a *Məgur ge Melefit va. Lekulum lekulumeni day kəhurumiyyu do, kəcumfəŋa ndam ya tawayay məhuriyani na daya.

[¹⁴ « Lekulum ndam mäsär Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tädəm lekulum ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba kəbum kəhəlumfəŋa zlam ga wäl madakway a dek, kəbum kəpəsumki ka mahəŋgalay Melefit, kawayum ti mis tädəm lekulum mis sulumani. Azuhva nani seriya ya ti Melefit amagrafəŋa kə küli a ni amatam ge mis ndahaŋ ni.]

¹⁵ « Lekulum ndam mäsär Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tädəm lekulum ndam jireni ni, akəsum cicihi. Lekulum kəbum kədəgum ka had ndahaŋ gərgəri kay ku àna asak, ku àna *slalah ga yam, ti kəŋgətum ku mis bəlaŋ ga madəbay küli. Ay tamal ti kəŋgətuma maslaŋa

^{††}23:5 Ka ya ti tahəŋgalay Melefit ni ti ndam Zude ndahaŋ təwəlkabu zlam ke meleher ahkay do ni təwəlvü a ahar vu ; a hud' ga zlam gani nani bu ni ti pakama ge Melefit àbu məbəkiani. Ana ma asara ti təzalay zlam məwəlkabani gani nani filakter. (Mimbiki 6.8).

^{¶¶}23:5 Ndam Zude tädəməkkiyü zlam akada ezewed ka ma ga mugudi gatay ga madafaki nday ndam ge Melefit (Macalani 15.37-41).

bəlaŋ nahəma, kəgrum ti mığudar zlam atam geküli ni sak cü ; nahkay egi maslaŋa ya ti Melefit ezligiyu naŋ a *dəluv ga aku vu di ni akada ya ti aməbiyu küli ni.

¹⁶ « Lekulum ndam wuluf ya kədum-fəŋa ahar ka ndam wuluf ndahaŋ a ni, akəsum cicihi. Adaba kəbum kəfə-mum : “Maslaŋa ya ti əmbada əna *ahay gəfakani ge Melefit na ti mbadaŋ ni əzum naŋ do, ay tamal əmbada əna gru ya tangah a ahay gəfakani ge Melefit ni ba ni ti mbadaŋ ni azum naŋ.” ¹⁷ Lekulum ti ndam wuluf murani ededif. E kidif ga ata ahay gəfakani ge Melefit ni nday ata gru ni bu ni ti gəfakani ti weley ? Gəfakani ti gru ni tək day ti ahay gəfakani ge Melefit ya agray ti gru ni mīgi *njəlatani ni aw ?

¹⁸ Kəbum kəfə-mum keti : “Maslaŋa ya ti əmbada əna məlaŋ ya ti *teviyekiki zlam ana Melefit na ti mbadaŋ ni əzum naŋ do, ay tamal əmbada əna zlam ya ti teviyekki na ti mbadaŋ ni azum naŋ.”

¹⁹ Lekulum ti wulufani ededif. E kidif ga məlaŋ ya ti teviyekiki zlam ana Melefit ni nday ata zlam ya teviyekki ni bu ni ti gəfakani ti weley ? Gəfakani ti zlam ya teviyekki ni tək day ti məlaŋ ya agray ti zlam ni mīgi njəlatani ni aw ?

²⁰ Maslaŋa ya ti amadaŋ əna məlaŋ meviyekiki zlam ana Melefit ni ti əmbadaŋ əna naŋ ciliŋ do, əmbadaŋ ti əna zlam ya ti teviyekki ni daya. ²¹ Maslaŋa ya ti amadaŋ əna ahay gəfakani ge Melefit ni ti əmbadaŋ əna ahay ni ciliŋ do, əmbadaŋ ti əna Melefit ya naŋ əvu ni daya. ²² Maslaŋa ya ti amadaŋ əna huđ melefit ni ti əmbadaŋ əna huđ melefit ti ciliŋ do ; əmbadaŋ ti əna kürsi ge Melefit, əna Melefit naŋ ya naŋ əvu gappa manjəhadviyani ni daya.

²³ « Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyəŋ, lekulum ya ti kawayum ti mis təfəm lekulum ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba

azagat, matakavay akaba slimberi ndahaŋ ya tidi eli əna tay ni tekeđi, kəbum kəzumiaba biliŋ a huđ ga kruani ba ana Melefit a. Ay *Divi ge Melefit təbu, tətam nday ya ti kəgəsumkabu ni : magray jiri, məgri zlam sulumani ana mis akaba mawayay Melefit. Divi nday nani ti kəgəsumkabu do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji ni ti nday gani, day kwa ti kəgrum zlam ndahaŋ ya Məwiz əfəm grum ni. ²⁴ Lekulum ndam wuluf ya kədumfəŋa ahar kə ndam wuluf ndahaŋ a ni, kəbum kaŋgazumaba zlam geküli ya kisum na, kəhumi ana ahər bi ezuvı ədəkiviya, ay ti kipurukivu ezligwemi ya əkibu ni do kəndum akaba naŋ.

²⁵ « Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyəŋ, lekulum ya ti kawayum ti mis təfəm lekulum ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba lekulum kəbum kabarumfəŋa aləŋ ge hijiyem akaba aləŋ ga halaf a, ambatakani do a huđ geküli bu ni ti akal akaba cufay cisl cisl. ²⁶ Lekulum ndam Feriziyəŋ ti ndam wuluf ! Barumfəŋa huđ ge hijiyem na enji a day, nahkay ti aləŋ gani day emigi njəlata.

²⁷ « Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyəŋ, lekulum ya ti kawayum ti mis təfəm lekulum ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba lekulum kəbum akada mindiviyəŋ ya tə-grakia yam ga zlam bəf-bəfana amən-javu gwar ka dala ti əbəlay, ambatakani do a huđ gani bu ni ti aslat ge mis akaba zlam magədavani gərgəri təvu cisl cisl ni. ²⁸ Lekulum day nahkay, mis tamənjələŋ kə küli ti akada lekulum ndam jireni, ambatakani do cufay akaba məsəkəf malfada təniki ka məbərıv ana küli dal-dal.

²⁹ « Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyəŋ, lekulum ya ti kawayum ti mis təfəm lekulum ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba lekulum kəbum kefezlumkiyu mindi-

viŋ ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala, kəbum keŋguledum mindiviŋ ga ndam jireni, ³⁰mək kəďəmum ahkado : “Tamal ka ya ti ata bəŋ geli tábazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni leli day máləbu ti akal leli məgəsiki ana tay ga mabazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni ndo.” ³¹Nahkay lekulum lekulumani kəgrumkia sedi ka ahər gekuli a, kəďəmum lekulum bəza ga ndam ya tábazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni. ³²Nahkay ti ndeveriŋum tuiwi ga ata bəŋ gekuli ya tənəkiki ni, kəmbəŋum ba ! ³³Lekulum ti zlam a haď, lekulum medəkw ! Akatamumfəŋa kà dəluy ga aku ya Melefit amatraď kuli àna naŋ na ti ahəmamam ? ³⁴Nahkay ti nara nəsləribiyu ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ana kuli, ndam məsər zlam akaba ndam məsər Wakita ge Melefit ana kuli ; akabazlum ndahaŋ, akadarumfəŋ ndahaŋ kà təndal, akəzləbum ndahaŋ àna kurupu a ahay gekuli ya *kahəŋgalumvù Melefit ni bu, ndahaŋ ti ni akəďəbumoru tay ka kəsa ka kəsa ga məgri daliya ana tay. ³⁵Nahkay ti ndam jireni ya mis tábazl tay ni dek ti seriya gani aməďəďki ke kuli, adaba kala kəbazlum tay ti lekulum lekulumeni. Ànjəkibiyu kwa ka ga Abel àbivaya ana ga Zakari wur ge Berisi na. Kəkəďum Zakari ti e kidiŋ ga mələŋ meviyekiki zlam ana Melefit ata mələŋ *njələtani ga ahay gəďakani ge Melefit ni bu. ^{§§36}Nəhi ana kuli nahəma, zlam ya mis təgudarbiyu ni dek ti seriya gani aməďəďki ka ndam ye e hini vu ni. »

Yezu etuwi ndam Zeruzalem

(Luk 13.34-35)

³⁷« Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, kəbum kabazlum ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit asləribiyu tay ana kuli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabá kuli a akada ga məŋ ge mickər ya acakalakabu bəza gayan, abəki kərpasla gayan ka tay ni. Ay ti lekulum kəcuhwum ndo. ³⁸Nahkay ti Melefit aməmbəŋ ahay gekuli ni amanjəhad gweŋa. ³⁹Nəhi ana kuli nahəma, ekiŋum nu e eri vu va do. Ekiŋum nu wudaka ti si kəďəməma “Bay Melefit məgri sulum gayan ana maslaŋa ya ti amara àna slimi gayan a ni” *day kwa. »

Yezu adəm etembedkaba ahay gəďakani ge Melefit na

(Mark 13.1-2 ; Luk 21.5-6)

24 Ka ya ti Yezu àhəraya a *ahay gəďakani ge Melefit ni ba, naŋ àbu asləka ni ti ndam maďəbay naŋ ni təhəďakfəŋiyu təhi ahkado : « Mənjəki ahəmamam tələm ahay gəďakani ge Melefit ni day ti ! » ²Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kipiŋma ahay hini medezleni na do waw ? Nəhi ana kuli nahəma, etembedkaba besək-besək, ku akur bəlaŋ day amanjəhadki ka akur nahəŋ va do. »

Ere ye ti amagravu ka mandav ga mələŋ ni

(Mark 13.3-13 ; Luk 21.7-19)

³Yezu naŋ àbu manjəhadani digusa ka ahər gayan ka həma *Oliviye nahəma, ndam maďəbay naŋ ni təhəďakfəŋiyu mək tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Hi-

§§23:35 A Wakita ge Melefit ya ahaslani ga ndam Zude ni bu ni ti təďəmki ma ka Abel ka mənjəki gani (Mənjəkiani 4.8). Təďəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

*23:39 Limis 118.26.

aba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya akəŋga akaba sarta ga mandav ga duniya ni ti ahəmamam ? »⁴ Eslini Yezu nakəŋ əhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi maslaŋa əgosay kuli ba. »⁵ Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm naŋ ti nu, amədəm naŋ ti *Krist *Bay gədfakani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay. ⁶ Mis atagray silik kə cifeni akaba kə driŋeni, ekicəm ma gani. Kicuma ti kəgrum aŋgwaz ba. Ahər ədəm zlam nday nani tğravu kwa. Ku tamal tğrava nahkay nəŋgu ni, mandav ga duniya faŋ do. ⁷ Ndam ga had ndahaŋ atakadvu akaba ndam ga had ndahaŋ, bəbay ndahaŋ akaba bəbay ndahaŋ. Had amadafay a kəsa gərgərani ndahaŋ bu, ləwir day amələbu a kəsa gərgərani ndahaŋ bu. ⁸ Zlam nday nani dek ti mənjkəki ga daliya cilin, təzavu akada ga wur ya ajibiyu aslər ana wal a huf bu ni.

⁹ « Eslini atəgəsi kuli ana mis ndahaŋ ga məgri daliya ana kuli, atabazl kuli daya. Mis ga duniya dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro. ¹⁰ Ka sarta gani nani ti mis dal-dal atəmbərəŋ məfəku ahər, etizirevu, atəsəkumoru mis gatay ndahaŋ. ¹¹ Ndam ya tədəm nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ambatakani do tasəkad malfada ni atələbu dal-dal, atagosay mis kay dal-dal. ¹² Nahkay ti atagudarkivu zlam, mis dal-dal atawayavu akada ya ahaslani va do. ¹³ Ay ti maslaŋa ya ti aməmbərəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayaŋ ni ti Melefit amahəŋgay naŋ. ¹⁴ Wudaka duniya andav nahəma, ahər ədəm mis təhia *Ma Məweni Sulumani əki ka *Məgur ge Melefit na ana mis ga had gərgərani na dek, ti nday ya ti nday ndam *Zude do ni dek tici ma gani day kwa. Kələŋ gani duniya amandav huya. »

Daliya dal-dalani ya mis atagray ni

(Mark 13.14-23 ; Luk 21.20-24)

¹⁵ Yezu ədəm keti : « Kəsəruma, ahaslani bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit Deniyel ədəmki ma ka zlam magədavani ya ti əbələy do ferereni, eziŋ zlam dek ni. †Zlam gani amagravu ; amagrava ti ekipəm naŋ ka mələŋ *njalatani. » (Bay ya ti ejeŋgey ma hini ti ahər ədəm mici lala). ¹⁶ « Ekipuma naŋ a ti ahər ədəm ndam ya ka had *Zude ni təcuhworu a həma vu kwa. ¹⁷ Maslaŋa ya ti naŋ ka *dalahaŋ ga ahay gayaŋ ni əhəraya, əhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayaŋ a day ba. Məhəraya məcuhway sawaŋ. ¹⁸ Maslaŋa ya ti naŋ a vədəŋ bu ni ti ni, əŋga a magam a ga mara mazay azana gayaŋ ba. Məcuhway sawaŋ. ¹⁹ Ka sarta gani nani ti wəl a huf akaba nday ya ti bəza təfəŋ kə tay ka ahar ni atasay cicihi ! ²⁰ Nahkay ti həŋgalum Melefit ti ere gani nani əgravu ge milevi ahkay do ni a vad *məpəsabana va ba, ²¹ adaba ka sarta gani nani ti mis atəkakay daliya kay atam daliya ndahaŋ ya mis təkakabiyu kwa ahaslani ka mənjkəki ga mələŋ ni duk əbivaya ana kana ni. Kələŋ ga daliya nani ti daliya ndahaŋ atələbi akada nani day-day va bi. ²² Melefit ədəm sarta gani nani aməpəs do, do ni ti maslaŋa əbi amatamfəŋa kə daliya nana bi. Melefit ədəm aməpəs do ni ti azuhva ndam gayaŋ ya adaba tay a ni palam.

²³ « Ka sarta gani nani ti tamal maslaŋa əhi ana kuli ahkado : “Pəm *Krist naŋ əbu ahalay !” ahkay do ni : “Naŋ əbiyu tegi !” nahəma, kəgəsุมiki ma gayaŋ ni ba. ²⁴ Adaba mam ? Ndam ndahaŋ atara tasəkad malfada, ku way way do amədəm naŋ Krist ahkay do ni naŋ bay məhəŋgri ma ge Melefit ana mis. Atagray zlam ya ti mis tğgray koksah,

†24:15 Mənjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11.

mis tipi day-day ndo ni akaba zlam ya ti amagri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit adaba tay a ni. ²⁵ Lekulum zla nahama, bumvu slimi, adaba nahiva ana kuli andava.

²⁶ « Tamal ti tahi ana kuli ahkado : “Nañ abiyu a hud' gili bu !” ti kaddagum ba ; tamal tahi ana kuli ahkado : “Nañ abu mabuani ahalay hi !” ti kagasumiki ma gatay ni ana tay ba. ²⁷ Nu *Wur ge Mis ananga ti mis etipi nu akada ga avər ya abay aku kwa gwar egezi akoru ana nañ cekw agavala ni. ²⁸ Nahi ana kuli nahama, ka molañ ya zlam mamotani avu ni ti mamba təcakalavu eslini. »

Manja ga Wur ge Mis a

(Mark 13.24-27 ; Luk 21.25-28)

²⁹ Yezu adəm keti : « Ay ka sarta gani nani, kelañ ga daliya ni zla nahama, fat amacaday molañ va do huya, kiya day amasladay molañ va do. Bongur atətdbiyu e melefit bu, atadagaya a ga had a, zlam njəda-njədani a hud' melefit bu atadaday a molañ gatay bu daya. ³⁰ Eslini zlam nahañ amangzlavu a hud' melefit bu ; ana zlam gani nani ti mis atəsər nu *Wur ge Mis nəbu nanga. Ka sarta gani nani ti mis ga duniya dek etitəwi, etipi nu Wur ge Mis anara ka maklaɓasl ana njəda kay akaba masladay goro a dal-dal. ³¹ Ka sarta gani nani ti anəslərbiyu *məslər ge Melefit, etivibiyu mezlelim gəɗakani, atəcakalakabu ndam ya Melefit adaba tay a ni kə sliri ga molañ faɗani ni dek ; ku ka molañ driñeni weley weley do dek atəcakalakabu mis ka ahar bəlañ. »

Yezu azay mazavu ga mən ga wəruv

(Mark 13.28-31 ; Luk 21.29-33)

³² « Nazay mazavu gani akada ga mən ga *wəruv ni, ahər adəm kicəm

kwa : ka ya ti abakaba slimberi a mək eɗi nahama, kəsəruma mədərɗər enjia wudak. ³³ Nahkay day tamal kipauma zlam ya nahi ana kuli ni nañ abu agravu nahama, sərunki nu *Wur ge Mis nəbu cifa, ninjia wudak. ³⁴ Nahi ana kuli nahama, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa. ³⁵ Molañ ya agavala akaba molañ ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nəɗəm ni amandav day-day do. »

Maslaña ya ti asər vad ga mandav ga duniya ni ti si Melefit kwa

(Mark 13.32-37 ; Luk 17.26-30, 34-36)

³⁶ Yezu adəm keti : « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahama, maslaña abi asər bi. *Məslər ge Melefit ya a hud' melefit bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefit tekeɗi nəsər do, si Baba Melefit day kwa ti asəra ciliñ. ³⁷ Ere ye ti agravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu *Wur ge Mis ananga ni. ³⁸ Ke zemeni gani nani wudaka yam eziñ molañ dek ni ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, taday wəl, wəl day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk abiviyu ana vad ya ti Nəwi ahuriyu a *slalah ga yam gəɗakani vu ni. ³⁹ Eslini yam ni ara eziñ tay kəɗap ka məsər gatay do. Nu Wur ge Mis day anara ka sarta ya ti mis təjalaki ahər do ni. ⁴⁰ Nahi ana kuli nahama, ka ya ti ananga ni ti ku tamal mis cə nday a vədañ bu nənğu ni atazay bəlañ gani, atəmbərbu bəlañ gani ti amagravu tata. ⁴¹ Ku tamal wəl cə tihikabu humbu ka ahar bəlañ nənğu ni, atazay bəlañ gani, atəmbərbu bəlañ gani ti amagravu tata. ⁴² Nahkay ti njəhadum eri, adaba kəsərum vad ya ti nu Bay gekuli anara ni do. ⁴³ Cəm day, tamal bay ahay asəra sarta ga ndam akal ya atara ga məlavad ga məzləl nañ na ti anjəhad

³24:30 Məñjay Deniyel 7.13.

eri, àmbbrəŋ tay ga mara məhuriyani a ahay gayaŋ vu do. ⁴⁴Nahkay lekuləm day slamatumvu lala, adaba nu Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekuləm kà-jalumki ahàr do ni. »

Bay magray tūwi jireni

(Luk 12.41-48)

⁴⁵Yezu àdəm keti : « Bay magray tūwi lala, andikabu ana bay ya agri tūwi ni, àsəra zlam a ni ti way ? Bay nani ti bay ya ti naŋ agri tūwi ni ambərfəŋ tūwi ga huđ ahay gayaŋ đek a ahər vu. Ambərfəŋ tūwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri tūwi ndahaŋ àna sarta gani daya. ⁴⁶Bay magray tūwi nani ti tamal bay ya naŋ agri tūwi ni àsləkabiya àdi ahàr, naŋ àbu agray tūwi lala nahəma, bay məgri tūwi nani aməmərvu. ⁴⁷Nəhi ana kuli nahəma, bay ya təgri tūwi ni aməmbrivu elimeni gayaŋ đek a ahər vu. ⁴⁸Ay bi bay magray tūwi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti nəgri tūwi ni àsləkabiya weceweci do.” ⁴⁹Nahkay anjəki ka məzləb ndam ya tagrakabu tūwi ni. Azum zlam zlam gayaŋ, esi zum akaba ndam ya tisi zum dal-dal, eviyi ahàr ana tay ni. ⁵⁰Naŋ àbu agray nahkay ti bay ya təgri tūwi ni amasləkabiya ka fat ya bay məgri tūwi ni àjalaki ahàr do ni, àna njemdi ya ti àsər do ni. ⁵¹Eminjia ti amatrađ naŋ dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahaŋ ya ti tēhi ana ahàr nday ndam jireni ni. Eslini ti emitūwi, amacakay daliya dal-dal. »

Ma gozogul àki ka bəza dahalay kru

25 Yezu àdəm keti : « Ere ye ti amagravu ka fat gani nani a *Məgur ge Melefıt ni bu ni ti àzavu akaba bəza dahalay kru, tēhəla ceŋgel gatay a ahər va, takoru tabakabu ahàr akaba bay maday wal ni. ²E kidifŋ ga bəza dahalay kruani ni bu ni ti zlam gani murani, ndahaŋ zlamani ni ti ni wir-wireni. ³Nday zlamani murani ni təcəhvu amal e ceŋgel

gatay vu cilifŋ, təcəh amal nahaŋ a ahər vu ndo. ⁴Ay ti nday wir-wireni ni təcəhva amal e ceŋgel gatay va mək təcəhva amal nahaŋ a ahər va ju. ⁵Bay maday wal ni àra weceweci ndo ni ti bəza dahalay kruani ni đek ere ge đuwir àgəsa tay a, tədəguya e đuwir va.

⁶« Huđ ya vad àra ègia ti tiđi zlahay ahəndabiyu : “Bay maday wal ni ènjia, hərəmuya, ŋgumivoru a ma vu.” ⁷Nahkay bəza dahalay ni đek tēpidėkvu. Tàra tēpidėkva ti tēslamalakabu ceŋgel gatay. ⁸Eslini bəza dahalay murani ni tēhi ana nday wir-wireni ni ahkado : “Cəhumifəŋa amal gekuli na ana leli a ti, adaba ceŋgel geli ni aku awayay amətka.” ⁹Ay nday wir-wireni ni tēhəŋgrifəŋ ana tay, tēhi ana tay ahkado : “Àgravu do, adaba emisli ana leli akaba kuli do. Hojo dəgum afa ga ndam ya təsəkumoru ni ti kəsəkumumbiya.” ¹⁰Ka ya ti nday nakəŋ tādəgoru takoru təsəkumbiyu amal ni ti bay maday wal ni ti ni ènjia. Nahkay bəza dahalay zlamani wir-wireni ya tēslamalava ni tēhuriyu akaba bay maday wal ni a ahay ga wuməri ni vu, mək ndam ga wuməri ni tēzlėkvù mahay. ¹¹Kələŋ gani bəza dahalay ndahaŋ zlamani ni tinjia, tədəm ahkado : “Bay geli, bay geli, zləkiaba mahay na ana leli a ti !” ¹²Naŋ nakəŋ àhi ana tay : “Nəhi ana kuli nahəma, nəsər kuli do.” ¹³Nahkay Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Njəhadum eri, adaba kəsərur vad akaba sarta goro ya anara ni do. »

Ma gozogul àki ka ndam magray tūwi mahkər

(Luk 19.11-27)

¹⁴Yezu àhi ana tay keti : « Nu *Wur ge Mis anəŋga ti akada ga maslaŋa ya naŋ àbu akoru e mirkwi gayaŋ ni. Ara asləka wudək nahəma, àzalakabu ndam məgri tūwi gayaŋ mək ambribu elimeni gayaŋ ana tay a ahər vu. ¹⁵Naŋ nakəŋ

èdi sɪngu ana tay : àvi ana ku way way do akada gayaɲ ya esliki magray tɔwi àna naɲ di ni ; àvi ana bèlaɲ gani sɪngu ga gru miliyem zlam, ana nahaɲ ni miliyem cɔ, ana nahaɲ ni ti ni miliyem. Kələɲ gani, naɲ nakəɲ àsləka. ¹⁶ Nahkay naɲ ya ti tɔbi sɪngu ga gru miliyem zlamani ni àmbatvu àna naɲ mək àɲgətki sɪngu ga gru miliyem zlam. ¹⁷ Naɲ ya ti tɔbi sɪngu ga gru miliyem cɔeni ni day àmbatvu àna naɲ mək àɲgətki sɪngu ga gru miliyem cɔ. ¹⁸ Ay maslaɲa ya tɔbi sɪngu ga gru miliyem ni òru àɲgah, èliyu sɪngu ya bay gayaɲ àvi ni dək a haɔ vu.

¹⁹ « Bay ya ti tɔgri tɔwi ni àra àpəsia e mirkwi gayaɲ na ti àsləkabiya. Àra àsləkabiya ti àɔɔm tɔhəlibiya zlam gayaɲ na, acalaba. ²⁰ Nahkay maslaɲa ya tɔbi sɪngu ga gru miliyem zlamani ni àrəkia, àhəlkivabiya sɪngu ndahaɲ miliyem a zlam, àhi ahkado : “Bay goro, àna sɪngu miliyem zlamani ya kəbu ni, nàmbatva àna naɲ a, nəɲgətka ndahaɲ a miliyem zlam.” ²¹ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray tɔwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, aɔaba kəgrua tɔwi sulumana àna zlam gɔziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.” ²² Naɲ ye cɔ ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sɪngu miliyem cɔeni ya kəbu ni, nàmbatva àna naɲ a, nəɲgətka ndahaɲ a miliyem cɔ.” ²³ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray tɔwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, aɔaba kəgrua tɔwi sulumana àna zlam gɔziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.”

²⁴ « Kələɲ gani maslaɲa ya tɔbi sɪngu ga gru miliyem ni àrəkia bilegena, àhi ahkado : “Bay goro, nəsəra manjəhad gayak a, nak mis zləzladani, kəmbəɲ mis do. Zlam ya ti nak kizligi ndo ni day kabaz, zlam ya ti kəbəhad hilfi gani ndo ni day kacakalakabu. ²⁵ Nəgrafuka aɲgwaz a. Nahkay nòru niliyu sɪngu gayak ni a haɔ vu. Nihi za zlam gayak

a.” ²⁶ Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəgray tɔwi sulumani do, nak masəfani. Kəsəra manjəhad goro a, kəɔəm zlam ya ti nizligi ndo ni day nabaz, zlam ya ti nəbəhad hilfi gani ndo ni day nəcakalakabu. ²⁷ Tamal kəsəra nahkay ti hojo amal kəvia sɪngu goro na ana ndam macakalana, nihi nəsləkabiya ti amal nədia ahàr a èwikia.” ²⁸ Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəɲa sɪngu na, kəvumikivu ana maslaɲa ya ti sɪngu ga gru gayaɲ miliyem kruani ni.” ²⁹ Eslini àhi ana tay : “Nəhi ana kuli nahəma, maslaɲa ya ti zlam gayaɲ àbu ni ti atəvikivu, zlam gayaɲ emigi kay dal-dal. Ay maslaɲa ya ti zlam gayaɲ àbi ni ti ku ere ye ti àfəɲ ni day atəzafəɲa. ³⁰ Ay maslaɲa ya ti àgray tɔwi sulumani ndo ni zligumiyu na e mite vu a mələɲ ziɲ-zizeni vu, emitəwi, amacakay daliya dal-dal.” »

Seriya ya ti atagrafəɲa kə mis a ka fat ga mandav ga duniya ni

³¹ Yezu àɔəm keti : « Ka fat ya ti nu Wur ge Mis anəɲga a mələɲ masladani goro ba akaba *məslər ge Melefit a dək ni ti ananjəhad e kərsi ga bay goro bu. ³² Eslini mis ga haɔ gərgərani dək atəcakalavu kə meleher goro. Mək enedekaba mis a akada ga bay majəgay zlam edekaba təmbəmbak akaba awəwak a ni. ³³ Anabəhad təmbəmbak ni gwar ka ahar ga daf goro, awəwak ni ti ni gwar ka ahar ga gəjar. ³⁴ Nahkay anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga daf goro ni ahkado : “Ləkulum ya ti Baba àgria sulum gayaɲ ana kuli a ni ti dəguma, hərəmiyu a *Məgur ge Melefit vu. Mələɲ gani nani ti Melefit aslamalikabu ana kuli kwa ka mənəkəni ga duniya. ³⁵ Aɔaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumua zlam məzumanana ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumua yam a ; ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekuli ni kəgəsumkabá nu a ; ³⁶ ka ya ti azana àfu bi ni kəvumua azana ; ka

ya ti nèbesey do ni kàmənjumlahiya nu a ; ka ya ti nu a dangay bu ni day kàmənjumlahiya nu a.”³⁷ Eslini ndam jireni ni atəhəngrufəŋ, atəhu : “Bay geli, mīpi kur ləwir awər kur mək məvuk zlam məzumani ti ananaw ? Mīpi kur yam akad kur mək məvuk yam ti ananaw ?³⁸ Mīpi kur nak zal mirkwi mək məgəskabu kur ti ananaw ? Mīpi kur azana əfuk bi mək məvuk azana ti ananaw ?³⁹ Mīpi kur kəbesey do ahkay do ni nak a dangay bu mək mōru məmənjīyu kur ti ananaw ?”⁴⁰ Eslini anəhəngrifəŋ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kuli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlaŋ ga bəza ga mma ya ti tīslī arəŋa do ni ti kala kəgrumu ti ana nu.”

⁴¹ « Kələŋ gani anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga gəjar goro ni ahkado : “Sləkumfua, lekuləm ti metikwesleni, dəgum a aku ya əmət day-day do ni vu. Aku nani ti Melefit əgriaya ana seteni a akaba ana ndam məslər ge seteni a.”⁴² Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumu zlam məzumani ndo ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumu yam ndo ;⁴³ ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekuli ni kəgəsumkabu nu ndo ; ka ya ti azana əfu bi ni kəvumu azana ndo ; ka ya ti nèbesey do ahkay do ni nu a dangay bu ni day kàmənjumlahiya nu ndo.”⁴⁴ Eslini nday nakəŋ atəhəngrufəŋ, atəhu : “Bay geli, mīpi kur ləwir awər kur, yam akad kur, nak zal mirkwi, azana əfuk bi, kəbesey do, ahkay do ni nak a dangay bu mək məvuk ere gani ndo ahkay do ni məmənjīyu kur ndo ni ti ananaw ?”⁴⁵ Eslini anəhəngrifəŋ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kuli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlaŋ ga bəza ga mma ya ti tīslī arəŋa do ni ndo ni ti kala kəgrumu ana nu ndo.”⁴⁶ Nahkay nday gani nani atoru ka mələŋ ya ti atəcakay daliya ga kaŋgay-

kaŋgayani ni. Ndam jireni ni ti ni atoru ka mələŋ ga *sifa ya əndav day-day do ni. »

Tagray dabari ge mijij Yezu

(Mark 14.1-2 ; Luk 22.1-2 ; Zey 11.45-53)

26 Yezu əra əndeveriŋa ma gayaŋ ya ədəm na dek ti əhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : ² « Kəsəruma, vad əvu cə tara tagray wuməri ga *Pak. Ka fat gani nani ti atəgəsi nu *Wur ge Mis ana mis mək *atadarfəŋiyu nu kə təndal. »

³ Eslini gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđakani ndahaŋ təcakalavu a magam afa ga Kayif gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni. ⁴ Təzlapakabá, tawayay təgəs Yezu əna wirwir ti tákad naŋ. ⁵ Nday nakəŋ təđəm : « Məgəs naŋ a wuməri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmbərəŋ leli do, etizligeza silik a kəsa va. »

Wal nahaŋ abəki tersel ka Yezu

(Mark 14.3-9 ; Zey 12.1-8)

⁶ Ka ya ti Yezu naŋ a Betani naŋ a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni ti ⁷ wal nahaŋ arəkia. Wal nani ti tersel ge siŋgu kayani əfəŋ a kolombu sulumani bu. ⁸ Ka ya ti Yezu naŋ əbu azum zlam nahəma, wal nakəŋ abəki tersel ni ka ahər. ⁸ Ndam *madəbay Yezu ni tara tipia ti əwəriə bəruv ana tay a, təđəm ahkado : « Əgudar tersel hini ti kamam ?⁹ Tersel ni siŋgu gani kay ti, hojo amal təsəkumoya ti tidi siŋgu gani ana ndam talaga do aw ? »

¹⁰ Yezu əra əcia ma gatay na ti əhi ana tay ahkado : « Kəhəlumi muru ana wal hini ti kamam ? Zlam gayaŋ ya əgru ni ti əbəlay. ¹¹ Ndam talaga zla nahəma, nday

^{26:7} Kolombu gani nani ti təgray əna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, siŋgu gani kay.

tèbu akaba küli kəlavaf. Ay nu zla ti ananjəhad akaba küli kəlavaf do. ¹²Wal hini àbəkua tersel ka vu a ti, àslamatak-abá nu ga məfiyu nu e evid va. ¹³Nəhi ana küli nahəma, a mələŋ bu dək, ku eley eley do atəđəmoru *Ma Məweni Sulumani ni zla nahəma, atəŋgəhad ere ye ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni aməgəjzilki ahàr ke mis do. »

Zudas awayay agəsi Yezu ana gəđákani ga ndam Zude

(Mark 14.10-11 ; Luk 22.3-6)

¹⁴Kələŋ gani Zudas Iskariyot biliŋ a huđ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu òru afa ga gəđákani ga ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ¹⁵àhi ana tay ahkado : « Nara nəđəfiki Yezu ana küli ti kəgəsum naŋ ti kəvumu mam ? » Nday nakəŋ tàra tícia ma gayaŋ na ti tēbi siŋgu akur-akurani kru kru mahkər. ¹⁶Nahkay kwa ka sarta gani nani Zudas nakəŋ əđəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti tēgəs naŋ ni.

Yezu azum zlam ga wuməri ga Pak akaba ndam madəbay naŋ ni

(Mark 14.12-21 ; Luk 22.7-14, 21-23 ; Zey 13.21-30)

¹⁷Vaf ye enjenjeni ga wuməri ga *Pak ga məzumvü *dipeŋ miwisiŋeni do ni enjia. Eslini ti ndam *madəbay Yezu ni tərəkia ka Yezu a, tihindifiŋa ma, tēhi ahkado : « Kawayay ti mōru məslamatukkabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak ni ti eley ? » ¹⁸Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gəđakani ni vu. Kínjumiya nahəma, akədumi ahàr ana meni ; humi ahkado : “Məsi geli əđəm : Sarta goro enjia wudak. Nara ga məzum zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti afa gayak.” » ¹⁹Nahkay ndam madəbay Yezu ni tōru təgray ere ye ti Yezu àhi ana tay ni, mək

təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

²⁰Ga məlakarawa ti Yezu òru əzum zlam akaba ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni. ²¹Ka ya ti nday tēbu təzum zlam ni ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana küli nahəma, biliŋ geküli aməsəku-moru nu. » ²²Ma ga Yezu ya əđəm ni ti àhəlia ahàr ana ndam madəbay naŋ na dal-dal. Way way do biliŋ àna biliŋeni naŋ əbu əđəm : « Nu do, do waw, Bay goro ? » ²³Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti aməsəku-moru nu ni ti, naŋ ya ti mətəlkabiyu ahar a halaf vu ni. ²⁴Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya əđəm a Wakita gayaŋ bu ni. Ay ti zləzlada afa ga maslaŋa nani ya ti asəku-moru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tıwiewa naŋ a ndo. » ²⁵Zudas naŋ ya ti ara asəku-moru naŋ ni àhi ahkado : « Nu do, do waw, Məsi ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak nakani kəđəməya zlam gayak a. »

Daf ge Melefit

(Mark 14.22-26 ; Luk 22.14-20 ; 1 Korej 11.23-25)

²⁶Ka ya ti təzum zlam nahəma, Yezu əzay *dipeŋ, àgri səsi ana Melefit, èsek-aba, àvi ana ndam madəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Zuma, zulum : hini ti aslu ga vu goro. » ²⁷Kələŋ gani əzay hijiyem akaba zum, àgri səsi ana Melefit keti, àvi ana tay mək àhi ana tay : « Leküləm dək sum. ²⁸Hini hi ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayaŋ akaba ge mis. Aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay mis kay, ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis na kà tay a. ²⁹Nəhi ana küli nahəma, enisi zum ge wur ge *viŋ va do, si a vad ya ti enisi zum məweni akaba küli a Məgur ga Baba bu ni kwa. » ³⁰Tàra təzuma zlam na ti nday nakəŋ təzləbay Melefit àna limis, tàhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviyə vu.

**Yezu àdám : « Piyer
amədám àsér nu do »**

(Mark 14.27-31 ; Lúk
22.31-34 ; Zey 13.36-38)

³¹ Nday tǝbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « A huf ga mǝlavad hini bu ni ti lekulum dek ekijumkia ke divi a azuhva ere ye ti amagrakuvu ni ; adaba àbu mǝbǝkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdám amakadkia bay majǝgay tǝmbǝmbak na ka tay a, nahkay tǝmbǝmbak ni etedevu kway-kwayay. ³² Anǝmǝt, ay ka ya ti anǝngaba e kisim ba nahǝma, akǝdumu ahǝr e Gelili. »

³³ Piyer àra ecia ma gayan na ti àhi : « Ku mis dek tijikia ke divi a, tǝmbrǝnj kur nǝngu ni, nu ti nijikia day-day do. »

³⁴ Ay Yezu àhǝngrifǝnj, àhi : « Nǝhuk nahǝma : nak ti kani kani a a huf ga mǝlavad bu, wufaka agwazl azlah nahǝma, akǝdám sak mahkǝr kǝsǝr nu do timey. » ³⁵ Eslini Piyer nakǝnj àdám : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti mǝmǝtkabu nǝngu nahǝma, ngay nǝsǝr kur do ni ti nǝdám do simiteni. »

Ndam *madǝbay Yezu ndahan ni dek day tǝdám akada ge Piyer ni.

Yezu àhǝngalay Melefit e Gecimeni

(Mark 14.32-42 ; Lúk 22.39-46)

³⁶ Yezu akaba ndam madǝbay nan ni tǝru ka mǝlan nahan, mǝlan gani nani ti tǝzalay Gecimeni. Tǝru tinjua eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njǝhaduma ahalay a hayanj, nakoru tegi nahǝngalay Melefit. » ³⁷ Àzalay Piyer akaba bǝza ge Zebede cǝeni, tǝru cak. Eslini ti Yezu nakǝnj àjalay ahǝr dal-dal, mǝbǝruv àtik-aba kwir kwir. ³⁸ Àhi ana tay : « Mǝbǝruv atukaba, akada nara nǝmǝt. Njǝhaduma ahalay a, njǝhadum eri ga mǝvu njǝda. »

³⁹ Nahkay Yezu nakǝnj àhǝdǝkfǝnja ka tay a òru cak, àndǝhad a huf a huf, àhǝngalay Melefit, àdám ahkado : « Bǝba, zlam dek kisliki magrani ; hǝdǝkfua daliya hina, nǝcakay ba ti. **Ku nǝdám nahkay nǝngu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

⁴⁰ Àra àhǝngala Melefit a nahkay ti àngǝkia ka ndam madǝbay nan mahkǝrani na, àdi ahǝr ana tay nday e dǝwir bu. Èpidǝk tay, àhi ana Piyer : « Kǝbǝsum manjǝhadani eri ga majǝgaki nu njemdi biliñ koksah aw ? ⁴¹ Njǝhadum eri, hǝngalum Melefit ti ka ya ti *Seteni esipet kulì ni ti kijumkia ke divi a ba. Mǝbǝruv ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti èsliki do, adaba aslu ga vu gayan gedebeni. »

⁴² Yezu àngǝvǝ, òru àhǝngalay Melefit keti, àdám : « Bǝba, tamal ahǝr àdám nǝcakay daliya hini kwa ti, gray akada gayak ya ti kawayay ni. » ⁴³ Àra àhǝngala nahkay ti àngǝkia ka ndam madǝbay nan na keti. Àdi ahǝr ana tay, nday e dǝwir bu, tǝmǝtǝbkaba ga manjǝhadana eri a. ⁴⁴ Àngǝvǝ keti ya mahkǝr, òru àhǝngalay Melefit akada gayan nahan ni. ⁴⁵ Àra àslǝkabiya ti àhi ana ndam madǝbay nan ni keti : « Kekileña kinjum dǝwir aw ? Kekileña kǝpǝsumaba waw ? Sarta ènjia. Iña pǝm, tara tǝgǝsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni. ⁴⁶ Cikǝmaba, mǝdǝgumkioru ka tay. Iña pǝm, maslaja ya ti ara agǝsi nu ana tay ni ènjia, do ni ti ahǝmamam. »

Tǝgǝs Yezu

(Mark 14.43-50 ; Lúk
22.47-53 ; Zey 18.3-12)

⁴⁷ Ka ya ti Yezu nan àbu azlapay nahkay ni ti Zǝdas biliñ ga ndam ga Yezu

§26:31 Mǝnjay Zakari 13.7.

**26:39 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdám ni ti nahkay hi : « Hǝdǝkfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tǝdám mǝzum bǝruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

kru mahar cœeni ni ɛnjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday tɛfɛŋ kà tay. Gɛdɛ́ákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gɛdɛ́ákani ndahaŋ tɛslɛrbiyu tay. ⁴⁸ Wudaka nday tara ti Zudas bay mɛsɛkumoru Yezu ni àhiv-abiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anɛgri sa àna mɛfɛki ma kà tuwɛr ††nahɛma, naŋ gani huya. Gɛsuma naŋ a. » ⁴⁹ Zudas nakɛŋ àra ɛnjia ti àrɛkia ka Yezu nakɛŋ a huya. Àhi : « Wusi Mɛsi, » mɛk àgri sa àna mɛfɛki ma kà tuwɛr. ⁵⁰ Eslini Yezu àhi : « Zlɛba goro ni, ere ye ti kàrɛkia kawayay kagray ni ti gray zlam gayak. » Nahkay mis nakɛŋ tɛdɛgaki ka Yezu cip, tɛgɛs naŋ. ⁵¹ Eslini mis biliŋ e kidiŋ gatay ya tɛbu akaba Yezu ni bu àraɗ maslalam fɛtah, àsifɛŋa slimi ana bay mɛgri tɛwi ana gɛɗakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit na hɛndaɗ. ⁵² Ay Yezu àhi ahkado : « Hɛŋguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Aɗaba ndam ya ti takadvu àna maslalam ni ðek ti atabazl tay day àna maslalam. ⁵³ Kàhi ana ahàr nisliki mahɛŋgalay Baba, mɛk aslɛrubi-
biyu mɛslɛr gayanɗ dɛbu dɛbu ehimeya do aw ? ⁵⁴ Ay tamal nagray nahkay ti pakama ya ti àbu mɛbɛkiani a Wakita ge Melefit bu ni agravu ti ahɛmamam ? »

⁵⁵ Eslini Yezu àhi ana mis dal-dalani ya tɛrɛkia ni ahkado : « Kɛdɛgumkua àna maslalam a akaba aday a, kɛgɛsum nu akadɛ nu zal akal, ambatakani do nɛbu manjɛhadani nɛcahi zlam ana kuli a dalaka ga *ahay gɛɗakani ge Melefit ni bu kɛlavad. Ka gani nani ti kɛgɛsum nu ndo timey. ⁵⁶ Ay zlam nani ðek agravu ti ere ye ti ndam mahɛŋgaray *pakama ge melefit tɛɗɛm, àbu mɛbɛkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni mɛagravu. » Eslini ndam maɗɛbay naŋ nakɛŋ ðek tɛmbɛrbu naŋ, tɛɗɛgiki ana hwa tidizl.

Tagrafɛŋa seriya kà Yezu kè meleher ga gɛdɛ́ákani ga ndam Zude a

(Mark 14.53-65 ; Lùk 22.54-55, 63-71 ; Zɛŋ 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Tàra tɛgɛsa Yezu a ti tɛzoru naŋ afa ga Kayif gɛɗakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni. Ba-
ba ti ndam *mɛsɛr Wakita ge Melefit ni akaba gɛdɛ́ákani ndahaŋ tɛcacakalava es-
lina. ⁵⁸ Ka ya ti tɛbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni aɗɛboru naŋ kɛlɛŋ driŋ duk a dalaka ga ahay ga gɛɗakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni vu, mɛk ànjɛhad digɛs akaba ndam magray tɛwi ye eslini ni. Awayay epi ere ye ti atɛgri ana Yezu ni ðek.

⁵⁹ Gɛdɛ́ákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gɛdɛ́ákani ge seriya ni ðek tɛbu taɗɛbay zlam magudarani ga mɛwɛlki Yezu ka seriya àna malfadɛ, aɗaba tawayay takad naŋ, ay ti tɛŋgɛt ndo. ⁶⁰ Eslini mis kay tɛsɛkadki malfadɛ, ay ku tamal nahkay nɛŋgu ni tɛŋgɛtɛfɛŋa zlam magudarana ndo. Kɛlɛŋ gani mis ndahaŋ cɛ ticikaba, tɛsɛkadki malfadɛ nahaŋ keti, ⁶¹ tɛɗɛm : « Leli mi-cifiŋa, àɗɛm ahkado : “*Ahay gɛɗakani ge Melefit ni ti nisliki mɛmbedkɛbana. Enɛmbedkɛbana ti a huɗ ga vad mahkɛrani bu nisliki mɛlɛmvana nahaŋ a.” » ⁶² Eslini gɛɗakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ɛcikaba cɛkwad, àhi ana Yezu : « Nak kàhɛŋgarfɛŋ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti tɛzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? » ⁶³ Ay Yezu nakɛŋ te-te, àhɛŋgrifɛŋ ndo. Mɛk gɛɗakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni àhi keti : « Nɛhuk mbaɗay ðɛk ana slimi ge Melefit Bay ga sifa ni : tamal nak *Krist *Bay gɛɗakani ya amara ni, nak Wur ge Melefit ti hi ana leli. » ⁶⁴ Yezu àhɛŋgrifɛŋ, àhi ahkado : « Nak nakani

††26:48 Ka sarta nani ti kɛlavad mis tɛgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna mɛfɛki ma ka tay kà tuwɛr.

kəðəməya zlam gayak a. Ay nəhi ana kəli keti : Kama kama ti ekipəm nu *Wur ge Mis manjəhadani a mələj ga gəðakani bu, kà ahar ga dəf ge Melefit Bay njəda-njəđani ni. ††Ekipəm anara ka maklabasl a huf melefit ba. ¶¶ »

⁶⁵Gəðakani nakəj əra əcia ma ga Yezu na ti əzumkia bəruv a, əguzlehkaba azana ka vu gayəj a kwar, §§əhi ana mis ni ahkado : « Azay ahər gayəj akada nəj Melefit ; mədəbay sedi nahəj kamam mba mam ? Kicəma, endivi Melefit timey ! ⁶⁶Ay ti kawayum ti məgrumi mam ? » Mək mis ni dek tədəm : « Əgudara, si təkad nəj kwa. » ⁶⁷Eslini mis ndahañ tətifiviyu eslib e eri vu, təsi mədükfuk ga ahar, təbi bəbarva, ⁶⁸təhi : « Nak Bay gəðakani ya amara ni, dəfi-aya maslaña ya ti əzləb kur na ana leli a zla ! »

Piyer ədəm nəj əsər Yezu do

(Mark 14.66-72 ; Lük 22.56-62 ; Zey 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Ka sarta gani nani ti Piyer nəj əbu manjəhadani digusa a dalaka ni bu. Nəj əbu eslini ti wal nahəj ərəkia : wal nani nəj əbu agray təwi eslini. Əhi ana Piyer nakəj ahkado : « Nak day kəsawadumk-abá akaba Yezu zal Gelili na. » ⁷⁰Ay ti Piyer əhi kə meleher ge mis dek ahkado : « Aha. Nıcikaba ere ye ti kawayay kədəm na do. »

⁷¹Əra ədəma nahkay ti ərə gwar ka mahay. Nəj əbu akoru nahəma, wal nahəj əpi nəj keti. Wal nani day agray təwi eslini. Əra əpia nəj a ti əhi ana mis ya ti eslini ni : « Nəj hini təsawadəkaba akaba Yezu zal Nazaret na. » ⁷²Eslini

Piyer nakəj əmbadəy, ədəm keti : « Aha, nu nəsər maslaña gani nani do timey. »

⁷³Əra əpəsa bal ti mis ya təbu a dalaka bu ni təhəðakfəñiyu ke Piyer, təhi keti : « Edeđiñ nak ndam gatay gani, adaba mis təsər əna dəñgu gayak ya kazlapəy əna nəj ni. » ⁷⁴Nəj nakəj əmbadəy, ədəm : « Tamal nasəkud malfadə nahəma, Melefit məkada nu a. Nəsər maslaña gani nani ya ti kacalumfəñ ni do. » Eslini agwazl əzlah həya. ⁷⁵Piyer nakəj ma ga Yezu ya əhi « Wudaka agwazl əzlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do » ni əñgiaya a ahər ba. Nahkay Piyer nakəj əhəraya e mite va, etəwi dal-dal.

Təzoru Yezu kə meleher ga bay Pilet

(Mark 15.1 ; Lük 23.1-2 ; Zey 18.28-32)

27 Də əna zuzəeni nahəma, gəðakani ga ndam *məñgalabakabu mis akaba Melefit ni təcakalava akaba gəðakani ndahañ na, təgraki sawari ka Yezu ga məkad nəj. ²Eslini təgəs Yezu nakəj, təwəl mək tōru əna nəj afa ge Pilet. Pilet ti bay ga ndam *Rom ya agur had *Zude ni.

Məmət ga Zudas

(Təwi 1.18-19)

³Zudas nəj ya ti əsəkumoru Yezu ni əra əsəra təgəsa Yezu a təwəla ti, əhəñgarvu maravu mək əhəñgribiyu siñgu akur-akurani kru kru mahkərani ni ana gəðakani ga ndam *məñgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəðakani ga ndam *Zude ni, ⁴mək əhi ana təy ahkado : « Nəgudara zlam a, adaba nəsəkumoya sifa ga maslaña ya ti əgudara arəña ndo na. » Ay nday nakəj təhəñ-

††26:64 Məñjay Limis 110.1.

¶¶26:64 Məñjay Deniyel 7.13.

§§26:65 Tamal zal Zude əguzlehkaba azana gayəj ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya əbələy do simiteni ni əgrava. Gəðakani ga ndam məñgalabakabu mis akaba Melefit əguzlehkaba azana gayəj ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya ədəm nəj Wur ge Melefit ni, adaba tədəm endivia Melefit a dal-dal.

grifəŋ, t̄hi : « Ma gani geli mam ? Məsər gayak. » ⁵Eslini Zudas nakəŋ àboru siŋgu ni bədfak a *ahay gədfakani ge Melefit ni vu, mək òru àwəliyu ezewed agavəla, àfiviyu ahàr gayan tandal ga makad ahàr gayan, mək àmət. ⁶Eslini bəbay gədfakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni t̄həlabasiŋgu na, t̄dəm : « E divi geli bu ni ti misliki məbəkiviyyu siŋgu hini àkivu ka siŋgu ya taŋgahi ana Melefit ni vu do, adaba siŋgu hini ti t̄səkum sifa ge mis àna naŋ. »

⁷Nahkay nday nakəŋ tàgray sawari, mək t̄səkumfəŋa vədaŋ kà bay mələm zlam a. Mələŋ gani ègi mindiviŋ ga ndam madurlaŋ. ⁸Ku kani vədaŋ gani nani ti t̄zalay vədaŋ ge mimiz. ⁹Nahkay ti pakama ge Zeremi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àgrava. Pakama gani nani ti nihi : « T̄həla siŋgu akurakurani kru kru mahkərani na, siŋgu ya ti ndam *Izireyel tàgraki sawari t̄dəm t̄səkum naŋ àna naŋ ni, ¹⁰t̄səkum vədaŋ ga bay mələm zlam àna naŋ, akada ga Bay geli ya àhu ni. * »

Pilet agrafəŋa seriya kà Yezu a

(*Mark 15.2-5 ; Lük 23.3-5 ; Zey 18.33-38*)

¹¹Tòru tinjua àna Yezu afa ge Pilet a ti Pilet nakəŋ èhindifiŋa ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude edefiŋ aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak k̄dəm. » ¹²Eslini gədfakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədfakani ndahaŋ ni tacalki naŋ ka zlam magudarani. Ay ti naŋ nakəŋ àhəŋgarfəŋ ndo. ¹³Pilet èhindifiŋa ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do waw ? » ¹⁴Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Gayan ya àhəŋgarfəŋ ndo ni ti àgria ejep ana bay na dal-dal.

T̄dəm seriya àgəsa Yezu a, si takad naŋ kwa

(*Mark 15.6-15 ; Lük 23.13-25 ; Zey 18.39-19.16*)

¹⁵Kəla wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zude t̄bu tihindifiŋa kè Pilet a ti m̄faya zal daŋgay a bəlaŋ. Tihindifiŋa ti naŋ àbu afiaya maslaŋa ya tawayay na ana tay a. ¹⁶Ay ka sarta gani nani ti zal nahaŋ àvu a daŋgay bu slimi gayan Yezu Barabas. Maslaŋa nani ti mis dək t̄səra naŋ a. ¹⁷Nahkay ka ya ti mis ni t̄cacakalava nahəma, Pilet nakəŋ èhindifiŋa kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Kawayum hi ti n̄fiaya way ana kuli a way ? N̄fiaya Yezu Barabas ana kuli a tək, day ti Yezu naŋ ya ti t̄zalay *Krist ni aw ? » ¹⁸Àdəm nahkay ti adaba àsəra t̄gəsi-biyu Yezu ti adaba tagraləŋ solu palam. ¹⁹Ka ya ti Pilet naŋ àbu maŋjəhadani agray seriya ni ti wal gani àslərkibiyyu mis àhi m̄ara m̄əhi ahkado : « Maslaŋa nani ti mis jireni, k̄gri araŋa ba. Adaba kani ga mələvad n̄agra daliya dal-dal, kisim èzidəkuva àna maslaŋa nana. »

²⁰Eslini gədfakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədfakani ndahaŋ ni t̄hi ana mis macakalavani ni : « Humi : “Mawayay si k̄faya Barabas a, Yezu ti ni k̄kada naŋ a.” » ²¹Bay ni àhi ana tay keti : « E kidiŋ gatay cueni ni bu ni ti kawayum ti n̄fiaya way ana kuli a way ? » Nday nakəŋ t̄hi : « Barabas. » ²²Pilet nakəŋ àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Nahkay ti kawayum ti n̄gri mam ana Yezu naŋ ya ti t̄zalay naŋ Krist ni mam ? » Nday dək t̄hi : « *Darfəŋ naŋ kà t̄ndal. » ²³Pilet àhi ana tay keti : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakəŋ ba t̄zlah kay kay, t̄dəm : « Darfəŋ naŋ kà t̄ndal, darfəŋ naŋ kà t̄ndal. » ²⁴Pilet nakəŋ àra àsəra mis ni eticiiki ma do, tawayay tizli-

*27:10 Məŋjay Zakari 11.12-13 ; Zeremi 18.2-3 ; 19.1-2 ; 32.6-15.

gaya nguwa ti, àcah yam àbarakaba ahar gayan a kè eri ge mis na òk mæk àdàm : « Kèkadum maslaŋa hini ti ahar goro àk-ibu bi, mèsar gekuli. »²⁵ Eslini mis ni òk tédòm ahkado : « Mègèskabá ka ahàr geli akaba bəza geli a, tákad naŋ. »²⁶ Pilet àra ècia ma gatay na ti àfiaya Barabas nakəŋ ana tay a, àhi ana ndam slewja gayan ni tēzləb Yezu àna kurupu. Tàra tēzləba ti àhi ana tay tázay naŋ, tòru tādàrfəŋ naŋ kà təndal.

Ndam slewja teyefiŋ kà Yezu

(Mark 15.16-20 ; Zəŋ 19.2-3)

²⁷ Ndam slewja ni təzoru Yezu nakəŋ a huɔ ahay ga bay *Pilet ni vu. Eslini tēzalakivabiyu ndam slewja ndahaŋ ni òk, tərəkiva ka tay a tàra tēvelinji ahàr ana Yezu. ²⁸ Tàmbatki azana ndizeni, ²⁹ tēkeleya adak a, tàslap hindigil-hindigil, tēfiviya a ahàr vu akada ga jaku ni, tázay eziŋgwi tēfivù a ahar ga òk vu. Tàra tēbəkia zlam a zla nahəma, tēbəhad mirdim kè meleher gayan tēgri sa, teyefiŋ, tēhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zude ! »³⁰ Eslini nday nakəŋ tītifiviya esliɔ e eri vu, tēzafəŋa eziŋgwi na mæk təsi a ahàr vu. ³¹ Tàra tēbia seki a nahkay ti tēcakwakia azana ya tēfəki na, tēbikabu azana gayan gayanani ya tēcakwakia ni. Kələŋ gani tázay naŋ ga moru *madarfəŋ naŋ kà təndal.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal

(Mark 15.21-32 ; Luk 23.26-43 ; Zəŋ 19.17-27)

³² Ka ya ti ndam slewja ni tēbu tasləkaba a kəsa ni ba ni ti tēbakabu ahàr akaba zal Sireŋ nahaŋ, slimi gayan Simu. Eslini nday nakəŋ tēfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni. ³³ Nday nakəŋ tòru tɪŋjəa ka mələŋ nahaŋ ; mələŋ gani nani ti tēzalay Golgota, adəmvaba « mələŋ ga aslat ga ahàr. »³⁴ Tēvi zum mebedeni akaba haf bìlek-bìlekeni ana Yezu nakəŋ. Àra àcaka ti

àwayay miseni ndo. ³⁵ Eslini nday nakəŋ tādàrfəŋ naŋ kà təndal ni. Tàra tādàrfəŋa naŋ a ti tagraki ca-ca àki ka azana gayan ni bələŋ àna bələŋ ti tēsər way azum way. ³⁶ Kələŋ gani tənjàhad tējəgaki naŋ. ³⁷ Eslini tādàrfəŋ pələŋgaf kà təndal agavəla ga ahàr gayan. Ka pələŋgaf nani ti tēbəkia zlam magudarani ge mis ni ti mis òk tēsər ; tēbəkia ti nahkay hi : « Hini ti Yezu bay ga ndam *Zude. »³⁸ Eslini keti tādàrfəŋ ndam akal bebem cù kà təndal ndahaŋ kà gəvay ga Yezu, bələŋ gani ka ahar ga òk, bələŋ gani ti ni ka ahar ga gəjar gayan.

³⁹ Nday ya ti takoru gwar eslini ni tàra tɪpia naŋ a ti tɪndivi naŋ, tēdaday ahàr, ⁴⁰ tēhikaboru : « Hini, nak ya ti kədəm ahkado : “Nembədù *ahay gəɔakani ge Melefit ni ti anələmaba a huɔ ga vad mahkərani ba” ni do aw ? Tamal nak Wur ge Melefit ti həŋgay ahàr gayak, hərəya kà təndal na zla aw ! »⁴¹ Eslini gəɔakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *mèsar Wakita ge Melefit akaba gəɔakani ndahaŋ ni tēyefiŋ daya. Tédòm ahkado : ⁴² « Naŋ nakəŋ àhəŋgaraba mis ndahaŋ a keti ti àhəŋgaraba ahàr gayan a koksah timey ! Naŋ bay ga ndam *Izireyel ! Tamal nahkay ti mähəraya kà təndal na ! Tamal ti àhəraya nahəma, leli tekeɔ aməfəki ahàr bìlegeni. ⁴³ Àfəkia ahàr ke Melefit a, àdəm naŋ Wur ge Melefit ti, tamal Melefit àwayay naŋ ti mähəŋgay naŋ nihi zla aw ! »⁴⁴ Mis ya tēbu madarfəŋani kà gəvay ga Yezu nakəŋ, nday day tɪndivi naŋ nahkay.

Yezu amətfəŋ kà təndal

(Mark 15.33-41 ; Luk 23.44-49 ; Zəŋ 19.28-30)

⁴⁵ Fat àra ècika tirked-keɔ ka ahàr melefit a ti ləvəŋ àgray ka had ni òk tekdefiŋ duk àbivoru àna njeɔmɔ mahkər ya ga mələkarawa. ⁴⁶ Àra àgra njeɔmɔ mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay,

àdɛm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahtani ? » Awayay adɛmvaba ti « Bay Melefit goro ni, Bay Melefit goro ni, kɛmbrɛn nu ti kamam ? † »⁴⁷ Mis ya tɛbu eslini ni ndahaŋ t̄ara t̄icia gayaŋ ya ti àzlah na ti tɛdɛm : « Azalay Eli ni. »⁴⁸ Eslini biliŋ gatay acuhworu, àzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, àteliyu a zum cecuwekeni vu juɓ, àbahi ka aday àtɛlikabiyu ana Yezu a ma vu ti misi.⁴⁹ Ay mis ndahaŋ t̄ahi : « Besa day, tamal ti Eli ara ahɛngay naŋ ti mara mipi. »

⁵⁰ Ay Yezu nakɛŋ àzlahkivu kay kay, àmɛt.⁵¹ Ka ya ti àmɛt ni ti azana ga mahay ga mɛlaŋ *njɛlatani ya ti a hudɛ ga *ahay gɛɛɛkani ge Melefit ni bu ni èguzlehvabiyu kwarra, agavɛla cekw a had. Had àdaday, hudɛkum t̄adahvu,⁵² mahay ge mindiviŋ t̄əzlɛkvaba mɛk ndam ge Melefit ya t̄ɛmɛt ni, mis dal-dal e kidiŋ gatay bu t̄aŋgaba.⁵³ Ka ya ti Yezu àŋgaba e kisim ba ni ti mis ya t̄aŋgaba ni t̄ahɛraya e mindiviŋ ba, t̄ahuriyu a kɛsa njɛlatani vu. Eslini mis kay t̄ipia tay a.⁵⁴ Bay ga ndam slewja ni akaba ndam slewja ndahaŋ ya tajɛgaki Yezu ni t̄ara t̄ipia ga had ya àdaday na akaba zlam ndahaŋ ya àgravu na dek ti aŋgwaz àdɛgaki ka tay a, nahkay t̄ɛdɛm : « Maslaŋa hini ti Wur ge Melefit edediŋ. »

⁵⁵ Wál ndahaŋ dal-dal t̄əbu eslini cak, tamɛnɔru. Wál nday nani t̄adɛbabiyu Yezu kwa e Gelili ga mɛgri t̄əwi.⁵⁶ E kidiŋ ga wál nday nani bu ni ti Mari ga kɛsa Magɛdala, Mari mɛŋ ga ata Zek nday ata Zuzef, nahaŋ ni ti ni mɛŋ ga bɛza ge Zebede t̄əkibu ka tay.

Tɛfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu

(Mark 15.42-47 ; Lɛk 23.50-56 ; Zɛŋ 19.38-42)

⁵⁷ Mɛlakarawa àra ègia ti bay ge elimeni nahaŋ àra ; slimu gayaŋ Zuzef, naŋ ga kɛsa Erimete. Naŋ day bay madɛbay

Yezu.⁵⁸ Naŋ nakɛŋ òru afa ge Pilet, òru èhindi kisim ga Yezu ni. Nahkay Pilet nakɛŋ àhi ana ndam slewja t̄òru t̄əvi.⁵⁹ Zuzef àra àza kisim ga Yezu na ti àkambah àna dawra mɛwɛni.⁶⁰ Àra àkambah ti àfiyu e mindiviŋ mɛwɛni vu. Mindiviŋ nani ti gayaŋ gayaŋani, èliyu a pɛlad vu. Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindiviŋ ni va ti àbɛladiviŋu belim gɛɛkani ana mahay ge mindiviŋ ni mɛk àslɛka òru a magam.⁶¹ Ata Mari ga kɛsa Magɛdala ni nday ata Mari nahaŋ ni nday t̄əbu manjɛhadani kà gɛvay ge mindiviŋ ni.

Ndam slewja tajɛgaki mindiviŋ ga Yezu ni

⁶² Hajɛŋ gani vad *mɛpɛsabana ti gɛɛkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyɛŋ ni t̄òru ka ahar bɛlaŋ afa ge Pilet.⁶³ T̄òru t̄inɔa ti t̄əhi : « Bay, ka ya ti bay masɛkad malfadɛ nani naŋ àbu àna sifa ni àdɛm : “A vad ya mahkɛr anangaba e kisim ba.” Ma gayaŋ ya àdɛm ni àŋgiaya a ahar ba ana leli a.⁶⁴ Nahkay ti hi ana mis t̄ajɛgay mindiviŋ ni, do ni ti ndam madɛbay naŋ ni atara t̄əzaba kisim gayaŋ na akal-akal a, atəhi ana mis àŋgaya e evid ba. Atara t̄ədɛma ti malfadɛ gatay ni amatam gayaŋ ya àsɛkad ni. »⁶⁵ Eslini Pilet nakɛŋ àhi ana tay : « Ndam slewja nday hi, dɛgum akaba tay ti t̄ajɛgaki mindiviŋ ni akada gekuli ya kawayum ni. »⁶⁶ Nahkay gɛɛkani nakɛŋ t̄òru ke mindiviŋ ni ga majɛgani lala : t̄əhɛndi lemeru gatay mɛk t̄əbɛhad ndam slewja ga majɛgakiyani.

Yezu aŋgaba e kisim ba

(Mark 16.1-10 ; Lɛk 24.1-12 ; Zɛŋ 20.1-10)

28 Vad *mɛpɛsabana àra àslɛkaba, ge miledu fat azlɛrɛvaya a vad

†27:46 Limis 22.2.

ga gosku ye enjenjeni zla nahama, ata Mari ga kesa Magadala ni nday ata Mari nahaŋ ni tōru tēmənjiyu mindiviŋ ni. ²Tōru tɪnjua ti haɗ aɗaɗay kay kay, huya məslər ga Bay geli əsləkabiya e melefɪt ba, əbəlɗəŋa belim na mək ən-jəhadki digus. ³Vu gani aslaɗay akada ga avər ya abay aku ni ; azana gayan day bəɗ-bəɗ akada ga koskosay ni. ⁴Ndam ya tajəgaki mindiviŋ ni t̄ara t̄ipia ti aŋgwaz aɗəgakia ka tay a dal-dal, təgəgər, t̄igia akada sifa əniviyu ana tay va bi. ⁵Eslini məslər ni əhi ana wāl ni ahkado : « Aŋgwaz əwər kuli ba. Nəsəra, kəɗəbum ti Yezu naŋ ya ti *t̄adarfəŋ k̄a t̄əndal ni ; ⁶aŋgaba e kisim ba, naŋ əbi ahalay va bi. Dəguma mənjumki, məlaŋ ya t̄afəkad kisim gayan ni nihi. ⁷Nihi ti dəgum weceweci, k̄əhumi ana ndam maɗəbay naŋ ni ahkado : “Aŋgaya e kisim ba ; ədoru ka haɗ *Gelili kama gekuli, akədumi ahər ti eslini, akada gayan ya ti əhi ana kuli ni.” Ma goro ti nahkay. »

⁸Wəwal nakəŋ t̄əsləka ke mindiviŋ na ke wecewecena ; aŋgwaz awər tay, ay t̄əbu t̄əmərɜu dal-dal. T̄əcuhworu, tawayay moru məhi ma gani ana ndam *maɗəbay Yezu ni. ⁹Ka ma geli hini ti Yezu aŋgazlivu ana tay, əhi ana tay ahkado : « Nəgri sa ana kuli. » Eslini wāl ni t̄ərəkioru t̄əbəhad̄i mirdim, t̄əbək̄i ahar ka asak gayan ni, t̄əzləbay naŋ. ¹⁰Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Aŋgwaz əwər kuli ba, dəgum k̄əhumi ana bəza ga m̄mawa ni tōru e Gelili. Eslini ti atoru t̄ipi nu. »

Ndam majəgay mindiviŋ ni taŋgəhad̄i ere ye ti əgravu ni ana mis

¹¹Ka ya ti wāl ni nday t̄əbu e divi bu mba ni ti ndam slewja ndahaŋ e kiɗiŋ

ga nday ya tajəgaki mindiviŋ ni bu tōru a kesa vu. Tōru tɪnjua ti taŋgəhad̄i ere ye ti əgravu ni ɗek ana gəɗəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefɪt ni. ¹²Nahkay gəɗəkani nani taŋgasvu akaba gəɗəkani ndahaŋ, taŋgray sawari e kiɗiŋ gatay bu. T̄ara t̄əzlapakaba ti t̄əbi siŋgu ana ndam slewja ni dal-dal, ¹³t̄əhi ana tay ahkado : « Dəmum : “Ga məlavad̄ ka ya ti leli e ɗuwir bu ni ti ndam maɗəbay naŋ ni t̄ara t̄əzaba kisim gana akal a.” ¹⁴Tamal bay ni ɛcia ma gana ti məsəra ere ye ti aməhi na, emiciiki ana leli ; nahkay ti aməgri araja ana kuli do. » ¹⁵Ndam slewja nakəŋ t̄əhəl siŋgu ni mək taŋgray ere ye ti t̄əhi ana tay ni. Nahkay kwa ka sarta gani nani duk əbivaya kana ndam *Zude ndahaŋ kay t̄əgəskabá ma gani nana.

Yezu aŋgazlivu ana ndam maɗəbay naŋ ni

(Mark 16.14-18 ; Luk 24.36-49 ; Zəŋ 20.19-23 ; T̄əwi 1.6-8)

¹⁶Ndam *maɗəbay Yezu kru mahar bəlaŋani ni tōru e Gelili, ka həma ya ti Yezu əhi ana tay tōru ni. ¹⁷Tōru tɪnjua, t̄ipi naŋ a ti t̄əbəhad̄i mirdim, t̄əz-ləbay naŋ, ay ti mis ndahaŋ e kiɗiŋ gatay bu t̄əhi ana ahər bi naŋ do. ¹⁸Eslini Yezu əhəɗakfəŋbiyu k̄a tay, əhi ana tay : « Melefɪt əvua njəɗa gayan a ɗek ga məgur məlaŋ ya agavəla akaba məlaŋ ya ka haɗ na. ¹⁹Nahkay ti dəgum, humioru ma ana mis ga haɗ ga məlaŋ ni ɗek ti t̄igi ndam maɗəbay nu. Barum tay əna slim̄i ga Baba, ga Wur gayan akaba ga *Məsuf Njəlatani. ²⁰Ere ye ti nəhi ana kuli ni ɗek ti cahumi ana tay ti t̄əgəskabá. Səruma, nu nəbu akaba kuli kəlavad̄, duk abivoru ana mandav ga duniya. »

Ma Mūweni Sulumani ya Mark àbēki ni

Ere ye ti mādēmki ka Ma Mūweni Sulumani ya Mark àbēki ni

Maslaṅa ya ti àbēki wakita ga Mark ni àdafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nənḡu ni, kwa ka mənḡeki gani ndam ga Yezu dēk tēsēra àbēki ni ti Mark (təzalay nan Zēḡ daya : Tūwi 12.12, 25). Tēsēra Mark ti tāgrakabu tūwi akaba Piyer, mək àslamalakabu pakama ga Yezu ya Piyer ēci, àhi ni : ere ye ti Mark àbēki a wakita gayan ni bu ni dēk ti akada ga pakama ge Piyer ya àhi ana mis ni (Tūwi 10.37-40) : ànjēki ka baray ga Yezu, èndeveriḡ àna ga Yezu ya àmēt mək àḡgaba e kisim ba ni. Mark ti tāgrakabá tūwi akaba Pol a daya (Tūwi 12.25 ; 13.5, 13 ; 2 Timote 4.11).

A wakita gayan ni bu ni ti Mark adafay zlam ga ndam Zude ya tagray ni (7.2-4 ; 15.42), ahəḡgaraba ma ndahaḡ ya ndam Zude təzlapay na daya (3.17 ; 5.41 ; 7.11, 34 ; 15.22). Nahkay mēsēra àbiki wakita ni ti ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni ; ahaslani àbu mēbəkiani a wakita ndahaḡ bu Mark àbēki wakita gayan ni ka haḡ Itali ahkay do ni a Rom (ka 2 Timote 4.11 Pol àhi ana Timote tērəkioru ka nan a Rom nday ata Mark).

A Rom ti tēgria daliya ana ndam ga Yezu a : a wakita gayan ni bu ni ti Mark awayay mēvi nḡēda ana nday ya ti tēcakay daliya azuhva mēfēki ahār gatay ka Yezu ni (1.12-13 ; 8.34-38 ; 10.29-30 ; 13.11-13).

Mark àḡḡəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àcēm ni akada ga ata Meciyu nday ata Lək ya tāḡḡəhad ni : Yezu ànjēki ke tūwi gayan ka haḡ Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Ay Mark àḡḡəhad pakama ga

Yezu kay ndo ; ahar gəḡakani àḡḡəhad ere ye ti Yezu àgray ni. Zlam ga Yezu ya àgray ni day ata Meciyu nday ata Lək tāḡḡəhadà àtama ga Mark na, ay pakama ga Mark ndahaḡ ya àḡḡəhad ni ti àtam ga nday ndahaḡ ni (mazavu gani nihi, gurumkabu Mark 5.1-42 akaba Meciyu 8.28-34, 9.18-26 akaba Lək 8.26-37, 41-56, ahkay do ni Mark 6.14-29 akaba Meciyu 14.1-12 akaba Lək 9.7-9). Ku tamal àḡḡəhad pakama ga Yezu kay ndo nənḡu ni Mark àcēm Yezu ti bay macahi zlam ana mis (1.21-22, 27 ; 2.13 ; 4.1 akaba ndahaḡ) : a wakita ga Mark bu mis təzalay Yezu « Mūsi » (4.38 ; 5.35 ; 9.17 akaba ndahaḡ).

Mark àḡḡəhad ga Yezu ya àcēm tēcēfi nan ana mis ba ni (1.34, 44 ; 3.12 ; 5.43 ; 7.36 ; 8.26, 30). Si ka ya ti amēmēta, aməḡgaba e kisim ba ni day kwa ti awayay ti mis tēsēr nan ti nan way (9.9).

Pakama ge Zēḡ bay mēbaray mis ni

(Meciyu 3.1-12 ; Lək 3.1-18 ; Zēḡ 1.19-28)

1 *Ma Mūweni Sulumani àki ka Yezu *Krist, Wur ge Melefit, ànjēki ² akada ga Bay Melefit ya ti àcēm ni. Ma gayan ya àhi ana Yezu ni àbu mēbəkiani a wakita ga bay *mahəḡgaray pakama gayan Izayi ni bu. Àhi :

« Nihi ti nu nēbu nēslēroru bay mēslēroro nahaḡ kama gayak ti māsalamatukkabu divi.³ ³Dəḡḡu gayan ahəndabiyu a huḡ gili bu.

Àcēm ahkado : “Slamatumikabu divi ana Bay gəḡakani.

Ahār àcēm divi gayan mēla ndēlaḡa.” ⁴ »

⁴ Nahkay ti zal nakəḡ, təzalay nan Zēḡ, òru a huḡ gili vu ga *mēbaray mis. Àra ènjia eslina ti àcēm ahkado : « Mbatumkaba majalay ahār gekūli a. Tamal kəmbatumkaba majalay ahār gekūli a ti,

³1:2 Malasi 3.1.

⁴1:3 Izayi 40.3.

nabaray kùli. Nahkay ti Bay Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gekùli ni kè kùli a. »⁵ Zeŋ àra àdəma nahkay ti ndam ga had *Zude akaba ndam Zeruzalem ni dek tərəkia. Tàra tìnjia ti tədəfaya zlam gatay ya tğudar na, mək Zeŋ nakəŋ àbaray tay a zalaka *Zərdeŋ bu huya.

⁶ Zeŋ ti naŋ àbu àna azana mələmani àna eŋguc ge ezligwemi, awəlvù àna maspara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayay ti eyew akaba amu. ⁷ Naŋ àbu azlah, àhi ana tay : « Maslaŋa nahaŋ naŋ àbu ara e divi ba kələŋ goro a. Naŋ nani ti mis gədakani, njeɗa gayay àtama goro a. Nu ti way ga mandəhad ahàr ti nēpicheiaba ezewed ga kimaka gayay a di way ? ⁸ Nu ti nàbaray kùli àna yam, naŋ ti ni amara məbaray kùli àna *Məsuf Njəlatani. »

Zeŋ abaray Yezu

(*Meciya 3.13-17 ; Lük 3.21-22*)

⁹ Ka ya ti Zeŋ naŋ àbu *abaray mis nahəma, Yezu ecikbiyu a Nazaret ka had *Gelili, àrəkia mək Zeŋ nakəŋ àbaray naŋ a zalaka *Zərdeŋ bu. ¹⁰ Yezu naŋ àbu acəlaya a yam ni ba ni ti èpi huɗ melefit adahvu, èpi *Məsuf ge Melefit ahərkiaya akada ga kurkoduk ya ahər na, àhuriviyu a vu vu. ¹¹ Eslini dəŋgu àhəndabiyu a huɗ melefit bu akada dəŋgu ge mis, àhi : « Nak ti wur goro, nawayay kur dal-dal, kəmərù məbərùv dal-dal. »

Seteni awayay ahəlfəŋa eyu kà Yezu a

(*Meciya 4.1-11 ; Lük 4.1-13*)

¹² Eslini *Məsuf ge Melefit nakəŋ àzoru Yezu a huɗ gili vu huya. ¹³ Yezu òru ènjua a huɗ gili ni va ti anjəhad eslini vad kru kru faɗ. Naŋ àbu eslini ti *Seteni àhəlfəŋa eyu a. Ka sarta gani nani ti Yezu naŋ àbu e kidiŋ ga zlam ge gili bu ; *məslər ge Melefit təbu təfi ahàr.

Yezu azalay ndam mægəs kilif faɗ, tigi ndam maɗəbay naŋ

(*Meciya 4.12-22 ; Lük 4.14-15 ; 5.1-11*)

¹⁴ A vad nahaŋ tàra təwəla Zeŋ a. Tàra təwəla naŋ a nahəma, Yezu òru ka had *Gelili. Òru ènjua eslina ti àhi *Ma Məweni Sulumani ge Melefit ana mis. Ahivù ana tay, àɗəm ahkado : ¹⁵ « Sarta ènjia. Melefit ara azum bay gayay e kidiŋ gekùli bu, Məgur gayay ènjia. Mbatumkaba majalay ahàr gekùli a, gəsumkabá Ma Məweni Sulumani na. »

¹⁶ A vad nahaŋ Yezu naŋ àbu akoru kà gəvay ga dəluv Gelili ti èpi mis bebem cù ; biliŋ gani slimi gayay Simu, nahaŋ ni ti ni wur ga mənani Andre. Nday təbu tətəliyu zəva gatay a dəluv vu, adaba nday ndam mægəs kilif. ¹⁷ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dəbumbiyu nu ; anagraŋ ti kīgum ndam məhəlibiyu mis ana Melefit akada ya ti kəgəsum kilif ni. » ¹⁸ Tàra ticia pakama ga Yezu na ti təmbərbu zəva gatay ni ndəbak, tàɗəbay naŋ huya. ¹⁹ Nday təbu takoru kama gəziti ti Yezu èpi mis ndahaŋ cù keti ; nday bəza ge Zebede, bəlaŋ gani slimi gayay Zek, nahaŋ ni ti ni slimi gayay Zeŋ. Nday a *slalah ga yam bu, təbu təslamalay zəva gatay. ²⁰ Àra èpia tay a ti àzalay tay. Nday nakəŋ tàra ticia zalay gayay na ti təmbərbu bəŋ gatay Zebede akaba mis ya təgriki təwi ana tay ni a slalah ga yam ni bu, tàɗəbay naŋ.

Yezu agariaba seteni ana maslaŋa nahaŋ a

(*Lük 4.31-37*)

²¹ A vad nahaŋ Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni tòru a Kafarnahum. Vad *məpəsabana àra ènjia ti təhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, mək Yezu nakəŋ ànjəki ka macahi zlam ana mis. ²² Zlam gayay ya àcahi ana tay ni ti àgria ejep ana tay a, adaba tici macahay zlam akada gayay ni ɗay-ɗay ndo. Àhi ma ana

tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ya təc-ahi zlam ana mis ni do.

²³ Nday təbu a ahay ga mahəngalavù Melefit ni bu nahəma, zal nahañ seteni àniviyu a ahàr bu nañ àkibu ka tay eslini. Àzlah, ²⁴ àdəm : « Yezu zal Nazaret ! Nak ti kadəbafəña mam kè leli a mam ? Kàra ge mijinj leli a waw ? Nak dəgiya, nəəsəra kur a lala ; nak Bay *njəlatani ge Melefit ya àslərbiyu ni. » ²⁵ Eslini Yezu nakəñ àzlacaki ke seteni ni bəra, àhi : « Lakakaba, sləkiaba ana maslaña hina. » ²⁶ Seteni nakəñ àra ècia zlacay gayañ na ti àdaday maslaña nani kay kay, àzlah kay kay, àsləkiaba. ²⁷ Mis ya ti eslini ni dek tàra tipia ere ye ti àgravu na ti àgria ejep ana tay a dal-dal ; təzlapaki e kidin gatay bu, tədəm : « Məñ ga mam hini mam ? Zlam gayañ ya àcahi ana leli ni ti zlam maweni ; azlapay akada ga bay ni. Ku seteni day àhi ma ana tay, mək təgəsikabu. » ²⁸ Nahkay ti slimi ga Yezu àhəndoru ke weceweceni ka had *Gelili dek.

Yezu ahəngaraba mis a

(*Meciya 8.14-17 ; Luk 4.38-41*)

²⁹ Yezu akaba Simu, Andre, Zek, Zeñ tàra tàhəraya a ahay ga *mahəngalavù Melefit ni ba ni ti tòru suwwa a magam ga ata Simu nday ata Andre huya. ³⁰ Eslini ti mireñ ga Simu nañ àvu mandəhadani, aku àbəkia. Yezu òru ènjua ti təhi ma gani huya. ³¹ Yezu àra ècia ma gana ti àhədəkfəñiyu, àgəs ahar gani, èzefteba nañ a. Aku nakəñ àhəlkiya huya, mək wal ni afi ahàr ana tay.

³² Məlakarawa àra ègia fat àdiya a ahay va, məlañ èdiza ti təhəlibiyu mis ya ti tēbesey do ni dek akaba nday ya ti seteni agray tay ni dek ana Yezu. ³³ Mis ga kəsa ni dek təngəsəfəñvu kà mahay ya ti Yezu nañ àvu ni ; ³⁴ eslini Yezu nakəñ àhəngaraba mis ya ti arməwər gərgərani awər tay na kay ; mis ya ti

seteni àniviyu ana tay ni day àgariaba ana tay a. Àcafəña seteni na kà zlapay a, adaba təsəra nañ a.

Yezu ahi ma gayañ ana mis

(*Luk 4.42-44*)

³⁵ Du àna zuzueni ti Yezu ècikaba, àhəraya òru a huf gili vu. Òru ènjua ti ahəngalay Melefit. ³⁶ Eslini Simu akaba zləbəba gayañ ni tədəboru nañ. ³⁷ Tàra tədia ahàr a ti təhi ahkado : « Mis dek tadəbay kur. » ³⁸ Eslini Yezu nakəñ àhi ana tay : « Tokumum mədəgum a kəsa ndahañ vu, ti nəhivù pakama ge Melefit ana mis nday ye eslini ni bilegeni. Nu nàra ti ga magray təwi gani nani. » ³⁹ Nañ nakəñ mək àsawaday ka had *Gelili dek ; a kəsa gərgərani bu dek àhi pakama ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəngalavù Melefit ye eslini ni bu, àgariaba seteni ana mis ndahañ a daya.

Yezu ahəngaraba zal ambələk a

(*Meciya 8.1-4 ; Luk 5.12-16*)

⁴⁰ A vad nahañ zal ambələk nahañ àrəkia ka Yezu a àbəhadı mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, tamal kawayay ti kisliki mahəngaraba nu a ti nıgia mis njəlatana. » ⁴¹ Eslini àsia cicihi ana Yezu a ; Yezu nakəñ àzoru ahar, ènjifinj, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » ⁴² Yezu àra ènjifinja ti maslaña nani àngaba, ègia mis njəlatana huya. ⁴³⁻⁴⁴ Eslini Yezu àləgi, àhi ahkado : « Nihikəngaba nahəma, kəhi ma gani ana maslaña ba. Ru kəngazli vu gayak ni ana bay *mañgalabakabu mis akaba Melefit sawañ ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayañ bu ni, adaba kigia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəngaba, kigia mis njəlatana. » Àra àhia ma nahkay ti àhi : « Sləka. » ⁴⁵ Ay zal nakəñ àra àsləka ti anjəki ka mədəm pakama ni dal-dal sawañ. Maslaña ya ti àdi ahàr ni lu ba àhi ma gani. Àdəmva pakama na nahkay

ti Yezu èsliki mähuriyani a kəsa vu vay-vay va do, adaba mis təsabaki. Nahkay anjəhad e gili cak əfəŋ kà kəsa, mis gwar eley gwar eley do dek tərəkioru.

Yezu ahəŋgaraba zal dərə

(*Meciyu 9.1-8 ; Ltk 5.17-26*)

2 Àra àgra vad a bal zla ti Yezu anja a Kafarnahum a. Naŋ àbu a magam eslini ti mis ticifiŋa daɗay a. ²Tərəkia tàra tənqasvu dal-dal a ahay ya ti naŋ àvu ni bu. Məlaŋ manjəhadani kà gə-vay gayan əbi, kà mahay tekeɗi məlaŋ əbi, adaba mis ni təsabay. Naŋ nakəŋ naŋ àbu acahi ma ge Melefit ana tay. ³Naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ndahaŋ faɗ təzibiyu zal dərə nahəŋ àki ka slalah. ⁴Ay tislīki məzikabiyu naŋ ana Yezu do, adaba mis tisliva eslina. Nahkay ti təcəliyū ka *dalahaŋ ga ahay ni, təhəlkia gwar ka palahaŋ ya ti Yezu naŋ àvu na bal, mək təfiyu naŋ mandəhadkiani ka slalah gayan ni gwar ka məlaŋ məhəlkiana ni. ⁵Yezu nakəŋ àra epia ere ye ti təgray na ti àsəra təfəkia ahàr a. Nahkay àhi ana zal dərə ni : « Wur goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana dek. »

⁶Eslini zla ti ndam *məsər Wakita ge Melefit təvu manjəhadani bilegeni. Nday nakəŋ təbu təjalay a ahàr gatay bu, təhi ana ahàr ahkado : ⁷« Àɗəm ma hini ti kamam ? Azay ahàr gayan akada naŋ Melefit timey ! Way esliki məmbərfəŋa zlam magudarani kə mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! » ⁸Nday təbu təjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? » ⁹Zəzlada gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana,” tək day ti nəhi : “Cicikaba, za slalah gayak na, sawaɗay” ni aw ? ¹⁰Ay nawayay ti kəsərum nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfəŋa zlam magudarani kə mis ka had a. » Mək àhi ana zal dərə nakəŋ : ¹¹« Nəhuk

nahəma : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. » ¹²Eslini naŋ nakəŋ ècika-aba cəkwaɗ huya, àzay slalah gayan ni, àhəraya e mite va kə eri ge mis na dek. Ere ye ti àgravu ni ti àgria ejep ana tay a dek, təɗəgi ana mazləbay Melefit. Təɗəm : « Ere hini bik-bik, mipi kə eri geli ndo. »

Yezu azalay Levi

(*Meciyu 9.9-13 ; Ltk 5.27-32*)

¹³Yezu nakəŋ òru gwar kà gəvay ga dəluv ni keti. Mis dek tərəkioru, mək àc-ahi zlam ana tay. ¹⁴Ka gayan ya naŋ àbu akoru ni ti èpi Levi wur ga Alfe, naŋ àbu manjəhadani digusa ka məlaŋ *məhəl hadam. Eslini Yezu nakəŋ àhi ahkado : « Dəbabiyu nu. » Nahkay Levi nakəŋ ècika-aba cəkwaɗ, àcəboru naŋ.

¹⁵Kələŋ gani Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni tòru afa ge Levi nakəŋ. Tòru tənqə eslina ti təzum zlam akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ndahaŋ kay, adaba mis nday nani ti nday dal-dal, təbu taɗəbay naŋ. ¹⁶Yezu naŋ àbu azum zlam akaba tay nahkay ti ndam *məsər Wakita ge Melefit tipia ; nday nani ti ndam *Feriziyen. Tàra tipī naŋ a ti təhi ana ndam maɗəbay naŋ ni ahkado : « Ahəmamam ti Yezu azum zlam ka ahar bəlaŋ akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni mam ? »

¹⁷Naŋ nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday njalaŋ-njalaŋ ni ti tòru afa ga zal doktor do ; si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani. Nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do, nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawaŋ. »

Məgəs ndəra

(*Meciyu 9.14-17 ; Ltk 5.33-39*)

¹⁸A vad nahaŋ ndam maɗəbay Zəŋ bay məbaray mis ni təbu təgəs ndəra akaba ndam Feriziyen. Eslini mis tərəkia ka

Yezu a t̄hi ahkado : « Ndam maɗɗabay Zeŋ ni akaba ndam Feriziyey ni t̄bu t̄gəs ndəra ti ndam maɗɗabay kur ni t̄gəs do ni ti kamam ? »¹⁹ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday t̄bu akaba zləbəba gayay ni ti zləbəba ni t̄gəs ndəra tata waw ? T̄gəs ndəra ka ya ti naŋ àbu akaba tay ni do. »²⁰ Ay sarta nahay amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra. ²¹ Yaw mis àbi azay azana m̄weni asiviyu ana azana gayay midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti azana m̄weni ni ara asəkiyu azana midigweni ni, mək mələŋ meguzlehvani ni ara asagakivu. ²² Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na, nahkay ti emizikiba ka tay a cicuena. Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene m̄weni vu. »

Yezu naŋ bay ga vad məpəsabana

(*Meciyu 12.1-8 ; Lük 6.1-5*)

²³ A vad *məpəsabana nahaŋ ba ti Yezu akaba ndam maɗɗabay naŋ ni t̄bu tasləkaba a vadaŋ ga *alkama ba. Eslini ndam maɗɗabay naŋ ni t̄bu teheboru alkama ni ga mahəpəfani ka ahàr divi. ²⁴ T̄bu teheboru nahkay ti ndam *Feriziyey ndahaŋ t̄hi ana Yezu : « Melefit àɗəm e *Divi gayay ni bu : “Kəgrum t̄wi a vad məpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam maɗɗabay kur ni tagray ti kamam ? »²⁵⁻²⁶ Eslini Yezu àhəŋgarfəŋ, àhi ana tay ahkado : « Kəjeŋgum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ka ya ti Abiyatar naŋ bay gəɗakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti Devit zlaɗa àɗəkiva, ləwir àwər tay akaba ndam gayay. Nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit ni vu, àzum *dipeŋ ya t̄fəkadi ana Melefit ni. Ay ti Melefit àɗəm e Divi gayay ni bu, mis ndahaŋ

t̄zum dipeŋ nani do ; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti t̄zum. Ay Devit nakəŋ òru àzum, mək àvi ana ndam gayay ni, t̄zum bilegeni. »²⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Vad məpəsabana ti Bay Melefit àgriaya ana mis a, do ni ti àgri mis ana vad məpəsabana ndo. »²⁸ Nahkay ti ku a vad məpəsabana ba day Bay ya ti adəm t̄gray zlam hini ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəŋgaraba zal ya ahar mikulfijana na

(*Meciyu 12.9-14 ; Lük 6.6-11*)

3 Yezu àŋgoru a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni vu keti. Eslini zal nahaŋ naŋ àvu ahar mikulfijana. ² Mis ye eslini ni t̄bu taməŋjaləŋ ana Yezu. T̄hi ana ahàr ahkado « Kani vad *məpəsabana ti, akal ti ara ahəŋgaraba naŋ a waw ? » Tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani. ³ Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikulfijana ni : « Cikaba, ra e kidifŋ ge mis ni va. »⁴ Mək àhi ana mis ya ti eslini ni : « Ŋgakaday, Melefit àɗəm mam a wakita ya Məwiz àbəki ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad məpəsabana tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəŋgay mis tək, ga makaɗ mis aw ? » Nday nakəŋ t̄lakakabá te-te. ⁵ Àmənjaləŋ kà tay àna məzum bəruv dal-dal, adaba ticiiki slimi do. Àhi ana zal ya ti ahar mikulfijana ni : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayay ni àslamalava, ègia sənduɓ-sənduɓana. ⁶ Ndam *Feriziyey ni t̄ra t̄pia ere ye ti àgravu na ti t̄həraya a ahay ni ba, t̄ŋgasvu akaba ndam maɗɗabay bay *Erot ni h̄ya ; t̄gray sawari ahəmamam ti t̄jiŋ Yezu ni.

Mis kay tara afa ga Yezu a

⁷ Yezu akaba ndam maɗɗabay naŋ ni tasləka t̄ru kà dəluy ni. Mis dal-dal t̄ɗəboru naŋ : t̄ɗəboru naŋ ti ndam

Gelili, ndam *Zude⁸ akaba ndam ga kəsa gatay Zeruzalem, ndam Idume, mis ya ti tāsłəkabiya ke ledi ga zalaka *Zurdeŋ a ni, ndam ga hađ ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidonj. Tərəkia dal-dal adaba ticia ere ye ti àgray na dek. ⁹Eslini àhi ana ndam mađəbay naŋ ni ahkado : « Sla-malumukabá *slalah ga yam a, do ni ti mis ni ataŋgəlad nu. » ¹⁰Àhi ana tay nahkay ti adaba naŋ àbu ahəŋgaraba mis a dal-dal. Nahkay ndam ga arməwər dek tədədkiyu ; way way do awayay ti mififin lu. ¹¹Seteni ni tàra tìpia naŋ a ti tábəhadì mirdim, meleher ndifa ndifa ana hađ, tədəgiki ana zlahay, təhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit. » ¹²Eslini Yezu àzłacaki ka tay ŋgak-ŋgak, àhi ana tay : « Kəđəfum nu ba. »

**Yezu adaba ndam asak
gayaŋ a kru mahar cə**

(*Meciyu 10.1-4 ; Lək 6.12-16*)

¹³Yezu àceloru a həma vu. Eslini àzalay ndam ya ti àdaba tay a ni ; nday nakəŋ tərəkivoru. ¹⁴Ndam ya tigi ndam gayaŋ ni ti nday kru mahar cə : awayay ti tənjuhədkabu, məslər tay ga məhioru pakama gayaŋ ana mis ; ¹⁵àvi njəda ana tay ti təgariaba seteni ana mis a daya. ¹⁶Nday kru mahar cəni ni ti slimi gatay nday hi : Simu àdi slimi Piyer, ¹⁷bəza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga mənani Zeŋ ; nday ti Yezu àdi slimi ana tay Bowanerges, awayay ađəm vaba nday akada ga aday ga avər ya aməcay ni ; ¹⁸Andre, Filip, Bartelemi, Meciyu, Tumas, Zek wur ga Alfe, Tade, Simu naŋ bəlaŋ ga ndam ya takadvakivu ka hađ gatay ni, ¹⁹nahaŋ ni ti ni Zudas Iskariyot, bay ya ti amara məsəkumoru Yezu ni.

**Yezu ti agray tūwi àna njəda ge
Melefit tək, àna njəda ge Seteni aw ?**

(*Meciyu 12.24-32 ; Lək 11.15-23 ; 12.10*)

²⁰Yezu akaba ndam mađəbay naŋ ni tənğa a magam a. Eslini mis dal-dal tən-gasfəŋvu kà tay keti. Mis ni təbu kay nahkay ti Yezu akaba ndam mađəbay naŋ ni ahar tekeđi tənğətfəŋ ga məzum zlam do. ²¹Ndam gayaŋ ni tàra ticia ti tàra. Tawayay tazay naŋ, tədəm ahkado : « Endisl àniviyu va bi. »

²²Ndam *məsər Wakita ge Melefit təbu eslini, tìckbiyu kwa a Zeruzalem. Tədəm ahkado : « Yezu nahəma, seteni *Belzebəl àniviyu. Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njəda ga bay ge seteni nani. » ²³Eslini Yezu àzalay tay, àhi ma ana tay àna ma *gozogul : « Ahəma-mam *Seteni esliki magaray ahər gayaŋ gayaŋani ni mam ? ²⁴Tamal ndam ga hađ nahaŋ nday ndayani takadvu e kidin gatay bu ni ti hađ gani àŋgoru kama do. ²⁵Tamal ndam ga huđ ahay takadvu e kidin gatay bu ni ti huđ ahay gani àŋgoru kama do. ²⁶Nahkay day tamal Seteni ezirey ahər gayaŋ ti njəda gayaŋ èdeva, àŋgoru kama koksah ; gayaŋ àndava həya. »

²⁷Yezu ađəm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njəda-njədani vu, mək ahəlfəŋa zlam gayaŋ a mənəđəf məwəl naŋ ti àgravu koksah. Si tamal àwəla naŋ a day kwa ti ahəlfəŋa zlam gayaŋ a. ²⁸Nəhi ana kəli nahəma, zlam magudarani ge mis ya tagudar ni dek akaba ndivey ya tindivi Melefit ni dek ti Melefit ambərfəŋa kà tay a. ²⁹Ay maslaŋa ya ti endivi Məsuf gayaŋ ni ti, magudar zlam gayaŋ nani ti Melefit àmbərfəŋa đay-đay do. Maslaŋa nani aman-jəhad akaba zlam magudarani gayaŋ ni kaŋgay-kaŋgay həya. »

§3:14 A wakita ndahaŋ bu tədəm : « Ndam ya ti tigi ndam gayaŋ ni ti nday kru mahar cə, àzalay tay ndam asak gayaŋ : awayay ti tənjuhədkabu. »

³⁰ Yezu àhəngarfəŋ kà pakama gatay ni nahkay ti adaba tədəm « Seteni àniviyu. »

Ndamam ndam ga huɗ ahay ga Yezu eɗeɗiŋ eɗeɗiŋeni ni mam ?

(*Meciyu 12.46-50 ; Lük 8.19-21*)

³¹ Eslini məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tارا tinjia. Nday e mite bu, təslərkiyu mis ti mázaliyu naŋ. ³² Ay ti mis təvu dal-dal manjəhadani, təvelinjia ahàr ana Yezu a. Təhi ahkado : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, təzalay kur. » ³³ Àhəngrifəŋ ana tay, àɗəm ahkado : « Məŋ goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? » ³⁴ Eslini Yezu nakəŋ àmənjaləŋ kè mis ya ti təvelinjia ahàr ni ɗek, àhi ana tay ahkado : « Məŋ goro akaba bəza ga mmawa nahəma, nday hini. ³⁵ Maslaŋa ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti, naŋ nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

Bay mabəhad hilfi ga zlam

(*Meciyu 13.1-9 ; Lük 8.4-8*)

4 Yezu òru gwar kà gəvay ga dəluy ni ga macahi zlam ana mis keti. Eslini mis dal-dal təcakalafəŋvu, nahkay naŋ nakəŋ káy àcəliyu a *slalah ga yam vu ka ahàr ga dəluy ni, ànjəhadviyu digus, àcahi zlam ana tay ; mis macakalavani ni nday təbu kà gəvay ga dəluy ni, təbi slimi. ² Àcahi zlam gərgəri kay ana tay àna ma *gozogul. A pakama gayaŋ ya àhi ana tay ni bu ni ti àɗəm ahkado : ³ « Cəm day, maslaŋa nahəŋ àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. ⁴ Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani àɗəgoru e divi vu. Nahkay eɗiɗiŋ tàra təndaba. ⁵ Bal gani keti àɗəgoru ka pələɗ ya haɗ àhəcaki ni. Àfətaya huya, adaba haɗ àki ka pələɗ ni kay bi. ⁶ Àra àfətaya, fat àra àvəɗia ti èhirinjaba adaba àbiyu

sliri a haɗ vu kay ndo. ⁷ Bal gani keti àɗəgiyu a adak vu. Àra àfətaya ti adak ni tədəkkabu akaba naŋ, təngecekabá naŋ a, nahkay ti àbi bəza ndo. ⁸ Bal gani keti àɗəgoru ka haɗ sulumani. Àra àfətaya ti àɗək, àbi bəza. Bəlaŋ gani àbi bəza kru kru mahkər, bəlaŋ gani keti bəza kru kru muku, nahəŋ ni bəza diŋ. » ⁹ Yezu àɗəm keti : « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mici lala ! »

Yezu ahi ma ana mis àna ma gozogul ti kamam ?

(*Meciyu 13.10-17 ; Lük 8.9-10*)

¹⁰ Ka ya ti Yezu naŋ àbu cak nahəma, ndam maɗəbay naŋ kru mahar cœni ni akaba mis ndahaŋ ya taɗəbay naŋ ni tihindifiŋa pakama àki ka ma *gozogul gayaŋ ya àɗəm na. ¹¹ Àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti Melefit àɗəfikiaba zlam maŋgahani àki ka Məgur gayaŋ na ana kuli a. Ana mis ndahaŋ ga dala ni ti ma gayaŋ ya ahi ana tay ni ɗek ti ma gozogul. ¹² Agray nahkay ti “Ku tamal tamənjələŋ ka zlam lala nəŋgu ni ti pi ba ; ku tamal təbi slimi ana pakama lala nəŋgu ni ti ci ba. Do ni ti atambatkaba məbərɗu gatay a, Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a.” ** »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

(*Meciyu 13.18-23 ; Lük 8.11-15*)

¹³ Yezu àhi ana tay keti : « Kicəm ma *gozogul hini do ! Akara kicəm ndahaŋ ni ɗek ti ahəmamam ? ¹⁴ Bay ya ti abəhad hilfi ga zlam ni, naŋ akada bay ya ti àhi pakama ge Melefit ana mis ni. ¹⁵ Mis ndahaŋ təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àɗəgaki ni : ticia pakama ge Melefit a, mək *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a huya. ¹⁶ Mis nda-

** 4:12 Izayi 6.9-10.

hañ day tɛbu, nday akada pɛlad ya ti hilfi ga zlam ɛdagaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti tɛgɛskabu ɛna mɛmɛrani huya. ¹⁷ Ay pakama nani ɛhuriviyu ana tay a mɛbɛruv vu do, akada ge sliri ya ti tɔru a had vu do ni ; tɛgɛskabu ti ga hayañani. Tamal zlam zləzladani ɛdia ahàr ana tay a, ahkay do ni mis tɛgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti tɛmbrɛñ huya, tɛgɛskabu va do. ¹⁸ Mis ndahañ tɛbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti ɛdiyu a hudɛ ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti tɛgɛskabu. ¹⁹ Ay majalay ahàr ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay, zlam gɛrgɛrani ndahañ egi eri ana tay daya. Zlam nday nani dɛk tɛjgecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tici ni ɛzaya araja do. ²⁰ Mis ndahañ ti ni tici pakama ge Melefit ; tici ti tɛgɛskabu. Nday akada had sulumani ya hilfi ga zlam ɛdagaki ni, nahkay tɛbi bɛza. Bɛlañ gani abi bɛza kru kru mahkɛr, bɛlañ gani keti bɛza kru kru muku, nahañ ni bɛza diñ ni. »

Ma gozogul ɛki ke ceñgel akaba darama

(Luk 8.16-18)

²¹ Yezu nakɛñ ɛhi ana tay keti : « Maslaña ɛbu ahɛmbaki dagɛla ke ceñgel mibefteni, ahkay do ni afiyu ceñgel ni a zuh slalah vu aw ? Aha ! Afɛkadɛ ka mɛlañ zañani do aw ! ²² Nɛdɛm nahkay ti adaba zlam ya ti mañgahani ni dɛk emipivu, zlam ya ti madafani fañ do ni dɛk emicivu daya. ²³ Tamal slimi tɛfɛñ kɛ kɛli ge mici zlam nahɛma, cɛm ! »

²⁴ ɛhi ana tay keti : « Bumi slimi ana pakama ya ti kicɛm ni. Darama ya lekulɛm kɛgurumi zlam ana mis ndahañ ɛna nañ ni ti Melefit day amɛguri zlam ana kɛli ɛna nañ, mɛk amɛgurikiviyu ana kɛli ɛkivu. ²⁵ Adaba maslaña ya ti zlam gayañ ɛbu ni ti atɛvikivu. Ay

maslaña ya ti zlam gayañ ɛbi nahɛma, ku ere ye ti ɛfɛñ ni day atɛzafɛña. »

Ma gozogul ɛki ke hilfi ga zlam ya afɛtaya ni

²⁶ Yezu ɛhi ana tay keti : « *Mɛgur ge Melefit ti azavu akada ga bay ya ti abɛhad hilfi ga zlam ni. ²⁷ Ku tamal bay nani enji dɛwir, ku tamal ɛpidɛkva, mɛlavad akaba mɛlafat gani nañgu ni, hilfi ga zlam ni afɛt, adɛk : ahɛmamam afɛt, adɛk ni ti nañ ɛsɛr do. ²⁸ Had ni agray zlam zlam gayañ : zlam ni afɛtki-aya, mɛk abay ahàr. ɛra ɛba ahàr a ti abi bɛza kay. ²⁹ Ka ya ti zlam ni ɛndɛha nahɛma, bay nani azay mɛvɛd gayañ, adaba sarta ga mabazani ɛñja. »

Ma gozogul ɛki ke hilfi ga zlam guziteni

(Meciye 13.31-32, 34 ; Luk 13.18-19)

³⁰ ɛdɛm keti : « Mɛzum *Mɛgur ge Melefit ti ɛzavu akaba mam ? Mara madafaba ɛna ma *gozogul weley ? ³¹ Cɛm day, Mɛgur ge Melefit ni ti ɛzavu akaba wur ge hilfi ga zlam guziteni, guziteni e kidiñ ga bɛza ge hilfi ndahañ ya a duniya bu ni dɛk. ³² Tizligia ti adɛk, ɛtam zlam ya ti tizligi e dini bu ni dɛk ɛna gɛdakani. Abal ahar gɛdɛkani, edidiñ tagraviviyu lala gatay a hudɛ gani vu tata ; tanjɛhad e zɛhweri gani bu. »

³³ Yezu ɛcahi ma ge Melefit ana mis ɛna ma *gozogul kay akada nday hini. ɛhi ma ana tay ti ya tisliki miceni tata ni. ³⁴ Ma gayañ ya ɛhi ana tay ɛna ma *gozogul do ni ti ɛbi, ay ka ya ti nañ ɛbu akaba ndam madɛbay nañ ni ka ahàr gatay ni ti ɛdɛfiaba ana tay a dɛk lala.

Yezu azlacaki ka amɛd

(Meciye 8.23-27 ; Luk 8.22-25)

³⁵ Mɛlakarawa gani ti Yezu ɛhi ana ndam madɛbay nañ ni : « Tokumum mɛdɛgum gwar ke ledi ga dɛluv ni. » ³⁶ Nahkay nday nakɛñ tɛslɛkaba e kidiñ

ge mis dal-dalani ni ba, tëhurkiviyu ka Yezu a *slalah ga yam vu, tàzay nañ àna nañ. *Slalah ga yam ndahañ tēbu kà gəvay gani gayañ ya tàzay nañ àna nañ ni. ³⁷Nday tēbu təzoru nañ ti aməf gəɗakani àkəzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mək yam ni àjabasliyu a slalah ga yam ni vu, awayay arəhvù wudək. ³⁸Ka ya ti aməf ni nañ àbu akəzlay nahəma, Yezu nañ àvu e dūwir bu gwar ke meteliñ ga slalah ga yam ni, àfəki ahàr ka zlam kud-kudani. Nañ e dūwir bu ni ti nday nakəñ tēpidək nañ, tēhi : « Məsi ! Leli dek miji ti ahəluk ahàr do aw ? » ³⁹Nañ nakəñ àra èpidəkva ti àzłacaki ka aməf ni bəra, àhi ana yam ni : « Lakakaba ! Kàɗaɗay va ba ! » Eslini aməf ni àmbrəñ makəzłani hūya, yam ni ègia dɛgika. ⁴⁰Aməf ni àra àmbrəña makəzłana ti Yezu àhi ana ndam maɗəbay nañ ni : « Aŋgwaz awər kuli ti kamam ? Kekileña kəfumku ahàr ndo aw ? » ⁴¹Ere ye ti Yezu àgray ni àsia aŋgwaz ana tay a dal-dal, nahkay tēzłapay e kidiñ gatay bu, tēɗəm ahkado : « Nañ hini ti way ? Aməf akaba yam day ticiiki slimi ni ! »

Yezu agariaba seteni kay ana maslaña nahañ a

(*Meciyu 8.28-34 ; Lük 8.26-39*)

5 Yezu akaba ndam maɗəbay nañ ni tòru ke ledi ga dəluy ka haɗ ga ndam Zerasa. ²Àra àhəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti zal nahañ seteni agray nañ àhəraya e kidiñ ge mindiviñ ba, àŋgwiv-abiyu a ma vu hūya. ³Zal nani ti an-jəhad kè mindiviñ, mis tàmətəbɗəña, ku àna jejirbi day tisliki məwəl nañ va do. ⁴Ahasłani təwəla nañ àna jejirbi a akaba tēbiviya sisel a asak va sak kay nəŋgu ni, èheɓkaba dek. Njəɗa gayañ àtama ge mis ya ti təgəs nañ na. ⁵Nahkay ti mələvad akaba mələfat nañ àbu anjəhad kà mələñ ge mindiviñ, a həma bu ; azłah, esliŋkaba vu gayañ àna akur a. ⁶Àra èpibiya Yezu a driñ ti àzəbiyu asak ;

àra ènjia ti àbəhadı mirdim grik, meleher ndiɓ ana haɗ. ⁷Àdiki ana zlahay, àhi ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit nañ agavəla driñ ti kaɗəbafua mam ? Nahəŋgalay kur kam-kam àna slimi ge Melefit, kəgru daliya ba ti ! » ⁸Àɗəm nahkay ti aɗaba Yezu àhi : « Nak seteni, həraya a maslaña hini ba » palam. ⁹Yezu èhindifiña ma, àhi : « Slimi gayak way ? » Àhəŋgrifəñ : « Slimi goro Gaslka, aɗaba leli kay dal-dal. » ¹⁰Àhəŋgalay Yezu dal-dal, àhi : « Kam-kam, kəgaraba leli ka haɗ hina ba ti ! »

¹¹Eslini ti mədrəs tēbu kay ka ahar bəlañ, təzum zlam kà gəvay ga həma. ¹²Nahkay seteni ni tihindifiña ma kà Yezu a, tēhi ahkado : « Vi divi gani ana leli, ti mərəkivoru ka mədrəs nday teguni, ga moru məhuriviyani ana tay ti. » ¹³Yezu nakəñ àvi divi gani ana tay. Nahkay seteni ni tēmbrəñ zal nakəñ, tòru təcəlivù a ahàr vu ana mədrəs ni, mək mədrəs ni tēɗəgiki ana hwa gəɗik. Təcuhworu, tòru tēɗəguyu a dəluy ni vu cizliv cizliv. Tagray dəbu cə, dek tizia kəɗap.

¹⁴Eslini nday ya ti tajəgay mədrəs ni day tēɗəgiki ana hwa tidizl bilegeni. Tòru a huɗ ga kəsa vu akaba gili gani, tàra tēhibiyu ma gani ana mis. Mis ga kəsa ni tàra ga mamənjaya ere ye ti àgravu na. ¹⁵Tàra tərəkia ka Yezu a ti tìpi bay ya ti seteni Gaslka àsləki-aba a ahàr ba ni nañ lala, manjəhadani digusa akaba azana məbakabani, ègia sulumana. Tàra tìpia nañ a ti aŋgwaz àɗəgakia ka tay a silim. ¹⁶Eslini nday ya ti tìpia ere gani nana ni ti tənğəhadı ma gani ana ndam ga kəsa ni. Tənğəhad ere ye ti àgrakivu ke seteni ni akaba ere ye ti àgrakivu ka mədrəs ni. ¹⁷Tàra tənğəhadı ti mis ye eslini ni tənğəki ka mahəŋgalay Yezu, tēhi : « Sləkaba ka haɗ geli a. »

¹⁸Ka ya ti Yezu acəliyu a slalah ga yam ni vu nahəma, zal ya ti seteni às-

lækiaba ni àhəŋgalay naŋ, àhi ahkado : « Nadəbay kur bilegeni ti. »¹⁹ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Aha, ru a magam, kəŋgəhadí ere ye ti àgrakukvu ni dek ana ndam gayak. Hi ana tay kəsia cicihi ana Bay gayak gədakana, hi ere ye ti àgruk ni dek ana tay. »²⁰ Nahkay ti zal nakəŋ àsləka, òru a kəsa ga had ni vu dek ; təzalay had gani nani *Kəsa Kru. Eslini àŋgəhadòru ere ye ti Yezu àgri ni dek. Mis ni tàra tícia ma gana ti àgria ejep ana tay a dek.

Yezu ahəŋgaraba wal nahaŋ akaba wur dahalay a

(*Meciyə 9.18-26 ; Luk 8.40-56*)

²¹ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tàsləka àna slalah ga yam na. Tòru tìn-jua gwar ke ledi ga dəluv na ti tàhəraya a slalah ga yam ni ba. Ka ya ti Yezu naŋ àbu ka dəŋ-dəŋ ga dəluv ni ti mis dal-dal tàra tēvelinji ahàr. ²² Eslini maslaŋa nahaŋ təzalay naŋ Zayros àra ; naŋ gədakani ga ahay ga *mahəŋgalavù Melefit. Àra èpia Yezu nakəŋ a ti àrəkioru, àbəhad mirdim kè meleher gayaŋ, ahàr ndíba ana had. ²³ Àhəŋgalay naŋ kay, àhi ahkado : « Kam-kam, wur goro dahalayani naŋ àbiyu amət ti, nihindi kur ti kàra kəbəki *ahar, ti mǎŋgaba, àmət ba ti. »²⁴ Nahkay Yezu nakəŋ òru. Mis dal-dalani ni tēvelinji ahàr a, tēbu tadəboru naŋ dəbəsia.

²⁵ Eslini wal nahaŋ àbu, mimiz asləkafəŋa agray vi kru mahar cu. ²⁶ Naŋ àbu acakay daliya àna naŋ dal-dal, àdəbakaba ndam doktor a dek, ègwejelekaba zlam gayaŋ a dek, ŋgulum gani day àbi, asagaki asagaki do sawaŋ. ²⁷ Wal nakəŋ àra ècia pakama ya ti tēbu təzlapaki ka Yezu na ti òru gwar kələŋ e kidin ge mis dal-dalani ni vu, ènjifin kà azana ga Yezu nakəŋ. ²⁸ Agray nahkay ti adaba àhi ana ahàr : « Tamal ti ninjifin kà azana gayaŋ na day, nanŋgaba. »²⁹ Eslini mimiz gayaŋ

ya ti asləkafəŋa ni àmbrəŋa naŋ a huya. Wal nakəŋ àsər arəŋa àbi awər naŋ va bi, ègia njalaŋ-njalaŋana. ³⁰ Ka ya ti wal ni àŋgaba nahəma, Yezu àsər huya njəda gayaŋ àhəŋgaraba maslaŋa. Àra àsərkia nahəma, àmbatvakivu ke mis dal-dalani ni, àhi ana tay ahkado : « Way ènjifin kà azana goro ni way ? »³¹ Ndam madəbay naŋ ni tēhi ahkado : « Ŋgakaday akaba mis damkulkulani ni ti kəsərkaaba ahəmamam ti way ènjifuk way ni ? »³² Ay Yezu nakəŋ naŋ àbu eheliŋ eri gwar kà gəvay gayaŋ, awayay epi maslaŋa ya ti ènjifin ni. ³³ Eslini wal nakəŋ aŋgwaz awər naŋ, naŋ àbu agəgər slab-slab. Naŋ àbu agəgər nahkay ti àrəkia ka Yezu nakəŋ a, àbəhad mirdim meleher ndíb ana had, adaba àsərkia ke ere ye ti àgrakivu na ; àhiaba jiri gana dek. ³⁴ Eslini Yezu nakəŋ àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. Sləka, ru àna sulumani ; arməwər gayak ni àŋgukukvu dəy-dəy va ba. »

³⁵ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay nahəma, mis ndahaŋ tìnjia, tàsləkabiya afa ga gədakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit na, tàra tēhi ahkado : « Wur gayak nakəŋ èndeverva. Kekileŋa kiwisiri ahàr ana məsi ti kamam ? »³⁶ Ay Yezu àbi slimi ana ma gatay ni ndo, àhi ana gədakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni ahkado : « Aŋgwaz àwər kur ba, fəku ahàr cilin. »³⁷ Eslini Yezu àcafəŋa mis ndahaŋ na dek ga madəboru naŋ a ; adəm si ata Piyer, Zek, Zeŋ wur ga məŋ ge Zek ni tādəboru naŋ cilin. ³⁸ Tòru a magam afa ga bay ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni. Tòru tìnjua ti tēdi ahàr ana mis kay titəwi, təzlah, tagray delulə. Yezu àra èpia tay a ti ³⁹ àhuriyu, àhi ana tay ahkado : « Kazlahum mam ? Kitəwum mam ? Wur ni àmət ndo, naŋ àbu enji dəwir timey. »⁴⁰ Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti

tèyefinj. Eslini Yezu nakəŋ àgaraya mis ya titəwi na dek e mite va, àzay bəŋ ga wur ni, məŋ ga wur ni akaba ndam ya ti tàdəbabiya naŋ ni ciliŋ, mək təhuriyu ka mələŋ ya ti tàfəkad wur ni. ⁴¹Tàra təhuriya ti Yezu nakəŋ àzay ahar ga wur ni, àhi ahkado : « Talita kumi. » Awayay adəmvaba « Wur dahalay, nəhuk, cikaba. » ⁴²Nahkay ti wur nakəŋ ècikaba huya, naŋ àbu asawadaya. Wur nani ti vi gayəŋ kru mahar cə. Àra àŋgaba ti nday ya a ahay bu ni àgria ejep ana tay a kay. ⁴³Eslini Yezu àləgi ana tay kay, àdəm : « Ere ye ti nàgray ni ti maslaŋa èci ba. » Mək àhi ana ata bəŋani : « Vumi zlam məzumani. »

Ndam Nazaret təfəki ahàr ka Yezu do

(Meciya 13.53-58 ; Lük 4.16-30)

6 Yezu àra àsləka kà mələŋ nana, òru a kəsa gayəŋ vu, ka mələŋ ya ti àdək ni. Tòru akaba ndam macəbay naŋ ni dek. ²Eslini vad *məpəsabana ènjia nahəma, òru a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni vu, àcahi ma ge Melefit ana mis. Mis ya təbi slimi ni vir-vir. Tàra ticia ma gayəŋ ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Tədəm ahkado : « Àŋgət ma gani hini eley ? Məsər zlam weley hini weley ? Way àvi njəda ga magray ere ye ti day-day mis tipi ndo ni way ? ³Naŋ bay madar zlam, wur ga Mari ni do waw ? Bəza ga məŋani ata Zek, Zoze, Zəd, Simu ni do waw ? Bəza ga məŋani walani nday təbu akaba leli ahalay ni do waw ? » Azuhva nani ti mis nday nani tàwayay məfəki ahàr ka Yezu ndo. ⁴Eslini Yezu àdəm : « Bay məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis ni ti tàwayay naŋ a kəsa gayəŋ bu do. Ata bəŋani akaba ndam ga hud ahay gayəŋ day tàwayay naŋ do, si a kəsa

ndahaŋ bu kwa ti mis ndahaŋ tawayay naŋ. » ⁵Ka mələŋ gani nani ti Yezu èsliki magray zlam ndahaŋ ya ti mis tipi day-day ndo ni ndo huya, si àbəki *ahar ke mis ndahaŋ bal, àhəŋgaraba tay a ciliŋ. ⁶Nahkay ndam ga kəsa gayəŋ ni təfəki ahàr ndo. Gatay ya ti təfəki ahàr ndo ni ti àgria ejep a, mək naŋ nakəŋ àsləka, àsawadoru a kəsa ndahaŋ vu kà gəvay ga kəsa gayəŋ ni, àcahi zlam ana mis.

Yezu aslər ndam asak gayəŋ kru mahar cə

(Meciya 10.5-15 ; Lük 9.1-6)

⁷Eslini Yezu nakəŋ àzalay ndam gayəŋ kru mahar cəni ni, ànjəki ka məsləroru tay cə cə. Wudaka tàsləka ti àvia njəda ana tay a ga magariaba seteni ana mis a, ⁸àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba, ku zlam məzumani, ku mbolu, ku sinju day kəhəlum e zlembi vu ba. Zum aday a ahar vu, ⁹bumvu kimaka a asak vu ciliŋ. Kəbumkabu endəwi cə cə ba daya. »

¹⁰Àhi ana tay keti : « Ka ya ti akəhurumiya a ahay va afa ge mis a nahəma, njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahəŋ ba duk abivoru ana vad gekuli ya akəsləkuma ni. ¹¹Ay ka mələŋ ya ti kədəgum ni, tamal ti təgəskabu kuli do, tàwayay miciki pakama gekuli ni ana kuli do nahəma, sləkuma eslina. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba had ga kəsa gatay na kà asak gekuli a. ^{††}Nahkay ti atəsərki ka magudar zlam gatay ni. » ¹²Eslini nday nakəŋ təhəlvu hurum, tòru, təhioru ma ge Melefit ana mis, tədəm ahkado : « Ahàr àdəm kəmbatumkaba məjalay ahàr gekuli a kwa. » ¹³Təgariaba seteni ana mis a kay daya ; təgrakia amal ka ndam ga arməwər a kay, təhəŋgaraba tay a.

^{††}6:11 Mətukkaba had ga kəsa kà asak a ti adafaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, tàwayay tay va do.

Takaɗ Zeŋ bay məbaray mis ni

(Meciya 14.1-12 ; Lük 9.7-9)

¹⁴ Nahkay mis tɛbu tɛzlapaki ka Yezu gwar eley gwar eley do deƙ. Tɛbu tɛzlapaki nahɛma, bay *Erot ɛcia pakama gatay ya ti tɛɗɛm na. Aɗaba mis ndahaŋ tɛɗɛm Yezu ti naŋ Zeŋ bay məbaray mis ni, àmɛta mɛk àŋgaba e kisim ba. Tɛɗɛm agray zlam magray ejep tata ti aɗaba àŋgaba e kisim ba. ¹⁵ Mis ndahaŋ ti ni tɛɗɛm naŋ Eli bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Mis ndahaŋ keti tɛɗɛm naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit akada ga nday ya ti ahaslani ni. ¹⁶ Erot àra ɛcia pakama nana zla nahɛma, àɗɛm ahkado : « Naŋ ti Zeŋ bay məbaray mis ni. Nèkelkia ahàr a, nihi ti àŋgaba e kisim ba. »

¹⁷⁻¹⁸ Bay Erot àɗɛm nahkay ti azuhva zlam ya àgravu ni. Zlam gani nihi : Erot àzafəŋa Erodiyati wal ge Filip a ; Filip ti wur ga məŋ ga Erot. Àra àza wal na ti Zeŋ bay məbaray mis ni àhi ahkado : « Kàzafəŋa wal kà wur ga muk a ti àwəsl. » Zeŋ àra àhia ma nahkay ti bay Erot nakəŋ àhi ana ndam gayəŋ tɛgəs naŋ, tɛwəl, tɛfiyu a daŋgay vu, mɛk taŋgray nahkay. ¹⁹ Erodiyati nakəŋ àra ɛcia ma ge Zeŋ na ti àwayay ti epi Zeŋ kè eri do simiteni, awayay akad naŋ. Ay ti èsliki do, ²⁰ aɗaba bay Erot agraŋa aŋgwaz kè Zeŋ a, àsəra Zeŋ ti mis jireni, àgudar zlam do. Nahkay Erot awayay ti maslaŋa àgri araja ba. Awayay məbi slimi ana pakama ge Zeŋ ya ti àɗɛm ni ; àra ɛcia ti ahəli ahàr sawaŋ.

²¹ A vad nahaŋ Erodiyati nakəŋ àŋgət-ŋa evid a. Ka fat nani Erot àgray wuməri ge miwivu gayəŋ ; àzalakabu ndam ga ŋgumna gəɗákani, gəɗákani ga ndam slewja gayəŋ akaba ndam ge elimeni ga haɗ *Gelili ni. ²² Ka ya ti nday tɛbu tɛzum zlam nahɛma, wur ga Erodiyati dahalayani àhurkiviyyu ka tay,

mɛk àhəbay kè meleher gatay. Àhəbay nahkay ti, həbay gayəŋ ni ɛgia eri ana bay Erot a, ɛgia eri ana mis ya ti àzalakabu tay na daya. Ègia eri ana tay a nahkay ti bay ni àhi ana wur dahalay ni : « Hindifua ere ye ti nak kawayay na ti nəvuk. » ²³ Àmbaɗi dək, àhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni, ku tamal kawayay telma ga haɗ ya nəgur ni day nəŋgu ni, nəvuk. » ²⁴ Eslini wur dahalay ni àhəraya, àrəkiuru ka məŋani Erodiyati, àhi ahkado : « Nihindifiŋa mam ? » Məŋani nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Ru kəhi nahɛma : “Nawayay ahàr ge Zeŋ bay məbaray mis ni.” » ²⁵ Nahkay wur dahalay ni àcuhwakibiyyu ka bay nakəŋ, àhi ahkado : « Nawayay ti kəvu ahàr ge Zeŋ bay məbaray mis ni nihi huya, tɛfukibiyya ka paranti a ! » ²⁶ Bay ni àra ɛcia pakama ga wur na ti àhəlia ahàr a. Akaba nani deƙ, àwayay mekeli ere ye ti èhindiliŋ ni do, aɗaba àmbaɗia ana wur na kè meleher ge mis na. ²⁷ Nahkay àslər bəlaŋ ga ndam slewja gayəŋ ni huya ti môru məkəlkibiyya ahàr ge Zeŋ nakəŋ a. Eslini zal slewja ni òru a ahay ga daŋgay ni vu, èkelkibiyya ahàr na, ²⁸ àzibiyyu ka paranti, àvi ana wur dahalay ni. Wur dahalay ni mɛk àzikaboru ana məŋani. ²⁹ Ndam maɗəbay Zeŋ ni tàra tiɛia ma gana ti tòru tàzay kisim gani, tɛfiyu e mindiviŋ vu.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dɛbu zlam

(Meciya 14.13-21 ; Lük
9.10-17 ; Zeŋ 6.1-14)

³⁰ A vad nahaŋ ndam *asak ga Yezu ni tàsləkabiyya ka mələŋ ya ti Yezu àsləruru tay na. Tàra tàsləkabiyya ti taŋgəhadiaɓa ere ye ti taŋgrabiyyu na, akaba ere ye ti təc-ahibiyyu ana mis na deƙ. ³¹ Ka ya ti nday tɛbu eslini ni ti mis ya ti tərəkia ka tay a ni akaba ya ti taslaka ni dal-dal àsabay ; nahkay Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni zlam məzumani tekeɗi taŋgətəŋ ahar

ndo. Eslini Yezu àhi ana ndam maɗɗabay naŋ ni : « Dəguma mədəgum a huɗ gili vu, ti kəpəsumaba gəziti, do ni ti ahə-mamam. »³² Nahkay təcəliyu a *slalah ga yam vu, təbu tasləka takoru a huɗ gili ni vu ti³³ mis dal-dalani ni tipia tay a, təsərikia zuh ana tay a, mək mis ga kəsa ga haɗ ni ɗək təcuhworu àna asak ka mələŋ ya ti nday takoru ni. Wudaka Yezu akaba ndam maɗɗabay naŋ ni tɪn-jiyu ti mis ni tənɡasva eslina àndava.

³⁴ Ka ya ti Yezu àhəraya a slalah ga yam ni ba nahəma, èpi ti mis ni eslini vir-vir. Naŋ nakəŋ mis ni tèsia cicihi a, aɗaba èpi tay ti àhi ana ahàr nday akada ga təmbəmbak ya ti bay majəgay tay àbi ni. Nahkay ti èzliri ana macahi zlam ana tay kay. ³⁵ Àra àpəskia kay ti ndam maɗɗabay naŋ ni tərəkia, təhi ahkado : « Leli hi ti a huɗ gili bu, sarta day àbi va bi. ³⁶ Hi ana mis ni tāsələka, tōru a kəsa gərgərani ni vu ahkay do ni tōru a ahay ge mis ye e gili ni vu, tādəboru zlam məzumani. » ³⁷ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, aɗəm : « Lekuləm lekuləmeni vumi zlam məzumani ana tay. » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru məsəkumibiyu *dipeŋ ana mis dambas-dambasani ni ti təzum aw ? Singu gani agray jik diŋ diŋ cə emiteni ti àsabay do waw ? » ³⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « Iŋgakaday, dipeŋ àfəŋ kè kuli ti ehimey ? Dəgum, kəmənɟumiyu day. » Nday nakəŋ təmənɟiyu. Tàra təmənɟiya ti təhi ahkado : « Dipeŋ àbu nday zlam təkivu kilif cə cilin. » ³⁹ Yezu àhi ana tay : « Humi ana mis ni ti tèdevu tən-ɟəhadə nɟəlukluk ke kəzir mɪɗeni hina. » ⁴⁰ Nahkay ti tənɟəhadəkabá nɟəlukluk : mis diŋ diŋ, ndahaŋ ti ni kru kru zlam kru kru zlam. ⁴¹ Eslini Yezu nakəŋ àhəl dipeŋ zlamani ni təkivu kilif cəeni ni, àmənɟoru e melefiti vu, àgri səsə ana Melefiti. Àra àgria səsə a ti èsekaba dipeŋ na, mək àbi ana ndam maɗɗabay naŋ ni ti

tidi ana mis ni ɗək. Èdikivu kilif cəeni ni ana tay ɗək daya. ⁴² Mis nakəŋ ɗək təzum, təzum, tərəhkaba. ⁴³ Kələŋ gani təcakalakabu məgəjəni ge dipeŋ ni akaba ge kilif ni, tərəhvù hətək kru mahar cə àna naŋ. ⁴⁴ Mis zawalani ya ti təzum zlam eslini ni ti agray dəbu zlam.

Yezu asawaɗaki ka ahàr ga yam

(*Meciya 14.22-33 ; Zeŋ 6.15-21*)

⁴⁵ Ka gani nani ti Yezu àhi ana ndam maɗɗabay naŋ ni təcəliyu a *slalah ga yam vu, tōru kama gayəŋ hayaŋ ke ledi ga ɗəluy ni gwar a Beceyda, day kwa ti naŋ naŋani aməhi ana mis ni ti tèdevu, tāsələka. ⁴⁶ Tàra tèdeva akaba mis na ti Yezu nakəŋ àcəloru a həma vu ga mahəŋgalay Melefiti. ⁴⁷ Mələŋ àra èɗfiza ti ndam *maɗɗabay Yezu ni nday təbu ka ahàr gatay a slalah ga yam ni bu e kiɗiŋ ga ɗəluy ni bu. Yezu ti ni naŋ ka ɗəŋ-ɗəŋ naŋ bələŋ. ⁴⁸ Àmənɟoru ti ndam maɗɗabay naŋ ni təbu tagaroru slalah ga yam ni ga nɟəɗa, təcakoru daliya àsabay aɗaba aməɗ àbu ahəŋgarbiyu tay kələŋ. Də gwendeli-gwendeli ti naŋ nakəŋ àrəkioru ka tay, asawaɗakioru ka ahàr ga yam ni nɟuwaŋ-nɟuwaŋ. Awayay asafəŋa divi kà tay a wudak. ⁴⁹ Nday nakəŋ tàra tipia naŋ a, naŋ àbu asawaɗaki ka ahàr ga yam nahkay ti, təɗəm maslaŋa àmbavakiva ka tay a, təɗəgi ana zlahay. ⁵⁰ Nday ɗək tipia naŋ a ti tàgra aŋgwaz a àsabay. Ay naŋ nakəŋ àhi ma ana tay huya, aɗəm : « Zum nɟəɗa, nu timey. Aŋgwaz àwər kuli ba. » ⁵¹ Eslini àhurkiyiyu ka tay a slalah ga yam ni vu. Àra àhurkiyiyu ka tay a ti aməɗ ni day àmbrəŋ makəzlani huya. Ere ye ti àgravu ni ɗək ti àgria eɟep ana ndam maɗɗabay naŋ na dal-dal. ⁵² Zlam ga Yezu ya àgray àna *dipeŋ ni aɗafaki nɟəɗa gayəŋ gəɗakani, ay ndam maɗɗabay naŋ ni təsər do ; majalay ahàr gatay àhəciyu.

**Yezu ahəngaraba mis
ka had Zenizaret a**

(Meciyu 14.34-36)

⁵³ Ka ya ti tàsləka təhəra dəluv na əndava ni ti, nday ka dəŋ-dəŋ ka had Zenizaret. ⁵⁴ Eslini təhəraya a *slalah ga yam ni ba. Təra təhəraya ti mis ga had nani təsəra Yezu a həya. ⁵⁵ Təra təsəra naŋ a ti tàcuhworu a kəsa ga had ni vu dek, təhəlibiyu ndam ga arməwər ka slalah ka mələŋ ya tədəm naŋ naŋ əvu ni. ⁵⁶ Ka mələŋ ya ti Yezu ənjəa ni lu, ku e gili, ku a kəsa ciβ-ciβeni bu, ku a kəsa gəđəkani bu ni ti mis təhəlibiyu ndam ga arməwər, tabəhadī e mite bu. Təgri kam-kam ti mis nday nani ya təbesey do ni tīnjifiŋ kà ma ga azana gəyaŋ ni ciliŋ. Nday ya ti tīnjifiŋa ni dek təŋgaba.

**Ma ga ndam ya ahaslani
ya təcahi ana mis ni**

(Meciyu 15.1-9)

7 A vad nahaŋ mis ndahaŋ e kidiŋ ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ni bu ticikbiyu a Zeruzalem. Təra tīnjia ti təcakalafəŋvu kà Yezu akaba ndam *Feriziyəŋ. ² Eslini tipi ndam *madəbay Yezu ndahaŋ ni bal, təzum zlam ti təbarakaba ahar əna divi gana day do. Təra tīpia nahkay ti tədəm : « Təzum zlam ahar gatay ni *njələta do. » ³ Tədəm nahkay ti adaba ndam *Zəde dek, ahar gəđəkani nday Feriziyəŋ ni, təzum zlam wuđəka nahəma, tabarakaba ahar əna divi gana day. Tagray nahkay ti adaba təgəskabá divi ga ndam gəđəkani gatay ya ahaslani na. ⁴ Ku tamal təsləkabiya a gosku ba nəŋgu ni, tīnjia a magam a ti wuđəka təzum zlam ti tabaray əna divi gani day. Zlam ndahaŋ kay ya təgəskabu ni təbu tagray gərgəri : ku hijiyem gatay day

tabarafəŋa lala, ku mandaray nəŋgu ni, ku misek ga ara gatay day tabarafəŋa əna divi gana akada ga ndam gəđəkani gatay ya təgray ahaslani ni.

⁵ Nahkay ndam Feriziyəŋ akaba ndam məsər Wakita ge Melefit nakəŋ tihindi Yezu, təhi ahkado : « Ndam madəbay kur ni təgəskabu magray zlam akada ga ata bəŋ geli ya ahaslani tədəfiki ana leli ni do, təzum zlam əna ahar njələtani do ni ti kamam ? » ⁶ Yezu ahəŋ-grifəŋ ana tay : « Lekuləm kawayum ti mis tədəm lekuləm ndam jireni, ay ti lekuləm ndam jireni do ! Melefit ədəma ma sulumana a wakita ga bay mahəŋgaray pakama gəyaŋ Izayi ni ba. Pakama gəyaŋ ya ti ədəm ni, ədəmki ti ke kəli. Ədəm ahkado :

“Mis hini tazləbay nu əna ma ciliŋ, təjalaku ahər do simiteni.

⁷ Tazləbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya təcahay ni ti ka mawayay ge mis ciliŋ, do ni ti ka mawayay goro do.” ^{††} »

⁸ Yezu əhi ana tay keti : « Lekuləm ti kəmbərəŋum Divi ge Melefit ya əbu məbəkiani a Wakita gəyaŋ bu ni, kəgəsumkabu ma ge mis ya ahaslani ya təcahi ana kəli ni sawəŋ. » ⁹ Əhi ana tay keti : « Əbəlay ! Kəmbərəŋuma *Divi ge Melefit na, adaba kawayum məbi slimi ana manjəhad ga ndam gekəli ya ahaslani ni zla do waw ! ¹⁰ Bay Melefit ədəm a wakita ge Məwiz ya əbəki ni bu : “Ŋgwioru a had ana ata buk ata muk.” ^{†††} Ədəm keti : “Bay ya ti endivi bəŋani ahkay do ni məŋani nahəma, təkada naŋ a.” ^{§§11} Ay lekuləm zla ti kədəmum ahkado : “Maslaŋa nahaŋ esliki məhiani ana bəŋani ahkay do ni ana məŋani : Ere ye ti akal nu nəjənaki kur əna naŋ ni ti korbaŋ : korbaŋ

^{††}7:7 Izayi 29.13.

^{†††}7:10 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16.

^{§§}7:10 Mahərana 21.17.

ti sädaga ge Melefit.”¹² Maslaña nani tamal ädäma ma nahkay, mäk äjənaki ata bəjani ata məjani va do ni ti, kədfə-mum äbəlay.¹³ Lekuləm kəgrum nahkay ni ti kəmbərəjuma pakama ge Melefit nana pəsak. Kəmbərəjuma ti kəfumviyu pakama gekuli ya kacahum ni a mələj gani vu huk. Kəbum kəgrum zlam ndahaj kay akada nani daya. »

**Zlam ya ti tagray mis
« njəlatani do » ni**

¹⁴ Yezu ära ähia pakama ana tay a nahkay nahəma, äzalakabu mis kayani ni keti, ähi ana tay : « Lekuləm dek bumi slimi ana pakama goro ya nədfəm ni, ti kicəm lala. ¹⁵ Ere ye ti a dala bu, ahuriyu a huđ ge mis vu ni ti agray nañ “*njəlatani do” ni ti äbi. Si ere ye ti maslaña gani adəm äna ma gayañ ni day kwa ti agray nañ “njəlatani do.” [¹⁶ Tamal slimi äfəñ kə küli ge mici zlam nahəma, cəm !] »

¹⁷ Kələñ gani Yezu ähədfəkfəña kə mis dal-dalani na, cak öru ähuriyu a ahay vu. Eslini ndam madəbay nañ ni tihindifəña ma *gozogul gayañ ya ähi ana mis na. ¹⁸ Yezu ähəñgrifəñ ana tay, ädfəm ahkado : « Lekuləm day kəsərum zlam do waw ? Nədfəm nahəma, ŋgay ere ye ti a dala bu, ahuriyu a huđ ge mis vu, agudar nañ akaba agray nañ “njəlatani do” ni äbi ti kicəm do waw ? ¹⁹ Adäba ähuriyu a məbərüv gayañ vu do, ahuriyu ti a huđ vu cilin, mäk tətəhiyu azay gani e dəgzey vu. » Yezu ädfəm nahkay ti ädfəm zlam məzumani dek njələta. ²⁰ Ädfəm keti : « Ere ye ti ahəraya a məbərüv ge mis ba ni ti, nani day kwa ti agudar nañ, agray nañ “njəlatani do.” ²¹ Adäba zlam magudarani dek ahəraya ti a məbərüv ge mis ba : təjalaki ahər ka zlam magudarani, tagray mesəwehvü, tigi akal, tabazl mis, ²² tagray hala, zlam ge mis egi eri ana tay, tagray cuday, tagosay mis, ticü slimi do, tagray solu,

təsivu ana mis, tiji zlabay, endisl äniviyu ana tay bi. ²³ Zlam nday nani dek ti zlam magudarani, tahəraya a məbərüv ge mis ba. Təhəraya ti tagudar nañ, tagray nañ “njəlatani do.” »

**Wal nahaj nañ wur Züde do
afəki ahər ka Yezu**

(*Meciγu 15.21-28*)

²⁴ Yezu äsləkaba eslina, öru ka had ga kəsa Tir. Öru ənjəa ti ähuriyu a ahay vu afa ga maslaña nahaj, mäk änjəhad eslini. Awayay ti mis təsər mələj gayañ ya nañ nañ ävu ni ba. Akaba nani dek mis tära təsəra mələj gana sawañ. ²⁵⁻²⁶ Nahkay ti wal nahaj äbu, nañ wur Züde do, nañ wur Fenisi ga had Siri. Wur gayañ dahalayani äbu, seteni äniviyu. Wal nakəñ ära əcia təbu təzlapaki ka Yezu nahəma, äräkia huya. Ära ənjia ti äbəhadü mirdim grik, meleher ndifə ana had, ähi ana Yezu : « Kam-kam, gari-aba seteni ana wur goro na ti. » ²⁷ Ay Yezu ähəñgrifəñ ana wal ni, ähi ahkado : « Mbrəñ bəza təzum zlam tərəh, do ni ti təzafəña zlam məzumani ga bəza, ti-zligioru ana kərä ti äbəlay do. » ²⁸ Mək wal nakəñ ädfəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ga bəza ya tadəgoru a huđ ga mələj məzumki zlam vu ni ti ku kərä day tapalaba, təzum timey. » ²⁹ Yezu ära əcia ma ga wal na ti ähi : « Kəhəñgrufəñ nahkay nahəma, seteni ni äsləkiaba ana wur gayak na ändava. Ru a magam. » ³⁰ Nahkay wal nakəñ äsləka. Öru ənjəa a magam a ti ädi ahər ana wur gayañ dahalayani ni mandəhadani bələha ka slalah. Seteni ni äsləkiaba edefin a.

**Yezu ahəñgaraba zal makwaya ya ti
ädfəm ma lala koksah na**

³¹ Yezu nakəñ ka had ga kəsa Tir na, öru a kəsa Sidon vu. Äsləka eslina ti öru ka had *Kəsa Kru, mäk əñga gwar ka dəlöv Gelili a. ³² Ära ənjia eslina ti mis

təzibiyu zal makwaya nahaŋ, əsər mazlapani lala koksah. Təra tinjia əna naŋ a ti təhəŋgalay Yezu, təhi : « Kam-kam, fəki ahar gayak ka naŋ hini ti mənğaba, mīci slimi, māzlapay lala ti. »³³ Nahkay ti Yezu nakəŋ əzaba naŋ a cak e kidiŋ ge mis dal-dalani ni ba. Ka ya ti nday təbu ka ahər gatay ni ti əbiviyu weleher e slimi vu cecueni. Əhəliaba weleher na ti ətifa eslib a, ənjiiŋ kə arəf ;³⁴ mək əmənəoru e melefit vu, əsuf yah, əhi ana zal nakəŋ : « Efata. » Awayay adəmvaba : « Zləkvaba. »³⁵ Eslini slimi ga zal nakəŋ əzləkvaba, əci slimi lala huya. Arəf gayəŋ ni day əgigiri va do, azlapay lala.³⁶ Yezu əra əhəŋgaraba maslaŋa nana ti əhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti nəgray ni ana maslaŋa ba. » Ay ba Yezu əhi ana tay « Kəfəməm ba, » nday ti ni ticiiki do, ba təfəmoru sək sawəŋ.³⁷ Nahkay ere ye ti əgray ni əgria ejep ana mis a dal-dal. Təfəm ahkado : « Ere ye ti agray ni dek əbəlay əsabəy. Ahəŋgaraba ndam makwaya, tici slimi. Ahəŋgaraba ndam ya ti təzlapay koksah na daya, təzlapay lala. »

**Yezu avi zlam məzumani
ana mis dəbu faf**

(Meciyyə 15.32-39)

8 Ka gani nani nahəma, mis kay tərəkia ka Yezu a keti. Nday təbu eslini akaba naŋ ti zlam məzumani day əfəŋ kə tay bi. Eslini Yezu əzalay ndam mađəbay naŋ ni, əhi ana tay ahkado :² « Mis nday hini təsu cicihi dal-dal, adaba vad mahkər hi leli məbu akaba tay, zlam məzumani day əfəŋ kə tay va bi. »³ Tamal nəhi ana tay “Sləkuma” mənəjəf məvi zlam məzumani ana tay nahəma, njəda amələfəŋ kə tay ka ahər divi ga masləkana bi, adaba mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu təsləkabiya ka mələŋ driŋena. »⁴ Ndam mađəbay naŋ ni təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Leli dek əhalay a huđ gili hini bu ni ti, təhəli-

biyu *dipeŋ ana tay tərəh əna naŋ dek ti eley ? »⁵ Eslini Yezu nakəŋ əhindi-fiŋa ma kə tay a, əhi ana tay ahkado : « Dipeŋ əfəŋ kə kuli ehimey ? » Təhəŋgrifəŋ : « Əfəŋ kə leli adəskəla. »

⁶ Eslini əhi ana mis dal-dalani ni tən-jəhada a ga hađ a. Təra tən-jəhada ti əhəl dipəŋ adəskəlani ni, əgri səsı ana Mel-efit. Ara əgria səsı a ti əsekaba dipəŋ na, əbi ana ndam mađəbay naŋ ni, əhi ana tay : « Dəmi ana mis ni dek. » Nahkay ndam mađəbay naŋ nakəŋ tidi ana mis dal-dalani ni dek.⁷ Kilif cib-cibəni təfəŋ kə tay guzit daya. Yezu əgraki səsı ke kilif ni, mək əhi ana ndam mađəbay naŋ ni : « Dəmikivu ana tay. »⁸ Mis nakəŋ dek təzum, tərəha əna naŋ a. Təcakalaviyu məgəjəni ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvü hətək adəskəla əna naŋ.⁹ Mis ya təzum zlam eslini ni ti agray mis dəbu faf. Kələŋ gani Yezu nakəŋ əhi ana mis ni təsləka.¹⁰ Mis ni təra təsləka ti Yezu akaba ndam mađəbay naŋ ni təcəliyu a *slalah ga yam vu huya, tōru ka hađ Dalmanuta.

**Ndam Feriziyəŋ təhi ana Yezu
māgraya zlam magray ejep a**

(Meciyyə 16.1-4)

¹¹ Yezu naŋ əbu eslini ti ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ tərəkia, təbu tagray gejewi akaba naŋ. Tagrakabá gejewi a nahkay ti tawayay tatakar naŋ ti māğudar zlam, təhi : « Griaya ere ye ti mipi dəy-dəy ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kagraŋ ni kagraŋ ti əna njəda ge Mel-efit. »¹² Yezu nakəŋ əra əcia ma gatay na ti ədi ana njidey a gugum vu. Əhi ana tay : « Ndam ye e hini vu ni ti tihindi ere ye ti tipi dəy-dəy ndo ni ti kamam ? Nəhi ana kuli nahəma, ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana ndam ye e hini vu ni do simiteni. »¹³ Eslini əmbərbu tay ndəbak, əcəliyu a *slalah ga yam ni vu, təsləka akaba ndam mađəbay naŋ na, tōru gwar ke ledi ga dəluv ni.

**Miwisiņ ga ndam
Feriziyen akaba ga Erot**

(Meciγu 16.5-12)

¹⁴Nday tēbu takoru àna *slalah ga yam ni ti ndam *mađəbay Yezu nakəŋ tēhəl *dipeŋ ndo, àgəjzlkia ahàr ka tay a. ¹⁵Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiņ ga ndam *Feriziyen ni akaba ga ndam ga bay *Erot ni. » ¹⁶Nahkay tēzlapay e kidiņ gatay bu, tēđəm : « Àđəm nahkay ti adaba dipeŋ àfəŋ kē leli bi palam. » ¹⁷Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Dipeŋ àfəŋ kē kulī bi ni ti kəđə-mum kamam ? Kicəm ma goro ni do, kəsərum do kekileŋa waw ? Kàwayum micūmeni do zla tək ahəmamam ? ¹⁸Eri gekulī ni ti kipəm divi àna naŋ do waw ? Slimi gekulī ni day kicəm slimi àna naŋ do waw ? Ere ya nàgray ni ti kəsərumki va do waw ? ¹⁹Ka ya ti nìsik-aba dipeŋ zlamani ana mis dəbu zlamani na ti, məgəjəni gani ya kəhəlumaba ni ti hətək mərəhvani ehimey ? » Təhəŋ-grifəŋ : « Hətək mərəhvani kru mahar cə. » ²⁰Àđəm keti : « Ka ya ti nìsikaba dipeŋ adəskəlani ana mis dəbu fadani na ti, məgəjəni gani ya kəhəlumaba ni ti hətək mərəhvani ehimey ? » Təhəŋ-grifəŋ : « Hətək mərəhvani adəskəla. » ²¹Àhi ana tay keti : « Kekileŋa kicəm do waw ? »

Yezu ahəŋgaraba zal wuluf a

²²Yezu akaba ndam mađəbay naŋ ni tōru a Beceyda. Tōru tìnjua ti mis nda-həŋ tēzibiyu zal wuluf, mək tēgri kam-kam ana Yezu ti mìnjiŋ, ti zal nani māŋ-gaba. ²³Nahkay Yezu nakəŋ àdafəŋa ahar kà zal nakəŋ a, tata àzoru naŋ cak àfəŋ kà kəsa. Tōru tìnjua eslina ti èti-fikiyu esliḃ ke eri, mək àbiki ahar ke eri, èhindifiŋa ma, àhi : « Kəbu kipi

divi aw ? » ²⁴Zal wuluf nakəŋ èzefteba ahàr a, àđəm : « Nəbu nipi mis zə-zə kəđəm məŋgəhaf, ay ti nday tēbu tə-sawadəy. » ²⁵Eslini Yezu nakəŋ àbiki ahar ke eri keti. Àra àbikia ahar na ti zal wuluf ni àhəlkaaba eri a, àŋgaba, epi divi lala. ²⁶Yezu àhi : « Sləka, ru a mađam. Kasləka nihi nahəma, kōru gwar a kəsa vu ba. »

**Piyer àđəm Yezu ti naŋ Krist
Bay gəđakani ya amara ni**

(Meciγu 16.13-20 ; Lək 9.18-21)

²⁷A vad nahəŋ, Yezu akaba ndam mađəbay naŋ ni tēbu tasləkaba a kəsa ciḃ-ciḃeni ya tēbu kà gəvay ga Sezare ge Filip na. *Ka ahàr divi zla ti èhindifiŋa kà tay a, àhi ana tay : « Mis ti tēđəm nu ti nu way ? » ²⁸Təhəŋ-grifəŋ, tēhi ahkado : « Tēđəm nak Zeŋ bay məbaray mis ni, mis ndahaŋ tēđəm nak Eli, mis ndahaŋ ti ni tēđəm nak biliŋ ga ndam ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ahaslani ni. » ²⁹Eslini naŋ nakəŋ èhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti, kəđəmum nu ti nu way ? » Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəđakani ya Melefit àslərbiyu ni. » ³⁰Yezu nakəŋ àra ècia ma ge Piyer na ti àləgi ana tay, àđəm ahkado : « Iy nahkay. Ay ti kəđəfumi nu ana maslaŋa ba simiteni. »

**Yezu adəm aməmət mək
amaŋgaba e kisim ba**

(Meciγu 16.21-28 ; Lək 9.22-27)

³¹Eslini Yezu ànjəki ka macahi zlam ana ndam mađəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Ahàr àđəm nu *Wur ge Mis nē-cakay daliya dal-dal. Nday gəđəkani ni, gəđəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakad nu. Mək a huđ ga vad mahkərani

*8:27 Sezare ge Filip ti kəsa gəđakani. Àfəkad kəsa gani nani ti bay Filip.

bu anan̄gaba e kisim ba. »³² Àhi ana tay vay-vay, do ni ti èmbrifiñ ana tay ndo. Piyer àra ècia ma gayañ na ti àzaba nañ e kidifiñ gatay ba cak, àlègiki ka pakama gayañ ni. ³³ Ay Yezu àmbatkibiyu ma ka ndam maðəbay nañ ni tuwəli, àlègi ana Piyer bilegeni, àðəm : « *Seteni, sləkafua, ru driñ ! Majalay ahàr gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahàr ti akada ge mis hihirikeni ni. »

³⁴ Eslini ti mis təbu kay macakalavani. Nahkay Yezu àzalay tay akaba ndam maðəbay nañ ni. Tàra tìnjikia ti àhi ana tay ahkado : « Tamal mis awayay maðəbay nu nahəma, ahàr àðəm məm-brəñ ere ye ti awayay ni, ku tamal təgri daliya, *tadarfəñ nañ kà təndal nən̄gu ni mībese. Tamal mis awayay maðəbay nu ti māgray nahkay. ³⁵ Maslaña ya ti àðəm ajəgur sifa gayañ, awayay àmət ba ni ti emijiñ. Maslaña ya ti emijiñ sifa gayañ azuhva nu akaba *Ma Mūweni Sulumani ni ti aməjəgur sawañ, aməmət ðay-ðay do. ³⁶ Tamal mis àngəta elimeni ga duniya na ðek mək èjiña sifa gayañ a ti, elimeni gani aziaya mam ? ³⁷ Emijiña sifa gayañ na ti, aməngət mam ga məm-bani àna nañ mam ? ³⁸ Mis ye e hini vu ni tàwayay Melefit va do, tagudar zlam ðek. Nu Wur ge Mis ti anara àna njəða ga Baba goro akaba məslər gayañ *njəlatani ni. Tamal maslaña aŋgwaz awər nañ kè meleher ge mis, aðəm nañ mis goro do, àsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis ðay ka fat ya ti anara ni anəðəm nañ mis goro do. »

9 Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma ; e kidifiñ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wufaka ndahañ atəmət ti etipia *Məgur ge Melefit a ðay ; ka sarta gani nani ti Melefit aməgur zlam ðek àna njəða gayañ. »

Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam maðəbay nañ ni

(*Meciya 17.1-13 ; Lək 9.28-36*)

² Vad̄ muku ka ahàr gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeñ, àhəloru tay ka ahàr ga həma zəbalani. Nday ka ahàr gatay akaba Yezu ciliñ. Tòru tìnjua ti vu ga Yezu ni àmbativa e eri va ana tay nahañ a, ³ azana gayañ ka vu ðek ègia bəðf-bəðf talla. Ahəlaba eri a vərut ; bəðf-bəðf gani àtama bəðf-bəðf ga azana ge mis na ðek àna tallana. ⁴ Eslini tìpioru Eli nday ata Mūwiz, nday təbu təzlapay akaba Yezu. ⁵ Piyer àra èpia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Mūsi, leli məbu ahalay ti àbəlay. Mara mivicey ahay mahkər, bəlañ gayak, bəlañ ge Mūwiz, bəlañ ti ni ge Eli. » ⁶ Àsər ere ye ti aðəm ni do, aðaba aŋgwaz àwər tay dal-dal. ⁷ Eslini məgudun̄gudun̄ àhərkiaya ka tay a, àŋ-gah tay. Dəŋgu ga maslaña àhənday a məgudun̄gudun̄ ni bu, àðəm : « Nañ hini ti wur goro, nawayay nañ dal-dal. Gəsumiki pakama gayañ ! » ⁸ Eslini həya ndam *maðəbay Yezu ni təheliñ eri, tìpi maslaña nahañ ndo, si Yezu nañ bəlañ akaba tay ciliñ.

⁹ Nday təbu təndaya ahàr a həma ni ba ni ti Yezu nakəñ àhi ana tay : « Kəŋgəhad̄umi ere ye ti kipur̄m ni ana maslaña ba, si nu *Wur ge Mis anan̄gaya e kidifiñ ga ndam evid̄ ba kwa. » ¹⁰ Nday nakəñ təgəskabá pakama gayañ ya ti àhi ana tay na. Ay ti tàgray gejewi e kidifiñ gatay bu, təðəm : « Pakama gayañ ya ti àðəm amən̄gaya e kidifiñ ga ndam evid̄ ba ni ti, awayay aðəm ti mam ? » ¹¹ Nahkay tìhindifiña ma kà Yezu a, təhi ahkado : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təðəm wufaka *Krist *Bay gəðakani ya amara ni eminjia ti, ahàr àðəm Eli amara ðay ti kamam ? » ¹² Yezu nakəñ àhəŋ-grifəñ ana tay, àðəm : « Eðfəfiñ Eli ara, aslamalakabu zlam ðek ðay. Ay ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Mel-

efit àdɛm Wur ge Mis amacakay daliya kay, mis atɛdɛm naŋ mis masakani àsɛr araŋa do. Melefit àdɛm nahkay ti kamam ? ¹³ Ay nɛhi ana kɔli nahɛma, Eli ti àra àndava. Àra ti, mis tɛgria ere ye ti nday tàwayay na ðek, akada ga pakama ge Melefit ya àdɛmki na. »

Yezu agariaba seteni ana wur nahaŋ a
(*Meciɣɛ 17.14-21 ; Lɛk 9.37-43a*)

¹⁴Tara tinjikiva ka ndam *maɗɔbay Yezu ndahaŋ na wuɗak ti tɛpi mis dal-dalani kay tɛveliŋa tay a. Eslini ndam *mɛsɛr Wakita ge Melefit tɛbu bile-ge ni, tagray gejewi akaba tay. ¹⁵Mis dal-dalani ni tara tɛpeya Yezu a nahɛma, nday ðek tɛdɛm : « A ! Yezu ènjia, » mɛk nday ðek tàcuhwakioru, tɛgri sa. ¹⁶Tara tɛgria sa àndava ti Yezu nakɛŋ èhindifiŋa ma kà ndam maɗɔbay naŋ na, àhi ana tay : « Lekɔlɔm kɔbum kɛ-grumkivu gejewi akaba tay ti ka mam ? » ¹⁷Eslini maslaŋa nahaŋ e kidiŋ ge mis dal-dalani ni bu àra ècia ma ga Yezu na ti àhɛŋgrifɛŋ, àhi ahkado : « Mɛsi, nɛzukbiya wur goro a. Seteni àniviyu, àzlapay koksah. ¹⁸Seteni ni agɛs naŋ ku eley eley do ðek, azɛgaɗ naŋ ka haɗ. Nahkay wur ni guzlɛbuc krup-krup a ma bu, ahɛpɛɗkabu aslɛr krɛɗ-krɛɗ, vu gani ðek ekɔli kɛc. Nɛhi ana ndam maɗɔbay kur ni ti tɛgariaba, ay ti tɛsliki ndo. » ¹⁹Eslini Yezu àhi ana tay : « Lekɔlɔm ye e hini vu ni ti kɛɗumki ahàr ke Melefit do. Nu ananjɛhaɗ kaŋgaya akaba kɔli aw ? Nu enɛbesi ana kɔli kaŋgaya waw ? » Mɛk àhi ana tay : « Zumubiya wur nana nimi. » ²⁰Nahkay tɛz-ibiyu. Seteni ni àra èpia Yezu a ti àdaday wur ni kay kay, mɛk wur ni àdɛɗ, èji daɓay ka haɗ, guzlɛbuc krup-krup a ma bu. ²¹Eslini Yezu èhindifiŋa ma kà bɛŋ ga wur na, àhi ahkado : « Ere gani àgɛs naŋ ti ku ananaw ? » Àhɛŋgrifɛŋ àhi : « Agray naŋ kwa e guziteni vu. ²²Sak kay seteni ni èzligia naŋ a aku va, èzli-

gia naŋ a yam va, awayay mijin naŋ. Ay ti tamal kisliki nahɛma, jɛnaki leli, mɛsuk ciciha ti. » ²³Yezu àhɛŋgrifɛŋ, àhi ahkado : « Kɛdɛm “Tamal kisliki” ti kɛdɛm kamam ? Bay ya ti àfɛkia ahàr ke Melefit a ni ti Melefit esliki mɛgri zlam weley weley do ðek tata. » ²⁴Eslini bɛŋ ga wur ni àzlah hɛya, àdɛm : « Nɛfɛkia ahàr a. Ay ti mɛfɛki ahàr goro ni àhɛca, jɛnaki nu ti nɛfɛki ahàr àkivu. »

²⁵Nday tɛbu eslini ti mis ndahaŋ kay tɛrɛkia ka tay a. Yezu àra èpia tay a ti àzlacaki ke seteni ni, àhi : « Seteni ya agray mis ti bay gani àzlapay koksah akaba èci slimi koksah ni, nɛhuk nahɛma : Hɛraya a wur hini ba. Kàhɛraya ti kɛŋg-wiviyu va ba. » ²⁶Seteni ni àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti àdi àna zlahay, àdaday wur ni kay kay, mɛk àslɛkiaba. Àra àslɛkiaba ti wur ni ègia kɛdɛm kisimèni. Nahkay ti mis kay tɛdɛm ahkado : « Àmɛta. » ²⁷Ambatakani do àmɛt ndo ; Yezu àzay ahar gani èzɛftɛba naŋ a, mɛk wur ni ècik jik.

²⁸Kɛlɛŋ gani Yezu òru ènjɛa a magam a ti, ndam maɗɔbay naŋ ni nday ka ahàr gatay tɛhindifiŋa ma, tɛhi : « Leli misliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? » ²⁹Yezu nakɛŋ àhɛŋgrifɛŋ ana tay, àdɛm : « Seteni akada nday nani nahɛma, tamal ti kàhɛŋgalay Melefit ndo ni ti tɛslɛkiaba ana mis a koksah. »

Yezu àdɛm keti amɛmɛt mɛk
amaŋgaba e kisim ba

(*Meciɣɛ 17.22-23 ; Lɛk 9.43-45*)

³⁰Yezu akaba ndam maɗɔbay naŋ ni tàslɛka ka mɛlaŋ nana, tɛbu taslɛkaba ka haɗ *Gelili a. Yezu àwayay ti mis tɛsɛr mɛlaŋ gatay ya takoru ni ba, ³¹aɗaba naŋ àbu acahi zlam ana ndam maɗɔbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Atɛɗafiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara tɛgɛs nu, tara takad nu. Atakada nu a ti, vad mahkɛr amagra ti amaŋgaba. » ³²Pakama ga Yezu ya àdɛm ni ti ndam maɗɔbay naŋ

ni ticiaba ndo. Ay aṅgwaz àgrafəṅa tay ge mihindifiṅa ma.

Gəḍakani ya àtam mis ndahaṅ ni ti way ?

(*Meciyu 18.1-5 ; Lük 9.46-48*)

³³Tòru tɪnjua a Kafarnahum a ti tɛhურიyu a ahay vu. Eslini Yezu àhi ana tay : « Kəgrumbiyu gejewi e divi bu kwa enekwiṅ ti àki ka mam ? » ³⁴Nday nakəṅ te-te, aḍaba e divi bu ni ti tɛḍəm ahkado : « Məsərkaba, gəḍakani e kidiṅ geli bu ya àtam leli ni ti way ? » ³⁵Eslini Yezu nakəṅ ànjəhad digus, mək àzalak-abu ndam maḍəbay naṅ kru mahar cœeni ni, àhi ana tay : « Tamal mis awayay migi gəḍakani ti ahàr àḍəm mīgi gəziteni èsli mis ndahaṅ do ḍek kwa, məgri tɔwi ana mis ḍek kwa. » ³⁶Mək àzəbiyu wur gəziteni e kidiṅ gatay bu, àgəsk-abu naṅ gum. Àhi ana ndam maḍəbay naṅ ni : ³⁷« Tamal ti maslaṅa àgəsk-abá wur gəziteni akada hini na azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a. Tamal ti maslaṅa àgəskabá nu a ti àgəskabu nu ciliṅ do, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. »

Maslaṅa ya àcafəṅa leli a kà zlam a do ni, agriki tɔwi ana leli

(*Lük 9.49-50*)

³⁸Eslini Zeṅ àhi ana Yezu : « Məsi, mɪpia maslaṅa nahaṅ a àgariaba seteni ana mis àna slimi gayak a, nahkay məḍəm macafəṅa naṅ a aḍaba naṅ mis geli do. » ³⁹Ay Yezu nakəṅ àhəṅgrifəṅ, àhi ahkado : « Kəcumfəṅa naṅ a ba, aḍaba tamal ti maslaṅa agray ere ye ti tɪpi ḍay-ḍay ndo ni àna slimi goro ni ti mək awayay məḍəmku ma magəḍavani hɔya ti àḍəm koksah. ⁴⁰Maslaṅa ya ti àwayay magudar tɔwi geli do nahəma, agriki tɔwi ana leli. ⁴¹Nəhi ana kuli nahəma, ku way way do tamal àcəhi-aya yam ana kuli e hijiyem va aḍaba

lekuləm ndam ge *Krist ti Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayaṅ ya àgray ni, am-agəjazlki ahàr do. »

Bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba

(*Meciyu 18.6-9 ; Lük 17.1-2*)

⁴²Yezu àḍəm keti : « Ndam ya təfəku ahàr, mis tɛḍəm tɪsli araja do akada do bəza ciḍ-ciḍeni ni ti, tamal ti maslaṅa agray ti ku way way do e kidiṅ gatay bu mɪjikia ke divi a nahəma, hojo təwəliviyu avar gəḍakani ana maslaṅa ya èjɪnkia naṅ a ni a dəṅgu vu dondul mək tizligiyu naṅ a *dəluv gəḍakani vu dəzləz. ⁴³Tamal ahar gayak ejiṅkia kur ke divi a nahəma, kelkaba. Àgəski hojo kəhuriyu ka mələṅ ga sifa àna ahar bələṅ ere gani ya kəhuriyu a *dəluv ga aku vu àna ahar gayak cœeni ni. Aku nani ti àmət do. [⁴⁴A mələṅ ga aku nani vu ni ti mekcehəḍ təmət do, aku gani day àmət do.] ⁴⁵Tamal asak gayak ejiṅkia kur ke divi a nahəma, kelkaba. Àgəski hojo kəhuriyu ka mələṅ ga sifa àna asak bələṅ ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna asak gayak cœeni ni. [⁴⁶A mələṅ ga aku nani vu ni ti mekcehəḍ təmət do, aku gani day àmət do.] ⁴⁷Tamal eri gayak ejiṅkia kur ke divi a nahəma, zaba zligoru. Àgəski hojo kəhuriyu a *Məgur ge Melefit vu àna eri bələṅ ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna eri gayak cœeni ni. ⁴⁸A mələṅ ga aku nani vu ni ti mekcehəḍ təmət do, aku gani day àmət do. ⁴⁹Nahkay ti Melefit aməbəkiviyu aku ke mis ḍek akada ya ti təbəkiviyu estena ka zlam məzumani ni.

⁵⁰« Estena ti zlam sulumani. Ay tamal àcər va do ni ti, mərə məcər keti ti kəgrumi ahəmamam ? Ahàr àḍəm manjəhad gekuli mələbu sulumani akada ga zlam məzumani ya təbəkiviya estena ni ; nahkay araja embedekabu kuli do. »

Maday wal akaba magaray wal

(Meciyu 19.1-12 ; Lük 16.18)

10 A vad nahañ Yezu àsləka eslina, àngoru ka had *Zude. Òru ke ledi nahañ ga zalaka *Zurdeñ. Es-lini mis dal-dal tərəkia. Àcahi zlam ana tay keti akada gayañ ya agray kəlavad ni. ²Nañ àbu acahi zlam ana mis es-lini ti ndam *Feriziyen ndahañ tərəkia. Tihindifiña ma, tēhi ahkado : « Àgəski ti mis agray wal gayañ aw ? » Tēhi nahkay ti adaba tawayay tatarak Yezu ti mādəm ma magudarani. ³Yezu nakəñ àhənggrifəñ ana tay, àdəm : « Məwiz àhi mam ana kuli a wakita gayañ ni bu mam ? Àwayay ti kəgrum mam ? » ⁴Es-lini nday nakəñ tēhi ahkado : « Məwiz àvia divi ana mis a, àdəm tedevu ata wal gayañ ti si abiki wakita gani avi day kwa ti agaray. †» ⁵Ay ti Yezu àhənggrifəñ ana tay keti, àdəm : « Məwiz àbəki ma gani nahkay a wakita gayañ ni bu ni ti àbəki adaba lekuləm kawayum məgə-sumkabu ma ge Melefit do palam. ⁶Ay kwa ka mənjàki ga məlañ, ka ya ti Melefit àgraya zlam dek na nahəma, “Melefit àgraya mis a ti àgraya ata zal ata wal a. ⁷Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəñani ata mənəni ba, mək atan-jəhadkabu ata wal gayañ. ⁸Nday cəeni ti vu gatay emigi bəlañ.” ⁹Nahkay ti nday cəeni medeveni va do. Tīgia vu gatay bəlañ. ⁹Nahkay ere ye ti Melefit èbedek-abá ni ti mis hihirikeni èdekaba ba. »

¹⁰Tàra tinjia a magam a ti ndam *madəbay Yezu ni tihindifiña ma àki ka pakama ya ti àhi ana ndam *Feriziyen na. ¹¹Àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti àgara wal gayañ a mək àda wal nahañ a nahəma, àgra hala, àgudaria zlam ana

wal gayañ ye enjenjeni na. ¹²Wal day tamal àsləka afa ga zal gayañ a mək àda zal nahañ a nahəma, àgra hala. »

Yezu agəskabu bəza ciβ-ciβeni

(Meciyu 19.13-15 ; Lük 18.15-17)

¹³Mis tēhəlibiyu bəza ana Yezu ti məgri *sulum ge Melefit àna məbəki *ahar gayañ ka tay. Nday tēbu tēhəlibiyu bəza ni nahkay ti ndam madəbay nañ ni tələgi ana tay. ¹⁴Yezu àra èpia ere ye ti ndam madəbay nañ ni tàgray na ti àzuma bəruv a, àhi ana tay ahkado : « Mbrəñum bəza tàra afa goro a, kəcumfəña tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya tēbu akada ga bəza ni. ¹⁵Nəhi ana kuli nahəma, ahàr àdəm ku way way do məgəskabu Məgur ge Melefit akada ga wur ya eciiki slimi ana bəñani ni. Tamal àgəskabu nahkay do nahəma, ès-lik məhuriyani a Məgur ge Melefit vu koksah. » ¹⁶Es-lini àgəskabu bəza nakəñ gum, mək àbəki ahar ka tay ga məgri sulum ge Melefit ana tay.

Pakama ga Yezu ya àhi ana bay ge elimeni ni

(Meciyu 19.16-30 ; Lük 18.18-30)

¹⁷Yezu àsləka eslina. Nañ àbu akoru e divi bu ni ti maslaña nahañ àcuh-wakioru, àbəhadī mirdim grik, àhi : « Məsi sulumani, ti nəngət *sifa ya àndav day-day do ni ti nàgray ahəmamam ? » ¹⁸Yezu àhənggrifəñ, àhi : « Kàzalay nu mis sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti àbi, si Melefit ciliñ. ¹⁹Ere ye ti kihindi ni ti, *Divi ge Melefit ya àvi ana mis ni ti kəsəra tay a do aw ? Kəkad mis ba, kàgray hala ba, kigi akal ba, kàgray sedi ti kəsəkad malfada ba, kəzumki zlam ge mis ba, həngrioru ahàr a had ana

†10:4 Məñjay Mimbiki 24.1.

*10:6 Məñjàkiani 1.27 ; 5.2.

†10:8 Məñjàkiani 2.24.

ata buk ata muk. § » ²⁰ Zal nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Məsi, nəgəskabá Divi nana dek kwa nu a wur wurani. » ²¹ Eslini Yezu àwaya naŋ a, àmənjaləŋ e eri vu, àhi : « Zlam àhəcukivu bəlaŋ kekileŋa. Ru kəsəkumoru zlam gayak dek ti kidi siŋgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəŋgət elimeni e melefít bu. Akagra zlam nana dek nahəma, kàra, kàdəbay nu. » ²² Maslaŋa nani àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti ma gani àhəlia ahàr a, məbərúv àtikaba kwír. Nahkay àsləka sasuhwa, adaba zlam gayəŋ àbu dal-dal.

²³ Eslini Yezu àmbatvu ga mamənjələŋani ana ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Ndam ge elimeni təhuriyu a *Məgúr ge Melefít vu ti zləzlada dal-dal. » ²⁴ Pakama ga Yezu ya ti àdəm ni èwisiria ahàr ana ndam madəbay naŋ na. Ay ti Yezu àhəŋgri zuh ana ma ni, àhi ana tay : « Ndam goro ni, məhuriyani a Məgúr ge Melefít vu ti zləzlada dal-dal. ²⁵ Ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgúr ge Melefít vu ni ti zləzlada dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. » ²⁶ Ma ga Yezu ya àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Nday nakəŋ təzlapay e kidifŋ gatay bu, tədəm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefít amahəŋgay naŋ way ? » ²⁷ Ay Yezu àmənjaləŋ kà tay, àhi ana tay ahkado : « Mis ti tàgray koksah, ay Melefít kwa ti eslíki magrani, adaba Melefít ti eslíki magray zlam dek tata. »

²⁸ Eslini Piyer àhi ana Yezu ahkado : « Iy zla, leli məmbrəŋa zlam a dek, madəbay kur ti ahəmamam ? » ²⁹ Yezu àhəŋgarfəŋ, àdəm : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal mis àmbərúv zlam gayəŋ azuhva nu ga məhi *Ma Məwəni Sulumani ana mis, bi àmbərúv ahay gayəŋ, bəza ga məŋani, bəŋani, məŋani, bəza

gayəŋ ahkay do ni vədaŋ gayəŋ nahəma, ³⁰ aməŋgət vù zlam nday nani kay àtam ndahaŋ ni sak diŋ nihi ka sarta hini. Aməŋgət ahay, bəza ga məŋani, ata məŋani, bəza, vədaŋ ; akaba nani dek mis atəgri daliya. Ka məlaŋ məwəni ya Melefít amagra ya ni day aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni. ³¹ Ay ti nday gədfákani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidifŋ gatay bu atəŋgoru kələŋ ge mis. Nday ya kələŋ ge mis ni day etigi gədfákani kama ge mis. »

Yezu àdəm sak ya mahkər aməmət mək aməŋgaba e kisim ba

(Meciye 20.17-19 ; Luk 18.31-34)

³² Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu takoru, tàzay divi ya ti acəloru a Zeruzalem ni. Yezu àdi kama ana tay. Ndam madəbay naŋ ni ahàr àhəlia ana tay a, mis ndahaŋ ya təbu takoru akaba tay ni day aŋgwaz àwəra tay a. Eslini Yezu àzalakabu ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni keti, ànjəki ka mazlapi ma ana tay àki ke ere ye ti amarakivu ni. ³³ Àhi ana tay ahkado : « Cəm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zeruzalem. Eminjua eslina ti nu *Wur ge Mis atəgəsi nu ana gədfákani ga ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefít ni akaba ana ndam *məsər Wakita ge Melefít ni. Eslini atədəm si takad nu kwa, atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahàr ke Melefít do ni. ³⁴ Nday nani ti eteyefu, etitifuviyu eslif e eri vu, atəzləb nu àna kurupu cək cək, atakad nu, mək a vad ya mahkər ti anaŋgaba. »

Zek nday ata Zeŋ tihindifŋa zlam kà Yezu a

(Meciye 20.20-28)

³⁵ Eslini Zek nday ata Zeŋ bəza ge Zebede tərəkia kà Yezu a, təhi ahkado : « Məsi, mawayay mihindifuka zlam a,

§10:19 Məŋjay Mahərana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

mawayay ti kâgri ana leli. » ³⁶ Yezu àhəngri fəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nâgri mam ana kuli mam ? » ³⁷ Têhi : « Ka ya ti akəzuma bay gayak gəđakani na nahəma, kəvi divi ana leli ti mănəhadfuk kà gəvay, bəlaŋ ka ahar ga đaf, bəlaŋ ka ahar ga gəjar gayak ti. » ³⁸ Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindum ni ti kəsərum do. Ekisləmki misi zum ge hijiyem ye enisi ni tata waw ? Ekisləmki mibeseni *tabaray kuli akada goro ya atabaray nu ni tata waw ? ** » ³⁹ Nday cueni tēhi : « Misliki. » Eslini Yezu àhəngri fəŋ ana tay, əđəm ahkado : « Ekisum zum ge hijiyem ya enisi ni akaba atabaray kuli akada goro ya atabaray nu ni ti amagravu e fediŋ. ⁴⁰ Ay ti maslaŋa ya ti aməđəm way amanəhadfu kà ahar ga đaf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit àna ahàr gayan day ti aməvi məlaŋ nani ana mis ya naŋ ədaba tay a ni. »

⁴¹ Ndam *madəbay Yezu kruani ndahaŋ ni tàra ticia pakama ge Zeŋ ata Zek ya tēhi ana Yezu na ti təzumkia bəruv ka tay a. ⁴² Eslini Yezu əzalakabu ndam madəbay naŋ ni đek, àhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, ndam ya ti təzalaŋ tay bəbay ga had ni ti təgur mis ga njeđa. Gəđakani ga məlaŋ day təđəm ahàr əđəm mis təgri təwi ana tay kay, təmbreŋ mis do. ⁴³ Ay e kidiŋ gekuli bu ni ti əgravu nahkay do. Tamal ti maslaŋa e kidiŋ gekuli bu awayay migi gəđakani ti, migi bay məgri təwi ana kuli kwa sawaŋ. ⁴⁴ Tamal ti maslaŋa e kidiŋ gekuli bu awayay migi kama ge mis ti, migi evidi ge mis đek kwa. ⁴⁵ Adaba nu *Wur ge Mis nàra ti, nawayay ti mis tēgru təwi do. Nàra ti ga məgri təwi ana mis sawaŋ, navay sifa goro ga mambay mis kay àna naŋ. »

Yezu ahəngaraba zal wuluf Bartime a (Meciye 20.29-34 ; Lük 18.35-43)

⁴⁶ Eslini Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni akaba mis ndahaŋ kay bal tinjua a Zeriko a. Nday təbu tasləka a kəsa nani ba ti tēdi ahàr ana zal nahəŋ wulufani. Slimi gayan Bartime, naŋ wur ge Time ; naŋ manəhadfani digusa kà gəvay ge divi, ahəngalay zlam. ⁴⁷ Àra əcia mis təđəm « Yezu zal Nazaret enja » ti ədiki ana zlahay, əđəm ahkado : « Yezu *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti. » ⁴⁸ Eslini mis kay tələgi, tēhi : « Lakakaba. » Naŋ ti ni əzlahkivu kay kay sawaŋ, əđəm : « Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti. » ⁴⁹ Yezu àra əcia zalay na ti əcik əđəm : « Zalumubiya naŋ a. » Nahkay təzalibiyu zal wuluf nakəŋ, tēhi : « Zay njeđa, cikaba. Naŋ əbu azalay kur. » ⁵⁰ Eslini zal nakəŋ əzakaba azana ya ti àhəmbakabu na, əzligoru, əcikaba cəkwađ ərəkioru kà Yezu nakəŋ. ⁵¹ Yezu əhindifiŋa ma, àhi : « Kawayay ti nəgriuk mam ? » Zal wuluf ni àhəngri fəŋ, àhi ahkado : « Məsi, nawayay ti nipi divi akada ge mis ni bilegeni ti. » ⁵² Mək Yezu àhi : « Melefit àhəngə kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. » Ka ma geli hini əpi divi huya. Àra əpia divi a ti əđəboru Yezu e divi bu.

Mis təmərivu ana Yezu ka ya ti ahuriyu a Zeruzalem ni

(Meciye 21.1-11 ; Lük
19.28-40 ; Zeŋ 12.12-19)

11 Tòru tinjua cifa kà gəvay ga Zeruzalem a, nday gwar ka həma *Oliviye, kama ga kəsa ndahaŋ Betfazi akaba Betani ni ti Yezu nakəŋ əslər ndam madəbay naŋ ni cə, ² àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa teguni ya kama gekuli ni vu. Ekinjumiya nahəma, akədumi ahàr ana wur ga azəŋgu məwəlani.

**10:38 Zum ge hijiyem ya Yezu emisi ni ti daliya gayan ya amacakay ni. Baray gayan ya atabaray naŋ ni ti kisim gayan ya aməmət ni.

Wur ga azongu nani ti maslaña àcəlkiyu ðay-ðay fañ ndo. Picehumbiya, zumbu-biya. ³Ay tamal maslaña èhindifiña ma kè kuli a, àhi ana kuli “Kepicehüm ti kamam ?” nahëma, humi ahkado : “Bay geli awayay, ara ahəngarbiyu nihi huya.” »

⁴Nahkay nday nakəñ tòru. Tòru tinjua ti tædi ahàr ana wur ga azongu mawəlani kà mahay e mite bu. Təbu tepiceh ti ⁵mis ndahañ e kidifñ ge mis ya ti təbu eslini ni bu təhi ana tay ahkado : « Kepicehüm wur ga azongu ni ti kamam ? » ⁶Eslini təhəngri ma ga Yezu ya àhi ana tay ni ana tay ; nahkay təmbərəñ tay, təsləkabiya àna nañ a. ⁷Tàra tinjikia àna wur ga azongu na ka Yezu a ti təbəkiki azana, mək Yezu àcəlkiyu katapəla. ⁸Mis dal-dal eslini təpabivoru azana gatay e divi bu, mis ndahañ ti ni təkwhabiyu slimberi a vədañ bu, təbəhadivoru billegeni. ⁹Yezu nañ àbu akoru ti mis ya kama gayañ akaba ya kələñ gayañ ni təgray salalay, təzləbay nañ, təðəm : « *Hozana ! Bay Melefit məgri sulum gayañ ana maslaña ya ti ara àna slimi gayañ a ni ! ¹⁰Melefit məgri sulum ana maslaña ya ti ara azum bay ge Devit bəñ geli ni ! Təzləbay Melefit driñ agavəla ! †† »

¹¹Tòru tinjua a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəðakani ge Melefit ni vu. Eslini èheliñ eri, àmənjaləñ kà zlam ðek. Àmənjaləñaba ðek ti fat àbi va bi, mələkarawa ègia. Nahkay təhəraya, təsləka akaba ndam maðəbay nañ kru mahar cüeni na, təngoru gwar a Betani.

Yezu etikwesl məngəhaf ya èwi bəza do ni

(Meciye 21.18-19)

¹²Tòru tinjua a Betani a ti təndəhad eslini hundum. Ge miledə gani, təsləka təngoru a Zeruzalem. Nday təbu takoru e divi bu ni ti ləwir àwərkaba Yezu a. ¹³Ləwir àbu awər nañ nahkay ti èpi məñ ga *wəruv mideni. Àra èpia ti àhəðak-fəñoru, àmənjaləñ bəza gani, ay àngətfəñ ndo, adaba sarta ge miwi bəza gani do. ¹⁴Eslini Yezu àhi ana məñ ga zlam ni : « Day-ðay maslaña aməzum bəza gayak va do. »

Gayañ ya àðəm nahkay ni ti ndam maðəbay nañ ni ticia.

Yezu a ahay gəðakani ge Melefit ni bu

(Meciye 21.12-17 ; Lək 19.45-48 ; Zey 2.13-22)

¹⁵Tòru tinjua a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəðakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahàr ana mis təsəkumvoru zlam akaba ndam məsəkum zlam, mək ànjəki ka magaraya tay e mite va. Àhəmbəhadaba tabəl ga ndam mambay siñgu na akaba mələñ manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na. ¹⁶Mis ndahañ təbu təhuriyu àna zlam a ahay ge Melefit ni vu, mək tasləkaba àna nañ a kwalac. Təbu tagray nahkay ti Yezu nakəñ àcafaña tay a. ¹⁷Mək àcahi zlam ana mis ya təbu eslini ni, àðəm : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àðəm : “Ahay goro zla ti atəðəm mələñ ga jiba ðek ga mahəngalavù Melefit.” ††Ay lekələm ti kəmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a. »

¹⁸Àra àðəma nahkay ti gəðakani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Mel-

††11:10 Mənjay Limis 118.25-26.

††11:17 Mənjay Izayi 56.7 ; Zereimi 7.11.

efit ni ticia ; tàra ticia ti tàdɔ́bafəŋ divi ge mijij naŋ. Ay ti aŋgwaz àwərfəŋa tay kà naŋ a, adaba mis ndahaŋ ni ðek ti pakama ya àchahi ana tay ni àgria ejep ana tay a. ¹⁹Məlakarawa àra ègia ti Yezu akaba ndam maðəbay naŋ ni tàsləkaba a kəsa ni ba.

Məŋgəhaf ya ti Yezu ètikwesl ni èkulia

(Meciyu 21.20-22)

²⁰Ge miledu gani təbu taŋgoru a Zeruzalem. Təbu tasləkafəŋa kà gəvay ga məŋ ga *wəruv ya ti Yezu àhi ma na nahəma, tipi ti mikuleni kuc akaba sliri gani ðek. ²¹Eslini Piyer àra àsərkiya ka ma ga Yezu ya àhi ana məŋ ga wəruv na ti àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, məŋjoru, məŋ ga wəruv ya kətikwesl ni èkulia. » ²²Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Fumki ahàr ke Melefit. ²³Nəhi ana kuli nahəma, tamal ti maslaŋa ahi ana həma hini : “Radvaba, ru kədiyu a *dəluv gəðakani vu” nahəma, ama-gravu. Tamal ti àjalay ahàr cə cə do, àfəkiya ahàr ke Melefit a, àsəra aməgri ere ye ti ehindi ni ti, zlam gani agravu. ²⁴Nahkay nəhi ana kuli : Tamal ti kihindum zlam, kahəŋgalum Melefit ti, fumki ahàr ke Melefit, səruma kəŋgə-tuma àndava. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit aməgri zlam ya ti kihindumfiŋa ni ðek ana kuli. ²⁵Tamal ti kicikumaba, kəbum kahəŋgalum Melefit ti, mbrəŋumfəŋa zlam ge mis ya ti tagudari ana kuli ni kà tay a, tamal àbu ni. Nahkay ti Bəŋ gekuli ya a huð melefit bu ni aməbərəfəŋa zlam gekuli ya kagudarum ni kə kuli a bilegeni. [²⁶Ay tamal kəmbərəŋumfəŋa zlam ge mis ya ti tagudari ana kuli na ka tay a do ni ti Bəŋ gekuli ya a huð melefit bu ni day aməmbərəfəŋa zlam magudarani gekuli ni kə kuli a do.] »

Yezu agray tawi ti way àvi divi gani way ?

(Meciyu 21.23-27 ; Lük 20.1-8)

²⁷Yezu akaba ndam maðəbay naŋ ni təhuriyu a Zeruzalem keti. Yezu àra àhuriya a kəsa ni va ti àsawadavù a dalaka ga *ahay gəðakani ge Melefit ni bu. Naŋ àbu eslini ti gəðakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gəðakani ndahaŋ tərəkia, ²⁸təhi : « Kagray tawi hini nahkay ti kəŋgət divi gani eley ? Way àvuk divi gani way ? » ²⁹Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àðəm : « Nu day nihindifiŋa zlam bələŋ kə kuli a. Kəhəŋgrumufəŋa nahəma, nu day nəhəŋgrifəŋ ana kuli, nəðəfi bay ya ti àvu divi ge tawi ya ti nagray ni ana kuli. ³⁰Nəhi ana kuli nahəma, *baray ge Zeŋ ya ti àbaray mis ni ti njəða gani Melefit àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? Həŋ-grumufəŋ nimi ! »

³¹Tàra ticia ma na nahkay ti tàgray gejewi e kidifŋ gatay bu, təðəm : « Tamal məhi : “Melefit àslərbiyu naŋ” hi, ara ahi ana leli : “Kəgəsəmkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam ?” » ³²Ay tamal məðəm keti : “Mis təvi njəða gani” ti àrakaboru do. » Təðəm nahkay ti adaba mis tezl-tezleni eslini ni ðek təðəm Zeŋ ti naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ededifŋ ededifŋeni. Tàgrafəŋa aŋgwaz kə mis tezl-tezleni nana, ³³nahkay təhəŋgrifəŋ ana Yezu, təhi : « Leli məsər do. » Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nəðəfi bay ya ti àvu divi ge tawi ya ti nagray ni ana kuli do bilegeni. »

Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədaŋ

(Meciyu 21.33-46 ; Lük 20.9-19)

12 Yezu àhi ma ana mis ni keti àna ma *gozogul. Àðəm ahkado : « Zal nahaŋ àbu nahəma, àjavù məŋ ga

zlam [¶]a vëdanj gayan vu, àcafënj azlaw tekesl, àgraya mëlänj ga mädücaya yam ga bëza ga mënj ga zlam na, àkay lëli zëbalani, mis acëlkiyu ka ahàr gani ga majëgay vëdanj ni. Këlänj gani àfivù vëdanj ni ana mis a ahar vu ti tëwës, mëk àslëka, òru e mirkwi zlam gayan. ²Sarta ga mëpalay bëza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vëdanj ni àslërbiyu bay mëgri tëwi afa ga ndam mëwës vëdanj ni ti tëshëlikaboru ja gani gayan. ³Ay bay mëgri tëwi ni àra ènjia ti ndam mëwës vëdanj ni tégës nanj, tëlzëb mëk tàgaray nanj, arañja day àzay a ahar vu ndo. ⁴Eslini bay ga vëdanj ni àslërbiyu bay mëgri tëwi nahanj keti. Àra ènjia ti nday nakënj tësi aday a ahàr vu, tìndivikaba cüf cüf. ⁵Nahkay bay ga vëdanj ni àslërbiyu mis nahanj keti. Nanj nani ti tàkad nanj gweha. Àslërbiyu mis ndahanj kay keti. Tàra tìnjia ti ndam mëwës vëdanj ni tëlzëb ndahanj, ndahanj ni ti ni tàbazl tay. ⁶Këlänj gani nahëma, bay ga vëdanj ni mis àgëjënifënj bëlanj cilij. Maslanj nani ti wur gayan, awayay nanj dal-dal. Àdëm : “Wur goro ni ti atégësi ma.” Nahkay zla ti àslërbiyu nanj afa gatay. ⁷Ay ndam mëwës vëdanj ni tàra tìpia wur na nanj àbu ara ti tëlzapay e kidij gatay bu, tédëm ahkado : “Nanj tegüni ti mekeji gayan ; mëmbrënj nanj ba, makadum nanj ; nahkay ti vëdanj ni emigi geli.” ⁸Àra ènjikia ka tay a ti tégës nanj yaw, tàkad, tözaba kisim gayan na a vëdanj ni ba, tizligoru.

⁹« Nädëm nahëma, bay ga vëdanj ni amaslëkabiya ti amëgri mam ana ndam mëwës vëdanj ni mam ? Amabazl ndam mëwës vëdanj ni, mëk amëvi vëdanj ni ana mis ndahanj. ¹⁰⁻¹¹A Wakita ge Melefit bu àbu mëbëkiani nahkay hi : “Akur nahanj àbu ti ndam mëlëm ahay tàwayay magray tëwi àna nanj ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dëk sawan.

Ere nani ti tëwi ga Bay Melefit, agri ejep ana leli.” ^{§§}

« Lekulüm kèjengüm ma nani ndo waw ? »

¹²Gädákani nakënj tësëra Yezu àdëmki ma *gözogul ni ti ka tay. Tàra tësëra ti tawayay tégës nanj. Ay mis tëbu eslini kay ti tégës nanj ndo, adaba anjgawaz àwëra tay a. Nahkay tëmbrënj nanj, tàslëka.

Hadam ya töpëli ana bay ga ndam Rom ni

(*Meciyu 22.15-22 ; Luk 20.20-26*)

¹³Yezu nanj àbu eslini nahkay ti tëlërkibiyu ndam *Feriziyënj akaba ndam ndahanj ya tädëbay bay *Erot ni. Tawayay ti mëdëm ma magëdavani ti tégëski nanj. ¹⁴Tàra tìnjikia ti tëshì ahkado : « Mësi, mësëra nak ti kédëm ma ge jiri. Anjgawaz àwërfënja kur kà pakama ge mis ya tädëmkuk na do ; ku kè meleher ga way ga way do day kàgray anjgawaz do, kacahi zlam ya Melefit awayay ni ana mis àna jiri gani sawan. Ay ti Melefit àvia divi ana leli ga mabëhadì hadam ana *bay gädäkani ga ndam Rom a tæk, àvi ana leli ndo waw ? Mabëhadì tæk, mabëhadì ba waw ? »

¹⁵Eslini Yezu àsëra tawayay ti mis ndahanj tédëm nday ndam jireni, ay ti nday ndam jireni do. Nahkay àhi ana tay ahkado : « Këshëlumfua eyü a ti kamam ? Ijga zumubiya singu akur-akurana ti namënjaki day nimi. » ¹⁶Nahkay tädibiyu bëlanj. Tàra tèvìa ti èhindifijja ma kà tay a, àdëm ahkado : « Àki ka singu hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi mëbëkiani ni ti ga way ? » Tëshënjgrifënj, tëshì ahkado : « Ga bay *Sezar. » ¹⁷Nahkay nanj nakënj àhi ana

[¶]12:1 Mënj ga zlam nani ti *viñ.

^{§§}12:10-11 Limis 118.22-23.

tay ahkado : « Həŋgrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayaŋ, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayaŋ. » Eslini ma gayaŋ ya ti àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a dal-dal.

**Mis taŋgaba e kisim
ba ədǝfɪŋ a waw ?**

(*Meciyu 22.23-33 ; Lük 20.27-40*)

¹⁸Eslini ndam *Seduseyeŋ ndahaŋ tǝrǝkia ka Yezu a. Ndam Seduseyeŋ tǝdǝm mis àmǝta ti àŋgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəŋ tǝhi ana Yezu ahkado : ¹⁹« Məsi, Məwiz àbiki ana leli a wakita gayaŋ ni bu, àdǝm ahkado : “Tamal mis nday kà məŋ gatay, mək bəlaŋ gani àmǝta, àmbərba wal gayaŋ a, wal ni èwii wur ndo nahəma, ahàr àdǝm wur ga məŋani ni azay wal ni, ti tǝwiewa mekeji ana wur ga məŋani ya àmǝt na.”

²⁰Yaw mis ndahaŋ tǝbu adəskəla kà məŋ gatay, gǝdǝkani gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti èwifɪŋa wur a ndo, mək zal ni àmǝta. ²¹Àra àmǝta ti mimbiki gayaŋ ni àzay wal ni. Àra àza wal na ti naŋ day èwifɪŋa wur a ndo, mək àmǝta. Naŋ ya mahkər ni day àgray nahkay, mək àmǝta. ²²Nahkay nday adəskəlani ni dǝk tǝza wal na day tǝwifɪŋa wur a ndo, mək nday dǝk tǝmǝta. Kələŋ gani wal ni day àmǝta. ²³Ay ka fat ya ti mis atəŋgaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way bəlaŋ e kidɪŋ gatay bu amazay way ? Nday adəskəlani ni dǝk tǝza naŋ a ni. »

²⁴Ay Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdǝm ahkado : « Məjalay ahàr gekuli ti kigeni do. Adaba mam ? Adaba kicumaba ma ga Wakita ge Melefit ya Məwiz àbiki na ndo, kəsərur nǝdǝfa ge Melefit do palam. ²⁵Nədǝm nahəma, ka

ya ti mis atəməta mək atəŋgaba e kisim ba ni ti zawal ataday wál va do, wəwal day ataday zawal va do. Atəŋjəhad dǝk akada ga *məslər ge Melefit ya tǝbu a huđ melefit bu ni. ²⁶Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya taŋgaba e kisim ba nahəma, kəjeŋgum wakita ge Məwiz ni dǝy-dǝy ndo aw ? Kəjeŋgum ma àki ka məŋgəhaf ya ti aku àgəs ni ndo aw ? Eslini Bay Melefit àhi ana Məwiz ahkado : “Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekup.” ²⁷Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya tǝməta ni do. Lekuləm ti majalay ahàr gekuli ti kigeni do simiteni. »

**Divi ge Melefit ya ti ahàr àdǝm mis
tǝgəskabu enji ni ti weley ?**

(*Meciyu 22.34-40 ; Lük 10.25-28*)

²⁸Eslini zal nahaŋ naŋ àvu, naŋ bay *məsər Wakita ge Melefit, ècia ma gatay na, àsəra Yezu àhia ma sulumana ana ndam *Seduseyeŋ na. Nahkay ti àrəkiuru, èhindifɪŋa ma, àhi ahkado : « *Divi ge Melefit ya ti ahàr àdǝm mis tǝgəskabu enji ni ti weley ? » ²⁹Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Divi ge Melefit ya ti ahàr àdǝm mis tǝgəskabu enji ni ti nihi : “Ci zal Izireyel : Bay Melefit geli nahəma, naŋ Bay naŋ bəlaŋ. ³⁰Wayay Bay Melefit gayak àna huđ bəlaŋ, àna sifa gayak dǝk, àna majalay ahàr gayak dǝk akaba àna nǝdǝfa gayak dǝk.” ³¹Divi ye cü ni day nihi : “Wayay ndam ya nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” ³²Divi nday ndani cueni ni ti ahàr àdǝm mis tǝgəskabu tay àtam divi ndahaŋ ni dǝk kwa. » ³²Mək bay məsər Wakita ge Melefit nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Yawa

*12:19 Məŋjay Məŋjəkiani 38.8 ; Mimbiki 25.5-6.

†12:26 Məŋjay Mahərana 3.2, 6, 15-16.

‡12:30 Mimbiki 6.4-5.

¶12:31 Levi 19.18.

Musi ! Ere ye ti kədfəm ni ti jiri efdedij. Bay Melefit ti naŋ bəlaŋ huya, bay nahaŋ àbi. ³³Tamal ti kawayay naŋ àna hud bəlaŋ, àna majalay ahàr gayak dek akaba àna njəda gayak dek zla nahəma, àtama sədaga ya təbi na akaba zlam ya tisiŋi na dek àna sulumana. Tamal ti kawayay mis ya nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni nahəma, nani day àtama sədaga dek àna sulumana. » ³⁴Zal nakəŋ àra àhəŋ-grifəŋa kigeni a ti Yezu àsəra naŋ bay məsər zlam. Nahkay àhi ahkado : « Nak kəbi driŋ driŋ akaba *Məgur ge Melefit bi. » Kələŋ gani maslaŋa ya ti azay njəda gayaŋ ge mihindifiŋa ma nahaŋ a ni ti àbi va bi.

**Bay gədfakani ya amara ni
naŋ wur ge Devit aw ?**

(*Meciyu 22.41-46 ; Lək 20.41-44*)

³⁵Yezu naŋ àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gədfakani ge Melefit ni bu. Àhi ana tay : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tədfəm *Krist *Bay gədfakani ya amara ni naŋ *Wur ge Devit ti ahəmamam ? ³⁶Ambatakani do, Devit naŋ naŋani àna ahàr gayaŋ àdfəm àna njəda ga *Məsuf Njəlatani ahkado :

“Bay Melefit àhi ana bay goro :
Njəhada gwar kà ahar ga daf goro a, a mələŋ ga gədfakani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” ^{**}

³⁷« Nədfəm nahəma, Krist nani ti Devit àna ahàr gayaŋ tekefi azalay naŋ bay gayaŋ. Ay tamal nahkay ti təzalay naŋ wur ge Devit keti ti kamam ? » Eslini mis dal-dal təbi slimi ana pakama gayaŋ ya ti àhi ana tay ni. Pakama nani àbələfəŋa kà tay a.

**Bumvu slimi àna ndam məsər
Wakita ge Melefit ni**

(*Meciyu 23.1-36 ; Lək 20.45-47*)

³⁸Yezu naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti àdfəm ahkado : « Bumvu slimi, do ni ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atagosay kuli. Nday ti tawayay məbakabu məgudi, təsawadaf àna naŋ riya ; tawayay ti mis təgri sa ana tay a gosku bu kə meleher ge mis dek ; ³⁹tawayay manjəhadvani e kərsi ga gədfakani vu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba ka mələŋ məzum zlam ga wuməri. ⁴⁰Nday gani təbu təhəlfəŋa zlam kà wál madakway a, təbu təpəski ka mahəŋgalay Melefit adaba tawayay ti mis tàməŋjaləŋ ana tay. Nahkay ti Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a, amatraf tay kay amatam ge mis ndahaŋ ni dek. »

**Sədaga ga wal madakway ya
araŋa gayaŋ àbi ni**

(*Lək 21.1-4*)

⁴¹Eslini Yezu naŋ àbu manjəhadani digusa kà gəvay ga zlam məbəviyu siŋgu ga sədaga ni. Mis təbu eslini kay təbiyu siŋgu ; naŋ nakəŋ aməŋjaləŋ kà tay ahəmamam təbiyu siŋgu ni : ndam ge elimeni kay təbu təbiyu siŋgu dal-dal. ⁴²Nday təbu təbiyu nahkay ti wal madakway nahaŋ araŋa gayaŋ àbi àra àbiyu siŋgu akur-akurani ciḃ-ciḃeni cə ; siŋgu ciḃ-ciḃeni cəni ni agray siŋgu fad. ⁴³Yezu àra èpia ti àzalay ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, wal madakway hini ti araŋa gayaŋ àbi, ay siŋgu ya àbiyu a zlam ga sədaga ni vu ni ti àtama ge mis ndahaŋ ya təbiyu na dek, ⁴⁴adaba mis ndahaŋ ni dek təbiyu siŋgu ya təgəjəniŋəŋ kà tay təsər ere ye ti tagray àna naŋ ni va do ni ; wal hini ti ni

§12:32 Məŋjay Mimbiki 4.35 ; Izayi 45.21.

**12:36 Limis 110.1.

araŋa gayan̄ àbi, ay ti àbiya sin̄gu ya àfəŋ na dek. Sin̄gu gayan̄ nahan̄ ga məsəkum zlam məzumani àgəjənifəŋ ndo. »

Yezu àdəm etembedkaba ahay gəđákani ge Melefít na

(*Meciya 24.1-2 ; Luk 21.5-6*)

13 Kələŋ gani Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tàhəraya a *ahay gəđákani ge Melefít ni ba. Nday təbu tahaŋaya nahəma, bəlaŋ e kidifŋ ga ndam madəbay naŋ ni bu àhi ahkado : « Məsi, ŋga mənjaləŋ ka akur gəđákani ya tèdezl ahay ni àna naŋ ni day ti, tigi eri ni ! »² Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Àbi kípia ahay hini medezleni àna akur gəđákani na do aw ? Etembedkaba besək-besək, ku akur bəlaŋ day aman-jəhadki ka akur nahan̄ va do. »

Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni

(*Meciya 24.3-14 ; Luk 21.7-19*)

³Tòru tin̄jua ka ahàr ga həma *Oliviyə a nahəma, Yezu ànjəhadə digusa, amən-joru *ahay gəđákani ge Melefít ni. Eslini Piyer, Zek, Zeŋ akaba Andre təbu kà gə-vay gayan̄ cilij. Nday nakəŋ tihindifiŋa ma, təhi ahkado :⁴ « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya zlam nani dek amagravu wudək na ti ahəmamam ? »

⁵Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Bumvu slimi, maslaŋa àgosay kuli ba. ⁶Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm naŋ ti nu, amədəm naŋ ti *Bay gəđákani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay. ⁷Mis atagraŋ silik kè cifenì akaba kè drijenì, ekicəm ma gani. Kicəma ti kəgrum aŋgwaz ba. Ahàr àdəm zlam nday nani tàgravu kwa. Ku tamal tàgrava nahkay nəŋgu ni, mandav ga duniya faŋ do. ⁸Ndam ga had ndahan̄ atakədvu akaba ndam ga had ndahan̄, bəbay ndahan̄ akaba bəbay ndahan̄.

Had amadađay a kəsa gərgərani ndahan̄ bu, ləwir day amələbu a kəsa gərgərani ndahan̄ bu. Zlam nday nani dek ti mən-jəki ga daliya cilij : zlam nday nani ti akada ga wur ya əjibiyu aslər ana wal a hud bu ni. ⁹Ay lekulum ti bumvu slimi. Mis atəgəs kuli, atoru àna kuli ka mələŋ ge seriya. Atəzləb kuli a ahay ga *mahəŋgalavù Melefít bu. Atagrafəŋa seriya kè kuli kè meleher ga gəđákani ga ngumna akaba bəbay a, adaba lekulum ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekuli ya akazlapumku ni. ¹⁰Wudəka mələŋ andav nahəma, ahàr àdəm mis təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ga had gərgərani ni dek day kwa.

¹¹« Yaw ka ya ti atəgəs kuli, atoru àna kuli ka mələŋ ge seriya nahəma, ere ye ti akədəmum ni àhəli ahàr ana kuli ba. Ka fat nani Melefít aməhi ere ye ti akədəmum ni ana kuli ; dəmum ma gani nani. Nahkay akədəmum ma nani ti lekulum lekuluməni do, amədəm ma nani ti *Məsuf Njəlatani. ¹²Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumoru bəza ga məŋ gatay ti tábazl tay, ata bəŋ ga bəza day atəsəkumoru bəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəŋ gatayani akaba ata məŋ gatayani, atəsəkumoru tay ti tábazl tay. ¹³Mis dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro. Ay ti maslaŋa ya ti aməbrəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan̄ ni ti, Melefít amahəŋgay naŋ. »

Zlam magədavani ya àbəlay do fererani ni

(*Meciya 24.15-28 ; Luk 21.20-24*)

¹⁴« Zlam magədavani ya àbəlay do fererani, ezij zlam dek ni, amagravu. ††Amagrava ti ekipum naŋ ka mələŋ ya àgəski do ni. » (Bay ya ti ejeŋgey ma hini ni ti ahàr àdəm mícì lala). « Ekipuma naŋ a ti ahàr àdəm ndam ya ka had *Zude ni təcuhworu a həma vu kwa. ¹⁵Maslaŋa

††13:14 Məŋjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11.

ya ti naŋ ka *dalahaŋ ga ahay gayaŋ ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayaŋ a day ba. Məhəraya məcuhway sawaŋ. ¹⁶Maslaŋa ya ti naŋ a vədaŋ bu ni ti ni, àŋga a magam ga mara mazay azana gayaŋ a ba. Məcuhway sawaŋ. ¹⁷Ka sarta gani nani ti wál a huđ akaba nday ya ti bəza təfəŋ kà tay ka ahar ni atasay cicihi ! ¹⁸Nahkay ti həŋgalum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ba, ¹⁹adaba ka sarta gani nani ti mis atəcakay daliya kay àtam daliya ndahaŋ ya mis təkakabiyu kwa ahaslani ka ya ti Melefit àgrava mələŋ a duk àbivaya ana kana ni. Kələŋ ga daliya nani ti daliya ndahaŋ atələbi akada nani day-day va bi. ²⁰Bay geli àđəm sarta gani nani aməpəs do, do ni ti maslaŋa àbi amatamfəŋa kà daliya nana bi. Melefit àđəm aməpəs do ni ti azuhva ndam gayaŋ ya àdaba tay a ni palam. ²¹Ka sarta gani nani ti tamal maslaŋa ahi ana kəli ahkado : “Pəm *Krist naŋ àbu ahalay !” ahkay do ni : “Pəm naŋ àbiyu tegi !” nahəma, kəgəsümüki ma gayaŋ ni ba. ²²Adaba mam, ndam ndahaŋ atara tasəkad malfada, ku way way do aməđəm naŋ Krist ahkay do ni naŋ bay məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis. Atagraŋ zlam ya ti mis tìpi day-day ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit àdaba tay a ni. ²³Lekulum zla nahəma, bumvu slimi, adaba nəhiva ana kəli a àndava. »

Maŋga ga Wur ge Mis a

(*Meciyu 24.29-31 ; Luk 21.25-28*)

²⁴« Ay ka sarta gani nani, kələŋ ga daliya ni zla nahəma, fat amacadaŋ mələŋ va do, kiyi day amasladay mələŋ va do. ²⁵Bonŋur atətədbiyu e melefit bu, atadəgaya a ga hađ a ; zlam njəđan- njəđani a huđ melefit bu atədəday a

mələŋ gatay bu. ²⁶Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a mak- labasl ba àna njəđa kay akaba masladay goro a. ²⁷« Ka sarta gani nani ti anəsłə- biyu *məslər ge Melefit ga macakalak- abu ndam ya Melefit àdaba tay a ni kə sliri ga mələŋ fadani ni đek ; ku ka mələŋ driŋeni weley weley do đek anəcakalak- abu mis ka ahar bələŋ. »

Yezu azay mazavu ga məŋ ga wəruv

(*Meciyu 24.32-35 ; Luk 21.29-33*)

²⁸« Nazay mazavu gani akada ga məŋ ga *wəruv ni, ahàr àđəm kicəm kwa : ka ya ti àbakaba slimberi a mək eđi nahəma, kəsəruma mədərdər ènjia wudak. ²⁹Nahkay day tamal kípuma zlam ya nəhi ana kəli ni naŋ àbu agravu nahəma, sərumki nu *Wur ge Mis nəbu cifa, nìnjia wudak. ³⁰Nəhi ana kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət đek ti zlam nday nani đek amagraŋa day kwa. ³¹Mələŋ ya agavəla akaba mələŋ ya a ga hađ ni amandav, ay ti ma goro ya nəđəm ni amandav day-day do. »

Njəhadum eri

(*Meciyu 24.36-44*)

³²« Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahəma, maslaŋa àbi àsər bi. *Məslər ge Melefit ya a huđ melefit bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefit tekeđi nəsər do, si Baba Melefit day kwa ti àsəra. ³³Nahkay ti bumvu slimi, njəhadum eri, adaba kəsərum sarta gani nani do. ³⁴Amagraŋu akada ga maslaŋa ya naŋ àbu akoru e mirkwi gayaŋ ni. Wudaka ara asləka ti àmbərfəŋ ahay gayaŋ kà ndam ya təgri təwi ni, eđikaba təwi na ana tay a. Àhi ana bay ya ahə- tay mahay ni “Njəhad eri” mək asləka. ³⁵Nahkay ti lekulum day njəhadum eri, adaba kəsərum sarta ga bay ahay gekuli

ya amasləkabiya na do. Cɔ amasləkabiya ga mələkarawa, cɔ ga huɗ ya vad, cɔ ka ga ya ti agwazl tɛzlah ni, cɔ ahkay do ni ge miledu ti kəsərum do. ³⁶Nahkay ka sarta ya ti aməzlərəvkiaya ke kuli a bəsləŋ nahəma, ədi ahər ana kuli lekulum e dɔwir bu ba. ³⁷Ere ye ti nəhi ana kuli ni ti nəhi ana mis dək : Njəhadum eri. »

Gəɗákani ga ndam Zude tagray dabari ge mijij Yezu

(*Meciya 26.1-5 ; Lúk 22.1-2 ; Zey 11.45-53*)

14 Vad əvu cɔ, tara tagray wuməri ga *Pak ; wuməri gani nani ti tidivú dipeŋ *miwisiŋeni do. Eslini gəɗákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təgray sawari ti təgəs Yezu əna wir-wir, tawayay takad naŋ. ²Nday nakəŋ tɛdɛm : « Məgəs naŋ a wuməri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmbərəŋ leli do, etizligeya silik a kəsa va. »

Wal nahaŋ abəki tersel ka ahər ga Yezu

(*Meciya 26.6-13 ; Zey 12.1-8*)

³Yezu naŋ əbu a Betani, a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni. Naŋ əbu maŋjəhadani azum daf. Eslini wal nahaŋ əhurkiviyu ka tay əna tersel njələtani ge siŋgu kayani a kolombu sulumani bu. ⁴Tersel gani nani ti tɛzalay nardu. Əhefikia ma ga kolombu na, əbəki tersel ni ka ahər ga Yezu. ⁴Gayay ya əbəki ni ti əwəria bəruv ana mis nday ndahaŋ e kidiŋ ge mis ya təvu eslini ni ba ; tɛzlapay e kidiŋ gatay bu, tɛdɛm ahkado : « Əgudar tersel hini ti kamam ? ⁵Hojo amal təsəkumoya, təŋgəta atam sulay jik diŋ diŋ mahkər, tidi siŋgu gani ana ndam

talaga do aw ? » Nahkay tələgi ana wal nakəŋ ŋgak-ŋgak.

⁶Eslini Yezu nakəŋ əhi ana tay : « Mbrəŋum naŋ ! Kəhəlumi muru ti kamam ? Zlam gayay ya əgru ni ti əbəlāy. ⁷Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kuli kəlavad ; kəgrumi sulum ana tay akada ya kawayum ni tata. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kuli kəlavad do. ⁸Wal hini əgra zlam ya ti agray tata na : əbəkua tersel ka vu a ti əslamatakabá nu ga məfiyu nu e evid va. ⁹Nəhi ana kuli nahəma, a mələŋ bu dək, ku eley eley do atəɗəmoru *Ma Məweni Sulumani ni zla nahəma, atəŋgəhad ere ye ti wal hini əgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjajzki ahər ke mis do. »

Zudas awayay asəkumoru Yezu

(*Meciya 26.14-16 ; Lúk 22.3-6*)

¹⁰Zudas Iskariyot biliŋ a huɗ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu ɔru afa ga gəɗákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ga məɗəfikia Yezu ana tay ti təgəsa naŋ a. ¹¹Nday nakəŋ tارا ticia ma gayay na ti təmərva dal-dal, təhi : « Tamal kəɗəfikia Yezu ana leli a ti aməvuk siŋgu. » Kələŋ gani Zudas nakəŋ əɗəbay divi ga məɗəfikia Yezu ana tay.

Ndam məɗəbay Yezu taslamalakabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak

(*Meciya 26.17-25 ; Lúk 22.7-14, 21-23 ; Zey 13.21-30*)

¹²Vad ye enjenjeni ga wuməri ge dipeŋ *miwisiŋeni do ni ənjiya. A vad ga wuməri ga *Pak nani ti tisiŋi bəza təmbak ana Melefit. Eslini ti ndam *madəbay Yezu ni tihindifiŋa ma kə Yezu a, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru məslamatukkabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak ni ti eley ? » ¹³Eslini

⁴14:3 Kolombu gani nani ti təgray əna akur sulumani ya tɛzalay elbetir ni, siŋgu gani kay.

Yezu àslər ndam maďəbay naŋ bebem cə, àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gəďakani ni vu. Ekinjumiya nahəma, akəbumkabu ahər akaba zal nahaŋ àcah-biya yam a mandaray va. Ekipəma naŋ a ti dəbumiyu naŋ ka mələŋ gəyaŋ ya ti ahuriyu ni. ¹⁴ Akəhurumiya ti hindumfiŋa ma kà bay ahay na, humi ahkado : “Məsi geli àďəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam maďəbay nu ni ti neley ?” ¹⁵ Eslini bay ahay ni aməďəfiki ahay nahaŋ gəďakani ka ahər ga ahay nahaŋ ana kəli, zlam đek àvu maslamatakavani àndava. Slamatumikabu zlam məzumani ni ana leli ti eslini. » ¹⁶ Ndam maďəbay Yezu cəeni ni təsləka, tōru a kəsa ni vu. Tōru tɪnjəa ti tēdi ahər ana zlam ni đek akada ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

Yezu àďəm : « Maslaŋa e kiďiŋ ga ndam maďəbay nu ni bu ara ejiŋ nu »

(*Meciyu* 26.20-25 ; *Luk* 22.14 ; *Zey* 13.21-30)

¹⁷ Mələkarawa àra ègia ti Yezu akaba ndam maďəbay naŋ kru mahar cəeni ni tɪnjəa a ahay ni va. ¹⁸ Eslini təhuriya tənjuhəďakabá birra, tēbu təzum zlam ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, biliŋ gekəli ya məzumkabu zlam ni aməsəkumoru nu. » ¹⁹ Ma ga Yezu ya àďəm ni ti àhəlia ahər ana ndam maďəbay naŋ na đek. Ku way way do e kiďiŋ gatay bu biliŋ àna biliŋeni naŋ àbu àďəm : « Nu do, do waw ? » ²⁰ Yezu àhi ana tay : « Mis biliŋ e kiďiŋ gekəli kru mahar cəeni ni bu, maslaŋa ya ti mətəlk-abiyu ahar a halaf vu ni. » ²¹ Àďəm keti : « Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya àďəm a Wakita gəyaŋ bu ni. Ay ti zləzladə afa

ga maslaŋa nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tiwiewa naŋ a ndo. »

Yezu avi đaf ge Melefit ana ndam maďəbay naŋ ni

(*Meciyu* 26.26-30 ; *Luk* 22.14-20 ; *1 Korej* 11.23-25)

²² Ka ya ti təzum zlam nahəma, Yezu àzay *dipeŋ, àgri səsi ana Melefit, èsek-aba, àbi ana ndam maďəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Zuma, hini ti aslu ga vu goro. » ²³ Kələŋ gani àzay hijiyem akaba zum, àgri səsi ana Melefit keti, àvi ana tay, nday đek tisi. ²⁴ Àhi ana tay : « Hini ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gəyaŋ ak-aba ge mis. Aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay mis kay. ²⁵ Nəhi ana kəli nahəma, enisi zum ge wur ge *viŋ va do, si a vad ya ti enisi zum məweni a *Məgur ge Melefit bu ni kwa. » ²⁶ Tàra təzuma zlam na ti nday nakəŋ təzləbay Melefit àna limis, təhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviyə vu.

Yezu àďəm : « Piyer aməďəm àsər nu do »

(*Meciyu* 26.31-35 ; *Luk* 22.31-34 ; *Zey* 13.36-38)

²⁷ Nday tēbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « Ləkuləm đek ekijumkia ke divi a, aďaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àďəm amakadkia bay majəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. ²⁸ Anəmət, ay ka ya ti anaŋgaba e kisim ba nahəma, akədumu ahər e Gelili. » ²⁹ Eslini Piyer àhi : « Ku mis đek tijikia ke divi a nəŋgu ni, nu ti niŋikia do. » ³⁰ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma, nak ti kani kani a, a huď ga məlavad bu wudaka agwazl azlah sak cə ti akəďəm sak mahkər kəsər nu do timey. » ³¹ Eslini Piyer nakəŋ àďəm : « Aha, nahkay

do. Nu ti ku tamal ti mämətkabu nəngu nahəma, ŋgay nəsar kur do ni ti nədəm do simiteni. » Ndam *madəbay Yezu ndahaŋ ni dek day tədəm akada ge Piyer ni.

Yezu ahəŋgalay Melefit e Gecimeni

(*Meciyyə 26.36-46 ; Lük 22.39-46*)

³² Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tōru ka məlaŋ nahaŋ, məlaŋ gani nani ti təzalay Gecimeni. Tōru tinjua eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayaŋ, nakoru nahəŋgalay Melefit. » ³³ Àzalay Piyer, Zek, akaba Zeŋ, tōru cak. Eslini ti aŋgwaz àdəgaki ka Yezu nakəŋ dal-dal, məbərurv àtikaba kwir kwir. ³⁴ Àhi ana tay : « Məbərurv atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri. » ³⁵ Naŋ nakəŋ àhədafkəŋa kà tay a òru cak, àndəhad a huđ a huđ, àhəŋgalay Melefit ti àcakay daliya ka sarta nani ba. ³⁶ Àdəm : « Aba, *Bəba, zlam dek kisliki magrani ; hədakfua daliya hina, nəcakay ba ti. †Ku nədəm nahkay nəngu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

³⁷ Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti àŋgəkia ka ndam madəbay naŋ mahkərani na, àdi ahàr ana tay nday e dəwir bu. Èpidək tay, àhi ana Piyer : « Simu, kway-kway kinji dəwir aw ? Kəbeseŋ manjəhadani eri njemdi biliŋ koksah aw ? ³⁸ Njəhadum eri, həŋgalum Melefit ti ka ya ti *Seteni esipet kuli ni ti kijumkia ke divi a ba. Məbərurv ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti èsliki do, adəba aslu ga vu gayan gedebeni. »

³⁹ Yezu àŋgəvù, òru àhəŋgalay Melefit keti, akada gayan ya ti àhəŋgalay piŋani ni. ⁴⁰ Àra àhəŋgala nahkay ti àŋgəkia ka ndam madəbay naŋ na keti. Àdi ahàr ana tay nday e dəwir bu, tàmətafkaaba ga manjəhadana eri a. Tàra tēpidəkva ti təsar ere ye ti tēhi ni do. ⁴¹ Àŋgəvù keti ya mahkər. Àra àsləkabiya ti àhi ana tay keti : « Kekileŋa kinjum dəwir aw ? Kekileŋa kəpəsumaba waw ? Sarta ènjia. İŋga pəm, tara təgəsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni. ⁴² Cikumaba, mədəgumkioru ka tay. İŋga pəm, maslaŋa ya ti ara aġəsi nu ana tay ni ènjia, do ni ti ahəmamam. »

Ndam Zude təgəs Yezu

(*Meciyyə 26.47-56 ; Lük 22.47-53 ; Zeŋ 18.3-12*)

⁴³ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti Zudas biliŋ ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni ènjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəŋ kà tay. Gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsar Wakita ge Melefit ni akaba gədəkani ndahaŋ təslərbıyü tay. ⁴⁴ Wudaka nday tara ti Zudas bay məsəkumoru Yezu ni àhıvabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər †nahəma, naŋ gani huya. Gəsuma naŋ a, dəgum àna naŋ, jəgum naŋ lala. » ⁴⁵ Zudas nakəŋ àra ènjia ti àrəkia ka Yezu nakəŋ a huya. Àhi : « Məsi, » mək əgri sa àna məfəki ma kà tuwər. ⁴⁶ Nahkay mis ni tədəgaki ka Yezu cip, təgəs naŋ. ⁴⁷ Eslini mis biliŋ e kidiŋ gatay ya təbu eslini ni bu àrad maslalam fətah, àsıfəŋa slimi ana bay məgri təwi ana gədəkani ga

*14:36 Àna ma ga ndam Zude « Aba » awayay adəmvaba ti « Baba. »

†14:36 Ahalay ti ma ga Yezu ya adəm ni ti nahkay hi : « Hədakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bərurv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

‡14:44 Ka sarta nani ti kəlavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

ndam *maṅgalabakabu mis akaba Melefit na hændaf. ⁴⁸ Yezu àhi ana mis ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəsum nu akada nu zal akal, ⁴⁹ ambatakani do nəbu nəcahi zlam ana kuli a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu kəlavaf. Ka gani nani ti kəgəsum nu ndo. Ay zlam nani agravu ti ere ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni mǎgravu. »

⁵⁰ Eslini ndam mađəbay naṅ ni dek tǎmbərbu naṅ, tǎdəgiki ana hwa tidizl. ⁵¹ Wur dagwa nahaṅ naṅ àbu eslini, məfakabu azana biliṅ ka vu ciliṅ, adəboru Yezu bilegeni. Mis ni tǎra tǎpia naṅ a ti tǎdəm təgəs naṅ. Tara təgəs naṅ ti ⁵² àmbərfəṅ azana gayəṅ ni kà tay, àdiki ana hwa dedel a mahayma.

Tagrafəṅja seriya kà Yezu kə meleher ga gəđakani ga ndam Zude a

(Meciyu 26.57-68 ; Lük 22.54-55, 63-71 ; Zey 18.13-14, 19-24)

⁵³ Tǎra təgəsa Yezu a ti təzoru naṅ afa ga gəđakani ga ndam *maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni. Ba-əa ti gəđakani ndahaṅ ga ndam *maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gəđakani dek tǎcakalava eslina. ⁵⁴ Ka ya ti tǎbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru naṅ kələṅ driṅ. Ōru ènjəa a ahay ga gəđakani ga ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni va ti ànjəhad digəs a dalaka bu, anjafəṅ kà aku akaba ndam magray təwi ye eslini ni.

⁵⁵ Gəđakani ga ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđakani ge seriya ni dek tǎbu tađəbay zlam magudarani ga məwəlki Yezu ka seriya, adəba

tawayay takad naṅ, ay ti təṅgət ndo. ⁵⁶ Eslini mis kay tǎsəkadki malfada, ay ma gatay ni tǎsava divi a. ⁵⁷ Kələṅ gani mis ndahaṅ tǎcikaba, tǎsəkadki malfada nahaṅ keti, ⁵⁸ tǎdəm : « Leli mǎcifiṅa, àdəm ahkado : “*Ahay gəđakani ge Melefit hini ya mis tǎləm àna ahar ni ti nara nembedkaba. Enembedkaba ti a huđ ga vad mahkərani bu nələmvaya nahaṅ ya mis tǎləm àna ahar do na.” » ⁵⁹ Ay kekiləṅa ma gatay ni tǎsava divi a. ⁶⁰ Eslini gəđakani ga ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni ècikaba cəkwađ e kidiṅ ge mis ni ba, èhindifiṅa ma kà Yezu a, àhi : « Nak kàhəṅgarfəṅ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti tǎzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? » ⁶¹ Ay Yezu nakəṅ te-te, àhəṅgrifəṅ ndo. Eslini gəđakani ga ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni èhindifiṅa ma keti, àhi : « Nak ti *Krist *Bay gəđakani ya amara ni aw ? Nak wur ga Bay Melefit ya ti mazləbay ni aw ? » ⁶² Eslini Yezu nakəṅ àdəm : « Iy, nu gani. Ekipum nu *Wur ge Mis maṅjəhadani a mələṅ ga gəđakani bu, kà ahar ga đaf ge Melefit Bay njəda-njəđani ni. *Ekipum anara a huđ melefit ba a maklabasl ba. §» ⁶³ Gəđakani nakəṅ àra ècia ma ga Yezu na ti àzumkia bəruv a, èguzlehkaba azana ka vu gayəṅ a kwar, **àhi ana mis ni ahkado : « Mađəbay sedi nahaṅ kamam mba mam ? » ⁶⁴ Kicəma, endivi Melefit timey ! Ay ti kawayum ti mǎgrumi mam ? » Mək mis ni dek tǎdəm : « Àgudara, si tǎkad naṅ kwa. » ⁶⁵ Eslini mis ndahaṅ tǎdəgiki ana mitifiviyu esliḅ ana Yezu e eri vu, tǎkambahi eri, tǎsi məđukđuk ga ahar, tǎhi : « Tamal nak bay mahəṅgaray *pakama ge Melefit nahəma, đəfiaya maslaṅa ya ti àzələb

[†]14:62 Limis 110.1.

§14:62 Mənjay Deniyel 7.13.

**14:63 Tamal zal Zude èguzlehkaba azana gayəṅ ka vu a ti adəfaki tuway, ahkay do ni zlam ya àbəlay do simiteni ni àgrava. Gəđakani ga ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit èguzlehkaba azana gayəṅ ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya àdəm naṅ Wur ge Melefit ni, adəba tǎdəm endivia Melefit a dal-dal.

kur na ana leli a zla ! » Mək mis ya təbu tagray tūwi eslini afa ga bay gəfəkani nani ni təzay naŋ, təbi bəbarva.

Sak mahkər Piyer adəm əsər Yezu do

(*Meciyu 26.69-75 ; Lük 22.56-62 ; Zey 18.15-18, 25-27*)

⁶⁶Ka ya ti Piyer naŋ əbu a dalaka mbəheni ni bu nahəma, wal nahaŋ əra : wal nani agri tūwi ana bay gəfəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni. ⁶⁷Əra ənja ti èpi Piyer naŋ əbu anjaŋəŋ kà aku, əmənjaləŋ lala mək əhi : « Nak day kəsawadumkabá akaba Yezu zal Nazaret na. » ⁶⁸Eslini Piyer əhi : « Aha. Nəsər ma gani do, nìcikaba ere ye ti kawayay kəfəm na do. »

Əra ədəma nahkay ti ècikaba, əslək-aba a dalaka ni ba, òru e gejiŋ vu. [Mək agwazl əzlah.] ⁶⁹Wal ni əra èpia naŋ a keti ti əhi ana mis ya ti eslini ni : « Naŋ hini ti naŋ ndam gatay gani. » ⁷⁰Eslini Piyer adəm keti : « Aha, nu nəsər ma gani do. »

Əra əpəsa bal ti mis ya ti eslini ni təhi ana Piyer keti : « Edeŋin nak day ndam gatay gani, adəba nak zal Gelili. » ⁷¹Naŋ nakəŋ əmbadəy dək, ədəm : « Nəsər maslaŋa nani ya ti kacalumfəŋ ni do. Tamal nasəkəf malfədə nahəma, Melefit məkədə nu a. » ⁷²Eslini agwazl əzlah ye cü hūya. Agwazl ni əra əzlah ti Piyer nakəŋ ma ga Yezu ya əhi : « Wudəka ti agwazl əzlah sak cü nahəma, akəfəm sak mahkər kəsər nu do timey » ni əŋgiaya a ahər ba. Nahkay Piyer ədiki ana tuway.

Yezu naŋ əbu kè meleher ge Pilet bay ga ndam Rom

(*Meciyu 27.1-2, 11-14 ; Lük 23.1-5 ; Zey 18.28-38*)

15 Du əna zuzəni nahəma gəfəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba nday

gəfəkani ge seriya ni dek təcakalava, təgray sawari. Eslini təgəs Yezu, təwəl mək tōru əna naŋ afa ga bay *Pilet. ²Tōru tünjua əna Yezu a ti Pilet nakəŋ èhindifiŋa ma, əhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude edeŋin aw ? » Əhəŋgrifəŋ, əhi : « Nak kəfəm. » ³Eslini gəfəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tacalki naŋ ka zlam magudarani kay. ⁴Pilet èhindifiŋa ma keti, əhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do aw ? Kəhəŋgarfəŋ do aw ? » ⁵Ay Yezu naŋ te-te, əhəŋgrifəŋ va do. Gayaŋ ya əhəŋgarfəŋ ndo ni ti əgria ejep ana Pilet a.

Təfəm təkədə Yezu a

(*Meciyu 27.15-26 ; Lük 23.13-25 ; Zey 18.39–19.16*)

⁶Kəla wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zude təbu tihindifiŋa kè Pilet a ti məfaya zal daŋgay a bəlaŋ. Tihindifiŋa ti naŋ əbu afiaya maslaŋa ya tawayay na ana tay a. ⁷Zal nahaŋ əbu, slimi gayaŋ Barabas ; təfiya naŋ a daŋgay va akaba mis ndahaŋ ya ti təkədfəŋva kə ŋgumna ni. Ka sarta ya ti təkədfəŋva kə ŋgumna ni ti naŋ əkadə mis a. ⁸Eslini mis dal-dalani ni təra afa ge Pilet a, tihindifiŋa ti məgri ana tay akədə gayaŋ ya ti agri ana tay kilevi ni. ⁹Təra tihindifiŋa nahkay ti Pilet nakəŋ əhi ana tay ahkado : « Nihi ti kawayum nəfiya bay ga ndam Zude na ana kəli a waw ? » ¹⁰Ədəm nahkay ti, əsəra gəfəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təgəsibiyu Yezu ti adəba tagraləŋ solu palam. ¹¹Ay gəfəkani ni tawayay ndo, təhi ana mis dal-dalani ni : « Humi : “Mawayay ti kəfaya naŋ a ba, si Barabas kwa.” » Mək təhi nahkay. ¹²Pilet nakəŋ əra ècia ma gatay na zla nahəma, əhi ana tay keti : « Kawayum ti nəgri mam ana maslaŋa ya ti kazalum naŋ Bay ga ndam Zude ni mam ? » ¹³Təhəŋgrifəŋ əna zlahay :

« *Darfəŋ naŋ kà təndal ! » ¹⁴Nahkay naŋ nakəŋ èhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakəŋ ba təzlah kay kay : « Darfəŋ naŋ kà təndal ! » ¹⁵Nahkay ti Pilet awayay aməri bəruv ana mis daldalani ni, àfiaya Barabas nakəŋ ana tay a, àhi ana ndam slewja gayaŋ ti tēzləb Yezu àna kurupu. Tàra tēzləbà naŋ a ti àhi ana tay ti tázay naŋ, tōru tadarfəŋ naŋ kà təndal.

Ndam slewja teyefiŋ kà Yezu

(*Meciya 27.27-31 ; Zeŋ 19.2-3*)

¹⁶Ndam slewja ni tégəs Yezu nakəŋ, təzoru naŋ a huđ ahay ga bay *Pilet ni vu. Ahay gani nani, təzalay Pretwer. ††Eslini tēzalakabu ndam slewja ndahaŋ ni dek. ¹⁷Ndam slewja ni tàmbatki azana ndizeni ka Yezu, mək tēkeleya adak a, tāsłap hindigil-hindigil, tēfiviya a ahàr vu akada ga jaku ni. ¹⁸Tàra tēbəkia zlam a zla nahəma, tégri sa, tēhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zude ! » ¹⁹Tázay eziŋwi, tēsi a ahàr vu, tūti-fiviya esliḃ e eri vu, tábəhadī mirdim meleher ndiḃa ndiḃa ana had.

²⁰Tàra tēbia seki a nahkay ti tēcak-wakia azana ndizeni ya tēfəki na, tēbik-abu azana gayaŋ gayaŋani ya tēcak-wakia ni. Eslini tēzaya naŋ e mite va, ga moru *madarfəŋ naŋ kà təndal a.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal

(*Meciya 27.32-44 ; Lək 23.26-43 ; Zeŋ 19.17-27*)

²¹Ndam slewja ni tábakabu ahàr ak-aba zal nahaŋ naŋ àbu asləkabiya e gili a. Slimi gayaŋ Simu, naŋ bəŋ ge Eleksender nday ata Rufus, naŋ ga kəsa Sireŋ. Eslini nday nakəŋ tēfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni. ²²Nahkay təzoru Yezu a mələŋ nahaŋ

vu ; mələŋ gani nani ti təzalay Golgota, adəmvaba « Mələŋ ga aslat ga ahàr. » ²³Tōru tĩŋjəa àna Yezu nakəŋ a zla ti tawayay təvi zum mebedekabani akaba haf ya ti təzalay mir ni. Ay ti Yezu àwayay ndo. ²⁴Eslini tadarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tàra tadarfəŋa naŋ a ti təgraki ca-ca àki ka azana gayaŋ ni bələŋ àna bələŋ ti tēsər way azum way. ²⁵Sarta ya tadarfəŋ naŋ kà təndal ni ti agray njemdi ambəmbu ya ge miledu. ²⁶Pakama àbu məbəkiani ka təndal, ka mələŋ ya təbəkia zlam magudarani ge mis ni ti mis dek tēsər, tēbəkia ti nahkay hi : « Bay ga ndam *Zude. » ²⁷Tadarfəŋ ndam akal bebem cū kà təndal ndahaŋ kà gəvay ga Yezu, bələŋ gani ka ahar ga đaf, bələŋ gani ti ni ka ahar ga gəjar. [²⁸Nahkay ti pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni àgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Tara tacalkivu naŋ àkivu ka ndam magudar zlam. †† »]

²⁹Nday ya ti takoru gwar eslini ni tàra tĩpia naŋ a ti tĩndivi naŋ, tēdadəfay ahàr, tēhikaboru : « Hey, nak ya ti kəđəm ahkado : “Nembədvù *ahay gəđakani ge Melefit ni ti anələmaba a huđ ga vad mahkərani ba” ni do aw ? ³⁰Həŋ-gay ahàr gayak, hərəya kà təndal na zla ! » ³¹Eslini gəđákani ga ndam *maŋ-galabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđákani ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tēbu təzłapay e kidiŋ gatay bu, teyefiŋ daya. Tēđəm ahkado : « Naŋ nakəŋ àhəŋgaraba mis ndahaŋ a keti ni ti, àhəŋgaraba ahàr gayaŋ a koksah timey ! ³²Àđəm naŋ *Krist *Bay gəđakani ya amara ni, naŋ bay ga ndam *Izireyel ti, mähəraya kà təndal na ! Tamal ti àhəraya kà təndal na nahəma, leli tekeđi aməfəki ahàr bilegeni. » Mis ya tēbu madarfəŋani kà gəvay ga Yezu ni day tĩndivi naŋ.

††15:16 Pretwer àna ma Rom ti awayay adəmvaba ahay ga gəđakani ga ndam slewja.

††15:28 Məŋjaj Izayi 53.12.

Yezu amətfəŋ kà təndal

(Meciyyə 27.45-56 ; Lük
23.44-49 ; Zey 19.28-30)

³³ Fat àra ècika tirked-kef ka ahàr melefít a ti ləvəŋ àgray ka had ni dek, tekdefiŋ duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga mələkarawa. ³⁴ Àra àgra njemdi mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àdəm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahtani ? » Awayay adəmvaba ti « Bay Melefít, Bay Melefít goro ni, kəmbərəŋ nu ti kamam ? ¶ » ³⁵ Mis ya təbu eslini ni ndahaŋ tàra ticia gayan ya ti àzlah na ti tədəm : « Cəm day ti azalay Eli ni. » ³⁶ Eslini biliŋ gatay àcuwəru àzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, àtəliyu a zum cecəwekeni vu juβ, àbahki ka aday, àtəlikabiyu ana Yezu a ma vu ti mīsi. Adəm : « Besuma day, tamal ti Eli ara azaya naŋ kà təndal na ti mara mipi. » ³⁷ Ay Yezu nakəŋ àzlahkivu kay kay, àmət.

³⁸ Ka ya ti àmət ni ti azana ga mahay ga mələŋ *njəlatani ya ti a huđ ga *ahay gəđakani ge Melefít ni bu ni èguzlehvabiyu kwarra, agavəla cekw a had. ³⁹ Eslini bay ga ndam slewja ni naŋ àbu micikeni kama ga Yezu. Àra èpia gayan ya àmət na ti àdəm ahkado : « Maslaŋa hini ti Wur ge Melefít edefiŋ. »

⁴⁰ Wál ndahaŋ təbu eslini cak, tamənjoru. Wál nday hini təkibu ka tay : Mari ga kəsa Magədala, Salomi akaba Mari məŋ ga ata Zek gəziteni nday ata Zoze ni. ⁴¹ Ka ya ti Yezu naŋ àbu ka had *Gelili ni ti nday gani təđəba naŋ a, təgria təwi a. Wál ndahaŋ kay təbu tamənjələŋjoru bilegeni, wál nday nani təcəloya akaba Yezu a Zeruzalem a.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu

(Meciyyə 27.57-61 ; Lük
23.50-56 ; Zey 19.38-42)

⁴² Mələkarawa àra ègia mis təbu təslamətavu ga vad *məpəsabana ga həjəŋ a ti ⁴³ zal nahaŋ e kidiŋ ge mis gəđakani ya ti tagray seriya ni bu àra. Təzalay naŋ Zəzef, naŋ ga kəsa Erimete. Naŋ day ajəgay *Məgur ge Melefít. Àzay njəđa gayan, òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni. ⁴⁴ Gayan ya ti èhindi kisim ni ti àgria ejep ana Pilet a. Pilet àhi ana ahàr : « Yezu ti àməta àndava edefiŋ a waw ? » mək àzalay bay ga ndam slewja ni. Naŋ nakəŋ àra ènjia ti Pilet èhindifiŋa ma, àhi : « Àməta àpəsa edefiŋ a waw ? » ⁴⁵ Bay ga ndam slewja ni àra àhia « Àməta » ti Pilet àvi divi ana Zəzef ti mōru māzay kisim ga Yezu na. ⁴⁶ Nahkay Zəzef òru àsəkumbiyu dawra, àzaya kisim ga Yezu kà təndal na, àkambah. Àra àkambaha ti àfiyu e mindiviŋ vu. Mindiviŋ nani ti miliyeni a pələđ vu. Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindiviŋ ni va ti àbələđviyu belim gəđakani ana mahay ge mindiviŋ ni. ⁴⁷ Ata Mari ga kəsa Magədala ni akaba Mari məŋ ga Zoze ni nday təbu tamənjələŋ ka mələŋ ya təfiyu kisim ga Yezu ni.

Yezu aŋgaba e kisim ba

(Meciyyə 28.1-8 ; Lük
24.1-12 ; Zey 20.1-10)

16 Vad *məpəsabana àra àsləkaba zla nahəma, Mari ga kəsa Magədala ni, Mari məŋ ge Zek, akaba Salomi tōru təsəkumbiyu tersel, ti tàra tğraki ka vu ga Yezu. ² Ge miledu fat azlərəvaya a vad enjenjeni ga gosku a zla nahəma, nday nakəŋ tōru ke mindiviŋ ni. ³ Təbu təzlaporu ka ahàr divi, tədəm ahkado : « Way amoru mabələđiləŋa belim na ana leli kə mindiviŋ na way ? » ⁴ Belim gani

nani ti gədfakani gədfak. Tàra tàmənjoru ti tìpi ti mindiviŋ nakəŋ bəŋa, belim ni məbəlādłəŋana. ⁵Tòru tìnjua ti təhuriyu e mindiviŋ ni vu. Tàra təhuriya ti tìpi wur dagwa nahaŋ naŋ àbu manjəhadani digusa ka ahar ga daf, məbakabu azana bədf-bədfani, àsia aŋgwaz ana tay a kay. ⁶Àhi ana tay ahkado : « Aŋgwaz àwər kuli ba. Kədfəbum ti Yezu zal Nazaret, ya ti təkədfəŋ naŋ kà təndal ni. Àŋgaba e kisim ba, naŋ àbi ahalay va bi. Mənjumki, məlaŋ ya təkədfak kisim gayaŋ ni nihi. ⁷Nihi ti dəgum, kəhumi ma gani ana ata Piyer ndam mədfəbay naŋ ni, humi ana tay ahkado : « Àdoru ka hədf *Gelili kama gekuli, akədumi ahər ti eslini, akadfa gayaŋ ya ti àhi ana kuli ni. » ⁸Nday nakəŋ təhəraya e mindiviŋ ni ba tədəgikibiyu ana hwa ; aŋgwaz àwər tay a, təgəgəra. Tàra təsləkabiya zla ti təhi ma gani ana maslaŋa ndo, adaba aŋgwaz àwəra tay a kay. ⁸⁸

Yezu aŋgazlivu ana ndam mədfəbay naŋ ni

[⁹Yezu àŋgaba e kisim ba ge miledu a vad enjenjeni ga gosku a. Àra àŋgaya ti àŋgazlivu enji ana Mari ga kəsa Magədalala, naŋ ya ti ahaslani Yezu àgariaba seteni a adəskəla ni. ¹⁰Naŋ nakəŋ àra èpia Yezu a ti òru ga məhi ma gani ana ndam ya təbu akaba Yezu ahaslani ni. Òru àdi ahər ana tay ti nday təbu titəwi, bəruv awər tay. ¹¹Mari nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Yezu naŋ àbu, nìpia naŋ a. » Ay ma gayaŋ ya àhi ana tay ni ti təgəsiki ndo.

¹²Kələŋ gani ndam *mədfəbay Yezu cə təbu takoru a kəsa ciḃ-ciḃeni vu ti, Yezu àŋgazlivu ana tay. Àŋgazlivu ana tay ti vu gayaŋ ni akadfa ya àŋgazlivu ana Mari ni do. ¹³Nday nakəŋ day təsləkabiya ga

manjəhadfi ma gani ana ndam mədfəbay Yezu ndahaŋ na. Tàra təŋgəhadfi ana tay a nahkay ti nday nani təgəsiki ma gatay ya təŋgəhadfi ana tay ni ndo keti.

¹⁴Kələŋ gani ka ya ti ndam mədfəbay naŋ kru mahar bəlaŋani ni təbu təzum zlam nahəma, Yezu nakəŋ àŋgazlivu ana tay. Àra àŋgazliva ana tay a ti àləgi ana tay adaba təkəki ahər ke Melefit ndo, təwayay məgəsiki pakama ga ndam ya ti təkəfəm : « Mìpia Yezu a, àŋgaba e kisim ba » ni ndo palam. ¹⁵Mək àhi ana tay ahkado : « Dəgum ka hədf ga məlaŋ ni dək, humioru *Ma Məweni Sulumani ana mis ya Melefit àgra tay a ni dək. ¹⁶Maslaŋa ya ti àfəkua ahər a akaba àbara ni ti Melefit amahəŋgay naŋ. Ay maslaŋa ya ti àfəku ahər ndo ni ti Melefit aməgəs naŋ àna seriya. ¹⁷Nday ya ti təkəku ahər a nahəma, məfəku ahər gatay ni ara asərvu nahkay hi : atagariaba seteni ana mis àna slimi goro a ; atəzlapay àna ma həma ndahaŋ ya nday təsər do ni ; ¹⁸tamal ti təgəs gavaŋ àna ahar ahkay do ni tisi zlam makədf mis day, zlam nday nani atəgri araŋa ana tay do ferera ; tamal ti təkəki *ahar ka ndam ya təkəsəy do ni, ndam nday nani ataŋgaba. »

Melefit azoru Yezu a huḃ melefit vu

(Luk 24.50-53 ; Təwi 1.9-11)

¹⁹Bay geli Yezu àra àhia pakama na ana tay a nahkay ti Melefit àzoru naŋ agavəla a huḃ melefit vu, mək ànjəhad kà ahar ga daf ge Melefit, a məlaŋ ga gədfakani vu. ²⁰Kələŋ gani ndam *asak ga Yezu ni ti ni təsləka, təhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis ga hədf ga məlaŋ ni dək. Bay geli àvi njeḃfa ana təwi gatay ya təgray ni àna məgrikivu zlam

⁸⁸16:8 A wakita ndahaŋ bu ni ti ma ga Mark àndava ahalay a.

ndahaŋ ya ti mis tìpi ɗay-ɗay ndo ni ana
tay.] *

*16:20 A wakita ndahaŋ bu ni ti wakita ga Mark andav àna 9-20. Ay a wakita ndahaŋ bu ka mɛlaŋ ga 9-20 ti andav nahkay hi : « Wál ni tɛhɛŋgri ere ye ti àgravu ni ɗek àna ata Piyer akaba ndam maɗɓay Yezu ndahaŋ ni, tɛzlapaki kay ndo. Kɛlɛŋ gani Yezu àna ahàr gayɛŋ àslɛroru ndam maɗɓay naŋ ni gwar egezi ka mɛlaŋ ya fat azlɛrɛvaya ni akaba gwar agavɛla ka mɛlaŋ ya fat adiyu ni ga mɛhiani ana mis Melefit amahɛŋgay mis ga kaŋgay-kaŋgayani. Ma gani nani ti njɛlata, amɛmbatvu ɗay-ɗay do. »

Ma Mūweni Sulumani ya Lūk àbēki ni

Ere ye ti mādēmki ka Ma Mūweni Sulumani ya Lūk àbēki ni

Maslaṅa ya ti àbēki wakita ge Lūk ni àdāfay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nēngu ni, kwa ka mən-jēki gani ndam ga Yezu dēk tēsera àbēki ti Lūk bay ya tāgrakabu tūwi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Mēsēra, bay ya àbēki wakita ge Lūk ni ti àbēki Tūwi ga ndam asak ga Yezu day naṅ gani (Lūk 1.1-4, Tūwi 1.1). A Tūwi ga ndam asak bu àdēm « leli » (16.10-17 ; 20.5-15 ; 21.1-18 ; 27.1-28.16), nahkay mēsēra bay ya àbēki wakita ni tēsawadā akaba Pol a.

Lūk àbiki wakita gayan cūeni ni ana Teyūfil (1.3). Way Teyūfil way ti mēsēr do ; slimi gayan ni awayay adēmva « Bay ya ti awayay Melefit ni. » Lūk azalay naṅ « gādakani goro » : bi naṅ bay ge elimeni, bi àpəl siṅgu ga magraya wakita na ti naṅ ; àfōkia ahār ka Yezu a, ay Lūk àbiki wakita ti mīci pakama àki ka Yezu lala (1.4). Lūk awayay ti mis dēk tēsēr pakama àki ka Yezu lala.

Lūk àsēra ma Gres a lala, àbēki ti akadā ga ndam mēsēr zlam ya tēbēki wakita ka sarta ga Yezu ni. Awayay ti mis tēsēr ere ye ti àgravu ni àgrava ededīṅ ededīṅena, nahkay àdāfay slimi ga bēbay ya tēgur had ka sarta gani ni (1.5 ; 3.1) ; ka sarta gani nani mis tacal vi ti àna slimi ga bēbay nahkay.

Lūk àṅgəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdēm ni akadā ga ata Meciyū nday ata Mark ya tāṅgəhad ni : Yezu ànjēki ke tūwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Ay akadā ge Meciyū ya àgray ni Lūk day ànjēki ti ke miwi ga Yezu (1-2) ; ka mēlaṅ nani akaba ka mēlaṅ ndahaṅ àṅgəhad zlam ya ti naṅ naṅani èci-fīṅa kē mis ndahaṅ a, èjēṅgey a wakita ndahaṅ bu ndo ni (1.3).

Ga Yezu ya àṅgəgalay Melefit ni ti ata Meciyū nday ata Mark tāṅgəhadā ma gana, ay ti Lūk àṅgəhadā àtama gatay na (3.21 ; 5.16 ; 6.12 ; 9.18, 28-9 akaba ndahaṅ). Àdāfa tūwi ga Məsuf Njəlatani ya àgray na daya (1.35, 41, 67 ; 2.25-27 ; 3.16, 22 ; 4.1, 14, 18 ; 10.21 akaba ndahaṅ). Àṅgəhad ahəmamam wāl ndahaṅ tādəbay Yezu, Melefit day àṅgəgay tay ni (1.39-56 ; 7.37-50 ; 8.2 ; 23.27-28, 49 ; 24.1), akaba ahəmamam Yezu awayay ndam talaga ni (4.18 ; 6.20 ; 7.22 ; 11.41 ; 12.23 ; 14.13, 21 ; 18.22 ; 19.8 ; 21.2-3). Àṅgəhad ahəmamam Yezu awayay ndam magudar zlam ya tambatkaba majalay ahār gatay a ni daya (5.32 ; 7.34, 37-50 ; 15.1-7, 10 ; 18.13-14 ; 19.7-10).

Pakama ya Lūk ànjiki ana Teyūfil ni

1 Nəbukki wakita hini ana nak, Teyūfil goro ni.

Nəhuk nahəma, mis kay təkadva, tēbēkia zlam ya ti tāgravu e kidīṅ geli bu na ka wakita. ²Wudaka tēbēki zlam gani nani ti mis ndahaṅ tēhibiya ana leli a àndava. Nday ya ti tēhi ana leli ni tīpibiya ere ye ti àgravabiya kwa ka mən-jēki gani àna eri gatay gatayana. Nahkay zla ti tūwi gatay ègia ga mēhi pakama ge Melefit ana mis a. ³Ègia mis ndahaṅ ni tēbēkia wakita gatay na nahəma, nu day àbəlafua nawayay nəbukki pakama gani ka wakita, Teyūfil gādakani goro ni. Nawayay nəslamalakabu pakama gani lala, adaba nəcəhakabá ere ye ti àgravu na dēk, kwa ka mən-jēki gani. ⁴Nagraṅ nahkay adaba nawayay ti kēsēr pakama ya kīci ni ti pakama ge jiri ededīṅ.

Məslər ge Melefit àdēm etiwi Zēṅ bay məbaray mis

⁵Ka sarta ya *Erot naṅ bay gādakani ga had ga ndam *Zude nahəma, zal nahāṅ àbu, naṅ bay *maṅgalabakabu mis akaba Melefit, slimi gayan Zakari. Naṅ

ge dini ga Abiya. Wal gayan̄ day wur huɗ ga *Aron̄, slimi gani Elizebet. ⁶Nday cecueni ndam jireni kè eri ge Melefit, tægaskabu *Divi ga Bay Melefit ya tɛbu mɛbɛkiani a wakita ge Mɛwiz ni bu ni, tagray ere ye ti Melefit awayay ti mis tɛgray ni dek. Nday gani mis tɛngɛtɛn̄a zlam magudarani kà tay a do. ⁷Ay ti tiwi bɛza ndo, adaba Elizebet naŋ dɛgɛlani mɛk nday cecueni tigi medewel a àndava.

⁸A vad nahaŋ Zakari naŋ àbu agri tɛwi ana Melefit a *ahay gɛɗakani ge Melefit ni bu, adaba ahar ge tɛwi ga ndam ge dini gayan̄ ènjua. ⁹Kɛlavad ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tihindi Melefit ti mɛdaba mis a bɛlaŋ e kidiŋ gatay ba, ti maslaŋa nani ahuriyu kà mahay ga mɛlaŋ *njɛlatani ni ga mazɛbay haf ya ezi akada ge tersel ni : ka fat nani ti Melefit adaba Zakari a. ¹⁰Sarta ga mazɛbay haf ni àra ènjia ti ahuriyu a ahay ni vu. Mis ndahaŋ dal-dalani ni ti ni nday a dalaka bu, tɛbu tahɛngalay Melefit. ¹¹Eslini *mɛslɛr ge Melefit aŋgazlivu : mɛslɛr ni jika gwar kà ahar ga ɗaf ga zlam ya ti tazɛbaki haf ya ezi àcɛr ni. ¹²Zakari nakɛŋ àra èpia mɛslɛr ge Melefit na ti àbivaya aŋgwaz a, àtia bɛruv a. ¹³Naŋ àbu agray aŋgwaz nahkay nahɛma, mɛslɛr ge Melefit ni àhi : « Kàgray aŋgwaz ba, Zakari, adaba Melefit ècia gayak ya kàhɛngalay naŋ na. Nahkay wal gayak Elizebet emiwukaya wur zalana, akadi slimi gani Zeŋ. ¹⁴Etiweya wur na ti akɛmɛrvu dal-dal àsabay, mis kay day atɛmɛrvu ka ya ti etiweya naŋ a ni. ¹⁵Adaba mam, naŋ gani emigi mis gɛɗakani kè eri ge Melefit. Emisi zum akaba zlam mawɛsani ɗay-ɗay do ; kwa naŋ a huɗ ga mɛŋani bu *Mɛsuf Njɛlatani àniviyu a mɛbɛruv bu dal-dal. ¹⁶Amahɛngarbiyu bɛza ge Izireyel kay afa ga Bay Melefit gatay ti tɛfaki ahàr keti. ¹⁷Amara kama ge Melefit ga mɛhi ma ge Melefit ana mis a.

Melefit amɛvi Mɛsuf akaba njɛɗa akada ya àvi ahaslani ana bay mahɛngaray pakama gayan̄ Eli ni. Amagraŋ tɛwi ga maŋgalabakabu ata bɛŋ ga bɛza akaba bɛza gatay ; mis ya ticiiki slimi ana Melefit do ni amahɛngarbiyu tay ti tɛjalay ahàr akada ga ndam ya ticiiki slimi ana Melefit ni. Nahkay amaslmalikabu mis ana Bay geli ga mɛgri tɛwi. »

¹⁸Eslini Zakari nakɛŋ àhɛngriɗɛŋ, àhi : « Anɛsɛr ma gayak ya kɛɗɛm ni ti jiri ti ahɛmamam ? Adaba nihi leli cueni ata wal goro miŋgia medewel a ni. »

¹⁹Eslini mɛslɛr ge Melefit nakɛŋ àhɛngriɗɛŋ, àhi : « Nu Gabriyel, nu nɛbu kè meleher ge Melefit kɛlavad. Àslɛrkukbiyu nu ti nɛhuk ma sulumani ya kici ni. ²⁰Nihi ti akazlapay koksah, akɛɗɛm ma va do, si ere ye ti nɛhuk ni amagraŋa ɗay, adaba kɛgɛskabu pakama goro ndo. Nɛhuk nahɛma, ere ye ti nɛɗɛm ni ti amagraŋu àna vad gani. »

²¹Ka sarta ya Zakari naŋ a ahay bu ni ti mis ya a dalaka bu ni tɛbu tajɛgay naŋ. Àra àpɛsviya a mɛlaŋ *njɛlatani ni va ti àhɛlia ahàr ana tay a. ²²Ka ya ti àhɛraya ni ti èsliki mɛɗɛm ma va do. Nahkay mis ni tɛsɛra èpibiya araŋa a mɛlaŋ njɛlatani ni ba. Naŋ nakɛŋ àzlapay koksah, adadi ahar ana tay cilin̄.

²³Nahkay naŋ àbu agri tɛwi ana Melefit. Sarta ge tɛwi gayan̄ ni àra àndava ti àslɛka ɔru a magam gayan̄. ²⁴Kɛlaŋ gani wal gayan̄ Elizebet àzay huɗ. Àra àza huɗ na ti ànjɛhad a ahay bu kiya zlam, àhɛraya e mite va ndo. Àɗɛm : ²⁵« Ere ye ti àgrakuvu ni ti tɛwi ga Bay Melefit goro. Nihi ti àjnɛakia nu a, àzɛkua mimili kè eri ge mis a. »

Mɛslɛr ge Melefit adɛm etiwi Yezu

²⁶Ka ya ti Elizebet naŋ a huɗ kiya muku nahɛma, Melefit àslɛrbiyu mɛslɛr gayan̄ Gabriyel a kɛsa nahaŋ vu. Kɛsa nani ti tɛzalay Nazaret, ka had *Gelili. ²⁷Àslɛrkibiya ka wur dahalay

nahaŋ, slimi gayan Mari. Wur dahalay nani ti tëvia ana zal nahaŋ a ; slimi gani Zuzef, naŋ wur huđ ge Devit. Ay ti àzay naŋ faŋ ndo. ²⁸ *Məslər ge Melefit nakəŋ àrəkioru ka wur dahalay ni, àhi : « Nəgruk sa. Nak ti Melefit awayay kur, agruk sulum gayan. Bay Melefit naŋ àbu akaba kur. » ²⁹ Wur dahalay ni àra ècia sa ga məslər ge Melefit na ti àhəlia ahàr a. Àhi ana ahàr ahkado : « Sa ga mam nahkay mam ? » ³⁰ Eslini məslər ge Melefit nakəŋ àhi : « Kàgray aŋg-waz ba, Mari, adaba kəŋgəta zlam sulumana afa ge Melefit a. ³¹ Kara kazay huđ wudak. Nahkay kara kiwi wur zalani, akədi slimi gani Yezu. ³² Wur nani emigi mis gəđakani. Melefit naŋ agavəla driŋ aməđəm wur nani ti Wur gayan. Bay Melefit aməfiyu naŋ a bay ge Devit bəŋ ga bəŋani ya àzum ahaslani ni vu, ³³ aməgur bəza huđ ge Zekup ga kaŋgay-kaŋgayani, bay gayan amandav day-day do. »

³⁴ Eslini Mari àhi : « Nu nəsər zal do ni ti, anazay huđ gani ti ahəmamam ? » ³⁵ Məslər ge Melefit ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « *Məsuf Njəlatani amərəkuka, Melefit naŋ agavəla driŋ amagray ti kànjəhad a njəda gayan bu akada ya kanjəhad e zəh-weri ga məŋgəhaf bu ni. Nahkay wur ya ekiweya ni naŋ njəlata, Melefit amazalay naŋ Wur gayan. ³⁶ Nihi Elizebet wur ga ndam gekuli ni, naŋ ya ti mis təđəm naŋ dəgəlani ni, ku ègia medewel a nəŋgu ni àza huđ a kiyi muku, wur zalani àniviyu. ³⁷ Adaba mam, ere ye ti Melefit èsliki magrani do ni ti àbi. » ³⁸ Mari nakəŋ àra ècia ma gayan na ti àhi : « Nu ti nu wal məgri təwi ana Bay Melefit. Ere ye ti kəhu ni mągrakuvu ti ! » Eslini məslər ge Melefit ni àsləka, àmbər bu naŋ.

Mari naŋ àbu afa ge Elizebet

³⁹ Ka sarta gani nani Mari àsləka, àcəloru ke weceweceni gwar a həma vu, a kəsa nahaŋ vu ka had *Zude. ⁴⁰ Òru

ènjəa ti àhuriyu a ahay vu afa ga Zakari, àgri sa ana Elizebet wal ga Zakari ni. ⁴¹ Elizebet àra ècia sa ga Mari na ti wur ya ti a huđ gayan bu ni àdaday. Eslini *Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana Elizebet a, ⁴² mək naŋ nakəŋ àdiki ana zlahay kay kay, àđəm : « Nak ti Melefit àgruka zlam sulumana àtama ga wál ndahaŋ na đek. Àgria sulum ana wur gayak ya a huđ bu na daya. ⁴³ Nu way ti məŋ ga Bay goro mąra afa goro a way ? ⁴⁴ Ka ya ti nici sa gayak ni ti wur ya a huđ goro bu ni àdada àna məmərana. ⁴⁵ Nak kəbu àna məmərani adaba kəfəkia ahàr ka Bay Melefit a, kəsəra amagray ere ye ti àhuk aməgruk ni. »

Mari àzləbay Melefit

⁴⁶ Eslini Mari nakəŋ àđəm ahkado : « Àna məbər uv goro đek nəđəm Bay Melefit goro naŋ gəđakani dal-dal, ⁴⁷ nu nəbu àna məmərani kay adaba Melefit naŋ àbu ahəŋgay nu ; ⁴⁸ adaba mam, nu nisli araŋa do, nəgri təwi ana naŋ, ay ti àjalakua ahàr a. Nahkay kwa kani mis ya təbu ni đek atəđəm nu nəbu àna məmərani dal-dal ga kaŋgayani. Mis ya etiwu tay kama ni đek day atəđəm nahkay. ⁴⁹ Atəđəm nahkay adaba Melefit esliki magray zlam đek, àgrua zlam gəđákana.

Melefit ti naŋ njəlata !

⁵⁰ Ndam ya tabəhadı mirdim ni ti awayay tay, agri sulum gayan ana tay akaba ana bəza huđ bəza huđ gatayani. ⁵¹ Àgra təwi ga njəda àna ahar gayan a ; ndam ya ti zləbay àniviyu ana tay ni ti àgrikaba ahàr ana tay a kway-kwayay.

⁵² Bəbay day àhələba tay a bay gatay ba ; ndam ya ti tišliviyu a mis vu do ni ti àhələya tay agavəla.

⁵³ Ndam ya ti ləwir àwər tay ni ti àvia zlam sulumana ana tay a, tərəha àna nañ a ;

ndam ge elimeni ti ni àgara tay a, tàsləka ahar gatay zlam zlam.

⁵⁴ Ndam *Izireyel ti nday ndam məgri tūwi ana Melefit, nahkay àjənakia tay a ;

sulum gayəñ ya àdəmbiyu aməgri ana tay ni àgəjəzłki ahər ndo.

⁵⁵ Sulum gani nani ti àhibiya ma gana ana ata bəñ geli ahaslana, àdəm aməgri ana Abraham akaba ana bəza huđ gayəñ ga kañgay-kañgayani. »

⁵⁶ Mari àra àzləba Melefit a nahkay ti àpəsiyu afa ge Elizebet agray kiya mahkər ; kələñ gani àsləkabiya, àra a magam a.

Tiwi Zeñ bay məbaray mis ni

⁵⁷ Kiyi ge Elizebet àra ènjia ti èweya wur zalana. ⁵⁸ Àra èweya wur na ti àmərva : ndam mahay gayəñ akaba ndam gayəñ tàra ticia Melefit àgria sulum gayəñ a ti nday day təmərva. ⁵⁹ Wur ni àra àgra vad azlalahkər a nahəma, mis tàra ge *mekeli kudi a. Tàra tèkelia kudi na ti tawayay tedi slimi ga bəñani Zakari. ⁶⁰ Ay ti məñani àdəm : « Aha, kàzalum nañ nahkay ba, slimi gayəñ Zeñ. » ⁶¹ Tàra ticia ma ga wal na ti tēhi : « Maslaña àbi e dini gayak bu təzalay nañ Zeñ bi timey. » ⁶² Nahkay tēdadi ahar ana bəñ ga wur ni, ti mēdēfiaya slimi ya nañ awayay mēdiani ana wur ni ana tay a. ⁶³ Mək Zakari nakəñ èhindifiña pələngaf kà tay a. Tàra tēzibiya ti àbəkia : « Slimi gayəñ Zeñ. » Gayəñ ya àra àbəkia nahkay ni ti àgria ejep ana mis na dek. ⁶⁴ Ka gani nani Melefit àhəlikaba ma ana Zakari nakəñ a, àzlapay huya, àdi ana mazləbay Melefit. ⁶⁵ Ere ye ti àgravu ni ti àsia aṅgwaz ana ndam mahay gayəñ na dek. Ma gani nani àhəndoru ka had *Zude a kəsa ya ka həma ni

vu dek. ⁶⁶ Ndam ya ticia pakama nana ni dek ti tēbu təjalaki ahər, tēdəm ahkado : « Wur nani ti emigi mam ? » Wur ni ti njəda ge Melefit àbu akaba nañ edediñ.

Zakari ahəngri ma ge Melefit ana mis

⁶⁷ Eslini *Məsuf Njəlatani èsliva ana Zakari bəñ ga wur na a vu va. Nahkay àhəngaraya pakama ge Melefit a, àdəm ahkado :

⁶⁸ « Mazləbay Bay geli, Melefit ga ndam *Izireyel ni, adaba àra àmənjayaya ndam gayəñ a, àmba tay a.

⁶⁹ Melefit àslərbiya bay njəda-njədani ga mahəngay leli a.

Bay njəda-njədani nani ti wur huđ ge Devit bay məgri tūwi ana Melefit ni.

⁷⁰ Pakama gani nani ti àhibiya ana ndam njəlatani ya tahəngaray *pakama gayəñ ahaslani na, mək nday day tēhəngria ana mis a.

⁷¹ Àdəm amahəngafəña leli kà ndam ezir geli a, ti ndam ya tawayay leli do ni tisliki ke leli va ba.

⁷² Àgria sulum gayəñ ana ata bəñ geli a, àjalakia ahər ka pakama gayəñ ya àwəlkabu akaba tay na.

Pakama gayəñ ya àwəlkabu akaba gatay ni ti njəlata.

⁷³ Àjalakia ahər ka mbaday gayəñ ya àmbadi ana Abraham bəñ geli na.

A mbaday gayəñ ni bu àhi ⁷⁴ amahəngafəña leli kà ndam ezir geli a

ti aṅgwaz àwərfəña leli kà tay a va ba, ti mēfəki ahər ke Melefit, məzləbay nañ,

⁷⁵ ti mīgi ndam jireni, ndam njəlatani kē eri gayəñ

duk abiviyu ana mandav ga vad ga sifa geli. »

⁷⁶ Zakari nakəñ àdəm keti :

« Nak zla nahəma, wur goro, atəzalay kur bay mahəngaray *pakama ge Melefit.

Nañ agavəla driñ !

Atəzalay kur nahkay adaba akədi kama ana Bay gədfakani geli ga maslamalikabu divi,

⁷⁷ ga məhiani ana ndam gayəŋ ni ti təsər Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kə tay a, amahəŋgay tay.

⁷⁸ Melefit geli ni ti awayay leli, agri sulum gayəŋ ana leli dal-dal.

Nahkay amara masladı mələŋ ana leli kwa agavəla akadfa ga fat ya azlərəvaya, asladfay mələŋ ni.

⁷⁹ Amasladı mələŋ ti ana ndam ya ti nday a ləvəŋ bu ni akaba nday ya ti tagrafəŋa aŋgwaz kə kisim a ni, ti mədfəfiki ana leli ahəmamam manjəhadkabu əna sulumani akaba Melefit ni. »

⁸⁰ Zakari nakəŋ əra əndeveriŋə pakama gayəŋ na ti ənjəhad akaba ndam gayəŋ zlam gayəŋ. Nday təbu nahkay ti Zeŋ wur gayəŋ ni naŋ əbu adək, məsər zlam gayəŋ asagakivu adaba Melefit naŋ əbu akaba naŋ. Ənjəhad e gili duk abiviyu ana vadf ya ti əŋgazlivu ana ndam Izireyel vay-vay ni.

Tiwi Yezu

(Meciyə 1.18-25)

2 Ka sarta gani nani ti Egüst *bay gədfakani ga ndam Rom adəmva. Adəm təcəl mis ga hadf ya naŋ agur ni dek, təbəkə slimi gatay ka wakita. ² Macal mis nani ti ye enjenjeni. Əgravu ka ya ti Kiriniyəs agur hadf Siri ni. ³ Nahkay ku way way do dek akoru ka hadf gayəŋ ti təcəl naŋ, təbəkə slimi gayəŋ eslini. ⁴ Ka sarta gani nani ti Zuzef zal ga Mari ni naŋ əbu ka hadf *Gelili a kəsə Nazaret bu. Əra ecia ma ga macal mis na ti əsləkə oru ka hadf *Zude, a kəsə Betlehem vu. Oru eslini ti adaba tiwi bay Devit bəŋ ga bəŋani ahaslani a kəsə gani nani bu. ⁵ Ka ya ti akoru ni ti əzəkivu

wal gayəŋ Mari ju, ti təbəkə slimi gatay a kəsə ga ata bəŋ gatayani bu. Ka gani nani ti wal ni huđ əsliliŋə.

⁶ Töru tınjəa e Betlehem a nday təbu eslini ti vadf ge miwi wur ni enjəa.

⁷ Nahkay naŋ nakəŋ eweya meykweya gayəŋ wur zalana. Əra eweya wur na ti əfiyu naŋ a azana vu mək əfəkad naŋ a kulum vu. Təfəkad wur ni eslini ti adaba mis tisliva a ahay ga ndam mirkwi ni va, mələŋ əbi va bi palam.

Məslər ge Melefit ahi ana ndam majəgay zlam tiwia Krist a

⁸ Ka hadf nani nahəma, ndam majəgay zlam təbu a huđ gili bu, tanjəhad eri ga majəgay zlam gatay ga məlavad. ⁹ Nday təbu eslini ti məslər ga Bay geli Melefit əŋgazlivu ana tay, masladani ga Bay geli Melefit əhərkiə ka tay a ka mələŋ nana, əbövü tay e kidiŋ vu. Təra tipia nahkay ti əbiva aŋgwaz ana tay a dal-dal. ¹⁰ Eslini *məslər ge Melefit ni əhi ana tay ahkado : « Kəgrum aŋgwaz ba. Nihi nahəma, nəzibiyə ma mūweni sulumana ana kuli a. Ndam *Izireyel dek eticia ma gana ti atəmərvi əna naŋ dal-dal. ¹¹ Ma ya ti nəzibiyu ana kuli ni ti nihi : Tiwiyə bay mahəŋgay mis ana kuli kana a kəsə ge Devit ba. Naŋ gani *Krist *Bay gədfakani ya amara ni, naŋ Bay geli gədfakani. ¹² Ere ye ti akəsərüm naŋ əna naŋ ni ti nihi : akədumi ahər ana wur ndeβ-ndebeni a azana bu a kulum bu. »

¹³ Əra adəma nahkay ti ndam ga slaku ge Melefit dal-dal təzlərəvaya a huđ melefit va dekik hūya, nday təbu akaba naŋ, tazləbay Melefit, tədəm : ¹⁴ « Təzləbay Melefit driŋ agavəla ! Ka hadf day ndam ya ti Melefit awayay tay ni tənəhadkabu əna sulumani, araŋə əhəli ahər ana tay ba ! »

Ndam majəgay zlam takoru təmənjiyu Yezu e Betlehem

¹⁵ *Məslər ge Melefit ni t̄ara t̄azl̄əba Melefit a nahkay ti t̄as̄l̄əkaf̄əŋa k̄a ndam majəgay zlam na, t̄aŋgoru a huđ melefit vu. T̄ara t̄as̄l̄əkaf̄əŋa k̄a tay a ti nday ti ni t̄əđəm e kid̄iŋ gatay bu : « Mədəgum bəđak e Betlehem, makoru miṙəmbiyu ere ye ti əgravu, Bay Melefit əhi ana leli ni kwa. »

¹⁶ Nday nakəŋ t̄əzoru asak kirim-kirim, t̄oru t̄ədi ah̄ar ana Mari nday ata Zuzef akaba wur ndeβ-ndeβeni ni, naŋ mandəhadani a kulum bu. ¹⁷ T̄ara t̄iṙia wur na ti t̄aŋgəhad̄ pakama ga məslər ge Melefit ya əhiki ana tay ka wur ni. ¹⁸ Mis ya t̄icia ma ga ndam majəgay zlam ya t̄aŋgəhad̄i ana tay na ti əgria ejep ana tay a đek. ¹⁹ Mari ti ni əgəskabá ma na đek a ah̄ar gayan̄ va, naŋ əbu ad̄əgəz̄l̄ki ah̄ar dal-dal. ²⁰ Kələŋ gani ndam majəgay zlam ni t̄as̄l̄əka. Nday əna məmərani, t̄az̄l̄əbay Melefit azuhva zlam ya t̄ici akaba t̄iṙi ni đek. Zlam gani nani đek əgrava akada ga məslər ge Melefit ya əhi ana tay na.

Taŋgazli Yezu ana Melefit a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit bu

²¹ Wur ni əra əzuma vad̄ a azlalahkər nahəma, *t̄əkeli k̄əđi, t̄ədi slimi Yezu. Slimi nani ti slimi ya ti *məslər ge Melefit ədi mən̄jəđ mazay huđ gayan̄ ni.

²² Wal ni əra əsaya đaf e mite va ti si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni t̄əđəm naŋ əgia n̄jəlatana keti kwa akada ge *Divi ge Melefit ya M̄uwiz əbək̄i a wakita gayan̄ ni bu ni. Nahkay t̄oru nday ata zal gayan̄ Zuzef a Zeruzalem ga maŋgazli wur ni ana Bay geli Melefit, ²³ adaba əbu məbək̄iani

e Divi ga Bay geli Melefit bu, Melefit əđəm ahkado : « Meykweya zalani lu emigi n̄jəlata, naŋ ga Bay geli Melefit.† » ²⁴ Nahkay si t̄əbi kurkoduk c̄u ahkay do ni bəza ga guđuk-guđuk c̄u ana Bay Melefit akada ya əbu məbək̄iani e Divi ga Bay Melefit bu ni kwa.‡

Simeyoŋ nday ata Ana t̄əhəŋgri ma ge Melefit ana mis

²⁵ Eslini zal nahaŋ naŋ əbu a Zeruzalem, slimi gayan̄ Simeyoŋ, naŋ gani mis jireni, ahəŋgrioru ah̄ar a had̄ ana Melefit, naŋ əbu ajəgay bay ya ti Melefit aməslərbiyu ga mahəŋgay ndam *Izireyel ni. Simeyoŋ gani *Məsuf Njəlatani naŋ əbu akaba naŋ. ²⁶ A vad̄ nahaŋ Məsuf Njəlatani əhiaba, əhi : « Wuđaka kəmət nahəma, ekipia *Krist *Bay gəđakani ya Bay Melefit aməslərbiyu ni day kwa. » ²⁷ Nahkay ka fat ya ti ata bəŋ ga Yezu nday ata məŋ ga Yezu t̄əzoru Yezu wur gatay ni a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu ga madəbay *Divi ge Melefit ya M̄uwiz əbək̄i a wakita gayan̄ ni bu ni ti, t̄ədi ah̄ar ana Simeyoŋ nakəŋ. Naŋ eslini əndava, adaba Məsuf ge Melefit əzoya naŋ a. ²⁸ Simeyoŋ nakəŋ əra əṙia wur na ti əzay naŋ a ah̄ar vu, əgri s̄əsi ana Melefit, əđəm :

²⁹ « Nihi nahəma, Bay goro ni, ere ye ti kəhu ni ti kəgra əndava.

Nu evidi gayak, kebesey məvu divi ti n̄əmət əna sulumani.

³⁰ Adaba n̄iṙia bay ya ti kəslərbiyu ga mahəŋgay mis na əna eri goro a,

³¹ maslaŋa ya ti kəzaba naŋ k̄ə meleher ge mis ga mələŋ na đek ni.

³² Naŋ gani amaslad̄i mələŋ ana mis, ti mis ya ti nday ndam *Zude do ni đek day t̄əsər kur.

†2:23 Məŋjay Mahərana 13.2, 12, 15.

‡2:24 Məŋjay Levi 12.8.

Nahkay mis dek atazləbay ndam Izireyel, ndam gayak ni, azuhva nañ.[¶] »

³³ Ata bəñ ga Yezu nday ata məñ ga Yezu tàra ticia ma ga Simeyoñ ya ədəmki ka wur na ti àgria ejep ana tay a dal-dal.

³⁴ Eslini Simeyoñ nakəñ àhəngalay Melefit ti məgri sulum gayanə ana tay, mək àhi ana Mari məñ ga wur ni : « Azuhva wur hini nahəma, ndam Izireyel ndahañ kay atanəgoru kələñ, nday ndahañ kay ti ni atoru kama. Melefit aməngazlay nañ, ay ti mis atəgəskabu nañ do ; ³⁵ nahkay aməngazlaya zlam ya mis kay təjalay a ahàr gatay bu na vay-vay. Nak Mari ti ni, akacakay daliya, ekitəwi akada ge mis ya tətəhada àna maslalam a gək ni. »

³⁶⁻³⁷ Wal nahañ nañ àbu, nañ wal mahəngaray pakama ge Melefit, slimi gayanə Ana. Nañ wur ge Fenəwel zal Eser.[§] Vi gayanə dekeni kru kru azlalahkər mahar fad, ègia medewel a dal-dal. A dahalay gani nahəma, àda zal a, tivikabu vi adəskəla, mək zal ni àmətka. Zal gayanə ni àra àməta ti ànjəhad ka ahàr gayanə, nañ wal madakway. Ka sarta gani nani ti nañ àbu akoru a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni vu kəlavad. Mələfat akaba məlavad gani do dek azləbay Melefit eslini àna məgəs *ndəra akaba àna mahəngalay nañ. ³⁸ Ka ya ti Simeyoñ nañ àbu azlapaki ka Yezu nahəma, wal madakway ni ènjia bilegeni. Àra ènjia ti àgri susi ana Melefit. Mis ndahañ təbu eslini tajəgay vad ya ti Melefit amahəngay Zeruzalem ni. Eslini wal nakəñ àhəngri pakama ge Melefit ya ədəmki ka wur ni ana tay dek.

Ndam ga Yezu tənğa a Nazaret a

³⁹ Ka ya ti ata Zuzef nday ata Mari təđəba *Divi ga Bay Melefit ya àbu

məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na dek ti təsləka àna wur na, tənəgoru a kəsa gatay vu a Nazaret ka had *Gelili.

⁴⁰ Nday təbu eslini ti wur ni nañ àbu adək, njəda gayanə day asagay. Zlam day àsəra kay ; Melefit awayay nañ, nañ àbu agri sulum gayanə.

Ere ye ti Yezu àgray ka ya ti vi gayanə kru mahar cə ni

⁴¹ Ata Zuzef nday ata Mari takoru a Zeruzalem tagrabiya wuməri ga *Pak kilevi. ⁴² Yezu àra àzuma vi a kru mahar cə ti tòru akaba ata bəñani ata məñani a Zeruzalem akada gatay ya tagray kilevi ni. ⁴³ Tàra təgraba wuməri na àndava ti mis dek təsləka tənəgoru a magam gatay. Ka ya ti mis ni təsləka ni ti Yezu àsləka ndo. Ànjəhad a Zeruzalem ka məsər ga ata bəñani nday ata məñani do. ⁴⁴ Nday təđəm bi nañ àbu asləka akaba ndam gatay ya təsawadəy akaba tay na. Nahkay təsawadəy ruk, day kwa ti təđəbay nañ àkibu ka ndam gatay ni, ⁴⁵ ay tədi ahàr ndo. Tàra tədi ahàr ndo ni ti tənəgoru a Zeruzalem, təđəboru nañ.

⁴⁶ A vad ya mahkər gani day kwa ti tədi ahàr a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu. Nañ àbu manjəhadani digusa e kidin ge müsisi gəđakani gatay ni bu, abi slimi ana ma gatay ya təđəm ni, ehindifinə ma kà tay a daya. ⁴⁷ Eslini mis ya təbi slimi ana ma gayanə ni dek təgra ejep a, adəba àsəra zlam a kay, àhəngarfəñ kà pakama lala. ⁴⁸ Ata bəñani nday ata məñani tàra tədia ahàr a ti təgra ejep a dal-dal àsabəy. Eslini məñani àhi ahkado : « Kəgri ere hini ana leli ti kamam, wur goro ? Nihi ahàr àhəliaba ana leli ata buk a dal-dal ga madəbay kur a. » ⁴⁹ Àra ècia ma ga məñani na ti àhi ana tay ahkado : « Kəđəbum nu ti kamam ? Inəy ananjəhad a dalaka ga ahay

[¶]2:32 Məñjay Izayi 42.6 ; 49.6 ; 52.10.

[§]2:36-37 Eser ti wur ge Zekup ; ègia slimi ge dini a.

ga Baba bu ni ti kəsərümki do aw ? »
⁵⁰ Ay ti ata bəḡani ata mənəni ticiaba ma
 gayan̄ ya àhi ana tay na ndo ferera.

⁵¹ Kələḡ gani təsləka akaba Yezu a,
 tōru a Nazaret. Naḡ àbu aḡəsiki ma
 ga ata bəḡani ata mənəni. Mənəni zla
 nahəma ajalakioru ahàr ka zlam gani
 nani ya àgravu ni dek. ⁵² Yezu nakəḡ
 ka ya ti adək ni asərkivu zlam àkivu.
 Àbəlafəḡa kè Melefit a àkiva, mis day
 àbəlafəḡa kà tay a àkiva.

**Pakama ge Zeḡ bay məbaray
 mis ya àhi ana mis ni**

(*Meciya 3.1-12 ; Mark
 1.1-8 ; Zeḡ 1.19-28*)

3¹⁻² Àra àpəsa vi a bəl ti Melefit àhi
 ma gayan̄ ana Zeḡ wur ga Zakari a
 huđ gili bu. Ka sarta gani nani ti Tiber
 *bay gəđakani ga ndam Rom àzumva
 a bay gayan̄ va vi kru mahar zlam ;
 àfiya Pons Pilet a bay ga had ga ndam
 *Zude va ; *Erot agur had *Gelili ; Filip
 wur ga mənəni agur had Ituri akaba had
 Tresenitit ; Lisaniyas agur had Ebileḡ.
 Anna nday ata Kayif nday gəđakani ga
 ndam *maḡalabakabu mis akaba Mel-
 efit. ³ Melefit àra àhia ma ana Zeḡ a
 nahkay ti Zeḡ nakəḡ asawaday kà gəvay
 ga zalaka *Zurdeḡ, eveliḡ tekesl. Naḡ
 àbu ahi ana mis : « Mbatumkaba ma-
 jalay ahàr gekuli a. Tamal kàmbatumk-
 aba majalay ahàr gekuli a ti *nabaray
 kuli. Nahkay ti Bay Melefit ambərfəḡa
 zlam magudarani gekuli ni kè kuli a. »

⁴ Nahkay ma ya ti Izayi bay mahəḡ-
 garay *pakama ge Melefit àbəki a wakita
 gayan̄ ni bu ni àgrava. Àđəm ahkado :
 « Maslaḡa azlah a huđ gili bu, dəḡḡu
 gayan̄ ahəndabiyu.
 Àđəm ahkado : “Slamatumikabu divi
 ana Bay gəđakani.

Ahàr àđəm divi gayan̄ m̀ala ndələba.

⁵ Had atərhəvu a zlur-zlur vu dek,

həma akaba mələḡ đarani dek etebesvu,
 divi mađəḡwani etigi ndələba,
 divi maḡədavani atəslamalavu.

⁶ Nahkay mis dek etipi ge Melefit ya
 ahəḡgay ndam gayan̄ ni.”** »

⁷ Eslini mis kay tərəkia ke Zeḡ a, ti
 m̀abaray tay. Zeḡ nakəḡ naḡ àbu ahi
 ana tay : « Lekuləm ti medėkw ! Way
 àhi ana kuli dəḡuma afa goro a ti kà-
 tamumfəḡa kà məzum bəruv ge Mel-
 efit ya ara azumki ke mis wudak na
 way ? ⁸ Tamal ti kàmbatumkaba majalay
 ahàr gekuli a edeđiḡ edeđiḡena ti grum
 təwi ya ti adafaki lekuləm kàmbatumva
 ni. Iḡgay bəḡ ga bəḡ gekuli Abraham,
 nahkay akatamum ti kəhumi ana ahàr
 ba, adəba nəhi ana kuli nahəma, Mele-
 fit esliki məhiani ana akur nday ndani
 tḡgi bəza huđ ga Abraham day, agravu.
⁹ Si kəgrum təwi sulumani kwa. Do ni
 ti Melefit àḡjəkia ka matrađ kuli a àn-
 dava, aḡri ana kuli akada ge mis ya mən̄
 ga zlam gayan̄ tiwi bəza sulumani do ni
 ti, azay zləba gayan̄ ekeleba tay a, abiyu
 tay a aku vu ni. »

¹⁰ Eslini mis kayani ni təbu tihindifiḡa
 ma, təhi : « Nahkay ti leli hi ti m̀aḡray
 ahəmamam ? » ¹¹ Zeḡ nakəḡ ahəḡḡrifəḡ
 ana tay, àđəm ahkado : « Maslaḡa ya ti
 endəwi gayan̄ cə ni ti m̀əđifəḡa bələḡ
 ana maslaḡa ya ti gayan̄ àbi fererani na.
 Nahkay day maslaḡa ya ti zlam məzu-
 mani àfəḡ ni ti m̀əvi ana maslaḡa ya àfəḡ
 bi ni. »

¹² Eslini ndam *məhəl hadam tərəkia
 ti m̀abaray tay bilegeni. Nday nakəḡ
 tihindifiḡa ma, təhi : « Məsi ! Leli ti
 m̀aḡray ahəmamam ? » ¹³ Naḡ nakəḡ
 ahəḡḡrifəḡ ana tay, àđəm : « Lekuləm
 nahəma, kihindumfiḡa hadam kè mis a
 àtamkia ka ga ḡgumna ya àhi ana kuli
 ni ba. »

¹⁴ Ndam slewja tihindifiḡa ma daya.
 Təhi : « Leli timey, m̀aḡray ahəma-

**3:6 Izayi 40.3-5.

mam ? » Àhi ana tay : « Lekulum ti kəhəlumfəŋa siŋgu kè mis ga njəda ba, ahkay do ni àna məsəki malfada ka tay a ba. Həlum siŋgu ya ŋgumna apəli ana kuli ni ciliŋ. »

¹⁵ Mis macakalavani ye eslini ni təbu tajəgay ere ya amagravu ni. Təhi ana ahər : « Zeŋ ti bi naŋ *Bay gədakani ya amara ni aw ? » ¹⁶ Eslini Zeŋ àhi ana tay dək : « Nu ti nabaray kuli àna yam. Ay ti maslaŋa nahaŋ naŋ àbu ara. Naŋ gani nani ti njəda gayanŋ àtama goro a. Nu ti way ga mepicehiaba ezewed ga kimaka gayanŋ a di way ? Naŋ zla nahəma amara məbaray kuli àna *Məsuf Njəlatani akaba àna aku. ¹⁷ Emedekaba mis a akada ge mis ya àza hijid gayanŋ a ahar va, ahar hay àna naŋ ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmət day-day do. »

¹⁸ Nahkay Zeŋ nakəŋ naŋ àbu ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis. Àhi ma ndahaŋ gərgəri kay ana tay, awayay ti təgəskabá. ¹⁹ Ka sarta gani nani ti Erot bay ga had Gelili ni àgudara zlam a. Wur ga məŋ ga Erot àbu, wal gayanŋ slimi gani Erodiyat. Erot àzafəŋa wal ga wur ga məŋani na. Erot àgudara zlam ndahaŋ a kay, nahkay ti Zeŋ àləgi azuhva zlam gayanŋ ya àgudar ni dək. ²⁰ Àra àləgia ti Erot nakəŋ àgudarkivu zlam keti : àfiyu naŋ a danŋay vu.

Baray ga Yezu

(*Meciyu 3.13-17 ; Mark 1.9-11*)

²¹ Ka ya ti mis dək *təbaray ni ti Yezu day àbara. Àra àbara, naŋ àbu ahəŋ-galay Melefiti ti hud melefiti àzləkvaba, ²² *Məsuf Njəlatani àhərkiaya. Àhərkiaya ti akada ga kurkoduk ya ahər ni ; mis tipia. Eslini dəŋgu àhəndabiyu a hud melefiti bu akada dəŋgu ge mis, àhi : « Nak ti wur goro, nawayay kur dal-dal, kəməru məbərur dal-dal. »

Ata bəŋ ga bəŋ ga Yezu

(*Meciyu 1.1-17*)

²³ Ka ya ti Yezu ànjəki ke təwi gayanŋ nahəma, vi gayanŋ agray kru kru mahkər. A majalay ahər ge mis bu ni ti Yezu naŋ wur ge Zəzef. Zəzef ti ni naŋ wur ge Heli, ²⁴ Heli wur ga Matat, Matat wur ge Levi, Levi wur ge Melsi, Melsi wur ga Janay, Janay wur ge Zəzef, ²⁵ Zəzef wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ga Amos, Amos wur ga Nahum, Nahum wur ge Esili, Esili wur ga Nagay, ²⁶ Nagay wur ga Mat, Mat wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ge Semiŋ, Semiŋ wur ga Zosek, Zosek wur ga Zəda, ²⁷ Zəda wur ga Yohanaŋ, Yohanaŋ wur ga Resa, Resa wur ga Zorobabel, Zorobabel wur ga Salatiyel, Salatiyel wur ge Neri, ²⁸ Neri wur ge Melsi, Melsi wur ga Adi, Adi wur ga Kosam, Kosam wur ge Elimadam, Elimadam wur ge Er, ²⁹ Er wur ga Yezu, Yezu wur ge Eliyezer, Eliyezer wur ga Zorim, Zorim wur ga Matat, Matat wur ge Levi, ³⁰ Levi wur ga Simeyoŋ, Simeyoŋ wur ga Zəda, Zəda wur ge Zəzef, Zəzef wur ga Yonam, Yonam wur ge Eliyakim, ³¹ Eliyakim wur ge Meleya, Meleya wur ga Mena, Mena wur ga Matata, Matata wur ga Nataŋ, Nataŋ wur ge Devit, ³² Devit wur ge Zese, Zese wur ga Zobet, Zobet wur ga Boz, Boz wur ga Sala, Sala wur ga Nason, ³³ Nason wur ga Aminadap, Aminadap wur ga Adimiŋ, Adimiŋ wur ge Erni, Erni wur ga Esroŋ, Esroŋ wur ge Ferez, Ferez wur ga Zəda, ³⁴ Zəda wur ge Zekup, Zekup wur ga Izak, Izak wur ga Abraham, Abraham wur ga Tara, Tara wur ga Nakor, ³⁵ Nakor wur ge Serus, Serus wur ga Ragaw, Ragaw wur ge Felek, Felek wur ge Eber, Eber wur ga Sala, ³⁶ Sala wur ga Kaynam, Kaynam wur ga Arfazat, Arfazat wur ge Sem, Sem wur ge Nəwi, Nəwi wur ge Lemes, ³⁷ Lemes wur ga Matusala, Matusala wur ge Enok, Enok

wur ge Zeret, Zeret wur ge Meleleyel, Meleleyel wur ga Kaynam, ³⁸Kaynam wur ge Enos, Enos wur ge Set, Set wur ga Adam ; Adam ti ni, naŋ wur ge Melefit.

Seteni àwayay esipet Yezu

(*Meciya 4.1-11 ; Mark 1.12-13*)

4 Yezu àra àbara àndava nahøma, *Məsuf Njəlatani əsliva a vu va. Eslini Yezu nakəŋ əsləkabiya gwar kà zalaka *Zurdeŋ a, Məsuf Njəlatani àzoru naŋ a huđ gili vu. ²Eslini *Seteni àhəlfəŋa eyu a vad kru kru fađ. A huđ ga vad nday nani bu ni ti Yezu àzum arəŋa ndo ferera. Kəleŋ gani ləwir àwərkaba naŋ a. ³Ləwir ni àra àwərkaba naŋ a ti Seteni àhi : « Tamal ti nak Wur ge Melefit eđeđiŋ ti, hi ana akur nday nini təm-bukvu *dipeŋ zla aw ? » ⁴Ay Yezu àhəŋ-grifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit əđəm : “Mis anjəhad ti àna zlam məzumani cilij do.” †† »

⁵Eslini Seteni nakəŋ àzoru naŋ ka məleŋ zaŋani, əđəfik i huđ ga duniya ni đek ke weceweceni. ⁶⁻⁷Àhi ana Yezu keti : « Tamal ti kàbəhadua mirdim a meleher ndiđ ana huđ ti, zlam ya kipi-oru ni đek nəvuk, egi gayak, kəgur tay akaba elimeni gatayani đek. Adaba zlam nday nani đek ti Melefit àbuva tay a ahar va, nisliki məviani ana maslaŋa ya ti nu nawayay nəvi ni tata. » ⁸Yezu àhəŋ-grifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Akabəhad i mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay naŋ naŋ balaŋ cilij.” †† »

⁹Eslini Seteni nakəŋ àzoru naŋ a Zeruzalem, əfəkad naŋ jik ka ahàr ga *ahay gəđakani ge Melefit ni, àhi

ahkado : « Tamal nak Wur ge Melefit eđeđiŋ ti, diyu a huđ. ¹⁰Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Melefit aməhi ana məslər gayəŋ ti təbuk slimi.” ¹¹Àbu məbəkiani keti : “Atakəcaw kur a ahar vu, ti asak gayak ənjijij kà akur ba.” ¶¶ » ¹²Yezu àhəŋgri zuh keti : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəŋa eyu kà Bay Melefit gayak a ba.” §§ » ¹³Kəleŋ gani Seteni àmətađfəŋa ga məhəlfəŋa eyu kà Yezu àna wir-wir gayəŋ a đek ti əsləkafəŋa ga hayaŋana.

Yezu ànjəki ke təwi gayəŋ e Gelili

(*Meciya 4.12-17 ; Mark 1.14-15*)

¹⁴Yezu àŋgoru ka huđ *Gelili àna njəđa ga *Məsuf Njəlatani. Òru ənjua eslina ti mis ye eslini ni akaba ga huđ ndahaŋ ya kà gəvay gani ni đek təbu tacalfəŋ. ¹⁵Yezu nakəŋ àcahi zlam ana mis a ahay gatay ya tahəŋgalavù Melefit ni bu. Naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ya təbu eslini ni đek tazləbay naŋ.

Ndam Nazaret təgəskabu Yezu ndo

(*Meciya 13.53-58 ; Mark 6.1-6*)

¹⁶Yezu òru a Nazaret ka məleŋ ya ti əđək ni. Vad *məpəsabana àra ənjia ti àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu a kəsa nani bu, akada gayəŋ ya àgray kəla vad məpəsabana ni. Naŋ nakəŋ naŋ àbu eslini ti əcikaba cəkvađ ga mejeŋgi Wakita ge Melefit ana mis a. ¹⁷Eslini təvi Wakita ge Melefit ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àbəki ni mifedekabani, mək àzay, əpelkaba. *Naŋ àbu epelkaba nahkay ti àdi ahàr

††4:4 Mimbiki 8.3.

††4:8 Mimbiki 6.13.

¶¶4:11 Limis 91.11-12.

§§4:12 Mimbiki 6.16.

*4:17 Ka sarta ga Yezu ti wakita đek zəbalani, mis tefedekabu ; ga məŋgət məleŋ ya tawayay ni si təpelkaba kwa ; wakita akada ya kani ni ti təbi.

ana melaŋ ya ti naŋ awayay ni. Àbu mabəkiani ka melaŋ nani :

¹⁸ « Məsuf ga Bay Melefit àku ka nu, àdaba nu ga məhi *Ma Mūweni Sulumani ana ndam talaga, àslərbiyu nu ga məhiani ana ndam daŋ-gay Melefit amambay tay, ana ndam wuluf day etipi divi, àslərbiyu nu ga məhəlabə ndam ya təcakay daliya ni a daliya gatay ni ba daya,

¹⁹ akaba ga məhi ana mis vi ya ti Bay geli agri sulum gayaŋ ana tay ni ènjia.[†] »

²⁰ Yezu nakəŋ àra èjeŋga pakama gani nana zla nahəma, èfedəkabu wakita ni, àhəŋgri ana bay ya ti agray tūwi a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu mək ànjəhad digus eslini ga macahi zlam ana mis. Àra ànjəhadə zla nahəma, mis ya ti a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu ni dek təbəkioru eri, taməŋjaləŋoru. ²¹ Eslini naŋ nakəŋ ànjəki ka macahi zlam ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ma ya ti ni jeŋgey a Wakita ge Melefit bu ni ti ma gani nani àgrava kana àndava. Àgravu ka ya ti kicəm nu nəbu ni jeŋgey a ma na ni. »

²² Mis ni dek tàra ticia zlam ya ti àcahi ana tay na ti tədəm : « Àsəra zlapay a àsabay. » Pakama sulumani ya ti àhəraya a ma gayaŋ ba ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Tədəm : « Naŋ hini ti wur ge Zuzef ni timey ? » ²³ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəsəra akəhumu ma gozogul hini : “Nak bay mahəŋgaraba mis àna haf a ni, həŋgaraba ahər gayak gayakana zla aw ?” Akəhumu keti : “Micia ere ye ti kəgray a Kafarnahum na dek, ay ti graya akada nana a kəsa gayak gayakani ba bilegeni a zla aw ?” » ²⁴ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma, bay mahəŋgaray pakama ge Melefit lu,

ndam ga kəsa gayaŋ gayaŋani tàwayay məgəskabu pakama gayaŋ ya àhi ana tay ni do. ²⁵ Sərumki ke ere ye ti àgravu ke zemeni ge Eli ni day. Nəhi ana kuli nahəma, ka gani nani ti avər àtəd ndo vi mahkər àna kiya muku, ləwir àdaya ka had nana dek. Ka sarta gani nani ti wəl madakway day təbu dal-dal ka had Izireyel, ²⁶ ay ti Melefit àsləroru Eli afa ga wal madakway bəlaŋ gatayani ndo. Àsləroru naŋ ti afa ga wal madakway ga kəsa Serepta ga had Sidon ni cilij. ²⁷ Ke zemeni ge Elize bay mahəŋgaray pakama ge Melefit day ndam ambələk təbu dal-dal ka had Izireyel, ay ti maslaŋa bəlaŋ gatayani Elize àhəŋgaraba naŋ a ègi njəlatani ndo, si àhəŋgaraba ègi njəlatani ti Namaŋ zal ambələk ga had Siri ni cilij.[¶] »

²⁸ Mis ya ti a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu ni tàra ticia pakama gayaŋ ya àhi ana tay na ti nday dek təzuma bəruv a dal-dal. ²⁹ Eslini mis ni ticikaba, təgaraba naŋ a kəsa gatay ni ba. Kəsa gani nani ti ka ahər ga həma ; nahkay təzoru naŋ gwar ka məzəgədal, tawayay təbikabiyu ahar ka had. ³⁰ Ay ti Yezu àhuriyu e kidij gatay vu, àsləka zlam gayaŋ a.

Yezu agariaba seteni ana mis a Kafarnahum a

(Mark 1.21-28)

³¹ Yezu òru a Kafarnahum ka had *Gelili. Vad *məpəsabana àra ènjia ti àhuriyu a ahay gatay ya tahəŋgalavù Melefit ni vu, àcahi zlam ana mis. ³² Zlam gayaŋ ya àcahi ana tay ni ti àgria ejep ana tay a, adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni. ³³ Nday təbu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni bu nahəma, zal nahaŋ seteni àniviyu a ahər bu naŋ

[†]4:19 Izayi 61.1-2.

[‡]4:26 Məŋjay 1 Bəbay 17.8-16.

[¶]4:27 Məŋjay 2 Bəbay 5.1-14.

àkibu ka tay eslini. Àra èpia Yezu a ti àzlah kay kay, àdɔm : ³⁴« Hey, Yezu, zal Nazaret, nak ti kadɔbafɛŋa mam kɛ leli a mam ? Kàra ge mijij leli a waw ? Nak dɛgiya nɛsɛra kur a lala ; nak mis *njɔlatani ge Melefit ya àslɛrbiyu ni. » ³⁵Eslini Yezu nakɛŋ àzlacaki ke seteni ni bɛra, àhi : « Lakakaba, slɛkiaba ana maslaŋa hina. » Seteni ni àra ècia zlacay gayan na ti àdi maslaŋa nani ana mɛlaŋ e kidiŋ ge mis ni bu dek. Ay ti àslɛkiaba day àgri arañ na ndo ferera. ³⁶Mis ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àgria ejep ana tay a dal-dal, tɛzlapaki e kidiŋ gatay bu, tɛdɔm : « Pakama mam hini mam ? Ahi ma ana seteni àna njɔda akada ga bay ni, mɛk seteni ni tɛslɛkiaba ana mis a. » ³⁷Nahkay ti slimi ga Yezu àhɛndoru ka had ni dek.

Yezu àhɛngaraba ndam ga armɛwɛr a kay

(Meciya 8.14-17 ; Mark 1.29-34)

³⁸Yezu àhɛraya a ahay ga mahɛŋgalavù Melefit ni ba, òru suwwa a magam afa ga Simu huya. Eslini ti ènjiki mireŋ ga Simu, aku àbɛkia dal-dal. Nahkay ti tɛhi : « Kam-kam, jɛnaki naŋ ti ! » ³⁹Yezu nakɛŋ àndɛhadkiyu ahàr, àzlacaki kay kay ka armɛwɛr ni, mɛk aku ni àhɛlkiaba ka wal na. Eslini wal ni ècikaaba cɛkwad, àfi ahàr ana tay.

⁴⁰Mɛlakarawa àra ègia, fat àdiya a ahay va ti mis ya ti ndam gatay armɛwɛr gargɛrani awɛr tay ni dek tɛhɛlibiyu tay ana Yezu. Àhɛngaraba tay àna mɛbɛki *ahar ka tay a biliŋ àna biliŋ. ⁴¹Naŋ àbu ahɛngaraba mis a ti seteni day tɛslɛkiaba ana mis a kay àna zlahay a. Seteni ni tɛhi : « Nak ti Wur ge Melefit ! » Ay ti Yezu àlɛgi ana tay, àcafɛŋa tay ga mɛdɛmana, adaba nday tɛsɛra naŋ *Krist *Bay gɛdɛkani ya amara ni.

Yezu ahi ma ge Melefit ana mis ka had Zude

(Mark 1.35-39)

⁴²Ge miledu du mɛlaŋ àbu aslɛbiyu nahɛma, Yezu ècikaaba, àhɛraya òru a huɔ gili vu. Eslini mis dal-dalani tadɔbay naŋ ; tàra tɛdia ahàr a ti tawayay ti Yezu àslɛkafɛŋa kà tay a ba, tɛcafɛŋa naŋ ga maslɛkana. ⁴³Ay ti Yezu àhɛŋgrifɛŋ ana tay, àdɔm : « Ahàr àdɔm nɛhivù *Ma Mɛweni Sulumani àki ka *Mogur ge Melefit ni ana ndam ga kasa ndahaŋ ni bilegeni kwa ; adaba Melefit àslɛrbiyu nu ti ga magray tɛwi gani nani. » ⁴⁴Eslini naŋ nakɛŋ òru ka had ga ndam *Zude, àhioru ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahɛŋgalavù Melefit ye eslini ni bu.

Ndam madɔbay Yezu ye enjenjeni ni

(Meciya 4.18-22 ; Mark 1.16-20)

5 A vad nahaŋ Yezu naŋ àbu micikeni kà gɛvay ga dɛlɛv Zenizaret ga macahi zlam ana mis. Eslini ti mis dal-dal tɛhɛdɛkafɛŋoru ga mɛbi slimi ana pakama ge Melefit. ²Naŋ nakɛŋ naŋ àbu eslini ti èpi *slalah ga yam bebem cɛ ka dɛŋ-dɛŋ : ndam mɛgɛs kilif tɛhɛraya a slalah ga yam ni ba, tɛbu tabarafɛŋa zɛva gatay a. ³Nahkay ti Yezu àcɛlviyu a slalah ga yam nahaŋ ni vu, slalah ga yam nani ga Simu. Yezu àhi ahkado : « Hɛdɛkafɛŋa slalah ga yam na kà gɛvay ga dɛŋ-dɛŋ na. » Àra àhɛdɛkafɛŋa ti Yezu ànjɛhad digus, ànjɛki ka macahi zlam ana mis dal-dalani ni.

⁴Àra èndeveriŋa zlapay gayan na ti àhi ana Simu ahkado : « Hɛdɛkoru slalah ga yam ni kà mɛlaŋ zileŋeni, ti kɛtɛlumiyu zɛva gekɛli ni, kɛgɛsumaya kilif àna naŋ a. » ⁵Simu àra ècia pakama gayan na ti àhɛŋgrifɛŋ, àhi ahkado : « Gɛdɛkani, mɛgra tɛwi a hundum, ere ye ti mɛgɛs ni day àbi. Ay tamal nak kɛdɛm faŋ ti nɛtɛliyu zɛva ni a yam ni vu. » ⁶Simu akaba ndam gayan ni tàra

tètaliya zəva gatay na ti àgəsa kilif a kay dal-dal, gūzit amal kilif ni ètedk-aba zəva gatay na. ⁷Nahkay tégrikaboru ahar ana ndam mægəs kilif ndahañ ya ti a slalah ga yam nahañ ni bu ni ti târa tējə-naki tay ga magəjahana a dala va. Tàra tinjia ti tégəjahaya zəva na akaba kilif na. Təbəviyu kilif ni a slalah ga yam ni vu tərəhvù cecueni, gūzit akal slalah ga yam ni takoru a huf ga yam ni vu.

⁸Simu Piyer àra èpia ere ye ti àgravu na ti àbəhadī mirdim ana Yezu, àhi : « Bay goro, hədafkua, adaba nu bay magudar zlam. » ⁹Àdəm nahkay ti adaba nday akaba mis ya ti tégəskabu kilif ni dek anğwaz àwəra tay a. Anğwaz àwər tay ti adaba kilif ya tégəsayə kayana ni palam. ¹⁰Nday ya ti tagrakabu tūwi akaba Simu ni ti bəza ge Zebede, ata Zek nday ata Zeñ. Nday day anğwaz àwəra tay a. Ay ti Yezu àhi ana Simu ahkado : « Anğwaz àwər kur ba : kwa kani kīgīa bay məhəlibiyu mis ana Melefit a, akada gayak ya kəgəs kilif ni. » ¹¹Eslini təsləkabiya a huf ga yam ni ba. Tàra təsləkababiya ti tégəjahbiyu slalah ga yam gatay ni ka sawiyaka mək təmbərbu zlam gatay ni dek, tədəbay Yezu.

Yezu ahəngaraba zal ambələk a

(Meciyu 8.1-4 ; Mark 1.40-45)

¹²Ka ya ti Yezu nañ àbu a kəsa nahañ bu ni ti zal nahañ àra, ambələk èsek-aba nañ a dal-dal. Àra èpia Yezu a ti àrəkia, àbəhadī mirdim, meleher ndif ana had, àhi : « Kam-kam, bay goro ni ! Tamal kawayay ti kisliki mahəngaraba nu a ti nīgīa mis njəlatana. » ¹³Eslini Yezu nakəñ àzoru ahar, ènjifin, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk ni ànggaba, ègia mis njəlatana huya. ¹⁴Ay Yezu àhi : « Nihi kənggaba nahəma, kəhi ma gani ana maslaña ba. Ru kənggazli vu gayak ni ana bay *mañgalabakabu mis akaba Melefit sawaň ; kəvi zlam ana Melefit

akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayañ bu ni, adaba kīgīa mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etiopia ti atəsər nak kənggaba, kīgīa mis njəlatana. » ¹⁵Ay slimi ga Yezu àhəndakivoru kama kama sawaň. Nahkay mis dal-dal təbu tərəkia ga məbi slimi ana ma gayañ na ; tawayay ti məhəngaraba ndam gatay ya təbesey do na daya. ¹⁶A vad ndahañ ti Yezu nakəñ nañ àbu asləkafəña kə mis na, akoru a huf gili vu ga mahəngalay Melefit.

Yezu ahəngaraba zal dərə a

(Meciyu 9.1-8 ; Mark 2.1-12)

¹⁷A vad nahañ Yezu nañ àbu a ahay bu, acahi zlam ana mis ti ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tàra, tənjuhədfəñ kə gəvay. Təsləkabiya a kəsa ciβ-ciβeni ga had *Gelili akaba ga had *Zude ni ba dek, təsləkabiya a Zeruzalem a daya. Njəda ga Bay geli Melefit àbu akaba Yezu, ahəngaraba mis àna nañ a. ¹⁸Nañ àbu eslini ti mis ndahañ tējəbiyu zal dərə nahañ àki ka slalah. Tàra tinjia àna nañ a ti tədəbay divi ga məzikabiya nañ ana Yezu a ahay vu. Tawayay ti tafəkad nañ kə meleher gayañ, ¹⁹ay ti tənğət divi ga məzikabiya nañ ndo adaba mis tisliva eslina. Nahkay ti nday ya ti tējəbiyu zal dərə ni təcəliyu àna nañ ka *dalahañ ga ahay ni, tēdiaba zlam ya ti təpaβ ahay àna nañ na bal. Tàra tēdiaba ti tēfiyu nañ mandəhadkiani ka slalah gayañ ni gwar eslini àna ezewed e kidin ge mis ni bu, kə meleher ga Yezu. ²⁰Yezu nakəñ àra èpia ere ye ti təgray na ti àsəra təfəkia ahàr a. Nahkay àhi ana zal dərə nakəñ : « Zləba goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. »

²¹Ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni tàra ticia ma ga Yezu na ti tējəlay a ahàr gatay bu tədəm : « Way hini azay ahàr gayañ akada nañ Melefit ni way ? Way esliki məmbərfəña zlam magudarani kə mis a tata way ?

Tigi Melefit kwa do ni ! » ²²Nday t̄bu t̄jalay ah̄ar nahkay ti Yezu ̄s̄era ere ye ti t̄jalaki ah̄ar na ̄ndava, m̄k ̄hi ana tay : « Kajalum ah̄ar nahkay ti kamam ? ²³Zl̄ezlad̄a gani ti n̄hi : “Zlam magudarani gayak ni m̄mb̄er̄fukana,” t̄k day ti n̄hi : “Cicikaba, sawad̄ay” ni aw ? ²⁴Ay nawayay ti k̄s̄erum, nu *Wur ge Mis ti nisl̄iki m̄mb̄er̄f̄na zlam magudarani k̄ mis ka had̄ a. » M̄k ̄hi ana zal d̄era ni : « N̄huk nah̄ma : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. » ²⁵Esline n̄ n̄k̄n̄ ̄cikaba c̄kwad̄ k̄ eri ge mis na d̄ek h̄ya, ̄zay slalah gayan̄ ya ̄nd̄ahad̄ki ni. N̄n̄ ̄bu akoru a magam ti azl̄oboru Melefit hihi. ²⁶Ga Yezu ya ̄gray nahkay ni ti ̄gria ejep ana mis a d̄ek ; t̄z̄l̄obay Melefit. T̄gra aṅgwaz a daya, t̄d̄m : « M̄ipia ere ye ti m̄ipi d̄ay-d̄ay ndo na kana. »

Yezu azalay Levi

(*Meciya 9.9-13 ; Mark 2.13-17*)

²⁷Yezu ̄h̄eraya a ahay ni ba. ̄ra ̄h̄eraya ti ̄pi zal nahaṅ, n̄n̄ bay *m̄h̄el hadam, t̄zalay n̄n̄ Levi, n̄n̄ ̄bu man-j̄hadani digusa ka m̄l̄an̄ m̄h̄el hadam. Esline Yezu ̄hi ahkado : « D̄eb̄abiyu nu. » ²⁸Nahkay Levi nak̄n̄ ̄cikaba c̄kwad̄, ̄mbr̄n̄ zlam gayan̄ ni d̄ek, ̄d̄oboru n̄n̄. ²⁹K̄l̄n̄ gani Levi ̄gray wum̄eri ḡd̄akani afa gayan̄, ̄d̄ii zlam m̄zumani dal-dal ana Yezu akaba ndam *mad̄bay n̄n̄ ni. Ndam m̄h̄el hadam akaba mis gatay ndahaṅ t̄bu t̄zum zlam ka ah̄ar b̄l̄an̄ akaba tay daya. ³⁰Ndam *Feriziyen̄ akaba ndam gatay ya *t̄s̄era Wakita ge Melefit a ni t̄ara t̄ipia ndam mad̄bay Yezu na t̄bu t̄zum zlam ni ti t̄l̄gi ana tay, t̄hi ana tay ahkado : « K̄zumum zlam, kis̄um zlam ka ah̄ar b̄l̄an̄ akaba ndam m̄h̄el hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? » ³¹Yezu ̄ra ̄cia pakama gatay na ti ̄hi

ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday t̄bu n̄jalay-n̄jalay ni ti t̄oru afa ga zal doktar do, si ndam ga arm̄w̄er day kwa ti takoru afa gani. ³²Nu n̄ra ti ga mazalay ndam jireni do ; n̄ra ti ga mazalay ndam magudar zlam, ti t̄ambatkaba majalay ah̄ar gatay na sawan̄. »

Yezu ad̄mki ma ̄ki ka m̄ḡs̄ nd̄era

(*Meciya 9.14-17 ; Mark 2.18-22*)

³³Esline ndam *Feriziyen̄ ni t̄hi ana Yezu ahkado : « Ndam mad̄bay Z̄en̄ ni t̄ḡs̄ *nd̄era akaba t̄h̄ngalay Melefit k̄lavad̄. Ndam mad̄bay leli ni nday day tagray nahkay. Ay ti ndam mad̄bay kur ni nday t̄bu t̄zum zlam, tisi zlam zlam gatay ti ah̄mamam ? » ³⁴Ay Yezu ̄h̄nḡrif̄n̄ ana tay, ̄d̄m : « Kis̄umki m̄cumf̄na z̄l̄b̄ba ga bay maday wal na k̄ m̄zum zlam ka ya ti nday t̄bu akaba bay maday wal na tata waw ? Kis̄umki do. ³⁵Ay sarta nahaṅ amara, at̄ḡskia bay ga wal ni k̄ tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti at̄ḡs̄ nd̄era. »

³⁶Esline Yezu ̄hi ma *gozogul hini ana tay : « Mis eguzleheya azana gayan̄ m̄wena, aslamalay azana gayan̄ midigweni ̄na n̄n̄ ti ̄bi. Tamal ̄gra nahkay ti azana gayan̄ m̄weni ni day ̄ḡdava, m̄k gayan̄ ya ti ̄saya ni day t̄arakaboru akaba midigweni ni do. ³⁷Nahkay day mis ab̄viyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti ̄bi. Tamal ̄gra nahkay ti zum new-neweni ni ̄ra ̄w̄sa ti etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amad̄gaba, masl̄aṅa nani emizikiba ke kene-kene na daya. ³⁸̄gravy nahkay do ; ah̄ar ̄d̄m t̄b̄viyu zum new-neweni e kene-kene m̄weni vu kwa. ³⁹Tamal mis ̄s̄erva ̄na misi zum maw̄sana ti ̄wayay misi zum new-neweni va do. Ad̄m ahkado : “Zum maw̄sani ni ̄c̄r ̄tama new-neweni na.” »

Yezu naŋ bay ga vad məpəsabana

(Meciyu 12.1-8 ; Mark 2.23-28)

6 A vad *məpəsabana nahaŋ ba ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu tasləkaba a vədaŋ ga *alkama ba. Eslini ndam madəbay naŋ ni təbu teheboru alkama ni, tahwal, tahəpəforu bəza gani. ²Nday təbu tagray nahkay ti ndam *Feriziyey ndahaŋ təhi ana tay : « Bay Melefit ədəm e *Divi gayaŋ ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” [§]ti, lekulum kəgrum ti kamam ? » ³Yezu əra əcia ma gatay na ti əhi ana tay : « Kəjeŋgum ere ye ti Devit əgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayaŋ ləwir əwəra tay a, ⁴nahkay əhuriyu a ahay ge Melefit vu, əzay *dipeŋ ya təfəkədi ana Melefit ni. Devit nakəŋ əzum, mək əvi ana ndam gayaŋ ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit ədəm e Divi gayaŋ ni bu, mis ndahaŋ təzum dipeŋ nani do ; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. Kəjeŋgum ma gani ndo waw ? » ⁵Eslini Yezu əhi ana tay keti : « Bay ya ti ədəm təgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəŋgaraba zal nahaŋ ya ahar mikulfiŋana na

(Meciyu 12.9-14 ; Mark 3.1-6)

⁶A vad *məpəsabana nahaŋ ba ti Yezu əhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu. Əra əhuriya ti ənjəki ka macahi zlam ana mis. Eslini zal nahaŋ naŋ əvu ahar ga dəf mikulfiŋana. ⁷Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyey ni təbu taməŋjaləŋ ana Yezu nakəŋ ; təhi ana ahər ahkado : « Kani vad məpəsabana ti akal ti ara ahəŋgaraba naŋ a waw ? » Tawayay ti təgəski naŋ ka zlam magudarani. ⁸Ay ti Yezu əsəra majalay ahər gatay na. Nahkay əhi ana zal ya

ti ahar mikulfiŋana ni : « Cikaba, ra e kidiŋ ge mis ni va, cik jik. » Nahkay əcikaba, naŋ jika. ⁹Eslini Yezu nakəŋ əhi ana tay : « Nihindifiŋa zlam kə kulı a day. Melefit ədəm mam a wakita ya Məwiz əbəki ni bu mam ? Əvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad məpəsabana ba tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəŋgay mis tək, ga makad mis aw ? » ¹⁰Əməŋjaləŋ kə mis ni dək bəlaŋ əna bəlaŋ, mək əhi ana zal ya ahar mikulfiŋana ni : « Təbiyu ahar gayak ni. » Əra ətəlikabiya ti ahar gayaŋ ni əslamalava, əgia səndub-səndubana. ¹¹Nahkay ti ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyey ni təzuma bəruv a dal-dal. Təzlapay e kidiŋ gatay bu əki ke ere ye ti tara təgri ana Yezu ni.

Yezu adaba ndam asak gayaŋ a kru mahar cü

(Meciyu 10.1-4 ; Mark 3.13-19)

¹²A vad nahaŋ Yezu əcəloru a həma vu ga moru mahəŋgalay Melefit. Öru ən-jə ti əndəhadki hundum əki ka mahəŋgalay Melefit. ¹³Məlaŋ əra əsla ti naŋ nakəŋ əzalakabu ndam madəbay naŋ ni, mək ədaba mis a kru mahar cü e kidiŋ gatay ba. Nday ya ti ədaba tay a ni ti əzalay tay ndam *asak gayaŋ. ¹⁴Slimi gatay kru mahar cüeni ni nday hi : Simu ədi slimi Piyer, wur ga məŋani Andre, Zek, Zeŋ, Filip, Bartelemi, ¹⁵Meciyu, Tumas, Zek wur ga Alfe, Simu naŋ bəlaŋ ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni, ¹⁶Zud wur ge Zek, nahaŋ ni ti ni Zudas Iskariyot naŋ ya əgi bay məsəkumoru Yezu ni.

Yezu ahi ma ge Melefit ana mis, ahəŋgaraba ndam ga arməwər a

(Meciyu 4.23-25)

¹⁷Yezu əndaya ahər a həma ni ba akaba ndam asak gayaŋ na, əcik ka məlaŋ

[§]6:2 Məŋjay Mahərana 34.21.

tazl-tazlani. Eslini ti ndam madəbay naŋ təbu kay ; mis ndahaŋ day təbu dal-dal, ndahaŋ ticikbiyu ka had *Zude akaba a Zeruzalem, ndahaŋ ti ni ticikbiyu kà gəvay ga *dəluv gədakani ka had Tir akaba Sidon. ¹⁸ Mis nday nani tərəkia ka Yezu a ti ga məbi slimi ana ma gayanŋ ya ədəm ni, tawayay ti mähəŋgaraba tay a arməwər gatay ni ba daya. Nahkay Yezu əhəŋgaraba tay a, əhəŋgaraba nday ya ti seteni əniviyu ana tay na daya. ¹⁹ Mis dek tawayay ti tñjifinŋ, adaba njəda əvu a vu gayanŋ bu ; ku way way do ya ənjifinŋ ni ti əŋgaba a arməwər gayanŋ ni ba. Nahkay Yezu əhəŋgaraba tay a dek.

Məmərani akaba cicihi ge mis

(Meciyu 5.1-12)

²⁰ Eslini Yezu əmənjaləŋ ana ndam madəbay naŋ ni, ədəm :

« Lekuləm ndam talaga ni ti mərumvu, adaba *Məgur ge Melefit ti geküli.

²¹ Lekuləm ya ləwir awər küli nihi ni ti mərumvu, adaba akərəhum.

Lekuləm ya kitəwəm nihi ni ti mərumvu, adaba ekiyüm.

²² « Ka ya ti mis tipi küli kəbum kəfumku ahər ka nu *Wur ge Mis, mək tizirey küli, təwayay küli va do, tindivi küli akaba tədəmki ma magədavani əki ke küli azuhva nani ni ti mərumvu.

²³ Ka ya ti təgri zlam nday nani ana küli nahəma, mərumvu dal-dal, həbum əna məmərani. Adaba mam, Melefit aməvi zlam sulumani ana küli kay a kəla gani vu a huđ melefit bu. Sərumki ata bəŋ gatayani day təgribiya zlam gani nana ana ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ahaslana na.

²⁴ « Ay lekuləm ndam ge elimeni ni ti akəsüm cicihi, adaba lekuləm kəzümuma gəda geküli a əndava.

²⁵ Lekuləm ya mərəhani nihi ni ti akəsüm cicihi, adaba ləwir aməwər küli.

Lekuləm ya kiyüm nihi ni ti akəsüm cicihi, adaba akandavum kuđa, ekitəwəm.

²⁶ « Ka ya ti mis dek tədəm lekuləm mis sulumani ni ti akəsüm cicihi, adaba ahaslani ata bəŋ gatayani təhibiya ma gani nana ana ndam ya ti təsəkadi mal-fada ana mis, tədəm pakama gani ge Melefit na ; təhia ana tay a nday sulumana daya. »

Wayum ndam ezir geküli

(Meciyu 5.38-48 ; 7.12a)

²⁷ « Ay nəhi ana küli, lekuləm ya kəbumu slimi ni : Wayum ndam ezir geküli, grumi sulum ana ndam ya ti tizirey küli ni. ²⁸ Tamal mis tetikwesl küli nahəma, hindüm Melefit ti məgri sulum ana tay. Tamal mis təgri daliya ana küli ti həŋgalumi Melefit ana tay.

²⁹ Tamal mis əsuka barva ka tuwər bələŋ gana ti kambatikabiyu tuwər nahəŋ ni daya. Tamal mis əzafuka mugudi gayak a ti kəcafəŋa naŋ ga mazafuka endəwi gayak a ba daya. ³⁰ Ku way way do əhindiluka zlam a ti vi. Tamal mis əzafuka zlam gayak a ti kihindifiŋa ba.

³¹ Nahkay ere ye ti kawayum mis təgri ana küli ni ti, grumi ere gani nani ana tay bilegeni.

³² « Ay tamal kawayum ndam ya tawayay küli ni ciliŋ ti Melefit amədəm lekuləm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day tawayay ndam ya tawayay tay ni, nahkay do aw ? ³³ Tamal kəgrumi sulum ana ndam ya təgri sulum ana küli ni ciliŋ ti Melefit amədəm lekuləm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ku ndam magudar zlam day tagray nahkay. ³⁴ Tamal kəkəlumi zlam ana ndam ya ti kəsəruma atəhəŋgrivu ana küli ni ciliŋ ti Melefit amədəm lekuləm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day təkəli zlam ana ndam magudar zlam ndahaŋ, ti təhəŋgrivu akada gatay ni ana

tay zlam gatay. ³⁵ Lekulùm ti kègrum nahkay ba. Wayum ndam ezir gekùli, grumi sulum ana tay, kèlumi zlam ana ndam ya kèsèruma atèhèngrivu ana kùli do ni sawaṅ. Tamal kègrum nahkay nahèma, Melefit amèvivù zlam ana kùli kay bilegeni. Nahkay ti ekigàm bəza ge Melefit. Adaba mam, naṅ gani naṅ agavəla drin, naṅ àbu agri sulum dal-dal ana ndam cuday, ana ndam ya təgri sùsi do ni daya. ³⁶ Besùmi ana mis, grumi sulum ana tay akaḍa ga Bəṅ gekùli ya ebe-sey, agri sulum ana kùli ni. »

**Ḳgay mis ndahaṅ tàgudara
zlam a ti kèḍəmum ba**

(Meciya 7.1-5)

³⁷ « Ḳgay mis ndahaṅ tàgudara zlam a ti kèḍəmum ba ; tamal kègrum nahkay ti lekulùm day Ḳgay kəgudaruma zlam a ti Melefit aməḍəm do. Ḳgay təwəl mis ndahaṅ ti kèḍəmum ba. Nahkay təwəl kùli ti Melefit day aməḍəm do bilegeni. Mbrəṅumfəṅa zlam ya mis ndahaṅ tàgudari ana kùli ni kà tay a. Nahkay Melefit day aməbərəfəṅa zlam magudarani gekùli ni kè kùli a bilegeni. ³⁸ Vumi zlam ana mis ndahaṅ. Nahkay Melefit day aməvi zlam ana kùli. Amazay darama, aməbəviyu zlam, aməjuk ti mərəhvù zat adəgakia adəgakia, mək aməbiviyu ana kùli a mbolu gekùli vu. Adaba mam, darama ya ti lekulùm kəgurumi zlam ana mis ndahaṅ àna naṅ ni ti Melefit day aməguri zlam àna naṅ ana kùli. »

³⁹ Kələṅ gani Yezu àhi ma ana tay keti àna ma *gozogul. Àḍəm : « Zal wuluf ti adafəṅa ahar kà zal wuluf nahaṅ a tata waw ? Tamal agray nahkay ti nday cecəeni atəḍəgiyu e evid vu do waw ? ⁴⁰ Maslaṅa ya acahay zlam ni ti àtam bay ya ti acahi zlam ni do. Ay ku tamal maslaṅa ya acahay zlam ni àsər zlam kay faṅ do nəṅgu ni, ka ya ti àcaha zlam ya təḍəfikì na dek nahèma, tigi nday kala-kala ata bay ya acahi zlam ni.

⁴¹ « Kaməṅjaləṅ ka cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk ni, kəsərki ka damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti kamam ? ⁴² Tamal kəhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrəṅ nəzukkia cakwasl ya ànukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti kəzikia ahəmamam ? Nak bay ya aṅ-gah zlam magudarani gayəṅ ni ! Zəkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəzikia cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk na. »

**Təsərkaba məṅgəhaf a
ti àna bəza gani**

(Meciya 7.16-20 ; 12.33-35)

⁴³ Yezu àḍəm keti : « Məṅgəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti àbi. Məṅgəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti àbi daya. ⁴⁴ Nahkay mis təsərka-aba məṅgəhaf àna bəza gatayana. Təḍ-ifəṅ ahər ana bəza ga *wəruv kà məṅgəhaf ya akaba adak ni do. Nahkay day təḍifəṅ ahər ana bəza ge enderendera kè mezlirgendə do. ⁴⁵ Mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam mənḡahani sulumani ya àniviyu a məbərur bu ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana a zlam mənḡahani magədavani gayəṅ ba. Adaba pakama ya ti ahəraya a ma ge mis ba ni ti àsafikia ka məbərur a palam. »

Ahay gərgəri cə

(Meciya 7.24-27)

⁴⁶ Yezu àḍəm keti : « Lekulùm kəhumu : “Bay geli, Bay geli,” mək kègrum ere ye ti nəhi ana kùli ni do ni ti kamam ? ⁴⁷ Tamal mis àra afa goro a, ècia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni ti, àzavu ata way ? ⁴⁸ Àzavu ti ata mis ya àləm ahay gayəṅ lala ni. Wudaka àləm ti àsaba asak gana, èli zileṅ mək àfəkadkibiya asak ga ahay ni ka akur. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka

zalaka, àzlal ahay ni ti àgri arañja ndo. Adaba mam, maslaña nani àlèma ahay gayañ na lala. ⁴⁹ Ay tamal mis ècia ma goro a mæk àgray ere ye ti nèhi ni do nahèma, àzavu ata mis ya àlèm ahay gayañ, àsaba asak gana ndo ni. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka zalaka, àzlal ahay ni ti èmbedkaba huya. Ahay gani nani àmbèdkaba besek-besek. »

Yezu ahəngaraba evidi ga bay ga ndam slewja ga ndam Rom a

(Meciya 8.5-13)

7 Ka sarta ya ti Yezu àhia ma na dek ana mis a àndava nahèma, àslèka òru a Kafarnahum. ² Eslini ti zal nahañ àbu, nañ bay ga ndam slewja ga ndam *Rom. Evidi gayañ àbu, ay ti bay ga ndam slewja ni awayay nañ dal-dal. A vad nahañ evidi ni àra èbesey do, awayay amət. ³ Bay mægur ndam slewja ni àra ècia ma ya tədəmki ka Yezu na ti àslèrkibiya gəđákani ga ndam *Zude ndahañ ti tégri kam-kam, màra mähəngariaba evidi gayañ na. ⁴ Nday nakəñ tàra tìnjikia ka Yezu a ti tàhəngalay nañ dal-dal, tədəm ahkado : « Àgəski kəgri ere ye ti èhindifuka ni kwa, ⁵ adaba awayay leli ndam Zude ni ; àlèmi ahay geli ya mahəngalavù Melefit ni ana leli ti nañ. »

⁶ Yezu nakəñ àra ècia pakama gatay na ti tàslèka akaba tay a. Tòru tìnjua a magam ga bay ga ndam slewja na wudak ti bay ga ndam slewja ni àslèrkibiya zlèbaba gayañ ndahañ ga mähiani : « Bay goro, kəgribiyu daliya ana ahàr gayak ga marana ba, adaba nu mis ga marona afa goro a di do. ⁷ Nu nuani day nərəkukoru ndo ni ti adaba nèhi ana ahàr goro nìsli mərəkukani do. Dəmbiyu ma bəlañ ciliñ, nahkay ti bay mæguru təwi ni aṅgaba. ⁸ Nu gani day təbu təgur nu, nu day nəbu nəgur ndam slewja goro. Tamal nəhi ana bəlañ gatayani : “Ru !” ti, akoru. Tamal

nəhi ana nahañ : “Ra !” ti ni, ara. Tamal nəhi ana bay mæguru təwi : “Gray ere hini” ti, agray ere gani. » ⁹ Yezu àra ècia ma ga bay ga ndam slewja ya təhəngribiyu na ti àgria ejep a dal-dal. Nañ nakəñ àmbatkibiya ma ke mis dal-dalani ya tadəbay nañ ni tuwəli, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahèma, dayday nədi ahàr ana mis ya ti afəku ahàr akada nañ hini ni ndo. Ku e kidif ga ndam *Izireyel bu day nədi ahàr ndo. » ¹⁰ Nday ya tàslèrkioru tay ka Yezu ni tàra tàsləkabiya nahèma, tədi ahàr ana evidi ga bay ni aṅgaba lala.

Wur ga wal madakway nahañ aməta, Yezu ahəngaraba nañ a

¹¹ Eslini Yezu òru a kəsa nahañ vu təzalay Nayiñ. Nañ àbu akoru ti ndam madəbay nañ ni akaba mis dal-dal tadəboru nañ. ¹² Ka ya ti ènjua ka ma ga kəsa na ti èpi təbu təzoru mis e evidi vu ka slalah huya. Maslaña ya amət ni ti wur mendulik ga wal madakway. Məñ ga wur ni nañ àbu akoru ke mindiviñ, mis a kəsa bu kay tadəboru nañ. ¹³ Bay geli àra èpia nañ a ti àsia cicihia a àsabay, àhi ahkado : « Kìtuwi ba. » ¹⁴ Eslini àhəđəkfəñiyu kà tay, ènjifiñ kà slalah ge kisim ni. Nahkay nday ya ti tətay kisim ni ticik, mæk Yezu àhi ana kisim ni : « Wur dagwa, nəhuk nahèma, pidekvu. » ¹⁵ Yezu àra àhia nahkay ti mis ni èpidekvu, ànjəhad digus, àdi ana mazlapani. Eslini Yezu àhi ana məñ ga wur ni : « Ehi, za wur gayak a. » ¹⁶ Mis ye eslini ni tàra tìpia ti təgra aṅgwaz a àsabay, nahkay tàzləbay Melefit, tədəm : « Bay mahəngaray *pakama ge Melefit gəđákani aṅgazlava e kidif geli ba. » Tədəm keti : « Melefit àra ga mahəngay ndam gayañ a. » ¹⁷ Nahkay ti mis ya ka had ga ndam *Zude ni dek akaba mis ya kə gəvay gatay ni dek ticia ere ye ti Yezu àgray na.

**Zej bay məbaray mis
ni əslərkioru mis ka Yezu**

(Meciyu 11.2-19)

¹⁸Ndam mədəbay Zej bay məbaray mis ni t̄ara ticia ma na ti t̄əhəngri ana Zej, mək Zej nakəj əzalay mis c̄u e kidiŋ ga ndam mədəbay naŋ ni bu, ¹⁹əsləroru tay afa ga Bay geli. Əhi ana tay ahkado : « Humi ahkado : “Nak ti *Bay gədakani ya amara ni tək, day ti m̄ahətay maslaŋa nahaŋ aw ?” » ²⁰Nahkay nday nakəj t̄ara t̄injikia ka Yezu a ti t̄əhi : « Zej bay məbaray mis ni əslərbiyu leli afa gayak ti m̄əhuk : “Nak ti Bay gədakani ya amara ni tək, day ti m̄ahətay maslaŋa nahaŋ aw ?” »

²¹Ka sarta gani nani ti Yezu naŋ əbu ahəngaraba mis a kay ya t̄əbeseş do na akaba mis kay ya seteni t̄əniviyu ana tay na. Əhəlikaba eri ana ndam wuluf a kay daya. ²²Kələj gani əhəngriŋ ana ndam ya Zej əslərkibiyu tay ni. Əhi ana tay ahkado : « Dəgum k̄əŋgahadumi ana Zej ere ye ti k̄ip̄um ni akaba ya k̄ic̄um ni. Humi ndam wuluf t̄əbu tipi divi, ndam d̄əra t̄əsawad̄ay lala, ndam ambələk t̄igia mis n̄jələtana, ndam makwaya tici slimi, mis məmətani t̄əŋgaba ; ndam talaga day ticia Ma M̄əweni Sulumana. ²³Humi keti : “Maslaŋa ya ti əjikia ke divi azuhva nu a do nahəma, məmərvu.” »

²⁴Ndam ya ti Zej əslərkibiyu tay ka Yezu ni t̄ara t̄əsləka ti Yezu əzlapaki ke Zej, əhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « K̄ədəgum a huđ gili vu ti ga mipibiyu mam ? K̄ip̄umbiyu ti mavram ya aməđ adad̄ay ni tək ? ²⁵Do ni ti k̄ədəgum k̄ip̄umbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga siŋgu kayani akaba zlam gatay əbu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey. ²⁶Ay ti k̄ədəgum k̄ip̄umbiyu ti mam ? K̄ip̄um-

biyu bay mahəngaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, naŋ gani. Nəhi ana k̄uli nahəma, naŋ ti ətama bay mahəngaray pakama ge Melefit a. ²⁷K̄əsəruma, əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit əhi ana Bay gədakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslərgoro nahaŋ kama gayak ti məslamatukkabu divi.” **

« Maslaŋa ya ti Melefit əslərbiyu ni ti Zej. ²⁸Nəhi ana k̄uli keti : Zej ti ətama mis ya tiwi tay na dek əna gədakana. Ku tamal nahkay nəngu ni, bay ya ti naŋ ḡuziteni ge mis dek a *Məgur ge Melefit bu ni ti ətama naŋ a. ²⁹Mis dal-dalani ni akaba ndam *məhəl hadam ni t̄əgəskabá ma ge Zej na. T̄əsəra Melefit ti naŋ jireni, nahkay nday gani t̄əwaya ti Zej *məbaray tay. ³⁰Ay ti ndam *Feriziyəj akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni t̄əgəskabu ere ya Melefit awayay avi ana tay ni ndo, nahkay t̄əwayay ti Zej məbaray tay ndo. »

³¹Yezu əhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurŋəj tay k̄ə way ? Nday akada way ? ³²Nəhi ana k̄uli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahaŋ t̄əhi ana ndahaŋ ni ahkado : “M̄ivia slelim ana k̄uli a, day k̄əhəbumŋəj ndo ; midia limis ge kisim ana k̄uli a, day k̄it̄əw̄um ndo.” ³³N̄əđəm nahkay ti adaba Zej bay məbaray mis ni əra. Əra ti əzum *dip̄əj do, əsi zum do. Nahkay lek̄ul̄um k̄əđəmum seteni əniviyu. ³⁴Nu *Wur ge Mis ti ni nəra. Nəra ti nu nəbu nəzum dip̄əj, nəbu nisi zum. Nahkay lek̄ul̄um k̄əđəmum nu zal huđ, nəvi vu goro ana zum. K̄əđəmum nu zləba ga ndam *məhəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahaŋ. ³⁵Ay ti ndam ya t̄əgəskabu məsər zlam ge Melefit ni dek t̄əsəra Melefit əsəra zlam eđed̄iŋ a. »

**7:27 Malasi 3.1.

Yezu naŋ a ahay ga Simu zal Feriziyen ni bu

³⁶ Eslini zal *Feriziyen nahaŋ slimi gayaŋ Simu azaloru Yezu afa gani a magam ga məzumkabu zlam. Yezu òru enjua ti àhuriyu a ahay vu, tənjàki ka məzum zlam. ³⁷ Wal hala nahaŋ àbu a kəsa gani nani bu. Àra ècia ti Yezu naŋ àvu azum zlam a ahay bu afa ga zal Feriziyen ni ti àrəkiuru àna tersel a kolombu sulumani bu.†† ³⁸ Àra àhuriya a ahay ni va ti ècik kələŋ ga Yezu, kà gəvay ga asak gayaŋ, naŋ àbu etəwi. Naŋ àbu etəwi ti yam tuway gayaŋ ni àbara asak ga Yezu a cəraf, mək wal ni àtəmadkia yam tuway na àna məhər ga ahər gayaŋ a ; kələŋ gani àfəki ma ka asak ga Yezu, ††mək àbəki tersel ni ka asak ni. ³⁹ Zal Feriziyen ya azaloru Yezu afa gani ni àra èpia nahəma, àhi ana ahər : « Naŋ hini ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit do. Tamal naŋ bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ti akal àsəra wal hini ya enjifin ni ti naŋ wal hala. » ⁴⁰ Yezu àra àsəra ere ye ti naŋ ajalay a ahər gayaŋ bu na ti àhi ahkado : « Simu, ma goro àbu nawayay nəhuk. » Simu nakəŋ àhi : « Dəm, məsi. » ⁴¹ Mək Yezu àhi : « Mis ndahaŋ cə təkəla duwa afa ga zal nahaŋ a ; bəlaŋ gani àkələy jik diŋ diŋ zlam, naŋ nahaŋ ni ti ni jik kru kru zlam. ⁴² Nday cecueni siŋgu àfəŋ kà tay ga məpəliani bi nahəma, bay ga duwa ni àhi ana tay cueni : “Kəpəlumu duwa goro ni va ba.” » Yezu àhi ana Simu nakəŋ keti : « E kidin gatay cueni ni bu ni ti way aməgri səsı kay ana bay ga duwa ni way ? » ⁴³ Eslini Simu àhəŋgrifəŋ, àhi

ahkado : « Nətamahay maslaŋa ya ti təm-bərfəŋ siŋgu kayani ni. » Yezu àhi : « Ma gayak ti jiri. »

⁴⁴ Eslini Yezu àmbatkibiyu ma ka wal ni mək àhi ana Simu ahkado : « Kipi wal hini do aw ? Ka ya ti nəhəraya a ahay va afa gayak a ni ti kəcəhubiyu yam ga *məbaray asak ndo. Ay wal hini ti àbarua asak àna yam tuway a mək àtəmadkua àna məhər ga ahər gayaŋ a. ⁴⁵ Nak kəgru sa àna məfəku ma ka tuwər ndo. Ay ti wal ni kwa nəhəraya àmbrəŋ məfəku ma ka asak ndo. ⁴⁶ Nak kəgəskabu nu àna magraku amal ka ahər ndo. Ay ti wal ni àbəkua tersel ka asak a. ††⁴⁷ Nahkay nəhuk nahəma, àgrua səsı a kay, àwaya nu a kay, nani dek ti adafaki zlam magudarani gayaŋ kayani ni məmberfəŋana. Ay ti maslaŋa ya ti zlam magudarani gayaŋ gəzit mək təm-bərfəŋa ni ti àwayay bay ya àmbərfəŋa ni kay do. » ⁴⁸ Mək Yezu àhi ana wal ni : « Zlam magudarani gayak ni məmberfukana. » ⁴⁹ Nday ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni tàra ticia ma gayaŋ na ti təhi ana ahər : « Way hini ku zlam magudarani ge mis nəŋgu ambərfəŋa ni way ? » ⁵⁰ Eslini Yezu àhi ana wal ni ahkado : « Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahər a palam. Sləka àna sulumani gayaŋ a. »

Wál ya tadəboru Yezu ni

8 Yezu òru a kəsa gəďakani akaba a kəsa cif-cifeni vu, àcahi zlam ana mis, àhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana tay. Ndam madəbay naŋ kru mahar cueni ni tòru akaba naŋ, ² wál ndahaŋ day tòru ak-

††7:37 Kolombu gani nani ti tàgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, siŋgu gani kay.

††7:38 Məfəki ma ke mis ti adafaki mawayavani ahkay do ni magray səsı.

††7:46 Ka sarta gani nani ti, ka ya ti təzalakabu mis ga məzum zlam mək maslaŋa gani enjia afa gatay ni ti təcəhibiyu yam ga məbaray asak, təgri sa ana məfəki ma ka tuwər, akaba tagraki amal ka ahər. Ay zal Feriziyen ni àgri zlam nday nani ana Yezu ndo.

aba naŋ. Wál nday nani ti Yezu àgariaba seteni ana ndahaŋ e kidiŋ gatay ba, ndahaŋ ti ni àhəŋgaraba tay a arməwər ba. Slimi ga wál nday nani nday hi : bəlaŋani Mari ya təzalay Mari ga kəsa Magədala ni. Naŋ ti Yezu àgariaba seteni adəskəla. ³Nahaŋ ni Zeni wal ga Səza ; Səza gani nani zal asak ga bay *Erot. Nahaŋ ni ti ni Səzeŋ akaba wál nday ndahaŋ kay. Ka gani nani wál nday nani təbu təjənaki ata Yezu akaba ndam gayəŋ kru mahar cueni ni àna elimeni gatay gatayani.

Bay mabəhad hilfi ga zlam

(*Meciɣu 13.1-9 ; Mark 4.1-9*)

⁴Eslini mis təsləkabiya a kəsa gərgərani ba dək, tərəkia ka Yezu a. Tàra təcakalava ti Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul. ⁵Àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa nahaŋ àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani àdəgoru e divi bu. Nahkay mis təcəlki, edidiŋ day təndaba. ⁶Bal gani keti àdəgoru ka pəlad ya had àhəcaki ni, nahkay ka ya ti àfətaya nahəma, àhəraba adaba yam àhəci. ⁷Bal gani keti àdəgiyu a adak vu. Ka ya ti àfətaya, àbu adək nahəma, adak ni təngecekabá. ⁸Bal gani keti àdəgoru ka had sulumani. Ara àfətaya ti àbi bəza. Ku ahàr gani bəlaŋ tekedfi bəza agray diŋ. » Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti àzlacay, àdəm : « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mici lala ! »

Yezu adəm ma àna ma gozogul ti kamam

(*Meciɣu 13.10-17 ; Mark 4.10-12*)

⁹Ndam madəbay Yezu ni təhi ahkado : « Dəfiaba ma *gozogul na ana leli a. Awayay adəm vaba mam ? » ¹⁰Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado :

« Lekuləm ti Melefít àdəfikiaba zlam maŋgahani àki ka Məgur gayəŋ na ana kəli a, ti kəsərum. Ana mis ndahaŋ ti àdəfikiaba ana tay a vay-vay ndo. Àhi ana tay àna ma gozogul ciliŋ. Melefít àgray nahkay ti

“Ku tamal taməŋjaləŋ ka zlam nəŋgu ni, tipi ba ;

ku tamal təbi slimi ana pakama nəŋgu ni tici ba.” §§ »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

(*Meciɣu 13.18-23 ; Mark 4.13-20*)

¹¹Yezu àhi ana tay keti : « Ma *gozogul ni awayay adəm vaba ti nahkay hi : hilfi ga zlam ya təbəhad ni, àzavu akaba pakama ge Melefít. ¹²Mis ndahaŋ təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefít a, ay *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a ahàr ba. Awayay ti təfəki ahàr ke Melefít ba. Adaba tamal təfəki ahàr ke Melefít ti Melefít ahəŋgay tay. ¹³Mis ndahaŋ day təbu, nday akada pəlad ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefít na ti təgəskabu àna məmərani. Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbərur vu do, akada ge sliri ya ti tòru a had vu do ni. Nahkay ti təfəki ahàr ke Melefít ga hayaŋani ciliŋ. Ka ya ti ticia zləzladana ti təmbrəŋ, təfəki ahàr va do həya. ¹⁴Mis ndahaŋ təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a huđ ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefít a ti təgəskabu. Ay ku tamal təgəskabá nəŋgu ni, majalal ahàr kay ariva ana tay a, təjalaki ahàr ke elimeni akaba zlam ndahaŋ ya tigi eri ni. Zlam nday nani təngecekabu zlam akada ga adak ni ; ndam nday nani təbu akada ga zlam ya àbia bəza ti bəza gani təndəh ndo ni. ¹⁵Hilfi ga zlam ya àdəgoru ka had sulumani ni təzavu akaba mis ya məbərur gatay su-

lumani, tawayay Melefit ni. Nday gani ticia ma ge Melefit na ti àgəjazlki ahàr ka tay do. Nahkay takoru àna naŋ kama kama, təmbəreŋ do, tagray zlam sulumani akada ga zlam ya ti abi bəza ni. »

Pakama àki ke ceŋgel

(Mark 4.21-25)

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Maslaŋa ya ti ebeftay ceŋgel ti ahəmbaki mandaray, ahkay do ni afiyu a zuh slalah vu ni ti àbi. Afəkad ka məlaŋ zaŋani sawaŋ, adaba awayay ti ndam ya təhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge ceŋgel ni. ¹⁷ Nədəm nahkay ti adaba zlam ya ti maŋgahani ni dek amaŋgazlavu, zlam ya ti madafani faŋ do ni dek emicivu vay-vay daya. ¹⁸ Nahkay bumi slimi lala ahəmamam ti kicəm pakama ni. Adaba maslaŋa ya ti zlam gayaŋ àbu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayaŋ àbi nahəma, ku zlam gəziteni ya ti àdəm àŋgəta ni day atəzafəŋa. »

Məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu

(Meciyu 12.46-50 ; Mark 3.31-35)

¹⁹ Eslini ata məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tərəkia ka Yezu a. Təra tinjia ti tisliki mərəkiani disl kok-sah adaba mis təvu ka məlaŋ gani nani dal-dal. ²⁰ Nahkay mis təhikabiyu ma, təhi : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, tihindi kur. » ²¹ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Mmawa akaba bəza ga mmawa nahəma, nday ya ti təbi slimi ana pakama ge Melefit, mək tagray təwi àna naŋ ni. »

Yezu azlacaki ka aməf

²² A vad nahaŋ Yezu acəliyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay : « Tokumum, mədəgum gwar ke ledi ga dəluy ni. » Nahkay nday nakəŋ təsləka. ²³ Nday təbu takoru

ti Yezu àdiya e dəwir va daŋ. Ka ya ti naŋ àvu e dəwir bu ni ti aməf gəfakani àkəzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mək yam ni àjabasliyu a slalah ga yam ni vu, awayay arəhvù wudak, nahkay gəzit akal tizi kədap. ²⁴ Eslini ndam madəbay naŋ ni təhədakfəŋiyu, təpidək naŋ, təhi : « Gəfakani, gəfakani, məbu miji timey ! » Yezu nakəŋ àra èpidəkva ti àzlacaki ka aməf ni akaba ka yam ya ti acəloru agavəla ni bəra. Àra azlaca nahkay ti aməf ni àmbreŋ makəzlani, yam ni day àmbreŋ madafani, yam ni ègia dəgika. ²⁵ Yam ni àra ègia dəgika ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Kəfumku ahàr do ni ti ahəmamam ? » Ndam madəbay naŋ ni aŋgwaz àwəra tay a dal-dal, adaba ere ye ti tipi ni àgria ejep ana tay a àsabay. Təzlapay e kidiŋ gatay bu, tədəm ahkado : « Naŋ hini ti way ? Aməf akaba yam day àhi ma ana tay, ticiiki slimi ni ! »

Yezu agariaba seteni a kay ana zal Zerasa a

(Meciyu 8.28-34 ; Mark 5.1-20)

²⁶ Nday nakəŋ tinjiyu ke ledi ga dəluy ni. Ledi nani ka had Zerasa, ndeva ndeva akaba had *Gelili. ²⁷⁻²⁸ Zal nahaŋ àbu ga kəsa nani ; seteni təniviyyu a ahàr vu, àpəsa àbakabu zlam ndo, àndəhad a ahay bu ndo daya. Məlaŋ gayaŋ ti e kidiŋ ge mindiviŋ bu. Àra èpia Yezu naŋ àbu ahəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti àzlah kay kay, àrəkia. Àra ènjikia ti àbəhad mirdim, àdəf kè meleher gayaŋ. Àhi àna zlahay ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit naŋ agavəla driŋ ti kacəbafua mam ? Nəgruk kam-kam, kəgru daliya ba ti. » ²⁹ Àdəm nahkay ti adaba Yezu àhi ana seteni ni : « Həraya a maslaŋa hini ba. » Zal nani ti kwa ahaslani seteni ni àgray naŋ sak kay. Ka ya ti naŋ àbu agray naŋ ni ti mis təwəla àna jejirbi a, təbiviya sisel a asak va akaba təjəga naŋ a. Akaba nani dek ètiri ndo, èhefk-

aba zlam ya tɔwɛl naŋ àna naŋ na, mək seteni ni àzoru naŋ a huɔf gili vu. ³⁰ Zal seteni ni àra àhia ana Yezu a « Kəgru daliya ba » ti Yezu àhi : « Slimi gayak way ? » Àhi : « Slimi goro Gaslka. » Àdəm nahkay ti adaba seteni təniviyyu kay. ³¹ Eslini seteni nday nani tɔbu tɔgri kam-kam ana Yezu, tɔhi : « Kəgaroru leli e *evid gəɔakani vu ba ti. * »

³² Mədrəs tɔbu kay təzum zlam ka ahar bəlaŋ a həma bu. Nahkay seteni ni tɔhi ana Yezu : « Kam-kam, məhuriviyyu ana mədrəs teguni ti. » Mək Yezu nakəŋ àvi divi gani ana tay. ³³ Yezu àra àvia divi gana ana tay a ti seteni ni tɔsləkiaba ana zal nakəŋ a, tɔcəlivi a ahàr vu ana mədrəs ni. Nahkay mədrəs ni ɔk tən-daya ahàr a kirim-kirim, tàra tɔdəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv, mək yam ni àbazla tay a. ³⁴ Ndam majəgay mədrəs ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tɔdəgiki ana hwa tidizl, təŋgəhadioru ma gani ana ndam ya a kəsa bu ni akaba nday ya ti e gili ni. ³⁵ Mis tàra ticia ma na ti tàhəraya ge mipi ere ye ti àgravu na, tɔrəkia ka Yezu a. Tàra tìnjia ti tìpi zal ya ti seteni tɔsləkiaba ni, àŋgaba ègia sulumana, naŋ manjəhadani digusa kà gəvay ga asak ga Yezu, məbakabu azana gayəŋ ka vu. Tàra tìpia naŋ a ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal. ³⁶ Eslini mis tɔbu, tìpia ga Yezu ya àhəŋgaraba zal ya seteni təniviyyu na, təŋgəhadì ma gani ana mis ya tàra ni. ³⁷ Ndam ga had Zerasa ɔk tàra ticia ma gani nana ti tɔhi ana Yezu məsləka ka had gatay a, adaba aŋgwaz àdəgakia ka tay a àsabay. Nahkay Yezu àhuriyyu a slalah ga yam ni vu, awayay asləka. ³⁸ Eslini zal ya ti seteni tɔsləkiaba ni àhi ahkado : « Nəɔbɔru kur ti. » Yezu àhi : « Aha ! Sləka, ³⁹ ŋgoru a magam gayak, kàru kəŋgəhadì ere ye ti Melefit àgruk ni

ɔk ana mis. » Nahkay zal nakəŋ àsləka, ɔru àŋgəhadì ere ye ti Yezu àgri ni ɔk ana ndam ga kəsa ni ɔk.

Yezu ahəŋgaraba wal nahaŋ akaba wur dahalay a

(*Meciyyu 9.18-26 ; Mark 5.21-43*)

⁴⁰ Yezu àŋgoru gwar ke ledi ga dəluv ni akaba ndam məɔəbay naŋ ni. Tòru tìnjua ti mis dal-dal tɔgəskabá Yezu àna məmərana, adaba nday ɔk tɔbu tajaŋgay naŋ. ⁴¹ Eslini zal nahaŋ naŋ àbu, slimi gayəŋ Zayros, naŋ gəɔakani ga ahay ga *mahəŋgalavù Melefit, àrəkia ka Yezu a, àbəhadì mirdim grik meleher ndiɔ ana had kà asak ga Yezu. Àhəŋgalay naŋ, àhi mòru a magam afa gani, ⁴² adaba wur gayəŋ awayay amət. Wur nani ti wur dahalay, vi gayəŋ agray kru mahar cə. Zal nani ti wur gayəŋ nahaŋ àbi.

Yezu naŋ àbu akoru afa gani ti mis dal-dalani ni tɔvəliŋja ahàr a, məsufani tekeɔi àsuf koksah. ⁴³ Eslini wal nahaŋ àbu, mimiz asləkafəŋa agray vi kru mahar cə. [Ègwejelekaba zlam gayəŋ a ɔk afa ga ndam məsər haf a ay ti] maslaŋa bəlaŋ èsliki mahəŋgaraba naŋ a ndo. ⁴⁴ Nahkay wal ni àhəɔakfəŋbiyyu kà Yezu gwar kələŋ, ènjifiŋ kà ma ga azana gayəŋ. Àra ènjifiŋa ti mimiz ya asləkafəŋa ni àmbrəŋ naŋ, wal ni àŋgaba həya. ⁴⁵ Eslini Yezu àdəm : « Way ènjifu way ? » Ku way way do àdəm : « Nu do, » mək Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Gəɔakani, mis ni damkukul timey ! » ⁴⁶ Yezu àdəm : « Aha ! Mis ènjifua, adaba nəsəra njaɔɔa goro àhəŋgaraba maslaŋa. » ⁴⁷ Wal ni àra àsərəkia àbu koksah nahəma, àrəkia ka Yezu a àna məgəgərani slab slab, àbəhadì mirdim meleher ndiɔ ana had, àŋgəhadaya ere ye ti àzəkiyyu naŋ ti mìn-jifiŋ kà azana ga Yezu ni kə meleher ge

*8:31 Evid gəɔakani ti məlaŋ ya tɔɔəm a huɔf ga had vu ni. Melefit aməbiyyu seteni ɔk e evid gani vu hayaŋ, kələŋ gani ka mandav ga məlaŋ ti amatraɔkivu tay ga kangayani.

mis na dek. Ànggəhadiaya gayan̄ ya àŋ-gaba h̄ya ni ana tay a daya. ⁴⁸ Eslini Yezu àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. Sləka, ru àna sulumani. »

⁴⁹ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti maslaŋa nahaŋ ənjia. Maslaŋa gani nani àsləkabiya afa ga gadəkani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit na, àhi : « Wur gayak nakəŋ èndevəra. Kìwisiri ahàr ana musì va ba. » ⁵⁰ Yezu àra ècia ma nana ti àhi ana Zayros ahkado : « Àngwaz àwər kur ba, fəku ahàr ciliŋ, Melefit amahəŋgaraba naŋ a. » ⁵¹ Nahkay tòru afa ga Zayros nakəŋ.

Yezu òru ənjia ti àcafəŋa mis a dek ga məhuriyani a ahay vu akaba naŋ a. Àvi divi ana ata Piyer, Zeŋ, Zek akaba bəŋ ga wur ni ata məŋ ga wur ni ga məhuriyani akaba naŋ ciliŋ. ⁵² Mis ya təbu eslini ni dek təbu tagray delulə, titəwi wur ni. Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Kìtəwəm ba. Wur ni àmət ndo, naŋ àbu enji dəwir timey. » ⁵³ Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tēyefiŋ, adaba tēsəra wur na àməta àndava. ⁵⁴ Eslini Yezu àzay ahar ga wur ni, àzalay naŋ, àhi : « Wur goro ni, pìdekvu. » ⁵⁵ Àra àzala wur na nahkay ti sifa àŋgiva ana wur na mək ècik cək-wad h̄ya. Eslini Yezu àhi ana tay tēvi zlam məzumani. ⁵⁶ Ere ye ti àgravu ni àgria ejep ana ata bəŋ ga wur nday ata məŋ ga wur na àsabay. Ay Yezu àhi ana tay : « Kəhumi ma gani ana maslaŋa ba. »

Yezu aslər ndam asak gayan̄ kru mahar cəni ni

(*Meciya 10.5-15 ; Mark 6.7-13*)

9 A vad nahaŋ Yezu àzalakabu ndam gayan̄ kru mahar cəni ni, àvi njəda

ana tay ga misliki magariaba seteni weley weley do dek ana mis a akaba ga mahəŋgaraba mis a. ² Awayay aslėroru tay ga məhi pakama ana mis àki ka *Məgur ge Melefit akaba ga mahəŋgaraba ndam ga arməwər a. ³ Àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku aday, ku mbolu, ku zlam məzumani, ku siŋgu. Kəhəlum endəwi cə cə ba daya. ⁴ Ay tamal maslaŋa àhəliya kuli a ahay va afa gana nahəma, njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahaŋ ba duk abivoru ana vad gekuli ya akəsəkuma ni. ⁵ Ka mələŋ ya ti akəhurumiya, təgəskabu kuli do nahəma, sləkumaba a kəsa nani ba. Ka ya ti kəsəkuma ni ti təkumkaba had kə asak gekuli a. [†] Nahkay ti atəsərki ka magudar zlam gatay ni. »

⁶ Nday nakəŋ təhəlvu, tàsləka təhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis a kəsa gərgərani bu dek ; təhəŋgaraba ndam ga arməwər a ka mələŋ ya ti tòru na dek.

Pakama ya tədəmki ka Yezu ni ahəli ahàr ana bay Erot

(*Meciya 14.1-12 ; Mark 6.14-29*)

⁷ Erot bay Gelili ni àra ècia pakama ge mis ya ti tədəmki ka Yezu na dek ti àhəlia ahàr a, adaba mis ndahaŋ tədəm Yezu ti naŋ Zeŋ bay məbaray mis ni, àŋgaba e kisim ba. ⁸ Mis ndahaŋ ti ni tədəm Eli bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àŋgazlavu. Mis ndahaŋ keti tədəm naŋ bilin̄ ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ahaslani ni, àŋgaba e kisim ba. ⁹ Eslini Erot zla ti àdəm ahkado : « Nəkəlkia ahàr ke Zeŋ a, ay ti maslaŋa ya ti nici təzlapaki ni ti nani way ? » Nahkay ti awayay mīpi Yezu.

[†]9:5 Mətukkaba had ga kəsa kə asak a ti adafaki təmbərba ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do.

**Yezu avi zlam məzumani
ana mis dəbu zlam**

(*Meciyə 14.13-21 ; Mark
6.30-44 ; Zey 6.1-14*)

¹⁰ A vad nahañ ndam *asak ga Yezu ni təsləkabiya ka mələñ ya Yezu əsləroru tay na. Təra təsləkabiya ti tənğəhadıaba ere ye ti təğrabiya na dek. Eslini Yezu nakəñ əhəl tay ka ahər gatañ ciliñ, tōru gwar a kəsa nahañ vu ; slimi ga kəsa ni Beceyda. ¹¹ Mis dal-dalani ni təra ticia Yezu ədoru a Beceyda ti tədəboru nañ a asak vu. Təra tınjikia ka Yezu a ti Yezu nakəñ əgəskabu tay, əzlapiki ka Məğur ge Melefit ana tay, əhəngaraba ndam ya təbəsey do na daya.

¹² Fat əra əndəhadfa ahər a zla nahəma, ndam mədəbay nañ kru mahar cəeni ni təhədfəkəñiyu, təhi ahkado : « Hi ana mis ni dek təsləka, tōru a kəsa gərgərani ni vu ahkay do ni tōru a ahay ge mis ye e gili ni vu, tədəboru zlam məzumani akaba mələñ mandəhadani, adəba ahalay ti leli a huđ gili bu. »

¹³ Eslini Yezu əhəngriñəñ ana tay, adəm : « Lekuləm lekuləmeni vumi zlam məzumani ana tay. » Nday nakəñ təhəngriñəñ, təhi : « *Dipeñ əfəñ kə leli zlam təkivu kilif cə ciliñ. Kawayay ti mōru məsukumibiyu zlam məzumani ana mis dekeni hini aw ? » ¹⁴ Mis zawalani ye eslini ni agray dəbu zlam. Yezu nakəñ əhi ana ndam mədəbay nañ ni : « Humi ana mis ni ti tənğəhadfa nğəlukluk kru kru zlam, kru kru zlam. »

¹⁵ Ndam mədəbay nañ ni təğray ere ye ti nañ əhi ana tay ni. Nahkay mis ni tənğəhadkabu nğəlukluk. ¹⁶ Eslini Yezu nakəñ əhəl dipereñ zlamani təkivu kilif cəeni ni, əmənçoru e melefit vu, əgri səsi ana Melefit əki ka zlam məzumani nday nani. Əra əgria səsi a ti əsekaba, əbi ana ndam mədəbay nañ ni ti tidi ana mis dal-dalani ni. ¹⁷ Mis ni dek təzum təzum, tərəhkaba. Kələñ gani

təcəkəlakabu məğəjəni gani, tərəhvü hətək kru mahar cə əna nañ.

**Piyer adəm Yezu nañ Krist
Bay gədfakani ya amara ni**

(*Meciyə 16.13-19 ; Mark 8.27-29*)

¹⁸ A vad nahañ Yezu nañ əbu cak, ahəngalay Melefit. Ndam mədəbay nañ ni day təbu eslini. Yezu əhindifiña ma kə tay a, əhi ana tay ahkado : « Mis dal-dalani ya tədəbay nu ni ti tədəm nu ti nu way ? » ¹⁹ Nday nakəñ təhəngriñəñ, təhi : « Mis ndahañ tədəm nak Zey bay məbaray mis ni, mis ndahañ tədəm nak Eli, mis ndahañ ti ni tədəm nak biliñ ga ndam ya təhəngaray pakama ge Melefit ahaslani ni, əngəba e kisim ba. » ²⁰ Eslini nañ nakəñ əhi ana tay keti : « Lekuləm ti kədfəmum nu ti nu way ? » Piyer əhəngriñəñ, əhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gədfakani ya Melefit əslərbiyu ni. »

**Yezu adəm aməmət mək
amañgaba e kisim ba**

(*Meciyə 16.20-28 ; Mark 8.30-9.1*)

²¹ Yezu əra əcia ma ge Piyer na ti əhi ma ana tay əna ləgay, adəm ahkado : « Iy nahkay. Ay ti kədfəfumi nu ana maslaña ba simiteni. » ²² Əhi ana tay keti : « Ahər adəm nu *Wur ge Mis ti nəcakay daliya dal-dal. Nday gədfakani ni, gədfakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakađ nu. Mək a huđ ga vad mahkərani bu amañgaba e kisim ba. »

²³ Eslini əhi ana tay dek ahkado : « Tamal mis awayay mədəbay nu nahəma, ahər adəm məmbrəñ ere ye ti awayay ni, ku tamal təgri daliya kələvad, *tadarfəñ nañ kə təndal nəngu ni mibəsey. Tamal mis awayay mədəbay nu ti məğray nahkay. ²⁴ Maslaña ya ti adəm ajəğur sifa gayan, awayay amət ba ni ti emiñiñ. Maslaña ya ti emiñiñ sifa gayan azuhva nu ti aməjəğur sawañ,

aməmət day-day do. ²⁵Tamal mis ànggəta elimeni ga duniya na dek mək èjjiŋa ahàr gayan̄ a ti elimeni gani aziaya mam ? ²⁶Nu Wur ge Mis ti anara àna njəda goro a, ga Baba goro a, akaba ga *məslər gayan̄ *njəlatani na. Tamal maslaŋa aŋg-waz awər naŋ, adəm naŋ mis goro do, àsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis day ka ya ti anara ni anədəm naŋ mis goro do. » ²⁷Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma, e kidiŋ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahaŋ atəmət ti etipia *Məgur ge Melefit a day kwa. »

**Vu ga Yezu ambatvu kè meleher
ga ndam maɖəbay naŋ ni**

(*Meciyu 17.1-8 ; Mark 9.2-8*)

²⁸Agray gosku sekw ka ahàr ga pakama gayan̄ ya àdəm ni zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeŋ, təcəloru a həma vu ga mahəŋgalay Melefit. ²⁹Ka ya ti naŋ àbu ahəŋgalay Melefit nahəma, eri gayan̄ ni àmbatvu nahaŋ, azana ka vu gayan̄ day tigia bəɖ-bəɖ talla, ahələba eri a vərut. ³⁰Eslini həya mis ndahaŋ cə təbu təzlapay akaba Yezu, nday nani ata Məwiz nday ata Eli. ³¹Nday təbu tip-ivu a masladani ge Melefit bu. Təzlapaki ka məmət ga Yezu ya amoru məmət a Zeruzalem ge mendeveŋ təwi ya Melefit àvi ni. ³²Nday təbu təzlapay nahkay ti ata Piyer ti ni dūwir àza tay a. Tàra tēpidəkva ti tīpi masladani ga Yezu akaba mis cəni micikeni akaba naŋ ni. ³³Ka ya ti ata Məwiz nday ata Eli təbu tasləkafəŋa kà Yezu a nahəma, Piyer àhi ana Yezu : « Gəɖakani, leli məbu ahalay ti àbəlay. Mara mivicey ahay mahkər : bəlaŋ gayak, bəlaŋ ge Məwiz, bəlaŋ ti ni ge Eli. » Àdəm nahkay ti adəba àsər ere ye ti àdəm ni do. ³⁴Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti məguduŋguduŋ àhərkiaya ka tay a, àŋgah tay. Ka ya ti məguduŋguduŋ ni àhərkiaya ka tay a ni ti ndam *maɖəbay Yezu mahkərani ni aŋgwaz àdəgakia ka tay a. ³⁵Dəŋgu

ga maslaŋa àhənday a məguduŋguduŋ ni bu, àdəm : « Naŋ hini ti wur goro, nədaba naŋ ga məgru təwi a. Gəsumiki pakama. » ³⁶Dəŋgu ni àra àhənday va do ni ti tīpi Yezu naŋ bəlaŋ ka ahàr gayan̄. Ka gani nani nahəma, ndam maɖəbay Yezu mahkərani ni tənəhəhada àna ma gana te-te a, təhi ana maslaŋa ndo.

Yezu agariaba seteni ana wur nahaŋ a

(*Meciyu 17.14-18 ; Mark 9.14-27*)

³⁷Hajəŋ gani Yezu akaba ndam maɖəbay naŋ mahkərani ni təndaya ahàr a həma ni ba. Tàra tàhəraya ti mis dal-dal tərəkia ka Yezu a. ³⁸E kidiŋ ge mis dal-dalani ni bu ni ti zal nahaŋ naŋ àvu, àzlah, àdəm : « Məsi, kam-kam nahəŋgalay kur, mənjuke ka wur goro ni ti adəba wur goro nahaŋ àbi. ³⁹Seteni àniviyu a ahàr bu, agəs naŋ, azlah həya, adadəy naŋ kay kay, guzləbuc krup-krup a ma bu. Àgəsa naŋ a ti agri daliya dal-dal, àmbrəŋ naŋ weceweci do. ⁴⁰Nàhəŋgala ndam maɖəbay kur na ti tągariaba, ay ti tisliki ndo. » ⁴¹Eslini Yezu àdəm : « Lekuləm ye e hini vu ni ti kəɖumki ahàr ke Melefit do, lekuləm ndam magudar zlam ! Nu ananjəhad akaba kuli kaŋgaya waw ? Nu enefəsi ana kuli kaŋgaya waw ? » Mək àhi ana bəŋ ga wur ni : « Zəbiya wur na ahalay a. » ⁴²Wur ni naŋ àbu arəkia ka Yezu a ti seteni ni àdi naŋ ana mələŋ, àdadəy naŋ kay kay. Eslini Yezu àzlacaki ke seteni ni, àgariaba ana wur na, mək àvi wur ni ana bəŋani ni. ⁴³Mis ye eslini ni tàra tīpia ti njəda ge Melefit àgria ejep ana tay a dal-dal, adəba njəda gani nani àtama zlam ndahaŋ a dek.

Yezu adəmki ma ka daliya ya atəgri ni

(*Meciyu 17.22-23 ; Mark 9.30-32*)

Ere ye ti àgray ni dek àra àgria ejep ana mis na dek, nday təbu təzlapaki kek-ileŋa ti Yezu àhi ana ndam maɖəbay naŋ ni : ⁴⁴« Nawayay nəziaba azay slimi ana

kuli a, cüm lala, àgəjazlki ahàr ke kuli ba. Atəđəfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu. » ⁴⁵ Pakama ga Yezu ya àđəm ni ti ndam mađəbay nañ ni ti-ciaba ndo. Hud' ga ma gani nani ti mañ-gahkiani ka tay, ti ti-ciaba ba. Ay aŋgwaz àgrafəña tay ge mihindifiña ma na.

Gəđakani ya àtam mis ndahañ ni ti way ?

(Meciyyə 18.1-5 ; Mark 9.33-37)

⁴⁶ A vad' nahañ ndam *mađəbay Yezu ni təbu tagray gejewi. Təđəm ahkado : « E kidiñ geli bu ni ti way gəđakani àtam mis ndahañ ni way ? » ⁴⁷ Yezu àra àsəra majalay ahàr gatay na ti àzay wur gəziteni, àfəkad' kà gəvay gayañ, ⁴⁸ mək àhi ana tay : « Tamal ti maslaña àgəskabá wur hina azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a daya. Tamal ti maslaña àgəskabá nu a nahəma, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. Nahkay bay ya ti nañ gəziteni e kidiñ gekuli bu đek, èsli mis ndahañ ni do ni ti nañ nani gəđakani sawañ. »

Maslaña ya ti àcafəña kuli kà zlam a do ni ti agriki təwi ana kuli

(Mark 9.38-40)

⁴⁹ Eslini Zeñ àzlapay, àhi ana Yezu ahkado : « Gəđakani, mīpia maslaña nahañ a, àgariaba seteni ana mis àna slimi gayak a, nahkay məđəm macafəña nañ a, adaba nañ mis geli do. » ⁵⁰ Ay ti Yezu àđəm : « Kəcūmfəña nañ a ba, adaba maslaña ya ti àwayay magudar təwi gekuli do nahəma, agriki təwi ana kuli. »

Yezu nañ àbu akoru a Zeruzalem, ndam Samari təgəskabu nañ do

⁵¹ Sarta ga Yezu ènjia ga morona e melefít vu wud'ak nahəma, àzay divi ga moroni a Zeruzalem, àđəm ere ye

ti acafəña nañ ga morona ni ti àbi. ⁵² Nahkay àsləroru mis kama gayañ gwar ka had' Samari. Nday təbu ka ahàr divi ti təhuriyu a kəsa nahañ vu ga maslamalikabu mələñ. ⁵³ Ay ndam ga kəsa nani təwayay məgəskabu nañ do, adaba ti-ciaba nañ àbu akoru a Zeruzalem palam. ⁵⁴ Ndam mađəbay nañ ata Zek, Zeñ tàra ti-ciaba pakama nana ti təhi ana Yezu : « Bay geli, kawayay ti məhi ana aku ti mādaya e melefít ba, məzumaba tay a waw ? »

⁵⁵ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àmbatkibiyu ma ka tay, àləgi ana tay. ⁵⁶ Mək təzay divi ga moroni a kəsa nahañ vu.

Ndam ya ti tawayay mađəbay Yezu ni

(Meciyyə 8.19-22)

⁵⁷ Yezu akaba ndam mađəbay nañ ni təbu takoru e divi bu nahəma, zal nahañ àrəkia ka Yezu a, àhi ahkado : « Ka mələñ ya akoru ni đek ti anadəboru kur. » ⁵⁸ Yezu àhəñgrifəñ, àhi ahkado : « Mbiki †təbu àna evid' gatay, edidiñ day təbu àna lala gatay, ay nu *Wur ge Mis ti nəbi àna mələñ mandəhadani bi. »

⁵⁹ Yezu àhi ana maslaña nahañ : « Dəbabiyu nu. » Maslaña nani àhəñgrifəñ, àhi : « [Bay goro,] vu divi nakoru nilibiya baba goro a day. » ⁶⁰ Eslini Yezu àhi : « Ndam ya təwayay mađəbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrəñ tay ti tili vu gatay. Nak ti ru kəhi ma ga *Məgur ge Melefít ana mis sawañ. »

⁶¹ Maslaña nahañ keti àhi ana Yezu : « Nadəbay kur, Bay goro ni. Ay ti vu divi nakoru nəgria sa ana ndam ga hud' ahay goro a day. » ⁶² Yezu àđəm : « Maslaña ya ti awayay agray təwi ga Məgur ge Melefít mək ajalaki ahàr ka zlam ndahañ ni ti nañ akada bay ya ti atəhad' vədañ àna sla mək aməñjoru kələñ ni. Maslaña nani ti àgray təwi ga Məgur ge Melefít koksah. »

†9:58 Mbiki ti mis ndahañ təđəm « mbiti. »

**Yezu aslør mis kru kru
adæskæla mahar cû**

10 Bay geli àday mis ndahañ kru kru adæskæla mahar cû, "awayay asløruru tay cû cû ti tôru enji gayañ a kæsa vu ka mælañ ya nañ amoru ni dek. ²Àhi ana tay : « Mis ya ti tici pakama goro fañ ndo ni nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz zlam a vedañ bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni tæbi kay bi. Nahkay si kahængalum Melefit Bay ga vedañ ni ti mæslærbiyu ndam mabaz zlam a vedañ gayañ ni bu. ³Dægum. Nihi ti næslæroru kuli e kidiñ ge mis vu akada ga bæza tæmbak e kidiñ ga kærá gili bu ni. ⁴Kèhælum zlam ba, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka. Kìcikum e divi bu ga mægri sa ana mis ba daya. ⁵Wudaka kèhurumiya a ahay vu afa ge mis lu nahæma, dæmum : "Melefit mægri sulum gayañ ana huð ahay hini." ⁶Tamal mis sulumani àvu a ahay gani nani bu ni ti sulum ge Melefit ya kèdæmum ni anjèhadki. Tamal mis sulumani àvu bi nahæma, sulum ge Melefit ya kèdæmum ni aňgækia ke kuli a. ⁷Ka ya ti kèhurumiya a ahay va afa ge mis a nahæma, njèhaduma eslina huya. Kàmbatum ahay nahañ ba. Zlam mæzumani akaba zlam miseni ya ti tævi ana kuli dek ni ti zumum, sùm : adæba bay magray tæwi ti agæski tævi endif gayañ. ⁸Ka ya ti kinjumiya a kæsa va mæk tægæskabá kuli a nahæma, zumum zlam ya tævi ana kuli ni, ⁹hængarumaba ndam gatay ya tæbesey do na, humi ana ndam ga kæsa gani : "Mægur ge Melefit ènjikia ke kuli a." ¹⁰Ay tamal ti kinjumiya a kæsa va mæk tægæskabu kuli do nahæma, cikuma a dalaka ba.

Humi ana tay : ¹¹"Ku hað ga kæsa gekuli nængu ni mæslædikaba ana kuli ka asak geli a. [§]Nahkay ti kæsærum Melefit day àmbræña kuli a. Ku tamal nahkay nængu ni, særumki Mægur ge Melefit ti ènjia." » ¹²Yezu àhi ana tay keti : « Næhi ana kuli nahæma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam *Sodom nængu ni seriya ge Melefit ya amagrafæña kà tay a ni ngulum emisli ga ndam ga kæsa gani nani ya tægæskabu kuli do ni do. »

**Ndam ga kæsa ya tæfæki ahàr
ka Yezu do ni atasay cicihi**

(Meciya 11.20-24)

¹³Yezu àdæm keti : « Akæsum cicihi, ndam Koraziñ ! Akæsum cicihi, ndam Beceyda ! Adæba mam, nægri zlam a kay ya mis tipi day-day ndo na a kæsa gekuli ba. Tamal nægri zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidoñ nahæma, amal ndam ga kæsa nday nani tæmbræña zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal tæmbatkaba majalay ahàr gatay a, tæbakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, tænjèhada e viti ba. ^{**14}Ay ka fat ya ti Melefit amagrafæña ni ti seriya ya ti amagrafæña kà ndam Tir akæba ndam Sidoñ a ni ti ngulum emisli gekuli ni do. ¹⁵Lekulum ndam Kafar-nahum, kèhumi ana ahàr akædægum e melefit vu aw ? Aha ! Akædægum ti ka mælañ ge *kisim sawa. » ¹⁶Àhi ana ndam maðæbay nañ ni : « Maslaña ya ti èciikia ma ana kuli a nahæma, ècukia ma ana nu a daya. Maslaña ya ti àgæskabu kuli ndo nahæma, àgæskabu nu ndo ni ti àgæskabu Bay ya ti àslærbiyu nu ni ndo daya. »

[¶]10:1 A wakita ndahañ bu tædæm mis kru kru adæskæla.

[§]10:11 Mæslædikaba hað ga kæsa kà asak a ti adæfaki tæmbærbu ndam ga kæsa ni, tæwayay tay va do.

^{**}10:13 Mæbakabu buhu akaba manjèhadani e viti bu ni ti adæfaki mis titæwi, tahængalum Melefit, tægri kam-kam.

Mis kru kru adəskəla mahar cueni ni tasləkabiya

¹⁷ Ka ya ti nday kru kru adəskəla mahar cueni ni tasləkabiya ni ti nday əna məmərani. Təhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ku seteni tekefi ticiikia slimi ana leli a ka ya ti məhi ma ana tay əna slimi gayak ni. » ¹⁸ Eslini Yezu əhəngarfəŋ, əhi ana tay ahkado : « Nu nipiya *Seteni a ka ya ti ədəbiyu e melefif bu akada ga avər ya abay aku na. ¹⁹ Cəm day : nəvia njəda ana kuli ga masawadəkiani ka zlam ya a had akaba ka andra məbal mis a ; nəvia njəda ana kuli a ətama njəda ga Seteni zal ezir na dek. Nahkay arəŋa əbi amagrakivu ke kuli bi simiteni. ²⁰ Ku tamal nəvia njəda nana dek ana kuli a, seteni ticiikia slimi ana kuli a nəŋgu ni, kəmərūmvu azuhva nani ba. Mərūmvu ti adaba Melefif əbəkia slimi gekuli ka wakita gayan e melefif ba ni sawaŋ. »

Yezu azləbay Melefif

(Meciya 11.25-27 ; 13.16-17)

²¹ Ka sarta gani nani Yezu naŋ əbu amərnu dal-dal əna njəda ga *Məsuf Njəlatani, ədəm : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur məlaŋ ya e melefif bu akaba məlaŋ ya a ga had ni dek. Nazləbay kur ti adəba kəŋgahkia zlam nday nana ka ndam məsər zlam akaba ka ndam ya tijeŋga təsəra zlam a ni, kədfəfikia ana ndam ya təsər zlam do akada ga bəza ciḃ-ciḃeni na sawaŋ. Iy Bəba goro ni, kəgray ka mawayay gayak nahkay ti kəmərə əna naŋ a palam. »

²² Ədəm keti : « Baba əvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslaŋa ya əsər Wur ge Melefif naŋ way ni ti maslaŋa gani əbi ; si Bəŋani ciliŋ. Yaw maslaŋa ya əsər Bəŋ goro naŋ way ni ti maslaŋa gani əbi, si nu Wur gayan akaba ndam ya ti nu

Wur gayan ni nawayay nədfəfiki naŋ ana tay ni ciliŋ. »

²³ Eslini Yezu nakəŋ əmbatkibiyu ma ka ndam madəbay naŋ ni, əhi ma ana tay, nday ka ahər gatay ciliŋ. Əhi ana tay ahkado : « Ay lekuləm ti mərūmvu, adaba kəbum kipəm zlam hini əna eri gekuli ! ²⁴ Nəhi ana kuli : Ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefif akaba bəbay kay ya ahaslani ni təwaya mipia ere ye ti kipəm na, ay ti tipi ndo. Təwaya micia ere ye ti kicəm na, ay ti tici ndo. »

Zal Samari sulumani

²⁵ Eslini zal nahaŋ əbu, naŋ bay *məsər Wakita ge Melefif, awayay ahəlfəŋa eyə kə Yezu a. Nahkay əcikaba, əhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ti nəŋgət *sifa ya əndav day-day do ni ti nəgray mam day mam ? » ²⁶ Yezu nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi : « Məwiz əbəkia mam e *Divi ge Melefif bu mam ? Kici mam a huḃ gani bu mam ? » ²⁷ Zal nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi : « Əbu məbəkiani : “Wayay Bay Melefif gayak əna huḃ bəlaŋ, əna sifa gayak dek, əna njəda gayak dek akaba əna majalay ahər gayak dek. Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni daya akada ya kawayay ahər gayak gayakani ni.” †† » ²⁸ Yezu əhi ahkado : « Kəhəŋgarfəŋa kigena. Tamal kəgray nahkay ti sifa gayak amandav day-day do. »

²⁹ Eslini bay məsər Wakita ge Melefif ni awayay ti Yezu əgəski naŋ ka pakama ba, nahkay əhi ana Yezu : « Ndam ya ti nu nəbu akaba tay ni ti ndamam ? » ³⁰ Yezu əhi keti : « Zal nahaŋ əsləka a Zeruzalem a, naŋ əbu akoru a Zeriko. Ka ahər divi nahəma, ndam abra təhərkiaya, təhəlfəŋa zlam a dek, təzləbkivu naŋ, təmbərbu naŋ bələh əniviyu a məbərūv hiḃek hiḃek ciliŋ. ³¹ Zal nahaŋ ti ni naŋ əbu akoru əna divi gani nani ka məsər gayan do. Naŋ nani ti

††10:27 Mimbiki 6.5 ; Levi 19.18.

bay *manjalabakabu mis akaba Melefit. Àra èpia zal nana bələha ti àsivù ŋgu, àsləka zlam gayan a. ³²Zal nahan day àra gwar eslina, nan ge dini ge *Levi. Àra ènjia, èpia zal nana bələha ti àsivù ŋgu daya, àsləka zlam gayan a. ³³Ay ti zal nahan nan àbu akoru gwar e divi gani nani bilegeni. Nan zal Samari, akoru àna azonngu. Àra ènjia ka mələŋ nana ti àdi ahàr ana zal nakəŋ nan bələha. Àra èpia nan a ti àsia cicihi a dal-dal. ³⁴Nahkay nan nakəŋ àhədfəŋŋiyu, àzaya amal akaba zum a, àbiki ka ambələk ni mək àwəliki àna azana. Kələŋ gani àzəkiyu nan ka azonngu gayan ni, àzoru nan a ahay ya ndam mirkwi tanjəhadvù ni vu, àfi ahàr eslini. ³⁵Hajəŋ gani ti àhəli-aya jik a cə ana bay ga ahay ga ndam mirkwi nakəŋ a, àhi ahkado : “Fi ahàr ana zal hini. Tamal kijŋkiva siŋgu ka ahàr gani hina nahəma, anasləkabiya ti nara nəpələk.” »

³⁶Eslini Yezu nakəŋ àhi ana bay məsər Wakita ge Melefit ni ahkado : « Kihindifua ma, kədfəm ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni ti ndamam. Yaw, e kidŋŋ ge mis mahkərani ni bu ni ti hu, way nan àbu akaba zal ya ti ndam abra təzləb ni way ? » ³⁷Nan nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Maslaŋa ya nan àbu akaba nan ni ti bay ya ti àjənaki nan ni. » Yezu àhi : « Nak day ru kagray akada gayan ni. »

Ata Marta nday ata Mari

³⁸Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay nan ni təbu takoru e divi bu ni ti təhuriyu a kəsa nahan vu. Eslini wal nahan slimi gani Marta àzalu Yezu a magam afa gani, mək Yezu nakəŋ òru àhuriyu afa gani. ³⁹Marta gani wur ga məŋani walani àbu, slimi gani Mari. Yezu nan àbu azlapay ti Mari nakəŋ nan àbu manjəhadani digəsa a ga had kə gəway ga asak gayan, abi slimi ana ma gayan ya ti adəm ni. ⁴⁰Ka gani nani ti təwi ga huđ ahay gərgəri kay təbu

tiviyikaba ahàr ana Marta. Nahkay zla nahəma nan nakəŋ àrəkia ka Yezu a, àhi : « Bay goro, wur ga mma ni ambərki nu ke təwi ni dek ti àbələfuk aw ? Hi ma ti mājənaki nu zla aw ! » ⁴¹Ay Bay geli nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Marta, Marta, zlam kay təhələk ahàr, tiviyək-aba ahàr a daya. ⁴²Ay zlam ya ti àgəski magrani ni ti bələŋ ciliŋ. Mari àdək-iba zlam ya àbələy magrani na. Nahkay maslaŋa amazəŋa do simiteni. »

Yezu acahi mahəŋgalay Melefit ana ndam madəbay nan ni

(Meciya 6.9-13 ; 7.7-11)

11 A vad nahan Yezu ahəŋgalay Melefit ka mələŋ nahan. Àra èndeveriŋa ti biliŋ e kidŋŋ ga ndam madəbay nan ni bu àhi : « Bay geli, Zəŋ àcahia mahəŋgalay Melefit ana ndam madəbay nan na. Nak day cahi mahəŋgalay Melefit ana leli ti. » ²Yezu àhi ana tay : « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti dəmum :

“Baba, mis dek təgəskabu nak nələta ti ; kàra kəzum bay gayak e kidŋŋ geli bu ti.

³Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kələvad ti.

⁴Mbərəŋa zlam magudarani geli ni kə leli a, akada geli ya məmbərəŋa zlam ge mis ya təgudari ana leli ni dek kà tay a ni ti.

Kəvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba ti.” »

⁵Yezu àhi ana tay keti : « Mazay mazavu gani, bi maslaŋa e kidŋŋ gekəli bu nan àbu àna zləba gayan, akoru afa ga zləba gayan ni a huđ ya vad, ahi ahkado : “Zləba goro ni, kəlu *dipəŋ mahkər ti ⁶adaba zləba goro nahan àsləkabiya e mirkwi a àdua ahàr a, ay ti zlam àfu ga məviani bi.” ⁷Bi zləba gayan ni ahəŋgrifəŋbiyu, àhibiyu : “Kiviyu ahàr ba ! Nəzləkva mahay a àndava, mändəhadə akaba bəza. Nisliki

micikabana ga mædukaya zlam a do.”
⁸ Ay næhi ana kuli nahæma, ara ecikaba avi ere ye ti ehindiliŋ ni ðek. Ecikaba avi ti adaba naŋ zləba gayan ciliŋ do, avi ti adaba æmbræŋ mihindiliŋeni ndo palam. ⁹ Nahkay næhi ana kuli : Hindum zlam. Kihinduma ti Melefit amævi ana kuli. Dæbum zlam. Kæðæbuma ti akæŋgætum. Zalum Melefit. Kæzaluma naŋ a ti amæwæli ana kuli, amæzlækiaba mahay ana kuli a. ¹⁰ Adæba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way do adæbay zlam, aŋgæt. Ku way way do azalay, Melefit awæli, azlækiaba mahay a. ¹¹ Bi wur ara afa gayak, nak bæŋana, èhindilæka kilif a ti kævi kilif do, kævi gavan sawan aw ? Aha ! ¹² Ahkay do ni bi ara ehindilæk eysli ti kævi andra mæbal mis aw ? Aha ! ¹³ Lekulæm ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekulæm ndam magudar zlam næŋgu ni, kæsæruma mævi zlam sulumani ana bæza gekuli a. Ay ti Bæŋ gekuli Melefit naŋ e melefit bu, naŋ sulumani ti magray gayan ahæmamam ? Naŋ ti tamal maslaŋa èhindiliŋa Mæsuf Njælatana nahæma, amævi edefiŋ. »

Yezu ata Seteni tænjæhadkæbu do

(Meciya 12.22-30 ; Mark 3.22-27)

¹⁴ A vad nahan Yezu ægariaba seteni ana zal nahan a. Seteni nani acafæŋa maslaŋa nana ga mazlapana. Seteni ni æra æslækiaba nahæma, zal nakæŋ æzlapay huya. Mis dal-dalani ye eslini ni tægra ejep gana dal-dal. ¹⁵ Ay mis ndahan e kidiŋ gatay nani bu tæðæm : « Yezu agariaba seteni ana mis a ni ti æna njæða ge *Belzebæl bay ge seteni ni. » ¹⁶ Mis ndahan ti ni tawayay tæhælfæŋa eyæ a ti mægudar zlam, tæhi ahkado : « Griaya ere ye ti miŋpi day-day ndo na ana leli a, ti mæsær ere ye ti kagray ni ti kagray æna njæða ge Melefit. »

¹⁷ Ay ti Yezu æsæra majalay ahær gatay a ændava. Nahkay æhi ana tay : « Tamal ndam ga hæð nahan nday

ndayani takædvu e kidiŋ gatay bu ni ti mis akaba zlam ga hæð gani etigi ahær. Nahkay ahay ga ndam ga hæð gani nani atæmbæð ; ndahan atæmbæðkiyu ka ndahan. ¹⁸ Lekulæm kæðæmum nu nagariaba seteni ana mis a ni æna njæða ge Belzebæl a ; tamal nahkay ti njæða ge *Seteni èdeva ; ègia nahkay ti aŋgoru kama ti ahæmamam ? ¹⁹ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis æna njæða ge Belzebæl a ti ndam gekuli ni tagariaba seteni ana mis a ti æna njæða ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekuli gekuleni ya tagray ni ti adæfaki ere ye ti kæðæmum ni ti ma ga malfæða. ²⁰ Nagariaba seteni ana mis a ti æna njæða ge Melefit sawan. Goro ya nagray nahkay ni ti adæfaki *Mægur ge Melefit ènjikia ke kuli a ændava. »

²¹ Yezu æðæm keti : « Tamal ti mis njæða-njæðani naŋ æbu æna zlam ahar gayan, æjægay ahay gayan ti, tæhælfæŋa zlam gayan a koksah. ²² Ay tamal maslaŋa nahan ætama naŋ æna njæða ærækia, azlæb naŋ nahæma, ahælfæŋa zlam ahar gayan gani ya æðæm æjægay ahay gayan æna naŋ na ðek. Ahælfæŋa zlam ahar na ti, ahælfæŋa zlam ga ahay gayan ndahan na ðek daya, edi ana mis. ²³ Maslaŋa ya ti naŋ æbi akaba nu bi nahæma, naŋ zal ezir goro. Maslaŋa ya ti æjænaki nu ga mazalubiyu mis do nahæma, agarafua tay a sawan. »

Seteni æslækiaba ana mis a ti, aŋgwiviyu tata

(Meciya 12.43-45)

²⁴ « Ka sarta ya ti seteni æslækiaba ana mis a ni ti, akoru a huð gili vu ka mælan ya ti yam æbi ni, adæbay mælan manjæhadani. Tamal aŋgæt mælan manjæhadani do ni ti adæm : “Ijgulum næŋguvoru a aræŋ goro ni vu zlam goro.” ²⁵ Åra ènjia ti æhuriyu ædi ahær ana aræŋ ni mæsælæðabana, maslamalabana lala. ²⁶ Eslini naŋ nakæŋ æslæka, akoru azalakivabiyu seteni ndahan adæskæla, nday nani ðek

tètam naŋ àna cuday. Mək nday dek tara təhuriyu, tanjəhad a arəŋ ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjəhad gayəŋ ni egi ngulum gayəŋ ya ahaslani ni keti. »

Məmərani ge jiri

²⁷ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti wal nahaŋ e kidiŋ ge mis macakalavani ni bu àdi ana zlahay, àhi : « Wal ya ti èwi kur, kisi duwa gayəŋ ni ti məmərvu. » ²⁸ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Aha ! Təmərvu ti ndam ya ti tici pakama ge Melefit mək təgəskabu, tagray təwi àna naŋ lala ni sawaŋ. »

Ere ye ti Melefit àdafaki àna Zonas ni

(Meciyu 12.38-42)

²⁹ Eslini mis təbu təcakalavabiyu kà gəvay ga Yezu àkivu. Nday təbu təcakalavu nahkay ti Yezu àdəm : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam. Tihindi ere ye ti mis tipi day-day ndo ni, ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Melefit amədəfiki ana tay ere ye ti àdafaki àna Zonas ni ciliŋ. ³⁰ Zonas nahəma, Melefit àdəfikia zlam ana ndam Niniv àna naŋ a. Nu *Wur ge Mis day Melefit amədəfiki zlam ana nday ye e hini vu ni àna nu. ³¹ Ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kè mis a dek nahəma, bay walani ya àgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, aməhi ana tay : “Lekuləm ndam magudar zlam.” Adaba mam, bay gani nani ècicbiyu kwa kè sliri ga mələŋ ga mara məbi slimi ana pakama ga Salomoŋ bay məsər zlam ni. Ay ahalay ti mis àbu àtama Salomoŋ àna gəđakana ti kəsərur do aw ? ³² Ka fat ge seriya nani ti ndam Niniv day eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atəhi ana mis ye e hini vu ni : “Lekuləm ndam magudar zlam.” Adaba mam, ndam Niniv tàra tìcia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tàmbatkaba majalay ahàr gatay na.

Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gəđakana ti kəsərur do aw ? »

Ere ye ti avi masladani ana vu ni

(Meciyu 5.15 ; 6.22-23)

³³ Yezu àdəm keti : « Maslaŋa ya ti ebeftay cəŋgel mək aŋgah, ahəmbaki zlam ni ti àbi. Afəkad ka mələŋ zaŋani sawaŋ, adaba awayay ti ndam ya təhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge cəŋgel ni. ³⁴ Eri gayak asladay vu gayak akada ge cəŋgel ya asladay mələŋ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek àbu a masladani bu. Ay tamal eri gayak lala do nahəma, vu gayak dek e ziŋ-ziziŋeni bu. ³⁵ Tamal kəđəm nak kəbu a masladani bu ni ti jalay lala ; bi nak kəbu e ziŋ-ziziŋeni bu sawaŋ. ³⁶ Tamal ti vu gayak dek a masladani bu, palahar gani nahaŋ àvu e ziŋ-ziziŋeni bu bi nahəma, vu gayak dek amələbu a masladani bu, akada ka ya ti cəŋgel asladuk mələŋ ni. »

Ndam Feriziyəŋ akaba ndam məsər Wakita ge Melefit ni

(Meciyu 23.1-36 ; Mark 12.38-40)

³⁷ Ka ya ti Yezu èndeveriŋa mazlapana ni ti zal *Feriziyəŋ nahaŋ àzaloru naŋ afa gani ga məzum zlam. Yezu nakəŋ àra àhuriya ti ànjəki ka məzum zlam ³⁸ mən-jəđ məbaray ahar àna divi gani. Zal Feriziyəŋ ni àra èpia nahkay ti àgria ejep a. ³⁹ Eslini Bay geli àhi ahkado : « Lekuləm ndam Feriziyəŋ nahəma, kabarumfəŋa aləŋ ge hijiyem akaba aləŋ ga halaf a, ambatakani do a huđ gekuli bu ni ti akal akaba cuday cisl cisl. ⁴⁰ Muru gekuli ni ! Melefit Bay ya ti àgraya aləŋ ga zlam a ni ti àgraya huđ gana daya. Nahkay do aw ? ⁴¹ Vumi zlam ya a huđ ge hijiyem gekuli bu akaba a halaf gekuli bu ni ana ndam talaga. Tamal kəgrum nahkay ti zlam gekuli dek amələbu njələta.

⁴² « Ay lekuləm ndam Feriziyəŋ ni ti akəsrum cicihi, adaba ata azagat,

matakavay akaba slimberi ndahañ ya tidi eli àna tay ni tekefi, kòbum kəzumiaba biliñ a hud ga kruani ba ana Melefit a. Ay ti lekulum kəgrum jiri do, kawayum Melefit do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji ni ti magray jiri akaba mawayay Melefit, day kwa ti kəgrum zlam ndahañ ya Məwiz ədəm grum ni. ⁴³ Lekulum ndam Feriziyey ni ti akəsum cicihi, adaba kawayum manjəhadvəni e kərsi ga gəđakani vu a ahay ga *mahəñgalavù Melefit bu, kawayum ti mis təgri sa ana kuli a gosku bu kə meleher ge mis dek daya. ⁴⁴ Akəsum cicihi, adaba lekulum akada mindiviñ mebesveni ya mis təsər mələñ gani do, təcəlki ni. »

⁴⁵ Zal nahañ, bay *məsər Wakita ge Melefit, àra ècia pakama ga Yezu na ti àhi ahkado : « Məsi, kəđəm nahkay ti kindivia leli a daya timey. » ⁴⁶ Yezu àhi : « Lekulum ndam *məsər Wakita ge Melefit day akəsum cicihi, adaba kəfumkiyu zlam mədəsani ke mis, ku weleher tekefi kəfumfəñiyu ga məjənaki tay do. ⁴⁷ Akəsum cicihi, adaba kədezlumkiyu mindiviñ ga ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala. Ambatakani do təbazl tay ti ata bəñ gekuli. ⁴⁸ Nahkay kəđəfumki kəgəsumkabá təwi ga ata bəñ gekuli ya təgray na : nday təbazla ndam mahəñgaray pakama ge Melefit na, lekulum ti ni kədezlumkiyu mindiviñ gatayani. ⁴⁹ Azuhva nani ti Melefit àna məsər zlam gayay ni ədəm : “Anəs-lərikaboru ndam mahəñgaray pakama goro akaba ndam asak goro ana tay. Ay atəgəskabu ndam ya ti anəs-lərikaboru ana tay ni do ; atabazl ndahañ, ndahañ ti ni atəgri daliya ana tay.” ⁵⁰ Seriya gani amədəđki ka ndam ye e hini vu ni, adaba ndam mahəñgaray pakama ge Melefit ya təbazl tay kwa ka mənəjəki ga mələñ ni kala nday təbazl tay, ⁵¹ tən-

jəki ka Abel, təbazlbiyu duk àniva ana Zakari a. Təkəđ Zakari ti e kidiñ ga mələñ *meviyekiki zlam ana Melefit ata mələñ *nəjəlatani ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu. ^{††}Nəhi ana kuli nahəma, seriya amədəđki ka ndam ye e hini vu ni azuhva mis nday nani ya təbazl tay ni dek. ⁵² Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit ni ti akəsum cicihi, adaba kəz-ləkumiva mahay ana mis a, kawayum ti təsər Melefit ba. Lekulum lekuluməni day kəhurumiyu do, kəcumfəña ndam ya tawayay məhuriyani na daya. »

⁵³ Yezu nakəñ àra àhəraya a ahay ya nañ əvu ni ba ni ti ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyey ni tədəbəy nañ àna pakama, təzumkia bəruv a dal-dal. Təñjəki ke mihindifiña zlam a gərgəri kay, ⁵⁴ təbu təhəlfəña eyə a, tawayay ti təgəski nañ ka ma magudarani.

Kəgrum zlam akada ga ndam Feriziyey ni ba

(Meciyə 10.26-27)

12 Ka sarta gani nani nahəma, mis təcəkalava agray dəbu ehimeya. Nday kay nahkay ti mis ndahañ təcəlki ka asak ge mis ndahañ adaba mələñ mafəkəđ asak əbi. Eslini Yezu àhi ma ana ndam mədəbəy nañ ni enji. Àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi ana *miwisiñ ga ndam *Feriziyey ni : gatay ya tañgah majalay ahər gatay magədavani ni ti ègia akada miwisiñ a. ² Ay zlam mañgahani ni dek emipivu ; ma mañgahani ni dek emicivu. ³ Nahkay ma ya ti kəđə-mum a mələñ ziñ-ziñeni bu ni dek ti emicivu vay-vay a mələñ masladani bu. Ma ya ti kəhumiviyu ana mis e slimi vu lekulum məzləkumkabu ahay ni ti atəzlah àna ma gani nani ka ahər ga həma. »

^{††}11:51 A Wakita ge Melefit ga ndam Zəde ni bu ni ti tədəmki ma ka Abel ka mənəjəki gani (Mənəjəkiani 4.8). Tədəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

Grumfəŋa aŋgwaz kè Melefit a ciliŋ

(Meciyu 10.28-31)

⁴ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana küli ndam goro ni, kəgrumfəŋa aŋgwaz kà ndam ya takad mis na ba, adaba tamal tàkadà mis a ti təgrikivu araŋa nahaŋ koksah. ⁵ Nədəfiki bay ya ti kəgrumfəŋa aŋgwaz a ni ana küli : bay nani ti bay ya ti tamal àkadà mis a ti esliki mizligiyu naŋ a *dəluv ga aku vu ni. Bay nani ti Melefit. Iy nahkay, nəhi ana küli, grumfəŋa aŋgwaz a ti kà naŋ.

⁶ « Təbu təsəkum efiđiŋ ciβ-cibeni zlam àna siŋgu cə bi aw ? Ay səruma efiđiŋ nday nani ti ku biliŋ day àgəja-zlki ahàr ke Melefit do. ⁷ Lekuləm day ku məhər ga ahàr geküli nəŋgu ni Melefit àcalaba dek. Nahkay kəgrum aŋgwaz ba, ku efiđiŋ kay day kàtamuma tay kè eri ge Melefit a. »

Ahàr àdəm mədəm leli ndam ga Yezu

(Meciyu 10.32-33 ; 12.32 ; 10.19-20)

⁸ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana küli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay naŋ mis goro kè meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anədəm vay-vay naŋ mis goro kè meleher ga *məslər ge Melefit. ⁹ Ay maslaŋa ya ti adəm naŋ mis goro do nahəma, nu day anədəm naŋ mis goro do kè meleher ga məslər ge Melefit. ¹⁰ Maslaŋa ya ti adəmku ma magədavani ka nu, nu Wur ge Mis ni ti, Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gayaŋ nana. Ay maslaŋa ya endivi *Məsuf Njəlatani ni ti, Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gayaŋ na do simiteni. ¹¹ Atagrafəŋa seriya kè küli a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ba, akaba kè meleher ga bəbay ahkay do ni kè meleher ga ndam ga ŋgumna. Ka ya ti tagrafəŋa seriya kè küli a nahkay ni ti pakama ya ti akədəmum ga mahəŋgay ahàr geküli ni ti àhəli ahàr ana küli ba ; ¹² adaba mam, ka sarta gani nani ti Mə-

suf Njəlatani amədəfiki ere ye ti akədəmum ni ana küli. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni ya àsər zlam do ni

¹³ Eslini zal nahaŋ e kidiŋ ge mis dal-dalani ni bu àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, wur ga mmawa àhəla elimeni ga bəŋ geli ya àmbribu ana leli na dek. Hi ti mədufəŋa ere gani goro a ti. » ¹⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Way àfiyu nu bay magray seriya ga midikaba zlam ana küli a way, wura ? » ¹⁵ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana mis ni dek ahkado : « Bumvu slimi ana ma ge elimeni, kəwayum ba. Adaba mis naŋ àbu àna sifa ti azuhva zlam ya àfəŋ ni do. Ku elimeni gayaŋ kay nəŋgu ni àvi sifa do. »

¹⁶ Àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àdəm ahkado : « Bay ge elimeni nahaŋ àbu nahəma, vədaŋ gayaŋ təbu, zlam ànjəkia dal-dal. ¹⁷ Àhi ana ahàr : “Nihi guvur goro tàhəca ti anəbəviyu zlam ni ti a mam vu mam ? Nagray hi ti ahəmamam ?” ¹⁸ Mək àdəm : “Ere ye ti nagray ni ti nihi : nembedkaba guvur goro na dek, nələmvaya gəđákana ndahaŋ a. Nahkay anəbəviyu hay goro ni akaba zlam ndahaŋ ni dek. ¹⁹ Mək anəhi ana ahàr : Maslaŋa goro ni, zlam gayak àvu kay maŋgahani ge vi ehimeyeni. Nihi ti pəsaba, zum zlam, si zlam, gray wuməri zlam gayak.” ²⁰ Ay ti Melefit àhi : “Nak kəsər araŋa do, kani kani a ga məlavad kara kəmət. Nahkay zlam gayak ya kəŋgahkabu dek ni ti way aməzum way ?” » ²¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti aŋgahikabu elimeni ana ahàr gayaŋ naŋ ni ti naŋ day ere ye ti agrakivu ni ti nahkay, adaba kè eri ge Melefit ti naŋ bay ge elimeni do. »

Kəjalumki ahàr ka zlam ga duniya ba

(Meciyu 6.25-34)

²² Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Nahkay zla nahəma,

nəhi ana kuli a manjəhad gekuli bu ni ti ngay akəzumum mam akaba akəbumkabu mam ti kəjalum ba, əhəli ahər ana kuli ba daya. ²³ Sifa ti ətam zlam məzumani do waw ? Vu ti ətam zlam məbakabani do waw ? ²⁴ Nğa pəm ngarama day nimi : tizligi zlam do, təbaz zlam do. Guvur gatay əbi, mələj məbiyu zlam gatay ndahañ day əbi. Ku nday təbu nahkay nəngu ni, Melefit nañ əbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekuləm ti kətamum edidñ ferek-ferek do waw ? ²⁵ Way e kidñ gekuli bu esliki mədəkiviyyu vad əkivu ke vi gayan ku guzit əna majalay ahər gayan way ? Əbi ! ²⁶ Ay tamal kisləmki magray ere hini guzitəni ni do nahəma, kəjalumki ahər ka zlam ga manjəhad gekuli nday ndahañ ni ti kamam ? ²⁷ Jalum ahər day ! Vay-vay ga zlam ya təfət a vədañ bu ni ti təgray təwi do, tələmkabu azana do daya. Ay nəhi ana kuli nahəma, ku Salomon əna elimeni gayan ni dek tekefi əbakabu azana ya ti əbələy akada vay-vay bələj ni ndo. ²⁸ Zlam ya təfət a vədañ bu kani, həjəñ təbiyyu tay a aku vu ni tekefi Melefit abəki vay-vay ka tay. Tamal nañ əbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kuli amatam gatay ni do waw ? Lekuləm ti kəfumki ahər ke Melefit lala do ni ti kamam ? ²⁹ Lekuləm ti kədəbum zlam məzumani akaba zlam miseni ba ; zlam nday nani əhəli ahər ana kuli ba. ³⁰ Nday ya ti tədəbay zlam nday nani dek kəlavad ni ti ndam ga *duniya ya təfəki ahər ke Melefit do ni. Ay lekuləm ti Bəñ gekuli Melefit əsərə ere ya əhəcivivü ana kuli na. ³¹ Dəbum ti *Məgur ge Melefit sawañ. Nahkay zlam ndahañ ni dek day Melefit aməvikivü ana kuli. ³² Añgwaz əwər kuli ba, bəza təmbak goro ni, adaba əbələfəña kə Bəñ gekuli Melefit ga məvi Məgur gayan ana kuli a. »

Elimeni ya a huđ melefit bu ni

(Meciyyə 6.19-21)

³³ « Səcumumoru zlam gekuli ti kəbumi siñgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akələbum əna elimeni e melefit bu. Elimeni nani əndav dəy-dəy do, mbolu gani əgədavu dəy-dəy do daya. Eslini e melefit bu ni ti ndam akal tōru koksah, gañgu day təbi ga magudar zlam bi. ³⁴ Adaba mələj ya ti elimeni gekuli əvu ni ti kəjalumki ahər ti ka mələj gani nani. »

Njəhadum eri, slamatumvu lala

(Meciyyə 24.43-51)

³⁵ Yezu əhi ana tay keti : « Ahər ədəm kəbumkabu azana ge təwi, kəbumi slimi ana cəngel gekuli ti aku əmətkia ka tay a ba. ³⁶ Njəhadum akada ga ndam majəgay ahay ka ya ti bay ya təgri təwi ni ədoru ka wuməri ga maday wal ni. Təbu təjəgay nañ ; tamal əsləkabiya, əzala tay a nahəma, təzləkiaba mahay a. ³⁷ Tamal bay ya təgri təwi ni əsləkabiya, ədi ahər ana ndam gayan ni nday eri, nday təbu təjəgay nañ nahəma, ndam nday nani təmərvu. Nəhi ana kuli nahəma, bay ahay ni aməbakabu azana ge təwi gayan, aməhi ana tay tənəhadə ga məzum zlam a, amara məvi zlam məzumani ana tay. ³⁸ Ku tamal əsləkabiya əna huđ ya vad ahkay do ni ge dəena, ədi ahər ana tay nday eri, təbu təjəgay nañ ti təmərvu.

³⁹ « Cüm day, tamal bay ahay əsərə sarta ga ndam akal ya atara ga məzləl nañ na ti əmbrəñ tay ga mara məhuriyani a ahay gayan vu do. ⁴⁰ Nahkay lekuləm day slamatumvu lala, adaba nu *Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekuləm kəjalumki ahər do ni. »

⁴¹ Eslini Piyer əhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ma *gozogul ya kədəm ni ti kəhi ana leli tək, kəhi ana mis dek aw ? »

⁴² Bay geli àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Bay magray tūwi lala, andikabu ana bay ya agri tūwi ni, àsəra zlam a ni ti way ? Maslaŋa nani ti bay ya ti naŋ agri tūwi ni ambərfəŋ tūwi ga huđ ahay gayəŋ dek a ahar vu. Ambərfəŋ tūwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri tūwi ndahaŋ àna sarta gani daya. ⁴³ Bay magray tūwi nani ti tamal bay ya naŋ agri tūwi ni àsləkabiya, àdi ahàr, naŋ àbu agray tūwi lala nahəma, bay məgri tūwi nani aməmərnu. ⁴⁴ Nəhi ana kəli nahəma, bay ya təgri tūwi ni aməmbrivu elimeni gayəŋ dek a ahar vu. ⁴⁵ Ay bi bay magray tūwi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti nəgri tūwi ni àsləkabiya weceweci do.” Nahkay anjəki ka məzləb ndam ya tagrakabu tūwi ni ; ku zal ku wal day azləb. Azum zlam zlam gayəŋ, esi zum dal-dal, eviyi ahàr. ⁴⁶ Naŋ àbu agray nahkay ti bay ya təgri tūwi ni amasləkabiya ka fat ya bay məgri tūwi ni àjalaki ahàr ndo ni, àna njemdi ya ti àsər do ni. Eminjia ti amatrađ naŋ dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahaŋ ya ti təfəki ahàr ndo ni. »

⁴⁷ Yezu àđəm keti : « Tamal bay magray tūwi àsəra ere ye ti bay ya agri tūwi ni awayay na, àslamalavu ga məgri tūwi nani do nahəma, bay ahay ni aməzləb naŋ dal-dal. ⁴⁸ Ay tamal ti bay magray tūwi ni àsər ere ye ti bay ahay ni awayay ni do, agray ere ye ti bay ahay ni àwayay do ni ti, bay ahay ni aməzləb naŋ kay do. Maslaŋa ya ti təvia zlam a kay ni ti etihindifiŋa kay daya. Maslaŋa ya ti təmbriva zlam kay a ahar va nahəma, etihindifiŋa kay àtama ge mis ndahaŋ na. »

Yezu edekaba mis a

(Meciya 10.34-36)

⁴⁹ Yezu àđəm keti : « Ere ye ti nəzəbiyu a duniya vu ni ti aku. Nawayay nihi ti aku ni mēbeftevu hūya. ⁵⁰ Mis atəgru daliya kay, daliya nani ti emigi

*baray goro nahaŋ. Nislīki majəgani do, nawayay ti baray nani māgravu hūya. ⁵¹ Lekələm kəđəmum nu nàra a duniya va ti, ti mis tənjuhəđ e kidiŋ gatay bu àna sulumani aw ? Aha ! Nəhi ana kəli, nàra ti ga məzəbiyu hirvu sawəŋ. ⁵² Nahkay mis zlam a huđ ahay bu etihirvu. Mis mahkərani ni etici ma ge mis cūeni ni do, mis cūeni ni day etici ma ge mis mahkərani ni do. Anjəki ti nihi hūya. ⁵³ Bəŋ ga wur emici ma ga wur gayəŋ zalani do, wur ni day emici ma ga bəŋani do. Məŋ ga wur emici ma ga wur gayəŋ dahalayani do, wur ni day emici ma ga mənani do. Məŋ ga zal emici ma ga wal ga wur gani do, wal ni day emici ma ga mən ga zal gayəŋ ni do. »

Ahàr àđəm məsərum ere ye ti Melefit agray ni

(Meciya 16.2-3)

⁵⁴ Yezu àhi pakama nahaŋ ana mis dal-dalani ni, àđəm ahkado : « Tamal ti kipurəma maklaβasl gwar ka dəluv gəđakana ti kəđəmum avər ara atəđ hūya, mək agravu edeđiŋ. ⁵⁵ Tamal ti kicūma aməđ akəzlabiyu gwar egezi ti kəđəmum endif ara agray, mək agravu edeđiŋ. ⁵⁶ Lekələm ndam jireni do, adaba kəmənjumoru agavəla ahkay do ni ka hađ ti kəsəruma ere ye ti amagravu na. Ay ere ye ti Melefit agray nihi ni ti kəsərūm do ni ti kamam ? »

Ŋgalumbu e kidiŋ gekəli bu

(Meciya 5.25-26)

⁵⁷ Yezu àđəm keti : « Ere ye ti àbəlay magrani ni ti lekələm lekələmeni kəsərūmkaba do ni ti kamam ? ⁵⁸ Tamal ti maslaŋa akoru abəhadkuk mirdim, kəbum kəđəgumkaboru afa ga bay nahəma, ŋgalumbu ka ahàr divi. Tamal ti kəŋgalumbu ndo nahəma, maslaŋa nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya. Bay ni aməvi kur ana zal slewja, mək zal slewja ni aməfiyu kur

a danɣay vu. ⁵⁹Nəhuk nahəma, mən-jəɗ məpələba ere ye ti təfəkuk na dek ti akahəraya a danɣay ni ba do. Ku tamal ti aɣəjənifuk sisi bəlaɗ nəŋgu ni, si kəpələba kwa. »

Tamal kàmbatumkaba manjəhad gekuli a do ni ti akəmətum

13 Ka sarta gani nani mis ndahaɗ tərəkia ka Yezu a. Tàra tɪnjia ti təhi ma àki ka ndam Gelili ndahaɗ. Nday nani ti Pilet àbazl tay ka ya ti tislɪɗi zlam ana Melefit ni. ²Yezu àhi ana mis ni : « Ndam Gelili nday nani ya Pilet àbazl tay ni ti, lekulum kəɗəmum nday ndam magudar zlam tətam ndam Gelili nday ndahaɗ ni dek aw ? ³Aha, nahkay do. Ay nəhi ana kuli, tamal lekulum kàmbatumkaba manjəhad gekuli a do nahəma, akəmətum dek akadā ga ndam nday nani.

⁴« Yaw nazay mazavu ga zlam nahəɗ keti : mis kru mahar azlalahkərani ya ahay zəbalani a Siləwe àmbəɗkia ka tay a, àŋgələɗkaba tay a ni ti kicəm do aw ? Lekulum kəɗəmum nday ndam magudar zlam tətam ndam Zeruzalem nday ndahaɗ ni dek aw ? ⁵Aha, nahkay do. Ay nəhi ana kuli, tamal lekulum kàmbatumkaba manjəhad gekuli a do nahəma, akəmətum dek akadā ga ndam nday nani. »

Ma gozogul àki ka mənɗ ga wəruv ya əwi bəza ndo ni

⁶Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado : « Zal nahəɗ àjav mənɗ ga *wəruv a vədaɗ gayaɗ bu. Ay ka ya ti àra ga məpalay bəza gana ni ti bəza təfəɗ bi. ⁷Eslini àhi ana bay məgri təwi ga vədaɗ ni ahkado : “Tegi agray vi mahkər, nəɗəm nara napalay bəza ga wəruv hini, ay ti bəza təfəɗ bi. Keleba, agudaru vədaɗ masakani ti kamam ?” ⁸Ay bay magray təwi ga vədaɗ

ni àhəŋgrifəɗ, àhi ahkado : “Bay goro, mbrəɗ e vi hini hayaɗ. Nara nilifiɗa had a tekesl, mək nabafəɗ argwa. ⁹Nahkay ti bi emiwi bəza kama ; tamal əwi bəza do kekileɗa ti ekikeleba.” »

Yezu ahəŋgaraba wal dərə nahəɗ a

¹⁰A vad *məpəsabana nahəɗ ba ni ti Yezu naɗ əbu acahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu. ¹¹Wal nahəɗ naɗ əbu eslini, əbesey do agray vi kru mahar azlalahkər. Seteni nahəɗ àgudara naɗ a, əheɓkia aləɗ a, nahkay wal ni əsliki micikabana koksah. ¹²Yezu àra əpia naɗ a ti àzalay naɗ, mək wal nakəɗ àrəkioru. Əru ənjəa ti Yezu àhi ahkado : « Wal hini, nəhəŋgaraba kur a arməwər gayak ni ba, » ¹³mək àbəkɪ *ahar. Nahkay wal nakəɗ əcikaba jik huya, tata ànjəkɪ ka mazləbay Melefit.

¹⁴Gəɗakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni àra əpia ga Yezu ya ti àhəŋgaraba wal na a vad məpəsabana ba ni ti àzumkia bəruv a. Nahkay àhi ma ana mis ya təbu eslini ni, àɗəm ahkado : « Kəsəruma vad əbu muku ga magray təwi gekuli. Nahkay dəguma ti tàhəŋgaraba kuli a vad nday nana ba. Kəɗəguma a vad məpəsabana ba ba. » ¹⁵Bay geli àhəŋgrifəɗ, àhi ahkado : « Lekulum ti ndam jireni do. Way e kidɪɗ gekuli bu a vad məpəsabana ba ti əpiceheya sla gayaɗ a ahkay do ni azoŋgu gayaɗ a dəksla ba, àzoru àvibiyyu yam do ni way ? ¹⁶Ay wal hini ti naɗ wur huɗ ga Abraham, *Seteni àwəlkabá naɗ a vi kru mahar azlalahkər àmbrəɗ naɗ ndo. Nahkay ti təpiceheba naɗ a vad məpəsabana ba ba waw ? » ¹⁷Yezu àra àɗəma pakama na nahkay ti mimili àdəgakia ka ndam ezir gayaɗ na dek. Ay mis dal-dalani ya təbu eslini ni dek təbu təmərvi azuhva zlam gayaɗ ya agray ni dek, adaba zlam gani nani ti mis tìpi ɗay-ɗay ndo.

Hilfi ga zlam gúziteni akaba miwisiŋ

(*Meciŋu 13.31-33 ; Mark 4.30-32*)

¹⁸ Yezu àdám keti : « Məgur ge Melefit ti àzavu akaba mam ? Nəgurfəŋ ti kà mam ? ¹⁹ Àzavu akaba hilfi ga zlam gúziteni ya mis azay, ezligi e dini gayəŋ bu ni. Àfətaya ti adək gəđákani akada ga məŋ ga zlam ni : edifiŋ tagraviyu lala gatay a ahar gani vu. »

²⁰ Yezu àdám pakama nahaŋ keti, àdám : « Nəgurfəŋ *Məgur ge Melefit ti kà mam ? ²¹ Àzavu akaba *miwisiŋ : wal azay, abəkiyu ka humbu kay, akudatay àna naŋ ni. Nahkay miwisiŋ ni ewisiŋjaba humbu na dek. »

Mahay misliceni

(*Meciŋu 7.13-14, 21-23*)

²² Yezu naŋ àbu akoru a Zeruzalem. Ka ya ti ènjua a kəsa gəđákani va ahkay do ni a kəsa ciβ-cibeni va ni ti acahi zlam ana mis. ²³ Eslini maslaŋa nahaŋ èhindi-fiŋa ma, àhi ahkado : « Bay goro, mis ya ti Melefit amahəŋgay tay ni ti nday kay do edefiŋ aw ? » Nahkay Yezu àhi ma ana mis ya təbu eslini ni, àdám ahkado : ²⁴ « Zum njəda, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Nəhi ana kuli nahkay nahəma, adaba mis kay atədám təhuriyu, ay ti etisliki do.

²⁵ « A vad nahaŋ bay ahay emicik-aba, aməzləkvù mahay gayəŋ. Ka gani nani ti lekulum akələbum e mite bu. Akazalum bay ahay ni, akəhumi : “Bay geli ! Zləkiaba mahay ana leli a ti.” Ay ti aməhəŋgrifəŋ ana kuli : “Lekulum ndamam ? Nəsər kuli do.” ²⁶ Eslini akəhumi ahkado : “Leli ya məzumkabu zlam akaba misikabu zlam akaba nak ni. Nak ya kàcahi zlam ana mis a kəsa geli bu ni timey.” ²⁷ Ay aməhəŋgrifəŋ ana kuli keti : “Lekulum ndamam ? Nəsər kuli do. Sləkumfua, lekulum dek ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !” ²⁸ Eslini ekipum Abraham, Izak, Zekup ak-

aba ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni dek a *Məgur ge Melefit bu, lekulum ti ni atəmbərəŋ kuli e mite bu. Eslini ti ekituwum, akacakum daliya dal-dal. ²⁹ Mis atara kwa kè sliri ga mələŋ a gwar eley gwar eley do dek, atəzum zlam ga wuməri a Məgur ge Melefit bu. ³⁰ Nahkay ti nday gəđákani ya kama ge mis ni ti mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu atəŋgoru kələŋ ge mis. Nday ya təbu kələŋ ge mis ni ti ni, mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu etigi gəđákani kama ge mis. »

Yezu adəmki ma ka ndam Zeruzalem

(*Meciŋu 23.37-39*)

³¹ Ka sarta gani nani ndam *Feriziyen ndahaŋ tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado : « Sləkaba ahalay a, ru ka mələŋ nahaŋ, adaba Erot awayay akad kur. »

³² Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa nani ti ànjəha akada ge eyen na. Dəgum kəhumi ahkado : “Kani nəbu nagariaba seteni ana mis a akaba nahəŋgaraba mis ya təbesey do na. Hajəŋ day anagraŋ nahkay. A vad ya mahkər zla nahəma, enindeveriŋ təwi goro.” »

³³ Yezu àdám keti : « Kani, hajəŋ akaba hajəŋ nahaŋ ti ahər àdám nəsawadoru nakoru a Zeruzalem. Adaba mam, ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit nahəma, tabazl tay ti a Zeruzalem kwa. ³⁴ Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, kəbum kabazlum ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit asləribiyu tay ana kuli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabá kuli a akada ga məŋ ge mickər ya acakalakabu bəza gayəŋ, abəki kərpasla gayəŋ ka tay ni. Ay ti lekulum kəcuhwum ndo. ³⁵ Nahkay ti Melefit aməmbərəŋ ahay gekuli ni. Nəhi ana kuli nahəma, ekipum nu e eri vu va do. Ekipum nu wudaka ti si kəđəmuma : “Bay Melefit məgri sulum

gayaŋ ana maslaŋa ya ti amara àna slimi gayaŋ a ni” [¶]“day kwa. »

**Yezu ahəŋgaraba mis
kà fat məpəsabana**

14 A vad *məpəsabana nahaŋ ba nahəma, gəđakani ga ndam *Feriziyen nahaŋ àzalabiyu Yezu a magam afa gani ga məzum zlam. Yezu àra àhuriya a ahay va ti ndam ya təbu eslini ni təbu təbi slimi lala, təhi ana ahàr bi agudar arana ti təgəski naŋ aw. ² Eslini zal nahaŋ naŋ àbu èbesey do àrəkia ka Yezu a. Maslaŋa nani asak akaba ahar dek məgəslfəŋana. ³ Yezu àhi ana ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen ni ahkado : « E *Divi ge Melefit ni bu ni ti tàva divi ga mahəŋgaraba mis a vad məpəsabana ba tək, tàvay ndo waw ? » ⁴ Eslini nday te-te, təhəŋgrifəŋ ndo. Nahkay Yezu àgəs ahar ga maslaŋa ya èbesey do ni, àhəŋgaraba naŋ a, mək àhi : « Sləka. » ⁵ Yezu àhi ana mis ye eslini ni ahkado : « Way e kidiŋ gekuli bu, bi wur gayaŋ bi sla gayaŋ àdiya a suwa va ti ku a vad məpəsabana ba azaya weceweci huya do ni way ? » ⁶ Yezu àra àhia ma nana ana tay a nahkay ti nday nakəŋ tisliki məhəŋgrifəŋani koksah.

**Maslaŋa ya ti àđəm naŋ gəđakani ni
ti atahəŋgororu naŋ a had**

⁷ Yezu àra èpia ndam ya təzalay tay ga məzum zlam na, təbu tədəkiba mələŋ manjəhadani ga gəđakana nahəma, àhi ma nahaŋ ana tay àna ma *gozogul, àđəm ahkado : ⁸ « Tamal ti maslaŋa àgra wuməri ga maday wal a, àzala kur ga məzum zlam a nahəma, kəđək-iba mələŋ manjəhadani ga gəđakana ba. Adaba mam, bi àzala maslaŋa nahaŋ gəđakana àtama kur a. ⁹ Eslini maslaŋa ya ti àzalabiyu kuli ni ara ahuk ahkado : “Sləkiaba ana naŋ hina.” Nahkay mim-

ili amadəgakuk, ekicikiaba, akoru kanjəhad ka mələŋ ge mis ya kələŋ ni. ¹⁰ Tamal tàzala kur ga məzum zlam a nahəma, ru kanjəhad ka mələŋ ge mis ya kələŋ ni. Eslini day kwa ti maslaŋa ya àzalay kur ni ara ahuk ahkado : “Zləba goro ni, ra kanjəhada ka mələŋ ga gəđakana.” Nahkay mis ya təbu eslini ni dek atəđəm nak gəđakani. ¹¹ Nahkay maslaŋa ya ti awayay gəđakani ni lu, Melefit amafəkad naŋ kələŋ ge mis dek. Ay maslaŋa ya ti àđəm naŋ kələŋ ge mis dek ni day, Melefit aməvi mələŋ ga gəđakani. »

Zalum ndam talaga

¹² Yezu àhi ma ana zal *Feriziyen ya àzalabiyu naŋ ni. Àhi ahkado : « Tamal kazalay mis ga məzum zlam ga mələlafat ahkay do ni ga mələkarawa nahəma, kàzalay zləbəba gayak ba. Ku bəza ga muk, ku ata muk ata buk, ku ndam mahay gayak ya təbu àna elimeni ni kàzalay tay ba. Adaba tamal kàzala nday nana ti nday day atəzalavù kur, atəpəlukvù zlam gayak ya kəvi ana tay ni. ¹³ Ay tamal kagra y wuməri nahəma, zalay ndam talaga, ndam dərə, ndam jigwer akaba ndam wuluf. ¹⁴ Tamal kàgra nahkay ti akəmərnu, adaba nday gani tisliki məhəŋgrukvani koksah. Ka fat ya ti Melefit amahəŋgaraba ndam jireni e kisim ba ni ti Melefit Melefiteni aməhəŋgruk zlam gayak zlam gayak. »

Ma gozogul àki ka wuməri gəđakani

(*Meciyu 22.1-10*)

¹⁵ Maslaŋa nahaŋ e kidiŋ ga ndam ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni bu ni àra ècia pakama ga Yezu ya àđəm na ti àhi : « Maslaŋa ya ti aməzum zlam a *Məgur ge Melefit bu ni ti məmərnu. » ¹⁶ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Zal nahaŋ àgray wuməri gəđakani, àzalay mis dal-dal ti

[¶]13:35 Limis 118.26.

tôru afa gani ga məzum zlam. ¹⁷ Ka sarta ga məzum zlam ni ti əslərkiuru bay məgri tūwi ka ndam ya ti əzalay tay ni ga məhiani ana tay : “Zlam ədiva əndava. Dəguma zla aw.” ¹⁸ Təra ticia zalay na ti nday dək ku way way do ədəm : “Kam-kam, nu eninjoru do.” Maslaņa nahaņ ni əhi : “Nəsəkuma vədaņ goro a ti nakoru namənjakibiyu kwa. Kam-kam, bəsua.” ¹⁹ Maslaņa nahaņ day əhi : “Nəsəkuma slasla ga məwəs vədaņ a kru ti nakoru natəkar tay. Kam-kam, bəsua.” ²⁰ Maslaņa nahaņ keti day əhi : “Nədəbiya wal a ti nahkay nisliki maroni do.” ²¹ Bay məgri tūwi ni əra əsləkabiya ti əņgəhadı ma ni dək ana bay ga ahay ni. Naņ nakəņ əra əcia ma na nahkay ti əzuma bəruv a, əhi ana bay məgri tūwi ni ahkado : “Ru piņ a kəsə vu, kəhəlbiya ndam ya kədi ahər ana tay e mite bu na dək. Ku ndam talaga, ku ndam dəra, ku ndam wuluf akaba ndam jigwer dək, həliyu tay a ahay goro vu.” ²² Bay məgri tūwi nakəņ əra əgra tūwi nana ti əra əhi ana bay məgur naņ ni ahkado : “Bay goro, tūwi gayak ni əgrava, ay ti mələņ manjəhadani əgəjənia kekileņa.” ²³ Eslini bay nakəņ əhi ana bay məgri tūwi ni ahkado : “Ru a huđ gili vu akaba a vədaņ vu. Ndam ya ti akədi ahər ana tay ni ti garubiya tay a, nahkay day kwa ti ahay goro ni amara mərəhvü. ²⁴ Nəhi ana kuli nahəma, ndam ya ti nəzalay tay, təcuhway marana ndo ni ti ku bələņ gatay tekeđi amacakay zlam ga wuməri goro ni do simiteni.” »

**Kagraj mam day kwa ti kigi bay
madəbay Yezu ni mam ?**

(*Meciyü 10.37-38*)

²⁵ Yezu əra əsləka eslina ti mis daldal təcəboru naņ e divi vu. Nahkay naņ nakəņ əmbatkibiyu ma ka tay, əhi ana tay ahkado : ²⁶ « Tamal ti maslaņa ara, awayay madəbay nu nahəma, maslaņa

nani si awayay nu kay ətama bəņana ata məņana kwa. Si maslaņa nani awayay nu kay ətama wal gayəņ a, ətama bəza gayəņ akaba bəza ga məņani zawalani akaba walani daya kwa. Si maslaņa gani nani awayay nu kay ətama ahər gayəņ gayəņana daya kwa. Tamal əgray nahkay ndo nahəma, əsliki madəbay nu koksah. ²⁷ Maslaņa ya ti əgəskabu daliya do ni ti əsliki madəbay nu do. Ku tamal tawayay *madarfəņ naņ kə təndal nəņgu ni, ahər ədəm madəbay nu. Tamal əgray nahkay do ni ti əsliki madəbay nu koksah.

²⁸ « Bi maslaņa e kidiņ gekuli bu awayay aləm ahay zəbalani. Maslaņa nani anjəhad digəs aslaslay ahər, asərkaaba siņgu ya əfəņ ga mendeveřiņaba tūwi ga ahay gayəņ na day. Agray nahkay day tək, əgray do aw ? ²⁹ Tamal əslaslay ahər gayəņ day ndo ni ti bi afəkad asak ga ahay ni ciliņ, əsliki mendeveřiņ tūwi gayəņ ni koksah. Mis etipia əndeveřiņ ahay ni ndo ni ti atəbi seki, ³⁰ atəđəm ahkado : “Aw ! Maslaņa hini əfəkada asak ga ahay gayəņ a, əsliki məlumabana ndo timey !”

³¹ « Nahkay day, bi bay ga kəsə nahaņ awayay akoru akadvfəņva kə bay ga kəsə nahaņ a. Bay nani anjəhad digəs ga məgri sawari ana ahər gayəņ day, ahi ana ahər : “Mis goro dəbu kru, bay nahaņ ni ndam gayəņ dəbu kru kru cü ni ti nisliki moru makadvani ata naņ tata aw ?” Ahi ana ahər nahkay day tək, ədəm do aw ? ³² Tamal ti əsəra emisliki do nahəma, əslərkiuru mis ka bay nahaņ ni ka ya ti naņ əbu driņ mba ni, ge mihindifiņa ere ya naņ awayay ti təņgalabu na.

³³ « Nahkay zla nahəma, tamal maslaņa e kidiņ gekuli bu awayay adəbay nu ti si ambrəņ zlam gayəņ dək day kwa, do ni ti əsliki madəbay nu koksah. »

Estena ya àgray tūwi va do ni

(Meciya 5.13 ; Mark 9.50)

³⁴ Yezu àhi ana tay keti : « Estena ti zlam sulumani. Ay tamal àcər va do ni ti təgri mam ti məcər keti ni mam ? Àbi. ³⁵ Nahkay egi àbəlay va do. Ku ga magray argwa ga məbəkiani ka vədañ day àbəlay va do. Mis taboru ke jigəri ciliñ. Tamal maslaña slimi àfəñ ge mici zlam nahəma, mıcı lala. »

Ma gozogul àki ka təmbak mijijeni

(Meciya 18.12-14)

15 Ndam *məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ndahañ tərəkia ka Yezu a ga məbi slimi ana pakama gayañ ya àhi ana mis na. ² Ndam *Feriziyəñ akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit tàra tìpia tay a nahəma, tənguzay ma e kidiñ gatay bu, tədcəm : « Nañ hini ti agəskabu ndam magudar zlam, təzumkabu zlam ka ahar bəlañ akaba tay timey ! »

³ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado : ⁴ « Bi maslaña e kidiñ gekuli bu təmbəmbak gayañ təbu diñ mək bəlañ gani èjia. Àra èpia ti bəlañ gani àkibu ka ndahañ ni bi nahəma, ambərbu kru kru ambəlmbu mahar ambəlmbani ni a huđ gili bu. Akoru adəboru bəlañani ni, àdia ahàr a day kwa ti ambrəñ madəbani. Way àgray nahkay do ni way ? ⁵ Ka ya ti àdia ahàr a nahəma, amərvu, azakababiyu ke mejeñgel. ⁶ Àra ènjia a magam a ti azalakabu zləbəba gayañ akaba ndam mahay gayañ. Tàra tìnjia ti ahi ana tay ahkado : “Nədia ahàr ana təmbak goro ya ti èji na, nihi ti məmərumvu, do ni ti ahəmamam.” ⁷ Nəhi ana kuli nahəma, nahkay day ku bay magudar zlam nañ bəlañ tamal àmbatkaba majalay ahàr gayañ a ti Melefit akaba məslər gayañ atəmərvu e melefit bu. Atəmərvu àna nañ kay àtama məmərvani ya təmərvu

àna ndam jireni kru kru ambəlmbu mahar ambəlmbani ya wudəra gatay àbi ga mambatkaba majalay ahàr gatay a bi ni. »

Ma gozogul àki ka siñgu ya èji ni

⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Nahkay day, bi wal nahañ nañ àbu àna grusu kru, èjifiña bəlañ. Àra èpia ti siñgu ni èjia nahəma, àdəki aku ke ceñgel, àsləđ ahay gayañ dek. Adəbay siñgu ni lala, àdia ahàr a day kwa ti ambrəñ madəbani. ⁹ Àra àdia ahàr a ti azalakabu zləbəba gayañ akaba wəl mahay gayañ. Tàra tìnjia ti ahi ana tay ahkado : “Nədia ahàr ana grusu goro ya èji na, nihi ti məmərumvu, do ni ti ahəmamam.” ¹⁰ Nəhi ana kuli nahəma, nahkay day ku bay magudar zlam bəlañ tamal àmbatkaba majalay ahàr gayañ a ti *məslər ge Melefit atəmərvu. »

Ma gozogul àki ka wur ya èji ni

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Zal nahañ àbu, bəza gayañ zawalani bebem cu. ¹² A vad nahañ zla nahəma, nañ guziteni ni àhi ana bəñani ahkado : “Bəba, dikaba elimeni gayak na ana leli a ti nəhəl ere gani goro.” Nahkay bəñ gatay ni edikaba elimeni gayañ na ana tay a. ¹³ Àra àgra vad a bal ka ahàr gana zla ti nañ guziteni nakəñ àhəl ere ga zlam gayañ ni, àsəku-moru dek, àsləka àna siñgu gana, òru ka had drinəni zlam gayañ. Òru ènjua ka had nana ti ègwejelekaba siñgu gayañ na dek a magray paraw ba.

¹⁴ « Siñgu ni àra àndavfəña dek nahəma, ləwir ti ni àdaya ka had nana kay. Ləwir ni àra àdaya ti nañ nakəñ àñgət zlam va do. ¹⁵ Nahkay òru ga məgri tūwi ana mis ka had nani. Maslaña nani àhi mōru mājəgi mədrəs e gili. ¹⁶ Awayay məzum zlam məzumani ga mədrəs ni ti mārəh àna nañ, ay ti maslaña àbi avi bi. ¹⁷ Eslini nañ nakəñ àjalaki ahàr ka manjəhad gayañ, àhi ana

ahàr : “Mis ya t̀bu t̀gri t̀wi ana baba goro ni dek t̀bu t̀zum zlam pazaza, àg̀j̀nif̀n̄a k̀a tay a. Nu zla ti n̄m̄ət ahalay àna l̀wir ti ah̄mamam. ¹⁸Nihi ti nasl̀ka nan̄goru a magam afa ga baba goro. Eninj̄ua ti an̄hi ahkado : B̀ba goro ni, ǹgudaria zlam ana Melefit a, nak day ǹgudaruka zlam a. ¹⁹Àg̀ski ti k̀zalay nu wur gayak va ba, m̀n̄jalu akad̄a nu bay m̀gruk t̀wi ciliŋ.” ²⁰Nahkay àsl̀ka, nan̄ àbu an̄goru a magam afa ga b̀n̄ani nak̀ŋ.

« Nan̄ àbu ara e divi ba driŋ mba nah̄ma, b̀n̄ani às̄raya nan̄ a, àsia cicihi a dal-dal. B̀n̄ani ni àcuhwakioru, àg̀skabu nan̄ gum, àgri sa àna m̀m̄erani. ²¹Wur ni àhi ahkado : “B̀ba goro ni, ǹgudaria zlam ana Melefit a, nak day ǹgudaruka zlam a. Àg̀ski ti k̀zalay nu wur gayak va ba.” ²²Es-lini b̀n̄ani àhi ana ndam m̀gri t̀wi ni ahkado : “D̀gum piŋ k̀zum̄biya azana sulumani ya àtam ndahaŋ na ni, ti k̀fumki. Fumiviyu mili a ahar vu, k̀bumiviyu kimaka a asak vu daya. ²³D̀gum k̀p̄iceh̄mbiya wur sla magalani na, ti k̀isliŋ̄mi. M̀grum wum̄eri, m̀zum zlam àna m̀m̄erani, do ni ti ah̄mamam. ²⁴Ad̄aba wur goro hini ti àm̄eta, ay ti àŋgaba ; èj̄ija, ay ti ǹdia ah̄r a.” B̀n̄ani ni àra àd̄ama nahkay ti t̀nj̄eki ka magray wum̄eri àna m̀m̄erani.

²⁵« Nday t̀bu tagray wum̄eri nahkay ti wur g̀d̄akani ni nan̄ àbiyu e gili. Nan̄ àbu asl̀kabiya ènj̄ia cifa a magam a nah̄ma, èci zlam ya mis tivi ni akaba h̀bay gatay ya tah̀bay ni. ²⁶Nan̄ nak̀ŋ àzalay maslaŋa nahaŋ nan̄ àbu agri t̀wi ana b̀n̄ani, èhindif̀n̄a ma, àhi ahkado : “Mam àgravu a magam mam ?” ²⁷Maslaŋa nani àh̄ngriŋ̄f̀ŋ, àhi ahkado : “Wur ga muk ni àsl̀kabiya, m̀k buk èsliŋa wur sla ya m̀gal na, ad̄aba àdia ah̄r ana wur na nan̄ àbu n̄j̄an̄jalaŋ.” ²⁸Wur g̀d̄akani ni àra ècia ma na nahkay ti àzuma b̀ruv a, àcuhway

m̀huriyani a ahay vu do. B̀n̄ani àra ècia wur gayaŋ ni àcuhway m̀huriyani a ahay vu do nah̄ma, àh̄rkiaya e mite va ad̄abakay nan̄ ti m̀huriyu a ahay ni vu. ²⁹Nahkay wur ni àh̄ngriŋ̄f̀ŋ ana b̀n̄ani ni, àhi ahkado : “Ci day ! Agray vi ehimeya nu ǹbu ǹgruk t̀wi, day-day ǹdukia asak ka ma gayak a ndo. Akaba nani dek day-day k̀vu ku wur ga awak ga magray wum̄eri akaba zl̀b̀ba goro ndo. ³⁰Ay nihi ti wur gayak ni ègwejeleKababiya elimeni gayak na a wál ba. Akaba nani dek ti k̀isliŋia wur sla ya m̀gal na !” ³¹Ay b̀n̄ani àhi ahkado : “Wur goro, leli makakabu k̀lavad̄ ata nak timey. Elimeni goro ni dek ti gayak, do ni ti ga way ?” ³²Ay ah̄r àd̄am magray wum̄eri àna m̀m̄erani, ad̄aba wur ga muk ti àm̄eta, ay ti àŋgaba ; èj̄ija, ay ti m̀dia ah̄r a.” »

Ma gozogul àki ka bay man̄gah singu

16 A vad nahaŋ Yezu àhi ana ndam mad̀bay nan̄ ni ahkado : « Zal nahaŋ àbu nah̄ma, nan̄ bay ge elimeni. Nan̄ àbu àna bay m̀gri t̀wi ; t̀wi gayaŋ ti ga man̄gahi singu. A vad nahaŋ maslaŋa nahaŋ àr̄kia ka bay ge elimeni na, àhi ahkado : “Bay man̄gahuk singu ni ti nan̄ àbu ej̄in̄ elimeni gayak ni.” ²Bay ge elimeni ni àra ècia nahkay ti àzalay bay m̀gri t̀wi ni, àhi ahkado : “Pakama ya n̄ci, mis t̀d̄amkuk ni ti àsu bi. Nihi ti sl̄slukabu singu goro ni ka wakita ti k̀vu wakita gani, ad̄aba nara nizligaba kur e t̀wi ni ba.” ³Bay magray t̀wi nak̀ŋ àra ècia t̀hia ma na nahkay ti àd̄am : “Bay ya ǹgri t̀wi ni ara ezligaba nu e t̀wi ni ba ni ti anagraŋ ah̄mamam ? Nj̄eda goro day àbi ga m̀wəs v̀daŋ bi, mah̄ngalay zlam day mimili awərki nu ni. ⁴Ere ye ti nagraŋ ni ti nihi : wufaka tara tizligaba nu e t̀wi ni ba nah̄ma, nagraŋ zlam ti mis at̀g̀skabu nu afa gatay ka ya ti tizligaba nu e t̀wi ba ni.” ⁵Nahkay nan̄ nak̀ŋ àza-

labiyu ndam ya ti àkèli duwa ana tay ni dek bəlaŋ àna bəlaŋ. Duwa nani ya àkèli ana tay ni ti ga bay ge elimeni ni. Tàra tɪnjikaba ti àhi ana maslaŋa nahaŋ e kidɪŋ gatay bu ahkado : “Duwa ga bay ya nəgri təwi ni, àfuk ti ehimey ?”⁶ Naŋ nani àhəŋgrifəŋ, àhi : “Àfu amal gurda diŋ.” Eslini bay magray təwi ni àhi : “Zay wakita ga duwa gayak ni, nɔhədaɗa digus bəki weceweci gurda kru kru zlam.”⁷ Mək àhi ana maslaŋa nahaŋ keti : “Nak ti àfuk ehimey ?” Maslaŋa nani àhəŋgrifəŋ, àhi : “Buhu ga *alkama àfu diŋ.” Àhi : “Zay wakita gayak, bəki kru kru azlalahkər.”⁸ Bay ge elimeni ni àra ècia ti bay məgri təwi ni àgosa naŋ a nahəma, àzləbay naŋ, adaba ànjəhkia ka vu gayaŋ a. Nədəm nahəma, mis ga duniya ti tənɔha e kidɪŋ gatay ba tətama ga ndam ge Melefit na.

⁹ « Nu ti ere ye ti nəhi ana kuli nahəma nihi : Siŋgu ti agosay mis. Lekuləm ti vumi ana mis ndahaŋ ti tigi zləbəba gekuli. Tamal kəgruma nahkay nahəma, ka ya ti siŋgu ni amandavfəŋa kè kuli a ti atəgəskabu kuli a ahay bu ; ahay gani nani ti àmbəd ɗay-ɗay do. ¹⁰ Tamal ti mis agray təwi ku gəziteni àna jiri nahəma, agray təwi gəɗakani àna jiri daya. Tamal agosay mis e təwi ku gəziteni bu nahəma, agosay mis e təwi gəɗakani bu daya. ¹¹ Siŋgu ti agosay mis. Nahkay tamal ti lekuləm kəgrum təwi ge jiri àna naŋ ndo nahəma, Melefit aməvi zlam ya sulumani eɗefiŋeni ni ana kuli aw ? Aha, amavay do ! ¹² Nahkay day, tamal kəgrum təwi ge jiri àna zlam ge mis ndahaŋ ndo nahəma, Melefit aməvi zlam gekuli gekuleni ana kuli aw ? Aha, amavay do !

¹³ « Maslaŋa àbi esliki məgri təwi ana bay ahay cə bi. Emizirey bəlaŋ gani, amawayay naŋ nahaŋ ni, ahkay do ni aməgəsiki ma ana nahaŋ ni do, ana naŋ nahaŋ ni ti ni aməgəsiki ma. Lekuləm

day tamal kəɗəbum siŋgu hi hi ti kis-ləmki məgri təwi ana Melefit koksah. »

Zlapay ga Yezu gərgərani ndahaŋ

(Meciya 11.12-13 ;
5.31-32 ; Mark 10.11-12)

¹⁴ Ndam *Feriziyen ndahaŋ tàra ticia ma ga Yezu ya àdəm na dek ti tɛyefiŋ, adaba nday tawayay siŋgu gəɗak. ¹⁵ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekuləm nahəma, kè eri ge mis ti kəɗəmum lekuləm ndam jireni. Ay ti Melefit àsəra ere ye ti a huɗ gekuli bu na. Zlam ya ti mis təɗəm zlam gəɗakani ni, kè eri ge Melefit ti zlam nani zlam magədavani àbəlay do simiteni. »

¹⁶ Yezu àdəm keti : « *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni akaba pakama ga ndam ndahaŋ ya tahaŋgaray *pakama Melefit ni ti mis təbu tagray təwi àna naŋ duk àbivu ana sarta ge Zeŋ bay məbaray mis ni. Kwa ka sarta gani nani təbu təhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana mis. Məgur ge Melefit ti ku way way do day akadvu àna nɔɗa gayaŋ dek ga məhuriyani. ¹⁷ Ku tamal nahkay nəŋgu ni, huɗ melefit akaba haɗ ni dek atəndav, ay asak ma ge Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ku gəziteni nəŋgu ni mandav gani zləzlada.

¹⁸ « Ku way way do àgara wal gayaŋ a, mək àda wal nahaŋ a nahəma, maslaŋa nani àgra hala. Tamal maslaŋa nahaŋ àza wal ya ti zal gani àgara naŋ na ti maslaŋa nani day àgra hala. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni nday ata Lazar

¹⁹ Yezu àdəm keti : « Zal nahaŋ àbu naŋ bay ge elimeni. Abakabu azana sulumani ga siŋgu kayani, kəlavad agray wuməri àna zlam məzumani məcərani kayani ni. ²⁰ Zal nahaŋ àbu, slimi gani Lazar. Naŋ zal talaga, andəhad kəlavad kà mahay ga bay ge elimeni ni. Vu gayaŋ ni dek ambələk. ²¹ Awayay ti

azum zlam ya adəgaya adəgafəŋa kà mələŋ məzumki zlam ga bay ge elimeni na, ay ti təvi do. Kərá tara tindigid ambələk gayəŋ ni sawəŋ. ²²A vad nahaŋ zal talaga nakəŋ əməta. Əra əməta zla nahəma, *məslər ge Melefit təzoru naŋ afa ge Melefit ti tənjuhədkabu akaba Abraham. Bay ge elimeni nakəŋ əməta daya, nahkay tileba naŋ a. ²³Təra tileba naŋ a ti ərəu a mələŋ ge *kisim vu, eslini naŋ əbu acakay daliya dal-dal. Naŋ əbu eslini ti əmənju ru agavəla, ərəjoru Abraham nday ata Lazar manjuhədkabani. ²⁴Əra ərəpia tay a ti əzlah, əhi ana Abraham ahkado : “Abraham baba goro ni, nəsuk cicihi ti ! Kam-kam slərbijyu Lazar ti mətəlviyu weleher gayəŋ a yam vu ti məfuki ka arəf ga məvu liŋ-liŋeni, adaba nu nəbu ahalay a aku bu, nagray daliya dal-dal.” ²⁵Ay Abraham əhəŋgrifəŋjoru, əhi : “Wur goro ni, sərki ti a manjuhədkay bu ka dala ahaslani ti kəŋgəta zlam sulumana dal-dal, ay Lazar ti ni əgra daliya dal-dal. Nihi nahəma, naŋ əbu aŋgət zlam sulumani ga məhəŋgrivju bəruv, nak ti ni kacakay daliya. ²⁶Akaba nani dək nəŋgu ni, *evid gəfakani əbu e kidiŋ geli bu akaba kəli. Nahkay maslaŋa ya ti ecik ahalay akoru afa gekəli ni ti əsliki do. Maslaŋa ya ti ecikbijyu afa gekəli ara afa geli a ni day əsliki do.” ²⁷Bay ge elimeni nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : “Tamal nahkay ti nahəŋgalay kur kam-kam baba goro ni, sləroru Lazar a magam afa ga bəŋ goro, ²⁸adaba bəza ga mmawa təbijyu eslini nday zlam. Hi ana Lazar ti mōru məhivju ana tay ti təra ka mələŋ ga daliya hini va ba daya.” ²⁹Abraham əhi ahkado : “Nday təbu əna wakita ge Məwiz akaba wakita ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Ahər ədəm təbi slimi ana pakama ya a wakita nday nani bu ni lala.” ³⁰Bay ge elimeni nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi : “Aha, Abraham baba goro ni, nahkay do. Ay tamal maslaŋa

əŋgaba e kisim ba, arəkioru ka tay, ahivju ma gani ana tay nahəma, atambatkaba majalay ahər gatay na.” ³¹Ay Abraham əhi ahkado : “Tamal təbi slimi ana pakama ge Məwiz akaba ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ni do nahəma, ku tamal maslaŋa mənŋgaba e kisim ba, məhi pakama ana tay nəŋgu ni, ticiiki do simiteni.” »

Magudar zlam akaba məbərfeŋana

(*Meciyyə 18.6-7, 21-22 ; Mark 9.42*)

17 Yezu əhi ma ana ndam mədəbay naŋ ni keti, əhi ana tay ahkado : « Zlam ya ejiŋkia mis ke divi a ni ti təbu. İŋgay təbi ti ədəmvu koksah. Ay tamal maslaŋa agray zlam ya ti ejiŋkia mis ke divi a nahəma, maslaŋa nani cicihi amələki, ²hojo təwəliviyyu avar gəfakani a dəŋgu vu dondul mək tizligiyu naŋ a *dəluv gəfakani vu dəzləz. Ndam ya təfəku ahər, mis tədəm tislə arəŋa do akada ga bəza ciβ-cibeni ni ti, tamal ti maslaŋa agray ti ku way way do e kidiŋ gatay bu mijiŋkia ke divi a nahəma, hojo təgri nahkay. ³Nahkay ti bumi slimi ana ahər gekəli !

« Tamal wur ga muk əgudaruka zlam a ti hiki lala. Tamal əsərkiya ka zlam magudarani gayəŋ na, ədəm “Nəgray va do” nahəma, məbərfeŋa. ⁴Ku tamal əgudaruka zlam a sak adəskəla a vad ba mək ara afa gayək a sak adəskəla ahuk : “Nəsərkiya ka zlam ya nəgudaruk na, nəgray va do” nahəma, məbərfeŋa. »

Məfəki ahər ke Melefit

⁵Ndam *asak ga Bay geli Yezu təhi ana Yezu ahkado : « Mawayay kəgray ti məfəki ahər ke Melefit əkivju ti. » ⁶Bay geli əhəŋgrifəŋ ana tay, ədəm ahkado : « Ku tamal məfəki ahər gekəli ke Melefit kay do, əbu gəzit akada hilfi ga zlam gəziteni ciliŋ nəŋgu ni, kisləmki məhiani ana məŋ ga zlam hini : “Radvaba, kəru

kânjêhad a *dêluy gêdfakani vu” nêngû ni, amagravu. »

Manjêhad ga ndam mêgri têuwi ana Melefit

⁷ Yezu âdêm keti : « Bi mis e kidîñ gekuli bu bay mêgri têuwi gayañ nañ âbu awês vëdaj ahkay do ni ahëtay zlam. Tamal âslêkabiya e gili na ti bay ahay ni ahi ahkado : “Ra kânjêhadê weceweci, kâzum zlam” aw ? ⁸ Aha ! Ahi ahkado : “Dêaya zlam mêzumana. Kidia ti kâmbatkabu azana, kêhêlubiya zlam mêzumani na. Kêhêlubiya ti cika kâ gôvay goro a ga mêhêlubiya zlam ndahañ ya nawaway na. Ka ya ti anêzuma akaba enisia goro a nahêma, nak akêzum akaba ekisi gayak.” Bay ahay ni amêhi nahkay sawañ do aw ? ⁹ Bay magray têuwi ni tamal âgra têuwi ya têhi na ti bay ahay ni agri sêsi aw ? Âgri do. ¹⁰ Nahkay lekêlêum day tamal kêgruma têuwi ya Melefit âhi ana kuli grum na ti dêmum : “Leli ndam mêgri têuwi ana Melefit ciliñ. Ere ye ti âhi ana leli grum ni, mâgra ândava.” »

Yezu ahêngaraba ndam ambêlêk a kru

¹¹ Ka ya ti Yezu akoru a Zeruzalem nahêma, aslêkaba gwar ke ekwi ga had *Samari nday ata had *Gelili a. ¹² Nañ âbu ahuriyu a kêsa nahañ vu ni ti ndam ambêlêk kru têrêkia, ticik cak. ¹³ Têzlah, têdêm : « Yezu gêdfakani geli, mâsuk cicihi ti. » ¹⁴ Yezu nakêñ âra êpia tay a ti âhi ana tay ahkado : « Dêgum afa ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni, ti tamênjaki ke kuli. »

Ka ya ti nday têbu takoru nahêma, tânggaba, tîgia mis nêlatana. ¹⁵ Bêlañ gatay âra êpia ângaba ti ângêkibiya ka Yezu, âzlêbabiyu Melefit âna zlahay. ¹⁶ Âra ênjikia ka Yezu a ti âbêhadî mirdim, meleher ndîb ana had, âgri sêsi dal-dal. Zal nani ti zal Samari. ¹⁷ Yezu âdêm : « Mis

tîgi nêlata ti nday kru do aw ? Ay nday ambêlbani ni nday eley ? ¹⁸ E kidîñ gatay ambêlbani ni bu ni ti mis âbi aña agri sêsi ana Melefit bi aw ? Si zal madurlañ hini ciliñ ni ! » ¹⁹ Eslini Yezu âhi ana maslêja ya ângêkia ni : « Cikaba, ru a magam. Melefit âhênga kur a adaba kêfêkua ahâr a palam. »

Mêgur ge Melefit akaba manga ga Wur ge Mis a

(*Meciye 24.23-28, 37-41*)

²⁰ Ndam *Feriziyeñ ndahañ têrêkia ka Yezu a, têhi ahkado : « *Mêgur ge Melefit ti amênjêki ananaw ? » Yezu âhêngrifêñ ana tay, âhi ana tay ahkado : « Mêgur ge Melefit anjêki nahêma, êpivu do. ²¹ Nahkay atêdêm : “Nañ hi !” ahkay do ni : “Nañ tegi !” do. Nêdêm nahêma, Mêgur ge Melefit ti ânjêkia e kidîñ gekuli ba ândava. »

²² Yezu âhi ana ndam macêbay nañ ni ahkado : « Sarta nahañ amara ti akawayum mipi nu *Wur ge Mis ku vad bêlañ, ay ti ekipêum nu do. ²³ Ka sarta gani nani atêhi ana kuli : “Nañ tegi !” ahkay do ni “Nañ hi !” Ay tamal têhia ana kuli a nahkay ti kêdêgum ba, kêdêbum tay ba. ²⁴ Adaba mam, ka fat ya ti nu Wur ge Mis anaña nahêma, mis etipi nu akada ga avêr ya abay aku, asladay hud melefit dêk ni. ²⁵ Ay wudaka anaña ti ahâr âdêm mis ye e hini vu ni têgêskabu nu do, têgru daliya dal-dal day kwa. ²⁶ Ere ye ti âgravu ke zemeni ge Nêwi ni amagravu ka fat ya ti nu Wur ge Mis anaña ni. ²⁷ Ke zemeni gani nani ti mis têbu têzum zlam, tisi zlam, taday wâl, wâl day taday zawal. Nday têbu tagray zlam nday nani nahkay duk âbiviya ana vad ya ti Nêwi âhuriyu a *slalah ga yam gêdfakani vu ni. A vad gani nani ti yam ârêhvû mêlañ dêk, êziñeba mis na dêk kêdap. ²⁸ Amagravu akada ya âgravu ke zemeni ga *Lot ni daya. Ke zemeni gani

nani ti mis tɛbu tɛzum zlam, tisi zlam, tɛsɛkum zlam, tɛsɛkumoru zlam, tajav zlam, tɛlɛm ahay. ²⁹ Ay ka fat ya ti Lot ɛslɛka a *Sodom a ni ti aku akaba zlam nahaŋ ya aku agɛs akada ga asas ya aku agɛs ni dal-dal ɛdɛgakia ka ndam ga kɛsa nana kwa e melefit ba akada ga avɛr ya atɛd na, ɛviyekaba tay a dɛk. ³⁰ Nahkay ka fat ya ti Melefit amangazli nu Wur ge Mis ana mis dɛk nahɛma, zlam gani amagravu ka mɛsɛrki gatay do.

³¹ « Ka fat gani nani ti tamal mis nahaŋ naŋ ɛbu ka *dalahaŋ ga ahay gayaŋ, zlam gayaŋ tɛvu a ahay bu nahɛma, ɛhɛraya, ɛhuriyu a ahay vu ga mɛhɛlaya zlam gayaŋ a day ba. Nahkay day maslaŋa ya ti naŋ e gili ni ɛŋga a magam a ba, mɛacuhway hɛya. ³² Nɛdɛm nahɛma, ere ye ti ɛgrakivu ka wal ga Lot ni ti ɛgɛjazlki ahɛr ke kɛli ba ! ³³ Maslaŋa ya ti awayay ajɛgur sifa gayaŋ ti ɛmɛt ba ni ti emijiŋ, ay maslaŋa ya ti emijiŋ sifa gayaŋ nahɛma amɛjɛgur sawaŋ, amɛmɛt day-day do. ³⁴ Nɛhi ana kɛli nahɛma, ka ya ti anaŋga ni ti ku tamal mis cɛ nday ka slalah bɛlaŋ ga mɛlavad nɛngu ni atazay bɛlaŋ gani, atɛmbɛrɛbu nahaŋ ni ti amagravu tata. ³⁵ Ku tamal wɛl cɛ tihikabu humbu ka ahar bɛlaŋ nɛngu ni, atazay bɛlaŋ gani, atɛmbɛrɛbu nahaŋ ni ti amagravu tata. [³⁶ Ku tamal zawal tɛbu e gili ka ahar bɛlaŋ nɛngu ni, atazay bɛlaŋ gani, atɛmbɛrɛbu nahaŋ ni ti amagravu tata.] »

³⁷ Yezu ɛra ɛdɛma pakama nana ti ndam madɛbay naŋ ni tɛhi ahkado : « Bay geli, ere gani nani amagravu ti eley ? » Yezu nakɛŋ ɛhɛŋgrifɛŋ ana tay, ɛhi ana tay ahkado : « Nɛhi ana kɛli nahɛma, ka mɛlaŋ ya zlam mɛmɛtani ɛvu ni ti mambɛ tɛcakalavu eslini. »

Ma gozogul ɛki ka wal madakway akaba bay magray seriya

18 Yezu ɛhi ma *gozogul ana ndam madɛbay naŋ ni, ti tɛhɛŋgalay

Melefit a sarta bu dɛk kɛlavad, tɛm-brɛŋ ba simiteni. ² ɛdɛm ahkado : « Bay magray seriya nahaŋ ɛbu a kɛsa nahaŋ bu. Bay gani nani ti ɛdi slimi ana mis do ; ku Melefit day aŋgwaz ɛwɛrfɛŋa naŋ a do. ³ A kɛsa gani nani bu nahɛma, wal madakway nahaŋ ɛbu. Wal nani ɛra sak ehimeya afa ga bay magray seriya na, ɛhi ahkado : “Maslaŋa nahaŋ ɛgudaru zlam a, ay ti nawayay ti kɛgur seriya gani.” ⁴ Naŋ gani sak ehimeya ɛcuhway mɛgri seriya ni ndo. Ay a vad nahaŋ zla nahɛma, bay magray seriya nakɛŋ ɛdɛm ahkado : “Ku tamal nɛgrafɛŋa aŋgwaz kɛ Melefit a do, nɛdi slimi ana mis do nɛngu ni, ⁵ wal madakway hini ti ahɛlu muru, hojo nɛgri seriya gayaŋ ni. Do ni ti wal ni naŋ ɛbu ara nahkay ti anɛŋgɛtɛŋa ahɛr a do.” ⁶ Eslini Bay geli ɛdɛm ahkado : « Bay magray seriya nani ti mis jireni do. Ay cɛm pakama gayaŋ ya ɛdɛm ni ! ⁷ Naŋ tekedɛ ɛgray nahkay ti Melefit naŋ jireni ni ti amɛgri jiri gayaŋ ana ndam ya ɛdaba tay a ni do aw ? Amɛgri ana tay, ɛdaba tɛbu tahɛŋgalay naŋ mɛlafat akaba mɛlavad gani do dɛk. Amamɛn-jalɛŋ ana tay ɛna eri ahkay cilɛŋ aw ? Aha ! ⁸ Nɛhi ana kɛli nahɛma, amɛgri jiri gayaŋ ana tay ke weceweceni hɛya. Ay ka ya ti nu *Wur ge Mis anaŋga a mɛlaŋ va ni ti anɛdi ahɛr ana mis ya tɛfɛki ahɛr ke Melefit ni aw ? »

Ma gozogul ɛki ka zal Feriziyɛŋ nday ata bay mɛhɛl hadam

⁹ Yezu ɛdɛm ma *gozogul nahaŋ keti. ɛhi ana ndam ya ti tɛdɛm nday ndam jireni, tamɛnjalɛŋ kɛ mis ndahaŋ akada tɛsɛr zlam do ni. ɛdɛm ahkado : ¹⁰ « A vad nahaŋ ndam ndahaŋ nday cɛ tɛhuriyu a dalaka ga *ahay gɛdɛkani ge Melefit ni vu ga mahɛŋgalay Melefit. Bɛlaŋ gani zal *Feriziyɛŋ, naŋ nahaŋ ni ti ni bay *mɛhɛl hadam. ¹¹ Eslini ti zal Feriziyɛŋ ni ɛcik jik, ɛhɛŋgalay Melefit a mɛbɛruv gayaŋ bu, ɛdɛm

ahkado : “Bay Melefit goro ni, nəgruk sūsi adaba nu ti akada ge mis ndahaŋ ni do. Mis ndahaŋ ni ti ndam akal, ndam jireni do, ndam magray hala. Nday ti akada ga bay məhəl hadam nini. ¹² Nu zla nahəma nəgəs ndəra sak cə a huđ ga gosku bu ; a huđ ga zlam goro kurani ya nəŋgət ni bu lu, nəzaba bəlaŋ, nəvuk.” ¹³ Bay məhəl hadam ni ti ni ecik cak, eri tekeđi əwayay mazoroni e melefit vu ndo, əbəkı ahar duc ka məbərıv, əđəm ahkado : “Bay Melefit goro ni, nu bay magudar zlam, nəsuk cicihi ti.”^{§§} » ¹⁴ Eslini Yezu əhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti təhəraya, təbu takoru a magam ni ti maslaŋa ya Melefit əmbərfəŋa zlam magudarani gayəŋ na əndava ni ti nani bay məhəl hadam ni. Zal Feriziyəŋ ni ti Melefit əmbərfəŋa zlam magudarani gayəŋ na ndo. Adaba mam, maslaŋa ya ti əđəm naŋ gəđakani ni ti Melefit aməhi : “Nak gəzıteni” sawaŋ. Ay maslaŋa ya ti əđəm naŋ gəzıteni nahəma, Melefit aməhi : “Nak gəđakani” sək sawaŋ. »

Yezu agri sulum ge Melefit ana bəza ciđ-cıbeni

(*Meciıı 19.13-15 ; Mark 10.13-16*)

¹⁵ Mis ndahaŋ təhəlıbiyu bəza ciđ-cıbeni ana Yezu ti məgri *sulum ge Melefit ana tay əna məbəkı *ahar gayəŋ ka tay. Ndam mađəbay naŋ ni tıpia tay a ti tələgi ana tay. ¹⁶ Yezu əra ecia ndam mađəbay naŋ ni təbu tələgi ana mis ni ti əzalay tay, əhi ana tay ahkado : « Mbrəŋum bəza tıra afa goro a, kəcumfəŋa tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya təbu akada ga bəza ni. ¹⁷ Nəhi ana kəli nahəma, ahər əđəm ku way way do məgəskabu Məgur ge Melefit akada ga wur gəzıteni ya eci-

iki slimi ana bəŋani ni. Tamal əgəskabu nahkay do nahəma, əslıki məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu koksah. »

Bay ge elimeni

(*Meciıı 19.16-30 ; Mark 10.17-31*)

¹⁸ Bay ga ndam *Zude nahaŋ ərəkia ka Yezu a, əhi : « Məsi sulumani, ti nəŋgət *sifa ya əndav day-day do ni ti nəgray ahəmamam ? » ¹⁹ Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Kazalay nu mis sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti əbi, si Melefit ciliŋ. ²⁰ Ere ye ti kihindi ni ti, *Divi ge Melefit ya əvi ana mis ni ti kəsəra tay a do aw ? Kəgray hala ba ; kəkad mis ba ; kıgi akal ba ; kəgray sedi ti kəsəkad mal-fada ba ; həŋgrioru ahər a had ana ata buk ata muk. * » ²¹ Eslini zal nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Divi nani ti nəgəskabá dek kwa nu a wur wurani. » ²² Yezu əra ecia pakama gayəŋ na ti əhi ahkado : « Kekileŋa zlam əhəcukıvu bəlaŋ. Səku-moru zlam gayak dek ti kıdi sıŋgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəŋgət elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana dek nahəma, kára, kádəbay nu. » ²³ Naŋ nakəŋ əra ecia ma ga Yezu ya əhi na ti ma gani əhəlia ahər a, adaba elimeni gayəŋ əbu dal-dal.

²⁴ Yezu əra epia naŋ a, ahər əbu ahəli ti əđəm ahkado : « Ndam ge elimeni təhuriyu a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzlada dal-dal. ²⁵ Ezlıgwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzlada dal-dal, ətama ge ezlıgwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. » ²⁶ Ndam ya ti tıci ma gayəŋ ya əđəm ni təđəm : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahəŋgay naŋ way ? » ²⁷ Ay Yezu əhəŋgrifəŋ ana tay, əhi ana

§§ **18:13** Ka sarta gani nani ti maslaŋa ya ti abəkı ahar duc ka məbərıv ni ti adafaki tuway, akada geli ya məbəkı ahar duc ka ahər ni.

* **18:20** Məŋjay Mahərana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

tay ahkado : « Ere ye ti mis tàgray kok-sah ni, Melefit agray tata. »

²⁸ Piyer àra ècia ma ga Yezu na ti àhi ahkado : « Iy zla, leli mèmbrəŋa zlam geli a, madəbay kur ti ahəma-mam ? » ²⁹ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal mis àmbərba zlam gayan azuhva Məgur ge Melefit a, bi àmbərba ahay gayan, wal gayan, bəza ga mənani, ata bənani ahkay do ni bəza gayan nahəma, ³⁰ aməŋgətvù zlam nday nani kay nihi ka sarta hini. Ka mələŋ mūweni ya Melefit amagraya ni day aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni. »

Yezu adəm keti aməmət mək amaŋgaba e kisim ba

(Meciŋu 20.17-19 ; Mark 10.32-34)

³¹ Yezu àzalakabu ndam *asak gayan kru mahar cəeni ni, àhi ana tay ahkado : « Cəm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zeruzalem, adaba zlam ya ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tədfəmku ka nu, nu *Wur ge Mis ni dek amagravu ti eslini. ³² Mis atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni. Nday gani nani eteyefu, etindivi nu, etitifəviyu esliŋ e eri vu, ³³ atəzləb nu àna kurupu, atakad nu, mək a vad ya mahkər ti anaŋgaba. » ³⁴ Yezu àra adəma ma nahkay ti ndam asak gayan ni ti-ciaba ndo. Ma gani nani maŋgahkiani ka tay, ma ga Yezu ya awayay adəm ni ti təsəraba ndo.

Yezu ahəŋgaraba zal wuluf a

(Meciŋu 20.29-34 ; Mark 10.46-52)

³⁵ Yezu nday akaba mis kay təbu takoru a Zeriko, tinjua wudak. Eslini ti zal wuluf nahəŋ naŋ àbu maŋjəhadani digusa kə gəvay ge divi, ahəŋgalay zlam. ³⁶ Zal wuluf ni àra ècia daday ge mis kayani ya ti tasləkafəŋa ni ti adəm ahkado : « Mam agravu mam ? » ³⁷ Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Yezu zal Nazaret

naŋ àbu akoru àna divi hini, do ni ti ahəmamam. » ³⁸ Naŋ nakəŋ àra ècia ti àdi ana zlahay, adəm : « Yezu *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! » ³⁹ Nday ya ti təbu takoru kama ga Yezu ni tələgi ana zal wuluf ni, ti mələkəkaba. Naŋ nakəŋ àzlahkivu kay kay sawaŋ, adəm : « Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! » ⁴⁰ Yezu àra ècia zlahay na ti ècik, adəm təzibiya naŋ a. Zal wuluf ni àra ènjia ti Yezu èhindi-fiŋa ma, àhi ahkado : ⁴¹ « Kawaway ti nə-gruk mam ? » Zal wuluf ni àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Bay goro, nawayay ti nipi divi akada ge mis ni bilegeni ti. » ⁴² Yezu àhi : « Pi divi akada ge mis ni. Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahər a palam. » ⁴³ Ka ma geli hini èpi divi huya. Naŋ àbu epi divi nahkay ti adəboru Yezu àna mazləbay Melefit. Mis ya təbu eslini ni dek tàra tipia naŋ a ti nday day tà-zləbay Melefit.

Yezu nday ata Zese

19 Yezu ènjua a Zeriko a. Naŋ àbu asawaday a huŋ ga kəsa bu. ² A kəsa gani nani bu ni ti zal nahəŋ àbu, slimi gayan Zese, naŋ gədakani ga ndam *məhəl hadam, elimeni gayan àbu dal-dal. ³ Àra ècia ti Yezu naŋ àbu ara nahəma, awayay ti mipi naŋ. Ay ti ès-liko mipi naŋ do, adaba àhəca àna zəbal a, mis dal-dal timbiva e eri va. ⁴ Nahkay naŋ nakəŋ àcuhworu gwar kama ka mələŋ ga Yezu ya akoru ni, acəliyu a mən ga akram vu ti mipi Yezu. ⁵ Yezu àra ènjia ka mələŋ nana ti amənjoru agavəla, àhi ana Zese nakəŋ ahkado : « Zese, hərəya weceweci, adaba kani ti si nakoru nanjəhad afa gayak kwa. »

⁶ Nahkay Zese nakəŋ àhərəya weceweci, tòru a magam afa gayan. Tòru tinjua ti àgəskabu Yezu àna məmərani. ⁷ Mis tàra tipia Yezu àdoru afa ge Zese ti təŋguzay ma, tədfəm ahkado : « Maslaŋa ya ti àdoru anjəhad afa gani ni ti bay magudar zlam timey ! » ⁸ Ay Zese nakəŋ

ècik jik, àhi ana Bay geli ahkado : « Ci day Bay goro, nihi ti nidi telma ga zlam goro ana ndam talaga. Tamal nèhəlfəŋa siŋgu kà maslaŋa, àtamkia ka ya akal apəl na ti anəpəlivi huf fad. »⁹ Yezu àra ècia pakama nana ti àhi ana Zese ahkado : « Kani ti nàra a huf ahay gayak va ti ga mahəŋgay mis. Adaba mam, nak day wur huf ga Abraham :¹⁰ nu *Wur ge Mis nàra ti ga madəbay ndam ya təsər Melefit do ni, ti nàhəŋgay tay. »

Ma gozogul àhi ka bay ya èdi siŋgu ana ndam məgri təwi ni

(Meciya 25.14-30)

¹¹ Ka ya ti mis təbu təbi slimi ana ma ga Yezu ya àdəm ni ti àhi ma nahaŋ ana tay àna ma *gozogul. Àhi ma gani nani ana tay ti adaba ènjua a Zeruzalem a wufak, mis day təhi ana ahàr hi ti Melefit ara anjəki ka Məgur gayaŋ huya.¹² Àhi ana tay nahəma : « Mis nahaŋ àbu gədfakani a kəsa nahaŋ bu. Awayay akoru ka had driŋeni ti təvibiyu bay ga mara məgur kəsa gayaŋ.¹³ Ara əsləka wufak nahəma, əzalakabu mis kru e kidiŋ ga ndam məgri təwi gayaŋ ni bu, èdeki siŋgu ga gru bəlaŋ bəlaŋ ka tay, àhi ana tay ahkado : “Nu nəbi ti mbatumvu àna naŋ hayaŋ.” Mək naŋ nakəŋ əsləka, òru e mirkwi gayaŋ ni.¹⁴ Zal nani ti ndam ga kəsa gayaŋ tawayay naŋ do. Naŋ nakəŋ àra əsləka ti təsləroru mis ndahaŋ kəlaŋ gayaŋ ga məhi ana maslaŋa ya akoru afiyu naŋ a bay vu ni ahkado : “Naŋ hini egi bay geli ti leli məwayay do.”

«¹⁵ Akaba nani dek təfiya naŋ a bay ni va sawaŋ. Kəlaŋ gani əsləkabiya. Àra ènjia ti əzalakabu ndam məgri təwi gayaŋ ya èdi siŋgu ana tay ni keti. Awayay asərkaba təmbatva àna siŋgu na akada gayaŋ ya àhi ana tay na waw.¹⁶ Nahkay maslaŋa ya ti enjenjeni ni àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna siŋgu ya kəvu

bəlaŋani ni ti nəmbatva àna naŋ a, nəŋgətkia ndahaŋ a kru.”¹⁷ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur a bay vu, kəgur kəsa kru, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam guziteni hini ya nəvuk na.”¹⁸ Naŋ ye cə ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna siŋgu ya kəvu bəlaŋani ni ti nəmbatva àna naŋ a, nəŋgətkia ndahaŋ a zlam.”¹⁹ Nahkay bay ni àhi ahkado : “Nak ti ni kəgur kəsa zlam.”²⁰ Mək bay məgri təwi nahaŋ àrəkia, àhi ahkado : “Bay goro, siŋgu ya kəvu ni ti nihi. Nəwəlki ke kecekece, nəŋgahukkaba.²¹ Nəgray nahkay ti adaba nəgrafuka aŋgwaz a. Nəsəra manjəhad gayak a, nak mis zləzladani, kəmbərəŋ mis do. Zlam ya ti nak kəfəkad ndo ni day kazay, zlam ya ti kizligi ndo ni day kabaz.”²² Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəgray təwi sulumani do. Nihi ti nəgrafuka seriya akada ga pakama gayak ya kədəmaya na. Kəsəra manjəhad goro a, nu mis zləzladani, nəmbərəŋ mis do, zlam ya ti nəfəkad ndo ni day nazay, zlam ya ti nizligi ndo ni day nabaz zla do aw ?²³ Tamal kəsəra nahkay ti kəvi siŋgu goro ni ana ndam macakalani ndo ni ti kamam ? Nihi nəsləkabiya ti amal nədia ahàr a èwikia.”²⁴ Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəŋa siŋgu na, kəvumikivu ana maslaŋa ya ti gayaŋ kruani ni.”²⁵ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : “Siŋgu təfəŋ kru àndava timey, bay geli !”²⁶ Eslini àhi ana tay : “Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti zlam gayaŋ àbu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayaŋ àbi ni ti ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa.²⁷ Yaw ndam ya tizirey nu, tawayay ti nəgur tay do ni ti gəsumubiya tay a, sliŋum tay kə eri goro pat pat.”²⁸ Yezu àra àdəm ma *gozogul na nahkay ti òru kama, təcəloru a Zeruzalem akaba mis ya ti tadəbay naŋ ni.

Yezu enjiyu a Zeruzalem wudak

(Meciya 21.1-11 ; Mark
11.1-11 ; Zej 12.12-19)

²⁹ Ka ya ti tòru tinjua a kesa Betfazi ata Betani a gwar ka hema *Oliviye ni va wudak nahema, Yezu aslar ndam madabay nan ni cu, ³⁰ ahi ana tay ahkado : « Dægum a kesa teguni ya kama gekuli ni vu. Ekinjumiya nahema, akadumi ahàr ana wur ga azongu mawelani. Wur ga azongu nani ti maslana acelkiyu day-day fan ndo. Picehumbiya, zumbiya. ³¹ Ay tamal maslana ehindifina ma ke kuli a, ahi ana kuli : “Kepicehum ti kamam ?” ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” »

³² Nahkay nday ya ti Yezu aslar tay ni taslaka, toru. Toru tinjua ti tedi ahàr ana zlam ni dek akada ga pakama gayan ya ahi ana tay ni. ³³ Ka ya ti nday tibu tepiceh wur ga azongu ni ti ndam ga azongu ni tahi ana tay : « Kepicehum wur ga azongu ni ti kamam ? » ³⁴ Eslini tahi ana tay ahkado : « Bay geli awayay. » ³⁵ Nahkay tazibiyu wur ga azongu ni ana Yezu, tabaki azana ti Yezu macelkiyu, mak acelkiyu. ³⁶ Ka ya ti Yezu nan abu akoru ni ti mis tapabivoru azana gatay e divi vu.

³⁷ Toru tinjua ka molan ya tendakia ahàr ka hema Oliviye ga moroni a Zeruzalem a nahema, mis ya ti tadaboru nan ni dek tadagiki ka mazlabay Melefit ana mamarani azuhva zlam ya nday tipi, mis ndahan tipi day-day ndo ni. Tazlah, ³⁸ tadam : « Bay Melefit magri sulum gayan ana bay gadakani ya ara ana slimi gayan a ni ! †Melefit nan agavala avia manjahad sulumana ana mis a. Tazlabay nan a hud melefit bu ! »

³⁹ Ndam *Feriziyen ndahan tibu eslini e kidin ge mis dal-dalani ni bu. Tahi

ana Yezu ahkado : « Musi, hi ma ana ndam madabay kur ni ti tatakakaba, tazlah ba. » ⁴⁰ Yezu ara ecia pakama gatay na ti ahi ana tay ahkado : « Nahi ana kuli nahema, tamal nday tatakakaba ti akur atazlah. »

Yezu etawi ndam Zeruzalem

⁴¹ Ka ya ti Yezu enjua a Zeruzalem a wudak, epia kesa na ti etawi ndam ga kesa nani. ⁴² Adam ahkado : « Tamal ti lekulum day keseruma ahmamam kengatum manjahad sulumani akaba Melefit kana nahema, akal kengatum andava. Ay nihi ti mangakhiani ke kuli, kipum do. ⁴³ Nahkay nihi ti vad gani amara, ndam ezir gekuli atara teveliñ kesa gekuli ni tekesl, atabivu zlam ana kuli e divi bu dek ga macafana kuli ga maharana, atahurkiyu ke kuli ana silik. ⁴⁴ Atabazl kuli dek, etembekaba ahay gekuli a dek besek-besek, atambarki akur ka ahàr ga akur nahan do. Adaba mam, keserum sarta ya Melefit ara amanjaya kuli a ni ndo. »

Yezu a ahay gadakani ge Melefit ni bu

(Meciya 21.12-17 ; Mark
11.15-19 ; Zej 2.13-22)

⁴⁵ Toru tinjua a Zeruzalem a ti Yezu ahuriyu a dalaka ga ahay gadakani ge Melefit ni vu. Eslini adi ahàr ana ndam mesakumoru zlam, mak anjaki ka magariya tay e mite va. ⁴⁶ Ahi ana tay ahkado : « Abu mabakiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit adam : “Ahay goro nahema, emigi ahay ga mahanggalavu Melefit.” Ay lekulum ti kambatumkaba, egia ahuzl ga ndam akal a. » ⁴⁷

⁴⁷ Kelan gani nan abu a dalaka ga ahay ge Melefit ni bu, acahi zlam ana mis kelavad. Eslini gadakani ga ndam mangalabakabu mis akaba Melefit ni

†19:38 Manjay Limis 118.26.

*19:46 Manjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11.

akaba ndam *mæsər Wakita ge Melefit ni tãdãbafəŋ divi ge mijin naŋ. Gəďákani ga ndam *Zude ni day tawayay mijin naŋ. ⁴⁸ Ay ti tənŋətfəŋa divi gana ndo, aďaba ndam Zude đek tawayay ma ga Yezu, təbu təbi slimi ana ma gayaŋ ya aďəm ni lala.

Tuwi ga Yezu ya àgray ni ti way àvi divi gani way ?

(*Meciɣu 21.23-27 ; Mark 11.27-33*)

20 Yezu naŋ àbu eslini a Zerəza-lem ti a vad nahaŋ àhuriyu a dalaka ga *ahay gəďákani ge Melefit ni vu. Naŋ àbu acahi zlam ana mis, ahi *Ma Mūweni Sulumani ana tay nahəma, gəďákani ga ndam *maŋ-galabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *mæsər Wakita ge Melefit akaba gəďákani ndahaŋ tərəkia, ² təhi : « Hi ana leli, kagraŋ tuwi hini nahkay ti kəŋgət divi gani ti eley ? Way àvuk divi gani way ? » ³ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, aďəm : « Nu day nihindifiŋa zlam bəlaŋ kè kuli a. Həŋgrumufəŋ : ⁴ *baray ge Zeŋ ya àbaray mis ni ti njəďa gani Melefit àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? »

⁵ Tàra ticia ma na nahkay ti tàgray gejewi e kidin gatay bu, təďəm : « Tamal məhi : “Melefit àslərbiiyu naŋ” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kəgəsəmkabu pakama gayaŋ ni ndo ni ti kamam ?” ⁶ Ay tamal məďəm : “Mis təvi njəďa gani” ti ndam geli ni đek etizligi leli àna akur, aďaba təďəm Zeŋ ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit. » ⁷ Nahkay təhəŋgrifəŋ, təhi : « Maslaŋa ya ti àvi divi gani ni ti leli mæsər do. » ⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nəďəfi bay ya ti àvu divi ge tuwi ya ti nagray ni ana kuli do bilegeni. »

Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədaŋ

(*Meciɣu 21.33-46 ; Mark 12.1-12*)

⁹ Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana mis ni. Aďəm ahkado : « Zal nahaŋ àbu nahəma, àjavù məŋ ga zlam ¹a vədaŋ gayaŋ vu. Kələŋ gani àfivù vədaŋ ni a ahar vu ana mis ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi ga məpəsiyani zlam gayaŋ. ¹⁰ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vədaŋ ni àslərbiiyu bay məgri tuwi afa ga ndam məwəs vədaŋ ni ti təhəlikaboru ja gani gayaŋ. Ay bay məgri tuwi ni àra ènjia ti ndam məwəs vədaŋ ni təgəs naŋ, təzləb, mək tàgaray naŋ, araŋa day àzay a ahar vu ndo. ¹¹ Eslini bay ga vədaŋ ni àslərbiiyu bay məgri tuwi nahaŋ keti. Àra ènjia ti ndam məwəs vədaŋ ni tindivi naŋ cuf cuf, təzləb naŋ, mək tàgaray naŋ, araŋa day àzay a ahar vu ndo daya. ¹² Bay ga vədaŋ ni àslərbiiyu bay məgri tuwi nahaŋ keti. Àra ènjia ti ndam məwəs vədaŋ ni təsi ambələk mək təzaba naŋ a vədaŋ ni ba, tətəloru. ¹³ Bay ga vədaŋ ni àra ecia ere ye ti àgravu na ti àhi ana ahər : “Nihi ti nagray ni mam ? Nihi nahəma wur goro àbu, nawayay naŋ dal-dal, nəsləroru naŋ afa gatay. Eminjua ti atəgəsiki ma.” Nahkay àslərbiiyu naŋ. ¹⁴ Ay ndam məwəs vədaŋ ni tàra tipia wur na naŋ àbu ara ti təzlapay e kidin gatay bu, təďəm ahkado : “Naŋ teguni ti mekeji gayaŋ. Makadum naŋ ; nahkay ti vədaŋ ni emigi geli.” ¹⁵ Àra ènjikia ka tay a ti təgəs naŋ yaw, təzaba naŋ a vədaŋ ni ba, tòru təkaf. »

Eslini Yezu èhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Bay ga vədaŋ ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs vədaŋ ni mam ? ¹⁶ Amara mabazl ndam məwəs vədaŋ ni, mək aməvi vədaŋ ni ana mis ndahaŋ. » Mis ya təbu eslini ni

¹20:9 Məŋ ga zlam nani ti *viŋ.

tàra tícia ma gayañ ya àdám na ti tédám :
« Ere nani ti àgravu ðay-ðay ba ! »

¹⁷ Eslini Yezu àmənjaləŋ ana tay lala, àhi ana tay ahkado : « A Wakita ge Melefit bu ni ti àbu məbəkiani :

“Akur nahaŋ àbu ti ndam mələm ahay tawayay magray tūwi àna naŋ ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na ðek sawaŋ.” §

« Ma gani nani ti lekulum kəfənum awayay adəmvaba ti ahəmamam ? »

¹⁸ Àhi ana tay keti : « Akur gani nani nahəma, tamal maslaŋa àdədkiya ti maslaŋa nani aməhuɓkaba ŋguc ŋguc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni aməŋgəladkaba naŋ a. »

¹⁹ Ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təsəra Yezu àdəmki ma gozogul ni ti ka tay. Tàra təsəra ti tādəbay divi ga məgəs naŋ ke we-ceweceni huya. Ay ti tislíki məgəs naŋ ndo, adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kə mis ya təbu eslini dal-dalani na.

Hadam ya təpəli ana bay ga ndam Rom ni

(Meciɣu 22.15-22 ; Mark 12.13-17)

²⁰ Eslini gəđákani nday nani təbu təbi slimí ana Yezu, təslərkiɓiyu ndam gatay ndahaŋ : ndam nday nani tawayay ti Yezu māmənjaləŋ kà tay akada nday ndam jireni, tawayay ti məđəm ma magədavani ti təgəski naŋ. Gəđákani nday nani təgray nahkay ti adaba tawayay təgəsi naŋ ana bay ga ndam *Rom ya agur had *Zude ni, ti mā-grafəŋa seriya. ²¹ Nday nakəŋ tàra tìn-jíkia ti təhi ahkado : « Məsi, məsəra nak ti ere ye ti kəfəm akaba ya kacahi ana mis ni ti ðek jiri. Nak ti kìcirkaba mis a

do, kaməŋjaləŋ ana tay kala-kala, kac-ahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana tay àna jiri gani ciliŋ. ²² Nahkay ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabəhadí hadam ana *bay gəđákani ga ndam Rom a tək, àvi ana leli ndo waw ? » ²³ Yezu àra àsərikia zuh ana tay a nahəma, àhi ana tay : ²⁴ « Ŋga ŋgazlumubiya siŋgu akur-akurana nimi. » Tàra təŋgazlia ti àhi ana tay ahkado : « Àki ka siŋgu hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? » Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Ga bay *Sezar.* » ²⁵ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti həŋgrumi zlam ga bay Sezar zlam gayañ, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayañ. » ²⁶ Nahkay tislíki məgəski Yezu ka ma magudarana kə meleher ge mis ni ndo. Ma gayañ ya àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a, nahkay təlakahabá te-te.

Mis àməta ti aŋgaba e kisim ba ededíŋ a waw ?

(Meciɣu 22.23-33 ; Mark 12.18-27)

²⁷ Ndam *Seduseyeŋ ndahaŋ tərəkia ka Yezu a. Ndam Seduseyeŋ ti tédám mis àməta ti aŋgaba e kisim ba kok-sah. Nahkay nday nakəŋ tihindifíŋa ma, ²⁸ təhi : « Məsi, Məwiz àbiki ana leli a wakita gayañ ni bu, àdəm ahkado : “Tamal mis nday kà məŋ gatay, bəlaŋ gani àda wal a, mək àməta, wal gayañ ni èwii wur ndo nahəma, ahàr àdəm wur ga mənani azay wal ni, ti tíwia mekeji ana wur ga mənani ya àmət na.” ††²⁹ Yaw mis ndahaŋ təbu adəskəla kà məŋ gatay. Gəđákani gatay ni àda wal a, èwifíŋa wur a ndo, mək àmətíkia. ³⁰⁻³¹ Àra àməta ti mimbiki gayañ ni àzay wal ni àmətíkia, naŋ ya mahkər ni day àgray nahkay.

§20:17 Limis 118.22.

**20:24 Ka siŋgu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gəđákani gatay a, təbəkí slimí gayañ daya.

††20:28 Məŋjay Mimbiki 25.5-6.

Nday adəskəlani ni dek t̄aza wal na, t̄iwifiŋa wur a ndo mək t̄əm̄əta. ³²Kələŋ gani wal ni day əm̄əta. ³³Ay ka fat ya ti mis atəŋgaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way e kidiŋ gatay bu amazay way ? Nday adəskəlani ni dek t̄aza naŋ a ni. »

³⁴Yezu nakəŋ əhəŋgrifəŋ ana tay, əd̄əm̄ ahkado : « Ka sarta hini ti zawal akaba wāl t̄əhəl̄vu. ³⁵Ay nday ya ti Melefit əgəskabá tay a, atəm̄əta mək atəŋgaba e kisim ba, atəŋjəhad̄ ka mələŋ müweni ya Melefit amagraya ni ti zawal ataday wāl va do, wəwal day ataday zawal va do. ³⁶Nday gani t̄əm̄ət̄ day-day va do, tigi akada ga *məslər ge Melefit ni. Nday bəza ge Melefit, adaba t̄əŋgaba e kisim ba. ³⁷Ge mis ya atəŋgaba e kisim ba ni ti Müwiz day əbəkia ma gana a wakita gayəŋ ni ba lala. Ka sarta ya èpi məŋgəhaf ya aku əgəs ni ti əd̄əm̄ Bay geli ti naŋ Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zekup. ³⁸Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya əna sifa ni, do ni ti ga nday ya t̄əm̄əta ni do. Adaba kè eri ge Melefit ti nday dek t̄əbu əna sifa. »

³⁹Yezu əra əd̄əma ma na nahkay ti ndam ndahaŋ ya *t̄əsəra Wakita ge Melefit a ni t̄əhi : « Müsi, pakama gayak ya k̄əd̄əm̄ ni ti əb̄əlay. » ⁴⁰T̄əd̄əm̄ nahkay ti adaba aŋgwaz əwərfəŋa tay ge mihindi-fiŋa ma ndahaŋ a.

Bay gəfakani ya amara ni ti naŋ way ?

(Meciyu 22.41-46 ; Mark 12.35-37)

⁴¹Yezu əhi ma ana tay keti. Əd̄əm̄ ahkado : « Mis t̄əd̄əm̄ *Krist *Bay gəfakani ya amara ni naŋ *Wur ge Devit ti ahəm̄amam ? ⁴²Adaba Devit əna ahər gayəŋ əd̄əm̄ a wakita ge Limis bu : “Bay Melefit əhi ana bay goro : Njəhada gwar kà ahar ga daf goro a, a mələŋ ga gəfakani va.

⁴³Ndam ezir gayak ti anabəhad̄ tay kè meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti k̄əcəlki ka tay.” ⁴⁴»

⁴⁴« Nəd̄əm̄ nahəma, Krist nani ti Devit azalay naŋ bay gayəŋ ti, t̄əzalay naŋ wur ge Devit keti ti kamam ? »

Ndam məsər Wakita ge Melefit ni

(Meciyu 23.1-36 ; Mark 12.38-40)

⁴⁵Ka ya ti mis dek t̄əbu t̄əbi slimi ana Yezu nahəma, Yezu nakəŋ əhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : ⁴⁶« Bumvu slimi, do ni ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atagosay küli. Nday ti tawayay məbakabu məgudi, t̄əsawafay əna naŋ riya ; tawayay ti mis t̄əgri sa ana tay kè meleher ge mis dek ; tawayay man-jəhad̄vani e kürsi ga gəfakani vu a ahay ga *mahəŋgalav̄u Melefit bu akaba ka mələŋ məzum zlam ga wuməri. ⁴⁷Nday gani nani ti t̄əzum ahay ga wāl madakway mək t̄əpəs̄ki ka mahəŋgalay Melefit, tawayay ti mis t̄əd̄əm̄ nday ndam jireni. Tagray nahkay ti Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a, amatraḅ tay ətama ga ndam magudar zlam ndahaŋ na. »

Sədaga ga wal madakway ya arəŋa gayəŋ əbi ni

(Mark 12.41-44)

21 Yezu èheliŋ eri, èpi ndam ge elimeni t̄əbu t̄əbiyu siŋgu a mələŋ məbiyu siŋgu ga sədaga ni vu. Naŋ əbu aməŋjaləŋ ana tay nahkay ti ²èpi wal madakway nahaŋ arəŋa gayəŋ əbi, əbiyu siŋgu akur-akurani ciḅ-ciḅeni cū. ³Yezu nakəŋ əra èpia ti əd̄əm̄ ahkado : « Nəhi ana küli nahəma, wal madakway hini ti arəŋa gayəŋ əbi, ay siŋgu ya ti əbiyu ni ətama ge mis ndahaŋ ya t̄əbiyu na dek. ⁴Adaba mis ndahaŋ ni dek t̄əgray sədaga nahəma, t̄əbiyu siŋgu

‡‡20:37 Məŋjay Mahərana 3.2, 6.

¶¶20:43 Limis 110.1.

ya tægəjənifəŋ kà tay, təsər ere ye ti tagray àna naŋ ni va do ni, wal hini ti ni arañja gayan àbi, ay ti àbiya siŋgu ya àfəŋ na dek. Siŋgu gayan nahan ga məsəkum zlam məzumani àgəjənifəŋ ndo. »

Yezu adəm etembedkaba ahay gəđakani ge Melefit na

(Meciyu 24.1-2 ; Mark 13.1-2)

⁵ Mis ndahan təbu təzlapaki ka *ahay gəđakani ge Melefit ni. Təđəmki ma ka akur gəđakani ya tēdezl ahay ni àna naŋ ni akaba zlam məbəlani ya tēhəlibiyu ana Melefit a ahay ni bu ni. Yezu àra ècia ma gatay na ti àđəm : ⁶ « Zlam hini ya kəmənjumləŋ ni dek ti, vad nahan amara nahəma, etembedkaba ahay na besek-besek, ku akur bəlan day amanjəhadki ka akur nahan va do. »

Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni

(Meciyu 24.3-14 ; Mark 13.3-13)

⁷ Tàra ticia ma ga Yezu na ti tēhi : « Məsi, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya ere nani amagravu wudak na ti ahəmamam ? » ⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àđəm ahkado : « Bumvu slimi, maslaŋa àgosay kuli ba. Adaba mis kay atara, ku way way do aməđəm naŋ ti nu, aməđəm naŋ ti *Bay gəđakani ya amara ni ; aməđəm sarta gayan ènjia. Ku tēđəm nahkay nəŋgu ni, kəđəbum tay ba. ⁹ Mis atagray silik, atakəđfəŋva kà ŋgumna daya, ekicum ma gani. Kicuma ti kəgrum aŋgwaz ba. Ahàr àđəm zlam nday nani təgravu kwa. Ku tamal təgrava nahkay nəŋgu ni, mandav ga duniya huya do. »

¹⁰ Yezu àhi ana tay keti : « Ndam ga had ndahan atakəđvu akaba ndam ga had ndahan, bəbay ndahan akaba bəbay ndahan. ¹¹ Had amadađay dal-dal a kəsa ndahan bu, a kəsa ndahan bu ləwir amagrav, a kəsa ndahan bu ni ti ni arməwər aməgəs mis kay. Zlam ndahan ya tasay aŋgwaz dal-dal ni atagravu ka had ak-

aba a huđ melefit bu, nahkay mis atəsər arañja ara agravu wudak.

¹² « Ay wudaka zlam gani nday nani dek atagravu nahəma, mis atəgəs kuli, atəgri daliya ana kuli, atəhəloru kuli a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu ga magrafəŋa seriya kə kuli a, atəbiyu kuli a daŋgay vu. Atəhəloru kuli kə meleher ga bəbay, kə meleher ga gəđakani ga ŋgumna daya, adaba lekulum ndam goro : ¹³ nahkay akəŋgətum divi ti etici ma gekuli ya akazlapumku ni. ¹⁴ Ay ere ye ti amagravu ni ti àhəli ahàr ana kuli ba simiteni : ka ya ti atəhəloru kuli kə meleher gatay ga magrafəŋa seriya kə kuli a, tihindifinja ma kə kuli a nahəma, ma ya ti akəhumi ana tay ni ti aŋgwaz aməwərki kuli do. ¹⁵ Adaba ere ye ti akəđəmum ni akaba məsər zlam gani dek ti nu nuani anəđəfiki ana kuli. Nahkay ti maslaŋa amələbi e kidifŋ ga ndam ezir gekuli ni bu aməwəlki kuli ka pakama bi. ¹⁶ Ka sarta gani nani ndam ya atəgəs kuli ti təgrafəŋa seriya kə kuli a ti ata bəŋ gekuli, ata məŋ gekuli, bəza ga məŋ gekuli, ndam gekuli akaba zləbəba gekuli. Atabazl mis ndahan e kidifŋ gekuli bu ni ti azuhva tay. ¹⁷ Mis dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro. ¹⁸ Ku tamal nahkay nəŋgu ni, ku məhər ga ahàr gekuli bəlan tekeđi amadoru a had do. ¹⁹ Tamal a huđ ga daliya nani bu kəmbəŋum nu do nahəma, akəŋgətum sifa ya ti Melefit aməvi ana kuli ni. »

Yezu adəm etembed Zeruzalem

(Meciyu 24.15-21 ; Mark 13.14-19)

²⁰ Yezu àđəm keti : « Ka ya ti ekipuma ndam silik tēvelinja ahàr ana Zeruzalem a tekesl nahəma, sərumki sarta ènjia, atəzum kəsa ni, etembedkaba ahay a dek. ²¹ Ka sarta gani nani ti ndam ya ka had *Zude ni ahàr àđəm təcuhworu a həma vu ; ndam ya ti a Zeruzalem ni ahàr àđəm təhəraya təsləka ; ndam ya ti

a kesa cib-cibeni bu ni ti ni tòru tēhuriyu a Zeruzalem ba. ²² Adaba a vad nday nani bu ni ti Melefit amatravù ndam ga kesa nani ; ere ye ti àdēm a Wakita gayan bu ni dek amagravu. ²³ Ka sarta gani nani ti wāl a hud akaba nday ya ti bəza tēfəŋ ka tay ka ahar ni atasay cicihi ! Ndam ga had nani atəcakay daliya dal-dal, adaba Melefit aməzumki bəruv ka tay. ²⁴ Atara tabazl mis ndahan e kidin gatay bu kay ana maslalam, ndahan ni ti ni atəgas tay, atəhəloru tay ka had gərgərani dek, tigi evidi. Eslini ndam ya ti tēfəki ahār ke Melefit do ni atəzum Zeruzalem ga njəda. Atəguroru duk abivoru ana mandav ga sarta ya Melefit àvi ana tay ga məgurani ni. »

Mara ga Wur ge Mis a

(Meciɣu 24.29-31 ; Mark 13.24-27)

²⁵ Yezu àdēm keti : « Zlam ndahan amagrakivu ka fat, ke kiyi akaba ka ata boŋgur. Mis etipia ti atəsər araja àbu ara agravu. Zlam ndahan amagravu ka had : aməd amadaɗay *dəluv gəɗakani, dəluv ni amahənday. Zlam nday nani atəsi aŋgwaz ana mis ga mələŋ ni dek : bəruv amətikaba ana tay a. ²⁶ Ka sarta gani nani ti zlam ya ti amagravu ka had ni aməhəli ahār ana mis, atədəɗ àna aŋgwaz tazlazl-zlazl, adaba zlam njəda-njəɗani a hud melefit bu atəɗaɗay a mələŋ gatay bu. ²⁷ Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a maklabasl ba àna njəda kay akaba maslaɗay goro a. ^{§§28} Ay lekulum ti ka ya ti zlam nday nani tēbu tagravu nahəma, cikuma lala, zum njəda ti kəmənjumoru kama, adaba sarta ge Melefit ya ahəŋgay kuli ni ənɟia wudak. »

Yezu azay mazavu ga mən ga wəruv

(Meciɣu 24.32-35 ; Mark 13.28-31)

²⁹ Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àdēm ahkado : « Mənjumki mən ga *wəruv akaba mən ga zlam ndahan ni. ³⁰ Kipum ti nday tēbu tidi nahəma, kəsəruma mədərdər ənɟia wudak. ³¹ Nahkay day tamal kipum zlam ya nəhi ana kuli ni naŋ àbu agravu nahəma, sərumski *Məgur ge Melefit ənɟia wudak. ³² Nəhi ana kuli nahəma, wudaka mis ya tēbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa. ³³ Mələŋ ya agavəla akaba mələŋ ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nədēm ni amandav ɗay-ɗay do. »

Bumi slimi ana ahər gekuli

³⁴ Yezu àdēm keti : « Bumi slimi ana ahər gekuli, kəvumi vu gekuli ana zum ga makaɗ kuli ba. Zlam ga duniya ègi eri ana kuli ba daya, do ni ti vad gani nani amərəkia ke kuli a ka məsərki gekuli do. ³⁵ Vad gani nani amərəkia ke kuli a akada ga kəmbazl ya agəs zlam ndacani ni. Adaba vad gani nani eminjikia ti ka ndam ga duniya dek, maslaŋa bələŋ tekeɗi amatam do. ³⁶ Nahkay njəhadum eri, həŋgalum Melefit a sarta bu dek ti məvi njəda ana kuli ga matamfəŋana kà zlam ya ti ara agravu na dek, ti aŋgwaz àwər kuli ge micikeni kè meleher ga *Wur ge Mis ba. »

³⁷ Kəlavad Yezu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəɗakani ge Melefit ni bu ga mələfat ; ga mələvad ti ni ahəraya, akoru andəhad a həma ya təzalay *Oliviyə ni bu. ³⁸ Kəla miledu dū mis dek takoru a dalaka ga ahay gəɗakani ge Melefit ni vu ga məbi slimi ana pakama gayan ya adəm ni.

Gəďákani ga ndam Zude tawayay tijiŋ Yezu

(Meciŋ 26.1-5, 14-16 ;
Mark 14.1-2, 10-11)

22 Wuməri ga ndam *Zude ya təzumvù dipenŋ *miwisinjeni do ni ènjia wudák : təzalay wuməri gani nani *Pak. ²Ka sarta gani nani ti gəďákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tğray sawari ge mijinŋ Yezu akal-akal. Tğray akal-akal ti adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kè mis dal-dalani na. ³Eslini *Seteni àhuriviyu ana Zudas. Zudas gani, slimi gayanŋ nahanŋ ni Iskariyot, naŋ bəlanŋ ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni. ⁴Seteni ni àra àhuriviya ti Zudas nakəŋ àrəkioru ka gəďákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ka bəbay ga ndam slewja ya tajəgay *ahay gəďákani ge Melefit ni. Ōru ti ga magray sawari akaba tay ga məďəfiki Yezu ana tay ti tğgəsa naŋ a. ⁵Nday nakəŋ tàra ticia ma gayanŋ na ti təmərə dal-dal, təhi : « Məvuk singu. » ⁶Zudas nakəŋ àgəskabá ma gatay na. Nahkay àďəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti tğgəs naŋ ka məsər ge mis do ni.

Təslamalikabu məlanŋ ga wuməri ga Pak ana Yezu

(Meciŋ 26.17-25 ; Mark
14.12-21 ; Zeŋ 13.21-30)

⁷Vad ga wuməri ge dipenŋ *miwisinjeni do ni ènjia. A vad ga wuməri ga *Pak nani ti tisliriŋ bəza təmbak ana Melefit. ⁸Nahkay Yezu àslər ata Piyer nday ata Zeŋ, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kàslamalumikabu zlam məzumani ga Pak ana leli. » ⁹Nday nakəŋ tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru məslamalakabu eley ? » ¹⁰Àhi ana tay : « Ekinjumiya a kəsa gəďákani va nahəma, akəbumk-

abu ahər akaba zal nahanŋ àcahbiya yam a mandaray va. Ekipəma naŋ a ti dəbumiyu naŋ a ahay ya naŋ ahuriyu ni vu. ¹¹Akəhurumiya ti humi ana bay ahay ni ahkado : « Məsi geli àďəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam məďəbay nu ni ti neley ? » ¹²Eslini bay ahay ni aməďəfiki ahay nahanŋ gəďákani ka ahər ga ahay nahanŋ ana kuli, zlam đək àvu àndava. Slamatumkabu zlam məzumani ni ti eslini. » ¹³Nahkay nday nakəŋ təsləka, tōru tədi ahər ana zlam ni đək akadfa ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

Yezu avi đaf ge Melefit ana ndam məďəbay naŋ ni

(Meciŋ 26.26-30 ; Mark
14.22-26 ; 1 Koreŋ 11.23-25)

¹⁴Sarta ga zlam məzumani àra ènjia ti Yezu akaba ndam *asak gayanŋ ni tōru tənəhad ka məlanŋ ga məzum zlam ni. ¹⁵Eslini Yezu àhi ana tay : « Sarta goro ga macakay daliya ènjia wudák. Wudaka nəcakay daliya ni ti nəwaya məzum zlam ga wuməri ga *Pak hini akaba kuli a dal-dal. ¹⁶Nəhi ana kuli nahəma, anəzumkivu zlam ga wuməri ga Pak ni va do, si ka ya ti Melefit emende-veriŋaba təwi gana a Məgur gayanŋ ba ni kwa. » ¹⁷Àra àďəm ma nahkay ti àzay hijiyem akaba zum, àgri səsı ana Melefit, àhi ana tay : « Zuma, səm lekulum đekeni. ¹⁸Nəhi ana kuli nahəma, kwa kani nisi zum ga wur ge *viŋ va do, si a vad ya *Məgur ge Melefit eminjia ni day kwa ti enisi. » ¹⁹Kələŋ gani àzay *dipenŋ, àgri səsı ana Melefit, èsekaba, àvi ana tay, àhi ana tay : « Hini hi ti aslu ga vu goro : navay ti ga mahəŋgay kuli. Grumoru nahkay, ti kàjalumku ahər. » ²⁰Kələŋ ga məzum zlam ni ti àzay hijiyem akaba zum ni keti, àvi ana tay akadfa ya àvi dipenŋ ana tay ni, àhi ana

tay : « Àna zum ge hijiyem hini ti Melefit awalkabu pakama gayaŋ akaba ge mis ; mawəlvani nani ti mūweni. Awalkabu ti àna mimiz ga vu goro ; mimiz goro ni aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋ-gay kuli. »²¹ Àhi ana tay keti : « Nəđəm nahəma, maslaŋa ya ti aməsəkumoru nu ni ti naŋ àbu məzumkabu zlam. »²² Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ge Melefit ya àđəm ni, ay maslaŋa ya ti asəkumoru nu ni ti amasay cicihi ! »²³ Ndam asak gayaŋ ni tارا waye ma gayaŋ na ti tihindivu, təđəm waye e kidiŋ gatay bu amagraŋ ere gani nani way.

Gəđakani ya àtam mis ndahaŋ ni ti way ?

²⁴ Ndam *asak ga Yezu ni tàgray gejewi e kidiŋ gatay bu, təđəm : « Way gəđakani e kidiŋ geli bu àtam leli ndahaŋ ni way ? »²⁵ Yezu àhi ana tay : « Bəbay ga had ndahaŋ təgur had gatay : gəđakani ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tawayay ti mis təzalay tay ndam məgri zlam sulumani ana mis. »²⁶ Lekuləm zla nahəma, àgravu akada nani e kidiŋ gekuli bu ba simiteni. Ay e kidiŋ gekuli bu ti maslaŋa ya ti naŋ gəđakani àtama kuli ndahaŋ na ti mənjuhəđ akada ga wur gəziteni kwa sawaŋ. Nahkay day maslaŋa ya agur kuli ni mənjuhəđ akada ga bay məgri təwi ana mis ni. »²⁷ Nəđəm nahəma, e kidiŋ ga bay ya təzibiyu zlam məzumani nday ata maslaŋa ya azibiyu ni bu ni ti way gəđakani ni way ? Gəđakani ti bay ya təzibiyu zlam ni do aw ? Ay nu nəŋgu ni nəbu e kidiŋ gekuli bu akada ga maslaŋa ya ti azibiyu zlam məzumani ana mis ni. »²⁸ Lekuləm ti kəbum akaba nu ; ku ka ya ti mis tawayay nu ndo nəŋgu ni kəmbərəŋum nu ndo. »²⁹ Nahkay nu ti nagray ahəma-mam ? Baba àvua bay a, nu day nəvi bay ana kuli bilegeni a Məgur goro bu akada

gayaŋ ya àvu ni. »³⁰ Nahkay zla ti akəzumum zlam akaba ekisum zlam akaba nu a Məgur goro bu. Akanjuhəđumviyu e kursori vu ga magrafəŋa seriya kə dini kru mahar cueni ge Izireyel na daya. »

Yezu ađəm : « Piyer aməđəm àsər nu do »

(*Meciyu* 26.31-35 ; *Mark* 14.27-31 ; *Zey* 13.36-38)

³¹ Yezu àhi ma ana Piyer, ađəm : « Simu, Simu, ci day : lekuləm ti *Seteni èhindifiŋa kuli kə Melefit a, awayay agri ana kuli akada ge mis ya ti atabalakia hilfi ga zlam gayaŋ a ni. »³² Ay nu zla ti nəhəŋgala Melefit a ti kəmbərəŋ məfəku ahər ba. Ekijikia ke divi a, ay ti akəŋgəkiya. Àkəŋgəkiya ti vi njeđa ana bəza ga muk ni. »³³ Piyer àhəŋ-grifəŋ, àhi : « Bay goro, nəgəskabu ga morakabani ata nak a daŋgay vu, ku ga məmətkabani ata nak day nəgəskabu. »³⁴ Ay ti Yezu àhi ahkado : « Piyer, nəhuk nahəma, kani kani a a huđ ga məlavəđ bu, wuđaka agwazl azlah ti akəđəm sak mahkər kəsər nu do timey. »

Mbici, mbolu akaba maslalam

³⁵ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka sarta ya ti nəslər kuli, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka day kəhəlum ndo ni ti, mam àhəcikiva ana kuli a mam ? » Təhəŋ-grifəŋ, təhi : « Àbi. »³⁶ Àhi ana tay : « Ay nihi ti maslaŋa ya ti siŋgu àvu e mbici gayaŋ bu nahəma, maza, ku zlam gayaŋ a mbolu bu day maza akaba naŋ a. Maslaŋa ya ti maslalam gayaŋ àbi ni day məsəkumoru azana gayaŋ ti məsəkum maslalam àna siŋgu gani. »³⁷ Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti Melefit ađəm a Wakita gayaŋ ni bu : « Atacalkivu naŋ àkivu ka ndam magudar zlam » ni ti, maslaŋa gani nani ti nu. Pakama gani nani si agrakuvu kwa. »³⁸ Eslini təhi

*22:37 Izayi 53.12.

ahkado : « Bay geli, maslalam nday hi cɛ. » Naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Èsli ahkay. »

Yezu ahəŋgalay Melefit ka həma Oliviyə

(Meciyu 26.36-46 ; Mark 14.32-42)

³⁹ Yezu àhəraya, òru ka həma *Oliviyə akada gayəŋ ya agray kəlavaf ni. Àra àhəraya ti ndam mafəbay naŋ ni tādəboru naŋ kələŋ. ⁴⁰ Tòru tinjə eslina ti Yezu àhi ana ndam mafəbay naŋ ni ahkado : « Həŋgalum Melefit ti kijumkia ke divi a ka ya ti *Seteni esipet kuli ni ba. » ⁴¹ Eslini Yezu nakəŋ àsləkafəŋa kà tay a, òru cak. Òru ènjə nahəma, àbəhaf mirdim grik, àhəŋgalay Melefit, ⁴² àdəm ahkado : « Bəba, tamal kawayay ti hədākfua daliya hina, nəcakay ba ti. †Ku nədəm nahkay nəŋgu ni, kəgray ere ya nu nawayay ni ba, gray ere ye ti nak kawayay ni sawaŋ. » [⁴³ Eslini *məslər ge Melefit àhərkiaya e melefit ba, àvi njəda. ⁴⁴ Bəruv àtikaba dal-dal, nahkay naŋ nakəŋ àkadvu àna mahəŋgalakivu Melefit ; endif gayəŋ àndalaya akada ge mimiz na ndal ndal a ga haf a.]

⁴⁵ Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti ècikaba cəkwaɸ, àŋgəkia ka ndam mafəbay naŋ na. Àdi ahàr ana tay nday e dəwir bu, adaba tàmətəɸkaba àna majalay ahàr a. ⁴⁶ Naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Kinjəm dəwir ti kamam ? Cikəmaba, həŋgalum Melefit ti kijumkia ke divi a ka ya ti Seteni esipet kuli ni ba. »

Təgəs Yezu

(Meciyu 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Zəŋ 18.3-11)

⁴⁷ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti mis kay təbu tərəkia. Naŋ

ya təzalay naŋ Zədas, naŋ biliŋ ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni, àdibiyu kama ana tay. Tàra tinjia ti Zədas nakəŋ àrəkia ndoroŋa ka Yezu a ga məgri sa àna məfəki ma ka tuwər a. ⁴⁸ Eslini Yezu àhi : « Zədas, kəsəku-moru nu *Wur ge Mis ti àna məŋru sa nahkay hi zla do aw ? » ⁴⁹ Nday ya təbu akaba Yezu ni tàra tipia ere ye ti àgravu na ti təhi ana Yezu : « Bay geli, mākədvu akaba tay àna maslalam geli ni aw ? » ⁵⁰ Eslini mis biliŋ e kidiŋ gatay bu àsi maslalam ana bay məgri təwi ana gəɸakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, àsifəŋa slimi ga ahar ga ɸaf a həndaf. ⁵¹ Ay Yezu àdəm : « Mbrəŋum, èsli nahkay. » Mək ènjifif kà mələŋ ge slimi ga maslaŋa nani, àhəŋgaraba naŋ a.

⁵² Kələŋ gani Yezu àhi ma ana gəɸakani ya tàra ga məgəs naŋ a ni. Nday nani ti gəɸakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit akaba gəɸakani ga ndam majəgay *ahay gəɸakani ge Melefit akaba gəɸakani ndahaŋ. Àhi ana tay ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəs sum nu akada nu zal akal, ⁵³ ambatakani do nəbu akaba kuli a dalaka ga *ahay gəɸakani ge Melefit ni bu kəlavaf. Ay ti kinjəmfu ndo timey ! Ay nihi ti sarta ge təwi gekuli akaba ge *Seteni bay məgur mələŋ ziŋ-zinəni ni ènjia. »

Piyer adəm naŋ àsər Yezu do

(Meciyu 26.57-58, 69-75 ; Mark 14.53-54, 66-72 ; Zəŋ 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Eslini mis ni təgəs Yezu. Tàra təgəsa naŋ a ti təzoru naŋ, təfiyu naŋ a ahay ga gəɸakani ga ndam *maŋgalabakabu

†22:42 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Həɸakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bəruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

‡22:47 Ka sarta nani ti kəlavaf mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

mis akaba Melefit ni vu. Piyer ti ni naŋ driŋ ðəbabiŋ Yezu. ⁵⁵Tòru tɪnjua ti mis tɛbɛfta aku a dalaka ba, nday tɛbu tɛnjafɛŋ. Piyer day ɔnjɔhadkivu ka tay. ⁵⁶Nday tɛbu tɛnjafɛŋ kà aku ni nahkay ti wal nahaŋ ɔbu, agray tɛwi eslini. Àra ɛpia Piyer a manjɔhadani kɛ eri ga aku na ti ɔmɔnjalɛŋ lala, ɔdɔm : « Maslaŋa hini day mis ga Yezu. » ⁵⁷Eslini Piyer àhi : « Aha, nɛsɛr naŋ do timey, wal hini. »

⁵⁸Àra ɔpɛsa bal ti zal nahaŋ ɛpia Piyer a keti, àhi : « Nak day ndam gatay gani. » Piyer nakɛŋ àhi : « Nu mis gatay do timey, maslaŋa goro. »

⁵⁹Àra ɔpɛsa keti ka ahàr gana agray njemdi bɛlaŋ nahɔma, maslaŋa nahaŋ ɔmbrɛŋ ma gani ndo, ɔdɔm : « Eɛɛɛɛŋ naŋ mis ga Yezu, ɔdaba naŋ zal Gelili. » ⁶⁰Piyer àhi : « Maslaŋa goro ni, nɛsɛr ere ye ti kɛɛɛmku ni do. » Piyer naŋ ɔbu azlapay nahkay ti agwazl ɔzlah hɔya. ⁶¹Eslini Bay geli ɔmbatkiŋbiŋ ma ke Piyer, ɔmɔnjalɛŋbiŋ ndekwa. Nahkay Piyer nakɛŋ ma ga Bay geli ya àhi : « Kani kani a wudaka agwazl ɔzlah ti akɛɛɛm sak mahkɛr kɛsɛr nu do timey » ni ɔŋgiaya a ahàr ba. ⁶²Eslini àhɛraya e mite va, ɛtɛwi dal-dal.

Teyefɪŋ kà Yezu

(Meciŋ 26.67-68 ; Mark 14.65)

⁶³Nday ya tɔjɛgay Yezu ni tɛyefɪŋ, tɛ-zlɛb naŋ. ⁶⁴Tàkambahi eri, tihindifiŋa ma, tɛhi : « Tamal nak bay mahɔŋgaray *pakama ge Melefit ti sɛrkaba, way ɔzɛɛb kur ni way ? » ⁶⁵Tɪndivkivu naŋ àna ndivey ndahaŋ kay.

Tagrafɔŋa seriya kà Yezu a kɛ meleher ga gɛɛɛkani ga ndam Zude a

(Meciŋ 26.59-66 ; Mark 14.55-64 ; Zɛŋ 18.19-24)

⁶⁶Mɛlaŋ àra ɔsla nahɔma, gɛɛɛkani ga ndam *Zude, gɛɛɛkani ga ndam *maŋ-galabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *mɛsɛr Wakita ge Melefit ni tɔŋ-gasvu. Nahkay tɛzɛbiŋ Yezu kɛ meleher gatay ga magrafɔŋa seriya. ⁶⁷Tihindifiŋa ma, tɛhi : « Tamal nak *Krist *Bay gɛɛkani ya amara ni ti hi ana leli. » Naŋ nakɛŋ àhɔŋgrifɔŋ ana tay, ɔdɔm : « Tamal nɛhia ana kɛli nihi day nɛsɛra akɛgɛsumukabu do. ⁶⁸Tamal nihindifiŋa ma kɛ kɛli a day akɛhɔŋgrumufɔŋ do. ⁶⁹Ay nɛhi ana kɛli nahɔma, ku kani sɛruma nu *Wur ge Mis anan-jɔhad a mɛlaŋ ga gɛɛkani bu kà ahar ga ɔaf ge Melefit Bay njɛɛa-njɛɛani ni. ⁷⁰ » ⁷⁰Tàra ticia ma ya ɔdɔm na ti nday ɛk tɛhi : « Nahkay ti nak Wur ge Melefit aw ? » Yezu àhɔŋgrifɔŋ ana tay : « Nu gani : kɛɛɛmum ti lekɛlɛm lekɛlɛmeni àna ahàr gekɛli. » ⁷¹Eslini nday nakɛŋ tɛɛɛm : « Madɛbay ndam sedi ndahaŋ kamam mba mam ? Leli leleni àna ahàr geli mɛcifiŋa a ma gayan ba ni. »

Tɛzoru Yezu kɛ meleher ga bay Pilet

(Meciŋ 27.1-2, 11-14 ; Mark 15.1-5 ; Zɛŋ 18.28-38)

23 Mis ni ɛk ticikaba hurum, tɛ-zoru Yezu kɛ meleher ga bay *Pilet. ²Tòru tɪnjua ti nday nakɛŋ tɛɛɛkɛ naŋ ka zlam magudarani, tɛhi ana bay ni ahkado : « Mɛɛdi ahàr ana maslaŋa hini naŋ ɔbu ewisɪŋkabu ndam ga had geli. ɔdɔm tɛpɛli hadam ana *Sɛzar ba, ɔdɔm naŋ *Krist, naŋ bay. » ³Pilet nakɛŋ àra ɛcia ma na ti ɛhindifiŋa ma kà Yezu a, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude eɛɛɛŋ aw ? » Àhɔŋgrifɔŋ, àhi : « Nak kɛɛɛm. »

⁴Eslini Pilet àhi ana gəďákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba mis macakalavani ni ahkado : « Maslaŋa hini ti nədi ahàr ana zlam magudarani gayan ga məwəl naŋ àna seriya ndo timey. » ⁵Ay nday nani təm-brəŋ ma gani ndo, təďəm : « Āďəm mis təgəsiki ma ana ŋgumna ba, àchahia ma gana ana mis ga had *Zəde na dek. Ān-jəkibiya kwa e Gelili bəďák, àbaya ahalay a. »

Təzoru Yezu kə meleher ga bay Erot

⁶Pilet àra ècia ma nana ti àďəm : « Naŋ hini ti zal Gelili aw ? » ⁷Tàra təhia Yezu naŋ ga had ga Erot ya agur na ti Pilet nakəŋ àďəm tōru àna naŋ afa ga Erot, aďaba ka sarta gani nani ti Erot naŋ àbu a Zeruzalem daya. ⁸Erot àra èpia tìnjia àna Yezu a ti àmərva dal-dal, aďaba ècia pakama ya təzlapaki na. Āpəsa àwaya ti mīpi Yezu ; awayay ti Yezu mągraya ere ye ti mis tīpi đay-đay ndo na. ⁹Nahkay èhindifiŋa ma kà Yezu a gərgəri kay, ay ti Yezu àhəŋgrifəŋ ndo. ¹⁰Gəďákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni day təbu eslini, tacalki Yezu ka zlam magudarani kay dal-dal. ¹¹Kələŋ gani Erot akaba ndam slewja gayan tēyefiŋ kà Yezu, tāməŋjaləŋ akada èsli mis e eri gatay bu ndo. Təďəki mugudi sulumanì ge meyefiŋeni ; tàra tēyefiŋa ti Erot nakəŋ àďəm tàhəŋgororu Yezu afa ge Pilet, mək tàhəŋgoru naŋ. ¹²Ahaslani nahəma Erot nday ata Pilet ti nday ke ezir, ay kà fat nani ti tigi ka zləba hūya.

Pilet avi divi ana mis ga makad Yezu

(*Meciya 27.15-26 ; Mark 15.6-15 ; Zeŋ 18.39-19.16*)

¹³Tàra tìnjia àna Yezu a ti Pilet àzalakabu gəďákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, gəďákani ndahaŋ akaba ndam *Zəde ndahaŋ ni. ¹⁴Àhi ana tay ahkado : « Kəzumubiyu maslaŋa

hini, kəhumu èwisiŋ ndam ga had *Zəde. Nahkay nihindifiŋa ma kə meleher gekəli a, ay ti zlam ya kàcalumki naŋ, kəďəmum àgudara ni ti nu nədi ahàr ku bələŋ ndo. ¹⁵Erot day àdi ahàr ana magudar gayan ndo, nahkay àhəŋgribiyu naŋ ana leli ni. Nihi ti maslaŋa hini magudar gayan àbi ga makadki naŋ di bi. ¹⁶Nihi nahəma nəhi ana ndam slewja goro ni təzləb naŋ, kələŋ gani anafəkad naŋ. » [¹⁷Kəla wuməri ga *Pak lu, Pilet si àfiaya zal đangay a bələŋ ana ndam Zəde a kwa.] ¹⁸Pilet àra àďəm ma nahkay ti nday ye eslini ni dek təzlah, təďəm : « Jiŋa maslaŋa hina, fiaya Barabas ana leli a. » ¹⁹Barabas ti təfiyu naŋ a đangay vu aďaba naŋ e kidiŋ ge mis ya təkadvu akaba ŋgumna a Zeruzalem ni bu, azuhva gayan ya àkad mis ni daya. ²⁰Pilet àwayay mafəkad Yezu, nahkay àhəŋgri zuh ana ma gayan ya àhi ana tay ni. ²¹Ay nday nakəŋ təzlah, təďəm : « *Darfəŋ naŋ kà təndal ! Darfəŋ naŋ kà təndal ! » ²²Pilet àhəŋgri zuh ana ma ni ya mahkər, àhi ana tay ahkado : « Ay ti àgudar mam ? Magudar gayan ya təkadki naŋ ti nədi ahàr ndo. Nahkay nəhi ana ndam slewja goro ni təzləb naŋ, kələŋ gani anafəkad naŋ. » ²³Ay nday nakəŋ təzlah kay kay, təďəm : « Darfəŋ naŋ kà təndal ! » Təzlahkivu kay kay. ²⁴Tàra təzlah nahkay ti Pilet nakəŋ àgəskabu ga məgri ere ye ti tihindifiŋa ni ana tay. ²⁵Àfiaya maslaŋa ya ti tihindifiŋa ni ana tay a. Naŋ ti maslaŋa ya ti təfiyu a đangay vu aďaba təkadva akaba ŋgumna, àkada mis a ni. Yezu ti ni, Pilet àhi ana ndam slewja gayan ni təgri ere ye ti ndam Zəde tawayay ni.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal

(*Meciya 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Zeŋ 19.17-27*)

²⁶Ka ya ti ndam slewja ni təzoru Yezu ga makad naŋ nahəma, tədi ahàr ana zal Sireŋ nahaŋ, slimi gayan Simu,

naŋ àbu aslækabiya e gili a. Eslini nday nakəŋ təfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni ti mādəboru Yezu àna naŋ kələŋ. ²⁷ Ndam *Zude dal-dal təbu tadəboru Yezu, wál day təkibu ka tay titəwioru naŋ, tagroru delulə. ²⁸ Eslini Yezu nakəŋ àmbatkibiyu ma ka wál ni, àhi ana tay ahkado : « Wál Zeruzalem, kitəwəm nu ba. Təwəm ti vu gekuli, təwəm bəza gekuli daya. ²⁹ Adaba sarta amara, mis atəcakay daliya dal-dal. Ka sarta gani nani ti atəfəm : “Wál dəgəl təmərnu, wál ya tiwi bəza ndo, bəza tisi duwa gatay ndo ni, təmərnu.” ³⁰ Mis atəŋjəki ka mədəmani həma gəfəkani təmbədkiaya ka tay a, bəza həma tən-gaha tay a. ³¹ Nu nəcakay daliya nihi ti agravu akada ga aku ya azum biyem mifəni ni, lekulum ti ni akacakum daliya ti amagravu akada ga aku ya azum biyem mikuleni ni. »

³² Ndam magudar zlam ndahaŋ təbu nday cə ; ndam slewja ni təhəloru tay akaba Yezu ga moru *madarfəŋ tay kə təndal.

³³ Tòru ka mələŋ nahaŋ ; mələŋ gani nani ti təzalay « Aslat ga Ahàr. » Tòru tənja əslina ti tadarfəŋ Yezu kə təndal ; tadarfəŋ ndam magudar zlam cəni ni kə təndal ndahaŋ daya, bələŋ gani ka ahar ga daf ga Yezu, naŋ nahaŋ ni ka ahar ga gəjar gayaŋ. ³⁴ Eslini Yezu əfəm : « Bəba goro ni, təsər ere ya tagray ni do, nahkay mbərfəŋa kə tay a. » Ndam slewja ni təra tadarfəŋa naŋ kə təndal na nahkay ti təgraki ca-ca àki ka azana gayaŋ ni bələŋ àna bələŋ ti təsər way azum way. ³⁵ Mis dal-dalani ya tadəboru naŋ ni təbu taməŋjaləŋoru. Eslini gəfəkani gatay ni təyefiŋ kə Yezu, təfəm : « Àhəŋga mis ndahaŋ a. Tamal ti naŋ *Bay gəfəkani ya ti Melefít ədaba,

àslərbiyu ni nahəma, mähəŋgay ahàr gayaŋ gayaŋani zla aw. » ³⁶ Ndam slewja ni day təyefiŋ, təhədəfəkəŋoru ga məvi zum cecəwekeni. ³⁷ Təhi : « Tamal nak bay ga ndam Zude edefiŋ ti həŋgay ahàr gayak gayakani zla aw. » ³⁸ Àbu məbəkiani ka təndal ni, agavəla ga ahàr ga Yezu ni : « Hini ti bay ga ndam Zude. »

³⁹ Eslini bələŋ ga ndam magudar zlam cəni ya tadarfəŋ tay kə təndal ni èndivi Yezu, àhi ahkado : « Nak ti Bay gəfəkani ya təfəm amara ni do aw ? Tamal nak gani ti həŋgay ahàr gayak gayakani ti kähəŋgay leli bilegeni zla aw. » ⁴⁰ Ay maslaŋa nahaŋ ni àra ècia ma gayaŋ na ti àləgi, àhi : « Nak ti kəgrafəŋa aŋgwaz kə Melefít a do ni ti kamam ? Təbu tabazl leli akada ya takad naŋ ni, ⁴¹ ay tabazl leli ti kigeni, adaba məgudara zlam ya àgəski tabazlki leli na. Naŋ ti àgudar arəŋa ndo simiteni. » ⁴² Mək àhi ana Yezu : « Yezu, ka ya ti akara kəzum bay gayak nahəma, jalaku ahàr, nəgəjəzlkuk ahàr ba ti. » ⁴³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma, kani kani a akara kanjəhad akaba nu a mələŋ sulumani ge Melefít bu.** »

Yezu amət

(*Meciyu* 27.45-56 ; *Mark* 15.33-41 ; *Zəŋ* 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ka gani nani, fat àra ècika tirked-kef ka ahàr melefít a ti àmbrəŋ masladani, àsladay va do. Nahkay mələŋ dek ègia ziŋ-ziŋena duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga mələkarawa. Eslini azana ga mahay gəfəkani ga mələŋ *ŋjəlatani ya ti a huđ ga *ahay gəfəkani ge Melefít bu ni èguzlehvu kwar kala-kala. ⁴⁶ Ka sarta gani nani ti Yezu àzlah kay kay, əfəm : « Bəba goro ni, nəfukvù

§23:30 Məŋjay Oze 10.8.

**23:43 Mələŋ sulumani ge Melefít ti awayay adəmvaba dini sulumani (məŋjay Maŋgahani 2.7).

sifa goro ni a ahar vu.^{††} » Àra àdëma nahkay ti àmät huya. ⁴⁷ Bay ga ndam slewja ni àra èpia ere ye ti àgravu na ti àzləbay Melefit, àdëm : « Maslaña hini ti mis jireni ededij. »

⁴⁸ Mis kay tēbu eslini : tàra ga mamən-jaləŋ ka zlam ya təgri ana Yezu na. Ay tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àhəlia ahàr ana tay a, tàsləka àna tuway a. ⁴⁹ Ndam ga Yezu dek akaba wál ya tàdəbabiyu naŋ kwa e Gelili ni tēbu cak tamənjoru, tìpia ere ye ti àgravu na daya.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu

(*Meciyu 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Zeŋ 19.38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Zal nahaŋ àbu, slimi gayəŋ Zəzef, naŋ ga kəsa Erimete, ka had *Zude. Maslaña nani ti mis sulumani, jireni daya ; naŋ àbu ajəgay *Məgur ge Mel-efit. Naŋ biliŋ ga gəďákani ge *seriya ga ndam *Zude, naŋ gani àgəsiki zlam ya nday tàgray ni ana tay ndo. ⁵² Naŋ nakəŋ òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni. ⁵³ Pilet àra àvia divi gana ti Zəzef òru àzaya kisim na kà təndal na, àkambah, mək àfiyu e mindiviŋ vu. Mindiviŋ nani ti miliyeni a pələd vu : təfiyu kisim ga maslaña nahaŋ day-day ndo. ⁵⁴ Fat nani ti fat ga zləma ; vad *məpəsabana anjəki wudak.

⁵⁵ Wál ya tàdəbabiyu Yezu kwa e Gelili ni tàdəboru Zəzef ke mindiviŋ ni, tìpi ahəmamam təfiyu kisim ni. ⁵⁶ Tàra tìpia ti tàsləkabiya ga maslamalakabu tersel akaba zlam ndahaŋ ya tizi àbəlay ni. A vad məpəsabana ba nahəma tēpəsaba tàgray təwi ndo, akada ge *Divi ge Mel-efit ya àvay ni.

Yezu aŋgaba e kisim ba

(*Meciyu 28.1-10 ; Mark 16.1-8 ; Zeŋ 20.1-10*)

24 A vad ye enjenjeni ga gosku nahəma, wál ni tòru dū ge miledə ke mindiviŋ ni. Tòru ti àna tersel gərgəri ya ti tàslamalakabu ni. ² Tòru tìnjəa ti tìpi belim ge mindiviŋ ni məbələdkiana. ³ Nahkay təhuriyu e mindiviŋ ni vu. Tàra təhuriyu nahəma, tēdi ahàr ana kisim ga Bay geli Yezu ni ndo. ⁴ Eslini təsər ere ye ti tagray ni do. Nday tēbu nahkay ti mis cū tàŋgazlivu ana tay, məbakabu azana masladani. ⁵ Wál ni tàra tìpia tay a ti tàgra aŋgwaz a, tàhəŋgaroru eri gatay a had. Eslini mis cūeni ni tēhi ana wál ni : « Kəďəbum mis ya naŋ eri ni e kidij ga nday məmətani ni bu ni ti kamam ? ⁶ Aŋ-gaba e kisim ba, naŋ àbi ahalay va bi. Lekuləm kəsərumki ka pakama ya àhi ana kuli ka ya ti naŋ e Gelili ni do aw ? ⁷ Eslini àhi ana kuli ahkado : “Ahàr àdëm nu *Wur ge Mis ti tégəsi nu ana ndam magudar zlam, ti tákad nu kà təndal, ti nāŋgaba a vad ya mahkər a.” » ⁸ Wál ni tàra ticia nahkay ti təsərki ka ma ga Yezu ya àhi ana tay ni.

⁹ Wál ni tàra tàsləkabiya ke mindiviŋ na ti tàŋgəhadí ma gani dek ana ndam *asak kru mahar bəlanjani ni akaba ana ndam *madəbay Yezu ndahaŋ ni dek. ¹⁰ Wál ya tàŋgəhadí ma ni ti ata Mari ga kəsa Magədala ni, Zeni, Mari məŋ ge Zek akaba wál ndahaŋ. Ndam asak ni tàra tici ma na ti ¹¹ təjalay a ahàr gatay bu ma ga wál ni ma masakani, nahkay tégəsiki ma gatay ni ana tay ndo. ¹² Ay zla ti Piyer àsləka, àcuhworu ke mindiviŋ ni. Òru ènjəa ti àndəhadí ahàr, àmənjiyu e mindiviŋ ni vu, èpi gabaga duca cilij. Es-lini ti àsləkabiya, àra a magam a. Ere ye ti èpibiyu ni àgria ejep a dal-dal.

††23:46 Limis 31.6.

**Yezu aŋgazlivu ana
ndam maɗɗabay naŋ cɛ**

(Mark 16.12-13)

¹³ Ka fat gani nani ndam *maɗɗabay Yezu ndahaŋ cɛ tɛbu takoru a kɛsa nahaj vu, slimi ga kɛsa gani Meyuɗ. Kɛsa gani driŋ akaba Zeruzalem, mis asawaday njemdi cɛ e divi bu day kwa ti enjiyu. ¹⁴ Nday nakɛŋ tɛbu tɛzlapakioru e kidiŋ gatay bu àki ka zlam ya àgravu ni ðek. ¹⁵ Nday tɛbu tɛzlapay e kidiŋ gatay bu, tagray gejewi nahkay ti Yezu nakɛŋ àcay tay e divi bu mək tàrakaboru ka ahar bɛlaŋ. ¹⁶ Ay ti tɛsɛrkaba naŋ a ndo, aɗaba akada araŋa àsikia ke eri ana tay a.

¹⁷ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kazlapumkibiyu ka mam e divi bu ni mam ? » Tàra ticia ma gayaj na ti nday nakɛŋ ticika, ahàr àbu ahəli ana tay. ¹⁸ Eslini biliŋ gatay, slimi gayaj Kleyupes, àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak ti nak zal mirkwi aw ? Ere ye ti àgravu a Zeruzalem a vad nday ndani bu ni ti nak ciliŋ kici ndo zla do aw ? » ¹⁹ Yezu nakɛŋ àhi ana tay : « Mam àgravu mam ? » Təhi : « Ere ye ti àgrakivu ka Yezu zal Nazaret ni. Naŋ gani nani ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ; pakama gayaj ya àɗəm ni ðek akaba tawi gayaj ya àgray ni ðek ti àgray àna njəɗa ge Melefit. Nahkay àbɛlafəŋa kè Melefit a, àbɛlafəŋa kè mis a dek daya. ²⁰ Ay ti ndam geli gəɗákani ya taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəɗákani geli ndahaŋ ni tɛgəsi naŋ ana ndam *Rom ti tɛgraŋa seriya ge kisim a, mək *tədarfəŋ naŋ kà təndal. ²¹ Leli ti ni məɗəm amal naŋ àhəŋgay ndam *Izireyel. Akaba nani ðek, nihi tegi vad mahkər kani, zlam gani àgravu ni. ²² Ay ti wál ya tɛbu akaba leli ni ndahaŋ təhia pakama ga məgri ejep ana leli a. Tòru kè mindiviŋ dɛ ge miledɛ ti ²³ tɛdiviyu ahàr ana kisim ga Yezu ni ndo, mək tàs-

ləkabiya, təhi ana leli tɛpibiya *məslər ge Melefit a. Məslər ge Melefit ni təhibiyu ana tay Yezu naŋ àbu àna sifa gayaj. ²⁴ Nahkay ndam geli ndahaŋ day tɔra ke mindiviŋ na. Tinjua ti tɛdi ahàr ana mindiviŋ ni akada ga wál ya taŋgəhadɪ ana leli ni. Ay ti tɛpibiya Yezu ndo. »

²⁵ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Lekulum ti endisl àniviyu ana kuli bi aw ? Kicumaba ma ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit àna weceweci do ni ti kamam ? ²⁶ Iŋgay ahàr àɗəm si *Bay gəɗakani ya amara ni àcaka daliya nahkay day kwa, mək kwa ti Melefit amazlabay naŋ ti mīgi gəɗakani kè eri ge mis ðek ti kicum do waw ? » ²⁷ Eslini Yezu nakɛŋ àɗəfiaba pakama ge Melefit ya àɗəmki ka naŋ a Wakita ge Melefit bu na ðek ana tay a. Ànjiki ana tay ka ge Məwiz ni, àɗafaba ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray pakama ge Melefit na ðek daya.

²⁸ Tòru tinjua a kɛsa ya takoru ni wa wudak nahəma, Yezu akoru zlam gayaj akada asafəŋa divi kà kɛsa na. ²⁹ Eslini nday nani təhi : « Bəsa day, kòru ba, njəhadɪ akaba leli a, aɗaba tegi fat àdiya, məlaŋ naŋ àbu eɗizi timey. » Nahkay təhuriyu taŋjəhadɪ a kɛsa ni vu akaba tay. ³⁰ Tàra təhəliaya zlam məzumanani ana tay a ti Yezu àzay *dipeŋ ni, àgri sasi ana Melefit, èsekaba, àvi ana tay. ³¹ Nday nakɛŋ tàra tɛpia gayaj ya àgray nahkay na ti eri gatay ni ègia kweləŋ-kweləŋ, tɛsər naŋ. Ay tàra tɛsəra naŋ a ti tɛpi naŋ va do, naŋ àbi. ³² Eslini tɛɗəm e kidiŋ gatay bu ahkado : « Zlam ya ti àhi ana leli e divi bu, àɗəmki ka Wakita ge Melefit ni ti miciaba ni ti àməriə məbərɛv ana leli a do waw ? »

³³ Nday nakɛŋ ticikaba huya, taŋgoru a Zeruzalem. Tòru tinjua ti tɛdi ahàr ana ndam asak ga Yezu kru mahar bəlaŋani ni macakalavani akaba mis ndahaŋ. ³⁴ Eslini nday ndahaŋ ni təhi ana mis cɛeni nakɛŋ ahkado : « Bay geli

àngaba e kisim ba efeediŋ efeediŋena ! Simu èpi naŋ a. » ³⁵ Nday cœeni ni day tãŋgəhad ere ya àgrakivu ka tay e divi bu ka ya ti takoru e Emeyus ni akaba gatay ya tèsər Yezu ka ya ti esekaba dipen̄ a ni.

**Yezu aŋgazlivu ana
ndam madəbay naŋ ni**

*(Meciɣ 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ;
Zerj 20.19-23 ; Tɛwi 1.6-8)*

³⁶ Nday cœeni ni təbu təzlapay nahkay ti mis ni dək tipi Yezu nakəŋ naŋ jika e kidiŋ gatay bu. Àhi ana tay ahkado : « Melefit məgri sulum gayəŋ ana kuli. » ³⁷ Nday dək məbərɣv àtikaba ana tay a, aŋgwaz àwəra tay a dal-dal, aɗaba tədəm maslaŋa àmbavakiva ka tay a. ³⁸ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kəgrum aŋgwaz ti kamam ? Iŋgay hini nu ti kəgəsumkabu do ni ti kamam ? » ³⁹ Mənjumki ahar goro ni akaba asak goro ni. Hini nu timey ! Njəmfu, mənjumlu lala. Kipuma nu nəbu àna aslu akaba aslat ga vu goro. Mis məmbavani ti nahkay hi do. » ⁴⁰ Ka ya ti naŋ àbu ahi ma ana tay nahkay ni ti àŋgazli ahar gayəŋ ni akaba asak gayəŋ ni ana tay. ⁴¹ Tàra ticia ma gayəŋ na ti àgria ejep ana tay a, təmərva àsabay, ay kekileŋa təgəskabu ŋgay naŋ efeediŋ faŋ ndo. Nahkay Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Zlam məzumani àfəŋ kə kuli ahalay bi aw ? » ⁴² Nday nakəŋ təziaya telma ge kilif mətusana, ⁴³ mək àzay, àzum kə eri gatay. ⁴⁴ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti àgrakuvu ni ti nəhia ana kuli a ahaslana ka ya ti nu nəbu akaba kuli na. Nəhi ana kuli ahkado tədəmkua pakama, təbəkia ma gana e *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni ba akaba a wakita ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ba ak-

aba a wakita ge Limis ba. Pakama nani ya tədəmku ni dək ti si agravu kwa. »

⁴⁵ Eslini naŋ nakəŋ àvi məsər zlam ana tay ga miciaba zlam ya a Wakita ge Melefit bu na. ⁴⁶ Àhi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “*Bay gəɗakani ya amara ni ti si àcaka daliya kwa, təkadaŋ naŋ a, mək a vad ya mahkər aŋgaba e kisim ba kwa.” ⁴⁷ Kələŋ gani zla nahəma, atəhi ma ana mis ga had ga mələŋ ni dək àna slimi gayəŋ, si tàmbatkaba majalay ahər gatay a, day kwa ti Melefit ambərfəŋa zlam məgudarani gatay ni kà tay a. Atəŋjəki ka mədəm ma gani a Zeruzalem. ⁴⁸ Pakama gani nani tədəmkı ti ka nu. Ndam sedi gani ti lekuləm. ⁴⁹ Nu ti anəsləribiyu Məsuf ya ti Baba goro àdəm aməvibiyu ana kuli ni ana kuli. Ay lekuləm ti ni njəhaduma a Zeruzalem a duk abivoru ana vad ya ti Məsuf gani nani amərəkia ke kuli a, aməvi njəɗa ge Melefit dək ana kuli ni. »

Melefit azoru Yezu e melefit vu

(Mark 16.19-20 ; Tɛwi 1.9-11)

⁵⁰ Yezu àra àhia pakama nana ana tay a ti òru àna tay gwar a Betani. Òru ènjua eslina ti àhəlkiuru ahar ka tay agavəla, àgri *sulum ge Melefit ana tay. ⁵¹ Ka ya ti naŋ àbu agri sulum ge Melefit ana tay ni ti àsləkafəŋa kà tay a, Melefit àzoru naŋ agavəla a huɗ melefit vu. ⁵² Naŋ àbu àsləkafəŋa kà tay a ti nday nakəŋ təhəŋgrioru ahər a had, meleher ndiɓa ndiɓa ana had. Kələŋ gani təŋga a Zeruzalem àna məmərana dal-dal. ⁵³ Kəlavad təhuriyu a dalaka ga *ahay gəɗakani ge Melefit ni vu, tanjəhad eslini ruk, ta-zləbay Melefit.

Ma Mūweni Sulumani ya Zeq ābēki ni

Ere ye ti mādēmki ka Ma Mūweni Sulumani ya Zeq ābēki ni

Maslaṇa ya ti ābēki wakita ge Zeq ni ādafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nēngu ni, kwa ka mən-jēki gani ndam ga Yezu dēk tēsera ābēki ti Zeq zal asak gayan ni. A wakita ni bu ābēki slimi ga ndam asak ga Yezu ndahan ni, ay ābēki slimi gayan gayanani ndo ; ābēki « naṇ ya ti Yezu awayay naṇ kayani ni » ciliṇ (13.23 ; 19.26 ; 20.2 ; 21.7, 20).

Zeq āsēra majalay ahār ga ndam Zude ya tajēgay Krist Bay gēdakana ya amara na (1.20-21 ; 7.40-42). Āsēra manjēhad ga ndam Zude a : gatay ya tizirey ndam Samari na (4.9), ya tekeli kuḍi ana wur ka vad azlalahkər, ku tamal vad gani vad mēpēsabana na (7.22). Āsēra had Zude a (11.18). Gayan ya āngēhad pakama ni nahkay ni ti adafaki ēpia zlam gana āna eri gayan gayanana (12.3 ; 20.7). Zlam gani nani dēk ti adafiki ana leli bay ya ābēki wakita ni ti tānjēhadkabā akaba Yezu a.

Zeq āngēhad ere ye ti Yezu āgray akaba ādēm ni akadā ge Meciyū, Mark akaba Lūk ya tāngēhad ni ndo. Nday mahkərani ni tāngēhad ga Yezu ya ānjēki ke tūwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem ni. Ay Zeq ti ni āngēhadā sawadāy ga Yezu ndahan ya ti nday ndahan ni tāngēhad ndo na : òru a Zeruzalem sak kay (2.13 ; 5.1 ; 7.10 ; 12.12). Meciyū, Mark akaba Lūk tāngēhadā zlam ga Yezu ya āgray na ātam ge Zeq ya āngēhad ni, ay Zeq āngēhadā pakama ga Yezu a kay ya nday ndahan ni tāngēhad ndo na, mazavu

gani 3.1-21 ; 4.1-42 ; 6.25-70 ; 7.14-39 ; 8.12-58 ; 10.1-21 ; 13.1-17.26.

A pakama nday nani bu ni ti Yezu ādafay ahār gayan, ādēm naṇ ti naṇ way. Naṇ dipēṇ ya āvi sifa ana mis ni (6.35, 41, 48, 51) ; naṇ bay ya asladī mēlaṇ ana mis ni (8.12 ; 9.5) ; naṇ mahay ga gar-gara ga tēmbēmbak (10.7, 9) ; naṇ bay ya ti ajēgay zlam lala ni (10.11, 14) ; mis tanḡaba e kisim ba, tēbu ana sifa ti azuhva naṇ adāba naṇ ābu (11.25) ; naṇ divi, naṇ jiri, naṇ sifa (14.6) ; naṇ mēṇ ga zlam ya abi bēza sulumani ni (15.1, 5). A pakama nday nani bu dēk ti Yezu āzay pakama ge Melefit ya āhi ana Mūwiz ka ya ti āngazlivu ni : « Nu nēbu. » (Mahārana 3.14 ; Zeq 8.58). Nahkay Zeq āngēhad ga Yezu ya ādēm vay-vay « Nu Melefit » ni.

Zlam ga Yezu ya āgray, āgri ejep ana mis ni ti adafaki naṇ gēdakani (2.11), ti mis tēsər naṇ Melefit. Zeq ābēki zlam nday nani dēk ti awayay ti « kēgēsūmkabu Yezu ti naṇ Krist, naṇ Wur ge Melefit, ti kēngētum sifa ya āndav dāy-dāy do ni » (20.31).

Pakama ge Melefit asladī mēlaṇ ana mis

1 Wudaka Melefit ānjēki ka magraya zlam a dēk ti Bay nahan ābu āndava. Bay gani nani ti Pakama ge Melefit. [‡]Ka gani nani ti naṇ ābu akaba Melefit ka ahar bēlaṇ āndava. Naṇ gani ti Melefit daya. ²Wudaka Melefit ānjēki ka magraya zlam a dēk ti Pakama nani naṇ ābu akaba Melefit ka ahar bēlaṇ āndava. ³Melefit āgraya zlam a dēk ti āna naṇ. Zlam ya ti Melefit āgraya āna naṇ do ni ti ābi. ⁴Zlam ya ti Melefit āgraya tay a ni dēk ti Pakama nani āvi sifa gani ana tay. Sifa gani nani ti asladī mēlaṇ ana mis. ⁵Masladani gani nani asladāy a mēlaṇ

‡1:1 Pakama ge Melefit ti Yezu.

ziŋ-zizeni bu, ay ti nday ya a molaŋ ziŋ-zizeni bu ni tægaskabu naŋ ndo.

⁶Zal nahaŋ àra, slimi gayaŋ Zeŋ, Melefit àslərbiyu naŋ ga mæhi pakama gayaŋ ana mis. ⁷Naŋ zal sedi : àra ti ga magrakia sedi a ka masladani na, ti mis dek táfæki ahàr ka Bay ya ti avay sifa ni. ⁸Asladay ti naŋ naŋani do : àra ti ga magrakia sedi ka masladani na cilij. ⁹Bay ya ti asladay ge jiri ni ti, Pakama ge Melefit ni. Àra a duniya va, naŋ àbu asladfi molaŋ ana mis dek.

¹⁰Nahkay Bay nani ti naŋ àbu a duniya bu. Melefit àgraya duniya ti àna naŋ : ay ti ndam ga *duniya ni tæsærkaba naŋ a ndo. ¹¹Àra ka had gayaŋ a, ay ti ndam gayaŋ tægaskabu naŋ ndo. ¹²Ku tamal nahkay nœngu ni mis ndahaŋ tægaskabá naŋ a, táfækia ahàr a. Nday ya ti táfækia ahàr a ni ti, àvi divi ana tay ti tigi bœza ge Melefit. ¹³Tigia bœza ge Melefit a ti akada ge mis ya ti tiwi bœza ni do. Tigi nahkay ti akada ga zal ya awayay azi hud ana wal ni do. Tigi nahkay ti Melefit àvi sifa mœweni ana tay tigi bœza gayaŋ.

¹⁴Nahkay Pakama ge Melefit ni ègia mis a, ànjəhadà e kidifŋ geli ba. Ere ye ti àgray ni dek ti àgray àna *sulum ge Melefit, àna jiri daya. Leli màra mipia naŋ a ti mæsəra naŋ gədfakani, naŋ Wur bəlaŋ bəlaŋani ge Melefit. ¹⁵Zeŋ àgrakia sedi a, àdfəm kay kay : « Nədfəm : “Nu ti nàra enji gayaŋ a, ay naŋ gədfakani àtam nu, adàba wudaka tiwi nu ti naŋ àbu àndava.” Pakama gani nani nədfəmki ti ka naŋ. » ¹⁶Naŋ ti zlam sulumani dek afa gayaŋ : nahkay àgri sulum gayaŋ ana leli sak ehimeya. ¹⁷Melefit àvi *Divi gayaŋ ana leli ti àna wakita ge Mœwiz ya àbæki ni. Ay àgri sulum gayaŋ akaba jiri gayaŋ ana leli ti Yezu *Krist. ¹⁸Maslaŋa ya èpia Melefit a ti àbi. Ay Wur gayaŋ

bəlaŋ bəlaŋani naŋ Melefit, ànjəhad afa ga Bəŋani ni, naŋ day kwa ti àdfæfiki Melefit ana leli ti mæsər naŋ.

Sedi ge Zeŋ bay məbaray mis ni

(*Meciya 3.1-12 ; Mark 1.1-8 ; Luk 3.1-18*)

¹⁹Nahkay Zeŋ nakəŋ àgray sedi gayaŋ. A vad nahaŋ gədfakani ga ndam *Zəde ya a Zeruzalem ni təslərbiyu mis ge mihindifiŋa ma ke Zeŋ a. Təslərbiyu ti mis ndahaŋ e kidifŋ ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni bu akaba ndam *Levi ndahaŋ. Mis ni tàra tinjia ti təhi : « Nak ti way ? » ²⁰Tàra tihindifiŋa ma na nahkay ti, Zeŋ nakəŋ èmbirifŋ ndo, àdfəm vay-vay kè meleher ge mis dek : « Nu ti Krist *Bay gədfakani ya amara ni do. » ²¹Eslini tihindifiŋa ma keti, təhi : « Tamal nahkay ti, nak way ? Nak Eli aw ? » Zeŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdfəm : « Aha, nu Eli do. » Təhi keti : « Ay nak ti bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ya Mœwiz àdfəm amara ni aw ?[¶] » Àdfəm : « Aha, nu do. » ²²Eslini təhi : « Tamal nahkay ti, nak way zla aw ? Ahàr àdfəm məhəŋgrikaboru ma gani ana ndam ya təslərbiyu leli ni kwa. Kədfəmki mam ka ahàr gayak mam ? » ²³Zeŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdfəm : « Ahaslani Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefit àdfəm : “Maslaŋa azlah a hud gili bu, dəŋgu gayaŋ ahəndabiyu. Àdfəm :

Slamatumikabu divi ana Bay gədfakani, ahàr àdfəm divi gayaŋ màla ndəlabà.” §§
« Maslaŋa ya ti dəŋgu gayaŋ ahəndabiyu ni ti nu. »

²⁴E kidifŋ ga ndam ya ti təslərbiyu tay a Zeruzalem ni bu ni ti ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ təkibu ka tay. ²⁵Nday nakəŋ tihindifiŋa ma nahaŋ a keti, təhi ahkado : « Tamal nak Bay gədfakani ya amara ni do, nak Eli do, nak bay mahəŋ-

[¶]1:21 Məŋjay Mimbiki 18.15.

§§1:23 Izayi 40.3.

garay pakama ge Melefit ya amara ni do nahëma, *kabaray mis ti kamam ? »
²⁶ Zeq nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Nu ti nabaray küli àna yam ; ay maslaŋa nahaŋ naŋ àbu e kidiŋ geküli bu, kəsərum naŋ do. ²⁷ Nu ti nàra enji gayaŋ a : ay nu ti way ga mepicheiaba ezewed ga kimaka gayaŋ a di way ? »
²⁸ Zlam nday nani dek tàgravu ti a Be-tani ke ledi ga zalaka *Zərdeŋ, ka mələŋ ya ti Zeq abaray mis ni.

Yezu ti naŋ Wur Təmbak ge Melefit

²⁹ Hajəŋ gani ti Zeq nakəŋ èpi Yezu naŋ àbu arəkia. Àra èpia naŋ a ti àdəm ahkado : « Maslaŋa hini ti *Wur Təmbak ge Melefit : agray ti zlam magudarani ge mis ga duniya ni dek mələbi va bi ti naŋ. ³⁰ Nədəm : “Nu ti nàra enji gayaŋ a, ay naŋ gəđakani àtam nu, adaba wuđaka tiwi nu ti naŋ àbu àndava.” Pakama gani nani nədəmki ti ka naŋ. ³¹ Ŋgay naŋ gani ti nəsarəkaba ndo. Ay nu nàra *nəbaray mis àna yam ti ga mədəfiki naŋ ana ndam jiba ge Izireyel. »

³² Zeq nakəŋ àdəm keti : « Nipi *Məsuf ge Melefit àhərkiaya kwa a huđ melefit ba akada ga kurkoduk ya ahər na, àrəkia ànjəhadki. ³³ Ŋgay naŋ gani ti nəsarəkaba ndo, ay ka ya ti Melefit àslərbiyu nu ga məbaray mis àna yam ni ti àhu ahkado : “Maslaŋa ya ekipi Məsuf goro aməhərkiaya amanjəhadki ni ti, naŋ gani Bay ya ti aməbaray mis àna *Məsuf Njəlatani ni.” ³⁴ Zlam gani nani àgrava kè eri goro a. Nagrakia sedi a : naŋ ti Wur ge Melefit. »

Ndam madəbay Yezu ye enjenjeni ni

³⁵ Hajəŋ nahaŋ gani keti Zeq naŋ àbu eslini akaba ndam madəbay naŋ cu. ³⁶ Nday təbu eslini nahkay ti Zeq nakəŋ èpi Yezu naŋ àbu asawađay. Àra èpia naŋ a nahəma, àdəm : « Maslaŋa hini ti *Wur Təmbak ge Melefit. » ³⁷ Ndam madəbay naŋ cüeni ni tàra tičia ma gayaŋ na ti tàdəboru Yezu e meteliŋ vu.

³⁸ Yezu àmbatbiyu ma kələŋ, èpi ti nday təbu tàdəboru naŋ, mək àhi ana tay : « Kəđəbum mam ? » Nday nakəŋ təhi ahkado : « Rabi, kanjəhad ti eley ? » (Rabi ti awayay adəmvaba « Məsi »). ³⁹ Naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Dəguma, akara kipum. » Nahkay tōru akaba naŋ, tōru ti pi mələŋ gayaŋ ya anjəhad ni. Ka sarta gani nani àgray njemdi fađ ya ga mələkarawa : təpəs akaba Yezu nakəŋ eslini, fat àdəkiviyu a ahay vu ka tay.

⁴⁰ E kidiŋ ge mis cüeni ya tici ma ge Zeq, tàdəbay Yezu ni bu ni ti, bələŋ gani slimi gayaŋ Andre naŋ wur ga məŋ ga Simu Piyer. ⁴¹ Andre nakəŋ adəboru wur ga məŋani Simu huya. Àra àdia ahər a ti àhi : « Mədia ahər ana Misi a. » (Misi ti awayay adəmvaba « *Krist *Bay gəđakani ya amara ni »). ⁴² Andre àra àhia ma ana Simu a nahkay ti àzoru naŋ suwwa afa ga Yezu. Yezu àra èpia naŋ a ti àhi : « Nak Simu wur ge Zeq : kama kama ti atəzalay kur ti Sifas. » (Sifas ahkay do ni Piyer ti awayay adəmvaba « akur. »)

⁴³ Hajəŋ teguni gani ti Yezu àdəm asləka akoru ka had *Gelili. Naŋ àbu akoru ti àdi ahər ana Filip mək àhi : « Dəbabiya nu. » ⁴⁴ Filip ti kəsa gayaŋ Beceyda. Kəsa nani ti kəsa ga ata Andre nday ata Piyer đaya. ⁴⁵ Filip day òru àdi ahər ana Natanayel mək àhi : « Mədia ahər a ana Bay ya ti Məwiz adəmk ma e *Divi ge Melefit bu akaba ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tədəmki ma na. Bay gani nani ti Yezu, naŋ wur ge Zəzef, kəsa gayaŋ Nazaret. » ⁴⁶ Eslini ti Natanayel àhəŋgrifəŋ, àhi : « A Nazaret ti zlam sulumani aŋgətəvu nahkay aw ? » Filip àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ra kipi àna eri gayak. »

⁴⁷ Natanayel nakəŋ naŋ àbu arəkia ka Yezu a, Yezu àra èpia naŋ a nahəma, àdəm : « Naŋ hini ti zal *Izireyel ededəŋ : àgosay mis do ferera. » ⁴⁸ Natanayel àra

ècia ma gayan na ti àhi : « Kèsər nu ti ahəmamam ? » Yezu àhəngrifəṅ, àhi : « Wudfaka Filip àzalabiyu kur ti, nìpia kur a ka ya ti nak kèbu e zùhweri ga *wəruv bu na. »⁴⁹ Eslini Natanayel àhi : « Məsi, nak ti Wur ge Melefit, nak Bay ga ndam Izireyel ! »⁵⁰ Yezu àhi ahkado : « Kəfəku ahàr ti adaba nəhuk “Nìpia kur a nak kèbu e zùhweri ga wəruv bu” ni aw ? Ekipi zlam gədfəkani ndahaṅ tətəm hini mba. »⁵¹ Àdəm keti : « Nəhi ana kuli nahəma, ekipum huđ melefit məzləkva-bana, akaba *məslər ge Melefit təcəloru e melefit vu mək təṅgəkua ka nu, nu *Wur ge Mis a. »

Wuməri ga maday wal a Kana

2 A vad ya mahkər ti tàgray wuməri ga maday wal a Kana ka hađ *Gelili. Məṅ ga Yezu day naṅ àbu eslini.² Təzalo-loya Yezu akaba ndam mađəbay naṅ na ka mələṅ ga wuməri na daya.³ Nday təbu tagray wuməri nahkay ti zum àra àndavkia ka tay a. Eslini məṅ ga Yezu àhi ana Yezu ahkado : « Zum ni àbi va bi, àndava. »⁴ Ay Yezu àhəngrifəṅ, àhi : « Mma, nak kəđəfuki təwi goro aw ? Sarta gani goro ènjia faṅ ndo. »⁵ Eslini məṅ ga Yezu àhi ana nday ya ti tagray təwi ni ahkado : « Grum ere ye ti aməhi ana kuli kəgrum ni đek. »

⁶ Wərzla ga akur gədfəkani muku təbu eslini. Wərzla nday nani ti ndam *Zude təcəhviyu yam a tay vu, *tabaray àna naṅ ka ya ti tawayay tigi *nəjəlatani akada ge divi gatay ya tađəbay ni. Wərzla ni bəlaṅ gani azum mandaray fađ.⁷ Eslini Yezu àhi ana ndam ya tagray təwi ni ahkado : « Cəhumviyu yam a wərzla nday hini vu, ti tərəhvū. » Nahkay nday nakəṅ təcəhviyu yam a wərzla ni vu bərerə bərerə.⁸ Tàra tàgra nahkay ti, Yezu àhi ana tay : « Cəhumaya kəzumik-aboru ana gədfəkani ga wuməri ni. » Mək tàgray ere ye ti àhi ana tay ni.⁹ Gədfəkani ga wuməri ni àra àcaka ti yam ni ègia

zum a àndava. Naṅ àsər mələṅ ya təcəhbiyu zum ni do, ay ndam magray təwi ni təsəra təcəhbiyu yam ga wərzla ni. Àra àcaka zum na ti, àzalay bay ya aday wal ni,¹⁰ mək àhi : « Ku way way do ka ya ti agray wuməri ti acəhibiyu zum məcərani ana mis enji. Mis ni etisikabá day kwa ti acəhibiyu ya àcər lala do ni ana tay. Ay nak ti kàgray nahkay ndo, kəvi zum ya acər lala ni ana mis nihi dəma mba. »

¹¹ Zlam ga Yezu ya àgray enjenjeni agri ejep ana mis, adəfiki zlam ana tay ni ti àgray a Kana ka hađ Gelili ti nahkay. Gayan ya àgray nahkay ni ti àđafaki naṅ gədfəkani : ndam mađəbay naṅ ni tàra təsəra naṅ gədfəkani ti təfəki ahàr huya.¹² Kələṅ gani Yezu akaba məṅani, bəza ga məṅani akaba ndam mađəbay naṅ ni tàsləka tòru a Kafarnahum. Tòru tinjua eslina ti tənjàhad vad bal cilij.

Yezu a ahay gədfəkani ge Melefit ni bu

(*Meciyu 21.12-13 ; Mark 11.15-17 ; Lük 19.45-46*)

¹³ Wuməri ga ndam *Zude ya təzalay *Pak ni àra ènjia wudak ti, Yezu akaba ndam mađəbay naṅ ni tòru a Zeruzalem.¹⁴ Tòru tinjua ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədfəkani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahàr ana ndam məsəku-moru slasla, təmbəmbak, kurkodúk, akaba ndam mambay singu manjàhadani.¹⁵ Àra àdia ahàr ana tay a nahkay ti àzay ezewed, àslapaya kurupu gana, àgaraya tay a dalaka ga ahay ni ba đek : àgaraya təmbəmbak akaba slasla gatay na daya. Àboru singu ga ndam mambay singu ni ka hađ, àhəmbahadaba tabəl gana daya.¹⁶ Mək àhi ana ndam məsəkumoru kurkodúk ni ahkado : « Həlumaba zlam ndana ahalay a ! Kəgrum ti ahay ga Bəṅ goro ni egi gosku ba. »¹⁷ Ndam *mađəbay Yezu ni tàra tìpia ere ye ti àgray na ti, təsərki ka pakama ge Melefit ya àbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu ni. Pakama gani nihi : « Bay Melefit goro,

nawayay ahay gayak dal-dal. Nawayay kwa, do ni nānjəhad koksah.* »

¹⁸ Eslini gəđakani ga ndam Zude tihindifiŋa ma kà Yezu a, təhi ahkado : « Kisliki magray mam tata mam ? Graya zlam magray ejep a ti māsər Melefit əvuka divi ga magray ere ye ti kəgray ahalay na. » ¹⁹ Yezu əhi ana tay ahkado : « Mbedəmkaba ahay gəđakani ge Melefit hina. Kəmbəđmkaba nahəma, a huđ ga vad mahkərani ni bu ni ti nələmaba. » ²⁰ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Wudaka tindəveriŋ mələm ahay hini ti, təzumkia vi a kru kru fađ mahar muku a. Nak ti kəđəm kələmaba a huđ ga vad mahkərani ba ti ahəmamam ? » ²¹ Ay ahay gəđakani ya Yezu əđəmki ma ni ti, əđəmki ka vu gayan gayanani. ²² Yezu əra əməta mək əŋgaba e kisim ba ni ti ndam məđəbay naŋ ni təsərki ka ma nani ya əđəm ni. Nahkay nday nakəŋ təgəskabu pakama ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni akaba ma ga Yezu ya əđəmbiyu ni.

Yezu əsəra majalay ahər ge mis a dek

²³ Ka ya ti Yezu naŋ əbu a Zeruzalem a wuməri ga *Pak bu ni ti əgra zlam ya agri ejep ana mis na dal-dal. Mis təra tīpia ti mis kay e kidiŋ gatay bu təfəkia ahər ka Yezu a, təđəm naŋ gəđakani. ²⁴ Ay Yezu ti ni əfəki ahər ka tay ndo, ədaba əsəra tay a dek lala. ²⁵ Əwayay ti mis təhiki ma əki ka ku way way do do, ədaba naŋ əsəra majalay ahər ge mis a dek.

Ata Yezu nday ata Nikodem

3 Zal nahaŋ əbu slimi gani Nikodem ; naŋ zal Feriziyəŋ, naŋ gəđakani ga ndam *Zude daya. ² Ga məlavəđ a vad nahaŋ nahəma ərəkia ka Yezu a, əhi ahkado : « Məsi, məsəra Melefit əslərbiyu kur ga macahi zlam ana leli, ədaba

maslaŋa əbi agray zlam magray ejep akadə gayak ni bi, si tamal ti Melefit əvia njeđə gana ana maslaŋa gana kwa. » ³ Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « Nəhuk nahəma, maslaŋa əbi epi *Məgur ge Melefit bi, si tamal tiweya naŋ nahaŋ a keti kwa. » ⁴ Nikodem nakəŋ əhindifiŋa ma, əhi : « Mis gəđakani əndava ti tiweya naŋ nahaŋ a keti ti agravu waw ? Esliki məŋguyani a huđ ga məŋani vu mək tiweya naŋ nahaŋ a keti aw ? » ⁵ Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi keti : « Nəhuk nahəma, maslaŋa əbi ahuriyu a Məgur ge Melefit vu bi, si tamal tiweya naŋ əna yam a akaba Məsuf Njələtana kwa. ⁶ Maslaŋa ya ti mis hihirikeni ewi ni ti naŋ mis ciliŋ. Maslaŋa ya *Məsuf Njələtani ewi ni ti naŋ əbu əna Məsuf Njələtani. ⁷ Ma goro ya nəhuk : “Ahər əđəm lekələm dek si tiweya kəli nahaŋ a keti kwa” ni ti əgruk ejep ba. ⁸ Ere ye ti nəhukki ma ni ti akadə ga aməd ya akəzlay ka mələŋ ya naŋ awayay ni. Kici mahənday gani ciliŋ ; kəsər mələŋ ya əcikibiyu ni do, kəsər mələŋ ya akoru ni do daya. Ku way way do *Məsuf ge Melefit əwia naŋ a ti naŋ day nahkay. »

⁹ Eslini Nikodem nakəŋ əhi : « Ere gani nani agravu ti ahəmamam ? » ¹⁰ Yezu əhi keti : « Nak bay macahi zlam ana ndam *Izireyel ti kəsər zlam nday nani do aw ? ¹¹ Nəhuk nahəma, ere ye ti leli məđəmki ma ni ti leli məsəra əndava. Ere ye ti leli magrakia sedi a ni ti, leli mīpia əndava. Ay lekələm ti ni kəgəsumkabu ma geli ya məhi ana kəli ni do. ¹² Tamal lekələm kəgəsumkabu ma goro ya nəhi ana kəli əki ka zlam ya agravu ka hađ ni do ni ti, akəgəsumkabu ma goro ya anəhi ana kəli əki ka zlam ya agravu e melefit bu ni ti ahəmamam ? ¹³ Maslaŋa ya ti ələloya e melefit va ti əbi, si nu *Wur ge Mis, ədaba nəsləkabiya eslina. ¹⁴ Ahaslani a huđ gili bu ni ti Məwiz əvədaya gavan

*2:17 Limis 69.10.

ga evirzegena, àfàki ka ahàr ga tøndal, àzoru agavəla. †Nu Wur ge Mis day si tãzoru nu agavəla nahkay kwa. ¹⁵Nahkay ti ku way way do àfækua ahàr a ti Melefit avi *sifa ya àndav day-day do ni. ¹⁶Nəđəm nahkay ti adaba Melefit àwaya mis ga duniya dal-dal. Nahkay àslərbiyu Wur gayan bəlan bəlanani ni, àvi ana tay, ti ku way way do tamal àfækia ahàr ka Wur na ti èji do, aŋgət sifa ya àndav day-day do ni sawan. ¹⁷Melefit àslərbiyu Wur gayan a duniya vu ti ga mægəs mis ga duniya ni àna seriya do : àslərbiyu nan ti ga mahəŋgay mis ga duniya àna nan sawan. ¹⁸Maslanja ya ti afəki ahàr ka Wur ge Melefit ni ti, Melefit àgəs nan àna seriya do. Ay maslanja ya àfəki ahàr do ni ti, Melefit àgəsa nan àna seriya àndava, adaba àfəki ahàr ka Wur ge Melefit bəlan bəlanani ni ndo.

¹⁹« Seriya ya Melefit agəs mis àna nan ni ti nihi : àslərbiyu Wur gayan a duniya vu ga masladı məlan ana mis, ay mis tawayay məlan masladani ni ndo, tawayay manjəhadani a məlan ziŋziŋeni bu sawan. Tagray nahkay ti adaba təbu tagudar zlam. ²⁰Ku way way do tamal agudar zlam ti àwayay məlan masladani do ; àwayay məhuriyani a huđ gani vu do daya, adaba awayay ti zlam magədavani gayan ni aŋgazlavu ba. ²¹Ay maslanja ya ti agray jiri ni awayay məhuriyani a məlan masladani ni vu, adaba àgray təwi gayan àna njəda ge Melefit, nahkay awayay ti təwi ni mənqazlavu. »

Yezu nday ata Zeq bay məbaray mis ni

²²Yezu akaba ndam ya tadəbay nan ni tāsłəka, tōru ka məlan nahan ka had *Zude. Tōru tınjua eslina ti Yezu ànjəhad akaba tay, nan àbu *abaray mis. ²³Ka sarta gani nani ti Zeq day nan àbu abaray

mis a Enoŋ kà gəvay ga kəsa Selim. Zeq abaray mis eslina ti adaba yam àbu dal-dal. Nahkay mis dal-dal təbu tərəkia mək abaray tay. ²⁴Ka gayan nani abaray mis ni ti, təfiyu nan a danqay vu fan ndo.

²⁵Eslina mis ya tadəbay Zeq ni ndahan e kidin gatay bu təbu tagray gejewi akaba zal Zude nahan àki ke divi ga ndam *Zude ya tadəbay ti tigi *njəlantani ni. ²⁶Nahkay nday nakəŋ tərəkioru ke Zeq, təhi ahkado : « Məsi, bay ya a vad nahan àbu lekuləm ata nan ke ledi ge Zərdeŋ kàgrakia sedia ni ti, nihi ti nan àbu abaray mis, mis dek təbu tərəkioru. »

²⁷Eslina Zeq nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Maslanja ya ti eslina magray təwi àna njəda gayan gayanani ti àbi, si tamal Melefit àvia njəda gana kwa. ²⁸Lekuləm lekuləmeni day kəgrumkua sedi a tata, nəđəm : “Nu *Krist *Bay gəđakani ya amara ni do ; Melefit àslərbiyu nu enji gayan cilin.” ²⁹Nəđəm nahəma, nu ti akada zləba ga bay ya aday wal ni. Maslanja ya ti azay wal ni ti wal ni gayan. Ay zləba gayan ni kà gəvay gayan, eci ma gayan ; ecia dəŋgu ga bay ya aday wal na ti amər dal-dal. Nu day nəmər ti nahkay, məmərani gani əsləva a vu va. ³⁰Ahàr àđəm njəda gayan məsagakivu, goro ti ni məgoloru.

³¹« Bay ya ti əsləkabiya agavəla nahəma, agur mis dek. Maslanja ya əsləkabiya agavəla do ni ti nan ka had, azlapaki day ka zlam ya ka had ni. Bay ya ti əsləkabiya a huđ melefit ba ni ti [agur mis dek], ³²agray sedi ga zlam ya èpi akaba èci ni, ay maslanja àbi agəskabu pakama gayan ni bi. ³³Ay maslanja ya ti agəskabá pakama gayan a ti adəm pakama ge Melefit ti jiri ededın. ³⁴Bay ya ti Melefit àslərbiyu nan ni ti adəm pakama ge Melefit, adaba Melefit àvia njəda ga Məsuf gayan a dek. ³⁵Bəŋ ga Wur ni awayay Wur gayan ni, àbi zlam

dék a ahar vu ti mîgur. ³⁶ Maslaña ya ti afêki ahâr ka Wur ni ti Melefít àvia *sifa ya àndav day-day do na àndava. Maslaña ya ti àfêki ahâr ka Wur ni do ni ti aməngət sifa gani do ; Melefít nañ àbu azumki bəruv kekileña. »

Zlapay ga ata Yezu nday ata wal Samari

4 Eslini mis tēbu tādēm Yezu agray ti mis tādēbay nañ akaba *abaray mis dal-dal àtama ge Zeñ na. Yezu àsəra ndam *Feriziyey day ticia ma gana. ² Ge jiri ti abaray mis ti Yezu Yezuani do ; tabaray mis ti ndam ya tadēbay nañ ni. ³ Yezu àra àsəra ndam Feriziyey ni ticia ma gana nahkay ti, àsləka ka had *Zude a, òru gwar ka had *Gelili. ⁴ Wufaka enjiyu e Gelili ti, si asləkaba gwar ka had *Samari a kwa. ⁵ Nañ àbu akoru ka had Samari ti enjua a kəsa nahañ va, təzalay kəsa nani Sikar. Kəsa gani nani ti kà gəvay ga vədañ ge Zekup ya àvi ana wur gani Zuzef ni. ⁶ A vədañ nani bu ni ti suwa ge Zekup àvu mileni. Yezu àra àmətəbkaba àna sawadəy ge divi na, òru enjua ti ànjəhad digus kà suwa ni. Ka sarta gani nani ti fat wis.

⁷ Eslini wal Samari nahañ ara acah yam ti àdi ahâr ana Yezu nakəñ. Nañ àbu acahaya yam na ti Yezu àhi : « Vu nîsi ti ! » ⁸ Ka sarta nani ti Yezu nañ bəlañ, adaba ndam ya tadēbay nañ ni tādəgoru a kəsa vu ga məsəkumbiyu zlam məzuman. ⁹ Yezu àra àhia ma ana wal na nahkay ti, wal ni àhi ahkado : « Nak zal *Zude kihindifua yam a kà nu wal Samari a ti ahəmamam ? » Wal ni àdēm nahkay ti adaba ma ga ndam Zude àrakaboru akaba ndam Samari do. ¹⁰ Yezu àhi : « Tamal ti kəsəra ere ye ti Melefít avi ana mis na akaba maslaña ya ehindifuka yam na ti, akal kihindifiña yam kà nañ a sawa. Tamal kihindia ti akal àvuka yam ya avay sifa na. » ¹¹ Wal ni àhəngrifəñ, àhi ahkado : « Maslaña

goro ni, zlam macahaya yam a àfuk bi, suwa ni day zileñ ti, kacahaya yam ya avay sifa na ti eley ? ¹² Bəñ ga bəñ geli Zekup àmbribu suwa hini ana leli. Nañ nañani əsia yam ga suwa hina, bəza gayañ akaba zlam ga gənav gayañ day tisia. Nahkay ti kəhi ana ahâr kətama Zekup àna gədakana waw ? » ¹³ Yezu àhəngrifəñ, àhi : « Ku way way do esi yam hini ti, yam amakad nañ kekileña. ¹⁴ Ay maslaña ya ti esi yam goro ya anəvi ni ti yam amakad nañ day-day va do. Yam ya ti nu nəvi ni emigi akada gəzəñ ga yam a vu gayañ bu. Gəzəñ ga yam nani ti anəvi *sifa ya àndav day-day do ni. » ¹⁵ Nahkay wal nakəñ àhi ahkado : « Maslaña goro ni, vu yam gani nani, ti yam àkad nu va ba, nàra ahalay a ga macah yam va ba daya. »

¹⁶ Yezu àhi : « Ru kàzalabiya zal gayak a, nak day kəñga. » ¹⁷ Wal ni àhi : « Zal goro àbi. » Yezu àhi : « Ma gayak ya kədēm zal gayak àbi ni ti, ma ge jiri ededif. ¹⁸ Adaba kàda zawal a zlam, ay zal ya nak kəbu afa gani ni ti zal gayak do. Ma gayak ya kədēm ni jiri ededif. » ¹⁹ Wal ni àhi : « Maslaña goro ni, nihi ti nəsəra nak bay mahəngaray *pakama ge Melefít. ²⁰ Ata bəñ geli ndam Samari təzləbay Melefít ka həma hini. Ay lekulum ndam Zude kədēmum təzləbay Melefít ti si a Zeruzalem kwa. » ²¹ Yezu àhi : « Wal ni, gəskabá ma goro ya nəhuk na : sarta amara ti, akəzləbum Melefít ti ka həma hini do, a Zeruzalem do daya. ²² Lekulum ndam Samari kəzləbum Melefít, ay ti kəsərum nañ ededif ededifeni do. Leli ndam Zude ti ni mazləbay Melefít, məsəra nañ a, adaba Melefít àngazlivu ana leli ga mahəngay mis dək àna tawi ya àgri ana leli ni. ²³ Ay sarta àbu ara : nihi ti sarta gani nani enjia àndava. Ka gani nani ti ndam ya ti təzləbay Melefít ededif ededifeni ni ti ata-zləbay nañ àna njəda ga Məsuf gayañ, àna jiri gayañ daya. Adaba Baba awayay

ti mis tâzləbay naŋ ti nahkay. ²⁴ Mel-efit ti naŋ Məsuf : nahkay ahàr àdəm ndam ya tazləbay naŋ ni ti tâzləbay naŋ àna njəda ga Məsuf gayəŋ akaba àna jiri gayəŋ. » ²⁵ Wal nakəŋ àhi : « Nəsəra *Bay gəđakani amara, naŋ ya ti təzalay naŋ *Krist ni. Eminjia ti, aməđəfiaba zlam ana leli a đək. » ²⁶ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nu ya ti nəhuk ma nihi ti, nu Krist gani. »

²⁷ Ka ya ti Yezu àra àdəma ma nana ti, nday ya ti tadəbay naŋ ni təsləkabiya a kəsa ni ba. Nday nakəŋ tàra tìpia Yezu a nday təbu təzlapay nday ata wal ni ti àgri ejep ana tay a. Ay maslaŋa ya àhi ana Yezu « Kihindifiŋa mam ? » ahkay do ni « Kazlapumki ka mam ? » ni ti àbi. ²⁸ Eslini wal ni àmbərbu mandaray gayəŋ ni, àsləka òru a kəsa vu. Òru ènjua ti àhi ana mis ahkado : ²⁹ « Nèdia ahàr ana maslaŋa nahaŋ a, àhuaya ere ya nàgrabiya na đək. Bi naŋ Krist Bay gəđakani ya amara ni. Dəguma makoru ti kípumbiyu naŋ a. » ³⁰ Mìs ga kəsa ni tàra ticia ma ga wal na ti, tìcikbiyu tərəkia ka Yezu a.

³¹ Ka sarta ya ti wal ni àdoru a kəsa vu ni ti, ndam ya tadəbay Yezu ni təbu təhi ana Yezu : « Mùsi, caka zlam a day. » ³² Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Nu nəbu àna zlam məzumani ya lekuləm kəsərum do ni. » ³³ Ndam ya tadəbay naŋ ni tàra ticia ma gayəŋ na ti təzlapay e kidiŋ gatay bu təđəm ahkado : « Bi maslaŋa àzibiya zlam məzumana zla tək ? »

³⁴ Eslini Yezu àhi ana tay : « Zlam məzumani goro ni ti, magray ere ye ti Bay ya àslərbiyu nu awayay ni akaba mendeveřiŋ təwi gayəŋ ya ti àvu ni. ³⁵ Lekuləm kəđəmum : “Àvu kiyi fađ day kwa ti atabaz zlam.” Ay nu ti nəhi ana kuli : Mənjumoru zlam ya a vədaŋ bu ni lala. Zlam ni təndəhkabá, èsliya mabazana. ³⁶ Maslaŋa ya abaz zlam ni təvia endif gayəŋ a àndava, naŋ àbu

acakalakabu zlam ga vədaŋ ni. Zlam nday nani ti mis ya ti atəŋgət sifa ya àndav day-day do ni. Nahkay ti bay ya ezligi zlam ni nday ata bay ya ti abaz ni təmərvi ka ahar bəlaŋ. ³⁷ Ma *gozogul ge mis ya təđəm : “Maslaŋa nahaŋ ezligi, maslaŋa nahaŋ ara abaz” ni ti jiri eđeđiŋ. ³⁸ Nu ti nəsləroru kuli ga mabaz zlam a vədaŋ bu. Vədaŋ gani nani ti lekuləm kəgrum təwi gani ndo. Lekuləm kabazum ciliŋ, mis ndahaŋ tàmətađkiaya ke kuli a. »

³⁹ Ndam Samari tàra ticia ma ga wal ya àhi ana tay : « Àhuaya ere ye ti nàgrabiya na đək » na ti, mis dal-dal e kidiŋ gatay bu təfəki ahàr ka Yezu. ⁴⁰ Ndam Samari ni tàra tìnjikia ka Yezu a ti tàhəŋgalay naŋ, təhi : « Kam-kam njəhadá afa geli a ti ! » Nahkay Yezu ànjəhad afa gatay vad cə. ⁴¹ Eslini tàra ticia ma ga Yezu Yezuani ya àhi ana tay na ti, mis dal-dal təfəki ahàr àkivu, tətama nday ya ti təfəki ahàr ye enjenjeni na àna kayana. ⁴² Mək təhi ana wal ni ahkado : « Məfəki ahàr hi ti, azuhva pakama gayak ya kəhi ana leli ni ciliŋ do. Məfəki ahàr ti adaba leli leleni micia pakama gayəŋ ya àdəm na àna slimi geli gelena. Məsəra naŋ Bay ya ti ahəŋgay ndam ga *duniya đək eđeđiŋ ni. »

Yezu ahəŋgaraba wur ga bay məgri təwi ana bay ga had Gelili a

⁴³ Yezu àra àpəsa vad cə eslina ti, àsləka òru e Gelili ; ⁴⁴ àdəm : « Bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ti, mis ga had gayəŋ gayəŋani təhəŋgrioru ahàr a had do. » ⁴⁵ Ay òru ènjua e Gelili a ti, ndam Gelili təgəskabá naŋ a, adaba nday day tòra ka wuməri a Zeruzalem a, tìpiibiya təwi ga Yezu ya àgrabiya eslini na đək palam.

⁴⁶ Ka ya ti Yezu àbu eslini e Gelili ni ti àŋgoru a Kana. Kana ti kəsa ya ti Yezu àmbatkaba yam a àmbavu zum ni. Eslini maslaŋa nahaŋ àbu, maslaŋa nani

ti kəsa gayan Kafarnahum, agri tūwi ana bay ga had Gelili. Wur gayan àbiyu a magam, èbesey do. ⁴⁷ Àra ècia Yezu àsləkabiya e Zude a, nan àbu e Gelili ti, àrəkia àhi : « Wur goro èbesey do, awayay amət ; kam-kam tokumkaboru, kòru kàhəngaraba nan a ti ! » ⁴⁸ Yezu àhi : « Tamal lekuləm kípum zlam njəda-njəđani ya təgri ejep ana mis ni ndo ni ti, kəfumku ahàr do simiteni. » ⁴⁹ Eslini bay məgri tūwi ana bay ni àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, tamal kòru kàhəngaraba wur goro na do ni ti, aməmət. » ⁵⁰ Yezu àhi : « Sləka, wur gayak nan àbu lala, àmət do. » Bəŋ ga wur ni àgəskabá pakama ga Yezu na, mək àsləka. ⁵¹ Nan àbu e divi bu angoru a magam nahəma, tábakabu ahàr akaba ndam ya təgri tūwi ni, təhi : « Wur gayak anğaba, nan àbu lala. » ⁵² Èhindifiŋa kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Àgri ŋgulumani ti àna njemdi ehimey ? » Təhəngrifəŋ, təhi : « Aku àhəlkia ewena àna njemdi biliŋ ya ga mələkarawa. » ⁵³ Àra ècia ma gatay na ti àsər wur ni anğaba ti ka sarta ya Yezu àhi « Wur gayak ni anğaba, nan àbu lala » ni. Eslini nan nakəŋ àfəki ahàr ka Yezu ; ndam ga huđ ahay gayan ni tàra ticia ma gana ti nday day təfəki ahàr ka Yezu. ⁵⁴ Hini ti zlam magray ejep ga Yezu ya àgray ye cū ka had Gelili ka ya ti àsləkabiya ka had *Zude a ni.

Yezu ahəngaraba zal dərə a Zeruzalem a

5 Àgra vad a bal ti ndam *Zude tàgray wuməri nahan a Zeruzalem, nahkay Yezu òru. ² Eslini a Zeruzalem ti mələŋ nahan àvu, yam àvu dizliwa. Mələŋ nani ti slimi gani Becata àna ma *Hebri ; kà gəvay ga mahay ya təzalay ga təmbəmbak ni, tàgrafəŋaya ahay a zlam ga məvi zəhwəri ana mis ye eslini na. ³ A huđ ga ahay nday nani bu ni ti ndam ga arməwər təvu kay mandəhadani : ndam wuluf, ndam jigwer akaba ndam dərə.

[Tajəgay ti yam ni mādaday, ⁴ adaba ka sarta ndahan ti *məslər ge Melefit ahuriyu a huđ ga yam ni vu adaday yam ni. Eslini maslaŋa ya ahuriyu a yam ni vu enji ni ti ku mam awər nan mam nəŋgu ni anğaba.] ⁵ Maslaŋa nahan àbu eslini èbesey do vi kru kru mahkər nahar azlalahkər. ⁶ Yezu èpia nan a nan àbu mandəhadani, àra àsəra arməwər gayan ni àpəskia ti, àhi : « Kawayay ti kəŋgaba waw ? » ⁷ Maslaŋa ya ti èbesey do ni àhəngrifəŋ, àhi : « Bay goro, maslaŋa goro àbi ga məfiyu nu a yam ni vu ke weceweceni ka ya ti adaday ni bi. Ka ga yam ya adaday ni wudaka nəhuriyu ti maslaŋa nahan embukia. » ⁸ Ay Yezu àhi : « Cikaba, za hətav gayak na, sawaday. » ⁹ Eslini nan nakəŋ anğaba hūya, àzay hətav gayan ni, mək asawaday. Zlam nani àgravu ti ka fat məpəsabana. ¹⁰ Nahkay gəđákani ga ndam Zude təhi ana zal ya ti anğaba ni ahkado : « Kani vad *məpəsabana ti, kisliki mazay hətav gayak ni do. » ¹¹ Nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti àhəngaraba nu a ni àhu : “Zay hətav gayak ni, sawaday.” » ¹² Nday nakəŋ tihindifiŋa, təhi : « Maslaŋa ya àhuk : “Zay hətav gayak ni, sawaday” ni ti way ? » ¹³ Ay maslaŋa ya ti anğaba ni àsər way ti àhəngaraba nan a ni way do, adaba Yezu àsləkaba e kidifŋ ge mis dalalani ni ba.

¹⁴ Kələŋ gani Yezu òru àdi ahàr ana maslaŋa ya ti anğaba ni a dalaka ga *ahay gəđákani ge Melefit ni bu, mək àhi : « Nihi kəŋgaba nahəma, kəgudar zlam va ba. Nahkay do ni ti, arana nahan amagrakukvu àtam nahan ni. » ¹⁵ Eslini maslaŋa nakəŋ àsləka, àrəkioru ka gəđákani ga ndam Zude ni, àhi ana tay : « Maslaŋa ya ti àhəngaraba nu a ni ti Yezu. » ¹⁶ Nahkay gəđákani ga ndam Zude ni tàdəbafəŋa ma kà Yezu a adaba àgray tūwi nani ti a vad məpəsabana ba. ¹⁷ Ay ti Yezu àhi ana tay :

« Bəŋ goro àpəsaba do, naŋ àbu agray tūwi kəlavaf ; nu day nəpəsaba do nəbu nagray tūwi kəlavaf. » ¹⁸ Naŋ nakəŋ àra àdəma nahkay ti, gəđákani ga ndam Zude ni àwərikiva bəruv ana tay a daldal, tawayay takaf naŋ. Tawayay takaf naŋ ti adaba naŋ àbu agray zlam ya təcafəŋa mis ga magrana a vad məpəsabana ba na cilij do, naŋ àbu adəm Melefit naŋ bəŋani daya. Àdəm nahkay ti, àzay ahàr gayanŋ nday kala-kala ata Melefit.

Tūwi ga Wur ge Melefit ya Melefit àvi ni

¹⁹ Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma, Wur èsliki magray tūwi ga ahàr gayanŋ gayanŋani do. Agray ti si tūwi ya ti èpia Bəŋani naŋ àbu agray ni kwa. Tūwi ga Bəŋ ga Wur ya agray ni dek ti Wur gayanŋ ni day agray. ²⁰ Adaba Bəŋ ga Wur ni ti awayay Wur gayanŋ, adəfiki tūwi ya ti agray ni dek. Aməđəfiki tūwi ndahaŋ gəđákani tətam nday ndani, ti məgri ejep ana kuli. ²¹ Bəŋ ga Wur ni naŋ àbu ahəŋgaraba mis ya təməta ni e kisim ba, avi sifa ana tay : Wur gayanŋ ni day avi sifa ana mis akada gayanŋ ya awayay ni. ²² Nahkay day Bəŋ ga Wur ni àgrafəŋa seriya kə mis a do : àvi njəđa gani ana Wur gayanŋ ni ti məgrafəŋa seriya kə mis a. ²³ Agray nahkay ti adaba awayay ti mis dek təhəŋgrioru ahàr a haf ana Wur gayanŋ ni akada ya ti təhəŋgrioru ahàr ana haf ana Bəŋ ga Wur ni. Maslaŋa ya ti àhəŋgrioru ahàr a haf ana Wur ni do ni ti àhəŋgrioru ahàr a haf ana Bəŋ ga Wur ni do daya, adaba Wur ni ti Bəŋani àslərbiyu naŋ.

²⁴ « Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti agəskabu pakama goro, afəki ahàr ka Bay ya ti àslərbiyu nu ni, naŋ àbu àna *sifa ya àndav day-day do ni. Melefit aməgəs naŋ àna seriya do : kisim aməgri araŋa va do adaba naŋ àbu àna sifa ya àndav day-day do ni àndava. ²⁵ Nəhi

ana kuli nahəma, sarta nahaŋ àbu ara wufak, ay nihi ti ènjia àndava. Ka gani nani ti ndam ya nday məmətani ni etici dəŋgu ga Wur ge Melefit. Nday ya ti ticia dəŋgu gayanŋ na ti atəŋgət sifa ya àndav day-day do ni. ²⁶ Adaba mam, Bəŋ ga Wur ni avi sifa gayanŋ ana mis ; nahkay àvia njəđa ana Wur gayanŋ na ga məvi sifa gayanŋ ana mis a daya. ²⁷ Àvia njəđa ana Wur gayanŋ ga magrafəŋa seriya kə mis a, adaba Wur gayanŋ ni ti naŋ *Wur ge Mis daya. ²⁸ Ma hini ya nəđəm ni ti àgri ejep ana kuli ba, adaba sarta àbu ara, sarta gani nani eminjia ti mis ya ti təməta, təvu e evid bu ni dek etici dəŋgu ga Wur ni. ²⁹ Eticia dəŋgu gayanŋ na ti, atahəraya e evid ni ba. Nday ya ti tàgra zlam sulumana ni atəŋgaya ga məŋgət sifa ya àndav day-day do na, ay nday ya ti tàgudara zlam a ni atəŋgaya ti təgəs tay àna seriya. ³⁰ Nu ti nislili məgri zlam àna ahàr goro goroani koksah. Nagrafəŋa seriya kə mis a ti akada ge Melefit ya ahu ni. Seriya goro ya nagray ni seriya ge jiri, adaba nawayay magray ere ye ti ahàr goro awayay ni do. Nagray ti ere ye ti Bay ya ti àslərbiyu nu ni awayay ni sawaŋ. »

Sedi ya tagrakia ka Yezu a ni

³¹ Yezu àhi ana tay keti : « Tamal nu nuani nagrakia sedi ka ahàr goro a ti, akal jiri do. ³² Ay agrakua sedi a ti maslaŋa nahaŋ : nəsəra sedi gayanŋ ya agrakua ni ti ge jiri. ³³ Lekulum kəs-lərunkioya mis ke Zer a ; tōru tɪnjikiya ka naŋ a ti àgrakua sedi a. Sedi gayanŋ ya àgrakua ni ti ge jiri. ³⁴ Nu ti sedi ge mis ya tagrakua ni ti araŋa gani goro do. Nəhi ma ge Zer ana kuli ti adaba nawayay kəgəsumkabu. Kəgəsumkabá ti Melefit ahəŋgay kuli. ³⁵ Zer ti akada ge ceŋgel ya tēbēfta, asladı məlaŋ ana mis ni. Ka sarta nahaŋ bal ti kəmərümva àna masladani gayanŋ na. ³⁶ Ay nu ti tūwi goro ya nagray ni agrakua sedi

a. Sedi gani nani ti àtam ge Zeq ya àgrakua ni. Təwi gani nani ti Bəq goro àvu ti nàgray ; agrakua sedi a, adafaki ti Bəq goro àslərbiyu nu ededij ni ti zlam gani nani. ³⁷ Bəq goro àslərbiyu nu, naq naqani àna ahàr gayaq day agrakua sedi a. Ay lekulum ti kicum dəngu gayaq day-day ndo, kipuram naq e eri vu day-day ndo daya. ³⁸ Kawayum mægəskabu pakama gayaq ti mənəhadivə ana kuli a ahàr bu do, adaba kəfumi ahàr ka Bay ya ti Bəqani àslərbiyu naq ni do. ³⁹ Lekulum kəmbərunum mejeŋgey Wakita ge Melefit do, adaba kəhumi ana ahàr akəŋgə-tum *sifa ya àndav day-day do ni ti àna naq. Ma ga wakita gani nani ti adəmku ka nu, ⁴⁰ ay kawayum marana afa goro a ti nəvi sifa gani nani ana kuli do.

⁴¹ « Nawayay ti mis hihiriken àzləbay nu do. ⁴² Ay nəsəra kuli a : nəsəra lekulum ti kawayum Melefit àna huf bəlaq do. ⁴³ Nu nàra ti Bəq goro àslərbiyu nu, ay lekulum kawayum mægəskabu nu do. Tamal maslaŋa nahaq ara ga ahàr gayaq gayaqana ti, kəgəsumkabu naq. ⁴⁴ Lekulum kəzləbumvu e kidij gekuli bu, ay Melefit naq bəlaq məzləbay kuli ti kawayum do. Nahkay ti kislumki məfəku ahàr ti ahəmamam ?

⁴⁵ « Ŋgay nu anacalki kuli ka zlam magudarani kə meleher ga Bəq goro ti kəhumi ana ahàr ba. Lekulum kəgəsumkabu pakama ge Məwiz ya àbəki ni, ay amacalki kuli ka zlam magudarani ni ti naq gani. ⁴⁶ Tamal kəgəsumkabá pakama ge Məwiz na ededij a ti akal kəfumi ahàr, adaba ma ge Məwiz ya àbəki a wakita gayaq ni bu ni ti àdəmku ka nu. ⁴⁷ Ay tamal kəgəsumkabu ma ge Məwiz ya àbəki ni do ni ti, akəgəsumkabu pakama goro ya ti nəhi ana kuli ni ti ahəmamam ? »

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Meciyu 14.13-21 ; Mark
6.30-44 ; Lək 9.10-17)

6 A vad nahaq Yezu ɔru ke ledi ga dəluv Gelili. Təzalay dəluv gani nani dəluv Tiberiyat daya. ² Ka ya ti naq àbu akoru ni ti mis dal-dal tadəboru naq kələŋ, adaba tipia gayaq ya àhəŋgaraba mis ya təbesey do na ti àgri ejeper ana tay dal-dal. ³ Eslini Yezu akaba ndam madəbay naq ni təcəliyə a həma vu, tən-jəhad. ⁴ Ka sarta gani nani wuməri ga ndam *Zude ya təzalay *Pak ni ənjiə wufak. ⁵ Nday təbu ka ahàr ga həma nahkay ti Yezu àmənjoru mis dal-dal təbu tərəkia. Àra epia tay a ti àhi ana Filip ahkado : « Mawayay məvi zlam məzumani ana mis nday hini ti, makoru məsəkumibiyu *dipeŋ ana tay nihi ti eley ? » ⁶ Yezu àhi nahkay ti, awayay ahəlfəŋa eyə a, adaba naq àsəra ere ye ti ara agray na palam. ⁷ Filip àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ku tamal məsəkumibiyu dipen ana tay ge jik diŋ diŋ cə, misi ana tay gəzit gəzit nəŋgu ni əsliki ka tay do timey ! » ⁸ Bay madəbay naq nahaq slimi gani Andre, wur ga məŋ ga Simu Piyer, àhi : ⁹ « Wur nahaq nihi dipen ga man-jabara təfəŋ zlam akaba kilif cə, ay ti təvi ana way bəlaqani way ? » ¹⁰ Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay naq ni ahkado : « Humi ana mis ni tən-jəhadə digus-gus. » Kəzir àbu eslini dal-dal, nahkay mis ni tən-jəhadki. Mis zawalani ye eslini ni agray dəbu zlam. ¹¹ Yezu nakəŋ àhəl dipen ni, àgri səsə ana Melefit, èsekaba, mək tidi ana mis ni. Àra àhəla kilif na day agray nahkay : mis ni dek təzuma zlam na, tərəha. ¹² Mis nakəŋ tərəhkaba nahkay ti, Yezu àhi ana ndam madəbay naq ni ahkado : « Həlum məgəjəni gani, kəmbərunumbu araŋa gani gəzit ba. » ¹³ Nahkay təhələba məgəjəni ge dipen

zlamani ya mis t̄zum na, t̄r̄hv̄ h̄t̄k kru mahar c̄ àna nañ.

¹⁴Mis ni t̄ara t̄pia zlam ga Yezu ya àgray na ti àgria ejep ana tay a, t̄d̄m : « Maslaña hini ti bay mahəñ-garay *pakama ge Melefit ya t̄d̄m amara a duniya va na efd̄ñ. » ¹⁵Es-lini Yezu às̄era tara t̄ḡs nañ ga n̄j̄da ti m̄gi bay gatay. Àra às̄era nahkay ti àsl̄kaf̄ña k̄a tay a, àc̄loru gwar ka m̄lañ nahañ nañ b̄lañ.

Yezu asawad̄aki ka ah̄r ga d̄l̄v

(*Mecīy 14.22-33 ; Mark 6.45-52*)

¹⁶M̄lakarawa àra ègia, ndam *mad̄abay Yezu ni t̄h̄raya k̄a ḡvay ga d̄l̄v ka sagdala. ¹⁷Es-lini t̄c̄liyu a *slalah ga yam vu, tawayay takoru ke ledi ga d̄l̄v ni a Kafarnahum. Ka sarta gani nani m̄lañ èd̄iza, Yezu àdi ah̄r ana tay fañ ndo. Nday nak̄ñ m̄k t̄sl̄ka. ¹⁸Nday t̄bu takoru nahkay ni ti am̄d̄ àk̄zlabiyu ga n̄j̄da, àdad̄ay d̄l̄v ni. ¹⁹T̄garoru slalah ga yam gatay ni ezewed̄ kru kru zlam ahkay do ni agray kru kru muku. Es-lini t̄pioru Yezu nañ àbu asawad̄akibiyu ka ah̄r ga d̄l̄v ni, ah̄d̄ak̄f̄ñbiyu k̄a ḡvay ga slalah ga yam gatay ni. T̄ara t̄pia nañ a ti t̄agra aṅgwaz a dal-dal. ²⁰Ay Yezu àhi ana tay : « Aṅgwaz àw̄r k̄li ba, nu timey. » ²¹Yezu nak̄ñ àra àhia ana tay a nahkay ti, t̄hi m̄c̄alaya a slalah ga yam ni va, ay t̄s̄rki ti slalah ga yam gatay ni èñj̄a ka m̄lañ ya tawayay takoru na.

Yezu ti nañ d̄af ya avay sifa ni

²²Haj̄ñ gani mis dal-dalani ya ndam *mad̄abay Yezu t̄mb̄rbu tay ke ledi ga d̄l̄v ni t̄s̄rki ti *slalah ga yam ya ndam mad̄abay Yezu t̄sl̄ka àna nañ a ni ti b̄lañ, ndahañ t̄bi. Mis ni t̄s̄era

Yezu àc̄liyu a slalah ga yam nani vu ak̄aba ndam mad̄abay nañ ni ndo ; t̄s̄era ndam mad̄abay Yezu ni t̄sl̄ka ka ah̄r gatay a cilij. ²³Es-lini slalah ga yam ndahañ t̄sl̄kabiya a Tiberiyat a, t̄ru ka m̄lañ ya ti Bay geli àgri susi ana Melefit, mis t̄zum *dipeñ ni. ²⁴Mis ni t̄ara t̄s̄era Yezu nañ àbi es-lini bi, ndam mad̄abay nañ ni day t̄sl̄ka nah̄ma, t̄c̄liyu a slalah ga yam ya ti t̄sl̄kabiya a Tiberiyat a ni vu, m̄k t̄ru a Kafarnahum, t̄d̄boru Yezu.

²⁵T̄ru t̄nj̄a ke ledi ga d̄l̄v na ti, t̄di ah̄r ana Yezu nak̄ñ m̄k t̄hi : « M̄si, k̄ara ahalay hi a ti ananaw ? » ²⁶Yezu àh̄ngarf̄ñ, àhi ana tay ahkado : « N̄hi ana k̄li nah̄ma, k̄r̄ma t̄wi goro ya nagraj, agri ejep ana mis na, ay ti k̄d̄bum nu ti ad̄aba nani do ; k̄d̄bum nu ti ad̄aba n̄via dip̄ñ ana k̄li a, k̄r̄huma àna nañ a palam. ²⁷K̄grum t̄wi ga m̄nḡt zlam m̄zumani ya ti ezi ni ba, grum t̄wi ti ga m̄nḡt zlam m̄zumani ya avi sifa ana mis, ànd̄av d̄ay-d̄ay do ni sawañ. Zlam m̄zumani gani nani ti, an̄vi ana k̄li ti nu *Wur ge Mis cilij, ad̄aba B̄ñ goro Melefit àvua divi gana, ad̄afaki bay ya ti esliki magrani ti nu gani. »

²⁸T̄ara t̄cia ma gayañ na ti t̄h̄indif̄ña, t̄hi : « Ti m̄gray t̄wi ge Melefit ya awayay ni ti magray mam ? » ²⁹Yezu àhi ana tay ahkado : « T̄wi ya ti Melefit awayay k̄grumi ni ti, awayay k̄fumki ah̄r ka Bay ya ti àsl̄biyu ni. » ³⁰Nday nak̄ñ t̄hi : « Tamal kawayay ti m̄f̄kuk ah̄r ti, griaya zlam magray ejep ana leli a, ti m̄pi. K̄griaya mam ana leli a nihi a mam ? » ³¹Ata b̄ñ ga b̄ñ geli t̄zumbiya *man a huđ ge gili ba, akad̄a ya ti àbu m̄b̄kiani a Wakita ge Melefit bu ni : “Àvi dip̄ñ ya ti àsl̄kabiya a huđ melefit ba ni ana tay, t̄zuma.” ³²Yezu àhi

*6:14 M̄n̄jay Mimbiki 18.15.

*6:31 M̄n̄jay Mah̄rana 16.4, 15 ; Limis 78.24.

ana tay : « Nəhi ana küli nahəma, bay ya ti əvi dipəŋ ya əsləkabiya a huđ melefıt ba ana küli ni ti Məwız do. Avi dipəŋ edefiŋ edefiŋeni ya əsləkabiya e melefıt ba ana küli ti Baba. ³³ Adaba dipəŋ ya Melefıt away nahəma, Bay ya əsləkabiya a huđ melefıt ba, avi sifa ana mis ga duniya ni. » ³⁴ Tàra ticia ma gayan na ti təhi : « Məsi, vi dipəŋ gani nani ana leli kəlavad ti ! »

³⁵ Yezu àhi ana tay : « Dipəŋ ya ti avi sifa ana mis ni ti nu. Maslaŋa ya ti ara afa goro a ni ti ləwir aməwər naŋ day-day do. Maslaŋa ya ti afəku ahər ni ti yam amakad naŋ day-day do. ³⁶ Ay nəhia ana küli a àndava : Kipuma nu a mək kəfumku ahər do. ³⁷ Ndam ya ti Baba abu tay ni dek atara afa goro a. Maslaŋa ya ti ara afa goro a nahəma, anagarakaba naŋ a day-day do. ³⁸ Adaba nəsləkabiya e melefıt ba ti ga magray ere ye ti nu nawayay ni do. Nəsləkabiya ti ga magray ere ye ti Bay ya ti əslərbiyu nu ni awayay ni. ³⁹ Ere ye ti Bay ya ti əslərbiyu nu ni awayay ni ti nihi : awayay ti ndam ya ti naŋ əbuvu tay a ahar vu ni ku bəlaŋ gatay əjifua ba. Awayay ti ka mandav ga duniya ti nəhəŋgaraba tay e kisim ba. ⁴⁰ Iy nahkay, ere ye ti Baba awayay ni ti nihi : awayay ti ku way way do əpia Wur ge Melefıt a, afəki ahər ti məŋgət *sifa ya àndav day-day do ni. Ku tamal maslaŋa gani àməta nəŋgu ni, Baba awayay ti ka mandav ga duniya ti nəhəŋgaraba maslaŋa gani nana e kisim ba. »

⁴¹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti, ndam *Zəde təzlapaki e kidiŋ gatay bu adaba àdəm naŋ dipəŋ ya əsləkabiya a huđ melefıt ba ni. ⁴² Tədəm ahkado : « Naŋ Yezu wur ge Zəzef ni do waw ? Məsəra ata bəŋana ata məŋana ti, àdəm əsləkabiya a huđ melefıt ba ti ahəmam ? » ⁴³ Eslini Yezu àhi ana tay :

« Kəzlapumku e kidiŋ geküli bu va ba. ⁴⁴ Maslaŋa àbi esliki marana afa goro a bi, si tamal Baba naŋ ya əslərbiyu nu ni əzəbiya naŋ a kwa. Nahkay ti ka mandav ga duniya ti anahəŋgaraba maslaŋa gani nana e kisim ba. ⁴⁵ Ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefıt təkəki a wakita gatay bu nahkay hi : “Mis dek Melefıt amacahi zlam ana tay.” ⁸ Nahkay ku way way do əciikia ma ga Baba na, àgəskabá zlam ya ti àcəhi na ti, ara afa goro a. ⁴⁶ Ku nədəma nahkay nəŋgu ni, maslaŋa ya ti əpia Baba ni ti àbi. Maslaŋa ya əpia Baba Melefıt a ni ti si Bay ya ti əsləkabiya afa gana ni kwa.

⁴⁷ « Nəhi ana küli nahəma, maslaŋa ya ti afəkua ahər a ni ti naŋ əbu àna sifa ya àndav day-day do ni. ⁴⁸ Dipəŋ ya ti avi sifa ana mis ni ti nu. ⁴⁹ Ata bəŋ ga bəŋ geküli təzuma *man a huđ gili ba, nihi ti təmət ndo waw ? ⁵⁰ Ay dipəŋ ya əsləkabiya a huđ melefıt ba ni ti maslaŋa ya ti əzuma nahəma àmət day-day do. ⁵¹ Dipəŋ ya əsləkabiya a huđ melefıt ba, naŋ əbu àna sifa ni ti nu. Maslaŋa ya ti əzuma dipəŋ nana ti àmət day-day do. Dipəŋ ya ti anəvi ni ti aslu ga vu goro. Anavay ti mis ga duniya dek təŋgət sifa àna naŋ. »

⁵² Ndam Zəde ni tàra ticia ma ga Yezu na ti tələgavakivu, tədəm : « Maslaŋa hini àdəm avi aslu ga vu gayan ana leli mahəpəd ti ahəmam ? » ⁵³ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana küli nahəma, tamal kəhəpədum aslu ga vu ga Wur ge Mis akaba kisum mimiz ga vu gayan ndo ni ti, sifa aməniviyu ana küli bi. ⁵⁴ Maslaŋa ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro ni ti, naŋ əbu àna sifa ya àndav day-day do ni ; ka mandav ga duniya anəhəŋgaraba naŋ e kisim ba. ⁵⁵ Adaba zlam məzumanı edefiŋeni ti aslu ga vu goro, zlam miseni edefiŋeni ti mimiz ga vu goro.

⁵⁶ Maslaṅa ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro nahəma, anjəhad akaba nu akada mis bəlaṅ, nu day nanjəhad akaba naṅ akada mis bəlaṅ. ⁵⁷ Baba əslərbiya nu a ; naṅ ti naṅ əbu əna sifa. Nu day nəbu əna sifa azuhva naṅ. Nahkay maslaṅa ya ti ahəpəd nu ni ti naṅ əbu əna sifa azuhva nu. ⁵⁸ Dipeṅ ya ti əsləkabiya a hud melefıt ba ni ti nu gani. Dipeṅ gani nani ti akada ga ata bəṅ ga bəṅ gekuli ya təzum mək təmət ni do. Dipeṅ gani nani ti maslaṅa ya ti əzuma ni ti, naṅ əbu əna sifa ga kaṅgay-kaṅgayani. » ⁵⁹ Yezu ədəm ma hini ti ka ya ti naṅ a Kafarnahum, acahi zlam ana mis a ahay ga *mahəṅgalavù Melefıt bu ni.

Məmbərəṅum məfəki ahər geli ka Yezu ba

⁶⁰ Ndam ya taďəbay Yezu ni tərə ticia ma gayaṅ na ti, mis kay e kiďiṅ gatay bu təďəm ahkado : « Ma hini zləzlada əsabay ; way esliki məgəskabani way ? » ⁶¹ Yezu əra əsərə ndam ya taďəbay naṅ ni təbu təzlapaki nahkay ti, əhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nəďəm ni awəri bəruv ana kuli aw ? ⁶² Ay tamal ekipəm nu *Wur ge Mis nəbu nəcəloru ka mələṅ ya ti nu nəbiyu ahaslani ni ti akəďəmum mam ? ⁶³ Avi sifa ana mis ti *Məsuf ge Melefıt. Aslu ga vu ge mis ni ti ni zlam masakani. Ma goro ya nəhi ana kuli dek ni ti Məsuf ge Melefıt avi sifa ana kuli əna naṅ. ⁶⁴ Ay mis ndahaṅ təbu e kiďiṅ gekuli bu təfəku ahər do. » Yezu ədəm nahkay ti adaba kwa ka mənjəki ge təwi gayaṅ əsərə ndam ya təfəki ahər do akaba maslaṅa ya ti aməsəkumoru naṅ na əndava. ⁶⁵ Əhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli, maslaṅa əbi esliki marana afa goro a bi, si Baba əvia njeďa gana kwa ti, nahkay. »

⁶⁶ Kwa ka sarta gani nani ndam ya taďəbay Yezu ni dal-dal təsləkafəṅa, təmbərəṅ maďəbay naṅ. ⁶⁷ Nahkay Yezu əhi ana ndam maďəbay naṅ kru mahar cəeni ni ahkado : « Lekuləm day kawayum məsləkumfuana waw ? » ⁶⁸ Simu Piyer əhəṅgrifəṅ, əhi : « Bay geli, məsləkafuka ti makoru afa ga way, way geli nahəṅ əbu way ? Pakama gayak ya kəďəm ni avi sifa ya əndav dəy-dəy do ni ana mis. ⁶⁹ Məbu məfəkuk ahər, məsərə nak ti Bay *njələtani ya Melefıt əslərbiyu ni. » ⁷⁰ Yezu əhi ana tay ahkado : « Lekuləm kru mahar cəeni ni ti, nu nədə-aba kuli a do waw ? Ay bəlaṅ gekuli ti araṅa jəbədani. » ⁷¹ Ədəm nahkay ti, ədəmki ka Zədas wur ga Simu Iskariyot, naṅ bəlaṅ e kiďiṅ gatay nday kru mahar cəeni ni bu ; aməsəkumoru naṅ ti naṅ.

Bəza ga mənṅ ga Yezu təfəki ahər ka Yezu do

7 Yezu əra ədəma nahkay ti əsawaďay a kəsa ndahaṅ bu ka haď *Gelili. Əwayay moroni ka haď *Zude do, adaba gəďəkani ga ndam *Zude tawayay makad naṅ. ² Ka sarta gani nani wuməri ge mivicey ahay ga ndam Zude ni ən-jiya wuďak. ³ Nahkay bəza ga mənṅ ga Yezu təhi ana Yezu ahkado : « Sləka ahalay a, ru ka haď Zude, ti ku eslini dəy ndam ya taďəbay kur ni tōru tıpi təwi gayak ya kagraṅ ni. ⁴ Adaba tamal mis awayay mis təsər naṅ ti, əgray zlam akal-akal do. Tamal kagraṅ təwi ni nahkay ti, ṅgazlaya ahər gayak kə meleher ge mis a dek, ti tıpi kur. » ⁵ Bəza ga mənṅani təhi nahkay ti adaba nday dəy təfəki ahər ndo. ⁶ Yezu əhi ana tay ahkado : « Sarta gani goro ən-jiya faṅ ndo. Lekuləm ti sarta gani gekuli əbi ; ku ananaw kədəgum tata. ⁷ Lekuləm ti mis ga duniya tizirey kuli koksah ; nu ti tizirey nu adaba nəbu nəhi ana tay zlam ya ti tagray ni ti

**7:2 Wuməri ge mivicey ahay : mənjay Levi 23.34-36 ; Mimbiki 16.23.

zlam magədavani. ⁸Lekuləm ti dægum ka wuməri ni. Nu ti nınjioru ka wuməri gani nani do, adaba sarta gani goro enjia fañ ndo. » ⁹Yezu nakəñ àra àhia ma nana ana tay a nahkay ti, ànjəhad ka had Gelili zlam gayan.

Pakama ga Yezu ya àdəm ka sarta ga wuməri ge mivicey ahay ni

¹⁰Bəza ga məñani tàra tàdəgoru ka wuməri ni ti Yezu nakəñ day òru. Òru ti àngazlivu ana mis ndo, awayay ti tìpi nañ ba. ¹¹Mis təcakalava ga magray wuməri na ti, gəđákani ga ndam *Zude ni tàdəbay Yezu, təđəm : « Nañ neley ? » ¹²Mis dal-dalani ni təbu təzlapaki dal-dal ; mis ndahañ təđəm : « Nañ mis sulumani. » Mis ndahañ ti ni təđəm : « Aha, nañ mis sulumani do, agosay mis sawaň. » ¹³Ay maslaña àbi azlapaki vay-vay bi, adaba tagrafəña aňgwaz kà gəđákani ga ndam Zude a.

¹⁴Tàra təcəkaba vad ga wuməri na kala-kala ti, Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđákani ge Melefit ni vu mək ànjəki ka macahi zlam ana mis. ¹⁵Pakama gayan ya àdəm ni àgri ejep ana ndam Zude, təđəm : « Nañ hini ejengey ndo ni ti, àsəra zlam a ti ahəmamam ? » ¹⁶Eslini Yezu àhi ana tay : « Zlam goro ya ti nəcahi ana kuli ni ti goro goroani do ; ga Bay ya ti àslərbiyu nu ni. ¹⁷Pakama goro ya ti nədəm ni ge Melefit tək goro goroani aw ti, tamal maslaña awayay agray ere ye ti Melefit awayay ni ti aməsərkaba. ¹⁸Maslaña ya ti ahi ma gayan gayəñani ana mis nahəma, awayay ti mis tázləbay nañ. Ay maslaña ya ti agray təwi ti mis tázləbay Bay ya ti àslərbiyu nañ ni ti adəm ma ge jiri, àsəkad malfadə do simiteni. ¹⁹Muwiz àdəfiki *Divi ge Melefit ana kuli ndo waw ? Ay e kidin gekuli bu maslaña bəlañ àbi agəskabu ma gani bi timey ! Kawayum mijin nu ti, nəgudar mam ? » ²⁰Mis dal-dalani ni təhi

ahkado : « Araña agray kur aw ? Way awayay mijin kur way ? »

²¹Eslini Yezu àhi ana tay : « Nàgra təwi a bəlañ mək àgria ejep ana kuli a dek. ²²Ku ka fat məpəsabana *kikeləmi kudi ana bəza, adaba Muwiz àhi ana kuli kikeləm. Ay ànjəki ke mekeli kudi ana bəza ti Muwiz do ; tənjàki enji ti ata bəñ ga bəñ gekuli. ²³Kikeləmi kudi ana bəza ka fat məpəsabana, kəđəmum àgudar Divi ge Melefit ya ti Muwiz àvi ana kuli ni do. Nahkay ti nu nəhəñgaraba mis a jiguriña ka fat məpəsabana ti, kəzumumku bəruv ti kamam ? ²⁴Kacalumki nu ka zlam magudarani ti mənjəd majalaki ahàr. Kəgrum nahkay va ba ; wudaka kəđəmum ma nahəma, jalumkia ahàr a lala day. »

Yezu ti nañ Bay gəđákani ya amara ni aw ?

²⁵Ndam Zeruzalem ndahañ təđəm ahkado : « Hini hi maslaña ya ti tadəbay nañ, tawayay takad nañ ni do aw ? ²⁶Məñjumki : nañ àbu azlapay vay-vay kè meleher ge mis dek, day təhi ma ga araña do ni. Gəđákani geli təsəra nañ *Krist *Bay gəđákani ya amara ni ededın a waw ? ²⁷Ay Bay gəđákani ya amara ni eminjia ti mis atəsər məlañ gayan ya ti àsləkabiya ni do. Maslaña hini ti leli məsəra məlañ gayan ya ti àsləkabiya na. »

²⁸Yezu nañ àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđákani ge Melefit ni bu, àhi ana tay kay kay, àdəm : « Kəsəruma nu a waw ? Kəsəruma məlañ ya ti nəsləkabiya na ededın a waw ? Nu nuani nəra àna ahàr goro goroana do. Ay Bay ya ti àslərbiyu nu ni ti nañ jireni. Lekuləm ti kəsərur nañ do. ²⁹Nu ti nəsəra nañ a, adaba nəsləkabiya afa gana ; àslərbiyu nu ti nañ. »

³⁰Yezu àra àdəma ma nahkay ti nday nakəñ tawayay təgəs nañ. Ay ti maslaña əsliki minjifineni do, adaba sarta gani

gayaŋ ènjia faŋ ndo. ³¹ E kidiŋ ge mis dal-dalani ni bu mis kay tɔvu, tɔfɔkia ahàr a, tɔdɔm ahkado : « Ka ya ti Krist Bay gɔdɔkani ya amara ni eminjia ni ti, amagraŋ zlam mɔgri ejep ana mis amatam ga maslaŋa hini ya ti agray ni aw ? »

³² Ndam *Feriziyen tàra ticia ma ge mis dal-dalani ya tɔdɔmki ka Yezu e kidiŋ gatay bu na ti, tɔhi ma gani ana gɔdɔkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, mɔk nday nakəŋ tɔslɔrbiyu ndam slewja ga mɔgɔs Yezu. ³³ Es-lini Yezu àdɔm ahkado : « Ananjəhad akaba kuli vad kay do ; kələŋ gani anaŋgoru afa ga Bay ya ti àslɔrbiyu nu ni. ³⁴ Akɔdɔbum nu, ay ti akɔdumu ahàr do, adaba ekislumki moroni ka mələŋ goro ya ti anoru ni do. » ³⁵ Ndam *Zude tɔzlapay e kidiŋ gatay bu, tɔdɔm ahkado : « Àdɔm amədi ahàr do ni ti, amoru ti eley ? Bi amoru afa ga ndam geli ya tanjəhadkabu akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni, bi amacahi zlam ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni tək ? ³⁶ Ma gayaŋ ya àdɔm : “Akɔdɔbum nu, ay ti akɔdumu ahàr do, adaba ekislumki moroni ka mələŋ goro ya ti anoru ni do” ni ti, awayay adəm mam ? »

Yam ya avay sifa ni

³⁷ Ka fat ya ti tindeveriŋ wuməri ni tagray wuməri àtam ga vad nday ndahaŋ ni. Ka fat nani Yezu ècik jik, àhi ana mis ni kay kay, àdɔm : « Tamal maslaŋa yam àkada naŋ a ti, màra afa goro a, mɔsi. ³⁸ Maslaŋa ya ti afəku ahàr ni ti, Melefit àdɔm a Wakita gayaŋ ni bu : “Yam ya avay sifa ni aməŋgəzaya a vu ga maslaŋa gani nani ba akada ga yam ya ti akoru a zalaka vu ni.” ^{††} » ³⁹ Yezu àdɔm nahkay ti àdɔmki ma ka *Məsuf ge

Melefit, adaba amara məvi ana ndam ya ti tɔfɔki ahàr ni. Ka sarta gani nani ti àvi ana tay faŋ ndo, adaba àŋgoru a mələŋ masladani ge Melefit ni vu faŋ ndo.

Mis ndahaŋ tɔgəskabu Yezu do

⁴⁰ Mis dal-dalani ni tàra ticia ma ga Yezu ya àdɔm na ti, mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tɔdɔm : « Maslaŋa hini ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ti Məwiz àdɔm amara ni ecediŋ. ^{‡‡} »

⁴¹ Mis ndahaŋ tɔdɔm : « Naŋ *Krist *Bay gɔdɔkani ya amara ni. » Mis ndahaŋ ti ni tɔdɔm : « Ay Krist Bay gɔdɔkani ya amara ni naŋ mis ga had *Gelili aw ? ⁴² Adaba Melefit àdɔm a Wakita gayaŋ ni bu Bay gɔdɔkani ya amara ni ti naŋ wur huf ge Devit. Naŋ ti zal Betlehem, naŋ ga kəsa ge Devit. ^{¶¶} » ⁴³ Nahkay mis dal-dalani ni ticiŋvuzuhva Yezu. ⁴⁴ Es-lini mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tɔdɔm si tɔgɔs naŋ kwa. Ay ti maslaŋa àbi ènjifiŋ bi.

⁴⁵ Ndam slewja ni tàra tɔsləkabiya ti, gɔdɔkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni tɔhi ana tay ahkado : « Kəgəsumbiyu naŋ ndo ni ti kamam ? » ⁴⁶ Ndam slewja ni tɔhəŋgrifəŋ ana tay, tɔhi ana tay ahkado : « Maslaŋa day-day àbi adəm ma akada gayaŋ ni bi. » ⁴⁷ Ndam Feriziyen ni tɔhi ana tay ahkado : « Lekulum day àgosa kuli a zla do waw ? ⁴⁸ E kidiŋ ga gɔdɔkani geli bu ahkay do ni e kidiŋ ga ndam Feriziyen bu ni ti, maslaŋa àbu àfəkia ahàr ka maslaŋa nana waw ? ⁴⁹ Ndam ya ti tɔfɔki ahàr ka maslaŋa nani ti, nday ya ti tɔsɔr *Divi ge Melefit ya ti Məwiz àbəki ni do ni. Ay nday nani ti Melefit ètikwesla tay a. »

⁵⁰ Ay Nikodem naŋ ya ti àrəkioru ka Yezu ga mələvad a vad nahaŋ ni, naŋ

^{††}7:38 Mənjay Ezekiyel 47.1 ; Zakari 14.8.

^{‡‡}7:40 Mənjay Mimbiki 18.15.

^{¶¶}7:42 Mənjay 2 Semiyel 7.12 ; Mise 5.1.

àkibu ka tay eslini, àhi ana tay ahkado :
⁵¹ « E Divi ge Melefit ya Mùwiz àbiki ana leli ni bu ni ti, mìsliki magrafəŋa seriya kè mis a do, si tamal mìcifiŋa ma akaba mäsəra ere ye ti àgray na kwa. »
⁵² Nday nakəŋ təhi ahkado : « Nak day, nak zal Gelili zla tək ? Jeqey Wakita ge Melefit ni nahəma, akəsər zal Gelili àbi ahəŋ-garay pakama ge Melefit bi. »
⁵³ Kələŋ gani ti, mis ya ti eslini ni ku way way do gatay àsləka, òru a magam gayan, §§

8 Yezu ti ni àcəloru ka həma *Oliviyeni.

Wal hala

² Hajəŋ gani ge dūeni nahəma, Yezu nakəŋ àŋgoru a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu. Òru ènjua ti mis ya ti eslini ni dek tərəkia. Nahkay naŋ nakəŋ ànjəhad digəs, acahi zlam ana tay. ³ Naŋ àbu acahi zlam ni ana tay nahkay ti, ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyəŋ təzəbiyu wal nahaŋ, táfəkad naŋ kè meleher ge mis ni dek. Wal nani ti tədi ahər naŋ àbu agray hala. ⁴ Tàra táfəkada naŋ a ti təhi ana Yezu ahkado : « Mùsi, wal hini ti təcəkia naŋ ka magray hala. ⁵ Mùwiz àbəki ma gani e *Divi ge Melefit bu, àhi ana leli mìzligi wal hala akada hini àna akur, màkad. Ay nak ti, kədəm mam ? »
⁶ Təhi nahkay ti tawayay təhəlfəŋa eyu a, ti təcalki naŋ ka zlam magudarani. Ay Yezu nakəŋ àzəgad ahər jer mək àbəki zlam ka had àna weleher. ⁷ Nday nakəŋ təmbrəŋ mihindifiŋa ma na kà Yezu a ndo, nahkay Yezu èzefteba ahər a mək àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti e kidiŋ gekuli bu àgudar zlam dāy-dāy ndo ni ti mìzligi wal ni enji. »
⁸ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti, àzəgad ahər mək àbəki zlam ka had

keti. ⁹ Tàra ticia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti tàsləka bəlaŋ àna bəlaŋ. Medewél tàsləka enji a. Nahkay wal ni àgəjəni naŋ bəlaŋ kè meleher ga Yezu ciliŋ. ¹⁰ Yezu àra èzefteba ahər a ti àhi ana wal ni ahkado : « Mis nakəŋ nday eley ? Maslaŋa ya ti àdəm tákad kur ni ti àbu waw ? »
¹¹ Wal ni àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Maslaŋa àbi, Bay goro ni. »
 Mək Yezu àhi : « Nu day ŋgay tákad kur ti nədəm do. Sləka, ay ti kàgudar zlam dāy-dāy va ba. »]

Yezu naŋ Bay ya ti asladī mələŋ ana mis ni

¹² Yezu àhi ana mis ni keti : « Nu ti bay ya ti asladī mələŋ ana mis ni. Maslaŋa ya ti adəbay nu nahəma, anəsladī mələŋ, nahkay Melefit aməvi sifa. Ay maslaŋa ya ti adəbay nu do ni ti amanjəhad a mələŋ ziŋ-zijeni bu. »
¹³ Eslini ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ təhi ahkado : « Kagrakia sedi a ka ahər gayak gayakana ti, ma gayak ni ma masakani. »
¹⁴ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ku nəbu nagrakia sedi a ka ahər goro goroana nəŋgu ni, ma goro ya nədəm ni ma ge jiri, ma masakani do. Adəba nəsəra mələŋ ya nəsłəkabiya na akaba mələŋ ya nakoru na. Ay lekulum ti kəsərum mələŋ ya nəsłəkabiya na akaba mələŋ ya nakoru ni do. ¹⁵ Lekulum kədəmum mis àgudara zlam a ti kajalum ahər akada ge mis hirikeneni ni. Ay nu nədəm mis àgudara zlam a ti nəjalay nahkay do. ¹⁶ Ku tamal nagrafəŋa seriya kè mis a nəŋgu ni seriya goro ni ge jiri, adəba nagraŋ ti nu bəlaŋ do ; Baba goro naŋ ya àslərbiyu nu ni naŋ àbu akaba nu. ¹⁷ Àbu məbəkiani e *Divi ge Melefit ya Mùwiz àbiki ana kuli ni bu nahkay hi : “Tamal mis cū tagray sedi, tədəm ere gani jiri ti, ma gatay ni jiri

§§7:53 Zeq 7.53–8.11 ti àbi a wakita ge Zeq ya təbəkini enji ni bu bi. A wakita ndahaŋ bu ni ti àbu məbəkiani ka mələŋ nahaŋ. Nahkay ti mäsəra pakama hini ti Zeq àbəkini ka mələŋ hini do. Ku tamal nahkay nəŋgu ni ndam mäsər zlam tədəm pakama hini ti àgrava edediŋ a.

edefiŋ.” ^{*18} Nu nagrakia sedi a ka ahàr goro goroana. Baba naŋ ya àslərbiyu nu ni day agrakua sedi a. » ¹⁹ Eslini t̄hi ana Yezu ahkado : « Buk gani naŋ eley ? » Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nu tekeđi kəsərũm nu nu way do ni ti, kəsərũm Baba do daya. Tamal kəsərũma nu a ti amal kəsərũma Baba daya. »

²⁰ Yezu àđəm ma hini ti ka ya ti naŋ àbu achi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ni, naŋ kà gəvay ga zlam ya təbiviyu sədaga ana Melefit ni. Ay ti maslaŋa èsliki mægəs naŋ ndo adaba sarta gayəŋ ènĵiyu faŋ ndo.

« Kislũmki mədəgumani ka mələŋ ya nakoru ni koksah »

²¹ Yezu àhi ana tay keti : « Nu ti naslòka. Lekulũm akədəbum nu, ay ti akəmbərəŋum zlam magudarani gekũli ni do, nahkay akəmətum zlam gekũli. Adaba kislũmki mədəgumani ka mələŋ ya nakoru ni koksah. » ²² Eslini ndam *Zude tədəm e kidiŋ gatay bu ahkado : « Àđəm “Kislũmki mədəgumani ka mələŋ ya nakoru ni koksah” ni ti, awayay akad ahàr gayəŋ gayəŋani zla tək ? » ²³ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekulũm ti mis ya ka had, nu ti mis ya àsləkabiya agavəla ni. Lekulũm ti ndam ga *duniya, nu ti nu mis ga duniya do. ²⁴ Nəhi ana kũli akəmbərəŋum zlam magudarani gekũli do, akəmətum ti azuhva nani. Nahkay ti ahàr àđəm kəfumku ahàr, kəsərũm nu gani, nu nəbu. Do ni ti akəmbərəŋum zlam magudarani gekũli ni do, akəmətum edefiŋ. » ²⁵ Nahkay nday nakəŋ t̄hi : « Nak way ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Kwa ka mən-

jəki ga zlapay goro ni nəhia ana kũli a, nəđəm nu gani. ²⁶ Nu nəbu àna zlam kay ga mədəmkiani ke kũli ga mægəs kũli àna seriya. Ay ma goro ya nəhi ana ndam ga duniya ni ti, ma ga Bay ya àslərbiyu nu àhu ni ciliŋ. Naŋ ti naŋ jireni. »

²⁷ Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti ŋgay àđəmki ma ka Bəŋani ti, nday təsər ndo. ²⁸ Nahkay Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka fat ya ti akəzumoya *Wur ge Mis agavəla ti, †akəsərũm nu ti nu gani, nu nəbu. Eslini akəsərũm zlam ya ti nagray ni dek ti nu nuani nagray ga ahàr goro do. Ma ya ti nəđəm ni ti ma ga Baba ya àcahu ni ciliŋ. ²⁹ Bay ya ti àslərbiyu nu ni naŋ àbu akaba nu, àmbərəŋ nu ga ahàr goro ndo ; adaba nu nəbu nagray zlam ya ti àbələfəŋ ni kələvad. » ³⁰ Ka ya ti Yezu naŋ àbu adəm ma ni nahkay ti, mis dal-dal təfəki ahàr.

Maslaŋa ya ti agudar zlam ti naŋ evidi ga zlam magudarani

³¹ Eslini Yezu àhi ana ndam *Zude ya təfəkia ahàr a ni ahkado : « Tamal kəgəsumkabá ma goro ya nəhi ana kũli na lala, kəmbərəŋum do ni ti, kiguma ndam madəbay nu edefiŋ edefiŋena. ³² Akəsərũm jiri, nahkay ti ekigum lekulũm evidi va do. » ³³ Nday nakəŋ t̄həŋgrifəŋ, t̄hi : « Leli bəza huđ ga Abraham. Day-đay leli miġi evidi ga maslaŋa ndo ni ti, kəđəm mara miġi leli evidi va do ni ti ahəmamam ? » ³⁴ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kũli nahəma, maslaŋa ya ti agudar zlam ti naŋ evidi ga zlam magudarani. ³⁵ Nəđəm nahəma, evidi ti đay-đay tacalkivu naŋ ke mis ga huđ ahay do. Ay wur ga bay ahay ti ku ananaw naŋ wur ga huđ ahay zlam gayəŋ. ³⁶ Tamal Wur ge Melefit àmbaya kũli e evidi ba

*8:17 Məŋjay Mimbiki 17.6 ; 19.15.

†8:28 Yezu àđəm : « Akəzumoya Wur ge Mis agavəla » ti adəmki ma ka madarfəŋ naŋ kà təndal.

ti, kigum lekulum evidi va do efedinj. ³⁷Nəsəra lekulum ti bəza huf ga Abraham. Ay ti kawayum kəkadum nu, adaba kawayum məgəsumkabu pakama goro do. ³⁸Nu ti nədəm ere ye ti Baba ədəfuki ni ; lekuli ti ni kəgrum ere ye ti bənj gekuli əhi ana kuli ni. » ³⁹Nday nakənj təhəngrifənj, təhi : « Bənj geli ti Abraham timey. » Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Tamal lekulum bəza ga Abraham ti akal kəgrum təwi akada ga Abraham ya əgray ni. ⁴⁰Nu nəbu nəhi ma ge jiri ya Melefit əhu ni ana kuli, ay nihi ti kawayum kəkadum nu sawənj. Abraham əgray nahkay ndo timey ! ⁴¹Lekulum ti kəgrum təwi akada ga bənj gekuli ya əgray ni. » Nday nakənj təhi : « Leli ti leli bəza məva do. Melefit nañ bəlan nañ Bənj geli. Bənj geli nahənj əbi. »

⁴²Yezu əhi ana tay ahkado : « Tamal ti Melefit nañ bənj gekuli efedinj ti amal kawayum nu, adaba nəsləkabiya afa gana nəra afa gekuli a. Nu nəra ti əna ahər goro goroani do ; nañ əslərbiyu nu. ⁴³Kicum ma goro ya nəhi ana kuli ni do ni ti kamam ? Kicum do ni ti adaba kislumki məbi slimi ana ma goro ya nəhi ana kuli ni do. ⁴⁴Lekulum bənj gekuli ti *Seteni. Kawayum kəgrum ti təwi ga bənj gekuli gani ya awayay ni. Kwa ahaslani nañ əbu abazl mis zlam gayan, day-day ədəm ma ge jiri ndo, adaba jiri gayan əbi. Masəkad malfada ti təwi gayan, adaba nañ bay masəkad malfada, nañ bənj gani daya. ⁴⁵Ay nu ti nədəm ma ge jiri, nahkay ti kawayum məgəsumkabu ma goro ya nəhi ana kuli ni do. ⁴⁶Way esliki madafaya zlam a ti, adəm nu nagudar ni way ? Ay tamal ma goro ya nədəm ni dek jiri ti, kawayum məgəsumkabani do ni ti kamam ? ⁴⁷Mis ge Melefit ti abi slimi ana ma ge Melefit, ay lekulum ti lekuli ndam ge Melefit do. Kawayum məbumi slimi ana ma gayan do ni ti azuhva nani. »

Kwa ka ya tiwi Abraham fañ ndo ni, Yezu nañ əbu əndava

⁴⁸Ndam *Zude ni təhi ana Yezu ahkado : « Mədəm nak zal Samari, seteni ənukviyu a ahər vu ti, ma geli ni jiri efedinj. » ⁴⁹Yezu əhi ana tay : « Seteni ənuviyu bi. Zlam goro ya nagray ni ti ga mazləbay Baba goro sawənj. Lekulum ti ni kanjakum nu, kəbumku mimili. ⁵⁰Nu ti ɣgay mis təzləbay nu kwa ti nədəm do. Ay Maslaña əbu bəlan awayay ti təzləbay nu, nañ gani əgray seriya ge jiri daya. ⁵¹Nəhi ana kuli nahəma, maslaña ya ti əgəskabá ma goro na ti aməmət day-day do. »

⁵²Nahkay ndam Zude nakənj təhi ahkado : « Nihi ti məsəra seteni ənukviyu a ahər bu efedinj zla ! Abraham əməta, ndam məhəngri *pakama ge Melefit ana mis day təməta, ay nak kədəm tamal maslaña əgəskabá ma gayak na ti əmət day-day do ni ti ahəmamam ? ⁵³Bənj geli Abraham tekefi əməta ti, nak kətam nañ aw ? Ndam məhəngri pakama ge Melefit ana mis ni day təməta, ay nak ti kədəm nak way ? » ⁵⁴Yezu əhənggrifənj ana tay, əhi ana tay ahkado : « Tamal nu nuani nazləbay ahər goro ti, mazləbavani nani egi zlam masakani. Bay ya ti azləbay nu ni ti Baba nañ ya ti kədəmum nañ Melefit gekuli ni. ⁵⁵Lekulum kəsərum nañ do, ay nu ti nəsəra nañ a. Tamal nədəm nəsər nañ do ni ti, nasəkad malfada akada gekuli ni. Nu nəsəra nañ a, nəbu nəgəskabu ma gayan daya. ⁵⁶Bənj gekuli Abraham əməva adaba əsəra emipi sarta ga marana goro a. Əpia, mək əməva əna nañ a əkiva. » ⁵⁷Eslini ndam Zude ni təhi ahkado : « Nak kəzum vi kru kru zlam ndo ni ti, kədəm kipiya Abraham a ti ahəmamam ? » ⁵⁸Yezu əhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, kwa ka ya ti tiwi Abraham fañ ndo nəngü ni, nu gani, nu nəbu əndava. » ⁵⁹Yezu əra ədəma nahkay ti nday nakənj təhəl akur

ge mizligi naņ àna naņ. Ay ti Yezu àbu e kidiņ ge mis bu mæk àslæka a mælaņ ga *ahay gæđakani ge Melefit ni ba, àhæraya e mite va.

Yezu ahęngaraba zal wuluf nahaņ a

9 Ka ya ti Yezu naņ àbu akoru e divi bu akaba ndam mađəbay naņ ni ti èpi zal wuluf nahaņ. Maslaņa gani nani ti tiweya naņ wulufana. ²Eslini ndam mađəbay naņ ni tēhi ahkado : « Məsi, maslaņa hini tiweya naņ wulufana ti, way àgudar zlam way ? Àgudar zlam ti naņ tæk, day ti ata bəbəņani tågudar aw ? » ³Yezu àhęngriřəņ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Tiweya naņ wulufana ti azuhva àgudara zlam a ahkay do ni ata bəņani tågudara zlam a palam do. Tiwi naņ nahkay ti, Melefit awayay ti mis tıpi nįđəđa gayañ àna maslaņa hini. ⁴Nihi mælaņ maslani ti ahàr àđəđə məgrum təwi ga Bay ya àslərbiyu nu ni. Məlavad egi wuđak, nahkay ti maslaņa emisliki magray təwi ni koksah. ⁵Ka ya ti nu nəbu a duniya bu mba ni ti nəsladı mælaņ ana mis. » ⁶Àra àđəđə nahkay ti ètiferu esliđ a had, àgraya elibisl àna esliđ gayañ na mæk àgriki ke eri ana zal wuluf ni. ⁷Àhi ana zal wuluf ni ahkado : « Ru kàbaray eri a dəluv Siləwe ni bu. » Siləwe ti awayay ađəmvaba « Məslərani. » Zal wuluf nakəņ òru àbaray eri ni. Àra àbara eri na ti epi divi, mæk àslæka, òru a magam.

⁸Ndam mahay gayañ akaba ndam ya təbu tipi naņ ahaslani naņ àbu ahęngalay zlam ni təđəđə ahkado : « Maslaņa hini ti naņ ya ti kəlavad anįəhad digəsa, ahęngalay zlam ni do aw ? » ⁹Mis ndahaņ təđəđə : « Naņ. » Mis ndahaņ ti ni təđəđə : « Naņ do, təzavu cilij. » Mæk naņ nakəņ àđəđə : « Nu gani timey ! » ¹⁰Eslini nday nakəņ tēhi ahkado : « Kipi divi nahkay ti, mam àgrakukvu mam ? » ¹¹Naņ nakəņ àhęngriřəņ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Maslaņa ya ti təzalay naņ

Yezu ni àgraya elibisl a, àgruki ke eri mæk àhu ahkado : « Ru kàbaray eri a dəluv Siləwe ni bu. » Nu nakəņ mæk nòru. Nòru nəbara ti nipi divi huya. » ¹²Nday nakəņ tēhi : « Maslaņa gani nani naņ eley ? » Àhi ana tay : « Nəsər do. »

Ndam Feriziyę tihindifiņa ma kà zal wuluf na

¹³Təzoru maslaņa ya ti ahaslani naņ wulufani ni afa ga ndam *Feriziyę. ¹⁴Yezu àgraya elibisl a, àgriki ana zal wuluf ni mæk àhəlìkaba eri na ti ka fat məpəsabana. ¹⁵Tòru tįnjua àna naņ a ti, ndam Feriziyę ni day tihindifiņa, tēhi : « Nihi kipi divi ti, mam àgrakukvu mam ? » Naņ nakəņ àhi ana tay ahkado : « Maslaņa gani nani àgruki elibisl ke eri, nəbaray eri mæk nipi divi huya. » ¹⁶E kidiņ ga ndam Feriziyę ni bu mis ndahaņ təđəđə : « Ku way mągray ere hini way nęngu ni, maslaņa gani àsləkabiya afa Melefit a do, ađaba àgra zlam ya ti àbəlay magrani do na a vad *məpəsabana ba. » Mis ndahaņ ti ni təđəđə : « Tamal naņ bay magudar zlam ti, esliki magray zlam ya ti agri ejep ana mis akadə hini ni aw ? » Nahkay ticirva e kidiņ gatay ba. ¹⁷Eslini ndam Feriziyę nakəņ tihindifiņa ma kà zal wuluf ya àņgaba na keti, tēhi ahkado : « Nak ti maslaņa ya ti àhəlìkaba eri a ni ti kəđəđə naņ way ? » Naņ nakəņ àhi ana tay ahkado : « Naņ bay *mahęngaray pakama ge Melefit. »

¹⁸Ay ti gəđakani ga ndam *Zude ni ti ŋgay ahaslani naņ wulufani day ti nihi epi divi ti təwayay məgəskabani ndo. Nahkay təzalabiyu ata bəņani ¹⁹ge mihindifiņa ma kà tay a. Tàra tįnjia ti tēhi ana tay ahkado : « Wur gekəli ya kəđəđə mum kiwumaya naņ a wulufana ti naņ hini eđedij aw ? Ay ti mam àgravu nihi ti epi divi ni mam ? » ²⁰Nday nakəņ təhęngriřəņ ana tay, tēhi ana tay ahkado : « Məsəra hini ti wur

geli, ka ya ti miweya ti naņ wulufani eċeċiņ. ²¹ Ay ere ye ti àgravu, epi divi hi ti, mèsar do. Maslaņa ya ti àhèlik-aba eri a ni day mèsar do. Naņ wur va do, hindumfiņa kà naņ naņana ; esliki mähəņgrifəņani ana kuli. » ²² Təċəm nahkay ti adaba aņgwaz àwərfəņa tay kà gəċákani ga ndam Zəde na. Adaba ndam Zəde ni dek təzlapakabá, təċəm maslaņa ya aċəm Yezu naņ *Krist ti təcafəņa naņ kà mahəņgalay Melefit akaba tay a ahay ga *mahəņgalavù Melefit ni ba. ²³ Ata bəņani təċəm naņ wur va do, tihindifiņa kà naņ naņana ti azuhva nani.

²⁴ Ndam Feriziyen ni təzalay maslaņa ya ti ahaslani naņ wulufani ni keti. Àra èņja ti təhi : « Dum ma ge jiri kè meleher ge Melefit. Leli ti mèsəra maslaņa ya ti kəċəm àhəlukaba eri a ni ti naņ bay magudar zlam. » ²⁵ Naņ nakəņ àhəņgrifəņ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ijgay naņ bay magudar zlam ahkay do ni àgudar zlam do ni ti nəsər do. Ere ye ti nəsər ni ti zlam bəlaņ : ahaslani ti nu wulufani, ay nihi ti nipi divi. » ²⁶ Nday nakəņ tihindifiņa, təhi : « Àgruk ti mam ? Àhəlukaba eri a ti ahəmamam ? » ²⁷ Naņ nakəņ àhi ana tay ahkado : « Nəhia ana kuli a àndava, kicūmuki ndo timey. Ay kawayum nəhi ana kuli kicūm keti ti kamam ? Tək lekuləm ċay kawayum miġi ndam maċəbay naņ aw ? » ²⁸ Àra àċəma nahkay ti, nday nakəņ tindivi naņ, təċəm : « Aċəbay maslaņa nani ti nak kwa. Leli ti leli ndam maċəbay Məwiz. ²⁹ Leli ndam maċəbay Məwiz adaba mèsəra Məwiz ti Melefit àhia ma gayaņ ana naņ a. Ay maslaņa nani ti mèsər məlaņ gayaņ ya àslək-abiya na do simiteni. » ³⁰ Naņ nakəņ àhi ana tay nahkay hi : « Lekuləm kəsərūm məlaņ gayaņ ya àsləkabiya na do ni ti ahəmamam ? Ay àhəlukaba eri a timey ! ³¹ Mèsəra tamal bay magudar zlam ahəņgalaləņ zlam kè Melefit ti Melefit èciiki do. Ay ku way way

do tamal ahəņgalay Melefit àna mahəņgaroru ahàr a haċ akaba agray ere ye ti àhi māgray ni ti, Melefit eciiki. ³² Day-ċay maslaņa èci ti maslaņa nahaņ àhəl-likaba eri ana mis tiweya naņ a wulufana ndo. ³³ Tamal ti maslaņa nani àslək-abiya afa ge Melefit a do ni ti, amal èsliki magray araņa koksah. » ³⁴ Nday nakəņ təhəņgrifəņ, təhi : « Kwa tiweya kur a nak bay magudar zlam ti kacahi zlam ana leli aw ! » Nahkay təgaraya naņ e mite va.

Way naņ wulufani eċeċiņ way ?

³⁵ Yezu àra ècia ndam Feriziyen ni təgaraya zal ya ahaslani wulufani na e mite va ti àċəbay naņ. Àra àdia ahar a ti àhi ahkado : « Kəfəki ahàr ka *Wur ge Mis aw ? » ³⁶ Àhəņgrifəņ, àhi : « Naņ way, Bay goro ni, ti nəfəki ahàr ni ? » ³⁷ Yezu àhi : « Bay ya ti kəbu kaməņjaləņ, naņ àbu ahuk ma ni ti naņ gani. » ³⁸ Naņ nakəņ àhi : « Nəfukuka ahàr a, Bay goro ni. » Mək àbəhadī mirdim grik.

³⁹ Eslini Yezu àċəm : « Nàra a duniya va ti ga magrafəņa seriya kè mis a ; ti ndam wuluf tīpi divi, nday ya təċəm tīpia divi a ni təwuluf. » ⁴⁰ Ndam *Feriziyen ya təbu akaba naņ eslini ni tàra ticia ma gayaņ na ti təhi : « Leli day leli ndam wuluf aw ? » ⁴¹ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal ti kəņjum lekuli ndam wuluf ti, amal zlam magudarani gekuli àbi. Ay nihi ti kəċəmum kəbum kipum divi ti zlam magudarani gekuli àbu. »

Bay majəgay təmbəmbak

10 Yezu àċəm keti : « Nəhi ana kuli nahəma, maslaņa ya ti ahuriyu a gargara ga təmbəmbak vu gwar a mahay do, ahuriyu àna məlaņ nahaņ ti, naņ zal akal, naņ zal abra. ² Ay maslaņa ya ti ahuriyu gwar a mahay ga gargara ni ti naņ bay majəgay təmbəmbak. ³ Bay majəgay gargara ni azlėkiaba mahay ana

bay majəgay təmbəmbak na. Āzləkiaba ti bay majəgay təmbəmbak ni azalay təmbəmbak gayəņ dek bəlaņ bəlaņ āna slimi gatay. Təmbəmbak ni ticia dəņgu gayəņ a ti təsəra, abaya tay e mite va. ⁴Ka ya ti ābaya tay a nahəma, adi kama ana tay, mək təmbəmbak ni tadəboru naņ kələņ, adaba təsəra dəņgu gayəņ a. ⁵Ay ti atadəboru maslaņa ya ti təsər naņ do ni do ; atacuhwafəņa, adaba təsər dəņgu ge mis ndahaņ do. » ⁶Yezu āhi ma *gozogul hini ana tay, ay ti ticiaba ere ye ti awayay ahiki ana tay na ndo.

Yezu naņ bay ya ti ajəgay zlam lala ni

⁷Yezu āhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma, mahay ga gargara ga təmbəmbak ni ti nu. ⁸Mis ndahaņ ya t̄ara, t̄ədəm tajəgay təmbəmbak ni ti, nday dek ndam akal, ndam abra ; ay təmbəmbak ni ticiiki ma ana tay ndo. ⁹Mahay ti nu, maslaņa ya ti ahuriyu gwar a nu bu ni ti araņa amacay naņ do, Melefit amahəņgay naņ. Nahkay emisliki məhuriyu a gargara vu, mahərana e mite va akaba aməņgət zlam məzum gayəņ. ¹⁰Zal akal ara ti ga məhəl zlam āna akal, ga mabazl zlam akaba ge mijij zlam. Ay nu n̄ara ti, nawayay ti mis t̄əņgət sifa ya ti āndav đay-đay do ni. Sifa gani nani ti nəvi ana tay ātam ya ti tiwi mis āna naņ ni.

¹¹« Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti nu. Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti, ku takadki naņ ka təmbəmbak gayəņ ya ti ajəgay tay ni nəņgu ni agəskabu, āmbrəņ tay do. ¹²Ay ti maslaņa ya ajəgi zlam ana mis ti t̄əpəl naņ ni ti ajəgay zlam lala do, adaba tamal əpia k̄əra gili naņ ābu ara ti acuhway, ambərbu təmbəmbak ni. Aməmbərba tay a ti, k̄əra gili ni amabazl ndahaņ, emidikaba ah̄ar a ana m̄əgəjəni gana. ¹³Maslaņa ya ti acuhway, ambərbu təmbəmbak ni ti təmbəmbak ni t̄əhəli ah̄ar do, adaba naņ agray ni t̄əwi ga siņgu cilij. ¹⁴Bay ya ti ajəgay

zlam lala ni ti nu. Nu n̄əsəra təmbəmbak goro a, təmbəmbak goro day t̄əsəra nu a ¹⁵akada ga Baba ya āsəra nu a, nu day n̄əsəra Baba ni. Nahkay ti n̄əgəskabu ti t̄akadki nu ka təmbəmbak goro ya najəgay ni. ¹⁶Təmbəmbak goro ndahaņ t̄əbu, ay ti t̄əkibu ka ndahaņ ya a gargara hini bu ni bi. Nday gani nani ti ah̄ar ādəm n̄əhəlbiyu tay daya. Etici dəņgu goro, etigi ka ah̄ar bəlaņ akaba ndahaņ ni, bay majəgay tay day bəlaņ. ¹⁷Baba awayay nu adaba n̄əgəskabu ti n̄əmət ka mawayay goro, do ni ti maslaņa əsliki makad nu do. N̄əməta nəņgu ni, nisliki maņgabana tata. ¹⁸Maslaņa ya ti esliki makad nu ni ti ābi, n̄əgəskabu n̄əmət ti ka mawayay goro. Nisliki m̄əmətani ka mawayay goro ; nisliki maņgabana daya. Bəņ goro āhu gray ti nahkay. »

¹⁹Ndam *Z̄ude ni t̄ara ticia ma ga Yezu ya ādəm na ti t̄icirvu e kidij gatay bu keti. ²⁰Mis ndahaņ kay e kidij gatay bu t̄əbu t̄ədəm : « Seteni āniviyu a ah̄ar vu, naņ zal seteni ti k̄əbumi slimi ana ma gayəņ ni ti kamam ? » ²¹Mis ndahaņ ni ti ni t̄ədəm : « Zal seteni ādəm ma gayəņ hini ya adəm ni do. Zal seteni ti esliki m̄əzləkikaba eri ana ndam wuluf a waw ? »

Ndam Z̄ude t̄əwayay m̄əgəskabu ma ga Yezu do

²²Sarta ga wuməri ga m̄əzləkaba *Ahay ḡəđakani ge Melefit na əņjua, t̄əgray a Zeruzalem, sarta gani nani ti ah̄ar kusi. ²³Nahkay Yezu asawad̄ay a dalaka ga *ahay ḡəđakani ge Melefit ni bu, ka m̄əlaņ ya t̄əzalay Dalahay ga Saloməņ ni. ²⁴Ndam *Z̄ude ni t̄əcakalakivu ka Yezu, t̄əvelij̄i ah̄ar, t̄əhi ahkado : « Tamal nak *Krist edefidij ti, hi ana leli vay-vay k̄imbirfəņ ba, nahkay ti ah̄ar am̄əhəli ana leli va do. » ²⁵Esline Yezu āhəņgrifəņ ana tay, āhi ana tay ahkado : « N̄əhia ana kuli a āndava, ay ti k̄əwayum m̄əgəsumkabu ma gani

ndo timey. Təwi ya nagray ni ti nagray àna njəda ga Baba, nahkay təwi gani nani adəfiki ana kəli nu ti nu way. ²⁶ Ay ti kekileŋa lekulum kəwayum məfumku ahər do, adaba lekulum kəkumkibu ka təmbəmbak goro bi. ²⁷ Təmbəmbak goro ti tici dəŋgu goro, nu day nəsəra tay a, nday day tadəbay nu. ²⁸ Nəvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay, atəmət do, maslaŋa day emisliki məhəlfua tay a do. ²⁹ Baba Melefit naŋ ya àbu təmbəmbak ni ti naŋ gədakani àtam mis dək, àtam zlam dək. Maslaŋa àbi esliki məhəlfəŋa tay kà Baba bi. ³⁰ Leli ata Baba ti leli bəlaŋani. »

³¹ Yezu àra àdəma nahkay ti ndam Zəde ni təhəl akur keti, tawayay mizligi naŋ àna naŋ. ³² Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəgra təwi sulumana sulumana kay e kidifŋ gekəli ba àna njəda ga Baba. Ay kawayum kizligum nu àna akur, kakadum nu ti àki ke təwi weley gani weley ? » ³³ Eslini ndam Zəde ni təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Mawayay mizligi kur àna akur, mawayay makad kur ti, àki ke təwi sulumani do. Mizligi kur ti adaba kindəvia Melefit a palam ; nak mis, ay ti kawayay kazay ahər gayak akada nak Melefit. » ³⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdəm nahkay hi : “Lekulum ti melefitit.” †Àbi məbəkiani nahkay hi bi aw ? ³⁵ Maslaŋa àbi esliki məbəkia zlam ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na bi. Nahkay nday ya ti Melefit àhi ma gayaŋ ana tay ni ti àzalay tay melefitit ededifŋ. ³⁶ Ay nu ti Baba àdaba nu a, àslərbiyu nu a duniya vu. Goro ya nədəm “Nu Wur ge Melefit” ni ti, ahəmam kislumki mədəmami nindivi naŋ ni mam ? ³⁷ Tamal nagray təwi ni ga Baba do ni ti kəfumku ahər ba. ³⁸ Ku nagray təwi ga Baba, kəfumku ahər do nəŋgu ni,

gəsumkabá təwi goro ya nagray na di-gepa. Nahkay ti akəsərum lala, nu nəbu àna njəda ga Baba, naŋ day naŋ àbu àna njəda goro, nahkay leli ata Baba ti bəlaŋani. » ³⁹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti, tawayay məgəs naŋ keti, ay ti àtamfəŋa kà tay a.

⁴⁰ Kələŋ gani Yezu àsləka, àŋgoru ke ledi ge Zərdeŋ, ka məlaŋ ge Zerj ya *àbaray mis ahaslani ni. Naŋ nakəŋ ànjəhad eslini gosku bal. ⁴¹ Ka ya ti naŋ àbu eslini ni ti mis kay tərəkia, təbu tədəm : « Zerj ti àgray zlam magray ejep ndo ; ay ma gayaŋ ya àdəmki ka maslaŋa hini ni dək ti jiri ededifŋ. » ⁴² Eslini mis kay təfəkia ahər ka Yezu a.

Lazar àməta, mək Yezu ahəŋgaraba naŋ e kisim ba

11 Zal nahaŋ àbu, slimi gani Lazar, arməwər àzəgadiya naŋ a. Kəsa gayaŋ Betani, nday akaba bəza ga məŋani walani ata Mari nday ata Marta. ² Mari ti nani, Mari ya ti àbəkiki tersel ka asak ga Bay geli mək àtəmadkia àna məhər gayaŋ a ni. Lazar naŋ ya ti èbesey do ni ti wur ga məŋani. ³ Nahkay bəza ga məŋ ga Lazar nakəŋ təslərkiuru mis ka Yezu ti məhi : « Bay geli, zləba gayak Lazar èbesey do. » ⁴ Yezu àra ècia ma na nahkay ti àdəm : « Arməwər ga Lazar ni ti àkad naŋ do. Ay ti mis atəsər njəda ge Melefit àna naŋ sawaŋ. Nahkay atazləbay Melefit, atazləbay nu Wur ge Melefit daya. »

⁵ Lazar akaba bəza ga məŋani ata Mari nday ata Marta ti Yezu awayay tay ; ⁶ ay àra ècia ga Lazar ya èbesey do na ti òru weceweci ndo, àpəskivu ka ahər gani vad cə. ⁷ Kələŋ gani àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Nihi ti sarta ènjua ga maŋgona e Zəde a. » ⁸ Ndam madəbay naŋ ni təhi ahkado : « Məsi, nihi guhwa huya ndam

*Zude ni tawayay tizligi kur àna akur, tawayay takad kur ti, kəņgoru eslini keti aw ? »⁹ Yezu àhi ana tay : « Mələfat ti njemdi kru mahar cū do aw ? Tamal mis asawaday ga mələfat ti èji asak do, adaba naņ a mələņ masladani bu, epi divi lala. ¹⁰ Ay tamal mis asawaday ga məlavad ti eji asak, adaba naņ àbi a mələņ masladani bu bi, èpi divi lala do. »¹¹ Yezu àra àhia ma ana tay a nahkay ti àhi ana tay : « Zləba geli Lazar àdiya e dūwir va, ay nakoru nepidėkababiya naņ a. »¹² Eslini ndam madəbay naņ ni tēhi ahkado : « Bay geli, tamal àdiya e dūwir va ti, amanġaba a arməwər gayan ni ba do waw ? »¹³ Ga Yezu ya àhi ana tay nahkay ti awayay ahi ana tay Lazar àməta. Ay ndam *madəbay Yezu ni tēhi ana ahàr hi ti Yezu adəmki ma ti ke dūwir dūwireni ededėņ. ¹⁴ Nahkay Yezu àhi ana tay vay-vay : « Lazar àməta. ¹⁵ Nu nəbi ka mələņ gani bi ti nəbu nəmərvu azuhva kuli, adaba akəfumku ahàr àkivu. Ay nihi ti takomum mədəgumkiuru. »¹⁶ Eslini Tumas naņ ya təzalay naņ Didim ni àhi ana ndam madəbay Yezu ndahaņ ni ahkado : « Leli day takomum madəboru naņ, ti tōru tābazla leli akaba naņ a. »

¹⁷ Yezu akaba ndam madəbay naņ ni tinġua a Betani a wudak ti, tēhi ana tay Lazar àġra vad a fad e mindiviņ ba. ¹⁸ Betani ti driņ driņ akaba Zeruzalem kay do, èsli ezewed kru kru mahkər do. ¹⁹ Nahkay ndam Zude kay tōra eslina ga məġrikabiyu ezekw ana Marta nday ata Mari ga wur ga məņ gatay ya àməta na. ²⁰ Marta àra ècia Yezu naņ àbu ènġia wudak ti àņġwivoru a ma vu. Mari ti ni naņ a maġam manġəhadani digusa. ²¹ Ata Marta tàra tābakabá ahàr ata Yezu a ti Marta nakəņ àhi ahkado : « Tamal nak kələbu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmət ndo. ²² Ay nəsəra ku nihi day ere ye ti kihindifiņa kè Melefıt a dək day Melefıt aməvuk. »²³ Yezu àhəņġrifəņ, àhi

ahkado : « Wur ga muk ni amanġaba e kisim ba. »²⁴ Marta àhi : « Iy, nəsəra ka fat ga mandav ga duniya mis ataġgaba e kisim ba ni ti, naņ day amanġgaba. »²⁵ Yezu àhi keti : « Mis taņġaba e kisim ba, təbu àna sifa ti azuhva nu, adaba nu nəbu palam. Maslaņa ya ti àfəkua ahàr a ti ku tamal àməta nəņġu ni amələbu àna sifa. ²⁶ Maslaņa ya ti naņ àbu àna sifa, àfəkua ahàr a ti, amanġəhad ga kaņġay-kaņġayani, àmət do. Kəhi ana ahàr ma goro hini ya nəhuk ni ma ge jiri do waw ? »²⁷ Eslini Marta nakəņ àhi ahkado : « Ma ge jiri, Bay goro ni ; nəsəra nak *Krist *Bay ġadəkani ya Melefıt àslərbiyu a duniya vu ni, nak Wur ge Melefıt. »

²⁸ Marta àra àhia ma na nahkay ti àsləka, àņġoru a maġam, mək àzalay wur ga məņani Mari, àhi ma akal-akal, àhi ahkado : « Məsi geli àra, naņ àbu ehindi kur. »²⁹ Mari àra ècia ma ga wur ga məņani ya àhi na ti ècikaba cəkwađ, àrəkioru ka Yezu. ³⁰ Ka sarta nani ti Yezu àhuriyu a kəsa ni vu faņ ndo, kekileņa naņ àbu ka mələņ ya tābakabu ahàr nday ata Marta ni mba. ³¹ Ndam Zude ya təvu a ahay bu, tōru eslini ga məġri ezekw ana tay ni tàra tipia Mari nakəņ ècikaba cəkwađ àhəraya e mite va ti tādəbabiyu naņ. Tādəboru naņ ti, tēhi ana ahàr bi akoru kè mindiviņ, akoru etəwibiyu eslini. ³² Mari öru ènġua ka mələņ ga Yezu na, èpia naņ a ti àbəhadı mirdim, àhi ahkado : « Bay goro ni, tamal nak kələbu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmət ndo. »³³ Yezu àra èpia Mari a naņ àbu etəwi, ndam Zude ya tadəbabiyu Mari ni day təbu titəwi ti, àhəlia ahàr a dal-dal, bəruv àwəra naņ a. ³⁴ Mək àhi ana tay ahkado : « Kəfumiyu naņ e mindiviņ vu eley ? » Nday nakəņ təhəņġrifəņ, tēhi : « Bay geli, ra kara kipibiya mələņ gana. »³⁵ Eslini Yezu etəwi. ³⁶ Ndam Zude ni tàra tipia naņ a naņ àbu etəwi ti tədəm : « Məņjumki day ti, àwaya naņ a dal-dal

ni. » ³⁷ Ay mis ndahaņ e kidiņ gatay bu tēdām ahkado : « Āhēlikaba eri ana zal wuluf a ti, ti Lazar amēt ba ti ēslīki ma-grani koksah aw ? »

³⁸ Eslini bēruv āwēra Yezu a keti, māk ōru ke mindiviņ ni. Mindiviņ nani ti ahuzl, tēzlēklēņ ma gani āna belim gēdākani. ³⁹ Tōru tinjua ti Yezu nakēņ āhi ana tay ahkado : « Zumlēņa belim na kā ma ge mindiviņ na. » Eslini Marta wur ga mēņ ga maslaņa ya ti amēt ni āhi ahkado : « Bay goro, āgra vad a fač nihi e mindiviņ ni ba ni ti ēzia āndava timey. »

⁴⁰ Yezu āhi ahkado : « Nēhuka āndava : tamal kēfēkua ahār a nahēma ekipi zlam, akēsēr Melefit ti naņ njēdā-njēdāni, akā-zlēbay naņ ti, kīci ndo waw ? » ⁴¹ Nahkay mis ni tēzlēņģa belim na kā ma ge mindiviņ na. Eslini Yezu nakēņ amēņjoru agavēla, ādēm : « Sūsi gayak Bēba goro ni, adaba kēgrua ere ye ti nihindilūk na.

⁴² Nu ti nēsēra nak kēbu kēgru ere ye ti nihindilūk ni dek kēlavāč. Ay nēdēm ma hini ti, nawayay ti mis ya tēbu ahalay teveliņ nu ni tīci, ti tēsēr nak kēslērbīyu nu edēdiņ. » ⁴³ Yezu āra ādēma ma na nahkay ti āzlah kay kay, ādēm : « Lazar, hērāya e mindiviņ ni ba. » ⁴⁴ Nahkay maslaņa ya ti amēt ni āhērāya, asak mitūwidēni, ahar day mitūwidēni āna gabaga, ahār gayāņ makambahani āna azana. Eslini Yezu nakēņ āhi ana mis ni ahkado : « Picehūmaba naņ a, ti mā-sawadāy. »

Gēdākani ga ndam Zūde tagray sawari ge mijij Yezu

(Meciyu 26.1-5 ; Mark 14.1-2 ; Lūk 22.1-2)

⁴⁵ Ndam *Zūde ya tāra afa ga Mari a, tīpi ere ye ti Yezu āgray ni ti, mis ndahaņ kay e kidiņ gatay bu tēfēkia ahār ka Yezu a. ⁴⁶ Ay mis ndahaņ e kidiņ gatay bu tērēkioru ka ndam *Feriziyēņ, tāņģēhadī ere ye ti Yezu āgray ni ana tay. ⁴⁷ Gēdākani ga ndam *maņģalabak-

abu mis akaba Melefit ni akaba ndam Feriziyēņ ni tāra tīcia ma na ti, tēz-lakabu gēdākani ga ndam Zūde ni dek, tēdēm : « Nihi maslaņa hini agray zlam magray ejep dal-dal ti, mēgrum ahēmamam ? » ⁴⁸ Tamal mēmbrēņa naņ a, naņ ābu agroru zlam gayāņ ni nahkay ti, mis dek atēfēki ahār. Nahkay ndam *Rom atēmbrēņ leli do : etembedkaba *ahay gēdākani *njēlatani geli na, etijij jiba geli dek. »

⁴⁹ Zal nahaņ ābu, naņ gēdākani ga ndam *maņģalabakabu mis akaba Melefit ke vi nani, slimi gayāņ Kayif. Naņ nakēņ āhi ana tay ahkado : « Lekulūm ti kēsērum arāņa do simiteni. ⁵⁰ Ahār ādēm mis bēlaņ amēt azuhva ndam jiba geli dek, ti ndam jiba geli ni tēmēt ba. Amēt nahkay ti arģivu ana kuli ti kēsērum do waw ? » ⁵¹ Ādēm nahkay ti pakama gayāņ gayāņani do ; āhēņģarāya pakama ge Melefit a, adaba Kayif ti gēdākani ga ndam maņģalabakabu mis akaba Melefit ke vi nani palam. Pakama ge Melefit ya āhēņģarāya ni ti nihi : ahār ādēm Yezu amēt azuhva ndam jiba gayāņ kwa. ⁵² Yezu amēt ti azuhva ndam jiba gayāņ ciliņ do, amēt ti ga maņģasikabu ahār ana bēza ge Melefit ya medeveni ka had gērgērāni ni dek.

⁵³ Kwa ka fat nani nday nakēņ tawayay makāč naņ. ⁵⁴ Yezu āra ēcia ma gana ti, āmbrēņ masawādāni e kidiņ ga ndam Zūde bu hūya, āslēka ōru a kēsa nahaņ vu. Kēsa nani ti tēzalay Efreyim, kā gēvay ge gili. Āra enjua ti āņjēhad eslini akaba ndam madēbay naņ ni.

⁵⁵ Ka sarta gani nani ti *Pak, wumēri gēdākani ga ndam Zūde ni, ēņjia wudak. Nahkay ndam Zūde kay ya a kēsa ndahaņ bu ni tāslēka, tōru a Zerūzalem ga mēbarāni ti tīģi njēlatāni day kwa ti tāgray wumēri ni. ⁵⁶ Mis ni tōru tinjua a Zerūzalem a ti teheliņ eri ga Yezu, ay ti tēdi ahār ndo. Ka ya ti nday tēbu

a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu nahəma, təzlapay e kidij gatay bu, təđəm : « Kəhumi ana ahər mam ? Kəhumi ana ahər ti amara ga magray wuməri na waw ? »⁵⁷ Gəđákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Feriziyey ni tawayay təgəs naŋ, nahkay təhi ana mis ahkado : « Ku way way do tamal əsəra mələŋ ga Yezu ya naŋ əbu na ti məhi ana leli. »

Mari abəki tersel ka asak ga Yezu

(*Meciye 26.6-13 ; Mark 14.3-9*)

12 Vad əvu muku tara tagray wuməri ga *Pak ni ti Yezu òru a Betani a kəsa ga Lazar bu. Lazar ti naŋ ya ti əmət, mək Yezu əhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni.² Eslini təzalaki Yezu nakəŋ ka zlam məzumani. Òru ənjəa ti Marta ahəlibiyu zlam məzumani ana tay, Lazar ti ni naŋ əbu azum zlam akaba mis ya təzalay tay ni.³ Ka ya ti təbu təzum zlam ni ti Mari òru əna tersel ya təzalay nardu ni, njęlatani ge siŋgu kayani, telma ge litir. Əra ənjia əna naŋ a ti əbəki tersel ni ka asak ga Yezu cəeni mək ətəmadkia əna məhər ga ahər gayaŋ a. Nahkay ahay ni đek ezi tersel tersel a.⁴ Eslini Zədas Iskariyot bələŋ ga ndam *madəbay Yezu, naŋ ya aməsəkumoru Yezu ni, əđəm ahkado :⁵ « Siŋgu ge tersel ni jik diŋ diŋ mahkər ti təsəkumoru, ti di siŋgu gani ana ndam talaga ndo ni ti kamam ? »⁶ Zədas əđəm nahkay ti adaba awayay ndam talaga palam do, əđəm nahkay ti adaba naŋ zal akal. Naŋ bay maŋgah siŋgu, ay ti naŋ əbu adafəŋa siŋgu na akal-akal a.⁷ Ay Yezu əra əcia ma ga Zədas na ti əhi : « Mbrəŋ wal hini, kəhəli muru ba. Agray nahkay ti adaba naŋ əbu ajalakioru ahər ka vad ya ti anəməta, atəfiyu nu e evid vu ni.⁸ Ndam talaga

zla nahəma, nday təbu akaba kəli kələvad. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kəli kələvad do. »

⁹ Ndam *Zəde kay təra ticia Yezu naŋ a Betani ti tòru eslini. Tòru ti azuhva Yezu ciliŋ do ; tòru ti ga moru mipi Lazar naŋ ya ti Yezu əhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni daya.¹⁰ Nahkay gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təzlapakabá, təđəm : « Si mijij Lazar daya kwa. »¹¹ Təđəm nahkay ti adaba ndam Zəde kay təmbərəŋa tay a, təgəskabu ma gatay ni va do, təbu təfəki ahər ka Yezu azuhva gayaŋ ya əhəŋgaraba Lazar a ni.

Yezu ahuriyu a Zeruzalem

(*Meciye 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; Lək 19.28-40*)

¹² Hajəŋ gani mis kayani ya tòru a Zeruzalem ga magray wuməri ga *Pak ni ticia Yezu ənjia a Zeruzalem a wufak.¹³ Nahkay nday nakəŋ təkwhakabaya ahar ga təba a ahar va, mək təhəraya a kəsa ni ba təŋgwivoru a ma vu. Nday təbu takoru ti təgray salalay, təzləbay Yezu, təđəm : « *Hozana ! Bay Melefit məgri sulum gayaŋ ana maslaŋa ya ti ara əna slimi gayaŋ a, naŋ bay ga ndam *Izireyel ni ![¶] »¹⁴ Eslini Yezu ədi ahər ana azoŋgu, mək əcəlkiyu katapla. Ere gani əgravu ti akada ya ti əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

¹⁵ « Ndam *Siyəŋ, kəgrum aŋgwaz ba. Mənjumoru, bay gekuli naŋ tegi ara, əcəlkiyabiya ka wur ga azoŋgu a.[§] »

¹⁶ Ka sarta gani nani ti ndam *madəbay Yezu ni təsərkaba ere ya əgravu na ndo. Ka sarta ya ti Melefit əzoya Yezu a mələŋ masladani gayaŋ va day kwa ti ma ya ti Melefit əđəmki a Wakita gayaŋ bu ni aŋgiaya a ahər ba ana tay a. Nahkay təsər zlam gani

[¶]12:13 Limis 118.25-26.

[§]12:15 Zakari 9.9.

nani àgrakiva ka Yezu a akađa ya àbu mabəkiani na.

¹⁷ Ka fat ya ti Yezu àzalay Lazar, àhi « Həraya e mindiviņ ba, » àhəngaraba naņ e kisim ba ni ti, mis ya tōru eslini ni đek tipia ; nday nakəņ təngəhadī ma gani ana mis ndahaņ ni. ¹⁸ Mis kay təng-wivoru a ma vu ana Yezu ti azuhva ticia gayay ya àgray zlam magray ejep nani na. ¹⁹ Eslini ndam *Feriziyen ni təzlapay e kidiņ gayay bu, təđəm : « Kislumki ka araņa do ni ti kipum do waw ? Nihi mis ni đek təbu tadəbay naņ ci ni. »

Yezu adəmki ma ka masladani gayay akaba ka məmət gayay

²⁰ E kidiņ ge mis ya tōru ga mazləbay Melefit ka sarta ga wuməri ni bu ni ti ndam *Gres ndahaņ day təkibu ka tay.

²¹ Nday nakəņ tərəkioru ke Filip naņ ga kəsa Beceyda ka had *Gelili ni. Təhi : « Bay geli, leli mawayay məbakabu ahər akaba Yezu. » ²² Filip àra ècia ma gatay na ti àrəkioru ka Andre, mək nday cūeni tərəkioru ka Yezu, təhi ma gani. ²³ Yezu àra ècia ma gana ti àhi ana tay ahkado : « Nihi sarta ya Melefit azoru nu *Wur ge Mis a məlaņ masladani gayay bu ni ènjia. ²⁴ Nəhi ana kuli nahəma, hilfi ga hay tamal àdiyu a had vu ndo, èzi ndo ni ti, naņ àbu nahkay zlam gayay. Ay tamal èzia day kwa ti eri gani afətaya, adək, abay ahər, ewi bəza kay. ²⁵ Maslaņa ya ti awayay ajəgur sifa gayay ti àmət ba ni ti emijiņ ; ay maslaņa ya ti awayay sifa gayay a duniya hini bu do ni ti aməjəgur, amələbu àna *sifa ya àndav đay-đay do ni sawaņ. ²⁶ Tamal mis awayay məgru tūwi nahəma, mādəbay nu. Ka məlaņ ya nu nəvu ni ti bay məgru tūwi ni day amələbu eslini. Tamal mis ègia bay məgru tūwi a ti, Baba amazləbay naņ. »

²⁷ Yezu àđəm keti : « Nihi ti məbərūv àbu atukaba. Nəđəm hi ti mam ? Nəđəm : “Bəba, nəcakay daliya a sarta hini bu ba” zla tək ? Nəđəm nahkay do,

adaba nàra ti ga macakay daliya a sarta hini bu. ²⁸ Bəba, gray zlam ti mis tázləbay kur. » Eslini dəngu àhəndabiyu a huđ melefit bu nahkay hi : « Nàgra zlam ya ti mis tázləbaki nu na àndava, anagra zlam nahaņ keti ti mis tázləbaki nu. » ²⁹ Mis ye eslini ni tàra ticia dəngu ya àhəndabiyu na ti mis ndahaņ e kidiņ gayay bu təđəm : « Avər àdi aday. » Mis ndahaņ ti ni təđəm : « *Məslər ge Melefit àhibiyu ma. » ³⁰ Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Dəngu hini ya àhəndabiyu ni ti, àhənday ti azuhva nu do, àhənday ti azuhva kuli sawaņ, ³¹ Nihi ti sarta ga magrafəņa seriya kə mis ga duniya ènjia, nihi ti tara tagaray bay magədavani ya agur duniya ni. ³² Ay nu ti ka fat ya ti atəzoru nu agavəla nahəma, anazalakaboru mis đek afa goro. »

³³ Yezu àđəm nahkay ti awayay adafaki ahəmamam amara məmət ni. ³⁴ Eslini mis dal-dalani ni təhənggrifəņ, təhi : « Leli məjənga a Wakita ge Melefit ni bu ni ti, *Krist *Bay gəđakani ya amara ni ti amələbu ga kaņgay-kaņgayani. Ay nak kəđəm ahər àđəm təzoru Wur ge Mis agavəla ti kamam ? Wur ge Mis nani ti way ? »

³⁵ Yezu àhənggrifəņ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Masladani àbu asladī ana kuli ga hayaņani. Ka ya ti masladani àbu ti sawadumoru ; do ni ziņ-zிņeni ara adi ahər ana kuli. Adaba maslaņa ya ti asawaday e ziņ-zிņeni bu ni ti àsər məlaņ ya akoru ni do. ³⁶ Ka ya ti masladani àbu e kidiņ gekuli bu ni ti, fumki ahər ka Bay ya ti avi masladani ana kuli ni. Tamal kəgrum nahkay ti kigum ndam masladani. »

Yezu àra àđəma ma nana ti, àsləka, àbufəņa kà tay a.

Ndam Zude tàwayay məgəskabu ma ga Yezu do

³⁷ Ku tamal Yezu àgra zlam magray ejep a dal-dal kə meleher ge mis dal-

dalani na nənġu ni, mis ni tawayay mēfēki ahār ndo. ³⁸Nahkay pakama ge Melefit ya Izayi àhəngri ana mis ni àgrava àndava. Pakama gani nani ti nahkay hi :

« Bay goro, ma geli ya ti mēdēm ni ti, way àgəskabá way ?

Bay geli àdēfiaba njēda gayəŋ a ti ana way ? **»

³⁹Ndam nday nani tēfēki ahār ka Yezu do ni ti, Izayi àdēmkiā ma ka tay a daya. Àdēm ahkado :

⁴⁰« Melefit àwulufa tay a, àgray ti tējalay ahār sulumani ba.

Àgray nahkay ti, awayay ti tīpi divi ba, tēsər zlam ba,

awayay ti tāmbatkaba majalay ahār gatay a ba daya.

Nahkay Melefit àdēm : “Tamal tāmbatkaba ti, akal nàhəngga tay a.” †† »

⁴¹Izayi àdēm nahkay ti adāba èpia Yezu naŋ àbu a masladani ge Melefit ba àndava. Àra èpia naŋ a nahkay ti àdēmki ma.

⁴²Ku tamal nahkay nənġu ni mis ndahan e kidīŋ ga gədákani ga ndam *Zude bu kay tēfēkiā ahār ka Yezu a. Ay ti tēhi ma gani ana mis vay-vay ndo, adāba aŋgwaz àwərfəŋa tay kà ndam *Fəriziyəŋ a, tēdēm bi atēhi ana tay tēhuriyu a ahay ga *mahənggalavū Melefit vu va ba. ⁴³Nahkay nday gani tawayay magray zlam ya ti àbəlafəŋ kē mis ni àtama ya ti àbəlafəŋ kē Melefit na sawaŋ.

Yezu agraŋəŋa seriya kē mis àna pakama gayəŋ ya àdēm na

⁴⁴Yezu àdēm ma kay kay, àdēm : « Maslaŋa ya ti afēku ahar nahəma, afēki ahār ti ka nu do ; afēki ahār ka Bay ya ti àslərbīyu nu ni. ⁴⁵Maslaŋa ya ti naŋ àbu epi nu ni ti, naŋ àbu epi Bay ya ti

àslərbīyu nu ni. ⁴⁶Nu nàra a duniya va ti ga masladī mēlaŋ ana mis. Nahkay ku way way do afēku ahār ti ànjəhad e ziŋziŋeni bu va do. ⁴⁷Tamal mis ècia ma goro na mək àgəskabu do nahəma, bay ya agraŋəŋa seriya ni ti nu do. Adāba nu nàra a duniya va ti ga mahəngay mis, do ni ti ga magraŋəŋa seriya kà tay a do. ⁴⁸Maslaŋa ya ti àwayay nu do, àgəskabu pakama goro do ni ti, seriya aməgəs naŋ : ka mandav ga duniya atəgəs naŋ àna seriya ti àna pakama goro ya nēdēm ni dēk. ⁴⁹Ay ma goro ya nēdēm dēk ni ti nu nēdēm àna ahār goro goroani do. Pakama goro ya nēhi ana mis akaba ya nēcāhi ana mis ni ti Baba goro àslərbīyu nu ga mēhiani ana tay. ⁵⁰Iy nēsəra, pakama ga Baba goro ya àhi ana mis ni ti, tamal tēgəskabá ti nday tēbu àna *sifa ya àndav dāy-dāy do ni àndava. Pakama goro ya nēdēm ni, nēdēm ti akada ga Baba ya àhu nēhi ana mis ni. »

Yezu abari asak ana ndam madəbay naŋ ni

13 Àgəjəni vad bəlaŋ ga mara magray wuməri ga *Pak ti, Yezu àsəra sarta gayəŋ ga masləkana a duniya ba ga moroni afa ga Bəŋani ènjia. Yezu àwaya ndam gayəŋ ya tadəbay naŋ a duniya bu na dal-dal, nahkay ku ka ya ti ara amət ni àmbrəŋ mawayay tay do. ²Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tēbu tēzum zlam ga məlakarawa. Ka sarta gani nani *Seteni àvia majalay ahār ana Zūdas wur ga Simu Iskariyot ga mēsəkumoru Yezu a àndava. ³Yezu ti àsəra Melefit àvia njēda ga məgur zlam a dēk. Àsəra naŋ àsləkabiya afa ge Melefit a, aməngoru afa gani daya. ⁴Àsəra nahkay ti ècikfiŋa kà zlam mēzumani na cəkwač, àzakaba mugudi gayəŋ na mək àzay azana

**12:38 Izayi 53.1.

††12:40 Izayi 6.9-10.

nahaŋ, àwəlvu àna naŋ dərkəd. ⁵Eslini àcahviyu yam e hijid̄ vu, ànjəki ka məbari asak ana ndam madəbay naŋ ni mək atəmadkia yam na ka asak gatay na àna azana ya àwəlvu àna naŋ na.

⁶Àra ènjikia ka Simu Piyer a ga məbari asak na ti, Simu Piyer nakəŋ àhi ahkado :

« Nak ti kabaru asak aw, Bay goro ! »

⁷Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nihi ti ere ye ti nu nagray ni kəsərkaba faŋ do, akəsərkaba ti kama kwa. »

⁸Piyer àhi : « Day-day nàwayay ti nak kàbaru asak do. »

Yezu àhi : « Tamal nàbaruk ndo ni ti nak mis goro do. »

⁹Simu Piyer nakəŋ àhi : « Tamal nahkay ti kàbaru asak ciliŋ ba :

baru ahar akaba ahàr daya, Bay goro ni. »

¹⁰Yezu àhi : « Maslaŋa ya àbara ni ti [abaray asak ciliŋ do ni ti] àbaray vu gayəŋ va do, adaba vu gayəŋ ni dek ègia n̄jəlatana. Lekuləm ti k̄guma n̄jəlatana, ay ti lekuləm dekeni do. »

¹¹Yezu àhi ana tay « Lekuləm dek n̄jəlata do » ni ti adaba àsəra maslaŋa ya ti ara asəku-moru naŋ na àndava.

¹²Yezu nakəŋ àra èndeveriŋa məbari asak ana tay a ti, àzay mugudi gayəŋ ni, àfakabu mək àŋga ka mələŋ ga zlam məzumani na. Eslini àhi ana tay ahkado :

« Ere ye ti n̄gri ana kuli ni ti kəsəruma waw ? »

¹³Lekuləm kəbum kazalum nu “Musi, Bay geli” ti, nani ti jiri gekuli, adaba nu Musi gekuli, nu Bay gekuli ededifŋ.

¹⁴Ay nu Musi gekuli, Bay gekuli ni tekedī nàbaria asak ana kuli a ti, ahàr àdəm e kidifŋ gekuli bu ni ti maslaŋa nahaŋ m̄bari asak ana maslaŋa nahaŋ. Njumki kwa kani, kəgrumoru kama kama.

¹⁵Ere ye ti n̄gri ana kuli kani ni ti n̄dəfik̄i divi ana kuli : grumi ana mis akad̄a goro ya n̄gri ana kuli ni.

¹⁶Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya agri t̄wi ana mis ni ti àtam bay ya ti naŋ agri t̄wi ni do. Maslaŋa ya t̄slər naŋ ni ti àtam bay ya ti àslər naŋ ni do.

¹⁷Nihi kəsəruma nahkay nahəma, grum t̄wi akad̄a ya n̄dəfik̄i ana kuli kani ni. Tamal kəgrum nahkay ti akəmərumbu. »

¹⁸Yezu àhi ana tay keti : « Ma goro ya n̄dəm ni ti n̄dəmki ke kuli, lekuləm dekeni do, adaba n̄səra ndam goro ya n̄daba tay a na. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi :

“Maslaŋa ya ti m̄bu məzumkabu zlam kəlavad̄ani ni àmbatuv̄a ahàr va.”

‡Ahàr àdəm pakama nani agravu kwa.

¹⁹Wudaka ere gani ara agravu ti n̄hiv̄u ana kuli. N̄hiva ana kuli a ti, ka ya ti ere gani amagravu ni ti akəsərumki nu gani, nu n̄bu.

²⁰Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti àgəskabá maslaŋa ya ti n̄slər naŋ na ti àgəskabá nu nuana daya. Maslaŋa ya ti àgəskabá nu a ni ti àgəskabá Bay ya ti àslərb̄iyu nu na daya. »

Yezu adəmki ma ka maslaŋa ya ti ara asəku-moru naŋ ni

(*Meciya* 26.20-25 ; *Mark* 14.17-21 ; *Luk* 22.21-23)

²¹Yezu àra àdəma ma nahkay ti b̄əruv àtikaba. Àdəm : « Nəhi ana kuli nahəma, biliŋ gekuli aməsəku-moru nu. »

²²Ndam madəbay naŋ ni t̄ara t̄icia ma gayəŋ na ti t̄amənjavu e eri vu e eri vu, t̄dəm :

« Àdəmki ma hini ti àki ka way ? »

²³Eslini bələŋ e kidifŋ ga ndam *madəbay Yezu ni bu, naŋ ya ti Yezu awayay naŋ kayani ni, naŋ àbu prid̄ kà gəvay ga Yezu.

²⁴Nahkay Simu Piyer àdad̄i ahàr, awayay ti m̄hindif̄iŋa slimi ga maslaŋa nana kà Yezu a.

²⁵Naŋ ya ti Yezu awayay naŋ kayani ni àra àsəra ere ye ti Piyer awayay ahi na ti, àzoru ahàr gayəŋ gwar ka məb̄əruv ga Yezu mək èhindif̄iŋa kà Yezu a, àhi :

« Maslaŋa gani nani ti way, Bay goro ? »

²⁶Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Maslaŋa ya ti anasaya vaŋgwala, anahəndakiaya eli a, anəvi ni ti, nani naŋ gani. »

Àra àdəma nahkay ti

àhəndakiaya eli a ka vaŋgwala na mək àvi ana Zudas wur ga Simu Iskariyot. ²⁷ Zudas nakəŋ àra àza vaŋgwala na ti *Seteni àhuriviyu huya. Nahkay Yezu àhi : « Təwi gayak ya kara kagraj ni ti gray weceweci. »

²⁸ E kidiŋ gatay ya təzum zlam ni bu ni maslaŋa ya ti àsər Yezu àhi ma gani ana Zudas kamam ni ti àbi, si Zudas Zudasani ciliŋ. ²⁹ Zudas ti naŋ bay mægəsi siŋgu ana tay, nahkay ti mis ndahaŋ e kidiŋ ga ndam mađəbay Yezu ni bu təhi ana ahər bi Yezu àhi ana Zudas mōru məsəkumbiya zlam ga magray wuməri a, ahkay do ni bi àhi mōru məvi zlam ana ndam talaga. ³⁰ Ay Zudas àra àza vaŋgwala na ti àhəraya e mite va huya. Sarta gani nani ti məlavad.

Divi məwəni ga Yezu ya ađəfiki ana ndam gayəŋ ni

³¹ Zudas nakəŋ àra àsləka ti Yezu àhi ana nday ndahaŋ ni ahkado : « Nu *Wur ge Mis nahəma, nihi ti sarta goro ènjia, mis atəsər nu gəđakani, atazləbay nu. Nahkay azuhva nu ti mis atəsər Melefit day naŋ gəđakani, atazləbay naŋ. ³² [Mis atəsər Melefit naŋ gəđakani atazləbay naŋ] nahkay ti, Melefit Melefiteni àna ahər gayəŋ day ara agray ti mis təsər nu Wur ge Mis ti nu gəđakani, ara agray ti təzələbay nu. Ara agray nahkay wudak.

³³ « Bəza goro ni, nara nəmbər bu kuli wudak, sarta goro àvu kay va bi. Anasləka ti, akəđəbum məlaŋ goro. Ay ma goro ya nəhi ana ndam *Zəde ni ti nəhi ana kuli daya : Məlaŋ goro ya anoru ni ti lekulum ekinjumiya koksah. ³⁴ Nihi nahəma nəđəfiki divi məwəni ana kuli, ahər əđəm kəgrum kwa. Divi gani nihi : wayumvu. Nawayay kuli, nahkay ahər əđəm lekulum day wayumvu akada goro ya nəwayay kuli ni. ³⁵ Tamal kawayumvu nahkay ti, mis đek atəsər lekulum ndam mađəbay nu. »

Yezu àhi ana Piyer : « Akəđəm kəsər nu do »

(Meciyu 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Lək 22.31-34)

³⁶ Eslini Simu Piyer àhi ahkado : « Kara kakoru eley, Bay goro ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Məlaŋ goro ya nara nakoru ni ti, kisliki mađəboru nu nihi koksah. Ay kama kama ti akəđəboru nu. » ³⁷ Piyer àhi : « Bay goro, ku takad nu azuhva nak nəŋgu ni nəgəskabu. Nahkay ti nisliki mađəboru kur nihi koksah ti kamam ? » ³⁸ Yezu àhi : « Kəđəm ku takad kur azuhva nu nəŋgu ni kəgəskabu ti eđəđiŋ aw ? Nəhuk nahəma : wudaka agwazl azlah ti akəđəm sak mahkər kəsər nu do timey ! »

Yezu ti naŋ divi ga moroni afa ge Melefit

14 Yezu àhi ma ana ndam mađəbay naŋ ni keti, àhi ana tay ahkado : « Araŋa àhəli ahər ana kuli ba. Fumki ahər ke Melefit ; fumku ahər daya. ² Afa ga Baba goro ti məlaŋ àbiyu kay. Nəhia ana kuli a nakoru nəslamativu məlaŋ ana kuli. Tamal məlaŋ ni aləbiyu bi ti, akal nəhi ana kuli ndo waw ? ³ Ka ya ti anəslamativabiya məlaŋ na ana kuli a ni ti anaŋga afa gekuli a, anəhəloru kuli afa goro, ti lekulum kənjəhadum ka məlaŋ goro ya nanjəhad ni bilegeni. ⁴ Məlaŋ goro ya nakoru ni ti, lekulum kəsəruma divi gana àndava. » ⁵ Tumas àhi : « Bay goro, məlaŋ ya kakoru ni tekeđi məsər do ni ti, məsər divi gani ti ahəmamam ? » ⁶ Yezu àhi ahkado : « Divi, jiri, sifa ti nu gani. Maslaŋa àbi akoru afa ga Baba àna divi nahəŋ bi, si àna nu kwa. ⁷ Tamal kəsəruma nu a ti akal kəsəruma Baba daya. Ay nihi nəŋgu kəsəruma naŋ a, kipuruma naŋ a àndava. »

⁸ Eslini Filip àhi : « Bay goro, đəfiki Bəbuk ana leli ti, nahkay əslia geli a huya. » ⁹ Yezu àhi : « Nihi nəpəsa ak-

aba küli a ti, kësər nu do kekileŋa waw, Filip ? Maslaŋa ya èpia nu a ti èpia Baba. Kèhu nêdfiki Baba ana küli ti kamam ?¹⁰ Nu nèbu akaba Baba akada mis bəlaŋ, Baba day naŋ àbu akaba nu akada mis bəlaŋ ti kəgəskabu do aw ? Ma goro ya nəhi ana küli ni ti nəhi ana küli àna ahàr goro goroani do. Agray tūwi ti Baba naŋ ya àbu akaba nu akada mis bəlaŋani ni sawaŋ. Naŋ àbu agray tūwi ti akada gayaŋ ya awayay ni.¹¹ Gəsumuki ma goro ya nəhi ana küli : “Nu nèbu akaba Baba akada mis bəlaŋ, Baba day naŋ àbu akaba nu akada mis bəlaŋ” ni. Ay ku tamal kəgəsumkabu ma hini ya nəhi ana küli ni do nəŋgu ni, gəsumkabá ma gana azuhva tūwi ya nèbu nagray na.

¹²« Nəhi ana küli nahəma, maslaŋa ya ti àfəkua ahàr a ti amagraŋ tūwi akada goro ya nèbu nagray ni. Maslaŋa gani nani amagraŋ tūwi amatam goro ya nèbu nagray ni, adaba nèbu nasləka nakoru afa ga Baba.¹³ Tamal kəsəruma lekulum ndam goro mək kihindum zlam azuhva nani nahəma, anagraŋ. Anagraŋ nahkay ti adaba nawayay ti mis dek tãzləbay Baba àna tūwi goro ya nagray ni.¹⁴ Nahkay tamal kihindumfua zlam a adaba lekulum ndam goro ti anagraŋ. »

Yezu adəm aməsləribiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayaŋ

¹⁵« Tamal kawayum nu ti akəgrum ere ye ti nəhi ana küli grum ni.¹⁶ Nahkay ti nu anahəŋgalay Baba mək aməsləribiyu Maslaŋa nahaŋ ana küli ga məjənaki küli, ti mănəhad akaba küli ga kaŋgay-kaŋgayani.¹⁷ Naŋ ti Məsuf Jireni. Ndam ga *duniya tislaki məgəskabu naŋ kok-sah, adaba tìpi naŋ do, tèsər naŋ do daya. Ay lekulum ti kəsəruma naŋ a àndava, adaba naŋ àbu akaba küli, aməhuriviyu ana küli a vu vu.¹⁸ Anəm-brəŋ küli ti kīgum bəza kuda do : anəŋgəkia ke küli a.¹⁹ Sarta àvu gūzit ti ndam ga *duniya etipi nu va do,

lekulum ti ekipum nu adaba nu nèbu àna sifa, lekulum day akəlumbu àna sifa.²⁰ Ka fat nani ti akəsərūm nu nèbu akaba Baba akada mis bəlaŋ, lekulum akaba nu, nu day akaba küli akada mis bəlaŋ.²¹ Maslaŋa ya ti ècia ere ye ti nəhi ana küli grum na, àmbrəŋ do agray ni ti, maslaŋa nani ti awayay nu ededif. Tamal mis awayay nu ti, Baba goro amawayay naŋ, nu day anawayay naŋ, anəŋgazlivu aməsər nu. »

²² Eslini Zəd èhindifiŋa ma. (Zəd ti naŋ nani Zədas Iskariyot do.) Àhi : « Bay goro, kədfəm akaŋgazlivu ana leli cilif, kaŋgazlivu ana ndam ga duniya do ni ti ahəmam ? »²³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Tamal mis awayay nu nahəma, aməgəskabu ere ye ti nəhi ana mis tãgray ni. Nahkay ti Baba goro amawayay naŋ, mək leli ata Baba amara afa ga maslaŋa gani nana, amanjəhadkabu akaba naŋ.²⁴ Ay maslaŋa ya ti àwayay nu do ni ti àgəskabu ere ye ti nəhi ana mis tãgray ni do. Ma ya ti nəhi ana küli, kəbum kicūm ni ti ma ga ahàr goro goroani do : ma ga Baba, Bay ya àslərbiyu nu ni.²⁵ Ma hini ti nəhia ana küli a ka ya ti nu nèbu akaba küli na.²⁶ Ay Maslaŋa ya ti Baba aməsləribiyu ana küli ga məjənaki küli ni ti, aməsləribiyu naŋ ti azuhva nu. Maslaŋa nani ti *Məsuf Njəlatani : naŋ gani amac-ahi zlam dek ana küli, mək amagraŋ ti kəsərūmki ka zlam ya nəhi ana küli ni dek.

²⁷« Ere ye ti nəmbribu ana küli ni ti manjəhad sulumani. Anagraŋ ti kãn-jəhadum àna sulumani goro ya nəgri ana küli ni. Nəgri sulum gani nani ana küli ti akada ga ndam ga duniya ya tagray sulum ni do. Aŋgwaz àwər küli ba, araŋa àhəli ahàr ana küli ba.²⁸ Kicūma, nəhi ana küli ahkado : “Nasləka, kələŋ gani anəŋga afa gekuli a.” Tamal kawayum nu ti, nasləka ti akal kəmərūmvu, adaba nakoru afa ga Baba. Baba ti àtam nu.²⁹ Zlam gani ti àgravu faŋ ndo, ay nəhi

ma gani ana kuli kwa nihi ti, adaba nawayay ti ka ya ti amagravu ni ti kâ-fumku ahâr. ³⁰Nihi ti nindeveriŋ ma goro ya nâhi ana kuli ni wudak, adaba bay magədavani ya agur duniya ni naŋ àbu ara. Maslaŋa gani nani ti èsliku do, ³¹ay naŋ àbu ara ti, ti ndam ga duniya têsər nu nawayay Baba akaba têsər nagray ere ye ti Baba àhu nâgray ni. Cikumaba, mæsłekuma ahalay a. »

Yezu azay mazavu ga məŋ ga zlam akaba ahar gani məbalani ni

15 « Məŋ ga zlam edefiŋeni ti nu gani. ¹Bay ya àjav ni ti Baba. ²Ndam goro ti akada ahar ga məŋ ga zlam ni. Tamal ahar gani bəlaŋ èwi bəza do ni ti Baba ekelfiŋa. Ay tamal ahar gani ewi bəza ti Baba aslamalay àna məbafəŋana, awayay ti mîwikivu bəza. ³Ma goro ya nêhi ana kuli ni ti àslamala kuli a, kiguma nɔlatana. ⁴Lekuləm akaba nu ti miŋuma akada mis bəlaŋ a ; nahkay nɔhaduma akaba nu a akada goro ya nanjəhad akaba kuli na. Ahar ga məŋgəhaf ti tamal àfəŋ kà məŋgəhaf ni bi nahəma, ahar gani nani èwi bəza koksah. Lekuləm day tamal kəfum kà nu bi nahəma, akəgrumu təwi koksah.

⁵« Məŋgəhaf ti nu ; lekuləm ti ahar gani. Maslaŋa ya ti naŋ àbu akaba nu, nu day nu nəbu akaba naŋ nahəma, maslaŋa gani nani agru təwi sulumani, naŋ akada ga ahar ga məŋgəhaf ya àfəŋ kà məŋ gani, ewi bəza kay ni. Nədəm nahkay ti adaba tamal nu nəkibu ke kuli bi ti kisləmki magray təwi koksah. ⁶Tamal mis naŋ àbi akaba nu va bi ti, naŋ akada ahar ga məŋgəhaf ya təkelfiŋa tizligoya, ekuli ni. Ahar ga məŋgəhaf nday nani ti taŋgaskabu təbiyu a aku vu, aku azumaba ni. ⁷Tamal lekuləm kəbum akaba nu, kəbum kəgəsəmku ma goro nahəma, hindəm ere ye ti kawayum ni,

nahkay Melefıt aməvi ana kuli. ⁸Ere ye ti agray ti mis tázləbaki Baba goro ni ti nihi : grum təwi kay akada ga ahar ga məŋgəhaf ya ewi bəza kayani ni, nahkay mis təsər lekuləm ndam madəbay nu edefiŋ. ⁹Baba awayay nu, nu day nawayay kuli akada gayəŋ ya awayay nu ni. Nawayay kuli nahkay ti, nɔhaduma akaba nu a. ¹⁰Nu ti nəbu nagray ere ye ti Baba àhu gray ni ; nahkay awayay nu, nu nanjəhad akaba naŋ. Nahkay day tamal lekuləm kəgrum ere ye ti nêhi ana kuli grum ni ti nawayay kuli, kanjəhadum akaba nu.

¹¹« Nêhi ana kuli nahkay ti, nawayay ti kəmərumbu akada goro ya nəmərnu ni. Nawayay ti kəmərumbu dal-dal, ti məmərani gani mîsliva ana kuli a vu va. ¹²Ere ye ti nêhi ana kuli grum ni ti nihi : Wayumbu akada goro ya nawayay kuli ni. ¹³Tamal mis awayay zləbəba gayəŋ, àgəskabá ti tákad naŋ azuhva tay a nahəma, maslaŋa nani ti maslaŋa àbi awayay mis àtam gayəŋ ni bi. ¹⁴Tamal lekuləm kəgrum ere ye ti nêhi ana kuli grum ni ti, lekuləm zləbəba goro. ¹⁵Nəzalay kuli ndam məgru təwi va do, adaba bay magray təwi ti àsər ere ye ti bay ya naŋ agri təwi agray ni do. Nəzalay kuli ti zləbəba goro, adaba nəhia ere ye ti Baba goro àhu na dək ana kuli a. ¹⁶Ŋgay lekuləm kədumaba nu a ti kəhumi ana ahâr ba. Nu nədaba kuli a sawaŋ. Nədaba kuli a ti ga məgrumu təwi nday hini : mara məgru zlam sulumani akada ga ahar ga məŋgəhaf ya ewi bəza sulumani ni. Zlam gani nday nani sulumani ni ti nawayay tiji ba. Nahkay tamal kəsəruma lekuləm ndam goro mək kihindəmfiŋa zlam kà Baba azuhva nani nahəma, Baba aməgri ana kuli. ¹⁷Ere ye ti nêhi ana kuli grum ni ti nihi : Wayumbu. »

¹15:1 Məŋ ga zlam ya Yezu àdəmki ma ni ti *viŋ.

**Ndam ga duniya tizirey Yezu
akaba ndam madəbay naŋ ni**

¹⁸« Tamal ndam ga *duniya təbu tizirey kuli ti, səruma tizirey nu enji gekuli. ¹⁹Tamal lekulum ndam ga duniya ti akal ndam ga duniya tawayay kuli, adaba tawayay ndam gatay. Ay lekulum ti ndam ga duniya do. Nu nədaba kuli a ti nēdekaba kuli akaba ndam ga duniya ; nday gani tizirey kuli ti azuhva nani. ²⁰Sərumki ka ma goro ya nəhi ana kuli : “Maslaŋa ya agri tawi ana mis ni ti àtam bay ya ti naŋ agri tawi ni do” ni. Tamal təgrua daliya ti atəgri daliya ana kuli daya. Tamal təgəsukia ma ti atəgəsiki ma ana kuli daya. ²¹Atəgri zlam nday nani dek ana kuli ti azuhva lekulum ndam goro, adaba təsər Bay ya ti àslərbiyu nu ni do. ²²Tamal nàra ndo, nəhi ma ana tay ndo nahəma, akal nday ndam magudar zlam do. Ay ti nàra, nəhia ma ana tay a, nahkay nday ndam magudar zlam, atətamfəŋa kà seriya koksah.

²³« Maslaŋa ya ti ezirey nu ni ti maslaŋa gani nani ezirey Baba daya. ²⁴Tamal nàgray zlam ya mis tàgray day-day do ni e kidiŋ gatay bu ndo ni ti, akal nday ndam magudar zlam do. Nihiti ti tìpia tawi goro ya nàgray na. Ay ku tìpia nəŋgu ni təbu tizirey nu, təbu tizirey Baba daya. ²⁵Ay agravu nahkay ti, ti pakama ya àbu məbəkiani e *Divi gatay bu ni m̀agravu. Pakama gani nani ti nihiti : “Tizirey nu masakani, day nəgri araŋa ana tay ndo.” ^{§§}

²⁶« Ay Məsuf ge jiri naŋ ya anəs-lərbiyu ana kuli kwa afa ga Baba ni, amara ga məjənaki kuli a. Amasləkabiya kwa afa ga Baba eminjikia ke kuli a ti amagrakua sedi a. ²⁷Lekulum day akə-grumkua sedi a, adaba kwa ka mənjəki ge tawi goro lekulum kəbum akaba nu. »

16 « Nəhi ma gani ana kuli ti adaba nawayay ti kəfumu ahàr, kəm-brəŋum ba. ²Atagaraya kuli a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ba. Ay atəgri ana kuli nahkay ciliŋ do : sarta nahəŋ amara ; ka sarta gani nani ti maslaŋa ya ti amabazl kuli ni ti aməhi ana ahàr agray ere ye ti Melefit awayay ni. ³Atagray nahkay ti adaba təsər Baba do, təsər nu do daya. ⁴Ay nəhi ma gani ana kuli ti, adaba sarta gani eminjia ti akəsərumki ka ma gani, nəhia ana kuli a àndava. Ma gani hini nəhi ana kuli ka mənjəki ge tawi geli ndo, adaba nu nəbu akaba kuli mba. »

Tawi ga Məsuf Njəlatani ya agray ni

⁵Yezu àdəm keti : « Nihiti ti nasləka, nakoru afa ga Bay ya ti àslərbiyu nu ni. Ay “Kəkoru eley” ti maslaŋa àbi ehindifua e kidiŋ gekuli ba bi. ⁶Ma hini ya nəhi ana kuli ni ti àhəlia ahàr ana kuli a. ⁷Ay ma hini ya nəhi ana kuli ni ti ma ge jiri : hojo nasləka, adaba tamal nasləka ndo ni ti, maslaŋa ya ti nədəm anəs-lərbiyu ana kuli ga məjənaki kuli ni ti amara do. Nahkay anasləka ti akəŋgə-tum zlam sulumani, adaba tamal nasləka ti anəs-lərbiyu naŋ ana kuli. ⁸Ka ya ti eminjia ni ti amədəfiaba zlam ana ndam ga *duniya ; zlam gani nani ti ndam ga duniya təsərkaba lala do. Ere ye ti amədəfiaba ana tay a, awayay ti təsərkaba lala ni ti nihiti : zlam magudarani ge mis, jiri ge Melefit, seriya ge Melefit. ⁹Àki ka zlam magudarani ti amədəfiaba ana tay a nday təbu tagudar zlam, təsər do. Zlam gatay ya tagudar ni ti nihiti : təfəku ahàr do. ¹⁰Àki ke jiri ge Melefit ti amədəfiaba ana tay a təsər ma gani do. Ere ye ti adafaki Melefit naŋ jireni ni ti nihiti : nasləka nakoru afa ga Baba, ekipum nu e eri vu va do. ¹¹Àki ka seriya ge Melefit ti amədəfiaba ana tay a təsər

ma gani do. Ere ye ti adəfiki seriya ge Melefít ana tay ni ti nihi : bay magəda-vani ya agur duniya ni ti Melefít àgəsa naṅ àna seriya àndava.

¹² « Zlam àbu kay nawayay nəhikivu ana kuli, ay ti nəhi ana kuli do, adaba kislumki mægəskabani faṅ do. ¹³ Məsuf ge jiri ni eminjia ti amədəfiki divi ge jiri ana kuli, aməhiaba ma gana dek ana kuli a. Ma ya ti aməhi ana kuli ni ti ma ga ahər gayaṅ gayaṅani do ; aməhi ana kuli ti ma ya ti naṅ eci ni ciliṅ. Aməhi ere ye ti amaṅravu ni dek ana kuli daya. ¹⁴ Amadafaki ahəmamam nu gədfakani ni, adaba emici ma goro mək aməhi ma gani ana kuli. ¹⁵ Zlam ga Baba dek ti goro. Nədfəm Məsuf ge jiri ni emici ma goro, aməhi ana kuli ni ti azuhva nani. »

Ndam ga Yezu atəjalay ahər, kələṅ gani atəmərnu

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Kama gəzit ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzit ti ekipəm nu keti. » ¹⁷ Ndam madəbay naṅ ni tàra ticia ma gayaṅ na ti ndahaṅ e kidiṅ gatay bu tədfəm : « Adəm : “Kama gəzit ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzit ti ekipəm nu keti” akaba adəm : “Nasləka nakoru afa ga Baba” ti, adəm nahkay ti ahəmamam ? » ¹⁸ Tədfəm : « Ma gayaṅ ya adəm “Kama gəzit” ni ti awayay adəmvaba mam ? Leli mi-ciaba ma gana do. » ¹⁹ Yezu àra àsəra tawayay tihindifiṅa ma na ti àhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nəhi ana kuli : “Kama gəzit ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzit ti ekipəm nu keti” ni ti, kəbum kazlapumki e kidiṅ gekuli bu. ²⁰ Nəhi ana kuli nahəma, lekulum ti ekitəwum, akandavum kuḍa, ay ndam ga *duniya ti ni atəmərnu. Akəgrum daliya, ay daliya gekuli ni amandav, mək akəmərnu. »

²¹ « Nazay mazavu gani : akəgrum daliya akada ga wal a huḍ awayay ewi wur ni. Wal ni agray daliya adaba sarta gayaṅ enjia. Emiweya wur na ti àjalaki

ahər ka daliya gayaṅ ya àgray ni va do ; amərnu adaba eweya mis a duniya va. ²² Nihi ti lekulum day kəbum kəgrum daliya nahkay. Ay enipi kuli keti : ka sarta gani nani ti akəmərnu ; maslaṅa àbi amacafəṅa kuli kà məmərnu nana bi.

²³ « Ka fat gani nani ti pakama àbi ekihindəmfua bi. Nəhi ana kuli nahəma, tamal kəsəruma lekulum ndam goro a mək kihindəmfia zlam kà Baba azuhva nani nahəma, Baba aməvi ana kuli. ²⁴ Kekileṅa ka ya ti kihindəmfia zlam kà Baba ni ti ŋgay lekulum ndam goro ti kəhumi faṅ ndo. Hindəmfia ; tamal kihindəmfia nahkay ti akəṅgətum mək akəmərnu dal-dal, araṅa amacafəṅa kuli kà məmərnu do. »

Yezu èyefiṅa kà duniya àndava

²⁵ « Nəhi ma gani dek ana kuli ti àna ma *gozogul. Ay sarta àbu ara ti anəhi ma ana kuli nahkay va do. Ka sarta gani nani ti anədəmki ma ka Baba vay-vay. ²⁶ Ka fat nani ti ekihindəmfia zlam kà Baba adaba lekulum ndam goro. Ŋgay anahəṅgali naṅ ana kuli ti nədfəm do, ²⁷ adaba naṅ naṅani àna ahər gayaṅ awayay kuli. Awayay kuli ti adaba lekulum kəbum kawayayum nu, kəgəsumkabá nàsləkabiya afa gayaṅ a. ²⁸ Edfediṅ nàsləkabiya afa ga Baba, nàra a duniya va, ay nihi ti nasləka a duniya ba, naṅgoru afa ga Baba. »

²⁹ Eslini ndam madəbay naṅ ni təhi ahkado : « Nihi kəbu kazlapi ana leli vay-vay, kəhi ma gozogul ana leli va do. ³⁰ Nihi ti məsəra nak kəsəra zlam a dek, nahkay ahər adəm mihindifuka ma do, adaba kəsəra ere ye ti mawayay məhuk na àndava. Ègia nahkay ti leli məfəkuk ahər, mægəskabá kàsləkabiya afa ge Melefít a. » ³¹ Yezu àhi ana tay : « Nihi ti kəfumku ahər edediṅ aw ? ³² Sarta amara, nihi ti enjia àndava : ka sarta gani nani ti ekidənu kway-kwayay, ku way way

do amasləka zlam gayəŋ a ; lekələm dek akəmbumbu nu, nu bələŋ ka ahàr goro. Ay ti nu bələŋ ka ahàr goro do, adəba Baba naŋ àbu akaba nu. ³³Nəhi ma gani hini ana kuli ti, nawayay ti araŋa àhəli ahàr ana kuli ba, adəba lekələm kəbum akaba nu akada mis bələŋ. Nihi a duniya bu ni ti atəgri daliya ana kuli, ay zum njəda, adəba nu ti nəyefiŋa kà duniya àndava. »

Yezu ahəŋgali Melefit ana ndam madəbay naŋ ni

17 Yezu àra adəma ma nana nahkay ti àmənjouru e melefit vu, adəm : « Bəba goro ni, sarta ènjia. Gray ti mis dek təsər Wur gayak ti naŋ gədakani ; nahkay ti atəsər nak gədakani azuhva Wur gayak ni. ²Kəvia njəda ana Wur gayak ga məgur mis a dek, ti məvi *sifa ya àndav day-day do ni ana nday ya ti kəbi tay a ahar vu ni dek. ³Sifa ya àndav day-day do ni ti nihi : təsər kur, nak bələŋ, nak Melefit edefiŋ edefiŋeni, təsər Yezu *Krist naŋ ya kəs-lərbuyu ni daya. ⁴Nəgra təwi ya kəhu nəgray ka had na dek àndava ; təwi goro gani nani adəfikia ana mis a nak gədakana. ⁵Ahaslani wudaka kəgraya mələŋ a nahəma, nu nəbu akaba kur a mələŋ gədakani masladani bu : nihi day həŋguriyu nu a mələŋ gani nani vu keti ti. ⁶Kadaba mis a duniya ba, kəbua tay a ahàr va. Nihi ti nədəfikia kur ana tay a, təsəra kur a àndava. Ahaslani ti nday a ahar bu afa gayak, ay nihi ti kəbua tay a ahar va, mək təgəsukkia ma. ⁷Nihi ti təsəra zlam ya nu nəbu àna naŋ ni dek ti nak kəbu tay a ahar vu edefiŋ, ⁸adəba nəhia pakama gayak ya kəhu nəhi ana tay na dek ana tay a. Pakama gayak gani nani ti təgəskabá : təsəra nəsləkabiya ti afa gayak, əslərbuyu nu ti nak edefiŋ.

⁹« Nahəŋgali kur ana tay. Nəhəŋgali kur ana mis ga *duniya do, nahəŋgali kur ana ndam ya ti kəbu tay a ahar vu ni

ciliŋ, adəba nday ti ndam gayak. ¹⁰Zlam goro dek ti gayak, zlam gayak dek day goro ; nahkay mis təsəra nu gədakani azuhva nday ya ti kəbu tay a ahar vu na.

¹¹Kama kama ti nu anələbi a duniya bu bi, anasləka anoru afa gayak, ay nday ti atanjəhad a duniya ni bu. Bəba goro ni, nak njələta ; fi ahàr ana tay àna njəda gayak. Njəda gani nani ti nak kəvu. Fi ahàr ana tay ti tiŋi akada mis bələŋ akada geli ata nak leli məbu bələŋani ni. ¹²Kəvua njəda gayak a ; nahkay ka ya ti nəbu akaba tay ni ti, nəfia ahàr ana tay àna njəda gani nana. Nəbia slimi ana tay a, ku mis bələŋ gatay èji ndo, si maslaŋa ya ti ahàr adəm ejiji ni kwa. Gayəŋ ya èjiji ni ti, ti pakama ya àbu məbəkiani a Wakita gayak ni bu ni məgravu.

¹³« Nihi ti nasləka nakoru afa gayak. Nu nəbu nəhuk ma hini a duniya bu ni ti, nawayay ti nday təmərnu dal-dal azuhva nu, ti məmərani gani mīsliva ana tay a vu va. ¹⁴Nəhia pakama gayak a dek ana tay a mək təgəskabá. Nahkay ndam ga duniya təbu tizirey tay adəba nday ndam ga duniya do, akada goro ya nu mis ga duniya do ni. ¹⁵Nəhəŋgalay kur ti ga məhələba tay a duniya ba do. Nəhəŋgalay kur ti, ti kəhəŋgafəŋa tay kə *Seteni a. ¹⁶Nday ti ndam ga duniya do, akada goro ya nu mis ga duniya do ni. ¹⁷Gray ti tiŋi ndam gayak *njələtani àna jiri gayak. Jiri gayak ti ma ge jiri ya nəhi ana tay ni. ¹⁸Nak kəs-lərbuyu nu a duniya vu, nahkay nu day nəsləroru tay a duniya vu. ¹⁹Nu mis gayak njələtani, nahkay nday day etigi ndam gayak njələtani. Tiŋi ndam gayak njələtani ti àna pakama gayak jireni ya nəhi ana tay ni.

²⁰« Nəhəŋgali kur ana tay ciliŋ do ; nahəŋgali kur ana nday ya ti atəgəskabu pakama gatay ya atəhi ana tay ni, mək atəfəku ahàr ni daya. ²¹Bəba goro ni, nawayay ti mis ya təfəku ahàr ni dek tiŋi akada mis bələŋ, akada nak kəbu akaba nu, nu day nəbu akaba kur akada mis

bəlañ ni. Nawayay ti nday day tigi akaba leli akada mis bəlañ ; nahkay ti ndam ga duniya atəsər nak kəslərbiyu nu. ²² Nak kəgray ti mis dek təsər nu gəđakani ; nahkay nu day nəgray ti mis təsər ndam ya tadəbay nu ni nday gəđakani akada goro ni. Nəgray nahkay ti, nawayay ti tigi akada mis bəlañ akada geli ya leli məbu bəlañani ni. ²³ Nu ti nəbu akaba tay akada mis bəlañ ; nak day kəbu akaba nu akada mis bəlañ. Azuhva nani nday day etigi bəlañani akada geli ni. Etigia bəlañana ti ndam ga duniya atəsər nak kəslərbiyu nu, kawayay tay akada gayak ya ti kawayay nu ni.

²⁴ « Bəba goro ni, nawayay ti ndam ya kəbu tay a ahar vu ni ti nday day tōru ka məlañ goro ya nəbiyu ni. Nawayay ti tīpi nu, nu gəđakani azuhva njəđa gayak ya kəvu ni. Kəvu njəđa gani nani ti adəba kwa kəgraya məlañ a fañ ndo kəwaya nu a. ²⁵ Bəba goro ni, nak jireni. Ku tamal ndam ga duniya təsər kur do nəngu ni, nu nəsəra kur a ; ndam goro day təsəra nak kəslərbiyu nu. ²⁶ Nəđəfikia njəđa gayak ana tay a, anəđəfikioru ana tay anəmbəreñ do. Nawayay ti tawayavu akada gayak ya kawayay nu ni ; nahkay ananjəhad akaba tay akada mis bəlañ. »

Gəđakani ga ndam Zude təgəs Yezu

(*Meciyu 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Luk 22.47-53*)

18 Yezu əra əđəma ma na nahkay ti təsləka, tōru akaba ndam mədəbay nañ ni ke ledi ga zalaka ya təzalay Sedron ni. Eslini ti dini nahañ əbu, təhuriyu. ² Ay ti Zudas nañ ya ti ara asəkumoru nañ ni əsəra məlañ gani nana, adəba kəlavad ata Yezu təbu təcəkalavu akaba ndam mədəbay nañ ni eslini. ³ Zudas nakəñ ədi kama ana ndam slewja akaba ana nday ya ti tajəgay *ahay gəđakani ge Melefit ni. Ndam slewja gani nani ti gəđakani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni

təcəkalavu akaba ndam *Feriziyəñ mək təsləroru tay. Tōru ti əna zlam ahar gatay, təhəla cəngel akaba vala-vala a ahar va daya. ⁴ Yezu əsəra ere ye ti aməgrakivu na, nahkay nday nakəñ tōru tınjua wudak ti, əngwivabiyu ana tay a ma vu mək əhi ana tay ahkado : « Kəđəbum way ? » ⁵ Təhi ahkado : « Mədəbay Yezu zal Nazaret ni. » Nañ nakəñ əhi ana tay : « Nu gani, nu hi. » Zudas nañ ya ara asəkumoru Yezu ni nañ əkibu ka tay. ⁶ Yezu əra əđəma « Nu gani, nu hi » ti təngoru aləñ-aləñ, tədəd ka had. ⁷ Yezu əhi ana tay keti : « Kəđəbum way ? » Təhi ahkado : « Mədəbay Yezu zal Nazaret ni. » ⁸ Eslini Yezu əhi ana tay : « Nəhia ana kəli a “Nu gani, nu hi” a timey ! Tamal kəđəbum ti nu nahəma, mbrəñum ndam goro hini təsləka. »

⁹ Ədəm nahkay ti, ti ma ya ti əhi ana Bəñani : « Bəba, ndam ya ti kəbu tay a ahar vu ni ku mis bəlañ gatay əjifua ndo » ni məgravu. ¹⁰ Maslalam əfəñ ka Simu Piyer ; Simu Piyer nakəñ əradəya fətah mək əsi ana bay məgri təwi ana gəđakani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni, əsifəña slimi ga ahar ga dəf a həndəf. Bay məgray təwi nani ti slimi gani Malkus. ¹¹ Ay ti Yezu əhi ana Piyer : « Hənguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Baba ədəm anəkakay daliya, ay ti kəhi ana ahər nəcəkay ba waw ? »

Gəđakani ga ndam Zude takoru əna Yezu kə meleher ga Anna

¹² Eslini ndam slewja akaba gəđakani gatay ni akaba ndam *Zude ya tajəgay *ahay gəđakani ge Melefit ni təgəs Yezu, təwəlikabu ahar. ¹³ Təra təwəlikabə ahar na ti təzoru nañ afa ga Anna. Anna ti medim ga Kayif. Ka sarta gani nani ti Kayif gəđakani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit. ¹⁴ Maslaña ya əhi ana ndam Zude : « Hojo mis bəlañ

mâmæt azuhva mis dek » ni ti, Kayif gani nani.

Piyer adəm naņ àsər Yezu do

(*Meciyu 26.69-70 ; Mark 14.66-68 ; Lük 22.55-57*)

¹⁵ Simu Piyer nday ata maslaņa nahaņ ya naņ day adəbay Yezu ni tādəboru Yezu. Bay madəbay Yezu nani ti gəđakani ga ndam *maņgalabakabu mis akaba Melefit ni àsəra naņ a lala. Nahkay təhuriyu ka ahar bəlaņ akaba Yezu a dalaka ga ahay ga gəđakani ga ndam maņgalabakabu mis akaba Melefit ni vu. ¹⁶ Ay ti Piyer əhuriyu ndo, əcik kà mahay. Eslini bay madəbay Yezu ya ti gəđakani ga ndam maņgalabakabu mis akaba Melefit àsəra naņ a lala ni əhərkiaya ka wal ya ajəgay mahay na, əhi ma mək əziyu Piyer a dalaka ga ahay ni vu. ¹⁷ Wal ya ti ajəgay mahay ni əhi ana Piyer ahkado : « Nak day bəlaņ ga ndam madəbay maslaņa nani ni do waw ? » Eslini Piyer əhi : « Aha, nu bay madəbay naņ do. »

¹⁸ Ndam ya tagray tūwi eslini ni akaba nday ya ti tajəgay *ahay gəđakani ge Melefit ni aməd awər tay, tēbefta aku a tēbu tənjafeņ. Piyer day ərəkivoru ka tay ənjafeņ bilegeni.

Anna ehindifiņa ma kà Yezu a

(*Meciyu 26.59-66 ; Mark 14.55-64 ; Lük 22.66-71*)

¹⁹ Eslini gəđakani ga ndam *maņgalabakabu mis akaba Melefit ni ehindifiņa ma kà Yezu a, əhi ahkado : « Ndam madəbay kur ti ndamam ? Kacahi mam ana mis ni mam ? » ²⁰ Yezu əhəņgrifeņ, əhi : « Nəhia ma ana mis a dek vayvay. Kəlavad nəbu nəcahi zlam ana tay a ahay ga *mahəņgalavù Melefit bu akaba a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, ka məlaņ ya ndam *Zude dek təcakalavu ni. Ma ya ti nədəm akal-akal ni ti əbi. ²¹ Kihindifua ma ti kamam ? Hindi

ma goro ti afa ga ndam ya ti nəhi ma ana tay ni. Nday ti təsəra ere ye ti nədəm na. »

²² Yezu əra adəma nahkay ti bəlaņ ga ndam ya tajəgay ahay gəđakani ge Melefit ni ədi barva kəba mək əhi : « Təhəņgrifeņ kà ma ana gəđakani ga ndam *maņgalabakabu mis akaba Melefit ti nahkay aw ? » ²³ Yezu əhəņgrifeņ, əhi : « Tamal nəgudara ma ti dafaya ma ya ti nəgudar na. Ay tamal ma goro ya nədəm ni ma ge jiri ti kədu barva ti kamam ? » ²⁴ Kəlaņ gani Anna adəm təzoru naņ afa ga Kayif gəđakani ga ndam maņgalabakabu mis akaba Melefit ni. Nahkay təzoru naņ ahar məwəlikabani afa ga Kayif nakəņ.

Piyer adəm keti naņ àsər Yezu do

(*Meciyu 26.71-75 ; Mark 14.69-72 ; Lük 22.58-62*)

²⁵ Ka ya ti Simu Piyer naņ əbu anjafeņ ka aku ni kekileņa ni ti təhi ahkado : « Nak day bəlaņ ga ndam madəbay maslaņa hini do waw ? » Ay ti Piyer adəm : « Aha, nəbi nadəbay naņ bi. » ²⁶ Zal nahaņ naņ əbu eslini, naņ bay məgri tūwi ana gəđakani ga ndam *maņgalabakabu mis akaba Melefit ni. Maslaņa gani nani ti Piyer əsifeņa slimi a ti ana mis ge dini gayəņ. Maslaņa nani əhi ana Piyer ahkado : « Nipi kur kwa enekwiņ e dini bu ata naņ ti nak timey. » ²⁷ Ay ti Piyer adəm keti : « Aha, nu do. » Eslini agwazl əzlah huya.

Yezu naņ əbu kè meleher ge Pilet bay ga ndam Rom ni

(*Meciyu 27.1-2, 11-14 ; Mark 15.1-5 ; Lük 23.1-5*)

²⁸ Du əna zuzəeni nahəma, ndam *Zude təzay Yezu afa ga Kayif, tōru əna naņ afa ge Pilet bay ga ndam *Rom ya aņur had *Zude ni. Ay tōru tinjua əna naņ a ti ndam Zude təwayay məhuriyani a ahay vu afa ga bay ni ndo. Adaba

tamal t huriya ti tigi nday nj lata do, t s-
liki m zum zlam ga wum ri ga *Pak ni
do. ²⁹ Nahkay bay *Pilet nak nj  h rki-
aya ka tay e mite va,  hi ana tay ahkado :
« K b hadumki mirdim ka masla a hini
ti  gudar mam ? » ³⁰ T h ngrif nj, t hi :
« Tamal ti  gudar zlam ndo ni ti akal
m z biyu na  afa gayak ndo. » ³¹ Nday
nak nj t ra t d ma nahkay ti Pilet  hi
ana tay ahkado : « Zuma na  a, lekul m
lekulumeni grumf nja seriya, akad a ge
seriya gekul  ya k grum na. » Ndam
Zude ni t h ngrif nj, t hi : « Leli nah ma,
seriya ga makad mis ti t vi divi gani ana
leli ga magrani ndo. » ³² T d m nahkay
ti, ti ma ga Yezu ya  d m amara m m t
nahkay ni ti m gravu.

³³ Eslini Pilet  ngoru a ahay vu,  za-
lay Yezu,  hindifi a ma,  hi : « Nak ti
bay ga ndam Zude edefinj aw ? » ³⁴ Yezu
 h ngrif nj,  hi : « Nak nakani k jalay
t k, day ti mis t huk aw ? » ³⁵ Pilet  hi :
« Nu zal Zude aw ? T z biyu kur afa
goro ti ndam jiba gayak gayakani akaba
g d kani gekul  ga ndam *man galabak-
abu mis akaba Melefiti ni do waw ? K gu-
dar mam ? » ³⁶ Yezu  h ngrif nj,  hi :
« Nu bay, ay bay goro ti ga duniya hini
do. Tamal bay goro ni ga duniya hini
ti, akal ndam goro t kadva akaba ndam
ya t g si nu ana ndam Zude na. Ay ti
t gray nahkay ndo, adaba bay goro ni ga
duniya hini do. » ³⁷ Pilet  h ngrif nj,  hi :
« K d m nahkay ti nak bay edefinj aw ? »
Yezu  h ngrif nj,  hi : « Nak k d m. Nu
ti n ra a duniya va, t wi nu ti, ti n hi ma
ge jiri ana mis. Ku way way do na  mis
ge jiri ti abi slimi ana ma goro ya n d m
ni. » ³⁸ Eslini Pilet  hi ahkado : « Jiri ti
m nj ga mam jikerj mam ? »

T d m seriya  g sa Yezu a, si takad na  kwa

(Meci u 27.15-31 ; Mark
15.6-20 ; Luk 23.13-25)

Pilet nak nj  ra  hia ma ana Yezu a
nahkay ti  h rkiaya ka ndam Zude na e
mite va keti.  hi ana tay ahkado : « Nu
ti n di ah r ana zlam magudarani gayan
ndo simiteni. ³⁹ Ay k s ruma kilevi a
wum ri ga *Pak bu ni ti n bu n fiaya
zal dan ay ana kul  a b lanj. Nihi ti
kawayum n fiaya bay ga ndam *Zude na
ana kul  a waw ? » ⁴⁰ Nday nak nj t ra
ticia ma ge Pilet na ti t zlah kay kay,
t d m : « K faya masla a nana ba, faya
Barabas a sawanj ! » Barabas gani nani ti
zal abra,  bazla mis a.

19 Eslini Pilet  hi ana ndam slewja
gayan t zay Yezu, t zlab na   na
kurupu. ² T ra t zlab na  a ti ndam
slewja ni t slapaya adak a hindigil-
hindigil m k t fiviyyu a ah r vu akad a
ga jaku ni. T fikabu mugudi ndizeni ga
bay daya. ³ T ra t b kia zlam nday nana
nahkay ti t h daf njbiyyu, t hi ahkado :
« M gruk sa, bay ga ndam *Zude ! » Nday
nak nj t ra t hia ma nahkay ti t si barva
k ba k ba.

⁴ Eslini Pilet  h rkiaya ka ndam Zude
na e mite va keti,  hi ana tay : « Nihi
nah ma, nara n zibiyu na  ana kul  e
mite vu, ti k s rum n ng t zlam magu-
darani gayan ga m w lki na  di ndo. »
⁵ M k Yezu nak nj  haraya e mite va  na
adak ya ka ah r na akaba  na mugudi
ndizeni ya t fikabu na. Yezu  ra  haraya
ti Pilet  hi ana tay : « Masla a nak nj
na  hi. » ⁶ G d kani ga ndam *man-
galabakabu mis akaba Melefiti ni akaba
ndam gatay ni t ra tipia Yezu a ti t -
zlah kay kay, t d m : « *Darf nj na  k 
t ndal ! Darf nj na  k  t ndal ! » Pilet
 hi ana tay ahkado : « Lekul m lekul -
meni zuma na  a ti k darumf nj ka t n-
dal gani. Nu ti n ng t zlam magudarani

gayaŋ ga mawəlki naŋ di ndo. »⁷ Ndam Zude ni tēhəŋgrifəŋ, tēhi : « Melefit àvia divi ana leli ndam Zude a, ahàr àdəm tákad naŋ, adaba azay ahàr gayaŋ àdəm naŋ Wur ge Melefit. »⁸ Pilet àra ècia ma gatay na ti àgra aŋgwaz a dal-dal, ⁹ aŋgwiyu a ahay vu keti, àhi ana Yezu : « Nak kàsləkabiya ti eley ? » Ay ti Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. ¹⁰ Pilet àhi : « Kəhu ma do ? Nisliki məmbrəŋ kur, nisliki *madarfəŋ kur kà təndal ti kəsər do waw ? »¹¹ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kisliki məgru arəŋa do, si tamal Melefit àvuka divi gana kwa. Nahkay ti maslaŋa ya ti àgəsukbiyu nu ni àgudara zlam a àtama gayak na. »

¹² Yezu àra àdəma nahkay ti Pilet nakəŋ àdəbay divi ga məmbrəŋ naŋ. Ay ndam Zude ni təzlah, tēhi : « Tamal kəmbərəŋa maslaŋa hina ti kədəfakia kawayay *Sezar do, adaba ku way way do azay ahàr gayaŋ adəm naŋ bay ti maslaŋa gani nani ezirey Sezar. »¹³ Pilet nakəŋ àra ècia ma ge mis na ti àzəbiyu Yezu e mite vu mək ànjəhad ka mələŋ magray seriya ni. Mələŋ gani nani ti maslamalani lala àna akur, təzalay àna ma *Hebri ti « Gabata. »

¹⁴ Vad gani nani ti vad ga maslamalakabu zlam ga wuməri ga *Pak ; fat agray wis wudak. Pilet nakəŋ àhi ana ndam Zude ni ahkado : « Bay gekuli nihi. »¹⁵ Nday nakəŋ tàra ticia nahkay ti təzlah, tədəm : « Kadà, kadà, darfəŋ naŋ kà təndal ! » Eslini Pilet àhi ana tay ahkado : « Nàdarfəŋ bay gekuli ni kà təndal aw ? » Gədəfakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tēhəŋgrifəŋ, tēhi : « Bay geli nahaŋ àbi, si Sezar kwa. »¹⁶ Pilet àra ècia ma na nahkay ti àvi divi ana ndam slewja gayaŋ ga madarfəŋ Yezu kà təndal. Nahkay nday nakəŋ təzay Yezu, təs-ləka àna naŋ a.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal

(Meciyu 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Lük 23.26-43)

¹⁷ Ka ya ti tēbu takoru ni ti Yezu azay təndal ya ti takoru *tadarfəŋ naŋ ni àna ahar gayaŋ gayaŋani. Təhəraya a kəsa ni ba, tōru ka mələŋ nahaŋ ; mələŋ gani nani ti təzalay « Mələŋ ga Aslat ga Ahàr » ; àna ma *Hebri ti təzalay « Golgota. »¹⁸ Tōru tijnjua eslina ti *tadarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tadarfəŋa mis ndahaŋ a cū kà təndal ndahaŋ a daya : Yezu ti naŋ e kidifŋ gatay bu.

¹⁹ Pilet àdəm tēbəkì ma ka pələŋgaf, tadarfəŋiyu kà təndal ga Yezu ni ti mis tijnjey, tēsər. Ma gani ya ti tēbəkì ni nahkay hi : « Yezu, zal Nazaret, Bay ga ndam *Zude. »²⁰ Ma gani nani ti tēbəkì àna ma Hebri, àna ma Rom akaba àna ma Gres. Ndam Zude kay tijnjega ma gana, adaba mələŋ ya ti tadarfəŋ Yezu kà təndal ni cifa akaba kəsa. ²¹ Gədəfakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tàra ticia ma gana ti tēhi ana Pilet ahkado : « “Naŋ Bay ga ndam Zude” ti kēbəkì ba. Ŋgulum bəkì : “Maslaŋa hini àdəm naŋ Bay ga ndam Zude” sawaŋ. »²² Ay Pilet nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti nēbəkì ni ti mən-jəhad nahkay. »

²³ Ndam slewja ni tàra tadarfəŋa Yezu kà təndal na ti, tēhəl azana gayaŋ ni, tēdekaba mələŋ faf, ku way way do e kidifŋ gatay bu aŋgata bəlaŋ. Tàza endəwi gayaŋ a daya ; endəwi gani nani ti mədəməkani àfəŋ bi, tələmaya zəbalana. ²⁴ Nahkay ndam slewja ni təzlapay e kidifŋ gatay bu, tədəm : « Mēguzleh endəwi hini ba ; ŋgulum məgrumki ca-ca ti mēsər way azum way. » Ndam slewja ni təgray nahkay ti, zlam ya àbu mēbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni àgravu. Pakama gani nani ti nihi : « Tēdekaba azana goro na e kidifŋ gatay ba,

mæk tàgrakia ca-ca ke endūwi goro a.* »

Ndam slewja ni tàgray akada nani gani edefin.

²⁵ Kà gəvay ga təndal ya ti tàdarfəŋ Yezu ni ti wál ndahaŋ təbu micikeni. Wál nday nani ti nday hi : məŋ ga Yezu, wur ga məŋ ga mənani, Mari wal ga Kəlopas akaba Mari ga kəsa Magədala. ²⁶ Bay madəbay Yezu ya Yezu awayay naŋ kayani ni naŋ əbu kà gəvay ga məŋ ga Yezu daya. Yezu àra əpia tay a ti àhi ana mənani ni ahkado : « Mma, wur gayak ti naŋ hini. » ²⁷ Àra àhia ma ana mənana nahkay ti àhi ana bay madəbay naŋ ni ahkado : « Muk ti naŋ hini. » Kwa ka fat nani bay madəbay Yezu ni àzoru məŋ ga Yezu ni afa gayaŋ ti mənəhadada afa gayaŋ a.

Yezu amət

(Meciyu 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Luk 23.44-49)

²⁸ Yezu àsəra àgra tūwi gayaŋ na dek àndava. Àra àsəra nahkay ti àdəm ahkado : « Yam àkada nu a. » Àdəm nahkay ti, ti zlam ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni mągravu. ^{†29} Mandaray nahaŋ əbu eslini mafəkadani akaba zum cecəwekeni. Tàra tici ma ga Yezu na ti tàzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, tətəliyu a zum ni vu, tàbahki ka aday mæk tətəlikabiyu kà pakama ana Yezu. ³⁰ Yezu àra àcaka zum cecəwekeni na ti àdəm ahkado : « Tūwi goro dek àgrava àndava. » Àra àdəma nahkay ti àzəgad ahàr gəzak mæk àmət.

Zal slewja nahaŋ àtəhad Yezu àna awasl

³¹ Vad gani nani ti hajəŋ gani vad məpəsabana, nahkay mis təbu təslamalavu. Vad məpəsabana gani nani ti àtama vad məpəsabana ndahaŋ na, nahkay ndam *Zude tawayay ti kisim ge mis ya ti *tàdarfəŋ tay kà təndal ni tənəhadfəŋiyu kà təndal ni a vad məpəsabana ba ba. Nahkay tōru afa ge Pilet, təhi ahàr àdəm tēhebi asak ana tay ti təmət weceweci, tēhəlfəŋa tay kà təndal na. ³² Nahkay Pilet àsləroru ndam slewja gayaŋ. Tàra tinja ti tēhebi asak ni ana mis bəlaŋ gani ya tàdarfəŋ naŋ kà təndal akaba Yezu ni, mæk tēhebi ana naŋ ye cū ni. ³³ Tàra tərəkia ka Yezu a, tawayay tehebi asak ti tēdi ahàr naŋ məmətani àndava, nahkay ti tēhebi asak ni ndo. ³⁴ Ay bəlaŋ e kidin ga ndam slewja ni bu àtəhad Yezu àna awasl a jamaŋgay vu gək. Àra àtəhad naŋ a ti mimiz àŋgəzaya hūya, yam day àŋgəzaya. ³⁵ Àgrakia sedi ka zlam gani nana ti, maslaŋa ya əpia ni. Àgrakia sedi a, pakama gayaŋ ya ti àdəm ni ti jiri edefin. Naŋ day àsəra pakama gayaŋ ya àdəm ni jiri edefin. Àdəm nahkay ti awayay ti lekuləm day kəgəsumkabu pakama gani, kəfumki ahàr ka Yezu. ³⁶ Zlam gani nani àgravu ti, ti zlam ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni mągravu. Pakama gani nani ti nihi : « Ku aslat ga vu gayaŋ tekedfi etehəf do.† » ³⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi keti : « Ndam ya ti tətəhad mis ni atamənjələŋ ka maslaŋa ya ti nday tətəhad ni.¶ » Pakama gani nani day àgrava.

*19:24 Limis 22.19.

†19:28 Mənjay Limis 69.22.

‡19:36 Mənjay Mahərana 12.46 ; Macalani 9.12 ; Limis 34.21.

¶19:37 Zakari 12.10.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviñ vu

(*Meciyu 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Lük 23.50-56*)

³⁸ Zal nahañ àbu slimi gani Züzef, nañ ga kəsa Erimete. Nañ ti bay mađəbay Yezu, ay adəbay nañ akal-akal adəba aŋgwaz awərfəña nañ kà ndam *Zude a. Yezu àra àməta ti Züzef nakəñ òru afa ge Pilet, èhindifiña divi ga mazay kisim ga Yezu na, mək Pilet àvi divi gani. Nahkay òru àzay kisim ga Yezu ni. ³⁹ Nikodem day òra ka mələñ gana. Nikodem ti nañ ya ti a vad nahañ àrəkioru ka Yezu ga məlavaf ni. Òru ti, àzay haf mebedeni gərgəri cə, bələñ gani təzalay mir, nahañ ti ni eləwes, àgray kilu kru kru mahkər. Haf gani nani ti mizi gani àbəlay. ⁴⁰ Tàra təzaya kisim na ti ata Züzef nday ata Nikodem nakəñ tütədey àna gabaga ; ka ya ti təbu tütədey nahəma, təbəki haf ni ke kisim ni hi hi. Wudaka ndam Zude tili mis ti tagray nahkay day. ⁴¹ Kà gəvay ga mələñ ya *tədarfəñ Yezu kà tən-dal ni ti dini nahañ àbu eslini. E dini gani nani bu ni ti mindiviñ nahañ àvu, tili nihi guhwa təfiyu kisim ga maslaña fañ ndo. ⁴² Ka fat nani ti ndam Zude təbu təslamalavu ga vad *məpəsabana, nahkay ata Züzef nday ata Nikodem nakəñ təfiyu Yezu e mindiviñ nani vu, adəba mindiviñ ni driñ do.

Ndam mađəbay Yezu takoru kə mindiviñ

(*Meciyu 28.1-8 ; Mark 16.1-8 ; Lük 24.1-12*)

20 Də ge miledə àna zuzəeni a vad ye enjenjeni ga gosku nahəma, Mari ga kəsa Magədala òru ke mindiviñ ni. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mindiviñ ni bəña, èpi belim ni àləñ ana mindiviñ ni bi. ² Nañ nakəñ àra èpia belim ni àləñ bi nahkay ti àcuhwakibiyu ka Simu Piyer nday ata bay mađəbay Yezu ya Yezu awayay nañ kay ni, àhi ana tay

ahkado : « Ndamaña təzaba Bay geli na e mindiviñ ni ba, məsər mələñ ya təfəkaf ni do. »

³ Ata Piyer nday ata bay mađəbay Yezu nahañ ni tàra ticia nahkay nahəma, təsləka təzay divi ga moroni ke mindiviñ ni. ⁴ Nday cəeni tacuhworu, ay bay mađəbay Yezu nahañ ni àcuhway àtam Piyer, ènjiyu ke mindiviñ ni enji gayañ. ⁵ Òru ènjua ti àndəhad ahàr, àmənjiyu e mindiviñ ni vu, èpi gabaga ni mabəhadani ciliñ, ay ti àhuriyu ndo. ⁶ Kələñ gani Simu Piyer ti ni òru ènjua ke mindiviñ na ti àhuriyu huya, èpi gabaga ni mabəhadani duca, ⁷ azana ya ti tütədi ahàr ana Yezu àna nañ ni day mifedek-abani ka mələñ nahañ, mabəhadani akaba gabaga ni do. ⁸ Eslini bay mađəbay Yezu nahañ ya ènjiyu ke mindiviñ enji ge Piyer ni àhuriyu bilegeni. Àra àhuriya ti èpi zlam ya ti àgravu ni, àsəra Yezu àŋgaba e kisim ba. ⁹ Àbu məbəkiyani a Wakita ge Melefit bu, ahàr àdəm Yezu amət mək aŋgaba e kisim ba, ay kekileña nday gani ticiaba pakama gana fañ ndo. ¹⁰ Kələñ gani ndam *mađəbay Yezu nakəñ təsləka, tòru a magam.

Yezu aŋgazlivu ana Mari ga kəsa Magədala

(*Meciyu 28.9-10 ; Mark 16.9-11*)

¹¹ Ka sarta gani nani Mari nañ àbu kà gəvay ge mindiviñ ni, etəwi. Nañ àbu etəwi ti àndəhad ahàr, àmənjiyu e mindiviñ ni vu, ¹² èpi *məslər ge Melefit cə məbakabu azana bəf-bəfani. Nday manjəhadani digus-gus ka mələñ ya təfəkaf kisim ga Yezu ni ; bələñ manjəhadani gwar ka mələñ ga ahàr, bələñ gani ti ni gwar ka mələñ ga asak. ¹³ Eslini məslər ni tihindifiña ma, təhi ahkado : « Wal hini, kitəwi mam ? » Wal ni àhəŋgrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ndamaña təzaba Bay goro e mindiviñ ba, nəsər mələñ ya təfəkaf ni do. »

¹⁴ Àra àdɔma nahkay ti àmbatbiyu ma kələŋ, èpi Yezu naŋ jika, ay ti ŋgay Yezu ti àsər do. ¹⁵ Eslini Yezu àhi : « Wal ni, kitəwi mam ? Kadəbay way ? » Wal ni àhi ana ahàr maslaŋa ya àhi ma ni ti bay ya agray təwi e dini bu ni. Nahkay àhi : « Maslaŋa goro, tamal nak kàzaba naŋ a ti dɔfuki mələŋ gani, nakoru nazay. » ¹⁶ Yezu àhi : « Mari. » Eslini Mari nakəŋ àmbatkioru ma, àhi àna ma *Hebri : « Rabuni. » Awayay adəmvaaba : « Məsi. » ¹⁷ Yezu àhi : « Kàcafaŋa nu kà masləkana ba, adaba nɛcəloru afa ga Baba faŋ ndo. Nihi ti ru afa ga bəza ga mmawa ni, hi ana tay ahkado : “Nɛcəloru afa ga Baba, naŋ Bəŋ gekuli daya. Naŋ gani ti Melefit goro, Melefit gekuli daya.” » ¹⁸ Mari ga kəsə Magədala nakəŋ àra ècia ma ga Yezu na ti àrəkioru ka ndam madəbay Yezu ni, àhi ana tay ahkado : « Nìpia Bay geli na. » Mək àŋgəhadı ma ga Yezu ya àhi ni ana tay.

Yezu àŋgazlivu ana ndam madəbay naŋ ni

(Meciyu 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Lük 24.36-49)

¹⁹ Ka fat ga ladi gani nani ga mələkarawa ti ndam *madəbay Yezu ni tənŋasva a ahay ba mək tɛzləkkabá mahay a, adaba aŋgwaz awərfəŋa tay kà ndam *Zude ndahaŋ na. Nday tɛbu maŋgasvani nahkay ti Yezu àhurkiviya ka tay, ècik jik e kidıŋ gatay bu, àhi ana tay : « Melefit mągray ti araŋa àhəli ahàr ana kuli ba. » ²⁰ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àŋgazli ahar gayan ni akaba jamaŋgay gayan ni ana tay. Nday nakəŋ tàra tìpia Bay geli na ti təmərva dal-dal. ²¹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Melefit mągray ti araŋa àhəli ahàr ana kuli ba » keti. Mək àhi ana tay : « Melefit àslərbiyu nu, nahkay nu day nəslər kuli akada gayan ya àslərbiyu nu ni. »

²² Àra àdɔma nahkay ti èviteki aməd gayan ka tay mək àhi ana tay : « Nəvia Məsuf Njəlatana ana kuli a : gəsunk-abá naŋ a. ²³ Ndam ya ti akəmbərəŋum-fəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a ni ti, Melefit day aməmbərfəŋa kà tay a. Ay ndam ya ti akəmbərəŋum-fəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a do ni ti, Melefit day aməmbərfəŋa kà tay a do. »

Yezu àŋgazlivu ana Tumas

²⁴ Tumas ti naŋ bəlaŋ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cueni ni, təzalay naŋ Didim daya. Ka fat gani nani ya ti Yezu àŋgazlivu ana ndam madəbay naŋ ndahaŋ ni ti Tumas naŋ àkibu ka tay bi. ²⁵ Ndam madəbay Yezu ndahaŋ ni təhi ahkado : « Mìpia Bay geli na. » Àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Nawayay nipi mələŋ ga ahar ya tadar àna masanŋan ni, nawayay nətəliyu weleher a mələŋ gani vu. Nawayay nətəliyu ahar a mələŋ ga jamaŋgay ya tətəhad àna awasl ni vu. Tamal nəgray nahkay ndo ni ti nəgəskabu ma gekuli ni do. »

²⁶ Gosku sekw ka ahàr gani ndam madəbay Yezu ni tɛbu maŋgasvani a ahay bu keti, mahay məzləkkabani, Tumas day naŋ àkibu ka tay. Yezu àrəkia ka tay a, ècik jik e kidıŋ gatay bu, àhi ana tay ahkado : « Melefit mągray ti araŋa àhəli ahàr ana kuli ba. » ²⁷ Eslini àhi ana Tumas nakəŋ : « Mənjaki ka ahar goro ni, ti kətəliyu weleher gayak ni. Təliyu ahar gayak a jamaŋgay goro ni vu. Mbrəŋ gejewi, fəku ahàr, gəskabá nənŋaba e kisim ba edefıŋ a. » ²⁸ Eslini Tumas nakəŋ àhi : « Nak Bay goro, nak Melefit goro. » ²⁹ Yezu àhi : « Nak ti kìpia nu a day kwa ti kəgəskabu nu nənŋaba e kisim ni ba. Ndam ya ti təgəskabu nənŋaba e kisim ba, tìpi nu ndo ni ti təmərva. »

Ere ye ti àzàkiyu Zeḡ ga mǎbǎki wakita hini ni

³⁰ Yezu ti àgra zlam magray ejep ndahaḡ a gǎrgǎri kay kǎ meleher ga ndam maďǎbay naḡ na. Ay ti tǎbi mǎbǎkiani a wakita hini bu bi. ³¹ Zlam ya ti nǎbǎki ni ti, nawayay ti kǎgǎsumkabu Yezu ti naḡ *Krist, naḡ Wur ge Melefit. Tamal kǎgǎsumkabǎ ti Melefit amǎvi *sifa ya àndav ďay-ďay do ni ana kǎli aďaba kǎbum kǎfumki ahǎr ka Yezu palam.

Yezu àḡgǎzlivu ana ndam maďǎbay naḡ ni e Gelili

21 Àra àgra vad a bal ka ahǎr gana ti Yezu àḡgǎzlivu ana ndam maďǎbay naḡ ni keti. Àḡgǎzlivu ana tay ti kǎ gǎvay ga ďaluv Tiberiyat. Zlam gani àgravu ti nahkay hi : ² ka sarta gani nani ndam *maďǎbay Yezu ata Simu Piyer, Tumas naḡ ya tǎzalay naḡ Didim ni, Natanayel ga kǎsa Kana ga had *Gelili ni, bǎza ge Zebede akaba ndam maďǎbay Yezu ndahaḡ cǎ tǎbu ka ahar bǎlaḡ eslini. ³ Nday tǎbu eslini ti Simu Piyer àhi ana nday ndahaḡ ni : « Nakoru nǎgǎsbiyu kilif. » Nday nakǎḡ tǎhi : « Leli day makoru. »

Nahkay tǎru tǎcǎliyu a *slalah ga yam vu, taďǎboru kilif. Tǎndǎhadki hundum ga mǎgǎsani, ay ku kilif bǎlaḡ tekedfi tǎgǎs ndo. ⁴ Mǎlaḡ àra àsla ti ndam maďǎbay Yezu nakǎḡ tǎpi Yezu naḡ àbu jika ka dǎḡ-dǎḡ, ay ḡgay naḡ ti tǎsar ndo. ⁵ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ndam goro ni, zlam mǎzumani àfǎḡ kǎ kǎli gǎzit aw ? » Tǎhi : « Àbi. » ⁶ Mǎk Yezu nakǎḡ àhi ana tay : « Tǎlumiyu zǎva gekǎli ni gwar ka ahar ga ďaf. Nahkay ti akǎgǎsumaya kilif a. » Nday nakǎḡ tǎra tǎtǎliya ti zǎva ni àgǎsa kilif a dal-dal. Tawayay tagǎjahaya a slalah ga yam ni va, ay ti tǎsliki ndo. ⁷ Eslini bay maďǎbay Yezu ya ti Yezu awayay naḡ kay ni àhi ana Piyer : « Hini ti Bay geli ci ni. »

Simu Piyer àra ěcia ya tǎhi « Hini Bay geli » ni ti àfakabiyu endǎwi gayay ya àzakaba ni, mǎk àdiyū a yam ni vu cizliv. ⁸ Mǎlaḡ ya tǎgǎsaya kilif a ni ti driḡ driḡ akaba dǎḡ-dǎḡ ni do, àgray ezewed bǎlaḡ cilḡ, nahkay ndam maďǎbay Yezu ndahaḡ ni tǎra àna slalah ga yam na gwar kǎ dǎḡ-dǎḡ na, tagǎjahbiyu zǎva gatay ya akaba kilif dal-dalani ni. ⁹ Nday nakǎḡ tǎra tǎnjia ka dǎḡ-dǎḡ na, tǎhǎraya a slalah ga yam ni ba ni ti, tǎpi aku ḡgulusa, kilif àki baca akaba *dipeḡ. ¹⁰ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dǎguma àna kilif ya kǎgǎsumaya na. »

¹¹ Nahkay Simu Piyer àcǎliyu a slalah ga yam ni vu keti, àgǎjahaya zǎva na ka dǎḡ-dǎḡ a. Tǎra tagǎjahaya ti tǎdiviyu ahǎr ana kilif gǎďǎkani diḡ àna kru kru zlam mahar mahkǎr. Akaba nani ďek zǎva ni àtǎďkaba ndo. ¹² Yezu àhi ana tay : « Dǎguma kǎzumum zlam. » Ku maslaḡa bǎlaḡ e kidḡḡ ga ndam maďǎbay naḡ ni bu ḡgay « Nak way ? » ti tǎsliki mǎhiani ndo, aďaba tǎsǎra naḡ Bay geli. ¹³ Eslini Yezu àra àzay dipeḡ ni, àvi ana tay, mǎk àvikivu kilif ni ana tay. ¹⁴ Kwa ga Yezu ya àḡgaba e kisim ba ni ti àḡgǎzlivu ana ndam maďǎbay naḡ ni sak mahkǎr àna hini.

Pakama ga Yezu ya ahi ana Piyer ni

¹⁵ Tǎra tǎzuma zlam a ti Yezu àhi ana Simu Piyer ahkado : « Simu wur ge Zeḡ, kawayay nu kǎtama nday hina waw ? » Piyer nakǎḡ àhi : « Iy Bay goro, kǎsǎra nawayay kur. » Mǎk Yezu àhi : « Jǎgay bǎza tǎmbak goro ni. » ¹⁶ Yezu àhi ye cǎ : « Simu wur ge Zeḡ, kawayay nu aw ? » Piyer àhi : « Iy Bay goro, kǎsǎra nawayay kur. » Mǎk Yezu àhi : « Hǎtay tǎmbǎmbak goro ni. » ¹⁷ Yezu àhi ya mahkǎr : « Simu wur ge Zeḡ, kawayay nu aw ? » Pakama ga Yezu ya àhi ana Piyer « Kawayay nu aw ? » ya mahkǎr ni ti àhǎlia ahǎr ana Piyer a, nahkay àhi ana Yezu : « Bay goro ni, kǎsǎra zlam »

a dek ; kəsəra nəbu nawayay kur. » Eslini Yezu àhi : « Jəgay təmbəmbak goro ni. ¹⁸Nəhuk nahəma, ka ya ti nak wur dagwa ni ti, nak nakani kəwəlvu àna maslpara, kòra ka məlaņ ya ti kəwayay na dek. Ay ka ya ti ekigia medewel a ni ti akəhəloru ahar agavəla, maslaņa nahəņ aməwəlukvū maslpara gayak ni, mək amazoru kur ka məlaņ ya nak akawayay moroni do ni. » ¹⁹Yezu àdəm nahkay ti, awayay adafaki ahəmamam Piyer amara məmət, mis atazləbay Mel-efit azuhva məmət gayəņ ni. Yezu àra àhia ma nahkay ti àhi : « Dəbabiyu nu. »

Pakama ga Yezu ya adəmki ka bay ya Yezu awayay naņ kayani ni

²⁰Eslini Piyer àmənjabiyu gwar kələņ, mək èpi bay madəbay Yezu ya ti Yezu awayay naņ kay ni. Naņ ti naņ ya ti a vad ya ti təzum zlam akaba Yezu ni ti àzoru ahər gayəņ gwar ka məbərur ga Yezu, àhi : « Bay geli, maslaņa ya ara asəkumoru kur ni ti way ? » ni.

²¹Piyer àra èpia naņ a nahkay ti àhi ana Yezu ahkado : « Ay naņ hini timey, Bay geli ? » ²²Yezu àhi : « Tamal nawayay ti mənjuhəd duk abivoru ana vad goro ya anaņa ni ti, ma gani gayak mam ? Nak ti dəbabiyu nu ciliņ. » ²³Bəza ga mənņ geli ndahaņ tàra ticia ma ga Yezu ya àdəm na ti, təbu tədəm e kidiņ gatay bu bay madəbay Yezu nani ti aməmət do. Ay ŋgay aməmət do ni ti Yezu àdəm ndo. Ma gayəņ ya àdəm ni ti nahkay hi : « Tamal nawayay ti mənjuhəd duk abivoru ana vad goro ya anaņa ni ti, ma gani gayak mam ? Nak ti dəbabiyu nu ciliņ. »

²⁴Àbəki zlam nday hini ka wakita ti bay madəbay Yezu nani ; naņ àbu agray sedi gani daya. Leli day məsəra sedi gayəņ ya agray ni ti sedi ge jiri.

²⁵Yezu àgra zlam ndahaņ a kay daya. Tamal təbəki ma gani bəlaņ àna bəlaņ ka wakita ti, amal wakita gani dal-dal àsabay. Nətamahay məlaņ ga duniya ni dek àhəca ga mabəhadvana.

Tŭwi ga ndam asak ga Yezu

Ere ye ti mǎdǎmki ke Tŭwi ga ndam asak ga Yezu ni

Maslaŋa ya ti àbǎki Tŭwi ga ndam asak ga Yezu ni ti àdafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nǎngu ni, kwa ka mǎnjǎki gani ndam ga Yezu dek tǎsǎra àbǎki ti Lŭk bay ya tàgrakabu tŭwi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Mǎsǎra, bay ya ti àbǎki Tŭwi ga ndam asak ga Yezu ni ti àbǎki Ma Mŭweni Sulumani ge Lŭk ni day nan (Lŭk 1.1-4 ; Tŭwi 1.1).

A wakita ge tŭwi ga ndam asak ni bu ni ti Lŭk àngǎhad zlam ya àgravu ka sarta ya Melefit àzoya Yezu e melefit va àndava ni. Àngǎhad mǎnjǎhad ga ndam ga Yezu ye enjenjeni ni : mǎnjǎhad gani nani ti adǎfiki mǎnjǎhad sulumani ana leli (mazavu gani 2.42-47 ; 4.32-36). Àngǎhad ere ye ti Pol zal asak ga Yezu àgray ni ; nahkay ka ya ti mejeŋgey wakita ga Pol ni ti mǎsǎra mǎlan ya tǎdǎmki ma na. Wakita ge tŭwi ga ndam asak ga Yezu ni awǎlkabu Ma Mŭweni Sulumani ni akaba wakita ga ndam asak ga Yezu ya tǎbikioru ana mis ni, ti Wakita Mŭweni ge Melefit dek mǐgi wakita bǎlan.

Ka 1.8 ti Yezu àhi ana ndam gayan ni : « Akǎgrumkua sedi a Zeruzalem, ka had Zude, ka had Samari, ku kǎsliri ga mǎlan a dek. » Ma hini adǎfiki ana leli ahǎmam Lŭk àslamalakabu wakita ni : ka mǎnjǎki gani àngǎhad zlam ya àgravu a Zeruzalem ni (1-7), mǎk àngǎhad zlam ya àgravu ka had Zude akaba ka had Samari ni (8-12) ; kǎlǎn gani àngǎhad zlam ya àgravu ka had driŋ-driŋeni ni (13-28).

Lŭk àngǎhad pakama ndahan ya ndam asak ga Yezu tǎhi ana mis ni (mazavu gani 2.14-36 ; 10.34-43) ; nahkay adafay ahǎmamam mǎhi Ma Mŭweni Sulumani

ana mis ni. Lŭk àngǎhad ma ga vu ga ndam asak ga Yezu ya tǎdǎm kǎ meleher ga ndam ge seriya ni (mazavu gani 4.8-12 ; 7.2-53). Azuhva pakama gani nani ti mǎsǎra zlam ya ti ndam ga Yezu tǎgǎskabu na lala.

A wakita ni bu dek Lŭk awayay àngǎhad zlam kal-kal akaba ere ye ti àgravu ni. Àdafay slimi ga mǎlan ndahan ya ndam asak ga Yezu tǎru ni, akaba slimi ga ndam ga ngumna ya tǎdi ahǎr ana tay eslini ni. Ku ka ya ti ndam ga Yezu tǎcivu ndo nǎngu ni àngǎhad ma gani kal-kal akaba ere ye ti àgravu ni (15.1-2).

Lŭk àdǎm mǎgosay Mǎsuf Njǎlatani koksah (5.1-11 ; 8.9-25). Adafay daliya ya ndam ga Yezu tǎcakay ni (mazavu gani 5.40 ; 7.54-60). Ay adafay njǎda ga Yezu ya àniviyu ana ndam ga Yezu ni daya. Àngǎhad tŭwi ga ndam asak ga Yezu ya tàgray àna njǎda ga Mǎsuf Njǎlatani ni (mazavu gani 2.1-12 ; 3.1-10). Nahkay mǎsǎra, Yezu ti nan àbu àna njǎda dal-dal, avi njǎda ana leli daya.

Yezu adǎm Melefit amǎvi Mǎsuf Njǎlatani ana ndam asak gayan

1 Teyufil goro ni, nǎbukki wakita nahǎn keti. A wakita goro ya ti nǎbukki enjenjeni ni bu ni ti, nǎngǎhaduka tŭwi ga Yezu ya àgray na akaba zlam ya àcǎhi ana mis na dek. Nǎngǎhaduka dek kwa ka mǎnjǎki ge tŭwi gayan ²duk àbivu ana vad ya ti Melefit àzoru nan agavǎla na. Wudaka Yezu àcǎloru agavǎla nahǎma, àhia ma ana ndam ya àdaba tay a, tǐgia ndam *asak gayan a ni. Àhi ana tay ere ye ti nan àwayay tàgray ni, àhi ana tay àna njǎda ga *Mǎsuf Njǎlatani. ³Àra àcaka daliya, àmǎta ti àngǎzlivu ana tay, àgra zlam a gǎrgǎri ti tǎsǎr nan àna sifa edediŋ. A hud ga vad kru kru fadani bu àrǎkia ka tay a sak kay, àhi ma ana tay àki ka *Mǎgur ge Melefit. ⁴A vad nahǎn Yezu nan àbu àzum zlam

akaba tay nahəma, əhi ana tay ahkado : « Nəhia ana kəli a, Baba goro aməvi zlam ana kəli. Nahkay zla nahəma, kəsləkum-aba a Zeruzalem a ba, jəgum zlam gani ya ti aməvi ana kəli ni. ⁵ Zəj ti əbara mis əna yam a. Lekuləm ti ni vad bal kama Melefit *aməbaray kəli əna Məsuf Njəlatani. »

Melefit azoru Yezu e melefit vu

⁶ A vad nahañ nday təbu akaba Yezu ti tihindifinə ma, təhi ahkado : « Bay geli, kara kagraj ti ndam *Izireyel təgur mələñ zlam gatay keti ti nihi həya aw ? »

⁷ Əhəngarfəñ, əhi ana tay ahkado : « Bay ya ti əfəkad vad gani akaba sarta gani ti Baba goro. Lekuləm zla ti Melefit əvi divi ana kəli ga məsərani ndo. ⁸ Ay zla ti Melefit aməbəkiaja Məsuf gayəñ ke kəli a, nahkay akəgrumkua sedi əna njəda gayəñ a. Akəgrumkua a Zeruzalem, ka had *Zude, ka had *Samari, ku kə sliri ga mələñ a dek. » ⁹ Yezu əra əhia ma nana ana tay a nahkay ti, nday təbu tamənjaləñ ti, Melefit əzoru nañ agavəla a huf melefit vu, mək məgudunğuduñ əngah nañ, ti pi nañ va do.

¹⁰ Yezu əra əsləka ti nday təbu tamən-joru agavəla kekileña. Eslini mis cə məbakabu azana bəf-bəfəni tərherkia ka tay a, ¹¹ təhi ana tay ahkado : « Ndam Gelili, kəmənjumoru agavəla ti kamam ? Yezu gani kərəma nañ a ədoru e melefit vu ti, aməñga day akadə gayəñ ya ti kərəm nañ əru e melefit vu ni. »

Ndam asak ga Yezu tədaba mis ga mənguyu a mələñ ga Zudas va

¹² Ka sarta gani nani ti nday ka həma ya təzalay *Olivije ni. Həma gani nani driñ driñ kay akaba Zeruzalem do, əgray ezewed kru. Nahkay nday nakəñ təsləka eslina, təña ga Zeruzalem a. ¹³ Təru

tinəja ti təcəloru a ahay gatay ya tan-jəhadviyu ni vu. Ahay gani nani ti ka ahər ga ahay nahañ. Nday gani ti ata : Piyer, Zəj, Zek, Andre, Filip, Tumas, Bartelemi, Meciyə, Zek wur ga Alfe, Simu nañ bələñ ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni, nahañ ni ti ni Zud wur ge Zek. ¹⁴ Nday dek təbu təcəkalavu kəlavad akaba wəl ndahañ, akaba Mari məñ ga Yezu akaba bəza ga məñ ga Yezu. Təcəkalavu ti ga mahəngalay Melefit.

¹⁵ Əra əgra vad a bal ti bəza ga məñ geli təcəkalava, təgray nday diñ əna kru kru cə. Eslini Piyer əcikaba e kidiñ gatay ba, əhi ana tay ahkado : ¹⁶⁻¹⁷ « Bəza ga mmawa, ahaslani Zudas nañ bələñ geli Melefit ədaba nañ a ga magrakabu təwi akaba leli a, ay ti nañ gani ədfəfikia divi a ana ndam ya təgəs Yezu na. Əgray nahkay nahəma, kwa ahaslani Devit ədfəmkia ma ka nañ a. Ma gani nani ti ədfəm əna njəda ga *Məsuf Njəlatani, əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu. Nahkay ahər ədfəm ma gani nani si mə-gravu kwa. »

¹⁸ Ga Zudas ya ədfəfiki divi ana mis ni ti əgudara zlam a. Təvi siñgu azuhva nani, mək əru əsəkum vədañ əna nañ. Eslini nañ nakəñ ədəd a ma ma, huf gayəñ ni ətəzkaba tuh, dindəy gayəñ dek əhərəya a dala va. ¹⁹ Ndam Zeruzalem dek təra ticia zlam gana ya əgravu na ti, təzalay vədañ nani Hakeldama, awayay adəmvaba əna ma gatay a ti dala ge mimiz.

²⁰ Nahkay Piyer əhi ana tay : « Əbu məbəkiani a wakita ge Limis bu :

“Ti təmbrəñ ahay gayəñ, ti maslaña ən-jəhadvü va ba.” §

« Əbu məbəkiani keti :

“Ti maslaña nahañ məzay mələñ gayəñ ni, məgray təwi gayəñ ni.” **

§1:20 Limis 69.26.

**1:20 Limis 109.8.

²¹ « Nihî nahəma, ahâr âdəm mədum-aba maslaŋa nahaŋ a. Maslaŋa nani ti ahâr âdəm si naŋ e kidîŋ ga ndam geli ya tâdəbay Bay geli Yezu ka ya ti leli məbu masawadây akaba naŋ ni, ²² ânjəki ka fat ya ti Zeŋ *əbaray Yezu ni duk ânivoru ana vad ya ti Melefit əz-aba Yezu e kidîŋ geli ba, əzoru naŋ agavəla ni. Leli ti magrakia sedi ka maŋ-gaba ga Yezu a, nahkay ahâr âdəm bəlaŋ gatayani mähərkivaya ke leli a. »

²³ Piyer àra âdəma ma nana ti təhəl mis cə, bəlaŋ gani slimi gayəŋ Zəzef, mis təzalay naŋ Barsabas, slimi gayəŋ nahaŋ Züstus ; maslaŋa nahaŋ ni ti ni slimi gayəŋ Matiyas. ²⁴ Eslini nday dek təhəŋgalay Melefit, tədəm : « Bay geli, nak kəsəra ere ye ti âniviyu ana mis a məbərur bu na dek. Nahkay dəfiki maslaŋa ya kədaba naŋ e kidîŋ gatay cəeni hini ba ni ana leli. ²⁵ Maslaŋa ya nak akadaba naŋ a ni ti, emigi zal asak a məlaŋ ga Zudas ni vu ga magray təwi gayəŋ. Zudas ti əslək-aba, ədoru ka məlaŋ gayəŋ nahaŋ zlam gayəŋ. » ²⁶ Tərə təhəŋgala Melefit a nahkay ti tğraki ca-ca ka tay ti təsərk-aba maslaŋa ya ti Melefit âdəkiba ni, mək âdədki ka Matiyas. Nahkay Matiyas nakəŋ ahurkiviyu ka ndam *asak kru mahar bəlaŋani ni.

Melefit əsləribiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayəŋ

2 Ka fat ga wuməri ge *Peŋtikwet ti ndam ya təfəki ahâr ka Yezu ni təŋgasvu dek ka məlaŋ bəlaŋani. ² Eslini həya tici daday ga zlam əhənd-abiyyu gwar e melefit bu akada ga aməd ya ti akəzlay kay kay ni. Mək daday ni əhəndiyu a ahay ya ti nday təvu maŋjəhadani ni vu dek. ³ Nday nakəŋ tıpi zlam ndahaŋ, zlam gani nday nani tamənjəvu akada arəd ga aku ni, tədəvu, tənjəhadki bəlaŋ bəlaŋ ka tay dek. ⁴ *Məsuf Njəlatani əsliva a vu vu ana

tay a dek. Eslini tənjəki ka mazlapani əna ma həma ndahaŋ gərgərani, ku way way do azlapay əna pakama ya ti Məsuf Njəlatani âdəfiki ni.

⁵ Ka sarta gani nani ndam *Zude ndahaŋ təbu a Zeruzalem, tawayay magray ere ye ti âbələfəŋ kə Melefit ni. Nday nani təsləkabiya a kəsə gərgərani ba ka had ga məlaŋ na dek. ⁶ Tərə ticia daday na ti təŋgasvu ka ahar bəlaŋ. Eslini ku way way do e kidîŋ gatay bu èci zlapay əna ma həma gayəŋ, maslaŋa nahaŋ e kidîŋ ga ndam ga Yezu ni bu azlapay əna naŋ ni. Ere ye ti àgravu ni ti àgria ejev ana tay a dal-dal. ⁷ Tədəm ahkado : « Ere ye ti mici ni agravu ahəmamam ? Nday hini ya ti təzlapay ni nday dek ndam Gelili do aw ! ⁸ Ay ti ku way way do e kidîŋ geli bu naŋ əbu eci nday təbu təzlapay əna ma həma gayəŋ ni ti àgravu ahəmamam ? ⁹ E kidîŋ geli bu ahalay ti mis təsləkabiya a kəsə gərgərani ba kay : mis ndahaŋ təsləkabiya a Part a, ndahaŋ e Medi, ndahaŋ e Elam, ndahaŋ keti a Mezopotami, ka had *Zude, a Kapados, a Poŋ, a Azi, ¹⁰ e Firizi, e Pemfili, e Ezip a, mis ndahaŋ ti ni təsləkabiya ka had Libi gwar e Sireŋ, akaba a Rom a. ¹¹ Mis ndahaŋ e kidîŋ geli bu ndam Zude, ndahaŋ ti ni tigi ndam Zude migeni. Ndam Kret akaba ndam Arabi təbu e kidîŋ geli bu daya. Ay ti ku way way do e kidîŋ geli bu eci ere ye ti ndam nday nani təzlapay ni əna ma həma gayəŋ. Nday təbu tədəmki ma ka zlam sulumani ya Melefit àgray ni. » ¹² Nahkay zlam gani əhəliaba ahâr ana tay a, təsər ere ye ti tagray ni do. Nahkay tədəm e kidîŋ gatay bu ahkado : « Ere hini ya agravu ni ti awayay adəmv-aba mam ? » ¹³ Mis ndahaŋ ti ni təyefiŋ kə ma gani, tədəm : « Nday ya ti təzlapay nahkay ni ti zum əkadkaba tay a. »

Pakama ge Piyer ya ahi ana mis ni

¹⁴ Eslini Piyer ècikaba akaba ndam *asak ndahaŋ kru mahar bəlaŋani na,

əhi ma ana mis ya ti təbu eslini ni. Əzlapay kay kay, ədəm : « Lekuləm ndam *Zude akaba lekuləm ya ti kanjəhadum a Zeruzalem ni dek, bumi slimi ana ma goro ya nəhi ana kuli ni : ahər ədəm kicəm ere ye ti agravu ni lala. ¹⁵ Lekuləm kədəmum bi zum əbu akad nday ndani zla tək, aha ! Nahkay do ; njemdi ambəmbu ya ge miledü mba timey ! ¹⁶ Nihi ti pakama ga bay mahəngaray pakama ge Melefit Züwel ya ədəm ahaslani ni əbu agravu sawəj. Ədəm ahkado :

¹⁷ “Melefit ədəm : Ka sarta ga mandav ga mələj wudək nahəma, anəbəkiaya Məsuf goro əki ke mis a dek. Nahkay bəza geküli zawalani akaba walani atəhəngri ma goro ana mis ; dagwá geküli etipi zlam ya ti mis tìpi dəy-dəy ndo ni ; medewél geküli day kisim emizidəfikivu ka tay kay.

¹⁸ İy nahkay, ka sarta gani nani anəbəkia-aya Məsuf goro ka ndam məgru təwi zawalani akaba walana dek, mək atəhəngri pakama goro ana mis.

¹⁹ Eslini anagraj zlam ya ti mis tìpi dəy-dəy ndo ni kay agavəla akaba ka həd :

mis etipi mimiz, aku akaba azək dül-dül.

²⁰ Fat amasladay va do, emigi ləvəj ; kiyi day emigi ndizeni akada mimiz.

Zlam gani nani amagrava nahəma, vad ga Bay geli ara wudək.

²¹ Eslini ti ku way way do əzala slimi ga Bay geli a ti

Melefit amahənggay nañ.” †† »

²² Piyer əhi ana tay keti, ədəm : « Ndam *İzireyel, bumi slimi ana ma goro ya ti nəhi ana kuli ni. Lekuləm dek kəsəruma, Yezu zal Nazaret ni ti Mele-

fit ədəfiki ana kuli ti əzaba nañ ga məgri təwi gəyən a. Ədəfaki ti əna magray təwi gərgərani kay ya mis tìpi dəy-dəy ndo, əvi ana Yezu ni. ²³ Masləja gani nani ti zlam əgrakiva akada ge Melefit ya ti ədəm ahaslani na, adaba Melefit ti əsəra zlam ya amagravu na dek. Lekuləm kijiñuma nañ a əna məgəsi nañ ana ndam ya təgəskabu ma ge Melefit do na, ti təkədfəj nañ kə təndal. ²⁴ Ay Yezu əra əməta nahkay ti Melefit əhəngaraba nañ a, əzaba nañ a daliya ge kisim ni ba. Melefit əgray nahkay ti məsəra njəda ge kisim ni əhəca ga məgəs Yezu a. ²⁵ Nahkay Devit ədəmkia ma a wakita ba, ədəm ahkado :

“Nìpia Bay Melefit goro kəlavad ka ma goro a, nañ əbu ka ahar ga dəf kə gəvay goro ti nəgəgər ba.

²⁶ Nahkay məbərüv goro amər dal-dal, nidi limis əna məmərani daya.

A vu goro bu dek nəsəra Melefit amara məgru sulum gəyən.

²⁷ Bay goro Melefit, nəsəra akəmbərəj nu e kisim bu do ;

ti mis gəyak *njəlatani ezi ti, akavay divi gani do.

²⁸ Kədəfukia divi ya ti nəngət sifa əna nañ na ;

anəmərvu dal-dal adəba nak kəbu akaba nu.” ‡‡ »

²⁹ Piyer nañ əbu adəmoru ma gəyən ni nahkay ti əhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa, ahər ədəm nəhi ma gani ana kuli vay-vay : bəj ga bəj geli Devit ti əməta, tileba nañ a andava. Ku kani nəngu ni mindivij gəyən əbu a kəsə geli bu. ³⁰ Ay Devit ti nañ bay məhəngri *pakama ge Melefit ana mis. Əsəra Melefit əmbadía, əhi ahkado : “Bilij e kidij ga bəza həd gəyak bu aməzum

††2:21 Züwel 3.1-5.

‡‡2:28 Mənjay Limis 16.8-11.

bay gayak.” ^{¶31} Nahkay wudaka ere gani agravu ti àsəra : àsəra *Krist *Bay gəɖakani ya amara ni aməmət mək aməngaba e kisim ba. Àra àsəra ti àɖəmki ma ke Krist, àɖəm :

“Melefit àmbrəŋ naŋ e kisim bu ndo, vu gayəŋ èzi ndo daya.” ^{§§}

³² « Yaw Yezu gani ya ti nəzlapiki ana kuli ni ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba. Leli ndahaŋ ni ɖək magray sedì gani tata. ³³ Bəŋani Melefit àzoru naŋ agavəla, àfəkad naŋ kà ahar ga ɖaf gayəŋ, mək àvi Məsuf gayəŋ Njəlatani akada gayəŋ ya ti àhi ahaslani ni. *Məsuf Njəlatani gani nani ti Yezu àbəkia ke leli a. Nahkay ere ye ti kipum akaba kicum ni ti tɔwi gayəŋ. ³⁴ Devit ti Melefit àzoru naŋ e melefit vu ndo. Naŋ naŋani àna ahàr gayəŋ àɖəm :

“Bay geli Melefit àhi ana bay goro : Njəhada gwar kà ahar ga ɖaf goro a, a mələŋ ga gəɖakani va.

³⁵ Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kè meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” *

³⁶ « Nahkay ahàr àɖəm lekulum ndam Izireyel ɖək kəsərum lala zlam gani ge jiri : Yezu gani ya kəkadum naŋ àna *madarfəŋ naŋ kà təndal nahəma, naŋ Bay gəɖakani ya Melefit àslərbiyu ni, Melefit àdaba naŋ a, ègia Krist a. »

³⁷ Nday nakəŋ tàra ticia ma ge Piyer na ti bəruv àtikaba ana tay a. Eslini tihindifiŋa kè Piyer a akaba ndam asak ndahaŋ na, təɖəm : « Bəza ga mmawa, nihi ti magray ahəmamam ? » ³⁸ Piyer àhəŋgarfəŋ, àhi ana tay ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekuli a, ku way way do *təbaray naŋ àna *slimi ga Yezu Krist. Nahkay ti Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gekuli ni kè kuli a. Aməvi Mə-

suf Njəlatani gayəŋ ana kuli daya. ³⁹ Ere gani nani ti Melefit àɖəm aməvi ana kuli akaba ana bəza gekuli. Aməvi ana ndam ya təbiyu driŋ ni daya. Bay Melefit geli aməvi ana mis ya ti amazalakabu tay ni ɖək. »

⁴⁰ Eslini Piyer àhi ma ndahaŋ gəgərani ana tay kay, awayay ti təgəsiki. Àhi ana tay : « Gəsunkabá ti Melefit mähəŋgay kuli, sləkumkiba ka ndam magudar zlam ye e hini vu na ! » ⁴¹ Eslini mis ndahaŋ kay e kidiŋ gatay bu təgəskabá ma ge Piyer na. Tàra təgəskabá ma gayəŋ na ti ndam asak ni təbaray tay. Ka fat gani nani mis agray dəbu mahkər təhurkiyiya àkiva ka ndam məfəki ahàr ka Yezu na.

Manjəhad ga ndam məfəki ahàr ka Yezu

⁴² Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni ɖək təbu tici ere ye ti ndam *asak təcəhi ana tay ni kəlavad ; təbu təcakalavu ka ahar bəlaŋ, təbu təzumkabu zlam ka ahar bəlaŋ, təbu tahəŋgalay Melefit ka ahar bəlaŋ daya. ⁴³ Ndam asak ni təbu tagray zlam gərgəri kay ya mis tipi ɖay-ɖay ndo ni àna njəɖa ge Melefit. Nahkay mis ni ɖək aŋgwaz awər tay. ⁴⁴ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni ɖək tanjəhad ka ahar bəlaŋ, zlam gatay day ɖək mebedekabani ka ahar bəlaŋ. ⁴⁵ Təsəkumoru vədaŋ gatay akaba zlam gatay ndahaŋ gərgərani ; tedevu siŋgu gani, ku way way do tədi ka wudəra gayəŋ. ⁴⁶ Kəlavad nday təbu təcakalavu a dalaka ga *ahay gəɖakani ge Melefit ni bu ka ahar bəlaŋ. A magam day təbu təzumkabu zlam ka ahar bəlaŋ. Nday təbu təzumkabu zlam nahkay ti àna huɖ bəlaŋ àna məmərani. ⁴⁷ Təbu tazləbay Melefit kəlavad daya. Nahkay ere ye ti tagray ni ɖək àbələfəŋ kè mis ɖək. Eslini Bay geli ahəŋgakivu

¶2:30 Mənjay Limis 132.11 ; 2 Semiyel 7.12-13.

§§2:31 Limis 16.10.

*2:35 Limis 110.1.

mis ndahañ kəlavad, abəktiviyu tay ka ndam məfəki ahər ndahañ ni.

Piyer ahəngaraba zal dərə

3 Ga məlafat a vad nahañ əna njemdi mahkər nahəma, ata Piyer nday ata Zeñ təbu takoru a *ahay gəđakani ge Melefit ni vu ga mahəngalay Melefit, adəba sarta gani ənjia. ²Zal nahañ əbu manjəhadani kə gəvay ga ahay gəđakani ge Melefit ni, kə mahay ya ti təzalay Mahay Məbəlani ni. Zal nani ti tiwiewa nañ dərəna, əsawaday koksah. Kəlavad mis təzoru nañ, tafəkad nañ eslini ga mahəngalafəña zlam kə mis ya təhuriyu a ahay gəđakani ge Melefit ni vu na. ³Nañ nakəñ əra əpia ata Piyer nday ata Zeñ a tawayay təhuriyu a ahay gəđakani ni vu ti, əhəngalafəña zlam kə tay a. ⁴Ata Piyer nday ata Zeñ tərə ticia ma gayan na ti təbəki eri ndekwa ndekwa, mək Piyer əhi ahkado : « Mənjələñ kə leli ! » ⁵Nahkay zal nakəñ əmənjələñ kə tay lala, adəba əhi ana ahər ara aṅgət-fəña zlam kə tay a. ⁶Ay ti Piyer əhi ahkado : « Siṅgu əfu bi, gru day əfu bi, ay ere ye ti əfu ni ti nəvuk : əna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret ni ti cikaba, kəsawaday ! » ⁷Əra əhia ma na nahkay ti əgəs ahar ga daf ga zal dərə ni ga mezefteba nañ a. Piyer əra əgəs ahar gayan na ti asak ga zal dərə ni tiḡia njañ-njanjana huya. ⁸Nahkay zal dərə ni əcikaba cəkwađ mək əsawaday. Eslini nañ nakəñ əhuriyu a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni vu nday akaba ata Piyer nday ata Zeñ. Ka ya ti ahururu agavəla, azləboru Melefit hihi. ⁹Ka ya ti nañ əbu asawaday, azləbay Melefit nahkay ni ti mis ye eslini ni dek tiḡia nañ a. ¹⁰Tərə tiḡia nañ a ti təsəra nañ a lala : nañ zal ya ti ənjəhad kə gəvay ga ahay gəđakani ge Melefit ni kə mahay ya təzalay Mahay

Məbəlani ni, nañ ya əhəngalafəña zlam kə mis a ni. Tərə təsəra nañ a, tiḡia ere ye ti əgrakivu na ti, əgria ejep ana tay a, əsia aṅgwaz ana tay a dal-dal daya.

Piyer ahi ma ana mis a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu

¹¹Eslini zal nakəñ əsləkafəña kə ata Piyer nday ata Zeñ a do. Nahkay mis ni dek təcuhwakioru ka tay, təvelin tay adəba ere ya tiḡi ni əgria ejep ana tay a dal-dal. Nday a dalahay ya təzalay Dalahay ga Salomon ni bu. ¹²Piyer əra əpia mis na nahkay ti əhi ma ana tay, adəmə ahkado : « Ndam *Izireyel, ere ye ti əgravu ni ti kəgrum ejep gani ti kamam ? Kəmənjumləñ ana leli nahkay ti kamam ? Kəhumi ana ahər leli məhəngaraba zal hina ti əna njəda geli geleni aw ? Tək day ti kəhumi ana ahər Melefit əhəngaraba nañ a ti adəba leli məbələfəñ kə nañ palam aw ? ¹³Melefit ti nañ Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zekup, Melefit ga ata bəñ geli dek. ¹⁴Nañ gani əgray ti zal hini mənḡaba adəba awayay ti mis təzləbay Yezu bay məgri təwi ni. Ay lekulum ti kəgəsumi nañ ana ndam ga ḡgumna, mək ka ya ti Pilet awayay afəkad nañ ni ti kəhumi əfəkad nañ ba. ¹⁴Lekulum kəwayum ti təfəkadi Bay *njələtani jireni ni ana kuli ndo ; kəwayuma ti təfəkadi maslaña ya ti əbazl mis ni ana kuli sawaṅ. ¹⁵Yezu ti nañ Bay məvi sifa ana mis ni, ay təkad nañ ti ka mawayay gekuli. Tərə təkada nañ a ti Melefit əhəngaraba nañ e kisim ba. Əhəngaraba nañ a ti leli miḡia, magray sedi gani. ¹⁶Leli ti məfəki ahər ka Yezu, magray təwi əna slimi gayan, adəba nañ ti njəda əfəñ. Yezu awayay ti mis təzləbay nañ, nahkay əhəngaraba zal hina. Lekulum dek kəsəruma zal hina, kiḡuma ere ye ti əgrakivu na. Iy,

[†]3:13 Mənjay Məhərəna 3.6, 15.

zal hini ègi njalaŋ-njalaŋani kè meleher gekuli ti adaba leli mɛfɛkia ahàr ka Yezu a.

¹⁷ « Bɛza ga mmawa, nɛsɛra ere ye ti kàgrumi ana Yezu lekulum akaba gɛdákani gekuli na kàgrum ti adaba kɛsɛrum Yezu naŋ way ndo palam. ¹⁸ Ay kwa ahaslani Melefit àhibiya ana ndam mahəŋgaray *pakama gayan na dek, ahàr àdɛm *Krist acakay daliya kwa, mək nday day tɛhi pakama gani ana mis. Pakama ge Melefit nani ya àdɛmki ke Krist ni àgrava efedɛŋ a. ¹⁹ Ègia nahkay ti mbatumkaba majalay ahàr gekuli a, dɛguma afa ge Melefit a. Nahkay ti ambɛrfɛŋa zlam magudarani gekuli ni kè kuli a. ²⁰ Bay geli aməvi sarta ga mɛpɛsabana ana kuli, amɛslɛribiyu Yezu *Bay gɛdákani ya amara ni ana kuli. Yezu ti Melefit àdiaba naŋ ana kuli a kwa ahaslana. ²¹ Ahàr àdɛm mánjəhad a huɔ melefit bu hayaŋ duk abivoru ana sarta ya ti Melefit amagraya zlam a dek mɛwena ni kwa. Kwa ahaslani Melefit àhibiya pakama gana ana ndam njɛlatani ya tàhəŋgaray pakama gayan na, nday day tɛhi pakama gani ana mis. ²² Nahkay kwa ahaslani Mɛwiz àhi ana ndam Izireyel ahkado : “Bay Melefit amɛslɛribiyu bay mahəŋgaray *pakama gayan nahaŋ ana kuli akadɛ nu. Bay nani ti amɛləbu bɛlaŋ e kidɛŋ ga bɛza ga məŋ gekuli bu. Pakama gayan ya aməhi ana kuli ni dek ti akɛbumi slimi lala. ²³ Maslaŋa ya ti aməbi slim do ni ti ahàr àdɛm tàgaraba naŋ e kidɛŋ ga ndam ge Melefit ba, tàkad naŋ.” ²⁴ Ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni dek tɛdɛmkibiyu ma ka zlam ya àgravu ka sarta geli na. Ànjəki kwa ke Semiyel, àbivoru ana nday ndahaŋ ya tàhəŋgaray pakama ge Melefit ni dek. ²⁵ Pakama ge Melefit ya ndam mahəŋgaray pakama gayan

tɛdɛmbiya, Melefit àdɛm anagra ylam ni ti, àgria zlam gana ana kuli efedɛŋ a. Lekulum day ja gekuli àkibu ka pakama ya ti Melefit *awɛlkabu akaba ga ata bəŋ ga bəŋ gekuli ni. Melefit àhi ana Abraham ahkado : “Anəgri sulum goro ana jiba gərgərani ga had ni dek. Anəgri ana tay ti àna bɛza huɔ gayak.” ²⁶ Bay məgri tɔwi ana Melefit ya Mɛwiz àdɛmkibiyu ma ni ti, Melefit àŋgaziya naŋ ana kuli a enjia. Àslɛribiyu naŋ ana kuli ti məgri sulum gayan ana kuli akaba ti mɛmbatikaba majalay ahàr magɛdavani na ana kuli a dek. »

Gɛdákani ga ndam Zude tagrafəŋa seriya kà ata Piyer nday ata Zəŋ a

4 Ka ya ti ata Piyer ata Zəŋ tɛbu tɛzlapɛ ana mis nahkay ni ti ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba bay ga ndam majəgay *ahay gɛdákani ge Melefit ni akaba ndam *Seduseyɛŋ ni tɛrəkia ka tay a. ² Nday nakəŋ tɛzumkia bəruv ka ndam *asak ga Yezu cɛni na adaba nday tɛbu tɛcahi zlam ana mis, tɛhi ana tay Yezu àŋgaba e kisim ba, mis taŋgaba e kisim ba tata daya. ³ Eslini tɛdɛm tɛgəs ndam asak cɛni ni, tɛbiyu tay a danɔgay vu, adaba mɛlakarawa ègia, sarta àbi ga magrafəŋa seriya kà tay a bi. Nahkay tɛgəs tay, tɛbiyu tay a danɔgay ni vu, tàndəhadviyu hundum. ⁴ Ay ti mis dal-dal e kidɛŋ ge mis ya tici pakama ga ndam asak ni bu tɛfɛkia ahàr ka Yezu a. Nahkay ndam mɛfɛki ahàr ka Yezu ni tɛsagakivu, nday dekeni tàgray mis dɛbu zlam.

⁵ Hajəŋ gani zla nahəma, bəbay ga ndam *Zude akaba gɛdákani gatay akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tɛcakalavu a Zeruzalem. ⁶ E kidɛŋ gatay nani bu nahəma, Anna naŋ gɛdákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Mel-

³3:23 Mənjay Mimbiki 18.15, 18, 19.

⁶3:25 Mənjəkiani 22.18 ; 26.4.

efit ni, Kayif, Zeŋ, Eleksender, akaba ndam ga huɔ ahay ga ndam gɔɔ́ákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ðek. ⁷Nday nakəŋ tàra tɔ́cakaiava nahkay nahəma, tɔ́həlbɔiyu ata Piyer ata Zeŋ kè meleher gatay. Tàra tinjia àna tay a ti nday nakəŋ tihindifiŋa ma kà tay a, tɔ́hi ana tay ahkado : « Kàhəŋgarumaba mis a ti àna nɔ́ɔɔa ga way ? Way àvi divi gani ana kuli way ? » ⁸Eslini nɔ́ɔɔa ga *Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana Piyer a, mək àhəŋgrifəŋ ana tay, àɔ́ɔm : « Lekuləm bəbay akaba lekuləm gɔɔ́ákani ni, ⁹kihindumfiŋa ma kè leli a àki ka zlam sulumani ya mɔ́gri ana zal dɔ́ra ni, kəɔ́ɔmum ahəmamam màhəŋgaraba naŋ a ni mam ? ¹⁰Tamal kihindumfiŋa kè leli a nahkay nahəma, lekuləm ðek akaba ndam *Izireyel ðek sərunki : maslaŋa ya àŋgaba, naŋ hi kè meleher gekuli ni ti, màhəŋgaraba naŋ a ti àna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret, aɔ́ɔaba naŋ ti nɔ́ɔɔa àfəŋ. Naŋ gani ti lekuləm kàdarumfəŋa kà təndal a àmɔ́ta, ay ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba. ¹¹Yezu ti Melefit àɔ́ɔmki ma a Wakita gayəŋ ni ba. Ma ge Melefit ya àɔ́ɔmki ni ti nihi :

“Akur nahaŋ àbu ti lekuləm ndam mələm ahay

kàwayum magray tɔwi àna naŋ ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na ðek sawəŋ.” ⁸

¹²« Melefit ahəŋgay mis ti si àna naŋ kwa ; do ni ti àdaba maslaŋa nahaŋ a duniya ba ga mahəŋgay mis àna naŋ a ndo. »

¹³Ndam magray seriya ni tàra ticia pakama ga ata Piyer ata Zeŋ na ti, àgria ejep ana tay a, aɔ́ɔaba tìpi ti nday mis nahkay, tɔ́cahay zlam ndo ðaya. Təsəra tay a nday ndam ya tàɔ́ɔbay Yezu ni.

¹⁴Ay ti tìpi maslaŋa ya àŋgaba ni naŋ jika kà gəvay gatay nahəma, təŋgət ma

ga məhəŋgrifəŋani ana tay ndo. ¹⁵Təsəre ere ye ti təhəŋgrifəŋ ana tay ni va do ni ti, tɔ́ɔɔm tɔ́həliyu tay e mite vu. Tàra tɔ́həlaya tay a ti ndam magray seriya ni tɔ́zlapay e kidifŋ gatay bu, ¹⁶tɔ́ɔɔm ahkado : « Məgri mam ana tay mam ? Ndam Zeruzalem ðek tɔ́səra nday tàgra ere ya mis tìpi ðay-ðay ndo ni kè eri ge mis a ðek. Nahkay ŋgay tàgray ndo ni ti mɔ́ɔɔm koksah. ¹⁷Mawayay ti pakama gani ōru kama va ba nahəma, məcumfəŋa tay kà macali slimi ana maslaŋa nana. Ku way way do tɔ́hi ma gani ba ; tamal tɔ́hia ana maslaŋa ti amatraɔ́ tay. »

¹⁸Tàra tindeveriŋa zlapay gatay na ti tɔ́zalay ata Piyer nday ata Zeŋ, tɔ́ləgi ana tay, tɔ́hi ana tay ahkado : « Kàcalumi slimi ana Yezu ba, kàcahumi zlam ana mis àna *slimi ga Yezu ba ðaya. » ¹⁹Eslini ata Piyer ata Zeŋ tɔ́həŋgrifəŋ ana tay, tɔ́ɔɔm : « Zlam jireni kè meleher ge Melefit ti, məgəsiki ma ana Melefit tək məgəsiki ma ana kuli sawəŋ aw ? Lekuləm lekulumeni dəmka ba ma gana.

²⁰Leli ti misliki məmbrəŋ məhi ere ye ti mìpi akaba mici ni ana mis koksah. »

²¹Ndam magray seriya nakəŋ tɔ́ləgi ana tay keti, mək təmbrəŋ tay. Nday gani təŋgət divi ga matraɔ́ tay ndo, aɔ́ɔaba ndam ga kəsə ni ðek tɔ́bu tazləbay Melefit azuhva ere ye ti àgravu ni. ²²Maslaŋa ya ti tɔ́həŋgaraba naŋ a, àgri ejep ana mis ni ti vi gayəŋ àtama vi kru kru faɔ́ana.

Ndam məfəki ahàr ka Yezu tahəŋgalay Melefit

²³Gɔɔ́ákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gɔɔ́ákani ndahaŋ ni tàra təmbrəŋa ata Piyer ata Zeŋ a ti, ata Piyer ata Zeŋ nakəŋ tɔ́rəkioru ka ndam gatay, mək təŋgəhadì ma ga ndam ge seriya ya tɔ́hi ana tay ni ðek ana tay. ²⁴Tàra ticia ma gatay na

ti ndam mɛfɛki ahàr ka Yezu ni dɛk ma gatay bɛlan, tàhɛngalay Melefit, tɛdɛm ahkado : « Bay geli, bay ya ti àgraya hud melefit a, had a, dɛlɔv gɛdákana akaba zlam gatayana dɛk ni ti nak. ²⁵ Nak kàgray ti bɛn geli Devit bay mɛgruk tɔwi ni màzlapay àna njɛda ga *Mɛsuf Njɛlatani ni. Devit àdɛm :

“Ndam ga had gɛrgɛrani tagray zlabay ti kamam ?

Jiba gɛrgɛrani tɛdɛgɛzli ahàr ka zlam masakani ti kamam ?

²⁶ Bɛbay gɛdákani ga had ni tɛwɛlva ga makadɛvana,

bɛbay ndahaɲ ni day tɛcakalava ka ahar bɛlan,

nday dɛkeni tawayay takadɛfɛnva kà Bay geli akaba *Krist Bay gayan ya àdaba ni.” **

²⁷ « Nahkay bay *Erot akaba Pons Pilet tɛcakalava edɛdɛɲ a kɛsa hini ba akaba ndam ga had ndahaɲ akaba ndam jiba Izireyel a. Tɛcakalavu ti àkivu ka Yezu Bay njɛlatani ya agruk tɔwi ni, naɲ Krist Bay ya kàdaba ni. ²⁸ Tàgray nahkay ti tàgra ere ye ti nak kawayay na dɛk. Kwa ahaslani kɛdɛmbiyu àna njɛda gayak amagravu. ²⁹ Nihi ti tɛdɛm atatraɓ leli nahɛma, nak Bay geli bi slimi ana pakama gatay ni lala. Vi njɛda ana leli ndam mɛgruk tɔwi ni ga mɛhi pakama gayak ana mis, aɲgwaz àwɛr leli ba. ³⁰ ɲgazli njɛda gayak ana mis, hɛngaraba mis a, gray zlam gɛrgɛrani ya mis tipi dɛy-dɛy ndo ni àna slimi ga Yezu Bay njɛlatani ya agruk tɔwi ni ti. »

³¹ Tàra tɛndeveriɲa mahɛngalay Melefit a ti mɛlan gatay ya tɛcakalavu eslini ni àdaday, Mɛsuf Njɛlatani àvikivu njɛda ana tay dal-dal, mɛk nday nakɛɲ tɛdɛm-moru ma ge Melefit vay-vay, aɲgwaz àwɛr tay ndo.

Ndam mɛfɛki ahàr ka Yezu tebedekabu zlam gatay ka ahar bɛlan

³² Ndam mɛfɛki ahàr ka Yezu ni nday dɛk akada mis bɛlan, majalay ahàr gatay bɛlan, mɛbɛruv gatay day bɛlan. Nahkay maslaɲa ya ti adɛm zlam gayan ni gayan gayanani ti àbi. Zlam gatay ni dɛk tɛbedekabu ka ahar bɛlan sawan. ³³ Melefit àvi njɛda dal-dal ana ndam *asak ga Yezu ga mɛdɛmuru pakama àki ka Bay geli Yezu, gayan ya àmɛt mɛk àɲgaba e kisim ba ni. Melefit àgri sulum gayan dal-dal ana tay daya. ³⁴ E kidiɲ ga ndam mɛfɛki ahàr ka Yezu ni bu ni, maslaɲa ya ti araja àhɛci naɲ ni àbi. Adaba ndam ya ti vɛdan gatay tɛbu ahkay do ni ahay gatay tɛbu ni tɛsɛkumoru tay, mɛk tɛhɛlbiyu siɲgu gani, ³⁵ tàbɛhad afa ga ndam asak ga Yezu ni. Tàbɛhada ti ku way way do ere ye ti àhɛci naɲ ni ti tɛdi ga wudɛra gayan. ³⁶ Zal nahaɲ àbu, slimi gani Zɛzef, zal *Levi, tiwi naɲ e Sipir. Ndam asak ga Yezu tɛzalay naɲ Barnabas, awayay adɛmvaba « Maslaɲa ya avi njɛda ana mis ni. » ³⁷ Zal nani àsɛkumoru vɛdan gayan, mɛk àhɛlbiyu siɲgu gani, àbɛhad afa ga ndam asak ga Yezu ni.

Ata Ananiyas nday ata Safira

5 Zal nahaɲ àbu slimi gani Ananiyas, slimi ga wal gani ti ni Safira. Àsɛkumoru vɛdan gayan, wal gani ni day àwayikia. ² Àra àsɛkumoya ti adafɛɲa siɲgu gana wal gayan ni day àgɛsikia, mɛk àhɛlbiyu mɛgɛjɛni gani, àbɛhad afa ga ndam *asak ga Yezu ni. ³ Àra àbɛhad afa siɲgu na ti Piyer àhi : « Ananiyas, *Seteni àhurukviyu a mɛbɛruv vu ti kamam ? Kàsɛkadia malfada ana Mɛsuf Njɛlatana, kadafɛɲa siɲgu ga vɛdan ya kɛsɛkumoru na. ⁴ Vɛdan ya kɛsɛkumoru ni ti gayak, siɲgu ya kɛɲgɛt àna naɲ

** 4:26 Limis 2.1-2.

ni gayak daya do aw ? Kàjalaki ahàr ka magray zlam nahkay hi ti kamam ? Malfada ya kàsəkad ni ti kàsəkadi ana mis hihiriken ni do, kàsəkadi ti ana Melfefit. » ⁵ Ananiyas nakəŋ àra ècia ma ge Piyer na ti àzum mədəfani məmətani kwiyah-kwiyah. Mis dek ya ticia ere ye ti àgrakivu na ti aŋgwaz àwəra tay a dal-dal. ⁶ Eslini bəza dagwa tàzay kisim gani, tàkambah, mək tòru tili.

⁷ Agray njemdi mahkər kələŋ gani nahəma, wal gani àra. Wal ni àsər ere ye ti àgrakivu ka zal gayaŋ ni do. ⁸ Piyer àhi ahkado : « Singu ya kəŋgətum àna vadaŋ ni ti nahkay hi eɗefiŋ aw ? » Wal ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « Iy nahkay gani eɗefiŋ. » ⁹ Piyer àhi : « Kədəmum kəgosum Məsuf ga Bay geli ti ahəmamam ? Bay slim, ndam ya ti tili kisim ga zal gayak ni nday təbu a mahay bu tahəraya. Tara tazay kisim gayak, takoru tili daya. » ¹⁰ Piyer àra àhia ma nahkay ti wal ni àzum mədəfani məmətani kwiyah-kwiyah kè meleher ge Piyer huya. Eslini bəza dagwa ni tahəraya, tēdi ahàr ana kisim gani mək tàzay, tòru tili-fiŋjiyu kà gəvay ga zal gani ni. ¹¹ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni akaba mis ndahaŋ ya ticia ere ya àgravu na ti nday dek tàgra aŋgwaz a dal-dal.

Ndam asak ga Yezu tagray zlam ya mis tìpi ɗay-ɗay ndo ni

¹² Ka sarta nani ti ndam *asak ga Yezu ni tàgray zlam ya ti mis tìpi ɗay-ɗay ndo ni kay kè meleher ge mis. Zlam nday nani àdəfiki njəda ge Melfefit ana mis. Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek təbu təcakalavu ka ahar bəlaŋ a dalaka ga *ahay gəɗəkani ge Melfefit ni bu kələvad. Təcakalavu ti a dalahay ya təzalay Dalahay ga Saloməŋ ni bu ni. ¹³ Mis ndahaŋ ya təfəki ahàr ka Yezu ndo ni tagray aŋgwaz ga məhurkiviyan ni ka tay. Akaba nani dek mis təbu tacalfəŋ kà ndam məfəki ahàr

ka Yezu ni, tədəm nday ndam sulumani. ¹⁴ Kələvad mis ndahaŋ təsagakivu dal-dal, zawal akaba wál, təfəki ahàr ka Bay geli Yezu, təhurkiviyan ni ndam məfəki ahàr ndahaŋ ni. ¹⁵ Nahkay mis təhəlbiyu ndam gatay ya tēbesey do ni e mite vu, təbəhad ndahaŋ ka slalah, ndahaŋ ka hətav. Tədəm bi ka ya ti Piyer akoru gwar eslini ni ti diksi gayaŋ ni asləkakia ka ndam gatay ndahaŋ ya tēbesey do na ga mahəŋgaraba tay a. ¹⁶ Mis dal-dal ga kəsa ndahaŋ ya kà gəvay ga Zeruzalem ni day təhəlbiyu ndam gatay ya tēbesey do ni akaba ya ti seteni təniviyan ni ana tay a ahàr vu, təgri daliya ana tay ni. Ndam ya təhəlbiyu tay ni dek tənɗaba.

Ndam asak ga Yezu kè meleher ga gəɗəkani ga ndam Zude

¹⁷ Nahkay gəɗəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melfefit ni akaba ndam gayaŋ ndahaŋ ndam *Seduseyən ni tizirey ndam *asak ga Yezu ni, təzumkia bəruv ka tay a dal-dal, tədəm si təgri zlam ana tay kwa. ¹⁸ Eslini təgəs ndam asak ga Yezu ni mək təbiyu tay a daŋgay vu kè eri ge mis dek. ¹⁹ Mələvad àra ègikia ka tay a ahay ga daŋgay ni ba ti, *məslər ge Melfefit àzləkaba mahay ga daŋgay na dek, àbaya ndam asak ga Yezu na, mək àhi ana tay : ²⁰ « Dəgum a dalaka ga *ahay gəɗəkani ge Melfefit ni vu, kəhumi pakama ga sifa məweni ni dek ana mis. » ²¹ Nday nakəŋ təgəsikia ma gayaŋ ya àhi ana tay na. Də ge miledə tòru a dalaka ga ahay gəɗəkani ni vu, tənɗəki ka macahi zlam ana mis.

Nday təbu təcahi zlam ana mis ti gəɗəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melfefit ni tənɗa ka məlaŋ magray seriya na akaba ndam gayaŋ a. Tàra tənɗa ti təzalakabu gəɗəkani ga ndam *Izireyel ga magray seriya. Nahkay təs-ləroru mis ga moru məhəlbiyu ndam asak ga Yezu ya təbiyu tay a daŋgay vu ni. ²² Nday nakəŋ tòru tənɗa a ahay ga

daŋgay ni va ti tēdiviyu ahār ana tay ndo. Nahkay təsləkabiya, təŋgəhadī ma gani ana ndam ge seriya ni. ²³ Təhi ana tay ahkado : « Mōru minjua ti mədi ahār ana mahay ga daŋgay ni dek məzləkvani lala, ndam majəgay mahay ni dek nday jika jika kə mahay ni. Ay ka ya ti mərə məzləkaba mahay na ti mədiviyu ahār ana maslaŋa ndo. » ²⁴ Bay ga ndam majəgay ahay gəđakani ge Melefit ni akaba gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tərə ticia ma na nahkay ti təsər ere ye ti tagray ni do. Təđəm ahkado : « Nihi ti mən ga mam əgravu ni mam ? » ²⁵ Nday təbu təzlapay nahkay ti maslaŋa nahaŋ ənjiki tay, əhi ana tay ahkado : « Cəm day ! Ndam ya ti kəbu-miyu tay a daŋgay vu ni təbiyu təcahi zlam ana mis a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu. »

²⁶ Bay ga ndam majəgay ahay ge Melefit ni əra əcia ma na nahkay ti təsləka akaba ndam gayaŋ a ga məgəsbuyu ndam asak ni. Tōru təgəs tay ti əna njeđa do, əđaba aŋgwaz əwərfəŋa tay kə mis na ; təđəm : « Bi mis ni etizligi leli əna akur. » ²⁷ Tərə təgəsbiya tay a ti təbəhad tay kə meleher ga ndam magray seriya ni, mək gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ələgi ana tay, ²⁸ əhi ana tay ahkado : « Məhia ana kəli a kəcahumi zlam ana mis əna slimi ga zal nani ba simiteni ti, ay nihi ti lekələm kəcahumia ma na ana ndam Zerəzalem a dek. Nahkay ti kawayum mis təđəm məkad naŋ ti leli zla do aw ! » ²⁹ Es-lini Piyer akaba ndam asak ndahaŋ ni təhəŋgarfəŋ, təđəm : « Ahār əđəm ticii ki ma ana Melefit mətama ya ticiiki ma ana mis na. ³⁰ Melefit ga ata bəŋ ga bəŋ geli ni əhəŋgaraba Yezu e kisim ba, naŋ ya ti lekələm kəkəđum naŋ əna *madarfəŋ naŋ kə təndal ni. ³¹ Əra əhəŋgaraba naŋ a ti əzoru naŋ agavəla, əfəkəđ naŋ kə ahar ga dəf gayaŋ ka məlaŋ ga gəđakani ni. Melefit əgray ti Yezu nakəŋ mīgi Bay

ge mis dek akaba Bay mahəŋgay mis dek. Awayay ti ndam Izireyel təmbatk-aba majalay ahār gatay a ti məmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kə tay azuhva Yezu a. ³² Leli məsəra zlam gani nday nani əgrava ədeđiŋ a, magray sedi gani tata. *Məsuf Njələtani agray sedi gani daya, Melefit əvia Məsuf gani nana ana ndam ya təgəsiki ma na. »

³³ Ndam magray seriya ni tərə ticia ma ga ndam asak ga Yezu na ti, təzumkia bəruv ka tay a dal-dal, tawayay mabazl tay. ³⁴ Ay ti zal Feriziyəŋ nahaŋ əvu e kidiŋ gatay bu slimi gani Gemeliyel, naŋ bay məsər Wakita ge Melefit. Mis dek təgəs ma gayaŋ. Es-lini naŋ nakəŋ əcikaba jik e kidiŋ ga ndam magray seriya ni ba, əđəm təhəliyu ndam asak ni e mite vu day. ³⁵ Tərə təhəliya tay a ti naŋ nakəŋ əhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam Izireyel, dəgəzlumki ahār lala ka zlam ya ti mara məgrumi ana ndam nday nani ni. ³⁶ Nəđəm nahkay ti əđaba əpəsa vi a bəl Tewdas əhəraya əđəm naŋ gəđakani. Nahkay mis əgray diŋ diŋ fəđ tədəba naŋ a. Ay tərə təkadə naŋ a ti ndam gayaŋ ya tədəbay naŋ ni dek tədeva, pakama gani əndav nahkay. ³⁷ Kələŋ gayaŋ ka sarta ga macal mis nahəma, Zədas zal Gelili ni əhəraya, əhəla mis a dal-dal tədəba naŋ a. Naŋ day tərə təkadə naŋ a ti ndam ya tədəbay naŋ ni dek tədeva. ³⁸ Nihi ti nəhi ana kəli nahəma, kidumi slimi ana ndam nday nani va ba, mbrəŋum tay təsləka. Tigi ti ere ye ti tawayay ni akaba tagray ni təwi ge mis hihiriken i nahəma, emebesvu ka ahār gayaŋ. ³⁹ Ay tigi ti təwi ni təwi ge Melefit nahəma, ekisləmki mebeskabana kok-sah. Kətəkarum mebeskabana ba, do ni ti bi akəkəđumfəŋva ti kə Melefit. »

Əra əhia ana tay a nahkay ti nday nakəŋ təgəskabə pakama gayaŋ na. ⁴⁰ Nahkay təzaliyu ndam asak ni a ahay vu keti, təzləb tay mək tələgi ana tay,

təhi ana tay ahkado : « Kàcalumi slimi ana Yezu va ba. » Kələŋ gani təmbərəŋ tay, ti təsləka. ⁴¹Nahkay ndam asak nakəŋ təsləka àna məmərana. Tədəm Melefit àvi divi gani ana tay ti təcakay daliya azuhva slimi ga Yezu ti adafaki ti nday təbələfəŋa kè Melefit a. ⁴²Nahkay kələvad nday nakəŋ təbu təcəhi zlam ana mis a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu akaba a ahay ge mis bu. Təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, tədəm Krist *Bay gəđakani ya amara ni ti Yezu.

Tədaba mis adəskəla ga məjənaki ndam asak ga Yezu a

6 Nahkay ndam mədəbay divi ga Yezu təsagakivu. Ka sarta gani nani ti nday ya ti tədəm ma Gres ni təcivu akaba nday ya ti tədəm ma *Hebri ni do. Ndam ya tədəm ma Gres ni tədəm ka ya ti kələvad tidi zlam ana wəl madakway ni ti təməŋjaləŋ ka wəl madakway gatay do. ²Ndam *asak ga Yezu kru mahar cüeni ni təra təcia ma gatay na ti təzalakabu ndam mədəbay divi ga Yezu ni dək, mək təhi ana tay ahkado : « Tamal leli ndam asak ni məmbərəŋa mədəm ma ge Melefit a, midi zlam ana mis ti, àbəlay do. ³Nihi nahəma, bəza ga məŋ geli ni, dumaba zawal adəskəla e kidiŋ geküli ba. Ahər àdəm nday nani ti mis təsəra tay a nday mis sulumani, *Məsuf ge Melefit àniviya ana tay dal-dal, təsəra məjalay ahər sulumana. Akədumaba tay a nahəma, aməvi təwi ge midi zlam ana mis ana tay. ⁴Nahkay leli ti ni amazay sarta geli dək ga məhəŋgalay Melefit akaba ga məhi ma gayəŋ ana mis. »

⁵Ndam məfəki ahər ka Yezu ni təra təcia ma gatay na ti təgəskabá. Nahkay tədaba Etiyəŋ a ; naŋ àfəki ahər ka Yezu a dal-dal akaba *Məsuf Njələtani àniviya dal-dal daya. Tədaba Filip, Prokwar, Nikanor, Timoŋ, Parmenas akaba Nikolas a. Nikolas ti tiwi naŋ a Antiyos ; ęgi

zal Zude migeni. ⁶Tədaba tay a nahəma, təhəlbəiyu tay afa ga ndam asak ni. Ndam asak ni təhəŋgali Melefit ana tay, mək təbəki *ahar ka tay ti Melefit məgri sulum gayəŋ ana tay. ⁷Ka sarta nani mis kay təgəskabá pakama ge Melefit ya àdəmki ka Yezu na, nahkay ndam Zeruzalem ya tədəbay divi ga Yezu ni təsagakiva dal-dal. Ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefit ni dal-dal təgəskabá ga məfəki ahər ka Yezu a daya.

Gəđakani ga ndam Zude təgəs Etiyəŋ

⁸Etiyəŋ ti Melefit àgria sulum gayəŋ a, àvia njədə dal-dal. Nahkay agray ere ye ti mis tiپی day-day ndo ni àna njədə dal-dal, agri ejep ana mis. ⁹Etiyəŋ naŋ àbu agray nahkay ti mis ndahaŋ təcələŋ ma. Nday gani nani ti ndam ga ahay ga *məhəŋgalavü Melefit ya təzalay « Ahay ga ndam ya təhəlaya tay e evidi ba ni. » Nday gani ndam ga kəsa Sireŋ akaba ga kəsa Eleksendri akaba ndam ga həd Silisi akaba ga həd Azi : təbu tagray gejewi akaba Etiyəŋ. ¹⁰Təbu tagray gejewi ti Etiyəŋ àwəlkia tay ka ma adaba àtama tay àna məjalay ahər sulumani ya *Məsuf Njələtani àvi na. ¹¹Àra àwəlkia tay ka ma ti nday nakəŋ təsəkum mis ndahaŋ ti tədəm : « Leli məcifiŋa naŋ àbu endivi Məwiz akaba endivi Melefit. » ¹²Nahkay ndam ezir ge Etiyəŋ nakəŋ təbikivu estena ana ndam Zeruzalem akaba gəđakani gatay akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni mək tədəgaki ke Etiyəŋ nakəŋ cip, təzoru naŋ kè meleher ga gəđakani ya tagray seriya ni. ¹³Təhəl ndam ndahaŋ ga məsəkadki malfadə daya. Ndam malfadə ni tədəm ahkado : « Maslaŋa hini ti naŋ àbu adəmki ma məgədavani ka *ahay njələtani ge Melefit ni akaba ke *Divi gayəŋ ya Məwiz àbəki ni, àmbərəŋ do. ¹⁴Leli məcifiŋa àdəm ahkado Yezu zal Nazaret ni ara embedkaba ahay gəđakani ge Melefit na, ara ambatkaba Divi ya Məwiz àdəfiki

ana leli na daya. »¹⁵ Eslini ndam ya təvu manjəhadani a ahay ge seriya ni bu ni dek tamənjələŋ ke Etiyeŋ nakəŋ ndekwa ndekwa. Tipi ti meleher gayəŋ ni əgia akada meleher ga *məslər ge Melefit a.

Pakama ge Etiyeŋ ya ədəm kə meleher ga ndam magrafəŋa seriya ni

7 Eslini gəđakani ga ndam *manjal-abakabu mis akaba Melefit ni əhin-difiŋa ma kə Etiyeŋ a, əhi ahkado : « Ma ya ti mis tədəmkuŋ ni ti jiri eđeđiŋ aw ? »² Etiyeŋ nakəŋ əhəŋgarfəŋ, ədəm : « Ata baba akaba bəza ga mmawa goro ni, bumu slimi day. Melefit naŋ ya ti leli dek məbu mazləbay ni əŋgazlivu ana bəŋ ga bəŋ geli Abraham. Əŋgazlivu ti ka ya ti naŋ ka had Mezopotami, ərə ənjəhad ka had Haraŋ faŋ ndo ni. ³ Əhi : “Mbər bu had gayak akaba ndam gayak, ru ka had ya ti anəđəfukki ni.”^{††4} Nahkay Abraham nakəŋ əsləka ka had ga ndam Selde a, ərə ənjəhad ka had Haraŋ. Bəŋ ga Abraham əmət eslini. Bəŋani əra əməta ti Melefit əhi ana Abraham məsləka a Haraŋ a, məra mənəhad ka had hini ya lekulum kəkumki ni. ⁵ Abraham əra ənjəka ka had hina ti Melefit əsi had ndo. Ku mələŋ gəziti ga micikiani tekeđi əsi ndo. Ku nahkay nəŋgu ni, əhi : “Anəvuk had ni dek, kəməta day had ni emigi ga bəza huđ gayak.”^{‡‡} Ay ka ya ti Melefit əhi ma nani ana Abraham ni ti, Abraham əwi wur faŋ ndo. ⁶ Pakama ge Melefit ya əhi ni naŋ hi, əhi : “Bəza huđ gayak atoru tanjəhad ka had ge mis ndahaŋ ; etinjəa eslina ti etigi evidi, atəgri daliya ana tay vi diŋ diŋ fađ. ⁷ Ay ti anatrađ ndam ya ti bəza huđ gayak atəgri evidi ana tay ni. Kələŋ gani bəza huđ gayak ni atasləka ka had nana, mək atəzələbay nu ka mələŋ hini.”^{¶¶8} Melefit əra

əhia pakama na ana Abraham a nahkay nahəma, əwəlkabu pakama gayəŋ akaba ga Abraham əna *mekeley kuđi. Abraham əra əwia Izak a, wur ni əgra vad a azlalahkər nahəma əkeli kuđi. Nahkay day Izak əra əweya Zekup a ti əkeli kuđi. Zekup day əra əweya ata bəŋ ga jiba geli kru mahar cueni na ti əkeli kuđi ana tay.

⁹ « Kələŋ gani ata bəŋ ga jiba geli ni təgrafəŋa solu kə wur ga məŋ gatay Zuzef a. Nahkay təsəkumioru naŋ ana ndam ndahaŋ, mək ndam nday nani tōru əna naŋ ka had Ezip. Ay ti Melefit naŋ əbu akaba naŋ ; ¹⁰ əzaba naŋ a huđ ga daliya gayəŋ ya əgray ni ba dek. Melefit əvia majalay ahər sulumana daya, nahkay ti əgia awələwa ga *Faroŋ bay ge Ezip na. Nahkay bay Faroŋ nakəŋ əfiyu naŋ bay məgur had gayəŋ ni dek akaba huđ ahay gayəŋ ni dek. ¹¹ Eslini ləwir ədaya ka had Ezip a dek akaba ka had Kanaŋ a. Ləwir əra ədaya nahkay ti, mis təgra daliya dal-dal ; ata bəŋ ga jiba geli ya ka had Kanaŋ ni təŋgət zlam məzumani va do. ¹² Zekup əra əcia *alkama əbu ka had Ezip nahəma, əsləroru bəza gayəŋ ata bəŋ ga bəŋ geli ga məsəkumbiyu alkama. ¹³ Ka ya ti əsləroru tay ye cu nahəma, Zuzef əđəfi vu gayəŋ ana bəza ga məŋani ni. Nahkay Faroŋ əra əsəra jiba ge Zuzef a. ¹⁴ Eslini Zuzef əsləroru mis ti təzibiyu bəŋani Zekup akaba ndam gayəŋ a. Nday dekeni kru kru adəskəla mahar zlam. ¹⁵ Nahkay Zekup nakəŋ ərə ka had Ezip mək əmət eslini. Ata bəŋ ga jiba geli day təmət eslini. ¹⁶ Təra təməta ti təhəlbiyu kisim gatay e Sihem mək təbiyu e mindiviŋ ga Abraham ni vu. Mindiviŋ nani ti Abraham asəkumfəŋa kə bəza ga Hamor e Sihem əna gru a.

¹⁷ « Yaw sarta ya Melefit agray ere ye ti əhi ana Abraham amagraŋ ni en-

^{††}7:3 Mənjəkiani 12.1.

^{‡‡}7:5 Mənjəkiani 17.8 ; 48.4.

^{¶¶}7:7 Mənjəy Mənjəkiani 15.13-14 ; Mahərana 3.12.

jia wudfak nahōma, ndam *Izireyel ni tēsagakiva, tigia nday kay ka had Ezip a. ¹⁸ Ka sarta gani nani ti tēfiya bay nahañ ka had Ezip a. Bay nani ti àsər Zuzef ndo. ^{§§19} Nahkay nañ nakəñ āgosay ata bəñ ga bəñ geli, āgria daliya ana tay a, āhi ana tay si tāboru bəza gatay ya ka ahar ni tēmət. ²⁰ Ka sarta gani nani tiweya Mŭwiz a, nañ ti Melefit āwaya nañ a dal-dal. Ānjəhad kiyi mahkər a magam afa ga ata bəñani. ²¹ Kələñ gani tizligoru nañ. Tāra tizligoya nañ a ti wur dahalay wur ga Faronə bay ga had Ezip ādi ahār mək āzay nañ, āgal nañ akada wur ga hud gayəñ. ²² Nahkay ti tēcahi mēsər zlam ga ndam Ezip ni dek. Pakama gayəñ ya adəm ni dek mis tēgəskabu, tŭwi gayəñ ya agray ni day ābəlafəñ kē mis.

²³ « Āra āgra vi a kru kru fad nahōma, adəm : “Nakoru nəmənjiyu bəza ga mmawa goro ndam Izireyel kwa.” ²⁴ Āra ənija ti ēpi zal Ezip nahañ agri daliya āna zal Izireyel. Eslini nañ nakəñ ěmbikivu ka maslaña ya ti tēgri daliya ni mək ākad zal Ezip ni ka duwa gani. ²⁵ Āgray nahkay ti awayay ti adəfiki ana bəza ga mənani ni ti tēsər Melefit amahəngay tay ti āna nañ, ay ti nday gani tēsərīki ndo. ²⁶ Hajəñ gani nahōma, Mŭwiz nakəñ ādi ahār ana ndam Izireyel ndahañ cū, tēbu takadvu ; nañ nakəñ awayay aṅgalabak-abu tay. Āhi ana tay : “Ndam goro ni, lekulum kà mən gekuli ti, kihirumvu ti kamam ?” ²⁷ Ay nañ ya ti agri daliya ana nañ nahañ ni āhi ana Mŭwiz ahkado : “Way āfiyu kur bay magrafəña seriya kē leli a way ?” ²⁸ Kawayay kəkad nu akada ya kəkad zal Ezip nahañ eweni

ni aw ?” ^{*29} Mŭwiz āra ěcia ma nana nahōma, ācuhway ka had Ezip, òru ka had Madiyañ, ānjəhad eslini. Nañ ābu eslini, āra āda wal a ti, ěwifīña bəza zawalana cū.

³⁰ « Āra āgra vi kru kru fad ka ahār gana nahōma, òru a hud gili vu kà hōma *Sinayi. Eslini ti *məslər ge Melefit āngazlivu a hud ga aku ya agəs mənəgəhaf ni bu. ^{†31} Mŭwiz nakəñ āra ēpia ti āgria ejep a, nahkay awayay ahədakfəñoru ti mīpi lala. Nañ ābu ahədakfəñoru ti ěci dəngū ga Bay geli, āhi ahkado ³² “Nu ti Melefit ga ata buk Abraham, Izak akaba Zekup.” [‡]Mŭwiz āra ěcia ma na ti aṅgwaz āwəra nañ a dal-dal, āgəgəra, mamənjaləñani nakəñ tekeđi ěslīki ndo hūya. ³³ Eslini Bay geli āhi ma keti, āhi ahkado : “Həlaba kima-ka gayak a asak ba, adaba mələñ ya kicikvū ni ti mələñ *njəlatani. ³⁴ Nīpia lala ahəmamam tēgri daliya ana ndam goro ka had Ezip na, nīcia tuway gatay a : nahkay nāra ti ga mahəngaya tay a. Nihi nak ti ru, nəsləroru kur ka had Ezip.” [†]

³⁵ « Mŭwiz ti nañ ya ti ndam Izireyel tawayay nañ ndo, tēhi ahkado : “Way āfiyu kur bay magrafəña seriya kē leli a way ?” [§]ni. Ay nañ ti Melefit āslərīkaboru nañ ana tay ti mīgi bay gatay, mīgi bay mēhəlaba tay e evidi ba daya. Melefit āslərīkaboru Mŭwiz ana tay nahkay ti, āhi ma gani ti məslər ge Melefit ya āngazlivu a hud ga mənəgəhaf ni bu ni. ³⁶ Bay ya ti āhəlaba ndam Izireyel ka had Ezip a ni ti nani Mŭwiz. Āhəlaba tay a ti āna magray zlam magray ejep ya mis ti pi day-day ndo ni kay : āgray ka had Ezip,

§§7:18 Mənjay Mahərana 1.8.

*7:28 Mahərana 2.14.

†7:30 Mənjay Mahərana 3.2.

‡7:32 Mahərana 3.6.

†7:34 Mahərana 3.5, 7, 8, 10.

§7:35 Mahərana 2.14.

kà Dəluv Ndizeni, akaba ka ya ti nday a huɗ gili bu vi kru kru faɗani ni. ³⁷ Bay ya ti àhi ana ndam Izireyel : “Melefit aməs-ləribiyu wur ga mən̄ gekuli nahaŋ ana kuli ga mahəŋgaray pakama ge Melefit akada goro ni” ^{**} ti Məwiz gani. ³⁸ Ka ya ti ndam Izireyel təcakalavu a huɗ gili bu ni ti, bay ya ti èci ma ga məslər ge Melefit kà həma Sinayi mək àhəŋgri ana ata bəŋ geli ni ti Məwiz gani. Bay ya ti Melefit àhi pakama ya avi sifa ana mis ga məhəŋgriani ana leli ni ti naŋ gani. ³⁹ Ay ti ata bəŋ geli ni ti ciiki ma ndo, tawayay maɗəbay naŋ ndo. A majalay ahàr gatay bu ni ti tawayaya maŋgona e Ezip a. ⁴⁰ Təhi ana *Aroŋ ahkado : “Griaya melefit ndahaŋ ana leli ga mədi kama ana leli a, aɗaba Məwiz naŋ ya àhəlababiya leli ka huɗ Ezip a ni ti, məsər ere ye ti àgrakivu ni do.” ^{††41} Nahkay nday nakəŋ təvəɗaya wur sla mək ti sliŋi zlam ana wur sla ni, ègia pəra gatay a. Təgri wuməri àna məmərani ana zlam ya nday ndayani təvəɗaya àna ahar gatay a ni. ⁴² Təgra nahkay ti Melefit day àmbrəŋ tay ti təgri pəra ana zlam ya ti a huɗ melefit bu ni. Ma gani hini àbu məbəkiani a wakita ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit bu nahkay hi :

“Ndam Izireyel, ka ya ti lekuləm kəbum a huɗ gili bu vi kru kru faɗ ni ti, kisliŋəmi zlam akaba kəgrumi sədaga ti, ana nu aw ?

⁴³ Aha, ana nu do ! Ahay miviceni ya kəsawadum àna naŋ ni ti ahay ga Molok, ^{‡‡}do ni ti goro do. Kəsawaduma àna pəra gekuli Refeŋ ^{¶¶}ya təzavu ata boŋgur na daya.

Pəra nday nani ti kəgrumaya ga məhəŋgriuru ahàr ana huɗ ana tay a.

Gekuli ya kəgrum nahkay ni ti anagaruru kuli driŋ kama ga Babiloŋ.” ^{§§}

⁴⁴ « Ka ya ti ata bəŋ ga bəŋ geli təbu a huɗ gili bu ni ti təsawada àna zlam ge mivicey ahay ge Melefit àna naŋ a. Mazavu ga ahay gani nani ti Melefit àɗəfikia ana Məwiz a mək àhi māgraya akada gayaŋ ya èpi na. ⁴⁵ Ahay gani nani ti ata bəŋ ga bəŋ geli təmbribu ana bəza gatay ; bəza gatay ni day təra àna naŋ ka huɗ hina, Zəzəwi àdi kama ana tay. Təra tinjia ti Melefit àgariaba ndam ga huɗ hina ana tay a, mək nday nakəŋ tənjàhad. Nahkay nday təbu àna ahay ge Melefit *miviceni ni duk àbivoru ana sarta ge Devit. ⁴⁶ Devit ti Melefit àwaya naŋ a dal-dal, nahkay èhindifiŋa divi kə Melefit ga maslamali məlaŋ *nəlatani ana bəza huɗ ge Zəkəp a. ⁴⁷ Ay maslaŋa ya ti àra àləm ahay ge Melefit ni ti Salomoŋ. ⁴⁸ Ku tamal àləma nahkay nəŋgu ni, Bay Melefit agavəla driŋ, ànjəhadvù a ahay ya mis tələmi ni bu do. Nahkay zla nahəma maslaŋa nahaŋ àbu, àhəŋgaray pakama ge Melefit, àɗəm :

⁴⁹ “Bay Melefit àɗəm : Məlaŋ manjàhad goro ti huɗ melefit,

məlaŋ məbəkiki asak goro ti ni huɗ.

Ahay weley lekuləm kisləmki mələmuana ana nu a ni weley ?

Məlaŋ goro ya ananjəhad, nəpəsaba ni ti weley ?

⁵⁰ Bay ya àgraya zlam nana ɗək ni ti nu nuani àna ahar goro do aw ?” * »

⁵¹ Etiyeŋ àhi ana tay keti : « Lekuləm ti kicəm slimi do eɗeɗiŋ ! Lekuləm

**7:37 Mimbiki 18.15.

††7:40 Mahərana 32.1, 23.

‡‡7:43 Molok ti melefit ga ndam Kanaŋ ya ndam Izireyel təhəŋgriuru ahàr a huɗ ahaslani ni.

¶¶7:43 Refeŋ ti melefit ga ndam Siri ya ndam Izireyel təhəŋgriuru ahàr a huɗ ahaslani ni.

§§7:43 Amos 5.25-27.

*7:50 Izayi 66.1-2.

ti məbərɔv gekɔli magədavani, slimi gekɔli məzləkɔvani ; lekɔlɔm akada ndam ya təkeli kɔdi ana tay ndo ni ! Lekɔlɔm akada ga ata bəŋ ga bəŋ gekɔli ni, kekileŋa kəgəsumkabu pakama ga *Məsuf Njələtani ni do ! ⁵² Bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ti ata bəŋ ga bəŋ gekɔli təgri daliya ndo ni ti weley ? Nday gani təbazla ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya tədəm Bay ge Jiri amara ni. Bay ge Jiri nakəŋ əra ɛnjia ti kəsəkumoya naŋ a mək kəkaduma naŋ a. ⁵³ Lekɔlɔm ti məslər ge Melefit tədəfikia *Divi ge Melefit na ana kɔli a, ay ti kəbumi slimi ana Divi gani do. »

Takad Etiyeŋ əna mizligi naŋ əna akur

⁵⁴ Ndam magray seriya ni tərə ticia ma ge Etiyeŋ na ti təzumki bərɔv dal-dal, təhəpəd ahar tasl tasl. ⁵⁵ Ay Etiyeŋ ti *Məsuf Njələtani ɛsliva a vu va dal-dal, əmənɔru e melefit vu, ɛpi mələŋ masladani ge Melefit akaba Yezu naŋ jika kə ahar ga daf ge Melefit. ⁵⁶ Əra ɛpia ti ədəm ahkado : « Cɔm day, nəbu nipi huɔ melefit məzləkɔvabana, nipi *Wur ge Mis naŋ jika kə ahar ga daf ge Melefit daya. » ⁵⁷ Ge Etiyeŋ ya naŋ əbu azlapay nahkay ni ti nday nakəŋ təzlah kay kay, təbəviyu ahar e slimi vu der der, mək nday dek tədəgaki ka ahar bələŋ, ⁵⁸ təgəs naŋ, təzaba naŋ a kəsə ba cak. Tərə təsləkafəŋa əna naŋ kə kəsə na nahkay ti tawayay tizligi naŋ əna akur ga makad naŋ. Ndam sedi ya ticɔ pakama gayəŋ ni təhəlkaba məgudi gatay na, təbəhadfəŋ kə wur dagwa nahaŋ slimi gani Sol ti məjəgaki. Mək tizligi Etiyeŋ nakəŋ. ⁵⁹ Ka ya ti tizligi Etiyeŋ ni ti Etiyeŋ əhəŋgalay Yezu, ədəm : « Bay goro Yezu, za sifa goro a. » ⁶⁰ Kələŋ gani əbəhad mirdim grik, əzlah kay kay, ədəm : « Bay goro, kəwəl tay əna seriya əki ka zlam magu-

darani hini ya təgru ni ba. » Əra ədəma ma na nahkay ti əmət huya.

8 Təkad Etiyeŋ ti, Sol əwaya daya.

Təgri daliya ana ndam məfəki ahər ka Yezu

Ka fat gani nani ti tənɔki ka məgri daliya dal-dal ana ndam məfəki ahər ka Yezu ya a Zeruzalem ni huya. Ndam məfəki ahər ka Yezu ni dek tədevu tōru a kəsə ciɔ-ciɔbeni vu ka had *Zəde akaba ka had Samari. Nday ya təsləka ndo ni ti si ndam *asak ga Yezu cilij. ² Ndam ndahaŋ ya ti təhəŋgriuru ahər a had ana Melefit ni tili Etiyeŋ, titɔwi naŋ dal-dal. ³ Sol ti əgria daliya dal-dal ana ndam məfəki ahər ka Yezu a ; əsawadəy kə mahay kə mahay, əgəs zawal akaba wəl, əbiyu tay a daŋgay vu. ⁴ Nday ya ti tədevu ni tədəmōru *Ma Məweni Sulumani kə kəsə kə kəsə.

Tɔwi ge Filip ya əgray a Samari ni

⁵ Ka sarta gani nani Filip ɔru a kəsə gəɔfakani vu ka had Samari, əhioru ma ge *Krist ana mis ye eslini ni. ⁶ Nday nani dek ma gatay bələŋ, təbi slimi lala ana ma ge Filip ya əhi ana tay ni, adaba ticia pakama gayəŋ a, tipia zlam ya ti əgray, mis tipi dāy-dāy ndo na daya. ⁷ Əna zlam nday nani ya əgray ni ti seteni təsləkiaba ana mis a dal-dal, təzlah kay kay. Ndam dərə akaba ndam jəgwer tigia sənduɔ-sənduɔbana daya. ⁸ Eslini ndam ga kəsə nani təmərva dal-dal.

⁹ Maslaŋa nahaŋ əbu a kəsə nani bu, slimi gayəŋ Simu, naŋ zal maharam, agri ejep ana ndam ga had *Samari dek. Əzay ahər gayəŋ awayay mis dek tədəm naŋ gəɔfakani. ¹⁰ Mis ni dek, ku bəza, ku mis gəɔfakani ticiiki ma. Tədəm : « Maslaŋa hini ti njədə ge Melefit əfəŋ. Njədə gani nani ti tədəm “Gəɔfakani.” » ¹¹ Mis ni ticiiki ma dal-dal, adaba əpəsə naŋ əbu agri ejep ana tay əna maharam gayəŋ ni. ¹² Ay ka ya ti Filip əhia *Ma Məweni Su-

lumani àki ka *Məgur ge Melefit akaba ka Yezu Krist ana tay a nahəma, zawal akaba wál ni tégəskabá ma ge Filip na, mək *təbaray tay. ¹³ Simu nakəŋ tekefí àgəskabá ma gana, təbara naŋ a. Kələŋ gani ànjəhad akaba Filip. Eslini Filip naŋ àbu agray zlam gəďákani gəďákani ya mis tìpi đay-đay ndo ni. Simu nakəŋ àra èpia ti àgría ejep a dal-dal.

¹⁴ Ndam asak ga Yezu ya a Zeruzalem ni tàra ticia ndam *Samari tégəskabá ma ge Melefit a ti, tèsłaribiyu ata Piyer nday ata Zeŋ ana ndam Samari ni. ¹⁵ Ata Piyer nday ata Zeŋ tàra tinjia ti tàhəŋgalay Melefit ti məvi *Məsuf Njəlatani ana ndam Samari ya tégəskabá pakama ge Melefit a ni. ¹⁶ Təgray nahkay ti adaba ku mis bəlaŋ e kidiŋ gatay bu Məsuf Njəlatani àhərkiaya àhuriviyu faŋ ndo. *Təbaray tay ti àna slimi ga Bay geli Yezu ciliŋ. ¹⁷ Nahkay ata Piyer nday ata Zeŋ təbəki *ahar ka tay, mək Məsuf Njəlatani àhuriviyu ana tay.

¹⁸ Simu nakəŋ àra èpia Məsuf Njəlatani ahuriviyu ana ndam məfəki ahər ka Yezu ka ya ti ndam asak ga Yezu təbəki ahər ka tay ni ti, awayay avi siŋgu ana ata Piyer nday ata Zeŋ. ¹⁹ Àhi ana tay ahkado : « Vumu njəda ti ka ya ti nəbəki *ahar ke mis ni ti Məsuf Njəlatani məhuriviyu ana tay. » ²⁰ Ay ti Piyer àhi ahkado : « Ahər adəm siŋgu gayak ni mįjijia, nak nakani day kįjijia, adaba kəhi ana ahər ere ye ti Melefit avi ana mis ni ti mis asəkum tata. ²¹ Nak kəkibu ke tɔwi geli ya magray ni bi, ma gayak àkibu bi, adaba majalay ahər gayak magədavani kè eri ge Melefit. ²² Mbatkaba majalay ahər gayak magədavani na, həŋgalay Bay geli. Nahkay ti bi Melefit aməmbərfuka zlam ya kəgudar a majalay ahər gayak bu na. ²³ Nəsəra nihi ti məbərɔv gayak magədavani kè eri ge Melefit, nahkay kīgĩa evidi ga zlam magudarana. » ²⁴ Eslini Simu nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ana tay

ahkado : « Lekuləm lekuləmeni həŋgalumu Bay geli ti ere ye ti kəhumu ni àgrakuvu ba simiteni ti ! »

²⁵ Ata Piyer ata Zeŋ tàra tagrakia sedi ka Yezu a akaba təhia pakama ga Bay geli ana mis a nahəma, təŋgoru a Zeruzalem. Ka ya ti nday təbu takoru e divi bu ni ti təhia Ma Məweni Sulumana ana mis a kəsa ndahaŋ ba kay ka had *Samari a.

Ata Filip nday ata zal Etiyupi nahaŋ

²⁶ Məslər ga Bay geli àŋgazlivu ana Filip, àhi ahkado : « Ru gwar ka Mboku, ke divi ya ti asləkabiya a Zeruzalem a, andoru ahər a Gaza, mis təkì təsawadaki bi ni. » ²⁷⁻²⁸ Filip nakəŋ ècik, àsləka hūya. Naŋ ka ahər divi nahəma, èpi zal nahaŋ manjəhadani digusa e seret bu, ejeŋgey wakita ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Naŋ gani òru a Zeruzalem ga mazləbay Melefit, nihi naŋ àbu asləkabiya ara a magam a. Zal nani ti zal Etiyupi, naŋ madasłani, naŋ mis gəďákani agri tɔwi ana Kandas bay walani ge Etiyupi : naŋ gəďákani ga ndam manğah elimeni ga bay ni. ²⁹ *Məsuf Njəlatani àhi ana Filip ahkado : « Ru kahəďakfəŋiyu ke seret ni lala. » ³⁰ Eslini Filip nakəŋ àcuhworu. Òru ènjəa nahəma, èci zal Etiyupi ni naŋ àbu ejeŋgey wakita ge Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni. Àhi ahkado : « Ere ye ti kejeŋgey ni ti nak kəbu kiciaba ma gana waw ? » ³¹ Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Tamal masłaja adəfuaba ndo ni ti nıciaba ahəmamam ? » Mək àhi : « Cəlkuvaya ga manjəhadfu kə gəvay a. » ³² Ka mələŋ ya ejeŋgey ni Izayi adəm nahkay hi :

« Naŋ ti àhəlkaba ma ndo, akada ga təmbak ya təzoru ka mələŋ misliŋ zlam ni, akada ga wur təmbak ya tekəlkia eŋguc a ti ètɔwi do ni.

³³ Naŋ gani təhəŋgoraya naŋ a had a, təgri seriya ge jiri ndo simiteni.

Way amacali slimi mba way ?

Aɗaba tàkaɗa naŋ a, naŋ àbi ka haɗ va bi ni.† »

³⁴Gəɗakani nakəŋ àhi ana Filip ahkado : « Nahəŋgalay kur kam-kam, hu : bay mahəŋgaray pakama ge Melefit azlapaki ahalay ti ka way nani way ? Azlapaki ti àki ka naŋ naŋani tək, ka maslaŋa nahaŋ aw ? » ³⁵Eslini Filip àhi ma, àɗəfiaba *Ma Mūweni Sulumani àki ka Yezu a, ànjiki ka pakama ya naŋ àbu ejengey ni. ³⁶Nday təbu takoru nahkay ti tədi ahàr ana yam gweŋgɔr a. Eslini naŋ gəɗakani nakəŋ àhi ana Filip ahkado : « Yam nihi. Mam acafəŋa nu ga *məbaray nu a mam ? » [³⁷Filip àhi ahkado : « Tamal kəfəkia ahàr gayak dek ka Yezu a ti tabaray kur tata. » Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəfəkia ahàr ka Yezu *Krist a, naŋ Wur ge Melefit. »] ³⁸Àhi ana bay ya agaray seret ni mícika. Àra ècika àna seret na ti ata Filip nday ata naŋ gəɗakani nakəŋ tàhəraya təhuriyu a yam ni vu, mək Filip àbaray naŋ. ³⁹Tàra tàhəraya a yam ni ba nahəma, Məsuf ga Bay geli àzafəŋa Filip a. Nahkay naŋ gəɗakani ni èpi naŋ va do, àsləka zlam gayəŋ àna məmərana. ⁴⁰Filip àsərki ti naŋ a Azot. Àru a Sezare ; naŋ àbu akoru ti àhioru Ma Mūweni Sulumani ni ana mis kà kəsa kà kəsa dek duk a Sezare.

**Sol ambatkaba majalay ahàr a,
afəki ahàr ka Yezu**

(Tɔwi 22.6-16 ; 26.12-18)

9 Ka sarta gani nani nahəma, Sol naŋ àbu awayay aŋri daliya ana ndam maɗəbay divi ga Bay geli, awayay abazlay. Nahkay òru afa ga gəɗakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ²èhindifiŋa wakita ga medekiani ka gəɗakani ga ahay gərgərani a Damas ya tahəŋgalavù Melefit ni. Wakita nday

nani ti təvia divi ga məgəs ndam maɗəbay divi ga Bay geli a. Ku adi ahàr ana zawal ahkay do ni ana wál, ba agəs tay, awəl tay, ahəbiyu tay a Zeruzalem. ³Naŋ nakəŋ àra àŋgəta wakita nday nana ti àdəvu e divi vu.

Naŋ àbu enjiyu a Damas wudak nahəma, eslini maslaɗani àsləkabiya e melefit ba, àhərkiaya həya, àsləɗay mələŋ gayəŋ nani. ⁴Eslini naŋ nakəŋ àdəɗ a ga haɗ pəɗa mək èci dəŋgu ga maslaŋa nahaŋ àzalay naŋ, àhi : « Sol, Sol kəgru daliya ti kamam ? » ⁵Naŋ nakəŋ àhi : « Nak way, Bay goro ? » Mək àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nu Yezu, nu ya kəgru daliya ni. ⁶Ay ti cicikaba, huriyu a kəsa vu. Ekinjua eslina ti atəhuk ere ye ti ahàr àɗəm kəgray kwa ni. » ⁷Ndam ya tarakaboru akaba naŋ ni təcik, ma tekeɗi tislili məɗəmani koksah. Tici dəŋgu ciliŋ, ay ti tɔpi maslaŋa gani do. ⁸Sol nakəŋ ècikaba, àhəlkaba eri a, ay ti èpi divi do. Ndam ya tarakaboru akaba naŋ ni təɗafəŋa ahar a, təzoru naŋ a Damas. ⁹Eslini àgray vad mahkər, divi day èpi ndo, zlam day àzum ndo, yam day èsi ndo.

¹⁰A Damas eslini ti zal nahaŋ àbu slimi gani Ananiyas, naŋ bay maɗəbay divi ga Yezu. Eslini Bay geli àzalay naŋ e kisim mizidəni bu : « Ananiyas ! » Ananiyas nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Awi ! Nu hi, Bay goro ni. » ¹¹Bay geli àhi ahkado : « Ru weceweci ke divi ya təzalay divi Ndəlaɓani ni, ru afa ga Zudas. Kinjua ti kɔhindi zal Tars ya tazalay naŋ Sol ni. Nihi ti naŋ àbiyu ahəŋgalay Melefit. ¹²Maslaŋa gani nani ti nəɗəfikia maslaŋa nahaŋ a, slimi gani Ananiyas, ara afa gana mək abəki *ahar ti mɔpi divi akada ya ahaslani ni. » ¹³Ananiyas àhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay goro ni, nɔcia mis kay təbu təzlapaki àki ka maslaŋa nani akaba ka zlam gayəŋ magəɗavani

†8:33 Izayi 53.7-8.

ya àgri ana ndam gayak *njəlatani ya tēbu a Zeruzalem na. ¹⁴Àra ahalay a ti gəđákani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni tēvibiya divi ga məgəs ndam ya ti tazləbay kur na đek. » ¹⁵Ay ti Bay geli Yezu àhəngrifəŋ, àhi ahkado : « Nak ru, adaba nəzaba maslaŋa gana nana, ti məgru tŭwi : məhioru slimi goro ana mis ga had' ndahaŋ akaba bəbay gatayani ni, məhioru ana ndam *Izireyel daya. ¹⁶Amacakay daliya kay azuhva slimi goro ; nu nuani anəđəfikí daliya ya ara agray ni đek. »

¹⁷Nahkay Ananiyas nakəŋ òru. Òru ènjua ti àhuriyu a ahay ni vu, àbəkí ahar ka Sol nakəŋ mək àhi ahkado : « Sol wur ga mmawa, Bay geli Yezu, naŋ ya àŋga-zlukvu ka ahàr divi ka sarta ya kara ni, àslərbíyu nu. Awayay ti kīpi divi akada ya ahaslani ni, awayay ti *Məsuf Njələtani mīslukvu a vu vu daya. » ¹⁸Naŋ àbu azlapi nahkay ti zlam ndahaŋ akada aləŋ ge kilif təsləkikí ke eri ana Sol nakəŋ a. Eslini èpi divi akada ya ahaslani ni keti. Nahkay ècikaba, mək *təbaray naŋ àna *slimi ga Yezu. ¹⁹Kələŋ gani àzum zlam, mək njəda gayaŋ àŋgíva.

Sol àhi ma ga Yezu ana mis

Sol ànjəhadíyu vad' bal a Damas afa ga ndam ya tadəbay divi ga Yezu ni. ²⁰Ka ya ti naŋ àbu eslini ni ti ànjəkí ke tŭwi hŭya, àhuriya a ahay gərgərani ga ndam *Zude ya *tahəŋgalavù Melefit ni va, àhi ana mis Yezu ti naŋ Wur ge Melefit. ²¹Ma gayaŋ ya àđəm ni àgria ejep ana mis ya tēbi slimi na đek. Təđəm ahkado : « Naŋ hini ti naŋ ya ti àgri daliya daldal ana ndam ya tazləbay Yezu a Zeruzalem ni do aw ? Mara gayaŋ ahalay a Damas a ti ga məgəs ndam ya tazləbay Yezu ni akaba ga məhəloru tay afa ga gəđákani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni do aw ? » ²²Ay ti njəda ga Sol àsagakivoru, àhi ana ndam Zude ya a Damas ni Yezu ti naŋ *Krist *Bay

gəđákani ya amara ni. Eslini nday nakəŋ tēsər ere ye ti tēhənggrifəŋ ni do.

²³Àra àgra vad' a bal ti ndam Zude nakəŋ tàgray sawari gatay, təđəm si tijiŋ naŋ kwa. ²⁴Nahkay nday nakəŋ tājəgay naŋ mələfat akaba mələvad' kà magudu ga kəsa ni đek, tawayay makad' naŋ. Ay ti Sol ècia sawari gatay ya tğraki na. ²⁵Ga mələvad' nahəma, ndam madəbay naŋ ni tēzoru naŋ ka ahàr ga gudu ya eveliŋ kəsa ni. Tòru tĩnjua ti tēfiyu naŋ a aləŋgu vu mək táfaya naŋ àna ezewed' gwar ka dala. Nahkay àsləka, òru a Zeruzalem.

Ere ye ti agrakivu ka Sol a Zeruzalem ni

²⁶Òru ènjua a Zeruzalem a ti awayay ahurkiviyyu ka ndam madəbay divi ga Yezu ni, ay ti nday đek tğgrafəŋa aŋgwaz a, tēhi ana ahàr naŋ bay madəbay divi ga Yezu ecfediŋ do. ²⁷Eslini Barnabas àzoru naŋ afa ga ndam *asak ga Yezu ni. Tòru tĩnjua ti Barnabas nakəŋ àŋgəhadí ana tay ahəmamam Sol èpi Bay geli ka ahàr divi ka ya ti òru a Damas ni, ahəmamam Bay geli àhi ma ni daya. Àŋgəhadí ana tay keti ahəmamam Sol àhi ma ana mis vay-vay àna *slimi ga Yezu a Damas ni. ²⁸Kwa ka sarta gani nani Sol nakəŋ naŋ àbu akaba tay, asawaday akaba tay a Zeruzalem, àhi ma ge Melefit ana mis vay-vay àna slimi ga Bay geli. ²⁹Àhi ma gani ana ndam *Zude ya təđəm ma Gres ni daya, tēbu tagravu gejewi akaba tay. Nahkay ti nday nani tadəbay divi ge mi-jij naŋ. ³⁰Ndam ya tēfəkí ahàr ka Yezu ni tàra ticia ma na ti tēzoru naŋ a Sezare ga moroni a Tars, mək təsləroru naŋ eslini.

Piyer ahəngaraba Ene a

³¹Ka sarta gani nani ndam məfəkí ahàr ka Yezu ya ka had' *Zude, ka had' *Gelili akaba ka had' *Samari ni đek ti mis tēbi tğri daliya ana tay va bi.

Njɔɔa gatay asagakivu, tɛbu taɔɔboru divi ga Bay geli lala. Nahkay mis ndahaŋ tɛbu tɛhurkiviyu ka tay ɔna njɔɔa ga *Mɔsuf Njɔlatani. ³² Piyer ɔsawadoru ka haɔ nday nani ɔɔk. Ka ya ti naŋ ɔbu asawadoru nahɔma, ɔru e Lide afa ga ndam njɔlatani ga Yezu ni. ³³ ɔru ɛn-juɔ eslina ti ɔɔi ahɔr ana zal ɔɔa nahɔn slimi gani Ene, naŋ mandɔhadani ka slalah, vi azlalahkɔr ɛcik koksah. ³⁴ Piyer nakɔŋ ɔzalay naŋ, ɔhi : « Ene, Yezu *Krist ahɔŋgaraba kur a ; cikaba, slamalakabu slalah gayak ni. » Eslini naŋ nakɔŋ ɛcikaba ɔkwad huya. ³⁵ Ndam ya e Lide ni ɔɔk akaba nday ya ka sagdala Saron ni ɔɔk tipi naŋ a ti, tɔmbatkaba majalay ahɔr gatay a tɔfɔki ahɔr ka Bay geli Yezu.

Tabita ɔmɔta, mɔk Piyer ahɔŋgaraba naŋ e kisim ba

³⁶ Wal nahaŋ ɔbu e Zupe, aɔɔbay divi ga Yezu, slimi gani Tabita, ɔna ma Gres ti « Dorkas, » awayay aɔɔmvaba « miyek. » Wal nani ti agray tɔwi sulumani dal-dal, ɔjɔnaki ndam talaga dal-dal daya. ³⁷ Ka ya ti Piyer e Lide nahɔma, wal ni armɔwɔr ɔra ɔgɔsa, mɔk ɔmɔta ɔna naŋ a. ɔra ɔmɔta ti tɔbaray naŋ mɔk tɔfiyu naŋ a ahay vu ka ahɔr ga ahay nahaŋ. ³⁸ Zupe ti driŋ driŋ akaba Lide do, nahkay ndam maɔɔbay divi ga Yezu ya e Zupe ni tɔra ticia Piyer naŋ ɔbu e Lide nahɔma, tɔslɔrkioru mis ɔu, tɔhi ana tay : « Dɔgum kɔhumi ahkado kam-kam mɔra afa geli a, ɔpɔsbiyu ba. » ³⁹ Tɔra tɔhɔŋgria ma na ana Piyer a nahkay ti Piyer nakɔŋ aɔɔbabiyu tay huya. Tɔra tɔnjia ti tɔziyu Piyer a ahay ya ka ahɔr ga ahay nahaŋ ni vu. Eslini wɔl madakway ɔɔk tɔrafɔŋa kɔ gɔvay ge Piyer a titɔwi, tɔɔɔfiki endɔwi akaba azana ga Dorkas ya ɔlɔmi ana tay ka sarta ya ɔmɔt faŋ ndo ni. ⁴⁰ Eslini Piyer nakɔŋ ɔgaraya mis na ɔɔk e mite va, mɔk ɔbɔhad mirdim, ahɔŋgalay Melefit. ɔra ahɔŋgala Melefit a nahɔma, ɔmbatkiviyu ma ke kisim

ni, ɔzalay naŋ ɔhi : « Tabita, cikikaba. » Nahkay Tabita nakɔŋ ɔhɔlkaba eri a. ɔra ɔpia Piyer a ti ɔnjɔhad digus. ⁴¹ Eslini Piyer ɔdafɔŋa ahɔr a, wal ni ɛcikaba. Wal ni ɔra ɛcikaba nahɔma, Piyer nakɔŋ ɔzalay wɔl madakway ni akaba ndam ga Yezu ndahaŋ ni. Tɔra tɔnjia ti ɔɔɔfiki wal ni ana tay naŋ ɔna sifa. ⁴² Ere ye ti ɔgravu ni ti, ndam ga kɔsa Zupe ɔɔk ticia, nahkay mis kay e kidiŋ gatay bu tɔfɔkia ahɔr ka Bay geli a. ⁴³ Piyer nakɔŋ ɔnjɔhadfiyu, ɔpɔsiyu e Zupe afa ga bay mɔwɔs ambɔl nahaŋ, slimi gani Simu.

Piyer akoru afa ga Korney

10 Zal nahaŋ ɔbu a Sezare, slimi gani Korney, naŋ zal Rom agur ndam slewja kay, slimi gatay « Slewja Itali. » ² Korney gani naŋ ɔbu ahɔŋgri-oru ahɔr a haɔ ana Melefit, nday akaba ndam ga huɔ ahay gayaŋ ɔɔk tɔzɔbay Melefit. Naŋ ɔbu avi zlam kay ana ndam *Zude ya talagani ni, ahɔŋgalay Melefit kɔlavad. ³ A vad nahaŋ agray njemdi mahkɔr ya ga mɔlakarawa nahɔma, *mɔslɔr ge Melefit ɔhurkiviyu, ɔŋgazlivu. ɔzalay naŋ, ɔhi : « Korney ! » ⁴ Korney ɔra ɔpia naŋ a ti ɔgra ɔŋgwaz a, ahɔŋgrifɔŋ, ɔhi ahkado : « Kɔhu mam, bay goro ni ? » Mɔslɔr ni ɔhi ahkado : « Melefit ɛcia ere ye ti kɔhɔŋgalalɔŋ na, ɔpia ere ye ti kɔvi ana ndam talaga na ; nahkay ti kɔgɔzɔlki ahɔr ndo. ⁵ Nihi nahɔma, slɔroru mis e Zupe ga maza-labiyu Simu, naŋ ya tɔzalay naŋ Piyer ni. ⁶ Naŋ ɔbu ɔnjɔhad afa ga Simu bay mɔwɔs ambɔl, ahay gani kɔ gɔvay ga *ɔɔlɔv gɔɔakani ni. » ⁷ Mɔslɔr ge Melefit ya ɔhi ma ni ɔra ɔslɔka ti Korney nakɔŋ ɔzalay ndam mɔgri tɔwi ɔu akaba zal slewja gayaŋ nahaŋ : zal slewja nani ahɔŋgrioru ahɔr a haɔ ana Melefit. ⁸ Nday nakɔŋ tɔra tɔnjia ti ɔhi ma ga mɔslɔr ya ɔhi ni ɔɔk ana tay mɔk ɔslɔroru tay e Zupe.

⁹Hajəŋ gani təbu takoru, tinjiyu e Zupe wudak nahəma, Piyer ti ni əcəliyu ka *dalahaŋ ga ahay ni ga mahəŋgalay Melefit. Ka sarta gani nani ti faɗ tirkeɗ-keɗ, ¹⁰lɔwir əwərkaba naŋ a, əhindi zlam məzumani. Ka ya ti təbu tidii zlam nahəma, Melefit əŋgazli zlam nahaŋ. ¹¹Əpi ti huɗ melefit məzləkvabana, araŋa nahaŋ asləkabiya, ara ka haɗ a. Ere gani nani ti akada azana gəɗakani, akada mis təgəsa ma gani faɗana. ¹²A huɗ ga azana gani nani gəɗakani ni bu nahəma, zlam gərgərani kay təvu : zlam asak faɗani ɗek, zlam a haɗ ɗek, akaba eɗiɗiŋ ɗek təvu. ¹³Eslini ɗəŋgu ga maslaŋa əhəndabiyu, əhi : « Piyer, cikaba, bazl tay ti kəhəpəɗ tay. » ¹⁴Piyer əhəŋgarfəŋ, əɗəm : « Aha ! Nəgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefit əcafaŋa leli kə mahəpəɗana ni akaba zlam ya ti *nɟəlatani do ni ti ɗay-ɗay nahəpəɗ ndo. » ¹⁵ɗəŋgu ga maslaŋa nani əhəndabiyu keti, əhi : « Ere ye ti Melefit əɗəm ere gani nɟəlatani nahəma, nak ti ŋgay ere gani nani nɟəlatani do ni ti kəɗəm ba. » ¹⁶Ere gani nani əgravu sak mahkəŋ, mək kələŋ gani azana ni əsləka, ɔru e melefit vu.

¹⁷Eslini Piyer naŋ əbu əjalay ahəŋ, əsəŋ ere ye ti Melefit awayay ahi əna zlam ya əŋgazliyu ni do. Naŋ əbu əjalay ahəŋ nahkay ti ndam ya ti Korney əslərbiyu tay ti tihindi ahay ga Simu ni, nihi ti tinjia kə mahay a. ¹⁸Təzalay kay kay, tihindi, təɗəm : « Simu ya təzalay naŋ Piyer ni ti anjəhaɗ ahalay aw ? » ¹⁹Piyer ti ni naŋ əbu əjalay ahəŋ zlam gayəŋ, mək *Məsuf Nɟəlatani əhi ahkado : « Ci ɗay, mis təvu mahkəŋ e mite bu, tihindi kur. ²⁰Cikaba, huriyu a ga haɗ ti kəs-ləkuma akaba tay a. Araŋa əhəluk ahəŋ ba, aɗaba əslərbiyu tay ti nu nuani. » ²¹Nahkay Piyer nakəŋ əhəŋkiaya ka tay a, əhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti kihindəm ni ti nu. Kəɗəguma ti kamam ? » ²²Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado :

« Korney gəɗakani ga ndam slewja ni əslərkukbiyu leli. Naŋ ti mis jireni, ahəŋgrioru ahəŋ a haɗ ana Melefit ; ndam Zude ɗek təɗəm naŋ mis sulumani. Məs-ləŋ ge Melefit əhi ahkado məzalabiyu kur afa gani ti mici pakama gayak ya akəhi ni. » ²³Eslini Piyer əhələiyu tay a ahay vu mək təndəhaɗ hundum.

Hajəŋ gani ti Piyer nakəŋ təsləka e Zupe akaba tay a. Ndam məfəki ahəŋ ka Yezu ndahaŋ təsləka akaba tay a daya. ²⁴Hajəŋ nahaŋ gani ti tinjua a Sezare a. Korney ti ni naŋ əbu əjəgay tay, əzalakababiya ndam gayəŋ akaba zləbəba gayəŋ zuduk-zudukana. ²⁵Piyer naŋ əbu ahuriyu a ahay vu afa ga Korney wudak nahəma, Korney nakəŋ əhəraya e mite va, əŋgwivoru a ma vu. Əra ənjikiya ti əbəhaɗi mirdim grik meleher ndiɓ ana haɗ. ²⁶Eslini ti Piyer əhi : « Cikaba, nu ɗay mis hihirikeni akada nak. » Nahkay əzefteba naŋ a. ²⁷Nday təbu takoru a ahay vu təzlaporu hi hi. Tɔru tinjua a ahay ni va nahəma, tinjiki mis dal-dal macakalavani. ²⁸Mək Piyer əhi ana mis ni ahkado : « Kəsəruma, leli ndam Zude ti təcəfaŋa leli kə mahəɗakfəŋiani kə ndam ya nday ndam Zude do na, ku a ahay gatay vu ɗay məhuriyu do. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nihi ti Melefit əɗəfuki ku mis weley weley do ni ti naŋ nɟəlata, naŋ əbəlay. Mis ti ŋgay naŋ nɟəlata do ahkay do ni naŋ əbəlay do ni ti, nisliki məɗəmmani do simiteni. ²⁹Melefit əra əhua ma na nahkay ti, ka ya ti kəzalay nu ni ti nəjalay ahəŋ nahaŋ ndo, nəcikbiyu nəra huya. Ay nihi ti nawayay kəhu ere ye ti kəzalakibiyu nu ni. »

³⁰Eslini Korney nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Agray vaɗ mahkəŋ nihi, nəbu nahəŋgalay Melefit a ahay goro bu. Sarta gani ɗay akada hini, njeɗdi mahkəŋ ya ga mələkarawa. Ka sarta gani nani ti maslaŋa nahaŋ əŋgazlulu. Maslaŋa gani ti azana gani pərləŋ-pərləŋ, ahələba eri a vərut. ³¹Əzalay

nu : “Korney, Melefit ècia mahəngalay gayak ya kàhəngalay naŋ na : zlam ya kəvi ana ndam talaga ni day àgəjazlki ahàr ndo. ³² Nahkay ti sləroru mis e Zɔpe ga mazalabiyu Simu ya təzalay naŋ Piyer ni ; naŋ àbu anjəhad afa ga Simu bay məwəs ambəl, ahay gani kà gəvay ga dəlɔv gəɖakani ni.” ³³ Àra àhɔa nahkay ti nəsəlarkukoru mis ke weceweceni ti kàra. Susi gayak, nak day kəpəsbiyu ndo, kàra hɔya. Ay nihi ti leli ɖək màcəkalava kə meleher ge Melefit a, mawayay mici ere ye ti Bay Melefit àhuk ti kəhi ana leli ni. »

Pakama ge Piyer ya àdəm afa ga Korney ni

³⁴ Nahkay Piyer ànjəki ka mazlapani, àɖəm : « Nihi ti nəsəra Melefit èdek-aba mis a gərgəri do eɖeɖiŋ. ³⁵ Nahkay zla nahəma, ku mis ga had weley weley do ɖək, tamal ti ahəngrioru ahàr a had ana Melefit akaba agray zlam ge jiri ti, Melefit agəskabu naŋ. ³⁶ Melefit àhibiya pakama gayaŋ ana ndam *Izireyel a. Pakama gayaŋ nani ti *Ma Məweni Sulumani, adafaki ti mis tislīki manjəhadk-aba akaba Melefit àna sulumani azuhva Yezu *Krist. Yezu Krist ti naŋ Bay ge mis ɖək. ³⁷ Kəsəruma ere ye ti àgravu kələŋ ge Zeŋ ya àhi ma ana mis, àhi ana tay si tàbaray kwa na. Ere gani nani ti ànjəki e Gelili, mək àgravu ka had *Zude ni ɖək daya. ³⁸ Kəsəruma ge Melefit ya àvi njəɖa ga *Məsuf Njəlatani kay ana Yezu zal Nazaret na. Kəsəruma ga Yezu ya àsawafay a mələŋ bu ɖək na : ka ya ti naŋ àbu asawafay ni ti àgria zlam sulumani ana mis a akaba àhəngaraba mis ya ti seteni àgri daliya ana tay na. Àgray təwi nday nani ɖək ti adaba Melefit naŋ àbu akaba naŋ palam. ³⁹ Leli ndahaŋ ni ti magray sedi ga zlam gayaŋ ya àgray ka had gərgərani ya ti ndam *Zude tanjəhad ni akaba a Zeruzalem ni ɖək. Kələŋ ga zlam gayaŋ ya àgray ni ti ndam

Zude *tədarfəŋ naŋ kà təndal, mək àmət. ⁴⁰ Àra àməta ti a vad ya mahkər Melefit àhəngriviyu sifa, àhəngaraba naŋ e kisim ba. Àra àhəngaraba naŋ a ti àvi njəɖa ti mənɔgzalivu ana mis. ⁴¹ Àŋgazlivu ti ana mis dek do ; àŋgzalivu ti ana leli ya Melefit àdaba leli a kwa ahaslana ti mīgi ndam sedi gayaŋ ni cilin. Melefit àra àhəngriviyu sifa ana Yezu a, àhəngaraba naŋ e kisim ba ni ti, leli məzuma zlam akaba misia zlam akaba Yezu a. ⁴² Eslini Yezu gani àhi ana leli ahkado : “Humi ma goro ana ndam Zude, humi ana tay Melefit àfəkad nu ga magrafəŋa seriya kə mis a ɖək, ku nday ya təbu àna sifa ni, ku nday ya təməta ni.” ⁴³ Ndam məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis ni ɖək tàgrakia sedi a, təɖəm ahkado ku way way do tamal àfəkia ahàr ka Yezu a ti Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani ga maslaŋa nana azuhva slimi ga Yezu a. »

Melefit avi Məsuf Njəlatani ana ndam ya nday ndam Zude do ni

⁴⁴ Ka ya ti Piyer naŋ àbu azlapi ana tay nahkay ni ti *Məsuf Njəlatani àhərki-aya ka ndam ya təbu təbi slimi na ɖək. ⁴⁵ Ndam *Zude ya təfəki ahàr ka Yezu, tàra akaba Piyer a ni, tàra təsəra Melefit avi Məsuf Njəlatani ana ku nday ya ti nday ndam Zude do ni ti, àgria ejep ana tay a dal-dal. ⁴⁶ Àgri ejep ana tay ti zlapay ga ndam ya nday ndam Zude do təzlapay àna ma həma ya nday ndayani təsər do ni, akaba mazləbay Melefit gatay ya tazləbay, təɖəm naŋ gəɖakani ni. Piyer àɖəm : ⁴⁷ « Nihi ndam nday hini Melefit àvia Məsuf Njəlatani ana tay akada ya àvi ana leli na ti, way eslīki macafəŋa tay kà *məbaray tay àna yam a way ? Àbi ! » ⁴⁸ Piyer àra àɖəma ma nana ti, àɖəm : « Məbaray tay àna *slimi ga Yezu *Krist. » Tàra tàbara tay a ti nday nakəŋ təhi ana Piyer mənɔhadfa akaba tay a vad bal.

**Piyer aṅgəhadf ere ye
ti àgravu e Zupe ni**

11 Nahkay mis tēbu tēdēm ku ndam ya nday ndam *Zude do ni tēgəskabá ma ge Melefit ya tēhi ana tay na. Ndam *asak akaba ndam nda-ḥaṅ ya tēfəki ahār ka Yezu ya ka hadf *Zude ni ticia ma gana. ²Ka ya ti Piyer aṅga a Zeruzalem a ni ti ndam Zude ya tēfəki ahār ka Yezu ni tēləgi, ³tēhi ahkado : « Nak kōru kəhūriyu a ahay vu afa ga ndam ya nday ndam Zude do ni, kōru kəzumukabu zlam akaba tay ti kamam ? »

⁴Eslini Piyer aṅgəhadfiaba ere ye ti àgravu na dek ana tay a. ⁵Àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti nu e Zupe, nēbu nahəṅgalay Melefit nahəma, nipi zlam ya Melefit àdəfuki ni àna njeḍa ga *Məsuf Njəlatani. Nipi ti araṅa nahaṅ əslək-abiya a huḍ melefit ba, àrəkua : ere gani nani ti akada azana gəḍakani, akada mis tēgəsa ma gani fadana. ⁶Nəmənjiyu a huḍ gani vu lala, nipi zlam gərgərani ya asak fad ni, zlam ge gili gərgərani, zlam a hadf gərgərani akaba edidīṅ gərgərani. ⁷Nu nēbu nəmənjiyu zlam nday nani nahkay ti nīci dəṅgu ga maslaṅa àhubiyu ma a huḍ melefit bu, àhu ahkado : “Piyer cikaba, bazl tay ti kàhəpəḍ tay.” ⁸Ay ti nu nakəṅ nəhəṅgrifəṅ, nēhi : “Aha ! Nəgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefit àcafəṅa leli kà mahəpəḍana ni akaba zlam ya ti njəlatani do ni ti nətəliyu a ma goro vu ḍay-ḍay ndo.” ⁹Eslini nīci dəṅgu gayəṅ keti, àhu : “Ere ye ti Melefit àdēm ere gani njəlatani nahəma, nak ti ṅgay ere gani nani njəlatani do ni ti kəḍəm ba.” ¹⁰Ere gani nani àgrakuvu sak mahkər, kələṅ gani ere gani nani dek əsləka, òru e melefit vu.

¹¹« Ere gani nani àra əsləka ti mis ndahaṅ mahkər tàra hūya, nday tēbu kà mahay ga ahay ya leli məvu ka sarta nani ni. Ndam nday nani tēslərkubiyu

tay kwa a Sezare. ¹²Nday tēbu kà mahay nahkay ti Məsuf Njəlatani àhu ahkado : “Dəboru tay, araṅa nahaṅ àhəluk ahār ba.” Nahkay məsləka akaba bəza ga məṅ geli nday hini mukuanu na, mōru a magam afa ga maslaṅa ya ti àzalay nu ni. ¹³Mōru mīnjua ti maslaṅa gani nani aṅgəhadfi ma ana leli, àdēm ahkado : “*Məslər ge Melefit aṅgazluru a ahay bu, àhu ahkado : Sləroru mis e Zupe ga mazalabiyu Simu ya təzalay Piyer ni. ¹⁴Eminjia ti aməhuk pakama. Pakama gani nani ti Melefit amahəṅgay kur akaba ndam ga huḍ ahay gayak dek àna naṅ.” ¹⁵Maslaṅa nani àra aṅgəhadfua ma na nahkay ti nənjeḍi ka mēhi ma ge Melefit ana tay. Ka ya ti nēbu nēhi ma ana tay nahkay ni ti Məsuf Njəlatani àhərki-aya ka tay akada ya àhərkiaya ke leli ahaslani na. ¹⁶Eslini ti pakama ga Bay geli ya àdēm ahaslani “Zəṅ *àbaray mis ti àna yam, lekuləm ti ni atabaray kulī àna Məsuf Njəlatani” ni aṅguaya a ahār ba. ¹⁷Tamal Melefit àvia zlam ana tay a kala-kala akada ya àvi ana leli ka ya ti mēfəki ahār ka Bay geli Yezu *Krist na ti, nu nisliki məhiani ana Melefit “Kəgray nahkay ba” tata waw ? » ¹⁸Ndam məfəki ahār ka Yezu ya a Zeruzalem ni tàra ticia ma ge Piyer ya àhi ana tay na ti tēmbreṅ məzum bəruv gatay ni, təzləbay Melefit, tēdēm : « Nahkay ededīṅ, Melefit àvia divi ana ndam ya nday ndam Zude do na daya ga mambatkaba majalay ahār gatay a ti tēṅgət *sifa ya àndav ḍay-ḍay do ni. »

**Ndam məfəki ahār ka
Yezu ya a Antiyos ni**

¹⁹Ka ya ti təkəḍ Etiyeṅ, tēgri daliya ana ndam ya tēfəki ahār ka Yezu ni ti, ndam ya tēfəki ahar kà Yezu ni tēdevoru a kəsa ndahaṅ vu. Mis ndahaṅ e kidīṅ gatay bu tōru bəḍak e Fenisi, mis ndahaṅ tōru e Sipir, mis ndahaṅ ti ni tōru a Antiyos. Ay nday gani nani tēhi ma

ge Melefit ana ndam *Zude ciliŋ. ²⁰ Ku tamal nahkay naŋgu ni, ndam Zude ndahaŋ ya ga haɗ Sipir akaba ga haɗ Sireŋ ni tōru a Antiyos. Tōru tɪnjua eslina ti t̄hi *Ma Mūweni Sulumani àki ka Bay geli Yezu ana ndam ya nday ndam Zude do ni daya. ²¹ Eslini Bay geli àvia njɔɗa gayaŋ ana tay a, nahkay mis kay t̄gɔsk-ábá ma gatay na, mæk t̄f̄eki ahàr ka Bay geli.

²² Ndam ga Yezu ya a Zeruzalem ni t̄ara ticia ma gana ti t̄esl̄oruru Barnabas a Antiyos. ²³ Ōru ènjua, èpia *sulum ge Melefit ya àgray eslina na ti, àm̄eria m̄əb̄eruv a. Àvi njɔɗa ana tay, àhi ana tay t̄ad̄əboru divi ga Bay geli àna huf b̄əlaŋ, t̄əmb̄rəŋ ba. ²⁴ Barnabas ti bay magray sulum, *Məsuf Njəlatani àniviyu dal-dal, àf̄ekia ahàr ka Yezu a dal-dal daya. Nahkay ti mis ndahaŋ kay t̄f̄eki ahàr ka Bay geli Yezu, t̄əhur̄kiviyu ka ndam gayaŋ ni àkivu.

²⁵ Kələŋ gani Barnabas nakəŋ àsləka, òru a Tars ga mazalabiyu Sol. ²⁶ Àra àdia ahàr a ti àzəbiyu naŋ a Antiyos. T̄ara tɪnjua ti t̄ivi d̄əz afa ga ndam ga Yezu ye eslina ni. Mis dal-dal t̄əbu eslina, nahkay nday nakəŋ t̄əcahi zlam ana tay. Mis t̄əzalay ndam maɗəbay divi ga Yezu ni « ndam ge *Krist » enjenjeni ti a Antiyos.

²⁷ Ka sarta gani nani ti mis ndahaŋ t̄əsləka a Zeruzalem a, tōru a Antiyos. Nday gani nani ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit. ²⁸ Zal nahaŋ àbu e kidiŋ gatay bu, slim̄i gani Agabus. Eslini Məsuf Njəlatani àvi njɔɗa, Agabus nakəŋ àhi ana mis ahkado l̄əwir gɔɗakani amada ya ka haɗ a ðek. L̄əwir gani nani àdaya ti ka sarta ga Kələt *bay gɔɗakani ga ndam Rom eɗeɗiŋ. ²⁹ Ndam maɗəbay divi ga Yezu ya a Antiyos ni t̄ara ticia ma ga Agabus na ti t̄əɗəm ku way way do m̄áf̄ekad̄ siŋgu ya ahar gayaŋ àŋgət ni. T̄əb̄əhad̄a nahkay ti at̄əsl̄ərikaboru ana ndam m̄əf̄eki ahàr ka Yezu ya ka haɗ *Zude ni ga m̄əj̄ənaki tay. ³⁰ Nday nakəŋ

t̄ara t̄əb̄əhad̄a siŋgu na ti t̄əbi a ahar vu ana ata Barnabas nday ata Sol, ti t̄əh̄əlikaboru ana gɔɗákani ga ndam m̄əf̄eki ahàr ka Yezu ya ka haɗ Zude ni.

Məslər ge Melefit azaya Piyer a ahay ga daŋgay ba

12 Ka sarta gani nani ti bay *Erot ànjekia ka m̄əgri daliya ana mis ndahaŋ e kidiŋ ga ndam m̄əf̄eki ahàr ka Yezu ni ba. ² Eslini àɗəm t̄akad̄ Zek wur ga m̄əŋ ge Zeŋ àna maslalam, mæk t̄akad̄. ³ Erot nakəŋ àra àsəra ere ye ti àgray ni àb̄əlafəŋa kà ndam *Zude a nahəma, àɗəm t̄əgəsia Piyer a. Àɗəm nahkay ti ka sarta ga wum̄əri ge *dip̄eŋ ya zlam *miwisiŋeni àkibu bi ni. ⁴ T̄ara t̄əgəsia naŋ a ti t̄əfiyu a ahay ga daŋgay vu. Eslini Erot nakəŋ àhi ana ndam slewja gayaŋ t̄ədevu fad̄ fad̄ m̄əlaŋ fad̄ t̄əj̄əgay Piyer. Àgray nahkay ti, awayay ti agraŋəŋa seriya kələŋ ga wum̄əri ga *Pak na k̄ə meleher ga ndam Zude a. ⁵ Ka ya ti Piyer naŋ àvu a ahay ga daŋgay ni bu ni ti ndam m̄əf̄eki ahàr ka Yezu ni t̄əmb̄rəŋ mahəŋgali Melefit ndo.

⁶ Ga m̄əlavad̄ m̄əlaŋ gani ara aslay, Erot ara agraŋəŋa seriya ti, Piyer nakəŋ naŋ àvu e d̄əwir bu. Naŋ àvu e d̄əwir bu nahkay ti ndam slewja bebem c̄ə t̄əf̄əv̄u naŋ e kidiŋ vu, t̄əj̄əgay naŋ. Naŋ m̄əwəlani àna jejir̄bi c̄ə. Ndam slewja ndahaŋ t̄əj̄əgay mahay ga ahay ga daŋgay ni. ⁷ Eslini məslər ga Bay geli àŋgəzlavu h̄əya, nahkay m̄əlaŋ ya t̄əfiyu Piyer ni àslad̄ay dal-dal. Məslər nakəŋ ènjifiŋ kà jaməŋgay ge Piyer, èpid̄ekaba naŋ a. Àra èpid̄ekaba naŋ a ti àhi ahkado : « Cikaba weceweci. » Àra àhi nahkay ti jejir̄bi ni t̄əsl̄əkiaba a ahar ba ana Piyer a. ⁸ Mæk məslər ni àhi ana Piyer keti : « Wəlvu àna maslpara gayak, b̄əvu kimaka gayak. » Eslini Piyer nakəŋ àgray akada ga məslər ya àhi ni. Àhi keti : « Fakabu m̄əgudi gayak, d̄əbabiyu nu. » ⁹ Nahkay Piyer àɗəbabiyu məslər

ni, tãhɔraya a mɔlaŋ ya tãfiyu Piyer ni ba. Ɔgay ere ye ti mɔslɛr àgray ni jiri ti Piyer àsɛrkaba do. Àhi ana ahàr bi Melefit aŋgazli zlam akada e kisim mizidɛni bu cilij. ¹⁰Nday nakɛŋ tàslɛkafɛŋa kà ndam slewja ye enjenjeni ya ti tajɛgay ahay na, mæk tàslɛkafɛŋa kà nday ye cu ya tajɛgay ahay na, kɛlɛŋ gani tɔru tɔnjɛ kà mahay ge mite gɛdɛkani ga ara na ti, mahay ni àzlkɛvaba ka ahàr gayan a. Nday nakɛŋ tãhɔraya e mite va, tɛbu takoru e divi bu ni ti mɔslɛr ni àslɛkafɛŋa hɔya. ¹¹Eslini Piyer àsɛrki ke ere ye ti àgravu ni dɛma mba. Nahkay àdɛm : « Nihi ti nɛsɛra Bay geli àslɛrkubiya mɔslɛr gayan edefiŋa. Melefit àhɛŋgafɛŋa nu kà Erot akaba kè ere ye ti ndam Zude amal tara tɛgru na. »

¹²Àra àjalakia ahàr ke ere ye ti àgravu na ti, òru a magam afa ga Mari mɛŋ ge Zeŋ ya tɛzalay Mark ni. Eslini afa ga Mari ti mis tɛvu dal-dal macakalavani, tahɛŋgalay Melefit. ¹³Piyer nakɛŋ òru ènjɛa ti àsi ahar ana mahay. Wur dahalay nahan slimi gani Ruda, agri tɔwi ana Mari, àra ècia ge Piyer ya àsi ahar ana mahay na ti àra ga mabay slimi a ti mɛsɛr bay ya ti asi ahar ana mahay ni. ¹⁴Àra àsɛra dɛŋgu ge Piyer a ti àdiki ana mɛmɛrani, àzlkɛiaba mahay a ndo, àcuhwakivoru ke mis ndahan ni. Àra ènjikiva ka tay a ti àhi ana tay Piyer nan àbu kà mahay e mite bu. ¹⁵Nday nakɛŋ tɛhɛŋgrifɛŋ tɛhi : « Nak ti arana agray kur aw ? » Ruda nakɛŋ àdɛm : « Piyer Piyereni edefiŋ. » Nday nakɛŋ tɛhi : « Tamal nahkay ti bi *mɔslɛr ge Melefit ya àvi ga majɛgay nan ni. »

¹⁶Nday tɛbu tagray gejewi nahkay ti Piyer nan àbu asi ahar ana mahay kekileŋa. Kɛlɛŋ gani tɛzlkɛiaba mahay na ; tãra tipia nan a ti àgria ejep ana tay a dal-dal. ¹⁷Nday tɛbu tɛzlapaki ti Piyer nakɛŋ àgri ahar ana tay ti tɛlakakabá, mæk àŋgɛhadi ere ye ti àgravu ni ana tay, ahɛmamam Bay geli àzaya nan a

ahay ga dɛŋgay ni ba ni. Kɛlɛŋ gani àhi ana tay : « Ɔgɛhadumi ma gani ana ata Zek akaba bɛza ga mɛŋ geli ndahan ni. » Àra àhia ma na ana tay a nahkay ti àhɔraya, àslɛka òru ka mɔlaŋ nahan.

¹⁸Mɔlaŋ àra àsla ti ndam slewja ya tajɛgay ahay ga dɛŋgay ni tɛdi ahàr ana Piyer ndo ni ti, bɔruv àtikaba ana tay a kwir kwir. Tɛdɛm ahkado : « Àmbava àdoru eley ? » ¹⁹Bay Erot àra ècia ma gana ti àdɛm tãdɛbay nan. Tãra tãdɛba nan a, tɛdi ahàr ndo ni ti, Bay Erot nakɛŋ èhindifiŋa ma gana kà ndam slewja ya tajɛgay ahay ga dɛŋgay na. Nday tɛsɛr ere ye ti àgravu ka tay ni do ni ti, Erot nakɛŋ àdɛm tãbazla tay a. Kɛlɛŋ gani Erot àslɛka ka had *Zude a, òru ànjɛhad a Sezare.

Mɛmɛt ga bay Erot

²⁰Ka sarta gani nani bay *Erot àzumkia bɔruv ka ndam Tir akaba ndam Sidon a. Nahkay ti ndam ga kɛsa nday nani tɛzlapakabá ga mɔslɛrbiyu mis afa ga bay ni ti tɛgri kam-kam, adaba tɛbu tɛŋgɛt zlam mɛzumani gatay ka had gayan. Tãra tɔnjia a Sezare a ti tɛvi zlam ana Blastus gɛdɛkani ga ndam mɛgri tɔwi ana bay ni ti mɛjɛnaki tay ga manjalabakabu tay akaba bay ni. Nahkay àfɛkad vad gani.

²¹Vad gani àra ènjia nday tɛbu eslini ti, Erot nakɛŋ àbakabu azana ga bay gayan mæk ànjɛhad e kɛrsi ga bay gayan bu. Nan àbu manjɛhadani gappa nahkay ti àhi ma ana tay kè eri ge mis dɛk. ²²Mis ni tãra ticia ma gayan na ti tɛzlah, tɛdɛm ahkado : « Bay hini ya azlapay ni ti melefit, do ni ti mis hihiriken do ! » ²³Mis tɛbu tɛzlah nahkay ti *mɔslɛr ge Melefit àra àfɛki armɛwɛr ka Erot nakɛŋ, adaba àgɛskabá ma ge mis ya tɛhi na, àza ahàr gayan akada ge Melefit na. Nahkay ti mekɛhɛd tɛzumaba nan a, mæk àmɛt.

²⁴Kɛlavad mis ndahan ya tɛfɛki ahàr ka Yezu fan ndo ni tɛbu tici ma ge Mele-

fit, mək təfəki ahər ka Yezu. ²⁵ Ata Barnabas nday ata Sol tàra tìndeveriña təwi gatay a Zeruzalem a ti təsləka, tənqoru ka mələñ gatay ya təsləkabiya ni. Ka ya ti təsləka ni ti tətəkiva Zeñ ya təzalay Mark na ju.

Təsləroru ata Barnabas nday ata Sol enjenjeni ka həf ndahañ

13 A Antiyos ti mis ndahañ təbu təhəngri pakama ge Melefit ana ndam məfəki ahər ka Yezu, mis ndahañ təbu təcahi pakama ge Melefit ana tay. Nday gani nani ti ata : Barnabas, Simeyoy slimi gayañ nahañ Nizer, Lisiyus zal Sireñ, Manayañ ya tətəkkabu akaba bay *Erot ni, akaba Sol. ² A vad nahañ nday təbu tətəgəs ndəra, tazləbay Bay geli ti, *Məsuf Njələtani àhi ma ana tay. Adəm : « Dəmuaba ata Barnabas nday ata Sol a, adaba nəhələba tay ga məgru təwi nahañ a. » ³ Tàra ticia ma na ti tətəgəs ndəra keti, təhəngalay Melefit mək tətəki *ahar ka tay ga məgri *sulum ge Melefit ana tay. Tàra tətəria ana tay a nahkay ti tətvi divi ana tay ga moroni ka həf ndahañ. ⁴ Məsuf Njələtani àra àslərə ata Barnabas nday ata Sol nakəñ a ti tōru e Selewsi. Tōru tənjuə ti tətəliyu a *slalah ga yam vu, tōru ka həf Sipir.

Ata Barnabas nday ata Sol tagray təwi e Sipir

⁵ Tōru tənjuə a Salamiñ a ti tətvi ahər ana ahay gərgərani ga *mahəngalavù Melefit ga ndam *Zude, mək təturiyu, tətvi ma ge Melefit ana tay. Eslini ti Zeñ Mark nañ àbu akaba tay, ajənaki tay. ⁶ Tàra tətəwadaba kəsa Sipir na bəfak a Pafos a ti, tətvi ahər ana zal Zude nahañ, slimi gani Bar-Yezu, nañ zal maharam. Adəm nañ bay mahəngaray pakama ge Melefit, ay ti àskəad malfada. ⁷ Nañ gani anjəhad afa ga zal Rom ya ti agur həf Sipir ni. Slimi ga bay ni Serjüs Polus, àsəra zlam a. Awayay mici ma ge Mele-

fit dal-dal, nahkay àzəloru ata Barnabas nday ata Sol afa gani. ⁸ Ay zal maharam ni ezirey tay, awayay ti zal Rom ni àfəki ahər ka Yezu ba. Zal maharam nani tətəzalay nañ àna ma Gres ti Elimes. ⁹ Eslini *Məsuf Njələtani àhuriviyu ana Sol dal-dal. (Sol ti təzalay nañ Pol daya). Məsuf Njələtani ni àra àhuriviya ti Pol nakəñ àmənjaləñ ka zal maharam ni, ¹⁰ mək àhi ahkado : « Nak ti wur ge *Seteni, nak zal cuday, nak bay magosay mis, zlam sulumani dek kəwayay do. Nak ti akəmbərəñ magudar divi ga Bay geli ti ananaw ? ¹¹ Nihi nahəma, ci ma goro ya nəhuk ni lala : Melefit ara atrañ kur àna ahar gayañ, kara kəwuluf. Ekipi fat va do duk abivoru ana vad ya ti Melefit aməmbərəñ matrañ kur ni. » Pol àra àhia ma na nahkay ti zal maharam ni àwuluf həya tatuf, ègia akada maslaña ya ti nañ a ləvəñ bu na. Nahkay ambatvu, adəbay mis ga madafəña ahar a. ¹² Bay məgur həf ni àra èpia ere ye ti àgravu na ti àfəki ahər ka Yezu, adaba ma ga Pol ya adəmki ka Bay geli Yezu ni àbələfəña dal-dal.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray təwi a Antiyos ka həf Pisidi

¹³ Pol akaba ndam ya ti tagrakabu təwi ni tətəliyu a *slalah ga yam vu, təsləka a Pafos a, tōru e Perzi ka həf Pemfili. Eslini ti Zeñ Mark àsləkafəña kə tay a, anqoru a Zeruzalem. ¹⁴ Nday nakəñ təsləka e Perzi a, tōru a Antiyos ka həf Pisidi. Vad *məpəsabana àra ènjia ti təturiyu a ahay ga *mahəngalavù Melefit vu, tənjuhəf digus-gus. ¹⁵ Eslini gəfəkani ga ahay ga mahəngalavù Melefit ni tətəngəy ma ya e *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu ni akaba ma ga ndam ndahañ ya təhəngaray *pakama ge Melefit ni. Tàra tətəngəy ti təslərkiyu mis ka ata Pol ge məhiani ana tay ahkado : « Bəza ga məñ geli ni, tamal pakama gekuli àbu ga məhiani ana mis manqasvani ni

ga məvi njəda ana tay ti, dɛmum. »
¹⁶ Nahkay Pol ɛcikaba, ɛdaɛay ahar mək ɛdɛm : « Lekulɛm ndam *Izireyel ni akaba lekulɛm ndahaŋ ya ti kəzləbum Melefit ni, bumu slimi. ¹⁷ Melefit ga ndam jiba geli Izireyel ni ɛdaba ata bəŋ ga bəŋ geli a. Ka ya ti ndam jiba geli nday ka haɛ Ezip ni ti Melefit ɛgray ti tawuday, nahkay tawudɛ. Kələŋ gani ɛɛafaki njəda gayaŋ, ɛhələba tay ka haɛ nana ɛna ahar gayaŋ a. ¹⁸ Kələŋ gani ka ya ti nday təbu a huɛ gili bu agray vi kru kru faɛ ni ti ɛbesia ana tay a. ¹⁹ Tòru tinjua ka haɛ Kanaŋ a nahəma, Melefit ɛbazliaba jiba adəskəla ya ka haɛ nani na ana tay a, mək ɛvi haɛ gani ana tay. ²⁰ Zlam nday nani ɛk tɛgravy ti agray vi diŋ diŋ faɛ ɛna kru kru zlam. Kələŋ gani ɛdiaba ndam magray seriya ana tay a duk ɛbivoru ana sarta ge Semiyel bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. ²¹ Kələŋ gani tihindifiŋa bay kə Melefit a, mək Melefit ɛdiaba Seyul ana tay a. Seyul ti naŋ wur ge Kis, ge dini ge Benjemeŋ. Naŋ gani ɛgur tay vi kru kru faɛ. ²² Ay ka ya ti Melefit ɛwayay naŋ va do ni ti Melefit ɛdiaba Devit ana tay a ti miŋi bay gatay. Devit nakəŋ Melefit ɛgrakia sedi a, ɛdɛm : “Nəŋgəta Devit wur ge Zese a. Bay ya ti nəɛɛbay ni ti naŋ ; amagraŋ ere ye ti nu nawayay ni ɛk.” ²³ Nihi ti Melefit ɛdaba mis nahaŋ e kiɛŋ ga bəza huɛ ge Devit ba, ɛfəkɛɛ naŋ Bay mahəŋgay ndam Izireyel, ɛgray akada ga pakama gayaŋ ya ɛdɛm ahaslani ni. Maslaŋa gani nani ti Yezu. ²⁴ Wudaka Yezu ɛra ɛnjəki ke tɔwi gayaŋ nahəma, Zeŋ ɛhi ana ndam Izireyel ɛk ahàr ɛdɛm tɛmbatkaba majalay ahàr gatay a ti *təbaray kwa. ²⁵ Zeŋ ɛra ɛndeveriŋaba tɔwi gayaŋ a wudak ti ɛhi ana mis : “Lekulɛm kəhumi ana ahàr ti nu way ? Bay ya ti lekulɛm kəbum

kəjəgum ni ti nu do. Nəɛɛm nahəma, ka ya ti enindeveriŋaba tɔwi goro na ti bay gani amara. Naŋ ti niŋli ga mepicehiaba ezewed ga kimaka gayaŋ a do.”

²⁶ « Bəza ga mmawa, lekulɛm bəza huɛ ga Abraham akaba lekulɛm ndahaŋ ya kəzləbum Melefit ni, pakama hini ya kiɛm ni ti Melefit ahəŋgay mis ɛna naŋ. Melefit ɛhi pakama hini ti ana leli. ²⁷ Ndam Zeruzalem akaba gəɛɛakani gatay təsər Yezu ti naŋ *Bay gəɛɛakani ya amara ni ndo, tiɛi ma ga ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya tiŋgey kəla vad məpəsabana ni ndo daya. Nahkay tɛdɛm tɛkaɛ Yezu kwa. Təgray nahkay ti, təgra ere ye ti ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit tɛdɛm amagravy na. ²⁸ Ku tamal ndam Zeruzalem ni təŋgət-fəŋa zlam magudarani ga makadki naŋ di ndo nəŋgu ni, təhi ana Pilet tɛkaɛ naŋ. ²⁹ Təgria zlam na ɛk akada ga pakama ya ɛbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na. Yezu ɛra ɛməta ti təzaya kisim gana kə təndal na, təfiyu e mindiviŋ vu. ³⁰ Ay ti Melefit ɛhəŋgaraba naŋ e kisim ba, ɛhəŋgriviya sifa. ³¹ Kələŋ gani Yezu nakəŋ ɛŋgazlivu ana ndam ya tɛsləka akaba naŋ e Gelili a, tòru akaba naŋ a Zeruzalem ni vad ehimeya. Nihi ti nday gani nani tagrakia sedi kə meleher ga ndam *Zude a. ³² Leli gani hini day məhi *Ma Mɔweni Sulumani gani ana kuli. Ere gani nani ti Melefit ɛhibiya pakama gana ana ata bəŋ geli a kwa ahaslana, ³³ ay nihi ti ɛgria ere ye ti ɛhibiyu ana ata bəŋ geli na ana leli bəza gatay na. ɛgray ti ɛna mahəŋgaraba Yezu e kisim ba, akada ya ɛbu məbəkiani a wakita ge Limis bu ni. A limis ye cɔ ni bu Melefit ɛdɛm :

“Nak ti wur goro ; kani ti nawayay ti mis təsər nu buk.” ¶

‡13:22 1 Semiyel 13.14 ; məŋjay Limis 89.21.

¶13:33 Limis 2.7.

³⁴ « Melefit àdǎmbiya amahəngaraba naŋ e kisim ba ti èzi ba. Àdǎmki ma nahkay hi :

“Anəgri sulum goro ana kŭli akada ya nǎdǎm anəgri ana Devit ni.

Zlam gani nani ti *nǎlātani, amandav day-day do.” §

³⁵ « Nahkay a mǎlaŋ nahəŋ bu a Wakita ge Melefit bu keti Devit àdǎm :

“Akavay divi ti bay nǎlātani gayak ni èzi e mindiviŋ vu ba.” **

³⁶ « Devit ka sarta gayaŋ ti àgria tŭwi ana Melefit akada ge Melefit ya àwayay na. Kǎlaŋ gani Devit nakəŋ àmǎta, ènjikibiya ata bəŋana, kisim gayaŋ day èzia. ³⁷ Ay Bay ya ti Melefit àhəngaraba naŋ e kisim ba ni ti, kisim gayaŋ ni èzi ndo. ³⁸ Bəza ga mmawa, sərũm lala : leli mǎhi ana kŭli Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gekŭli ni kè kŭli a ti azuhva Yezu. Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gekŭli kè kŭli àna *Divi gayaŋ ya àbu mǎbəkiani a wakita ge Mŭwiz ni bu na koksah. ³⁹ Ay azuhva tŭwi ge *Krist ya àgray ni ti Melefit ambərfəŋa zlam magudarani kà ndam ya tǎfəki ahàr ke Krist na dek. ⁴⁰ Nahkay ti bumvu slimi, do ni ti zlam ya ti ndam mahəngaray pakama ge Melefit tǎdǎmk-ibiyu ma ni ara agrakivu ke kŭli. Ma gatay ya tǎdǎmbiyu ni ti nihi :

⁴¹ “Lekulũm ndam ya kǎdǎmũm pakama ge Melefit zlam masakani ni ti mǎnǎmki ere ye ti nara nagray ni. Ere gani nani mǎgri ejep ana kŭli ti kǎjijũma !

Anagray ti ka ya ti lekulũm kǎbum àna sifa mba ni.

Ere gani nani ti ku tamal maslaŋa àŋgəhadia ma gana ana kŭli a nəŋgu ni, kǎgəsumkabu do.” †† »

⁴² Pol àra àhia ma gana ana tay a, ka ya ti nday ata Barnabas tǎhəraya a ahay ni ba ni ti, mis ya tǎbu eslini ni tǎhi ana tay : « A vad mǎpəsabana nahəŋ ya amara ni ti ŋguma ga mǎhikivu pakama àki ka ma hini ana leli keti. » ⁴³ Mis tǎbu tedevu ti mis ndahaŋ kay tǎdǎboru ata Pol nday ata Barnabas. Nday nani ti ndam Zude akaba mis ndahaŋ ya tǎdǎbay divi ga ndam Zude ga mazlǎbay Melefit ni. Nahkay ata Pol nday ata Barnabas nakəŋ tǎzlapu ana tay, tǎvi nǎdǎ ana tay ti tǎgəskabu *sulum ge Melefit ya àgri ana tay ni, tǎmbrəŋ ba.

⁴⁴ Vad mǎpəsabana àra ènjia nahəma, mis ga kǎsa ni ahar gǎdǎkani tǎra dek ga mǎbi slimi ana ma ya tǎdǎmki ka Bay geli ni. ⁴⁵ Ndam Zude ni tǎra tipia ndam ga kǎsa na dek macakalavani ti tǎzumki bəruv ka tay, tǎnǎjəki ke mindivi Pol akaba ka mǎhiani ana mis pakama gayaŋ ni ti ma ga malfada. ⁴⁶ Ata Pol nday ata Barnabas tǎra ticia pakama ga ndam Zude na ti aŋgwaz àwəŋ tay ndo, tǎhi ana tay vay-vay ahkado : « Ahàr àdǎm mǎhia ma ge Melefit na ana kŭli ndam Zude na enjia day. Ay nihi ti lekulũm kǎgəsumkabu pakama gani do ni ti, lekulũm lekulũmeni kǎdǎfũmkia kislũm ga mǎŋgət *sifa ya àndav day-day do ni do. Ègia nahkay ti leli mǎhi ma gani ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni. ⁴⁷ Mǎhi ana tay nahkay ti adaba Bay geli àhi ana leli nahkay hi :

“Nǎfəkad kur ti akada ge ceŋgel ni ga masladi mǎlaŋ ana ndam ga jiba gərgərani dek.

Nawayay ti kǎhioru pakama àku ka nu ya nahəngay mis ni ana mis dek, duk kè sliri ga mǎlaŋ.” †† »

§13:34 Izayi 55.3.

**13:35 Limis 16.10.

††13:41 Habakuk 1.5.

‡‡13:47 Izayi 49.6.

⁴⁸ Mis ya ti nday ndam Zude do ni tãra ticia ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti tãmãrvu, tàzlãbay Melefit azuhva pakama gayan ni. Eslini nday ya ti Melefit adaba tay ga mænggät sifa ya ändav day-day do ni na, nday dek tãfãki ahãr ka Yezu.

⁴⁹ Kälãn gani mis tãdãmkiõru pakama àki ka Bay geli, nahkay mis ga had ni dek ticia ma gana. ⁵⁰ Ay ndam Zude ni tãdãmki ma magãdavani ka ata Pol nday ata Barnabas, ti wãl ya elimeni gatay àbu, tazlãbay Melefit ni akaba gãdãkani ga kãsa ni tizirey ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay ndam ga kãsa ni tãnjãki ka mægri daliya ana ata Pol nakãn, mæk tãgaraba tay ka had gatay na. ⁵¹ Ka ya ti ata Pol nday ata Barnabas tawayay taslãka ni ti tãtukaba had ga kãsa na ka asak gatay a ga mãdãfiki ana tay arãn gani gatay va do. Mæk tãslãka, tãru a Ikoniyum. ⁵² Ndam Antiyos ya tadãbay divi ga Yezu ni tãbu tãmãrvu, *Mãsuf Njãlatani ãsliva a vu vu ana tay a.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tãwi a Ikoniyum

14 Ata Pol nday ata Barnabas tãru tijnãa a Ikoniyum a ti, tãhuriyu a ahay ya ndam *Zude *tahãn galavũ Melefit ni vu keti. Eslini tãhi ma ge Melefit ana tay : azuhva ma gatay ni mis kay tãfãkia ahãr ka Yezu a, ku ndam Zude ku ndam ya nday ndam Zude do ni daya. ² Ay ndam Zude ya tãwayay mãfãki ahãr ka Yezu do ni tãhi ma magãdavani ana ndam ya nday ndam Zude do ni ti tizirey bãza ga mãn geli ye eslini ni. ³ Ku tamal nahkay nãngu ni, ata Pol nday ata Barnabas tãpãsa kay a Ikoniyum a. Ka ya ti nday tãbu eslini ni ti nday tãbu tãfãki ahãr ka Bay geli lala, nahkay tãhi ma ge Melefit ana mis vay-vay, aŋgwaz àwãrki

tay do. Nahkay Bay geli àvi njãda ana tay ga magray zlam gãrgãri kay ya ti mis tipi day-day ndo ni. Bay geli àgray nahkay ti, adãfãki ti pakama gatay ya tãhi ana mis àki ka sulum gayan ni ti jiri ededãn. ⁴ Nahkay ndam ga kãsa nani tãdevu mãlan çu : mis ndahan ga ndam Zude ni, mis ndahan ti ni ga ndam *asak ga Yezu ni.

⁵ Eslini ti ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni akaba gãdãkani gatay tawayay tãgri daliya ana ata Pol nday ata Barnabas, tawayay tabazl tay àna akur. ⁶ Ndam asak nakãn tãra ticia ma gana ti tãcuhway, tãru gwar a kãsa vu ka had Likawuni. Kãsa nday nani ti Listir, Derbi akaba kãsa ndahan cãb-cãbeni ni. ⁷ Nday nakãn tãru tijnãa eslina ti tãhi *Ma Mãweni Sulumani ana mis.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tãwi e Listir

⁸ Zal dãra nahan àbu e Listir, nan manjãhadani adaba ãcikaba koksah, asawadã day-day ndo kwa ke miwivu gayan. ⁹ A vad nahan nan àbu abi slimi ana ma ga Pol ya adãm ni ti, Pol nakãn àmãnjalãn, ãpi ti zal dãra ni àfãkia ahãr ka Yezu a, Yezu ahãn garaba nan a tata. ¹⁰ Nahkay Pol adãm kay kay, àhi ahkado : « Cikaba, kãcik jik àna asak gayak ! » Zal dãra ni àra ãcia ma ga Pol na ti ãcikaba carakum, asawadã. ¹¹ Mis dal-dalani ga kãsa ni tãra tãpia ere ya Pol àgray na ti tãzlah àna ma hãma ga had Likawuni, tãdãm ahkado : « Melefit geli tãslãkabiya e melefit ba, tãmbavu mis, tãhãrkiaya ke leli a ! » ¹² Nahkay tãzalay Barnabas Zãs, Pol ti ni tãzalay nan Hermes, adaba nan bay mãhi ma ana mis. ¹³ Ahay gãdãkani ge Zãs ni ti ka ma ga kãsa. Bay mislini zlam ana Zãs ni ãŋguledbiyu kokur àna vay-vay ga

^{¶¶}14:12 Zãs ti nan bay ge melefit ga ndam Gres. Hermes ti melefit ya ti ahãn gri pakama ga Zãs ana mis ni.

zlam, àhəlbīyū àbəhad̄ tay kà mahay ga ahay ni ge misliŋieni ana ata Pol nday ata Barnabas nakəŋ. Mis macakalavani ni day tawayay ti māgray nahkay.

¹⁴Ndam *asak ni tàra ticia ere ye ti ndam ga kəsa ni tawayay təgri ana tay na ti téguzlehkaba azana ka vu gatay a kwar kwar ga mədəfiki ana mis macakalavani ti tawayay ere ye ti atəgri ana tay ni do, mək tàcuhwakivoru ka tay àna zlahay. ¹⁵Təhi ana tay ahkado : « Ndam geli, kəgrum nahkay ti kamam ? Leli ti mis hihirikeni akada kuli ni timey ! Məra afa gekuli a ti ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana kuli ti kəmbərənum təwi gekuli masakani akada ya kəgrum nihi ni. Mawayay ti kəhəŋgrumioru ahàr a had̄ ana Melefit Bay ge sifa ni. Naŋ ti àgraya mələŋ ya agavəla, had̄, dəluy gədakana akaba zlam ya təvu a huf gatay vu ni dek. ¹⁶Ahaslani ti àmbrəŋ mis ga had̄ gərgərani dek ti təgray ere ye ti tawayay ni zlam gatay. ¹⁷Ku tamal nahkay nəŋgu ni, aŋgazlivu ana tay àna zlam sulumani ya agra ana tay ni : asləribiyu avər ana mis e melefit bu ni ti tənŋətiki zlam ka vədaŋ àna sarta gani. Avi zlam məzumani ana tay ti təmərnu. » ¹⁸Ku tamal ndam asak ni təhia ma ana tay a nahkay nəŋgu ni, wudaka təcəfəŋa mis dal-dalani na kə misliŋi zlam ana tay a ti, təgraviya daliya dal-dal.

¹⁹Kələŋ gani ndam *Zude ya a Antiyos ya ka had̄ Pisidi ni akaba nday ya a Ikoniyum ni tàra e Listir a. Tàra tɪnjia ti təcəmki ma magədavani àki ka ndam asak ni, mək mis dal-dalani ni tэгəsk-abá ma gatay na. Eslini mis nakəŋ tizligi Pol àna akur ga makad̄ naŋ. Tàra tizligia naŋ a nahkay ti təcəm àməta, mək tэгəjahaba naŋ a kəsa ni ba, təmbərbu naŋ bəlah. ²⁰Ay ka ya ti ndam madəbay divi ga Yezu ni təcəkalakiva nahəma, Pol nakəŋ ecikaba, mək aŋgoru a kəsa ni vu. Həjəŋ gani təsləka nday ata Barnabas a, tōru e Derbi.

Ata Pol nday ata Barnabas təŋgoru a Antiyos ka had̄ Siri

²¹Tōru tɪnjua e Derbi a ti təhi Ma Məweni Sulumani ana mis, nahkay mis kay təcəbay divi ga Yezu. Kələŋ gani təsləka, təŋga e Listir a. Təsləka eslina ti təŋga a Ikoniyum a, mək təsləka a Ikoniyum a ti təŋga a Antiyos ya ka had̄ Pisidi na. ²²A kəsa nday nani bu ni ti təvia nɔdəfa ana ndam madəbay divi ga Yezu a. Təhi ana tay ahkado : « Fumki ahàr ka Yezu lala, kəmbərənum ba. » Təhi ana tay keti : « Tamal mawayay məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu ti ahàr àdəm məcaka daliya dal-dal day kwa. » ²³Tədəba gədəkani e kidiŋ ga ndam ya təcəfəki ahàr ka Yezu ni ba ka kəsa ka kəsa, mək ndam *asak nakəŋ tэгəgə ndəra akaba təhəŋgali Melefit ana tay. Eslini təmbrivu tay a ahar vu ana Bay geli, adaba nday nani təcəfəkia ahàr a palam.

²⁴Kələŋ gani təsləkaba ka had̄ Pisidi a, tōru ka had̄ Pemfili. ²⁵Tōru tɪnjua e Perzi a ti təhi ma ge Melefit ana mis, mək təsləka, tōru a Atali. ²⁶Eslini ti təcəliyu a *slalah ga yam vu, təŋga a Antiyos a. A kəsa nani bu ka ya ti tənɔkəki ke təwi gatay ni ti, təcivū tay a ahar vu ana Melefit ga magray təwi àna sulum gayəŋ. Təwi nani ti tɪndevertəbabiya.

²⁷Tàra tɪnjia nahkay ti təcəlalakabu ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek, təŋgəhad̄ ere ye ti təgray àna nɔdəfa ge Melefit ni dek ana tay, təŋgəhad̄ ana tay ahəmamam Melefit àvi divi ana ndam ya ti nday ndam *Zude do ni ga məfəki ahàr ka Yezu ni daya. ²⁸Eslini tənɔhad̄ akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu ni agray kiyi bal.

Mekeli kudi ana ndam ya nday ndam Zude do ni

15 Mis ndahaŋ təsləka ka had̄ *Zude a, tàra a Antiyos a. Tàra tɪnjia ti

tɛcahi zlam ana ndam mɛfɛki ahàr ka Yezu ye eslini ni, tɛhi ana tay ahkado : « Ahàr àdɛm *tɛkeli kɛdi ana kɛli akada ge Mɔwiz ya àdɛm a wakita gayan ni bu ni kwa. Tamal kəgrum akada gayan ya àdɛm ni do ni ti, Melefit àhəŋgay kɛli do simiteni. »²⁻³ Tàra tɛdɛma pakama na nahkay ti ata Pol nday ata Barnabas tɛgəskabu pakama gani nani ndo simiteni. Nahkay gejewi gɛdɛkani àhəraya e kidifɛn gayat akaba ndam ya tàsləkabiya ka had Zude ni ba. Eslini ndam mɛfɛki ahàr ka Yezu ya a Antiyos ni tɛvi singu ge divi ana ata Pol nday ata Barnabas akaba mis gatay ndahaŋ mək tàsləroru tay a Zeruzalem ga mi-hindififɛbiya ma gana kà ndam *asak akaba gɛdɛkani ye eslini na. Nahkay tàsləkaba ka had Fenisi akaba had *Samari a, tənŋəhadɛ zlam ya àgravu ni ana ndam ga Yezu ya nday tɛbu ka had nday nani ni ; tɛhi ana tay ahəmamam ndam ya nday ndam *Zude do ni tɛfɛki ahàr ka Yezu ni. Nday nakəŋ tàra ticia ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti tɛmərɔvɔ dal-dal.

⁴ Ata Pol nakəŋ tɔru tɛnjua a Zeruzalem a ti, ndam asak ga Yezu akaba ndam ga Yezu ndahaŋ ni dɛk akaba gɛdɛkani gatay ni tɛgəskabu tay. Eslini ata Pol nakəŋ tənŋəhadɛ ere ye ti tɛgray àna nɛdɛ ge Melefit ni dɛk ana tay. ⁵ Ay ndam *Feriziyen ndahaŋ ya tɛfɛki ahàr ka Yezu ni tɛbu eslini. Tàra ticia ma ga ata Pol na ti tɛcikaba, tɛdɛm ahkado : « Ahàr àdɛm tɛkeli kɛdi ana ndam ya nday ndam Zude do, tɛfɛki ahàr ka Yezu ni kwa. Ahàr àdɛm nday gani tɛgəskabu *Divi ya tɛbu mɛbəkiani a wakita ge Mɔwiz ni bu ni daya kwa. »

⁶ Nahkay ndam asak ni akaba gɛdɛkani ni tənŋasɔvɔ ga mazlapakiani ka ma gani nani. ⁷ Eslini gejewi àhəraya e kidifɛn gatay ba dal-dal. Nahkay Piyer ècikaba, àhi ana mis ni ahkado : « Bəza

ga mmawa, kəsərɔma kwa ahaslani Melefit àdaba nu e kidifɛn gekɛli ba ti nɛhi *Ma Mɔweni Sulumani ana nday ya nday ndam Zude do ni, ti tɛfɛki ahàr ka Yezu. ⁸ Melefit ti àsəra ere ye ti àniviyu ana mis a mɛbərɔvɔ vu na. Àvi *Məsuf Njəlatani àna tay akada ya àvi ana leli ni ga madafakiani àgəskabá tay a. ⁹ Ècirkaba leli ndam Zude ni akaba tay a ndo simiteni. Àbarafəŋa zlam magudarani kà tay a, tɛgia njəlatana adaba tɛfɛkia ahàr ka Yezu a. ¹⁰ *Divi ge Melefit ya tɛbu mɛbəkiani a wakita ge Mɔwiz ni bu ni ti zlam zləzladani. Ku ata bəŋ geli, ku leli leleni tekefi mɛbəsəbiyu zlah-zlah. Nihi ti kəfɔmki ŋgasa ka tay ya ti nday ndam Zude do ni tɛdɛbay divi gani kwa ti kamam ? Tamal kəgrum nahkay ti kahəŋgalum ma ge Melefit timey ! ¹¹ Leli məsəra Melefit ahəŋgay leli ti adaba məkela kɛdi a palam do. Ahəŋgay leli ti azuhva tɔwi ga Bay geli Yezu ya àgrɛ ana leli àna sulum gayan ni. Ahəŋgay leli ti akada ya ahəŋgay tay ni daya. »

¹² Eslini mis macakalavani ni dɛk te-te, tɛbi slimi ana ma ga ata Barnabas nday ata Pol ni. Ata Barnabas nakəŋ tənŋəhadɛ tɔwi gatay ya tɛgray e kidifɛn ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni ana tay. A pakama gatay ni bu nahəma, tɛdɛm Melefit àvia nɛdɛ ana tay ga magray zlam gərgərani ya mis tɛpi dɛy-dɛy ndo na dal-dal. ¹³ Ka ya ti ata Barnabas nakəŋ tɛmbərəŋa zlapay na ti Zek ècikaba, àdɛm ahkado : « Bəza ga mmawa, bumi slimi ana pakama goro ni. ¹⁴ Simu àŋŋəhadɛ ana leli a ahəmamam kwa ahaslani Melefit àmənjaləŋ ana ndam ya nday ndam Zude do ni ga madaba ndam gayan e kidifɛn gatay ba daya. ¹⁵ Pakama ga Simu ya àdɛm ni bəlanani akaba ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni, adaba a wakita gatay ni bu Melefit àdɛm :

¹⁶ “Kələŋ gani ti anaŋga, anələmaba ahay ge Devit ya àmbəd na.

Anəhələba akur ga ahay ya àmbəd na, enedezlvaya nahaŋ àna tay ka mələŋ gana.

¹⁷ Nahkay mis dek atadəbay nu Bay Melefit ;

nday ya nday ndam Zude do, nəzalay tay ge migi ndam goro ni dek atadəbay nu.

Nu Bay Melefit nədəm nahkay, nu ya ti nagray ere ye ti nədəm anagray ni dek ni.

¹⁸ Zlam gani nani ti wudaka nəgraya mələŋ a ti

nəsəra kwa ahaslana anagray.” §§ »

¹⁹ Zek àhi ana tay keti : « Ègia Melefit àdəma nahkay zla nahəma, nu nədəm məfumki ŋgasa ga magray zlam zləzladani ka ndam ya nday ndam Zude do, tawayay madəbay divi ge Melefit ni ba.

²⁰ Ere ye ti magray ni ti, hojo məbumiki wakita ana tay, məhumi ana tay ahkado : “Kàhəpədum aslu ga pəra ba, adaba àbələfəŋ kè Melefit do ; kəgrum mesuwəhvə ba ; kàhəpədum aslu ga zlam ya təmərday məmərđani ni ba, kəzumum mimiz ba daya.” ²¹ Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkə ni ti, kwa ahaslani təbu tədəfiki ana mis a kəsə gərgərani bu dek, tijeŋgey ma gani a ahay gərgərani ga *mahəŋgalavù Melefit bu kəla vad *məpəsabana lu daya. »

Təslərəkəboru wakita ana ndam ga Yezu ya nday ndam Zude do ni

²² Zek àra àdəma ma nahkay nahəma, ndam *asak ni, gəđákani akaba ndam ga Yezu ndahaŋ ye eslini ni dek tədəm atədaba mis e kidiŋ gatay ba, atəslərīoru tay ana ndam Antiyos ni akaba ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay tədaba Zud ya təzalay naŋ Barsabas na akaba Silas a, adaba nday cəeni ndam ga Yezu dek ticiiki ma ana tay. ²³ Təvi wakita ana tay ga

məzikabani ana ndam Antiyos ni, təbəkə ka wakita ni nahkay hi :

« Leli bəza ga məŋ gekuli, leli ndam asak ga Yezu akaba gəđákani ni məgri sa ana kuli, lekulum bəza ga məŋ geli, lekulum ya ti ndam *Zude do, kanjəhadum a Antiyos, ka had Siri akaba ka had Silisi ni. ²⁴ Micia mis ndahaŋ ticik afa geli, tōru afa gekuli. Tōru tinjəa ti tiwisirikaba ahàr ana kuli a, təvi majalay ahàr ana kuli àna pakama gatay ya təhi ana kuli ni. Tagray nahkay ti, leli məvi divi gani ana tay ndo simiteni. ²⁵ Nahkay zla nahəma leli dek ka ahar bələŋ mādaba mis a ga məslərani afa gekuli a. Nday gani atorukəboru akaba ata Barnabas nday ata Pol. Ata Barnabas nday ata Pol ti mawayay tay dal-dal, ²⁶ təgri təwi ana Bay geli Yezu *Krist ; ku tamal tabazl tay azuhva təwi gatay ya tagray ni nəŋgu ni, aŋgwaz àwərki tay do.

²⁷ Ndam ya ti mādaba tay a ni ti ata Zud nday ata Silas. Nday gani atəŋgəhadīaba ere ye ti məbiki ana kuli ka wakita na daya. ²⁸ Pakama gani nani ti nihi : *Məsuf Njələtani akaba leli mədəm məfəki ŋgasa ga magray təwi zləzladani ndahaŋ ke kuli do, si kəgrum zlam ya ti ahàr àdəm leli dek magray ni kwa. Zlam gani nday hi : ²⁹ Kàhəpədum aslu ga pəra ba ; kəzumum mimiz ba ; kàhəpədum aslu ga zlam ya təmərday məmərđani ni ba ; kəgrum mesuwəhvə ba daya. Tamal zlam nday nani dek kəgrum do nahəma, akanjəhadum àna sulumani. Məmbərki pakama geli nahkay. »

³⁰ Nahkay təslərōru nday ya ti tədaba tay a ni. Nday nakəŋ təsləka, tōru a Antiyos akaba ata Pol nday ata Barnabas. Tōru tinjəa ti təzalakabu ndam ga Yezu ye eslini ni, təvi wakita ni ana tay. ³¹ Tàra tijeŋga wakita na ti àmərīa məbərūv ana tay a dal-dal, adaba àvikiva njəđə ana tay a. ³² Ata Zud nday ata Silas

ti nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit. Nahkay təhia pakama gərgərana kay ana ndam ga Yezu ye eslini na, təvi nɔda ana tay ti aŋgwaz əwər tay ba. ³³Nday nakəŋ təpəsiyu eslini gosku bal. Kələŋ gani ndam ga Yezu ni təvi divi ana tay ga məŋgukiani ka ndam ya təslərbiyu tay ni, təhi ana tay təsləka əna sulumana. [³⁴Ay Silas ədəm əsləka do, anjəhad a Antiyos həya.] ³⁵Ata Pol nday ata Barnabas day tənəhad a Antiyos. Eslini nday akaba mis ndahaŋ kay təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, təcahi pakama ga Bay geli ana tay daya.

Ata Pol nday ata Silas takoru ka had ndahaŋ

³⁶Tàra tàgra gosku bal a Antiyos a ti Pol əhi ana Barnabas : « Maŋgoru a kəsa ya ti məhibiyu pakama ga Bay geli ana mis ye eslini ni bu ni dek, ti məmənjiyu bəza ga məŋ geli ye eslini ni akaba ti məsər manjəhad gatayani. » ³⁷Barnabas nakəŋ əgəskabá ma ga Pol na, ay ti ədəm azəkivu Zeŋ ya təzalay Mark ni ju. ³⁸Pol əra ecia ma na ti əhəŋgrifəŋ, əhi : « Məzəkivu naŋ ba, adaba ka ya ti leli ka had Pemfili ni ti əsləkafəŋa kə leli a, əwayay magrakabu tɔwi akaba leli ndo. » ³⁹Ata Pol nday ata Barnabas ticivu əki ka ma ga mazay Mark ni ndo, nahkay nday nakəŋ tèdevu. Barnabas əzay Mark, təcəliyu a *slalah ga yam vu, tòru e Sipir. ⁴⁰Pol ti ni əzay Silas ; ndam ga Yezu ye eslini ni təhəŋgalay Bay geli ti məgri sulum gayəŋ ana tay, mək ata Pol nday ata Silas təsləka ⁴¹ka had Siri a, tòru gwar ka had Silisi. A kəsa ya tənɔa ni vu lu, Pol əvikivu nɔda ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu eslini ni.

16 Nahkay ata Pol nakəŋ təsləka ka had Silisi a, tòru e Derbi akaba e Listir. E Listir ti wur dagwa nahaŋ

əbu, slimi gayəŋ Timote. Məŋani wur Zude, adəbay divi ga Yezu ; bəŋani zal Gres. ²Ndam ga Yezu ya e Listir akaba a Ikoniyum ni dek tədam Timote ti mis sulumani. ³Eslini Pol awayay azay naŋ ti məsawadoru akaba tay, nahkay əzay naŋ, *əkeli kədi. Pol əgri ana Timote nahkay ti azuhva ndam *Zude ye eslini ni, adaba nday dek təsəra bəŋ ga Timote ti zal Gres. ⁴Kələŋ gani ata Pol nakəŋ təsləka, tòru kama. A kəsa ya tənɔa ni vu lu tənɔhadfi ma ga ndam *asak akaba ga gədadani ya a Zeruzalem ya tədam ni ana ndam ga Yezu ye eslini ni. Tàra tənɔhadfia ana tay a nahkay ti təhi ana tay tənɔskabá ma gana. ⁵Nahkay ndam ya təfəki ahər ka Yezu a kəsa nday nani bu ni dek tənɔgətkivu nɔda, kəlavad mis ndahaŋ day təfəki ahər ka Yezu.

Melefit əhi ana Pol mòru e Mesedəweŋ

⁶Ata Pol nakəŋ təbu takoru gwar ka had Azi ti, *Məsuf Njələtani əcafəŋa tay ga moru məhi ma ge Melefit ana mis ye eslini na. Nahkay təsləka, tòru gwar ka had Firizi akaba ka had Galasi. ⁷Tòru tənɔa ka had Misi a wudak ti tawayay təhuriyu ka had Bitini, ay Məsuf ga Yezu əcafəŋa tay a. ⁸Nahkay təsləkaba ka had Misi a, tòru kə gəvay ga dəluv a Truwas. ⁹Nday təbu eslini ga məlavad ti kisim ezidekivu ka Pol, epı zal Mesedəweŋ micikeni jika, əhəŋgalay naŋ, əhi : « Ru afa geli e Mesedəweŋ, kəjənaki leli ti ! » ¹⁰Kələŋ ge kisim mizideni ga Pol ni ti məwaya morana e Mesedəweŋ a, adaba məsəra Melefit əzala leli ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana ndam ga had nana. ¹¹Nahkay məcəliyu a *slalah ga yam vu a Truwas, məsləka mòru suwwa a Samotras. *Həŋ gani mòru a Neyapolis ; mòru mìnɔa ti məhəraya a slalah ga yam ni ba, ¹²mòru e Filip. Kəsa gani nani

*16:11 Samotras ti had e kidinŋ ga yam bu.

ti kɛsa gɛɔakani ga haɔ Mesedɔweŋ. Ndam *Rom kay tɔnjɛhadɛ eslina. Mɔru minjɔa ti mɔnjɛhad vaf bal.

**Ere ye ti ata Pol nday ata
Silas tɔgray e Filip ni**

¹³ A vaf *mɔpɛsabana ba ti mɔhɔraya a kɛsa ni ba, mɔru gwar a zalaka bu, mɛɔɔm mɛdi ahɔr ana mɔlaŋ ga mahɔŋgalavɔ Melefit eslini. Mɔru minjɔa ti mɛdi ahɔr ana wɔl macakalavani mɛk mɔnjɛhad mɔzlapi ana tay. ¹⁴ Wal nahaŋ ɔbu e kidiŋ gatay bu slimi gani Lidi. Naŋ wur Tiyatir, tɔwi gayaŋ mɛsɛkumoru azana ndize-ndizeni ga singu kayani, naŋ ɔbu azlɔbay Melefit daya. Ka ya ti naŋ ɔbu abi slimi ana ma ga Pol ya ɔɔɔm ni ti Bay geli ɔgray ti wal ni mɔci ma gani ti mɔgɛskabu lala. ¹⁵ Kɔlɔŋ gani *tɔbaray naŋ akaba ndam ga huɔ ahay gayaŋ ɔek. Tɔra tɔbara tay a ti wal ni ɔzalu leli afa gani, ɔhi ana leli ahkado : « Tamal kɛsɔruma nu nɔbu nɔfɛki ahɔr ka Bay geli eɔeɔiŋ ti ɔguma, kɔnjɛhaduma afa goro a. » Nahkay ɔfɛki ŋgasa ke leli, mɔru.

¹⁶ A vaf nahaŋ mɔbu makoru ka mɔlaŋ ga mahɔŋgalavɔ Melefit ni ti, mɔbakabu ahɔr akaba wal nahaŋ. Wal nani ti evidi ge mis ndahaŋ. Seteni ɔniviyu a ahɔr bu, ɔɔɔfiki ere ye ti amara magravu ni. Nahkay ndam ya ti wal ni evidi gatay ni tɔŋgɔt singu kay ɔna pakama gayaŋ ya ti ɔhia ana mis a, ere gani ɔgravu eɔeɔiŋ ni. ¹⁷ Eslini wal nakɔŋ ɔnjɛki ka maɔɔboru leli akaba Pol e meteliŋ vu. Azlah, ɔɔɔm : « Ndam nday hini ti tɔgri tɔwi ana Melefit naŋ agavɔla driŋ ! Tɔɔɔfiki ana kɔli divi ya akɔŋgɔtum sifa ɔna naŋ ni ! » ¹⁸ Azlah, ɔɔɔm ma ni nahkay vaf ehimeya. Kɔlɔŋ gani ɔwɔrikabɔ bɔruv ana Pol a, nahkay Pol nakɔŋ ɔmbatkibiyu ma ka wal ni mɛk ɔhi ana seteni ya ɔniviyu ni ahkado : « Nɔhuk ɔna *slimi ga Yezu *Krist, hɔraya a wal hini

ba ! » Eslini seteni ni ɔslɛkiaba ana wal na huɔya. ¹⁹ Seteni ni ɔra ɔslɛkiaba ana wal na ti, ndam ya ti wal ni evidi gatay ni tɔsɔra wal ni amɔŋgɔti singu ana tay va do. Nahkay tɔgɛs ata Pol nday ata Silas, tɔgɔjahoru tay ka mɔlaŋ ya mis tɛcakalavu ga magray seriya ni. ²⁰ Tɔru tɔnjɔa ɔna tay eslina ti tɔhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam nday hini tɔbu tagudar kɛsa geli. Nday ti ndam *Zɔde, ²¹ tɛcahi zlam ana mis, ay ere ye ti tɛcahi ana tay ni ti leli ndam *Rom ɔgɛski mɔgɛskabu do, mɔgray do simiteni. »

²² Mis dal-dalani ni tɔra ticia ma na ti nday day tɔzumkia bɔruv ka ata Pol nday ata Silas a. Eslini ndam magray seriya ni tɔhi ana ndam slewja gatay ti tɛcakwakia zlam ka ata Pol nday ata Silas a, mɛk tɔzlab tay ɔna aday. ²³ Tɔra tɔzlabɔ tay a dal-dal ti tɔbiyu tay a ahay ga ɔaŋgay vu, mɛk tɔhi ana bay majɔgay ahay ga ɔaŋgay ni ti mɔbi slimi ana tay lala. ²⁴ Bay majɔgay ahay ni ɔra ɛcia ma gatay na ti, ɔhɔl ata Pol nday ata Silas nakɔŋ, ɔbiyu tay a mɔlaŋ nahaŋ vu ca ca a huɔ ga ahay ga ɔaŋgay ni vu. Eslini naŋ nakɔŋ ɔwɔlfɔŋ asak gatay dwa dwa kɔ damkoluk.

²⁵ A huɔ ya vaf nahɔma, ata Pol nday ata Silas nakɔŋ tahɔŋgalay Melefit, tidii limis ; ndam ɔaŋgay ndahaŋ ni tɔbu tɔbi slimi ana zlam gatay ya tagray ni. ²⁶ Nday ɔek tɔbu tagray nahkay ti haɔ ɔɔɔɔɔ dal-dal, asak ga ahay ga ɔaŋgay ni ɔɔɔɔɔ daya. Eslini ti mahay ga ahay ni ɔek tɔzlabɔbaba bɔŋa bɔŋa, zlam ya tɔwɔl ndam ɔaŋgay ɔna naŋ ni ɔek tɔpicehva wir wir. ²⁷ Bay majɔgay ahay ga ɔaŋgay ni ɔra ɛpidekva, ɛpi ti mahay ga ahay ga ɔaŋgay ni bɔŋa bɔŋa nahɔma, ɔraɔaya maslalam gayaŋ a, awayay akɔɔ ahɔr gayaŋ ɔna naŋ. ɔgray nahkay ti ɔɔɔba ɔhi ana ahɔr ndam ɔaŋgay ni tɔcuhwa. ²⁸ Ay Pol ɔzlah, ɔhi ahkado : « Kɔgri araŋa ana ahɔr gayak ba, leli ɔek

màbu ahalay. » ²⁹Naŋ nakəŋ àra ècia ma ga Pol na ti àdɛm tɛzibiya ceŋgel a. Tàra tɛzibiya ceŋgel na ti àcuhwiyu ka mɛlaŋ ya àbiyu ata Pol nday ata Silas ni. Òru ènjua eslina ti agəgər slab-slab, àbɛhadɪ mirdim ana tay meleher ndif ana hadɪ. ³⁰Kələŋ gani àhələya tay a dala va, mək àhi ana tay ahkado : « Bəbay goro ni, nàgray mam ti Melefit ahəŋgay nu ni mam ? » ³¹Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Fəki ahàr gayak ka Bay geli Yezu. Nahkay Melefit amahəŋgay kur akaba ndam ga huɔ ahay gayak. » ³²Mək təhi ma ga Bay geli ana tay akaba ndam ga huɔ ahay gayaŋ ni ðek. ³³A huɔ ga mɛlavaf gani nani bu bay majəgay ahay ga daŋgay ni àhəl ata Pol nday ata Silas, àra àbarikia ambələk gatay ni ana tay a. Nday day tàbaray naŋ akaba ndam ga huɔ ahay gayaŋ ni ðek àna slimi ga Yezu hɔya. ³⁴Kələŋ gani bay majəgay ahay ga daŋgay nakəŋ àhəliyu tay a ahay vu ga mɛzum zlam. Nday tɛbu tɛzum zlam ti naŋ nakəŋ àmərva dal-dal akaba ndam ga huɔ ahay gayaŋ na ðek, afàba tɛfəkia ahàr ke Melefit a.

³⁵Məlaŋ àra àsla ti ndam magray seriya ni tɛslərbiyu mis afa ga bay majəgay ahay ga daŋgay ni ga məhiyani : « Baya mis cɛni na. » ³⁶Bay majəgay ahay ga daŋgay ni àra ècia ma na ti, àhəŋgri ma gani ana Pol, àhi ahkado : « Ndam magray seriya ni tɛslərbiya mis a, tɛɔm nàbaya kuli a. Nihɪ ti hərəmiyu e mite vu, sləkuma àna sulumana. » ³⁷Eslini Pol àhi ana ndam ya tɛslərbiyu tay ni ahkado : « Leli ndam Rom ti tɛgəs leli, tàgrafəŋa seriya kè leli àna divi gana ndo, tɛzləb leli kè meleher ge mis macakalavani, tàbaya leli a daŋgay ba, nihɪ ti tɛɔm m̀asləka akal-akal a nahkay ti, məgəskabu aw ? Aha, məgəskabu do. Tamal tawayay nahkay ti nday ndayani àna ahàr gatay t̀ara tàbaya leli a. » ³⁸Nahkay mis ya ti tɛsləruru tay ni t̀oru t̀aŋgəhadɪ ma ni ana ndam magray

seriya ni. Nday nakəŋ t̀ara t̀icia ata Pol nday ata Silas nday ndam Rom ti t̀agra aŋgwaz a dal-dal. ³⁹Nahkay nday nakəŋ t̀erəkia ka ata Pol a, t̀əgri kamkam ana tay, tàbaya tay a ahay ga daŋgay ni ba, mək t̀ahəŋgalay tay ti t̀asləkaba a kəsa ni ba. ⁴⁰Ata Pol nday ata Silas t̀ara t̀àhəraya a ahay ga daŋgay ni ba ni ti t̀oru afa ge Lidi. Eslini t̀àbakabu ahàr akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu, t̀əvi ǹjɔɔa ana tay, mək t̀asləkaba a kəsa ni ba.

Ata Pol nday ata Silas tagray tɔwi a Tesalonik

17 Ata Pol nakəŋ t̀oru a Amfipolis, t̀asləka eslina t̀oru a Apoloni, t̀ara t̀asləka eslina keti t̀oru a Tesalonik. A Tesalonik ti ahay ga ndam *Zude ya tahəŋgalavù Melefit ni àbu. ²Eslini Pol àhuriyu a ahay ni vu akafà gayaŋ ya agray kəla vad *məpəsabana ni. Vad məpəsabana mahkər ka mahar ka mahar àhuriya a ahay ni va, t̀əzlapakia ka pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni ba akaba nday ye eslini na. ³Nahkay àɔfiki ma ge Melefit ana tay, àɔm ahàr àɔm *Krist *Bay gəɔakani ya amara ni m̀acakay daliya, m̀əmət, mək m̀aŋgaba e kisim ba kwa. Àhi ana tay ahkado : « Krist Bay gəɔakani ya amara ni ti nani Yezu ya nəhi ma gani ana kuli ni. »

⁴Eslini ndam Zude bal gani t̀əgəskabá ma ga Pol na, t̀igia ndam ga ata Pol nday ata Silas a. Ndam *Gres ya t̀əzlabay Melefit ni kay akaba wál kay bal ya ti zlam gatay t̀əbu ni t̀igia ndam ga ata Pol a daya. ⁵Ay ndam Zude ndahəŋ ya t̀əgəskabu ma ga Pol ndo ni t̀əgrafəŋa solu kà ata Pol a. Nahkay t̀əzalakabu ndam ya tàgray tɔwi do, t̀əsawafay kwaŋa kwaŋa a kəsa bu ni, mək nday gani t̀ahəŋgalafəŋa ma kè mis ga kəsa na. Nahkay nday ðek akaba mis ni t̀əcakalavu, t̀əzumki bəruv ka ndam

ga ata Pol ni, tàgudari ma ana tay, të-zlahki ka tay. Kələŋ gani tàdəboru ata Pol nday ata Silas a magam afa ga Zason, adaba tawayay təgəs tay ga magrafəŋa seriya kà tay a kè meleher ge mis macakalavani na. ⁶ Ay ti tëdi ahàr ana tay eslini ndo. Nahkay təgəs Zason akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu ndahaŋ, mək tëhəloru tay kè meleher ga ndam magray seriya ni. Tòru tɪnjua àna tay a ti tëzlah, tëdəm : « Ndam ndani ti tɪwisirikaba ahàr ana mis ga duniya na dək. Nihi ti nday təbu ahalay, ⁷ Zason day àgəskabá tay a magam afa gana. Nday gani dək təgəskabu pakama ga *bay gəɖakani ga ndam Rom ya àdəm ni do, tëdəm bay nahaŋ àbu, slimi gani Yezu. » ⁸ Ma gatay ya tëdəmki ka ndam *madəbay Yezu ni ti àhəliaba ahàr ana mis macakalavani na akaba ndam magray seriya na. ⁹ Nahkay tëhi ana ata Zason akaba nday ndahaŋ ni : « Bəhadum sinju hayaŋ ti kəsləkuma. Amamənjay ma gani kama keti kwa ; tamal ma nahaŋ àbi ti akəhəŋgarum sinju gekuli zlam gekuli. »

Ata Pol nday ata Silas tagray tawi e Berey

¹⁰ Məlavad àra ègia ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ni tëhi ana ata Pol nday ata Silas : « Dəgum e Berey. » Mək ata Pol nakəŋ təsləka, tòru eslini. Tòru tɪnjua eslina ti təhuriyu a ahay ga ndam *Zude ya tahəŋgalavù Melefit ni vu. ¹¹ Ndam Zude ya e Berey ni tətama nday ya a Tesalonik na àna sulumana : təgəskabá ma ge Melefit ya ata Pol tëhi ana tay na àna huɖ bəlaŋ. Kəlavad tamənjaki ka Wakita ge Melefit, tawayay ti təsər ma ga ata Pol

ya tëhi ana tay ni ti ma ge jiri eɖeɖiŋ aw. ¹² Nahkay mis kay e kidiŋ gatay bu təfəkia ahàr ka Yezu a. E kidiŋ ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni bu ni ti mis kay bal təfəkia ahàr ka Yezu a daya. Nday ya ti təfəki ahàr ni ti wál ya ti zlam gatay təbu ni akaba zawal ndahaŋ.

¹³ Ay ndam Zude ya a Tesalonik ni tارا ticia Pol naŋ àbu ahi ma ge Melefit ana ndam Berey nahəma, tارا. Tارا tɪnjia ti tëdəmki ma magədavani àki ka ata Pol nakəŋ, tɪwisinjkabu mis ga kasa ni. ¹⁴ Es-lini huya ndam ga Yezu ni tëhi ana Pol : « Sləka, ndam geli təzoru kur e divi vu gwar ka dəluv ni. » Mək təsləka təzoru naŋ, ay ti ata Silas nday ata Timote tən-jəhad, təsləka ndo. ¹⁵ Nday ya ti təzoru Pol ni tòru akaba naŋ a Ateŋ. Tòru tɪnjua eslina ti Pol àhi ana tay : « Kəsləkuma nihi nahəma, kara kəhumi ana ata Silas nday ata Timote tارا tɪnjiki nu ahalay ke weceweceni. » Mək nday nakəŋ tanga e Berey a.

Ma ga Pol ya àhi ana ndam Ateŋ ni

¹⁶ Ka ya ti Pol naŋ àbu a Ateŋ, ajəgay ata Silas nday ata Timote ni ti, àsawaday a kasa ni bu. Naŋ àbu asawaday ti èpi ti zlam ga pəra kay təbu a kasa ni bu. Ere ye ti èpi ni àzumia bəruv a dal-dal. ¹⁷ Nahkay àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, àhi ma ana ndam *Zude akaba mis ndahaŋ ya təzləbay Melefit ni. Kəlavad ahi ma ana mis ya adi ahàr ana tay a dala bu ni daya. ¹⁸ Ndam ya təsəra zlam a kay ni təzləpa akaba Pol a daya. Mis nday nani ti ndahaŋ ndam Epikiriyeŋ, †ndahaŋ ti ni ndam

†17:18 Ndam Epikiriyeŋ ti ndam Gres ya təgəskabu ma ga maslaŋa nahaŋ təzalay naŋ Epikir ni. Epikir ti tɪwi naŋ vi 341 ka sarta ya ahaslani ni ; àdəm zlam dək tagravu kwanə kwanə àna zlam cib-cibeni, Melefit àfi ahàr ana mis do ; àdəm tamal mis tawayay zlam kay do, tawayay mis kay do ni ti tanjəhad lala tata.

Sitɔwisiyeŋ. ³Ka ya ti Pol ɔdɔmki ma ɔki ka ga Yezu ya ɔmɔt mɔk ɔngaba e kisim ba ni ti mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tɔdɔm ahkado : « Maslaŋa hini azlapay asak ma ahɔr gani day ɔbi ti, ɔdɔm ti mam ? » Mis ndahaŋ ti ni tɔdɔm : « ɔzlapaki ke melefit ndahaŋ ya leli mɔsɔr tay do ni. » ¹⁹ Nahkay tɔzaloru naŋ kɛ meleher ga gɔdɔkani ge seriya gatay ; mɔlaŋ ge seriya nani ti tɔzalay Eriyɔpez. ⁴

Tɔru tinjua eslina ti tɔhi : « Mawayay mɔsɔr ma mɔweni ya kacahi ana mis ni. ²⁰ Pakama gayak ya kɔdɔm ni ti leli mɔci dɔy-dɔy ndo, nahkay mawayay mɔsɔrkaba ere ye ti kɔdɔmki ma na lala. » ²¹ Tɔdɔm nahkay ti ɔdɔba ndam Ateŋ akaba ndam mirkwi ya tanjɔhad eslina ni dɛk tɔbu tɔzlapaki ka pakama ya tɔci dɔy-dɔy ndo ni akaba tɔbi slimini ana ma gani kɔlavɔd, tɔwi tekedɔ tɔngɔtɔfɔŋ ahar ga magrani do.

²² Nahkay Pol naŋ jika e kidiŋ gatay bu ka mɔlaŋ ge Eriyɔpez ni, ɔhi ana tay ahkado : « Lekɔlum ndam Ateŋ, nɔsɔra a zlam ya ti kɔgrum ni bu dɛk kɔbum kɔzɔbum melefit gɔrgɔrani kay. ²³ Ka ya ti nɔbu nɔsawadɔy a kɔsa gekɔli bu nahɔma, nipia zlam gɔrgɔrani ya kɛdɛzɔlumiaya ana melefit nday nani na. E kidiŋ ga zlam nday nani ya kɛdɛzɔlum ni bu dɛk ti nɔdi ahɔr ana mɔlaŋ *meviyekiki zlam ana melefit nahaŋ. ɔki mɔbɔkiani nahkay hi : “Medɛzɔliaya ana melefit ya mɔsɔr do na.” Ay Melefit ya ti kɔsɔrum naŋ do, kɔzɔbum ni ti nɔdɔfiki naŋ ana kɔli. ²⁴ Melefit gani nani ti ɔgraya mɔlaŋ akaba zlam ya a huɔ gani bu na dɛk ; naŋ Bay gɔdɔkani, agur huɔ

melefit akaba huɔ dɛk ; naŋ ɔnjɔhadviyu a ahay ya mis tɛdezli ni vu do. ²⁵ Zlam ya ti ɔhɔci naŋ ti mis tɔvi ni ɔbi, ɔdɔba Bay ya ti ɔvi sifa ana mis ti tɔsuf, ɔvi zlam dɛk ana tay ni ti naŋ. ²⁶ Melefit ɔgraya enjenjena ti mis bɔlaŋ. Mɔk ɔgray ti bɔza huɔ ga maslaŋ nani tɛdevu jiba gɔrgɔrani ga mɔlaŋ ni dɛk akaba ɔgray ti tanjɔhad ka huɔ ya ɔdɔm tanjɔhadki ni. ɔfɔkadɔvɔ ekwi e kidiŋ gatay vu, ɔvi milmili akaba milevi ana tay daya. ²⁷ Melefit ɔgray nahkay ti, awayay ti mis tɔdɔbay naŋ, bi atɔdia ahɔr a waw akada ge mis ya ti atam ahar, ɔdɔbay zlam a mɔlaŋ ziŋ-ziŋeni bu ni. Tɔdɔbay naŋ nahkay, ay ti Melefit naŋ driŋ driŋ akaba mis do, ku way way do Melefit naŋ ɔbu kɔ gɔvay gayan. ²⁸ Nahkay zla nahɔma, “Leli mɔbu akaba naŋ akada mis bɔlaŋ : leli mɔbu, leli ɔna sifa akaba mɔbu magray tɔwi ti azuhva naŋ.”

« Ku ndam midi limis gekɔli ndahaŋ day tɔdɔm nahkay, tɔdɔm ahkado : “Nahkay zla ti leli day bɔza huɔ gayan.”

²⁹ « Leli bɔza huɔ ge Melefit nahkay ti, mɔhi ana ahɔr Melefit ti tɔzavu akaba zlam ga pɔra ya tɔgraya tay ɔna gru, ɔna evirzegena ahkay do ni ɔna akur ni ba, ɔdɔba zlam nday nani ti mis tɔgraya tay ɔna egizli gatay a ti tɔzavu akaba zlam ya tɔjalaki ahɔr ga magrani ni. ³⁰ Sarta ge mis ya ti tɔsɔrkaba Melefit a ndo ni ti Melefit ɔjalaki ahɔr do. Ay nihi ti ahi ana mis dɛk ku eley eley do dɛk tɔmbatkaba majalay ahɔr gatay na. ³¹ ɔdɔba ɔfɔkadɔvɔ ga magrafɔŋa seriya ɔna jiri kɛ mis ga duniya na dɛk. Amagray seriya nani

³17:18 Ndam Sitɔwisiyeŋ ti ndam Gres ya tɔgɔskabu zlam ya tɔcahi ana mis a Ateŋ gwar ke vi 300 ga sarta ya ahaslani ni. Tɔcahay ma nani ti a ahay bu ; slimini ga ahay ni Sitɔwi Peykili. Tɔdɔm ahɔr ɔdɔm mis tɔgɔskabu ere ye ti Melefit awayay ni ; ku tamal tɔcakay daliya dal-dal ɔna naŋ nɔngu ni si tɔgɔskabu kwa.

⁴17:19 Eriyɔpez ti hɔma a Ateŋ ; awayay ɔdɔmvaba « Hɔma ge Eres » (Eres ti melefit ga ndam Gres). Ahaslani ti gɔdɔkani ge seriya ga Ateŋ tɔcakalavu ka hɔma nani, ay ka sarta ga Pol tɔcakalavu ti a ahay bu. Ku tamal nahkay nɔngu ni tɔzalay mɔlaŋ ge seriya nani Eriyɔpez. Ahar gɔdɔkani tagray seriya ɔki ka pakama ge melefit gatay.

ti Bay ya ti Melefit àdaba ni. Melefit àdàfiki ana mis ðek Bay nani amagray seriya eðfedɪŋ ti, àna gayaŋ ya ti àhəŋgarabanaŋ e kisim ba ni. »

³² Mis ye eslini ni tàra ticia ma ga Pol ya àdəm mis təmət mək taŋgaba e kisim ba ni ti mis ndahaŋ e kidɪŋ gatay bu tɛyefiŋ, mis ndahaŋ ti ni tɛhi : « Èslià, aməbi slimi a vad nahaŋ keti kwa. » ³³ Eslini Pol àsləkafəŋa kà tay a. ³⁴ Ku tamal mis ahar gəðakani tàwayay məbi slimi ana ma ga Pol va do nəŋgu ni, mis ndahaŋ tɛgəskabá ma gayaŋ ya àdəm na, tɛfəkia ahàr ka Yezu a. Denis bəlaŋ ga ndam ge seriya ge Eriyupəz ni naŋ àkibu ka tay, wal nahaŋ slimi gani Demeris day naŋ àkibu ka tay. Ndam ndahaŋ day təkibu ka tay.

Pol agray tɔwi a Koreŋ

18 Kələŋ gani Pol àsləka a Ateŋ a, òru a Koreŋ. ² Òru ènjua eslina ti àdi ahàr ana zal Zude nahaŋ, tiwibiyu naŋ ka hað Poŋ, slimi gani Ekiles. Tàs-ləkabiya nihi guhwa ka hað Itali a nday ata wal gayaŋ Prisil a, adaba bay Kəlot àhi ana ndam *Zude ðek tàs-ləkaba a Rom a. ³ Tɔwi gatay ti magray ahay ga ambəl. Nahkay Pol ànjəhad afa gatay ga magrakabu tɔwi ka ahar bəlaŋ akaba tay, adaba naŋ day tɔwi gayaŋ akada gatay ni. ⁴ Kəla vad *məpəsabana Pol ahuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, ahi ma ana mis ye eslini ni, awayay ti ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni tɛgəskabu ma gayaŋ ni.

⁵ Ka ya ti ata Silas nday ata Timote tàs-ləkabiya e Mesedəweŋ a, tinjikiva ka Pol a nahəma, Pol nakəŋ àmbrəŋ tɔwi nahaŋ ni, ànjəki ka məhi ma ge Melefit ana mis kəlavad. Àhi ana ndam Zude ahkado Yezu ti naŋ *Krist *Bay gəðakani ya amara ni. ⁶ Nday nakəŋ tàra ticia ma nana ti tɛgəskabu ndo, tindivi naŋ. Eslini ti Pol àgavfəŋa hað kà azana gayaŋ a ga mədəfikiani ana tay àmbrəŋa tay a. Àhi ana tay ahkado : « Melefit aməgəs kuli

àna seriya ti məsər gekuli ! Ahar goro amələkibu bi. Nihi ti nakoru nəhi ma ni ana nday ya ndam Zude do ni. » ⁷ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àsləka eslina, òru afa ga maslaŋa nahaŋ : maslaŋa gani nani azləbay Melefit, slimi gayaŋ Tisus Züstus, ahay gayaŋ kà gəvay ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ga ndam Zude ni. ⁸ Ay Krispus gəðakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni tɛfəki ahàr ka Bay geli Yezu akaba ndam ga huð ahay gayaŋ ðek. Ndam Koreŋ ndahaŋ kay day tàra ticia ma ga Pol na ti tɛfəkia ahàr ka Yezu a, nahkay *təbaray tay ðek.

⁹ A vad nahaŋ ga məlavad Bay geli Yezu àŋgazlivu ana Pol, àhi ahkado : « Kəgray aŋgwaz ba, hioru ma goro ana mis, kəmbrəŋ ba, ¹⁰ adaba nu nəbu akaba kur. Maslaŋa àbi emisliki məgruk daliya bi, nahkay gray tɔwi, adaba ndam goro tɛbu kay a kəsa hini bu, tɛfəku ahàr faŋ ndo. » ¹¹ Nahkay Pol ànjəhad a Koreŋ dɛz àna kiyi muku, àcahi ma ge Melefit ana mis ye eslini ni ðek.

¹² Ka sarta ya ti bay Galiyən àgur hað Eseyi ni ti, ndam Zude ðek tɛbedekivu ka Pol nakəŋ, tɛzoru naŋ kə meleher ga Galiyən ka məlaŋ magray seriya. ¹³ Tòru tinjua àna naŋ a ti tɛhi ana Galiyən ahkado : « Maslaŋa hini acahi ana mis ti tɛzləbay Melefit gargəri akaba ga ŋgumna ya àdəm ni. » ¹⁴ Tàra tɛdəma nahkay ti Pol awayay ahəŋgrifəŋ ana tay, ay ti Galiyən àhi ana tay ahkado : « Tamal lekələm ndam Zude kəðəmum maslaŋa hini àgra zlam ya àbəlay do simiteni na ahkay do ni àgudara zlam nahaŋ a dal-dal ti, akal nəbi slimi ana ma gani, akada goro ya nagray kəlavad ni. ¹⁵ Ay nihi ti pakama ya kələgumkivu ni ti ka zlam gekuli ya kakahum ni, àkivu ke slimi ge mis akaba ke divi gekuli ya kəðəbum ni. Nahkay ti nəwayay magray seriya ga zlam nday nani do. » ¹⁶ Àhi ana tay tàs-ləka ka məlaŋ magray seriya na. ¹⁷ Ay ndam Zude ni ðek tɛgəs Sostən

gəɖakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni, təzləb naŋ kà məlaŋ magray seriya ni. Galiyoŋ nakəŋ àra èpia ere ye ti tagray na ti àhəŋgarfəŋ ndo.

Pol angoru a Antiyos

¹⁸ Pol àpəs vad kay bal a Koreŋ. Kələŋ gani àhi ana ndam məfəki ahar ka Yezu ye eslini ni « Nasləka, nawayay nakoru ka had Siri. » Eslini òru e Seŋkrey. Òru ènjua ti àwəskaba ahàr a, adaba àhia ana Melefit a : « Tamal kəgrua zlam ya nihindiluk na ti anagray nahkay.[§] » Kələŋ gani təcəliyu a *slalah ga yam vu nday akaba Prisil nday ata Ekiles, tòru e Efez. ¹⁹ Tòru tìnjua e Efez a ti Pol àsləkafəŋa kà ata Prisil nday ata Ekiles a, àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, təzlapay akaba ndam *Zude ye eslini ni. ²⁰ Təhi mənjàhadà akaba tay vad bal àkiva, ay Pol àwayay ndo. ²¹ Àhi ana tay : « Tamal Melefit àvua divi a ti anaŋga afa gekuli a. »

Eslini naŋ nakəŋ àsləkafəŋa kà tay a, àcəliyu a slalah ga yam vu, àsləka e Efez a, òru a Sezare. ²² Òru ènjua a Sezare a ti àcəloru a Zeruzalem, àgri sa ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ye eslini ni, mək àsləka, òru a Antiyos. ²³ Òru ènjua a Antiyos a ti ànjəhad gosku bal. Kələŋ gani àsləka òru ka had Galasi akaba ka had Firizi, àvi njəɖa ana ndam madəbay divi ga Yezu ya ka had nday nani ni dek.

Apolos agray tŭwi e Efez akaba a Koreŋ

²⁴ Ka sarta gani nani zal Zude nahaŋ òru e Efez. Slimi gayaŋ Apolos, tiwi naŋ e Eleksendri. Naŋ ti àsəra zlapay a àsabəy, àsəra pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na dal-dal daya. ²⁵ Təcahia divi ga Bay geli Yezu a, awayay divi gani nani dal-dal. Nahkay naŋ àbu àhi ma àki ka Yezu

ana mis, acahi ana tay lala. Ay àsəra ge Zeŋ ya *àbaray mis na cilij, do ni ti àsər baray nahaŋ do. ²⁶ Ànjəki ka macahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni bu, day angwaz àwərki naŋ ka ma gani do simiteni. Ata Prisil nday ata Ekiles tàra ticia ma gayaŋ na ti tàzay naŋ, təcəfikiba divi ge Melefit àkiva lala.

²⁷ Kələŋ gani Apolos nakəŋ awayay moroni ka had Eseyi. Ndam ga Yezu ya e Efez ni təgəskabá ma gana, təcəm àbəlay, mək təbikiuru wakita ana ndam ga Yezu ya ka had Eseyi ni, təhi ana tay təgəskabá naŋ a lala. Nahkay Apolos nakəŋ àsləka, òru eslini. Òru ènjua ti àjənaki ndam ye eslini təcəki ahàr ka Yezu ni, àgray tŭwi àna njəɖa ge Melefit ya àvi ni. ²⁸ Àzlapay akaba ndam *Zude kè meleher ge mis dek, àwəlki tay ka pakama. Àcəfiki ana tay vay-vay àna pakama ya a Wakita ge Melefit bu ni *Krist *Bay gəɖakani ya amara ni ti Yezu.

Pol agray tŭwi e Efez

19 Ka ya ti Apolos naŋ a Koreŋ ni ti Pol àsləkaba gwar ka həma ya ka had Azi na, òru e Efez. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mis ndahaŋ ya tadəbay divi ga Yezu ni, ² àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti kəfumki ahàr ka Yezu ni ti Melefit àvia Məsuf Njəlatana ana kuli a waw ? » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « *Məsuf Njəlatani ti day-day miçi təcəlfəŋ ndo. » ³ Eslini Pol àhi ana tay : « Ay nahkay ti *baray ya tàbaray kuli ni ti baray weley ? » Təhi : « Tàbaray leli ti akada ge Zeŋ ya abaray mis ahaslani ni. » ⁴ Pol àhi ana tay : « Zeŋ àbaray ti mis ya təgəskabá məmbatkaba majalay ahàr gatay a ni. Àhi ana ndam *Izireyel : “Maslaŋa nahaŋ àbu amara, ahàr àcəm kəfumki ahàr.” Maslaŋa nani

[§]18:18 Mənjay Macalani 6.1-18.

ya Zeŋ àdɔmki ma ni ti naŋ Yezu. »
⁵Nday nakəŋ tàra ticia ma ga Pol na ti tɔgəskabá, mək tɔbaray tay àna *slimi ga Yezu. ⁶Eslini Pol àbəki *ahar ka tay. Àra àbəkia ahar ka tay a ti Melefit àvi Mə-suf Njɔlatani ana tay : nahkay tɔzlapay àna ma həma ya nday ndayani tɔsər do ni, tɔhəŋgri ma ge Melefit ana mis daya. ⁷Mis ya tɔbaray tay ni dɛkeni tagray kru mahar cɛ.

⁸Ka sarta nani agray kiyi mahkər Pol àhuriyu kəlavad a ahay ga *mahəŋ-galavù Melefit vu. Eslini àhi ma ana mis, àgraki aŋgwaz do. Àdɔmki ma ka *Məgur ge Melefit àna njɔda, awayay ti mis tɔgəskabu. ⁹Ay ti mis ndahaŋ kay e kidiŋ gatay bu tawayay mici ma ni do simiteni, tɔfəki ahàr ka Yezu ndo, tɔdɔmki ma magədavani àki ke divi gayəŋ kè meleher ge mis macakalavani daya. Nahkay Pol àsləkafəŋa kà tay a, àhəlkiba ndam maɔdəbay divi ga Yezu na àkiba ka tay a. Ahay ge lekwel ga zal nahaŋ àbu, slimi gayəŋ Tirenus : eslini ndam ga Yezu nakəŋ tɔhuriyu kəlavad a ahay ni vu, Pol àcahi zlam ana tay. ¹⁰Àc-ahi zlam ana mis eslini vi cɛ, nahkay mis ga had Azi ni dɛk, ndam *Zude akaba nday ya ndam Zude do ni, ticia ma ga Bay geli Yezu a.

Bəza ga Seva akaba ndam maharam ndahaŋ

¹¹Eslini Pol àgray zlam gərgəri kay àna njɔda ge Melefit, ku ndam ga Yezu tekedí tɔpi dáy-dáy ndo. ¹²Nahkay mis tɔhəl enduwi akaba azana ndahaŋ ya Pol ènjifiŋa ni, tɔru tɔfəki ka ndam ga ar-məwər. Ndam ya ti tinjifiŋa àna zlam nday nani ka tay a ni təŋgaba, ndahaŋ seteni tɔsləkiaba ana tay a. ¹³Ndam *Zude ndahaŋ tɔbu tɔsawaday ka kəsa ka kəsa, tɔgariaba seteni ana mis a. Nday day tawayay tagariaba seteni ana mis

àna slimi ga Bay geli Yezu a, nahkay ku way way do àhi ana ata seteni ni ahkado : « Nəhi ana kuli, sləkumiaba ana maslaŋa hini àna *slimi ga Yezu ya Pol adɔmki ma na. »

¹⁴Ndam Zude ndahaŋ tɔbu nday adəskəla, slimi ga bəŋ gatay Seva, naŋ gəɔakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit. Nday day tɔbu təhi ma ana seteni nahkay. ¹⁵A vad nahaŋ tawayay tagariaba seteni ana mis a. Tàra tɔhia ma na ana seteni na ti seteni ni àhəŋgrifəŋ ana tay, àdɔm ahkado : « Yezu ti nəsəra naŋ a ; Pol ti nicia slimi gayəŋ a ; ay lekulum ti ndamam ? »

¹⁶Seteni ni àra àdɔma ma na nahkay ti maslaŋa nani ya seteni àniviyu ni àkadvu akaba tay, àtama tay a dɛk àna njɔda. Nday nakəŋ dɛk tɔhəraya a ahay ba, tàcuhway, vu gatay dɛk ambələk, azana day àki ka tay ka vu bi. ¹⁷Ndam Efez dɛk, ndam Zude akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni, ticia ere ye ti àgravu na. Tàgra aŋgwaz a dal-dal ; tɔzləbay Bay geli Yezu, tɔdɔm naŋ gəɔakani. ¹⁸Mis ya tɔfəkia ahàr ka Yezu a ni ti tàra kay, tɔdafaya zlam ya tɔgudar na vay-vay. ¹⁹Ndam ya tɔgray maharam ahaslani ni tɔhəlbiyu wakita ga maharam gatay ni, tɔviyekaba kè meleher ge mis a dɛk. Tàcal siŋgu ga wakita nday nani grusu dɔbu kru kru zlam. ²⁰Nahkay Bay geli àɔafaki njɔda gayəŋ ; pakama gayəŋ akoru kama kama, kəlavad mis ndahaŋ tɔgəskabu.

²¹Kələŋ ga zlam nday nani ti Pol àdɔm : « Nakoru ka had Meseduwəŋ akaba ka had Eseyi, anasləka eslina ti nakoru a Zeruzalem. Anasləka a Zeruzalem a ti ahàr àhu nàru a Rom. » ²²Àra àdɔma nahkay ti àsləroru ndam gayəŋ cɛ, ata Timote nday ata Erest, ka had Meseduwəŋ. Naŋ naŋani ti ni ànjəhadkivu gosku bal ka had Azi.

**Ndam Efez təzumki
bərur ka ndam ga Yezu**

²³ Ka sarta gani nani ti zlam magədavani zləzladani àgrava e Efez azuhva divi ga Yezu a. ²⁴ Zal nahəñ àbu, slimi gani Demetriyəs, təwi gayanğ ga magray zlam sulumani àna gru. Ahar gəđakani agraya mazavu ga ahay gəđakani ge Ertemis **na ciβ-cibena. Ndam ya təgri təwi ni təngət sinğu kay àna nağ. ²⁵ Demetriyəs nakəğ àcakalakabu tay akaba ndam ya tagray təwi akadə gayanğ ni, mək àhi ana tay ahkado : « Zləbəba goro ni, kəsəruma mənğətum zlam ti àna təwi geli hini ya magray ni. ²⁶ Ay nihi ti kipurəma akaba kicuma ere ye ti Pol àgray na. Àhi ana mis ahkado zlam geli ya magraya tay àna ahar geli gelena ni ti melefıt do. Ma gayanğ ya ti àdəm ni ti mis kay təgəskabá. Təgəskabu ma gayanğ ni ti mis ya ahalay e Efez ni ciliğ do, mis ya ka had Azi ni ndahanğ day təgəskabá. ²⁷ Mis təbu tici ma gayanğ ni ti atədəm təwi geli ya magray ni àbəlay do. Atədəm ahay gəđakani ge melefıt geli Ertemis gəđakani ni day zlam masakani. Ertemis melefıt geli gani ti ndam ga had Azi akaba mis ga duniya dek təhəngrioru ahàr a had, ay nihi ti atədəm nağ day zlam masakani. »

²⁸ Demetriyəs nakəğ àra àdəma ma na nahkay ti mis ya təbi slimi ni təzuma bərur a dal-dal, təzlah, tədəm : « Ertemis melefıt ga ndam Efez ni ti nağ gəđakani. » ²⁹ Mis ga kəsa ni dek tàra ticia ma na ti təgray tuwər. Nahkay tòru təgəs ata Gayus nday ata Aristark, nday ndam Mesədawerğ, adaba nday gani təsawadəkabu akaba Pol. Tàra təgəsa tay a ti təhəloru tay ke weceweceni ka mələğ

gatay ya təcakalavu tamənjaləğ kè givi ni. ^{††30} Eslini Pol awayay ahurkiviyyu ke mis macakalavani ni, ay ti ndam madəbay divi ga Yezu ni təcafəña nağ a. ³¹ Zləbəba gayanğ ndahanğ təbu, nday ndam ga ngumna ga had Azi. Nday day təslərkiuru mis ti təhi ahkado kam-kam òru ka mələğ ge givi ni ba. ³² Mis ni tàra təcakalava nahəma, ma gatay àrakaboru ndo ; ku way way do azlah, adəm ma gayanğ tera. Nahkay mis kay e kidiğ gatay bu ngay təcakalakivu kamam ti təsər do simiteni. ³³ Eslini zal nahəñ àvu, slimi gani Eleksender. Ndam *Zəde ndahanğ e kidiğ ge mis macakalavani ni bu təhiaba ma gana, təhi mòru mədəməya ma na kè meleher ge mis na dek. Eleksender nakəğ àra ècika kè meleher ge mis na ti àdadı ahar ana tay, awayay azlapay. ³⁴ Ay tàra təsəra nağ zal Zəde nahəma təzlah, təpəski ka zlahay ni agray njemdi cə, tədəm ahkado : « Ertemis melefıt ga ndam Efez ni ti nağ gəđakani ! Ertemis melefıt ga ndam Efez ni ti nağ gəđakani ! »

³⁵ Kələğ gani bay məhəngri pakama ga ngumna ana ndam ga kəsa ni àhi ana mis macakalavani ni təlakakaba, mək mis nakəğ təlakakabá edediğ a. Tàra təlakakabá ti àhi ana tay ahkado : « Lekulum ndam Efez ni, mis ga duniya ni dek təsəra Efez ti mələğ *njəlatani ga ahay ge Ertemis melefıt geli gəđakani ni. Mazavu ge Ertemis nakəğ ya àsləkabiya e melefıt ba ni ti mis dek təsəra nağ day a huf ga ahay gani bu. ³⁶ Maslaña ya adəm ma gani nani ma ga malfadə ni ti way ? Nahkay ti jalum ahàr lala, lakumkaba, kəğudarum ma ba. ³⁷ Mis nday ndani ya kəhəlumbiyu tay ahalay ni ti təhəlababiya zlam akal a ahay ge

**19:24 Ertemis ti melefıt walani ga ndam Gres ; tədəm nağ melefıt ge kiyyi akaba ga waray. Ahay gayanğ gəđakani ti e Efez ; ahay nani ti gəđakani, sulumani dal-dal ; mis tədəm ahay nani biliğ ga zlam adəskəlani ya təgri ejep ana mis a duniya bu dek ni.

††19:29 Mələğ ga mamənjaləğ ke givi e Efez ti gəđakani. Azum mis agray 26.000.

melefit geli ni ba ndo. Tɔndivi melefit geli gani ndo daya. ³⁸Ay tamal ti ata Demetriyus akaba ndam ya tagrakabu tɔwi ni tawayay mabɛhadki mirdim ka maslaɗa nahɛma, mɛlaɗ ge seriya abu : tɔru tɔbɛhadki ka tay eslini afa ga ndam magray seriya ni. ³⁹Ay tamal ti zlam nahɗ abu kawayum kihindum nahɛma, ka fat ya ti gɛdɛkani atɛcakalava ni ti akɛdɛgum ɛna ma gani afa gatay kwa. ⁴⁰Geli ya ti mɛcakalavu kani ni ti ndam *Rom atɛhi ana leli kɛcakalumvu ti kawayum kakadumfɔɗa kɛ ngumna tɛk, kɛcakalumvu ti ɛki ka mam ? Ay ti amɛɗgɛt ma ga mɛhɛɗgrifɛɗani ana tay ti tɛgɛsiki ana leli do. » ⁴¹Bay mɛhɛɗgri pakama ga ngumna ana mis nakɛɗ ɛra ɛdɛma ma na nahkay ti, ɛhi ana mis macakalavani ni ku way way do mɛslɛka, mɔru a magam.

Pol akoru e Mesedɔweɗ akaba e Gres

20 Ndam ga kɛsa ni tɛra tɛmbrɛɗa magray tuwɛr a nahɛma, Pol ɛzalakabu ndam madɛbay divi ga Yezu ni, ɛhi ana tay tɛza nɛɛda. ɛra ɛhia ma ana tay a nahkay ti ɛgri sa ana tay mɛk ɛslɛka, ɔru e Mesedɔweɗ. ²ɔru ɛɗɗa eslina ti ɛsawadɛy ɛvi nɛɛda ana ndam mɛfɛki ahɛr ka Yezu ni ɛna ma gɛrgɛrani kay ya ɛhi ana tay ni. Kɛlɛɗ gani ɛslɛka, ɔru e Gres, ³ɛɗɗad kiya mahkɛr. Ka ya ti awayay acɛliyu a *slalah ga yam vu akoru ka had Siri ni ti, ɛcia ndam *Zude tɛzlapakia ga mɛgri zlam magɛdavana. Nahkay naɗ nakɛɗ ɛɗgoru gwar e Mesedɔweɗ zlam gayɛɗ. ⁴Ndam ya tɛsawadakaboru akaba naɗ ni ti ata : Sopatros wur ge Pirus ga kɛsa Berey ; Aristark, Sikɛɗɗus nday ga kɛsa Tesalonik ; Gayus ga kɛsa Derbi ; Timote ; ata Tisik nday ata Trofim ga kɛsa ya ka had Azi ni. ⁵Nday nakɛɗ tɛslɛka tɔru kama, tɔru tɛjɛgay leli a Truwas. ⁶Leli ti ni kɛlɛɗ ga wumɛri ya tɛzumvɔ dipɛɗ *miwisɛɗeni do ni mɛslɛka e Filip a, mɔru mɛcɛliyu a

slalah ga yam vu ga moru minjiki tay a Truwas. Mɛgray vad zlam ka ahɛr divi, day ti mɔru minjiki tay. Eslini magray gosku sekw.

Pol ahi ma ge Melefit ana mis a Truwas

⁷Mɛra mɛɗgasva ga mɛzum daf ge Melefit a ka ahɛr bɛlaɗ mɛlakarawa ka fat ga sɛvdi fat ɛdiya a ahay va nahɛma, Pol ɛhi ma ge Melefit ana mis mɛɗgasvani ni. Adɛba ɛsɛra mɛlaɗ amasla ti ara ɛslɛka nahɛma, ɛhi ma ni ana mis ni duk ɛbiviya ana huɛ mɛlavaf. ⁸Cɛɗgel tɛbu kay a ahay ya ti leli mɛɗgasvu ni vu. Ahay gani nani ti ka ahɛr ga ahay ndahaɗ. ⁹Eslini wur dagwa nahɗ slimi gani Ewtis naɗ abu mɛɗɗadani digusa a moftotur bu ni ti ɛɗɗa dɛwir a dɛɗ. Ka sarta gani nani ti Pol naɗ abu azlapay kekileɗa. Wur dagwa nakɛɗ naɗ abu ɛɗɗi dɛwir nahkay ti ɛdɛbiyu kwa ka ahɛr ga ahay ya mahkɛr ya leli mɛvu ni bu, ɛdaya ka had a. Nahkay tɛra tizɛfteba naɗ a ti naɗ mɛmɛtani ɛndava. ¹⁰Ay Pol ɛhɛraya a ga had a, ɛdɛkiyu ka wur dagwa nakɛɗ mɛk ɛzay naɗ a ahɛr vu. ɛra ɛza naɗ a nahɛma ɛhi ana mis ni ahkado : « ɛhɛli ahɛr ana kɛli ba, ɛmɛt ndo. »

¹¹Kɛlɛɗ gani Pol nakɛɗ ɛcɛloru a ahay ni vu zlam gayɛɗ. ɔru ɛɗɗa ti ɛzay *dipɛɗ, ɛsekaba mɛk ɛzum. ɛra ɛzuma dipɛɗ na nahɛma, ɛcahi zlam ana mis ni keti hundum mɛlaɗ pay. Mɛlaɗ ni ɛra ɛcada ti naɗ nakɛɗ ɛslɛka. ¹²Wur dagwa ni ti ni tɛzoru naɗ a magam, ɛmɛt ndo naɗ lala zlam gayɛɗ. Nahkay mis ni dɛk tɛmɛra dal-dal.

Pol ɛslɛka a Truwas a, akoru e Milet

¹³Mɛlaɗ ɛra ɛsla ti leli mɛcɛliyu a *slalah ga yam vu ga moru mɛzɛvɔ Pol a Asos. Nahkay leli nakɛɗ mɛslɛka, mɔru minjiyu ɛɗɗi gayɛɗ. Naɗ ti ni ɛzay divi ga asak, ɛdɛm amoru mazay naɗ es-

lini kwa. ¹⁴Pol nakəŋ òru ènjikia leli a Asos a nahəma, məzəvù naŋ a slalah ga yam ni vu mək mòru e Mitileŋ. ¹⁵Mòru mìnjua ti hajəŋ gani məsləka, mòru a Siyu. Hajəŋ nahaŋ gani məsləka mòru a Samos. Hajəŋ tegani gani day kwa ti mìnjiyu e Milet. ¹⁶Micik e Efez ndo, adaba Pol əwayay mijiŋ sarta gayaŋ eslini ka had Azi do. Naŋ əwacavu ga moroni a Zeruzalem, awayay ti ahàr adəm wudaka tagray wuməri ge *Peŋtikwet ni ti ènjua.

Ma ga Pol ya àhi ana gəďákani ga ndam Efez ni

¹⁷Nday təbu e Milet nahkay ti Pol nakəŋ əsləroru mis e Efez ga mazalabiyu gəďákani ga ndam məfəki ahàr ka Yezu ye eslini ni. ¹⁸Gəďákani nakəŋ tàra tìnjia ti Pol àhi ana tay ahkado : « Kwa ka fat goro ya ti nàra a Azi a əbivaya ana vad ya kana ni ti, kəsəruma ahəmamam mənjuhədkabu akaba kuli na akaba ere ye ti nàgra na. ¹⁹Kəsəruma tɔwi ya ti nəgri ana Bay geli na ; a huď ge tɔwi gani nani bu ni ti nəzay ahàr goro akada ge mis gəďákani ndo ; ku tamal nahkay nəŋgu ni mis təzumua bəruv a akaba təgrua daliya adaba ndam *Zude təgraku mbada-mbada palam. ²⁰Kəsəruma daya nimbiriŋ zlam ya ti əbəlay ajənaki kuli ni ana kuli ndo. Zlam ni dek nəhia ana kuli a, nəcahia ana kuli kə meleher ge mis a vay-vay. A magam gekuli day nəhia zlam na dek ana kuli a, nəcahia ana kuli a daya. ²¹Ma goro ya nəďəm ni ti nəhi ana ndam Zude akaba ana nday ya ndam Zude do ni àna njəďa goro dek təmbatkaba majalay ahàr gatay a, təgəskabu ma ge Melefit, təfəki ahàr ka Bay geli Yezu.

²²« Ay nihi ti nakoru a Zeruzalem akada ga Məsuf *Njəlatani ya àhu “Ru” kwa ni. Ere ye ti amagrakuvu eslini ni ti nəsar do. ²³Ay ti ere ye ti nəsar nahəma nihi : a kəsa ya nakoru ni vu dek ti *Mə-

suf Njəlatani àhu ma, adəm atəfiyu nu a daŋgay vu, atəgru daliya. ²⁴Ay a majalay ahàr goro bu nahəma, ku tamal nəbu àna sifa, ku nəmət nəŋgu ni araŋa gani goro do. Ere ya nawayay ni ti, nawayay nindeveriŋaba tɔwi ga Bay geli Yezu ya àhu gray ni ciliŋ. Tɔwi gayaŋ gani ti ga məhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *sulum ge Melefit ana mis.

²⁵« Nəpəsa e kidiŋ gekuli ba dek, nəhia ma àki ka *Məgur ge Melefit ana kuli a. Ay nihi nəsarə ekipəmkiwu wur ge eri goro va do. ²⁶Adaba zlam gani nani nəhi ma ana kuli kani : Tamal maslaŋa e kidiŋ gekuli bu èjija ti ahar goro àkibu bi. ²⁷Nəďəm nahkay ti adaba nəďəfikiaba ere ye ti Melefit awayay agray na dek ana kuli a, day nimbiriŋ araŋa ana kuli ndo. ²⁸Nahkay ti bumi slimi ana ahàr gekuli, bumi slimi ahar gəďákani ti ana mis ndahaŋ ya ti Məsuf Njəlatani əbəhadivə tay ana kuli a ahar vu ni akada ge mis ya təbi slimi ana zlam ga gənw ni. Wur ge Melefit amət ti azuhva mis nday nani. Nahkay ti bumi slimi ana tay lala. ²⁹Nəsəra ka ya ti anasləka afa gekuli a ni ti mis ndahaŋ atara təhurkiyiyu ke kuli akada ga kərə gili ya təhurkiyiyu ka zlam ga gənw ni. Nahkay ti nday gani nani ti atəgrikaba ahàr ana mis na kway-kwayay. ³⁰Ku e kidiŋ gekuli gekuleni bu day mis ndahaŋ atasəkad malfaďa, tawayay ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ni təďəbay tay. ³¹Nahkay ti bumvu slimi, dəgəzlumki ahàr ka zlam ya nəcahi ana ku way way do gekuli vi mahkər məlafat akaba məlavad ni. Ka ya ti nəcahi zlam nday nani ana kuli ni ti yam tuway goro adəgaya daya.

³²« Ay nihi ti nəmbrivù kuli a ahar vu ana Melefit. Naŋ gani aməgri sulum gayaŋ ana kuli akada ya adəm aməgri ana kuli ni. Naŋ ti esliki məvi njəďa ana kuli ti kəfumki ahàr ka Yezu atam ya ti kəfumki ahàr nihi ni. Esliki məvi zlam

sulumani ana kɔli akada ya amɔvi ana ndam gayan deƙ ni. ³³ Nu ti ku sinƙu, ku gru, ku azana ga maslana eƙu eri ndo : ³⁴ lekulum day kəsɔruma, nu ti naƙray tɔwi ana ahar goro goroani day kwa ti nənƙəti zlam ana huɗ goro akaba ana ndam goro ya masawaday akaba tay ni. ³⁵ Nu nahəma, a huɗ ga zlam ya naƙray ni bu deƙ ti nədəfikia ana kɔli a, ahər aɗəm si kəgrum tɔwi kwa, nahkay ti kənƙətum zlam ga məjənaki ndam talaga ana naƙ. Bay geli Yezu aɗəm ana ahər gayan ahkado : “Kəvi zlam ana mis ti amər kur aɗama ya mis avuk na.” Ma hini ya aɗəm ni ti jalumki ahər lala. »

³⁶ Pol ara aɗəma ma hina nahkay nahəma, abəhad mirdim grik akaba tay, ahənƙalay Melefit. ³⁷ Eslini nday deƙ titɔwi, tādəgakiyu ka Pol nakəƙ cip cip ga məgri sa. ³⁸ Bəruv awər tay ti ahar gəɗakani azuhva ahi ana tay ahkado : « Ekipumkivu wur ge eri goro va do » ni palam. Tàra təgria sa ti təzoru naƙ e divi vu bəɗak ka mələƙ ga *slalah ga yam ya akoru acəlviyu ni.

Pol akoru a Zeruzalem

21 Ka ya ti məcəliya a *slalah ga yam va, mədeva akaba tay a nahəma, mɔru suwwa a Kos. Mərə məsləka eslina ti hajən gani minjia a Rot a. Kələƙ gani məsləka eslina, mɔru a Patara. ² Eslini mədi ahər ana slalah ga yam ga moroni e Fenisi, məcəlviyu mək məsləka. ³ Mərə minjia e kidin ga dəluf ni ba nahəma, məcoru Sipir gwar ka ahar ga gəjar geli, mɔru suwwa ka had Siri. Mərə minjia eslina ti micik e Tir ka mələƙ ga slalah ga yam ya ticik ti mis təhələba zlam a ni. ⁴ Eslini mədi ahər ana ndam maɗəbay divi ga Yezu ni, mənjəhad gosku sekw akaba tay. Nday nakəƙ *Məsuf Njələtani aɗəfikia ere ye ti amagrakivu ka Pol a Zeruzalem na ana tay a, nahkay təhi ana Pol : « Kòru ba. » ⁵ Mərə məzuma gosku sekweni na ak-

aba tay a ti məhi ana tay leli məsləka, nahkay nday deƙ akaba wəl gatay akaba bəza gatay təzoru leli e divi bu, məslək-aba a kəsa ni ba, mərə minjia kə gəvay ga dəluf a ti məbəhad mirdim, məhənƙalay Melefit. ⁶ Mara medevu akaba tay wudak nahəma, məgravu sa akaba tay. Kələƙ gani leli məcəlviyu a slalah ga yam vu, nday ti ni təsləka, təngoru a magam gatay.

⁷ Leli nakəƙ məsləka e Tir a ti mɔru a Petlemayus. Eslini mɔru mədi ahər ana ndam məfəki ahər ka Yezu, məgri sa ana tay, mənjəhad akaba tay ruk mək məndəhadbu. ⁸ Mələƙ ara əsla ti mɔru a Sezare afa ge Filip bay macahi ma ge Melefit ana mis ni, mək mənjəhad eslini. Ka ya ti tədaba mis a adəskəlana a Zeruzalem a ni ti naƙ aƙibu ka tay. ⁹ Bəza dahalay gayan təbu faɗ, təsər zawal do, təbu təhənƙri pakama ge Melefit ya awayay ahi ana mis ni ana mis. ¹⁰ Leli məbu eslini vad ehimeya nahəma, zal nahaƙ slimi gani Agabus əsləkabiya e Zude a, aɗi ahər ana leli. Naƙ gani ti bay mahənƙaray *pakama ge Melefit. ¹¹ Ara ənƙia ti azay maslpara ga Pol mək awəlƙabu asak akaba ahar gayan ana naƙ. Nahkay aɗəm : « Ere ye ti Məsuf Njələtani aɗəm ni nihi : “Bay ga maslpara hini ti ndam *Zude atoru təwəl naƙ a Zeruzalem akada goro hini ya nəwəlƙabu asak akaba ahar ni. Atəgria nahkay ti atəvi naƙ ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni.” » ¹² Leli nakəƙ mərə micia ma gayan na nahkay ti, leli akaba bəza ga məƙ geli ya eslini a Sezare ni məhənƙalay Pol, məhi : « Kam-kam kòru a Zeruzalem ni ba ti. » ¹³ Ay ti Pol ahi ana leli ahkado : « Kitəwum ti kamam ? Kawayum kəbumuvu aƙgwaz ti kamam ? Nu ti ku takoru takad nu a Zeruzalem azuhva Bay geli Yezu tekeɗi arana gani goro do. Tamal ti takoru təwəl nu cilin ti ma gani goro mam ; naƙray aƙgwaz do, nəgəskabu nahkay. »

¹⁴Misliki mekelikaba ma gayan na ndo ni ti mɛmbrɛn nan, mɛdɛm ere ye ti Bay geli Yezu awayay ni magravu cilin.

¹⁵Mara mɛpɛsa eslina vad a bal nahama, maslamalavu mak mɔru a Zeruzalem. ¹⁶Ka ya ti mɔru ni ti, akaba ndam Sezare ya tadɛbay divi ga Yezu ni. Mɔru minjua ti tɛzoru leli afa ga zal Sipir nahan slimi gani Mɛnason ka mɛlan ya ti makoru manjɛhad ni. Nan gani ti afɛkia ahɛr ka Yezu a apɛsa.

Pol akoru afa ge Zek

¹⁷Leli nakɛn mɔru minjua a Zeruzalem a ti bɛza ga mɛn geli ye eslina ni tɛgaskabu leli ana mɛmɛrani. ¹⁸Hajɛn gani ti mɔru akaba Pol afa ge Zek. Mɔru minjua ti mɛdi ahɛr ana gɛdɛkani ga ndam mɛfɛki ahɛr ka Yezu ni dek macakalavani eslina. ¹⁹Pol agri sa ana tay mak angɛhad tɔwi gayan, angɛhadɛ zlam ya ti Melefit agray e kidin ga ndam ya ti nday ndam *Zude do ni bu ni dek ana tay. ²⁰Tara ticia ma gayan na ti tazlɛbay Melefit, mak tɛhi ahkado : « Kici ndo waw wur ga mɛn geli ni ? E kidin ga ndam Zude bu ni ti ndam ya tɛfɛki ahɛr ka Yezu ni ti tagray dɛbu ehimeya. Nday dek tɛgaskaba *Divi ge Melefit ya abu mɛbɛkiani a wakita ge Mɛwiz ni ba lala. ²¹Ticia nak kɛbu kɛhi ma ana ndam Zude ya tɛbu tanjɛhad e kidin ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni, kɛhi ana tay tɛmbrɛn Divi ge Melefit gani nani, *tɛkeli kɛdi ana bɛza gatay va ba akaba tadɛbay manjɛhad ya ahaslani ga ndam Zude ya tadɛbay ni va ba ferera. ²²Ay nihi ti magray ahɛmamam ? Tara tici nak kɛbu ahalay ni. ²³Nihi nahama, gray ere ye ti mɛhuk ni : mis tɛbu fad ahalay, tɛhi ana Melefit : “Tamal kɛgria zlam ya mihindiluk na ana leli a ti mɛwɛskaba ahɛr a.” ²⁴Ka ya ti takoru tagray zlam ge migi *njɛla-

tani ni ti dɛgum akaba tay. Sinu gatay ya ahɛr adɛm tɛpɛl ni ti pɛlkia ka tay a : nahkay ti etisliki mɛwɛskaba ahɛr a. Kagra nahkay ti ma ya mis tɛdɛmkuk ni ti, mis dek atɛsɛr ma gatay ni ma ga mal-fada. Atɛsɛr nak nakani kɛmbrɛn Divi ge Melefit ya abu mɛbɛkiani a wakita ge Mɛwiz ni bu ni ndo, kɛbu kadɛbay ana divi gani lala. ²⁵Ay nday ndahan ya nday ndam Zude do tɛfɛki ahɛr ka Yezu ni ti mɛbikioya wakita ana tay a andava. Ere ye ti mazlapaki ni, mɛhi ana tay ahkado : “Kahɛpɛdum aslu ga pɛra ba, kɛzumum mimiz ba, kahɛpɛdum aslu ga zlam ya tɛmɛrdɛy mɛmɛrdɛfani ni ba, kɛgrum mesuwɛhvu ba daya.” »

²⁶Nahkay hajɛn gani Pol nakɛn tas-lɛka akaba mis fadani na, tagray zlam gatay ge migi njɛlatani. Kɛlɛn gani Pol nakɛn ahuriyu a dalaka ga *ahay gɛdɛkani ge Melefit ni vu. Ahi ana ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni ahkado : « Amagra vad adɛskɛla ti migi njɛlatani, nahkay ti ku way way do geli amanja ga mɛvi sɛdaga ana Melefit a. »

Tɛgɛs Pol

²⁷⁻²⁸Vad adɛskɛlani ara andav wudak nahama, ndam *Zude ga had Azi ni tipi Pol a dalaka ga *ahay gɛdɛkani ge Melefit ni bu. Tara tipia nan a ti tɛdɛmki ma magɛdavani, tazlɛhki, tɛdɛm : « Ndam *Izireyel, dɛgumkiva ke leli a. Zal ya ti adɛmki ma magɛdavani ka ndam Izireyel, adɛmki ma magɛdavani ke *Divi ge Melefit ya Mɛwiz abɛki ni akaba adɛmki ma magɛdavani ka ahay gɛdɛkani ge Melefit ni nan hi. Nan ti ku eley eley do dek ahi ma gayan ni ana mis dek. Nday ya ti nday ndam Zude do ni tekedɛ avia divi ana tay a, tɛbu tɛhuriyu a ahay gɛdɛkani *njɛlatani ge Melefit ni vu. Nahkay agudark-abɛ ahay na ! » Ndam Zude ga had Azi ni

tàra tǎdǎma nahkay ti mis kay tǎrǎkiva ka tay a, mǎk tǎgǎs Pol nakǎj. ²⁹Tǎdǎm Pol àgudarkabá ahay na ti, adaba tipikaba tay ata Trofim zal Efez na tǎbu tǎsawadakabu a kǎsa bu. Nahkay tǎhi ana ahǎr ahkado Pol nañ àbu afiyu nañ a ahay gǎdǎkani ge Melefit ni vu.

³⁰Mis ga kǎsa dǎk tǎra tícia ma na ti tǎrǎkia ka Pol nakǎj ke wecewecena a ahay gǎdǎkani ge Melefit ni va. Tǎgǎsaya nañ a yaw, tǎgǎjahaya e mite va mǎk tǎzǎlvǎ mahay ga ahay ni dǎk hǎya. ³¹Tawayay takad nañ wudak nahǎma, ma gani ènjua afa bay ga ndam slewja ga ndam *Rom a. Tǎhi ahkado : « Tuwǎr àgrava ahalay a kǎsa Zeruzalem ba dǎk. » ³²Eslini bay ga ndam slewja ni àday ndam slewja akaba gǎdǎkani gatay ndahañ ke weceweceni, tǎcuhwakioru ke mis dal-dalani ni. Mis ni tǎbu tǎzǎlvǎ Pol, ay tǎra típia bay ga ndam slewja akaba ndam slewja gayañ na ti tǎmbrǎj mǎzǎlvǎ nañ hǎya. ³³Eslini bay ga ndam slewja ni àhǎdǎkfǎjnyu ka Pol, àgǎs nañ mǎk àhi ana ndam slewja gayañ ni tǎwǎla nañ àna jejirbi a cǎ. Èhindifinǎ ma kǎ mis na, àhi ana tay ahkado : « Nañ way ? Àgudar mam ? » ³⁴Ay ti mis ya ti eslini ni ku way way do azlah, adǎm ma gayañ nahañ. Nday tǎbu tǎzǎlvǎ nahkay ti bay ga ndam slewja ni ècikaba ere ye ti mis tǎdǎm na do. Eslini àhi ana ndam slewja gayañ ni tǎzoru Pol ka mǎlañ ga ahay gatay ya tanjǎhadǎvǎ ni. ³⁵Tǎru tǎnjua àna nañ a, tǎbu tǎcǎl dava ga ahay ni ti tǎzay nañ mazani kwa, adaba mis ni tǎmbrǎj nañ do, tawayay tǎzǎlvǎ nañ keti, ³⁶nday dǎk tǎzǎlvǎhǎjǎru, tǎdǎm : « Kǎduma ! »

**Pol adǎm ma ga vu gayañ
kǎ meleher ga ndam Zǎde**

³⁷Ka ya ti tawayay tǎziyu Pol nakǎj a dalaka ga ahay ni vu nahǎma, àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Nawayay nǎhuk ma ti kǎvu divi gani

aw ? » Bay ga ndam slewja ni àhǎjǎgrifǎj, àhi : « Kǎsǎra ma Gres a waw ? » ³⁸Tata zal Ezip ya ti àgǎskabu ma ga ngumna ndo, àgray ti mis dǎbu fad tǎdǎbay nañ, tǎrakaboru akaba tay a hudǎ gili vu guhwa hini ni ti nak do waw ? » ³⁹Pol àhǎjǎgrifǎj, àhi ahkado : « Nu zal Zǎde, tíwi nu a Tars ka had Silisi, nu mis ga kǎsa gǎdǎkani. Nǎgruk kam-kam ; vu divi ga mǎhi ma ana mis ni ti ! » ⁴⁰Nahkay bay ga ndam slewja ni àvi divi gani. Pol ècikaba jik ka dava ga dalaka ga ahay na, mǎk àdǎdǎ ahar ana mis ni ti tǎlakakabá. Mis ni tǎra tǎlakakabá ti Pol nakǎj àhi ma ana tay àna ma *Hebri. Àhi ana tay ahkado :

22 « Ata bǎba akaba bǎza ga mmawa goro ni, nǎhi ma ga vu goro ana kǎli, cimǎki day. » ²Tǎra tícia nañ àbu àhi ma ana tay àna ma Hebri nahǎma, tǎlakakabu dǎdik-dǎdik, nahkay àhi ana tay ahkado : ³« Nu zal Zǎde, tíwi nu a Tars ka had Silisi. Ay ti nǎdǎk ahalay a Zeruzalem, maslaña ya ti àcǎhu zlam day Gemeliyel, àdǎfukia Divi ge Melefit ya ata bǎj geli tǎdǎbay na lala. Ka sarta nani ti nǎvia ahǎr a dǎk ana Melefit akada gekǎli ya kǎbum kǎvumi na. ⁴Nǎgria daliya dal-dal ana ndam ya ti tǎdǎbay divi ga Yezu na, nǎwaya mabazl tay a ; nǎgǎsa zawal akaba wǎl a, nǎbia tay a dǎngay va. ⁵Gǎdǎkani ga ndam *mǎngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gǎdǎkani ndahañ tǎsǎra ma goro ya nǎdǎm ni jiri, tagrakua sedi a tata. Tǎbua wakita, tǎhu nǎhǎlikaboru ana bǎza ga mǎj geli ya a Damas ni. Nahkay nu nakǎj nǎdǎvu e divi vu ga moru mǎwǎlbiyu ndam ya tǎfǎki ahǎr ka Yezu eslini ni, ga mǎhǎlbiyu tay ahalay a Zeruzalem ti tǎra tǎtraǎ tay. »

**Pol azlapaki ka mǎnjǎki ka
mǎfǎki ahǎr gayañ ke Melefit**

(Tawi 9.1-19 ; 26.12-18)

⁶« Ka ya ti nǎbu nakoru a Damas, ninjiyu wudak fat àra ècika tirked-ked

nahəma, masladani dal-dal əsləkabiya e melefıt ba, əhərkuaya. ⁷ Esline nu nakəŋ nəzum mədədani mək niçi dəŋgu ga maslaŋa əzalay nu, əhu ahkado : “Sol, Sol kəgru daliya ti kamam ?” ⁸ Əra əhua ma nahkay ti nəhi : “Nak way, bay goro ?” Mək niçi dəŋgu ni keti : “Kəgri daliya ti ana nu, nu Yezu zal Nazaret ni.” ⁹ Ndam ya ti leli məbu makoru akaba tay ni tıpia masladani na, ay ti tiçi dəŋgu ga bay ya ti əhu ma ni ndo. ¹⁰ Esline nəhi : “Nəgray nihi ti mam, bay goro ?” Əhəŋgrufəŋ, əhu : “Cikaba, ru a Damas, ek-injua eslina ti atəhuk ere ye ti Melefıt əhuk gray ni dek.” ¹¹ Masladani ni əra əhərkuaya ti əwulufa nu a, nahkay ndam ya ti məbu makoru akaba tay ni tədəfua ahar a, təzoru nu a Damas.

¹² « A Damas nahəma zal nahəŋ naŋ əbu, slimi gayaŋ Ananiyas. Naŋ gani mis sulumani, əgəskabá Divi ge Melefıt ya Məwiz əbəki na lala. Nahkay ndam *Zəde ye esline ni dek tədəm naŋ mis sulumani eədəŋ. ¹³ Məru minjua a Damas a ti naŋ nakəŋ əra ədu ahər, əhu ahkado : “Sol, wur ga mmawa goro ni, pi divi akada ya ahaslani ni.” Esline niçi divi, niçi naŋ huya. ¹⁴ Ananiyas nakəŋ əhu keti : “Melefıt ga ata bəŋ geli ni ədəkiba kur kwa ahaslana, ti kəsər ere ye ti naŋ awayay ni, ti kəsər Bay Jireni ni, ti kiçi ma ya ti naŋ əhuk ni. ¹⁵ Awayay ti kiçi zal sedi gayaŋ, kəhi ere ye ti kipi ni akaba ma gayaŋ ya kiçi ni ana mis dek kwa. ¹⁶ Ay nihi kicia ma nahkay ti, kajəgay mam mba mam ? Cikaba, *təbaray kur, həŋgalay Melefıt əna *slimi ga Yezu, nahkay ti Melefıt ambər-fukwa zlam magudarani gayak na.”

¹⁷ « Əra əpəsa bal nahəma, nəŋga a Zeruzalem a. A vad nahəŋ nəhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefıt ni vu, nəbu nahəŋgalay Melefıt nahəma, Melefıt əŋgazlu zlam nahəŋ. ¹⁸ Niçi Bay geli Yezu, əhu ahkado : “Sləkaba a Zeruzalem a ke wecewe-

cena, adaba ndam Zeruzalem atəgəskabu ma ya akədəmku ni do.” ¹⁹ Nahkay nu nakəŋ nəhəŋgrifəŋ, nəhi ahkado : “Bay goro, nday day təsəra, ahaslani nu nəbu nakoru a ahay gərgərani gatay ya *tahəŋgalavü Melefıt ni vu, nəhuriyu nəgəsaya ndam ya təkəkuk ahər na, ndahəŋ nəbiyu tay a dəŋgay vu, ndahəŋ ti ni nəzləb tay timey. ²⁰ Ka ya ti təbu takad zal sedi gayak Etiyeŋ ni ti nu day nəbu ka məlaŋ gani, nəwaya dal-dal, nəjəgakia məgudi ga ndam ya təkad naŋ na daya.” ²¹ Naŋ nakəŋ əhu keti : “Nak sləka kəru, adaba nəsləroru kur drin e kiçiŋ ga jiba ndahəŋ ya ti nday ndam Zəde do ni vu.” »

Pol naŋ əbu kə meleher ga gədəkani ga ndam slewja

²² Təra tiçi ma ga Pol ya ədəm ahkado : « Yezu əhu : “Sləka kəru, nəsləroru kur e kiçiŋ ga jiba ndahəŋ ya ti nday ndam *Zəde do ni” » nahəma, mis ni təzlah, tədəm : « Ji-jiŋuma maslaŋa hina, kaduma naŋ a ! Ahər ədəm kəbrəŋumiviyu sifa ba ! » ²³ Nahkay nday nakəŋ təzlah, təhəlkaba məgudi gatay a təboru, akaba təboru həf agavəla. ²⁴ Nday təbu tagray nahkay ti bay ga ndam slewja ga ndam *Rom ni əhi ana ndam slewja gayaŋ ni təziyu Pol ka dalaka ga ahay ni ti təzləb naŋ. Awayay təzləb naŋ nahkay ti adaba awayay mədəməya ma ge jiri a ti təsər mis ni təzlahki ti kamam. ²⁵ Ka ya ti təbu təwəl Pol ga məzləb naŋ nahəma, Pol nakəŋ əhi ana bay ga ndam slewja ya naŋ əbu esline ni ahkado : « Təvia divi ana kəli a ga məzləb zal Rom mənjəd magrafəŋa seriya waw ? » ²⁶ Naŋ nakəŋ əra eçi ma ga Pol na ti ərəkioru ka bay gayaŋ, əhi ahkado : « Kəgray hi ti ahə-mamam ? Naŋ hini zal Rom ci ni ! » ²⁷ Nahkay bay ga ndam slewja nakəŋ ərəkia ka Pol a, əhi : « Hu nak ti zal Rom eədəŋ aw ? » Pol əhi : « Iy nu zal

Rom ! » ²⁸ Bay ga ndam slewja ni àhi : « Nu nàbèhàda sɪngu a dal-dal day ti nìgi zal Rom ! » Pol ti ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ay nu ti kwa tìweya nu a, nu zal Rom. » ²⁹ Ndam slewja ya təwəl Pol, tawayay təzłəb naŋ ti mədfəmaya ma ge jiri a ni tàra təsəra Pol naŋ zal Rom ti təsləka, təm-bərbu naŋ. Bay ga ndam slewja ni àra àsəra Pol zal Rom, àwəla naŋ àna jejirbi a ti, naŋ nanani àna ahàr gayəŋ day aŋgwaz àwəra naŋ a.

Pol naŋ àbu kè meleher ga ndam magray seriya

³⁰ Bay ga ndam slewja ni awayay asəre ye ti ndam *Zude tàcalki Pol ni lala. Nahkay həjəŋ gani èpicehiaba jejirbi na ana Pol a, àzalakabu gədfəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam magray seriya ga ndam Zude ni dek. Tàra təcakalava nahəma, àra àna Pol e kidɪŋ gatay va.

23 Eslini Pol nakəŋ àmənjaləŋ ana ndam magray seriya ni lala, àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa goro ni, a majalay ahàr goro bu ni ti kwa ka ya ti nənjàki məgri tŭwi ana Melefit ni àbivaya ana kana nu nəbu nɪlata kè meleher gayəŋ. » ² Ananiyas gədfəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni àra ècia ma ga Pol na ti àhi ana ndam ya ti kà gəvay ga Pol ni : « Sumikabiyu bəbarva ka pakama gayəŋ ni. » ³ Eslini Pol àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Melefit aməsi bəbarva ti ana nak ! Nak ti akada ga gudu awayay ambədf, təgria zlam bədf-bədfana ni. Nak kədfəm kəbu kagrafua seriya ti akada ge *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkì ni. Ay nihi ti kəgray ere ye ti Melefit àdfəm a wakita ge Məwiz ni bu ni do, adaba kəhi ana mis təsu bəbarva. » ⁴ Mis ya təbu eslini ni təhi ana Pol ahkado : « Kɪndivi gədfəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Mel-

efit ya Melefit adaba naŋ a ni zla do waw ! » ⁵ Pol àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa goro ni, ŋgay naŋ gədfəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti nəsə do. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Kɪndivi gədfəkani ga ndam jiba gayak ba.” ¶ »

⁶ Pol àra àsəra mis macakalavani ni ndahaŋ ndam *Seduseyey, ndahaŋ ti ni ndam *Feriziyey nahəma, àzlah kè meleher ga ndam magray seriya ni, àdfəm ahkado : « Bəza ga mmawa goro ni, nu zal Feriziyey, baba day zal Feriziyey. Təzəbiyu nu kè meleher gekuli, tagrafua seriya ti adaba nəfəkì ahàr ke Melefit, nəsəra mis atəŋgaba e kisim ba. »

⁷ Pol àra àdfəma ma na nahkay ti ndam Feriziyey tàgray gejewi akaba ndam Seduseyey, mək mis macakalavani ni tìcirvu. ⁸ Tìcirvu nahkay ti adaba ndam Seduseyey tədfəm mis àməta ti aŋgaba e kisim ba do, tədfəm məslər àbi, məsuf day àbi ; ndam Feriziyey ti ni tədfəm mis təŋgaba e kisim ba, məslər akaba məsuf day təbu. ⁹ Zlahay ge mis ni àra àsagakiva ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ya təkibu ka ndam Feriziyey ni təzuma bəruv a dal-dal, tàpaslakiaba eri ke mis ndahaŋ na, tədfəm : « Magudar ga maslaŋa hini ti àbi ; bi məsuf ahkay do ni məslər àhi ma ti məsəruma waw ? »

¹⁰ Nday nakəŋ təbu tagray gejewi kay kay nahkay ti bay ga ndam slewja ni àgra aŋgwaz a, àdfəm bi atakwacakaba Pol a. Nahkay àhi ana ndam slewja gayəŋ ni tōru təzababiya Pol e kidɪŋ ge mis ni ba, təzoru naŋ ka dalaka ga ahay ni.

¹¹ Ga məlavədf gani Bay geli aŋgazlivu ana Pol nakəŋ, àhi ahkado : « Kəgray aŋgwaz ba, kəgra sedi goro ahalay a Zeruzalem a, nahkay nawayay kōru kəgray akada nani a Rom daya. »

¶23:5 Mahərana 22.27.

Ndam Zude tɔzlapaki ka Pol ga mɔgri zlam magɔdavani

¹² Ge miledu gani ti ndam *Zude tɔzlapaki ka Pol ga mɔgri zlam magɔdavani. Tɔmbadɔy dɔk, tɔdɔm : « Tamal mɔkad Pol ndo ni ti mɔzum zlam do, misi araɲa do. » ¹³ Nday ya ti tɔdɔmki ma ka Pol ni ti tɔtama kru kru fadana. ¹⁴ Nahkay tɔru afa ga gɔdɔkani ga ndam *maɲgalabakabu mis akaba Melefit nday tɔbu akaba gɔdɔkani ndahaɲ, tɔhi ana tay ahkado : « Leli mɔmbadɔ dɔk, mɔdɔm ahkado : Tamal mɔkad Pol ndo ni ti mɔzum zlam do, misi araɲa do. ¹⁵ Nihi nahɔma lekulum akaba ndam magray seriya ni ti ma gekuli mɔnɲa bɔlaɲ, dɔgum kɔhumi ana bay ga ndam slewja ni mɔzibiya Pol ana kuli a. Kɔhumi ahkado mawayay mihindifiɲa zlam gayan ya agray na lala. Leli ti ni amakad naɲ e divi bu, etinjikia ɔna naɲ ke kuli a do. »

¹⁶ Ka ya ti nday tɔbu tɔzlapay nahkay ni ti wurum ga Pol ɛcia zlapay gatay na. Nahkay ɔcuhworu ka mɔlaɲ ga ahay ga ndam slewja ni. Ɔru ɛnɲa ti ɔcɔliyu a dalaka ga ahay ni vu mɔk ɔhɔngri ma gatay ni ana Pol. ¹⁷ Nahkay Pol nakɔɲ ɔzalabiyu gɔdɔkani ga ndam slewja nahaj bɔlaɲ, ɔhi ahkado : « Zoru dagwa hini afa ga bay gekuli ni, adɔba ma gayan ɔbu akoru ahi. »

¹⁸ Eslini gɔdɔkani ga ndam slewja nahaj ni ɔzoru naɲ afa ga bay gatay nakɔɲ. Ɔru ɛnɲa ɔna naɲ a ti ɔhi ahkado : « Pol zal daɲgay ni ɔzalay nu, ɔhu nɔzukaiya dagwa hina, ma gayan ɔbu awayay ahuk. » ¹⁹ Nahkay bay ga ndam slewja ni ɔgɔs ahar gani, tɔru cak mɔk ɛhindifiɲa ma gana, ɔhi : « Kɔra ti ɔna ma ga mam ? » ²⁰ Naɲ nakɔɲ ɔhɔngrifɔɲ, ɔhi ahkado : « Ndam Zude tɔzlapakabɔ, tɔdɔm etihindi kur kɔzoru Pol kɛ meleher ga ndam magray seriya ni hajɔɲ, atɔhuk tawayay tihindifiɲa ma lala. ²¹ Ay ti atɔhuka ma gatay na nahkay

ti kɔgɔskabu ba, adɔba mis tɔtam kru kru fad tɔbu atabɔhadɔ eri e divi bu. Nday gani tɔmbadɔ dɔk, tɔdɔm : “Tamal mɔkad naɲ ndo ni ti mɔzum zlam do, misi araɲa do.” Nihi ti ma gatay bɔlaɲ, tajɔgay ma gayak ya akɔhi ana tay ni ciliɲ. » ²² Wur dagwa ni ɔra ɔhia ma nahkay ti bay ga ndam slewja ni ɔhi : « Slɔka, ay ti ɲgay kɔhua ma hina ti kɔhi ana maslaɲa ba. »

Tɔzoru Pol a Sezare

²³ Kɔlɔɲ gani bay ga ndam slewja ni ɔzalay gɔdɔkani ga ndam slewja ndahaɲ cɔ, ɔhi ana tay : « Slamalumvu ga maroni a Sezare ga mɔlakarawa ɔna nɲemdi ambɔmbu. Ka ya ti kɔdɔgum nahɔma, duma ndam slewja diɲ diɲ cɔ, ndam ya takoru ɔna pilis ni kru kru adɔskɔla, slewja ndahaɲ awasl ɔfɔɲ kɔ tay ni day diɲ diɲ cɔ ; ²⁴ ɲgɔtumiva pilis ndahaɲ ana Pol a, zumoru naɲ afa ga bay Felis ti araɲa ɛnɲifiɲ ka ahɔr divi ba. » ²⁵ Nahkay bay ga ndam slewja ni ɔbikioru wakita ana bay Felis ni ; ɔhi nahkay hi :

²⁶ « Nu Kɔlot Liziyas nɔgruka sa, bay gɔdɔkani Felis. ²⁷ Maslaɲa hini ya nɔslɔrukaboru ni ti ndam *Zude tɔgɔs naɲ, tawayay takad naɲ. Nɔra nɔcia naɲ zal Rom ti mɔru akaba ndam slewja goro mɔhɔngafɔɲa naɲ kɔ tay a. ²⁸ Nawayay ti nɔsɔr ere ye ti tacalki naɲ ni ti, nɔzoru naɲ kɛ meleher ga gɔdɔkani ge seriya gatay. ²⁹ Ka ya ti tagrafɔɲa seriya ti nɔdi ahɔr ana zlam magudar gayan ya ti takadki naɲ di ahkay do ni esli ga mɔfiyu naɲ a daɲgay vu ni ndo. Ay tacalki naɲ ti ɔki ke divi gatay ya tadɔbay ni. ³⁰ Yaw maslaɲa nahaj ɔrɔkua ɔhu ahkado : “Ndam Zude tɔzlapakabɔ ga mɔgri zlam magɔdavani ana Pol a.” Nɔra nɔcia ma nana ti nɔslɔrukaboru naɲ ti nahkay, mɔk nɔhi ana ndam ya tacalki naɲ ka zlam magudarani ni tɔbɔhadki mirdim afa gayak. »

³¹ Nahkay zla nahɔma, ndam slewja ni tɔgray ere ye ti bay gatay àhi ana tay ni : tɔzay Pol ga mɔlavaf nani, tɔru àna naŋ a Antipatris. ³² Hajəŋ gani ndam slewja ya tɔru àna asak ni tàsləkabiya, tɔŋga ka mɔlaŋ gatay na, tɔmbərfəŋbiyu Pol kà ndam ya tɔru àna pilis ni ti tɔzoru naŋ. ³³ Tɔru tinjua a Sezare a ti tɔvi wakita ni ana Felis bay gɔɔakani nakəŋ mək tɔɔɔfiki Pol. ³⁴ Bay gɔɔakani ni àra àza wakita na, èjəŋga ti àhi ana Pol ahkado : « Nak mis ga haf weley ? » Pol àra àhia naŋ mis ga haf Silisi ti ³⁵ naŋ nakəŋ àhi ahkado : « Ndam ya ti tacalki kur ka zlam magudarani ni etinjia day kwa ti enihindifuka ma. » Nahkay àhi ana ndam slewja gayəŋ tɔfiyu Pol a ahay gɔɔakani ga bay *Erot ni vu, tɔjəgay naŋ.

Ndam Zude tabəhadki mirdim ka Pol afa ga bay Felis

24 Vad zlam kələŋ gani ti Ananiyas gɔɔakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ènjia a Sezare a. Tàra ti akaba gɔɔakani ndahaŋ akaba Tertuləs bay məsər seriya ya embikivu ke mis àna seriya ni. Eslini nday nakəŋ tɔɔɔfi vu gatay ana bay gɔɔakani Felis ga mɔbəkɔ mirdim ka Pol. ² Tàra tɔzalibiya Pol nakəŋ ana tay a ti Tertuləs àɔfəmki ma ga macalki naŋ ka zlam magudarani, àɔfəm ahkado : « Gɔɔakani Felis, leli mɔbu manjəhad àna sulumani ka haf geli ti azuhva nak ; haf geli àslamalavu ti adaba kəsəra zlam a palam. ³ Zlam nday nani ti gərgəri kay, kəgri ana leli ka haf geli ni dek. Nahkay məgruk susi daldal azuhva zlam ya məŋgət afa gayak ni dek. ⁴ Ay ti nawayay nijin sarta gayak kay do ; nahkay àna sulum gayak kamkam mahəŋgalay kur ciiki pakama geli ni ana leli gəzit ti ! ⁵ Naŋ hini ti məsəra naŋ mis magudarkaba haf geli a, naŋ àbu ewisiŋkabu ndam *Zude ga mɔlaŋ ni dek. Naŋ gɔɔakani ga ndam Nazaret ya tadəbay divi magədavani ni. ⁶ Àgu-

dara zlam ndahaŋ a nahkay ti, awayay agudarkaba *ahay gɔɔakani ge Melefit na daya. Məgəs naŋ ti azuhva nani. [Leli amal mawayay magrafəŋja seriya akada ge *Divi ge Melefit geli na. ⁷ Ay ti, Liziyas bay ga ndam slewja ni àra àhəŋgay naŋ a ahar geli bu ga njəɔa. ⁸ Mək Liziyas àhi ana ndam ya tacalki naŋ ka zlam magudarani ni tɔbəhadki mirdim afa gayak.] Tamal kihindifiŋa ma nəŋgu ni, akəsər zlam geli ya macalki naŋ ni ti jiri edefiŋ. » ⁹ Tertuləs àra àɔfəma ma gayəŋ na ti ndam Zude ye eslini ni tɔɔfəm Pol àgudara, ma ge Tertuləs ya àɔfəm ni jiri edefiŋ.

Pol adəm ma ga vu gayəŋ kə meleher ge Felis

¹⁰ Kələŋ gani bay Felis nakəŋ àvi divi ana Pol ga mazlapani. Eslini Pol àhi ahkado : « Nəsəra àgray vi ehimeya nak kəbu kagraj seriya ka haf hini. Nahkay nəmər ga mɔɔəmaya ma ga vu goro kə meleher gayak a. ¹¹ Moru goro a Zeruzalem ga mazləbay Melefit nahəma, tamal kihindi ma gani ti àtam vad kru mahar cə do. ¹² Day-day mis àdu ahər nu nəbu nagraj gejewi ata maslaŋa a *ahay gɔɔakani ge Melefit ni bu ndo ; nu niwisiŋkabu mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ga ndam *Zude gərgərani ni bu ahkay do ni a kəsə bu ndo. ¹³ Ere ye ti ndam nday hini tacalki nu, tɔɔfəm nəgudara ni ti àbi, ere gani ya tɔɔfəm nəgudara ni ti tɔɔɔfukaya koksah. ¹⁴ Ay ti ere ye ti nəsəra, nəɔfəm kə meleher gayak ni ti nihi : Nu nəbu nadəbay divi mɔwəni ya ndam nday nani tɔɔfəm magədavani ni. Ay nu nəbu nəgri tɔwi ana Melefit ga ata bəŋ ga bəŋ geli ya tɔɔəbay ni, nəbu nəgəskabu *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkɔ ni akaba pakama ya ndam məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis tɔbəkɔ ni dek. ¹⁵ Nəbu nəfəkɔ ahər ke Melefit, nəsəra ndam jireni akaba ndam magudar zlam ataŋ-

gaba e kisim ba. Nday day t̃əbu t̃əf̃əki ah̃ar, t̃əs̃əra nahkay. ¹⁶ Azuhva nani ti nazay nj̃əda goro, nawayay ti ñanj̃əhada k̃əlavad̃ àna sulumana k̃ə meleher ge Melefit akaba k̃ə meleher ge mis a.

¹⁷ « Yaw àgray vi ehimeya ñara a Zeruzalem a ndo, nihi ti ñara ga m̃əj̃ə-naki ndam jiba goro àna s̃ingu akaba ga m̃əvi s̃ədaga ana Melefit a. ¹⁸ Ka ya ti t̃əg̃əs nu ni ti t̃ədu ah̃ar a ahay g̃əɖakani ge Melefit ni bu, ka sarta gani nani ti ña-graba ere ye ti mis tagray ti t̃iḡi *nj̃əla-tani na àndava. Ka gani nani ti mis t̃əfu k̃ə g̃əvay kay bi, ndam magray tuw̃ər nday t̃əbi. ¹⁹ E kid̃iḡ ge mis ya t̃əbu eslini ni bu ni ti ndam Z̃ude ndahaḡ t̃əsl̃əkabiya ka had̃ Azi a. Tamal t̃əɖəm ñəgu-dara zlam a ti akal tara k̃ə meleher gayak a ga macalki nu a kwa. ²⁰ Do ni ti, tamal magudar goro àbu ti nday hini t̃əɖəmaya ere ye ti t̃əcalki nu ka ya ti t̃əzoru nu k̃ə meleher ga ndam magaray seriya a Zeruzalem na. ²¹ Tamal zlam àbu ya t̃isliki macalki nu ni ti, pakama hini ya ñəɖəm kay kay ni : “T̃əz̃əbiyu nu kani k̃ə meleher gekuli, tagrafua seriya ti ad̃aba ñəf̃əkia ah̃ar ke Melefit a, ñəs̃əra mis at̃əḡgaba e kisim ba !” »

²² Felis bay ni às̃əra manj̃əhad̃ ga ndam m̃əf̃əki ah̃ar ka Bay geli a, nahkay àh̃əḡḡaroru seriya ni kama. Àhi ana ndam ya tacalki Pol ka zlam magudarani ni ahkado : « Liziyas bay ga ndam slewja ni eminjia day kwa ti añəḡri seriya ana kuli. » ²³ M̃ək àhi ana g̃əɖakani ga ndam slewja ni t̃əj̃əḡay Pol lala, ay t̃əḡri daliya akada ya t̃əḡri ana ndam daḡḡay ndahaḡ ni ba, t̃əvi divi ana ndam gayañ t̃əm̃ənj̃aya naḡ a.

Pol naḡ àbu a daḡḡay bu

²⁴ Pol àra àḡra vad̃ a bal eslina ti ata Felis nday ata wal gani D̃ursil wur Z̃ude t̃əzalabiyu naḡ, tawayay tici ma àki ka m̃əf̃əki ah̃ar ka Yezu *Krist. ²⁵ Pol nak̃əḡ àra ènjia ti ànj̃əki ka pakama, àɖəmki

ma ka manj̃əhad̃ sulumani àna magray jiri, àki ka m̃əbi slimi ana ah̃ar akaba àki ke seriya ya Melefit amagraf̃əḡa k̃ə mis a ni. Felis àra ècia ma gayañ ya àɖəm na ti àḡra aḡḡwaz a, m̃ək àhi : « Nihi nah̃əma sl̃əka ; ka ya ti añəḡḡəta ahar a ni ti añəzalay kur keti kwa. » ²⁶ Ku tamal àɖəm nahkay ñəḡḡu ni, Felis àhi ana ah̃ar bi Pol am̃əvi s̃ingu ; nahkay ti azalay Pol ga marana afa gayañ a k̃əlavad̃. ²⁷ Pol àra àzuma vi a c̃u a daḡḡay ba nah̃əma, Porkiyus Festus aḡḡuyiyu a bay ge Felis vu. Ka ya ti Felis àsl̃əkaba a bay gayañ ni ba ni ti àmb̃ərṽu Pol a daḡḡay bu, ad̃aba awayay am̃əri m̃əb̃əruṽ ana ndam *Z̃ude.

Pol awayay ti bay g̃əɖakani ga ndam Rom m̃əḡraf̃əḡa seriya

25 Festus àra àzumva vad̃ a mahk̃ər a bay gayañ ni ba nah̃əma, ècik a Sezare, òru a Zeruzalem. ² Òru ènj̃əa eslina ti g̃əɖákani ga ndam *m̃əḡalabakabu mis akaba Melefit ni akaba g̃əɖákani ga ndam *Z̃ude ni t̃ər̃əkia ka bay na, t̃əb̃əhad̃ki mirdim ka Pol keti. T̃əh̃əḡḡalayañ, t̃əɖəm : ³ « Tamal k̃əḡskabá ma geli na ti h̃əḡḡaroru Pol a Zeruzalem. » T̃əɖəm nahkay ti ad̃aba tawayay takoru tab̃əhad̃i eri ana Pol e divi bu ga makad̃ naḡ. ⁴ Ay ti Festus nak̃əḡ àh̃əḡḡrif̃əḡ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Pol naḡ àbiyu a daḡḡay bu a Sezare, nu day nawayay nasl̃əka naḡḡoru eslini. » ⁵ Àhi ana tay keti : « Tamal maslaḡa gani nani àḡudaria zlam ana kuli a ti, dumaba g̃əɖákani gekuli a ti makoru akaba tay a Sezare. Etinj̃əa eslina ti atab̃əhad̃ki mirdim. »

⁶ Festus àp̃əsiyu a Zeruzalem vad̃ azlalahk̃ər ahkay do ni vad̃ kru day kwa ti àḡḡa a Sezare a. Àra ènjia ti haj̃əḡ gani àh̃əraya ànj̃əhad̃ ka m̃əlaḡ magray seriya m̃ək àɖəm t̃əz̃əbiya Pol a. ⁷ Pol nak̃əḡ àra ènjia ti ndam Z̃ude ya t̃əsl̃əkabiya a Zeruzalem a ni t̃əvel̃iḡi ah̃ar

mək təcalki nañ ka zlam gərgəri kay ya ti tábəlay do simiteni ni. Ay zlam gani dek ya ti təcalki nañ ni ti tisliki madafana koksah. ⁸Nahkay Pol àhəñ-grifəñ ana tay, àdəm ahkado : « Ere ye ti nàgudar ni ti àbi, ku àki ke Divi ga ndam Zude ya Məwiz àbəki ni, ku àki ka *ahay gəđakani ge Melefit, ku àki ka *Sezar bay geli gəđakani nəñgu ni nàgudar ndo. »

⁹Festus àra ècia ma ga Pol na ti àhəñ-grifəñ, àhi ahkado : « Mazoru kur a Zeruzalem, nakoru nagrafuka seriya eslina ti kəgəskabu aw ? » Àdəm nahkay ti adaba awayay aməri məbərur ana ndam Zude. ¹⁰Eslini Pol nakəñ àhəñ-grifəñ, àhi : « Ahalay ti kala-kala nu kə meleher ga Sezar bay geli gəđakani ni. Tagrafua seriya ti si ahalay kwa. Nak day kəsəra lala, nàgudari zlam ana ndam Zude ndo timey. ¹¹Tamal nàgudara zlam a àgəski takadki nu di ti, nəgəskabu təkada nu a. Ay tamal ma gatay ya təcalki nu ni ma ga malfada ti maslaña àbi èsliki məvi nu ana tay bi. Nakoru àna ma gani kama afa ga Sezar bay geli gəđakani ni. » ¹²Festus nakəñ àra ècia ma ga Pol na ti təzlapaki akaba ndam ya təvi sawari ni, mək àhi ana Pol ahkado : « Kəđəm kakoru àna ma gani kə meleher ga Sezar ti, təzoru kur afa gayañ gani. »

Pol adəm ma kə meleher ga Agripa

¹³Àra àgra vad a bal ti bay Agripa nday ata wur ga məñani walani Berenis tàra a Sezare a ga məgri sa ana Festus a. ¹⁴Tàra təpəsa eslina vad bal nahəma, Festus àñgəhadı ma àki ka Pol ana bay Agripa. Àhi ahkado : « Zal nahañ nañ àbu ahalay, Felis àmbərva nañ a dañgay ba. ¹⁵Ka ya ti nòru a Zeruzalem ni ti gəđakani ga ndam *mañgalabak-abu mis akaba Melefit akaba gəđakani ga ndam *Zude ndahañ ni tábəhadki mirdim, təđəm seriya mázəgada nañ a. ¹⁶Nəhi ana tay ahkado : “Leli ndam

*Rom ti məgray nahkay do. Wudaka ma-grafəña seriya kə mis a ti mazaya nañ kə meleher ga ndam ya təcalki nañ ka zlam magudarani na ti maslaña nani məđə-maya ma ga vu gayañ day kwa.” ¹⁷Tàra ticia ma goro na ti mərə akaba tay ahalay a Sezare a. Nijjiñ sarta ndo, həjəñ gani nòru ka mələñ magray seriya ni, nəđəm təzəbiya zal nana huya. ¹⁸Ndam ya tábəhadki mirdim ni tàra, ay ti təcalki nañ ka zlam magudarani ya nəjalaki ahər ni ndo. ¹⁹Tələgavu àkivu ti, àki ke divi gatay ya tadəbay Melefit gatay àna nañ ni ciliñ. A huđ ga pakama gatay ya tələgavu àkivu ni bu ni ti ahar gəđakani àki ka zal nahañ slimi gani Yezu. Nañ gani nani ti àməta, ay ti Pol maslaña ya təcalki nañ ka zlam magudarani ni àdəm nañ àbu kekileña àna sifa. ²⁰Nu ti nəsər ahəmamam nagray seriya ga pakama gani hini do. Nahkay nəhi ana Pol : “Kawayay ti nəzoru kur a Zeruzalem, nagrafuka seriya eslina àki ka pakama hina waw ?” ²¹Ay ti Pol àdəm “Seriya goro ti tòru àna nañ kama afa ga *Sezar bay geli gəđakani ni.” Nahkay nəđəm mən-jəhad a ahay bu təjəgay nañ, anəngəta ahar day kwa ti anəsləruru nañ afa bay geli gəđakani ni. » ²²Agripa àra ècia ma ge Festus ya àhi na ti àdəm : « Nu day nawayay nici ma ga maslaña nani, nawayay ti nañ nañani azlapu àna ma gayañ. » Festus àhəñgrifəñ, àhi : « Həjəñ həjəña kara kici ma gayañ ya amazlapay ni. »

²³Həjəñ gani mis gəđakani kay təzoru ata Agripa nday ata Berenis afa ge Festus a ahay gəđakani ya mis tanğas-vaviyu ni vu. Bəbay ga ndam slewja akaba gəđakani ga kəsa ni dek təbu eslini àndava. Ata Agripa nday ata Berenis tòru tınjua ti Festus àdəm təzəbiya Pol a. ²⁴Tàra tınjia àna Pol a ti Festus nakəñ àdəm ahkado : « Bay Agripa akaba lekulum ya kəbum ahalay akaba leli ni dek, nəhi ana kulı nahəma, maslaña

hini ya lekulum kəmənjumlən ni ti ndam Zude dek tãra afa goro a, tãbãhadkia mirdim a. Kwa ka ya ti nu a Zeruzalem ni ti tãbãhadkia mirdim a, tãzlahki, tãdãm tãkadã naŋ a, ahalay day tãgray nahkay. ²⁵ Ka nu ti, nipi zlam magudar gayan ya takadki naŋ di ni ndo. Ku tamal nahkay nɛngu ni, naŋ naŋani ãdãm àna ma gayan tãzoru ma gani afa ga bay geli gãdãkani ni. Nahkay nɛgaskabã ma gayan na, nãdãm tãzikaboru ana naŋ. ²⁶ Ay ti ere ye ti nãbikiuru ana bay àki ka naŋ ni nãsar faŋ do. Nãzalabiyu naŋ kã meleher gekuli, ahar gãdãkani kã meleher gayak bay Agripa ti nahkay. Emihindifiŋa ma day kwa ti anãsar ere ye ti anãbikiuru ni. ²⁷ Nãslãroru zal daŋgay a Rom afa ga bay ti nãbiki ere gani ya tacalki naŋ do ni ti, nãtamahay àgravu do. »

26 Eslini Agripa àhi ana Pol ahkado : « Nãvuka divi a, kisliki mazlapaya ma ga vu gayak a. » Nahkay Pol ãdaday ahar ti mis tici ma gayan, mæk ànjãki ka mazlapaya ma ga vu gayan a. ãdãm ahkado : ² « Bay Agripa, kani nãzlapay ma ga vu goro àki ka zlam ya ndam *Zude tacalki nu ni. Nãzlapay nahkay ti nãmãrvu dal-dal adãba nu nãbu kã meleher gayak. ³ Nãmãrvu ahar gãdãkani ti adãba kãsarã manjãhad ga ndam Zude akaba pakama ya tagrakivu gejewi na lala. Nahkay kam-kam biaba slimi ana ma goro ya nãdãm na.

⁴ « Ndam Zude dek tãsarã manjãhad goro a. Kwa ka ya ti nu wur dagwa nɛngu ni tãsarã ahãmamam nãnjãhad e kidiŋ ga ndam jiba goro bu a Zeruzalem na. ⁵ Kwa ahaslani tãsarã nu a, tamal tawayay magrakua sedi a ti tislili mãdãmani ahãmamam nãnjãhad akadã zal Feriziyen, nday ya ti tadãbay *Divi ge Melefit lala, tãtam mis ndahaŋ ni dek ni. ⁶ Nihi ti ndam Zude ni tagrafua seriya ti adãba nãgaskabã pakama ge Melefit ya àhibiyu ana ata bɛn geli, ãdãm amã-

gri zlam sulumani ana tay na. ⁷ Ndam ge dini kru mahar cãeni ga jiba geli ni tãgri tãwi ana Melefit mãlafat akaba mãlavãd àna nãdã gatay dek, adãba tawayay tipi zlam gani nani ya Melefit ãdãm agray ni. Bay Agripa, nu day nawayay nipi zlam gani nani, ay ndam Zude tacalki nu ti ka pakama gani hini ! ⁸ Lekulum ndam Zude ti kãdãmum mis àmãta ti Melefit àhãngaraba naŋ e kisim ba koksah ti kamam ? ⁹ Nu day ahaslani nãdãm si ahãr ãdãm nãcafãŋa mis kã mãfãki ahãr ka Yezu zal Nazaret na àna nãdã goro a dek kwa. ¹⁰ Nãgray a Zeruzalem ti nahkay. Gãdãkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit tãvua divi a ga mãbiyu ndam ya tãfãki ahãr ka Yezu ni a daŋgay va, nahkay nãbiya tay a kay a daŋgay ni va. Ka ya ti ndam magray seriya tãdãm tãbazl tay ni ti nu day nãgaskabã tãbazla tay a. ¹¹ Sak ehimeya nãsawãdãru a kãsa vu, nãhuriya a ahay ga *mahãngalavũ Melefit ga ndam Zude ni va dek, nãdãm si tãtrab ndam ya tãfãki ahãr ka Yezu ni, nãfãki nãdã ka tay, nawayay ti tãmbrãŋ mãfãki ahãr ka Yezu. Nãzumkia bãruv ka tay a dal-dal, nãwaya mãgri daliya ana nday ya ti a kãsa ndahaŋ bu na daya. »

Pol azlapaki ka mɛnjãki ka mãfãki ahãr gayan ke Melefit

(Tɔwi 9.1-19 ; 22.6-10)

¹² « Nahkay ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni tãvu divi gani, tãslãroru nu a Damas ga magray tãwi gani nani àna slimi gatay. ¹³ Bay Agripa, fat wis ka ya ti nu nãbu ka ahãr divi ga moroni nahãma, nipi masladãni àtam masladãy ga fat ni àhãrkuaya kwa a hud melefit ba, àslãdãy leli akaba ndam ya ti masawãdãru akaba tay ni. ¹⁴ Eslini leli dek mãdãd a ma ma ndec ndec. Niçi dãngu ga maslaŋa azalay nu, àhu àna ma *Hebri : “Sol, Sol, kãgru daliya ti kamam ? Nak ti kici slimi do ; akãzãkibiyu daliya ka ahãr gayak akadã ga slasla ya

tatəhad vədaŋ əna tay, tıcika təcuhway masawadani do, təsi aday ana tay ni.”

¹⁵Nu nakəŋ nəhi ahkado : “Nak way, Bay goro ?” Bay geli əhəŋgrufəŋ, əhu : “Nu Yezu, nu bay ya ti kəgru daliya ni.

¹⁶Nihi ti cikaba, cik jik. Nəŋgazlukvu ti nawayay kığı bay məgru təwi. Nawayay ti kığı zal sedi goro, kəhi ere ye ti kipi kani ni akaba pakama ndahaŋ ya anədə-fukki ni ana mis. ¹⁷Anahəŋgafəŋa kur kə ndam Zude a, anəsləroru kur afa ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni, anahəŋgafəŋa kur kə tay a daya. ¹⁸Nəsləroru kur afa gatay ga məziaba azay slimi ana tay a, ti təmbərəŋ zlam magədavani, təgray zlam sulumani, ti *Seteni əgur tay va ba, Melefit məgur tay sawaŋ. Tamal təfəkua ahər a ti anəmbərəŋa zlam magudarani gatay ni kə tay a, anagraŋ ti tığı ndam ge Melefit akada ndam goro ndahaŋ ni.”

¹⁹« Bay Agripa, nəgəskabá pakama ga Bay ya ti əŋgazlulu a huđ melefit bu əhu na, nəmbərəŋ ndo. ²⁰Nahkay nəhi ma ge Melefit enjenjeni ana ndam Damas. Kələŋ gani nəhi ma gani ana ndam Zeruzalem, ana ndam ga had *Zude dek akaba ana ndam ya nday ndam Zude do ni. Nəhi ana tay təmbatkaba majalay ahər gatay a, təfəki ahər ke Melefit akaba təgray təwi sulumani ti mis təsər təmbatkaba majalay ahər gatay a ededij ededijena. ²¹Ndam Zude təgəs nu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, tawayay takad nu ti azuhva ma hini ya nəŋgəhaduk ni. ²²Ay ti Melefit əhəŋgabiya nu əna njeđa gayer duk əbivu ana vad ya kana. Nu nəbu əna sifa kekileŋa ti nagraŋ sedi ga Yezu kə meleher ge mis dek, ku kə meleher ga nday ya ti gəđakani do ni, ku kə meleher ga gəđakani daya. Ere ye ti nəhi ana mis ni ti pakama ge Məwiz akaba ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray pakama ge Melefit təđəm amagravu ni cilij, do ni ti nəđəm pakama ga araŋa nahaŋ do. ²³Pakama

gani nani ti nihi : Ahər əđəm *Krist *Bay gəđakani ya amara ni amacaka daliya kwa, aməmət mək aməŋgaba e kisim ba enji ge mis a dek, aməhi ana ndam geli, aməhi ana ndam jiba ndahaŋ Melefit əhəŋgay mis. Pakama ge Krist nani ti akada zlam ya asladay ni. »

²⁴Pol naŋ əbu adəm ma ga vu gayer nahkay ti Festus nakəŋ əzlacaki bəra, əhi ahkado : « Pol, nak ti seteni ara agray kur aw ! Kəcaha zlam a əsafay. Zlam gani nani ya kəcahay ni əvuka seteni na ! »

²⁵Pol nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Aha, bay goro Festus, araŋa əbi əgray nu bi. Pakama goro ya nəđəm ni ti pakama ge jiri, pakama ga bay məsər zlam daya. ²⁶Bay Agripa əsəra zlam nday nana. Nahkay nisliki məđəm ma gani vay-vay kə meleher gayer, əŋgwaz əwərki nu do. Nəsəra lala, Bay Agripa əsəra ere ye ti əgravu na dek, adaba zlam nday nani təgravu ti akal-akal do. ²⁷Bay Agripa, kəgəskabá ma ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit na waw ? Ku kəhəŋgrufəŋ do nəŋgu ni, nəsəra kəgəskabá ! » ²⁸Agripa əhi ana Pol ahkado : « Kəmbatukaba majalay ahər a ti nığı bay məfəki ahər ka Yezu ke weceweceni ti kisliki tata aw ? » ²⁹Pol nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi : « Ku tamal apəs ku tamal ke weceweceni nəŋgu ni, nahəŋgalay Melefit, nawayay ti kığı akada goro ni. Nawayay kığı akada goro ni ti nak cilij do : nawayay ti lekulum ya kəbumi slimi ana pakama goro kani ni dek kigum akada goro ni. Nawayay ti təwəl kuli əna jejirbi akada goro ni ba cilij. »

³⁰Kələŋ ga pakama ga Pol ni ti bay Agripa, bay Festus, Berenis akaba mis ndahaŋ ya təbu akaba tay ni dek tıcikaba ga masləkana. ³¹Ka ya ti nday təbu tasləka ni ti təzlapay e kidij gatay bu, təđəm : « Maslaŋa hini ti əgudar zlam ya takadki naŋ ahkay do ni təwəlki naŋ di ni ndo. » ³²Bay Agripa əhi ana bay Festus : « Tamal maslaŋa hini əđəm azoru

ma gani kama afa ga bay geli gɔɔakani ni ndo ni ti akal kafaya naŋ a. »

**Taslɔka àna Pol a Sezare a,
tawayay takoru àna naŋ a Rom**

27 Kɔlɔŋ ga zlam ya àgravu a Sezare ni ti tɔɔɔm tɔru àna Pol akaba ndam danŋay ndahaŋ gwar ka haɔ Itali a *slalah ga yam bu. Nahkay tɔbi tay a ahar vu ana gɔɔakani ga ndam slewja nahaŋ, slimi gani Zulyus, tɔzalay ndam slewja gayaŋ « Ge Egust.^{§§} »² Nahkay mɔcɔlviyu a slalah ga yam vu, mɔslɔka. Slalah ga yam nani ti àslɔkabiya e Edremit a, awayay aŋgoru gwar ka haɔ Azi. A slalah ga yam nani bu ni ti zal nahaŋ àkibu ke leli. Maslaŋa gani nani ti slimi gani Aristark, naŋ zal Meseduweŋ, kɔsa gayaŋ Tesalonik.³ Ha-jɔŋ gani ti minjua a Sidon a. Mòru minjua eslina ti Zulyus àvi divi ana Pol ga moru mɔmɔnɔjiyu zləbɔba gayaŋ ti tɔjɔnaki naŋ. Zulyus àvi divi gani nahkay ti aɔaba awayay naŋ dal-dal.⁴ Pol àra àslɔkabiya ti mɔslɔka a Sidon a, mòru slap-slap kà gɔvay ga haɔ, mɔcoru Sipir ka ahar ga gɔjar. Mòru gwar eslini ti aɔaba tamal makoru ndɔlaɔa ti amɔɔ ahɔŋgaroru leli kɔlɔŋ kɔlɔŋ.⁵ Mòru slap-slap, mɔcoru Silisi akaba Pemfili ka ahar ga ɔaf, minjua a Mira ka haɔ Lisi a.⁶ Es-lini ti gɔɔakani ga ndam slewja ni àdia ahà ana slalah ga yam nahaŋ, àslɔkabiya e Eleksendri a, awayay akoru gwar ka haɔ Itali. Àra àdia ahar a ti àhi ana leli « Cɔlumviyu » mɔk leli nakɔŋ mɔcɔlviyu.

⁷ Màra mɔslɔka eslina ti mɔgray vad ehimeya ka ahà divi, mòru weceweci koksah aɔaba amɔɔ ni. Minjiyu kà gɔvay ga Kinit zlah-zlah. Eslini amɔɔ ni àcafaŋa leli ga moroni kama ti mawayay makoru slap-slap kà gɔvay ge Kret, nahkay mòru gwar ka hɔma Salmoni ya ka haɔ nani ni.⁸ Mòru minjua eslina

pɔlɔk pɔlɔk nahɔma, mòru slap-slap kà gɔvay ge Kret, nahkay minjiyu zlah-zlah ka mɔlaŋ ya tɔzalay Dɔŋ-dɔŋ Sulumani ni. Mɔlaŋ nani ti kà gɔvay ga kɔsa Lazi.

⁹ Ka ahà divi ni ti miŋiŋbiya sarta dal-dal. Vad ga mɔgɔs ndɔra àslɔkaba ti, sarta ga moroni ka ahà ga yam àndava. Nahkay ti tamal mɔɔɔm makoru kama ti araŋa esliki magrakivani ke leli tata. Nahkay Pol àhivù ana ndam ya tagaray slalah ga yam ni, àhi ana tay ahkado :¹⁰ « Ndam goro ni, nɔsɔra tamal mɔɔɔm makoru àna slalah ga yam geli ni kama ti araŋa akoru agrakivu ke leli. Emizikiba ka slalah ga yam geli na akaba zlam ya a huɔ gani bu na, leli leleni day bi emisliki mahɔŋgay ahà geli ɔek do. »¹¹ Ay bay ga slalah ga yam ni akaba maslaŋa ya agaray ni tɔɔɔm makoru kwa ; nahkay gɔɔakani ga ndam slewja ni àgɔskabá ma gatay na, èciiki ma ga Pol ni ndo.¹² Ka mɔlaŋ ya leli mɔvu ni ti sarta ga amɔɔ ya akɔzlay ni ticik àna slalah ga yam lala do. Nahkay ndam ya tɔvu a slalah ga yam ni bu ni ahar gɔɔakani tɔɔɔm mɔslɔka kwa. Tamal agravu tata ti tawayay tinjiyu e Fenis. Fenis day ka haɔ Kret ; eslini ti ɔɔlɔv gwar agavɔla ka ahar ga gɔjar akaba gwar agavɔla ka ahar ga ɔaf, nahkay ka sarta ga amɔɔ ya akɔzlay ni ti tawayay tanjɔhaɔ eslini.

**Amɔɔ gɔɔakani
akɔzlay ka ahà ga ɔɔlɔv**

¹³ Tàra tipia amɔɔ àbu ara fer-fer gwar kɔlɔŋ gatay a nahɔma, tɔhi ana ahà ere ya tawayay ni tagray tata. Nahkay nday nakɔŋ tàgɔjahaya ara ya ticik *slalah ga yam àna naŋ na a yam ba mɔk mòru slap-slap kà gɔvay ga haɔ Kret ni.¹⁴ Ay cepepa ti amɔɔ nahaŋ àkɔzlabiyu datu-datu gwar ka hɔma ga haɔ Kret, àhɔŋgaroru leli e kidiŋ ga ɔɔlɔv ni vu. Amɔɔ gani nani ti tɔzalay àna ma ga

§§27:1 Egust ti slimi ga bay gɔɔakani ga ndam Rom.

ndam *Gres Ewrekiloŋ. ¹⁵ Aməf ni naŋ àbu ahəŋgaroru leli nahkay ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni tisliki moroni àna naŋ kama ndo, təmbrəŋa magarana. Eslini aməf ni àhəloru leli e kidiŋ ga dəluv ni vu zlam gayəŋ. ¹⁶ Had gūziteni nahaŋ àvu e kidiŋ ga dəluv ni bu, təzalay Koda. Leli nakəŋ mōru slap-slap kà gəvay ga had ni, nahkay aməf ni àgri daliya ana leli akadfa ka ya ti leli e kidiŋ ga dəluv ni bu ndo. Slalah ga yam geli gūziteni àbu məwəlfəŋani kà gəfakani ni ; leli nakəŋ məgəjahbiyu kà gəvay ga gəfakani ni zlah-zlah. ¹⁷ Mərə məgəjahbiya ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni táfaya a huf ga slalah ga yam geli gəfakani ni va. Mək təwəlkabu slalah ga yam gəfakani ni àna ezewef ti yam àhuriyu va ba. Wiyaŋ àvu dal-dal a huf ga dəluv ni bu maŋgakabani gwar ka had Libi : aŋgwaz àwəra tay a, tədəm bi aməf ni amazoru slalah ga yam geli ni gwar eslini, nahkay təwəlfəŋ zlam gwar kələŋ ga slalah ga yam ni ti məcəfəŋa naŋ ga moroni ke wecewecena. Eslini təmbrəŋ magaray slalah ga yam ni ti aməf ni azoru zlam gayəŋ. ¹⁸ Aməf ni naŋ àbu adaday leli dal-dal ti hajəŋ gani tənjàki kə məhəlabə zlam ya təhəlvabiyu a slalah ga yam ni vu na, təbiyu a dəluv ni vu cizliv cizliv. ¹⁹ Hajəŋ nahaŋ gani təbiyu zlam ya tagray tɔwi àna tay a slalah ga yam ni bu ni cizliv cizliv a dəluv ni vu àna ahar gatay gatayani. ²⁰ Vad ehimeya aməf ni àmbrəŋ makəzlan do, nahkay misliki mipi fat akaba bəŋgur koksah. Kələŋ gani leli nakəŋ mədəm amatam do, leli dek emijiji.

²¹ Àgray vad ehimeya leli məzum zlam ndo. Eslini Pol ècikaba jik kə meleher gatay a mək àhi ana tay ahkado : « Ndam goro ni, tamal kicəmukia ma goro na ti amal mənjàhadfa e Kret a. Nahkay ti amal zlam geli ni tiji ndo akaba məcakay daliya emiteni ndo. ²² Ay nihi ti kam-kam zum njəfa, adaba ku maslaŋa

bəlaŋ e kidiŋ gekəli bu tekefi emijiji do. Emijiji ti slalah ga yam ni ciliŋ. ²³ Nədəm nahkay ti adaba Melefit goro ya nəgri tɔwi ni àslərkubiya məsləŋ gayəŋ ga mələvad a, ²⁴ àhu ahkado : “Pol, kàgray aŋgwaz ba, adaba kinjiyu kə meleher ga *bay gəfakani ga ndam Rom ni kwa. Nak ti Melefit àgruka sulum gayəŋ a : azuhva nak ti mis ya a slalah ga yam ni bu ni dek etijiji do.” ²⁵ Nahkay ti, ndam goro ni, zum njəfa. Nəfəkia ahàr ke Melefit a ; nəsəra amagraŋ ere ya àhu ni ecfəfiŋ. ²⁶ Ay ti slalah ga yam geli ni aməf amagəjahoru ka had nahaŋ e kidiŋ ga dəluv bu mək amazlal mələŋ ŋguf akaba leli. »

²⁷ Àgra vad a kru mahar fad aməf ni naŋ àbu agəjahoru leli ka ahàr ga dəluv Edriyetik. Ga mələvad ga vad ya kru mahar fadani ni ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni tədəm bi mədi ahàr ana had wudak. ²⁸ Ezewef nahaŋ àvu ara məwəlkiani, tizligiyu a dəluv ni vu ti təsəŋ zileŋ gani. Tərə təgura ti tədi ahàr ana zileŋ gani agray ahar slwa slwa kru mahar azlalahkəŋ. Kama gani bal ti tizligiyu ezewef ni keti ; tədi ahàr ahar slwa slwa kru mahar fad. ²⁹ Eslini nday nakəŋ tàgra aŋgwaz a, təhi ana ahàr slalah ga yam ni amara mazlala akur a ti, aməhufkaba. Nahkay təbiyu ara ya ti ticik slalah ga yam àna naŋ ni fad a dəluv ni vu kələŋ geli. Eslini tawayay mələŋ māsly weceweci. ³⁰ Ay ndam ya tagaray slalah ga yam ni tawayay tətəm ahàr gatay. Nahkay təfiyu slalah ga yam gūziteni ni ka dəluv ni ; tagosay leli, tədəm tawayay təwəlfəŋ zlam ya ticik slalah ga yam àna naŋ ni kama ga slalah ga yam gəfakani ni. ³¹ Eslini Pol àhi ana gəfakani ga ndam slewja ni akaba ana ndam slewja ndahaŋ ni ahkado : « Tamal mis nday hini tasləkakiba ke leli a ti ekijjəm dek, akatamum koksah. » ³² Ndam slewja ni tərə ticia ma ga Pol na ti təkəley ezewef ya təwəlfəŋ slalah

ga yam gūziteni ni kà gədfakani àna naŋ ni. Nahkay amədf azay slalah ga yam gūziteni ni ka ahàr gayan maslaŋa àvu bi.

³³ Məlaŋ ara aslay wudak ti Pol àhi ana mis ni təzum zlam. Àhi ana tay ahkado : « Àgra vad a kru mahar fad kani kəbesumbiya, zlam day kəzumum ndo. ³⁴ Nahəŋgalay kuli zumuma zlam a day ; nahkay akəŋgətum njəda ga mahəŋgay ahàr gekuli àna naŋ. Məhər ga ahàr gekuli balaŋ tekefi amadoru a ga had do. » ³⁵ Pol nakəŋ àra ədfəma nahkay ti azay *dipeŋ, əgri susi ana Mel-efit kə meleher ge mis ni dek, mək əsek-aba, ànjəki ka məzumani. ³⁶ Mis ni tàra tìpia naŋ a naŋ àvu azum zlam nahkay ti bəruv àŋgiva ana tay a dek, nday day təzum zlam. ³⁷ Leli a slalah ga yam ni bu dek ti leli diŋ diŋ cə àna kru kru adəskəla mahar muku. ³⁸ Leli dek mərə məzuma zlam na mərəha ti ndam magaray slalah ga yam ni təhəlabə *alkama na a slalah ga yam ni ba, təbiyu a dəluv ni vu, ti slalah ga yam ni ədfəs va ba.

Slalah ga yam ni azlal wiyəŋ a dəluv ni bu

³⁹ Məlaŋ àra əsla ti ndam magaray slalah ga yam ni tìpi had ya mahədfak-əŋəru ni, ay leli kà dəŋ-dəŋ ga had we-ley ti təsər do. Eslini tìpi gododuk ga had ya wiyəŋ àvu ni kà gəvay ga dəluv ni. Tamal tisliki tata ni, tawayay takoru àna *slalah ga yam ni eslini. ⁴⁰ Nahkay tēpicheh ezewed ga ara ya ticik slalah ga yam àna naŋ ni dek, təmbərviyu tay a dəluv ni bu ; tēpichehaya zlam ya tagaray slalah ga yam àna tay na daya. Kələŋ gani təwəlfəŋ azana kà slalah ga yam ni gwar kama ti amədf mągəjahoru slalah ga yam ni kama kama. Nahkay təgaroru slalah ga yam ni suwwa gwar ka məlaŋ ga wiyəŋ ni. ⁴¹ Ay leli məbu makoru nahkay ti slalah ga yam geli ni ərə əzlal wiyəŋ ya a huđ ga dəluv ni bu ni. Eslini

ma ga slalah ga yam ni àrəvoru a huđ ga wiyəŋ ni vu, nahkay wiyəŋ ni əgəskabu, ədadəy koksah. Yam ya ti adadəy dal-dalani ni azlal meteliŋ ga slalah ga yam ni ŋguf ŋguf, àvu ehəfkaba. ⁴² Nahkay ndam slewja ni tawayay tabazl ndam dəŋgay ni adaba tədfəm bi təsəra yam a, atətəmfəŋa kà tay a, ⁴³ ay gədfakani gatay ni əcafəŋa tay a, adəba awayay ahəŋgay Pol. Eslini àhi ana ndam ya ti təsəra yam a ni təhuriyu a yam ni vu enji ga moroni ka dəŋ-dəŋ, təcəlabə. ⁴⁴ Àhi ana mis ndahaŋ ya təsər yam do ni təgəskabə təndal ahkay do ni biyem ndahaŋ ya təhubəŋa kà slalah ga yam a ni. Mis ni tàra təgra akada gayan ya àhi ana tay na ti leli dek məcəlabə a yam ni ba, araŋa əgri ana leli ndo.

Pol ka had Malta

28 Leli nakəŋ mərə matama ti təhi ana leli had hini ti slimi gani Malta. ² Ndam ga had nani təgəskabu leli lala, təgri zlam sulumani ana leli. Avər naŋ àvu ekwesey, məlaŋ day əndis-liŋa ti, təbefta aku a gir-gir, təhi ana leli mōru mąnjafəŋ leli dek. ³ Pol àhəla cəcul a, adəm abəkiyu ka aku ni ti zlam a had àvu a huđ gani bu ; aku ni àvədfibiya ti əji əslər ana Pol nakəŋ ka ahar. Naŋ əfəŋ kà ahar ni tandal-ndala, ədafəŋa do. ⁴ Ndam ga had ni tàra tìpia zlam a had ni naŋ əfəŋ kà ahar tandal-ndala nahəma, təzlapaki e kidiŋ gatay bu, tədfəm ahkado : « Maslaŋa hini ti bay makađ mis edediŋ. Ku tamal atəmfəŋa kà dəluv a nəŋgu ni, Melefīt əmbrəŋ naŋ mąnjəhad àna sifa do. » ⁵ Ay Pol nakəŋ atəloru zlam a had ni a aku ni vu, èci məwər gani ndo. ⁶ Mis ye eslini ni tamən-jaləŋ ka Pol, tədfəm bi ahar ni ara agəsl mba ahkay do ni bi ara amət sərdaw mba. Tàra təpəsa dal-dal àna mamən-jaləŋana ti tìpi ti araŋa əgrakivu ndo, nahkay təmbat majalay ahàr gatay na-

haŋ, tɔdɔm naŋ bɔlaŋ e kidiŋ ge melefifit gatay ndahaŋ bu.

⁷ Ka mɔlaŋ ya leli mɔbu eslini ni ahay ga zal nahaŋ ɔbu cifa. Slimi ga maslaŋa nani ti Pɔbliyus, naŋ gɔdɔkani ga haɗ nani. Naŋ nakɔŋ ɔzaloru leli afa gani, ɔgɔskabu leli ɔna mɔmɔrani ; mɔndɔhad afa gani vaɗ mahkɔr. ⁸ Bɔŋ ge Pɔbliyus ɔbu, ay ti naŋ ɔvu mɔndɔhadani ɔbe-sey do ; ahɔr egizleki, azay day abafɔŋa. Pol ɔra ɔcia ma gana ti ɔru afa gani. ɔra ɔnjikia ti ɔhɔŋgalay Melefifit, ɔbɔki *ahar ga mahɔŋgaraba naŋ a, mɔk bɔŋ ge Pɔbliyus ni ɔŋgaba. ⁹ Ndam ga ar-mɔwɔr ndahaŋ ga haɗ ni dɛk tɔra ticia ma gana ti nday day tɔra, mɔk Pol ɔhɔŋgaraba tay a. ¹⁰ Nahkay mis tɔgri zlam sulumani ana leli gɔrgɔri kay. Ka ya ti mawayay maslɔka ni ti tɔvia zlam ya mawayay na ana leli ga moroni ɔna naŋ kama daya.

Pol aslɔka a Malta, akoru a Rom

¹¹ Mɔnjɔhad eslini kiyi mahkɔr, kɔlɔŋ gani mɔcɔliyu a *slalah ga yam nahaŋ vu. Slalah ga yam nani ti ɔcikbiyu e Eleksendri, ɔra a Malta, ɔcik eslini ga majɔgay mandav ga sarta ga amɔɗ ni. Slimi ga slalah ga yam ni Diyuskur. ¹² Mɔslɔka mɔru e Sirekuz, eslini mɔndɔhad vaɗ mahkɔr. ¹³ Mɔslɔka eslina ti mɔru slap-slap kɔ gɔvay ga haɗ, nahkay mɔnjɔjiyu e Reziyu. Hajɔŋ gani amɔɗ ɔkɔzlabiyu gwar kɔlɔŋ, nahkay mɔslɔka, mɔgray vaɗ cɔ e divi bu ni ti mɔnjɔa a Puzol a. ¹⁴ Mɔru mɔnjɔa eslina ti mɔdi ahɔr ana ndam mɔfɔki ahɔr ka Yezu ndahaŋ. Nday nakɔŋ tɔhi ana leli mɔnjɔhad afa gatay gosku sekw. Kɔlɔŋ gani mɔslɔka, mɔru gwar a Rom. ¹⁵ Ndam mɔfɔki ahɔr ka Yezu ya a Rom ni tɔra ticia leli mɔbu ka ahɔr divi ti tɔŋgwivabiya ana leli a ma vu. Nahkay mɔbak-

abu ahɔr akaba mis ndahaŋ a Gosku ge Epiyus bu, mis ndahaŋ ti ni mɔbak-abu ahɔr akaba tay ka mɔlaŋ ya tɔzalay Mɔlaŋ Mɔndɔhadani Mahkɔr ni. Pol ɔra ɔpia tay a ti ɔgri sɔsi ana Melefifit, ɔzay nɔɔda hɔya. Mɔk mɔslɔka, mɔru a Rom. ¹⁶ Mɔru mɔnjɔa a Rom a ti tɔvi divi ana Pol ga mɔnjɔhadani a ahay nahaŋ bu. Tɔfɔkɔdɔfɔŋ zal slewja nahaŋ ga majɔgay naŋ ciliŋ.

Pol adɔmki ma ka Yezu a Rom

¹⁷ Pol ɔra ɔgra vaɗ a mahkɔr ti ɔzalak-abu gɔdɔkani ga ndam *Zude ya a Rom ni. Nday nakɔŋ tɔra tɔŋgasva ti ɔhi ana tay ahkado : « Bɔza ga mmawa, nɔgudari zlam ana ndam jiba geli ndo, nɔgudar zlam ya ti ata bɔŋ geli tɔcafɔŋa leli a ni ndo daya. Ku tamal nahkay nɔŋgu ni, ndam geli ya a Zeruzalem ni tɔgɔsia nu a ana ndam *Rom a. ¹⁸ Ndam Rom ni tihindifua ma, tɔŋgɔtfu zlam ya nɔgudar ti tɔkadki nu di ni ndo, nahkay tawayay tɔmbrɔŋ nu. ¹⁹ Ay ndam Zude ni tɔdɔm tɔmbrɔŋ nu ba ; nahkay nɔdɔm si nɔra ɔna ma gana ahalay afa ga bay gɔdɔkana kwa. Ay nɔra ahalay a ti ga mɔbɔhadki mirdim ka ndam jiba goro do. ²⁰ Nɔzalakabu kɔli nahkay ti, nawayay kicɔm ma gani bilegeni. Tɔwɔl nu ɔna jejirbi hini ti azuhva pakama ya ndam *Izireyel tɔgɔskabu, tɔdɔm Melefifit amɔgri ana leli ni. »

²¹ Ndam Zude ni tɔra ticia ma gayan na ti tɔhɔŋgrifɔŋ, tɔhi ahkado : « Ndam ga haɗ *Zude tɔslɔribiyu wakita ɔki ka ma gayak ana leli ndo. Wur ga mɔŋ geli nahaŋ ya ɔslɔkabiya eslina ɔra ɔŋgɔhad ma gani ahkay do ni ɔdɔmki ma magɔdavani ni ti ɔbi. ²² Ay mawayay mici ere ye ti nak kajalaki ahɔr ni, adaba mɔsɔra ku eley eley do dɛk mis tɔdɔmki

*28:11 Diyuskur ti slimy gatay ata Kastor nday ata Poluks. Nday melefifit ga ndam Gres, tɔdɔm nday kɔ mɔŋ gatay, bɔŋ gatay Zus. Tɔdɔm tɔfi ahɔr ana ndam magariy slalah ga yam.

ma magədavani àki ke divi gekùli ya kədəbum ni. »

²³ Eslini táfəkad vad ga məbakabu ahàr. Vad gani àra ènjia ti mis kay tətam nday ya ti tàra enjenjeni na tàra afa ga Pol a. Pol nakəŋ àzlapi ana tay, ànjəki kwa ge miledu àbiviya ana məlakarawa, àdəmki ma ti ka *Məgur ge Melefit. Awayay tégəskabu pakama gayəŋ ya adəmki ka Yezu ni, nahkay àdəfiaba *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayəŋ bu na akaba ma ga ndam ndahaŋ ya tàhəŋgaray pakama ge Melefit na ana tay a. ²⁴ Nday nakəŋ tàra ticia ma ga Pol na ti, mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tégəskabá, mis ndahaŋ ni ti ni tàwayay mэгəskabani do.

²⁵ Nahkay nday nakəŋ ticivu ndo. Ka ya ti təbu tasləka ni ti Pol àhikivu ma nahaŋ ana tay bəlaŋ ciliŋ. Àhi ana tay ahkado : « Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni àhibiya ma ana ata bəŋ gekùli àna nǰəda ga Məsuf Nǰəlatana ti, ma ge jiri efdəŋ ! ²⁶ Àdəm ahkado :

“Melefit àhu : Ru kəhi ma ana nday hini, hi ana tay ahkado :

Akəbumi slimi lala ana ma goro, ay ti ekicəm do simiteni.

Akəmənǰumləŋ ana ere ye ti anədəfiki ana kùli ni lala, ay ti ekipəm do simiteni.

²⁷ Adaba mam, ahàr ga ndam hini ègia baŋ-baŋana ;

ègia baŋ-baŋana ti tégəskabu zlam va ba. Tìrikva slimi gatay na der der ti tici zlam va ba.

Tàbakabá eri a tecic-cic ti tìpi zlam va ba.

Tàgray nahkay ti tənŋa afa goro a ba, adaba tàwayay ti nahəŋgaraba tay a do.”

† »

²⁸ Pol àhi ana tay keti : « Ègia nahkay ti, sərunki lala : nihi Melefit asləroru ndam gayəŋ afa ga ndam ya nday ndam Zude do ni ga məhiani ana tay ahəmam Melefit amahəŋgay tay ni. Nday ti, atəhia ma gana ana tay a ti atəgəskabu ! » [²⁹ Pol àra àdəma ma nana ti ndam Zude nakəŋ tàsləka àna ləgayva.]

³⁰ Eslini Pol àgray vi cə bəraŋa a ahay ya ti naŋ àvu àpəl siŋgu gani ni bu. Ka sarta gani nani ti mis dal-dal tàra tàmənjaya naŋ a, naŋ day àgəskabá tay a dek.

³¹ Nahkay naŋ àbu adəmki ma ka Məgur ge Melefit, acahi zlam àki ka Bay geli Yezu *Krist ana mis. Àgray aŋgwaz àna ma gani ndo, mis day təcəfəŋa naŋ a ndo.

†28:27 Izayi 6.9-10.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni

Maslaṅa ya ti àbǎki wakita hini ni ti àdǎfa slimi gayan a : àbǎki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbǎki ti ka sarta ya ti awayay akoru a Zeruzalem ga mǎhǎloru siṅgu ga ndam Eseyi akaba ga ndam Meseduweṅ ya tǎjami ana ndam Zeruzalem ni (15.25-26 ; Tǔwi 19.21 ; 20.1-3). Àhi ana ndam Rom tǎgǎskabá Fǔbe wal ya ti àgray tǔwi akaba ndam Seṅkre na (16.1) ; nahkay mǎlaṅ ya àbǎki wakita ni bi a Seṅkre, bi a Koreṅ (Seṅkre ti kǎ gǎvay ga kǎsa gǎdǎkani Koreṅ, ka had Eseyi).

Pol àbikioru wakita hini ana ndam Rom ti adaba awayay akoru eslini ga mǎhi ma ge Melefit ana tay ; awayay ti tǎvi nǎdǎ ga moroni gwar ka had Espeṅ daya (1.11-15 ; 15.23-24). Ka ya ti àbikioru wakita ana tay ni ti òru eslini ndo, adaba awayay mǎhǎloru siṅgu ga ndam Eseyi ni a Zeruzalem day.

Rom ti kǎsa gǎdǎkani ka had Itali : ka sarta ga Pol ti ndam Rom tǎgur had ya kǎ gǎvay ga dǎluv gǎdǎkani ni dek. Ndam ga had gǎrgǎrani kay tǎnjǎhadǎ a Rom a : ndam Zǔde kay tǎkibu ka tay (Tǔwi 28.17). Ndam mǎfǎki ahǎr ka Yezu tǎbu eslini kay daya (Tǔwi 28.14-15) ; Pol àbikioru wakita hini ana tay (1.7), àdǎm tǎgri sa gayan ana mis ndahaṅ e kidiṅ gatay bu (16.3-16).

A wakita ni bu ni ti Pol àdǎmkia Ma Mǔweni Sulumani àki ka Yezu a (1-8). Ku tamal ndam ga Yezu tǎbu a Rom nǎṅgu ni, ka sarta nani ti zal asak ga Yezu òru eslini faṅ ndo : Pol awayay ti tǎsǎr lala mis dek tǎgudara zlam kǎ eri ge Melefit a, tamal tawayay ti Melefit mǎgǎskabu tay ti tǎsǎr divi nahǎṅ àbi, si àna tǔwi ga Yezu kwa. Pol àdǎm

mǎlaṅ ga ndam Zǔde àbu a Mǎgur ge Melefit bu daya (9-11) : bi ndam ga Yezu ya nday ndam Zǔde do ni tǎdǎm ndam Zǔde ti tǎsli arana do ti ni (14.3), ay Pol àdǎm tamal ndam Zǔde tǎlǎbi ti, akal maslaṅa ya Melefit àgǎskabu ni àbi simiteni (11.17-18)

A wakita gayan ni bu dek Pol àcahi ma ge Melefit ana ndam ga Yezu, kǎlaṅ gani àhi ana tay ègia nahkay ti ahǎr àdǎm tǎnjǎhadǎ akada ge Melefit ya awayay ni. Pol àsǎr ndam Rom lala ndo, nahkay ma gayan ya àhi ana tay àki ka manǎhadǎ gatay ni ti kay do (12-14) ; pakama ya àbǎki enjenjeni ni ti ma ya ndam ga Yezu dek ahǎr àdǎm tǎsǎr ni (1-11).

A wakita gayan ya àbikioru ana ndam Rom ni bu ni ti àdǎfaba Ma Mǔweni Sulumani ga Yezu a dek, àtam ya ti àbǎki ka wakita gayan ndahaṅ ni ; tǎfǎkadǎ wakita hini ka mǎnjǎki ga wakita ga Pol ndahaṅ ni a Wakita ge Melefit ni bu ni ti azuhva nani.

Sa ga Pol

1 Nu Pol nǎbikioru wakita hini ana kǔli. Nu bay mǎgri tǔwi ana Bay geli Yezu *Krist. Melefit àzala nu a, nǎgia zal asak ga Yezu Krist a ; àdaba nu ga mǎhi *Ma Mǔweni Sulumani ana mis a.

²Ma Mǔweni Sulumani gani nani ti kwa ahaslani Melefit àhikibiya ana ndam mahǎṅgaray *pakama gayan a ; àdǎm amahǎṅgay mis. Ndam mahǎṅgaray pakama gayan ni tǎbǎkia ma gana a Wakita ge Melefit ba. ³Ma ge Melefit ya àdǎmbiyu ni ti àdǎmki ka Wur gayan. Wur nani ti tiwi naṅ akada ge mis hihiriken ni ; naṅ wur huɔ ge Devit. ⁴Ay ka ya ti Melefit àhǎṅgaraba naṅ e kisim ba ni ti àdǎfaki naṅ Wur gayan, naṅ nǎdǎ-nǎdǎni. Melefit àgray nahkay ti àna nǎdǎ ga *Mǎsuf Nǎjǎlatani. Wur nani ti Yezu Krist, naṅ Bay geli. ⁵Àgray ti nu nǎgi zal asak gayan ti ga sulum gayan, adaba awayay ti nǎhioru ma gayan ana

mis ga jiba gərgərani dek ti tǝfəki ahàr, tǝgəsiki ma. Nahkay leli dek amazləbay naŋ. ⁶Nəbikioru ti ana kuli ndam *Rom. Lekuləm day kəkumkibu ka ndam ya ti Melefit àzala tay a ti tigi ndam ga Yezu Krist ni.

⁷Nəgri sa ana kuli ; lekuləm ti Melefit awayay kuli, àzala kuli ge migi ndam gayan njəlatana. Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǝgri sulum gatay ana kuli, tǝgray ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti.

Pol awayay moru məmənjiyu ndam Rom

⁸Enjenjeni ti nəgri səsi ana Bay Melefit goro azuhva kuli dek akaba azuhva zlam ga Yezu *Krist ya àgri ana kuli ni, adaba mis dek ticia kəbum kəfumki ahàr, tǝbu təzlapaki ka ma gani. ⁹Ka ya ti nahəŋgalay Melefit ni ti Melefit day àsəra nəbu nacali slimi ana kuli, nəmbrəŋ macali slimi ana kuli do. Melefit ti nəbu nəgri tǝwi àna njəda goro dek, nəbu nəhi *Ma Məwəni Sulumani àki ka Wur gayan ni ana mis. ¹⁰Nəbu nahəŋgalay naŋ, nəhi kəlavad tamal àwaya ti mǝvu divi ga moru məmənjiyu kuli. Nəpəskia ka mahəŋgalay naŋ a, ¹¹adaba nawayay dal-dal ga moru məmənjiyu kuli ; nawayay ti ere ye ti *Məsuf Njəlatani àvu ni nəvi ana kuli bilegeni. Nahkay ti akəŋgətum njəda e divi ge Melefit bu. ¹²Ere ye ti nədəm ni ti, nawayay ti leli dek məŋgətum njəda e kidiŋ geli bu. Gekuli ya kəfumki ahàr ka Yezu Krist ni ti aməvu njəda ; goro ya nəfəki ahàr ka Yezu Krist ni day aməvi njəda ana kuli bilegeni.

¹³Bəza ga mmawa goro ni, səruma sak ehimeya nəwaya ga moru məmənjiyu kuli a, ay ti kekileŋa nəŋgət ahar faŋ ndo. Nawayay moroni ti nawayay nəjənaki kuli ti mis tǝdəbay divi ga Yezu

àtam ya kani ni. Nahkay ti nawayay nagraj akada goro ya nagraj e kidiŋ ga ndam ga had ndahaŋ bu ni. ¹⁴Tǝwi nani ti Melefit àvu. Awayay ti nəhioru Ma Məwəni Sulumani ana mis dek : ana ndam ya tanjəhad a kəsa gədakani bu ni akaba ana ndam ya tanjəhad a həma bu ni, ana ndam ya tijeŋga ni akaba ana ndam ya tijeŋgey ndo ni. ¹⁵Nahkay ti nawayay ti nakoru afa gekuli, nəhi Ma Məwəni Sulumani ana kuli ndam *Rom daya.

Ma Məwəni Sulumani ti njəda ge Melefit

¹⁶Nəgray mimili ga mǝhi *Ma Məwəni Sulumani gani nani ana mis do, adaba Ma Məwəni nani ti njəda ge Melefit ; adafaki ti ku way way do tamal àfəkia ahàr ka Yezu *Krist a ti Melefit ahəŋgay naŋ. Melefit ahəŋgay enji ti ndam *Zude, day kwa ti mis ga jiba gərgərani ndahaŋ ni. ¹⁷Ma Məwəni Sulumani ni ti adafaki ahəmamam Melefit agray ti mis tigi ndam jireni kə eri gayan ni. Ahàr àdəm si mis tǝfəki ahàr ka Yezu Krist ciliŋ ; divi nahaŋ àbi, si tǝfəki ahàr ti ka naŋ kwa. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Maslaŋa ya ti Melefit àdəm naŋ jireni kə eri gayan adaba àfəkia ahàr a ti, maslaŋa gani nani ti Melefit aməvi sifa. »

Mis dek ndam magudar zlam

¹⁸Nədəm nahəma, Melefit naŋ agavəla naŋ àbu azum bəruv azuhva ge mis ya tǝhəŋgrioru ahàr a had do ni ; zlam gatay ya tagudari ana mis ndahaŋ ni day àbu awəri bəruv. Nahkay ti amagrafəŋa seriya kà tay a adaba zlam gatay ya tagudar ni acafəŋa mis ga məsər jiri a. ¹⁹Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a ti adaba zlam ya ti

*1:17 Habakuk 2.4.

amal tæsər Melefit àna nañ ni tèbu ; Melefit ana ahàr gayañ àdɛfiki zlam gani nday nani ana tay, àngah ndo, ay ti tægəskabu ndo. ²⁰Ŋgay Melefit nañ ahəmamam ti mis tæsər do, adaba mis tìpi nañ day-day ndo. Ay ti kwa ka ya ti àgraya mələñ a ni àbivaya nihi a ti zlam ya àgraya gərgərana ni dək àdɛfiki ana mis Melefit ti nañ njəda-njədani, nañ Melefit nañ bəlan, amanjəhad' ga kaŋgay-kaŋgayani. Nahkay ti mis ni ŋgay tągudar zlam ndo ni ti atəđəm koksah. ²¹Təsəra Melefit nañ àbu ca, ay ti təhəŋgrioru ahàr a had' do, təgri susi akada ya ti àgəski təgri ana Melefit ni do daya. Təjalaki ahàr ka zlam masakani sawañ, tæsər magray zlam sulumani va do, nday a mələñ ziŋ-ziŋeni bu, tìpi divi ge Melefit va do. ²²Təhi ana ahàr nday ndam məsər zlam, ambatakani do tìgia ndam muru a. ²³Melefit nañ njəda-njədani, day-day àmət do, giri-giri təhəŋgrioru ahàr a had', ay ti tawayay do, təhəŋgrioru ahàr a had' ana pəra sawañ : pəra gani nday nani ti ndahañ akada mis hihiriken i ya amət ni, ndahañ akada edidif, ndahañ akada zlam ya ti təsawaday àna asak fad' ni, ndahañ ti ni zlam a had'.

²⁴Nahkay Melefit àmbrəña tay a, ti təgray zlam ya ti məbəruv gatay awayay ni, ti təbəki mimili ka ahàr gatay àna zlam magudarani gatay ya tagray ni. ²⁵Təmbrəña jiri ge Melefit a, tadəbay zlam ga malfada sawañ. Giri-giri ti təhəŋgrioru ahàr a had' ana Melefit, təgri təwi, adaba nañ ti àgraya zlam a dək ; ay təhəŋgrioru ahàr a had', təgri təwi ti ana zlam ya ti Melefit àgraya ni sawañ. Melefit ti mis təzləbay nañ ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

²⁶Təgray nahkay ti Melefit àmbrəña tay a ti təbəki mimili ka ahàr gatay àna zlam magudarani ya məbəruv gatay awayay ni. Nahkay ti wál gatay ni təmbrəña mandəhad'kabana akaba za-

wal a, tandəhad'kabu akaba wál ndahañ. Zlam gani nani ti Melefit àwayay do : àgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni. ²⁷Zawal day tagray nahkay, təmbrəña mandəhad'kabana akaba wál a, tandəhad'kabu akaba zawal ndahañ sawañ, tawayay magrani nahkay dal-dal, ay ti Melefit àgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni. Zawal nday nani tagray zlam ya ti asay mimili ni e kidif, gatay gatayani bu. Azuhva təwi gatay ya tagray ni ti Melefit amatraf' tay ; gayañ ya atraf' tay ni ti kal-kal akaba zlam gatay ya tągudar ni.

²⁸Akada gatay ya tawayay məsər Melefit do ni ti, Melefit day àmbrəña tay a ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbəruv gatay magədavani awayay ni cilif. Nahkay təbu tagray zlam ya àgəski magrani do ni. ²⁹Tagray zlam ya àgəski magrani do ni, tagudar zlam dal-dal : tawayay zlam kay, təgri daliya ana mis, zlam ge mis tigi eri ana tay, tabazl mis, taləgavu e kidif, gatay bu, tagosay mis, tagray cuday, təsivu ana mis, ³⁰təbi seki ana mis, tawayay Melefit do, tahəŋgalay ma ge mis, tiji zlabay, tazləbay ahàr gatay, tadəbay divi ga məgri cuday ana mis, ticiiki ma ana ata bəñ gatay do.

³¹Təsər ahàr va do, təgray ere ye ti təđəm atagray ni do, tawayay mis do, mis day təsi cicihi ana tay do. ³²Ma ge Melefit ya àđəm ndam ya tagudar zlam akada nani ni ahàr àđəm təbazla tay a ni ti, təsəra ma gani nana lala. Ku tamal təsəra lala nəŋgu ni nday təbu tagudar zlam zlam gatay. Təgray nahkay cilif do : tazləbay ndam ya ti tagudar zlam akada gatay ni daya. Gatay ya ti tagray nahkay ni ti àgudarkiva tay a àkiva.

Seriya ge Melefit ti seriya ge jiri

2 Nak ya ti kəđəm mis ndahañ tagudar zlam cilif ni ti, ku nak way way do Melefit aməwəl kur àna seriya. Gayak ya ti kəđəm mis ndahañ təgu-

dara zlam a ni ti, seriya àgësa kur kurana. Adaba nak ya ti kəđəm mis ndahañ tagudar zlam ni ti nak day kəbu kagudar akada gatay ni. ²Məsəra, Melefit amagrafəña seriya kà ndam ya tagray nahkay na. Seriya gani nani ti seriya ge jiri. ³Nak ya ti kəđəm mis ndahañ tagudara zlam a, ambatakani do nak nakani day kəbu kagraf akada gatay ni ti, kəhi ana ahàr akatamfəña kà seriya ge Melefit a waw ? ⁴Tək day ti *sulum ge Melefit ya agruk dal-dalani ni akaba gayañ ya ti ebesək, àtrađ kur weceweci do ni ti, kəhi ana ahàr zlam masakani aw ? Agruk sulum nahkay ni ti, awayay ti kàmbatkaba majalay ahàr gayak a ti kəsər do waw ? ⁵Nak kici slimi do, kawayay mambatkaba majalay ahàr gayak a do ni ti, nak nakani àna ahàr gayak kagraf ti Melefit mâtırađ kur dal-dal. Ka fat ya ti Melefit aməzuma bəruv a ni ti aməgəs kur àna seriya. Ka fat gani nani ti amagrafəña seriya kè mis a ; seriya gayañ ya agray ni ti ge jiri. ⁶Ku way way do, Melefit aməvi zlam ke təwi ga maslaña gani ya àgray ni : ⁷nday ya ti tagray zlam sulumani kəlavad ni ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay. Nday gani tawayay ti Melefit məzləbay tay, məđəmki ma sulumani ka tay, akaba tawayay tanjəhad akaba Melefit ga kañgay-kañgayani. ⁸Ay nday ya ti ticiiki ma do, tawayay jiri do, tawayay magudar zlam ni ti Melefit aməzumki bəruv ka tay, amatrađ tay dal-dal. ⁹Ndam ya ti tagudar zlam ni dek atəcakay daliya dal-dal, bəruv amətikaba ana tay a. Atəcakay daliya gani nani enji ti ndam *Zude, mək nday ya ti nday ndam Zude do ni. ¹⁰Ay nday ya ti tagray zlam sulumani ni ti ni Melefit amazləbay tay, aməđəm nday sulumani, aməvi manjəhad sulumani ana tay. Aməvi ana ndam Zude enji, mək ana nday ya ti nday ndam Zude do

ni. ¹¹Adaba Melefit agray seriya ti èmbikivu ka maslaña nahaj do.

¹²Tamal mis təsər *Divi ge Melefit ya àđəfiki ana Məwiz ni do mək tagudar zlam nahkay ti, etijiji dek. Ay etijiji ti akada ga pakama ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni do. Nday ya ti təsəra divi ge Melefit ya àvi ana Məwiz na mək tagudar zlam ni ti, Melefit aməgəs tay àna seriya akada ga pakama ya àbu məbəkiani a wakita gani nani bu ni. ¹³Ndam ya ti təbu tici pakama ge Melefit ya àhi ana Məwiz ni àna slimi cilij ni ti Melefit aməđəm nday ndam jireni do ; aməđəm ndam jireni ti nday ya ti təgəskabu, tagray təwi àna pakama gani nani ni. ¹⁴Nday ya ti ndam Zude do ni təsər Divi ge Melefit ya àđəfiki ana Məwiz ni do. Ay tamal tagray zlam akada ge Divi ge Melefit ya àđəfiki ana Məwiz ni ka məsər gatay do nahəma, zlam gatay ya tagray ni adafaki Divi ya Melefit àvi ana Məwiz ni àniviyu ana tay a məbəruv bu. Ku tamal təsər Divi gani nani do nəngu ni, Divi gani àniviyu ana tay a məbəruv bu. ¹⁵Nahkay təđafaki təbu tagray təwi ti àna Divi ge Melefit ya àvi ana tay a məbəruv gatay bu ni. Təsərkaba zlam sulumana akaba magədavana a məbəruv gatay ba ; sarta nahaj təsəra təgra zlam sulumana, sarta nahaj ti ni təsəra təgudara zlam a. ¹⁶Zlam ya ti nəzlapaki nihi ni ti aməngazlavu vayvay ka fat ya ti Yezu *Krist amagrafəña seriya kè mis àna njeđa ge Melefit a ni. Amagrafəña seriya kà tay a ti àki ka zlam ya ti àniviyu ana tay a məbəruv bu manjahani ni. A *Ma Məweni Sulumani ya nəhi ana kuli ni bu ni day nəđəm nahkay.

Ndam Zude təgəskabu Divi ge Melefit ya àđəfiki ana Məwiz ni do

¹⁷Nak zal Zude ya kazləbay ahàr gayak adaba nak zal Zude ni ti, nak kəbu kagraf ahəmamam ? Kəđəm kəsəra

Melefit akaba Divi gayan̄ ya àdǎfiki ana M̄wiz na ; ¹⁸kǎdǎm kǎsǎra ere ye ti Melefit awayay na ; *Divi ge Melefit ya àdǎfiki ana M̄wiz ni ti àdǎfukkia zlam a ; kǎsǎra medekaba zlam sulumana akaba magǎdavana ; ¹⁹kǎdǎm kipia divi a, kadafǎna ahar kǎ ndam wuluf a ; kǎdǎm nak bay masladǎ mǎlan̄ ana ndam ya ti nday a lǎvǎn̄ bu ni ti tǐpi divi lala ni ; ²⁰kǎdǎm kǎsǎra zlam a, kǎdǎfiki zlam ana ndam ya ti tǎsǎr zlam do ni ; kǎdǎm nak bay mǎsǎr zlam, kacahi zlam ana ndam ya ti tǎsǎr Divi ge Melefit do ni. Kagray nahkay ti kǎhi ana ahǎr Divi ge Melefit ya àdǎfiki ana M̄wiz ni ti àdǎfukaba zlam jirena ðek. ²¹Ay nak ya ti kacahi zlam ana mis ni ti, kǎcahi zlam ana ahǎr gayak gayakani do ni ti kamam ? Nak ya ti kǎhi ana mis « Kǐgum akal ba » ni ti, nak nakani kigi ni ti kamam ? ²²Nak ya ti kǎhi ana mis « Kǎgrum hala ba » ni ti, nak nakani kagray ni ti kamam ? Nak ya ti kǎhi ana mis « Kǎgrum pǎra ba » ni ti, nak nakani kǎhuriyu a mǎlan̄ ga pǎra vu ga mǎhǎl zlam ya tǎbǎhadǎ ana pǎra ni akal ni ti kamam ? ²³Nak ya ti kǎdǎm Divi ge Melefit àbǎlay ni ti kagray ere ye ti Melefit àdǎm kǎgray ba e Divi gayan̄ bu ni, kǎbǎki mimili ke Melefit nahkay ni ti kamam ? ²⁴Adǎba àbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Nday ya ti nday ndam *Zude do ni tǎbu tindivi Melefit azuhva tǎwi gekuli ya kǎgrum ni.¶ »

²⁵Tamal kǎgǎskabǎ Divi ge Melefit ya àdǎfiki ana M̄wiz na ti, gayak ya *kǎkeley kuǎfi ga madafaki nak ge Melefit ni ti àbǎlay. Ay tamal kǎgǎskabu Divi ge Melefit gani do ni ti, ègia akada kǎkeley kuǎfi ndo. ²⁶Tamal mis àgǎskabǎ Divi ge Melefit ya àdǎfiki ana M̄wiz na ti, ku tamal èkeley kuǎfi ndo nǎngu ni, kǎ eri ge Melefit ti ègia akada èkela kuǎfi a. ²⁷Tamal

mis èkeley kuǎfi ndo, mǎk àgǎskabǎ Divi ge Melefit ya àdǎfiki ana M̄wiz na ti, maslan̄a gani nani amǎdǎm nak ya ti kǎkela kuǎfi a, kǎsǎra Divi ge Melefit a mǎk kǎgǎskabu do ni ti kǎgudara zlam a. ²⁸Zal Zude ededǎn̄ ededǎn̄eni ti way ? Zal Zude kǎ eri ge Melefit ti nan̄ ya ti agray zlam ya ti mis tǐpi ni do. Mekeley kuǎfi ededǎn̄ ededǎn̄eni ti mam ? Mekeley kuǎfi kǎ eri ge Melefit ti ya tǎkelkia ambǎl gani ni do. ²⁹Zal Zude ededǎn̄ ededǎn̄eni ti àsǎrvu do ; zal Zude kǎ eri ge Melefit ti maslan̄a ya ti Melefit àmbatikaba majalay ahǎr a ni. Mekeley kuǎfi ededǎn̄ ededǎn̄eni day ere ye ti *Mǎsuf ge Melefit agri a mǎbǎrvu bu ni. Ere gani nani ti Divi ge Melefit ya àdǎfiki ana M̄wiz ni àgray do. Maslan̄a gani nani ti mis tǎ-zlǎbay nan̄ do ; azlǎbay nan̄ ti Melefit.

Maslan̄a ya ti àgudari zlam ana Melefit do ni ti àbi

3 Tamal nahkay ti, ndam *Zude tǎtam mis ndahan̄ ni ti àna mam ? *Mekeley kuǎfi gatay ya tekeley ni ti asagikivu mam ana tay mam ? ²Zlam gani nday nani ti a zlam bu ðek tǎbǎlay dal-dal. Adaba Melefit àgri sulum akaba àhi ma gayan̄ enji ni ti ana ndam Zude. ³Mis ndahan̄ e kidǎn̄ gatay bu tǎmbrǎna ma ge Melefit a ; ay ku tamal tǎmbrǎna nǎngu ni, gatay ya ti tǎgray nahkay ni ti Melefit day amǎmbrǎn̄ magray ere ye ti àdǎm amagray ni azuhva nani aw ? ⁴Aha, nahkay do simiteni ! Ku tamal mis ðek tasǎkad malfada nǎngu ni, ðay-ðay Melefit àmbrǎn̄ ere ye ti àdǎm amagray ni do. Àbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Ka ya ti kǎdǎm ma ni ti, mis atǎsǎr ma gayak ya kǎdǎm ni ti ma ge jiri. Ku tamal tacalki kur ka zlam magudarani nǎngu ni,

¶2:24 Izayi 52.5.

ekeyefiŋ kà tay, atəsər kàgudar arañã ndo simiteni.[§] »

⁵ Ay bi maslaŋa nahaŋ adəm məsər Melefit naŋ jiri ti àna zlam ge mis ya tagudar ni. Tamal adəm nahkay ti aməđəmum mam ? Ka ya ti Melefit aməđəma bəruv a, amatraß mis ni ti, aməđəmum Melefit agri cuday ana tay aw ? Ma goro hini ya nəđəm nihi ni ti ma goro goroani do ; nəđəm ti akada ge mis ndahaŋ ya təbu təđəm ni. ⁶ Nahkay Melefit agri cuday ana mis aw ? Aha ! Melefit ti naŋ cudayani do simiteni. Tamal ti naŋ cudayani ti, amagrafəŋa seriya kə mis ga duniya ti ahəmamam ?

⁷ Ay bi maslaŋa nahaŋ adəm tamal nasəkad malfada ti, mis atəsər Melefit naŋ jiri àna malfada goro ya nəsəkad ni, mək atazləbay Melefit azuhva jiri gayaŋ ni. Tamal nahkay ti Melefit aməgəs nu àna seriya, aməđəm nu bay magudar zlam ti kamam ? ⁸ Tamal pakama gani nani pakama ge jiri ti, hojo məđəmum : « Magudarum zlam, ti zlam sulumani mągravu. » Nu ti nəđəm nahkay do simiteni, ay mis ndahaŋ təbu tasəkadku malfada, təđəm nu nəbu nəđəm nahkay. Melefit amatraß tay àki ka ma gatay ya tągudar ni ; amatraß tay ti ge jiri.

⁹ Nihi ti nəđəm mam ? Leli ndam Zəde ti mətam mis ndahaŋ aw ? Aha ! Nəđəma : nəđəm ahkado leli ndam Zəde akaba mis ga jiba ndahaŋ ni đek ti miġia evidi ga zlam magudarana. ¹⁰ Ma goro nani ti akada ma ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni. Ma gani nani ti nahkay hi :

« Maslaŋa àbi jireni bi, ku mis bəlaŋ day àbi.

¹¹ Maslaŋa ya ti àsəra jiri a ni àbi, maslaŋa ya ti adəbay Melefit ni day àbi.

¹² Mis đek tija, nday đek ka ahar bəlaŋ tàmbatia aləŋ ana Melefit a ; maslaŋa ya ti agray zlam sulumani ni ku bəlaŋ tekeđi àbi. **

¹³ Ma gatay ya təđəm ni ti àbəlay do, ezi akada mindiviŋ məzləkləŋana. †† Arəđ gatay àbəlay do, tagosay mis àna naŋ.

Pakama gatay ya təđəm ni ti akada məwər ga gavaŋ. ‡‡

¹⁴ Pakama gatay ni đek ti pakama ga cuday, tetikwesl mis àna naŋ ciliŋ. ¶¶

¹⁵ Asak gatay ni azavu kaf-kaf ga moru mabazl mis.

¹⁶ Ka məlaŋ ya ti tōra ni đek ti tagudar zlam, təgri daliya ana mis.

¹⁷ Təsər manjəhadkəbani akaba mis àna sulumani do. §§

¹⁸ Təgrafəŋa aŋgwaz kə Melefit a do simiteni.* »

¹⁹ Məsəra Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni đek ti Melefit àhi ana ndam ya ti təgəskabá ma gana ni. Adəm ma gani ti, awayay adafaki ku way way do àgudara zlam a ; ŋgay tągudar zlam ndo ni ti mis atəhi koksah. Nahkay mis đek təsəra akal Melefit aməwəl tay àna seriya. ²⁰ Maslaŋa ya ti Melefit aməđəm naŋ jireni adaba àgəskabá Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na đek ti àbi. Wakita ge Melefit ya

§3:4 Limis 51.6.

**3:12 Limis 14.1-3 ; 53.2-4.

††3:13 Limis 5.10.

‡‡3:13 Limis 140.4.

¶¶3:14 Limis 10.7.

§§3:17 Izayi 59.7-8.

*3:18 Limis 36.2.

Muwiz àbèki ni ti mis tèsər zlam magudarani gatay àna naŋ ciliŋ.

**Mis tigi ndam jireni kè meleher
ge Melefit ti ahəmamam ?**

²¹ Ay nihi ti Melefit àdàfikia divi ana mis a ti tigi ndam jireni kè eri gayaŋ. Divi gani nani ti gərgəri akaba *Divi ya Muwiz àbèki a wakita gayaŋ ni bu ni. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, Muwiz akaba ndam ndahaŋ ya tàhəŋgaray *pakama ge Melefit ni tədəmkibiya ma. ²² Mis tigi ndam jireni kè eri ge Melefit nahəma, adaba təbu təkəki ahàr ka Yezu *Krist palam. Melefit àvi divi gani nani ana nday ya ti təkəki ahàr ka Yezu Krist ni dek. Adaba Melefit ti ècirkaba mis a do : ²³ mis dek tàgudara zlam a ; nahkay nday driŋ driŋ akaba Melefit Bay njəda-njədani ni, tòru afa gani koksah. ²⁴ Ay ti Melefit àgri sulum gayaŋ ana tay, àdəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ ni ti ga sulum gayaŋ. Àgri ana tay nahkay ti àna tūwi ga Yezu Krist ya àgray ni. Yezu Krist ti àhəŋgaya tay a zlam magudarani gatay ni ba. ²⁵ Naŋ ti Melefit àslərbiyu naŋ ti məmət azuhva mis. Àgray nahkay ti, ti mimiz ga Yezu ya àdəgaya ni məbarafəŋa zlam magudarana kè mis a. Nahkay tamal məkəki ahàr ka Yezu Krist a ti, Melefit ambərfəŋa zlam magudarani geli ni kè leli a. Melefit àgray nahkay ti, adafaki Melefit ti naŋ jireni : ahaslani ti Melefit àtraŋki mis ka zlam magudarani gatay ni ndo, ²⁶ èbesia ana tay a. Ay nihi ti Melefit àdàfakia naŋ jirena. Àgray nahkay ti, awayay agray zlam ge jiri akaba awayay ti ndam ya ti təkəki ahàr ka Yezu ni tigi ndam jireni daya.

²⁷ Tamal nahkay ti zlam nahaŋ àbu ti miji zlabay àna naŋ aw ? Aha ! Àbi. Tamal maslaŋa esliki magray zlam ya ti Melefit àdəm a Wakita gayaŋ ni bu grum ni dek ti, amal esliki miji zlabay,

ay maslaŋa ya ti esliki ni ti àbi simiteni. Nahkay Melefit àdàfikia divi nahaŋ ana leli a, ay ti miji zlabay àna naŋ koksah. Divi gani ya àdàfaki ni ti məkəki ahàr ka Yezu Krist. ²⁸ Nahkay zla nahəma, məsəra Melefit àdəm mis jireni kè eri gayaŋ ni ti azuhva maslaŋa gani naŋ àbu afəkəki ahàr ka Yezu Krist. Ku tamal maslaŋa gani adəbay Divi ya ti Muwiz àbèki a wakita gayaŋ ni bu ni dek nəŋgu ni, Melefit adəm maslaŋa gani nani mis jireni ti azuhva tūwi gani nani do. ²⁹ Melefit ti naŋ Melefit ga ndam *Zude ciliŋ aw ? Aha ! Naŋ ti Melefit ga nday ya ti nday ndam Zude do ni daya do waw ? Iy, naŋ Melefit ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni daya. ³⁰ Adaba Melefit ti naŋ bəlaŋ, nahaŋ àbi. Tamal ndam Zude təkəki ahàr ka Yezu Krist ti Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ. Mis ndahaŋ ni day tamal təkəki ahàr ka Yezu Krist ti Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ daya. ³¹ Geli ya ti mədəm Melefit agray ti mis tigi ndam jireni kè eri gayaŋ adaba təkəki ahàr ka Yezu Krist a ni ti, awayay adəmvaba Divi ge Melefit ya àdàfiki ana Muwiz ni ti zlam masakani aw ? Aha, nahkay do ! Məbu madafaki pakama ge Melefit ya àdəm a wakita gani nani bu ni ti pakama ge Melefit ededŋ ededŋeni sawaŋ.

**Melefit àdəm Abraham ti
naŋ mis jireni kè eri gayaŋ**

4 Majalumki ahàr ka Abraham bəŋ ga bəŋ geli ni. Mədəmki ti mam ? Naŋ ti mam àgrakivu a manjəhad gayaŋ ni bu mam ? ² Tamal Melefit àdəm Abraham ti naŋ mis jireni kè eri gayaŋ azuhva àgray tūwi sulumani ti, akal Abraham eji zlabay tata. Ay ti kè meleher ge Melefit ti èji zlabay koksah, ³ adaba àbu məkəki a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Abraham àfəkəki ahàr ke Melefit a, nahkay ti Melefit àdəm naŋ

mis jireni kè eri gayaŋ.[†] »⁴ Səruma lala : maslaŋa ya ti agray tūwi ni ti təvi endif gayaŋ. Ere ye ti təvi ni ti ga sulum do.⁵ Ay tamal mis əfəkia ahàr ke Melefit a, Melefit àdəm maslaŋa gani nani ti mis jireni kè eri gayaŋ. Ku tamal maslaŋa gani àgri tūwi ana Melefit ndo nəŋgu ni, àsəra Melefit agray ti ndam magudar zlam tigi ndam jireni kè eri gayaŋ ti ga sulum gayaŋ.⁶ Ahaslani Devit day àdəmkia ma ka ndam ya ti Melefit agray ti tigi ndam jireni kè eri gayaŋ na ; ku tamal ndam nday nani təgri tūwi ndo nəŋgu ni Melefit àdəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ. Devit àdəm ndam nday nani ti təbu ana məmərani.⁷ Àdəm ahkado :

« Ndam ya ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a, àwayay maməŋjaləŋani kà zlam gatay ya tàgudar ni va do ni ti təmərnu.

⁸ Maslaŋa ya ti Bay Melefit àcalfəŋ kà zlam gayaŋ ya àgudar ni do simiteni ni ti məmərnu.[‡] »

⁹ Devit awayay adəm ndam ya təmərnu ni ti ndam ya nday *təkela kudi a ni ciliŋ aw ? Aha ; ndam ya təkely kudi ndo ni day təmərnu. Mədəm Melefit àdəm Abraham naŋ mis jireni kè eri gayaŋ ni ti, adaba əfəkia ahàr a palam do aw ? ^{†10} Melefit àdəm Abraham naŋ mis jireni kè eri gayaŋ ni ti, ka sarta gani nani ti Abraham èkela kudi a tək, èkeley faŋ ndo waw ? Ka sarta gani nani ti èkel kudi faŋ ndo. ¹¹ Nahkay Abraham əfəki ahàr ke Melefit, mək Melefit àdəm naŋ zal jiri kè eri gayaŋ nahəma, ka sarta gani nani èkeley kudi faŋ ndo. Àra əfəkia ahàr ke Melefit a ti Melefit àhi məkely kudi ti ga madafaki naŋ ègia mis jirena kè eri

ge Melefit a. Nahkay Abraham ti naŋ bəŋ ga ndam ya ti təkely kudi ndo, təkəlia ahàr ke Melefit a ni. Melefit àdəm nday day ndam jireni kè eri gayaŋ akada ya àhi ana Abraham ni. ¹² Abraham ti naŋ bəŋ ga ndam ya ti təkela kudi a ni daya, ay ti si ahàr àdəm təkely kudi ciliŋ do ; təkəli ahàr ke Melefit akada ga bəŋ gatay Abraham ya àgray ka ya ti èkeley kudi faŋ ndo ni daya kwa.

Melefit aməvi sulum gayaŋ ti ana ndam ya ti təkəli ahàr ka Yezu ni

¹³ Kwa ahaslani Melefit àdəm Abraham ahkay do ni bəza huf gayaŋ atan-jəhad ka had dek. [§] Àdəm nahkay ti adaba Abraham adəba *Divi ge Melefit na palam do ; Melefit àdəm nahkay ti adaba Abraham əfəkia ahàr a palam. Abraham àra əfəkia ahàr ke Melefit a nahkay ti Melefit àdəm naŋ ti mis jireni kè eri gayaŋ. ¹⁴ Tamal mis tadəbay Divi ge Melefit ni mək Melefit adəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ azuhva tūwi gani nani ti, akal məkəli ahàr geli ke Melefit ni egi zlam masakani. Tamal nahkay ti, akal ge Melefit ya ti àdəm aməvi zlam ana mis ga sulum ni day egi ma masakani. ¹⁵ Nahkay tamal mis təsəra Divi ge Məwiz ya Melefit àvi ana tay na, mək tàgray zlam ya ti Məwiz àdəm grum ni do ni ti, Melefit azumki bəruv ka tay adaba tàwayay məgəskabu ma gani do. Adaba tamal Divi ge Melefit àləbi ti, akal magudar zlam day àbi simiteni.

¹⁶ Nahkay zlam ya ti Melefit àdəm aməgri ana mis ni ti, aməgri ti ana ndam ya ti təkəli ahàr ni. Àgray nahkay ti ga sulum gayaŋ. Awayay agri ana bəza

[†]4:3 Məŋjəkiani 15.6.

[‡]4:8 Limis 32.1-2.

[†]4:9 Məŋjay Məŋjəkiani 15.6.

[§]4:13 Məŋjay Məŋjəkiani 12.2-3 ; 17.4-6 ; 22.15-18.

huđ ga Abraham đek. Melefit agri zlam ya ti ðđm aməgri ana mis ni ti, əgri ana nday ya ti təgəskabu Divi ge Melefit ya Məwiz əbəkı a wakita gayəŋ ni bu ni ciliŋ do. Aməgri ti ana mis ndahaŋ ya ti təfəki ahər akadə ga Abraham ya əfəki ahər ni đek daya. Adaba Abraham ti naŋ bəŋ geli đek.¹⁷ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit əhi ana Abraham nahkay hi : « Nəgray ti kigi bəŋ ga jiba gərgəri kay.** » Nahkay Abraham əgia bəŋ geli kə meleher ge Melefit a, adaba əfəki ahər ti ke Melefit. Melefit ti ahəŋgaraba mis e kisim ba, zlam ya ti təbi ahaslani bi ni day agray tay əna pakama ya adəmaya ni.¹⁸ Abraham ti əmbrəŋ məfəki ahər ke Melefit ndo. Ku tamal ere ye ti Melefit ðđm aməgri ni mis təđm əgravu koksah nəŋgu ni, Abraham əmbrəŋ məfəki ahər ke Melefit ndo. Nahkay Abraham əgia bəŋ ga jiba gərgəri a kay akadə ge Melefit ya əhi ahkado : « Bəza huđ gayak atala dal-dal nahkay†† » ni.¹⁹ Ka ya ti Melefit əhi ma gani ana Abraham ni ti vi ga Abraham agray vi diŋ. Əsəra əgia medewel a kwete-kwete, wal gayəŋ Sara day dəgəlani, ay əmbrəŋ məfəki ahər ke Melefit ndo.²⁰ Əjalay ahər cə cə do, əsəra aməŋgət ere ye ti Melefit ðđm aməvi ni ; əŋgəta njədə adaba əfəkia ahər ke Melefit a. Nahkay əzləbay Melefit.²¹ Əsəra lala, Melefit naŋ əbu əna njədə ga məgri ere ye ti ðđm aməgri ni.²² Melefit ðđm naŋ mis jireni kə eri gayəŋ ni ti azuhva nani.²³ Ma ya ti əbu məbəkiani : « Melefit ðđm naŋ mis jireni kə eri gayəŋ‡‡ » ni ti ðđmki ka Abraham ciliŋ do,²⁴ ðđmki ti ke leli daya. Leli məfəkia ahər ke Melefit a ; naŋ ti ahəŋgaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Məfəki ahər nahkay ti, Melefit aməđm

leli day ndam jireni kə eri gayəŋ.²⁵ Yezu ti Melefit əmbrəŋ naŋ ti məmət ti azuhva zlam geli ya məgudar ni. Melefit ahəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti, ti leli migi ndam jireni kə eri gayəŋ.

Leli manjəhad akaba Melefit əna sulumani

5 Nihı ti Melefit ðđm leli ndam jireni kə eri gayəŋ ni ti adaba məfəkia ahər a. Nahkay ti leli məbu manjəhad akaba Melefit əna sulumani azuhva zlam ga Bay geli Yezu *Krist ya əgray ni.² Bay ya ti əvi divi ana leli ti məŋgət *sulum ge Melefit ni ti Yezu Krist. Leli məfəkia ahər a, nahkay məki nihı ti ka sulum gani nani. Məmərvu adaba məsəra Melefit amagray ti mənəhad akaba naŋ a mələŋ masladani gayəŋ ni bu.³ Məmərvu ti azuhva nani ciliŋ do, ku leli a daliya bu day məmərvu. Adaba məsəra ka ya ti məbu macakay daliya ni ti macahay mebesey zlam.⁴ Ka ya ti mebesey zlam ni ti məŋgət njədə, məmbrəŋ məfəki ahər ka Yezu do. Ka ya ti məŋgəta njədə nana ni ti məsəra Melefit aməgri ere ye ti ðđm aməgri ana leli ni ana leli edediŋ.⁵ Leli məsər nahkay ti masakani do, adaba məsəra Melefit awayay leli dal-dal. Məsər ti əna njədə ga *Məsuf Njəlatani, adaba Melefit əvia Məsuf gani nana ana leli a, əniviyu ana leli.

⁶ Ahaslani ti njədə əfəŋ kə leli ga məmbrəŋ magudar zlam bi. Ay Krist əməta a kəla ga ndam magudar zlam va. Əmət ti ka fat ya ti Melefit adaba ni.⁷ Ku tamal mis naŋ jireni nəŋgu ni, mis nahaŋ əgəskabu ti məmət a kəla gayəŋ vu ti zləzladə. Tamal mis sulumani ti, bi maslaŋa əgəskabu ti məmət a kəla gayəŋ vu.⁸ Ay ti Melefit awayay leli dal-dal. Ere ye ti

** 4:17 Mənjəkiani 17.5.

†† 4:18 Mənjəkiani 15.5.

‡‡ 4:23 Mənjəkiani 15.5.

adafaki awayay leli dal-dal ni ti nihi : ka sarta gani nani leli m̄əbu magudar zlam kekileŋa, ay əslərbiyu Krist ti m̄əmət a kəla geli vu. ⁹Krist əra əməta a kəla geli va, mimiz gayan əra ədəgaya nahkay nahəma, Melefit ədəm leli ndam jireni kə eri gayan. Əgia nahkay ti m̄əsəra ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kə mis a ni ti Krist amahəŋgay leli ti Melefit əzumki bəruv ke leli ba. ¹⁰Ahaslani ti leli ndam ezir ge Melefit. Ay nihi ti Wur gayan əməta, nahkay əŋgalabakabá leli akaba Melefit a. Əgia nahkay ti m̄əsəra lala Melefit amahəŋgay leli ga kaŋgay-kaŋgayani adaba Wur gayan ni əŋgaba e kisim ba, naŋ əbu əna sifa. ¹¹Ay nahkay ciliŋ do ; məmərvu əna ere ye ti Melefit əgri ana leli ni. Ere ye ti əgray ni ti azuhva Bay geli Yezu Krist. Əŋgalabak-abu leli akaba Melefit ni ti naŋ.

Ata Adam nday ata Krist

¹²Ere ye ti nawayay nədəm ni ti nihi : mis bəlaŋ ənjəki ka magudar zlam, mək magudar zlam gayan ni əzəkibiya kisim ke mis a dek. Nahkay mis ni dek təmət, adaba nday dek təgudara zlam a. ¹³Wudaka Melefit ədəfiki *Divi gayan ana M̄wiz nahəma, zlam magudarani əbu a duniya bu əndava. Ay ka sarta gani nani ti Melefit əcalki mis ka zlam magudarani gatay ni ndo, adaba ədəfiki Divi gayan ni ana M̄wiz faŋ ndo. ¹⁴Ay ti kwa ka sarta ga Adam əbivaya ana M̄wiz a ti kisim əbu zlam gayan. Ku tamal mis təgudari zlam ana Melefit akada ga Adam ni ndo nəŋgu ni, təbu təmət. Adam ti akada maslaŋa ya ti amara ni. ¹⁵Ay ti təwi gatay ni gərgəri. Zlam magudarani ga Adam ni ti gərgəri akaba zlam ya ti Melefit avi ana mis ga sulum ni. Iy, ecediŋ mis bəlaŋ əgudar zlam, mək magudar zlam gayan ni əzəkibiya kisim ke mis a dek.

Ay *sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do, ətam təwi ga Adam ni

əna nədəm dal-dal. Adaba m̄əsəra Melefit amahəŋgay mis dal-dal ga sulum azuhva təwi ge mis bəlaŋ. Maslaŋa nani ti Yezu *Krist. ¹⁶Nahkay sulum ya ti Melefit agri ana mis ni ti gərgəri akaba zlam magudarani ya mis bəlaŋ əgudar ni. Zlam magudarani ya mis bəlaŋ əgudar ni ti Melefit əwəlkia mis əna naŋ ka seriya. Ay sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do. Mis ni təgudara zlam a dal-dal, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni Melefit əgria sulum ana tay a. Sulum gayan ya əgri ana tay ni ti, agray ti tiŋi mis jireni kə eri gayan. ¹⁷Iy, ecediŋ mis bəlaŋ əgudar zlam, mək zlam magudarani ge mis bəlaŋani ni əzəkibiya kisim ke mis a dek. Ay maslaŋa nahaŋ bəlaŋ əgra təwi nahaŋ a, təwi gayan ni ətama nahaŋ na əna nədəm dal-dal ; maslaŋa gani nani bəlaŋani ni ti Yezu Krist. Melefit agri sulum ana mis ti azuhva naŋ. Əna sulum gani nani ti mis etigi jireni kə eri gayan. Nahkay ti nday ya ti tiŋia mis jirena kə eri gayan a ni atəŋgət *sifa ya əndav day-day do ni, ti tənjuhədkabu akaba naŋ a bay gayan bu.

¹⁸Nahkay zla nahəma, m̄əsəra mis bəlaŋ əgudar zlam, mək zlam magudarani gayan ni əzəkibiya kisim ke mis a dek, adaba Melefit əwəla tay əna seriya. Nahkay day mis nahaŋ bəlaŋ əgray zlam sulumani, əmbaya mis a dek a seriya ba, əvia sifa ya əndav day-day do na ana tay a. ¹⁹M̄əsəra mis bəlaŋ əgəsiki ma ana Melefit ndo, əgudar zlam ; nahkay ti mis kay tiŋi ndam magudar zlam. Nahkay day mis bəlaŋ əgray zlam sulumani, əgəsikia ma ana Melefit a ; azuhva zlam gayan ya əgray ni ti Melefit ədəm mis kay etigi ndam jireni.

²⁰Melefit eferkivu Divi gayan, ədəfiki ana M̄wiz ni ti, ti mis təsərki nday təbu tagudar zlam kay. Ay ka ya ti mis tagudar zlam gərgəri kay ni ti Melefit day agri sulum gayan ana tay kay, ətam zlam gatay ya təgudar ni əna nədəm

ferek-ferek. ²¹Məsəra tamal mis agudar zlam ti amət, adaba magudar zlam gayan ni nañ abu ana njəda ga makad nañ. Nahkay day sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nañ abu ana njəda ga mahəngay mis : azuhva sulum gani nani ti mis ni tigi jireni kè eri ge Melefit, nahkay Melefit avi sifa va àndav day-day do ni ana tay azuhva tawi ga Bay geli Yezu Krist ya àgray ni.

Leli məbu ana sifa azuhva Yezu Krist

6 Tamal nahkay ti, mədəm nihi ti mam ? Mədəm magudarumkivu zlam kəlavad, ti Melefit mēgri sulum gayan ana leli àkivu aw ? ²Aha, mēgrum nahkay ba. Məsəra ahaslani ti leli ndam magudar zlam, ay nihi ti kala məməta, leli evidi ga zlam magudarani va do. Tamal leli evidi ga zlam magudarani va do ni ti, kekileja mawayay magudar zlam ti kamam ? ³Ka ya ti *təbaray leli dek ana *slimi ga Yezu *Krist ni ti, ngay miğia akada mis bəlañ akaba nañ a, kala leli dek məməta akaba nañ a ti kəsərum do aw ? ⁴Ka ya ti təbaray leli ana slimi ge Krist ni ti kala məməta ka ahar bəlañ akaba nañ a, tilia leli ka ahar bəlañ akaba nañ a daya. Ay Bəñ geli Melefit ti njəda əfəñ dal-dal, əhəngaraba Yezu Krist e kisim ba ana njəda gani nana ; nahkay awayay ti leli day manjəhad geli məmbatvu, miği mis müweni.

⁵Leli miğia akada mis bəlañ akaba Yezu Krist a, nahkay kala leli məməta akaba nañ a. Tamal nahkay ti leli day aməngaba e kisim ba akada gayan ya ti əngaba e kisim ba ni. ⁶Məsəra ka ya ti *tədarfəñ Yezu kə təndal ni ti, kala tədarfəñiya manjəhad geli magədavani ya ahaslani na daya. Nahkay ti manjəhad geli nani ti əbi va bi, kala əməta. Əgia nahkay ti leli evidi ga zlam magudarani va do. ⁷Adaba maslaña ya ti əməta əndava ni ti tisliki macalki nañ ka zlam magudarani va do. ⁸Leli miğia akada

mis bəlañ akaba Krist a. Nahkay ka ya ti təkad nañ ni ti leli day kala məməta. Tamal nahkay ti məsəra leli aməngaba e kisim ba, amənjəhad akaba nañ daya. ⁹Məsəra Krist əngaba e kisim ba. Əngaba ti aməmət day-day va do. Kisim əsliki məgri arəña va do. ¹⁰Gayan ya ti əmət ni ti, əmət ti sak bəlañ həya əndava, ga məhəlfəña zlam magudarani geli ni kə leli a. Nihi ti əngaba e kisim ba, nañ abu ana sifa. Nañ abu ana sifa ti ga mazləbay Melefit. ¹¹Nahkay ahər ədəm kəsərum lekulum day kala akada kəmətuma, nahkay ti lekulum evidi ga zlam magudarani va do. Ahər ədəm kəsərum lekulum kəbum ana sifa ti ga mazləbay Melefit, adaba kiğuma akada mis bəlañ akaba Yezu Krist a.

¹²Əgia nahkay ti kiğum evidi ga zlam magudarani va ba. Kəgrum zlam magədavani ya ti kawayum ahaslani ni va ba. Zlam nday nani ti mis təgri ana vu gatay, ay vu ge mis ti amənjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani do. ¹³Kəvumi vu gekuli ana zlam magudarani ge miği evidi gani ba. Vumi vu gekuli dek ana Melefit sawəñ. Lekulum ti akada ge mis ya ti təməta mək təngaba e kisim ba ni. Nahkay ti vumi vu gekuli dek ana Melefit ti kiğum evidi gayan, kəgrum jiri akada gayan ya awayay ni. ¹⁴Nahkay ti ekigum evidi ga zlam magudarani va do, adaba kəbumi kədəbum *Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni va bi ; kəbum kədəbum ti divi ge Melefit ya əvi ana kuli ga sulum gayan ni.

Leli ti evidi ga way ?

¹⁵Tamal nahkay ti mədəm nihi ti mam ? Leli ti məbi mədəbum *Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni va bi, məbu mədəbum ti divi ge Melefit ya əvi ana leli ga sulum gayan ni. Ay əgia nahkay ti magudarumkivu zlam kəlavad aw ? Aha, məgadarum zlam ba ! ¹⁶Tamal ti kəvumia ahər

gekuli ana maslaŋa, kəbum kəgəsumiki ma gayaŋ ni ti, kiğuma evidi gayaŋ a ti kəsərum do aw ? Tamal kiğuma evidi ga zlam magudarana ti akəmətum. Ay tamal kəgəsumikia pakama ana Melefit a, kiğuma evidi gayaŋ a ti, aməđəm lekulum ndam jireni kə eri gayaŋ. ¹⁷Ahaslani ti lekulum evidi ga zlam magudarani, ay nihi ti kəmbatumkaba majalay ahər gekuli a, kəgəsumikia pakama ana Melefit àna məbərur bəlaŋ a. Kəgəsumkabá ma ge jiri ya ti təcahi ana kuli na. Məgrumi susi ana Melefit azuhva nani ! ¹⁸Melefit àhəŋgafəŋa kuli kà zlam magudarana, kiğuma evidi gayaŋ a. Nahkay ti kiğuma ndam jirena. ¹⁹Nəhi ma ana kuli nahkay, nazay mazavu ge evidi ti, ti kicəm ere ye ti nəhi ana kuli ni, adaba kicəm zlam weceweci do. Ahaslani ti kəvumia ahər gekuli ana magudar zlam ge miği evidi gana, kəlavad kəbum kagudarumi zlam ana Melefit àkivu. Ay nihi ti vumi ahər gekuli ana Melefit, kiğum evidi gayaŋ ti kəgrum jiri. Nahkay ti akanjəhadum njəlata.

²⁰Ka ya ti lekulum evidi ga zlam magudarani ni ti, kəjalumki ahər ka magray jiri do simiteni, adaba lekulum evidi gani do. ²¹Ka ya ti kəbum kagudarum zlam nday nani ti kəŋgətum mam àna naŋ mam ? Nihi ti kəmənjumləŋ kà zlam gani nday nani zlam ge mimili : tijiŋ kuli, kəmətum àna naŋ. ²²Ay nihi ti Melefit àhəŋgafəŋa kuli kà zlam magudarana, kiğuma evidi gayaŋ a. Nahkay ere ye ti kəŋgətum àna naŋ ni ti nihi : kiğuma njəlatana, nahkay ti Melefit aməvi sifa ya àndav day-day do ni ana kuli. ²³Tamal mis ađudar zlam ti aməŋgət zlam ka duwa gani ; ere ya aməŋgət ni ti kisim. Aməmət azuhva zlam magudarani gayaŋ ni. Ay zlam ya ti Melefit avi ana mis ni ti avi ana tay ga sulum : avi ana tay ti *sifa ya àndav day-day do ni ; avi ti ana nday ya ti tì-

gia akada mis bəlaŋ akaba Bay geli Yezu *Krist a ni.

Təfəki ŋgasa ke leli ga magray zlam ya ti Məwiz àđəm grum ni va do

7 Bəza ga mmawa, nəhiki ma ana kuli àki ke *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayaŋ bu ni. ŋgay Məwiz àfəki ŋgasa ke mis ka ya ti maslaŋa nani naŋ àbu àna sifa ni cilij ti kəsərum do waw ? ²Nəđəm nahəma, ka ya ti zal ga wal naŋ àbu àna sifa àmət ndo ni ti Məwiz a wakita gayaŋ ni bu àvi divi ana wal ni ge medeveni do. Ay tamal zal ni àməta ti Məwiz àcafəŋa wal gayaŋ na ga maday zal nahaŋ a do. ³Nahkay məsəra, tamal zal ni àmət ndo, wal ni àda zal nahaŋ a ti wal ni àgra hala. Ay tamal zal ni àməta day ti Məwiz àđəm wal ni esliki masləkana : tamal àza zal nahaŋ a ti àgray mesəwehvu ndo. ⁴Bəza ga mmawa, lekulum day nahkay. Kiğuma akaba Yezu *Krist a akada mis bəlaŋ ; nahkay ka ya ti Krist àmət ni ti kala lekulum day kəmətuma akaba naŋ a. Kəmətuma nahkay ti Məwiz àna Divi ya àbu məbəkiani a wakita gayaŋ ni bu ni àfəki ŋgasa ke kuli va do : kiğuma ndam ga maslaŋa nahaŋ a. Maslaŋa gani nani ti àŋgaba e kisim ba, naŋ Krist. Kiğuma ndam gayaŋ a nahkay ti akəgrumi təwi sulumani ana Melefit. ⁵Ka ya ti məgəskabu Yezu faŋ ndo ni ti leli məbu magray ere ye ti məbərur geli awayay ni. Zlam gani nani ti Məwiz àna Divi ya àbu məbəkiani a wakita gayaŋ ni bu ni àcafəŋa mis ga magrana, ay ka ya ti məsəra zlam nday nani zlam magudarani nahəma, məwayay magray zlam nday nani sawaŋ ; nahkay Divi ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni əzligiyu leli a magudar zlam vu. Zlam gani nani ya məgray ni ti ađudar leli, azoru leli e kisim vu. ⁶Ka sarta gani nani ti ahər àđəm məđəbum Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni, miğia akada evidi

gana. Ay nihi ti Melefit àhəŋga leli a, leli evidi gani va do, adaba leli akada məmətani, Məwiz àna Divi nani àfəki ŋgasa ke leli va do. Nahkay ti leli mągray təwi àna Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ahaslani ni va do ; magray təwi ge Melefit ti akada ga Məsuf gayəŋ ya awayay ni.

Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti təwi gani mam ?

⁷Nahkay ti, leli mədəm mam ? *Divi ge Melefit ya təbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni ti zlam magudarani aw ? Aha ! Zlam magudarani do. Ay tamal Divi gani tələbi ti, akal nəsər zlam magudarani do. Àbu məbəkiani e Divi gani bu nahkay hi : « Zlam ge mis èguk eri ba. [¶] » Ay tamal təbəki nahkay ndo ni ti, ŋgay zlam ge mis egi eri ti akal nəsər do. ⁸Ay àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu nahkay hi : « Zlam ge mis èguk eri ba. » Tədəm nahkay ti nəŋgəta evidi ga magudar zlam àna naŋ a, nahkay nìgia evidi ga zlam magudarana ; zlam ge mis gərgəri kay ègəa eri a. Ay tamal Divi nani àləbi ti akal nągudar zlam ndo daya. ⁹Ahaslani ka ya ti nəsər Divi ya Məwiz àbəki ni faŋ ndo ni ti nu nəbu àna sifa zlam goro. Ay ka ya ti nəsəra Divi gana ni ti nənəkəi ka magudar zlam həya, nìgi evidi gani. ¹⁰Nahkay nìgia akada məmətani kè eri ge Melefit a ; Divi ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni ti, Melefit àwayay ti nəŋgət sifa àna naŋ, ay ti nəŋgət kisim àna naŋ sawəŋ. ¹¹Nahkay nàra nəsəra Divi ya Məwiz àbəki na ti nənəkəi ka magudar zlam, nìgia evidi gana, nągosa ahàr goro a. Ègia akada nàkada ahàr goro àna Divi gani nana.

¹²Nahkay ti pakama ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti zlam *nəjəlatani, Divi ya a huđ gani bu ni day nəjəlata, su-

lumani, divi ge jiri. ¹³Ègia nahkay ti zlam sulumani ni agray ti nu məmətani kè eri ge Melefit aw ? Aha ! Nahkay do. Nu məmətani kè eri ge Melefit ti azuhva zlam magudarani. Nàza zlam sulumani na, nągudara zlam àna naŋ a ; nìgia evidi gana, nahkay nəməta àna naŋ a. Zlam gani àgravu ti mis təsər zlam magudarani ti zlam magudarani ededəŋ, adaba nązay Divi ge Melefit mək nągudar zlam ya Melefit àdəm e Divi gayəŋ ni bu təgudar ba ni : nahkay magudar zlam gani àbəlay do simiteni.

Mis ti ègia evidi ga zlam magudarana

¹⁴Məsəra *Divi ge Melefit ni ti Məwiz àbəki àna nəjəda ga *Məsuf ge Melefit. Ay nu ti mis hihirikeni, nəjəda àfu bi : nahkay nìgia evidi ga zlam magudarana. ¹⁵Ere ye ti nagray ni ti nəsər do. Ere ye ti nawayay magrani ni ti nągray do. Ay nagray ti ere ye ti nawayay do simiteni ni sawəŋ. ¹⁶Ay tamal nagray ere ye ti nawayay do ni ti, nəsəra Divi ge Melefit ni zlam sulumani, nəgəskabá. ¹⁷Nahkay nągudar zlam ti àna majalay ahàr goro do. Nągudar zlam ti adaba nìgia evidi ga zlam magudarana, nislìki makadfəŋvəna do. ¹⁸Nəsəra àna vu goro gedebeni ni ti nislìki magray zlam sulumani koksah. Nahkay nislìki mawayay magray zlam sulumani tata, ay ti nislìki magrani koksah. ¹⁹Zlam sulumani ya nawayay nagray ni ti nągray do. Ere ye ti nagray ni ti zlam magədavani ya ti nawayay do ni sawəŋ. ²⁰Ere ye ti nagray ni ti ere ye ti nawayay do ni. Tamal nahkay ti nəsəra nągudar zlam ti àna majalay ahàr goro do. Nągudar zlam ti adaba vu goro gedebeni, nìgia evidi ga zlam magudarana palam.

²¹Nəsəra ere ye ti agravu ni nahkay hi : nawayay nagray zlam sulumani, ay ere ye ti nislìki magrani ni ti zlam magə-

[¶]7:7 Mahərana 20.17 ; Mimbiki 5.21.

davani ciliŋ. ²²A majalay ahàr goro bu ni ti Divi ge Melefit ya Mùwiz àbàki ni ti zlam sulumani, àbàlafu. ²³Ay nəsəra vu goro gedebeni ; àrakaboru akaba majalay ahàr goro sulumani ni do. Nahkay ti nisliki magray ere ye ti nàdəm sulumani, àbàlafu ni koksah. Vu goro ni gedebeni nahkay ti nigia evidi ga zlam magudarana. ²⁴Nasay cicihi timey ! Ere ye ti vu goro gedebeni ni awayay ni ti amazoru nu e kisim vu timey. Way esliki mahəŋgay nu way ? ²⁵Ahəŋgay nu ti Melefit. Ahəŋgay nu ti àna tawi ga Bay geli Yezu *Krist ! Nəgri susi dal-dal !

Nahkay nu ti, a majalay ahàr goro bu ni ti Divi ge Melefit ya Mùwiz àbàki ni zlam sulumani, nəgəskabá. Ay àna vu goro gedebeni ni ti nagudar zlam ciliŋ, nigia evidi gana.

Melefit avi sifa ana leli àna Məsuf gayaŋ

8 Nahkay zla nahəma, ndam ya ti nday akaba Yezu *Krist akada mis bəlaŋ ni ti Melefit aməgəs tay àna seriya day-day va do simiteni. ²*Məsuf ge Melefit ti naŋ njəda-njədani, avu sifa adaba nu akaba Yezu Krist akada mis bəlaŋ. Azuhva njəda ga Məsuf nani ti nu evidi ga zlam magudarani va do, anəmət va do daya. ³*Divi ge Melefit ya Mùwiz àbàki a wakita gayaŋ ni bu ni àbi àna njəda ga magray zlam gani nani bi, adaba vu ge mis ti gedebeni àsabay, nahkay misliki magray zlam ya ti Mùwiz adəm grum ni do. Ay Melefit àslərbiyu Wur gayaŋ gayaŋani azuhva zlam magudarani geli : leli mis hihirikeni ti gedebeni, magudar zlam, ay vu ga Wur ni gedebeni akada ge mis ni, nahkay Melefit àwəl naŋ àna seriya a kəla ge mis vu azuhva zlam magudarani gatay ni. ⁴Melefit àgray nahkay ti, awayay ti mīgi ndam jireni kə eri gayaŋ, ere ya magudar ni mələbi simiteni, akada ya adəm e Divi gayaŋ ya Mùwiz àbàki ni

bu ni. Ay migi nahkay ti àna vu geli gedebeni ni do ; migi ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. ⁵Ndam ya ti tagray zlam ya ti vu gatay gedebeni awayay ni ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbərur gatay awayay ni. Ay ndam ya ti tagray zlam ga Məsuf Njəlatani ya awayay ni ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti Məsuf awayay ni. ⁶Tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti məbərur gayaŋ awayay ni ti aməmət. Ay tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti Məsuf Njəlatani awayay ni ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni, amagra y ti araŋa àhəli ahàr va do daya. ⁷Ndam ya ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbərur gatay awayay ni ti nday ndam ezir ge Melefit, adaba təgəskabu Divi ge Melefit do. Ku tədəm təgəskabu nəŋgu ni tisliki məgəskabani do simiteni. ⁸Ndam ya ti tagray ere ye ti məbərur gatay awayay ni ti tisliki magray zlam ya ti Melefit awayay ni do simiteni.

⁹Ay lekulum ti kəgrum nahkay do : kəgrum ere ye ti məbərur gekuli awayay ni do. Kəgrum ti ere ye ti Məsuf Njəlatani awayay ni sawaŋ. Kəgrum nahkay ti adaba Məsuf ge Melefit àniviyu ana kuli. Maslaŋa ya ti Məsuf ge Krist àniviyu bi ni ti naŋ mis ge Krist do. ¹⁰Ku tamal vu gekuli gedebeni ni aməmət adaba zlam magudarani nəŋgu ni, tamal Krist naŋ àbu akaba kuli ti Məsuf gayaŋ ya àniviyu ana kuli ni aməvi sifa ana kuli. Aməvi ana kuli ti adaba kiguma ndam jireni kə eri ge Melefit a. ¹¹Ka ya ti Yezu Krist amət ni ti Bay Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba. Nahkay tamal Məsuf gayaŋ àniviyu ana kuli ededŋ ti, məsəra amahəŋgaraba kuli e kisim ba bilegena. Amahəŋgaraba kuli e kisim ba ti àna njəda ga Məsuf gayaŋ ya ti àniviyu ana kuli ni.

¹²Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa, ahàr adəm məgrum ere ye ti Melefit awayay ni, məgrum ere ye ti məbərur geli awayay ni ba. ¹³Adaba

tamal kəgrum ere ye ti məbərurv gekuli awayay ni ti akəmətum eđedifj eđedifjeni. Ay tamal àna njəda ga Məsuf ge Melefit kəmbərənuma zlam ya ti məbərurv gekuli awayay na ferera ti sifa gekuli amandav day-day do. ¹⁴Ndam ya ti təbu tadəbay divi ga Məsuf ge Melefit ya adəfiki ana tay ni ti nday dek bəza ge Melefit. ¹⁵Melefit àvia Məsuf gayanj ana kuli a àndava. Məsuf gani nani ti, àgray ti aŋwaz àwər kuli va do, adaba lekulum evidi va do. Məsuf gani nani ti agray ti kigum bəza ge Melefit. Àna Məsuf gani nani ti mazalay Melefit : « Baba, nak Bəŋ geli. » ¹⁶Àna njəda ga Məsuf gani nani ti leli məsəra a məjalay ahər geli ba, leli bəza ge Melefit eđedifj eđedifjeni. ¹⁷Tamal leli bəza ge Melefit ti məsəra Melefit aməgri zlam sulumani ya ti adəm aməgri ana bəza gayanj ni ana leli. Aməgri ana Krist, nahkay aməgri ana leli daya. Aməgri ana leli ti adaba leli məbu macakakabu daliya akaba Krist. Krist àcaka daliya ti ègia gəđakana : nahkay Melefit awayay ti leli day miği gəđákani akada ge Krist ya àcakay daliya, ègi gəđákani ni.

Bəza ge Melefit etigi gəđákani akada ge Krist ni

¹⁸Nəsəra daliya geli ya ti macakay nihi ni ti èsli araŋa do, adaba Melefit aməđəfiki zlam sulumani ana leli. Zlam sulumani nani ti àtam zlam sulumani ndahaŋ ni dek, nahkay amajalaki ahər ka daliya hini day-day va do. ¹⁹Zlam ya ti Melefit àgraya ni dek təbu tahə-tay, tawayay dal-dal ti Melefit mənğa-zli bəza gayanj ana tay, ti tiپی. ²⁰Melefit àgray ti zlam ya àgraya ni dek tiği zlam masakani hayaŋ. Zlam nday nani tiği nahkay ti àna ahər gatay gatayani do. Melefit àgray nahkay ti, àsəra aməm-brəŋ zlam ya ti àgraya ni nahkay do. ²¹Nihi ti zlam ya ti Melefit àgraya ni dek si tizi kwa. Ay a vad nahaŋ Mel-

efit amagraj ti tizi va do. Ka fat gani nani ti zlam nday nani dek etigi zlam gəđákani akada ga bəza ge Melefit etigi gəđákani ni. ²²Məsəra ku kani zlam ya ti Melefit àgraya tay a ni dek təbu tahə-tay, tinjidey, təkakay daliya akada ga wal ya ti awayay ewi wur ni. ²³Tinjidey ti zlam ndahaŋ ya ti Melefit àgraya tay a ni ciliŋ do, leli day məbu minjidey. Melefit àvia Məsuf gayanj ana leli a, nahkay məsəra naŋ aməđəm leli bəza gayanj. Minjidey ti adaba məbu mahətay vad gani nani. Ka fat gani nani ti Melefit aməvi njəda ana vu geli gedebeni ni. ²⁴Melefit ahəŋga leli a, ay nihi ti miپی faŋ do. Nahkay məbu mahətay vad gani nani. Tamal miپی ere ye ti mahətay na ti mähətay va do. Maslaŋa ya ti èpia zlam a mək ahətay keti ni ti way ? ²⁵Ègia miپی ere ye ti mahətay ni faŋ ndo ni ti mebesey, mahətay.

²⁶Nahkay *Məsuf ge Melefit day ajənaki leli, adaba njəda geli àbi. Mahəŋgalay Melefit ahəmamam ti məsər do. Ay Məsuf ge Melefit ahəŋgali Melefit ana leli a kəla geli vu. Ahəŋgalay Melefit àna njidey ; pakama gayanj ya adəmaya ni ti mis hihirikeni èsliki məđəmami do. ²⁷Ay Melefit ti àsəra ere ye ti àniviyu ana leli a məbərurv bu na, àsəra ere ye ti Məsuf gayanj adəm na daya. Adaba Məsuf ni ahəŋgali Melefit ana ndam gayanj akada ge Melefit ya ti awayay ni.

²⁸Məsəra Melefit ti aslamalikabu zlam dek ana ndam gayanj ya tawayay naŋ ni ga məgri zlam sulumani ana tay. Nday gani ti àzalay tay akada gayanj ya awayay ni. ²⁹Nahkay ndam ya ti Melefit adaba tay ahaslana ni ti adəm amagraj ti tiği akada ga Wur gayanj ni. Adaba awayay ti Wur gayanj ni miği gəđákani ge mis ndahaŋ dal-dalani ya ti tiği bəza ga məŋana ni. ³⁰Ndam ya ti adəmki ma ka tay nahkay ni ti àzala tay a daya. Ndam ya ti àzala tay a ni ti adəm nday ndam jireni kè eri gayanj. Nday ya

ti àdēm nday ndam jireni ni ti àdēm atəhuriyu a mələŋ gayəŋ maslađani vu daya.

Melefit awayay leli ga kaŋgay-kaŋgayani

³¹ Ègia nahkay ti leli mədēm nihi ti mam ? Tamal Melefit naŋ àbu akaba leli ti, way esliki ke leli way ? ³² Melefit àhəŋgay wur ga huđ gayəŋ ndo, àslərbiyu naŋ ti təkad naŋ a kəla geli vu đek. Àgra nahkay ti aməgrikiyu zlam đek ana leli ga sulum do waw ? ³³ Melefit àdaba leli a nahkay ti way esliki macalki leli ka zlam magudarani way ? Bay ya ti àdēm leli ndam jireni ni ti Melefit. ³⁴ Ègia nahkay ti way esliki məgəs leli àna seriya way ? Yezu *Krist ti àmət azuhva leli. Ay ti àmət ciliŋ do, àŋgaba e kisim ba daya, naŋ àbiyu manjəhadani kà ahar ga đaf ge Melefit ka mələŋ ga gəđakani, ahəŋgali Melefit ana leli. ³⁵ Krist ti awayay leli dal-dal. Nahkay ti way esliki macafəŋa naŋ ga mawayay leli a way ? Ku tamal macakay daliya, aŋgwaz awər leli dal-dal, mis təgri daliya ana leli ađaba leli ndam ge Krist, zlam məzumani àfəŋ kè leli bi, leli àna mahayma, zlam zləzlađani àca leli a, ahkay do ni takad leli nəŋgu ni Krist ambrəŋ mawayay leli aw ? ³⁶ Zlam nday nani đek ti akada ma ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

« Bay Melefit, kəlavad tawayay mabazl leli azuhva nak ; tamənjələŋ ana leli akada ga zlam ga gə-naw ya ti tabazl tay ni. ^{§§} »

³⁷ Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, mēyefiŋa kà tay àna njeđa ge Krist, naŋ ya ti awayay leli na ; leli məbu àna məmərani dal-dal. ³⁸ Nəsəra eđediŋ eđediŋena, ere ye ti àcafəŋa Melefit ga mawayay leli a ti àbi : ku kisim, ku sifa, ku *məslər ge Melefit, ku gəđakani weley weley do

đek, ku zlam ya təbu nihi ni, ku zlam ya təbiyu kama mba ni, ku gəđakani ya təgur mələŋ ya agavəla ni, ³⁹ ku zlam njeđa-njeđani ya ti təbiyu agavəla driŋ ni, ku zlam njeđa-njeđani ya ti təbiyu driŋ a had bu ni, ku mam mam do ya ti Melefit àgraya ni àcafəŋa Melefit ga mawayay leli a do. Məsəra Melefit awayay leli ti àna təwi ga Bay geli Yezu Krist ya ti àgri ana leli ni.

Ndam Izireyel

9 Nu mis ge *Krist, nəsəkad malfada do. Ma goro ya nawayay nədēm ni ti ma ge jiri : nəsəra a məbərux goro ba, *Məsuf Njələtani day əsəra ma goro ya nawayay nədēm ni ti ma ge jiri. ² Ma gani nani ti nihi : nəbu nəjalay ahər dal-dal, bərux day awər nu kəlavad, ³ ađaba nawayay ndam jiba goro dal-dal ; nday ti bəza ga mmawa, ađaba bəŋ ga bəŋ geli bələŋani akaba tay. Tamal ti Melefit etikwesl nu, edekaba nu ata Krist a ti nday təŋgət sifa ti, akal nawayay tamal agravu tata ni. ⁴ Nday ti bəza huđ ge Izireyel. Melefit àdaba tay a ti tiŋi bəza gayəŋ. Melefit àdəfiki ana tay naŋ ti naŋ gəđakani. Melefit *əwəlk-abu ma gayəŋ akaba tay, àdəfiki *Divi gayəŋ ana tay. Àdəfiki ana tay ahəma-mam tahəŋgalay naŋ ni akaba àhi ana tay ahkado : « Aməvi zlam sulumani ana kəli. » ⁵ Nday ti bəza huđ ga Abraham. Ka ya ti tiwi Krist ni ti tiwi naŋ a jiba gatay bu. Krist ti naŋ gəđakani àtam zlam đek, naŋ Melefit, məzləbum naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.

⁶ Iŋgay zlam ya ti Melefit àdēm am-agray ni àgravu do ni ti nədēm ndo. Ađaba bəza huđ ge Izireyel đek ti nday ndam *Izireyel ya ti Melefit àdaba ni do. ⁷ Bəza huđ ga Abraham đek ti bəza ge Melefit ya àdaba tay a ni do. Ađaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni

§§8:36 Limis 44.23.

bu, Melefit àhi ana Abraham : « Akəngət bəza hudf gayak ti àna Izak.* »⁸ Melefit àdəm nahkay ti adaba bəza ya tiwi tay dek ti bəza ge Melefit do. Bəza ge Melefit ti nday ya ti Melefit àdəm etigi bəza gayaŋ ni ciliŋ.⁹ Zlam ya ti Melefit àhi ana Abraham anəgruk ni ti nihi : « Sarta ya ti nədəm ni eminjia ti anaŋga. Ka sarta gani nani ti Sara emiwi wur zalani.† »

¹⁰ Àgravu ti nani ciliŋ do. Rebeka ti wal ga bəŋ ga bəŋ geli Izak. A vad nahaŋ àzay hudf ga bəza mara.¹¹ Ka sarta ya ti tiweya tay a faŋ ndo ni ti tàgudar araŋa ndo, tàgray zlam sulumani ndo daya. Ay ku tamal nahkay nəngu ni, Melefit àdaba biliŋ e kidiŋ gatay ba àndava akada gayaŋ ya ti awayay na.¹² Wur ya ti Melefit àdəkiba naŋ a ni ti, adaba tūwi ga wur ya àgray ni do ; Melefit adaba naŋ a nahkay. Melefit àhi ana Rebeka ahkado : « Wur ya ti amadaya enjia ni ti aməgri tūwi ana naŋ ya ti amadaya kələŋ a ni.‡ »¹³ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Zekup ti, nàwaya naŋ a ; Eseyu ti, nàwayay naŋ ndo.¶ »

¹⁴ Ègia nahkay ti leli mədəm mam ? Zlam ge Melefit ya àgray ni ti zlam magədavani aw ? Aha, zlam magədavani do !¹⁵ A vad nahaŋ Melefit àhi ana Mūwiz nahkay hi : « Nəgri sulum ti ana maslaŋa ya ti nawayay ni ciliŋ ; asu cicihi ti maslaŋa ya ti nawayay ni ciliŋ. § »¹⁶ Nahkay tamal Melefit adaba mis a ti adaba zlam gayaŋ a ; do ni ti adaba maslaŋa gani nani awayay ti Melefit mādaba naŋ a do, ahkay do ni azuhva tūwi ga maslaŋa nani ya àgray

ni do. Melefit adaba mis a ti adaba maslaŋa gani nani asi cicihi palam.¹⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àhi ana bay *Faroŋ nahkay hi : « Nədaba kur a, nak bay ti nawayay nədəfiki njəda goro ana mis àna nak, ti mis ga duniya dek təsər nu Melefit.** »¹⁸ Nahkay ti tamal Melefit adəm : « Maslaŋa hini məsū cicihi » ti, maslaŋa gani asi cicihi edefiŋ. Ay tamal Melefit adəm : « Maslaŋa hini ècuki slimi ba » ti, maslaŋa gani nani èciiki slimi do edefiŋ.

Melefit ti agray zlam akada gayaŋ ya awayay ni

¹⁹ Ègia nahkay ti akəhu ahkado : « Tamal nahkay ti Melefit àdəm mis tagudar zlam ti kamam ? Maslaŋa ya ti àgray ere ye ti Melefit awayay ni do ni ti way ? »²⁰ Zləba goro ni, kəgrumk-abá gejewi akaba Melefit a ti nak way ? Tamal mis àləmaya zlam a ti zlam nani esliki məhiani « Kələmaya nu a nahkay hi a kamam ? » tata aw ?²¹ Maslaŋa ya aləm zlam ni àsəra ere ye ti agray àna elibisl gayaŋ na. Àna elibisl gani nani ti esliki mələmaya mandaray gərgəri a cū, bələŋ sulumani àtam nahaŋ ni.

²² Tamal Melefit agray akada ga maslaŋa ya ti aləm zlam ni ti mam gani acay kur mam ? Naŋ ti awayay mis təsər njəda gayaŋ akaba ahəmamam azum bəruv ni ; ku tamal nahkay nəngu ni mis ya ti akal azumki bəruv ka tay, a vad nahaŋ etizi ni ti naŋ àbu ebesi ana tay dal-dal.²³ Melefit agray nahkay ti, awayay ti mis təsər naŋ Bay njəda-njədani dal-dal, agri sulum ana mis. Nahkay mis ndahaŋ təsi cicihi,

*9:7 Mənjəkiani 21.12.

†9:9 Mənjəkiani 18.10.

‡9:12 Mənjəkiani 25.23.

¶9:13 Malasi 1.2-3.

§9:15 Mahərana 33.19.

**9:17 Mahərana 9.16.

àdòm amagra y ti tânjêhad akaba nañ a melañ gayañ sulumani bu. ²⁴Leli day màkibu ka tay : Melefit àdaba leli e kidin ga ndam *Zude ba, àdaba leli e kidin ga nday ya ti nday ndam Zude do ni ba daya. ²⁵Nahkay bay mahəngaray *pakama ge Melefit Oze àdòm ahaslani nahkay hi :

« Melefit àdòm : “Nday ya ti nday ndam goro do ni ti anədaba tay a, anədòm nday ndam goro. Ndam ya ti ahaslani nawayay tay do ni ti anawayay tay.” ††

²⁶Ahaslani ti Melefit àhi ana tay : “Lekulum ndam goro do.”

Ay a vad nahañ ti atəhi ana tay :

“Lekulum bəza ge Melefit Bay ga sifa ni.” ‡‡ »

²⁷Izayi bay mahəngaray pakama ge Melefit ni day àdòmka ma ka ndam *Izireyel a. Àzlah, àdòm : « Melefit àdòm : “Ku tamal ndam Izireyel tawuda, nday dal-dal akada wiyañ ga zalaka nəngu ni, anahəngay mis bal e kidin gatay bu cilin. ²⁸Bay Melefit amagra y ere ye ti àdòm amagra y ka had ni dek. Aməpəs do, ara agray weceweci.” ¶¶ »

²⁹Izayi àdòm keti :

« Bay Melefit Njəda-njədani àvia bəza huđ ana leli a.

Tamal àvi bəza huđ ana leli ndo ni ti akal miğia ahàr akada ga ndam *Sodom ya Melefit èzin tay dek na,

akal miğia ahàr akada ga ndam *Gomor na daya. §§ »

Ndam məfəki ahàr ka Yezu Krist ti nday ndam jireni kè eri ge Melefit

³⁰Ègia nahkay ti leli mədəm mam ? Nday ya ti nday ndam *Zude do ni

tàdəbay divi ge migi ndam jireni kè eri ge Melefit ndo. Ay ku tamal nahkay nəngu ni təfəkia ahàr ke Yezu a, nahkay Melefit àdòm nday ndam jireni kè eri gayañ. ³¹Ay ndam *Izireyel ti ni tawayay tigi ndam jireni kè eri ge Melefit àna madəbay *Divi ya ti àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni. Ay nahkay ti tisliki migi ndam jireni kè eri ge Melefit ndo. ³²Tisliki ndo ni ti kamam ? Adaba tawayay migi ndam jireni ti àna məfəki ahàr ke Melefit do. Tawayay migi ndam jireni ti àna təwi gatay ya tagray ni. Gatay ya tagray nahkay ni ti tija asak àna akur ya azəgad mis na : ³³akur gani nani ti *Krist. Melefit àdòmka ma a Wakita gayañ ba nahkay hi a :

« Cəm day ! Nafəkad akur ga mazəgad mis a kəsa *Siyon bu.

Akur gani nani ti mis etiji asak àna nañ. Maslaña ya àfəkia ahàr a ni ti atəbəki mimili day-day do.* »

10 Bəza ga mmawa, nahəngalay Melefit dal-dal, nawayay ti ndam *Zude tàra afa ge Melefit a ti mähəngay tay. Nawayay dal-dal ti ere gani mągravu. ²Nəsəra nday ti tawayay madəbay Melefit àna njəda gatay dek, ay ti təsər divi gani do. ³Mis tigi ndam jireni kè eri ge Melefit ahəmamam ti təsər do. Nahkay tadəbay divi gatay nahañ. Tagray nahkay ti, təmbəra Divi ge Melefit ya àvi ana mis ti tigi ndam jireni àna nañ na. ⁴Ere ye ti Melefit àwayay magrani àna Divi gayañ ya Məwiz àbəki ni ti *Krist àgra àndava. Ndam ya ti tigi ndam jireni kè eri ge Melefit ni ti, nday ya ti təfəki ahàr ke Krist ni. Nday dek etigi ndam jireni.

††9:25 Oze 2.25.

‡‡9:26 Oze 2.1.

¶¶9:28 Izayi 10.22-23.

§§9:29 Izayi 1.9 ; Mənjəkiani 19.23-28.

*9:33 Izayi 8.14 ; 28.16.

Melefit ti Bay mahəngay mis dek

⁵Ahaslani ti Məwiz ədəmkia ma əki ke *Divi ya təbu məbəkiani a wakita gayəŋ bu na. Ere ye ti ədəm ni ti adəfaki ahəmamam mis tği ndam jireni kə eri ge Melefit əna Divi gani nani mam : « Maslaŋa ya ti əgəskabá ere ye ti əbu məbəkiani a wakita hini bu na mək agray zlam gani nani dek nahəma, Melefit aməvi sifa azuhva nani.† » ⁶Ay əki ke migi mis jireni kə eri ge Melefit əna məfəki ahər ti tədəm nahkay hi : « İğay way aməcəloru e melefit vu way ti kəhi ana ahər ba.‡ » Tamal kəhi ana ahər nahkay ti kawayay ti Krist məsləkabiya e melefit ba, ay ti əsləkabiya əndava. ⁷Tədəm keti : « İğay way amoru afa ga ndam evid way ti kəhi ana ahər ba. » Tamal kəhi ana ahər nahkay ti kawayay ti Krist mənğaya e evid ba, ay ti ənğaya əndava. ⁸Ay ere ye ti tədəm ni ti mam ? Tədəm nahkay hi : « Pakama ge Melefit ti driŋ driŋ akaba nak do. Naŋ a ma gayak bu, naŋ a məbərur gayak bu daya. » Pakama gani nani ti pakama ga məfəki ahər ke Krist ya ti leli mədəmoru ni. ⁹Pakama gani nahkay hi : Tamal nak nakani kədəm əna ma gayak kə eri ge mis Yezu ti naŋ Bay gədəkani, tamal kəgəskabá a məbərur gayak ba Melefit əhəngaraba naŋ e kisim ba ti, Melefit amahəngay kur. ¹⁰Tamal mis afəki ahər ke Krist əna məbərur bəlaŋ ti, Melefit adəm maslaŋa gani nani mis jireni kə eri gayəŋ. Tamal mis adəm əna ma gayəŋ kə eri ge mis Yezu ti naŋ Bay gədəkani ti, Melefit amahəngay maslaŋa

nani. ¹¹Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ku way way do əfəkia ahər a ti atəbəki mimili dəy-dəy do.¶ » ¹²Nahkay ndam *Zude ti nday gərgəri akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni do. Nday dek Bay gatay bəlaŋ, avi zlam sulumani kay ana ndam ya ti tahəngalay naŋ ni dek. ¹³Adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ku way way do ahəngalay Bay geli əna məbərur bəlaŋ ti Melefit amahəngay naŋ.§ »

¹⁴Ay tamal təfəki ahər ndo ni ti tahəngalay naŋ ahəmamam ? Tamal tici ma gayəŋ ndo ni ti təfəki ahər ahəmamam ? Tamal mis təhi ma gani ana tay ndo ni ti tici ahəmamam ? ¹⁵Tamal Melefit əslər ndam məhi ma gani ana mis ndo ni ti ndamam tədəm ma gani mam ? Nahkay əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu : « Maslaŋa ya ti ara afa ge mis ga məhi Ma Məweni Sulumani ana tay a ni ti təgəskabu naŋ əna məmərani dal-dal.** » ¹⁶Ay Ma Məweni Sulumani gani ti, təgəskabu ti mis dek do. Izayi bay mahəngaray *pakama ge Melefit ni ədəm : « Bay Melefit goro, ma geli ya ti mədəm ni ti way əgəskabá way ? » ††¹⁷Nahkay tamal maslaŋa əfəkia ahər ka Yezu a ti, adaba əcia ma palam. Ma ya ti əci ni ti ma əki ke Krist.

¹⁸Ay əgia nahkay ti nədəm : Ndam *Izireyel təbi slimi ana ma hini ndo aw ? İy, təbia slimi a, adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ma gatay ya tədəm ni ti tədəmoru a məlaŋ vu dek.

†10:5 Levi 18.5.

‡10:6 Mənjay Mimbiki 30.12-14.

¶10:11 Izayi 28.16.

§10:13 Zəwel 3.5.

**10:15 Izayi 52.7.

††10:16 Izayi 53.1.

Mis ga duniya dek tãbia slimi ana ma gana.^{‡‡} »

¹⁹Nahkay ti nãdãm keti : Ndam Izireyel ticia ma ya tãbi slimi na waw ? Tãwayay miceni ndo. Adãfaki enjenjeni ti ma ge Mũwiz ya àhi ana tay ni. Àhi ana tay ahkado :

« Melefit ãdãm :

“Anãgrì zlam sulumani ana ndam ya ti tìsli arãña do, tãsar arãña do ni, ti lekũlum kãgrumlãñ solu ana tay, ti kãzumumki bãrũv ka tay.”^{¶¶} »

²⁰Kãlãñ gani Izayi ãdãm vay-vay :

« Melefit ãdãm : “Nãgray ti ndam ya ti tãdãbay nu do ni tãdu ahãr, nahkay ti tãdua ahãr a.

Nãngazliva ana ndam ya ti tãjalaku ahãr do na.”^{§§} »

²¹Ay àki ka ndam Izireyel ni ti ni Izayi ãdãm ma hini :

« Melefit ãdãm : “Kãlavãd nãhãlkaba ahar a,

nawayay ti ndam goro tãnga afa goro a. Ay ti tãwayay mici pakama goro do, tãdãbay divi gatay nahan zlam gatay.”^{*} »

Melefit àmbrãñ ndam Izireyel ndo

11 Ègia nahkay ti Melefit àmbrãña ndam *Izireyel, ndam gayãñ na waw ? Aha, àmbrãñ tay ndo ! Adãba nu day zal Izireyel, nu wur huđ ga Abraham, ge dini ge Benjemen.² Melefit àmbrãñ ndam gayãñ ya àdaba tay kwa ahaslani na ndo. Kãsarum ma ya ti àbu mãbãkiani a Wakita ge Melefit bu àki ka Eli ni do waw ? Ka ya ti adafaya ere ye ti ndam Izireyel tãgray na ti àhi ana Mel-

efit nahkay hi : ³« Bay goro ni, tãbãzla ndam mahãngaray *pakama gayak a, tãmbedkaba mãlãñ meviyekukki zlam na dek, àgãjoni nu bãlãñ, tawayay takãd nu daya.[†] » ⁴Ay Melefit àhãngrifãñ ti ahãmamam ? Àhi nahkay hi : « Nãdaba mis zawalana dãbu adãskãla, nday ndam goro. Nday nani ti tãbãhadì mirdim ana Bal *đay-đay ndo. » ⁵Ka sarta geli hini day Melefit àbu agray nahkay. Àdaba mis a bãl e kidĩñ ge mis ndahan ba. Àdaba tay a ti adaba awayay agri zlam sulumani ana tay zlam gayãñ. ⁶Àdaba tay ga sulum gayãñ a ti adafaki àdaba tay a ti azuhva tũwi gatay ya tãgray ni do. Tamal ti àdaba tay azuhva tũwi gatay ya tãgray na ti, akal ere ye ti Melefit àgray ga sulum ni ti àgray ti ga sulum va do.

⁷Nahkay ti ere ye ti ndam Izireyel tãdãbay ni ti tãnggõt ndo : mis ndahan ya ti Melefit àdaba tay a ni tãnggõt. Nday ndahan ya tãnggõt ndo ni ti Melefit àgray ti ticiiki slimi ba. ⁸Àbu mãbãkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Melefit àgray ti tìsliki majalãñ ahãr ba, nday akãdã ndam ya ti tidingzey àna đũwir ni.

Àgray ti eri gatay ni èpi divi va ba, slimi gatay ni day èci zlam va ba. Ku kani day nday nahkay.[¶] »

⁹Devit day ãdãmkia ma ka tay a, ãdãm nahkay hi :

« Wumãri gatay ya tagray ni ti mãgãsa tay akãdã ga kãmbazl na ahkay do ni akãdã ga zãva na, mãzãgad tay, Melefit mãtrãb tay azuhva wumãri gani nani.

^{‡‡}10:18 Limis 19.5.

^{¶¶}10:19 Mimbiki 32.21.

^{§§}10:20 Izayi 65.1.

^{*}10:21 Izayi 65.2.

[†]11:3 1 Bãbay 19.10, 14.

[‡]11:4 Bal ti slimi ge melefit ga ndam Kanañ.

[¶]11:8 Mãnjay Mimbiki 39.3 ; Izayi 6.10.

¹⁰Eri gatay ni m̄w̄w̄luf ti t̄ipi divi àna naŋ ya ba.

Melefit m̄f̄eki zlam m̄d̄əsani ka tay, m̄eh̄eb̄kia al̄eŋ ka tay a k̄elavad.[§] »

¹¹Ègia ndam *Zude t̄ijia asak a, t̄əd̄əd̄ ni ti tanj̄eh̄adkiviyyu kan̄gay-kan̄gay h̄uya waw ? Aha, tanj̄eh̄adkiviyyu do. Nday gani t̄agudara zlam a nahkay ti, Melefit awayay ah̄eŋgay mis ndahaŋ ya nday ndam Zude do ni, ti ndam Zude t̄ipi, t̄awayay ti Melefit m̄ah̄eŋgay tay daya. ¹²Ga ndam Zude ya t̄agudar zlam ni ti Melefit àgria zlam sulumana ana ndam ga *duniya dal-dal àna naŋ a. Ga ndam Zude ya ti t̄ijikia ke divi a ni ti Melefit àgria zlam sulumana dal-dal ana nday ya ti nday ndam Zude do na àna naŋ a. Ay tamal ndam Zude ni dek t̄eŋḡekia ke divi ge Melefit a ti Melefit amagray zlam sulumani dal-dal àtam ya ti àgray ni do waw ?

Ah̄emamam Melefit ah̄eŋgay ndam ya ti nday ndam Zude do ni

¹³Ay nihi n̄ahi ma ti ana k̄uli dek do ; n̄ahi ma ti ana k̄uli ya ti lek̄ul̄um ndam *Zude do ni ciliŋ. Nu zal asak ge Melefit ; Melefit àsl̄er nu ga m̄ahi ma gayaŋ ana mis ti àsl̄eribiyyu nu ti ana k̄uli. Nahkay n̄d̄əm t̄awi goro ya nagray ni ti t̄awi ḡəd̄akani, ¹⁴ad̄aba nawayay tamal agravu tata ti ndam jiba goro day t̄awayay zlam ya ti Melefit àgri ana mis ndahaŋ ni. Nahkay ti bi azuhva t̄awi goro ni ndam goro ndahaŋ atara afa ge Melefit a ti m̄ah̄eŋgay tay aw. ¹⁵Ka ya ti Melefit àmbr̄eŋ ndam Zude hayaŋ ni ti, àgray ti mis ndahaŋ ya t̄əbu a duniya bu ni t̄isliki marana afa gana ti m̄ah̄eŋgay tay. Ègia nahkay ti tamal ndam Zude dek tan̄ga afa gana ti m̄ah̄eŋgay tay ti m̄əd̄əm ah̄emamam ? Kala akada t̄əm̄eta m̄ək tan̄gaba !

¹⁶Tamal ma ga zlam ya ti t̄əvi ana Melefit ni ge Melefit ti, zlam ni dek gayaŋ daya do waw ? Nahkay keti, tamal sliri ga m̄eŋ ga zlam ge Melefit ti, ahar gani day dek gayaŋ do waw ? ¹⁷Ndam Zude ti akada m̄eŋ ga zlam ya ti Melefit àjav ni ; nak ti ni akada ahar ga m̄eŋ ga zlam ya ti af̄ət kwan̄a e gili ni. Melefit èkelkia ahar ga m̄eŋ ga zlam gayaŋ ndahaŋ a, àzay kur m̄ək àf̄ekiyyu kur e kidiŋ ga ahar gani ndahaŋ ni bu, ti yam ga m̄eŋ ga zlam ni m̄ərukvoru bilegeni. ¹⁸Ègia nahkay ti k̄eyefiŋ k̄a ahar ga m̄eŋ ga zlam ya ti Melefit èkelkia tay a ni ba. Keyefiŋ k̄a tay ti kamam ? Nak ya ti ahar ga zlam ya ti Melefit àf̄ekiyyu kur ni ti, k̄əvi nj̄əda ana sliri ga m̄eŋ ga zlam ni ti nak do : sliri ga m̄eŋ ga zlam ni avuk nj̄əda ana nak sawaŋ.

¹⁹Bi nak k̄əd̄əm ahkado Melefit èkelkia ahar ga m̄eŋ ga zlam na ga m̄əf̄ekiyyu kur do waw ? ²⁰Iy nahkay edefiŋ. Melefit èkelkia tay a ti ad̄aba t̄əḡəsiki ma gayaŋ do. Nak ti ni àf̄ekiyyu kur ad̄aba k̄əf̄ekia ah̄ar a palam. Nahkay ti k̄iji zlabay àna zlam gani nani ba, aŋgwaz m̄əw̄ər kur sawaŋ. ²¹Ahar ga m̄eŋ ga zlam ya ti t̄abalkiaya ka m̄eŋ gana ni t̄əsi cicihi ana Melefit ndo. Nahkay day tamal nak k̄əmbr̄eŋa m̄əf̄eki ah̄ar ke Melefit a ti nak day akəsi cicihi do. ²²Ah̄ar àd̄əm k̄əs̄ər Melefit ti agri sulum ana mis, atrab mis daya. Ndam ya ti t̄agudara zlam a ni ti atrab tay ; nak ti ni àgruka sulum gayaŋ a. Ay ah̄ar àd̄əm k̄əs̄ər k̄elavad naŋ àbu agruk zlam ga sulum gayaŋ. Tamal k̄anj̄eh̄ad nahkay do ni ti emekelkia kur a daya. ²³Nday ndahaŋ ya ti Melefit èkelkia tay a ni ti, tamal t̄ambatkaba majalay ah̄ar gatay a, t̄əḡəsikia ma ti amah̄eŋgarkiviyyu tay ka m̄eŋ gani. Ad̄aba Melefit ti nj̄əda-nj̄ədani, esliki magrani nahkay tata. ²⁴Nak ti k̄əbalkiaya ka

§11:10 Limis 69.23-24.

məŋ ga zlam ya ti əfətaya e gili a ni, ay Melefit əzay kur mək əfəkiyu kur dəgar ka məŋ ga zlam ya ti kəbalkiaya ndo ni. Əgra nahkay ti esliki mazay ahar ga zlam ya ti əkelkia ka məŋ gana ni mək ahəŋgarkiyu koksah aw ? Esliki mahəŋgarkiyani !

Melefit amahəŋgay jiba ga ndam Zude

²⁵ Bəza ga mmawa, ma nahaŋ əbu Melefit əŋgaha : nihi ti nawayay ti kəsərüm ma gani nani, adaba nawayay ti kəhumi ana ahər lekulum ndam məsər zlam ba. Ma gani nihi : mis ndahaŋ e kidinŋ ga ndam *Izireyel bu atəgəskabu ma ge Melefit faŋ do, si ka sarta ya ti nday ya ti nday ndam *Zude do, Melefit adaba tay a ni atəfəkia ahər ke Melefit a dek kwa.

²⁶ Nahkay day kwa ti Melefit amahəŋgay jiba ge Izireyel dek. Nədəm nahkay ti adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi, Melefit adəm :

« Bay mahəŋgay mis emicikbiyu ti a *Siyon ;

aməmbərfəŋa zlam magudarana ga bəza huđ ge Zekup na kə tay a.

²⁷ Pakama goro ya ti anəwəlkabu akaba gatay ni ti nahkay :

ka sarta gani nani ti anəmbərfəŋa zlam magudarana gatay na kə tay a. ** »

²⁸ Ndam Izireyel təgəskabu *Ma Məweni Sulumani ndo, nahkay ti tiŋia ndam ezir ge Melefit a. Tiŋi ndam ezir ge Melefit ti azuhva kuli, adaba kəŋgətuma zlam sulumana əna naŋ a. Ay ahaslani ti Melefit adaba ndam Izireyel a, nahkay ti awayay tay azuhva ata bəŋ gatay. ²⁹ Məsəra, tamal Melefit əzala mis a, əvia zlam sulumana ti əmbat ahər dəy-dəy do. ³⁰ Ahaslani ti lekulum kəgəsümkabu

ma ge Melefit ndo, ay nihi ti kəsümia cicihi a. Kəsümi cicihi ti adaba ndam Izireyel təmbərəŋa məgəskabu ma gayaŋ a. ³¹ Ndam Izireyel day nahkay : təmbərəŋa məgəskabu ma ge Melefit a, mək lekulum kəsümi cicihi. Melefit əgray nahkay ti, awayay ti mis dek təmbərəŋa məgəsiki ma ana Melefit a, mək Melefit əgray ti tənjuhəd nahkay, adaba awayay ti mis dek təsi cicihi.

Məzləbum Melefit !

³³ *Sulum ge Melefit ya aŋri ana mis ni ti əndav dəy-dəy do. Majalay ahər gayaŋ akaba məsər zlam gayaŋ əndav dəy-dəy do daya. Way əsəra ere ye ti adəm agray na way ? Way esliki moroni əna divi gayaŋ ya ti akoru əna naŋ ni way ?

³⁴ Majalay ahər ga Bay Melefit ti way əsəra way ?

Way əvia sawari a ana Melefit a dəy-dəy way ? ††

³⁵ Way duwa gayaŋ əfəŋ kə Melefit, awayay ti Melefit məpəli way ? ††

³⁶ Maslaŋa gani əbi, adaba əgraya zlam a dek ti Melefit, zlam ya əgraya ni dek təbu ti azuhva naŋ, əgriaya ti ana ahər gayaŋ gayaŋani. Mis dek təzəbəy naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani ti. Aya nahkay !

Manjuhəd məweni ga ndam ge Melefit

12 Bəza ga mmawa, leli məsia cicihi ana Melefit a, mək əgria sulum gayaŋ ana leli a ti, nəhia ma gana ana kuli a əndava. Əgia nahkay ti nahəŋgalay kuli, nawayay ti kəvumi ahər gekuli dek ana Melefit, akada ya ti təvi zlam ana Melefit ahaslani mək tisliri ni. Ay lekulum ti tisliri kuli do : lekulum kəbum

** 11:27 Izayi 59.20-21 ; 27.9.

†† 11:34 Mənjay Izayi 40.13.

†† 11:35 Mənjay Zəwop 41.3.

àna sifa, lekulum ndam *njelatani ge Melefit, lekulum kèbèlumfəŋ kè Melefit. Tamal kəvumi ahàr gekuli dek ana Melefit ti, kəbum kəzləbum Melefit àna divi gani. ²Nawayay ti kədfəbum divi ga ndam ga *duniya ba. Mbrəŋum ti Melefit mēmbatikaba majalay ahàr ana kuli a, mēvi majalay ahàr nahaŋ ana kuli. Nahkay ti akəsərum zlam ya ti Melefit awayay ni : zlam sulumani, zlam mabəlani, zlam lalani, araŋa àhəcakivu do.

³Melefit àgrua sulum gayəŋ a, àgray ti nīgi zal asak ga Yezu. Nahkay ti nəhi ana ku way way do e kidiŋ gekuli bu èji zlabay ba, àhi ana ahàr manjəhad gayəŋ gəđakani àtam ya Melefit àvi ni ba. Ay ti ahàr àdfəm mājəlay ahàr sulumani àki ka manjəhad gayəŋ sawəŋ, akada ya Melefit àvi manjəhad gərgəri ana ndam ya təfəki ahàr ni. ⁴Məsəra mis lu vu bəlaŋ, ay ti zlam ndahaŋ kay təfəŋ kà vu ni. Zlam nday nani ya təfəŋ kà vu ni ti ku weley weley do naŋ àbu àna təwi gayəŋ tusa. ⁵Leli day nahkay : leli kay, ay leli dek məfəki ahàr ke *Krist ti, migia vu a bəlaŋ. Ku way way do àfəŋ kà vu ni, ay ti vu ni gayəŋ ciliŋ do, geli dek. ⁶Melefit àvia njəđə ga magray təwi gərgərana ana leli àna sulum gayəŋ a ; nahkay ti ahàr àdfəm ku way way do mājəray təwi ni akada ga *sulum ge Melefit ya àgri ni. Tamal Melefit àvia njəđə gayəŋ ana mis ga məhəŋgri ma gayəŋ ana mis a nahəma, maslaŋa gani mājəŋgaraya akada ge Melefit ya àvi njəđə gani na. ⁷Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəđə ga məjənaki mis a ni ti, maslaŋa gani nani mājənaki mis. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəđə ga macahi zlam ana mis a ni ti, maslaŋa gani nani mājəhi zlam ana mis. ⁸Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəđə ga məvi njəđə ana mis a ni ti, maslaŋa gani nani mēvi njəđə ana mis. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəđə ge midi zlam gayəŋ ana mis a ni ti, mēdey àna huđ bəlaŋ.

Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəđə ga mədi kama ana mis a ni ti, maslaŋa gani nani mājəray təwi gani, àmbrəŋ ba. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njəđə ga məgri sulum ana ndam ya tasay cicihi na ti, mājəri ana tay àna məmərani.

⁹Ahàr àdfəm kawayumvu ge jiri ge jireni kwa. Cuhwumfəŋa kà zlam magudarana. Grum təwi sulumani kəlavəđ. ¹⁰Wayum ndam ge Krist ndahaŋ ni lala, wayum tay adəba lekulum kà məŋ gekuli. Ku way way do mājəŋgriuru ahàr a huđ ana maslaŋa nahaŋ, mājəy njəđə gayəŋ mātəmaslaŋa nahaŋ ni àna məhəŋgriuru ahàr a huđ. ¹¹Grum təwi àna njəđə gekuli dek, kəgrum masəfa ba. Grumi təwi ana Bay geli àna huđ bəlaŋ, kəmbəŋum ba. ¹²Kəsəruma Melefit aməvi ere ye ti àdfəm aməvi ana kuli ni, nahkay ti mərumvu. Tamal kacakum daliya ti zum njəđə gekuli, bəsum. Həŋgalum Melefit kəlavəđ, kəmbəŋum ba. ¹³Tamal zlam àhəci ndam njelatani ge Melefit ti jənumki tay. Zum njəđə gekuli ga məgəskabu ndam ya tara afa gekuli a ni.

¹⁴Tamal mis təgri daliya ana kuli ti həŋgalum Melefit ti mājəri sulum gayəŋ ana tay. Kətikwəslum tay ba, həŋgalum Melefit ti mājəri sulum gayəŋ ana tay sawəŋ. ¹⁵Mərumvu akaba ndam ya ti təmərvu ni, təwəum akaba ndam ya ti titəwi ni. ¹⁶Ma gekuli mārakaboru. Kəzum ahàr gekuli akada lekulum gəđakani ba. Ku tamal təvi təwi gəziteni ana kuli nəŋgu ni, grum. Ijgay lekulum ndam məsəzlam ti kəhumi ana ahàr ba.

¹⁷Ku way way do tamal àgudaria zlam ana kuli a ti kəhəŋgrumivu ba : jalumki ahàr ka magray zlam sulumani kè meleher ge mis dek sawəŋ. ¹⁸Lekulum ti, tamal agravu ti, njəhadum akaba ku way way do àna sulumani. ¹⁹Bəza ga mmawa, nawayay kuli : tamal mis àgudaria zlam ana kuli a ti lekulum

lekulumeni kəhənggrumivu ba. Mbrəngum Melefit məzumki bəruv, mātərab naŋ zlam gayəŋ. Kəsəruma əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Bay Melefit ədəm : “Bay magray seriya ti nu ; Bay məhənggrivu zlam magudarani ana mis ti nu.” ¶ » ²⁰ Ay ti əbu məbəkiani nahkay hi keti : « Tamal ləwir awər zal ezir gayək nahəma, vi zlam məzumani. Tamal yam əkadə naŋ a ti cəhi-aya. Tamal kəgri nahkay ti, kala akadə kəbəkiju azay ga aku ka dalahar. §§ » ²¹ Kigum evidi ga zlam magudarani ba. Grum zlam sulumani ti zlam magudarani mələbi va bi.

Məgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni

13 Ku way way do məgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni. Ndam məgur mis ni dek ti Melefit ədiyu tay ; bay məgur mis ya ti Melefit ədiyu naŋ ndo ni ti əbi. ² Nahkay maslaŋa ya ti əgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni do ni ti əgəskabu ere ye ti Melefit awayay ni do. Ndam ya tagray nahkay ni ti tagray ti Melefit məwəl tay əna seriya. ³ Tamal mis agray zlam sulumani ti ndam magray seriya təsi aŋgwaz do. Təsi aŋgwaz ti ana ndam ya ti tagudar zlam ni ciliŋ. Nahkay tamal kawayay ti ndam magray seriya təsuk aŋgwaz ba nahəma, gray zlam sulumani. Tamal kəgray nahkay ti atəzləbay kur sawəŋ. ⁴ Adaba ndam ya təgur mis ni təgri təwi ti ana Melefit. Melefit ədiyu tay ti, ti kənjəhad əna sulumani. Ay tamal kəgudar zlam ti təsuk aŋgwaz, adaba tisliki matrab mis ; Melefit əvi njeđə gani ana tay

ti masakani do. Təgri təwi ana Melefit, tatrabi ndam ya ti tagudar zlam, azumki bəruv ka tay ni. ⁵ Nahkay ti ahər ədəm məgəsumiki ma ana tay. Məgəsumiki ma ana tay ti azuhva tisliki matrab leli ciliŋ do : azuhva məsəra Melefit awayay ti məgray nahkay palam.

⁶ Kabəhadum hadam ti azuhva nani daya, adaba ndam ga ŋgumna ti Melefit ədiyu tay ti təgray təwi gani nani lala. ⁷ Nahkay zla nahəma, ahər ədəm kəpəlumi ana ku way way do ere ye ti əgəski kəpəlumi ni : ana bay məhəl hadam ti pəlumi hadam ; ana bay məhəl jaŋgal ti pəlumi jaŋgal ; ana bay magray seriya ti grumfəŋa aŋgwaz a ; ana bay məgur mis ti ni hənggrumioru ahər a had.

Wayumvu

⁸ Ahər ədəm maslaŋa ədəbay kəli əna duwa ba, pələmkaba dek. Ay duwa əbu bələŋ ti kəpələmkaba koksah : duwa nani ti mawayay mis. Ku way way do məwayay maslaŋa nahaŋ, adaba tamal naŋ əbu agray nahkay ti əgra ere ye ti Melefit ədəm təgray e Divi gayəŋ bu na dek. ⁹ Məsəra *Divi ge Melefit a. Melefit ədəm : « Kəgray hala ba, kəkəf mis ba, kigi akal ba, araŋa ga maslaŋa əgək eri ba.* » Ay Divi nahaŋ əbu ti, Divi nday nani dek akaba Divi ndahaŋ ni dek təvu a huđ gani bu. Divi gani nani nihi : Melefit ədəm : « Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akadə ya ti kawayay ahər gayək gayəkani ni. † » ¹⁰ Tamal kawayay maslaŋa ya nak kəbu akaba naŋ ni ti kəgri zlam məgədavani do. Nahkay tamal kawayay mis ti, kəgra ere ye ti Melefit ədəm təgray na dek.

¶ **12:19** Mimbiki 32.35.

§§ **12:20** Gozogul 25.21-22. Azay ga aku : mis ndahaŋ tədəm adafaki daliya, Melefit amatrab maslaŋa gani dal-dal, ay mis ndahaŋ ti ni tədəm adafaki mimili ti maslaŋa gani məmbatkaba majalay ahər a.

* **13:9** Mənjay Mahərana 20.13-17 ; Mimbiki 5.17-21 ; Levi 19.18.

† **13:9** Levi 19.18.

Maslamalavani

¹¹ Kəsəruma sarta ya ti leli məvu nihi na daya. Sarta gekuli ga mepidekvabana e dūwir ba ənja. Adaba nihi ti sarta ge Melefit ya ara ahəngay leli ni ənjkia ke leli a cifa, atam ya ka ya ti mən-jəki ka məfəki ahər ka Yezu ni. ¹² Nihi ti ləvəŋ əbu ara andav, mələŋ ara aslay wudak. Əgia nahkay ti məmbatumi aləŋ ana zlam ge mis ya tagray a mələŋ zinj-zinəni bu ni. Məhəlum zlam ahar ya makadvu əna naŋ a mələŋ masladani bu ni. ¹³ Manjəhadum lala, akada ge mis ya tanjəhad a mələŋ masladani bu ni. Məvumi vu geli ana zlam məzu-mani ahkay do ni ana zum ba ; mə-grum hala ahkay do ni mesuwəhvu ba ; mələgumvu ahkay do ni məgrum solu ba daya. ¹⁴ Zum Bay geli Yezu *Krist akada ga ndam slewja ya təhəl zlam ahar gatay ni. Kigum evidi ga zlam ga duniya va ba, kəjalumki ahər ka tay va ba.

Ŋgay majalay ahər ga maslaŋa nahaŋ əbəlaj do ni ti kədfənum ba

14 Maslaŋa ya ti əfəkia ahər ka Yezu a, əsər njeɗa ge Melefit lala faŋ do ni ti, gəsumkabá naŋ a lala. Ŋgay majalay ahər gəyaŋ əbəlaj do ni ti kədfənum ba. ² Maslaŋa nahaŋ əhi ana ahər esliki məzum zlam dek : maslaŋa nahaŋ ti ni əhi ana ahər azum eli slimberi cilij. Adəm nahkay ti adaba əsər njeɗa ge Melefit lala faŋ do. ³ Maslaŋa ya ti azum zlam dek ni ŋgay maslaŋa ya ti azum zlam dek do ni əsli araŋa do ni ti adəm ba. Maslaŋa ya ti azum zlam dek do ni ti ni ŋgay maslaŋa ya azum zlam dek ni agudara zlam a ti adəm ba daya. Adaba maslaŋa gani nani ti Melefit agəskabá naŋ a. ⁴ Nak ya ti kədfəm bay magray tūwi ga maslaŋa nahaŋ agudara zlam a ti nak way ? Tamal naŋ əki ke divi ahkay

do ni əjkia ke divi a ti, ma gani gayak mam ? Ma ti ga bay gəyaŋ cilij. Ay ti maslaŋa gani nani emijikia ke divi a do, adaba Bay geli esliki magrani ti əjkia ke divi a ba.

⁵ Maslaŋa nahaŋ əhi ana ahər kə eri ge Melefit ti vad nahaŋ atam vad nahaŋ. Maslaŋa nahaŋ ti ni əhi ana ahər vad ni dek kala-kala. Ku way way do əsəra majalay ahər gəyaŋ a, mən-jəhad əna naŋ.

⁶ Maslaŋa ya ti əhi ana ahər vad nahaŋ atam vad nahaŋ ni ti, agray ti azuhva naŋ ka ahar ga Bay geli. Maslaŋa ya ti azum zlam dek ni day azum ti azuhva naŋ ka ahar ga Bay geli, adaba agri susi ana Melefit. Maslaŋa ya ti azum zlam dek do ni day azum do ni ti azuhva naŋ ka ahar ga Bay geli ; naŋ day agri susi ana Melefit. ⁷ Tamal mis e kidij geli bu naŋ əna sifa ti, sifa gəyaŋ a ahar gəyaŋ gəyaŋani bu do. Tamal amət nəŋgu ni, sarta ga məmət gəyaŋ a ahar gəyaŋ gəyaŋani bu do daya. ⁸ Ka ya ti leli məbu əna sifa ni ti, məbu əna sifa ti ka ahar ga Bay geli. Ka ya ti məmət nəŋgu ni, məmət ti ka ahar ga Bay geli. Nahkay ti ku leli əna sifa, ku məmət nəŋgu ni, leli ka ahar ga Bay geli. ⁹ Adaba *Krist amət, nihi ti naŋ əbu əna sifa ti, ti mīgi Bay ga ndam ya ti nday əna sifa ni akaba ga nday ya ti təməta ni. ¹⁰ Nak ti kədfəm wur ga muk agudar zlam ti kamam ? Nak nahaŋ ni ti ni kədfəm wur ga muk əsli araŋa do ni ti kamam ? Mədfənum nahkay ba, adaba leli dek amoru kə meleher ge Melefit, amagrafəŋa seriya kə leli a.

¹¹ Adaba əbu məbəkiani nahkay hi :
« Nu Bay Melefit, nu Bay ga sifa. Bumi slimi ana ma goro.

Nədfəm nahəma : mis dek atabəhad mirdim kə meleher goro ;
ku way way do amazəbay nu, amədfəm nu Melefit.[‡] »

[‡]14:11 Izayi 45.23.

¹²Nahkay ti ku way way do geli Melefit amagrafəŋa seriya ; ku way way do geli amangəhadaya ere ye ti əgray na dek əna ma gayanj kə meleher ge Melefit a.

Mijŋkia bəza ga mən̄ geli ke divi a ba

¹³Nahkay ti ŋgay mis ndahaŋ təgudara zlam a ti mədəmum va ba. Ere ye ti əgəski mədəm ni ti nihi : Məgrum ere ye ti ejiŋkia bəza ga mən̄ geli ke divi a ahkay do ni abiyu tay a zlam magudarani bu ni ba. ¹⁴Nu ti nəsəra ere ye ti Bay geli Yezu awayay na lala : nahkay əki ka zlam məzumani weley weley do ni ti nəsəra kə eri ge Melefit ti ere ye ti awəsli ana mis ni ti əbi. Ay ku tamal nahkay nən̄gu ni, tamal maslaŋa nahaŋ ədəm zlam hini njələta do ni ti, ka naŋ ti njələta do egediŋ. ¹⁵Nahkay tamal kəzum zlam ti, zlam gani nani ya kəzum ni ahəli ahər ana wur ga muk nahəma, ere ye ti kagraj ni ti adafaki kəwayay wur ga muk ni do. Kijij wur ga muk əki ka zlam məzumani ba, adaba *Krist əmət ti azuhva naŋ. ¹⁶Zlam ya ti nak kədəm njələta ni ti njələta egediŋ ; ay tamal mis ndahaŋ tədəm kəzuma ti kəgudara zlam a ti mbrəŋ, kəzum ba. ¹⁷Ndam ya ti nday a *Məgur ge Melefit bu ni ti təjalaki ahər ka zlam məzumani ahkay do ni ka zlam miseni do. Tawayay magray jiri, tawayay manjəhadani akaba mis əna sulumani, tawayay məmərvani daya. Zlam nday nani dek ti təwi ga *Məsuf Njələtani. ¹⁸Maslaŋa ya ti agri təwi ana Krist nahkay ti əbəlafəŋ kə Melefit, mis day tədəm təwi gayanj ni əbəlay.

¹⁹Əgia nahkay ti zlam ya ti ahər ədəm mədəbay ni ti nihi : mis tən̄jəhadkəbu əna sulumani, ku way way do e kiđiŋ geli bu məvikivu njədə ana maslaŋa nahaŋ ga məfəki ahər ke Krist lala. ²⁰Ere ye ti Melefit əgray ni ti kəgudar əna

zlam gayak ya kəzum ni ba. Zlam məzumani ti dek njələta egediŋ. Ay ku tamal nahkay nən̄gu ni, tamal zlam ya məzumum ni ejiŋkia maslaŋa nahaŋ ke divi a ti, zlam məzumani nani əgia zlam magədavana. ²¹Ere ye ti ahər ədəm kagraj ni ti nihi : ku aslu kəhəpəd do, ku zum kisi do, ku zlam weley weley do ya ti ejiŋkia wur ga muk ke divi a ni day kəgray do. ²²Nak ti majalay ahər gayak əki ka zlam məzumani ti kəhi ana maslaŋa nahaŋ ba, si ana Melefit ciliŋ. Maslaŋa ya ti əhi ana ahər zlam ya agray ni sulumani, ajalay ahər cə cə do ni ti məmərvu. ²³Ay maslaŋa ya ti azum zlam, ajalaki ahər cə cə ni ti, Melefit əgəsa naŋ əna seriya əndava, adaba ŋgay ere ye ti agray ni sulumani ahkay do ni sulumani do ni ti əsərkaba do. Zlam ya ti magray ni dek, məsər ŋgay sulumani do ni ti tamal məgra ti məgudara zlam a.

Məjənumvu

15 Leli ya ti məsəra njədə ge Melefit a lala ni ti ahər ədəm məjənaki ndam ya ti təsər njədə gayanj faŋ do ni. Ahər ədəm məgray ere ye ti məbərur geli awayay ni ciliŋ ba. ²Ahər ədəm ku way way do məgray ere ye ti əbəlafəŋ kə maslaŋa ya ti kə gəvay gayanj ni ga məjənaki naŋ ti mōru kama kama e divi ga Yezu vu. ³Adaba *Krist day əgray ere ye ti məbərur gayanj awayay ni ciliŋ ndo. Əbu məbəkiani nahkay hi : « Bay Melefit goro, tindivia kur a, ay gatay ya ti tindivi kur ni tindivi ti nu. ⁴ » ⁴Ma ge Melefit ya təbəkibiyu ni dek ti ga mədəfiki zlam ana leli. Təbəki ti, ti məmbrəŋ məfəki ahər geli ke Melefit ba, məzay njədə geli ti məsər ere ye ti Melefit ədəmbiyu amagraj ni ti amagraj egediŋ. ⁵Melefit ti avi njədə ana leli ti məmbrəŋ məfəki ahər geli ka Yezu ba. Nahkay məgray ti *kən̄jəhadumkəbu əna sulumani, ma

⁴15:3 Limis 69.10.

gekuli mârakaboru, akada ga Yezu Krist ya awayay ni. ⁶Tamal kəgrum nahkay ti akəzləbum Melefit Bəŋ ga Bay geli Yezu Krist ka ahar bəlaŋ, àna məbəruv bəlaŋ.

⁷Nahkay ti ahàr àdəm ku way way do e kidiŋ gekuli bu mǎgəskabu maslaŋa nahaŋ akada ge Krist ya ti àgəskabu kuli ni. Tamal kəgrum nahkay ti mis ata-zləbay Melefit. ⁸Nədəm nahəma, Krist ègi bay mǎgri təwi ana ndam *Zude ; àgray nahkay ti adaba awayay ti tǎsər ma ge Melefit ti ma ge jiri. Nahkay àra ti ga magray ere ye ti Melefit àhi ana ata bəŋ ga bəŋ gatay amagravu ni. ⁹Nahkay day àra ti, ti ndam ya nday ndam Zude do ni tǎzləbay Melefit adaba tǎsia ci-cihi a, àgria sulum gayəŋ ana tay a. Àbu məbəkiani nahkay hi :

« Nahkay ti anazləbay kur àna limis kè meleher ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni,

anədəm nak Melefit. [§] »

¹⁰ Àbu məbəkiani keti :

« Lekuləm ndam Zude do ni, məruruvu akaba ndam ge Melefit ni. ^{**} »

¹¹ Ka mələŋ nahaŋ day àbu məbəkiani nahkay hi :

« Lekuləm ndam Zude do ni dek zləbum Bay Melefit.

Ahàr àdəm jiba gərgərani ni dek tǎ-zləbay naŋ. ^{††} »

¹² Izayi day àbəkì a wakita gayəŋ ni bu nahkay hi :

« Maslaŋa nahaŋ amara, maslaŋa gani nani wur hud ge Zese, aməgur ndam ya ti nday ndam Zude do ni,

mək nday atədəm wur ni aməgri sulum gayəŋ ana tay. ^{‡‡} »

¹³ Melefit mǎgray ti kəməruruvu dal-dal akaba kǎnjəhadumkabu àna su-

lumani adaba kəbum kəfumki ahàr ; mǎsəra ara agri ere ye ti àdəm ni ana leli. Nahkay akəsərurum aməgri sulum gayəŋ ana kuli, akəməruruvu àna naŋ dal-dal. Zlam gani nani dek amagravu ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani.

Təwi ga Pol ya agri ana Melefit ni

¹⁴ Bəza ga mmawa, nu ti nəsəra lekuləm ti ndam sulumani dal-dal, kəsərurumkaba ma ge Melefit a lala, kəsəruruma macahi zlam ana mis ndahaŋ e kidiŋ gekuli ba daya. ¹⁵ Ay a wakita goro ni bu ka mələŋ ndahaŋ nəbiki ma ana kuli ga mələgiani ana kuli ti, adaba nawayay ti kəsərurumki ka ma gani lala. Nəgray nahkay ti adaba Melefit àgrua sulum gayəŋ a ¹⁶ ga mǎgri təwi ana Yezu *Krist azuhva nday ya nday ndam *Zude do ni. Nədəm nəgri təwi ana Melefit ciliŋ, nəhi *Ma Məweni Sulumani gayəŋ ana mis, ti ndam ya ti nday ndam Zude do tǎfəki ahàr ka Yezu ni tigi akada ga sədaga ya təvi ana Melefit, àbəlafəŋ ni. Nday gani nani ti tigi njəlatana àna njəda ga Məsuf Njəlatana. ¹⁷ Təwi gani nani ti nəgri ana Melefit àna njəda ga Yezu Krist, nahkay nazləbavu àna naŋ kè meleher ge Melefit.

¹⁸ Pakama goro ya nawayay nədəm ni ti àbi, nədəm ti pakama ge təwi goro ya nəgray àna njəda ge Krist, ti ndam ya ti nday ndam Zude do ni tǎgəsiki ma ni ciliŋ. Təwi gani nani àgravu ti àna pakama ya nəhi ana mis ni, àna zlam ya nəgray ni, ¹⁹ akaba àna zlam njəda-njədani gərgəri ya àgri ejep ana mis ni. A təwi gani nani bu dek ti *Məsuf Njəlatani àdəfiki njəda gayəŋ ana mis. Nahkay nəhia Ma Məweni Sulumani àki ke Krist ana mis ga kəsa dek ; nənjəki a

§15:9 Limis 18.50 ; 2 Semiyel 22.50.

**15:10 Mimbiki 32.43.

††15:11 Limis 117.1.

‡‡15:12 Izayi 11.10.

Zeruzalem, nõru àna naŋ bəɖak ka haɖ Iliiri. ²⁰Nəhi ana ahàr si nakoru nəhi Ma Mũweni Sulumani ana mis ka mələŋ ya tici ma ge Krist ɖay-ɖay ndo ni kwa. Nàgray nahkay ti, nawayay magray tɔwi ka mələŋ ya ti mis ndahaŋ tənɔkia ni do. ²¹Nəɖəm si nagray tɔwi akaɖa ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni : « Ndam ya tɔhiki ma ana tay ɖay-ɖay ndo ni etipi naŋ ; ndam ya tici ma gayaŋ ɖay-ɖay ndo ni atəsər naŋ. [¶] »

Pol awayay akoru a Rom

²²Sak ehimeya nawayaya marona afa gekuli a, ay nənɔgət ahar ga moroni ndo ni ti azuhva tɔwi nani. ²³Vi ehimeya nawayaya məmənɔjiyu kuli a, ay tɔwi àcafaŋa nu a. Ay nihi ti tɔwi goro àbi ka haɖ nday ndani va bi. ²⁴Nahkay nawayay nakoru ka haɖ Espeŋ ti nəɖəm nakoru nəhuriyu gwar afa gekuli ɖay. Tamal niŋɔa ti ananɔhaɖ afa gekuli gosku ɔal, anəmərnu akaba kuli. Kələŋ gani akəjənumki nu ga moroni e mirkwi goro ni. ²⁵Ay nihi ti nakoru a Zeruzalem ga məjənaki ndam *nɔlatani ge Melefit ya tɔbu eslini ni. ²⁶Adaba ndam geli ya ka haɖ Meseduwəŋ akaba ya ka haɖ Esseyi ni tawayaya majama zlam ga məjənaki ndam talaga e kidiŋ ga ndam nɔlatani ge Melefit ya tɔbu a Zeruzalem ni ba. ²⁷Nday ndayani àna ahàr gatay tɔjalay mək tàgray nahkay. Nday ya ti nday ndam *Zude do ni ti tajami zlam ana ndam Zeruzalem ti kigeni, adaba ndam Zeruzalem ni tɔjənakia tay ga mənɔgət zlam sulumani ge Melefit a ; nihi ti ahàr àɖəm nday ɖay tɔjənaki ndam Zeruzalem ni, tɔvi zlam ya àhəcikivu ana tay ni. ²⁸Ka ya ti eninɔa àna zlam na ɖek, anəvia ana tay a ni ti, anoru ka haɖ Espeŋ ; ka ya ti nakoru nahəma anəhuriyu afa gekuli. ²⁹Nəsəra, eninɔa afa gekuli

a ti *Krist aməgri sulum gayaŋ ɖek ana leli.

³⁰Bəza ga mmawa, leli ɖek ndam ga Bay geli Yezu Krist ; avi nɔɖa ana leli ga mawayavani ti Məsuf gayaŋ. Nahkay nihindi kuli, nawayay ti kəzum nɔɖa gekuli ɖek ga mahənɔgalumu Melefit. ³¹Hənɔgalum Melefit ti ndam ga haɖ *Zude ya tɔfəki ahàr ka Yezu do ni təgru daliya ba, ti ndam ge Melefit ya a Zeruzalem ni tɔgəskabá zlam ya anəzikaboru ana tay na lala. ³²Nahkay ti tamal Melefit àvua divi gana ti eninɔjiyu afa gekuli àna məmərani, anəpəs akaba kuli gəzit. ³³Melefit ti avi manɔhaɖ sulumani ana mis ; nawayay ti mələbu akaba kuli, məvi manɔhaɖ sulumani gani nani ana kuli ɖek. Aya nahkay !

Pol agri sa ana mis

16 Nawayay ti kəgəsumkabá wur ga mənɔ geli walani Fube a lala. Naŋ ti naŋ àbu əjənaki ndam ga Yezu ya *təcakalavu e Seŋkrey ni. ²Naŋ mis ga Bay geli Yezu, nahkay ti nawayay kəgəsumkabá naŋ a akaɖa ga ndam ge Melefit ya tɔgəskabu ndam gatay ni. Tamal zlam àhəci naŋ nahəma, nawayay ti kəjənumki naŋ, adaba ahaslani ti əjənakia mis a kay, nu ɖay əjənakia nu a.

³Grumi sa goro ana Prisil nday ata Ekiles. Nday ti leli məbu magrakabu tɔwi ga Yezu *Krist ka ahar bələŋ akaba tay. ⁴Ka ya ti akal mis takad nu ni ti nday gani təhənɔga nu a ; ku tamal təbazl tay azuhva nu ɖay akal tɔgəskabá. Nəgria sɔsi ana tay a. Àgri sɔsi ana tay ti nu ciliŋ do : ndam ga Yezu ya ti nday ndam *Zude do, təcakalavu a kəsə gərgərani bu ni ɖek ɖay təgria sɔsi ana tay a. ⁵Grumi sa goro ana ndam ga Yezu ya tɔbu təcakalavu a ahay gatay bu ni ɖaya. Grumi sa goro ana Epenet : naŋ ti nawayay naŋ dal-dal ; maslaŋa ya ti

àfəki ahàr enji ke Krist ka had Azi ni ti naŋ. ⁶Grumi sa goro ana Mari ; naŋ day àgra tɔwi a dal-dal azuhva kɔli a. ⁷Grumi sa goro ana Andronikos nday ata Zɔniyas. Nday ti ndam ge dini goro, m̀zɔmkabá daŋgay akaba tay a. E kidiŋ ga ndam *asak ga Yezu ni bu ni ti mis t̀bu tazl̀bay tay ; nday ti t̀fəki ahàr ke Krist enji goro.

⁸Grumi sa goro ana Ampliyatus, naŋ ti nawayay naŋ dal-dal, naŋ day mis ga Bay geli. ⁹Grumi sa goro ana Yərbəŋ ; naŋ ti m̀bu magrakabu tɔwi ge Krist ka ahar bəlaŋ. Grumi sa goro ana Istesis ; naŋ day nawayay naŋ dal-dal. ¹⁰Grumi sa goro ana Epeles ; naŋ ti àcaka daliya kay, ay ti àmbrəŋ m̀fəki ahàr ke Krist ndo. Grumi sa goro ana ndam ga huɔ ahay ge Eretebɔl daya. ¹¹Grumi sa goro ana Erodiyoŋ ; naŋ ti mis ge dini goro. Grumi sa goro ana ndam ga Bay geli ya t̀bu a huɔ ahay ge Nersis bu ni. ¹²Grumi sa goro ana ata Trifiŋ nday ata Trifus. Wál nday nani cɔeni ti t̀za ǹɔda gatay a, t̀gria tɔwi ana Bay geli a dal-dal. Grumi sa goro ana Persis ; wal nani ti mis tawayay naŋ dal-dal, adaba naŋ day àza ǹɔda gayaŋ a, àgria tɔwi ana Bay geli a dal-dal. ¹³Grumi sa goro ana Rufus ; naŋ ti àgria tɔwi sulumana ana Bay geli a àtama ge mis ndahaŋ a. Grumi sa goro ana m̀ŋani ; naŋ ti ègia mmawa. ¹⁴Grumi sa goro ana ata Eseŋkrit, Filigoŋ, Hermes, Patrobas, Hermas akaba bəza ga m̀ŋ geli ya t̀bu akaba tay ni. ¹⁵Grumi sa goro ana ata Filolog nday ata Zɔli, ana ata Neri nday ata wur ga m̀ŋani walani ni, ana Olimp as akaba ndam ge Melefit ya t̀bu akaba tay ni dek.

¹⁶Grumvu sa e kidiŋ gekɔli bu lala, akada ga ndam *ǹjəlatani ge Melefit ya tagravu sa ni. Ndam ge Krist ya t̀cakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek t̀gria sa ana kɔli a.

Pol avi sawari ana mis ka mandav ga wakita gayaŋ ni

¹⁷Bəza ga mmawa, nahəŋgalay kɔli, nawayay ti k̀bumvu slimi ana ndam ya ti t̀wayay m̀gəskabu ma ya m̀c-ahi ana kɔli do ni. Nday ti tagray ti mis t̀devu, ma gatay àrakaboru ba. Nday gani tagray ti mis t̀jikia ke divi a daya. Nahəŋgalay kɔli, kam-kam k̀dɔbum divi gatay ba. ¹⁸Adaba nday gani nani ti, t̀gri tɔwi ti ana *Krist Bay geli ni do ; t̀gri tɔwi ti ana huɔ gatay gatayani ciliŋ. Təzlapay ma sulumani sulumani ge mesipet mis àna naŋ ; nahkay ti tagosay ndam ya ti t̀sərkaba zlam magədavana do ni ti t̀jikia ke divi a. ¹⁹Lekuləm ti mis dek t̀səra k̀bum kəgəsumiki ma ana Bay geli ; nahkay ǹbu nəmərvu azuhva kɔli, ay nawayay ti k̀sərum magray tɔwi sulumani lala, ti k̀bedumkabu zlam magədavani akaba sulumani ba. ²⁰Melefit ti avi manjəhad sulumani ana mis ; nahkay amazəgad *Seteni ti k̀cəlumki dap dap àna asak. Ere gani nani ti Melefit ara agray ke weceweceni.

Bay geli Yezu m̀gri sulum gayaŋ ana kɔli ti.

²¹Timote naŋ ya ti magrakabu tɔwi ni àgria sa ana kɔli a. Ndam ge dini goro ata Lisiyus, Zasoŋ akaba Sosipatros t̀gria sa ana kɔli a daya. ²²Nu Tertiyus, nu ya ǹbəki ma ga Pol ni, ǹgria sa ana kɔli a, adaba leli dek, leli ndam ga Bay geli Yezu. ²³Gayus àgria sa ana kɔli a. Nu Pol nanjəhad ti afa gani. Ndam ga Yezu ya ti ahalay ni dek day t̀cakalavu ti afa gani. Erest bay manjəhad siŋgu ga kəsa ni àgria sa ana kɔli a. Wur ga m̀ŋ geli Kartus day àgria sa ana kɔli a. [²⁴Bay geli Yezu Krist m̀gri sulum gayaŋ ana kɔli dek ti. Aya nahkay.]

Məzləbum Melefit keti !

²⁵ Məzləbum Melefit, mədəmum nañ gəđakani ! Nañ ti njəđá-njəđani, nahkay avi njəđá ana kuli ga məfəki ahàr ka Yezu *Krist, akada ya nəđəm ka ya ti nəhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. Ma Məweni Sulumani nani ti Melefit àñgah ; kwa ka mənjəki ga məlañ mis tici ndo. ²⁶ Ay nihi ti Melefit àñgazlaya ma gani nana àna pakama ga ndam

mahəngaray *pakama gayañ ya təbəki a wakita bu na. Melefit ti nañ àbu ga kañgay-kañgayani, àđəm zlam gani mâ-gravu nahkay ti nañ. Awayay ti mis ga jiba gərgərani ya ka had ni đek tici ma gani, ti təfəki ahàr ka Yezu, təgəsiki ma.

²⁷ Melefit ti nañ bəlañ, majalay ahàr gayañ đek sulumani. Nañ gəđakani ga kañgay-kañgayani. Məzləbum nañ azuhva ere ye ti àgri ana leli àna Yezu Krist ni. Aya nahkay.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej enjenjeni ni

Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej enjenjeni ni

Maslaɗa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaɗ a : àbæki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 16.21). Àbæki ti ka sarta ya ti naɗ e Efez, awayay akoru a Korej gwar e Meseduwewɗ ni (16.5-9 ; Tæwi 20.1-3).

Maslaɗa ya àhi ma ge Melefit ana ndam Korej enji ni ti Pol (Tæwi 18.1-17) : àsæra ndam Korej a lala. Korej ti kæsa gædækani ka had Eseyi (Gres) ; gosku gædækani àbu eslini, ndam ga cakala gærgæri kay tæbu takoru a gosku ni vu eslini ; ndam ga kæsa nani ti tagray mesuwewhu dal-dal daya. Wakita hini ti wakita ya Pol àbikioru ana ndam Korej ya mædi ahàr a Wakita ge Melefit bu enjenjeni ni, ay ka sarta ya ti àbæki wakita hini ni ti àbikioya wakita nahaj ana tay a àndava ; a wakita nani bu ni ti àhi ana tay tænjæhadkabu akaba ndam magray mesuwewhu ka ahar bælaɗ ba (5.9). Ndam ga Yezu a Korej day tæbikioya wakita ana Pol ge mihindifiɗa ma ; a wakita hini bu ni ti Pol àhæjgrifɗ ana tay kà pakama gatay ni bælaɗ àna bælaɗ (7.1 ; 8.1 ; 12.1 ; 16.1).

Ndam ga Yezu ya a Korej ni ti tæsæra zlam a ; tæbu àna njeɗa gærgæri kay ga Mæsuf ge Melefit ya àvi ana tay ni (1.4-7). Ku tamal nahkay nængu ni majalay ahàr gatay ni ti majalay ahàr ga ndam ga duniya : tæjalay ahàr akadfa ga ndam ga Yezu ni di faɗ ndo (3.1-3). Nahkay a wakita hini bu ni ti Pol àlægi ana tay : àhi ana tay si tæcivu, tæmbrɗ majalay ahàr ga duniya ni kwa (3-4), tænjæhadkabu akaba ndam mesuwewhu ka ahar bælaɗ ba (5), tæbæhadki mirdim ke mis ndahaj

e kidiɗ gatay bu ba (6). Zlam nday nani dæk ti tæwi ga ndam ya tæsær Yezu lala do ni.

Pol àhæjgrifɗa kà pakama ga ndam Korej ya tihindifiɗa ni daya : àcahia zlam ana tay àki ka maday wal a (7), àcahia zlam ana tay àki ka aslu ga pæra (8-10 : ndam Korej tædæm tamal mis àsæra Yezu a ti esliki ka magray ere ye ti awayay ni dæk, ay Pol àdæm si mæjænaki mis ndahaj day kwa). Àdæfikia divi sulumani ga mazlæbay Melefit ana tay a (11), àhi ana tay si tægray tæwi àna njeɗa ya Mæsuf Njælatani àvi ana tay ni akadfa ge Melefit ya awayay ni kwa (12-14) ; ahar gædækani si tawayavu kwa (13). Ndam Korej ndahaj tædæm mis atangaba e kisim ba do (15.12) ; nahkay Pol àcahia zlam ana tay àki ka pakama nana daya (15). Kælɗ gani Pol àhi ana tay ahæmamam tæjam siɗu ni (16).

Ma ga Pol ya àhi ana ndam Korej ni ajænaki ndam ga Yezu dæk ga mæmbrɗ majalay ahàr ga duniya, ti tænjæhad akadfa ge Melefit ya awayay ni.

Sa ga Pol

1 Nu Pol Melefit àzala nu a ti nîgi zal asak ga Yezu *Krist. Àzalay nu nahæma ka mawayay gayaɗ palam. Næbiki wakita hini ana kuli ti nu gani. Mæbiki ana kuli ti leli ata wur ga mæɗ geli Sostɗ. ²Mæbikioru ana kuli, lekulum ndam ge Melefit ya *kacalumvu a Korej ni. Kiguma ndam gayaɗ njælatana azuhva tæwi ga Yezu Krist ya àgray na. Melefit àwayay ti kigum njælatana, àzalay kuli ti nahkay ; àzala ndam ndahaj ya tahængalay Bay geli Yezu Krist na dæk, nday ya a kæsa gærgærani bu ni daya. Yezu Krist ti naɗ Bay gatay dæk, Bay geli dæk daya. ³Bæɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tægri sulum gatay ana kuli, tægray ti kæn-jæhadumkabu àna sulumani ti.

**Zlam sulumani ya ti Yezu àvi
ana ndam gayan a Korej ni**

⁴Nəgri səsi ana Bay Melefit goro a sarta bu dek azuhva kuli, adaba àgria zlam sulumana ana kuli a, kiguma ndam ga Yezu *Krist a. ⁵Edeđiñ lekulum kiguma akaba Yezu Krist a akada mis bəlañ, nahkay ti Melefit àgria sulum gayan ana kuli a kay. Iy nihi ti kəsəruma jiri a, kəsəruma məđəm ma ge jiri a. ⁶Nəđəm nahkay nahəma, adaba ka ya ti məhi ma ge Krist ana kuli ni ti kəgəsumkabá ma gana lala a məbəruv gekuli ba. ⁷Azuhva nani lekulum kəñgətuma zlam sulumani ya ti Melefit agra ana ndam gayan na dek. Nahkay ka ya ti kəbum kəjəgum sarta ga mañga ga Bay geli Yezu Krist a ni ti ere ya àhəcikivu ana kuli ni ti àbi. ⁸Nañ gani aməvi njəda ana kuli duk abivoru ana mandav ga duniya. Agray nahkay ti adaba awayay ti seriya àgəs kuli ka fat ya ti nañ amañga ni ba. ⁹Melefit àna ahàr gayan àzalay kuli ti, ti kigum akaba wur gayan Yezu Krist akada mis bəlañ. Yezu Krist ti nañ Bay geli. Melefit ti ere ye ti əđəm agray ni ti agray edeđiñ, àdəkia asak a do ferera.

Kicirumvu e kidiñ gekuli bu ba

¹⁰Bəza ga mmawa goro ni, nahəñgalay kuli àna slimi ga Bay geli Yezu *Krist : kicirumvu e kidiñ gekuli bu ba. Nawayay nahəma, ma gekuli mārakaboru ka ahar bəlañ. Cəmvu ma, majalay ahàr gekuli dek mīgi bəlañ. ¹¹Bəza ga mmawa goro ni, nəđəm nahkay ti adaba ndam ga ahay ga Kuluwe tارا təhu ahkado lekulum kəbum kələgumvu e kidiñ gekuli bu. ¹²Ere ye ti nawayay nəhiki ma ana kuli ni ti nihi : maslaña nahañ adəm nañ ga Pol ; maslaña na-

hañ adəm nañ ga Apolos, maslaña nahañ keti adəm nañ ga Sifas ^{§§} ; maslaña nahañ ti ni adəm nañ ge Krist ni. ¹³Lekulum kəđəmum nahkay ti Krist gani nañ medeveni aw ? Bay ya *tadarfəñ kà təndal, àmət azuhva kuli ni ti Pol aw ? Tək *təbaray kuli ti àna slimi ga Pol aw ?

¹⁴Nəgri səsi ana Melefit adaba maslaña ya ti nəbaray nañ e kidiñ gekuli bu ni ti àbi, si Krispus nday ata Gayus. ¹⁵Nahkay ti maslaña ya ti esliki məđəmmani nu nəbaray kuli àna slimi goro ti àbi. ¹⁶Edeđiñ àgəjazlkua ahàr a, nəbara İstefanas akaba ndam ga huđ ahay gayan a daya. Ay tamal nəsərkiya lala ti nəbarakivu maslaña nahañ keti ndo. ¹⁷Krist àslər nu ti ga moru məbaray mis do. Àslər nu ti ga moru məhi *Ma Məwəni Sulumani ana mis sawañ. Àslər nu ti ga məhi ma ni ana mis àna məsər zlam ge mis ni do. Nagray nahkay ti, ti məmət gayan ya ti àmətfəñ kà təndal ni ti ègi zlam masakani ba.

Yezu adafaki məsər zlam ge Melefit

¹⁸Ga Yezu ya *tadarfəñ nañ kà təndal àmət ni ti, tamal təhi ma gani ana mis ya təbu tijiji ni ti tazay ma gani ka zlam masakani. Ay leli ya ti Melefit nañ àbu ahəngay leli ni ti, məsəra təđəm ma gani nani ti àna njəda ge Melefit. ¹⁹Məsəra ma gani nani nahkay ti adaba Melefit əđəm a Wakita gayan bu ahkado :
« Enijiñki məsər zlam ga ndam ya təsəra zlam a ni ka tay.
Anagraj ti məsər zlam gatay ni mīgi zlam masakani.* »

²⁰Nihi Melefit əđəma ma na nahkay ti, ndam məsər zlam a duniya bu ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam ya təsəra zlapay a ka sarta hina ni ti

§§1:12 Sifas ti slimi ge Piyer.

*1:19 Izayi 29.14.

məsər zlam gatay ni ènjua eley ? Melefit àdfafaki mäsər zlam ge mis ga duniya ni, nani zlam masakani do waw ?

²¹ Nahkay ndam ga *duniya àna mäsər zlam gatay ni tìpia ere ye ti Melefit àgray àna mäsər zlam gayan na, ay ti nday gani tèsər nañ ndo. Azuhva nani nañ àbu agray tawi ti àna ma geli ya mæhi ana mis ni. Mis ni ti ni tédəm ma nani ti ma ga muru. Ay ti Melefit awayay mahəngay ndam ya təfəki ahər ka nañ ni ti àna ma gani nani. ²² Ndam *Zude tawayay təgriaya zlam ge ejep ana tay a day kwa ti təgəskabu ma geli ni ti ma ge jiri. Ndam *Gres ti ni tawayay təhi ma ana tay àna mäsər zlam akada gatay ni.

²³ Leli zla nahəma, mədəm *Krist ti tādərənə nañ kà təndal a. Ma geli nani ya mæhi ana mis ni ti azumi bəruv ana ndam Zude : təhi ana leli « Kindivəm Melefit. » Mis ndahañ ya ti nday ndam Zude do ni ti ni tédəm ma gani nani ma ga muru.

²⁴ Ay ti nday ya ti Melefit àzala tay a ni, ku ndam Zude, ku ndam Gres nəngu ni, təsəra Krist ti adəfiki njəda ge Melefit ana leli, adəfiki mäsər zlam ge Melefit ana leli daya. ²⁵ Mis ndahañ tédəm ere ye ti Melefit àgray ni ti zlam ga muru ; ay tawi ge Melefit ya mis tédəm zlam ga muru nahəma, àtama mäsər zlam ge mis a. Tédəm ere ye ti Melefit àgray ni ti zlam ga ndam gedebi ; ay tawi ge Melefit ya mis tédəm zlam ga ndam gedebi ni ti àtama njəda ge mis a.

²⁶ Bəza ga mmawa goro ni, lekulum ya Melefit àzalay kuli ni, mənjumki : lekulum ndamam ? Kè eri ge mis ga duniya nahəma, ndam mäsər zlam təbi e kidin gəkuli bu kay bi ; ndam ya njəda əfəñ kà tay ni akaba ya ti mis təhəngri-oru ahər ana tay a had ni təbi e kidin gəkuli bu kay bi daya. ²⁷ Ay ti Melefit àdaba mis ya ndam ga duniya tédəm nday ndam masakani na ga məbiki mim-

ili ka ndam ya tédəm təsəra zlam a ni. Nahkay day Melefit àdaba mis ya ndam ga duniya tédəm njəda əfəñ kà tay bi na ga məbiki mimili ka ndam ya njəda əfəñ kà tay ni. ²⁸ Àdaba mis masakana ya mis tàmənjaləñ ana tay do na, mədəmani nday ya ti tédəm tislə arəña ndo na, ge mijin ndam ya tédəm nday gəđakani na. ²⁹ Melefit àdaba nday nana nahkay, awayay ti ku maslaña bəlañ èji zlabay kè meleher gayan ba. ³⁰ Lekulum kigum bəlañani akaba Yezu Krist ti Melefit àgray. Nahkay ti Bay ya ti acahi mäsər zlam ge Melefit ana leli ni ti Yezu Krist ; nañ àmbay leli ti mīgi ndam jireni kè eri ge Melefit, ti mīgi ndam gayan daya. ³¹ Melefit àgray nahkay ti, awayay ti pakama ya a Wakita gayan bu ni mǎgravu. Pakama gani nahkay hi : « Tamal maslaña awayay eji zlabay nahəma, miji zlabay ti àna tawi ga Bay geli ya àgray ni.† »

Pol ahi ana mis Yezu àmətfəñ kà təndal

2 Bəza ga mmawa goro ni, ka ya ti nòru afa gəkuli enjenjeni, nəhi ma *mañgahani ge Melefit ana kuli ni ti, nəhi ana kuli àna ma zləzladani ndo ahkay do ni àna mäsər zlam ga ndam ga *duniya ni ndo. ² Ka sarta gani nani nahəma, nəza njəda, nədəm ma ya ti anəzlapiki ana kuli ni ti ma àki ka Yezu *Krist cilin, nəzlapay ma nahañ do. Ma àki ka Yezu ya nədəm anəzlapaki ni ti gayan ya ti *tədərənə kà təndal, àmət ni. ³ Ka goro ya nu eslini akaba kuli ni ti njəda goro àbi, aņgwaz awər nu, nəgəgər. ⁴ Ka ya ti nəhi ma ana kuli akaba nəcahi zlam ana kuli ni ti, nəhi ma ana kuli àna mäsər zlam ga ndam ga duniya ndo ; nəhi ana kuli àna ma ga magosay mis ndo daya. Ay ti ma goro ya nəhi ana kuli ni ti ma ge jiri, adəfiki

†1:31 Zereimi 9.23.

ana kùli ni ti *Məsuf ge Melefit. Məsuf gani nani ti nañ àbu àna njəda dal-dal. ⁵Lekuləm kəfumki ahàr ka Yezu ti adàba kípuma ere ye ti Melefit àgray àna njəda gayan na àna eri gekùli a. Ere gani nani ti mäsər zlam ge mis ya täsər ni àgray do.

Melefit avi mäsər zlam gayan ana mis

⁶Ka ya ti leli məhi ma ana ndam ya təndəhva a ma ge Melefit ba ni ti, macahi ana tay ti mäsər zlam, ay ti mäsər zlam gani nani ti ga ndam ga *duniya ahkay do ni ga bəbay ga duniya hini do, adàba ndam ga duniya ni etijji. ⁷Mäsər zlam ya ti leli macalfəñ ni ti, nani mäsər zlam ge Melefit. Zlam nani ti mañgahani : Melefit àñgahfəña kè mis a kwa ahaslana. Ka sarta ya Melefit àgraya duniya fañ ndo nahəma, àjuhivu ana leli ga mahənggay leli àna nañ, ti məhuriyu a məlañ masladani gayan ni vu. ⁸Bəbay ga duniya ni täsər mäsər zlam gani hini ndo. Tamal täsəra ti, akal *tədarfəñ Bay geli kà təndal ndo. Ay Bay ya ti tədarfəñ nañ kà təndal ni ti nañ gəɖakani, mis dek atazləbay nañ. ⁹Ay ti ere ye ti Melefit àgray ni ti àgray akada ya àbu məbəkiani a Wakita gayan bu ni :

« Melefit àjuhi zlam ana ndam ya təgəsk-abá ma gayan a, tawayay nañ ni :
ere ye ti àjuhi ana tay ni ti eri èpi ndo,
slimi èci ndo ;
ere gani nani àniviyu ana mis a məbərur
bu bi daya.[‡] »

¹⁰Ay Melefit adafaki zlam gani nani ti àna njəda ga Məsuf gayan ; adəfikiki ti ana leli. Məsuf gayan ni ti àsəraaba huf ga zlam a dek, ku ere ye ti àniviyu ana Melefit a məbərur bu ni day àsəra. ¹¹E kidifñ geli leli mis bu ni ti way àsəra ere ya àniviyu a məbərur bu ana maslaña nahañ a ni way ? Si tigi nañ nañani

àna ahàr gayan kwa do ni, maslaña nahañ àbi asər bi. Melefit day nahkay : ere ye ti àniviyu a məbərur bu ni maslaña àbi asər bi, si tigi Məsuf gayan gayanani kwa. ¹²Leli zla nahəma, Məsuf ya ti àniviyu ana leli ni ti nani mäsuf ga ndam ga duniya do. Ay leli ti Məsuf ya àniviyu ana leli ni ti Melefit àvi ana leli. Àvi ana leli ti, awayay ti mäsər sulum gayan ya àgri ana leli ni àna nañ. ¹³Ka ya ti leli məbu məhi ma gani ana mis nahəma, mədəm àna mäsər zlam ga ndam ga duniya do, mədəm ti àna njəda ga *Məsuf ge Melefit ya avi ana leli ni. Nahkay ere ye ti leli macahi ana mis ni ti Məsuf ge Melefit adəfikiki ana leli, leli day macahi ana ndam ya ti Məsuf ge Melefit àniviyu ana tay a məbərur bu ni bilegeni.

¹⁴Nahkay maslaña ya ti Məsuf ge Melefit ni àniviyu a məbərur bu bi ni ti àgəskabu pakama ga Məsuf ge Melefit ni do, aməñjaləñ akada zlam masakani e eri gayan bu. Asər do simiteni, adaba ere gani àsərvu nahkay koksah, maslaña gani àsər ti si Məsuf ge Melefit àjənakia nañ a kwa. ¹⁵Maslaña ya Məsuf ge Melefit àniviyu a məbərur bu ni ti àsərkaba zlam a dek, ay nañ ti nday ya ti Məsuf ge Melefit àniviyu ana tay bi ni ti täsər majalay ahàr gayan do. ¹⁶Nahkay àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu :

« Majalay ahàr ga Bay Melefit ti way àsəra way ?
Way esliki mədəfikiki ma way ?[¶] »

Ay leli ya Məsuf ge Melefit àniviyu ana leli ni ti mədəgəzl ahàr akada ge *Krist ya adəgəzl ni.

Ndam məgri təwi ana Melefit

3 Bəza ga mmawa goro ni, ka sarta ya ti nu nəbu afa gekùli ni ti nisliki məhi ma ana kùli akada ya təhi ma ana

[‡]2:9 Izayi 64.3 ; 52.15.

[¶]2:16 Izayi 40.13.

ndam ya *Məsuf ge Melefit àniviyu ana tay ni ndo. Nəhi ma ana kəli ti akada ya təhi ana ndam ya ti təjalaki ahər ka zlam ga duniya ni, adaba lekulum akada bəza, kəfumki ahər ke *Krist lala fañ ndo. ²Ere ye ti nəcahi ana kəli ni ti kala nəvi duwa ana kəli, do ni ti nəvi daf ana kəli ndo. Nəgray nahkay ti adaba ka sarta gani nani kislumki məzummani ndo. Nih day kekileña tamal nəhia ma ana kəli a akada ya təhi ana ndam ya təfəkia ahər ke Krist a lala ni ti kislumki do. ³Adaba nih kekileña day lekulum kəbum kajalumki ahər ka zlam ga duniya. Lekulum kəbum kəgrum solu, kəbum kələgumvu. Kəbum kəgrum nahkay ti kekileña lekulum akada ga ndam ga *duniya ni do aw ? Iy edefiñ lekulum ti kəbum akada gatay ni. ⁴Maslaña nahañ e kidifñ gekuli bu adəm « Nu ga Pol, » maslaña nahañ ti ni « Nu ga Apolos. » Lekulum kəbum kəgrum nahkay ti, lekulum akada ga ndam ga duniya ni edefiñ do aw ?

⁵Apolos ti nañ way ? Nu Pol day nu way ? Leli cəni ti leli ndam məgri təwi ana Melefit ciliñ. Azuhva təwi geli ni ti kəfumki ahər ka Yezu. Ku way way do geli əgray təwi ya ti Bay geli Yezu əhi məgray ni. ⁶Magray təwi geli ti akada ge mis ya tagray təwi e dini bu ni : nu nəjav zlam, Apolos ti ni əcahi yam. Ay ti ədək zlam gani nani ti Melefit. ⁷Nahkay maslaña ya ti ajav nday ata maslaña ya ti acəhi yam ni tislə arañ do. Si Melefit nañ bəlañ nañ ya ti adək zlam tata ni kwa. ⁸Maslaña ya ti ajav zlam nday ata maslaña ya acəhi yam ni nday bəlañani. Ku way way gatay do Melefit aməvi endif gayañ akada ge təwi gayañ ya əgray ni. ⁹Leli ti magray təwi ge Melefit ka ahar bəlañ, lekulum ti ni kiguma akada lekulum vədañ ge Melefit ya təwəs na.

Lekulum kiguma akada lekulum ahay ge Melefit ya tələm ni daya. ¹⁰Melefit əvu divi ka mawayay gayañ ga mənəki

ke təwi afa gekuli ti, nu akada maslaña ya ti əsəra mələmaya ahay a, əsəra mafəkad asak gana lala ni. Nu nəfəkada asak ga ahay a lala, mək maslaña nahañ əra ələmkuyu. Ahər ədəm ndam ya tara tələmkuyu ni ti way way do gatay məbay slimi, mələm ahay ni lala. ¹¹Asak ga ahay ni ti mafəkadani əndava, nani Yezu Krist ; maslaña əsliki mafəkad nahañ va do. ¹²Mis ndahañ tələmkuyu gru ka asak ga ahay gani nani, mis ndahañ ara, mis ndahañ ti ni akur sulumani. Mis ndahañ keti nahəma, tələmkuyu biyem, mis ndahañ kəzir, mis ndahañ ti ni fifiñ. ¹³Ka fat ya ti Melefit amagrafəña seriya kə mis a nahəma, way way do mis dək etipi təwi gayañ ya əgray ni. Adaba ka fat nani ti aku aməgəs təwi ga way ga way do dək : ndahañ aməzum, ndahañ ti ni aməzum do. Nahkay ti way way do mis dək etipi təwi gayañ ya əgray ni əbəlay tək əbəlay do aw. ¹⁴Maslaña ya ti aku aməzum təwi gayañ do ni ti Melefit aməvi endif gayañ. ¹⁵Ay maslaña ya ti aku əzuma təwi gayañ a ni ti Melefit amahəngay nañ ciliñ, aməvi arañ do. Maslaña nani ti akada ge mis ya ti ətamaba a aku ba pircək-pircək ni.

¹⁶Ŋgay lekulum ti kiguma ahay ge Melefit a, Məsuf gayañ nañ àniviyu ana kəli a məbərur bu ni ti kəsərur do waw ? ¹⁷Tamal ti maslaña agudarkaba ahay ge Melefit a nahəma, Melefit day amagudar nañ, adaba ahay ge Melefit ti njələta. Ahay gayañ gani nani ti lekulum.

¹⁸Nahkay ti maslaña əgosay ahər gayañ ba. Tamal maslaña e kidifñ gekuli bu əhi ana ahər nañ əsəra zlam akada ga ndam ga duniya na ti, məmbrəñ məsər zlam gayañ nani, mənəjad akada ga maslaña ya ti əsər arañ do ni. Tamal əgra nahkay ti aməngət məsər zlam sulumani. ¹⁹Nədəm nahkay ti adaba məsər zlam ga ndam ga duniya ya təsər ni ti əgia zlam masakana kə eri ge Melefit

a. Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Mis ya tagray wir-wir ni ti Melefit agəski tay akada ga kəmbazl ya agəs zlam ni.⁸ »²⁰ Àbu mabəkiani keti : « Melefit àsəra məsər zlam ga ndam məsər zlam ni ti zlam masakani.** »²¹ Nahkay ti maslaŋa èji zlabay àna maslaŋa nahaŋ, àdəm naďəbay naŋ ba. Sarumki zlam ni dek ti gekuli sawaŋ.²² Nu Pol, Apolos akaba Piyer ti leli gekuli. Duniya, sifa, kisim, zlam ya agravu nihi ni akaba zlam ya amagravu ni dek day gekuli.²³ Lekuləm nahəma ge Krist, Krist ti ni ge Melefit.

Kijum zlabay ba

4 Nawayay ti mis təsər, leli ndam *asak ge *Krist ti leli ndam məgri tūwi. Melefit àfiva zlam ana leli a ahar va : ahaslani zlam nani maŋgahani, ay nihi ti awayay ti leli məďəfiki ana mis.² Kəsəruma, maslaŋa ya ti təfiva zlam a ahar va ti māgray tūwi àna naŋ nahəma, si ahər àdəm maslaŋa gani nani mis jireni kwa.³ Ka majalay ahər goro nahəma, ma ya ti lekuləm kazlapumku ni àhəlu ahər kay do. Ku mis ndahaŋ tagrafua seriya nəŋgu ni, àhəlu ahər kay do. Ku nu nuani àna ahər goro day nəgrafəŋa seriya ka ahər goro a do.⁴ Nu nuani nəsəra àna ahər goro a nəgudar zlam ndo. Ay akaba nani dek ŋgay nu jireni ti nəďəm nahkay ndo daya. Bay ya ti agraŋa seriya ni ti si Bay geli àna ahər gəyaŋ gəyaŋani kwa.⁵ Adaba nani zla nahəma, kəgrumfəŋa seriya kə mis a ba. Bəsəma, jəgum vaď ge Melefit ya àfəkaf ni. A vaď gani nani ti Bay geli aŋga, naŋ ti amaŋgazlaya zlam ge mis ya a mələŋ ziŋ-ziŋeni bu na, zlam ge mis ya təjalay a ahər gatay bu ni day amaŋgazlaya. Ka sarta gani nani ti ku way way do Melefit amazləbay naŋ àki ke tūwi ya àgray ni.

⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nəďəmki ma ka ahər goro akaba ka Apolos akada ma *gozogul ti ga məjənaki kuli. Nawayay ti kəsərumaba zlam a huď gani ba : ahər àdəm kəďəbum divi sulumani ya ti àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu ni akada geli ya maďəbay ni ; kəgrumkivu zlam ndahaŋ ya təbi mabəkiani bi ni ba. Nahkay zla nahəma, kijumki zlabay ke mis ndahaŋ ba ; kəmənjumləŋ ana mis ndahaŋ akada təsər araŋa do ba daya.⁷ Way àhuk ahkado nak kətam mis ndahaŋ ni way ? Zlam ya ti àfuk ni ti, àvuk ti Melefit do waw ? Kəsəra tamal ti Melefit àvuk nahəma, kiji zlabay àna naŋ akada nak nakani kəŋgət àna njəďa gayak ti kamam ?

⁸ Ay nihi zla ti lekuləm kəďəmum ahkado kərəhuma, lekuləm kəbum àna elimeni, lekuləm kəzumuma bay a, leli ti bəbay do. Kəzumuma bay na edeďiŋa ti akal àbəlay. Nahkay akal leli day məzum bay ni akaba kuli ka ahar bəlaŋ.⁹ Leli ti ndam asak ga Yezu Krist, ay ti nəjalay a ahər goro bu nahəma akada Melefit àbəhad leli kələŋ ge mis ndahaŋ ni dek. Leli ti miġia akada ndam ya ti seriya àgəsa tay a mək takoru tabazl tay kə meleher ge mis ni. Miġia akada leli zlam ga sewiya kə eri ge mis ga *duniya akaba kə eri ga *məslər ge Melefit a.¹⁰ Leli məbu məhi ma ge Krist ana mis ti seteni àcaliva ana leli a ahər va zla do aw ? Lekuli ti ni kəsəruma zlam a adaba lekuli ka ahar bəlaŋ akaba Krist aw ! Leli ti ndam gedebeni, lekuli ti ni njəďa gekuli àbu zla do aw ? Leli ti tamənjələŋ ana leli akada zlam masakani, ay lekuli zla nahəma təhəŋgioru ahər ana had ana kuli. Nahkay zla do aw ?¹¹ Nihi kekileŋa ləwir àbu awər leli, yam àbu akad leli, azana àki ke leli ka vu bi, mis təbu təzləb leli, masawadəy satat, ahay geli

§3:19 Mənjay Zəwop 5.13.

**3:20 Limis 94.11.

àbi, ¹²màgra tūwi a dal-dal day kwa ti mēzumi zlam ana huɗ geli. Ka ya ti mis tēbu tindivi leli ni ti leli mahəŋgalay Melefit ti mēgri sulum gayəŋ ana tay. Ka ya ti tēbu tēgri daliya ana leli ni ti leli mebesey. ¹³Ka ya ti mis tagudari ma ana leli ni ti leli mēŋgwiviyu ana tay. Ke eri ge mis ga duniya nahəma, leli mīgia akada zlam ya taboru ke jigəri na. Nihi kekileŋa tēhi ana ahàr leli mīgia zlam masakana a duniya ba ðek.

¹⁴Nəbiki zlam nday hini ana kuli ti ga mēbəki mimili ke kuli do. Ay nəbiki ana kuli ti, nawayay nəcahi zlam ana kuli, aɗaba kīguma bəza goro ya nawayay na palam. ¹⁵Ku tamal mis ndahaŋ ehimeya tēbu tēcahi zlam ana kuli àki ke Krist nēŋgu ni, bəŋ gekuli ti bəlaŋ huya. Bəŋ gekuli ti nu gani. Kīguma bəza goro a aɗaba àhi *Ma Məweni Sulumani ga Yezu Krist ana kuli enjenjeni mək kə-fumki ahàr ka naŋ ti nu. ¹⁶Nihi ègia nu bəŋ gekuli a nahəma, grum zlam hwek-hweka akada goro ya nagray ni. ¹⁷Nawayay ti kəgrum nahkay. Nahkay ti nəsləroya Timote a, àdoru afa gekuli. Naŋ ti ègia wur goro a, nawayay naŋ, aɗəbay divi ga Bay geli ge jiri ge jireni. Eminjua nahəma, aməziaba azay slimi ana kuli àki ka manjəhad goro akaba Yezu Krist na. Amacahi zlam ana kuli akada goro ya nəbu nəcahi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu ku eley eley do ni, ti manjəhad gatay mənja akada goro na.

¹⁸Mis ndahaŋ e kidifŋ gekuli bu tēbu tiji zlabay, aɗaba tēhi ana ahàr nu anaŋ-goru afa gekuli va do. ¹⁹Ay tigi ti Melefit àvua divi gana ti nəbu nakoru afa gekuli wuɗak. Eninjua nahəma, enipi zlam ga ndam zlabay nday nani ya tagray ni. Nahkay anəsər nday tēɗəm ma masakani cilifŋ tək day ti təgray tūwi àna njəɗa ge Melefit aw ? ²⁰Nəɗəm nahəma *Məgur ge Melefit ti mam ? Ndam ya ti tēbu a Məgur ge Melefit ni bu ni ti tēzlapay ma masakani do : tagray tūwi àna njəɗa

ge Melefit. ²¹Nihi ti dəmukiba ere ye ti lekulum kawayum na. Ka ya ti anaŋgoru afa gekuli ni ti nāza malawad a ahar va ga matraɓ kuli àna naŋ a waw ? Tək day ti kawayum ti nāwayay kuli, nāru àna mēbərur bəlaŋ aw ?

Zlam ya ti abəki mimili ke mis ni

5 Nihi nìcia mis tēbu tēɗəm ahkado mis ndahaŋ e kidifŋ gekuli bu tēbu tagudar zlam, tagray zlam məwəslani ya ti ku ndam ya tēfəki ahàr ke Melefit do tekeɗi təgray do ni. Tēhu maslaŋa gekuli nahəŋ àbu andəhadfəŋ kà wal ga bəŋani. ²Lekulum zla ti kəbum kijum zlabay, giri-giri ti amal kituwum sawaŋ. Maslaŋa ya ti àgray ere məwəslani nani ni ti kəgarumaba naŋ e kidifŋ gekuli ba do ni ti kamam ? ³Nu ti ku nu nəbi akaba kuli eslini bi nēŋgu ni, nəbu nəɗəgə-zlkioru ahàr ke kuli dal-dal. Maslaŋa ya ti àgudar zlam ni ti nəkelkaba seriya gayəŋ a àndava sək akada nu nəbu akaba kuli eslini. ⁴Nəgray seriya gani hini ti àna slimi ga Bay geli Yezu. Lekulum day cakalumvu ; eslini majalay ahàr goro amələbu akaba kuli, njəɗa ga Bay geli Yezu day amələbu akaba kuli. ⁵Akakalumva ti vumi maslaŋa gani nani a ahar vu ana *Seteni ti mēgri daliya hayaŋ. Nahkay ti maslaŋa gani aməm-brəŋ majalay ahàr magədavani ni, mək Melefit amahəŋgay sifa gayəŋ ni ka fat ya ti Bay geli amagrafəŋa seriya kə mis a ni.

⁶Kijum zlabay ti kamam ? Àbəlay do timey ! *Miwisifŋ gəzit tēbəkiviyu ka humbu ga makala masəfarana, ewisifŋaba zlam na ðek ti kəsərum do aw ? ⁷Ahàr àɗəm si kəzumaba miwisifŋ gani nana e kidifŋ gekuli ba kwa. Tamal kəgruma nahkay ti kīgum *njəlatani akada ga humbu ga makala masəfarani ya tēbəkiviyu miwisifŋ ndo ni. Ay nəsəra kīguma njəlatana akada ga humbu nana eɗeɗifŋena, aɗaba *Krist àmət azuhva

leli. Krist ti naŋ Wur tɔmbak ya ti tɔsliŋi ana leli a wuməri ga *Pak bu ni. ⁸Nihi nahəma məgrum wuməri ga Pak geli ! Ay məmbrəŋum zlam magudarani akaba cuday ya məgrabiyu ni dek, məbumkiviyu miwisiŋ nani va ba. Mədəbum divi ge Melefıt ɔna məbərɔv bəlaŋ akaba ɔna jiri sawaŋ.

⁹A wakita nahaŋ ya nəbiki ana kuli ni bu ni ti nəhi ana kuli ahkado kənjəhadumkabu akaba ndam magray mesuwəhvu ka ahar bəlaŋ ba. ¹⁰Nəhi ana kuli nahkay ti nədəmki ma ti ka ndam ga *duniya ya ti tagray mesuwəhvu ni do. Nday ya ti eri gatay ɔki ka zlam ge mis ni, nday ya ti tigi akal ni, nday ya ti tagray pəra ni day nədəmki ma ka tay ndo. Tamal mis əwayay manjəhadani akaba tay do nahəma, si maslaŋa gani asləkaba a duniya ba. ¹¹Ere ye ti nədəm ni ti nədəmki ti ka ndam məfəki ahər ke Krist ni. Tamal mis ədəm ahkado naŋ mis ga Yezu mək agray mesuwəhvu, bi eri gayaŋ ɔki ka zlam ge mis, bi agray pəra, bi asivü ana mis, bi avi vu gayaŋ ana zum, ahkay do ni bi egi akal nahəma, ku məzum zlam akaba naŋ ka ahar bəlaŋ kəzumum ba.

¹²Maslaŋa ya ti agrafəŋa seriya kə ndam ya kəbumi akaba tay bi ni ti nu do. Lekuləm day grumfəŋa seriya kə ndam ya kəbum akaba tay ka ahar bəlaŋ na cilij. ¹³Nday ya ti kəbumi akaba tay bi ni ti Melefıt amagrafəŋa seriya kə tay a. Əbu məbəkiani a Wakita gayaŋ bu : « Garumaba mis cudayana e kidij gekuli ba.†† »

Ndam ga Yezu təbəhadki mirdim ka bəza ga məŋ gatay ba

6 Nədəm nahəma, mis tələgava ata wur ga məŋana mək akoru abəhadk-ibiyu mirdim afa ga ndam ya tədəbay *Krist do ni ti əbəlay aw ? Giri-giri ti

akoru ɔna ma gani ti afa ndam ge Melefıt sawaŋ do waw ? ²Ŋgay ndam ge Melefıt atagrafəŋa seriya kə ndam ga *duniya na dek ti kəsərɔm do waw ? Tamal akəgrumfəŋa seriya kə ndam ga duniya dek ti, kəgrum seriya ga zlam nday hini ciβ-ciβeni ni koksah ti kamam ? ³Ŋgay *məslər ge Melefıt tekeđi leli amagrafəŋa seriya kə tay a ti kəsərɔm do aw ? Iy zla aw kəsərɔma nahkay ti, misliki magray seriya ga zlam ga duniya do ni ti kamam ? ⁴Nədəm nahkay ti adaba tamal ti mis tələgava ata wur ga məŋana e kidij gatay ba ti, kəcuhwumoru ɔna ma gani afa ga ndam ga dala ti əbəlay aw ? Ka ya ti ndam ga Yezu təcakalavu nahəma, ndam nday nani ti lamba gatay əbi akaba tay bi. ⁵Nədəm nahəma, kəgrum nahkay ti mimili do aw ? Bay məsər zlam bəlaŋ ti əbi e kidij gekuli bu ga mekelikaba seriya gana ana bəza ga məŋana əbi efedij aw wahay ? ⁶Ku tamal əbi nəŋgu ni, mis abəhadki mirdim ka wur ga məŋani ti əbəlay do. Ay lekuləm ti kabəhadumki mirdim ka bəza ga məŋ gekuli afa ga ndam ya təfəki ahər ke Krist do ni ti ahəmamam !

⁷Nədəm nahəma, ku tamal kabəhadumki mirdim ka ndam gekuli nəŋgu ni kijumkia ke divi ge Melefıt a əndava. Lekuləm ti tamal maslaŋa nahaŋ əgudaria zlam ana kuli a nahəma, hojo besumia. Tamal əzafəŋa zlam kə kuli ɔna akal a nahəma, hojo besumia daya. ⁸Ay lekuləm ti kəbesum do. Kagudarumi zlam ana mis ndahaŋ, kigumfiŋa akal kə tay a sawaŋ ; tata nday gani bəza ga məŋ gekuli keti ni ! ⁹Ŋgay ndam ya ti tagudar zlam ni atəhuriyu a *Məgur ge Melefıt vu do ni ti kəsərɔm do aw ? Kəgosum ahər gekuli ba, sərɔm : ndam magray hala, ndam ga pəra, ndam mesuwəhvu, ndam ya ti təhəlvu ata zal ata zal ti

††5:13 Mimbiki 17.7.

tandəhadkabu ni, ¹⁰ndam akal, ndam ya zlam ge mis egi eri ana tay ni, ndam ya ti təvi vu gatay ana zum ni, ndam mbadambada akaba ndam ya ti təhəlfəŋa zlam kə mis a ga njəda ni, nday nani dek ti atəhuriyu a Məgur ge Melefit vu do. ¹¹Ahaslani mis ndahaŋ e kidiŋ gekuli bu day təgrabiya nahkay. Ay nihi nahəma, Melefit geli àbara kuli àna njəda ga Məsuf gayaŋ a, nahkay ti kigəma njəlatana, kigəma ndam jirena daya. Zlam gani nani dek ti àgray àna slimi ga Bay geli Yezu Krist.

Kəgrum mesəwehvu ba

¹²Mis ndahaŋ e kidiŋ gekuli bu təhi àna ahàr ahkado ndam ge *Krist ti təvia divi ana tay ga magray zlam a dek. Təvia divi ana tay ga magray zlam a dek efdəfiŋ, ay ti zlam dek àgri sulumani ana mis do. Nu day nəhi ana ahàr nahkay : təvua divi ga magray zlam a dek, ay ti nigə evidi ga zlam nday nani ti nəwayay do. ¹³Nahkay day kədəmum Melefit àgriaya zlam məzumani ana huđ a, huđ ti ni ga məzumiyu zlam. Iy nahkay efdəfiŋ, ay ti Melefit emijiŋ huđ ata zlam məzumani ni cecueni. Vu geli ti Melefit àgria ana leli a ti mągray mesəwehvu àna naŋ do. Àgria ana leli a ti awayay ti məgri təwi ana Bay geli àna naŋ sawaŋ. Bay geli ti ni afi ahàr ana vu geli. ¹⁴Bay geli àməta ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba, àvia sifa məwena : leli day amara mahəŋgaraba leli a aməvi sifa məwəni ana leli àna njəda gayaŋ.

¹⁵Ŋgay leli dek ka ahar bəlaŋ miġia vu ge Krist a, nahkay lekələm day palahar ga vu gayaŋ ti kəsərum do aw ? Nahkay ti nazay palahar ga vu ge Krist ti egi vu bəlaŋ akaba vu ga wal hala ti ahəmamam ? Àgravu do simiteni ! ¹⁶Mis tamal ti tandəhadkabu ata wal hala ti, vu gatay cueni egi vu ge mis biliŋ ti

kəsərum do aw ? Adaba Melefit àdəm a Wakita gayaŋ bu : « Nday cueni ti vu gatay emigi bəlaŋ.†† » ¹⁷Ay ti maslaŋa ya ti tanjəhadkabu ata Bay geli ni ti ègia Məsuf ga Yezu àniviyu, majalay ahàr gatay dek bəlaŋani.

¹⁸Cuhwumfəŋa kà ndam mesəwehva. Zlam magudarani ndahaŋ ya ti mis tagray ni dek ti tjiŋifiŋ kà vu gatay do. Ay maslaŋa ya agray mesəwehvu ni ti agudar ahàr gayaŋ gayaŋani. ¹⁹Vu gekuli ni ti ègia ahay njəlatani ge Melefit a, *Məsuf Njəlatani anjəhadviyu ti kəsərum do aw ? Məsuf Njəlatani nani ti Melefit àvi ana kuli, naŋ àvu a məbərux gekuli bu. Vu gekuli ti ge Melefit, do ni ti gekuli gekuleni do. ²⁰Melefit àpəla zlam gəđakana ga mambay kuli àna naŋ a. Nahkay ere ye ti kəgrum àna vu gekuli ni dek ti zləbum Melefit àna naŋ.

Məhəlvani ata zal ata wal

7 Nihi nahəma nəŋgəkia àki ka ma ya kəbumukibiyu a wakita gekuli bu na. Ka nu ti zal àday wal do simiteni ti àbəlay. ²Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, bi maslaŋa amagraŋ mesəwehvu ti hojo zal mąday wal gayaŋ, wal day mąday zal gayaŋ. ³Nahkay ahàr àdəm zal àmbati aləŋ ana wal gani ba, wal day àmbati aləŋ ana zal gani ba. ⁴Adaba mam, wal ti vu gayaŋ ti gayaŋ gayaŋani do : ga zal gani sawaŋ. Zal day nahkay ; vu gayaŋ ti gayaŋ gayaŋani do : ga wal gani sawaŋ. ⁵Nahəma, wal èkeli vu gayaŋ ana zal gayaŋ ba, zal day èkeli vu gayaŋ ana wal gayaŋ ba. Si bi təciva e kidiŋ gatay ba, təpəsaba ga sarta bal ga mahəŋgalay Melefit a. Ay zla nahəma kəpəsəsumaba kay ba, do ni ti *Seteni aməŋgət divi ga magosay kuli, adaba bi ekisləmki məpəsəsumabana ga sarta kay koksah ti ni.

⁶Ŋgay grum nahkay ti nəhi ana kuli njəda do. Nədəm tamal kəgrum nahkay

††6:16 Mənjəkiani 2.24.

ti àbèlay sawaŋ. ⁷Ka nu ti nawayay ti mis dek tanjəhad akada goro ni, tàday wál ba. Ay ti Melefit àvia njəda ana mis a gərgəri. Maslaŋa nahaŋ Melefit avi njəda ga maday wal ahkay do ni ga maday zal, ana maslaŋa nahaŋ ti ni avi njəda ga manjəhadani naŋ bəlaŋ.

⁸Nihi nahəma nəhi ma ana wál madakway akaba ndam ya wál təfəŋ kà tay bi ni. Nəhi ana tay nahəma, tamal tanjəhad ka ahàr gatay akada goro ni ti àbèlay. ⁹Ay ti maslaŋa ya ti èsliki mebeseni do ni ti màday wal, wal ti ni màday zal. Hojo kəhəlumvu zlam gekuli, ere gani arəh ga wal ahkay do ni ga zal amakad kuli ti ni.

¹⁰Nihi ti nəhi ma ana ndam ya təhəlvani ni. Ma hini ya nədəm ni ti ma goro do, ma ga Bay geli. Àdəm ahkado : Wal tèdevu ata zal gayaŋ ba. ¹¹Ay tamal ti tèdeva nəŋgu ni, mánjəhada nahkay, àday zal ba. Tamal èbesey manjəhadani koksah nahəma, tənjalabu ata zal gayaŋ. Zal day àgaray wal gayaŋ ba.

¹²Nihi ti nəhi ma ana lekulum ndahaŋ ni. Nədəm ma hini ti nu, do ni ti Bay geli Yezu do. Nədəm nahəma : Tamal maslaŋa àfəkia ahàr ka Yezu a, wal gayaŋ ni àfəki ahàr ka Yezu ndo mək wal ni awayay manjəhadani ata naŋ ti, àgaray naŋ ba. ¹³Wal day nahkay, tamal àfəkia ahàr ka Yezu a, zal gayaŋ ni àfəki ahàr ka Yezu ndo mək zal ni awayay manjəhadani ata naŋ ti, àsləka ba. ¹⁴Nədəm nahkay ti adaba zal ya àfəki ahàr ka Yezu ndo ni ti naŋ mis ge Melefit azuhva wal gayaŋ ya àfəkia ahàr ka Yezu a ni. Nahkay day wal ya àfəki ahàr ka Yezu ndo ni ti naŋ mis ge Melefit azuhva zal gayaŋ ya àfəkia ahàr ka Yezu a ni. Ègia nahkay ti bəza gatay ni Melefit adaba tay a, tigia ndam gayaŋ a. Tamal nahkay do ni ti bəza gatay ni tigi ndam ge Melefit ndo. ¹⁵Ay tamal maslaŋa ya ti àfəki ahàr ka Yezu ndo ni awayay medeveni ata wal gayaŋ ahkay

do ni ata zal gayaŋ nahəma, tèdevu. Naŋ ya ti àfəkia ahàr ka Yezu a təmbrəŋ naŋ ni ti ku zal, ku wal nəŋgu ni təfəki ŋgasa ga manjəhadkabani akaba maslaŋa nahaŋ ni do. Adaba Melefit àzalay kuli ti, awayay kánjəhadum àna sulumani. ¹⁶Nədəm nahəma, nak wal ya ti kəfəkia ahàr ka Yezu a ni ti bi Melefit amahəŋgay zal gayak azuhva nak ti kəsəra waw ? Nak zal ya ti kəfəkia ahàr ka Yezu a ni ti bi Melefit amahəŋgay wal gayak azuhva nak ti kəsəra waw ?

Ku way way do mánjəhad akada gayaŋ ya Melefit àzalay naŋ ni

¹⁷Giri-giri nahəma, ahàr àdəm ku way way do manjəhad gayaŋ mánja akada ga Bay geli Yezu ya àvi ka sarta ya Melefit àzalay naŋ ni. Ere ya nəhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsə gərgərani bu ni ti nahkay. ¹⁸Tamal bi maslaŋa Melefit àzalay naŋ kudi gayaŋ *mekeleni ti mánjəhad nahkay, àhəŋgarkiyu ba. Tamal bi maslaŋa Melefit àzalay naŋ kudi gayaŋ mekeleni do ni ti mánjəhad nahkay, èkeley ba. ¹⁹Mekeley kudi ahkay do ni mekeley kudi do ni ti àzaya araŋa do. Zlam ma bəlani ti magray ere ye ti Melefit àdəm ndam gayaŋ təgray ni ciliŋ. ²⁰Ahàr àdəm nahəma, ku way way do mánjəhad akada gayaŋ ya Melefit àzalay naŋ ni. ²¹Tamal bi nak evidi ka sarta ya Melefit àzalay kur ni ti àhəluk ahàr ba. Ay ti bi kəŋgəta divi ga mambay ahàr gayak a ti mbay. ²²Nədəm nahkay ti adaba maslaŋa ya ti naŋ evidi mək Bay geli àzala naŋ a nahəma, naŋ akada evidi va do, adaba ègia mis ga Bay geli a. Nahkay day, maslaŋa ya ti naŋ evidi do mək *Krist àzala naŋ a nahəma, ègia evidi ge Krist a. ²³Lekulum dek Melefit àmba kuli àna zlam gəfakana. Nahkay ti kədəbum mis akada lekulum evidi gatay va ba. ²⁴Bəza ga mmawa goro ni, nəhi ana kuli nahəma, ahàr àdəm ku way way do mánjəhad kè eri ge Melefit akada

gayaṅ ya ti Melefít àzalay naṅ ni. Tàn-jəhad nday ata Melefít ti nahkay.

Wəwəl ya tèsər zawal day-day do ni

²⁵ Nihi ti nəzlapaki ka ma ga wəwəl ya tèsər zawal do ni. Ma ya anəđəm ni ti Bay geli àhu ndo, nani majalay ahàr goro goroani. Ay nu ti, Bay geli àgrua sulum gayaṅ a, nahkay mis tislíki mægəskabu ma goro ya nəđəm ni.

²⁶ Ka majalay ahàr goro nahəma, hojo ku way way do mánjəhad akada gayaṅ ya anjəhad ni. Nəđəm nahkay ti azuhva daliya ge mis ya təcakay ka sarta hini ni. ²⁷ Tamal nak kəbu àna wal gayak nahəma, kidumvu ba. Tamal nak wal gayak àbi ti ni, kàday wal ba. ²⁸ Ay tamal kaday wal nahəma, zlam magudarani do. Nahkay day tamal wal ya àsər zal day-day do ni akoru ka zal day, zlam magudarani do. Ay ti sərúmki lala, wəwəl akaba zawal gatay atəcakay daliya dal-dal a duniya bu. Nəhi ana kuli kədum wál ba akaba kədəgum ka zawal ba ti, adaba nawayay ti kacakum daliya nani ba.

²⁹ Bəza ga mmawa goro ni, ere ye ti nəđəm ni ti nəđəm adaba sarta àbiyu kay va bi. Kwa nihi, maslaṅa ya ti wal gayaṅ àbu ni ti mājəlay ahàr akada ga maslaṅa ya wal gayaṅ àbi ajalay ahàr ni. ³⁰ Maslaṅa ya ti etəwi ni ti mánjəhad akada naṅ àbi etəwi bi. Maslaṅa ya ti amərvu ni ti mánjəhad akada naṅ àbi àmərvu bi. Maslaṅa ya ti asəkum zlam ni ti mánjəhad akada naṅ àbi asəkum zlam bi. ³¹ Maslaṅa ya ti agray təwi àna zlam ga duniya ni day mánjəhad akada naṅ àbi àgray təwi àna zlam ga duniya bi. Nəđəm nahkay ti adaba manjəhad ga duniya hini ara andav wudak.

³² Nawayay ti araṅa àhəli ahàr ana kuli ba simiteni. Maslaṅa ya ti wal

gayaṅ àbi ni ti ajalaki ahàr ke təwi ga Bay geli Yezu ciliṅ. Awayay agray zlam ya ti àbəlafəṅ kà Bay geli Yezu ni. ³³ Ay maslaṅa ya ti wal gayaṅ àbu ni ti ajalaki ahàr ka zlam ga duniya. Awayay agray zlam ya ti àbəlafəṅ kà wal gayaṅ ni. ³⁴ Majalay ahàr gayaṅ cə cə, adaba awayay ti ere ye ti agray ni mábəlafəṅ kà wal gayaṅ awayay ti mábəlafəṅ kà Bay geli daya. Nahkay day, wəwəl ya ti təbi ka zawal bi ni akaba bəza dahalay ni təjalaki ahàr ke təwi ga Bay geli ciliṅ. Tawayay ti vu gatay akaba majalay ahàr gatay dek mánja ga Bay geli. Ay wəwəl ya ti təbu ka zawal ni ti təjalaki ahàr ka zlam ga duniya. Tawayay tagray zlam ya ti àbəlafəṅ kà zawal gatay ni.

³⁵ Ma goro hini ya nəhi ana kuli ni ti ga məjənaki kuli, do ni ti ga macafəṅa kuli ga magray ere ye ti lekulum kawayum na do. Ay ti nawayay ti kəgrum zlam àna divi gani, nawayay ti kəđəbum Bay geli àna huđ bəlaṅ, ti kəjalum ahàr cə cə ba.

³⁶ Nihi nahəma, bi wur dagwa nahəṅ naṅ àbu àna məva gayaṅ, nday təbu nahkay, təhəlvu faṅ ndo. Mək wur dagwa ni adəm : « Tamal nəzay naṅ ndo ni ti àbəlay do, adaba məbərúv goro adəvia a naṅ va, nahkay nawayay ti məhəlvu. » Tamal naṅ àbu adəgəzl nahkay ti mągray akada ga məbərúv gayaṅ awayay ni, mązay naṅ : nani ti zlam magudarani do. ³⁷ Ay bi wur dagwa ni àwayay mazay məva gayaṅ ni do, àsəra a məbərúv gayaṅ ba, maslaṅa nahəṅ àcafəṅa naṅ a ndo, eslíki manjəhadani nahkay ka ahàr gayaṅ tata nahəma, tamal àzay naṅ ndo ni ti àgra zlam məbəlana. ³⁸ Ma gani ti nahkay hi : Maslaṅa ya ti àza məva gayaṅ na ti àgra zlam sulumana. Ay maslaṅa ya ti àzay məva gayaṅ ni ndo ni ti àgra zlam sulumana àtama ga maslaṅa ya ti àzay na.

7:36 Mis ndahaṅ təđəm Pol àđəmki pakama hini ti ka wur dagwa nday ata məva gayaṅ do ; təđəm Pol àđəmki ti ka bəṅ ga wur nday ata wur gayaṅ dahalayani, bəṅ ga wur ni awayay adi zal.

³⁹ Ay wal ya ti zal gayaŋ naŋ àbu àna sifa mba ni ti àday zal nahaŋ ba simiteni. Ay tamal zal gayaŋ ni àmèta nahèma, esliki maday zal nahaŋ ya ahàr gayaŋ awayay ni tata. Ay zla ti aday ti zal ya ti naŋ àbu afèki ahàr ka Bay geli ni. ⁴⁰ A majalay ahàr goro bu ni ti tamal ànjèhadà zlam gayaŋ a nahèma, azum gadà àtama ga wal ya àday zal nahaŋ na. Nèdèm nahkay ti nu day *Məsuf ge Melefit naŋ àbu akaba nu.

Aslu ga pəra

8 Nihi ti nəzlapaki ka ma ga aslu ga pəra. Ma gekuli ya kədəmum leli dek məsəra zlam a ni ti ma gekuli ni jiri efedifŋ. Ay məsər zlam ti avi zlabay ana mis ; ere ye ti azoru mis kama ni ti mawayavani. ² Tamal mis àdèm naŋ àsəra zlam a ti, àsər zlam lala faŋ ndo. ³ Ay tamal mis awayay Melefit nahèma, Melefit àsəra naŋ gayaŋ a àndava.

⁴ Kəhumu ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni ti təvia divi ana tay a ga məzum aslu ga pəra aw ? Ma gekuli ya kədəmum ni ti jiri : pəra ti zlam masakani efedifŋ. Nahaŋ ni kədəmum ahkado Melefit ti bəlaŋ, nahaŋ àbi : nani day jiri efedifŋ. ⁵ Zlam təbu kay a huđ melefit bu akaba ka hađ, mis tɪpia ti tədəm zlam nday nani melefit. Nahkay ti melefit akaba bəbay təbu kay. ⁶ Ku tamal nahkay nəngu ni, geli ti Melefit naŋ bəlaŋ, naŋ Bəŋ ga Yezu. Naŋ ti àgraya zlam a dek. Leli day naŋ àgraya leli a ti mīgi ndam gayaŋ. Nahkay Bay geli ti naŋ bəlaŋ, naŋ Yezu Krist. Zlam ge Melefit ya àgraya ni dek ti, àna naŋ. Leli day məbum àna sifa ti azuhva naŋ.

⁷ Ay ku tamal leli ndahaŋ ni məsəra zlam nday nana nəngu ni, mis ndahaŋ təbu e kidifŋ geli bu təsər do. Nday nani ti ahaslani tàgrabiya pəra, aŋgwaz gani àsləkiaba ana tay ndo kekileŋa. Nahkay tamal təcaka aslu ga pəra ti tədəm tàgudara, adaba nday gani təsərkaba divi ge

Melefit a lala faŋ ndo. ⁸ Ere ye ti azoru leli afa ge Melefit ni ti zlam məzumani do. Tamal məzum ti àjənaki leli ga moroni kama do. Tamal məzum do day àgulu leli do.

⁹ Kəsəruma kisləmki məzum zlam dek. Ay ti bumvu slimi lala, do ni ti maslaŋa ya ti àsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni emijikia ke divi a azuhva zlam gekuli ya kəzumum na. ¹⁰ Adaba tamal ti maslaŋa nani èpia kur a, nak ya ti kəsəra zlam a ni, nak kəbu kəzum zlam a ahay ga pəra bu nahèma, naŋ ya ti àsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni naŋ day ara azay njəda gayaŋ ga məzumani. ¹¹ Nahkay ti məsər zlam gayak ni ejiŋ maslaŋa ya ti àsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni. Maslaŋa nani ti wur ga məŋ geli, Krist àmət ti ga mahəŋgay naŋ. ¹² Tamal kəgrum nahkay ti kagudarumi zlam ana bəza ga məŋ geli, kəvumi majalay ahàr ana tay adaba təsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo. Kagudarumi zlam ana tay ti, kagudarumi zlam ana *Krist. ¹³ Nahkay ere ye ti nədèm ni ti nihi : tamal zlam məzumani goro ni ejiŋkia wur ga məŋ goro ke divi a nahèma, anahəpəđ aslu đay-đay va do. Adaba mam, nawayay ti wur ga məŋ goro èjikia ke divi a ba.

Pol adəfiki manjəhad gayaŋ ana mis

9 Nu ti nəsəra nisliki magray ere ye ti nawayay ni dek. Iŋgay nɪpia Bay geli Yezu àna eri goro a, nu zal asak gayaŋ daya ti kəsərūm do aw ? Lekuləm kəfumki ahàr ka Bay geli ti azuhva təwi goro ya nəgri ni do aw ? ² Ku tamal mis ndahaŋ təsər nu zal asak ga Yezu do nəngu ni, lekuləm ti kəsəruma nu zal asak gayaŋ. Kəfumkia ahàr ka Bay geli Yezu azuhva təwi goro ya nəgray e kidifŋ gekuli bu na ti, nani adafaki nu zal asak gayaŋ.

³ Ka ya ti mis təbu tahəŋgalafua ma ni ti nahəŋgarfəŋ, nədèm nahkay nihi :

⁴Leli ndam *asak ga Yezu ti misliki məzum zlam akaba misi zlam azuhva tūwi geli ya magray ni do aw ? ⁵Misliki moroni afa gekuli àna wal ya àfəki ahàr ke Yezu ni do waw ? Ndam asak ndahañ ni akaba bəza ga məñ ga Bay geli Yezu ni akaba Piyer təbi tagray nahkay bi aw ? ⁶Ahàr àdəm magray tūwi ga məzumi zlam ana huđ geli ti leli ata Barnabas cecü cü a ciliñ aw ? ⁷Ndam slewja tagray tūwi ga slewja gatay ti, təpəl tay do aw ? Maslaña ya ti àjava zlam a ni ti azum bəza gani do aw ? Tək day ti maslaña ya ti ajəgay zlam ga gənwaw ni ti aducaya dūwa gana esi do aw ?

⁸Ma ya nədəm ni ti, nani majalay ahàr geli mis ciliñ do, e *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu day nahkay. ⁹Àbu məbəkiani e Divi gani nani bu nahkay hi : « Ka ya ti kəzləbum hay àna sla nahəma, kəwəlumikabu pakama ga macafəña nañ kə məzum zlam a ba. ^{§§} » Melefit àdəm nahkay ti, kəhumi ana ahàr àdəmki ma ti ka slasla ciliñ aw ? ¹⁰Melefit àdəm nahkay ti, àdəmki ti ke leli ndam məgri tūwi ni do aw ? Iy, àdəmki ti ke leli edefiñ. Leli ti magray tūwi akada ga ndam ya ti təwəs vədañ ahkay do ni akada ndam ya ti təzləb hay ni. Nday nani tagray tūwi ti təsəra atəngət zlam. ¹¹Leli ti akada ndam mizligi hay : hay gani nani ti pakama ge Melefit ya məhi ana kuli ni. Nihi ti lekulum kəbum àna zlam sulumani ge Melefit ya leli məgri ana kuli ni, ay leli məngətəña zlam sulumana kə kuli a ti kəwayum do waw ? Məngət zlam sulumani nani ti mabaz hay ya ti mizligi ni do waw ? ¹²Mis ndahañ ni tekeđi təngətəña zlam kə kuli a, sakomba leli aw !

Ay ku tamal misliki məngətəña zlam kə kuli a tata nəngu ni, mihindifiña kə kuli a ndo. Miβesey zlam ni dek, adaba

mawayay ti macafəña mis ga məgəskabu *Ma Məwəni Sulumani ge Krist na ba. ¹³A *ahay gəđakani ge Melefit bu ni ti ngay ndam məgri tūwi ana Melefit ni təngət mahar gatay, ndam meviyeki aslu ni day təngət mahar gatay ti kəsərum do aw ? ¹⁴Nahkay day, Bay geli àdəm ndam ya ti təhi Ma Məwəni Sulumani ana mis ni təngət zlam məzumi àna Ma Məwəni Sulumani ya təhi ana mis ni.

¹⁵Ku tamal nahkay nəngu ni, nu ti nəgray nahkay do : ku kəvumu zlam day nəwayafəña kə kuli a do. Ere ye ti nəbəki ni ti, ge mihindifiña zlam kə kuli àna nañ a do. Tamal nagray nahkay ti hojo nəməta ! Nəngətəña zlam kə kuli a do ni ti avu məmərani. Maslaña àbi esliki macafəña nu kə məmərani gani nana bi. ¹⁶Nu nəbu nəhi Ma Məwəni Sulumani ana mis kəlavad. Ay tūwi gani nani àvu miji zlabay do, adaba mam, Melefit àfəku njəda ga magrani. Tamal nəhi Ma Məwəni Sulumani ana mis do nahəma, Melefit mətəra nu ! ¹⁷Tamal tūwi gani nani nagray ka mawayay goro ti si akal təpəlləñ nu. Ay ègia nəgray ka mawayay goro do, nagray ti adaba Melefit àfuva a ahar va palam. ¹⁸Tamal ti ègia nahkay ti nəngətləñ mam ? Ere ye ti nəngətləñ ni ti nihi : nəhi Ma Məwəni Sulumani ana kuli ga sulum. Ku tamal ahàr àdəm lekulum kəvumuləñ zlam nəngu ni, nihindiliñ zlam kə kuli ndo.

¹⁹Nu evidi ga maslaña do, nu nəgur ahàr goro. Ay ti nəza ahàr goro a, nigia evidi ge mis a dek, ti nəhəlibiyu mis ana Krist a kay dal-dal, ti təfəki ahàr lala. ²⁰Ka ya ti nu nəbu e kidiñ ga ndam *Zəde bu nahəma, nanjəhad akada nu zal Zəde, adaba nawayay ti nəhəlibiyu tay ana Krist ti təfəki ahàr lala. Ka ya ti nu e kidiñ ga ndam ya tadəbay Divi ge

§§9:9 Məñjay Mimbiki 25.4. Ka sarta gani nani ti təzləb zlam ti àna aday do : slasla təcəlki.

Melefit ya Mūwiz àbēki ni bu nahēma, nanjēhad akadā ga maslaŋa ya adēbay Divi ge Melefit gani nani ni, ay Mūwiz àna Divi gani nani àfēku ŋgasa va do. Nagray nahkay ti nēhēlibiyu tay ana Krist, ti tēfēki ahār lala. ²¹ Ka ya ti nu e kidīŋ ga ndam ya tēsār Divi ge Melefit do ni bu ni ti nanjēhad akadā ga maslaŋa ya ti àsār Divi ge Melefit do ni, ti nēhēlibiyu tay ana Krist, tēfēki ahār lala. Ay ti nu maslaŋa ya ti àsār ma ge Melefit do ni do, adaba nēsēra nēgaskabā ma ge Krist a. ²² Ka ya ti nu e kidīŋ ga ndam ya ti tēsarkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni ti nanjēhad akadā ga maslaŋa ya ti àsarkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni, ti nēhēlibiyu tay ana Krist, ti tēfēki ahār lala. Nahkay ka ya ti nu e kidīŋ ge mis weley weley bu do ni dek ti nazay manjēhad ga ndam nani, adaba nawayay ti ku àbi àbi nēŋgu ni nēhēlibiyu mis ndahaŋ ana Krist ti māhēŋgay tay. ²³ Ere gani nani ya nagray ni dek ti, ti Ma Mūweni Sulumani mōru kama kama, ti Melefit mōgru sulum gayāŋ akadā ya agri ana ndam gayāŋ ndahaŋ ni.

²⁴ Kēsēruma, ka ya ti mis tacuhwakaboru ti tēsār way eminjīyu enji way nahēma, tacuhwakaboru ti nday dek ka ahar bēlaŋ. Ay ti mis biliŋ gatay enjiyu enji : àra ēnjiyu ti tēvi zlam ka duwa gani. Nahkay ti lekūlum day si kēzum njeḏa gekūli akadā ga ndam ya ti tacuhwakaboru ni, ti kēŋgētum zlam bilegeni. ²⁵ Ndam ga hwa dek tēcahavu àna hwa ga njeḏa, ti vu gatay mēsērvu àna naŋ. Ere ye ti tagray ni dek, tawayay ti tēŋgēt zlam ka duwa gani ; zlam gani ti àpēsēŋ kà tay do, agēdavu. Ay leli ti zlam ya ti Melefit avi ana leli azuhva tūwi geli ni ti àgēdavu do, amēlēbu ga kaŋgay-kaŋgayani. ²⁶ Nahkay zla nahēma, nu day nēbu nagray tūwi lala akadā ga maslaŋa ya ti acuhworu ndēlāba ni,

ahkay do ni akadā ga maslaŋa ya ti asi mēdukduk ana mis, ahar gayāŋ àdoru a had do ni. ²⁷ Nēgri daliya ana vu goro, nēgri ere ye ti nu nawayay ni, do ni ti bi nu ya ti nēhi ma ge Melefit ana mis ndahaŋ ni anēŋgēt zlam azuhva nani akadā gatay ni do.

Kēhēŋgrumioru ahār a had ana pēra ba

10 Bēza ga mmawa goro ni, zlam ya ti àgrakivu ka ata bēŋ geli ka sarta ge Mūwiz ni ti àgējazlki ahār ke kuli ba. Ka sarta gani nani ti Melefit àfēkiaya maklabasl ka tay a dek ga majēgay tay àna naŋ a. Nday dek tātuwadaba Dēluv Ndizeni na daya. ² Gatay ya ti maklabasl àhērkiaya ka tay a akaba ya tātuwadaba dēluv ni ba ni ti, kala Melefit àbara tay a dek. Melefit àgray nahkay ti, àwayay ti nday dek tīgi akaba Mūwiz akadā mis bēlaŋ. ³ Nday dek tēzuma zlam mēzumani ya Melefit àvi ana tay na. ⁴ Nday dek tisia yam ya Melefit àvi ana tay na. Yam gani nani ti àŋgēzaya a pēlad ba. Pēlad gani nani ti Melefit àvi ana tay, nani ti *Krist, asawādoru akaba tay. ⁵ Ku àgrava nahkay nēŋgu ni, mis ahar gēḏakani e kidīŋ gatay bu tēgri zlam sulumani ana Melefit ndo. Nahkay tēmēt, huḏ gili dek kisim gatay.

⁶ Zlam gani nday nani tēgrakivu ka tay ti adāba tawayay magudar zlam a. Awayay adēfiki zlam ana leli, ti māgudar zlam akadā gatay ya tawayay magudarani ni ba. ⁷ Mis ndahaŋ e kidīŋ gatay bu tēnjēkia ka mēhēŋgrioru ahār a had ana pēra. Àbu mēbēkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Mis tēnjēhada, tēzuma zlam a akaba tisia zlam a, mēk tīcikaba ga mēhēbiani ana pēra.* » Lekūlum zla nahēma kēŋgumkivu ka mēhēŋgrioru ahār a had ana pēra akadā gatay ni ba. ⁸ Mis ndahaŋ e kidīŋ gatay

*10:7 Mahārana 32.6.

bu tàgra hala, nahkay Melefit àbazl tay dèbu kru kru cə mahar mahkər ka fat bəlañ. Lekuləm zla nahəma kəgrum hala akada gatay ni ba. ⁹Mis ndahañ e kidin̄ gatay bu təhəlfəña eyə kə Melefit a. Nahkay Melefit àslərkiyiyu zlam a had kay ka tay, àbazla tay a. Lekuləm zla nahəma, kəhəlumfəña eyə kə Krist akada gatay ya təhəlfəña kə Melefit a ni ba. ¹⁰Mis ndahañ e kidin̄ gatay bu təzərdia ma ana Melefit a. Nahkay àslərkiyiyu məslər gayañ ka tay, àbazla tay a. Lekuləm zla nahəma kəzərdum ma akada gatay ni ba.

¹¹Melefit àgri zlam nday nani ana tay nahkay ti, awayay ti adəfiki zlam ana mis. Nahkay təbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, ga məziaba azay slimi ana leli a, adəba leli məbu ka mandav ga duniya wudak. ¹²Nahkay zla ti maslaña ya ti àhi ana ahər nañ əbu àna njeđa ni ti məbavu slimi. Tamal əbavu slimi do ni ti ara ejikia ke divi a. ¹³Zlam ya ti ejin̄kia kuli ke divi a ni ti ejin̄kia mis a dek. Ay Melefit ti ara əjənaki kuli akada gayañ ya adəm ni : zlam ya ti akal etijin̄kia kuli a atətam njeđa gekuli ni ti Melefit amacafəña zlam nday nani ge mijin̄kia kuli ke divi a. Ka ya ti zlam nday nani tawayay tijin̄kia kuli a nahəma, Melefit aməvi njeđa ana kuli ge miβeseni, ti katamumaba.

¹⁴Ndam goro ni, nawayay kuli. Tamal kicuma pakama goro ya nəhi ana kuli na ti, kəhədakumfəñiyu kə pəra ba. ¹⁵Lekuləm ya nəhi pakama hini ana kuli ni ti kəsəruma zlam a. Jalumki ahər lala, pakama gani jiri do aw ? ¹⁶Ka sarta ya ti məzumumkabu daf ge Melefit nahəma, mazay hijiyem akaba zum ni, məgri səsi ana Melefit mək leli dek misi. Leli dek misi zum ni ka ahar bəlañ ti, adəfaki ti leli miğia akada mis bəlañ akaba Krist a adəba mimiz gayañ əngəziaya ana leli

a. Nahkay day mazay *dipeñ, mesekeba, məzumum. Magray nahkay ti, adəfaki ti vu geli əgia akada vu bəlañ akaba Krist a. ¹⁷Dipeñ ya mesekeba, məzumum ni ti dipen̄ bəlañ. Nahkay leli dek miğia akada vu a bəlañ, adəba dipen̄ ya məzumum ka ahar bəlañ ni ti dipen̄ bəlañ.

¹⁸Nahkay ndam *Izireyel day ka ya ti təbu təzum aslu ga zlam ya ti tisl̄in̄i ana Melefit ni ti tigi bəlañ akaba Melefit do aw ? ¹⁹Pakama hini ya nəhi ana kuli ni ti adəmvaba ahəmamam ? Adəmvaba ti aslu ga pəra akaba pəra pərani ti təbu àna njeđa eded̄in̄ aw ? ²⁰Aha, təbi àna njeđa bi. Ay ka ya ti ndam ga pəra tagray pəra gatay, tisl̄in̄ zlam ni ti, tisl̄in̄i ana Melefit do, ana seteni sawañ. Nahkay zla nahəma, nawayay ti kigum bəlañ akaba seteni ba. ²¹Kisum zum ga Bay geli mək kisumkivu ge seteni keti ni ti àgravu do. Nahkay day kəzumum zlam ga Bay geli mək kəzumumkivu ge seteni keti ni ti àgravu do. ²²Magray nahkay ti, mawayay ti Bay geli məzumki βərur ke leli aw ? Lekuləm kəhumi ana ahər njeđa geli àtam gayañ aw ?

Grum zlam ya ti əjənaki mis ndahañ ni

²³Kədəmum ahkado zlam ni dek kislumki magrani. Iy, zlam ni dek kislumki magrani eded̄in̄, ay ti zlam dek ti ndahañ təjənaki mis do. Zlam ni dek kislumki magrani eded̄in̄, ay ti zlam dek ti ndahañ təzoru mis kama e divi ga Yezu bu do. ²⁴Ku way way do adəbay zlam ga məjənaki ahər gayañ cilin̄ ba, mədəbay zlam ga məjənaki mis ndahañ kwa sawañ.

²⁵Nahkay zlam ya ti təsəkumoru a gosku bu ni dek kislumki məzumumani. Araña əhəli ahər ana kuli ba : kihindum day ba. ²⁶Adəba mam, duniya akaba zlam gani dek ti ga Bay geli. †

†10:26 Mənjay Limis 24.1.

²⁷Tamal maslaŋa ya ti ah̄faki ah̄ar ka Yezu do ni ah̄zala kuli a ga m̄ezum zlam akaba naŋ a m̄æk k̄ad̄oguma nah̄ema, zulum ere ya avi ana kuli ni dek. Araŋa ah̄heli ah̄ar ana kuli ba : kihindum day ba. ²⁸Ay tamal bi maslaŋa nahaŋ ahi ana kuli ahkado : « Hini aslu ga p̄era » nah̄ema, k̄ezumum ba. K̄ezumum do ni ti azuhva maslaŋa nani ya ah̄i ana kuli ni, ti ah̄ar ah̄heli ba. ²⁹N̄ad̄em nahkay ti, n̄ad̄emki ti ka majalay ah̄ar ga maslaŋa ya ti awayay azum ni do ; n̄ad̄emki ti ka majalay ah̄ar ga maslaŋa ya ti ah̄i ma gani ni.

Tamal ah̄ua ma gana m̄æk n̄ad̄em n̄egur ah̄ar goro, n̄ezum zlam ni kekileŋa nah̄ema, maslaŋa gani nani ya ah̄u ma ni ara ad̄em nu n̄agudara zlam a. Ay tamal ad̄emkua nahkay ti ah̄b̄alay do. ³⁰Tamal n̄agri s̄usi ana Melefit ga zlam ya n̄ezum ni m̄æk maslaŋa nahaŋ ad̄emku ma, ad̄em ahkado n̄agudara zlam a nah̄ema, ah̄b̄alay do, ad̄aba n̄egria s̄usi ana Melefit a ah̄ndava.

³¹Nahkay tamal bi k̄ezumum zlam, bi kisum zlam ahkay do ni bi k̄egrum zlam weley weley do dek nah̄ema, grum ti mis t̄azl̄abay Melefit ah̄a naŋ. ³²K̄egrum zlam ya ti ej̄iŋkia mis ke divi a ni ba, ku ndam *Zude, ku nday ya ndam Zude do ni, ku ndam ge Melefit ya *t̄acakalavu ku eley eley do dek ni, k̄egrum zlam ya ti ej̄iŋkia tay ke divi a ni ba. ³³Nu n̄ebu nagraŋ ti nahkay : zlam ya nagraŋ ni dek, nawayay ti m̄ah̄b̄elaf̄eŋ k̄e mis ndahaŋ ni dek. N̄eh̄alaki ah̄ar ke ere ya aj̄onaki nu ni do ; n̄eh̄alaki ah̄ar ti ke ere ye ti aj̄onaki mis ndahaŋ ni dek sawaŋ. Nagraŋ nahkay ti, nawayay ti Melefit m̄ah̄eŋgay tay.

11 Nahkay grum zlam dek akada goro ya nagraŋ ni ; nu day n̄ebu nagraŋ zlam dek akada ge *Krist ya agray ni.

M̄efakabu zlam ka ah̄ar

²N̄agri s̄usi ana kuli ad̄aba k̄ebum k̄ajalumku ah̄ar a zlam bu dek, k̄eḡasumk̄ab̄a pakama ya t̄ehu m̄æk n̄ecahi ana kuli na. ³Ay ti ere ye ti nawayay ti k̄icum lala ni ti nihi : agur zawal dek ti *Krist ; agur wal ti zal ; agur Krist ti Melefit. ⁴Tamal ti zal ah̄eŋgalay Melefit ahkay do ni ah̄eŋgri pakama ge Melefit ana mis, naŋ ah̄u ah̄a azana ka ah̄ar nah̄ema, anjak Bay ya agur naŋ ni. ⁵Ay tamal ti wal ah̄eŋgalay Melefit ahkay do ni ah̄eŋgri pakama ge Melefit ana mis, naŋ ah̄i ah̄a azana ka ah̄ar bi nah̄ema, anjak bay ya agur naŋ ni. Egi zlam ge mimili, akada ga wal ya ah̄w̄eskaba ah̄ar a nd̄elub ni. ⁶Nahkay tamal wal ah̄awayay m̄efakabu azana ka ah̄ar do nah̄ema, hojo m̄ah̄w̄eskaba, nani dek zlam b̄elaŋ. Ay k̄es̄eruma wal ya ti ah̄w̄eskaba ah̄ar a ahkay do ni ekelkia m̄eh̄er a asay mimili ti ah̄ar ad̄em m̄efakabu azana ka ah̄ar. ⁷Zal zla nah̄ema, ah̄ar ad̄em ah̄fakabu azana ka ah̄ar ba, ad̄aba Melefit ah̄graya naŋ ka mazavu gayaŋ ga mad̄afaki nj̄eda gayaŋ a. Wal ti ni Melefit ah̄graya naŋ ga mad̄afaki nj̄eda ga zal a. ⁸Melefit ah̄graya zal a ti ah̄a jamaŋgay ge mis walana do, ah̄graya wal ah̄a jamaŋgay ge mis zalana sawaŋ. ⁹Melefit ah̄graya zal a ti azuhva wal do. Ah̄graya wal azuhva zal a sawaŋ. ¹⁰Nahkay ti ah̄ar ad̄em wal m̄efakabu azana ka ah̄ar, ga mad̄afakiani maslaŋa ah̄u agur naŋ. Agray nahkay ti azuhva *m̄es̄l̄er ge Melefit. ¹¹Ku tamal nahkay n̄eŋgu ni, afa geli ndam ga Bay geli ni ti wal an̄j̄eh̄ad̄ivu a ahar vu ana zal, zal day an̄j̄eh̄ad̄ivu a ahar vu ana wal. ¹²Wal ti Melefit ah̄graya naŋ ah̄a jamaŋgay ge mis zalana, zal ti ni wal ewi naŋ. Ay mis dek ti Melefit ah̄graya tay a.

¹³Jalum a ah̄ar gekuli bu lala day nimi : tamal wal ah̄eŋgalay Melefit m̄efakabu azana ka ah̄ar do ni ti ah̄b̄alay aw ? ¹⁴Mis dek t̄es̄era, tamal zal agalk-

abu ahàr ti nani zlam ge mimili do aw ? ¹⁵Ay wal ti ni tamal agalkabu ahàr nahəma, nani zlam maβəlanı daldal do waw ? Melefit àgray məhər ga wal mədfək zilip ti ga maŋgah ahàr gayan a kəla ga azana ya amal afakabu, aŋgah ahàr gayan àna naŋ ni. ¹⁶Maslaŋa ya ti àgəskabu pakama hini ya nədfəm ni do ni ti si mīci lala : leli magray ti nahkay, ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dək tagray nahkay, tədfəbay divi nahaŋ do.

Məzum dəf ge Melefit

¹⁷Pakama nahaŋ àbu nəhi ana kəli, a huđ ga pakama nani bu nahəma nəgri səsı ana kəli do simiteni. Adaba ere ye ti kəgrum ni àzoru kəli kama do, ahəŋgaroru kəli kələŋ sawaŋ. ¹⁸Ma ya nəhi ana kəli enjenjeni nahəma, nihi : Nīci, təhu ahkado ka ya ti kacakalumvu ni ti kəbum kicirumvu. Tədfəm nahkay ti nətamahay ma gatay ni ahar gədfəkani jiri eđeđiŋ. ¹⁹Lekələm kicirumvu nahkay ti àgəski, adaba Melefit awayay adafaki nday ya təfəki ahàr ka Yezu lala ni, ti mis dək təsər tay. ²⁰Nahkay ka ya ti lekələm kəbum kacakalumvu kəzumum ni ti dəf ga Bay geli do. ²¹Adaba kəcakalumva nahkay ti, ku way way do azum zlam zlam gayan ; mis ndahaŋ ləwir awər tay, mis ndahaŋ ti ni zum abazl tay. ²²Tamal kawayum məzumum zlam akaba misum zlam nahəma, kəzumumbiyu a magam, kisumbiyu a magam gekəli do aw ? Nahkay ti kəmənjumləŋ kà ndam ge Melefit ni ti akada nday zlam masakani zla do aw ? Kawayum kəbumki mimili ka ndam ya ti zlam gatay àbi ni zla do aw ? Nihi nahəma, nəhi mam ana kəli mam ? Nəgri səsı ana kəli zla tək ? Aha, nəgri səsı ana kəli do simiteni.

²³Pakama ya nəhi ana kəli ni ti, nani ma ga Bay geli Yezu. Pakama gani nihi : A huđ ga məlavad ya tara təgəsi Bay geli Yezu ana ndam məgur ndam *Zude ni

bu ni ti, Yezu àzay *dipeŋ, ²⁴àgri səsı ana Melefit, èsekaba, àdfəm : « Hini hi ti aslu ga vu goro, navay ti ga mahəŋgay kəli. Grumoru nahkay, ti kəjalumku ahàr. » ²⁵Nahkay day ka ya ti təzuma zlam na àndava nahəma, àzay hijiyem akaba zum, àdfəm : « Àna zum ge hijiyem hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis ; məwəlvani nani ti məweni. Awəlkabu ti àna mimiz ga vu goro. Grumoru nahkay. Ka ya ti ekisum akada hini lu ni ti kəjalumku ahàr ka ahar bələŋ. » ²⁶Bay geli àdfəm nahkay ti, awayay adafaki ti ka ya ti kəzumum dipeŋ akada hini akaba kisum zum akada hini nahəma, kədfəfumiki ana mis ti təsər Bay geli àməta. Akədfəfumikiuru ana tay duk abivoru ana maŋga gayan a.

²⁷Nahkay ti maslaŋa ya ti azum dipeŋ ahkay do ni esi zum ge hijiyem ga Bay geli, àjalaki ahàr do ni ti, àgudara zlam a, adaba àmənjaləŋ ka vu ga Bay geli akaba mimiz gayan ni akada zlam masakani. ²⁸Nahkay zla nahəma, ahàr àdfəm ku way way do məsərkaba majalay ahàr gayan a lala day kwa ti məzum, mīsi. ²⁹Adaba maslaŋa ya ti azum, esi, àsərkaba vu ga Bay geli a do ni ti, naŋ naŋani agray ti Melefit mātəraf naŋ. ³⁰Mis kay e kidiŋ gekəli bu təbəsəy do, ndahaŋ njəda àfəŋ kà tay bi, ndahaŋ ti ni təmət ti, azuhva zlam gani nani. ³¹Tamal ti məsərkaba majalay ahàr geli a lala ti, amal Melefit àtraβ leli ndo. ³²Bay geli atraβ leli ti, acahi zlam ana leli, adaba awayay ti ka ya ti aməwəl ndam ga *duniya àna seriya ni ti àwəl leli akaba tay ba.

³³Nahkay bəza ga mmawa goro ni, ka ya ti kacakalumvu ga məzum dəf ge Melefit nahəma, jəgum mis dək tinjikaba day. ³⁴Tamal maslaŋa gani ləwir awər naŋ nahəma, məzumbiya zlam a magam a day. Do ni ti, ka ya ti kəcalumva ni ti, akəgrum ti Melefit məwəl kəli àna seriya.

Ma ndahañ ni ti, nu eninjua day kwa ti anəslamalakabu tay.

Njəda ga magray tūwi gərgərani ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni

12 Bəza ga mmawa goro ni, nihi ti nəzlapaki ka njəda ga magray tūwi gərgərani ya *Məsuf Njəlatani avi ana mis ni. Nawayay ti kícum ma gani lala. ² Serumki ka ya ti lekulum kəbum kəgrum pəra nahəma, kiguma evidi ga pəra nday nana. Pəra nday nani ku tamal təzlapay koksah nəngu ni, təbia kuli a zlam magudarani va. ³ Nahkay zla nahəma, nəhi ana kuli vay-vay : Maslaña ya ti njəda ga *Məsuf ge Melefit aniviyu ni ti ŋgay Melefit mətikwesla Yezu a ti ədəm do. Ay maslaña ya ti adəm : « Yezu Bay geli » ni ti, maslaña nani ədəm nahkay ni ti əna njəda ga Məsuf Njəlatani ededij.

⁴ Njəda ga magray tūwi ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni ti təbu gərgəri kay, ay Məsuf Njəlatani gani ti bəlañ. ⁵ Tūwi ya ti Bay geli avi ana mis ga magrani ni ti təbu gərgəri kay, ay Bay geli gani ti bəlañ. ⁶ Divi ya Melefit avi ana mis ga magray tūwi ni ti təbu gərgəri kay, ay Melefit gani ti bəlañ : agray ti mis dek tğray tūwi gani nani dek ti nañ. ⁷ Nahkay Melefit adafaki njəda ga Məsuf Njəlatani gayañ a manjəhad ga ku way way do geli bu dek. Agray nahkay ti ga məjənavani əna nañ e kidij geli bu. ⁸ Ana mis ndahañ nahəma, Məsuf Njəlatani avi njəda ana tay ti təsər majalay ahər sulumani ge Melefit ti təhəngri ana mis, təjənaki tay əna nañ. Ana mis ndahañ ti Məsuf gani bəlañani ni avi njəda ana tay ti təsər ere ye ti Melefit awayay ni ti təhəngri ana mis. ⁹ Ana mis ndahañ ti Məsuf gani bəlañani ni avi njəda ana tay ti təfəki ahər ke Melefit tətam mis ndahañ. Ana mis ndahañ ti Məsuf gani bəlañani ni avi njəda ana tay ti təhəngaraba mis a arməwər ba.

¹⁰ Ana mis ndahañ ti avi njəda ana tay ti tğray zlam ya mis tipi day-day ndo ni. Ana mis ndahañ ti avi njəda ana tay ti təhəngri pakama ge Melefit ana mis. Ana mis ndahañ ti avi njəda ana tay ti təsərkaba Məsuf ge Melefit a nday ata məsuf magədavana. Ana mis ndahañ ti avi njəda ana tay ti təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do ni. Ana mis ndahañ ti ni avi njəda ana tay ti təhəngaraba ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do na ni. ¹¹ Tūwi gani nani gərgərani ni dek ti Məsuf bəlañani gani nani agray. Avi njəda gərgərani ana ku way way do akada gayañ ya awayay ni.

Leli dek mīgia akada vu a bəlañ

¹² Məzum mazavu ga vu ge mis. Vu ge mis ti bəlañ, ay ti zlam gərgəri kay təfəñ. Ku zlam gərgəri kay təfəñ nəngu ni, vu ni ti bəlañ. *Krist day nañ nahkay. ¹³ Nədəm nahkay ti adaba leli dek ku ndam *Zəde, ku nday ya ndam Zəde do ni, ku evidi, ku nday ya ti evidi do ni, leli dek Melefit əbara leli əna Məsuf bəlañana, mīgia akada vu a bəlañ. Avia Məsuf gayañ bəlañani na ana leli a : Məsuf gani nani ti akada ga yam ya təcəhi-aya ana mis a ti esi bira ni.

¹⁴ Nahkay zla ti zlam ya təfəñ kə vu ge mis ni ti bəlañ do ; nday kay. ¹⁵ Bi asak adəm : « Nu ahər do, nahkay nu nəfəñ kə vu bi. » Ku tamal ədəma nahkay nəngu ni, nañ əfəñ kə vu ni va bi aw ? ¹⁶ Ahkay do ni bi slimi adəm : « Nu eri do, nahkay nu nəfəñ kə vu bi. » Ku tamal ədəma nahkay nəngu ni, nañ əfəñ kə vu ni va bi aw ? ¹⁷ Tamal mis vu gayañ ni dek eri, zlam ndahañ təfəñ bi ti, eci slimi ti əna mam ? Ahkay do ni bi tamal vu gayañ ni dek slimi ti, ezə zlam ti əna mam ? ¹⁸ Ay ti Melefit əgraya vu ge mis a nahkay ndo. Əgraya mis a ti, zlam təfəñ gərgəri kay, əbafəñ tay kə vu ni bəlañ əna bəlañ ka mawayay gayañ. ¹⁹ Tamal zlam ya təfəñ kə vu ni dek zlam bəlañ, nday gərgəri do

nahëma, vu ni àbu mba waw ? ²⁰ Ay ti Melefit àgraya mis a nahkay ndo. Àgraya vu na ti zlam tëfëj gërgëri kay, vu ni bëlañ.

²¹ Bi eri ahi ana ahar : « Nàwayay kur do » ni ti, esliki mëhiani tata waw ? Ahàr day bi ahi ana asak : « Nawayay kur do » ni ti, esliki mëhiani tata waw ? Aha ! Tisliki mëcfëmani do ; ²² zlam tëfëj kà vu ya mis tëcfëm njëda tëfëj kà tay bi ni, ay zlam nday nani ti tagray tëwi dal-dal. Tamal tëhëlfëña tay kà vu na ti vu ni àgray tëwi do. ²³ Ay zlam ndahañ tëfëj kà vu ya mëcfëm tislì arañja ndo ni, zlam nday nani ti mëfi ahàr ana tay tëtama zlam ndahañ na. Zlam ndahañ tëfëj kà vu ya mëcfëm mis tëpi ba asay mimili ni, mangah tay àna zlam sulumani. ²⁴ Zlam ndahañ tëfëj kà vu ya mëcfëm mis tëpi ni ; mëbëki zlam sulumani ka tay do. Nahkay Melefit àgraya vu ge mis a nahëma, awayay afi ahàr ana zlam ya mëcfëm tislì arañja ndo ni àtama zlam ndahañ na. ²⁵ Àgra nahkay ti, awayay ti vu ge mis ësevu ba, awayay ti zlam ya tëfëj kà vu ni dek tëgray tëwi ka ahar bëlañ, tëjënavu e kidiñ gatay bu. ²⁶ Nahkay tamal zlam bëlañ ya àfëj kà vu ni acakay daliya ti zlam ndahañ ni dek tëcakay daliya daya. Tamal tazlëbay zlam bëlañ ya àfëj kà vu ni ti zlam ndahañ ni dek tëmërvu daya.

²⁷ Lekulëm zla ti, lekulëm dek vu ge Krist. Nahkay ku way way do gekuli dek àfëj kè Krist akada ga zlam ya tëfëj kà vu ge mis ni. ²⁸ Nahkay e kidiñ ga ndam ge Krist ya *tëcakalavu ni bu nahëma, Melefit àbëhad enjenjeni ti ndam *asak. Ye cù ti ndam ya tëhëngri pakama ge Melefit ana mis ni, ya mahkër gani ndam ya ti tëcahi zlam ana mis ni. Mæk àbëhad ndam ya tagray zlam ya mis tëpi day-day ndo ni, ndam ya ti tahëngaraba mis a armëwër ba ni, ndam ya ti tëjënay mis ni, ndam ya ti tëcfëfiki divi ana mis ni akaba ndam ya ti tëzlapay ma hëma gërgërani

ya ti nday ndayani tësër do ni. ²⁹ Melefit àbëhad mis ni dek ti ndam asak aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti tëhëngri pakama ge Melefit ana mis ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam macahi zlam ana mis aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti tagray zlam ya ti mis tëpi day-day ndo ni aw ? ³⁰ Mis ni dek ti nday ndam mahëngaraba mis a armëwër ba waw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti tëzlapay ma hëma gërgërani ya nday ndayani tësër do ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam mahëngaraba ma hëma gërgërani ya nday ndayani tësër do na ni aw ? Aha, nahkay do ! ³¹ Ay ti njëda ga *Mësuf Njëlalani ya avi ana mis ni ti ndahañ gëcfäkani tëtam ndahañ. Nahkay ti hindëm nday nani kay.

Nihi nahëma, nëcfëfiki divi nahañ ana küli. Divi nani ti sulumani dal-dal, àtam ndahañ ni dek.

Mawayavani ti àtam zlam ndahañ dek

13 Ku nëzlapay ma hëma gërgërani ya nësër do ni, ku ma hëma ge mis ku ma ga *mësler ge Melefit nëngu ni, tamal nàwayay mis do nahëma, nahënday akada ga ara ahkay do ni akada ga gongonju ya tësi aday ana tay, tahënday ni ciliñ. ² Ku nëhëngri ma ge Melefit ana mis, ku nësëra zlam a dek, ku nësëra zlam mangahani ge Melefit na dek, ku nëfëkia ahàr ke Melefit a dal-dal àtama mis ndahañ a, nahkay nisliki mëhiani ana hëma tàs-lëkaba a mëlaj gatay ni ba mæk taslëkaba ecfëdiñ a nëngu ni, tamal ti nàwayay mis do nahëma, nisli arañja do. ³ Ku ni-diaba zlam goro a dek ana ndam talaga, ku nëgëskabu ti mis tëviyek nu adaba nëfëkia ahàr ka Yezu a nëngu ni, tamal nàwayay mis do nahëma, nëngëtiki arañja do.

⁴ Maslaña ya ti awayay mis ni ti an-jëhad ahëmamam ? Maslaña gani nani

ti ebesi ana mis, agri sulum ana mis, àgraləŋ solu kè mis do, èji zlabay do, àzay ahàr gayəŋ naŋ gəđakani do. ⁵ Àgray zlam ge mimili do, àwayi zlam ana huđ gayəŋ ciliŋ do, àzum bəruv we-ceweci do, àgəs zlam ya mis tagudari ni a bəruv vu do. ⁶ Maslaŋa gani nani ti zlam ge mis ya tàgudar ni àsi bi ; amərvu àna zlam jireni ge mis ya tagray ni, ⁷ ambərfəŋa zlam ya mis təgri na đek kà tay a, agəskabu pakama ge mis, awayay ti zlam ge mis ya tagray ni đek mǎla kigeni, àmbərəŋ mawayay mis đay-đay do.

⁸ Maslaŋa ya awayay mis nahəma, mawayay mis gayəŋ ni àndav đay-đay do. Pakama ge Melefit ya təđəm àna njəđa ga Məsuf gayəŋ ni ti, a vad nahaŋ atəmbərəŋ, atəhəŋgri ana mis va do. Ma həma gərgərani ya mis təzlapay tay àna njəđa ga *Məsuf Njəlatani, təsər tay do ni ti, a vad nahaŋ atəmbərəŋ tay, atəzlapay tay va do. Məsər zlam ge mis ya təsər àna njəđa ga Məsuf Njəlatani ni ti, a vad nahaŋ Məsuf Njəlatani aməvi njəđa gani ana tay va do. ⁹ Zlam nday nani atagravu nahkay ti, adaba nihi ti ere ya məsər ni ti məsəraba đek faŋ ndo, àhəcikivu ana leli ; pakama ge Melefit ya məhəŋgri ana mis àna njəđa ga Məsuf gayəŋ ni ti məđəmaba đek faŋ ndo, àhəcikivu ana leli. ¹⁰ Ay ka ya ti Melefit emendeveřiŋa tūwi gayəŋ a ni ti, ere ye ti ahəci leli ni ti amələbi va bi.

¹¹ Nəđəm nahəma, ka ya ti nu a wur bu ni ti nəzlapay akada ga bəza ni, nəjalay ahàr akada ga bəza ni, nəđəgəzl zlam akada ga bəza ni. Ay ka ya ti nigia gəđakana ni ti, nəmbrəŋa zlam ga bəza ya tagray na, nəgray va do. ¹² Nahkay day, nihi ti mipi Melefit lala do, akada geli ya mipi vu geli a kutrum magəđavani bu mipi lala do ni : ka fat gani nani ti emipivu akaba Melefit e eri vu e eri vu lala. Nihi ti nəsər Melefit lala faŋ do, ay ka fat nani ti anəsər naŋ lala akada gayəŋ ya àsəra nu a ni.

¹³ Nihi ti zlam mahkər təbu kaŋgaya : məfəki ahàr geli ya məfəki ke Melefit ni, məsər zlam geli ya məsər Melefit amagray zlam đek sulumani ni, akaba mawayavani geli ya mawayumvu ni. Ay e kidiŋ ga zlam mahkərani nday nani bu ni ti, ere ye ti àtam ndahaŋ ni ti mawayavani geli ya mawayumvu ni.

Njəđa ga Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni

14 Nahkay zla nahəma, zum njəđa gekuli ti kawayum mis. Hindum njəđa ga *Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni kay. Ahar gəđakani hindum njəđa ga məhəŋgri ma ge Melefit ana mis. ² Adaba mam, maslaŋa ya ti azlapay ma həma gərgərani ya naŋ naŋani day àsər do ni ti, àzlapi ana mis do, azlapi ti ana Melefit ciliŋ. Nahkay ti maslaŋa ye eci ma gayəŋ ni àbi ; maslaŋa nani adəm pakama *maŋgahani ge Melefit àna njəđa ga Məsuf Njəlatani ciliŋ. ³ Ay maslaŋa ya ti ahəŋgri ma ge Melefit ana mis ni ti àhi ana Melefit do, ahi ana mis àna ma həma gatay. Nahkay ma ya ahi ana tay ni avi njəđa ana tay, ajənaki tay, azoru tay kama e divi ge Melefit vu. ⁴ Maslaŋa ya ti azlapay ma həma gərgərani ya naŋ naŋani day àsər do ni ti azoru ahàr gayəŋ kama e divi ge Melefit vu ciliŋ. Ay maslaŋa ya ahəŋgri ma ge Melefit ana ndam ga Yezu àna ma həma gatay ni ti ma gayəŋ azoru tay đek kama e divi ge Melefit vu.

⁵ Nu nawayay ti lekulum đek kàzlapum ma həma gərgərani ya ti lekulum lekulumeni day kəsərum do ni, ay ti nawayay ahar gəđakani ti kəhəŋgrumi ma ge Melefit ana mis. Maslaŋa ya ti ahəŋgri ma ge Melefit ana mis ni ti àtama maslaŋa ya ti azlapay ma həma gərgərani ya naŋ naŋani day àsər do na, ahkay do ni si ahəŋgriaba ma həma ya azlapay ni ana tay a kwa. Tamal ahəŋgriaba ana tay a nahəma, ma gayəŋ

ni azoru ndam ga Yezu kama kama e divi ga Yezu vu. ⁶Nihi nahëma, bëza ga mmawa goro ni, bi nakoru afa gekëli, nëhi ma ana këli àna ma hëma gërgërani ya leli dëk mësër do ni ti, ma goro gani ajënakia këli ti ahëmamam ? Ahàr àdëm nakoru afa gekëli ti nanğëhadë pakama manğahani ge Melefit ana këli, nädëfiki mësër zlam ana këli, nëhëngri ma ge Melefit ana këli, ahkay do ni nëcahi zlam ana këli. Tamal nàgra nahkay day kwa ti nëjënakia këli a do aw ?

⁷Mazum mazavu ga zlam ge mereki, bi slelim, bi tindu. Zlam nday nani ti tàhënday ka ahàr gatay do. Nahkay tamal kësër miveni lala do ni ti, ku kivi slelim, ku tindu nënggu ni mis tësërkaba ge mereki weley do. ⁸Nahkay day tamal kësër mivi slimi cicek do ni ti, mis atës-lamalavu, atädëm hini cicek ga kadvu ti ahëmamam ? ⁹Lekulëm day nahkay : ka ya ti kazlapum ma hëma ya lekulëm lekulëmeni kësërum do, mis ndahan day tësër do ni ti mis etici ma gekëli ya kädëmum ni ti ahëmamam ? Ma gekëli ni ma masakani. ¹⁰Ma hëma tëbu kay a duniya bu, ku ma hëma weley weley do dëk ndam ga hëma gani tici. ¹¹Ay tamal nësër ma hëma ga maslaņa ya ti azlapu ni do ni ti nu nigia zal zuh mälän gayan a, nanğ day ègia zal zuh mälän goro a. ¹²Nëhi ana këli nahëma, ègia kihindëm njëda ga Mësuf Njëlätani ya avi ana mis ni kay ti, hindëm ahar gadäkani ti njëda gani ya tazoru ndam ga Yezu kama e divi gayan vu ni.

¹³Nahkay maslaņa ya ti azlapay ma hëma ya nanğ nanğani day àsër do ni ti mähëngalay Melefit ti mëvi njëda ga mëhëngriaba ma gayan ya adëmaya ni ana mis a. ¹⁴Tamal nahëngalay Melefit àna ma hëma ya nu nuani day nësër do ni ti mëbëruv goro amër àna zlam ya nahëngalay ni, ay ka ya ti nahëngalay nahkay ni ti zlam goro ya nëjalay ni àbi. ¹⁵Nahkay nagray ahëmamam ?

Anahëngalay nanğ ti àna ma hëma ya nu nuani day nësër do, Mësuf Njëlätani avu njëda gani ni, ay anagray nahkay ciliņ do : anahëngalay nanğ àna ma hëma goro, anëjalaki ahàr daya. Nahkay day enidi limis ti àna ma hëma ya nu nuani day nësër do, Mësuf Njëlätani avu njëda gani ni, ay anagray nahkay ciliņ do : enidi limis àna ma hëma goro, anëjalaki ahàr daya. ¹⁶Nädëm nahkay ti kamam ? Nädëm nahkay ti, tamal këgri süsü ana Melefit àna ma hëma ya nak nakani day kësër do, Mësuf Njëlätani avuk njëda gani ni, mëk bi maslaņa nahaj àhurkiviya ke këli ge mici ere ye ti kädëmum na ti, maslaņa gani nani esliki mëdëmani « Aya nahkay » aw ? Èsliki mëdëmani do, adäba èci pakama gayak ya kädëm ni ndo. ¹⁷Nak nakani ti këbu këgri süsü ana Melefit lala, ay maslaņa nani ti ma gayak ya kädëm ni àzoru nanğ kama e divi ge Melefit vu do.

¹⁸Nu ti nëgri süsü ana Melefit dal-dal, adäba nëzlapay ma hëma gërgërani ya nu nuani day nësër do ni nëtama këli a dëk. ¹⁹Ay ka ya ti ndam ga Yezu të-cakalava nahëma, hojo nädëmaya ma zlam àna ma hëma goro ya nëjalaki ahàr na ga macahi zlam ana mis ndahan, ere gani nädëmaya ma dëbu ehimeya àna ma hëma ya nu nuani day nësër do ni.

²⁰Bëza ga mmawa goro ni, nawayay ti kâjalumki ahàr ka zlam nday ndani akada ge mis gädäkani ni. Àki ka zlam magädavani ti nawayay ti kâjalumki ahàr akada ga bëza cib-cibëni ya tësër magudar zlam do ni. Ay àki ka zlam ndahan nahëma, nawayay ti kâjalumki ahàr akada ge mis gädäkani ni. ²¹Àbu mëbëkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Bay Melefit àdëm : “Anëhi ma ana nday hini.

Ma gani nani ti ndam mirkwi atëhi ana tay àna ma hëma nahaj.

Ay ku tamal nagray nahkay nənğu ni atəgəskabu ma goro ni do.” † »

²² Nahkay ti ma həma ya mis təsər do ni adəfiki zlam ti ana ndam ya təfəki ahər ke Melefit ni do, adəfiki ti ana ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni sawaŋ. Ma ge Melefit ya təhəŋgri ana mis ni ajənaki ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni do, ajənaki ti ndam ya təfəki ahər ke Melefit ni sawaŋ.

²³ Nahkay ka ya ti lekulum ndam ga Yezu kəcakalumva dek ka mələŋ bələŋana nahəma, bi lekulum dek kazlapum ma həma gərgərani ya lekulum lekulumani day kəsrum do ni, mək ndam ndahaŋ təhərkiyaya ke kuli a. Ndam nday nani ti bi tawayay tici ere ye ti kədəmum ni ahkay do ni bi təfəki ahər ke Melefit ndo. Ma gekuli ya kədəmum ni ti etici aw ? Etici do ! Nahkay atəhi ana kuli lekulum ndam seteni do aw ?

²⁴ Ay bi lekulum dek kəbum kəhəŋgrumi ma ge Melefit ana mis ti, mək maslaŋa nahaŋ əhurkiyiya ke kuli a. Maslaŋa gani nani ti bi əfəki ahər ke Melefit do ahkay do ni bi awayay eci ere ye ti kədəmum ni. Emicia ma gekuli ya kədəmum na dek ti, aməsər naŋ bay magudar zlam, Melefit aməgəs naŋ əna seriya.

²⁵ Eslini ere ya a məbərur gayəŋ bu ni dek amaŋgazlavaya ka dala. Nahkay ti amazləbay Melefit, aməhəŋgrioru ahər a had meleher ndibəni a had, aməhi ana kuli Melefit naŋ əbu e kidiŋ gekuli bu ecediŋ.

Ka ya ti kacakalumvu ni ti grum zlam kigeni

²⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nəhi mam ana kuli mam ? Ka ya ti kacakalumvu ni ti ku way way do *Məsuf Njəlatani avi njədə ga magray zlam : maslaŋa nahaŋ bi edi limis, maslaŋa nahaŋ bi acahi zlam ana mis, maslaŋa nahaŋ bi azlapi

pakama *maŋgahani ge Melefit əna mis, maslaŋa nahaŋ bi azlapay ma həma ya naŋ naŋani day əsər do ni, maslaŋa nahaŋ bi ahəŋgaraba ma həma ya naŋ naŋani day əsər do ni. Ay ere ye ti kəgrum ni dek ti ahər ədəm azoru mis kama e divi ge Melefit vu kwa. ²⁷ Tamal mis təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani day təsər do ni ti təzlapay bələŋ əna bələŋ. Mis cə, mahkər təzlapay ciliŋ, ətamkia ba. Ahər ədəm mis nahaŋ day ahəŋgaraba pakama gana kwa. ²⁸ Ay tamal maslaŋa əbi ga mahəŋgarabana bi ti, ahər ədəm maslaŋa ya ti awayay azlapay ni əzlapay e kidiŋ ge mis macakalavani ni bu ba. Ahər ədəm məzlapi ana ahər gayəŋ gayəŋani akaba ana Melefit ciliŋ. ²⁹ Ndam ya ti Məsuf Njəlatani avi njədə ana tay ga məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis nahəma, mis cə, mahkər təzlapay ciliŋ : mis ndahaŋ ni ti təbi slimi, ma gatay ni kigeni tək kigeni do waw. ³⁰ Tamal mis əbu ahəŋgri ma ge Melefit ana mis, mək Melefit əvia ma nahaŋ a ana mis nahaŋ ya naŋ əbu maŋjəhadəni digəsa na ti, ahər ədəm maslaŋa ya ti naŋ əbu azlapay ni məlakakaba day. ³¹ Lekulum dek kəhəŋgrumi ma ge Melefit ana mis tata, ay ti kədəmum bələŋ əna bələŋ kwa. Ahər ədəm pakama gekuli ya kədəmum ni ti mis dek təsər zlam əna naŋ, mis dek təŋgət njədə əna naŋ. ³² Njədə ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ga məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis ni ti, mis ya təbu əna njədə gani nani ti tislili mazlapani əna naŋ ka mawayay gatay tata. ³³ Adəba mam, Melefit awayay ti mis təgray zlam kwaŋa kwaŋa ba. Naŋ awayay ti mis təgray zlam kigeni, ti tənjəhadkəbu əna sulumani.

Nawayay ti kəgrum akada ga ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ndahaŋ bu dek ni. ³⁴ Nahkay ka ya ti ka-

†14:21 Izayi 28.11-12.

cakalumvu nahəma, ahār ādəm wāl tē-zlapay ba. Təvi divi ana tay ga mazlapani ba. Ahār ādəm təhəngrioru ahār a had ana zawal, akada ge Melefit ya ādəm a Wakita gayay bu ni. ³⁵ Tamal tawayay təsər zlam ti, tōru tihindifiņa kà zawal gatay a magam a. Adaba wal azlapay e kidiņ do ge mis macakalavani bu ni ti ābəlay do timey.

³⁶ Nədəm nahəma, pakama ge Melefit ənĵeki enji ti afa gekūli aw ? Ahkay do ni Melefit àhi pakama gayay ti ana kuli ciliņ aw ? ³⁷ Mis ndahaņ e kidiņ gekūli bu tēdəm nday tēbu àna nĵəda ga Məsuf Nĵəlatani, tēdəm tislĳi məhəngri pakama ge Melefit ana mis. Tamal mis ādəm nahkay ti ahār ādəm əgəskabu pakama goro ya nəbiki ana kuli ni ti divi ga Bay geli ya àvi ana kuli ni. ³⁸ Maslaņa ya ti əgəskabu pakama hini do ni ti Melefit day əgəskabu naņ do bilegeni.

³⁹ Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa goro ni, hindəm nĵəda ga Məsuf Nĵəlatani ga məhəngri pakama ge Melefit ana mis. Hindəm nĵəda gani nani kay. Kəcumfəņa mis ga mazlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani day təsər do na ba. ⁴⁰ Ay zlam ya kəgrum ni đek ti kəgrum kwaņa kwaņa ba, grum ti àna divi gani.

Yezu Krist àməta mək əņgaba e kisim ba edefiņ a

15 Bəza ga mmawa goro ni, nawayay nəhəngri eri ana *Ma Məweni Sulumani ya nəhi ana kuli ahaslani ni. Lekulum kəgəsumkabá ma na, kəbum kəgrum təwi àna naņ, kəmbərəņum do. ² Ma Məweni Sulumani ya nəhi ana kuli ni ti Melefit ahəngay kuli àna naņ. Ay tamal kəmbərəņuma pakama ya nəhi ana kuli na ti, məfəki ahār gekūli ka Yezu ni əgia zlam masakana.

³ Pakama ya təhu enjenjeni, nu day nəhi ana kuli ni ti nahkay hi : *Krist ti

āmət azuhva zlam magudarani geli. Ere gani əgravu ti akada ya àbu məbəkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni. ⁴ Àra àməta ti tili, mək a vad ya mahkər gani ti əņgaba e kisim ba. Ere gani əgravu akada ya àbu məbəkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni. ⁵ Àra əņgaba ti əņgazlivu ana Piyer, mək əņgazlivu ana ndam *asak gayay kru mahar cueni ni. ⁶ Àra əņgazlĳa ana tay a ti əņgazlivu ana bəza ga məņ geli ndahaņ macakalavani tətam diņ diņ zlam. Kwa kani mis ndahaņ e kidiņ gatay bu ahar gəđakani tēbu àna sifa, mis ndahaņ ti ni tēməta. ⁷ Kələņ gani əņgazlivu ana Zek, əņgazlivu ana ndam asak gayay đek daya.

⁸ Kələņ ge mis nday nani đek ti əņgazlĳu ana nu, nu ya ti akada ga wur ya ti tĳwi kiyi gani əņjiyu ndo ni. ⁹ Nədəm nahkay ti adaba ndam asak ndahaņ ni đek tətam nu. Nu ti giri-giri əgəski təzalay nu zal asak ga Yezu do, adaba ahaslani nəgria daliya ana ndam ge Melefit a. ¹⁰ Ku tamal nahkay nəņgu ni Melefit əgrua sulum gayay a, nigia akada ya ti kəsərūm nu kani na. Melefit əgru sulum gayay ti masakani do, adaba nəgra təwi a àtama ga ndam asak ndahaņ na đek. Ay nəgray təwi ti àna nĵəda goro goroani do, nəgray ti àna *sulum ge Melefit ya əgru ni. ¹¹ Ku nu nəhioru Ma Məweni Sulumani ana mis ahkay do ni ndam asak ndahaņ ni tēdəmoru nəņgu ni, ma geli ni đek ma bəlaņani. Pakama gani akada ya nəhi ana kuli, lekulum day kəgəsumkabu ni.

Mis àməta ti aməņgaba e kisim ba edefiņ a

¹² Nahkay ti leli məbu məhi ana mis *Krist àməta mək əņgaba e kisim ba. Leli mədəm nahkay ti, mis ndahaņ e kidiņ gekūli bu tēdəm mis atəņgaba e kisim ba do ni ti ahəmamam ? ¹³ Tamal mis atəņgaba e kisim ba do edefiņ ti,

akal Krist day àngaba e kisim ba ndo kwa. ¹⁴Tamal Krist àngaba e kisim ba ndo edefiŋ a ti, akal *Ma Məweni Sulumani ya məhi ana mis ni ma masakani, lekulum day kəfumki ahàr ka Yezu ti masakani. ¹⁵Tamal nahkay edefiŋ ti, māsəkadia malfada ana kuli àna slimi ge Melefit a, adaba mədəm Yezu Krist àməta mək Melefit àhəngaraba naŋ a. Ay tamal mis tənŋaba e kisim ba do ni ti, akal Yezu day Melefit àhəngaraba naŋ a ndo kwa. ¹⁶Nədəm nahkay ti, tamal mis tənŋaba e kisim ba do edefiŋ a ti, akal Krist day àngaba ndo kwa. ¹⁷Tamal Krist àngaba e kisim ba ndo edefiŋ a ti, akal məfəki ahàr gekuli ka naŋ ni masakani kwa. Tamal nahkay ti, akal lekulum kəbum àna zlam magudarani gekuli kekileŋa, Melefit àmbərfəŋa kə kuli a ndo. ¹⁸Nahkay ti ndam ya təfəki ahàr ke Krist, təmət ni ti tija gweha. ¹⁹Leli məfəki ahàr ke Krist ti mähəngay leli, ay tamal ahəngay leli ka ya ti leli məbu àna sifa ka dala ni ciliŋ ti, akal māsay cicihi matam mis ndahaŋ ni dek.

²⁰Ay ti Krist àngaba e kisim ba edefiŋ a. Àngaba enji ge mis a dek akada ga zlam ya aŋgazlay eri ni. Àngaba nahkay ti, adafaki ti mis dek atəngaba e kisim ba daya. ²¹Àgray ti mis dek təmət ti mis bəlaŋ, nahkay day àgray ti mis atəngaba e kisim ba ni ti mis bəlaŋ. ²²Nədəm nahəma, leli dek ti bəza ga Adam, nahkay məmət akada gayaŋ ni. Nahkay day leli dek amaŋgaba e kisim ba, aməŋgət sifa ti azuhva Krist. ²³Ay ti mis ni dek atəngaba e kisim ni ba ni ti àna sarta gatay. Àngaba enjenjeni akada ga zlam ya aŋgazlay eri na ti Krist, mək ka ya ti amaŋga ni ti amahəngaraba ndam ya təfəkia ahàr a ni ka ahar bəlaŋ. ²⁴Kələŋ gani ti Krist emeyefiŋ kə seteni akaba kə bəbay gatayani akaba kə nday ya ti təgur məlaŋ ya agavəla ni dek,

aməhəlfəŋa njəda kə tay a. Amagray nahkay ti egi mandav ga duniya. Eslini ti aməhəngri bay ga Bəŋani Melefit zlam gayaŋ. ²⁵Nahkay ahàr àdəm Krist agur zlam dek ga hayaŋani, duk abivoru ana sarta ya ti Melefit aməvi njəda ge meyefiŋeni kə ndam ezir gayaŋ ni dek. ²⁶Zal ezir ya Melefit emendeveriŋ mijiŋ naŋ kələŋ ga nday ndahaŋ ni dek ti kisim. ²⁷Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Melefit àvia njəda ge meyefiŋeni kə zlam a dek.^f » Ku tamal pakama gani nahkay nəŋgu ni, Melefit ya àvi njəda ge meyefiŋeni kə zlam ni dek ni ti àkibu bi, adaba Krist àgur naŋ do. ²⁸Melefit àvia njəda ge meyefiŋ kə zlam na dek ana Wur gayaŋ Krist a ti, Wur ni day aməhəngrioru ahàr a had ana Bəŋani Melefit, naŋ ya àvi njəda ge meyefiŋ kə zlam dek ni. Nahkay ti Melefit aməgur zlam dek akaba mis dek, zlam ya àgur do ni ti amələbi.

²⁹Kəsərum ti mis ndahaŋ təbu *tabaray tay a kəla ga ndam ya təmət ni vu. Mis nday nani ti tabaray tay ti kamam ? Tamal mis təməta ti tənŋaba e kisim ba do edefiŋ a ti, tabaray mis ndahaŋ a kəla gatay ya təmət ni vu ti kamam ? ³⁰Tamal mis tənŋaba e kisim ba do edefiŋ a ti, leli ndam *asak ni məgəskabu ti mis təgri daliya ana leli ahəcakiyu ŋgir-ŋgir ka məmətani kələvad ti kamam ? ³¹Bəza ga mmawa goro ni, kələvad nagraŋ daliya, nahəcakiyu ŋgir-ŋgir ka məmətani. Ere ya nəhi ana kuli ni ti jiri edefiŋ : adafaki ti, nəbu nəmərnu azuhva kuli adaba kiguma akaba Bay geli Yezu Krist a akada mis bəlaŋana ni. ³²E Efez ti nəkadva akada ge mis ya ti akadvu akaba zlam ge gili ya tagray cuday na ni. Nəkadkivu ka zlam ga duniya ndo ; tamal nəkadkivu ka zlam ga duniya ti akal azuaya mam ? Tamal mis təməta ti

^f15:27 Limis 8.7.

tàngaba e kisim ba do eƒeƒiŋ a ti, akal hojo məzumum zlam zlam geli akaba misum zlam zlam geli, aƒaba kama kama ti aməmətum. §

³³ Bəza ga mmawa goro ni, kəgosum ahər gekuli ba : tamal lekulum mis sulumani mək kasawadumkabu kəlavad akaba ndam cuday ti, lekulum day kigum cudayani akada gatay ni. ³⁴ Jalum ahər lala, kəgudarum zlam akada ga ndam seteni ni ba. Nəhi ana kuli nahəma, mis ndahaŋ təbu e kiƒiŋ gekuli bu təsər Melefit do. Nəhi ana kuli nahkay ti nawayay ti nəbəki mimili ke kuli.

Ka ya ti amaŋgaba e kisim ba ni ti vu geli ni amanja ahəmamam ?

³⁵ Bi maslaŋa aƒəm ahkado : « Mis əməta ti amaŋgaba e kisim ba ti ahəmamam ? Ka ya ti ataŋgaba ti vu gatay ni ataŋja ahəmamam ? » ³⁶ Nak gani ya kihindi nahkay ni ti nak moru do aw ? Ki-zligia hilfi ga zlam gayak a ti vu gani ezi day kwa ti eri gani ni aƒətaya do aw ? ³⁷ Hilfi ga zlam ya kizligi nani ti aday gani ya aƒək ni do. Kizligi ti wur gani ciliŋ ; bi kizligi bəza ga *alkama ahkay do ni bəza ga zlam ndahaŋ ni. ³⁸ Kizligia nahkay ti Melefit aƒətaya naŋ a, aƒək aday gani. Nahkay aday nani amanjəhad akada ge Melefit ya awayay ni. Wur ga zlam weley weley do ƒək Melefit aƒətaya ti, aday gani gərgəri akaba aday ga zlam ndahaŋ ya təfətaya ni ƒək.

³⁹ Zlam ndahaŋ ya əna sifa ni day nahkay : ku zlam əna sifa weley weley do ƒək ti, vu gani gərgəri akaba vu ga zlam əna sifa ndahaŋ ni ƒək. Nahkay ti mis hihiriken, zlam ya əna asak ƒadani ni, eƒiƒiŋ akaba kilif ti vu gatayani ƒək gərgəri.

⁴⁰ Zlam təbu a huƒ melefit bu akada ya təbu ka haƒ ni. Ay mazavu ga zlam

ya a huƒ melefit bu ni gərgəri akaba mazavu ga zlam ya ka haƒ ni, mazavu ga zlam ya ka haƒ ni day gərgəri akaba mazavu ga zlam ya a huƒ melefit bu ni. ⁴¹ Nahkay day fat, kiyi akaba boŋgur təsladay gərgəri. Ku boŋgur e kiƒiŋ gatay gatayani bu day təsladay gərgəri.

⁴² Ka ya ti mis ataŋgaba e kisim ba ni day amagravu nahkay. Nəƒəm nahəma, tilia mis a ti emiziviyu e eƒiƒi vu, ay ka ya ti amaŋgaba e kisim ba ni ti, əna vu məweni ya ƒzi do ni. ⁴³ Tili mis ti vu gayan ni zlam masakani, ay ka ya ti amaŋgaba e kisim ba nahəma, vu gayan ni əbəlaj, egi eri. Tili mis ti vu gayan ni njeƒa əfəŋ bi, ay ka ya ti amaŋgaba e kisim ba nahəma, vu gayan ni njeƒa əfəŋ dal-dal. ⁴⁴ Tili mis ti vu gayan ni zlam ga duniya, ay ka ya ti amaŋgaba e kisim ba ni ti vu gayan ni *Məsuf Njəlatani aməvi. Vu təbu gərgəri cə : məsəra vu ga duniya əbu ; nahkay ahər aƒəm məsər vu ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni day əbu. ⁴⁵ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu : « Adam mis ye enjenjeni ni ti vu gayan ni ga duniya, Melefit əvia sifa. ** » Adam ya əra kələŋ a ni ti naŋ *Krist ; avi sifa məweni ana mis əna njeƒa ga Məsuf gayan. ⁴⁶ Nahkay vu ge mis ye enji ni ti nani ya Məsuf Njəlatani avi ni do, nani vu ga duniya. Vu ya ti Məsuf Njəlatani avi ni ti ara kələŋ ga vu ga duniya na. ⁴⁷ Mis ye enjenjeni ni ti ga duniya, Melefit əgraya naŋ əna haƒ a. Mis ya kələŋ ni ti əsləkabiya e melefit ba. ⁴⁸ Nahkay zla nahəma, ndam ga *duniya ti nday akada ga bay ya ti Melefit əgraya naŋ əna haƒ ga duniya ni. Nday ya ti a huƒ melefit bu ni ti ni nday akada Bay ya əsləkabiya a huƒ Melefit ba ni. ⁴⁹ Nahkay day, nihi ti leli ƒək akada bay ya Melefit əgraya naŋ əna haƒ ga duniya ni. Ay kama ti leli

§15:32 Mənjay Izayi 22.13.

**15:45 Mənjəkiani 2.7.

dek amanja akada ga Bay ya àsləkabiya a huđ melefıt ba ni.

⁵⁰ Bəza ga mmawa goro ni, nəhi ana kuli nahəma, mis əsliki məhuriyani a *Məgur ge Melefıt vu əna aslu ga vu ga duniya ni do, adaba zlam ya ezi ni tən-jəhadkabu akaba zlam ya əzi day-day do ni koksah.

⁵¹ Cəm day, nawayay nəhi ma maŋ-gahani ya Melefıt əhu ni ana kuli : mis ndahaŋ e kidiŋ geli bu atəmət do, ay leli ya məbu əna sifa ni akaba ndam geli ya təmətə ni, leli dek Melefıt aməmbat vu geli ni nahaŋ. ⁵² Ka sarta gani nani ti etivi mezlelim, kələŋ gani etivi va do, mək Melefıt aməmbat leli dek. Aməmbat leli ti ke weceweceni aməpəski do, akada ge mis ya ekibicey eri kibic ni. Ka ya ti tivia mezlelim na ti nday ya təmət ni atəngaba e kisim ba əna vu ya əzi day-day va do na ; leli ya məbu əna sifa ni day Melefıt aməmbat vu geli ni emizi day-day do. ⁵³ Nahkay ti ahər əcfəm vu ya ezi ni egi vu ya ti əzi day-day do ni, mis ya amət ni egi mis ya ti amət day-day do ni kwa. ⁵⁴ Ka ya ti vu ya ezi ni əgia vu ya ti əzi day-day do na, mis ya amət ni əgia mis ya ti amət day-day do na ti, pakama ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefıt bu ni amagravu. Pakama gani nani nahkay hi :

« Kisim əbi va bi, Melefıt əjiŋa naŋ a. ††

⁵⁵ Kisim nak hi ti nəcəda gayak əbi ga mabazl mis va bi zla, zlam ahar gayak ya kəgri daliya ana mis əna naŋ ti təmət ni ti əbi va bi zla. ‡‡ »

⁵⁶ Zlam ahar ge kisim ya abazl mis əna naŋ ni ti zlam magudarani gatay. Zlam ya avi nəcəda ana zlam magudarani ge mis ti təmət əna naŋ ni ti, Melefıt əna *Divi gayaŋ ya Məwiz əbəkə ni əcfəm maslaŋa ya agudar zlam ni si amət kwa

ni. ⁵⁷ Ay leli ti mēyefiŋa kē kisim azuhva təwi ga Bay geli Yezu Krist ya əgray na. Məgrumi səsi ana Melefıt dal-dal azuhva nani !

⁵⁸ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kuli. Nəhi ana kuli nahəma, zum nəcəda, kəmətəbum ba, grumoru təwi ga Bay geli kələvad, kəmbərəŋum ba. Grum nahkay adaba kəsəruma ere ye ti kəgrumi ana Bay geli ni ti masakani do, akəŋgətum zlam azuhva nani palam.

Siŋgu ya tajamkabu ga məjənaki ndam ge Melefıt ya a Zeruzalem ni

16 Nihi ti nəhi ma ana kuli əki ka siŋgu ya kajamumi ana ndam ge Melefıt ya a kəsə ndahaŋ bu ni. Nəcəm nahəma, ahər əcfəm kəgrum akada ya nəhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu ka hađ Galasi tağray ni. ² Nahkay kəla vad ga ladi ti ahər əcfəm ku way way do siŋgu ya aŋgət ni mədafəŋa ; ədafəŋa ti məfəkad siŋgu gani a magam afa gani tera. Tamal kəgruma nahkay ti, ka ya ti eninjua ni ti anəhi ana kuli jamum va do, anədi ahər ana siŋgu majamvani əndava. ³ Dumaba mis ga məhəloru siŋgu gani a Zeruzalem a daya. Eninjua afa gekuli a ti anəbiki wakita ana ndam Zeruzalem ga mədəfiki ndam gekuli ya kədumaba ni ana tay, mək anəsləroru nday gani nani, atəhəloru siŋgu ni akaba wakita ni eslini. ⁴ Tamal ti agəski nu nuani day nakoru a Zeruzalem ti amorukaboru akaba tay ka ahar bəlaŋ.

Sawadəy ga Pol ya amasawadəru ni

⁵ Anoru afa gekuli, ay wudaka nakoru nahəma, nawayay nəmənjiyu ndam geli ya təbu ka hađ Mesedəweŋ ni day. Ka ya ti anasləka e Mesedəweŋ a ni ti ⁶ anoru afa gekuli cə nəpəsiyu gəzıt, cə anəzumiyu ahar kusi afa gekuli ti

††15:54 Izayi 25.8.

‡‡15:55 Oze 13.14.

nəsərkaba faŋ do. Tamal nòru nəpəsa afa gekuli a nahkay ti, ka ya ti anasləka ni ti akəjənumki nu àna zlam ga moroni àna naŋ kama. ⁷Eninjua afa gekuli a sak bəlaŋ ti nəwayay moru masləkana huya do. Tamal Melefit àvua divi a ti anəpəsiyu dal-dal.

⁸Ay ku tamal anoru nəŋgu ni, nihi ni ti nəwayay manjəhadani ahalay e Efez duk abivoru ana vad ga wuməri ge *Pentikwet, ⁹adaba ahalay ti Melefit àvua divi sulumana ga magray təwi gəđakana ; ndam ezir goro təbu kay daya.

¹⁰Tamal Timote ənɟua afa gekuli a nahəma, gəsumkabá naŋ a lala, ti ahər àhəli ba. Naŋ day naŋ àbu agri təwi ana Bay geli akada goro ni, ¹¹nahkay ti maslaŋa ànjak naŋ ba. Jənumki naŋ ti mícikbiyu afa gekuli, mərə afa goro àna sulumana, adaba nu nəbu najəgay naŋ, najəgay bəza ga məŋ geli ndahaŋ ni daya.

¹²Nihi ti nəzlapaki ka Apolos wur ga məŋ geli ni. Sak ehimeya nəhia ma ga moroni afa gekuli a akaba bəza ga məŋ geli ndahaŋ na, ay nihi ti àcuhway moroni faŋ do ferera. Apolos aməŋgəta ahar a day kwa ti amoru.

Pol endeveriŋ pakama gayan

¹³Nəđəm nahəma, njəhadum eri, fumki ahər ka Yezu lala, kəmbərəŋum ba, aŋgwaz àwər kuli ba, kumva njaŋ-njaŋ. ¹⁴Ere ye ti kəgrum ni đek ti grum àna mawayavani.

¹⁵Kəsəruma Istefanas akaba ndam ga ahay gayan a ; təfəki ahər ka Yezu enjen-

jeni ka had Eseyi ni ti nday. Nday gani tagray təwi ga məjənaki ndam ge Melefit kəlavad. Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa goro ni, nahəŋgalay kuli ¹⁶ti kícumiki ma ana mis akada nday nani. Cumi ki ma ana ndam ya təbu tagrakabu təwi akaba tay, təmbrəŋ do ni đek daya.

¹⁷Nu nəbu nəmərvu dal-dal, adaba Istefanas, Fertinetus akaba Eseyikus tərə, nday təbu akaba nu. Nday təbu akaba nu ti kala lekulum đek kəbum akaba nu. ¹⁸Nday gani təhəŋgruva məbərut a, təhəŋgriva ana kuli a daya. Nahkay ti səruma mis akada nday hini ti tislia mis a, zləbum tay.

¹⁹Ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ya ka had Azi ni təgria sa ana kuli a. Ata Ekiles nday ata Prisil akaba ndam ge Krist ya *təcakalavu a ahay bu afa gatay ni təgria sa ana kuli a dal-dal àna slimi ga Bay geli a. ²⁰Bəza ga məŋ geli ya ahalay ni đek təgria sa ana kuli a.

Grumvu sa e kidiŋ gekuli bu lala, akada ga ndam ge Melefit ya tagravu sa ni.

²¹Nu Pol nəgri sa ana kuli bilegeni, nu nuani nəbəki ma hini àna ahar goro.

²²Maslaŋa ya àwayay Bay geli do ni ti, Melefit mətikwesla naŋ a. Maranata ! ^{¶¶}

²³Bay geli Yezu məgri sulum gayan ana kuli ti.

²⁴Lekulum đek nəwayay kuli, adaba leli məbu akaba Yezu Krist akada mis bəlaŋ.

^{¶¶}16:22 « Maranata » ti awayay adəmnbaba « Bay geli, ra ! »

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej ye cù ni

Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej ye cù ni

Maslaɲa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaɲ a : àbæki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 10.1). Àbæki ti ka sarta ya ti naɲ e Meseduwɛɲ, awayay akoru ka haɗ Eseyi ni (2.13 ; 7.5 ; Tɔwi 20.1-3). Àbiki ti ana ndam ga Yezu ya a Korej ni ciliɲ do, àbiki ti ana ndam ga Yezu ya ka haɗ Eseyi ni ðek daya (1.1 ; Korej ti kɛsa gɛɗakani ga haɗ Eseyi).

Àbæki ti adaba ndam Eseyi ndahaɲ tɛdɛm Pol àgosa tay a : àdɛm awayay moroni afa gatay sak cù, mæk àmbatkaba majalay ahàr gayaɲ a (1.15-16). A wakita hini bu ni ti Pol àhɛɲgrifɛɲ kà ma gatay ni ana tay : àdɛm naɲ zal asak ga Yezu, nahkay ti agray tɔwi akada ge Melefit ya awayay ni, do ni ti akada ga ndam ga duniya ya tawayay ni do (1-7). Ndam ga Yezu ya tagray ere ye ti Melefit awayay ni ti tebesey macakay daliya tata ; kè eri ge mis ga duniya ti tɛsli arana do, ay ku tamal nahkay naɲgu ni maslaɲa ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti amɛrvu dal-dal àna njɛɗa ge Melefit ya àvi ni.

Pol àhi ana ndam Eseyi tɛslamalavu lala ti tɛndiveriɲ majam siɲgu ga mæjɔnay ndam ga Yezu ya a Zeruzalem ni, (8-9). Èndeveriɲ wakita gayaɲ, àdɛm amoru afa gatay eɗeɗiɲ, àdɛm si tãmbatkaba majalay ahàr gatay na, tɛslamalavu kwa : tamal tɛslamalavu do ni ti amatraɓ tay, adaba naɲ zal asak ga Yezu eɗeɗiɲ. Adafaki naɲ zal asak ga Yezu eɗeɗiɲ ti macakay daliya gayaɲ ya àcakay ni (10-12).

A wakita hini bu ðek Pol àdɛm tamal ndam ga Yezu tɛbi àna njɛɗa bi ti tɛmɛrvu, adaba geɗeɗi gatay gatayani ni

avi divi ana Yezu ga mævi njɛɗa gayaɲ ana tay (12.10). Yezu àhi ana ku way way do : « Sulum goro ya naɲruk ni ti es-luk, adaba ka ya ti mis naɲ àbu geɗebeni ni ti, ere ye ti agray ni ðek agray ti àna njɛɗa goro ciliɲ » (12.9).

Sa ga Pol

1 Nu Pol Melefit adaba nu a, nu zal asak ga Yezu *Krist. Leli ata wur ga mɛɲ geli Timote mæbiki wakita hini ana ndam ge Melefit ya *tɛcakalavu a Korej ni, akaba ana ndam ge Melefit ðek, nday ya ti tɛbu a kɛsa gɛgɛrani bu ka haɗ Eseyi ni. ²Bɛɲ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɛgri sulum gatay ana kuli, tãgray ti *kãɲhãɗumkabu àna sulumani ti.

Melefit naɲ àbu avi njɛɗa ana ndam ya ti tɛbu tagray daliya ni

³Mɛzlɛbum Melefit Bɛɲ ga Bay geli Yezu *Krist ; kɛlavãd mæsi cicihi adaba naɲ Bɛɲ geli, njɛɗa day avi ana leli kɛlavãd adaba naɲ Melefit geli. ⁴Ka sarta ya ti mæbu magray daliya lu ni ti avi njɛɗa ana leli. Agray nahkay ti, ti leli day mævi njɛɗa ana mis ndahaɲ ya tagray daliya gɛgɛrani ni ðek bilegeni. Njɛɗa gani nani ya ti mævi ana tay ni ti njɛɗa ge Melefit ya àvi ana leli ni. ⁵Nɛdɛm nahɛma, Krist àgra daliya dal-dal, leli day magray daliya ti adaba leli ndam gayaɲ. Ay ku tamal magray daliya nahkay naɲgu ni, Melefit avi njɛɗa ana leli dal-dal adaba leli ndam ge Krist. ⁶Ka ya ti tɛgri daliya ana leli nahɛma, mawayay ti kãɲgɛtum njɛɗa àna naɲ, ti Melefit mãhɛɲgay kuli. Ka ya ti Melefit avi njɛɗa ana leli nahɛma, mawayay ti lekulum day kãɲgɛtum njɛɗa gani ; nahkay ekislumki mebesey daliya akada geli ya ti mebesey ni. ⁷Mæsɛra Melefit àmbrɛɲ mægri sulum gayaɲ ana kuli do ; nahkay mæsɛra ku tamal kɛgrum daliya

akada geli ni nəŋgu ni, aməvi njəda ana kuli akada ya ti avi ana leli ni daya.

⁸Bəza ga mmawa, mawayay ti kəsərumki lala : ndam ga had Azi təgria daliya ana leli a dal-dal əsabay. Daliya gani ya məgray ni ətam njəda geli, mədəm amatamaba əna sifa do. ⁹Nahkay məhi ana ahər atara tabazl leli. Zlam nday nani əgrakivu ke leli ti, ti məfəki ahər ka njəda geli geleni ba, məfəki ahər ti ka njəda ge Melefit, adaba Melefit ti ahəŋgaraba mis e kisim ba. ¹⁰Ahəŋgafəŋa leli kə kisim gani nana ti naŋ. Aməhəlababa leli e kisim ba keti. Məfəki ahər geli ka naŋ, məsəra aməhəlababa leli a daliya ndahaŋ ba keti. ¹¹Lekuləm day akəjənumki leli əna mahəŋgali Melefit ana leli. Mis kay atahəŋgala naŋ a ti emiciiki ana tay, aməgri sulum gayaŋ ana leli. Nahkay ti mis kay atəgri səsı daya.

Pol əmbata ahər a

¹²Zlam geli ya məmərvu əna naŋ ni ti nihi : məsəra a məbərıv geli ba, manjəhad geli akaba mis ti manjəhad ge jiri əna huđ bəlaŋ. Mənjəhad akaba mis dek ti nahkay, ay akaba kuli ti manjəhad geli ni ətam geli ya mənjəhad akaba mis ndahaŋ ni. Məgray nahkay ti, Melefit əwayay : məgray ti əna sulum gayaŋ ciliŋ, do ni ti əna məsər zlam ge mis do. ¹³Nahkay məbiki ana kuli a wakita geli ni bu ni ti ere ye ti kəbum kejeŋgum, kəbum kicum ni ciliŋ, do ni ti ma ndahaŋ do. Ma hini ya ti nəhi ana kuli ni ti nawayay ti kicumaba lala. ¹⁴Nihi ti kicuma bal, ay ti ekicumaba lala : kislumki məmərvani azuhva leli akada geli ya aməmərvu azuhva kuli ka fat ya ti Bay geli Yezu eminjia ni.

¹⁵⁻¹⁶Adaba nəsəra zlam nana nahkay ti, akal wudaka nakoru e Mesedıweŋ nahəma, nəwaya morona afa gekuli a day, mək anasləkabiya eslina ti nəwaya maŋgana afa gekuli a. Nahkay ti akal

nəjənakia kuli a sak cı, lekuləm day akal kəjənumkia nu a, kəvumua zlam ga moroni ka had *Zıde a. ¹⁷Ka ya ti nəhi ana kuli anoru ni ti, nədəm ma masakani aw ? Zlam ya ti nədəm nagray ni ti nəjalaki ahər akada ge mis ya təfəki ahər ke Melefit do ni aw ? Afa gatay ti « Iy » ahkay do ni « Aha » ti zlam bəlaŋani. ¹⁸Melefit ti naŋ jireni. Ere ye ti nəhi ana kuli kə meleher gayaŋ ni jiri daya. Tamal nədəma « Iy » ti, ba iy gani. Tamal nədəma « Aha » day, ba aha gani. ¹⁹Nədəm nahkay ti adaba Bay ya ti nu, Silas akaba Timote mədəmki ma, məhi ana kuli ni ti naŋ Wur ge Melefit, Yezu *Krist. Naŋ ti ədəma « Iy » ti ədəm « Aha » va do. Kwa ka mənjəki gani naŋ « Iy, » ²⁰adaba ere ye ti Melefit ədəm amagraj ni dek ti ədəm « Iy, » əgra əndava ti azuhva Yezu Krist. Nahkay azuhva naŋ day leli mazləbay Melefit, mədəm : « Iy, Melefit naŋ jireni. » ²¹Bay ya ti avi njəda ana leli ti məmbrəŋ divi ge Krist ba ni ti Melefit. Avi njəda ana kuli ti kəmbəbrəŋum divi ge Krist ba ni ti Melefit gani. Bay ya ti adaba leli ga məgri təwi a ni ti naŋ gani bəlaŋani ni. ²²Əvi Məsuf gayaŋ ana leli, əniviyu a məbərıv bu ana leli ni ti naŋ ; nahkay məsəra leli ndam gayaŋ ededıŋ ; ere ye ti əgray ni adafaki ti aməvi zlam ya ti ədəm aməvi ana leli ni dek daya.

²³Nu nəŋgoru afa gekuli a Korej do ni ti adaba nəwayay məgrikivu daliya ana kuli do. Tamal ma goro hini ya nədəm ni jiri do ni ti Melefit məkada nu a ! ²⁴Nədəm nahkay ti nəwayay məgurki kuli ka məfəki ahər gekuli ka Yezu do. Lekuləm kəbum kəfımkı ahər lala, kəmbəbrəŋum do. Leli magrakabu təwi akaba kuli ti, mawayay ti kəmərumvu sawaŋ.

2 Nahkay nəwayay maŋgoni afa gekuli do ni ti, adaba nəwayay ti nəhikivu zlam ana kuli ga məhəli ahər ana kuli va do. ²Tamal nəhia ma ya ti ahəli ahər ana kuli na ti way aməməru

məbərur way ? Maslaḅa àbi, adaba lekulum ya ti akal kəmərumu məbərur ni pakama goro ahəli ahər ana kuli. ³Nəbiki wakita gani nani ana kuli, nəḅgoru afa gekuli ndo ni ti azuhva nani. Adaba tamal nəḅgoya afa gekuli a, enipia kuli a ahər naḅ àbu ahəli ana kuli ti nu day ahər aməhəlu. Ay ndam ya ti akal təmərur məbərur ni ti lekulum sawaḅ do aw ? Nəsəra lekulum ti, tamal nəbu nəməruru ti lekulum day kəməruru. ⁴Ka ya ti nəbiki wakita ana kuli ni ti ma gani àhəlua ahər a dal-dal, yam tuway goro tekefi adəgaya. Nəbiki pakama gani ana kuli ti ga məhəli ahər ana kuli do, nawayay ti kəsərur nu ti nəbu nawayay kuli dal-dal.

**Maslaḅa nahaḅ àgudar zlam a,
Pol adəm təmbərfəḅa**

⁵Maslaḅa nahaḅ àgudara zlam a. Zlam gayaḅ ya ti àgudar ni ahəli ahər ana mis ; ay nu ti àhəlu ahər do, ahəli ahər ti ana kuli dek sawaḅ. Tamal nədəm lekulum dek ti bi nədəma àsabay, hojo nədəm àhəlia ahər ana mis a dal-dal e kidiḅ gekuli ba. ⁶Mis kay e kidiḅ gekuli bu tàtraḅa maslaḅa gani nana, ay ti əslia nahkay. ⁷Nihi ti ahər adəm kəmbərəḅum-fəḅa zlam gayaḅ ya àgudar na, kəvumi nədə sawaḅ. Tamal kəgrumi nahkay do ni ti zlam ya kəgrumi ni aməhəlikivu ahər, emijiḅ naḅ.

⁸Nahkay nahəḅgalay kuli, grumi zlam ya ti adəfiki ti kəbum kawayum naḅ ni. ⁹Nəbiki ma gani ana kuli ni ti adaba nəwayay nəsər akəgəsümüki ma goro ni dek tək akəgəsümüki do waw. ¹⁰Tamal lekulum kəbum kəmbərəḅum-fəḅa zlam magudarani kə mis a ti nu day nəmbərfəḅa zlam magudarani ga maslaḅa gani nana. Nahkay tamal maslaḅa gani àgudarua zlam a nəḅgu ni nəmbərfəḅa àndava. Nəmbərfəḅa ti azuhva kuli, adaba leli dek kə meleher ge *Krist. ¹¹Nəgray

nahkay ti, nawayay ti *Seteni àgosay leli ba. Adaba ere ye ti awayay aḅri ana leli ni ti məsəra lala.

**Meyefiḅ kà ndam ezir
geli azuhva Krist**

¹²Nìcik, nòru a Truwas ga məhi *Ma Məweni Sulumani àki ke *Krist ana mis eslini. Nòru niḅja ti Bay geli àvua divi ga məhi ma gana ana tay a lala. ¹³Ay ti ahər àhəlua adaba nədi ahər ana wur ga məḅ geli Tit ndo, nahkay nəsləka eslina, nòru e Mesedəweḅ.

¹⁴Ay si məzləḅum Melefit kwa adaba àgray ti leli ana məmərani akada ndam ya tēyefiḅa kà ndam ezir gatay a, taslək-abiya tara a magam a ni. Agray nahkay kəlavad adaba leli məbu akaba Krist akada mis bəlaḅ. Leli mədəfiki Krist ana mis ku eley eley do dek ; pakama geli ya mədəmki ke Krist ni akada ga zlam ya ti tazəbay, azək gani ezi àcər ni. ¹⁵Zlam gani ye ezi àcər, àbəlafəḅ kə Melefit ni ti leli, leli ya ti məbu akaba Krist akada mis bəlaḅ ni. Mizifiḅ kà ndam ya ti Melefit naḅ àbu ahəḅgay tay ni akaba kà ndam ya ti tijiji ni. ¹⁶Mis ndahaḅ ti mizifiḅ kà tay àcər dal-dal, təḅgət *sifa ya àndav day-day do ni àna naḅ. Mis ndahaḅ ni ti ni mizifiḅ kà tay kisik-kisik, təmət àna naḅ. Ay təwi gani nani dek ti way esliki magrani tata way ? ¹⁷Ku tamal nahkay nəḅgu ni, leli məbu məgri təwi ana Melefit. Mis ndahaḅ təhi ma ge Melefit ana mis ti təḅgət siḅgu àna naḅ, ay leli ti məgray akada gatay ni do. Leli məhi ma ge Melefit ana mis ti, Melefit əslər leli, məhi ana tay kə meleher gayaḅ àna hud bəlaḅ, adaba leli məbu akaba Krist akada mis bəlaḅ.

Məwəlvani məweni

3 Nədəm nahkay ti, kəhumi ana ahər leli magray zlabay keti aw ? Kawayum ti mis təbiki wakita ana kuli ti kəsərur leli ndam *asak ga

Yezu edefiŋ edefiŋeni aw ? Tək day ti kawayum mihindifiŋa wakita kè kuli ga maŋgazliani ana mis ndahaŋ a waw ? Ku tamal mis ndahaŋ tēbu tagray nahkay nəŋgu ni, leli ti mawayay magrani nahkay do. ²Lekulum ti kala wakita geli ; kala mēbəkiani a mēbərūv geli bu, adaba mēbu majalaki ahār ke kuli kəlavad. Mis dek tēsəra lekulum kəgəsumkabu *Krist ti azuhva leli. ³Nahkay mis dek tēsəra lekulum kala wakita ge Krist ya àbēki ti mēzikaboru ana mis ndahaŋ ni. Wakita gani nani mēbəkiani àna zlam do, mēbəkiani ti àna *Məsuf ge Melefit Bay ga sifa ni. Wakita gani nani mēbəkiani ka akur magaslani do, kala mēbəkiani a mēbərūv ge mis bu.

⁴Mədəm nahkay ti adaba mēsəra Melefit aslər leli edefiŋ ; mēsər nahkay ti adaba mēfəkia ahār ke Melefit azuhva Krist a. ⁵Ay mēsəra mīslīki magray tūwi gani nani àna njəda geli geleni do ; magray ti si àna njəda ge Melefit kwa. ⁶Avi njəda ana leli ga mēhi ma àki ka mēwəlvani mēwēni ana mis ni ti naŋ. Mēwəlvani mēwēni nani ti tēbēki mēbəkiani do, nani tūwi ga Məsuf ge Melefit. Ndam ya ti tēgəskabu mēwəlvani ya ahaslani mēbəkiani ni ti atəmət, ay ndam ya ti tēgəskabu mēwəlvani ga Məsuf ge Melefit ni ti atəŋgət *sifa ya àndav day-đay do ni.

⁷Ahaslani ti Melefit àbēkia ma gayaŋ ka akur magaslana. Ka ya ti àbēki ni ti mis tīpia masladani gayaŋ a ; ku eri ge Mūwiz day əslada. Masladani nani àpəs ndo, ay ndam *Izireyel tīslīki mamənjaləŋani ana eri gayaŋ ni ndo simiteni. Nahkay mēwəlvani ya ahaslani ni ti ku tamal mis tēmət àna naŋ nəŋgu ni, nani zlam gəđakani, əslada. ⁸Tamal nahkay ti mēwəlvani mēwēni ya Məsuf ge Melefit agray tūwi àna naŋ ni

ti zlam gəđakani əsladaŋ dal-dal àtam mēwəlvani ya ahaslani ni simiteni do aw ? ⁹Mēwəlvani ya ahaslani ni ti zlam gəđakani əsladaŋ, Melefit agəs mis àna naŋ àna seriya ; tamal nahkay ti mēwəlvani mēwēni ya ti Melefit avi jiri ana mis àna naŋ ni ti zlam gəđakani əsladaŋ dal-dal àtam nani simiteni do aw ? ¹⁰Nahkay mēwəlvani ya ti əsladaŋ ahaslani ni ti kala əsladaŋ va do, adaba masladani ga mēwəlvani mēwēni ni əsladaŋ dal-dal àtam nani simiteni. ¹¹Mēwəlvani ya ti àpəs do ni ti zlam gəđakani, əsladaŋ ; tamal nahkay ti mēwəlvani ya ti àbu kaŋgay-kaŋgayani ni ti zlam gəđakani əsladaŋ dal-dal àtam nani simiteni do aw ?

¹²Əgia mēsəra zlam nday nana ti mazlapay vay-vay kè meleher ge mis dek. ¹³Ahaslani Mūwiz àhəmbava azana e eri va. Əgray nahkay ti adaba eri gayaŋ əsladaŋ ; ay masladani gani àpəs do ni ti awayay ti ndam Izireyel tīpi ba. ^{§§}Leli ti məgray akada gayaŋ ni do. ¹⁴Ndam Izireyel ku kani ka ya ti tēbu tijəŋgey ma ya ti a wakita ga mēwəlvani ya ahaslani ni bu ni ti tīci do, kala azana àniviyu ana tay e eri bu, tēzaba ndo. Aziaba azana nana ana mis e eri ba ni ti si Krist kwa. ¹⁵Nahkay ku kani ka ya ti tijəŋgey wakita ge Mūwiz ni ti tīci do, kala ahār gatay ni makambahani àna azana. ¹⁶Ka ya ti mis àmbatkaba majalay ahār gayaŋ a, adəbay Bay geli nahəma, azana àniviyu e eri vu va bi. ¹⁷Bay geli nani ti avi Məsuf gayaŋ ana leli. Nahkay maslaŋa ya ti Məsuf ga Bay geli àniviyu ni ti esliki mēmbərəŋ zlam magudarani, zlam magudarani tēgur naŋ va do. ¹⁸Leli ya ti mēfəki ahār ka Bay geli ni dek ti ku way way do geli eri gayaŋ makambahani àna azana do. Nahkay Bay geli əsladi eri ana leli, mis ndahaŋ tīpi masladani gani e eri geli bu. Migi akada naŋ, masladani

geli asagakivu kəlavad. Təwi gani nani ti ga Bay geli, agray ti àna Məsuf gayan̄ ay avi ana leli ni.

Njəda àfəŋ kè leli bi, si kè Melefit

4 Ègia nahkay ti ahar àdəgafəŋa kè leli a do, adaba məsəra Melefit àvi təwi gani nani ana leli àna sulum gayan̄. ²Zlam ge mimili ti leli məgray do, məgray təwi geli akal-akal do. Məgosay mis do, məmbatkaba ma ge Melefit a do ; məhi ma ge jiri ana mis. Magray nahkay ti, mawayay ti mis dek təsər magray təwi geli kè meleher ge Melefit àna jiri. ³Mis ndahaŋ tici *Ma Məweni Sulumani ya məhi ana tay ni do, kala ahər gatay makambahani àna azana. Mis nday nani tici do ni ti adaba nday təbu tijiji palam. ⁴Nday ti təfəki ahər ka Yezu ndo, nahkay bay magədavani ya agur duniya ni əwisirikaba ahər ana tay a, awayay ti tipi masladani ya ti asladı ana tay ni ba. Masladani gani nani ti ga Ma Məweni Sulumani ; Ma Məweni Sulumani nani ti adəfiki ana leli *Krist ti naŋ gəđakani. Mis əpia naŋ a ti əpia Melefit a. ⁵Məđəmki ma ti ka ahər geli geleni do : məđəmki ti ka Yezu Krist naŋ Bay geli gəđakani ni. Leli ti məhi ana kəli leli ndam məgri təwi ana kəli azuhva Yezu. ⁶Kwa ahaslani Melefit àdəmbiya, àdəm : « Masladani məsladay a məlaŋ ziŋ-ziŋeni bu.* » Ay kani ti naŋ àbu asladı məbəruv ana leli : asladı məbəruv ana leli ti àna Krist ; Krist ti eri gayan̄ masladani, məsər njəda ge Melefit dek ti azuhva naŋ.

⁷Masladani nani ti zlam sulumani dal-dal. Leli ti ni akada zlam mələmani àna elibisl ; masladani ge Melefit àniviyu ana leli akada ya təbəviyu zlam a zlam ge elibisl vu ni. Zlam gani nani ti Melefit

əgray ti àna njəda gayan̄. Njəda gayan̄ ni ti àtam ga zlam ndahaŋ dek ; əgray nahkay ti, awayay ti mis təsər njəda gani ti gayan̄, do ni ti geli do. ⁸Mis təmbəŋ məgri daliya gərgəri kay ana leli do, ay ti daliya nani àbi àtam njəda geli bi. Leli məbu majalay ahər dal-dal, ay ti ahar àdəgafəŋa kè leli a do. ⁹Mis tawayay məgəs leli, ay ti Melefit naŋ àbu akaba leli, àvi divi gani ana tay do. Təbu tazəgadı leli, ay ti təkadkiviyu leli koksah. ¹⁰Kəlavad, ku eley eley do, matamfəŋa kè kisim a pəlok-pəlok ; tawayay mabazl leli akada gatay ya təkadfəŋ Yezu kə təndal ni. Nahkay mis dek tipi leli məbu àna sifa ti adaba Yezu day naŋ àbu àna sifa. ¹¹Ku tamal leli məbu àna sifa nəŋgu ni, kəlavad mis tawayay mabazl leli adaba leli ndam ga Yezu. Njəda àfəŋ kè leli bi, ay təgri ana leli nahkay ti, Melefit awayay ti sifa ga Yezu ya àniviyu ana leli ni mənəgzlavaya. ¹²Nahkay leli ti kəlavad matamfəŋa ke kisim a pəlok-pəlok ; ay lekələm ti ni kəbum àna sifa azuhva nani.

¹³Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Nəfəkia ahər ke Melefit a, nahkay nəđəma ma.† » Leli day məfəkia ahər ke Melefit a, məđəma ma na akada ga maslaŋa ya ti àbəkı ma hini na, ¹⁴adaba məsəra Melefit àhəŋgaraba Bay geli Yezu a, nahkay amahəŋgaraba leli a daya, adaba leli məbu akaba Yezu akada mis bəlaŋ. Amahəŋgaraba leli a ti, ti mənəhad kə gəvay ga Yezu ka məlaŋ ya ti Melefit aslamali ana leli akaba kəli ni. ¹⁵Zlam gani nday nani dek tagravu ti ga məjənaki kəli. Nahkay Melefit amahəŋgakivu mis ndahaŋ àna sulum gayan̄, mək mis atəsagakivu ga məgri səsi, ga mazləbay naŋ.

*4:6 Mənjay Mənjəkiani 1.3.

†4:13 Limis 116.10.

**Leli majəgay zlam ya ti mîpi faŋ ndo,
Melefit aməvi ana leli ni**

¹⁶Ègia nahkay ti ahar àdəgafəŋa kè leli a do. Məsəra ku tamal njəda ga vu geli naŋ àbu aguloru kəlavad nəŋu ni, Melefit naŋ àbu avi njəda ga Məsuf gayəŋ ana leli kəlavad a məbərux bu àkivu. ¹⁷Edefiŋ nihi ti leli macakay daliya, ay daliya gani nani ti mamənjələŋ akada zlam masakani, èsli araja do, adaba məsəra Melefit aməvi masladani dal-dalani ana leli azuhva daliya nday nani ya macakay ni. Masladani ya Melefit aməvi ana leli ni ti àtam zlam dek, amandav day-day do. ¹⁸Mamənjələŋ ka zlam ya ti mis tipi ni do, mamənjələŋ ti ka zlam ya ti mis tipi do ni sawaŋ. Adaba zlam ya ti mis tipi ni àpəs do, zlam ya ti mis tipi do ni apəs, àndav day-day do.

5 Vu geli mis ka dala ti akada ahay miviceni, apəs do. Ay tamal vu geli gani èzia ti, məsəra leli məbu àna vu nahaŋ sulumani a huđ melefit bu, Melefit aməvi ana leli. Vu gani nani ti akada ahay mələmani sulumani, Melefit àgraya àna ahar gayəŋ a, do ni ti mis do ; anjəhad kaŋgay-kaŋgay. ²Nihi ti məbu mitəwi adaba mawayay ti Melefit məvi vu mūweni nani ana leli ; vu mūweni gani nani asləkabiya e melefit ba, vu nani ti akada azana mūweni ya ti təbəki ke mis ni. ³Nahkay leli amələbu àna azana, amanjəhad àna mahayma do. ⁴Nihi ti vu geli ya leli məbu àna naŋ ni ti akada ahay miviceni, nahkay leli məbu macakay daliya àna naŋ, mitəwi àna naŋ. Ere ye ti mawayay nahəma, mawayay ti Melefit ejiŋ vu geli ya ti leli məbu àna naŋ ni do : mawayay ti Melefit məbəki vu mūweni ke leli akada ya ti təbəki azana ke mis ni sawaŋ. Vu geli ni ti ara eji ; vu mūweni ya Melefit avi ana leli ni amələbu ga kaŋgayani. ⁵Bay ya ti àslamalivù zlam nday nani ana leli

ni ti Melefit àna ahàr gayəŋ. Àvia Məsuf gayəŋ ana leli a, nahkay məsəra aməgri zlam nday nani dek ana leli daya.

⁶Nahkay məbu mazay njəda geli, ahar àdəgafəŋa kè leli a do. Məsəra ka ya ti leli məbu àna vu geli hini ni ti leli driŋ driŋ akaba məlaŋ ga Bay geli ya anjəhad ni. ⁷Manjəhad nahkay ti adaba leli məbu məfəki ahàr ; do ni ti adaba mîpia naŋ a do. ⁸Nahkay ahar àdəgafəŋa kè leli a do. Ere gani manjəhad àna vu geli hini nahəma, hojo makoru manjəhad afa ga Bay geli. ⁹Nahkay ku manjəhad a duniya bu, ku makoru afa gani nəŋu ni, ere ye ti mawayay magrani dal-dal ni ti ere ye ti àbələfəŋ ni. ¹⁰Adaba si ahàr àdəm leli dek makoru kè meleher ga Yezu Krist ti mągrafəŋa seriya kè leli a. Eslini ti ku way way do tamal àgra zlam sulumana ahkay do ni zlam magədavana a duniya ba ti, Krist aməvi zlam ka duwa gani akada ge tūwi gayəŋ ya àgray ni.

**Melefit àslərbiyu Krist ga
maŋgalabakabu mis akaba naŋ**

¹¹Məsəra ahəmamam təhəŋgrioru ahàr a had ana Bay geli ni, nahkay mawayay ti mis təgəsiki ma geli ya mədəm ni ana leli. Melefit ti əsəra leli a lala ; nətamahay tamal kəjaluma ahàr a lala ti lekuləm day kəsəruma leli a. ¹²Nihi ti kəhumi ana ahàr leli məbu magray zlabay kè meleher gekuli keti aw ? Aha, mągray zlabay do : mawayay magray ti kəməruxvu azuhva leli sawaŋ. Nahkay akəsərux ahəmamam məhəŋgrifəŋani ana nday ya ti tədəmki ma magədavani ke leli ni. Nday ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti epivu ni ciliŋ, təjalaki ahàr ka zlam ya ti àniviyu ana mis a məbərux bu ni do. ¹³Mis nday nani tədəm leli ndam muru. Tamal leli muru ti ga məgri tūwi ana Melefit. Ay leli muru do ; leli wir-wir sawaŋ. Leli wir-wir ti ga məjənaki kulı. ¹⁴Magray nahkay ti adaba məsəra

*Krist awayay leli dal-dal. Nahkay mawayavani ge Krist ni ti afëki njëda ke leli ga mëgri tÿwi. Mësëra mis bëlañ àmät ga mahëngaraba mis a dek, nahkay mësëra kè eri ge Melefit ti mis dek tëmëta akaba nañ a. ¹⁵ Àmät ga mahëngaraba mis a dek ti, ti mis ya ti nday tëbu àna sifa ni tëgray ere ye ti nday ndayani tawayay ni ba, tëgray ere ye ti nañ awayay ni sawañ. Adäba àmät ti ga mahëngaraba tay a ; Melefit àhëngaraba nañ e kisim ba ni ti ga mahëngaraba tay a daya.

¹⁶ Ègia nahkay ti màmënjälëñ kè mis akada ga ndam ga *duniya ya tamënjälëñ kà tay ni va do. Ku ahaslani màmënjälëña kè Krist a nahkay nëngü ni, nihi ti màmënjälëñ akada nani va do. ¹⁷ Ka ya ti mis ègia ata Krist akada mis bëlañana ni ti, Melefit agray ti mîgi mis müweni. Majalay ahàr gayañ ya ahaslani ni àbi va bi, ègia mis müwena. ¹⁸ Zlam gani nani dek ti Melefit àgray. Àslërbiyu Krist ga manjalabakabu leli akaba nañ. Nihi ti àvia tÿwi ana leli a : tÿwi gani nani ti ga mëhëloru mis afa ge Krist ti mângalabakabu tay akaba Melefit. ¹⁹ Nödëm nahkay ti adäba Krist àngalabakabá mis a dek akaba Melefit a ti, nani tÿwi ge Melefit, àgray àna ahàr gayañ. Nahkay àmënjälëñ ana zlam magudarani ge mis ga duniya va do. Melefit àvia tÿwi gana ana leli a, awayay ti mëhioru ma gani ana mis ti tësër : Krist ti àngalabakabá mis akaba Melefit a.

²⁰ Àslër leli ga mëhi ma gani ana mis ti Krist. Melefit àna ahàr gayañ azalay mis àna pakama gayañ ya ti mëhi ana tay ni. Nahkay mahëngalay küli azuhva tÿwi ge Krist ya ti àgri ana leli ni, ngalumbu akaba Melefit. ²¹ Krist ti àgudar zlam ndo simiteni. Ay ti Melefit àhëngarkiyu zlam magudarani geli ni ka nañ, ti mîgi ndam

jireni kè eri ge Melefit, adäba leli mëbu akaba Krist akada mis bëlañ.

Tÿwi ga Pol ya agri ana Melefit ni

6 Ègia leli mëbu magrakabu tÿwi ka ahar bëlañ akaba Melefit nahëma, mahëngalay küli : ti *sulum ge Melefit ya àgri ana küli ni ègi zlam masakani ba. ² Adäba Melefit àhibiyi ana ndam gayañ a, àdëm ahkado :

« Sarta ga mëgri sulum goro ana küli àra ènjia ti, niçiikia pakama geküli ya kèhëmu na ana küli a.

Fat goro ya nahëngay küli ni àra ènjia ti nëjënakia küli a.³ »

Ay sarta ge Melefit ga mëgri sulum gayañ ana küli ni ti kani. Fat ge Melefit ga mahëngay küli ni ti kani.

³ Nahkay mëwayay magray zlam ya ti ejinjia mis ke divi ge Melefit a ni do, adäba mawayay ti mis tënjak tÿwi geli ba. ⁴ Ere ye ti mawayay ni ti, mawayay ti a huđ ge tÿwi geli ya magray ni bu dek ti mis tësër leli ndam mëgri tÿwi ana Melefit ededëñ. Ku tamal mis tëgri daliya gërgërani kay ana leli nëngü ni, mebesey, ahar àdëgafëña kè leli a do.

⁵ Mis tëzlëb leli, tëbiyu leli a dangay vu, tëcakalakivu ke leli. Mamëtaß, mëcakay dëwir do, mëzum zlam do. ⁶ Mëwayay magudar zlam do ; mësëra ma ge jiri a ; mebesey zlam ; mëgri sulum ana mis ; leli mëbu àna *Mësuf Njëlätani ; mawayay mis àna huđ bëlañ ; ⁷ mëhi ma ge jiri ana mis ; magray tÿwi àna njëda ge Melefit. Manjëhad geli jireni ni ti ègia zlam ahar geli a. Leli mëbu àna nañ akada awal akaba slaku ya mëhël tay a ahar vu, makoru àna nañ ka kadvu ni. ⁸ Mis ndahañ tëzläbay leli, mis ndahañ ti ni tënjak leli ; mis ndahañ tëdëm leli ndam sulumani, mis ndahañ ti ni tëdëm leli magëdavani. Mis

*6:2 Izayi 49.8.

ndahañ tædæm leli ndam magosay mis, ambatakani do leli ndam jireni sawaņ. ⁹Mis ndahañ tæcalkivu leli ke mis do, ambatakani do mis dek tæsæra leli a. Mis ndahañ tamænjalæñ kè leli ti tædæm leli mæmætani, ambatakani do leli mæbu àna sifa. Tæzlæb leli, ay ti tæbazl leli kok-sah. ¹⁰Zlam kay tæbu tæhæli ahàr ana leli nænğu ni, leli mæbu mæmærvu. Leli ndam talaga nænğu ni, mis kay tænğæt zlam azuhva leli. Mis tædæm zlam geli àbi, ambatakani do zlam dek Melefit àbia ana leli a.

¹¹Lekulùm ndam Korej ni, mawayay kuli àna huđ bəlaņ, nahkay ma ya ti mæhi ana kuli ni ti mædæm vay-vay. ¹²Kæmbrænğum mawayay leli ti lekulùm, do ni ti leli mæmbrænğum mawayay kuli ndo. ¹³Næhi ma ana kuli ti akada lekulùm bæza goro. Grumi zlam ana leli akada ya ti mægrî ana kuli ni : wayum leli àna huđ bəlaņ akada geli ya ti mawayay kuli ni.

Kægrum zlam akada ga ndam ya tæsær Yezu do ni ba

¹⁴Ndam ya ti tæfæki ahàr ka Yezu do ni tagray zlam gatay, ay lekulùm ti kèhurumkiviyyu ka tay ba ; do ni ti kigum akada tæbedekabá ata sla nday ata azonğu ka ahar bəlaņ ga matæhad vædaņ àna tay a ni. Nædæm nahæma, ndam jireni akaba ndam magudar zlam tagray zlam ka ahar bəlaņ ti agravu tata aw ? Məlaņ masladani nday ata məlaņ zîñ-zîñeni ti tebedevu tata aw ? ¹⁵Ata *Krist nday ata *Seteni ti ma gatay arakaboru aw ? Maslaņa ya ti afæki ahàr ka Yezu ni nday ata maslaņa ya ti àfæki ahàr ka Yezu do ni ti ma gatay arakaboru aw ? ¹⁶A *ahay gædakani ge Melefit ni bu ni ti tagraviyyu pæra tata aw ? Adæba Melefit ti Bay ga sifa ; leli ti ni miğia

ahay gædakana gayañ ya anjæhadviyyu na. Nahkay àdæma a wakita gayañ ba, àdæm :

« Ananjæhad akaba ndam goro, ama-sawadækabu akaba tay.

Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.[¶] »

¹⁷Nahkay Melefit àdæm :

« Slækumaba e kidîñ ga ndam ya ti tæfæku ahàr do ni ba, kænjàhadumkabu akaba tay ba.

Kîñjømfiñ kà zlam ya ti *njælåtani do ni ba ;

tamal kægrum akada ya ti nèhi ana kuli ni ti anægæskabu kuli. [§]

¹⁸Kama kama ti mis atæsær nu Bænğekuli, lekulùm day bæza goro : zawal akaba wəwal dek ekigum bæza goro.

Bay geli naņ njæda-njædani àdæm nahkay.^{**} »

7 Zlæbæba goro ni, Melefit àvia zlam ya ti àdæm amævi ana leli na ana leli a àndava. Ègia nahkay ti mægudarum zlam va ba, zlam geli ya magray ni dek ti mâla njælata, mæbærvu geli mâla njælata daya. Ahàr àdæm leli ya ti mæhænğrioru ahàr a had ana Melefit ni ti manjæhad geli dek mâla lala.

Pol amærvu adæba ndam Korej tæmbatkaba majalay ahàr gatay a

²Mawayay ti kawayum leli àna huđ bəlaņ. Leli mægudari zlam ana maslaņa ndo, maslaņa èjikia ke divi azuhva leli a ndo, mægosay maslaņa ga mæhælfænğa zlam a ndo daya. ³Nædæm nahkay ti, nğay næbæki mimili ke kuli ti kèhumi ana ahàr ba. Mæhia ana kuli a àndava, mædæm ahkado mawayay kuli dal-dal, leli ka ahar bəlaņ. Ku tamal mæmætum ahkay do ni leli mæbu àna sifa day, leli

[¶]6:16 Mænjay Levi 26.12 ; Ezekiyel 37.27.

[§]6:17 Mænjay Izayi 52.11 ; Ezekiyel 20.34.

^{**}6:18 Mænjay 2 Semiyel 7.14 ; Izayi 43.6.

məbu ka ahar bəlaŋ. ⁴Nu nəbu nazləbay küli kə meleher ge mis ndahaŋ, nəbu məmərvu àna küli, adaba nəsəra akəgrum ere ye ti Melefit awayay ni. Leli məbu macakay daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nəŋgu ni, ahar adəgafəŋa kə leli a do, məbu məmərvu dal-dal sawaŋ.

⁵Nədəm nahkay ti adaba ka ya ti leli akaba ndam goro ni mōru minjua e Meseduwəŋ a ni ti zlam kay təhəlia ahər ana leli a, zlam zləzladani gərgəri tēdia ahər ana leli a daya. Mis təhəŋgalafəŋa ma kə leli a, leli leleni day məjalakia ahər ka zlam a kay. ⁶Ay ti Melefit avi njədə ana ndam ya ti njədə əfəŋ kə tay bi ni, nahkay əvia njədə ana leli a, əsləribiya Tit ana leli a. ⁷Məŋgət njədə ti adaba ge Tit ya əra ni ciliŋ do, məŋgət njədə ti adaba lekələm kəvumia njədə ana naŋ a daya. Tit əŋgət njədə ti adaba kəhumi kawayum ti kīpəma nu a lu, kitəwəma azuhva zlam ya əgravu na, akaba kawayum ma goro ya nəhi ana küli ni dal-dal. Nəra ničia ma ge Tit ya əhəŋgru na ti nəmərvu əkiva.

⁸Ka ya ti nəslərikaboru wakita ana küli ni ti ma goro ya nəbiki ana küli ni əhəlia ahər ana küli a ; ay nihi ti nəhəŋgarvu maravu do. Ka ya ti nəsəra ma goro ya nəhi ana küli ni naŋ əbu əhəli ahər ana küli gəzit gəzit nahəma, akal nəhəŋgarva marava. ⁹Ay nihi ti nəmərvu sawaŋ. Nəmərvu ti adaba ma goro ya nəhi ana küli ni əhəli ahər ana küli a palam do ; nəmərvu ti azuhva ahər ya ti əhəli ana küli ni əmbatikaba majalay ahər ana küli a. Ma goro ya nəhi ana küli əhəli ahər ana küli ni ti, Melefit əwaya ti məhəli ahər ana küli ti məmbatikaba majalay ahər ana küli a. Nahkay əna ma goro ya nəhi ana küli ni ti nəgudari ma ana küli ndo. ¹⁰Ahər ya əhəli ana mis ni ti təbu slala cə : bəlaŋ gani ti Melefit awayay ; əmbatikaba majalay ahər ana mis a ti təŋgət sifa əna naŋ, nahkay ti əsi əŋgwaz ana

leli ba. Nahaŋ ni ti ni majalay ahər ga ndam ga *duniya ; majalay ahər gani nani ti əvay sifa do, mis təmət əna naŋ sawaŋ. ¹¹Ahər ya əhəli ana küli ni ti Melefit əwaya, əmbatikaba majalay ahər ana küli a nahkay hi : kəgrum zlam hat-hat, kawayum ti mis təsər lekələm kəgudarum zlam ndo, ere ye ti əgravu ni əwəria bəruv ana küli a, əsia əŋgwaz ana küli a daya. Kawayum ti kīpəma nu a lu, kawayum ma goro ya nəhi ana küli ni dal-dal, kəwayuma matrafa maslaŋa ya ti əgudara zlam a ni. Nahkay ti kədəfumkia lekəli lekəleni kəgudarum zlam ndo.

¹²Nəbikioru wakita ana küli ti ahar gədəkani azuhva maslaŋa ya ti əgudara zlam a ni do, ahkay do ni azuhva maslaŋa ya təgudaria zlam a ni do. Nəbiki wakita ni ana küli ti, nawayay ti kəsərum əhəmamam lekələm kawayum leli ni, nawayay ti kəsərum ti kə meleher ge Melefit. ¹³Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti əvia njədə ana leli a.

Iy, əvia njədə ana leli a, ay məmərvu dal-dal daya : məmərvu ti adaba kəgəsumkabá Tit a lala. Tit ti əmərvu azuhva nana, nahkay ti leli day məmərvu. ¹⁴Nəzləba küli kə meleher ge Tit a. Nəzləbay küli ti kigeni, adaba kələŋ gani kəbumku mimili ndo : nahkay pakama geli ya məzləbay küli əna naŋ kə meleher ge Tit ni ti ma ge jiri. Pakama gani nani ma ge jiri ; pakama geli ya məhi ana küli ni dek day ma ge jiri. ¹⁵Ka ya ti Tit əru afa gekəli ni ti kəgruma əŋgwaz a azuhva pakama ya naŋ aməhi ana küli na, nahkay lekələm dek kəgəsumkabá naŋ a lala, kəgəsumikia pakama gayaŋ na daya. Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti Tit əwaya küli a dal-dal ətama ya əwayay küli ahaslani na. ¹⁶Nu day nəbu nəmərvu adaba nisliki məfəki ahər ke küli, nəsəra kəbumku mimili do simiteni.

**Jamum siŋgu akada ga ndam
Meseduweŋ ya tãjam ni**

8 Bøza ga mmawa, Melefit àvia divi ana ndam gayaŋ ya *təcakalavu e Meseduweŋ na ti tēgri tūwi sulumani ; mawayay kəsərum àgravu ti ahəmamam. ²Ndam Meseduweŋ ni təcaka daliya dal-dal, ay ti ahar àdəgafəŋa kà tay a ndo, təmərva dal-dal sawaŋ. Nday ndam talaga ; ku tamal nday ndam talaga nəŋgu ni, məmərvani gatay nani ni àvi njəda ana tay ga majami siŋgu ana ndam ge Melefit. Nahkay tīgia ndam ge elimeni a àna siŋgu ya tãjami ana ndam ge Melefit na. ³Nəhi ana kuli nahəma, tãjama siŋgu àki ka njəda gatay a, tãjama àtamkia ka njəda gatay a sawaŋ. Nagray sedi gani tata. Tūwi gani nani ti tãgray ka mawayay gatay. ⁴Təmbərəŋ leli ndo, tihindi leli, təhi ana leli si məvi divi ana tay ga majami zlam ana ndam ge Melefit ni akada ya məvi divi gani ana mis ndahaŋ ni. ⁵Leli mədəm atagray zlam sulumani, ay tūwi gatay ya tãgray ni sulumani àtam geli ya mədəm atagray ni. Enjenjeni tēgəskabá ti Bay geli mōgur tay a zlam gatay ya tagray ni bu dek, mək tēgəskabá ti leli day mōgur tay, adaba Melefit awayay nahkay. ⁶Ndam Meseduweŋ təbu tagray nahkay ti məhi ana Tit mənəgoru afa gekuli, mōru mēndeveriŋbiyu tūwi ga majam siŋgu ni akada ya ànjəki ni, adaba tūwi gani nani ti zlam sulumani. ⁷Lekuləm ti kəgrum zlam ya Melefit awayay ni kay : kəfumki ahər ka Yezu lala, kəhumi ma gayaŋ ana mis lala, kəsəruma ma gayaŋ a lala, kəbum kawayum ti tūwi gayaŋ mōru kama lala, kəbum kawayum leli lala daya. Nahkay ti mawayay kəgrum tūwi ga majam siŋgu ni lala daya, adaba tūwi gani nani ti tūwi sulumani.

⁸Ŋgay si kajamum kwa ni ti nəhi ana kuli do. Nəhi ana kuli nahkay ti, nawayay ti kəsərum mis ndahaŋ tawayay ti tūwi gani mōru kama. Lekuləm day kisləmki majam zlam, ti mis ndahaŋ təsər kawayum ndam ge Melefit efediŋ. ⁹Kəsəruma ahəmamam Bay geli Yezu *Krist àvi zlam sulumani ana ndam gayaŋ na. Ahaslani naŋ bay ge elimeni, zlam dek ànivù a ahar bu ; ay ti àmbərəŋ zlam ni dek, ègi zal talaga. Ègi zal talaga nahkay ti azuhva kuli, ti kīgum ndam ge elimeni àna talaga gayaŋ ya ègi ni.

¹⁰Pakama ya nəhi ana kuli ni ti zlam ya ti nəjalay ni, ay tamal kəgrum ti àbəlay, adaba alayni lekuləm kəgruma tūwi gana. Kəgrum tūwi gani ciliŋ do ; kənjumki ka ma gani enji day lekuləm gani. ¹¹Nihi ti ahər àdəm kendeveriŋum tūwi gani nani ya kənjumki ni lala. Ka ya ti kədəmum akəgrum ni ti kəmərumva dal-dal ; nihi day grum àna məmərani akada nani. Ku way way do məfəkəf zlam ti àki ka njəda gayaŋ. ¹²Tamal kəvumi zlam ana Melefit àna məbərur bəlaŋ ti Melefit agəskabu. Ajalaki ahər ka zlam gayak ya àfuk ni ciliŋ, àjalaki ahər ka zlam ya àfuk bi ni do.

¹³Ŋgay lekuləm cākum daliya ti mis ndahaŋ ni təmərva àna zlam gekuli ni ti nəjalay nahkay do. Ere ye ti nawayay ni ti ahər àdəm ndam ge Melefit dek tīgi kala-kala. ¹⁴Nihi ti zlam gekuli àbu kay, nahkay jənumki tay àna naŋ. A vad nahaŋ nday day atəŋgəta zlam a kay ti atəjənaki kuli àna naŋ bilegeni. Nahkay lekuləm dek ekigum kala-kala. ¹⁵Akada ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

« Maslaŋa ya ti zlam gayaŋ kayani ni ti zlam ni àsabaki ndo.

Maslaŋa ya ti zlam gayaŋ kay do ni ti zlam ni àhəci naŋ ndo.†† »

**Tit akaba ndam ya
ti tarakaboru e mirkwi ni**

¹⁶Tit ti awayay məjənaki kuli kay akada geli ya mawayay məjənaki kuli ni. Agray nahkay ti Melefit àna ahàr gayəŋ : məgri sùsi ana Melefit, mazləbay naŋ azuhva tūwi nani. ¹⁷Geli ya məhi ana Tit mōru afa gekuli ni ti Tit àgəskabá ma gana. Àgəskabu ma geli ya məhi ni ciliŋ do : wudaka leli məhi mōru ni ti naŋ nanjani àna ahàr gayəŋ àwaya morona afa gekuli a dal-dal. ¹⁸Leli məbu məslərləŋoru wur ga məŋ geli nahaŋ. Wur ga məŋ geli nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dək tazləbay naŋ azuhva tūwi gayəŋ ya agray, ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. ¹⁹Məslərləŋoru naŋ ti azuhva tūwi gayəŋ ya agray ni ciliŋ do : məslərləŋoru naŋ ti adaba ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni tədaba naŋ a ga masawadəkabani akaba leli ga magray tūwi hini sulumani na. Tūwi gani nani ti adafaki ahəmamam leli mawayay məjənaki ndam ge Melefit àna naŋ ni mam ni. Nahkay mis atazləbay Bay geli azuhva tūwi gani nani daya.

²⁰Siŋgu ya majam ni ti kay, nahkay ka ya ti magray tūwi àna naŋ ni məwayay ti mis tədəmki ma magədavani ke leli do. ²¹Mawayay ti magray tūwi sulumani kə eri ga Bay geli ciliŋ do ; mawayay ti magray tūwi sulumani kə eri ge mis daya.

²²Məbu məslərləŋoru wur ga məŋ geli nahaŋ ka tay : naŋ ti mīpia naŋ a, naŋ àbu agray tūwi ge Melefit gərgəri kay, awayay ti tūwi ni dək mōru kama kama. Nihi ti awayay tūwi ni dal-dal àtam ya ahaslani ni, adaba àsəra lekulum akəgrum ere ye ti kədəmum kəgrum na. ²³Tit ti mis goro, leli məbu magrakabu tūwi ka ahar bəlaŋ afa gekuli. Bəza ga məŋ geli ndahaŋ ni ti ni ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu

ni tədaba tay a, mis dək təbu tazləbay *Krist azuhva tūwi gatay ya tagray ni. ²⁴Nahkay ti grum zlam ti təsər lekulum kəbum kawayum tay. Məzləba kuli a : ndam ga Yezu ni eticia kəbum kəgrum nahkay ti atəsər pakama geli ya mədəmki ke kuli ni ti ma ge jiri.

**Pol awayay ti ka ya ti eminjia a
Korej a ni ti siŋgu ni àjamva àndava**

9 Àki ke tūwi hini sulumani ya məgri ana ndam ge Melefit ni ti akal nəbiki ana kuli do, adaba kəsəruma ma gana àndava. ²Nu nəsəra lekulum kawayum tūwi gani. Nəhia ma gana ana ndam Mesedəweŋ àna məmərvana, nəhi ana tay ahkado : « Ndam ge Melefit ya ka had Eseyi ni ku alayni təsləmalava ga magray tūwi gani nana. » Tàra ticia lekulum kawayum tūwi gani nani dal-dal ti mis kay e kidiŋ gatay bu tədəm nday day tagray bilegeni. ³Ku tamal nahkay nəŋgu ni nəsləroru bəza ga məŋ geli ni afa gekuli, nawayay ti wudaka minjiyu eslini ti kəslamalumva, adaba nəhia ana ndam Mesedəweŋ a akəgrum nahkay. Nawayay ti ma goro ya nəhi ana tay ni ègi ma masakani ba. ⁴Ay tamal ti minjua akaba ndam Mesedəweŋ a, mədi ahàr ana kuli kəslamalumvu faŋ ndo ni ti, pakama geli ya mədəmki ke kuli ni aməbəki mimili ke leli do aw ? Leli tekeđi aməbəki mimili ke leli ti, lekulum ti aməbəki mimili ke kuli àtam geli ni do aw ? ⁵Nahkay nədəm àgəski nəsləroru bəza ga məŋ geli ni ka ma goro, ti təcənaki kuli ga maslamalakabu zlam ya ti kədəmum kajamum ni hayaŋ. Ka ya ti eninjua tamal kəslamalumkabá àndava ni ti, mis atəsər zlam ya ti kajamum ni, kajamum ti àna məbərur bəlaŋ, do ni təfəki ŋgasa ke kuli ndo.

⁶Jalumki ahàr ka ma hini : maslaŋa ya ti əzligi zlam gəzit ni ti àbaz day gəzit. Maslaŋa ya ti ezligi zlam kay ni ti abaz day kay. ⁷Ahàr àdəm ku way

way do máfekad zlam akada gayan̄ ya awayay mafekadani ni. Káfekadum àna majalay ahàr cù cù ba, káfekadum akada táfeki ngasa ke kuli ba. Adaba Melefit ti awayay maslaña ya ti afekad zlam àna mämërani ni. ⁸ Esliki mægri zlam sulumani gërgëri kay ana kuli, arañja amähëcivü ana kuli do. Agray nahkay ti awayay ti kôgrum zlam sulumani kay àna zlam ya àvi ana kuli kayani ni. Awayay ti këlavad a hud̄ ge tûwi gekuli ya këgrum ni bu dek ti kôgrum nahkay. ⁹ Àbu mabëkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis sulumani ti avi zlam ana ndam tagala àna mabëruv bälaj ; zlam sulumani ya agray ni ti day-day ägëjazlki ahàr ke Melefit do.†† »

¹⁰ Avay hilfi ga zlam, awayay ti mis tîzligi ti Melefit. Avi zlam mæzumani ana mis ti Melefit daya. Zlam gekuli ya këgrum tûwi sulumani àna nañ ni akada hilfi ga zlam ya tîzligia, àfëtaya ti adök ni. Hilfi ga zlam gani nani ti Melefit àvi ana kuli, àfëkia mäsëkani gayan̄ a, awayay ti kôgrum zlam sulumani kay àna nañ. ¹¹ Amægri zlam sulumani ana kuli gërgëri kay, arañja amähëci kuli do, adaba awayay ti kôgrumi zlam sulumani kay ana mis ndahan̄. Nahkay mis nday nani atëgri süsi ana Melefit azuhva zlam gekuli sulumani ya akajamuma, leli amähëlikaboru ana tay ni. ¹² Gekuli ya kajamum siñgu ni ti ajënakî ndam ge Melefit. Ay ti ajënakî tay cilij do ; agray ti mis kay tægri süsi ana Melefit azuhva siñgu ya akajamumi ana tay ni. ¹³ Nday atësëra zlam ya akajamumi ana tay ni kay nahkay ti atazlëbay Melefit adaba atësër kägësumkabá *Ma Mûweni Sulumani ge *Krist a akaba këgrum ere ye ti ägëski ndam ge Krist tâgray na. Atazlëbay Melefit adaba käjënumkia tay àna zlam gekuli a, käjënumkia mis nda-

han̄ na dek daya. ¹⁴ Akævumi zlam ana tay azuhva *sulum ge Melefit ya ägri ana kuli ni ; sulum gayan̄ gani nani ti àtam zlam dek. Nahkay ti mis nday nani atawayay kuli, atahëngali Melefit ana kuli. ¹⁵ Mëzlëbum Melefit, mægri süsi adaba àvia Wur gayan̄ ana leli a. Gayan̄ ya àvi Wur gayan̄ ana mis ni ti àtam zlam ndahan̄ ya ti avi ana mis ni dek.

Pol àbu àna njëda ga mægur ndam ga Yezu

10 Nëhi ma ana kuli ti nu Pol. Nu ti mis ndahan̄ tädëmku ma, tädëmka ya ti nu nëbu akaba kuli ni ti nu kudufa, ka ya ti nu nëbi akaba kuli bi ni ti nu bilek-bilek. *Krist ti kudufa, agri sulum ana mis, nahkay ² nahëngalay kuli mbatumkaba manjëhad gekuli a, ti ka ya ti eninjua afa gekuli a ni ti nigî bilek-bilek ba. Mis ndahan̄ e kidij gekuli bu tädëm manjëhad geli ti akada ge mis hihirikeni ni. Nday ya tädëm nahkay ni ti, eninjua ti anëmbreñ tay do, amamënjavü akaba tay ! ³ Edëdij, leli ti manjëhad geli akada ge mis hihirikeni ni, ay makadvu ti akada ge mis hihirikeni ni do. ⁴ Zlam ahar geli ya makadvu àna nañ ni ti gërgëri akaba ge mis hihirikeni ni. Zlam ahar geli ni ti Melefit àvi ana leli, njëda gayan̄ äki. Pakama ge mis ya tädëm ni akada gudu ya mis tedezlivü ana ndam ezir gatay ni, ay leli mëbedkaba gudu gani nana àna zlam ahar ge Melefit ya àvi ana leli na. Nahkay ti madafaki ma ge mis ya tädëm ni ti ma ga malfada. ⁵ Mëwölki mis ka ma ga zlabay gatay ya tawayay tëcafëña mis ndahan̄ kà ma ge Melefit a ni dek ; mëmbatikaba majalay ahàr magëdavani na ana mis a dek ti tægëskabu ma ge Krist. ⁶ Nawayay ti lekulum dek kägësumuki ma day, këlëñ gani ti anatraß maslaña ya ti àwayay mægësumuki ma do ni.

††9:9 Limis 112.9.

⁷ Jalumki ahàr ka zlam ya kəgrum ni dək lala. Tamal maslaŋa àdəm naŋ mis ge Krist ti, ahàr àdəm mâjalay ahàr lala keti, mäsər leli day ndam ge Krist akada gayaŋ ya àdəm naŋ mis ge Krist ni. ⁸ Bay geli àvua njəda ga məgur kuli a ti nêjə-naki kuli àna naŋ. Àvu njəda gani nani ti ge mijin kuli àna naŋ do. Bi nàzləba ahàr goro a kay àna njəda gani nani ya àvu na nəŋgu ni, mimili àbu awərki nu bi. ⁹ Ŋgay nawayay nəbivù aŋgwaz ana kuli àna wakita goro ya nəbikioru ana kuli ni cilin ti kədfəgzlum ba. ¹⁰ Adaba mis ndahaŋ tədfəm : « Ka ya ti Pol abik-ibiyu wakita ana leli ni ti ma gayaŋ ya abikibiyu ana leli ni ma ga dagwa gayaŋ gərgəri kay. Ay ka ya ti naŋ akaba leli ni ti njəda gayaŋ àbi, àdəm ma ga dagwa gayaŋ ni va do. » ¹¹ Maslaŋa ya ti àdəm nahkay ni ti mâjalay ahàr lala : eminjua ti amagraj zlam ti kala-kala akada ya məbiki ana kuli ka ya ti leli driŋ driŋ akaba kuli ni.

¹² Mis nday nani ti tēhi ana ahàr nday gədfəkani. Leli ti mətəkər məgurfəŋvani kà tay do, mədfəm leli kala-kala akaba tay do daya. Nday ti tēgurfəŋvu ka ahàr gatay gatayani e kidin gatay bu ; tēdfəm mis naŋ gədfəkani ti si maslaŋa gani akada gatay ni kwa. Tagray nahkay ti nday muroni, təsər araŋa do simiteni. ¹³ Ay leli ti ni mazləbavu ti àna tūwi ya Melefit àguraya, àvi ana leli ni cilin, do ni ti mazeləbavu àna tūwi ya àvi ana leli ndo ni do. Tūwi ya ti Melefit àguraya, àvi ana leli ni ti, tūwi ga məhioru ma gayaŋ ana mis, ge minjiyuani àna naŋ bədfək afa gekuli ni. ¹⁴ Ka ya ti leli mōru afa gekuli, məhi *Ma Məweni Sulumani àki ke Krist ana kuli ni ti, məgray tūwi àtamkia ka ge Melefit ya àguraya, àvi ana leli na ndo. ¹⁵ Məzləbavu àna tūwi ge mis ndahaŋ ya Melefit àguraya, àvi ana tay, àhi ana tay təgray ni ndo.

Tagray mam mam nəŋgu ni araŋa gani geli do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, ahàr àdəm məfəki ahàr gekuli ke Krist ni məsagakivu kələvad. Mawayay ti tūwi geli ya magray e kidin gekuli bu ni məsagakivu daya ; ku tamal məsagakivu nəŋgu ni, àtamkia ke tūwi ya Melefit àguraya, àvi ana leli na ba. ¹⁶ Nahkay ti amoru məhi Ma Məweni Sulumani ana mis ga had ndahaŋ ya kama ga had gekuli ni. Mawayay makoru eslini ti adaba məwayay mazləbavani àna tūwi ge mis ndahaŋ ya Melefit àguraya, àvi ana tay, àhi ana tay təgray ni do.

¹⁷ « Tamal maslaŋa awayay eji zlabay nahəma, mijī zlabay ti àna tūwi ga Bay geli ya àgray ni. ¹⁸ Maslaŋa ya ti azləbay ahàr gayaŋ gayaŋani ni ti Melefit àgəskabu naŋ do, si maslaŋa ya ti Bay Melefit Melefiteni ana ahàr gayaŋ azləbay naŋ ni kwa.

Pol akaba ndam ya ti tēdfəm nday ndam asak ga Yezu ni

11 Nihi ti nawayay nəzlapi ana kuli akada ga ndam muru ni. Ay ti besumua ; iy nahəŋgalay kuli, besumua. ² Nawayay kuli dal-dal akada ge Melefit ya awayay kuli ni. Nəbia kuli ana *Krist a, nawayay ti kīgum ndam gayaŋ akada ga wur dahalay ya əsər zal faŋ do, bəŋani avi ana zal ni. Nəwayay ti maslaŋa nahəŋ ahi ma ana kuli va do. ³ Aŋgwaz àbu awər nu, nədfəm bi maslaŋa nahəŋ amagosay kuli ; nahkay bi ekijumkia ke divi ge Krist a, akədfəbum naŋ àna huđ bələŋ va do. Jalumki ahàr ke Ev ya gavaŋ əsipet naŋ, àgosay naŋ ni ! Təgosay kuli akada gayaŋ ni ba. ⁴ Ka ya ti ku way way do ara afa gekuli a, awayay acahi ma məweni ana kuli ni ti kəbum kebesum. Ku tamal adəmki ma ke Krist ya gərgəri akaba ma geli ya nədfəmki ni nəŋgu ni, kebesum. Ku tamal azlapaki ka məsuf

¹⁶10:17 Zeremi 9.23.

nahañ gərgəri akaba Məsuf ya àniviyu ana kuli ni, ahkay do ni ahi ma ana kuli, azlapaki ka *Ma Məweni Sulumani nahañ gərgəri akaba gekuli ya kicum ni nəngu ni, kebesum.

⁵Nəsəra nday ya tədfəm nday ndam *asak ga Yezu gədfəkani ni tətam nu do simiteni. ⁶Edeđiñ nəsər mazlapani lala akada gatay ni do, ay nu ti nəsəra zlam a nətam tay. Kəlavad a huđ ga ma goro ya nəhi ana kuli ni bu dek kəsəruma, nəsəra zlam a.

⁷Ka ya ti nu nəbu afa gekuli ni ti nəhia Ma Məweni Sulumani ya Melefit àvi ana kuli na ana kuli ga sulum a. Nəhəngoroya ahər goro e güziteni va, nawayay ti lekuləm kīgum gədfəkani. Goro ya nəgray nahkay ni ti nəgudara zlam a zla do waw ? ⁸Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsə ndahañ bu ni təslərubiya siñgu a. Nahkay nəhəlfəña siñgu kà tay a ti nislili magray təwi e kidiñ gekuli bu lala. ⁹Ka ya ti nu nəbu afa gekuli nahkay ni ti zlam àhəcukivá, ay nəhəngalaləñ zlam kè kuli a ndo. Təhəlubiyu zlam ti bəza ga məñ geli ya e Mesedüweñ ni. Nəhəli muru ana kuli àna məhiani ana kuli vumu zlam ya àhəcukivu ni ku güzit ndo. Nəgray nahkay ndo, dayday anagray nahkay do daya. ¹⁰Nəgray nahkay ti niji zlabay gani ka had Es-eyi tata, maslaña àbi acafəña nu ge miji zlabay gana bi. Ma hini ya nədfəm ni ti jiri : nu zal asak ge Krist ; Krist ti jireni. ¹¹Niji zlabay nahkay ti bi kədfəmum nəwayay kuli do. Aha, nahkay do : Melefit àsəra nəbu nawayay kuli.

¹²Nihindifiña zlam kè kuli a ndo, kama day enihindifiña kè kuli a do. Nagray nahkay ti adaba nawayay ti mis ndahañ təngət divi ge miji zlabay ba. İğay təbu tagray təwi akada geli ndam asak ga Yezu ni ti nawayay ti tədfəm ba. ¹³Nday nani ti ndam asak ga Yezu edeđiñ edeđiñeni do ; tazay mazavu ga

ndam asak ge Krist ciliñ. Təwi gatay ya tagray ni ga magosay mis. ¹⁴Zlam gani nani ti àgri ejep ana kuli ba. *Məslər ge Melefit asladay, ay *Seteni àna ahər gəyay esliki mazay vu gəyay akada ga məslər ge Melefit ni. ¹⁵Seteni àna ahər gəyay agray nahkay ti, tamal ndam məgri təwi ni tazay mazavu ga ndam məgri təwi ge jireni ana Melefit ti àgri ejep ana kuli ba. Ndam məgri təwi ana Seteni ni ti Melefit aməgri daliya ana tay azuhva təwi gatay ya tagray magədavani ni.

Pol eji zlabay àna daliya gəyay ya acakay ni

¹⁶Nəhi ana kuli keti : maslaña àhi ana ahər nu Pol murani ba. Ay tamal kədfəmum nu murani ti mənjumlu ti akada ya kəmənjumləñ kà ndam muru ni. Nahkay ti nislili miji zlabay güzit bilegeni. ¹⁷Niji zlabay nahkay ti nəzlapay akada ga Bay geli awayay ni do ; nəzlapay akada ga zal muru ni, adaba nəsəra nəbu nagray zlam ya nislili mijiki zlabay ni edeđiñ. ¹⁸Ay ègia mis kay təbu tiji zlabay akada ga ndam ga *duniya ni ti nu day nara niji zlabay bilegeni. ¹⁹Lekuləm ndam ya kəsəruma zlam a ni kebesumi ana ndam muru tata. ²⁰Ka ya ti maslaña aməñjaləñ ana kuli akada lekuləm evidi ni ti kəbum kebesumi ; ka ya ti maslaña azumfəña zlam kè kuli a ni ti kəbum kebesumi ; ka ya ti maslaña agosay kuli ni ti kəbum kebesumi ; ka ya ti maslaña aməñjaləñ ana kuli akada kislum arəña do ni ti kəbum kebesumi ; ku maslaña asi barva ana kuli nəngu ni kəbum kebesumi. ²¹Iy nu nəgray nahkay ndo ni ti, nislil arəña e eri gekuli bu ndo. Nəgray nahkay ndo ni ti asu mimili zla do aw ?

Mis ndahañ tazay ahər gatay akada nday gədfəkani ni ti, nu day nagray akada nani. Ay ma hini ti ma ga ndam muru. ²²Tamal tədfəm nday ndam *Hebri, nu day zal Hebri. Tamal tədfəm

nday ndam *Izireyel, nu day zal Izireyel. Tamal tédém nday bəza huđ ga Abraham, nu day wur huđ ga Abraham. ²³Tamal tédém nday ndam mægri tūwi ana *Krist, nu bay mægri tūwi ana Krist nətam tay. Ma hini ya nédémaya ni ti àhərkiba ka ma ga muru a. Nàgra daliya nətam tay, təfiya nu a danğay va sak kay àtama gatay na, nətamfəña kè kisim a sak kay, akal takad nu. ²⁴Sak zlam ndam *Zude tèsua kurupu a kru kru mahkər mahar ambəlmbu a. ²⁵Sak mahkər təzələba nu àna aday a, sak bəlanğ tizli-gia nu àna akur a, sak mahkər *slalah ga yam àhəmbahadva akaba nu a, ruk hundum nənğəhadva a huđ ga *dəluv gəđakani ba. ²⁶Sak kay nòra ka mələnğ ndahağ àna asak a ; sak kay akal yam àsləka àna nu a, sak kay ndam akal təgrua daliya, sak kay ndam jiba goro təgrua daliya, sak kay ndam jiba ndahağ day təgrua daliya, sak kay nàgra daliya a kəsa ba, sak kay nàgra daliya a huđ gili ba, sak kay nàgra daliya ka ahàr ga dəluv a, sak kay nday ya tédém nday bəza ga mma ni təgrua daliya daya. ²⁷Nàgra tūwi zləzladana, nəcaka daliya, sak kay nəcakay dūwir ndo, sak kay nənğəhadva e ləwir a akaba nəcakay yam ndo, sak kay nənğət zlam məzumani ndo, sak kay azana əfu bi, aməđ əwəra nu a. ²⁸Nàgra daliya ndahağ a daya, ay ti nàcalaya tay a va do. Ay ti zlam àbu bəlanğ nəjalaki ahàr, àhəlu ahàr kəlavad : nəbu nəjalaki ahàr ka ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek. ²⁹Tamal nipi maslağ nağ gedebeni e divi ge Melefit ba ni ti kala akadfa nu gedebeni. Tamal maslağ e jikia ke divi a ti awəru bəruv dal-dal.

³⁰Tamal niji zlabay kwa ti niji zlabay ke gedebi goro. ³¹Melefit Bəğ ga Bay geli

Yezu, nağ ya ti mis dek tazləbay nağ ga kanğay-kanğayani ni ti, àsəra ma goro ya nédém ni ti ma ge jiri. ³²Ka sarta ya ti nəbu a Damas ni ti maslağ ya Bay Aretas əfiyu nağ ga məğur kəsa nani ni awayay məgəs nu, nahkay àbəhad mis kà magudu ga kəsa ni. ³³Eslini bəza ga mənğ geli ni təfəviyu nu a alonğ vu, təfaya nu àna ezewəd a dala va gwar a fəlku ga gudu na. Nahkay nətamfəña kà bay məğur kəsa nana.

Pol eji zlabay àna zlam ya ti Yezu ànğazli ni

12 Ku tamal miji zlabay ti zlam masakani nənğ ni, ahàr əđém si niji zlabay ni kwa. Nahkay nəzlapaki ka zlam ya ti Bay geli ànğazlu, nipi ni. ²Maslağ nahağ àbu, nəsəra nağ a, nağ mis ge *Krist. Maslağ gani nani ti Melefit àzoya nağ agavəla driğ afa gana a huđ melefit va. Zlam gani nani àgrakivu ti àgra vi a kru mahar fad. Cə Melefit àzoru ni nağ nağani, cə àzoru ni nağ nağani do, ànğazli zlam, epi ciliğ ti nəsər do. Àsər ti si Melefit kwa. ³⁻⁴Iy, maslağ gani nani Melefit àzoya nağ a driğ agavəla a mələnğ gayağ sulumani va. ⁵Cə Melefit àzoru ni nağ nağani, cə àzoru ni nağ nağani do, ànğazli zlam, epi ciliğ ti nəsər do. Àsər ti si Melefit kwa. Ka mələnğ nani ti maslağ gani təhia ma ndahağ a. Ma gani nani ya eci ni ti mis hihirikeni èsliki məđəmani do, Melefit əcafəña mis ga məđəmana daya. ⁶Maslağ nani ti niji zlabay àna nağ tata, nu nuani ti niji zlabay àna ahàr goro do. Nijiki zlabay ti ke gedebi goro ni ciliğ. ⁷Ay ku tamal niji zlabay àna ahàr goro nənğ ni, zlabay goro ya niji ni ti zlabay ga muru do, adaba ma goro ya nédém ni ti ma ge jiri. Ay ti nawayay miji zlabay do, adaba nawayay ti mis tédém

§§12:3-4 Mələnğ sulumani ge Melefit ti awayay adəmvaba dini sulumani (mənjay Manğahani 2.7 ; Lük 23.43).

nu gəđakani àna zlabay goro ya niji ni ba. Nawayay mis təđəm nu gəđakani ti azuhva təwi goro ya təbu tipi nagray ni akaba ma goro ya nəhi ana tay, tici ni sawaŋ.

⁷ Zlam ge Melefit ya àngazlu sulumani gərgəri kayani ni ti akal niji zlabay àna tay tata. Ay ti Melefit àvua zlam nahaŋ a, àfuviya a vu va, awayay ti niji zlabay ba. Ere gani nani awər nu akada adak èja mis a ti awər naŋ ni. Ere gani nani Melefit àvi divi gani ana *Seteni ti mǎfuviyu, ti niji zlabay ba. ⁸ Nahkay sak mahkər nàhəŋgala Bay geli a ti mǎzuaba ere gani nana ya agru daliya na a vu ba. ⁹ Ay ti àhəŋgrufəŋ, àhu ahkado : « Sulum goro ya nəgruk ni ti eslək, adaba ka ya ti mis naŋ àbu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dek agray ti àna njəda goro ciliŋ. » Ègia nahkay ti nəmər àna gedebi goro ni, niji zlabay àna naŋ, adaba ere ye ti nagray ni dek ti nawayay nagray àna njəda ge Krist ciliŋ. ¹⁰ Nahkay nu gedebi ti nəmər sawaŋ. Ku tamal mis tindivi nu, təfəku ŋgasa, təgru daliya gərgəri kay nəŋgu ni, nəsəra zlam nday nani ya təgru ni ti azuhva Krist, nahkay nəmərnu àna naŋ. Adaba ka ya ti nu gedebeni ni ti, nəbu àna njəda ge Krist ya àvu ni.

Pol ajalaki ahàr ka ndam ga Yezu ya a Korej ni

¹¹ Ma goro ya nəđəm ni ti ma ga muru. Ay kəfumku ŋgasa ga mazlapay ma ga muru nahkay ti lekulum gani. Giri-giri àgəski kəzləbum nu ti lekulum. Nu ti nisli araŋa do, ay ndam ya ti kəđəmum nday ndam *asak ga Yezu gəđakani ni ti ku gəzit day tətam nu do. ¹² Ka ya ti nu nəbu afa gekuli ni ti nəbesa daliya gərgərana kay, Melefit day àvua njəda ga magray zlam magray ejep a gərgərana kay. Zlam ya àgravu ni dek ti adafaki nu zal asak ga Yezu edefiŋ edefiŋeni. ¹³ Ere ye ti nəgri ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsə ndahaŋ bu ni, nəgri ana

kuli ndo ni ti məŋ ga mam ? Àbi ! Zlam àbu bəlaŋ ciliŋ nəgri ana kuli ndo. Zlam gani nani ti nihi : nihindifiŋa siŋgu kə kuli ga məjənaki nu a ndo. Tamal goro ya nəgray nahkay ni zlam magudarani ti, mbrəŋumfua !

¹⁴ Nihi day nəbu nəslamalavu ga maŋgoni afa gekuli ya mahkər. Eninjua day enihindifiŋa zlam kə kuli ga məjənaki nu a do. Nawayay ti lekulum lekulumeni, do ni ti nəwayafəŋa zlam kə kuli a do. Tanŋahi elimeni ana bəza ti ata bəŋ gatayani, do ni ti bəza tanŋahi elimeni ana ata bəŋ gatay do. ¹⁵ Ku ni-jinŋkaba zlam goro a dek, ku nijin ahàr goro goroani ga məjənaki kuli nəŋgu ni àhəlu ahàr do, nəmərnu àna naŋ sawaŋ. Nawayay kuli dal-dal emiteni ti, akawayum nu va do azuhva nani aw ?

¹⁶ Leli dek məsəra, nihindifiŋa zlam kə kuli a ndo. Ay ti mis ndahaŋ təđəm nən-jəhki ke kuli a sawaŋ. ¹⁷ Nənjəhki ke kuli ti ahəmamam ? Ndam ya ti nəsləroru tay afa gekuli ni ti, maslaŋa gatay bəlaŋ ti àgosa kuli a waw ? ¹⁸ Nəhi ana Tit mōru afa gekuli, nəslərləŋoru wur ga məŋ geli ya kəsəruma naŋ a lala ni. Tit òru ènjua afa gekuli a ti àgosafəŋa zlam kə kuli a waw ? Iŋgay leli ata Tit ti təwi geli ya magray ni bəlaŋani, majalay ahàr geli day bəlaŋani ti kəsərūm do waw ?

¹⁹ Kəhumi ana ahàr a ma goro ya nəbiki ana kuli ni bu ni dek ti mawayay matamfəŋa kə kuli a waw ? Aha, nahkay do, adaba leli ndam ge *Krist. Zləbəba goro ni, pakama geli ya məhi ana kuli ni dek ti məhi ana kuli ti kə meleher ge Melefit, adaba mawayay ti kəŋgə-tumkivu njəda e divi ge Melefit bu. ²⁰ Nəđəm nahkay ti adaba nakoru afa gekuli wudak. Eninjua, nədi ahàr ana kuli kəbum kəgrum zlam ya ti nəwayay kəgrum do ni ti nəwayay do. Tamal nahkay ti zlam ya anəgri ana kuli ni ti lekulum day akawayum do. Zlam ya ti nawayay kəgrum ba ni nday hi :

kələgumvu ba, kizirumvu ba, kəzumum bəruv ba, kəgrumvu solu ba, kindivumvu ba, kəsumivu ana mis ba, kijəm zlabay ba, akaba kiwisiñumkabu zlam ba. ²¹Eninjua afa gekuli a ti Bay Melefit goro aməbaku mimili kə meleher gekuli ana tawi gekuli ya kəgrum ni ti nəwayay do. Bi eninjua afa gekuli a ti nədi ahər ana ndam ya təbu tagudar zlam ke-ileña, təmbərəñ magray hala ndo, tagray zlam ge mimili kəlavaf, təwayay məmbrəñ magudar zlam gatay ni do ni. Tamal nōru nədia ahər ana tay a nahkay ti enitəwi azuhva zlam gatay ya tagray ni. Zlam gani nani dek ti nəwayay do simiteni.

Pol ahivü ma ana ndam Korej

13 Nihi ti nawayay nañgoru afa gekuli ya mahkər. Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Təwəlki mis ka zlam wudaka ti ahər əfəm mis cü ahkay do ni mis mahkər tğray sedi gani.* » ²Ka ya ti nōru afa gekuli ye cü ni ti nəhiva ana kuli a əndava. Ay nihi nu nəbiyu eslini bi day nəhikaboru ma gani ana ndam ya tğudar zlam ni akaba mis ndahañ ni dek keti : ka fat ya ti eninjua ni ti anatrañ ndam magudar zlam ni dek, maslaña gatay bəlañ amatamfua do. ³Kawayum kəsərum ma goro ya nəhi ana kuli ni ti ma ge *Krist ya ahi ana kuli edefiñ edefiñeni ni aw ? Nara nədfiki ana kuli, kara kəsərum. Təwi ge Krist ya agray e kidiñ gekuli bu ni ti tawi ge mis gedebeni do, adafaki nañ əbu ana njəfa. ⁴Ka ya ti *tədarfəñ Krist kə təndal ni ti nañ gedebeni edefiñ, ay nihi ti Melefit əhəngaraba nañ a, nañ əbu əna sifa. Nahkay ere ye ti agray ni dek ti agray əna njəfa ge Melefit. Leli ndam *asak gayañ ni məbu akaba nañ akada mis bəlañ, leli day ndam

gedebi. Ku tamal leli gedebeni nañgu ni, eminjua afa gekuli ka fat gana ti amədfiki ana kuli leli məbu əna sifa ge Krist. Nahkay tawi geli ya amagraj e kidiñ gekuli bu ni ti amagraj ti əna njəfa ge Melefit.

⁵Nəhi ana kuli nahəma, njəhaduma ti kədfəgəzlum ahər lala day. Lekulum ti kəbum kəfumki ahər ke Krist edefiñ aw ? İğay Yezu Krist nañ bəlañani akaba kuli ti kəsərum do waw ? Do ni ti bi kədfəgəzluma ahər a, kəsəruma kijumkia ke divi a. ⁶Leli ndam asak edefiñ ti nəsəra, akəsərum. Akəsərum ti əna tawi geli ya magray ni ; mijikia ke divi a ndo. ⁷Ay ti leli məbu mahəngali Melefit ana kuli ti kəgudarum zlam ba simiteni. Leli mijikia ke divi a ndo, ay ığay mis tədfəm leli mis sulumani ti məwayay do ; mawayay kəgudarum zlam ba ni ti ga nani do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, mawayay ti kəgrum zlam sulumani. Ku tamal mis tədfəm mijikia ke divi a nañgu ni, əgray arañ do. ⁸Nədfəm nahkay ti adaba leli misliki məmbrəñ tawi ge jiri koksah ; magray ti si tawi ge jiri kwa. ⁹Kəla ka ya ti leli gedebeni, lekulum ti ni njəfa-njəfani ni ti məmərvu. Leli mahəngalay Melefit, mawayay ti məslamalay manjəhad gekuli ti kəgudarum zlam va ba. ¹⁰Nəbikiuru pakama hini ana kuli ka wakita ka ya ti nu driñ driñ akaba kuli nahkay ni ti, adaba nawayay ti kəmbatumkaba manjəhad gekuli a. Nahkay eninjua afa gekuli a ti anələgi ana kuli do. Təwi goro ya nagray ni dek ti nagray əna njəfa ga Bay geli ya əvu ni. Ay njəfa gani nani ya əvu ni ti ge mijin kuli do, ga məvi njəfa ana kuli əna nañ sawañ.

Pol agri sa ana mis

¹¹Nihi ti bəza ga mmawa goro ni, ma goro əbi kay va bi. Nawayay

*13:1 Mimbiki 19.15.

ti kâmərumvu, kâslamalum manjəhad gekuli, ku way way do e kidij gekuli bu m̄vi njəda ana maslaŋa nahaŋ, ma gekuli m̄arakaboru, k̄anjəhaduma àna sulumana. Bay Melefit ti awayay mis, avi manjəhad sulumani ana mis daya ; nahkay tamal kəgrum zlam nday nani dek ti amanjəhad akaba kuli kəlavad.

¹² Grumvu sa e kidij gekuli bu lala, akada ga ndam ge Melefit ya tagravu sa

ni. Ndam ge Melefit ya ahalay ni dek t̄gria sa ana kuli a.

¹³ Sulum ga Bay geli Yezu *Krist m̄l̄əbu akaba kuli dek, Melefit m̄agray ti lekulum dek k̄awayumvu akada gayaŋ ya awayay mis ni, *Məsuf Njəlatani m̄agray ti lekulum dek k̄anjəhadumkabu àna sulumani.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni

Maslaɗa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdǎfa slimi gayaɗ a : àbàki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Leli mǎsǎr sarta ya àbàki wakita ni do, mǎsǎr mǎlaɗ ya àbàki ni do daya. Àbiki ti ana ndam Galasi : Galasi ti kǎsa do ; had kǎ gǎway ga Azi (a vad ya kani Azi akaba Galasi ti tǎbu ka had Tǔrki). Kǎsa Ikoniyum, Lister akaba Derbi ti ka had Galasi ; ka ya ti Pol òru e mirkwi gayaɗ ye enjenjeni ni ti àhia ma ge Melefit ana ndam ga kǎsa nday nana (Tǔwi 14). Pol àbiki wakita hini ana ndam Galasi ya ti tǎgǎskabá ma ga Yezu ya àhi ana tay na.

Àbàki wakita ti adaba mis ndahaɗ e kidiɗ ga ndam ga Yezu ya ka had Galasi ni bu ni tǎdǎm ahàr àdǎm ndam ga Yezu tǎgǎskabu Divi ge Melefit ya Mǔwiz àbàki ni dǎk : ahar gǎdǎkani tǎdǎm si ndam ga Yezu dǎk tǎkeley kǔdǎi kwa (6.12). Pakama gatay ya tǎdǎm ni àzumia bǎruv ana Pol a dal-dal, nahkay àbiki wakita hini ana ndam Galasi dǎk ga mǎhiani ana tay tǎfàki ɗgasa ke mis ge mekeley kǔdǎi ba ; tamal maslaɗa awayay egi mis ge Melefit àna mekeley kǔdǎi ni ti, Krist àjǎnaki naɗ va do (5.2).

Pol ànjàki ka pakama gayaɗ, àdǎm naɗ zal asak ga Yezu efdǎiɗ : àfiyu Pol e tǔwi gayaɗ ni vu ti Melefit ; ndam asak ga Yezu ndahaɗ ni tǎgǎskabá Pol a, tǎdǎm ma gayaɗ ya àhi ana mis ni ti ma ge Melefit efdǎiɗ. Pol àdǎm zlam ya ti àcahi ana mis ni ti Melefit Melefiteni àhi, do ni ti mis àhi do (1-2).

Pol àdǎm ka ya ti ndam Galasi tǎgǎskabu ma ge Melefit enji ni ti tǎgia bǎza ge Melefit a. Tǎgǎskabu, tǎgi bǎza ge Melefit ti azuhva tǔwi ga Mǎsuf ge Melefit, do ni ti azuhva Divi ge Melefit ya Mǔwiz àbàki

ni do. Àhi ana tay nihi ti kǎmbrǎɗum Mǎsuf ge Melefit, kǎgǎsumkabu Divi ge Mǔwiz ni ciliɗ ti kamam ? Nday ya ti tǎgǎskabu Divi gani ciliɗ, tǎmbrǎɗ Mǎsuf ge Melefit ni ti nday evidi, nday bǎza ge Melefit va do (3-4).

Ke mendeveriɗ ga wakita ni àhi ana ndam Galasi si tǎnjǎhad àna nǎdǎ ga Mǎsuf ge Melefit kwa. Tamal maslaɗa agǎskabu nǎdǎ ga Mǎsuf ge Melefit ya avi ni ti, esliki mǎmbrǎɗ zlam magudarani dǎk ; do ni ti Divi ge Mǔwiz ciliɗ ni ti àjǎnaki naɗ do. Tamal maslaɗa àgǎskabá Krist a ti, maslaɗa nani ègia mis mǔwena : zlam ndahaɗ ni dǎk tǎsli araɗa do (5-6).

Sa ga Pol

1 Nǎbàki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu. Àslǎrbiyu nu ti mis hirikeni do. Tǎvu nǎdǎ gani ti mis do ; tǎvu nǎdǎ gani ti ata Yezu *Krist nday ata Bǎɗ geli Melefit, naɗ ti àhǎɗgaraba Yezu e kisim ba. ²Nu Pol nǎgri sa ana kǔli, lekulum ya ti kǎfumki ahàr ka Yezu, kǎbum *kacakalumvu a kǎsa gǎrgǎrani bu ka had Galasi ni. Bǎza ga mǎɗ geli ya mǎbu akaba tay ni tǎgria sa ana kǔli a daya.

³Bǎɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kǔli, tǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti. ⁴Krist ti àgǎskabá ti tǎkad naɗ azuhva zlam magudarani geli, ga mǎhǎlaba leli a duniya hini magǎdavanani ni ba. Krist àgray nahkay ti ka mawayay ga Bǎɗ geli Melefit. ⁵Melefit ti mǎzlǎbum naɗ ga kanɗay-kanɗayani. Aya nahkay !

Ma Mǔweni Sulumani ti bǎlaɗ huya, nahaj àbi

⁶Ere ye ti kǎgrum ni ti àgrua ejep a dal-dal, adaba nǎhi ana ahàr kǎgrum zlam akadǎ nani do. Melefit àzala kǔli azuhva sulum ge *Krist ya àgri ana kǔli

na. Ay ti lekulum kəmbərunuma Melefit ke wecewecena ; kəbum kəfəbum ma mūweni nahaŋ sawaŋ ti ahəmamam ?
 7 *Ma Mūweni Sulumani nahaŋ ti əbi, si goro ya nəhi ana kuli ni ciliŋ. Ay mis ndahaŋ təbu tiwisirikaba ahər ana kuli a, tawayay tambatkaba Ma Mūweni Sulumani ge Krist na. 8 Leli məhia Ma Mūweni Sulumani ana kuli a ; tamal maslaŋa ahi ma nahaŋ ana kuli gərgəri akaba ma ya məhi ana kuli ni ti Melefit mətikwesla maslaŋa gana. Ku leli leleni, ku *məslər ge Melefit əsləkabiya e melefit ba ahi ma gani ana kuli nəŋgu ni, Melefit mətikwesla naŋ a. 9 Leli məhia ana kuli a, nihi day nəhi ana kuli keti : Tamal maslaŋa ahi ma mūweni nahaŋ ana kuli gərgəri akaba ma ya ti kəgəsumkabu ni ti Melefit mətikwesla maslaŋa gana.

10 Nəhi ana kuli nahkay ti kəhumi ana ahər nawayay ti mis təzləbay nu waw ? Aha, nahkay do ! Bay ya ti nawayay məzləbay nu ni ti Melefit. Kəhumi ana ahər nawayay ti pakama goro məbəlafəŋ kə mis aw ? Aha, nahkay do ! Kekileŋa tamal nawayay pakama goro məbəlafəŋ kə mis keti ti akal nu bay məgri tūwi ana Krist va do.

Pakama ga Pol ya ahəngri ana mis ni ti Yezu Krist əhi əna ahər gayaŋ

11 Bəza ga mmawa, nəhi ana kuli nahəma, *Ma Mūweni Sulumani ya nəbu nəhi ana kuli ni ti ma ge mis hihirikeni do. 12 Mis hihirikeni əhu ma gani do, mis hihirikeni əcahu ma gani do daya. Ađəfuaba ma gana ti Yezu *Krist əna ahər gayaŋ.

13 Zlam ya ti nəgray ahaslani ka ya ti nədəbay Melefit akada ga ndam *Zəde ni ti kicuma əndava. Ka sarta gani nani ti nəgria daliya ana ndam ge Melefit əsabəy, nəwaya mijij tay a. 14 E kidij ga məndalala goro bu e jiba goro bu ni ti nədəba divi ga ndam goro ndam Zəde na, nətama nday ndahaŋ na ahar

gəđakana. Nəwaya mədəbay divi ga ata bəŋ goro na dal-dal əsabəy.

15 Ay kwa ka ya ti nu a huđ ga mmawa bu ni ti Melefit ədaba nu a. Ađru sulum gayaŋ, əzalay nu ga məgri tūwi. Sarta gayaŋ əra ənĵia ti 16 əŋgazlu Wur gayaŋ ti nəsər Wur ni, ti nəzlapaki ka Wur ni, nəhi ma gani ana mis ya nday ndam Zəde do ni. Ka sarta gani nani ti nihindifiŋa ma kə mis hihirikena ndo. 17 A Zeruzalem day nōru ga məməŋjiyu ndam ya ti tigi ndam *asak ga Yezu enji goro ni ndo. Nōru suwwa ka huđ Arabi sawaŋ. Kələŋ gani nəŋga a Damas a. 18 Vi mahkər kələŋ gani day kwa ti nōru a Zeruzalem ti nəsər Piyer. Mənjəhadkəbu vad kru mahar zlam ciliŋ. 19 Eslini ti niŋi zal asak nahaŋ ndo, niŋi ti Zek wur ga məŋ ga Bay geli ni ciliŋ. 20 Kə meleher ge Melefit, ma goro ya nəbəki ni ti ma ge jiri, nəsəkəđ malfada do.

21 Kələŋ gani nəsləka, nōru ka huđ Siri akaba ka huđ Silisi. 22 Ka sarta gani nani ti ndam ge Krist ya *təcakalavu ka huđ *Zəde ni tiŋi nu day-day faŋ ndo. 23 Ticia ma ge mis ya tədəmku na ciliŋ ; mis ni tədəm : « Maslaŋa ya ti əgri daliya ana leli ahaslani, əcafəŋa leli ga məhi ma ga məfəki ahər ke Krist ana mis a ni, nihi ti əgia naŋ naŋani əna ahər gayaŋ naŋ əbu ahi ma gani nani ana mis. » 24 Təra ticia nahkay ti təzləbay Melefit azuhva nu.

Pol akaba ndam asak ga Yezu ndahaŋ ni

2 Vi kru mahar fađ ka ahər gani nahəma, mōru a Zeruzalem ata Barnabas. Ka ya ti mōru ni ti nəza Tit a ju. 2 Nōru eslini ti ađaba *Məsuf ge Melefit əhu ru. Nōru niŋjəa ti məcakalavu akaba gəđakani gatay ka ahər geli. Məra məcakalava ti nəŋgahadiaba *Ma Mūweni Sulumani ya nəhi ana nday ya ndam *Zəde do na ana tay a. Nəhi ana ahər bi atədəm tūwi goro ya nəgray ahaslani ni akaba tūwi goro ya nəbu nagraŋ nihi

ni zlam masakani. ³Ay tēdfəm nahkay ndo. Ku Tit naŋ zal Gres ni day tēfəki ŋgasa ge *mekeley kudi akada ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ndo. ⁴Təzlapaki ke mekeley kudi ti adaba mis ndahaŋ təbu tasakad mal-fada, tēdfəm tadəbay Yezu. Nday gani ti tēhurkiyiyu ke leli akal-akal, tawayay tacalki leli ndam ga Yezu *Krist ni ka zlam magudarani adaba mədfəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni va do. Nday tawayay ti mədfəbay Divi gani, miği evidi gani keti. ⁵Nday gani nani ti məgəsiki pakama gatay ni ana tay ku guzit ndo simiteni. Adaba Ma Məweni Sulumani ya məhi ana kuli ni ti ma ge jiri ; nahkay mawayay ti təgudarikaba ma gana ana kuli a ba.

⁶Ay nday ya ti ndam geli a Zeruzalem ni tēdfəm nday gədfəkani ni ticia ma goro na. Ku tamal nday gədfəkani, ku tamal nday gədfəkani do nəŋgu ni araja gani goro do, adaba Melefit ti əmənjaləŋ ke mis akada ge mis hihirikeni ni do. Nday gani təra ticia ma goro na ti təhu : « Ma Məweni Sulumani ya kəhi ana mis ni ti əbəlay, kədfəmkiviyu ma nahaŋ ba. » ⁷Tēdfəm nahkay ti adaba təsəra Melefit adaba nu ga məhi Ma Məweni Sulumani ana ndam ya nday ndam Zude do, tēkeley kudi do na, akada ya adaba Piyer ga məhi Ma Məweni Sulumani ana ndam Zude, nday ya ti tekeley kudi na. ⁸Yezu əvia njəfa ana Piyer ge miği zal asak gayəŋ e kidiŋ ga ndam Zude ba ; əvu njəfa ge miği zal asak gayəŋ e kidiŋ ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni day naŋ gani. ⁹Nahkay ata Zek, Piyer akaba Zeŋ, nday ya ti ndam Zeruzalem tēdfəm nday akada medikedik gatay ni, təgəsk-abá ga Yezu ya əgru sulum gayəŋ ga məgri təwi na, mək təgəsfəŋa ahar kə leli akaba Barnabas a ga mədfəkiani miğia leli dekeni ka ahar bəlaŋ : leli ti magray təwi e kidiŋ ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni bu, nday ti ni tagray təwi e

kidiŋ ga ndam Zude bu. ¹⁰Ay ti təhi ana leli məjənaki ndam gatay ya talagani ni ciliŋ, do ni ti tēhikivu ma nahaŋ ana leli ndo. Ma gatay hini ya təhi ana leli ni ti nu day ənuviyu a ahər bu, nəwaya magrana akada nana.

Ata Pol nday ata Piyer tagray gejewi a Antiyos

¹¹Ay ka ya ti Piyer əra afa goro a Antiyos a ni ti nələgia kə meleher ge mis a, adaba əgudara zlam a : ¹²ka ya ti ən-jia afa geli a ni ti naŋ əbu azum zlam akaba nday ya ti ndam *Zude do ni. Ay kələŋ gani Zek əslərbiyu ndam Zude ndahaŋ. Nday nakəŋ təra tinjia nahəma, Piyer nakəŋ əgrafəŋa aŋgwaz kə tay a, nahkay əsləkafəŋa kə ndam ya ti nday ndam Zude do, təbu təzum zlam akaba tay na, əwayay ti tıpi naŋ akaba tay do. ¹³Ndam Zude ndahaŋ ni day təgray akada ge Piyer ni, təbu tajalay ahər cə cə. Barnabas əra əpia nahkay ti ku naŋ day əgray akada ga nday ndahaŋ ni bilegeni ; əwayay ti ndam Zude ni tēsər naŋ əmbrəŋa divi gatay na do. ¹⁴Ka ya ti niği ti nday nakəŋ tədfəbay divi ga *Ma Məweni Sulumani əna jiri gani va do ni ti nəhi ma ana Piyer kə meleher ge mis dek. Nəhi ahkado : « Nak zal Zude tekefi kənjəhad akada ga ndam Zude ni do, kənjəhad akada ga nday ya ti nday ndam Zude do ni. Ay ti kəhi ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni, tənəhad akada ga ndam Zude ni ti əgravu ahə-mamam ? »

Melefit ədfəm leli ndam jireni ti azuhva məfəki ahər geli ka Yezu ni ciliŋ

¹⁵Leli ti ndam *Zude efdəfiŋ adaba ata bəŋ geli ndam Zude ; leli ndam jiba ndahaŋ ya təzalay tay ndam magudar zlam ni do. ¹⁶Ku tamal nahkay nəŋgu ni, leli məsəra təwi ga ndam ya tadəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni ti,

maslaṅa àbi ya ti Melefit àdám naṅ jireni kè eri gayaṅ azuhva tūwi gani nani bi ; Melefit àdám mis jireni ti si maslaṅa ya ti àfækia ahàr ka Yezu *Krist a ni ciliṅ. Leli ti mǎfæki ahàr ka Yezu Krist ti mawayay ti Melefit mǎdám leli ndam jireni kè eri gayaṅ azuhva mǎfæki ahàr geli ni, do ni ti mawayay ti Melefit mǎdám leli ndam jireni azuhva geli ya mǎdǎbum Divi ya Múwiz àbæki ni do. Adába tūwi ga ndam ya tadǎbay Divi ya Múwiz àbæki ni ti maslaṅa àbi Melefit àdám naṅ jireni azuhva tūwi gani nani bi simiteni. ¹⁷ Leli ndam Zude ti mawayay ti Melefit mǎdám leli ndam jireni kè eri gayaṅ ti adába leli mǎbu mǎfæki ahàr ke Krist palam. Magray nahkay ti ndam Zude ndahaṅ ni tǎzalay leli ndam magudar zlam, adába màgray tūwi akada ge Múwiz ya àdám ni do. Ègia nahkay ti Krist ezligiyu leli a magudar zlam vu waw ? Aha, ezligiyu leli do ! ¹⁸ Ay tamal maslaṅa àmbrəṅa zlam ya ti Múwiz àdám tǎgray a wakita gayaṅ ni bu na, kələṅ gani agray keti ti gayaṅ ya agray keti ni ti àgray ti ègia bay magudar zlam a. ¹⁹ Nu ti ka mǎdám ge Melefit ya Múwiz àbæki ni ti akada nu mǎmǎtani. Ègia nǎmǎta nahkay ti nǎdǎbay Divi ya Múwiz àbæki a wakita gayaṅ bu ni va do. Ere gani àgravu nahkay ti, ti nǎnjəhad àna sifa kè eri ge Melefit. Ka ya ti *tǎdarfəṅ Krist kǎ tǎndal ni ti tǎdarkabiyu leli ka ahar bəlaṅ ; ²⁰ nihi ti nu nǎbu àna sifa, ay sifa ya ànuviyu ni ti sifa ya ahaslani ni va do : leli mǎbu ka ahar bəlaṅ akaba Krist, nahkay sifa ya ànuviyu ni ti sifa ge Krist. Tamal nu nǎbu àna sifa nihi a duniya bu ni ti azuhva nǎfækia ahàr ke Krist Wur ge Melefit a palam. Naṅ ti awayay nu, àgəskabá ti tǎkad naṅ a kəla goro va. ²¹ Zlam gani nani ti Melefit àgru ga sulum gayaṅ : nahkay ti nǎmbrəṅ do simiteni. Mis ndahaṅ tǎdám Mel-

efit àdám mis jireni ti azuhva tūwi ga maslaṅa gani nani ya àgray akada ge Múwiz ya àbæki ni. Ay nahkay do : tamal nahkay ededṅ ti Krist àmǎt ti masakani.

Melefit ahəṅgay mis ti ahəmamam ?

3 Lekuləm ndam Galasi ti lekuləm ndam muru ! Lekuləm ti arəṅa agray kuli aw ? *Tǎdarfəṅ Yezu *Krist kǎ tǎndal ti tǎhia ma gana ana kuli a, kicuma lala, kala kípuma àna eri gekuli a. ² Nihi ti nawayay nihindifiṅa ma kè kuli a bəlaṅ : Melefit àvi *Məsuf Njəlatani ana kuli ti adába kǎdǎbum *Divi ge Melefit ya Múwiz àbæki ni tək, day ti àvi ana kuli ti adába kəgəsumkabá ma àki ka mǎfæki ahàr ka Yezu na palam aw ? ³ Lekuləm ndam muru emiteni ti kamam ? Kənjumki ka mǎfæki ahàr ke Krist ti àna njəda ga Məsuf ge Melefit, nihi ti kəgrum tūwi àna njəda ga vu gekuli gekuleni ti kamam ? ⁴ Zlam àgrakiva ke kuli a kay, ay zlam nday nani ti kəhumi ana ahàr zlam masakani aw ? Zlam nday nani ti tigi zlam masakani koksah ! ⁵ Melefit naṅ àbu avi Məsuf gayaṅ ana kuli, agray zlam magray ejep e kidṅ gekuli bu daya. Agray nahkay ti adába kǎdǎbum Divi gayaṅ ya Múwiz àbæki ni tək, day ti agray ti adába kəgəsumkabá ma àki ka mǎfæki ahàr ka Yezu na palam aw ?

Ere ye ti àgrakivu ka Abraham ni

⁶ Àbu mǎbækiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Abraham àfækia ahàr ke Melefit a, nahkay Melefit àdám naṅ mis jireni kè eri gayaṅ.† » ⁷ Nahkay ti ahàr àdám kəsərum nday ya ti tǎfækia ahàr ke Melefit a ni ti nday bəza huḍ ga Abraham. ⁸ Kwa ahaslani Melefit àdám a Wakita gayaṅ ni bu nahkay hi : nday ya ti nday ndam *Zude do ni ti a vad nahəṅ Melefit amǎdám nday ndam jireni kè eri gayaṅ azuhva mǎfæki ahàr gatay

†3:6 Mənjækiani 15.6.

ni. Wudaka zlam nani ara agravu ti Melefit àhiaba ma gana ana Abraham a àndava. Àbu mabəkiani a Wakita gayan ni bu nahkay hi : àhi « Anəgri sulum goro ana jiba gəgərani dek ti, anagray àna nak.[‡] »⁹ Abraham àra àfəkia ahàr ke Melefit a ti Melefit àgria sulum gayan a. Nahkay ku way way do tamal àfəkia ahàr ke Melefit a ti Melefit agri sulum gayan akada ya àgri ana Abraham ni.

¹⁰Nday ya ti tédəm tadəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti Melefit məfdəm nday ndam jireni nahəma, Melefit etikwesl tay, aməwəl tay dek àna seriya sawan. Adaba àbu mabəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni nahkay hi : « Ahàr àfdəm ku way way do məgəskabu pakama ya àbu mabəkiani a wakita hini bu ni dek, məgray təwi àna nañ kəlavaf, àmbrəñ ba, do ni ti Melefit aməwəl nañ àna seriya.[†] »¹¹ Məsəra maslaña ya ti Melefit àfdəm nañ mis jireni kə eri gayan adaba adəbay Divi ya ti Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni ti àbi. Adaba àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Maslaña ya ti Melefit àfdəm nañ jireni kə eri gayan adaba àfəkia ahàr a ni ti, maslaña gani nani ti Melefit aməvi sifa. »¹² Nahkay divi ga wakita ge Məwiz akaba divi ga məfəki ahàr ke Melefit ti nday gərgəri. Àbu mabəkiani a wakita ge Məwiz ni bu nahkay hi : « Maslaña ya ti àgəskabá ere ye ti àbu mabəkiani a wakita hini bu na mək agray zlam gani nani dek nahəma, Melefit aməvi sifa azuhva nani.[§] »

¹³Ay leli ti mādəbay Divi ya ti Məwiz àbəki ni dek do, nahkay akal Melefit etikwesl leli, awəl leli àna seriya. Ay *Krist àmba leli a ; Melefit àwəl nañ

àna seriya a kəla geli vu. Məsəra, àbu mabəkiani a wakita ge Məwiz ni bu nahkay hi : « Maslaña ya ti *tədarfəña nañ kə təndal a ni ti Melefit etikwesla nañ a àndava.** »¹⁴ Yezu Krist àgray nahkay ti, àwaya ti nday ya ti nday ndam Zude do ni nday day təngət *sulum ge Melefit ya àgri ana Abraham ni ; atəngət ti nday ya ti təbu akaba Krist akada mis bəlan ni. Ahaslani ti Melefit àfdəm-biya, àfdəm aməvi Məsuf gayan ana mis ; àwayay məviani ti ana leli ya məfəki ahàr ke Krist ni.

Melefit àwəlkabu pakama gayan akaba Abraham

¹⁵Bəza ga mmawa, nazay mazavu ga zlam ya ti mis tagray ni. Tamal mis ti ma gatay dek bəlan təwəlkabá ma gatay a ti, maslaña ya ti adəm ma gani ma masakani ahkay do ni eferkiviyu ma nahan ni ti àbi. ¹⁶Nahkay day Melefit *àwəlkabu pakama gayan akaba Abraham, àhi : « Anəgruk sulum goro, anəgri ana wur huđ gayak daya.^{††} » Ijgay aməgri ana bəza huđ gayan ti àfdəm ndo : nahkay àfdəm aməgri ana mis kay do, ana mis bəlan ciliñ. Məsəra, àbu mabəkiani a Wakita gayan ni bu nahkay hi : « Anəgri ana wur huđ gayak. » Wur huđ gayan nani ti *Krist. ¹⁷Ere ye ti nawayay nəfdəm ni ti nihi : Melefit àwəlkabá pakama gayan ata Abraham a àndava. Vi diñ diñ fad àna kru kru mahkər ka ahàr gani day kwa ti àfdəfiki *Divi gayan ana Məwiz. Ay pakama ya àhi ana Məwiz ni ti àzay məlan ga pakama ya àwəlkabu ata Abraham ni koksah, adaba ere ye ti Melefit àfdəm am-agray ni ti agray edefiñ. ¹⁸Tamal Mele-

[‡]3:8 Mənjəkiani 12.3.

[†]3:10 Mimbiki 27.26.

[§]3:12 Mənjay Levi 18.5.

**3:13 Mimbiki 21.23.

^{††}3:16 Mənjay Mənjəkiani 12.7.

fit avi zlam ana mis ti azuhva tàdabay Divi ya ti Mùwiz àbèki a wakita gayañ ni bu ni ti, àvi ana tay akada gayañ ya àdàmbyu amèvi ana tay ga sulum ni do. Ay ti àgravu nahkay do, adaba Melefit àwàlkabá pakama gayañ akaba Abraham a, àhi : « Anèvuk zlam ga sulum. »

Melefit àdèfiki Divi gayañ ana Mùwiz ni ti kamam ?

¹⁹ Ay tamal nahkay ti kèlèñ gani Melefit àdèfiki *Divi gayañ ana Mùwiz ni ti kamam ? Àdèfiki ti, ti leli mèsèr mèbu magudar zlam kè eri ge Melefit. Melefit àdèfiki ti ga hayañani, duk àbivoru ana mara ga wur hud' ga Abraham ya Melefit àdèmkibiyu ma ni. *Divi ge Melefit ya Mùwiz àbèki ni ti *mèslèr ge Melefit tèhi, mæk Mùwiz day àhèngri ana ata bəñ geli. ²⁰ Tamal maslaña àbu ahèngri ma ana mis ndahañ ni ti, ma ya ti ahèngri ni ti gayañ gayañani do. Ay ka ya ti Melefit àhi ma ana Abraham ni ti, nañ nañani àhi àna ma gayañ, do ni ti maslaña nahañ àhèngri ana Abraham do.

²¹ Ègia nahkay ti Divi ge Melefit ya àdèfiki ana Mùwiz ni ti awayay adèmv-aba pakama ya àhibiyu ana Abraham ni ti pakama masakani aw ? Aha, nahkay do ! Tamal mis təngət *sifa ya àndav dáy-dáy do ni àna Divi ya Mùwiz àbèki ni ededñ ti, akal Melefit adəm mis jireni ti azuhva pakama gani nani. Ay ti àgravu nahkay do. ²² Ere ye ti pakama ge Melefit adəm agravu ededñ ni ti nihi : mis a duniya bu dèk tàgudara zlam a, tislìki mèmbrəñani do ; tigia evidi gana, akada nday a danggay bu. Agravu nahkay ti Melefit awayay agri sulum gayañ ana ndam ya ti tɛfəkià ahàr ka Yezu *Krist a ni. Sulum gani nani ti Melefit àdèmkibiya

ma ahaslana, mis təngət ti azuhva tɛfəki ahàr ka Yezu Krist, do ni ti təngət do.

²³ Ahaslani ti divi ga mɛfəki ahàr ke Krist àbi fañ bi. Ka sarta gani nani ti Melefit àjəgay leli àna Divi ya ti àdèfiki ana Mùwiz ni akada leli a danggay bu. Ahətay sarta ya amaŋgazli divi ga mɛfəki ahàr ka Yezu Krist ana leli ni. ²⁴ Nahkay Divi ya Mùwiz àbèki ni ti ègia akada ga maslaña ya abi slimi ana bəza ni. Melefit àvi ana leli ti, ahətay sarta ga Yezu Krist ya amara ni, ti mɛdəm leli ya ti mɛfəki ahàr ka Yezu Krist ni ti leli ndam jireni. ²⁵ Nihi ti Yezu Krist ènjia, leli mèbu mɛfəki ahàr. Nahkay ti tɛwi ga bay məbi slimi ana leli ni àndava ; Divi ge Melefit ya Mùwiz àbèki ni àbi àna nɔdɔ ga məgur leli va bi.

²⁶ Lekuləm dèk kɛfumkia ahàr ka Yezu Krist a, nahkay ti kiguma bəza ge Melefit a. ²⁷ Lekuləm ya *təbaray kulì àna slimi ge Krist ni dèk ti kiguma akada mis bəlañ akaba nañ a. Kàmbatumkaba majalay ahàr gekulì a, nihi ti kəbum kajalum ahàr akada ge Krist ni. ²⁸ Nahkay ku nak zal Zude, ku nak zal Gres, ku nak evidi, ku nak evidi do, ku nak zal, ku nak wal nəngu ni àgray araña do ; lekuləm dèk kiguma ka ahar bəlañ akaba Yezu Krist a akada mis bəlañ. ²⁹ Krist ti wur hud' ga Abraham ; lekuləm ndam ge Krist, nahkay ti lekuləm day kiguma bəza hud' ga Abraham a. Nahkay kəngə-tuma *sulum ge Melefit ya àhibiyu ana Abraham, àhi « Anèvuk » na.

4 Ma goro ya nawayay nəhi ana kulì ni ti nihi : wur tamal bəñani adəm ara azum mekeji gayañ, ay nañ wur gəziteni mba ti, ku zlam ni dèk gayañ nəngu ni nañ akada evidi. ² Ka sarta nani ti mis tɛbi slimi, tɛbi slimi ana zlam gayañ ni daya, duk abivoru ana sarta ya bəñani adəm aməzum mekeji gayañ ni. ³ Leli

††3:19 Ndam Zude tɛdəm pakama ge Melefit ya Mùwiz àbèki ni ti mèslèr ge Melefit tɛhəngri. Ay mɛdi ahàr ana pakama gani a Wakita ge Melefit bu do.

day nahkay : ka ya ti leli mǎfǎki ahār ka Yezu fañ ndo ni ti leli akaða bəza, leli evidi ga *mǎsuf magədavani ya tǎgur duniya ni. ⁴ Ay sarta ya ti Melefit ǎfǎkad ni ǎra ǎnǎia ti ǎslǎrbiyu Wur gayañ. ǎwi nañ ti wal ; tǎwi nañ ti e kidiñ ga ndam ya ti taðǎbay Divi ya Mǎwiz ǎbǎki ni bu. ⁵ Tǎwi nañ nahkay ti, ti mǎmbaya ndam ya taðǎbay Divi gani nani na, ti leli ðek mǎgi bəza ge Melefit.

⁶ Ere ye ti adafaki kǎguma bəza ge Melefit a ni ti nihi : Melefit ǎslǎrivabiya Mǎsuf ga Wur gayañ ana leli a mǎbǎrvuv va. Mǎsuf gani nani nañ ǎbu azlah, adǎm : « Aba, Baba. » ⁷ ǎgia nahkay ti ku way way do e kidiñ gekuli bu nañ evidi va do, ǎgia wur ge Melefit a. Nahkay ti Melefit amǎgri sulum gayañ ya ti ǎðǎm amǎgri ana bəza gayañ ni ana kuli bilegeni. Nani ðek ti tǎwi ge Melefit.

Pol awayay ti ndam Galasi tǎjikia ke divi a ba

⁸ Ahaslani ti lekulum evidi ga zlam ga duniya ; zlam nday nani ti Melefit do. Ka sarta nani ti Melefit nañ way ti kǎsǎrum do. ⁹ Ay nihi ti kǎsǎruma Melefit a. Nǎðǎm nahkay ti, nawayay nǎðǎm Melefit ǎsǎr kuli enji. Ahaslani ti *mǎsuf magədavani ya tǎgur duniya ni tǎc-ahia zlam ana kuli a, ay kǎmbrǎjuma. Zlam nday nani ti zlam masakani, njǎða ǎfǎñ kǎ tay bi : nihi ti kǎðǎbum zlam nday nani keti ti kamam ? Kawayum kǎgum evidi ga zlam nday nani keti edediñ aw ? ¹⁰ Ere ye ti kajalumki ahār ni ti vad gǎrgǎrani, kiya gǎrgǎrani, sarta gǎrgǎrani akaba vi gǎrgǎrani ya ti tagrafǎñ wumǎri ni ni. ¹¹ Ere ye ti kǎgrum ni ti ahǎlu ahār, nǎðǎm bi tǎwi goro zlǎzladani ya nǎgray e kidiñ gekuli bu ni ti emigi tǎwi masakani.

¹² Bəza ga mmawa, nahǎngalay kuli, nawayay ti kǎgum akaða nu, adaba nu

ti nǎgia akaða kuli a. Ere ye ti kǎgudarumu ku guzit ni ti ǎbi. ¹³ Kǎsǎruma nǎra afa gekuli a, nǎhi *Ma Mǎweni Sulumani ana kuli ye enjenjeni ni ti nǎngǎt ahar gani ti adaba nǎbesey do. ¹⁴ Ar-mǎwǎr goro ni ti ǎgia zlam zlǎzladana kǎ eri gekuli a. Ku tamal nahkay nǎnggu ni kǎnjakum nu ndo, kǎgǎsumkabǎ nu a. Kǎgǎsumkabu nu ti akaða nu *mǎslǎr ge Melefit, akaða nu Yezu *Krist simiteni. ¹⁵ Ka sarta gani nani ti kǎmǎrumva dal-dal, ay nihi ti mam ǎgrakivu ke kuli mam ? Ma goro ya nǎðǎm ni ti ma ge jiri : kǎwayuma nu a dal-dal. Tamal ǎgravu tata ti ku eri gekuli tekeði akal kǎhǎlum-aba kǎbumua. ¹⁶ ǎgia nǎbu nǎhi ma ge jiri ana kuli ti nǎgia zal ezir gekuli a zla do aw ?

¹⁷ Mis ya ti tǎhurkiviyu ke kuli ni ti tǎza njǎða gatay a ðek ga magray tǎwi e kidiñ gekuli ba. Ay tǎgray nahkay ti tǎwayay mǎgri zlam sulumani ana kuli do. Tawayay ti tedekaba nu akaba kuli a, ti kǎmbrǎjum nu, kǎzum njǎða gekuli ðek ga maðǎbay tay. ¹⁸ Mis azay njǎða gayañ ðek ga magray zlam ti ǎbǎlay, ay ti ahār ǎðǎm zlam ya ti agray ni ti zlam sulumani kwa. Nahkay ahār ǎðǎm ku nu nǎbu akaba kuli, ku nu nǎbi akaba kuli bi nǎnggu ni kǎzum njǎða gekuli ðek ga maðǎbay nu kǎlavaf. ¹⁹ Lekulum ti akaða bəza goro, ay nihi ti akaða lekulum a huð bu keti, niwi kuli ti nǎcakay daliya dal-dal. Anǎcakay daliya gani ti duk abivoru ana sarta ya ti majalay ahār gekuli ðek ǎgia akaða ge Krist a ni. ²⁰ Nawayay ti akal nihi ti nu e kidiñ gekuli bu ! Nahkay ti akal nǎsǎr ahǎmam nǎhi ma goro ana kuli ni, adaba nihi ti nǎsǎr ere ye ti nǎhi ana kuli ni va do.

[¶]4:6 ǎna ma ga ndam Zude « Aba » ti awayay adǎmvaba « Baba. »

Ata Sara nday ata Agar

²¹ Lekulüm ya ti kədämum kawayum madəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni ti, ma ga wakita gani nani ya adəm ni ti kicüm ndo waw ? Həngrumufəñ nimi ! ²² Əbu məbəkiani a wakita gani nani bu nahkay hi : Bəza ga Abraham təbu cə, bəlanjani ni evidi ewii, nahaj ni ti ni wal gayəñ ye evidi do ni ewii. ^{§§23} Wur ge evidi ni ti tiwi nañ akada ge mis ya tiwi bəza ni, ay wur ga nañ ye evidi do ni ti tiwi nañ akada nani do ; tiwi nañ ti azuhva ge Melefit ya əhi ana Abraham « Ekiwi wur » ni. ²⁴ Pakama gani nani awayay adəfiki zlam nahaj ana leli. Wál cəeni ni ti akada pakama gərgəri cə ya ti Melefit *əwəlkabu akaba mis ni. Pakama ge Melefit ya əwəlkabu akaba ndam *Izireyel, əhi ana Məwiz ka həma *Sinayi ni ti Agar. Ndam ya ti tadəbay pakama gani hini ni ti nday evidi. ²⁵ Agar ti awayay adəmvaba həma Sinayi ya ka had Arabi ni. Awayay adəmvaba Zeruzalem ya kani daya, adaba ndam Zeruzalem ya kani ni ti nday dek evidi. ²⁶ Ay Zeruzalem nahaj əbu agavəla ; ndam Zeruzalem gani nani ti evidi do. Leli ti ndam ga kəsa gani nani, tiwi leli ti eslini. ²⁷ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Nak wal dəgəl, nak ya kiwi wur day-day ndo ni mərvu,
nak ya ti kəkəy daliya ga wur miwəni ndo ni gray salalay.
Adaba nak ya ti zal gayək əmbrəña kur a, əndəhadfuk do ni,
ekiwi bəza dal-dal ətama ga wal nahaj ya tandəhadfukabu ata zal gayəñ na.* »

²⁸ Bəza ga mmawa, lekulüm ti bəza ge Melefit ededij ededijeni ; kigüm nahkay ti azuhva pakama ge Melefit ya əhi ana Abraham « Ekiwi wur, » mək ewi Izak ni : nahkay ti lekulüm akada Izak, lekulüm akada wur ya Abraham ewifija kə evidi na do. ²⁹ Ahaslani ti Ismayil wur ya tiwi nañ akada ge mis ya tiwi ni ti əgria daliya ana Izak wur ya tiwi nañ ana njəda ga *Məsuf ge Melefit na. Ku kani day əbu agravu nahkay. ³⁰ Ay ti cəm pakama ge Melefit ya əbu məbəkiani a Wakita gayəñ bu ni. Əbu məbəkiani nahkay hi : « Garay evidi ni nday ata wur ye ewi ni. Adaba wur ge evidi ti əzum mekeji ga bəñani do simiteni, si wur ya ti mənəni evidi do ni kwa.† » ³¹ Nahkay zla nahəma bəza ga mmawa, wal ya ti nañ evidi ni ewi leli do ; ewi leli ti wal ya ti evidi do ni.

Ahər adəm miği evidi ge Divi ya Məwiz əbəki ni ba

5 *Krist əgray ti mətamfəña kə *Divi ya Məwiz əbəki, ndam *Zədə tadəbay na. Əgray nahkay ti, ti miği evidi gani va ba. Nahkay ti zum njəda gekuli dek, kəngumiyu e evidi ni vu va ba.

² Nu Pol nəhi ana kuli nahəma, tamal kawayum *təkeli kudi ana kuli ti Krist əgia zlam masakana, adaba əjənaki kuli va do. ³ Nəhi ana kuli keti, maslaña ya əkeley kudi ni ti ahər adəm maslaña gani nani mədəbay Divi ya ti Məwiz əbəki a wakita gayəñ bu ni dek. ⁴ Tamal kawayum Melefit mədəm lekulüm ndam jireni adaba kədəbum Divi ya ti Məwiz əbəki ni ti, kəmbəñuma Krist a, kідүмvа akaba nañ a, kislümki mənəgət *sulum ge Melefit ni va

§§4:22 Məñjay Məñjəkiani 16.15 ; 21.2. Evidi ni slimi gani Agar, nañ ya ti evidi do ni slimi gani Sara.

*4:27 Izayi 54.1.

†4:30 Məñjay Məñjəkiani 21.10.

do. ⁵Leli ti ni mäsəra Melefit aməđəm leli ndam jireni kə eri gayəŋ ti ađaba məbu məfəki ahər ke Krist. Leli məbu mahətay zlam ge Melefit gani nani ya ara agray ni ti əna njəda ga Məsuf gayəŋ. ⁶Tamal kəfəkia ahər ka Yezu Krist a ti ku təkəluکا kədi a, ku təkəluک ndo nəŋgu ni, əgray arəŋa do. Ere ye ti əbələfəŋ kə Melefit ni ti nihi : kəfəki ahar ke Krist, kađafaki məfəki ahər gayak ni əna mawayay mis.

⁷Ka ya ti kəfumki ahər ke Krist enjenjəni ni ti kəgrum zlam dek kigeni kigeni. Ay nihi ti way əcafəŋa kəli ga mađəbay divi ge jiri a ni way ? ⁸Bay ya ti əgosay kəli nahkay ni ti Melefit do : Melefit əzala y kəli ti ga mađəbay divi gayəŋ. ⁹Ma ge mis ya təđəm : « *Miwişŋ guziti ək-ibu ka zlam ti ewişŋaba zlam na dek » ni ti jiri eđeđŋ. ¹⁰Nəsəra lekələm day majalay ahər gekəli dek akada goro ni, ađaba leli dek akaba Bay geli akada mis bələŋ. Maslaŋa ya ti əwişirikaba ahər ana kəli a ni ti ku naŋ way nəŋgu ni Melefit amatrađ naŋ.

¹¹Bəza ga mmawa, tamal nəđəm təkəli kədi ana mis kekileŋa ti, mis təgru daliya kekileŋa ti kamam ? Tamal nəđəm nahkay ti akal pakama geli ya məđəm *tədarfəŋ Yezu kə təndal ni əwəri bəruv ana mis va do. ¹²Nday ya ti tiwişiri ahər ana kəli, təđəm təkəli kədi ana mis ni ti təslafəŋa kədi kə tay a bi-legen !

¹³Bəza ga mmawa, Melefit əzala kəli a, nahkay ti lekələm evidi va do. Ay lekələm evidi va do ni ti, ŋgay kisləmki magray zlam kwanja kwanja akada ya kawayum ni ti kəhumi ana ahər ba. Ere ye ti ahər əđəm kəgrum ni ti wayumvu, ti ku way way do məgri zlam sulumani ana maslaŋa nahaŋ. ¹⁴Əbu məbəkiani nahkay hi : « Wayay ndam ya nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahər

gayak ni.† » Tamal kəbu kagra y nahkay ti, kəgra zlam ya ti əbu e Divi ya Məwiz əbəkini bu, əđəm təgray na dek əndava. ¹⁵Ay tamal lekələm akada ga zlam ge gili cuđayani, təjavu aslər, təhəpəđvu ni ti bumvu slimi, do ni ti ekizŋumvu.

Divi ga Məsuf Njəlatani akaba divi ya məbərurv geli awayay ni

¹⁶Ere ye ti nəhi ana kəli ni ti nihi : grum zlam ya ti *Məsuf Njəlatani ahi ana kəli grum ni. Tamal kəgrum nahkay ti akəgrum zlam ya məbərurv gekəli awayay ni va do. ¹⁷Ađaba ere ye ti məbərurv gekəli awayay ni ti Məsuf Njəlatani əwayay do ; ere ye ti Məsuf Njəlatani awayay ni ti, məbərurv gekəli əwayay do : nday cəni tərakaboru do. Əgia nahkay ti kisləmki magray ere ye ti kawayum magrani ni do. ¹⁸Tamal Məsuf Njəlatani agur kəli ti ŋgasa əki ke kəli ga mađəbay *Divi ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni va bi.

¹⁹Zlam ya ti məbərurv ge mis awayay magrani ni ti mis dek təsəra, zlam gani nday hi : magray hala, magray mesəwehvu, magray zlam ya təbəkini mimili ke mis ni, ²⁰magray pəra, matak, mizirey mis, mahəŋgay ma, magray solu, məzum bəruv dal-dalani, magray eri, medeveni akaba mis, mawayay ma ge mis do, ²¹məfəki eri ka zlam ge mis, məvi vu ana zum, magray zlam ga muru ga muru, akaba magray zlam ndahaŋ akada nday nani. Nəhia ana kəli a əndava, nəhi ana kəli keti : ndam ya ti tagray zlam nday nani ti təsliki məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu do.

²²Ay təwi ga Məsuf Njəlatani ya agray a məbərurv geli bu ni ti akada bəza ga məŋgəhaf ya ewi ni : təwi gani nani dek ti bələŋ. Zlam gani nday hi : mawayavani, məmərvani, manjəhad sulumani, məbeseni, majalaki ahər su-

†5:14 Levi 19.18.

lumani ke mis, mægri zlam sulumani ana mis, magray jiri, ²³ manjəhadani kudufa, məbi slimi ana ahər. Zlam nday nani ti *Divi ge Məwiz ya əbəki a wakita gayan ni bu ni əcafəna mis ga magrana do simiteni. ²⁴ Ndam ge *Krist ti təm-brəna zlam magədavani ya ti məbərur gatay awayay magrani na. Əgia akada *tədarfəna zlam gani nani kə təndal a. ²⁵ Leli məbu əna sifa ti əna njeđa ga Məsuf Njələtani. Nahkay ti ahər ədəm Məsuf Njələtani məgur leli kəlavad. ²⁶ Miji zlabay ba, məzumi bərur ana mis ba, məgray solu ba.

Ku way way do e kidin geli bu mægri sulum ana maslaņa nahaņ

6 Bəza ga mmawa, tamal maslaņa əjikia ke divi a ti ahər ədəm lekələm ya ti kədəbum divi ga *Məsuf Njələtani ni humi ma ti mənğukiyu ke divi. Humi ti əna cəkədani. Ay ku way way do məbavu slimi, do ni ti bi naņ day emijikia ke divi a. ² Tamal zlam zləzladani ədia ahər ana kəli a ti jənumvu. Tamal kəgrum nahkay ti kədəbuma divi ge *Krist na əndava. ³ Tamal ti maslaņa azay ahər gayan ədəm naņ gəđakani, ambatakani do əsli araņa do nahəma, agosay ahər gayan gayanani. ⁴ Ku way way do ahər ədəm məmənjaləņ ka manjəhad gayan ciliņ. Nahkay tamal ədia ahər ana zlam ya ti aməri məbərur na ti məmərur adaba əgra təwi sulumana, do ni ti əgurfəņ ahər gayan kə mis ndahaņ ba. ⁵ Adaba ahər ədəm ku way way do məgray təwi ya ti Melefit əhi məgray ni əna ahar gayan gayanani.

⁶ Maslaņa ya ti təcahi ma ge Melefit ni ti, a huđ ga zlam ya ti əņgəta ni bu dek ti məvi ana maslaņa ya ti acahi zlam ni bilegeni.

⁷ Kəgosum ahər gekəli ba : maslaņa ya ti azay Melefit akada zlam masakani ni ti Melefit amatrađ naņ dal-dal. Adaba tamal kizligia zlam a ti kara kabaz day

ere gani nani. ⁸ Mis day nahkay : tamal əgra zlam magədavana ya ti məbərur gayan awayay na ti zlam gayan ya ti əgray ni aməmbivu kisim. Tamal əgra zlam ya ti Məsuf Njələtani awayay na ti, Məsuf Njələtani ni aməvi *sifa ya əndav day-day do ni. ⁹ Məgrum zlam sulumani kəlavad, ahar ədəgafəna kə leli a ba. Adaba vad ya Melefit əfəkad ni eminjia ti Melefit aməri sulum gayan ana leli adaba məmbrəņ magray zlam sulumani ndo. ¹⁰ Nahkay ti ka ya ti mənğə-tuma ahar ga magray təwi ya ti əjanaki mis na ti məgrumi ana mis dek. Ahar gəđakani məgrumi ana ndam ya təbu akaba leli, təfəki ahər ka Yezu ni.

Pol endeverin ma gayan əna məziaba azay slimi ana mis a

¹¹ Nihi ti mənjumki, nəbiki ana kəli ana ahar goro goroani, nəbəki ti əna asak ma gəđakani gəđakani. ¹² Nday ya ti tawayay məfəki ŋgasa ke kəli ge *mekeli kədi ana kəli ni ti, nday ti tawayay ti mis ga duniya təzləbay tay azuhva təwi gatay ya tagray ni. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis təgri daliya ana tay ba ciliņ : təsəra tamal maslaņa ədəm Melefit ahəņgay mis azuhva *Krist ya əmətfəņ kə təndal ni ciliņ ti mis təbu təgri daliya ana maslaņa gani. ¹³ Nday gani ti təkəlia kədi ana tay a, ay təbi tədəbay *Divi ya Məwiz əbəki a wakita gayan ni bu ni dek bi. Tədəm təkəli kədi ana kəli ti adaba tawayay tiji zlabay əna kədi ya tekəli ana kəli ni. ¹⁴ Nu ti niņi zlabay do. Ay tamal niņi zlabay ti, əki ka Bay geli Yezu Krist ya əmətfəņ kə təndal ni ciliņ. Yezu əra əməta nahkay ti zlam ga duniya tiğia zlam masakana kə eri goro a, akada *tədarfəna tay kə təndal a. Nu day niğia zlam masakana kə eri ga ndam ga *duniya, akada tədarfəna nu kə təndal a. ¹⁵ Nahkay ku tekəli kədi ana mis, ku təkəli kədi ana mis do nənğu ni, əgray araņa do. Pakama ya ti

àtam pakama ndahaṅ ni ðek ti nihi : Melefit àgray ti mîgia mis mawena azuhva tawi ge Krist a. ¹⁶ Nday ya ti tægəskabá ma goro hina ni ti, Melefit mājənaki tay, māgray ti tājəhadkabu àna sulumani. Melefit mājri ana tay nahkay adaba nday ti ndam *Izireyel gayaṅ ededīṅ.

¹⁷ Kwa kani nawayay ti maslaṅa àhəlu muru va ba, adaba nu nəbu àna man-

dava kà vu goro : mandava gani nday nani ti tədafaki nu mis ga Yezu.

¹⁸ Bəza ga mmawa, Bay geli Yezu Krist mājri sulum gayaṅ ana kuli ðek ; sulum gani nani mājəhad a məbərux gekuli bu ti. Aya nahkay.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Efez ni

Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Efez ni

Maslaɗa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaɗa : àbæki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 3.1). Leli mæsær sarta ya àbæki wakita ni do, mæsær mælaɗ ya àbæki ni do daya. Ma ga Pol hini ya àbu mæbækiani a Wakita ge Melefit ni bu ni ti, àbiki ti ana ndam Efez : Efez ti kesa gædakani ka haɗ Azi. Pol ànjæhaɗ eslini vi mahkær (Tæwi 20.31), ay a wakita hini bu ni ti àbæki akada ga bay ya ti àhi ma ana ndam ya naɗ àsæra tay a ni do. Àgri sa ana mis do, àlægi ana mis akada gayaɗ ya àgray a wakita ndahaɗ bu ni do. A wakita ndahaɗ ya tæbæki ahaslani ni bu ni ti ma ya ti « kèbum a kesa Efez bu ni » (1.1) àvu bi ; nahkay mis ndahaɗ tædæm wakita hini ti Pol àslærioru ana ndam ga kesa gærgæri kay bælaɗ àna bælaɗ ga mæhi ma ana ndam ga Yezu ðek. Ay tamal nahkay ti tàzay wakita ya tæslærioru ana ndam Efez ni ciliɗ, tæfiyu a Wakita ge Melefit vu ; tæmbræɗ wakita ya tæslærioru ana ndam ga kesa ndahaɗ ni ðek.

Nahkay pakama ga Pol ya àdæm a wakita hini bu ni ti kwa ka mænjàki gani àhi ana ndam ga Yezu ðek. Ànjæki, àdæm àna tæwi ge Krist ti Melefit àgria zlam sulumani ana leli a kay : Melefit àdaba leli a, miɗia bæza gayaɗ a ; àmbærfæɗa zlam magudarani geli ni kè leli a ðek ; àgray ti miçi ma gayaɗ maɗgahani ni. Ahaslani ti leli akada mis mæmætani, nihi ti mæbu àna sifa ya àndav ðay-ðay do ni ; miɗia akada mis a bælaɗ. Nahkay Pol ahæɗgalay Melefit ti ndam gayaɗ ni ðek tiçi zlam sulumani ya ti Melefit àgri ana tay ni lala : àgri zlam nday nani ðek ana tay ti azuhva tæwi ge Krist (1–3).

Leli miɗia bæza ge Melefit a ti, ahàr àdæm mænjàhaɗum ahæmamam ? Pol

àdæm miçivu, mæwayumvu, ku way way do mægray tæwi àna njæda ge Melefit ya àvi ni ; mæmbræɗum zlam magudarani ðek ; ku way way do, ku zal, ku wal, ku wur, ku ata bæɗ ga bæza, ku evidi, ku bay mægur evidi, mænjàhaɗ akada ge Melefit ya awayay ni ciliɗ. Melefit àvia njæda ana leli a dal-dal : njæda gani nani ti akada zlam ahar ga zal slewja, si mægray tæwi àna naɗ lala. Ahar gæðakani mæhæɗgalay Melefit kælavaɗ, mæmbræɗum ba. Tamal magray nahkay ti Seteni àgosay leli koksah, àgri araya ana leli koksah (4–6).

Pakama ga Pol ya àhi ana ndam ga Yezu ahaslani ni ti, ahàr àdæm leli ðay mægæsumkabu. Si miçi pakama gayaɗ ni, mægray tæwi àna naɗ kwa.

Sa ga Pol

1 Nu Pol, Melefit àdaba nu a, niɗia zal asak ga Yezu *Krist a. Næbikioru wakita hini ana kuli ndam *njælatani ya kæfumki ahàr ka Yezu Krist, kèbum a kesa Efez bu ni. ²Bæɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tægri sulum gatay ana kuli, tægray ti *kænjàhaɗumkabu àna sulumani ti.

Melefit àgri zlam sulumani kay ana ndam ga Yezu

³Ahàr àdæm mæzlæbum Melefit, Bæɗ ga Bay geli Yezu *Krist, adaba àgria zlam sulumana ðek ana leli àna Mæsuf gayaɗ a. Zlam sulumani gani nday nani ti a duniya bu do, nday e melefit bu. Àgri tay ana leli ti adaba leli mæbu akaba Yezu Krist akada mis bælaɗ palam. ⁴Wuðaka Melefit àgraya mælaɗ a ti àdækiba leli a, ti miçi mis *njælatani ke eri gayaɗ, ti àɗgætæɗa zlam magæðavani kè leli ba. Àdækiba leli a nahkay ti, ti miçi akaba Yezu Krist akada mis bælaɗ.

Naɗ gani àwaya leli a dal-dal, ⁵nahkay àdæmbiya kwa ahaslana emigi bæza gayaɗ àna tæwi ga Yezu Krist. Àgray

nahkay ti ka mawayay gayan̄ adaba àbɔlafɔŋa dal-dal, ⁶awayay ti mis tāsɔr nan̄ gɔdákani, tázlɔbay nan̄ azuhva sulum gayan̄ ya àgri ana leli ni. Àgri sulum gani nani ana leli ti àna wur gayan̄ biliŋ biliŋeni ni. Awayay nan̄ dal-dal.

⁷Leli miŋia akaba Yezu Krist a akada mis bɔlan̄, adaba Melefit àmba leli àna mimiz ga Yezu a, àmbɔrfɔŋa zlam magudarani geli ni kè leli a. Àgray nahkay ti, awayay adafaki sulum gayan̄ ti kay dal-dal. ⁸Sulum gani ya àvi ana leli ni àsabay ; àgray ti leli māsɔr zlam akaba mīci ere ye ti awayay ni dek. ⁹Ere ye ti Melefit awayay amagray kama ni maŋgahani, ay ti àdɔfiaba ana leli a. Ere gani nani ti àbɔlafɔŋa dal-dal. Àdɔmbiya kwa ahaslani, amagravu àna tɔwi ga Yezu Krist. ¹⁰Ere gani nani ti amagray ka sarta ya ti amaslmalakabá zlam a dek ni. Ere gani nihi : amangasikabu ahàr ana zlam dek, zlam ya agavɔla dek akaba zlam ya a ga had̄ ni dek, ti bay bɔlan̄ mɔgur tay. Bay gani nani ti Krist.

¹¹Leli ndam *Zude ya mɔbu akaba Krist akada mis bɔlan̄ ni day Melefit àvia ja gani geli ana leli a. Melefit àgraya zlam a dek ka mawayay gayan̄ a akada gayan̄ ya àdɔmbiyu ahaslani na, nahkay àdababiya leli kwa ahaslana. ¹²Leli ndam ya mɔfɔki ahàr ke Krist enjenjeni ni Melefit àdababiya leli a nahkay ti, adaba awayay ti mis tazlɔbay nan̄ dal-dal azuhva zlam ya àgri ana leli ni.

¹³Lekulɔm day kɔbum akaba Krist akada mis bɔlan̄, adaba kicɔma pakama ge jiri a, *Ma Mɔweni Sulumani ya Melefit àhɔŋgay kuli àna nan̄ na. Nahkay kɔfɔmkia ahàr ke Krist a, nan̄ day àvia Mɔsuf gayan̄ ana kuli a akada ya àdɔmbiyu ahaslani ni. *Mɔsuf Njɔlatani ya àvi ana kuli ni ti akada zlam gayan̄ ya àgrakia ke kuli a, adafaki ti lekulɔm gayan̄ ni. ¹⁴Àvi Mɔsuf Njɔlatani nani ana leli ti adafaki amara mahɔŋgay leli

edefiŋ edefiŋeni ka ya ti emendeveriŋ tɔwi gayan̄ dekeni ni. Nahkay ti mɔzɔbum nan̄ dal-dal azuhva tɔwi gayan̄ ya àgri ana leli ni.

Pol ahɔŋgali Melefit ana ndam ga Yezu

¹⁵Nahkay zla nahɔma, nɔgri sɔsi ana Melefit azuhva ere ye ti kɔgrum ni, adaba nicia lekulɔm kɔfɔmkia ahàr ka Bay geli Yezu a, kawayum ndam ge Melefit dek daya. ¹⁶Nahkay nɔbu nɔgri sɔsi ana Melefit kɔlavad̄ azuhva ere ye ti kɔgrum ni, nɔmbrɔŋ do. Nɔbu nahɔŋgali Melefit ana kuli daya. ¹⁷Melefit ti nan̄ Melefit ga Bay geli Yezu *Krist, nan̄ Bɔŋ geli gɔdákani ya mazlɔbay ni. Nahɔŋgalay nan̄ ti mɔvi mɔsɔr zlam, mɔdɔfiki ana kuli ahɔmamam kɔsɔrumkivu nan̄ ni. ¹⁸Nahɔŋgalay nan̄ keti ti mɔfiviyyu majalay ahàr sulumani ana kuli a ahàr vu, ga mɔsɔr ere ye ti azalaki kuli ga mɔviani ana kuli ni, ga mɔsɔr sulumani ya ti agri ana ndam gayan̄ ni. Sulumani gani nani ti kay dal-dal, àtama zlam ndahan̄ na dek. ¹⁹Nahɔŋgalay Melefit ti kɔsɔrum njɔda gayan̄ gɔdákani àtama njɔda ndahan̄ a dek. Njɔda gayan̄ gani nani ti àgri tɔwi ana leli àna nan̄, leli ndam ya mɔbu mɔfɔki ahàr ka nan̄ ni. Àna njɔda gani nani ti ere ye ti èsliki magrani àna nan̄ do ni ti àbi. ²⁰Àna njɔda gani nani ti àhɔŋgaraba Krist e kisim ba, mɔk àfɔkad̄ nan̄ kà gɔvay gayan̄ e melefit bu ka mɔlan̄ ga gɔdákani. ²¹Eslini ti Krist agur *mɔslɔr ge Melefit akaba gɔdákani gatay dek, agur bɔbay dek akaba ŋgumna dek daya. Ku ndam njɔda-njɔdani weley weley do dek ya mis tacali slimi ana tay ni ti Krist agur tay daya. Agur nday ya tɔbu ka sarta hini ni ciliŋ do, agur nday ya atɔlɔbu ka mɔlan̄ mɔweni ya Melefit amagraya ni daya. ²²Nahkay Melefit àmbriva zlam a dek a ahar va ana Krist a. Àfɔki nan̄ gɔdákani ka ahàr ga zlam dek, àfiyyu nan̄ bay gɔdákani ga ndam gayan̄

ya *təcəkalavu ku eley eley do dek ni. ²³Ndam ya təfəki ahər ke Krist ni dek ti nday dekeni tīgia vu gəyaŋ a, adəba nǰəda gəyaŋ dek əvu a tay bu. Krist ti nǰəda ge Melefit dek əvu a vu gəyaŋ bu daya, nǰəda ge Melefit ya əhəcikivu ana naŋ ni ti əbi simiteni.

Melefit əhəŋga leli əna sulum gəyaŋ a

2Ahaslani ti lekulum kəbum akada ge kism ni kə meleher ge Melefit adəba kəgudarumbiya zlam a dek. ²Kəgudarumbiya zlam a kəlavaf ka sarta gani nana akada ge mis ndahaŋ ya tagudar zlam a duniya bu ni. Lekulum kicumikia slimi ana bay nǰəf-nǰəfani magədavani na. Bay gani nani agur mələŋ ya a gala-gala ge melefit bu akaba haf ni, nani məsuf, agray təwi ka sarta hini a vu ge mis ya ticiiki slimi ana Melefit do ni bu. ³Leli dek ahaslani day leli məbu akada gatay ni, kəlavaf məgrabiya zlam magədavani ya məbəruf geli əwayay na. Məjalakibiya ahər ka zlam ya təbələfəŋbiya kə leli a na ciliŋ. Manǰəhad geli ti nahkay. Əna manǰəhad geli gani nani ti akal Melefit amatraf leli akada ya amatraf nday ndahaŋ ni.

⁴Ay ti amagraj nahkay va do. Melefit ti awayay leli dal-dal, məsi cicihi gədak. ⁵Ku tamal leli məbu akada ge kism ni kə eri gəyaŋ adəba məgudara zlam a nəŋgu ni, əvia sifa ana leli a ka ahər bələŋ akaba *Krist a. Naŋ əhəŋgay kuli ti ga sulum gəyaŋ. ⁶Leli ti mīgia akada mis bələŋ akaba Yezu Krist a. Nahkay Melefit əhəŋgaraba leli a ka ahar bələŋ akaba Krist e kism ba, əbəhadə leli a digəsgəş ka ahar bələŋ akaba Krist e melefit ba daya. ⁷Melefit əgri zlam sulumani gani nani ana leli azuhva təwi ga Yezu Krist nahkay ti, adəba awayay adəfiki ana mis ga sarta ya əbiyu kama ni ahəma-mam sulum gəyaŋ ti gədakani əsəbay ni. ⁸Melefit əhəŋgay kuli ti ga sulum gəyaŋ edədiŋ : agri sulum gani nani ana kuli

adəba kəfumki ahər ka naŋ, do ni ti əgri ana kuli ti ka duwa ge təwi gekuli ya kəgrumi ni do. Zlam gani nani dek ti Melefit əgri ana kuli ga sulum gəyaŋ zlam gəyaŋ. ⁹Nahkay ti əhəŋgay kuli adəba lekulum kəgruma təwi sulumana palam do, əhəŋgay kuli ga sulum gəyaŋ ciliŋ, ti ku way way do əji zlabay əna təwi gəyaŋ gəyaŋani ba. ¹⁰Bay ya ti əgraya leli a ni ti Melefit. Əgraya leli a ti, leli akaba Yezu Krist akada mis bələŋ ga magray zlam sulumani. Zlam sulumani gani nani ti Melefit əslamalivabiyə ana leli a kwa ahaslana ti məgray kəlavaf.

Nday ya ndam Zude do ni tīgia jiba bələŋ akaba ndam Zude a

¹¹Nahkay zla nahəma, sərufki jiba gekuli ahaslani ti jiba ga ndam *Zude do. Ndam Zude tədəm lekulum kədi gekuli *mekeleni do, gatay ni ti mekeleni. Tədəm nahkay ti, tədəmki ti ka zlam ge mis ya təgri ana vu gatay ni ciliŋ. ¹²Sərufki ahaslani ti lekulum kəsəruf *Krist do, lekulum ndam *Izireyəl do. Ahaslani Melefit *əwəlkabə məwəlvana akaba ndam gəyaŋ a, əhi ana tay aməgri sulum gəyaŋ ana tay, ay ti lekulum kəkumkibu bi. Ka sarta gani nani ere ye ti kəfumki ahər ni ti əbi. Kəsərumbiyu Melefit a manǰəhad gekuli a duniya bu ndo daya. ¹³Ahaslani ti nahkay, ay nihi ti akada nani va do. Ahaslani ti lekulum driŋ driŋ akaba Melefit, ay nihi əna təwi ga Yezu Krist nahəma lekulum kəbum kə gəvay ge Melefit. Krist əgray təwi nani ti əna mimiz gəyaŋ ya əbaya ni. ¹⁴Nahkay leli dek manǰəhadkəbu əna sulumani ti azuhva Krist. Ahaslani ti ndam Zude akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni jiba gatay gərgəri, ay nihi ti əbedek-abə tay a, tīgia jiba bələŋ. Ahaslani ezir əbu e kidiŋ gatay bu, akada gudu edəkəba tay a, nihi ti Krist əməta ti əmbedkəba gudu gani nana. ¹⁵Məwiz a wakita gəyaŋ ni bu adəmki ma ke

*Divi akaba ka manjəhad ga ndam Zude, ay azuhva tawi ge Krist ti wakita nani agray tawi va do. Krist agray nahkay ti awayay ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni tēbedevu, tigi akada mis bəlanj. Jiba gatay gərgəri va do, tigia nday manjəhadkabani ana sulumani akada mis bəlanj. ¹⁶Gayan ya amət kà təndal ni ti azaba ezir ya avu ahaslani e kidin gatay bu na. Nahkay tigia akada mis bəlanj adaba anjalabakabá tay akaba Melefit a. ¹⁷Nañ àra a duniya va ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, adəm si mis tənəhadkabu akaba Melefit ana sulumani kwa. Àhi ana kuli, lekulum ya kəbum drin drin akaba Melefit ni, àhi ana nday ya təbu cifa cifa kà gəvay ge Melefit ni daya. ¹⁸Nahkay ana tawi ge Krist day kwa ti leli dek mənəgət divi ga mahədfənjəyiani kà Bənj geli Melefit ana njəda ga Məsuf gayan bilin bilin ni.

¹⁹Nahkay ti lekulum akada ndam mirkwi ahkay do ni akada ndam jiba nahaj va do, kiguma ka ahar bəlanj akaba ndam ge Melefit a, kiguma ndam ga huđ ahay gayan a daya. ²⁰Nahkay zla ti kiguma akada ga akur ya tēdezl ahay ana tay na. Asak ga ahay ni ti ndam *asak ga Yezu akaba ndam mahəngaray *pakama ge Melefit. Akur gəđakani ya akay ahay gani nani ti Yezu Krist nañ nañani ana ahər gayan. ²¹Ahay gani nani dek anjəhad lala, aləmvu lala azuhva Yezu Krist. Nahkay ahay ni egi ahay *njəlatani gəđakani ge Melefit, ti Bay geli mənəhadviyu. ²²Lekulum ya kiguma bəlanjana akaba Yezu Krist a ni ti Melefit ahəla kuli akaba ndam gayan ndahaj na bilegeni akada ga akur na, ga mələm ahay gayan ana nañ. A ahay gani nani bu nahəma *Məsuf ge Melefit anjəhadviyu.

Tawi ga Pol ya agri ana ndam ya nday ndam Zude do ni

3 Nahkay zla nahəma, nu Pol nahəngali Melefit ana kuli. Nu a dangay bu azuhva tawi ga Yezu *Krist ya nəgri ana kuli ya lekulum ndam *Zude do ni. ²Tawi ge Melefit ya avu ga sulum gayan ti nəgri ana kuli ni ti àbi kicuma lala. ³Melefit adəfuaba pakama ya *maŋgahani ahaslani na. Àki ka pakama gani nani ti nəbikia ma gana ana kuli a gəzit. ⁴Pakama maŋgahani nani ti adəmki ke Krist. Tamal kəjənguma ere ye ti nəbəki na ti kəsərum nu nəsəra pakama nana lala. ⁵Pakama gani nani nahəma, Melefit adəfiaba ana mis ya ahaslana vay-vay ndo. Ay nihi ti adəfiaba ana ndam *asak gayan *njəlatani na akaba ana ndam njəlatani ya tahəngaray *pakama gayan na. Adəfiaba ana tay a ana njəda ga Məsuf Njəlatana. ⁶Pakama gani nani maŋgahani ni ti nihi : Ere ye ti Melefit aməgri ana ndam Zude ni ti aməgri ana kuli ya ndam Zude do ni daya. Lekulum ya ndam Zude do ni akaba ndam Zude ni Melefit əbedekabá kuli a, kiguma jiba bəlanj. Nahkay ere ye ti Melefit adəm aməgri ana ndam Zude adaba nday akaba Yezu Krist akada mis bəlanj ni ti aməgri ana kuli ya ndam Zude do ni daya. Adəfiaba ere nani ana leli a ti ana *Ma Məweni Sulumani ya àhi ana leli ni.

⁷Ma Məweni Sulumani nani ti Melefit avua tawi gana ga məhiani ana mis a. Avu ti ga sulum gayan, ana njəda gayan gəđakani daya. ⁸Nu ya nisliviyu a ndam ge Melefit ndahaj ni vu do ni, Melefit agra sulum gayan a, ga məhiani ana ndam ya nday ndam Zude do ni ahəmamam Krist nañ abu agri zlam sulumani kay ana mis ni. Zlam sulumani nani mis təsərkaba koksah. ⁹Agra sulum gayan a ga mədəfiaba ana mis a ahəmamam Melefit agroru tawi ana pakama gani nani maŋgahani ni. Melefit agraya

zlam a dek ahaslana ; kwa ka sarta gani nani aṅgahfəŋa pakama gani nana kè mis a. ¹⁰ Ay nihi ti Melefit awayay adafaba pakama maŋgahani nana àna tūwi gayəŋ ya agray e kidīŋ ga ndam gayəŋ ya *təcəkalavu ku eley eley do ni bu dek ni. Awayay ti *məslər akaba gəđákani gatay ya təbu e melefit bu ni dek tūci, ti təsər ahəmamam Melefit əsəra zlam a dek, agray zlam dek kigeni ni. ¹¹ Kwa ka sarta ya əgraya məlaŋ a faŋ ndo nəŋgu ni əđəmbiya, nihi ti əgra àna tūwi ga Bay geli Yezu Krist a. ¹² Àna tūwi gani nani ti Melefit àvia divi ana leli a ga mahəđakfəŋiyana, nahkay məđrumfəŋa aŋgwaz a va do, adaba leli məbu akaba Yezu Krist akada mis biliŋ, məbu məfumki ahər daya. ¹³ Nahkay zla nahəma, nəhi ana kuli daliya goro ya nəcakay àna tūwi goro ya nagraj azuhva kuli ni ti kam-kam əziaba njeđa ana kuli a ba ti. Adaba mam, ahər əđəm daliya gani nani məvi məmərani ana kuli sawəŋ.

Yezu awayay leli dal-dal

¹⁴ Nahkay zla nahəma nabəhadī mirdim ana Bəŋ geli Melefit ga mahəŋgalay naŋ. ¹⁵ Mis təđəm ndam ya agavəla akaba nday ya a ga had ni ti ata bəŋ gatay təbu. Təđəm nahkay tata nahəma, adaba Melefit naŋ Bəŋ geli naŋ biliŋ. ¹⁶ Naŋ ti gəđakani àtam zlam dek, agur zlam dek daya. Nahkay ti nahəŋgalay naŋ ti məvi njeđa gəđakani ana kuli a məbərūv vu àna tūwi ga Məsuf gayəŋ, ¹⁷ ti *Krist mənəhad a məbərūv gekuli bu adaba kəfumki ahər. Nahəŋgalay naŋ ti kəwayumvu dal-dal : nahkay akələbum àna njeđa kay akada ga məŋ ga zlam ya sliri gani təđəgoru a had vu driŋ ni, ahkay do ni akələbum àna njeđa akada ga ahay asak gani mafəkəđani lala ni. ¹⁸ Nahəŋgalay Melefit ti məvi njeđa ana kuli ka ahər bəlaŋ akaba ndam gayəŋ ndahaŋ ni dek, ti kəsərum ahəmamam Krist

awayay mis dek ku driŋ eley eley do ni. Nahkay məlaŋ ya Krist əwayavū mis eslini do ni ti àbi. ¹⁹ Ahəmamam Krist awayay mis ti mis təsərkaba koksah, ay ti nahəŋgalay Melefit ti kəsərumkaba lala. Nahkay ti akələbum àna *sulum ge Melefit ni dek, ere ye ti aməhəcikivu ana kuli ti àbi simiteni.

²⁰ Melefit ti esliki məgri zlam ana leli kay dal-dal àtama geli ya mihindifiŋa na, àtama geli ya majalaki ahər na daya. Agray nahkay ni ti àna njeđa gayəŋ ya agray tūwi a leli bu ni. ²¹ Nahkay zla nahəma məzləbay naŋ azuhva tūwi gayəŋ ya agray e kidīŋ ga ndam gayəŋ ya *təcəkalavu ku eley eley do dek ni bu ni, məzləbay naŋ azuhva zlam gayəŋ ya əgri ana leli azuhva tūwi ga Yezu Krist ni daya. Məzləbay naŋ ku nihi, məzləbay naŋ ka sarta ya amara ni dek, məzləbay naŋ kaŋgay-kaŋgay. Aya nahkay.

Ndam ga Yezu ti nday biligeni akada vu bəlaŋ

4 Nahkay zla nahəma, nahəŋgalay kuli ti kaŋəhadumkabu lala adaba Melefit əzalay kuli ti, awayay ti kəgrum nahkay. Ahəŋgalay kuli ti nu Pol ya a daŋgay bu azuhva tūwi goro ya nəgri ana Bay geli ni. ² Nəđəm nahəma, həŋgrumoru ahər a had e kidīŋ gekuli bu, njehadum kuđufa, bəsəm zlam ya təgri ana kuli ni, ndumkabu, wayumvu. ³ Kiguma akada mis bəlaŋ àna tūwi ga *Məsuf ge Melefit a. Nahkay ti zum njeđa ti *kaŋəhadumkabu àna sulumani gayəŋ. ⁴ Adaba mam, leli ndam ga Yezu miġia akada mis bəlaŋana, nahkay vu geli biliŋ. Məsuf ge Melefit ti naŋ bəlaŋ. Nahkay ti ere ye ti Melefit əzalaki leli ga məgriani ana leli ni ti bəlaŋ daya. ⁵ Bay geli ti naŋ bəlaŋ. Məfəki ahər ti ka naŋ naŋ bəlaŋ. *Məbaray àna slimi gayəŋ, baray gani nani ti bəlaŋ. ⁶ Melefit ti naŋ bəlaŋ, naŋ Bəŋ geli dek, agur leli

dek, agray tūwi e leli bu dek, anjəhad a məbərūv geli bu dek daya.

⁷Ay ti Krist àvia zlam sulumani gərgərana ana ku way way do geli a dek akada gayəŋ ya awayay na. ⁸Pakama gani àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Àcəloru agavəla,
àgəs mis ga njəda,

àvia zlam ana mis a daya.[¶] »

⁹Ay ma ya tədəm « àcəloru agavəla » ni ti awayay adəmvaba mam ? Awayay adəmvaba wudaka Krist àcəloru agavəla nahəma, àsləkabiya agavəla, àra ka had a. ¹⁰Nahkay bay ya àra ka had a ni ti àcəloru agavəla ca-ca e melefit vu day naŋ gani bəlaŋani ni. Àgray nahkay ti məzum bay, məgur zlam eley eley do dek. ¹¹Naŋ gani àvia njəda ana mis ga magray tūwi gərgərani àna naŋ a : mis ndahaŋ tigia ndam *asak a, mis ndahaŋ ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit, mis ndahaŋ ndam məhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis, mis ndahaŋ ti ni *ndam məbi slimi ana ndam ge Krist ahkay do ni ndam macahi zlam ana tay.

¹²Krist àgray nahkay ti, ti mis nday nani təjənaki ndam gayəŋ ga magray tūwi ge Melefit lala. Ndam gayəŋ ni ti akada vu gayəŋ, awayay ti təŋgət njəda, təŋgoru kama kama. ¹³Leli dek emigi akada mis bəlaŋ ; nahkay ti aməfumki ahər ka Wur ge Melefit ka ahar bəlaŋ, aməsərūm naŋ ka ahar bəlaŋ daya. Emigi akada mis məndəhani. Nahkay emigi akada ge Krist ni, ere ye aməhəcikivu ana leli ni ti àbi. ¹⁴Ka sarta gani nani ti leli amələbi akada ga bəza ni va bi. Nahkay ndam magosay mis ya təcahi zlam gatay ana mis ni etisliki mijŋkia leli ke divi a va do. Nday gani tawayay tijŋkia leli ke divi a ti akada ga aməd akaba yam ya təzoru *slalah ga yam eley eley do dek ni, ay ka sarta nani ti etisliki va do. ¹⁵Ka

gani nani ti amədəmum ma ge jiri, amawayumvu, amoru kama kama àna tūwi ya magray ni dek, ti mīgi akada ge Krist, naŋ ya ka ahər geli, agur leli ni. ¹⁶Leli ndam gayəŋ ti akada vu gayəŋ. Tamal vu ge mis majakwakabani lala, zlam ga vu gayəŋ ni dek tagray tūwi gatay lala ti vu ni dek adək lala daya. Leli day nahkay : tamal mawayumvu, ku way way do agray tūwi ya Melefit àvi ni lala ti amoru kama kama àna sulumani.

Manjəhad geli məweni akaba Krist

¹⁷Ere ye ti nawayay nəhi ana kəli ni ti nəhiki ana kəli àna slimi ga Bay geli. Ma gani nani ti nihi : Kənjəhadum akada ga ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni va ba. Nday nahəma, məjalay ahər gatay ti masakani. ¹⁸Nday ti akada nday a ləvəŋ bu, təsər araŋa do ferera. Kə meleher ge Melefit ti nday ndam mirkwi, təŋgət sifa gayəŋ ya avi ana mis ni ndo. Nday nahkay ti adaba ahər gatay baŋ-baŋ, tici ma do. ¹⁹Nday gani mimili àki ka tay va bi, təvia ahər gatay ana zlam magudarana dek, nahkay tagray zlam ya ti àbəlay do simiteni ni dek kəlavad, tisliki məmbrəŋani koksah.

²⁰Lekələm zla nahəma, manjəhadani akada hini ti àrakaboru akaba ma ge *Krist ya təcahi ana kəli ni do. ²¹Pakama ya kicəm ni ti tədəmki ka naŋ do aw ? Ere ye ti təcahi ana kəli ni ti manjəhad gayəŋ do aw ? Zlam nday nani dek tagravu àna jiri ga Yezu ya àhi ana leli ni. ²²Nahkay ti mbatumkaba məjalay ahər gekəli a, ti kənjəhadum akada gekəli ya ahaslani ni va ba. Manjəhadani gekəli ya ahaslani ni ti agudar mis, adaba nday ya ti tanjəhad nahkay ni ti tawayay zlam ya tigi eri, tijŋ tay ni ciliŋ. ²³Gəsəmkabá ti Melefit məmbatikaba məbərūv gekəli ana kəli a, ti kəjalum ahər nahaŋ sulumani. ²⁴Ahər

[¶]4:8 Mənjay Limis 68.19.

àdɛm kīgum mis mūweni ya Melefit àgraya tay ka mawayay gayaŋ a ni, ti kânjəhadum àna jiri, kəgrum zlam sulumani adaba lekulum ndam gayaŋ.

²⁵ Nahkay zla nahəma, kəsəkadum malfada va ba, dəmumvu jiri e kidiŋ gekuli bu sawaŋ, adaba lekulum dek kīguma va a bəlaŋ. ²⁶ Tamal ti kəzumuma bəruv a nahəma, kəgudarum zlam àna naŋ ba. Wudaka fat ədiyu a ahay vu nahəma, kəmbərənuma məzum bəruv gekuli na ** ; ²⁷ kəvumi divi ana *Seteni ge mesipet kuli ba. ²⁸ Maslaŋa ya ti egi akal ahaslani ni ti məmbrəŋ akal gayaŋ ni. Māzay njəda ga magray təwi sulumani àna ahar gayaŋ gayaŋani ti məŋgət zlam ga məjənaki ndam talaga. ²⁹ Kagudarumi ma ana mis ba. Kədəmum ma nahəma, dəmum ma sulumani ya azoru mis kama ni sawaŋ. Dəmum ma ya əgəski mədəmmani ni, nahkay ma gani avi njəda ana ndam ya ti tici ni. ³⁰ Kəgrum zlam ya ti ahəli ahər ana *Məsuf Njəlatani ge Melefit ni ba. Məsuf gani nani ti Melefit àgrakia amal gayaŋ ke kuli dek àna naŋ a, ga madafakiani kuli ndam gayaŋ kə fat ya ti amara mahəŋgay leli dek ni. ³¹ Zumaba ezir e kidiŋ gekuli ba, kəzumumvu bəruv ba, kələgumvu ba, kəndivumvu ba daya. Kəgrum cuday ba simiteni. ³² Grum zlam sulumani e kidiŋ gekuli bu, wayumvu, mbrənumfəŋa zlam ga bəza ga məŋ gekuli ya təgudari ana kuli na kə tay a, nday day təmbərfəŋa kə kuli a, akada ge Melefit ya əmbərfəŋa kə kuli a ni. Əmbərfəŋa kə kuli a ti àna təwi ge Krist ya àgray ni.

Ndam ge Krist ti ahər àdɛm tənjuhəd ahəmamam

5 Nihi ti lekulum bəza ge Melefit, awayay kuli. Nahkay ti grum zlam akada gayaŋ ya ti agray ni. ² A huđ ga

manjəhad gekuli bu dek ti wayumvu akada ge *Krist ni. Naŋ ti adafaki ti awayay leli, əmət ga mahəŋgay leli. Sifa gayaŋ ti əvi ana Melefit akada ga sədaga ya təvi ana Melefit ni. Sədaga gayaŋ nani əbələfəŋ kə Melefit akada ge tersel ya ti ezi sulumani ni.

³ Lekulum ndam ge Melefit, nahkay əgəski ti kəgrum mesuwəhvu ba, kəgrum zlam ge mimili ba simiteni, zlam ge mis ndahaŋ egi eri ana kuli ba. Zlam nday nani dek ti maslaŋa əcalki kuli ba simiteni. ⁴ Əgəski day kədəmum ma ge mimili ba, kədəmum ma satat ba, kəbumvu seki ba daya. Əgəski ti grumi susi ana Melefit azuhva təwi gayaŋ ya əgri ana kuli ni sək sawaŋ. ⁵ Sərumki lala, maslaŋa ya agray mesuwəhvu ni, maslaŋa ya ti agray zlam ge mimili ni, maslaŋa ya ti zlam ge mis egi eri ni lu, nday nani dek təhuriyu a Məgur ga ata Krist nday ata Melefit ni vu koksah. Maslaŋa ya ti zlam egi eri ni əwayay Melefit do, azay zlam ga duniya sək Melefit gayaŋ.

⁶ Ndam ya ti tagray zlam nday nani ti təzumi bəruv ana Melefit. Melefit amatrađ tay dal-dal, adaba təgəsiki ma gayaŋ ni ndo. Nahkay maslaŋa əgosafəŋa kuli kə ma hina àna ma kwanani ndahaŋ a ba. ⁷ Nahkay zla ti arəŋa ebedekabu kuli akaba ndam nday nani ba. ⁸ Ahaslani ti lekulum kəvum e ziŋ-zinəni bu, ay nihi ti lekulum kəbum a masladani bu adaba lekulum kīguma akada mis bəlaŋ akaba Bay geli a. Nahkay ahər àdɛm njəhadum akada ga ndam ya təbu a masladani bu ni. ⁹ Masladani ti azəbiyu manjəhadani sulumani e kidiŋ ge mis bu, magray zlam jireni akaba mədəm ma ge jiri. ¹⁰ Zum njəda ga məsər zlam ya ti əbələfəŋ kə Bay geli ni. ¹¹ Kəhərunkiviyu ke təwi ge mis ya ti

§4:25 Mənjay Zakari 8.16.

**4:26 Mənjay Limis 4.5.

tagray e ziņ-zīņeni bu ni ba. Zlam nday nani đek ti zlam masakani. Āgəski ti kəđəmumaya vay-vay, kimbirəmfiņ ba : zlam nday nani ti zlam magədavani. ¹² Zlam gatay nani ya tagray akal-akal ni ti ku macalfəņani tekeđi asay mimili. ¹³ Tamal kəđəmumaya zlam magədavana vay-vay nahəma, egi akađa ga zlam ya ti epivu a maslađani bu ni, nahkay mis təsər ti zlam nani magədavani efedfiņ. ¹⁴ Zlam ya ti epivu lala a maslađani bu nahəma, ěgia akađa ga maslađani na. Nahkay təđəm :

« Nak ya ti kinji đuwir ni, piđekvu. Cikaba e kidiņ ga ndam məmətani ni ba, ti Krist māslađay kur akađa ga fat ya aslađay məlaņ ni. »

¹⁵ Nahkay zla nahəma bumi slimi lala ana manjəhad gekuli. Kānjəhadum akađa ga ndam muru ni ba, njəhadum akađa ga ndam məsər zlam ni sawaņ. ¹⁶ Zemeni geli hini ti magədavani. Nahkay ka ya ti kisləmki magray zlam sulumani nahəma, grum. ¹⁷ Kānjəhadum akađa ga ndam ya ti təsər zlam do ni ba. Ay ti zum njəđa ga məsər ere ye ti Bay geli awayay ti kəgrum ni sawaņ.

¹⁸ Kəvumi vu gekuli ana zum ga makađ kuli ba. Tamal kəgrum nahkay ti ađudari manjəhad gekuli ana kuli. Ahār əđəm *Məsuf ge Melefit misliviyyu a vu vu ana kuli cisl cisl sawaņ. ¹⁹ Dəm limis gərgərani kay ya Məsuf ge Melefit əvi ana kuli ni. Dumi ana Melefit e kidiņ gekuli bu, zləbum Bay geli əna məmərani. ²⁰ Grumi səsı ana Bəņ geli Melefit əna slimi ga Bay geli Yezu Krist. Grumi səsı kəlavad əki ka zlam ya ti əvi ana leli ni đek, kəmbərəņum ba.

Manjəhad ga zal nday ata wal gayaņ

²¹ Lekuləm ya ti kəhəņgrumioru ahār a had ana *Krist ni ti ku way way do

mīciiki ma ana maslaņa nahaņ e kidiņ gekuli bu. ²² Lekuləm wāl cūmiki ma ana zawal gekuli akađa ya kicūmiki ma ana Bay geli ni. ²³ Adaba zal nahəma, naņ gəđakani əki ka wal gayaņ akađa ge Krist naņ gəđakani əki ka ndam gayaņ ya *təcakalavu ku eley eley do đek ni. Ndam gayaņ ni ti vu gayaņ, Bay ya ahəņgay tay ni ti naņ. ²⁴ Nahkay wāl tiiciiki ma ana zawal gatay a zlam bu đek, akađa ga ndam ge Krist ya ticiiki ma ana Krist ni.

²⁵ Lekuləm zawal, ku way way do mawayay wal gayaņ akađa ge Krist ya awayay ndam gayaņ ni. Krist əđafaki mawayay gayaņ nani ti əna məvi ahār gayaņ ana ndam gayaņ ni. ²⁶ Āgray nahkay ti, awayay ti tiņi *njəlatani kə eri ge Melefit. Nahkay zla nahəma əbara tay a lala əna yam a, tiņia njəlatana əna pakama gayaņ ya tiici na. ²⁷ Āgray nahkay ti māməņjaləņ ka tay tigi eri dal-dal, akađa ga wal məbəlani ya təņgətfəņa ndivey a do ni. Nahkay awayay ti ndam gayaņ ni tiņi njəlatani, təņgətfəņa zlam magudarani kə tay a ba simiteni. ²⁸ Zal day mawayay wal gayaņ ti akađa ge Krist ya awayay ndam gayaņ ni. Ahār əđəm zal ni mawayay wal gayaņ akađa ya ti awayay ahār gayaņ gayaņani ni. Nahkay zal ya ti awayay wal gayaņ ni awayay ahār gayaņ gayaņani. ²⁹ Maslaņa đay-đay əzirey vu gayaņ ndo : azumi zlam ana vu gayaņ, aslamalay daya, akađa ge Krist ya aslamalay ndam gayaņ ni, ³⁰ adaba leli ndam gayaņ đek ti vu gayaņ. ³¹ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit əđəm : « Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəņani ata məņani ba, atanjəhadk-abu ata wal gayaņ. Nday cūeni ti vu gatay emigi bəlaņ.†† » ³² A pakama hini bu nahəma, zlam gəđakani manjəhani əvu. Nu ti nəđəm pakama nani azla-

††5:31 Məņəkiani 2.24.

paki ke Krist akaba ndam gayan̄ ya *tə-cakalavu ku eley eley do đek ni. ³³Ku tamal nahkay nən̄gu ni, ahàr àđəm ku way way do e kidin̄ gekuli bu mawayay wal gayan̄ akada ya awayay ahàr gayan̄ ni, wal day m̄həngrioru ahàr a had ana zal gayan̄.

Manjəhad̄ ga bəza akaba ata bəŋ gatayani

6 Gabəza, àgəs̄ki ti cəmiki ma ana ata bəŋ gekuli, adaba lekulum̄ kiguma akaba Bay geli a akada mis bəlan̄. ²Melefit àđəm e *Divi gayan̄ ya àhi ana leli đəbum ni bu ahkado : « Ŋgwioru a had ana ata buk ata muk. » Divi hini ti Divi ye enjenjeni ge Melefit àđəm aməvələŋ zlam ni. ³Ere ye ti àđəm amavay ni ti nihi : « Nahkay ekeyey, akəpəs a duniya bu vi kay.†† »

⁴Lekulum̄ ata bəŋ ga bəza day kəzumi bəruv ana bəza gekuli ba. Dəfumiki zlam ana tay, humiki ma ana tay ka zlam ya t̄agudar ni akada ga Bay geli ya awayay ni sawan̄.

Manjəhad̄ ge evidi akaba ndam məgur tay

⁵Lekulum̄ evidi cəmiki ma ana ndam məgur kuli ya a duniya bu ni. Ŋgumioru a had ana tay, grumfəŋa aŋgwaz kà tay a, grumi t̄wi ana tay àna bəruv bəlan̄, akada ya kəgrumi t̄wi ana *Krist ni. ⁶Kəgrum t̄wi kè eri gatay ti t̄azləbay kuli cilin̄ ba. Grum ere ye ti àbəlafəŋ kè Melefit ni àna bəruv bəlan̄ sawan̄, adaba lekulum̄ evidi ge Krist. ⁷Grumi t̄wi ana tay àna bəruv bəlan̄ akada kəgrumi ana Bay geli, do ni ti ana mis hihirikeni do. ⁸Ku tamal nak evidi, ku tamal nak evidi do nahəma, sərki maslaŋa ya ti agray t̄wi sulumani ni ti Bay geli aməviləŋ zlam daya.

⁹Lekulum̄ ya kəbum àna evidi ni day, grumi zlam sulumani ana tay bilegeni. Kàzlacumki ka tay ba. Sərumki lekulum̄ akaba evidi gekuli ni ti lekulum̄ đek Bay məgur kuli naŋ bəlan̄, naŋ e melefit bu. Naŋ gani ti ècirkaba mis a do.

Zlam ahar ge Melefit ya abi ana ndam gayan̄ ni

¹⁰Pakama ya àgəjəni ga məhiani ana kuli ni nihi : zum njəđa ga Bay geli, adaba lekulum̄ kəbum akaba naŋ akada mis bəlan̄. Njəđa gayan̄ ni ti àtama njəđa ndahaŋ a đek. ¹¹Bumkabu zlam ga kadvu ya Melefit abi ana kuli ni đek. Nahkay ka ya ti *Seteni esipet kuli àna wir-wir gayan̄ nahəma, kicikuma gaŋ-gaŋ. ¹²Nəđəm nahkay ti adaba leli məbu magray silik. Ay silik gani nani ti akaba mis hihirikeni do, magray ti akaba seteni akaba bəbay gatayani akaba gəđákani gatayani đek ya təgur duniya hini ziŋ-zin̄eni ni. Magray silik ni ti akaba seteni cudayani ya nday agavəla ni daya. ¹³Nəhi ana kuli həluma zlam ga kadvu ya Melefit avi ana kuli na đek ni ti azuhva nani. Nahkay ti ndam ya atərakia ke kuli a kà fat ga kadvu gani nana ni ti etisliki ke kuli do. Kələŋ ga kadvu nahəma, lekulum̄ jika jika micikeni ka mələŋ gekuli ni.

¹⁴Nahkay ti cikuma gaŋ-gaŋ. Jiri ge Melefit ti jalumki ahàr ; ègia akada maslpara ga ndam slewja ya təwəlvu àna naŋ na. Leli ndam jireni azuhva t̄wi ge Melefit ya àgri ana leli ni. Manjəhad̄ ge jiri gani nani ti jalumki ahàr ; ègia akada ge endəwi ga ambəl ga ndam slewja ya ti tafakabu ga mangah gugum gatay àna naŋ na. ¹⁵Melefit àđafaki leli ndam gayan̄ ge jireni àna *Ma Məweni Sulumani, nahkay araŋa àhəli ahàr ana leli va do. Jalumki ahàr ka manjəhad̄ gani nani akada kimaka ga ndam slewja ya

††6:3 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16.

ti təbəvu a asak vu ni. ¹⁶ Ku ananaw do dek fumki ahār ke Melefit. Məfəki ahār nani ti akada ga slaku ga ndam slewja ni. *Seteni esipet kuli ti mesipet gani nani akada ga kamnjagad ya tabal mis ana naŋ ni. Kamnjagad nani aku əki ka ma gani ge meviyek mis ana naŋ. Ay məfəki ahār gekuli ni əgia akada ga slaku ya ti acafəŋa kamnjagad ge minjikiyeni ke kuli a ni. ¹⁷ Melefit əhəŋga kuli a. Mahəŋgani nani akada ga gadagar ya ndam slewja təbəvu a ahār vu ni. Nahkay jalumki ahār. Jalumki ahār ka ma ge Melefit daya. Ma gani nani ti akada ga maslalam ya ti *Məsuf ge Melefit əvi ana kuli ga makadvani ana naŋ ni. ¹⁸ A zlam gani nani bu dek ti həŋgalum Melefit, hindumfiŋa a sarta ba dek. Hindumfiŋa ana njədə ga Məsuf gayəŋ a. Həŋgalum Melefit əki ka ndam gayəŋ dek, kəmbərəŋum ba, njəhadum eri. ¹⁹ Həŋgalumu Melefit daya, ti ka sarta ya ti nəhi ma ana mis ni ti pakama ya nəhi ana tay ni goro do, ge Melefit sawəŋ ; ti nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis, aŋgwaz əwərki nu ba. Ma Məweni Sulumani nani ti ahaslani maŋgahani, nihi ti Mele-

fit əŋgazlaya vay-vay. ²⁰ Yezu *Krist əslərbiyu nu ti ga məhi ma gani ana mis. Ku nu məwəlani a daŋgay bu nəŋgu ni, nəmbrəŋ mədəm ma gani nani do, əgia təwi goro a. Nahkay həŋgalum Melefit ti nədəm ma vay-vay, aŋgwaz əwərki nu ba, adaba Melefit awayay ti nagray nahkay.

Sa ga Pol

²¹ Nawayay ti lekulum day kəsərum manjəhad goro akaba ere ye ti nagray ni dek ; nəslərkiuru wur ga məŋ geli Tisik ke kuli ga məhi ma gani ana kuli. Naŋ ti mawayay naŋ, agray təwi ga Bay geli lala. ²² Nəslərkiuru naŋ ke kuli ti ge təwi gani nani, ti kəsərum manjəhad geli, ti kəŋgətum njədə ana pakama gayəŋ ya ti ahi ana kuli ni daya.

²³ Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist təgray ti bəza ga məŋ geli dek tənəhadkəbu ana sulumani ti. Bəza ga məŋ geli ni təwayavu əkivu, təfəki ahār ka Yezu Krist əkivu ti. ²⁴ Melefit məgri sulum gayəŋ ana ndam ya tawayay Bay geli Yezu Krist ga kaŋgay-kaŋgayani ni ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Filip ni

Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Filip ni

Maslaṅa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdæfa slimi gayaṅ a : àbæki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka ya ti àbæki wakita ni ti naṅ a daṅgay bu (1.13-14), ay mæsær kæsa gani do : mis ndahaṅ tædæm daṅgay gani ti e Efez, ay mæsær sarta ya ti tæfiyu naṅ a daṅgay vu e Efez ni do ; mis ndahaṅ tædæm Pol àbæki ti bi a Sezare (Tæwi 22-26), bi a Rom (Tæwi 28).

Pol àbiki ti ana ndam ga Yezu ya e Filip ni (Filip ti kæsa gædækani ka hað Meseduwæṅ) ; maslaṅa ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti naṅ (Tæwi 16.11-40). Àbiki wakita ni ana tay ti ga mævi njeða ana tay : ku tamal naṅ a daṅgay bu naṅgu ni, amær adaba ma ga Yezu àbu akoru kama kama (1.12). Àhi ana tay tàzay ahàr gatay tètam mis ndahaṅ ba, tøjalay ahàr akada ga Yezu ya àjalay ni sawaṅ (2.1-18) ; àhi ana tay tægæskabu ata Timote nday ata Epafrodit (2.17-30). Àziaba azay slimi ana tay a, àhi ana tay tædæbay mis ya tæfæki ahàr ka Yezu lala do, tagosay mis ni ba (3.1-4.1). Àvi sawari ndahaṅ ana tay, àgri sùsi ana tay ga zlam ya ti tæslærikaboru ga mæjænay naṅ ni (4.2-23).

A pakama gayaṅ ni bu ni dæk ti Pol naṅ àbu a mæmærani bu ; ku acakay daliya naṅgu ni amær (1.4 ; 1.18 ; 2.15-16 ; 2.17 ; 4.10). Àhi ana ndam Filip ni day tæmær (1.25 ; 2.18 ; 2.28 ; 2.29 ; 3.1 ; 4.4) : leli day ahàr àdæm mæmær kælavad azuhva tæwi ge Krist ya àgri ana leli ni, akaba ya naṅ àbu agri ana leli ni daya. Pol àdæm awayay akoru kama kama àna mæfæki ahàr gayaṅ ka Yezu ni ; àhi ana ndam Filip ni day tôru kama kama àna mæfæki ahàr gatay, tæmbræṅ ba (3.7-16).

Àna pakama nday nani dæk ti Pol adæfiki divi sulumani ga maðæbay Yezu ana leli.

Sa ga Pol

1 Nu Pol ata Timote leli ndam mægri tæwi ana Yezu *Krist mægria sa ana ndam *njælalani ga Yezu Krist ya tæbu e Filip na dæk. Mægria sa ana ndam ya *tæbi slimi ana kuli na, akaba nday ya *tæjænaki ndam ge Melefit na daya. ² Bay Melefit Bæṅ geli nday ata Bay geli Yezu Krist tægri sulum gatay ana kuli, tâgray ti *kânjehaðumkabu àna sulumani ti.

Pol agri sùsi ana Melefit

³Nøjalaki ahàr ke kuli kælavad. Ka ya ti nøjalaki ahàr ke kuli ni ti nægri sùsi ana Bay Melefit goro. ⁴Nahkay nahæṅgali Melefit ana kuli dal-dal. Ka ya ti nahæṅgali Melefit ana kuli ni ti nu nèbu àna mæmærani, ⁵adaba kwa ka ya ti kæfumki ahàr ka Yezu ni àbivaya ana kana, lekulæm kæbum kægriumkabu tæwi ga *Ma Mæweni Sulumani ka ahar bælaṅ akaba leli. ⁶Bay Melefit ànjækia magray tæwi sulumana e kidiṅ gekuli ba. Ànjækia nahkay nahæma, nèsæra ti amagroru duk anivoru ana vad ga Yezu *Krist ya amaṅga ni. ⁷Nøjalaki ahàr ke kuli nahkay ti kigeni, adaba nawayay kuli àna huð bælaṅ. Bay Melefit àvia divi sulumana ana kuli akaba nu ga magray tæwi gayaṅ ka ahar bælaṅ a. Nahkay ku nu a daṅgay bu, ku næhæṅgrifæṅ ana ndam ya tædæmki ma magædavani ka ma ge Melefit, ku nædæfiki-aba Ma Mæweni Sulumani ana tay naṅgu ni, lekulæm kæbum kæjænnumki nu. ⁸Bay Melefit àsæra, nu nawayay kuli dæk àna huð bælaṅ. Nawayay kuli nahkay ti azuhva Yezu Krist àvua njeða ga mawayay kuli a akada gayaṅ ya awayay mis na.

⁹Ere ye ti nihindifiṅa kè Melefit ka ya ti nahæṅgalay naṅ na ti mawayavani gekuli ni mæsagakivoru e kidiṅ gekuli

bu. Nahkay akəsərüm jiri, akəsərümkaba zlam a dek lala daya.¹⁰ Nahəngalay Melefit nahkay ti adaba nawayay kədumkiba zlam sulumani ya tətam ndahañ na. Tamal kəgrum nahkay ti akagudarum zlam do, mis day atəngətfəña ndivey kə kuli a do duk abiviyu ana mañga ge Krist a.¹¹ Nahkay ere ye ti akəgrum ni dek atanja kigeni, adaba akəgrum əna njədə ga Yezu Krist. Mis etipia ere nani ya kəgrum na ti atəzləbay Melefit, atədəm nañ gəđakani.

Yezu Krist ti àtam zlam dek

¹²Bəza ga mmawa, nawayay ti kəsərüm ere ye ti àgrakuvu ni ti àvia divi ana mis ge mici *Ma Məweni Sulumani na àtama ya ahaslana sawañ.¹³ Nahkay ti ndam ga huđ ahay ga bay gəđakani akaba mis ndahañ ni dek ticia nu nəvu a dañgay bu adaba nu bay məgri təwi ana *Krist.¹⁴ Nahkay day bəza ga məñ geli təsəra nu a dañgay bu. Təra təsəra nahkay ti mis ahar gəđakani e kidiñ gatay bu təngəta njədə ga Bay geli a ga məhi pakama ge Melefit ana mis a. Tədəmoru pakama nani kama kama, aŋgwaz əwər tay do.

¹⁵Mis ndahañ təzlapi ana mis àki ke Krist adaba tagralu solu, tawayay ti tətam nu. Ku tamal təbu tagray nahkay nəngu ni, mis ndahañ ti təzlapaki ke Krist əna huđ bəlañ.¹⁶ Nday ndani ya təzlapay əna huđ bəlañ ni ti tawayay nu palam. Təsəra nu nəbu ahalay a dañgay bu ga məđəfiki ana mis Ma Məweni Sulumani ti ma ge jiri.¹⁷ Nday ndahañ ya tagralu solu ni ti tədəmki ma àki ke Krist əna huđ bəlañ do. Tagray nahkay ti adaba tawayay tətam nu palam. Təhi ana ahər təgrukivu daliya a ahay ga dañgay ni bu keti.

¹⁸Ay majalay ahər gatay nani ti àgray araña do. Ma gatay ya təhi ana mis àki ke Krist ni ti zlam məbəłani. Nahkay nu nəbu nəmər : ku tagray əna cuday,

ku əna huđ bəlañ nəngu ni, nani dek zlam məbəłani. Anəmər àkivu¹⁹ adaba nəsəra Melefit amahəngay nu a huđ ga zlam gani nani bu. Amahəngay nu ti adaba kahəngalum nu nañ, Məsuf ga Yezu Krist day amazlakaki nu.²⁰ Ere ya nawayay kay akaba nəjəgay nahəma, ti nəgray ere ye ti aməbəku mimili ni ba. Nawayay nanjəhad əna njədə gañ-gañ sawañ, nawayay ti mis təzləbay Krist nihi, ku ananaw azuhva nu. Nawayay ti ku nu nəbu əna sifa, ku tamal anəməta nəngu ni, mis təzləbay Krist azuhva nu.²¹ Ka nu nahəma, tamal nu nəbu əna sifa ti zlam gəđakani gani a sifa goro bu ni ti Krist. Ay tamal ti nəmət nəngu ni, əbəlafu kay atam ya nu nəbu əna sifa ni.²² Ku tamal nahkay nəngu ni, nu nəbu əna sifa ti nagrañ təwi sulumani ya ajənaki mis ni. Nahkay e kidiñ ga ata kisim nday ata sifa bu ni ti nədəkiba weley ? Nəsərkaba do.²³ Zlam hini cəni ni ti nəjalakia ahər ka tay a dal-dal. Ere ye ti nu nawayay ni ti, nawayay ti nəslək-aba a duniya ba, ti nəru nənjəhad afa ge Krist. Hojo nahkay, àtam.²⁴ Akaba nani dek, ahər ədəm si nənjəhad a duniya bu əna sifa kwa. Nawayay nahkay ni ti azuhva kuli, ti nəjənaki kuli.²⁵ Zlam hini ti nəsərkia lala. Nahkay nəsəra ti nu ananjəhad əna sifa e kidiñ gekuli bu dek, ti nəjənaki kuli kəngumoru kama kama e divi ge Krist bu əna məmərani adaba kəfumkia ahər a.²⁶ Nahkay anoru afa gekuli. Eninjua ti akəzəbum Yezu Krist, akəmərümvu àkivu adaba nu nəbu e kidiñ gekuli bu.

Kadumvu, kəmbərəjum məfəki ahər ka Yezu ba

²⁷Ere ye ti ahər ədəm kəgrum ni ti, si kanjəhadum lala. Tamal kanjəhadum nahkay ti mis atəsər lekələm kəbum kəđəbum *Ma Məweni Sulumani ge *Krist. Nu day ku tamal anoru nəmənjijyu kuli, ku tamal nəru afa gekuli

do nəngü ni, enici ma geküli. Nahkay anəsər lekulum dek majalay ahər geküli ka ahar bəlañ, akaba kəkadumvu àna tūwi ka ahar bəlañ, ti mis təfəki ahər ka Yezu Krist adaba ticia Ma Məweni Sulumana. ²⁸Nahkay ti aŋgwaz àwərfəña küli kà ndam ezir geküli a ba ferera. Tamal aŋgwaz àwərfəña küli kà tay a do nahəma, atəsərki etigi ahər. Atəsərki ti Melefit amahəngay küli daya. Zlam gani nani dek ti Melefit agray. ²⁹Melefit agray nahkay ti àgria sulum ana küli ga məfəki ahər ke Krist a. Ay sulum gani nani ti ga məfəki ahər ke Krist ciliñ do : ga macakay daliya azuhva nañ daya. ³⁰Ahaslani kipurəma nu a nəkadva, nihi day kəsəruma, kekileña nu nəbu nakadvu. Ay nihi ti lekulum day kəbum kəkadumfəñva kà ndam ezir geli a akada goro na.

Grum tūwi akada ga Yezu ya àgray ni

2 Lekulum kəbum ka ahar bəlañ akaba *Krist. Nahkay ti avi njəda ana küli do aw ? Kəzum njəda àna mawayavani gayan do aw ? Lekulum kəbum ka ahar bəlañ akaba Məsuf gayan *Njələtani do aw ? Kəbum kipəm mawayavani gayan e kidiñ geküli bu do aw ? ²Tamal nahkay zla nahəma, nawayay ti kəmərumu məbərur dal-dal àna magray zlam ya ti nara nəhi ana küli ni. Zlam gani nday hi : wayumvu, njəhadum ka ahar bəlañ ; cəmvu ma e kidiñ geküli bu ; jalum ahər ka ahar bəlañ ; ³kəzum ahər geküli kətamum mis ndahəñ ba, kəwayum ti mis tazləbay küli ba. Hojo ŋgumioru a hađ ana tay, dəmum tətama küli a sawa. ⁴Way way do ədəbi zlam ana huđ gayan ciliñ ba, hojo mədəbay zlam ya ti əjanaki mis dekeni ni. ⁵Lekulum dek jalum ahər akada ga Yezu Krist ya əjalay ni. Majalay ahər gayan ni ti nahkay hi :

⁶Nañ ti Melefit edediñ.

Nañ Melefit edediñ ti, àwayay manjəhadani kala-kala ata nañ ndo.

⁷Ay ti gəđakani gayan ni dek əmbrəñbiya,

əgia mis a, əgia evidi edediñ a.

Àra əgia mis a ti, ⁸aŋgwioru a hađ ana mis,

əgəsikia ma ana Melefit a,

əgəskabá ti mis təkad nañ,

təkadfəñ nañ kà təndal.

⁹Adaba əgəskabá zlam nday nana dek ti,

Bay Melefit əzoru nañ driñ agavəla,

əzalay nañ gəđakani àtam gəđakani ndahəñ ni dek.

¹⁰Awayay ti mis dek

ku a huđ melefit bu, ku ka dala, ku e evid bu

təbəhadı mirdim ana Yezu

ka ya ti ticia slimi gayan a ni.

¹¹Awayay ti ku way way do mədəm vayvay :

« Yezu Krist ti nañ Bay gəđakani ! »

Azuhva zlam nani dek mis atazləbay Bəñani Melefit.

Ndam ga Yezu ti akada cəngel ya asladay məlañ ni

¹²Bəza ga mmawa, nawayay küli dal-dal. Ahər ədəm kəgəsumiki ma ana Melefit akada ga Yezu ya əgəsiki ma ni. Ahaslani, ka ya ti nu nəbu akaba küli ni ti kəgəsumikia ma ; nihi nu nəbi akaba küli va bi ti ahər ədəm kəgəsumiki ma mətama ya ahaslani na. Kəgəsumiki ma gani ti ahəmamam ? Nawayay nədəm, Melefit əhəngə küli a. Əhəngə küli a nahəma, ahər ədəm lekulum day kəgrum tūwi kwa. Kəgrum tūwi nani ti, si aŋgwaz awərfəña küli kə Melefit a, ¹³adaba Bay ya ti agray tūwi a məbərur geküli bu ni ti Melefit. Agray nahkay nahəma, ti kəwayum akaba kəgrum zlam ya əbələfəñ ni.

¹⁴Ere ye ti kəgrum ni dek, kəŋguzumki ma ba, kələgumvu əkivu ba daya. ¹⁵⁻¹⁶Tamal kəgrum

nahkay nahəma, mis etindivi kuli do, akagudaram zlam do, akəlumbu bəza ge Melefıt *njəlatani. Lekulum kəbum e kidiŋ ga ndam cuday akaba ndam magosay mis bu : ka ya ti kəhumi ma ge Melefıt ya avay sifa ni ana tay nahəma, etipi kuli akada ya tipi boŋgur təsladaŋ ga məlavad a hud melefıt bu ni. Nahkay a vad ya *Krist amənŋa ni ti anəmərnu əna kuli. Eslini anəsər ti nəgray təwi zləzladani masakani ndo.

¹⁷Məfəki ahər gekuli ka Yezu ti akada ga sədaga ya ti kəvumi ana Melefıt ni. Ku tamal takad nu nəŋgu ni, mimiz goro amasagakivu sədaga gekuli, akada ga zum ya tabəhad ni. Nahkay ti nu nəbu əna məmərani, məmərnu akaba kuli dek daya. ¹⁸Tamal nahkay ti ahər ədəm lekulum day kəbum əna məmərani, kəmərnumvu akaba nu daya.

Ata Timote nday ata Epafrodit

¹⁹Əna njəda ga Bay geli Yezu, nawayay nəslərikaboru Timote ana kuli wudak. Eminjua afa gekuli a ti aməsər ere ye ti agravu afa gekuli ni. Amasləkabiya ti amənŋəhadu ma gani. Nahkay ti anənŋət njəda əna naŋ. ²⁰Maslaŋa əfu ahalay ajalay ahər akada goro ni bi, si naŋ ; naŋ əbu ajalaki ahər ke kuli akada goro ni daya. ²¹Mis ndahaŋ ni dek tədəbi zlam ana hud gatay ciliŋ, tədəbay zlam ya ti Yezu *Krist awayay ni do. ²²Timote nahəma, kəsəruma ədafakia naŋ mis sulumana. Əgra təwi ga Ma Məweni Sulumana akaba nu akada ga wur ya tagrakabu təwi akaba bənani na. ²³Nahkay ka ya ti anəsəra ere ye ti amagrakuvu na ti anəsələruru naŋ huya. ²⁴Ay ti əna njəda ga Bay geli, nəsəra nu day anoru afa gekuli wudak.

²⁵Ka nu ti əbələfu nəsləriuru wur ga mənŋ geli Epafrodit ana kuli. Naŋ ti lekulum kəslərnumubiyu ga məjənaki nu əna zlam ya ahəcukivu ni : əra ənija ti

əgrukia təwi a, məkadvu ka ahar bəlaŋ ga mazoru *Ma Məweni Sulumani kama. Ay nəslərikaboru naŋ ana kuli ti ²⁶adaba awayay dal-dal ti mīpi kuli dek. Əcia ti kicuma ga arməwər ya əwər naŋ na, əhəlia ahər a dal-dal. ²⁷Edefiŋ ti arməwər əwəra naŋ a, amal əmət. Ay ti əsia cicihi ana Melefıt a, əhənŋaraba naŋ a. Nu day nəsia cicihi ana Melefıt a, adaba əwayay ti nəcakay daliya ka ahər ga daliya ndahaŋ ba. ²⁸Nahkay nawayay ti nəslərikaboru naŋ ana kuli ke weceweceni, ti kay ya kipurma naŋ a ni ti kəmərnumvu, nu day nəjalay ahər kay ba. ²⁹Eminjua ti gəsumkabá naŋ əna məmərana, adaba lekulum dek ti Bay gekuli bəlaŋ. Zləbum naŋ, zləbum mis ya tanjəhad akada gayan ni dek. ³⁰Zləbum naŋ adaba naŋ e təwi ge Krist bu ni ti ətamfənŋa kə kisim a pəlok-pəlok. Ku amal əmət nəŋgu ni əra afa goro ga məjənaki nu a, adaba lekulum kəbum driŋ akaba nu, kislumki məjənaki nu do.

Leli miŋi ndam jireni kə eri ge Melefıt ti, si azuhva Krist

3 Bəza ga mmawa, ere ye ti nawayay nəhikivu ana kuli ni ti nihi : mərumvu adaba leli dek miŋia akada mis bəlaŋ akaba Bay geli a. Ere ye ti nəhi ana kuli nihi ni ti nəbikia ana kuli a əndava, ay ti tamal nəhikivu ana kuli nəŋgu ni əgray araŋa do, avikivu njəda ana kuli daya. ²Bumvu slimi ana ndam ya tədəm si *kekelum kədi kwa ni. Ndam nday nani kərə, təgray zlam sulumani do. ³Tədəm tamal kawayum kigum ndam ge Melefıt ti si kikelum kədi kwa. Ay ti ndam ge Melefıt edefiŋ edefiŋeni ti leli. Ndam ya ti tazləbay Melefıt əna njəda ga Məsuf gayan *Njəlatani ni ti leli. Ndam ya ti tədəm Yezu *Krist naŋ gədakani ni ti leli. Ere ye ti mis təfəki ahər ni akaba tagray əna ahar gatay ni, leli ti məfəki ahər do. ⁴Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nu day nisliki

məfəki ahār ka zlam nday nani. Ku way way do ədəm esliki məfəki ahār ka zlam nday nani nahəma, nu nisliki nətam naŋ.⁵ Zlam ya ti nəfəki ahār goro ka tay tata ni ti nday hi : nu zal Izireyel, jiba goro ti ge Benjemeŋ, ata ba ata mma ti nday dek ndam *Hebri : t̄ara tiweya nu a ti t̄ekelua k̄ud̄i a vad̄ ya azlalahk̄ər a. Tamal mis t̄ədəmki ma ke *Divi ya M̄uwiz əb̄əki a wakita gayaŋ ni bu ni ti, nu zal Feriziyen̄, nəgəskabá nətam ndam Zude ndahaŋ.⁶ Ahaslani ti nəhi ana ahār nəgri t̄əwi ana Melefit àna n̄jəda kay, nahkay ti nəgria daliya ana ndam məfəki ahār ka Yezu a. Nəgəskabá Divi ya M̄uwiz əb̄əki a wakita gayaŋ ni bu na, nəgudar zlam ndo simiteni.⁷ Ahaslani ti nədəm zlam nday nani dek ti t̄əzoru nu kama, ay nihi ti nədəm t̄əcafaŋa nu k̄a məsər Krist a sawaŋ.⁸ Namənjaləŋ k̄a zlam dek masakani, adaba nəsəra Yezu Krist Bay goro a : zlam gani nani àtam zlam ndahaŋ dek. Ka ya ti nəsəra naŋ a ni ti nəmbrəŋa zlam ndahaŋ na dek, namənjaləŋ k̄a zlam ndahaŋ ni dek akada ga dandas ni, adaba nawayay manjəhadani akaba Krist akada mis bəlaŋ,⁹ nawayay ti a vad̄ ya ti amaŋga ni m̄ədəm nu mis gayaŋ. Ku nadəbay Divi ya M̄uwiz əb̄əki a wakita gayaŋ ni bu nəŋgu ni, nawayay ti mis t̄ədəm nu zal jiri azuhva nani va ba. Ere ye ti nawayay ni ti, Bay Melefit m̄amənjaləŋ nu zal jireni adaba nəfəkia ahār ke Krist a. Jiri nani ti t̄əwi ge Melefit. Melefit agru t̄əwi nani ti adaba nəfəkia ahār ke Krist a palam.¹⁰ Nawayay nəsər Krist : nawayay nəsər n̄jəda ya Melefit àhəŋgaraba naŋ àna naŋ a ni. Ku àcaka daliya nəŋgu ni, daliya gayaŋ ya àcakay ni nu day nawayay macakani. Nawayay nəmət akada gayaŋ ya àmət ni,¹¹ ti ku ahəmamam nu day Melefit m̄ahəŋgaraba nu e kisim ba.

¹² Ay ku nadəbay zlam nday nani dek nəŋgu ni, ŋgay nəŋgəta, n̄n̄jikiya ka tay a ti nədəm do. Nahkay nadəboru tay

kama kama, adaba nawayay ti nəgəs tay a ahar vu akada ga Yezu Krist ya əgəs nu a ahar gayaŋ vu ni.¹³ Bəza ga mmawa, ŋgay nəgəsa zlam nday nana ti nədəm faŋ ndo. Nu nəbu akada ge mis ya tacuhwakabu ni ; nawayay magray zlam biliŋ ciliŋ : nəmbrəŋ zlam ya kələŋ ni, nakad̄vu ti nadəbay ere ya kama goro ni.¹⁴ Nacuhworu ke ekwi gani duk, nawayay nəŋgət ere ye ti t̄əvi ana bay ya ti enjiyu enjenjeni ni. Bay Melefit azalay leli ti m̄əcəloru a huđ melefit vu ga məvi ere nani ana leli adaba leli ndam ga Yezu Krist.

¹⁵ Leli dek m̄əndəhani : nahkay ahār ədəm m̄ən̄jəhad akada ya nəhi ana k̄uli ni. Ay tamal ti kajalum ahār nahəŋ nəŋgu ni, Melefit amədəfiki jiri gani ana k̄uli.¹⁶ Zlam məbəlani nahəma, ahār ədəm mahədakumoru kama àna divi ya məbu madəbay ni.

¹⁷ Bəza ga mmawa, grum akada goro ya nagray ni. Lekulum kip̄uma manjəhad geli na : si kəmən̄jumləŋ ana mis ya tanjəhad akada geli ya manjəhad ni, ti k̄ən̄jəhadum nahkay bilegeni.¹⁸ Mis t̄əbu kay, manjəhad gatay əbəlāy do, tizirey Krist naŋ ya àmət̄əŋ k̄a t̄əndal ni. Ahaslani nəhikia pakama gani ana k̄uli a sak kay, nihi keti nəhikivu ana k̄uli, nit̄əwi àna ma gani.¹⁹ Ndam nday nani ti Melefit emijiy tay ka mandav ga sifa gatay. Ere ye ti tawayay ni ti ègia melefit k̄ə eri gatay a. Nday t̄əbu t̄əmərvu àna zlam ya t̄əb̄əki mimili ka tay ni sək sawaŋ. T̄əjalaki ahār ka zlam ge Melefit do, si ka zlam ga duniya ni ciliŋ.²⁰ Leli zla nahəma, majalay ahār geli nahkay do. Kəsa geli ti a huđ melefit bu. Bay mahəŋgay leli, Bay geli Yezu Krist, amasləkabiya eslina, leli məbu majəgay naŋ.²¹ Eminjia ti aməmbatkaba vu geli gedebeni na, ti vu geli m̄igi masladani akada gayaŋ ni. Ara agray nahkay ti àna n̄jəda gayaŋ ya agur zlam dek àna naŋ ni.

Sawari ga Pol gərgərani

4 Bəza ga mmawa, nawayay kuli dal-dal : ahār àdəm kanjəhadum njan- njan akada goro ya nəhi ana kuli ni, adaba lekulum a ahar ga Bay geli bu. Nawayay kuli dal-dal, nahkay nawayay nakoru nəmənjiyu kuli. Ka ya ti nəjalaki ahār ke kuli ni ti nu nəbu àna məmərani kay. Bay Melefit day aməgəskabu nu àna məmərani azuhva kuli.

² Evodi akaba Sintis, nahəngalay kuli, nəhi ana kuli ti kicumu, adaba Yezu naŋ Bay geli dek. ³ Nak ya magrakabu tawi ka ahar bəlaŋ, kəmbərəŋ ndo ni day, nihindi kur ti kəjənaki wāl nday hini ti ticiyu, adaba təkadva akaba nu ga mazoru *Ma Məweni Sulumani kama. Təkadvu àna tawi nani ti nday akaba Klemaŋ akaba mis ndahaŋ ya magrakabu tawi akaba tay ni. Nahkay Bay Melefit àbəkia slimi gatay a Wakita gayaŋ ba akaba slimi ge mis ya avi sifa ana tay ni dek.

⁴ Nəhi ana kuli : Ku ananaw ananaw do mərumbu adaba leli dek Bay geli bəlaŋ ! Nəhi ana kuli keti : Mərumbu !

⁵ Si kanjəhadum ti mis dek təsər lekulum kəzumum bəruv weceweci do, kebesum sawaŋ. Bay geli ənija wudak, naŋ driŋ do. ⁶ Ku araŋa kwec àhəli ahār ana kuli ba. Tamal araŋa àhəcikivu ana kuli ti humi ma gani ana Melefit sawaŋ. Ku araŋa àdəkiva ke kuli a nəngu nahəma, hindəmfiŋa kə Melefit a, həngalum, grumi susi daya. ⁷ Tamal kəgrum nahkay ti Melefit aməfi ahār ana kuli ti ere ye ti kajalumki ahār ni dek kəjalumki ka mawayay ga Yezu *Krist ; nahkay araŋa aməhəli ahār ana kuli do, adaba Bay geli ti naŋ. Melefit aməfi ahār ana kuli ahəmamam ti mis hihirikeni àsər do.

⁸ Bəza ga mmawa, ere ye ti nəhi ana kuli ke mendeveriŋ gani ni ti, si kajalumki ahār ka zlam nday hini kwa : zlam ya ge jiri ni, zlam ya àbəlay ni, zlam

ya magədavani do ni, zlam ya *njələtani ni, zlam ya mis tawayay ni akaba zlam ya mis tazləbay ni. Nahkay si kajalumki ahār ka zlam məbəlani dek akaba zlam ya leli mədəm sulumani ni dek kwa. ⁹ Nəcahia zlam ana kuli a kay, kəgəsumkabá. Lekulum kicuma pakama goro a akaba kipurəma zlam ya nəgray na. Si ahār àdəm kəgrum zlam nday nani dek. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit naŋ àbu akaba kuli, araŋa aməhəli ahār ana kuli va do.

Pol agri susi ana ndam Filip

¹⁰ Ka ya ti kəslərumbiyu zlam ni ti nəmərva dal-dal, nəgria susi ana Bay geli a. Ere ye ti kəgrumu ni ti àdafaki kəfumu ahār. Lekulum kəbum kəfumu ahār kəlavac, ay ti kəngətum ahar ga məslərubiyu zlam ke weceweceni ndo palam. ¹¹ Nəhi pakama hini ana kuli ti, nədəm ti nawayay zlam do. Nahkay ku nu nəbu a gəda bu ahkay do ni a daliya bu nəngu ni, nəcaha manjəhadana àna məmərana. ¹² Ku mam mədəkuvu mam nəngu ni, nəsəra nanjəhad tata : ku nu talagani, ku elimeni goro àbu ; ku huđ goro mərəhani, ku ləwir awər nu ; ku zlam goro àbu kay, ku zlam goro àhəca nəngu ni, nəsəra nanjəhad tata. ¹³ Nisliki mebesey zlam dek adaba Bay goro avu njəda gani. ¹⁴ Ku tamal nahkay nəngu ni kəgrumua zlam sulumana, adaba kəjənumkia nu a daliya goro ba.

¹⁵ Bəza ga mmawa goro ya e Filip ni, jalumki ahār ka sarta ya nəhi *Ma Məweni Sulumani ana kuli mək lekulum kəgəsumkabu ni. Kəsəruma ka sarta nani ti nawayay nasləka ka had gekuli e Mesedəweŋ a, ay ndam məfəki ahār ka Yezu ga kəsa ndahaŋ təvu zlam ndo, si lekulum cilij. Nahkay nəjənakia kuli a ti lekulum day kəjənumkia nu a. ¹⁶ Kwa ka ya nu nəbu a Tesalonik ni ti kəslərū-

mukabaya zlam ga məjənaki nu a àtam sak cə.

¹⁷Ere ye ti nawayay ni ti kəvumu zlam do ; nawayay ti Melefit məvikivu məsəkani ana kuli azuhva təwi gekuli ya kəgrumu ni sawaṅ. ¹⁸Ere ya àhəcukivu ni dek ti kəvumua àtamkia sawaṅ. Nihi ti Epafrodit àvua zlam ya kəslərumubiya na, nahkay zlam àhəcukivu va do. Ay ti kəvumu ti ana nu do, kəvumi ti ana Melefit sawaṅ. Àbəlafəṅ dal-dal akadā ga sədaga ya kəvumi, ezi akadā ge tersel sulumani ni. ¹⁹Bay Melefit goro ni ti araṅa àhəci naṅ do simiteni, naṅ àbu àna zlam dek. Nahkay ara avikivu zlam ana kuli

ti araṅa àhəcukivu ana kuli ba bilegeni, adaba lekulum day ndam ga Yezu *Krist. ²⁰Mis tázləbay Bay Melefit Bəṅ geli ga kaṅgay-kaṅgayani ti ! Aya nahkay.

Sa ga Pol

²¹Grumi sa ana ndam məfəki ahər ka Yezu *Krist ye eslini ni biliṅ àna biliṅ. Bəza ga mmawa ya tagray təwi akaba nu ni təgria sa ana kuli a daya, ²²akaba ndam ga Yezu ya təbu ahalay ni dek, ahar gəđakani ndam ya tagray təwi a ahay ga *bay gəđakani ga ndam Rom bu ni. ²³Bay geli Yezu Krist mēgri sulum gayəṅ ana kuli dek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni

Maslaɗa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdàfa slimi gayaɗ a : àbàki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 4.18). Ka ya ti àbàki wakita ni ti naɗ a daɗgay bu (4.18), ay mǎsǎr kǎsa gani do : mis ndahaɗ tǎdǎm daɗgay gani ti e Efez, ay mǎsǎr sarta ya ti tǎfiyu naɗ a daɗgay vu e Efez ni do ; mis ndahaɗ tǎdǎm Pol àbàki ti bi a Sezare (Tǎwi 22-26), bi a Rom (Tǎwi 28).

Pol àbiki wakita ni ana ndam ga Yezu ya a Kolos ni ; awayay ti tǎslǎrikaboru ana ndam Lewudisi daya (4.16). Lewudisi ti kǎ gǎvay ga Kolos ; kǎsa nday nani cǎeni ni ti ka haɗ Azi, driɗ gani kilǎmetir 100 gwar egezi ge Efez). Maslaɗa ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti Epafra (1.6-7) ; Epafra ti bi èci ma gani e Efez ka ya ti Pol ahi ma ana mis eslini ni (Tǎwi 19.10). Pol ti òru a Kolos akaba e Lewudisi ndo (2.1).

Pol àbiki wakita ana ndam Kolos ni adàba mis ndahaɗ tǎhi ma ndahaɗ ana tay, tagosay tay, tǎdǎm Krist ciliɗ ti èsli do, si mis tǎgǎskabu pakama nahaɗ maɗgahani ni kwa (2.3-4, 2.8). Tǎdǎm si tǎzum zlam ndahaɗ ba, si tǎgray wumǎri ndahaɗ, si tǎzlǎbay mǎslǎr ge Melefit kwa (2.16-18). Pol àdǎm zlam nday nani ðek ti zlam masakani : si mis tǎmbrǎɗ zlam ga duniya, tǎdǎbay Krist ciliɗ (2.20-23). Krist ti Melefit : tamal mis èpia Krist a ti èpia Melefit a àndava (1.15) ; Melefit àgraya mǎlaɗ a ti àna Krist (1.16) ; zlam ðek tǎbu azuhva Krist (1.17) ; Krist ti gǎdàkani ga zlam weley weley do ðek (1.18). Melefit àgray ti zlam ni ðek tǎnǎjǎhaɗkabu ana sulumani ti si azuhva Krist (1.20). Tamal mǎgǎskabá Krist a, mǎsǎra naɗ a ti, araɗa nahaɗ ya àhàci ana leli ni ti àbi.

Pol èndeveriɗ wakita ni akada gayaɗ ya agray a wakita gayaɗ ndahaɗ ni bu ðek ni : acahi zlam ana mis, àdǎm ahǎmamam ndam ge Krist tǎnǎjǎhaɗ a duniya bu ni (3). Àhi ana tay tǎhǎngalay Melefit kǎlavad, àgrioru sa ge mis ndahaɗ ana tay daya (4).

Ay ahar gǎdàkani a wakita hini bu ni ti Pol àhi ana leli Yezu Krist gǎdàkani geli ni ti esli ana leli ; si mǎmbrǎɗ divi ndahaɗ, mǎdǎbay Krist ciliɗ kwa.

Sa ga Pol

1 Nu Pol, Melefit adàba nu a, niɗia zal asak ga Yezu *Krist a. Leli ata wur ga mǎɗ geli Timote mǎbikioru wakita hini ana kǎli, ²lekulǎm ndam *nǎjǎlani ge Melefit ya kanǎjǎhaɗum a Kolos ni. Kiguma bǎza ga mǎɗ geli a, adàba kǎfumki ahàr ke Krist, kǎmbrǎɗum divi gayaɗ do. Bǎɗ geli Melefit mǎgri sulum gayaɗ ana kǎli, mǎgray ti *kǎnǎjǎhaɗumkabu àna sulumani ti.

Pol ahǎngali Melefit ana ndam Kolos ya tǎfàki ahàr ke Krist ni

³Mǎbu mahǎngali Melefit Bǎɗ ga Bay geli Yezu *Krist ana kǎli kǎlavad. Ka ya ti mahǎngalay naɗ ni ti mǎgri susi ⁴adàba miçia kǎbum kǎfumki ahàr ka Yezu Krist lala, kǎbum kawayum ndam ge Melefit ðek daya. ⁵Kǎgrum nahkay ti adàba kǎsǎruma Melefit àɗgahia zlam sulumani ana kǎli a huɗ melefit ba. Ma gani ya kicǎm ni ti ma ge jiri. Kicǎm ma gani nani ti ka ya ti tǎhi *Ma Mǎweni Sulumani ⁶ana kǎli ni. Ma Mǎweni Sulumani gani nani ti mis tǎbu tǎhioru ana ndam ga duniya ðek, kǎlavad mis ndahaɗ tǎbu tǎgǎskabu, tambatkaba majalay ahàr gatay a, mǎk tǎbu tagray tǎwi sulumani azuhva nani. Lekulǎm day kǎbum kǎgrum nahkay, kwa ka fat ya ti kicǎm ma gani ni, kǎsǎruma Melefit ti agri sulum ana mis edediɗ. ⁷Àhi ma gani nani ana kǎli ti Epafra. Epafra

ti leli ata Timote məbu magrakabu tūwi akaba naŋ ka ahar bəlaŋ, mawayay naŋ dal-dal. Agray tūwi ge Krist e kidiŋ gekūli bu lala, əmbrəŋ do. ⁸Naŋ ti əhi ana leli ahəmamam *Məsuf ge Melefit əvia nǰəda ana kuli a, kəbum kawayum ndam ge Krist ni.

⁹Nahkay zla nahəma, kwa ka fat ya ti miçi me ga Epafras ni ti məbu mahəŋgali Melefit ana kuli kəlavad, məmbrəŋ do. Mahəŋgalay Melefit ti kəsərum ere ye ti naŋ awayay ni lala ; mawayay ti kicəm lala əna nǰəda ga Məsuf gayan, ti kəjalum ahər sulumani. ¹⁰Mawayay ti kənjəhadum akada ga ndam ga Bay geli ya ahər ədəm tanjəhad ni. Mawayay ti tūwi gekūli ya kəgrum ni dek məbələfəŋ, kəgrumikivu zlam sulumani ndahaŋ. Nahkay ti akəsərum Melefit ətam ya ti kəsərum naŋ nihi ni. ¹¹Melefit ti naŋ a mələŋ *nǰəlatani gayan bu, nǰəda gayan ətam zlam dek ; mahəŋgalay naŋ ti məvi nǰəda gani nani ana kuli a manjəhad gekūli bu dek. Mawayay ti ku tamal kəgrum daliya nəŋgu ni besəma, kəmbrəŋum məfəki ahər ke Melefit ba ; mawayay ti kəmərūmvu sawaŋ. ¹²Grumi susi ana Melefit adaba əvia nǰəda ana kuli a ga məhurkiviyani ka ndam gayan nǰəlatana a mələŋ gayan masladani va. ¹³Əhələba leli a nǰə nǰə a mələŋ ziŋ-ziŋeni ge *Seteni ba, öru əbiyu leli a Məgur ga Wur gayan vu. Wur nani ti Bəŋani ni awayay naŋ dal-dal. ¹⁴Əna tūwi ga Wur ni Melefit əmba leli a, əmbrəfəŋa zlam magudarani geli na kə leli a daya.

Krist ti way ? Tūwi gayan ti mam ?

¹⁵Melefit ti mis tiçi naŋ day-day ndo ; ay tamal mis əpia Wur gayan na ti əpia Melefit a əndava. Wudaka Melefit əgraya zlam a dek ti Wur gayan ni naŋ əbu əndava. Melefit əvia nǰəda ga məgur zlam a dek ¹⁶adaba ka ya ti əgraya zlam a dek ni ti, əgraya ti əna naŋ. Nahkay ku

zlam ya agavəla akaba zlam ya a ga had ni dek, ku zlam ya tipivu ni akaba zlam ya tipivu do ni dek, ku bəbay gədadəkani ya təgur mələŋ ya agavəla weley weley do dek nəŋgu ni, Wur ge Melefit agur tay. Iy, Melefit əgraya zlam a dek ti əna naŋ ; zlam ni dek ti əgriaya ana naŋ a. ¹⁷Wudaka Melefit əgraya zlam a dek ti Wur gayan ni naŋ əbu əndava ; zlam ni dek təbu nihi ti azuhva naŋ. ¹⁸Ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni ti akada vu ge mis ; naŋ ti ni ahər gani. Zlam ya ti agravu dek ni ti anǰəki əna naŋ. Əŋgaya enjia e kidiŋ ga ndam evid ba ti naŋ. Melefit əgray nahkay, əwaya ti Wur ni miçi gədadəkani ga zlam weley weley do dek. ¹⁹Melefit əgray ti zlam ya ti naŋ əbu əna naŋ ni dek ni ti, Wur gayan ni day mələbu əna naŋ bilegeni. Ge Melefit ya əgray nahkay ni ti əbələfəŋa kə naŋ naŋana dal-dal. ²⁰Melefit əwayay ti zlam ya əgraya ni dek, ku zlam ya a ga had, ku zlam ya agavəla, məŋgalabavu akaba tay, tənǰəhadkəbu akaba tay əna sulumani. Melefit əgray ti zlam gani nani məgravu ti əna mimiz ga Yezu ya ədəgaya ka ya ti *tədarfəŋ naŋ kə təndal ni.

²¹Ləkulum ahaslani ti driŋ driŋ akaba Melefit, ləkulum ndam ezir gayan daya, adaba ka sarta gani nani ti majalay ahər gekūli akaba zlam gekūli ya kəgrum ni magədavani. ²²Ay nihi ti Wur ge Melefit əgia mis a, əmət a kəla gekūli vu : Melefit əgray ti kəŋgalumvu akaba naŋ ti nahkay. Awayay ti kīgum ndam gayan *nǰəlatani, nahkay aməhəloru kuli kə meleher gayan. Ka sarta gani nani ti zlam magudarani gekūli ni atələbi va bi, maslaŋa amacalki kuli ka zlam magudarani do simiteni. ²³Ay tamal kawayum kīgum nahkay ti, ahər ədəm kəmbəŋum məfəki ahər ke *Krist ba. Ahər ədəm kənjəhadum njaŋ-njaŋ akada ya ti təfiyu asak ga ahay lala ni. *Ma Məweni Sulumani ya kicəm ni ti akəŋgə-

tum zlam sulumani dal-dal àna naŋ ; ahàr àdàm kèvumi divi ana mis ga magosafəŋa kùli a ba. Ma Məwəni Sulumani nani ti təhia ana mis ga duniya na dek ; nu Pol ti ni nigia bay məgri təwi ana Melefit ga məhi ma gani nani ana mis a daya.

Təwi ga Pol ya agri ana ndam ge Krist ni

²⁴Nihi ti nəbu nəcakay daliya àna təwi ya nagray azuhva kùli ni, ay ti nəbu nəmərvu àna daliya nani. *Krist àcaka daliya azuhva ndam gayəŋ a, nahkay ahàr àdàm nu day nəcakay daliya ti təwi gayəŋ mândav lala. Nəcakay daliya nani ti azuhva ndam ge Krist, nahkay Krist day naŋ àbu acakay, adaba ndam gayəŋ ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni ti vu gayəŋ. ²⁵Ndam ge Krist ni ti, nigia bay məgri təwi ana tay a ; àvu təwi gani ti Melefit. Melefit awayay ti nəhi-aba ma gayəŋ a dek ana kùli a. ²⁶Ma gani nani ti kwa ahaslani maŋgahani. Melefit àdəfiaba ana ata bəŋ ga bəŋ geli a ndo, ay nihi ti àdəfiaba ana leli a, leli ndam gayəŋ *njəlatani na. ²⁷Melefit awayay ti leli məsər ma maŋgahani nani. Ma gani nani ti sulumani àtama ma ndahaŋ a dek, adafaki ahəmamam Melefit ahəŋgay ndam ya ti nday ndam *Zude do ni. Ma maŋgahani nani ti nihi : Krist ti naŋ àbu akaba kùli akada mis bəlaŋ ; nahkay kəsəruma akəhurumiyu a mələŋ masladani ge Melefit ni vu. ²⁸Mazlapaki ti ke Krist gani. Məhioru ma gani ana mis dek ; məziaba azay slimi ana tay a, macahi zlam ana tay dek. Magray təwi sulumani àna məsər zlam ge Melefit ya avi ana leli ni ; mawayay ti mis dek tigi akaba Krist akada mis bəlaŋ, araŋa àhə-cikivu ana tay ba. ²⁹Nəbu nagroru təwi gani nani, nakadvoru àna naŋ àna njəda ge Krist ya àvu ni. Njəda gani nani ànu-viyu dal-dal ga magray təwi àna naŋ.

2 Nawayay ti kəsərūm nəbu nakadvu dal-dal azuhva kùli, azuhva ndam Lewədisi akaba mis ndahaŋ ya ti tìpi nu e eri vu day-day ndo ni dek. ²Nawayay ti təŋgət njəda, tawayavu, tənjuhəd akada mis bəlaŋ. Nawayay ti təsərkaba ma ge Melefit a lala, təŋgət sulum gayəŋ àna naŋ dal-dal. Nahkay ti atəsər ma *maŋgahani ge Melefit : ma maŋgahani nani ti *Krist. ³Krist ti agray ti ndam gayəŋ təjalay ahàr sulumani akaba təsər zlam dek lala. Zlam nday nani ti akada ge elimeni maŋgahani ni. ⁴Nəhi ma gani nani ana kùli ti adaba nawayay ti maslaŋa àgosay kùli àna pakama ge mesipet mis ba. ⁵Ku tamal nu driŋ akaba kùli nəŋgu ni, nəbu nəjalaki ahàr ke kùli dal-dal kala nu nəbu akaba kùli. Nəsəra kəbum kəfumki ahàr ke Krist lala, kəmbərəŋum do. Nahkay nəbu nəmərvu.

Məŋgət sifa jireni ti si tamal leli məbu ka ahar bəlaŋ akaba Krist

⁶Lekuləm ti kəgəsumkabá Yezu *Krist a, əgia Bay gekuli a. Nahkay ti njəhaduma akaba naŋ a, kidumvu ba. ⁷Njəhadum akaba naŋ ti akada ga məŋgəhaf ya abiyu sliri a had vu lala ni, akada ga ahay ya təfiya asak gana lala ni. Fumki ahàr ke Krist àna njəda gekuli dek, akada ya təcahi ana kùli ni. Grumi səsı ana Melefit kəlavad.

⁸Bumvu slimi ti maslaŋa àgosay kùli akada ya təgəs zlam àna kəmbazl ni ba, adaba ndam ya təsər Krist do ni ti məsər zlam gatay ni dek magədavani ; zlam ya ti təgəskabu ni ti məsuf magədavani ya təgur duniya ni təcahi ana tay ; zlam nday nani ti ge Krist do. ⁹Nədəm nahkay ti adaba ere ye ti Melefit naŋ àbu àna naŋ ni dek ti Krist day naŋ àbu àna naŋ, araŋa gani àbi ahəci naŋ bi. Krist ti naŋ mis, ay naŋ Melefit efediŋ efediŋeni daya. ¹⁰Lekuləm kəbum akaba Krist akada mis bəlaŋ, nahkay ti àvia sulum gayəŋ a dek ana kùli a, araŋa àbi

ahəci kuli va bi. Krist ti Bay ga bəbay ya təgur mələŋ ya agavəla ni dek.

¹¹ Lekuləm kəbum akaba naŋ akada mis bələŋ ti kala *təkəlia kudi ana kuli a. Ay zlam gani nani ti gərgəri akaba ge mis ya tekeley kudi ni ; nani tui ge Krist. Tui गयाŋ gani nani ti agray ti miği evidi ga zlam magudarani geli ya məgrabiyu kələŋ ni va ba. ¹² Gekuli ya *təbaray kuli ni ti kala tilia kuli ka ahar bələŋ akaba Krist a. Kəfumki ahər ke Melefit, kəsəruma əhəŋgaraba Krist e kidiŋ ga ndam evid ba ; nahkay ti lekuləm day Melefit əhəŋgaraba kuli e kisim ba əndava.

¹³ Ahaslani ti lekuləm məmətani adaba kəbum kagudarum zlam, lekuləm ndam ge Melefit do, kəkələm kudi ndo. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nihi ti Melefit əvia sifa ana kuli a, əhəŋgaraba kuli e kisim ba ka ahar bələŋ akaba Krist a. गयाŋ ya ti əgray nahkay ni ti əmbərfəŋa zlam magudarani geli na dek ga sulum a. ¹⁴ Akal Melefit awəl leli əna seriya azuhva zlam magudarani geli nday nani ; seriya gani nani ti kala Melefit əbəkia zlam magudarani geli na ka wakita ga madafakiani ahəmamam mijikia ke divi गयाŋ a ni. Ay nihi ti kala Melefit əzaba wakita gani nana, ədarfəŋ kə təndal ka ya ti *tədarfəŋ Krist ni. ¹⁵ गयाŋ ya əgray nahkay ni ti əhəlfəŋa njədə kə bəbay ya təgur mələŋ ya agavəla na dek, əyefiŋa kə tay a. Ka ya ti əyefiŋ kə tay ni ti əbəkii mimili ka tay kə eri ge mis dek daya.

¹⁶ Nahkay zla nahəma, ŋgay kəgudaruma zlam a ni ti maslaŋa əhi ana kuli ba. Ku əki ka zlam məzumani, ku əki ka zlam miseni, ku əki ka wuməri, ku əki ka vad ge kiyi ya azlərəv ni ahkay do ni əki ka vad *məpəsabana nəŋgu ni təhi ana kuli ba. ¹⁷ Zlam gani nday nani ti adafaki zlam sulumani ya ti amara magravu ni ciliŋ. Ay zlam sulumani gani nani ti Krist. ¹⁸ Nahkay maslaŋa əgray

ti kijumkia ke divi ge Melefit a ba. Mis ndahaŋ tədəm mis ti əsli arəŋa kə eri ge Melefit do, tədəm təzləbay *məslər ge Melefit ; təbu təjalaki ahər ka zlam ya tədəm Melefit əŋgazli ana tay ni kələvad ; tiji zlabay əna zlam gatay ya təjalaki ahər ni ciliŋ. Zlam gani nani dek ti zlam masakani. ¹⁹ Nday gani nani ti təsləkafəŋa kə Krist a, nday ndam गयाŋ va do. Ay ndam ge Krist ti vu गयाŋ, naŋ naŋani ti ahər gani. Vu gani nani ti njalaŋ-njalaŋ, majakwakabani dek lala ; Melefit agray ti mədək əna njədə ge Krist, adaba Krist ti naŋ ahər gani.

Ndam ge Krist ti, təgray zlam ga ndam ga duniya va do

²⁰ Lekuləm ti kəbum akaba *Krist akada mis bələŋ, kala kəmətuma akaba naŋ a, lekuləm evidi ga *məsuf magədavani ya təgur *duniya ni va do. Əgia nahkay ti kəgəsumkabu zlam ya ti ndam ga duniya təcahi ana mis, tədəm si təgray kwa ni ti kamam ? ²¹ Tədəm ahkado : « Kəzay ere hini ba, kəkakay ere hini ba, kinjiŋiŋ kə ere hini ba. » ²² Zlam nday nani dek ti tamal mis əzuma ahkay do ni əgra tui əna tay a ti təndav. Nahkay ma gani nani ya təhi ana mis akaba ya təcahi ana mis ni ti ma ge mis hihirikenii ciliŋ. ²³ Ma gani ya təhi ana mis ni ti mis tici ti akada ma sulumani, adaba tədəmki ma ke tui gatay gatayani ya tədəm təgri ana Melefit ni, tədəm tislə arəŋa kə eri ge Melefit ndo, nahkay təgri dalya ana vu gatay. Ay zlam nday nani ti zlam masakani, əjənaki leli ga məmbərəŋ zlam magudarani ga məbərurv geli ya awayay ni do.

3 Ay lekuləm ti kəŋgumaba e kisim ba akaba *Krist a. Nahkay ti dəbum zlam ya ti agavəla ni, adaba Krist ti naŋ eslini agavəla, manjəhadani ka ahar ga dəf ge Melefit a mələŋ ga gədəkani bu. ² Jalumki ahər ti ka zlam ya agavəla ni, kəjalumki ahər ka zlam ya a ga həd

ni ba. ³ Adaba lekulum ti këmötuma ; sifa gekuli manjahani afa ge Melefit, ka melañ ya Krist nañ àbiyu ni. ⁴ Sifa gekuli ti Krist. Nahkay ka ya ti Krist amañg-zlavu ni ti lekulum day etipi kuli akaba nañ a melañ gayañ masladani ni bu.

Leli mèbu akaba Krist akada mis bəlañ ti mânjəhad ahəmamam ?

⁵ Nahkay zla nahəma, zlam ga duniya ya ahaslani lekulum evidi gani ni ti tigi eri ana kuli va ba ; jinjumba tay a sawañ. Kəgrum mesuwəhvu ba, kəgrum zlam ya àbəlay magrani do ni ba, kəgrum zlam kwañja kwañja ba, kawayum zlam magudarani ba, kəfumki eri ka zlam ge mis ba. Adaba tamal kəfəki eri ka zlam ge mis ti zlam ya kəfəki eri ni kala ègia melefit gayak a. ⁶ Azuhva zlam nday hini dek ti Melefit nañ àbu azum bəruv. [Azumki bəruv ti ka ndam ya təgəskabu pakama gayañ do ni]. ⁷ Ahaslani ka sarta ya ti kagudarum zlam kəlavaf ni ti lekulum day kənjəhadum ti nahkay.

⁸ Ay nihi ti ahàr àdəm kəmbəruñum zlam nday nani dek : kəzumumki bəruv ke mis ba, kizirum mis ba, kəgrumi cuday ana mis ba, kindivum mis ba, kədəmum ma ya àbəlay mədəmmani do ni ba. ⁹ Kəsəkadum malfada ba, adaba kəmbəruñuma manjəhad gekuli ya ahaslani na akaba zlam ya kəgrum ahaslani na. ¹⁰ Nihi ti kiguma mis muwena. Nani ti tawi ge Melefit : agray ti kigum muweni kəlavaf, kigum akada nañ ti kəsərum nañ lala. ¹¹ Nahkay ti ku tamal nak zal Zude do, ku tamal nak zal Zude ; ku tamal *kikela kuđi a, ku tamal kəkeley kuđi ndo ; ku tamal nak zal mirkwi, ku tamal nak kənjəhad akada ga zlam ge gili ni ; ku tamal nak evidi, ku tamal nak evidi do nəngu ni, àgray arañja do. Ay ere ye ti ahàr àdəm kəsərum ni ti *Krist cilij ; ku mam mam do dek ti ge Krist, adaba sifa gayañ àniviyu ana ndam gayañ dek.

¹² Melefit adaba kuli a, awayay kuli, kiguma ndam gayañ *njəlatana. Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm kənjəhadum nahkay hi : mis təsi cicihi ana kuli, grumi sulum ana mis, kəzum ahàr gekuli akada lekulum gəđakani ba, njəhadum kuđufa, bəsəm zlam. ¹³ Bəsəmvu zlam e kidij gekuli bu ; tamal maslaña nahaj əgudaria zlam ana maslaña nahaj a ti təngalabavu, maslaña ya ti təgudari zlam ni məmbərfəña kə maslaña nahaj na, akada ga Bay geli ya àmbərfəña zlam magudarani gekuli na kə kuli a ni. ¹⁴ Ay ere ye ti àtam zlam nday nani dek ti mawayavani. Wayumvu, adaba tamal kawayumvu ti lekulum dek kənjəhadum akada mis bəlañ, arañja àbi edekaba kuli a bi. ¹⁵ Kiguma ndam ge Krist a ti kəbum kənjəhadumkabu àna sulumani. Nahkay ere ye ti kajalum ni dek ti, jalum ti *kənjəhadumkabu àna sulumani gani nani ya Krist əgri ana kuli ni. Adaba Melefit àzalakabu kuli ti, ti kigum mis bəlañ. Nahkay grumi səsi ana Melefit. ¹⁶ Jalumki ahàr kəlavaf ka pakama ge Krist ya àdəm ni akaba ya tədəmki ni dek ; pakama gani nani məvikivu njəda ana kuli. Cahum zlam e kidij gekuli bu, zumiaba azay slimi ana mis e kidij gekuli ba ; grum zlam nday nani àna majalay ahàr sulumani ya Krist àvi ana kuli ni. Grumi səsi ana Melefit àna njəda gekuli dek àna midii limis gərgəri kay : dumi limis ge Devit, limis ga mazləbay nañ akaba limis ya *Məsuf Njəlatani adəfiki ana kuli ni. ¹⁷ Nahkay ere ye ti kəgrum ni akaba ere ye ti kədəmum ni dek ti grum akada ga ndam ga Bay geli Yezu ya ahàr àdəm təgray ni. Grumi səsi ana Bəñ geli Melefit àna njəda ga Yezu ya àvi ana kuli ni.

Ndam ge Krist tənəhad a huđ ahay gatay bu ni ti ahəmamam

¹⁸ Lekulum wál nahəma, ku way way do məgəsiki ma ana zal gayañ, adaba

àgəski wal ya afəki ahàr ka Bay geli ni ti agray nahkay kwa.

¹⁹ Lekulùm zawal day, ku way way do mawayay wal gayaŋ, àgri daliya ba.

²⁰ Lekulùm bəza day, ku way way do mǎgəsiki ma ana ata bəŋani ata məŋani, mǎgray ere ye ti tǎhi mǎgray ni dek. Adaba wur agray nahkay ti àbəlafəŋ ka Bay geli.

²¹ Lekulùm ata bəŋ ga bəza ni, ku way way do àzumi bəruv ana wur gayaŋ ba, do ni ti ahar amadəgafəŋa kà wur na.

²² Lekulùm evidi ni, ku way way do mǎgəsiki ma ana maslaŋa ya agur naŋ ahalay a duniya bu ni, mǎgray ere ye ti tǎhi mǎgray ni dek. Àgray tǔwi gani nani kè eri ga maslaŋa ya agur naŋ ni ciliŋ ba, adaba evidi ya agray nahkay ni ti awayay ti mis tǎzləbay naŋ ciliŋ ; ahàr àdəm ku way way do gekuli mǎgray tǔwi ti àna huđ bəlaŋ, adaba ahəŋgrioru ahàr a had ana Bay geli. ²³ Tǔwi ya kəgrum ni lu ti grum àna huđ bəlaŋ akada kəgrumi ana Bay geli, do ni ti akada kəgrumi ana mis ciliŋ do. ²⁴ Adaba kəsəruma Bay geli aməvi zlam sulumani ya àŋgahi ana ndam gayaŋ ni ana kuli. Bay ya ti kəgrumi tǔwi ededīŋ ededīŋeni ni ti *Krist. ²⁵ Maslaŋa ya ti agudar zlam ni ti, Melefit amatrađ naŋ kala-kala akada ga zlam gayaŋ ya àgudar ni. Adaba Melefit ti agrafəŋa seriya kè mis a dek, àmbrəŋ maslaŋa nahaŋ do.

4 Lekulùm ya ti kəbum àna evidi ni, ku way way do mǎgri jiri akada ya təgri ana mis ndahaŋ ya ti nday evidi do ni. Səruma lekulùm day Bay məgur kuli àbu, naŋ àbiyu a huđ melefit bu.

Sawari ndahaŋ ya Pol avi ana ndam ge Krist ni

² Həŋgalum Melefit kəlavad, kəmbrəŋum ba. Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti araŋa nahaŋ àgəjazlki ahàr ke kuli ba, grumi sūsi daya. ³ Həŋgalumi Melefit ana leli daya, ti mǎvi divi ana leli ga

məhiaba ma maŋgahani ya àki ke *Krist na ana mis a. Nu nəvu a daŋgay bu ahalay ti azuhva ma gani nani. ⁴ Həŋgalum Melefit ti nǎdafaŋa ma nana lala, akada gayaŋ ya awayay na.

⁵ Jalum ahàr lala ahəmamam kanjəhadum e kidīŋ ga ndam ya tǎfəki ahàr ke Krist bu do ni. Tamal kisləmki məgri zlam sulumani ana tay tata ti grum, kəmbrəŋum ba. ⁶ Ahàr àdəm kəhumi ma ana mis ti àna ma sulumani ; ma gekuli ni mǎcər akada ga zlam ya estena àfəŋ ni. Ahàr àdəm kəsərurum məhəŋgrifəŋani kà pakama ana ku way way do lala.

Pol endeveriŋ zlapay gayaŋ

⁷ Nu nəbu nanjəhad ahəmamam ti wur ga məŋ geli Tisik kwa ti aməŋgəhadī ma gani dek ana kuli. Naŋ ti nawayay naŋ dal-dal ; leli mǎbu magrakabu tǔwi ga Bay geli ata naŋ. Naŋ àbu agray tǔwi lala, àmbrəŋ do. ⁸ Nəsləruru naŋ afa gekuli ti nahkay, nawayay ti kəsərurum manjəhad geli, akaba nawayay ti mǎvikivu nǎda ana kuli. ⁹ Nəsləruru naŋ ti nday ata wur ga məŋ geli Onezim. Onezim ti nawayay naŋ dal-dal, naŋ day agray tǔwi lala, àmbrəŋ do ; naŋ mis ga kəsa gekuli. Nday gani atəŋgəhadī ere ye ti agravu ahalay ni dek ana kuli.

¹⁰ Aristark àgria sa ana kuli a ; naŋ àbu a daŋgay bu ahalay akaba nu. Mark wur ga wur ga məŋ ga bəŋ ga Barnabas day àgria sa ana kuli a. Mark ti mǎdəmkiya ma, mǎbəkia ma gani ka wakita, mǎslərikaboya ana kuli a. Tamal ènjua afa gekuli a ti kəgəsumkabá naŋ a lala. ¹¹ Yezu naŋ ya ti təzalay Zəstus ni day àgria sa ana kuli a. Nday gani mahkərani ya təgri sa ana kuli ni ti nday ndam *Zude ya magrakabu tǔwi ga *Məgur ge Melefit akaba tay ni, do ni ti ndam Zude ndahaŋ təkibu ke leli bi. Nday gani təvuva nǎda dal-dal.

¹² Epafras mis ga kəsa gekuli day àgria sa ana kuli a. Naŋ àbu agri tǔwi ana

Yezu *Krist, naŋ àbu akadvu àna mahəŋ-gali Melefit ana kuli kəlavad. Awayay ti kəzum nɔɔda gekuli dek, araŋa àhə-cikivu ana kuli ba, kəsərum ere ye ti Melefit awayay ni dek lala mək kəgrum.
¹³Nagrakia sedi a : naŋ àbu agray təwi kay azuhva kuli, azuhva ndam Lewədisi, azuhva ndam Hiyeropolis daya. ¶¹⁴Lək zal doktor ni àgria sa ana kuli a daya ; naŋ ti mawayay naŋ dal-dal. Demas day àgria sa ana kuli a.

¹⁵Grumi sa geli ana bəza ga məŋ geli ya ti e Lewədisi ni, grumi sa ana Nimfa akaba ana ndam ga Yezu ya ti

*təcakalavu afa gani ni daya. ¹⁶Ka ya ti etijengia wakita hini ana kuli a ni ti slərumikaboru ana ndam ga Yezu ya tə-cakalavu e Lewədisi ni ti tōru tɔŋɔŋi ana tay bilegeni. Lekulum day kəjeŋgum wakita ya ti təslərikaboru ana ndam Lewədisi ni. ¹⁷Humi ana Ersip : « Bi slimi ana təwi ya təvuk ga məgriani ana Bay geli ni, graba təwi na dek lala. »

¹⁸Nu Pol nəgri sa ana kuli ; sa hini ti nu nuani nəbəkɔ àna ahar goro. Sərumki nu nəbu a daŋgay bu. Melefit məgri sulum gayəŋ ana kuli ti.

¶4:13 Kolos, Lewədisi akaba Hiyeropolis ti kəsa mahkər cifa cifa.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik enjenjeni ni

Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik enjenjeni ni

Maslaɗa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 2.18). Ka ya ti àbæki wakita ni ti nan a Koreɗ ; àsloruru Timote a Tesalonik ; Timote àra àslakabiya ti àhi ma ana Pol àki ka ndam Tesalonik, mæk Pol àbikioru wakita ni ana tay (3.1-6 ; Tæwi 18.5).

Bay ya ti àhi ma ga Yezu ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ti Pol (Tæwi 17.1-10). Pol àpæs afa ga ndam Tesalonik kay ndo, adaba ndam Zude tawayay tægæs nan (Tæwi 17.5, 10) ; ere ye ti àgravu ni ahæli ahàr, awayay epi tay ga mævi njæda ana tay, ay àngæt ahar gani ndo. Nahkay ti àbikioru wakita hini ana tay ga mævi njæda ana tay akaba ga macahi zlam ana tay.

Ka palahar ye enjenjeni ga pakama gayan ni (1-3) Pol avi njæda ana ndam Tesalonik ya tæfæki ahàr ka Yezu ni. Àhi ana tay Melefit àdaba tay edefiɗ edefiɗena : àdafaki Melefit àdaba tay a ti njæda ga Mæsuf Njêlatani ya àgray tæwi e kidiɗ gatay bu ni (1.4, 6). Ku tamal mis ndahaɗ tægri daliya ana tay nongu ni, Mæsuf Njêlatani àbu agray tæwi e kidiɗ gatay bu dal-dal (1.6). Pol àhi ana tay ahæmamam nan nanjani àgray tæwi a Tesalonik ni : àgæski gadakani ga ndam ga Yezu weley weley do dek màgray tæwi akada ga Pol ya àgray ni (2.1-12). Àhi ana tay awayay tay dal-dal, awayay mici ma gatay ni (2.17-3.10).

Pol àhi ana ndam Tesalonik tânjehad akada ge Melefit ya awayay ni : leli day ahàr àdæm mânjehad nahkay (4.1-12 ; 5.12-22). Àchahi zlam nahaɗ ana tay, àhi ana tay ku tamal mis ndahaɗ

tæmæta nongu ni, atangaba e kisim ba ka fat ya ti Yezu amaɗga ni ; ku tamal mæsær vad gani do nongu ni atangaba edefiɗ edefiɗena (4.13-5.11). Nahkay ku tamal ndam ga Yezu tæmæt nongu ni ahæli ahàr ana leli ba. A wakita hini bu dek Pol àhi ma ga vad ga Yezu ya amaɗga ni ana ndam Tesalonik ni sak kay (1.10 ; 2.19 ; 3.13 ; 4.16 ; 5.23). Pol àdæm Melefit amajægay ndam gayan ni, araɗa emijiɗkia tay ke divi a do, duk abivoru ana vad ga Yezu ya amaɗga ni. A vad gani nani ti leli dek amæmærvu dal-dal, amægri sasi ana Melefit ana zlam gayan ya àgri ana leli ni dek.

Sa ga Pol

1 Mæbæki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Mæbikioru ti ana kuli ndam ga Yezu ya *kacakalumvu a Tesalonik ni. Lekulum ti kèbum akada mis bəlan akaba Bəɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist. Nday gani tægri sulum gatay ana kuli, tægri ti *kânjehadumkabu àna sulumani ti.

Manjehad ga ndam Tesalonik ya tæfæki ahàr ka Yezu ni

²Leli mæbu mægri sasi ana Melefit azuhva kuli dek kəlavad ; ka ya ti mahəngalay nan ni ti mæbu macali slimi ana kuli. Məmbɗəɗ ³majalaki ahàr ke kuli kè meleher ga Bəɗ geli Melefit do. Məbu majalaki ahàr ti ka zlam gekuli ya kəgrum ni : kəbum kəfumki ahàr ka Bay geli Yezu *Krist, nahkay kəgrumi tæwi ; kəbum kawayum nan, nahkay kacakum daliya azuhva nan ; kəsəruma amægri zlam sulumani ana kuli daya, nahkay kəbum kebesum. ⁴Bəza ga mmawa, leli mæsəra Melefit awayay kuli, àdaba kuli a, ⁵adaba ka ya ti mōru afa gekuli, mæhi *Ma Mūweni Sulumani ana kuli ni ti, mædæm ti àna ma ciliɗ do : màgray tæwi ti àna njæda ge Melefit ya *Mæsuf Njêlatani àvi ana leli ni daya ; àna njæda gani

nani ti mäsəra ma geli ya məhi ana küli ni ti ma ge jiri efedif. Kəsəruma ahə-mamam leli mənjuhəd e kidif geküli bu, mağray təwi azuhva küli ni. ⁶Lekülüm day kəmbatumkaba manjuhəd geküli a, əgia kəgrum zlam akada geli ni, kəgrum zlam akada ga Bay geli ni daya. Ka ya ti kəgəsumkabu ma ge Melefit ni ti lekülüm kəbum kacakum daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nəngu ni kəgəsumkabá əna məmərana. Əvi məmərani gani nani ana küli ti Məsuf Njəlatani. ⁷Ndam məfəki ahər ka Yezu ka həd Mesedüweñ akaba ka həd Eseyi ni dek tərə ticia ere geküli ya kəgrum nahkay na ti nday day tawayay tagray akada nani. ⁸Azuhva təwi geküli ya kəgrum ni ti ndam Mesedüweñ akaba ndam Eseyi ticia ma ga Bay geli a. Ay tici ti nday cilif do : ku eley eley do dek mis ticia geküli ya kəfumki ahər ke Melefit na. Nahkay ti ku mədəmki ma ndo nəngu ni ticia ma gana əndava. ⁹Mis təbu təzlapaki ke leli, tədəm lekülüm kəgəsumkabá leli a lala. Tədəm kəmbərunuma pəra, kəmbatumkaba majalay ahər geküli a, kiguma ndam məgri təwi ana Melefit a daya. Kəsəruma Melefit ti nəñ əbu əna sifa, nəñ Melefit efedif efedifeni. ¹⁰Nahkay kəbum kəjəgum sarta ga Wur gayan ya amasləkabiya e melefit ba ni. Wur gayan nani ti Yezu ; əməta mək əngaba e kisim ba, amahəngay leli. Nahkay ka fat ya ti Melefit aməzumki bəruv ke mis ni ti Melefit aməzumki ke leli do.

Təwi ga Pol ya əgray a Tesalonik ni

2 Bəza ga mmawa, lekülüm lekülüməni kəsəruma, ka ya ti mörü afa geküli ni ti, mörü ti ga mağray zlam masakani do. ²Kəsəruma daya, wufaka mörü afa geküli ni ti təgribya daliya ana leli a, tündivbya leli e Filip a. Afa geküli day mis kay təwayay məgəskabu leli ndo. Ku tamal nahkay nəngu ni, Melefit geli əvia njəda ana leli ga məhi

*Ma Məweni Sulumani gayan ana küli a. ³Ka ya ti məhi ma gani nani ana mis ni ti məsakad malfada do, mədəbi zlam ana huđ geli əna nəñ do, mağosay mis do. ⁴Melefit əsəra leli a, nahkay ədaba leli ga məhi Ma Məweni Sulumani ana mis a. Ka ya ti məhi ma gani ana mis ni ti məwayay ti mis təzləbay leli do ; mawayay ti Melefit məzləbay leli sawa. Adaba Melefit ti əsəra majalay ahər ge mis a. ⁵Kəsəruma day-day leli məhi ma ana küli ga magosay küli ndo, day-day mədəbəfəña zlam kə küli a ndo daya. Melefit esliki mağray sedi gani. ⁶İgay mis təzləbay leli kwa ti mədəm ndo ; ku lekülüm, ku mis ndahañ nəngu ni mədəm ndo. ⁷Ku tamal nahkay nəngu ni leli ndam *asak ge *Krist ti akal misliki məfəki ɣgasa ke küli tata, ay ti mağray nahkay ndo. Leli mənjuhəd e kidif geküli bu ni ti kuđufa akada ga məñ ga bəza ya ti abi slimi ana bəza gayan ni. ⁸Leli mawayay küli dal-dal ; nahkay ka ya ti leli afa geküli ni ti məwayay məhi Ma Məweni Sulumani ge Melefit ana küli cilif ndo : ku tamal təbazl leli azuhva küli nəngu ni akal məgəskabu daya. Leli məwayay küli ti nahkay. ⁹Bəza ga mmawa, sərümki ka ya ti məhi Ma Məweni Sulumani ge Melefit ana küli ni ti mağra təwi nahañ a, məlafat akaba məlavad gani do dek mağra təwi gana, əmətafkaba leli a dal-dal. Mağray nahkay ti adaba mawayay ti kacakum daliya ga məvi zlam ana leli ba.

¹⁰Ka ya ti leli məbu e kidif geküli ndam məfəki ahər ka Yezu ni bu ni ti mənjuhada njəlata, mağra zlam ge jiri a, maslaña əcali leli ka zlam magudarani ndo. Kislümki magrakia sedi gana ke leli a tata ; Melefit day agrakia ke leli a tata. ¹¹Kəsəruma, mənjuhəd akaba ku way way do geküli ti akada ga bəñ ga bəza ya anjuhəd akaba bəza gayan, afi ahər ana tay ni. ¹²Sak kay mədəfikia divi ana küli a, məvia njəda ana küli a, məhi ana

küli ahàr àdàm kâgrum ere ye ti Melefit awayay ni kwa. Adaba Melefit aza-lay küli, awayay ti kâhërumiyu a Mëgur gayay vu, a mëlaj masladani gayay vu.

¹³Màmbrëj mëgri süsi ana Melefit do, adaba ka ya ti mëhi ma ge Melefit ana küli ni ti këgësumkabá. Këgësumkabu ti akada pakama ge mis hihirikeni do ; këgësumkabu ti akada pakama ge Melefit. Nani pakama ge Melefit ededëj, nañ àbu avi njëda ana küli, lekulëm ya ti këfumki ahàr ka Yezu ni. ¹⁴Bëza ga mmawa, ere ye ti àgrakivu ka ndam ge Melefit ya tãfëki ahàr ka Yezu Krist, tãcakalavu ka had *Zude ni ti àgrakiva ke küli a daya. Ndam ga had geküli tãgria daliya ana küli a akada ga ndam *Zude ya tãgri ana ndam gatay ya tãfëki ahàr ka Yezu na. ¹⁵Tàkad Bay geli Yezu, tãbazl ndam mahëngaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni akaba tãgri daliya ana leli ni ti ndam Zude. Gatay ya tãgray nahkay ni ti àbëlafëj kè Melefit do ; tãgia ndam ezir ge mis a dëk daya. ¹⁶Leli mëbu mëhi ma ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni, ti Melefit mähëngay tay, ay ndam Zude ni tawayay tãcafëja leli a. Nahkay ti tagudarkivu zlam àkivu ka zlam magudarani gatay ya tãgudar a sarta bu dëk ni. Ay nihi ti Melefit àzumkia bëruv ka tay a.

Pol awayay akoru amënjiyu ndam Tesalonik

¹⁷Bëza ga mmawa, leli ti àpësa bal mëpivu akaba küli ndo. Ay ku tamal mëpi küli ndo nëngu ni, leli mëbu majalaki ahàr ke küli. Nahkay ti leli mëbu makadvu dal-dal ga moru mëmënjiyu küli. ¹⁸Màwaya manjona afa geküli a. Nu Pol nàtëkara sak cü ga moroni afa geküli a, ay *Seteni àcafëja nu a. ¹⁹Azuhva küli ti leli mësära Melefit amagray zlam sulumani ya àdëm amagray ni. Nahkay leli mëbu mëmërvu azuhva küli. Ijgay mëbu mëmërvu azuhva küli

daya ti kësërum ndo waw ? Mësära ka ya ti Bay geli Yezu amanja ni ti amazlëbay leli azuhva tãwi geli ya màgray e kidëj geküli bu ni ; nahkay mëmërvu akada ga maslaja ya ti àtama mis ndahan àna hwa, mëk tãvi zlam sulumani ka duwa gani ni. ²⁰Nahkay mëmërvu ti azuhva küli ; mazlëbay Bay geli Yezu ti azuhva küli daya.

3 Nahkay zla nahëma, leli misliki mebeseni va do ; mëdëm ahàr àdëm leli ndahan ni manjëhad a Ateñ hayay, ²mëslëroru Timote afa geküli. Nañ ti wur ga mëj geli, mëgri tãwi ana Melefit ka ahar bëlaj, mëhiöru *Ma Mëweni Sulumani ge *Krist ana mis. Mëslëroru nañ afa geküli ti ga mëvi njëda ana küli, ti këmbrëjüm mëfëki ahàr geküli ka Yezu ba. ³Màgray nahkay ti, màwayay ti a hud ga daliya ya kacakum ni bu ni ti maslaja ëjikia ke divi a ba. Daliya gani nani ti kësëruma lala : ahàr àdëm màcakum kwa. ⁴Ka ya ti leli mëbu e kidëj geküli bu ni ti mëhiva ana küli a, mëdëm ahàr àdëm màcakum daliya ni kwa. Kësëruma, ere ye ti mëdëm ni àgrava ededëj a. ⁵Ëgia nahkay ti nisliki mebeseni va do, nëslëroru Timote afa geküli ga mësärahëmamam këfumki ahàr ka Yezu ni, adaba nëdëm bi *Seteni amagosay küli. Màwayay ti tãwi geli ya màgray e kidëj geküli bu ni ëgi zlam masakani ba.

⁶Ay nihi ti Timote àslëkabiya afa geküli a, ënjia afa geli a. Ma gayay ya àhi ana leli ni ti àmëri bëruv ana leli dal-dal : àdëm lekulëm këbum këfumki ahàr ka Yezu lala, këbum kawayumvu daya. Ka ya ti kajalumki ahàr ke leli ni ti këmërumvu àna nañ. Nahkay kawayum mipi leli akada geli ya màwayay mipi küli ni. ⁷Bëza ga mmawa, leli mëbu macakay daliya dal-dal, ay ma ga Timote ya àhi ana leli àki ka mëfëki ahàr geküli ka Yezu ni àvia njëda ana leli a. ⁸Nahkay ma gayay ya àdëm lekulëm këmbrëjüm

məfəki ahər gekəli ka Bay geli Yezu ndo ni ti, kala akada àvia sifa mūwena ana leli a. ⁹Leli məbu məmərnu daldal kè meleher ge Melefit geli azuhva kəli ; nahkay ku mægri səsı ana Melefit ahəmamam ahəmamam azuhva kəli nəngu ni, səsı gani àhəca. ¹⁰Mələfat akaba məlavad gani do dek mahəngalay Melefit, məmbrəŋ do ; mawayay mipi kəli àna eri geli, mawayay məvi njəda ana kəli ti məfəki ahər gekəli ka Yezu ni məsagakıvu, mōru kama kama.

¹¹Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu àna ahər gatay gatayani tēvi divi ana leli ga moroni afa gekəli ti. ¹²Lekuləm kəbum kawayumvu, kəbum kawayum mis ndahaŋ dek daya : Bay geli məvıkiıvu njəda ana kəli ti mawayavani gekəli məsagakıvu, mōru kama kama, akada geli ya ti mawayay kəli ni. ¹³Məvıkiıvu majalay ahər sulumani ana kəli, ti lekuləm akələbum ndam *njəlatani kè meleher ga Bəŋ geli Melefit. Nahkay ka fat ya ti Bay geli Yezu aməŋga akaba ndam gayəŋ njəlatani na dek ni ti atəŋgətfəŋa zlam magudarani kè kəli a do. [Aya nahkay !]

Manjəhad ga ndam njəlatani ge Melefit

4 Bəza ga mmawa, ahəmamam ndam ge Melefit tanjəhad ti tábəlafəŋ ni ti məhiaba ana kəli àndava ; lekuləm kəbum kanjəhadum nahkay. Ay nihi ti ere ye ti àgəjəni ga məhiani ana kəli ni ti nihi : mahəngalay kəli, məhi ana kəli àna slimi ga Bay geli Yezu : kəmbərəŋum ba, grumkivoru kama kama. ²Ma ga Bay geli Yezu ya məhi ana kəli ahəmamam kanjəhadum ni ti kəsəruma àndava. ³Ere ye ti Melefit awayay ni ti nihi : njəhadum akada ga ndam gayəŋ *njəlatani ya tanjəhad ni ; kəgrum mesūwehvu ba. ⁴Ti ku way way do e kidıŋ gekəli bu məsər ahəmamam tanjəhad ata wal gayəŋ ni : tənəhad njəlata, ti mis ndahaŋ təzləbay

tay. ⁵Kıgum evidı ga mədəbay wál akada ga ndam ya ti təfəki ahər ke Melefit do ni ba. ⁶Àki ka ma hini ti maslaŋa àgudari zlam ana wur ga məŋani ba, àgosay naŋ ba daya. Məhia ana kəli a àndava, məhıkiıvu ana kəli keti : Bay geli amatrađ ndam ya ti tagray zlam nday nani ni. ⁷Adaba Melefit àzalay leli ti ga magray mesūwehvu do ; əzalay leli ti ga manjəhadani njəlata sawaŋ. ⁸Nahkay ti tamal maslaŋa àgəskabu pakama hini do ni ti, àgəskabu do ni ti pakama ge mis do ; àgəskabu do ni ti pakama ge Melefit naŋ ya ti avi Məsuf gayəŋ njəlatani ana kəli ni sawaŋ.

⁹Àki ka mawayavani e kidıŋ gekəli ya kəfumki ahər ka Yezu ni bu ni ti məbiki ma gani ka wakita ana kəli va do, adaba Melefit àcahia zlam gana ana kəli a àndava, nahkay kəbum kawayumvu lala, ¹⁰kəbum kawayum ndam geli ya ka had Mesedəweŋ ni dek daya. Ay nihi ti bəza ga mmawa, məhi ana kəli ahər àdəm mawayavani gekəli ni mōru kama kama. ¹¹Məhi ana kəli keti : zum njəda gekəli ga manjəhadkəbani àna sulumani ; ti ku way way do məbi slimi ana tūwi gayəŋ ciliŋ, ti məŋgəti zlam ana huđ gayəŋ àna tūwi ga ahar gayəŋ gayəŋani. Ma gani nani ti məhia ana kəli a ahaslana àndava. ¹²Tamal kəgrum nahkay ti manjəhad gekəli amaəlafəŋ kà ndam ya ti təfəki ahər ka Yezu ndo ni. Ekihındəmfiŋa zlam kè mis ndahaŋ a do daya.

Maŋgabana e kisim ba akaba maŋga ga Yezu a

¹³Bəza ga mmawa, àki ka bəza ga məŋ geli ya təmət ni ti, mawayay ti kəsərüm ma gani lala, ti àhəli ahər ana kəli akada ya ti ahəli ahər ana mis ndahaŋ ya ti təsər ma gani do ni ba. ¹⁴Məsəra Yezu àməta mək àŋgaba e kisim ba. Nahkay ti məsəra ndam ya təfəki ahər ka Yezu, təmət ni ti Melefit aməmbərəŋ tay do.

Amahəŋgaraba tay e kisim ba, atanjəhad akaba Yezu.

¹⁵ Pakama geli ya məhi ana kəli ni ti pakama geli geleni do, ga Bay geli. Pakama gani nahkay hi : ka fat ya ti Bay geli amaŋga nahəma, leli ya məbu əna sifa, məmət ndo ni, amoru afa gayan enji ga ndam ya təməta əndava ni do simiteni. ¹⁶ Adaba ka fat gani nani ti Melefit amədəm sarta ənja, mək gəfakani ga *məslər ge Melefit amazlah, mezlelim ge Melefit amahənday ; eslini Bay geli amasləkabiya e melefit ba. Ka sarta gani nani ndam ge *Krist ya təmət ni ti ataŋgaba, ¹⁷ kələŋ gani leli ya məbu əna sifa ni, Melefit aməhəloru leli akaba tay a maklabasl vu ; leli dek aməbakabu ahər akaba Bay geli agavəla, leli dek amanjəhad akaba Bay geli ga kaŋgay-kaŋgayani. ¹⁸ Nahkay ti zum njeđa əna ma hini ya nəhi ana kəli ni, lekələm day humi ana ndam gekəli ndahaŋ ti təzay njeđa bilegeni.

5 Bəza ga mmawa, əki ka sarta ya ti zlam nday nani atagravu ni ti məbiki ma gani ana kəli va do, adaba ² kəsəruma pakama gana əndava : vad ya ti Bay geli amaŋga ni ti mis təsər do. Amaŋga ti akada ga zal akal ya ara ga məlavad a ni. ³ Nahkay ka ya ti mis atədəm : « Leli məbu a barbaray bu, araŋa əbi agrakivu ke leli bi » ni ti Melefit emiziŋaba tay a huya. Zlam gani nani amədəkiaya ka tay a ti akada ga wal a hucf, wur ajibiyu aslər ni. Ka fat gani nani ti nday gani atətamfəŋa kə daliya na do. ⁴ Ay lekələm nahəma bəza ga mmawa, manjəhad gekəli ti akada ga ndam ya tanjəhad a mələŋ ziŋ-ziŋeni bu ni do. Nahkay vad gani nani amədi ahər ana kəli akada ga zal akal ni do, ⁵ adaba lekələm dek kəbum kəgrum təwi a mələŋ masladani bu, ga məlafat. Leli ti ndam ya tagray təwi a mələŋ ziŋ-ziŋeni bu ga məlavad ni do. ⁶ Nahkay mənjum dəwir akada ga nday

ndahaŋ ni ba ; manjəhadum eri, məbumi slimi ana ahər geli ti məgudarum zlam ba. ⁷ Adaba nday ya ti tinji dəwir ni ti tinji ti ga məlavad ; nday ya ti tisi zum akad tay ni ti tisi, akad tay ti ga məlavad. ⁸ Ay leli ti magray təwi ga məlafat ; nahkay məbumi slimi ana ahər geli ti məgudarum zlam ba. Leli məfəki ahər ka Yezu, mawayavu daya : zlam nday nani ti tigia akada ge endəwi ga ambəl ga ndam slewja ya ti tabakabu, taŋgah gugum gatay əna naŋ na. Məsəra Melefit amahəŋgay leli : geli ya məsəra amahəŋgay leli ni ti əgia akada gadagar ga ndam slewja ya təbəvu a ahər vu, təhəŋgay ahər gatay əna naŋ na. ⁹ Adaba Melefit əzalay leli ti ga məzumki bəruv ke leli do ; əzalay leli ti ga mahəŋgay leli azuhva təwi ga Bay geli Yezu *Krist ya əgri ana leli ni. ¹⁰ Krist ti əmət azuhva leli. Nahkay ku leli məbu əna sifa, ku məməta nəŋgu ni, awayay məvi sifa gayan ana leli ti mənəhad ka ahar bələŋ akaba naŋ. ¹¹ Nahkay zla nahəma, ku way way do e kidiŋ gekəli bu məvi njeđa ana maslaŋa nahaŋ, ti məfəki ahər gekəli ka Yezu ni mōru kama kama. Lekələm kəbum kəgrum əndava, ay ti kəmbreŋum ba.

Ma ga Pol gərgərani akaba sa gayan

¹² Bəza ga mmawa, mawayay ti kəgəsumiki ma ana ndam ya ti tagray təwi ga Bay geli e kidiŋ gekəli bu ni. Nday ti Bay geli ədiyu tay ga mədi kama ana kəli akaba ga məziaba azay slimi ana kəli a. ¹³ Həŋgrumioru ahər a had ana tay, wayum tay dal-dal azuhva təwi gatay ya tagray ni. Njəhadum əna sulumani e kidiŋ gekəli bu.

¹⁴ Bəza ga mmawa, ere ye ti məhi ana kəli ni ti nihi : Tamal mis agray məsəfa ti humiki ; tamal mis agray aŋgwaz ti vumi njeđa ti əgray aŋgwaz ba ; tamal mis əsliki məfəki ahər ka Yezu va do ni ti jənumki naŋ ; ku way way do dek,

besumi. ¹⁵ Bumvu slimi : tamal maslaṅa àgudaria zlam ana maslaṅa nahaṅ a ti, maslaṅa gani àhəṅgrivu ba. Ahàr àdəm ku way way do mawayay mægri sulum ana maslaṅa nahaṅ e kidīṅ gekuli bu akaba ana mis ga dala dek kwa.

¹⁶ Mərumvu kəlavad ; ¹⁷ kəmbəbrəṅum mahəṅgalay Melefit ba ; ¹⁸ ku mam agravu mam nəṅgu ni grumi səsi ana Melefit. Zlam gani nani dek ti Melefit awayay kəgrum, adaba lekulum kəbum akaba Yezu *Krist akada mis bəlaṅ.

¹⁹ Kəcumfəṅa *Məsuf Njəlatani ga magray təwi e kidīṅ gekuli ba ba.

²⁰ Tamal maslaṅa àhəṅgaraya pakama ge Melefit e kidīṅ gekuli ba nahəma, kəzum pakama gani akada ma masakani ba. ²¹ Ku maslaṅa gani adəm mam mam do nəṅgu ni mənjumkia lala day. Tamal ere gani àbəlay ti gəsumkabá. ²² Jəgum ahàr gekuli ti kəgudarum zlam ba ; ku mam mam day kəgudarum ba.

²³ Melefit naṅ ya ti agray ti araṅa àhəli ahàr ana leli do ni, àna ahàr gayaṅ

gayaṅani məgray ti lekulum kīgum ndam gayaṅ njəlatani, araṅa àhəcikivu ana kuli ba ti. Məjəgay kuli lala ; məjəgay vu gekuli, sifa gekuli akaba majalay ahàr gekuli dek ti. Nahkay ka fat ya ti Bay geli Yezu Krist amara ni ti atəṅgət-fəṅa zlam magudarani kə kuli ga macalki kuli a do. ²⁴ Bay ya ti azalay kuli ni ti Bay Melefit gani, agray ere ye ti àdəm amagray ni dek. Nahkay amagray zlam gani nani daya.

²⁵ Bəza ga mmawa, həṅgalumi Melefit ana leli.

²⁶ Grumi sa geli ana bəza ga məṅ geli ni dek akada ga ndam njəlatani ge Melefit ya tagravu sa ni.

²⁷ Nəhi ana kuli àna slimi ga Bay geli : kam-kam jəṅgumi wakita hini ana bəza ga məṅ gekuli dek.

²⁸ Bay geli Yezu Krist mægri sulum gayaṅ ana kuli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik ye cæ ni

Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik ye cæ ni

Maslaɗa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaɗ a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 3.17). Ka ya ti àbæki wakita ni ti bi naɗ a Koreɗ akafa gayaɗ ya àbikioru wakita ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ; ahar gædakani ma ga wakita nday cœni ni ti ma bœlaɗ.

A wakita hini bu Pol àvi njeɗa ana ndam ga Yezu ya a Tesalonik ni keti : àhi ana tay ku tamal mis ndahaɗ tægri daliya ana tay nœngu ni tæmœrvu, adaba daliya gani nani adafaki Melefit àgæskabá tay a (1.5). Àdœm keti : Yezu amaslækabiya e melefit ba, amagrafœɗa seriya kè mis a dœk, amæhæl ndam gayaɗ (1.5-10). Ay a Tesalonik ti mis ndahaɗ tædœm Yezu àɗga àndava : Pol àdœm ma gani nani ti ma ga malfada ; si mis cudayani amaɗgazlava day kwa (2.1-11). Nahkay zla nahœma ndam Tesalonik ni tœmbrœɗ mæfæki ahàr gatay ka Yezu ba (2.13-15).

A wakita gayaɗ ya àbikioru ana tay enjenjeni ni bu ni ti Pol àdœm ku way way do mœɗgœti zlam ana huɗ gayaɗ àna tœwi ga ahar gayaɗ gayaɗani (1 Tesalonik 4.11). Ahalay day àhi ana tay tåhædækfœɗa kà ndam ya tagray masœfa na, adaba ndam nday nani tiwisiri ahàr ana mis (3.6-15).

Sa ga Pol

1 Mæbæki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Mæbikioru ti ana kœli ndam ga Yezu ya *kacakalumvu a Tesalonik ni. Lekulœm ti kœbum akafa mis bœlaɗ akaba Bœɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist. ²Bœɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tœgri

sulum gatay ana kœli, tågray ti *kân-jœhadœmkabu àna sulumani ti.

Melefit amagrafœɗa seriya kè mis a

³Bœza ga mmawa, ahàr àdœm mœgri sœsi ana Melefit kœlavad azuhva kœli. Geli ya mœgri sœsi ni ti àbœlay, adaba mæfæki ahàr gekœli ka Yezu àbu asagakivu. Mawayavani e kidiɗ gekœli bu day àbu asagakivu dal-dal ; ku way way do e kidiɗ gekœli bu awayay bœza ga mœɗani dal-dal. ⁴Ka ya ti leli mœbu e kidiɗ ga ndam ga Yezu ya *tœcakalavu a kœsa gœrgœrani bu ni ti leli mœbu mazlœbavu ana kœli, adaba mis tœgri daliya ana kœli gœrgœri kay day kebesœm, kœmbrœɗum mæfæki ahàr gekœli ka Yezu do daya.

⁵Lekulœm kœbum kacakum daliya nahkay ti, adafaki Melefit amagrafœɗa seriya kè mis a ti àna jiri. Kacakum daliya gani nani ti adaba agur kœli ti Melefit, nahkay daliya gekœli ya kebesœm ni adafaki lekulœm a Mœgur gayaɗ bu ededœɗ. ⁶Iy, Melefit amagraɗ seriya ti ge jiri : amœgri daliya ana ndam ya tœgri daliya ana kœli ni. ⁷Lekulœm ya kacakum daliya ni Melefit amagraɗ ti akœpœsumaba àna sulumana ; leli day amœpœsaba akaba kœli a ka ahar bœlaɗ. Zlam gani nani amagravu ti ka sarta ya ti Bay geli Yezu amaɗgazlavu a huɗ melefit bu ni. Amaɗgazlava ti amaɗga akaba ndam mœslœr gayaɗ njeɗa-njeɗana. ⁸Ka ya ti amara ni ti amara àna aku mibefteni ga mœgri daliya ana ndam ya tœsœr Melefit do ni akaba ana ndam ya tœgœskabu *Ma Mœweni Sulumani àki ka Bay geli Yezu do ni. ⁹Nday gani atœcakay daliya, Melefit amatraɓ tay ga kaɗgay-kaɗgayani. Amagraɗ ti tånjœhad driɗ driɗ akaba Bay geli. Bay geli ni ti njeɗa-njeɗani, anjœhad a mœlaɗ masladani gayaɗ bu, ay ndam nday nani etipi naɗ do simiteni. ¹⁰Zlam gani amagravu ti ka sarta ya ti amaɗga ni. Zlam

gani amagravu ti, ti ndam gayan̄ tâ-zlɔbay naŋ ; ndam ya tɛfɛki ahàr ni dɛk atəmərɔvɔ àna naŋ. Ka fat gani nani lekulum day akɛlumkibu ka tay, adɛba kɛgɛsumkabá pakama ya ti mɛhi ana kuli na.

¹¹Nahkay mɛbu mahɛngali Melefit ana kuli kɛlavad, mawayay ti mâgray ti kíŋum njɛlata, ti kɛŋgɛtum sifa ya ti àzalakibiyu kuli ni. Mawayay ti mâjɛnaki kuli àna njɛda gayan̄ ge mendeveɛriŋ zlam sulumani ya ti kawayum kɛgrum ni dɛk akaba tɔwi ya kɛgrum adɛba kɛfumkia ahàr a ni. ¹²Tamal zlam nday nani àgrava ti mis atazlɔbay Bay geli Yezu azuhva kuli, atazlɔbay kuli azuhva naŋ daya. Zlam nday nani ti Melefit geli nday ata Bay geli Yezu Krist atagray àna sulum gatay.

Wudaka Yezu amara ti mis cudayani amara day

2 Bɛza ga mmawa, mɛhi ma ana kuli àki ka vad ga Bay geli Yezu *Krist ya amaŋga, leli day amacakalavu ka ahar bɛlaŋ akaba naŋ ni. Mahɛngalay kuli, ²mɛhi ana kuli nahɛma, tamal tɛhi ana kuli vad ga Bay geli ɛnɛja ti kɛgrum aŋgwaz ba ; ahàr àhɛli ana kuli weceweci ba ; dɛgɛzluma ahàr a lala day. Ku tamal maslaŋa àdɛm ahɛngriaba ma *maŋgahani ge Melefit ana kuli a, ku maslaŋa àdɛm ahɛngri ma ge Melefit ana kuli ahkay do ni àhi ana kuli leli mɛbɛki ma gani ka wakita nɛŋgu ni, kɛgɛsumkabu ba. ³Nɛdɛm nahɛma, ku ahɛmamam ahɛmamam nɛŋgu ni maslaŋa àgosay kuli àna ma nahkay ba. Adɛba wudaka vad gani nani eminjia ti, mis dal-dal atɛgɛskabu ma ge Melefit va do, mis cudayani day amaŋgazlava kwa. Mis cudayani nani ti Melefit emijiŋ naŋ, ⁴ay wudaka emijiŋ naŋ ti mis cudayani nani àcafɛŋa mis ga mɛhɛngrioru ahàr a had ana Melefit a. Àcafɛŋa mis ga mɛhɛngrioru ahàr a had ana zlam ya ti tɛza-

lay tay melefit na dɛk daya, amɛdɛm naŋ àtama tay a dɛk. Naŋ gani ku a *ahay gɛdɛkani ge Melefit ni vu aman-jɛhadviyu, amɛdɛm naŋ Melefit.

⁵Ka ya ti nu nɛbu akaba kuli ni ti nɛbu nɛhi ma gani ana kuli, nihi ti kɛsɛrumki va do waw ? ⁶Ay nihi ti zlam nahaŋ acafɛŋa naŋ ga maŋgazlavana, zlam gani nani ti kɛsɛruma lala. Ay sarta gayan̄ eminjua day kwa ti amaŋgazlavu. ⁷Ku kani day cuday àbu a duniya bu, ay àsɛrvu lala faŋ do. Ay a vad nahaŋ Melefit amazaba maslaŋa ya ti acafɛŋa mis cudayani na ga maŋgazlavani na e divi ba, ⁸nahkay mis cudayani ni amaŋgazlavu. Ay ka maŋga ga Bay geli Yezu a ti Yezu emiviti amɛd vit ti emijiŋ naŋ. Yezu amaŋga ti àna njɛda dal-dal, nahkay amaŋgɛladɛkaba naŋ a. ⁹Mis cudayani ni amara ti àna njɛda ge *Seteni. Amagray zlam ya ti mis tipi dɛy-dɛy ndo ni, amagray zlam magray ejɛp gɛrgɛri kay ga magosay mis. ¹⁰Amagray zlam magudarani ku weley weley do dɛk ga magosay ndam ya ti etijiji ni, adɛba nday gani tàwayay jiri ndo ; tamal tàwaya ti akal Melefit ahɛngay tay. ¹¹Nahkay Melefit àna njɛda gayan̄ agray ti tɛsɛr zlam ba, tɛgɛskabu ma ga malfada. ¹²Melefit agray nahkay ti ga mɛwɛl ndam ya ti tɛgɛskabu jiri ndo, tàwaya magudara zlam a ni dɛk àna seriya.

Melefit àdaba kuli a

¹³Lekulum nahɛma bɛza ga mmawa, lekulum ya ti Bay geli awayay kuli ni, ahàr àdɛm leli mɛgri sɛsi ana Melefit azuhva kuli kɛlavad, mɛmbrɛŋ do, adɛba kwa ka mɛnjɛki gani àdaba kuli a àndava. Àdaba kuli a ti ga mahɛngay kuli àna njɛda ga *Mɛsuf Njɛlatani. Agray ti kíŋum ndam ge Melefit ti Mɛsuf Njɛlatani gani. Melefit ahɛngay kuli ti adɛba kɛgɛsumkabá jiri a daya. ¹⁴Nahkay ka ya ti mɛhi *Ma Mɛwɛni

Sulumani ana kuli ni ti Melefit àzalay kuli ti àna ma gani nani. Àgray nahkay ti awayay ti lekulum day kân-jəhadum akaba Bay geli Yezu *Krist, kipurum masladani gayan ni. ¹⁵Bəza ga mmawa, ègia nahkay ti kəmbərənum məfəki ahər gekuli ka Yezu ba, gəsumkabá zlam ya məcahi ana kuli na ; ku tamal məhi ana kuli àna pakama ahkay do ni məbiki ana kuli ka wakita nəngu ni gəsumkabá.

¹⁶Nahəngalay Bay geli Yezu Krist nday ata Bəng geli Melefit. Bəng geli Melefit ti awayay leli, agri sulum gayan ana leli ; nahkay avi njəda ana leli, aməmbərən məviani ana leli day-day do, agray ti məsər aməvi zlam sulumani ana leli. ¹⁷Nahəngalay tay ti təhəngrivu bəruv ana kuli, təvi njəda ana kuli ga magray zlam sulumani akaba ga mazlapay ma sulumani dek.

Həngalumi Melefit ana leli

3 Bəza ga mmawa, zlam ya agəjəni, mawayay məhi ana kuli ni ti nihi : həngalumi Melefit ana leli ti mis ndahañ kay tici ma ga Bay geli, təgəskabu lala akada gekuli ni. ²Həngalumi Melefit ana leli, ti ndam cuday akaba ndam magudar zlam tislaki məgri arəna ana leli ba, adaba mis dek təwayay məgəskabu pakama ga Yezu do.

³Bay geli ti tamal ədəm agray ere gani ti agray eədən, nahkay ti aməvi njəda ana kuli, aməbi slimi ana kuli ti *Seteni əsliki məgri arəna ana kuli ba. ⁴Leli day Bay geli nañ əbu avi njəda ana leli ; àna njəda gani nani ti məsəra kəbum kəgrum ere ye ti məhi ana kuli grum ni, kama kama day akəgrum, akəmbərənum do. Nahkay ti manjəhad gekuli əhəli ahər ana leli do simiteni.

⁵Bay geli məvi njəda ana kuli ti kawayum Melefit, kəbesum daliya kəlavad akada ge *Krist ni daya ti.

Ku way do məgray təwi

⁶Bəza ga mmawa, məhi ma hini ana kuli ti adaba leli ndam ga Bay geli Yezu *Krist. Məhi ana kuli nahəma, kəhadakumfəjoru kə bəza ga məng gekuli ya tagray masəfa, təgəskabu zlam ya ti leli məcahi ana kuli ni do ni ba. ⁷Lekulum ti kəsəruma lala, ka ya ti leli afa gekuli ni ti məgray masəfa ndo. Nahkay zla nahəma, lekulum day grum akada geli ni. ⁸Məzum dəf afa ga maslaña ga sulum ndo, məlafat akaba məlavad gani məgra təwi a, məmətafa, məcaka daliya day ti məngət dəf. Məgray nahkay ti adaba mawayay ti maslaña e kidin gekuli bu əcakay daliya ga magal leli ba. ⁹Leli ti misliki mihindilin zlam kə kuli azuhva təwi geli ya magray ni tata. Ay məgray nahkay ndo ni ti adaba mawayay mədəfiki divi sulumani ətam nahañ ni ana kuli, ti kəgrum akada geli ni. ¹⁰Ka ya ti leli afa gekuli ni ti məhiva ana kuli a, məhi ana kuli ahkado : « Tamal mis əwayay magray təwi do ni ti əzum zlam ba daya. »

¹¹Təhi ana leli ahkado mis ndahañ e kidin gekuli bu təbu tagray masəfa, təgray təwi do simiteni, ma ya əcay tay ndo day kwa ti təhurviyu. ¹²Məziaba azay slimi a ana nday nana, məhi ana tay àna njəda ga Bay geli Yezu Krist ahkado : ahər ədəm təgray təwi lala, ti təngət zlam məzumani àna ahar gatay gatayani.

¹³Bəza ga mmawa, lekulum zla nahəma grum təwi sulumani kəlavad, kəmbərənum ba. ¹⁴Tamal mis əwayay məgəskabu ma hini ya məbiki ana kuli ka wakita ni do ni ti zlapumki, kəgrum təwi ka ahar bəlañ ba, ti mimili məgray nañ. ¹⁵Ay ti kəmənjumləñ akada nañ zal ezir gekuli ba ; zlapumi sawañ, adaba kekileña nañ wur ga məng gekuli.

Pol ahəngalay Melefit akaba agray sa

¹⁶ Bay geli àna ahàr gayəŋ mâgray ti *kânjəhadumkabu àna sulumani kəlavad ti. Ku ahəmamam ahəmamam do nəŋgu ni mâgray nahkay, adaba bay ya ti avi manjəhad sulumani ana mis ni ti naŋ. Bay geli mələbu akaba kuli dek ti.

¹⁷ Abiki ma ga sa hini ana kuli ti nu Pol, nu nuani àna ahàr goro. Ke mende-veriŋ ga wakita goro dek, nagraj sa ti nu nuani àna ahar goro, nəbəki nahkay.

¹⁸ Bay geli Yezu *Krist mægri sulum gayəŋ ana kuli dek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni

Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni

Maslaŋa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Timote : Timote ti wur dagwa ya tàgrakabu tæwi akaba Pol ni (Tæwi 16.1 ; 17.14 ; 18.5 ; 19.22 ; 20.4). Ka ya ti tàfaya Pol a dangay ba ni ti Pol òru e Efez, àmbærbu Timote eslini ga mæbi slimi ana ndam ga Yezu ya tæbu eslini ni, mæk Pol òru ka haf Mesedæweŋ (1.3). Kæləŋ gani àdæm bi amanɔoru e Efez ke weceweceni do, nahkay àbikioru wakita hini ana Timote ga mæhi ere ye ti ahàr àdæm agray e Efez ni (3.14-15).

Ahar gædækani pakama ya Pol awayay ahi ana Timote ni ti nday cæ : ahi ahæmamam mægur ndam ga Yezu, akaba ahi mæbavu slimi akaba mis ya tæcahi zlam magædavani ana ndam ga Yezu ni. Enjenjeni ti àhi ana Timote ahæmamam mis tàzlabay Melefit ni (2), ahæmamam tædiyu gædækani gatay ni (3). Àhi ana Timote ahæmamam mægur mis ndahaŋ e kidiŋ ga ndam ga Yezu ni bu (medewél, bæza dagwa, akaba mis ndahaŋ ni) (5 ; 6.1-2). A pakama hini bu dek ti leli day misliki mæsær manjæhad sulumani ga ndam ga Yezu.

Pol àdæmki ma ka ndam ya tæcahi zlam magædavani ana mis ni. Àdæm mis ndahaŋ tædæm si mis tægæskabu Divi ge Melefit ya Mæwiz àbæki ni kwa, ay Pol àdæm divi ga Yezu ti divi ga mæfæki ahàr ke Melefit (1.3-11). Àdæm zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti zlam sulumani : mis ndahaŋ tædæm si mis tæmbrəŋ ma-day wal ahkay do ni tæmbrəŋ mæzum zlam ndahaŋ kwa, ay ndam nday nani ti tagudar pakama ; Pol àdæm si Timote

mæcahi zlam sulumani ana mis kwa (4). Àdæm nday ya ti tæcayah zlam magædavani ni tawayay gejewi, tadæbay siŋgu, ay maslaŋa ya ti awayay siŋgu ni adæbay zlam ya ejinɔkia mis ke divi a ni ; Timote àgray nahkay ba, mædæbay Yezu sawan (6.3-21).

Maslaŋa ya ti agray akada ga Pol ya àhi ana Timote mægray ni ti amanjæhad àna sulumani ge Melefit.

Sa ga Pol

1 Abæki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Niŋi zal asak ti àna njeɔa ge Melefit Bay mahəŋgay leli ni nday ata Yezu Krist. Yezu Krist ti mæsæra amæгри zlam sulumani ya àdæm amæгри ana leli ni ana leli.

²Næbukki wakita hini ti ana nak Timote, nak ti kigia akada wur ga huɔ goro eɔeɔiŋ eɔeɔiŋena adaba kæbu kæfæki ahàr ka Yezu. Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tægruk sulum gatay, tæjənaki kur, tægray ti kænjàhadumkabu akaba mis àna sulumani ti.

Bavu slimi akaba ndam ya ti tæcahi zlam magædavani ana mis ni

³Nawayay ti kanjæhad e Efez akada goro ya nèhuk ka ya ti nakoru e Mesedæweŋ ni. Kanjæhad eslini ti ga macafəŋa ndam ya tæcahi ma ga malfada ana mis na ti tæcahi ana tay va ba. ⁴Hi ana tay nahəma, tæmbrəŋ mæhasl gatay ni akaba magray gejewi àki ka macalaya slimi ga ata bəŋ ga bəŋ gatay na. Zlam gani nani ti zlam masakani, azaya gejewi a ciliŋ, do ni ti àjənaki mis ga mæŋgæt ere ye ti Melefit awayay ni do. Leli mæsær ere ye ti Melefit awayay ni ti adaba mæbu mæfæki ahàr palam. ⁵Kæhi ana tay nahkay ti, ti tawayay mis àna mæbæruv bælaŋ, àna majalay ahàr sulumani akaba àna mæfæki ahàr ka Yezu ge jiri ge jireni. ⁶Mis ndahaŋ tæmbrəŋa zlam sulumani nday nana, tujikia ke divi a, tæbu tæzla-

paki ka zlam ya àbèlay do ni ciliŋ. ⁷Nday gani t̄hi ana ahàr t̄sèra Wakita ge Melefit a, nday ndam macahi *Divi ge Melefit ana mis, ambatakani do nday ndayani t̄sèr ere ye ti t̄d̄əm ni do ; t̄sèrkaba ere ye ti t̄cahi ana mis, t̄d̄əm àbèlay dal-dal na do daya.

⁸M̄sèra Divi ge Melefit ya àbu m̄bəkiani a wakita ge M̄wiz bu ni ti àbèlay, ay ahàr àd̄əm m̄gəsũmkabu lala. ⁹Ahàr àd̄əm majalay ahàr lala day : Melefit àvi Divi gayan ni ti ana ndam jireni do, àvi ti ana ndam ya t̄awayay m̄gəskabu ma gayan do ni, ana ndam ya t̄iciiki slim do ni, ana ndam cuday, ana ndam magudar zlam, ana ndam ya t̄həŋgrioru ahàr a hađ do akaba t̄sèr zlam *n̄j̄elatani do ni, ana ndam ya tabazl ata bəŋ gatay ahkay do ni ata m̄əŋ gatay ni akaba ana ndam mabazl mis, ¹⁰ana ndam mes̄wəhv̄u, ana zawal ya tand̄əhad̄kabu akaba zawal ndahan ni, ana ndam ya ti t̄cakalay ana evidi, t̄səkumoru tay ni, ana ndam masəkad malfada, ana ndam ya tambaday ga malfada ni akaba ana ndam ya t̄cahi zlam ana mis gərgəri akaba zlam sulumani ya macahi ana mis ni. Melefit àvi Divi gayan ni ti ana tay. ¹¹Ere ye ti n̄d̄əm ni ti kal-kal akaba ga *Ma M̄weni Sulumani ya Melefit àd̄əfuki, àhu n̄hioru ana mis ni. Ma gani nani adafaki Melefit ti naŋ n̄j̄əda-n̄j̄əd̄ani, agri zlam sulumani ana mis.

Pol agri susi ana Melefit azuhva zlam sulumani ya àgri ni

¹²Nəgri susi ana Bay geli Yezu *Krist adaba àvua n̄j̄əda ga magray t̄wi gayan a. Nəgri susi adaba àd̄əm nu mis jireni, nahkay àzay nu ga m̄əgri t̄wi. ¹³Ahaslani ti n̄d̄əmkia ma magədavana, n̄gria daliya ana ndam ya t̄f̄əki ahàr na, n̄ndivia naŋ a daya, ay ti n̄sia cicihi a adaba n̄sèr ere ye ti n̄gray ni do, adaba n̄f̄əki ahàr ndo. ¹⁴Bay geli

àgrua sulum gayan a dal-dal. M̄gia leli ka ahar bəlan akada mis bəlan ; n̄f̄əki ahàr, nawayay naŋ kəlavad. ¹⁵Ma goro ya nara n̄d̄əm ni ti ma ge jiri, ahàr àd̄əm ku way way do m̄gəskabá àna m̄b̄əruv a bəlan. Ma gani ya nawayay n̄d̄əm ni ti nihi : Yezu Krist àra a duniya va ti ga mahəŋgay ndam magudar zlam. Nu ti n̄tam mis ndahan ni dek ana magudar zlam. ¹⁶Ay ku tamal nahkay n̄ŋgu ni n̄sia cicihi ana Yezu Krist a. Àgru sulum gayan ana nu enji adaba awayay ad̄əfiki ana mis ndahan naŋ ti ebesez zlam. Ebesez ti azuhva mis ya ti at̄əf̄əki ahàr ni ; awayay adafaki Melefit am̄əvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay. ¹⁷Ègia nahkay ti ahàr àd̄əm mis t̄əzləbay Melefit ; naŋ ti naŋ Bay ga kangay-kangayani, àm̄ət day-day do, mis t̄ipi naŋ do, naŋ Melefit naŋ bəlan. Ahàr àd̄əm mis t̄əzləbay naŋ, t̄d̄əm naŋ gəđakani ga kangay-kangayani. Aya nahkay.

Pol avi n̄j̄əda ana Timote

¹⁸Timote wur goro ni, n̄huk ma : jalaki ahàr ka ma ya ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit t̄d̄əmkuk ahaslani ni. Akada ga pakama gatay ya t̄d̄əm ni ti kad̄vu àna t̄wi gayak ya kagray ni lala. ¹⁹K̄əmb̄rəŋ m̄əf̄əki ahàr ka Yezu ba, jalay ahàr sulumani daya. Mis ndahan t̄əjalay ahàr sulumani ndo, nahkay ti t̄j̄ikia ke divi a, t̄əf̄əki ahàr ka Yezu va do. ²⁰E kid̄iŋ gatay gani nani bu ni ti ata Himeni nday ata Eleksender t̄əkibu ka tay. Nday ti n̄b̄iva tay a ahar va ana *Seteni a ti m̄at̄rab tay, ti t̄indivi Melefit va ba.

Mahəŋgali Melefit ana mis

2 N̄d̄əm nahəma, zlam ye enjenjeni ni ti ahàr àd̄əm mis t̄hindifiŋa zlam k̄ə Melefit a, t̄ahəŋgalay naŋ, t̄ahəŋgali naŋ ana mis dek, t̄əgri susi azuhva zlam sulumani ya ti àgri ana mis dek ni.

²Tâhəngali naŋ ana bəbay akaba ana nday gədfákani ya təgur kəsa gərgərani ni, ti mánjəhadkabu àna sulumani akaba mis ndahaŋ, araŋa àhəli ahàr ana leli ba, ti mǎhəngrioru ahàr a had ana Melefit, manjəhad geli mánja lala kè eri gayanj. ³Zlam nday hini ti sulumani dal-dal, tàbəlafəŋ kè Melefit Bay mahənggay leli ni. ⁴Melefit ti awayay ahənggay mis dek, awayay ti tǎsər ma ge jiri. ⁵Adaba Melefit ti naŋ bəlaŋ, maslaŋa ya ti aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day bəlaŋ. Naŋ nani ti mis hihirikeni : Yezu *Krist. ⁶Àra a duniya va, àmət ga mam-bay mis dek. Gayanj ya àgray nahkay ni ti àgray ka sarta ge Melefit ya àwayay ni ; adafaki Melefit ti awayay ahənggay mis dek. ⁷Melefit àzay nu, niŋi zal asak gayanj ti, ti nǎhi ma gani nani ana mis. Nədfəm ti ma ge jiri, nəsəkad malfada do. Melefit àhu nǎhi ma ge jiri gayanj àki ka Yezu ana ndam ya ti nday ndam *Zude do ni, ti tǔgəskabá.

Manjəhad ga zawal akaba wál ka məlaŋ macakalavani

⁸Nawayay ti ku eley eley do zawal tǎhəloru ahar a gavəla, tâhənggalay Melefit. Tâhənggalay naŋ ti àna bəruv bəlaŋ, tǔzumki bəruv ka maslaŋa ba, tàləgavu ba daya.

⁹Wál ti ni nawayay ti tàbakabu azana akada ya ti àgəski tàbakabu ni, tàbakabu azana ge siŋgu kayani ba, tǎnjəhad kudufa, tǎgrafəŋa mimili kè mis a. Tələm ahàr ge siŋgu kay ge migi eri ana mis ba. Tàbakabu zlam ga gru ba, tàbakabu ebirsli ba. ¹⁰Ay àgəski ti tǎgray zlam sulumani, adaba wál ya tawayay mǎhəngrioru ahàr a had ana Melefit ni ti ahàr àdfəm tagray nahkay. ¹¹Ka ya ti ndam ge Melefit təcakalavu ga macahay zlam ni ti ahàr àdfəm wál tǎnjəhad te-te, tǔgəskabu ma ya tǎhi ana tay ni lala. ¹²Nəvi divi ana wál ga macahi zlam ana mis do, nawayay ti tǔgur zawal do.

Ay nawayay ti tǎnjəhad a te-te. ¹³Adaba Melefit àgraya enjia ti Adam, day kwa ti àgraya Ev a. ¹⁴*Seteni àgosay ti Adam do, àgosay ti wal ni. Ga wal ya àgray nahkay ni ti àgəskabu ma ge Melefit ndo. ¹⁵Ku tamal nahkay nəŋgu ni wal ti Melefit amahənggay naŋ azuhva gayanj ya ewi bəza ni. Ay ti ahàr adəm wál dek tǎmbrəŋ mǎfəki ahàr ke Melefit ba, tawayay mis, tǎgray ere ye ti Melefit awayay ndam gayanj *njəlatani tǎgray ni, tǎnjəhad àna sulumani kwa.

Ndam məbi slimi ana ndam ga Yezu

3 Ma goro ya nara nədfəm ni ti ma ge jiri : tamal maslaŋa awayay migi bay *məbi slimi ana ndam ga Yezu ti àdək-iba tǔwi sulumana dal-dal. ²Ahàr àdfəm bay məbi slimi ana ndam ga Yezu ti mǎla maslaŋa ya tǎŋgətfəŋa zlam magudarana do ni, wal gayanj bəlaŋ, àgray zlam kwaŋa kwaŋa do, məbi slimi ana ahàr gayanj, mǎjalay ahàr sulumani, mǎgəskabu mirkwi, mǎsliki macahi zlam ana mis, ³àvi vu gayanj ana zum ba, àgray terəngiz ba ; mǎla kudufa, tàləgavu akaba mis ba, àdfəbay elimeni ba daya. ⁴Ahàr àdfəm mǎsər mǎgəs huđ ahay gayanj lala, mǎcahi zlam ana bəza gayanj ti tǔgəsiiki ma, tǎhəngrioru ahàr ana had. ⁵Nədfəm nahəma, tamal mis əsliki məbi slimi ana huđ ahay gayanj koksah ti esliki məbi slimi ana ndam ge Melefit ni tata waw ? ⁶Tamal kəfumiyyu bay məbi slimi ana ndam ge Melefit ti ahàr àdfəm kəzum maslaŋa ya ti àpəskia ka mǎfəki ahàr ka Yezu a ni. Adaba tamal kəzuma maslaŋa ya ti àpəski ndo na ti emiji zlabay mək Melefit aməgəs naŋ àna seriya akada ya àgəs *Seteni ni. ⁷Maslaŋa ya ti awayay məbi slimi ana ndam ge Melefit ni ti ahàr àdfəm manjəhad gayanj mǎla sulumani, ti ku ndam ya tǎfəki ahàr ka Yezu ndo ni day tǎdfəm naŋ mis sulumani ; do ni ti etindivi naŋ, amədiviyyu ana Seteni a ahar vu.

Ndam ya tǎjǎnaki ndam ga Yezu ni

⁸Ndam ya *tǎjǎnaki ndam ge Yezu ni day manjǎhad gatay mǎla sulumani : tǎgosay mis ba, tǎvi vu gatay ana zum ba, tǎdǎbay elimeni ǎna magray zlam magǎdavani ba. ⁹Tǎmbrǎj mǎfǎki ahǎr ka Yezu ba, tǎjalay ahǎr sulumani, kǎlavad tǎgǎskabu ma ge jiri ya Melefit ǎdǎfiaba ana leli a ni ǎna mǎbǎruv bǎlañ. ¹⁰Nahkay ka ya ti kǎdumiyu ndam ya tǎjǎnaki ndam ge Yezu ni ti ahǎr ǎdǎm kǎsǎrum manjǎhad gatay. Tamal manjǎhad gatay sulumani, mis tǎngǎtfǎña zlam magudarani kǎ tay ga macalki tay a di do ni ti, dumiyu tay e tǎwi gani vu. ¹¹Wǎl ya tǎjǎnaki ndam ge Yezu ni day ahǎr ǎdǎm manjǎhad gatay mǎla sulumani, tǎdǎmki ma magǎdavani ke mis ba, tǎvi vu gatay ana zum ba, tǎgray tǎwi gatay ǎna jiri kǎlavad. ¹²Bay mǎjǎnaki ndam ge Yezu ti ahǎr ǎdǎm wal gayañ bǎlañ, mǎcahi zlam ana bǎza gayañ akaba mǎsǎr mǎgǎs huǎ ahay gayañ lala. ¹³Adǎba ndam ya tǎjǎnaki ndam ge Yezu ni tamal tagray tǎwi gatay lala ti mis dǎk tazlǎbay tay. Nahkay nday gani añg-waz amǎwǎr tay do simiteni, adǎba tǎbu tǎfǎki ahǎr ka Yezu *Krist, tǎsǎra nañ a lala.

Zlam manǎghani ya Melefit ǎdǎfiaba ana leli a ni

¹⁴Nǎbukkiuru wakita hini, ay nawayay nakoru nǎmǎnǎjiyu kur wuǎk. ¹⁵Ay tamal nǎnǎjiyu weceweci ndo nahǎma, ǎna ma goro ya nǎbukki ni ti akǎsǎr ahǎmamam ahǎr ǎdǎm tǎnjǎhad a huǎ ahay ge Melefit bu ni. Bay ga sifa ti Melefit cilij ; huǎ ahay gayañ ni ti ndam gayañ ya *tǎcakalavu ni. Melefit ǎdǎkiba tay ga mǎdǎm ma ge jiri a ; mis tǎsǎr jiri ge Melefit ti azuhva tay. Nahkay jiri ge Melefit ti akada ahay ; ndam ge Melefit ti ni akada medikedik ya akay ahay ni. ¹⁶Ma manǎghani ya

Melefit ǎdǎfiaba ana leli a ǎki ka mǎfǎki ahǎr geli ka Yezu ni ti, mǎsǎra ma gani nani ti ma ge jiri, ǎbǎlay dal-dal ededij. Ma gani nani ti nihi : Bay geli ǎgi mis hihirikeni, *Mǎsuf Njǎlatani ǎdǎm nañ jireni, *mǎslǎr ge Melefit tǎpia nañ a, mis tǎhia ma gana ana nday ya ti nday ndam *Zude do na, mis ku eley eley do ka duniya tǎfǎkia ahǎr a, Melefit ǎzay nañ, ǎfǎkad nañ ka mǎlañ masladani gayañ.

Ndam masǎkad malfada

4 *Mǎsuf ge Melefit ǎdǎm vay-vay, ǎdǎm ka ya ti duniya ara andav nahǎma, mis ndahañ atǎmbrǎj mǎfǎki ahǎr ka Yezu *Krist, atǎgǎskabu macahay zlam ge *Seteni ya ǎdǎfiki ana mis ni, atǎgǎsiki ma ana *mǎsuf magǎdavani, ay mǎsuf nday nani ti tagosay tay. ²Ndam masǎkad malfada ana mis ni atagosay tay daya. Majalay ahǎr ga ndam masǎkad malfada gani nani ti dǎk magǎdavani, mimili ǎki ka tay bi simiteni. ³Nday gani tǎcahi zlam ana mis, tǎdǎm mis tǎday wal ba, wal day ǎru ka zal ba. Tǎdǎm keti, mis tǎmbrǎj mǎzum zlam ndahañ, ay Melefit ǎgraya zlam nday nana ti, ti ndam ya tǎfǎki ahǎr ka Yezu, tǎsǎra jiri a ni tǎzum. Ay wuǎkaza tǎzum ti ahǎr ǎdǎm tǎgri susi ana Melefit day. ⁴Adǎba zlam ya ti Melefit ǎgraya ni dǎk ti ǎbǎlay. Tamal mǎgri susi ana Melefit azuhva zlam ya ti Melefit avi ana leli ni ti mǎgǎsumkabu, mǎmbrǎj zlam ndahañ ba. ⁵Nahkay zlam ni dǎk tǎgia njǎlatana kǎ eri ge Melefit a azuhva ma gayañ ya ǎdǎmki ni, akaba geli ya mǎgriki susi ni.

Mis sulumani ya agri tǎwi ana Yezu ni

⁶Ahǎr ǎdǎm cahi zlam nday nani ana bǎza ga mǎj geli. Tamal kagrañ nahkay ti ekigi mis sulumani ya agri tǎwi ana

Yezu *Krist ni. Akəngət njəda e divi ge Melefit bu àna pakama ge Melefit ya məbu mægəskabu ni akaba àna zlam sulumani ya təcəhuk, kəbu kagraj ni. ⁷Pakama ge mis ya tədəm ma masakani akada ga məhasl ga wál medewel ya taŋgəhad ni ti kəbi slimi ba. Ma gatay ni ti àbəlafəŋ kə Melefit do. Ahàr àdəm kagraj ere ye ti Melefit awayay ni kəlavad, ti kəngətktivu njəda. ⁸Ge mis ya ti tisirvu kəlavad ga məngətkivu njəda ni ti àbəlay, avi njəda ana tay ga magray zlam bal, ay magray ere ye ti Melefit awayay ni kəlavad ti àbəlay dal-dal, avi njəda ana mis ga magray zlam dek. Tamal magray nahkay nahəma Melefit avi sifa ana leli nihi, amələbu àna naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. ⁹Ma hini ya nəhuk ni ti ma ge jiri, ahàr àdəm ku way way do mægəskabá àna məbəruf bəlaŋ, àjalaki ahàr cə cə ba. ¹⁰Leli magray təwi, məbu makadvu àna naŋ ti adaba məsəra Melefit ti naŋ Bay ga sifa, nahkay məfəkia ahàr a. Naŋ ti ahəngay mis dek, ahəngay ahar gədakani ti ndam ya təfəki ahàr ke Krist ni. ¹¹Zlam hini ya nəhukki ma ni ti cahi ana mis, hi ana tay təgray.

¹²Nak wur mba, ay ti maslaŋa àfəkuk aksəŋgu adaba nak wur ba. Ahàr àdəm kədfəfiki zlam ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ni, ti təgray akada gayak ni. Ahàr àdəm kədfəm ma sulumani, kənjəhad lala, kəwayay mis, kəfəki ahàr ke Melefit lala akaba kənjəhad njəlata ; tamal kagraj nahkay ti nday day atagraj akada gayak ya kəgray ni. ¹³Jeŋgi Wakita ge Melefit ana tay kəlavad, vi njəda ana tay kəlavad, cahi zlam ana tay kəlavad duk abivoru ana moru goro. ¹⁴Njəda ya ti *Məsuf Njəlātani àvuk ga magray təwi ni ti kəmənjaləŋ akada zlam masakani ba. Kəsəra, njəda gani nani ti ndam mahəngaray *pakama ge Melefit tədəmki ma, mək gədakani ga ndam məfəki ahàr ke Melefit təbəkuk ahar ga məvuk njəda gani. ¹⁵Gəsk-

abá zlam gana lala, gray təwi ni àna məbəruf bəlaŋ. Tamal kagraj nahkay ti mis dek atəsər nak kəbu kəkoru kama kama e divi ge Melefit vu. ¹⁶Bi slimi ana ahàr gayak, bi slimi ana zlam ya ti kacahi ana mis ni daya, kəmbərəŋ ba. Tamal kagraj nahkay ti akahəngay ahàr gayak gayakani, akahəngay nday ya ti təbi slimi ana ma gayak ni daya.

Manjəhad ga ndam məfəki ahàr ka Yezu

5 Kəvalahaki ka zal medewel ba, hi ma àna həŋkali akada ya ti kəhi ma ana buk ni. Bəza dagwa day hi ma ana tay akada ya ti kəhi ma ana bəza ga muk ni. ²Hi ma ana wál medewel akada ya ti kəhi ma ana muk ni, bəza wal day hi ma ana tay akada ya ti kəhi ma ana bəza ga muk ni. Bay slimi ti ma gayak ya kəhi ana tay ni dek məbəlafəŋ kə Melefit.

³Fi ahàr ana wál madakway ya ti ndam gatay təbi ededifŋ ededifeni ni, kəzumi bəruf ana tay ba. ⁴Ay tamal wal madakway naŋ àbu àna bəza gayəŋ ahkay do ni àna bəza huđ gayəŋ nahəma, ahàr àdəm təcəhay məhəngri-oru ahàr a had ana ndam ga huđ ahay gatay day. Ahàr àdəm təfi ahàr ana məŋ gatay ahkay do ni ana dedi gatay, adaba bəza dek ti təfi ahàr ana ata bəŋ gatay bilegeni kwa. Zlam nday hini ti sulumani dal-dal, təbəlafəŋ kə Melefit. ⁵Wal madakway ya ti maslaŋa gayəŋ àbi, maslaŋa ya ti àfi ahàr ni day àbi ededifŋ ededifeni ni ti ajalaki ahàr ke Melefit, ahəngalay naŋ məlafat akaba məlavad gani do dek, awayay ti Melefit məjənaki naŋ. ⁶Ay wal madakway ya ti agray zlam ya ti ahàr gayəŋ awayay ni ti ku naŋ àna sifa nəŋgu ni kala naŋ məmətani. ⁷Hi ma gani nani ana tay lala, ti maslaŋa àŋgətfəŋa zlam magudarani kə tay a ba simiteni. ⁸Tamal mis àfi ahàr ana ndam gayəŋ do ni ti àmbərəŋa Melefit a, ŋgulum maslaŋa ya ti àfəki ahàr ke

Melefit do ni. Nêdêmki ma hini ti ahar gêdákani ka ndam ya têfi ahâr ana ndam ga huđ ahay gatay gatayani do ni.

⁹Tamal kêbêki slimi ga wal madakway ka wakita ti têjônaki nañ ti, ahâr âdêm âbi âbi ti vi gayañ mâla kru kru muku, âday zal bêlañ ciliñ. ¹⁰Tamal kawayay mêbêki slimi ga wal madakway ti ahâr âdêm âgra tûwi sulumana, mis tâzlebaki nañ : ahâr âdêm âfia ahâr ana bêza gayañ a lala, âgêskabá mis afa gayañ a, âbaria asak ana ndam ge Melefit a, âjônakia ndam ya ti têcakay daliya na, zlam gayañ ya âgray ni đek sulumani day kwa ti têbêki slimi gayañ.

¹¹Wâl madakway ya ti nday bêza mba ni ti kêbêki slimi gatay ka wakita ya têbêki slimi ga wâl madakway ni ba. Adaba tamal zawal tîgia eri ana tay a ti tîjikia ke divi ge *Krist a, takoru ka zawal. ¹²Nahkay ti Melefit amêgês tay âna seriya adaba ka ya ti tâday zawal ni ti têmbrêña ma gatay ya ti têdêm atêgri tûwi ana ndam ge Melefit na. ¹³Nahañ ni ti, tamal têbêkia slimi gatay a ti tâgray tûwi do, tênjêki ka masawadani ka mahay ka mahay. Nday ndam masêfa ciliñ do ; tagray mbada-mbada, têdêgiyu a ma ge mis vu, têdêm ere ye ti âgêski mêdêmani do ni daya. ¹⁴Nahkay zla nahêma, nawayay ti bêza wâl ya ti zawal gatay têmêta ni ti tôru ka zawal, tîwi bêza, têbi slimi ana ndam ga huđ ahay gatay. Tamal tagray nahkay ti ndam ezir geli etisliki mêdêmki ma magêdavani ke leli koksah. ¹⁵Nêdêm nahkay ti adaba bêza wâl ndahañ e kidîñ gatay bu tîjikia ke divi a ândava, têbu tadêbay divi ge *Seteni. ¹⁶Nahkay tamal wal ya afêki ahâr ka Yezu ni wâl madakway têbu afa gayañ nahêma, ahâr âdêm mêfi ahâr ana tay, ti ndam ga Yezu ya *têcakalavu a kêsa gani bu ni têfi ahâr ana tay ba.

Nahkay ndam ge Melefit ni tislîki mêfi ahâr ana wâl madakway ya ti ndam gatay têbi ni ciliñ.

¹⁷Nihi ti nêdêmki ma ka gêdákani ga ndam ge Melefit. Nday ya ti tagray tûwi lala ni ti ahâr âdêm tâzlebey tay mâtam ge mis ndahañ ni, ahar gêdákani tâzlebey nday ya ti tazay njêda gatay ga mêhi ma ge Melefit ana mis akaba ga macahi zlam ana mis ni. ¹⁸Adaba âbu mêbêkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ka ya ti kêzlebey hay âna sla nahêma, kêwêlumikabu pakama ga macafêña nañ kê mêzum zlam a ba. » Âbu mêbêkiani nahkay hi keti : « Bay magray tûwi ti ahâr âdêm têvi endif gayañ kwa. ^{§§} » ¹⁹Tamal mis bêlañ adêmi ma magêdavani ka gêdákani ga ndam ge Melefit ti kêgêskabu ba ; kêgêskabu ti si tamal mis cê mahkêr tagray sedi gani tata kwa. ²⁰Nday ya ti tâgudara zlam a ni ti, hiki ma ana tay kê meleher ge mis đek. Tamal kagray nahkay ti nday ndahañ ni atagray aňg-waz, atagudar zlam do.

²¹Ma ya nêhuk nihi ni ti nêhuk kê meleher ge Melefit, kê meleher ga Yezu Krist, akaba kê meleher ga *mêslêr ge Melefit ya Melefit adaba tay a ni : nêhuk nahêma, gray zlam ya ti nêhuk ni, gri zlam ana mis đek kala-kala, kicirkaba mis a ba. ²²Tamal kawayay mêfiyu mis ga magray tûwi e kidîñ ga ndam ge Melefit bu ni ti, kêgray weceweci ba. Sêra manjêhad gayañ a day ; tamal sulumani ti kêbêki *ahar gayak ka ahâr gayañ ga mêvi njêda ge Melefit. Tamal mis ndahañ têbu tagudar zlam ti kêhurkiviya ka tay ba. Bi slimi ana ahâr gayak, ti kênjêhad njêlata.

²³Kîsi yam yam ciliñ va ba ; cakay zum gúzit azuhva armêwêr ga huđ gayak ni, adaba kêlavad kêbesey do.

§§5:18 Mênjay Mimbiki 25.4 akaba 1 Koreñ 9.9 ; Meciyu 10.10 ; Lúk 10.7. Ka sarta gani nani ti tabêhad hay, slasla têcêlki, hay ni azlebey. Melefit âdêm tâcafêña slasla na ga mêzum hay na ba.

²⁴Magudar zlam ge mis ndahañ ti mis ðek tipi ; ku tamal tàgrafəña seriya kà tay a fañ ndo nəngu ni mis ðek təsəra. Ay ge mis ndahañ ni ti ni tipivu do, si kələñ ga magrafəña seriya kà tay a day kwa ti mis atəsər. ²⁵Nahkay day, zlam sulumani ge mis ya tagray ni ti mis ðek tipi ; ku tamal mis tagray zlam sulumani ya mis ndahañ tipi do nəngu ni mis etipi, adəba zlam sulumani ti àngahvu koksah.

6 Nday ya ti nday evidi ni ðek ti ahàr a had ana ndam ya təgur tay ni. Tamal tagray nahkay ti mis etindivi Melefit azuhva tay do, atəðəm ma ge Melefit ya macahi ana mis ni zlam masakani do daya. ²Tamal ndam ya təgur tay ni nday day təfəki ahàr ka Yezu ti, ahàr àðəm evidi ni təgri təwi sulumani ana tay àtam ya ti akal təgri ana ndam ya təgur tay, təfəki ahàr ka Yezu do ni. Ahàr àðəm təgri təwi sulumani ana tay nahkay ti adəba tawayay tay azuhva məfəki ahàr gatay ni. Iḡgay ndam ya ti təgur tay ni bəza ga mənḡ gatay, nahkay tislīki magu-dari təwi ana tay ti təhi ana ahàr ba.

Mis ya təcəhi zlam magədavani ana mis ni

Zlam nday nani ti ahàr àðəm kəcəhi ana mis, kəhi ana tay ti təgray. ³Pakama ga Bay geli Yezu *Krist ti pakama ge jiri ; mis ya təfəki ahàr ni ðek təcəhi divi gani ana mis akada ga pakama gayəñ ya àðəm ni. Ay tamal maslaña nahañ acahi zlam ndahañ gərgəri akaba pakama gani nani ana mis, àgəskabu pakama ge Melefit jireni ni do nahəma, ⁴maslaña gani nani akada èpi divi lala do. Azay ahàr gayəñ akada mis gəðakani, àsər zlam do simiteni, tamal àgray gejewi akaba mis do ni ti èbesey koksah ; taləgavu akaba mis àki ka pakama masakani. Tamal agray nahkay ti mis tagray solu, taləgavu, tindivi Melefit, tahənday ma ge mis, ⁵təmbərəñ ləgayvu gani ðay-ðay do.

Ndam ya ti tagray nahkay ni ti majalay ahàr gatay magədavani, təsər divi ge jiri va do. Təhi ana ahàr məfəki ahàr ka Yezu ti divi ga mənḡgət elimeni.

⁶Tamal mis adəm zlam ya ti nañ àbu àna nañ ni èslia gayəñ a, amərvu àna nañ nahəma, məfəki ahàr ka Yezu ni avi zlam sulumani dal-dal eðeðiḡ. ⁷Adəba tiweya leli a duniya va ti leli məbi àna zlam bi ; ka ya ti aməmət, amasləka a duniya ba ni day aməhəl zlam koksah. ⁸Ègia nahkay ti tamal leli məbu àna zlam məzumani akaba zlam məbak-abani nahəma, ahàr àðəm mādəmə zlam nday nani èslia geli a, məmərvu àna nañ. ⁹Ay nday ya ti tawayay mənḡgət elimeni nahəma, *Seteni esipet tay, aki kəmbazl ana tay ga məgəs tay, agray ti tawayay zlam àsabay, ay zlam ya ti tawayay ni ti zlam masakani, àjə-naki mis do : agudar mis, ejiḡ nañ simiteni sawaḡ. ¹⁰Mawayay siḡu ti də-gus ga zlam magədavani a duniya bu ðek. Mis ndahañ tadəbay àsabay ; nday gani tiḡikia ke divi ga məfəki ahàr ka Yezu a, təgri daliya dal-dal ana ahàr gatay, ègia akada tatəhad vu gatay àna miḡgic.

Sawari gərgərani ka mandav ga pakama

¹¹Ay nak ti nak mis ge Melefit. Cuh-wafəña kà zlam nday nana. Ere ye ti ahàr àðəm kadəbay ni ti nihi : jiri, məhəḡ-grioru ahàr a had ana Melefit, məfəki ahàr ka Yezu lala, mawayavani, mebeseni, manjəhadani kudufa. ¹²Zay njəda gayak, kadvu àna məfəki ahàr gayak ka Yezu, adəba kadvu gani nani ti àbəlay dal-dal. Melefit àzalay kur ga məvuk *sifa ya àndav ðay-ðay do ni ; nahkay ti bi slimi ana sifa gani lala. Kəgra sedi gana kə meleher ge mis a kay, kəðəm nak mis ga Yezu ; gayak ya ti kəgray nahkay ni ti àbəlay dal-dal. ¹³Nəhuk ma hini ti kə meleher ge Melefit, nañ ti avi

sifa ana zlam dek. Nəhuk ti kè meleher ga Yezu *Krist daya, naŋ ti àgra sedi a kè meleher ga Pons Pilet a ; gayaŋ ya àgray nahkay ni ti àbəlay daldal. Nəhuk nahəma, ¹⁴ zlam ya ti Melefit àhuk gray ni ti gəskabá lala, ku zlam guziteni gani day kàgudar ba, gray ti mis tənŋətfuka zlam magudarana ba simiteni, duk anivoru ana vad ga Bay geli Yezu Krist ya amara ni. ¹⁵ Vad gani nani ti Melefit àfəkad, amədfəki ana leli ka sarta ya awayay ni. Melefit ti naŋ bəlaŋ, agur zlam dek ti naŋ ciliŋ, avi məmərani ana mis ti naŋ ; naŋ Bay agur bəbay ndahaŋ ni dek, naŋ gədfəkani agur gədfəkani ndahaŋ ni dek ; ¹⁶ anjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani ti naŋ ciliŋ ; anjəhad a masladani bu, mis təhədfəkəŋiyu kok-sah ; maslaŋa ya ti əpia naŋ a ni ti àbi, maslaŋa ya ti eslīki mipi naŋ ni day àbi. Mis dek təzləbay naŋ, naŋ àbu àna njeđa ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

¹⁷ Nday ya ti təbu àna elimeni a duniya bu ni ti, hi ana tay tiji zlabay ba, təfəki ahàr ke elimeni gatay ni ba, adaba elimeni ti amandav. Təfəki ahàr ti ke Melefit, adaba Melefit ti avi zlam sulumani

ana leli dal-dal, zlam sulumani ya àvi ana leli do ni ti àbi ; awayay ti məmərvu àna naŋ. ¹⁸ Hi ana tay tēgri zlam sulumani ana mis, zlam sulumani ya təgray ni ti mīgi elimeni gatay. Təvay zlam àna məbəruv bəlaŋ, təhi ana ahàr zlam gatay ni gatay gatayani ciliŋ ba. ¹⁹ Tamal tagray nahkay ti taŋgah zlam sulumani ya àndav day-day do ni, kama kama ti atəmərvu àna naŋ. Zlam sulumani ya atəmərvu àna naŋ ni ti sifa ya àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti sifa ededīŋ ededīŋeni.

²⁰ Timote wur goro ni, zlam ya ti Melefit àfukvù a ahar vu ni ti bi slimi lala. Tamal mis taləgavu àki ka pakama masakani, tijiŋkia ke divi ge Melefit àna naŋ a ti kəgray akada gatay ni ba. Tamal mis tədəm ma magədavani, təhi ana ahàr təsəra zlam a, ay təsər zlam ededīŋ ededīŋeni do ni ti kəgray akada gatay ni ba daya. ²¹ Mis ndahaŋ tədəm təsəra zlam a ; gatay ya tədəm nahkay ni ti tijiŋkia ke divi ga məfəki ahàr ka Yezu a àndava.

Melefit mēgri sulum gayaŋ ana kuli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cù ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cù ni

Maslaɲa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdǎfa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka sarta ya ti Pol àbàki wakita hini ni ti tǎfiya naɲ a daɲgay va keti (2.9) ; ku ndam gayan naɲgu ni tǎdǎba naɲ a dal-dal day kwa ti tǎdi ahàr (1.16-17). Pol àsàra, sarta gayan ènjia wudak, èndeveriɲaba tǎwi gayan a (4.6-7).

Pol àbikioru wakita hini ana Timote ti ga mǎvi njǎda, ga mǎhiani àmbrɛɲ tǎwi ya àvi ni ba, ku tamal mis ndahaɲ tǎgri daliya naɲgu ni àmbrɛɲ ba (2.1-13 ; 3.10-17 ; 4.1-5). Akada ga pakama gayan ya àdǎm a wakita ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni bu ni ti àdǎm si Timote àhurkiviya ka nday ya ti tagray gejewi, tǎchahi zlam magǎdavani ana mis kwa ni ba (2.14-26). Àdǎm ka sarta ya ti duniya ara andav wudak ni ti mis atagudarkivu zlam dal-dal, ay Timote àhurkiviya ka tay ba (3.1-9). Awayay ti Timote acahi ma ge Melefit ana mis, àmbrɛɲ ba (1.14 ; 3.14 ; 4.2).

Pol àdǎm mis ndahaɲ tǎmbrɛɲa naɲ a (1.15 ; 4.10, 14, 16). Àdǎm sak cù awayay ti Timote mǎra afa gayan a (4.9, 21), adaba Timote ti ègia akada wur ga huɔ gayan a (1.2 ; Filip 2.22).

Ay ku tamal Pol àsàra sarta gayan ènjia wudak, ku tamal mis ndahaɲ tǎmbrɛɲa naɲ a, ku tamal naɲ àbu acakay daliya naɲgu ni, àmbrɛɲ mǎfàki ahàr gayan ka Yezu ndo ; àsàra, Yezu amahəɲgay naɲ ti mǎhuriya a Məgur gayan vu a huɔ melefit bu (4.18). Azlɛbay Yezu, àmbrɛɲ do.

Sa ga Pol

1 Abàki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Nigi zal asak ti ka mawayay ge Melefit, ti nǎhi pakama gayan ana mis. Pakama gayan ni ti nihi : Tamal tǎgia akada mis bəlan akaba Yezu Krist a ti amǎvi sifa ana tay.

²Nəbukki ti ana nak Timote. Nak ti kǎgia wur goro a, nawayay kur dal-dal. Bəɲ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgruk sulum gatay, tǎjənakiki kur, tǎgray ti kǎnjəhadumkabu akaba mis àna sulumani ti.

Pol agri sùsi ana Melefit, avi njǎda ana Timote daya

³Nəgri sùsi ana Melefit. Melefit ti nəgri tǎwi àna huɔ bəlan, akada ga ata baba ya tǎgray ni. Nahəɲgalay naɲ kəlavad, mǎlavad akaba mǎlafat gani do dek ; kəla ya ti nahəɲgalay naɲ nahəma nahəɲgaluk naɲ daya. ⁴Ka ya ti mèdevu ni ti kitəwa, kawayay ti mèdevu do ; nahkay ti ka ya ti nahəɲgalay Melefit ni ti nəjalakuk ahàr, nawayay mipi kur. Tamal nǎpia kur a ti anəmərvu dal-dal.

⁵Nəgri sùsi ana Melefit adaba nəsərkia ahəmamam kǎfàki ahàr ka Yezu àna huɔ bəlan ni. Dedi gayak Ləwis akaba muk Ewnis tǎfàkia ahàr enji gayak a ; nəsəra, nak day kəbu kǎfàki ahàr akada gatay ni.

⁶Nahkay zla nahəma, nəhuk kadvu ga magray tǎwi àna njǎda ge Melefit ya àvuk ni. Kəsəra àvuk njǎda gani nani ti ka ya ti nəbəkuk ahar ni. ⁷Kəgray aɲgwaz ba, adaba Melefit àvia Məsuf gayan ana leli a ; Məsuf gani nani agray ti mǎgray aɲgwaz ba. Məsuf gani nani ti avi njǎda ana leli dal-dal sawan. Avi njǎda ana leli ti mǎwayavu, mǎbi slimi ana ahàr geli lala daya.

⁸Ègia nahkay ti kəgray mimili ba, hi ma ga Bay geli ana mis àna njǎda gayak dek. Goro ya tǎfiyu nu a daɲgay vu azuhva Yezu ni ti kəgray mimili àna naɲ

ba daya. Tamal mis tægruk daliya azuhva *Ma Mūweni Sulumani ga Yezu ni akada goro ya tægru ni ti gəskabu, adaba Melefit avi njəda ana leli ge mebeseni. ⁹ Melefit ti ahəŋga leli a, azala leli a ge migi ndam gayaŋ njəlatana. Agray nahkay ti azuhva tūwi geli ya məgri ni do ; agray ti ka mawayay gayaŋ, agray sulum gayaŋ ana leli azuhva tūwi ga Yezu *Krist ya agray ana leli ni. Kwa ka sarta ya Melefit agraya məlaŋ a faŋ ndo ni Melefit adəm aməgri ana leli nahkay. ¹⁰ Ere ye ti Melefit adəmbiyu ahaslani amagray ni ti, nihi ti agray. Agray ti ana məslərbiyu Yezu Krist Bay mahəŋgay leli ni. Krist ti agray ti kisim migi zlam masakani, ahi Ma Mūweni Sulumani ana leli ti məŋgət sifa ana naŋ, məmət day-day ba.

¹¹ Ma Mūweni Sulumani gani nani ti Melefit azalay nu ti nəhiuru ana mis ; nigia zal asak gayaŋ a ga macahi ma gani ana mis a. ¹² Tægru daliya hini ti adaba nəgra tūwi gana lala, ay nəgray mimili ana naŋ do, adaba nəfəkia ahər ka Yezu a, nəsəra naŋ a lala. Nəsəra esliki majəgay ere ye ti afuvu a ahar vu ni duk abivoru ana vad ga maŋga gayaŋ a. *

¹³ Kəsəra pakama ge jiri goro ya nəhuk na. Gray ere ye ti nəhuk ni : fəki ahər ka Yezu Krist lala, wayay ndam ge Krist lala daya, adaba nak kəbu akaba naŋ akada mis bəlaŋ. ¹⁴ Melefit avuka zlam sulumana ; bi slimi lala. *Məsuf Njəlatani aniviyu ana leli a məbərūv bu ; aməvuk njəda gani.

¹⁵ Kəsəra, ndam geli ya nday ga had Azi ni dek təmbrəŋa nu a. Fizel nday ata Hermozeŋ day təmbərəŋa nu a akaba nday ndahaŋ na. ¹⁶ Ay Onesifor avua njəda sak kay, goro ya təfiyu nu a daŋgay vu ni ti asi mimili ndo. Nahkay nawayay ti Bay geli məgri sulum gayaŋ

dal-dal ; nawayay ti məgri ana ndam ga huđ ahay gayaŋ daya. ¹⁷ Ka ya ti Onesifor ara a Rom a nahəma, azay njəda gayaŋ dek ga madəbay nu, mək adua ahər a. ¹⁸ Nawayay ti Bay geli māgray ti Melefit məgri sulum gayaŋ a vad ya ti Yezu amara ni. Tūwi ga Onesifor ya agray ana leli e Efez ni dek ti kəsəra lala.

Za njəda gayak dek ga madəbay Yezu

2 Wur goro ni, nak ti zay njəda gayak dek ga madəbay Yezu *Krist ; agruk sulum gayaŋ ga məjənaki kur ti Yezu Krist gani. ² A haslani ti kicia ma goro ya nəhuk na ; ma gani nani ti mis kay ticia, tagray sedi gani tata. Nahkay ti daba ndam jireni ndahaŋ a, cahi zlam gani ana tay ti nday day tislīki macahiani ana mis ndahaŋ bilegeni.

³ Tamal mis ndahaŋ tægruk daliya ti gəskabá akada geli na. Gri tūwi ana Yezu Krist lala, gray tūwi akada ga zal slewja sulumani ya ebesey daliya ni.

⁴ Maslaŋa ya ti awayay magray tūwi ga slewja ni ti awayay magray ere ye ti abələfəŋ kə gədakani gayaŋ ni. Zal slewja ahurkiviyu ke tūwi ga nday ya ti nday ndam slewja do ni koksah.

⁵ Məsəra, tamal maslaŋa awayay macuhwakabani akaba mis ndahaŋ ti ahər adəm macuhway ana divi gani. Do ni ti ku tamal ənjia enji a nəŋgu ni atəvi zlam ka duwa gani do. ⁶ Məsəra daya, ka ya ti bay ga vadaŋ edi zlam ana ndam məwəsi vadaŋ nahəma, maslaŋa ya ti təvi zlam enji ni ti naŋ ya ti aza njəda gayaŋ a dek, əwəsa vadaŋ a lala ni. ⁷ Ere ye ti nəhuk nihi ni ti ahər adəm kici lala. Bay geli aməvuk njəda gayaŋ ti kəsər ma gani dek.

⁸ Sərki ka Yezu Krist. Naŋ ti wur huđ ge Devit ; aməta, mək aŋgaba e kisim

*1:12 Ere ye ti afuvu a ahar vu ni : mis ndahaŋ tədəm Pol awayay adəm Ma Mūweni Sulumani. Mis ndahaŋ tədəm Pol adəm ere ye ti afivū a ahar vu ana Yezu ni : tamal nahkay ti Pol awayay adəm sifa gayaŋ ahkay do ni tūwi gayaŋ ya agray ana Melefit ni.

ba. *Ma Məweni Sulumani ya nəhioru ana mis ni ti nahkay. ⁹Təgru daliya ti azuhva Ma Məweni Sulumani gani nani ; ku məfiyu nu a daŋgay vu day təfiya nu a akada nəgudara zlam a. Ay pakama ge Melefit ti təfiyu a daŋgay vu ndo. ¹⁰Əgia nahkay ti nəbesey daliya ya təgru ni dek azuhva ndam ge Melefit ya ədaba tay a ni. Nawayay ti nday day Melefit mähəŋgay tay əna təwi ga Yezu Krist, nawayay ti təhuriyu a mələŋ masladani ge Melefit vu, tənjuhəf ga kaŋgay-kaŋgayani eslini. ¹¹Ma ge jiri, ahər ədəm mis təgəskabu ni ti nihi :

Tamal məmət ka ahar bələŋ akaba Yezu ti

amələbu əna *sifa ya əndav dəy-dəy do ni ka ahar bələŋ akaba naŋ daya[†] ;

¹²tamal məbesey daliya ka ahar bələŋ akaba naŋ ti

aməhuriyu akaba naŋ a bay gayəŋ vu daya ;

tamal mədəm məsər naŋ do ni ti naŋ day amədəm əsər leli do ;

¹³ay ku tamal məgray ere ye ti məhibiyu amagray ni va do nəŋgu ni,

naŋ ti amagray ere ye ti ədəmbiyu amagray ni, əmbrəŋ magrani do,

adəba ere ye ti ədəmbiya amagray ni ti si agray kwa ;

divi gayəŋ nahəŋ əbi simiteni.

Bay slimi ti təwi gayak ya kəgri ana Yezu ni ti mələ təwi ge jiri

¹⁴Ma goro hini ya nədəm ni dek ti həngri ana mis lala. Hi ana tay tələgavakivu ka pakama gərgərani ba ; hi ma hini ana tay əna slimi ge Melefit. Maləgavani əkivu ka pakama gərgərani ti zlam masakani əbələy do simiteni, ejiŋ ndam ya təbi slimi ni. ¹⁵Zay nədəfə gayak dek ti zlam ya kagraj ni dek məbələfəŋ

kə Melefit. Ahər ədəm təwi gayak ya kagraj ni əsuk mimili ba ; hi ma ge jiri ge Melefit ana mis əna divi gani.

¹⁶Tamal ndam ya təsər Melefit do ni tagray gejewi ti kəhurkiyiyu ba. Gatay ya tagray nahkay ni ti kələvad tagudarkivu zlam əkivu ; ¹⁷pakama gatay ya tədəm ni ti ejiŋ mis, egi akada əmbələk ya ezi, asagakivu ni. Ata Himeni nday ata Filet day təkibu ka tay : ¹⁸nday ti tədəm mis təngaba e kisim ba əndava ; gatay ya tədəm nahkay ni ti tiŋkia ke divi ge jiri a, tagray ti mis ndahaŋ təmbrəŋ məfəki ahər gatay ka Yezu. ¹⁹ay jiri ge Melefit ti anjəhad kaŋgay-kaŋgay ; naŋ akada asak ga ahay ya təfəkədə lala, ədadəy do ni. Zlam əbu məbəkiyani ka asak ga ahay gani nani nahkay hi : « Bay Melefit əsəra ndam gayəŋ a.[‡] » Əbu məbəkiyani keti : « Masləŋa ya ti ədəm naŋ mis ga Bay Melefit lu nahəma, məmbrəŋ magudar zlam simiteni. »

²⁰A ahay ge mis gədəkani bu ni ti zlam təbu kay ga məbəviyu zlam. Nday dek ti ga gru ahkay do ni ga evirzegena ciliŋ do ; ndahaŋ ge biyem ahkay do ni ge elibisl. Nday ya ti sulumani ni ti tagray təwi əna tay ga vad ga wuməri ; nday ndahaŋ ni ti ni tagray təwi əna tay kələvad. ²¹Nahkay tamal masləŋa əmbrəŋə zlam məgədavani ya nədəmki ma na dek ti əgia akada zlam məbəviyu zlam sulumani. Bay ahay ni azay, abarafəŋə ti mīgi *nələtani, agray təwi əna naŋ tata. Aslamalay lala ga magray təwi əna naŋ, awayay magray təwi sulumani əna naŋ dek.

²²Zlam məgədavani ya bəza dagwa tawayay magrani dal-dal ni ti kəhurkiyiyu ba. Zlam ya ti ahər ədəm kədəbəy ni ti nday hi : jiri, məfəki ahər ka Yezu lala, mawayavani, manjəhad

[†]2:11 Məmətani akaba Yezu ti awayay adəmvaba məmbrəŋ manjəhad geli məgədavani ya ahaslani ni dek.

[‡]2:19 Mənjay Macalani 16.5.

sulumani akaba ndam ya ti tahəŋgalay Bay geli Yezu àna məbərurv bəlaŋ ni. ²³Tamal ndam muru tagray gejewi àki ka pakama masakani ti kəhurkiviyu ba. Səra, zlam nday nani ti egi ləgayvu. ²⁴Ay maslaŋa ya agra təwi ana Bay geli ni tələgavu ata mis ba. Ahàr àdəm manjəhad gayan mālā sulumani kə meleher ge mis dek ; mīslīki macahi zlam ana mis ; tamal mis təbi seki ti mēbesey. ²⁵Tamal mis ndahaŋ tədəm ma gayan ya àdəm ni ma ge jiri do nahəma, ahàr àdəm acahi zlam ana tay àna kuđufani. Tamal agray nahkay ti bi Melefit amagrai ti tāmbatkaba majalay ahàr gatay a, ti təsər divi ge jiri. ²⁶Ndam nday nani ti *Seteni àgəsa tay àna kəmbazl gayan a, awayay ti təgray ere ye ti awayay ni. Ay tamal tāmbatkaba majalay ahàr gatay na, ègia sulumana ti, atətamfəŋa kà kəmbazl ge Seteni na.

Ere ye ti amagravu ka mandav ga duniya ni

3 Səra lala : ka ya ti duniya amandav wudak nahəma, sarta gani emigi zləzlada. ²Ka sarta gani nani ti mis etigi ndam eri, atawayay siŋgu, etiji zlabay, atəhi ana ahàr zlam gatay ya tagray ni dek ti zlam sulumani, etindi Melefit, atəgəsiki ma ana ata bəŋ gatay do, atəgri sūsi ana mis do, atamənjələŋ ka zlam *njələtani akada zlam masakani, ³ku ndam ga huđ ahay gatay day atawayay do, atəmbərəŋ mizirey mis do, atədəmki ma magədavani ke mis, atagrai zlam ya ti məbərurv gatay awayay ni dek atəmbərəŋ do, atəgri daliya ana mis kələvad, atawayay jiri do, ⁴atəsəkumoru mis, atəjalaki ahàr ka zlam ya tagray ni do, atəhi ana ahàr tətam mis ndahaŋ dek ; atawayay zlam ya məbərurv gatay awayay

ni ciliŋ, atawayay Melefit do simiteni. ⁵Ndam nday nani ti atədəm nday ndam ya tazləbay Melefit ni, ay ŋgay Melefit naŋ àbu àna njəda ga məmbatikaba majalay ahàr ana mis a ti atəgəskabu va do. Ndam nday nani ti kəhurkiviyu ka tay ba. ⁶Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu təbu tagosay mis, təhuriyu a ahay vu afa ge mis, tesipet wál ya təsər zlam do ni ; ègia akada təki kəmbazl ana tay. Wál nday nani ti təbu tagudar zlam daldal, təjalaki ahàr ka zlam gərgərani ya məbərurv gatay awayay ni ciliŋ ; ⁷təbu təcəhay zlam kələvad, ay tislīki məsər jiri ge Melefit koksah. ⁸A haslani ti ata Zenes nday ata Zembres 'təwaya macafəŋa Məwiz ga magray təwi ge Melefit a : nahkay day mis nday nani tawayay macafəŋa leli ga magray təwi ge jiri a ; majalay ahàr gatay dek magədavani, məfəki ahàr gatay ke Melefit ni ègia zlam masakana. ⁹Ay zlam gatay ya tagudar ni amazoru tay kama do, adaba mis dek atəsər nday ndam muru, akada ga ata Zenes nday ata Zembres ya mis təsəra nday ndam muru ni.

Kəmbərəŋ ere ye ti kəcəhay ni ba

¹⁰Ay nak ti kəsəra zlam ya nəcəhuk na dek lala ; kəsəra manjəhad goro a, kəsəra zlam ya nawayay nagrai na, kəsəra ahəmamam nəfəki ahàr ka Yezu na, kəsəra ahəmamam nəbesey zlam na, kəsəra ahəmamam nawayay mis na, kəsəra nəmbərəŋ təwi goro do. ¹¹Kəsəra daliya goro ya mis təgru na akaba daliya ndahaŋ ya nəcakay na. Daliya gani nani ti nəcakay a Antiyos, a İkoniyum akaba e Listir ; daliya weley ya nəcakay ndo ni weley, ku nəcaka daliya emitena nəŋgu ni Bay goro àhəŋga nu a. ¹²Səra, ku way way do awayay manjəhadani akaba Yezu Krist akada mis bəlaŋ, azləbay

³3:8 Ata Zenes nday ata Zembres ti, ndam Zude tədəm nday ndam məsər zlam ga had Ezip ka sarta ge Məwiz ni (mənjay Mahərana 7.11, 22).

naŋ lala ti, mis atəgri daliya. ¹³ Ay ndam cuday akaba nday ya ti tagosay mis ni kəlavad atagudarkivu zlam ; etijinjia mis ndahaŋ ke divi a, nday day etijinjia ke divi a. ¹⁴ Nak ti kəmbərəŋ zlam ya ti kàcaha, kəgəskabá àna huđ bəlaŋ ni ba. Kəsəra nday ya ti təcəhuk zlam na ; nahkay kəsəra zlam gani nani ti zlam ge jiri. ¹⁵ Kwa nak a wur bu ni ti kəsəra Wakita *njəlatani ge Melefit a ; wakita gani nani ti adəfukki divi ga majalay ahər sulumani, nahkay Melefit amahəŋgay kur adaba kəfəki ahər ka Yezu *Krist. ¹⁶ Pakama ya mədi ahər a Wakita ge Melefit ni bu ni dek ti Melefit àvi majalay ahər gani ana mis ga məbəkiani ; pakama ge Melefit ti əjənaki leli ga mədəfiki zlam sulumani ana mis, ga madafaki zlam magədavani ti magədavani ecediŋ, ga mambatikaba majalay ahər ana mis a, akaba ga macahi divi ge jiri ana mis. ¹⁷ Melefit àvi pakama gayəŋ ana mis ti mis gayəŋ lu māsłamalavu lala, mīsliki magray təwi sulumani weleweley do dek.

Hioru ma ge Melefit ana mis

4 Ere ye ti nəhuk nihi ni ti nəhuk kə meleher ge Melefit ; nəhuk kə meleher ga Yezu *Krist daya, naŋ ya ti amara magrafəŋa seriya kà ndam ya nday təbu àna sifa na akaba kà ndam ya təməta na. Nəhuk ti adaba amaŋgəzlivu ana leli, aməgur mis dek. Ere ye ti nəhuk ni ti nihi : ² hioru ma ge Melefit ana mis. Ku mis tawayay miceni, ku təawayay do nəŋgu ni, hi ana tay, kəmbərəŋ ba. Hiiki ma ana tay ka zlam gatay ya tagudar ni, ləgi ana tay, vi njədə ana tay. Ku tamal ticiaba zlam ya ti kacahi ana tay na dek ndo nəŋgu ni, kəzumki bəruv ka tay ba, bəsa. ³ Adaba sarta nahəŋ amara ; ka sarta gani nani ti mis ndahaŋ atawayay ma ge jiri ya macahi ana tay ni va do. Atadəbay ere ye ti məbəruv gatay awayay ni ciliŋ, atəzalak-

abu mūsisi ndahaŋ kay ga macahi ma ya tawayay miceni ni ana tay. ⁴ Atəbi slimi ana ma ge jiri va do ; atəbi slimi ana ma masakani sawəŋ. ⁵ Ay nak ti njəhad njaŋ-njaŋ ; ka ya ti mis təgruk daliya ni ti bəsa ; hi *Ma Məweni Sulumani ana mis kəlavad. Tamal kəgray nahkay ti, kəgri təwi ana Melefit akada ya adaba kur a əwayay ti kəgray ni.

Pol adəm ara amət wudak

⁶ Nu ti sarta goro ənjia wudak. Nara nəvi ahər goro ana Melefit akada ga zum ya tabəhadı ni. ⁷ Nəkədvə àna təwi goro ya nəgray na lala. Nəndeveriŋaba təwi ya Melefit àhu nəgray na dek akada ge mis ya acuhway, ənjəa ka mələŋ mədukana ni. Nəmbərəŋ məfəki ahər goro ka Yezu ndo simiteni. ⁸ Ku nihi Melefit əsləmatuva zlam a, Bay geli aməvu azuhva təwi goro ya nəgri ni ; aməvu ti àna jiri gayəŋ. Adaba Bay geli Yezu ti agrafəŋa seriya kə mis àna jiri a : aməvu zlam ti ana nu ciliŋ do ; aməvi ti ana ndam ya tajəgay mara gayəŋ àna məmərani ni dek daya.

Pakama ga Pol ka mandav ga wakita gayəŋ

⁹ Zay njədə gayək dek ga marana afa goro ke wecewecena, ¹⁰ adaba Demas ti awayay zlam ga duniya, əmbərəŋa nu a, əsləka àdoru a Tesalonik. Kreskens day àdoru ka had Galasi, Tit ti ni àdoru ka had Dalmasi. ¹¹ Masləŋa ya ti naŋ àbu akaba nu ni ti Lək ciliŋ. Nahkay kara nahəma zubiya Mark a ju, adaba Mark ti esliki məjənaki nu ke təwi ge Melefit tata. ¹² Tisik ti nəsləroya naŋ e Efez a. ¹³ Ka ya ti nəsləkabiya a Truwas afa ga Karpus a ni ti nəmbərbiya mugudi goro a ; zubiya ji. Həlubiya wakita goro a daya ; wakita ya ti ga ambəl ni təgəja-zlkukbiya ahər ba.

¹⁴ Eleksender zal gəzaŋ ni əgrua cuday a dal-dal ; ere ye ti əgru ni ti Bay geli am-

atrab naŋ bilegeni. ¹⁵ Eleksender ti àgray ti mis tægəskabu ma geli ya məhi ana tay ni ba simiteni ; nahkay nak day bavu slimi àna naŋ.

¹⁶ Ka ya ti tàgrafua seriya enjenjena, nêhəŋgrifəŋ ana ndam ge seriya ni ti, maslaŋa ya àjənaki nu ka ma gani ni ti àbi ; mis dek təmbərəŋa nu a. Melefit məmbərfəŋa zlam gatay ya tàgray na kà tay a ! ¹⁷ Ay Bay geli àjənakia nu a, àvua njəda ; nahkay nəhia ma gayaŋ ana mis a àndava, ndam ya təfəki ahàr do ni dek ticia. Seriya àgəs nu ndo ; àhəŋgafəŋa nu kà mazlahku a. ¹⁸ Bay geli amahəŋgafəŋa nu kə mis ya təgru cuday na dek ; amahəŋgay nu ti nəhuriyu a Məgur

gayaŋ ya e melefit bu ni vu. Naŋ ti mis dek təzləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani ! Aya nahkay.

¹⁹ Gri sa goro ana ata Prisil nday ata Ekiles. Gri sa goro ana ndam ga hud ahay ga Onesifor daya. ²⁰ Erest ti ànjəhadia a Koreŋ a. Trofim ti èbesey do, nəmbərbiya naŋ e Milet a. ²¹ Wudaka ahar kusi ti zay njəda gayak dek ga marana afa goro a.

Ata Ewbəl, Pədeŋ, Liŋ, Klodiya akaba bəza ga məŋ geli ndahaŋ ni dek təgruka sa.

²² Bay geli mələbu akaba kur, məgri sulum gayaŋ ana kəli dek ti.

§4:17 Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya təwəl tay àna seriya ni ti təbi tay ana mazlahku ti təhəpəf tay. Nahkay bi Pol awayay adəm təkad naŋ ndo ; ay bi awayay adəm Yezu àhəŋgafəŋa naŋ kə Setena ahkay do ni kà ndam ezir gayaŋ na ciliŋ.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni

Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni

Maslaɗa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaɗ a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Tit : Tit ti tàgrakabá tæwi akaba Pol a (2 Koreɗ 8.16-24). Pol àwayay Tit dal-dal (2 Koreɗ 2.13 ; 7.6) ; ka sarta ya ti tàfaya Pol a danɗay ba ni ti Pol àmbærbu Tit ka had Kret ga mægur ndam ga Yezu ya tæbu eslini ni (1.5). Kret ti had gædákani a huf ga yam bu, gwar ka had Gres ; ka sarta ga Pol mis ndahaɗ tædæm ndam Kret ti ndam magudar zlam, nday ndam malfafa daya ; ku zal Kret nahaɗ day àdæm nahkay (1.12).

Pol àbikioru wakita hini ana Tit, awayay ti tábakabu ahàr a Nikopolis (3.12) ; àbikioru ti ga mædæfiki ahæmam mægray tæwi ya àvi ni. Pol àdæm ku tamal ndam Kret tægæskabu ma gayaɗ do nɗngu ni, si Tit acahi manjèhad sulumani ana tay, alægi ana tay, àmbrɗɗ ba kwa. Pol awayay ti ndam Kret ya tægæskabu Yezu ni tànjèhadkabu àna sulumani (1.6-9 ; 2), tægæskabu ma magædavani ba (1.9-16 ; 3.9-11), tæhɗngrioru ahàr a had ana ndam ga ngumna (3.1-2).

Ndam Kret ti tàdæba divi magædavani ya ti mæbæruv gatay awayay na tætam mis ndahaɗ ni, ay ku tamal nahkay nɗngu ni Pol àdæm ahaslani ti leli dek ndam magudar zlam akada gatay ni ; Melefit àhɗngay leli ti adaba mæsia cicihni a cilij, do ni ti azuhva tæwi geli ya magray ni do (3.3-7).

Sa ga Pol

1 Abæki wakita hini ti nu Pol, nu bay mægri tæwi ana Melefit, nu zal asak ga Yezu *Krist. Àslærbiyu nu ti nêjènaki ndam ya ti Bay Melefit àdaba tay

a ni, ti tæfæki ahàr, ti tæsær jiri gayaɗ ni. Tæsæra ti atanjèhad akada ge Melefit ya awayay ni, ² atæsær atanjèhad kanɗay-kanɗay akaba Melefit ededij. Melefit àdæm kwa ahaslani, wudaka mælaɗ ànjæki ni : « Anævi sifa ya àndav day-day do ni ana tay. » Naɗ ti àsækad malfafa day-day do. ³ Sarta gayaɗ ya ti àfækad ni ènjia ti àdæfiaba ma ga sifa gani nana ana mis a, ti tædæmoru, tæhi ana mis ndahaɗ. Naɗ Melefit Bay mahɗngay leli àhuva pakama nana ana nu a daya, ti nêhioru ana mis.

⁴ Næbukki, Tit. Nak ti kigia akada wur ga huf goro a adaba leli cecæuni mæfæki ahàr ka Yezu Krist. Melefit Bɗɗ geli nday ata Yezu Krist Bay mahɗngay leli tægruk sulum gatay, tâgray ti kânjèhadumkabu akaba mis àna sulumani daya ti.

Manjèhad ga gædákani ga ndam ga Yezu

⁵ Næmberbu kur e Kret ti ga masla-malakabu zlam ya ti tægæjani ni, akaba ga madaba mis a ti tigi gædákani ga ndam ge *Krist a kæsa ga had Kret ni bu dek, akada ya ti nêhuk ni. ⁶ Maslaɗa ya ti egi gædákani ga ndam ga Yezu nahæma, ahàr àdæm naɗ àbu maslaɗa ya tɗngæt-fɗa zlam magudarana do ni : wal gayaɗ bælaɗ, bæza gayaɗ day tæfæki ahàr ka Yezu. Manjèhad ga bæza ni day mæla sulumani, ti mis tæsær tæbi tàgudar zlam bi, ticiiki ma ana ata bɗɗ gatay daya. ⁷ Bay *mæbi slimi ana ndam ga Yezu nahæma, mæla maslaɗa ya tɗngæt-fɗa zlam magudarana do ni, adaba tæwi ya agray ni ti ge Melefit. Naɗ nani ti àgray zlabay ba, àzum bæruv weceweci ba, àvi vu gayaɗ ana zum ba, àgray tereɗgiz ba, àdæbay elimeni àna magray zlam magædavani ba daya. ⁸ Àgæski nahæma, maslaɗa gani nani mægæskabu mirkwi, mæwayay magray sulum, mæjalay ahàr sulumani, mæla jireni, mæla mis ge Melefit *nêlatani, mæbi slimi ana ahàr

gayaŋ daya kwa. ⁹Ahàr àdɛm mǎgǎsk-abá pakama jireni kala-kala akada ya ti màcahumi ana mis ni, àmbrəŋ ba. Nahkay ti emisliki mǎvi njɛda ana mis ndahaŋ àna pakama sulumani nani ya acahi ana tay ni. Tamal mis tǎgǎskabu pakama sulumani hini do nahɛma, naŋ gani emisliki mǎdǎfiaba ere ye ti tàgudar na ana tay a daya.

Ndam magosay mis

¹⁰Kadaba gǎdákani ga ndam ge *Krist nana nahkay ti adaba mis tǎbu kay tici slimi do. Tagosay mis àna pakama gatay ya tǎdɛm kwanja ni. Ndam magosay mis nani ti ahar gǎdákani ndam *Zude ya tǎdɛm ahàr àdɛm mis *tǎkeley kudi kwa ni. ¹¹Ahàr àdɛm kacafəŋa tay ga macahi zlam magudarani nani ana mis a, adaba tagudarikaba huɔ ahay ana mis a. Tagray nahkay ni ti ga mǎŋgəti zlam ana huɔ gatay gatayani ciliŋ, mimili àki ka tay bi. ¹²Zal Kret nahaŋ tekefi àsəra ere ye ti amara magravu na ti, àdɛm : « Ndam Kret tasəkad malfada kəlavad, nday akada ga zlam ge gili ndahaŋ ya tagray cuday ni, nday ndam masəfa, tǎnjələŋ ana zlam mǎzumani ciliŋ. » ¹³Pakama gayaŋ ya àdɛm ni ti jiri ededifŋ. Nahkay ti ləgi ana tay kay kay, ti tǎfəki ahàr ka Yezu ge jiri, ¹⁴ti ticiiki mǎhasl ga ndam Zude ya ti tǎŋgəhadfi ana tay ni va ba, ti tǎbi slimi ana pakama ge mis ya tǎwayay jiri do ni va ba. ¹⁵Tamal mis mǎbərur gatay njələta kə meleher ge Melefit nahɛma, ere ye ti tagray ni day dek njələta. Ay nday ya ti mǎbərur gatay njələta kə meleher ge Melefit do, tǎfəki ahàr do ni, ere ye ti tagray ni dek magədavani. Nahkay ere ye ti tǎjalaki ahàr ni dek magədavani daya : ku ka ya ti tagudar zlam nəŋgu ni tǎgray mimili do. ¹⁶Tǎdɛm ahkado tǎsəra Melefit a, ambatakani do zlam magudarani gatay ni adafaki tay, nday tǎsər Melefit do. Tagray ere ye ti Melefit

àwayay do simiteni ni, ticiiki slimi ana Melefit do. Nahkay ti tǎsliki ka magray zlam sulumani koksah.

Manjəhad sulumani ga ndam ga Yezu

2 Tit nak zla nahɛma, cahi divi ge Melefit ededifŋ ededifŋeni ni ana mis. ²Hi ana zawal ya tigia medewel a ni ti tǎbi slimi ana ahàr gatay, tǎgray zlam àna divi gani, nahkay mis atazləbay tay. Hi ana tay tǎdǎgəzl ahàr lala ; tǎfəki ahàr ka Yezu àna divi gani, tǎmbrəŋ ba ; tǎwayay mis àna huɔ bəlaŋ ; tǎbəsəy daliya daya.

³Wál medewel day, hi ana tay tǎgray zlam ya ti àbələfəŋ kə Melefit ni. Tǎsivu ana mis ba, tǎvi vu gatay ana zum ba, tǎdǎfiki magray zlam sulumani ana mis sawaŋ. ⁴Tamal nday tǎbu tagray nahkay ti atəcahi ana bəza wál ti tǎwayay zawal gatay akaba bəza gatay, ⁵tǎbi slimi ana ahàr gatay, tǎgray hala ba, tǎgray tǎwi lala a huɔ ahay bu, tǎgray zlam sulumani, ticiiki slimi ana zawal gatay. Tamal tagray nahkay ni ti maslaŋa àdɛmki ma magədavani ka pakama ge Melefit koksah.

⁶Bəza dagwa day, hi ana tay tǎbi slimi ana ahàr gatay ⁷a zlam bu dek. Nak nakani day gray zlam sulumani, ti dagwa ndahaŋ ni tǎpi : etipia ti atagray akada gayak ni. Ka ya ti kacahi zlam ana tay nahɛma, dǎfiki ana tay àna mǎbərur bəlaŋ, ti tǎgəsukki ma. ⁸Hi pakama jireni ana tay ti tǎsliki minjiɔisleni ba. Tamal kagray nahkay ti kəbəki mimili àki ka ndam ezir geli adaba tǎŋgət pakama magədavani ga mǎdǎmkiani ke leli do.

⁹Evidi day, hi ana tay ticiiki slimi ana ndam mǎgur tay a zlam ya tagray ni bu dek, tǎgray ere ye ti àbələfəŋ kə ndam mǎgur tay ni, təkeli gejewi ana tay ba. ¹⁰Tigififŋa akal kə tay a ba daya. Àgəski ti tagray tǎwi sulumani, ti ndam mǎgur tay ni tǎhəl tay ka ndam jireni sawaŋ. Tamal tagray nahkay a zlam ya tagray

ni bu dek ti mis atəgəskabu pakama geli ya macahi ana tay àki ke Melefit Bay mahəngay leli ni àna məmərani.

Melefit àngazliaya sulum gayaŋ ana mis a

¹¹ Ahàr àdəm ndam məfəki ahàr ka Yezu tğray ere ya nəhi ana tay ni, adaba Melefit àngazliaya sulum gayaŋ ana mis a, awayay ahəngay mis dek. ¹² Ge Melefit ya àgri ana leli nahkay ni ti leli məsəra ahàr àdəm mägudar zlam va ba, ti zlam ga duniya ya mis tawayay ni day ègi eri ana leli va ba. A manjəhad geli a duniya bu ni ti ahàr àdəm məbumi slimi ana ahàr geli, məgrum jiri akaba zlam ya ti àbəlafəŋ kè Melefit ni kwa. ¹³ Majəgay maŋga ga Yezu *Krist Bay mahəngay leli ni, məsəruma ara aŋga, məfumki ahàr àna məmərani. Naŋ Melefit geli gəfəkani, amara maŋgazli njəda gayaŋ ana mis. ¹⁴ Yezu àmət a kəla geli vu ka mawayay gayaŋ. Àgray nahkay ti, ti məhəlaba leli a zlam magudarani ba dek, ti mīgi njəlata kè eri gayaŋ, ti mīgi ndam gayaŋ, ti mawayum magray zlam sulumani kəlavad̄ daya.

¹⁵ Zlam ya ti akacahi ana mis ni ti nahkay kwa. Vi njəda ana tay ; ndam ya ti tici slimi do ni ti hivù ana tay. Hi ana tay àna njəda ge Melefit ya àvuk ni. Ku maslaŋa gatay bəlaŋ nəŋgu ni àcəlkukiyu a ahàr vu ba.

Məmbrəŋ manjəhad geli ya ahaslani ni

3 Tit, ziaba azay slimi ana ndam gayak a, ti təhəngrioru ahàr a had̄ ana gəfəkani ga ŋgumna dek, ticiiki ma ana tay, tələbu ndam maslamalavani ga magray tūwi sulumani dek. ² Hi ana tay təsivü ana mis ba, tələgavu akaba mis ba daya, tənja kudufa sawaŋ, ti mis təsər nday ndam məgri zlam sulumani ana mis dek kəlavad̄. ³ Hi ana tay nahkay, adaba ahaslani leli day endisl àniviyu ana leli

bi, miciiki slimi ana mis ndo, mijikia ke divi sulumana. Zlam ya mawayay, àbəlafəŋ kè leli ni dek ti migibiya akada evidi gana. Mənjəhadbiya àna cuday a, mawayabiya zlam ge mis ya ègi eri ana leli na, mis tizirabiya leli àki ka manjəhad geli magədavani na, leli day miziravabiya e kidiŋ geli ba. ⁴ Ku tamal mägudarbiya zlam a nahkay nəŋgu ni, Melefit Bay mahəngay leli ni àngazliaya sulumana gayaŋ ana mis a ti təsər naŋ àbu awayay tay. ⁵ Àngazlay sulumani gayaŋ ti ahəmamam ? Àhəŋga leli a. Àhəngay leli ti adaba leli məgribiya zlam sulumana aw ? Aha, nahkay do. Àhəŋga leli ga sulum a, adaba məsibiya cicihi a palam. Àhəŋga leli a ti, àbarafəŋa zlam magudarana kè leli a. Àgray nani àna njəda ga Məsuf gayaŋ, nahkay miwiva mūwena, məŋgətuma sifa mūwena daya. ⁶ Məsuf nani ti Melefit àvia ana leli a àna huđ bəlaŋ azuhva tūwi ga Yezu *Krist Bay mahəngay leli ya àgray ni. ⁷ Melefit àgray nahkay ti məŋgətum sifa ya àndav day-day do ni ; məsəra ara avi ana leli eded̄iŋ, adaba àgria sulum gayaŋ ana leli a, nahkay migia ndam jireni kè eri gayaŋ a.

⁸ Pakama hini ya nədəm ni ti jiri eded̄iŋ. Nawayay ti kəhəngri zuh, ti ndam ya ti təfəki ahàr ke Melefit ni təkad̄vu àna magray zlam sulumani kəlavad̄. Pakama nani ti àbəlāy, ajənaki mis daya. ⁹ Ma ge gejewi masakani nahəma, kəhurviyu ba. Tamal tagraki gejewi ka ndam geli ya ti ahaslani ni ti kəhurkiviyu ba. Kələgumvu ba, kihirumkivu àki ka pakama ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ba daya. Zlam nday nani təzaya araŋa do, təjənaki mis do daya. ¹⁰ Maslaŋa ya ti agray ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ticirvu ni ti, hivù sak bəlaŋ àŋgəkivü ba. Tamal àmbrəŋ ndo nahəma, hikivü sak bəlaŋ keti. Ay tamal ècūki va do ni ti, kawayay ma akaba naŋ va ba. ¹¹ Kəsəra mis tamal

àgra nahkay ti èjikia ke divi ge Melefit a àndava, nañ bay magudar zlam. Magudar zlam gayañ ni aṅgazlavu vay-vay kè meleher ge mis, nahkay maslaña nani awəl ahàr gayañ gayañani.

Sa ga Pol

¹²Nihi nahəma nəbu nəsləroru Artemas ahkay do ni Tisik afa gayak. Ka ya ti bəlañ gatayani eminjua nahəma, zəbiya njəfa gayak a ga marana ti məbakabu ahàr a Nikopolis. Ka nu nahəma, ahar kusi ti nawayay manjəhadbiyani eslini. ¹³Ka ya ti ata

Zenas bay ge seriya ni nday ata Apolos atasləka afa gayak a atasawaduru nahəma, jənaki tay lala, ti araña àhəci tay ba. ¹⁴Ndam geli ya təfəki ahàr ka Yezu ni ahàr adəm nday day təcay magray zlam sulumani kəlavad, ti təcənaki ndam ya ti zlam àhəci tay ni. Tamal tagray nahkay ti atanjəhad masakani do.

¹⁵Ndam ya ti məbu akaba tay ni dək təgruka sa. Gri sa geli ana ndam ya təfəki ahàr ka Yezu, tawayay leli ni dək. Melefit məgri sulum gayañ ana kuli dək.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Filemoŋ ni

Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Filemoŋ ni

Maslaŋa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdæfa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1, 9). Àbikioru ti ana Filemoŋ : Filemoŋ ti zal Kolos, nan mis gædakani ; nan àbu àna evidi kay. Biliŋ e kidiŋ ge evidi gayan ni bu, slimi gani Onezim, àzafæŋa zlam kà Filemoŋ àna akal a, mæk àcuhway, òru ka mælan ga Pol ya nan àbiyu ni. Eslini ti Onezim àgæskabá ma ga Yezu a, nan àbu agri tæwi sulumani ana Pol (11 ; Onezim ana ma Gres ti awayay adæmvaba « Bay ya ti agri tæwi sulumani ana mis ni. »)

Ay Onezim ti evidi ga Filemoŋ. Filemoŋ day àgæskabá Yezu a, nahkay Pol zal asak ga Yezu ni esliki mæhiani ana Filemoŋ : « Vu evidi gayak ni. » Ay àgray nahkay ndo : àslærioru Onezim ana Filemoŋ (12-13). Àslærioru tay akaba Tisik bay ya ti àzoru wakita hini ni akaba wakita ya Pol àbikioru ana ndam Kolos ni (Kolos 4.7-9). Pol awayay ti Filemoŋ mævi Onezim ga sulum, àwayay mazafæŋana ga njæda do.

Pol ti zal asak ga Yezu, nan gædakani ga ndam ga Yezu. Tamal gædakani ga ndam ga Yezu awayay ehindifiŋa zlam kà maslaŋa nahan a ti, Pol àdæfikia divi gani ana leli a wakita hini ba lala.

Sa ga Pol

1 Nu Pol nu nèbu a ahay ga daŋgay bu azuhva tæwi ga Yezu *Krist ya nagræy ni. Leli ata wur ga mæŋ geli Timote mæbukkiору wakita hini ana nak Filemoŋ, nak zlæba geli ya ti magray tæwi bælanani ni. ²Mæbiki ana ndam ga Yezu ya *tæcakalavu a ahay bu afa gayak ni daya, ana wur ga mæŋ geli Apiya akaba Ersip. Ersip ti nan akada zal slewja

e tæwi ge Melefit ya magrakabu ni bu. ³Bæŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tægri sulum gatay ana kulî, tâgray ti *kânjæhadumkabu àna sulumani ti.

⁴Kælavad nahæŋgalay Melefit ; nægri sæsi ti nacaluk slimi, ⁵adaba nicia tædæm ahkado kawayay ndam ga Yezu kay, kæfæki ahâr ka Bay geli Yezu lala daya. ⁶Leli mæfæki ahâr ka Yezu ka ahar bælan, nahkay nahæŋgalay Melefit ti kôru àna nan kama kama. Ahâr adæm kæsærkivoru zlam sulumani ya Melefit àvi ana leli ni dæk. Àvi ana leli ti adaba leli mæbu ka ahar bælan akaba Krist. ⁷Filemoŋ wur ga mmawa goro ni, tæwi gayak ya kagræy ni àmærua mæbæruv a, adaba kawayay ndam ga Yezu dal-dal, kævía njæda ana tay a. Kægray nahkay ti avukivu njæda dal-dal daya.

Pol ahæŋgalay Filemoŋ ti mægæskabu Onezim

⁸Nahkay zla nahæma, nawayay nahæŋgalay kur ti kægray ere ya næhuk ni. Nu zal asak ga Yezu *Krist, nisliki mæhukani gray zlam ya àgæski ni tata, ⁹ay ti nèdægæzl nahkay ndo, nawayay nahæŋgalay kur hojo adaba nawayay kur. Nu Pol zal medewel nèhuk ma hini ni, nihi ti nu a ahay ga daŋgay bu azuhva tæwi ga Yezu Krist ya nagræy ni. ¹⁰Nahæŋgalay kur, nægruk kam-kam àki ka Onezim. Nan ti nan àbu afæki ahâr ka Yezu azuhva ma goro ya nèhi ni, nahkay ègia akada wur goro a ahalay a ahay ga daŋgay ni ba. ¹¹Ahaslani ka ya ti nan afa gayak ni ti àgruk tæwi ga araŋa sulumani ndo, nihi ni ti ègia agru tæwi sulumani, amægruk ana nak daya.

¹²Nawayay nan dal-dal, kala ègia wur ga huð goro a. Nahkay næslærukoru nan ti awær nu dal-dal. ¹³Nihi nu nèbu a ahay ga daŋgay bu azuhva goro ya nèhi *Ma Mæweni Sulumani ana mis ni. Nahkay nàwaya ti mânjæhada akaba nu ga mæjæ-naki nu a kæla gayak va. ¹⁴Ay ti nègæsk-

abu naŋ nahkay do, si ka mawayay gayak kwa. Nawayay mæfækuk nǰɔɔa ga mægru sulum do, nawayay ti kǰǰənaki nu ka mawayay gayak.

¹⁵ Bi Melefit àwayay ti Onezim mân-jǰhad a mǰlaŋ nahaŋ bu gǰzit day kwa ti amǰngukukoru, kǰnǰhadum ka ahar bǰlaŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. ¹⁶ Nihi ti naŋ evidi ciliŋ do, àtama evidi a, naŋ wur ga mǰŋ geli ya ti mawayay naŋ dal-dal ni. Nu Pol nawayay naŋ kay, nak Filemoŋ ti ni akawayay naŋ kay àtam goro ni. Akawayay naŋ ti adaba naŋ mis gayak ciliŋ do, akawayay naŋ adaba naŋ wur ga muk, àfækia ahàr ka Yezu a akada gayak na daya.

¹⁷ Kǰsǰra leli ata nak ti magray tǰwi bǰlaŋani do aw ? Nahkay gǰskabá naŋ a akada ya kǰgǰskabu nu ni. ¹⁸ Tamal ti àgudaruka zlam a ahkay do ni àzafuka zlam a nahǰma, hu ti nǰpǰlukvù. ¹⁹ Nu Pol nǰbukki pakama hini àna ahar goro : anǰpǰlukvù. Ay sǰrkia nu day nǰgruka zlam sulumana, kǰŋgǰta *sifa ya ti àndav dǰy-dǰy do na azuhva nu a. ²⁰ Nahkay

wur ga mmawa goro ni, kam-kam gray ere ye ti nǰhuk ni àna slimi ga Bay geli. Ndisliŋ mǰbǰruv ti adaba leli cecueni ata nak mǰgia akada mis bǰlaŋ akaba Krist a.

²¹ Ka ya ti nǰbukki wakita hini ni ti nǰsǰra kicuki palam. Nǰsǰra akagray zlam ya ti amatamkia ka zlam ya ti nihindifuka na daya. ²² Ka sarta ya ti Onezim amǰduka ahàr a nahǰma, kaslamatva ahay a daya, adaba a majalay ahàr goro bu ni ti Melefit emiciiki gekuli ya kǰhǰŋgalum naŋ ni ana kuli, nahkay amǰvu divi ga mǰŋgoni afa gekuli.

Sa ga Pol

²³ Epafra naŋ ya ti mǰbu ata naŋ a ahay ga daŋgay bu azuhva ma ga Yezu *Krist ni agruk sa. ²⁴ Mark, Aristark, Demas akaba Lǰk nday ya ti magrakabu tǰwi ge Melefit akaba tay ni tǰgruk sa daya.

²⁵ Bay geli Yezu Krist mǰgri sulum gayay ana kuli ti.

Wakita ya tɔ̀bikioru ana ndam Hebri ni

Ere ye ti mɔ̀dɔ̀mki ka wakita ya tɔ̀bikioru ana ndam Hebri ni

Maslaɗa ya ti àbɛki wakita hini ni àdɔ̀fay slimi gayaɗ ndo. Mis ndahaɗ tɔ̀dɔ̀m bi Pol, ay àbɛki ma akada ga Pol ya àbɛki ni ndo. Ku tamal nahkay nɔ̀ɗɗu ni nday ya ti àslɛrikaboru wakita ana tay ni tɛsɛra naɗ a (13.18), naɗ day àsɛra Timote bay ya ti taɗrakabu tɔ̀wi akaba Pol na (13.23).

Wakita hini ànjɛki akada wakita ya tɛslɛrikaboru ana mis ni do : anjɛki ti akada ga zlam ya tɛcahi ana mis ni. Si gwar ka mandav gani day kwa ti mɔ̀di ahàr ana pakama ya tɛbɛki akada ga wakita ya tɛslɛrikaboru ana mis ni (13). Bi tɛcahi zlam ana mis, mɛk tɛbɛki ka wakita ga mɛslɛrikaborani ana mis ndahaɗ.

Tɛslɛrikaboru ti ana ndam Hebri ndahaɗ, ndam Zude ya tɛgɛskabá Yezu a ni. Tawayay tɔ̀dɔ̀fiki ana tay Yezu ti gɔ̀dakani àtam mɛslɛr ge Melefit (1), àtam Mɔ̀wiz (3 ; 4.1-13), àtam ndam maɗgalabakabu mis akaba Melefit ni dɛk (4.14-16 ; 5 ; 6 ; 7). Yezu day àɗgalabakabá leli akaba Melefit a, ay tɔ̀wi gayaɗ ya àgray ni àtam tɔ̀wi ga nday ndahaɗ ni simiteni : nday ti ahàr àdɔ̀m tɛhɔ̀ɗgri eri kɛlavɔ̀f, ay Yezu ti àgray sak bɛlaɗ, èsliya hɔ̀ya (8 ; 9 ; 10). Ka sarta ya ti tɛbɛki wakita hini ni ti ndam maɗgalabakabu mis akaba Melefit ni tɛbu tislɛɗi zlam ana Melefit a Zeruzalem, tɛmbrɔ̀ɗ ni ka ya ti ndam Rom tɛmbedkaba ahay gɔ̀dakani ge Melefit a, ke vi 70 ga sarta geli ni.

Gwar ka mandav ga wakita gayaɗ ni maslaɗa ya àbɛki ni àvi njɔ̀da ana mis, àhi ana tay ku tamal tɛcakay daliya

nɔ̀ɗɗu ni tɛmbrɔ̀ɗ mɔ̀fɛki ahàr gatay ka Yezu ba. Àzay mazavu ga ndam ge Melefit ya tɔ̀dɔ̀mki ma a Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni, àdɔ̀m tɛmbrɔ̀ɗ mɔ̀fɛki ahàr gatay ke Melefit ndo (11) ; àdɔ̀m ge Melefit ya atraɓ ndam gayaɗ ni àdɔ̀faki awayay tay (12.1-12). Ay sak kay a huɗ ga wakita gayaɗ ni bu maslaɗa gani àzi-aba azay slimi ana mis a, àhi ana tay si tɛci lala, tɛgɛskabu ma ge Melefit kwa ; do ni ti bi atɔ̀ɗgɛt sulum ge Melefit ya awayay agri ana tay ni do (2.1-4 ; 3.7-19 ; 5.11-6.12 ; 10.19-39).

Ahàr àdɔ̀m mɔ̀fɛki ahàr ka Yezu, mɔ̀mbrɔ̀ɗ zlam ndahaɗ dɛk. Adaba Yezu ti àtam zlam ndahaɗ dɛk : maslaɗa ya èpia Yezu a ni ti, èpia Melefit a àndava (1.1-4).

Wur ge Melefit ti naɗ gɔ̀dakani

1 Ahaslani ti Melefit àhia ma ana ata bɔ̀ɗ geli a sak kay, tɛhɔ̀ɗgri ma gani ana mis ti ndam mahɔ̀ɗgaray *pakama gayaɗ ni. Tɛhɔ̀ɗgri ma ana tay ti àna divi gɔ̀gɔ̀ri kay. ²Ay nihi ka sarta ga mandav ga mɛlaɗ ti Melefit àhia ma ana leli a, àhɔ̀ɗgri ana leli ti Wur gayaɗ. Ka ya ti Melefit àgraya zlam a dɛk ni ti, àgraya ti àna njɔ̀da ga Wur gayaɗ ni. Melefit àfiyu naɗ a bay vu, nahkay amɛgur zlam dɛk daya. ³Melefit ti naɗ gɔ̀dakani dal-dal, asladɔ̀y mɛlaɗ akada ga fat ni : tamal kipia Wur gayaɗ na ti kipia masladani ge Melefit na ; ere ye ti Melefit naɗ àbu àna naɗ ni dɛk ti Wur ni day naɗ àbu àna naɗ. Pakama ga Wur ya àdɔ̀m ni dɛk ti àna njɔ̀da dal-dal, akay mɛlaɗ dɛk àna njɔ̀da gani nani akada ge medikedik ya akay ahay ni. Àslamali divi ana Melefit ga mɛmberfɔ̀ɗa zlam magudarani ge mis a dɛk. Àra àslamala ti òru ànjɔ̀had a huɗ melefit bu kà ahàr ga daf ge Melefit Bay ya agur zlam dɛk ni, a mɛlaɗ ga gɔ̀dakani bu.

Wur ge Melefit ti naŋ gəɖakani àtam məslər ge Melefit

⁴Melefit àzalay naŋ Wur gayaŋ ni ti, àwayay àɖəfiki ana leli Wur gayaŋ ni gəɖakani dal-dal, àtam *məslər ge Melefit ni. Wur ga bay ti naŋ gəɖakani àtam məslər gayaŋ do waw ?

⁵Melefit àhi ana Wur gayaŋ nahkay hi :

« Nak ti wur goro, kani ti nawayay ti mis tāsər nu buk.** »

Ma gani nani ti Melefit àhi ana way e kidiŋ ga *məslər gayaŋ ni bu nahkay way ? Àbi ! Àɖəm keti :

« Kama kama ti mis atəsər nu bəŋani, naŋ day wur goro.†† »

Ma gani nani ti àɖəmki ka məslər gayaŋ weley ? Àbi ! ⁶Nahkay day, ka ya ti Melefit àslərbiyu Wur gayaŋ bəlaŋ bəlaŋani ni a duniya vu nahəma, àɖəm : « Məslər goro ɖək tábəhadī mirdim, meleher ndiɓa ndiɓa ana had.‡‡ »

⁷Àki ka məslər ge Melefit ni ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Məslər ge Melefit ti ndam məgri təwi ; aslər tay, takoru akada ga aməɖ ya akəzlay ni, ahkay do ni akada ga arəɖ ga aku ni.¶¶ »

⁸Ay àki ka Wur gayaŋ ni ti àbu məbəkiani nahkay hi :

« Nak ti Melefit ; kigia Bay ga kaŋgay-kaŋgayana.

Nak kəbu manjəhadani e kərsi gayak bu ; kəgur məlaŋ ge jiri gani.

⁹Kawayay magray jiri dal-dal ; magudar zlam ti kawayay do simiteni.

Nahkay ti Melefit, Bay Melefit gayak, àhəndakuka amal a

ga madafakiani àdaba kur e kidiŋ ge mis ndahaŋ ba,

awayay ti kəmərvu dal-dal.§§ »

¹⁰Àbu məbəkiani keti :

« Nak ti Bay gəɖakani, ka mənəkəni ga zlam ɖək ti kəgraya had a ;

kəgraya huɖ melefit àna ahar gayak a daya.

¹¹Zlam gani nday nani etiji, ay nak ti akələbu ga kaŋgay-kaŋgayani.

Zlam nday nani ti atagəɖavu akada ga azana midigweni ni.

¹²Ekelepekabu tay akada ya telepekabu azana ya àgray təwi va do ni,

adaba etigi midigweni akada ga azana ni.

Ay nak ti akambatvu do ; akələbu ga kaŋgay-kaŋgayani.* »

¹³Melefit àhi keti :

« Njəhada gwar kà ahar ga ɖaf goro a, a məlaŋ ga gəɖakani ba.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəkəni asak ni, ti kəcəlki ka tay.† »

Ma gani nani ti Melefit àhi ana way e kidiŋ ga məslər gayaŋ ni bu nahkay way ? Àbi ! ¹⁴Məslər ge Melefit ti nday

ɖək məsuf ya təgri təwi ana Melefit ni do waw ? Aslər tay ga məjənaki ndam

ya ti àɖəm awayay mahəŋgay tay ni do waw ?

**1:5 Limis 2.7.

††1:5 2 Semiyel 7.14.

‡‡1:6 Limis 97.7 ; Mimbiki 32.43.

¶¶1:7 Limis 104.4.

§§1:9 Limis 45.7-8.

*1:12 Limis 102.26-28.

†1:13 Limis 110.1.

**Ere ye ti Yezu àhi ana leli ni
ti ahàr àdàm màmbrəŋ ba**

2 Nahkay zla nahəma, ahàr àdàm mà-jalaki ahàr lala àki ka pakama ya t̄hi ana leli ni, màjalaki ahàr mātama ya ahaslani na. Tamal màjalaki ahàr nahkay do ni ti emijikia ke divi a. ²Məsəra pakama ge Melefit ya məslər gəyaŋ t̄həŋgri ana Məwiz ni ti ma gani àdəs, ma masakani do. ³Ku way way do àgəskabu ma gani ndo, èciiki ma ana Melefit ndo ni ti Melefit àtraβ naŋ ge jiri do waw ? ³Ay leli ti t̄hia pakama mədəsana ana leli a àtama nahaŋ na. A pakama gani nani bu ni ti məsər ahə-mamam Melefit ahəŋgay leli ni. Nahkay tamal m̄gəskabu pakama nani do ni ti Melefit amatraβ leli dal-dal do waw ? Adaba pakama gani nani ti àhi ana mis enjenjeni ti Bay geli ; ndam *asak gəyaŋ t̄icia ma gana, mək t̄həŋgri ana leli ti m̄ici lala. ⁴Melefit day àdafaki ma gani nani ma ge jiri ti àna zlam magray ejep gərgəri kay ya àgray ni. *Məsuf Njəlatani day àvi njəda ga magray t̄wi gərgərani ana mis ndahaŋ, àvay ti ka mawayay gəyaŋ : nani day àdafaki pakama ge Melefit ti ma ge jiri.

Wur ge Melefit ti wur ga məŋ geli

⁵Leli mazlapaki ka mələŋ m̄weni ya Melefit amagraya ni, ay Melefit àfəkad ti way ga məgur mələŋ gani nani way ? Àfəkad ti məslər gəyaŋ aw ? Aha ! Àfəkad ti mis hihirikeni. ⁶Məsər ti adaba a Wakita ge Melefit bu ka mələŋ nahaŋ t̄dəm nahkay hi :
« Bay Melefit goro, mis hihirikeni ti naŋ way ti kajalaki ahàr di way ?

Naŋ way ti kəfi ahàr kwa dēni way ?
⁷Kəfiyu naŋ a mələŋ ya ti èsli ga məslər gəyak do ni ga balani ;
kàgra ti m̄igi bay, t̄azləbay naŋ, t̄həŋgrioru ahàr a had ;
⁸kəfiyu naŋ a bay vu ga məgur zlam dek. ⁹»

Melefit àra àfiya naŋ a bay va ga məgur zlam a dek ni ti, ere ye ti naŋ àgur do ni ti àbi. Ay nihi ti naŋ àbu agur zlam dek ti leli məsəra ba faŋ do. ⁹Ay məsər ti Yezu, naŋ ya ti Melefit àfiyu naŋ a mələŋ ya ti èsli ga məslər gəyaŋ do ni ga balani ni. Melefit àgra ti m̄igi bay, t̄azləbay naŋ, t̄həŋgrioru ahàr a had ti azuhva gəyaŋ ya ti àcakay daliya, àmət ni. Àmət ti a kəla ge mis vu dek ; Melefit àna sulum gəyaŋ àwayay nahkay. ¹⁰Melefit ti àgraya zlam a dek àna ahar gəyaŋ a ; àgriaya zlam na dek ti ana ahàr gəyaŋ a. Awayay ahəliyu mis kay a mələŋ masladani gəyaŋ vu ti t̄igi bəza gəyaŋ. Bay ya ti àvi divi ana tay ti Melefit m̄ahəŋgay tay ni ti Yezu, nahkay àgəski ti Melefit àgray ti Yezu m̄əndevəriŋ t̄wi gəyaŋ lala àna daliya gəyaŋ ya àcakay ni.

¹¹Nahkay ti Yezu agray ti mis ni t̄igi ndam *njəlatani ge Melefit. Bay ya agray t̄wi gani ni akaba nday ya agri ana tay ni ti nday dek bələŋani, Bəŋ gatay bələŋ. Ègia nahkay ti azalay tay bəza ga məŋani, àsi mimili do simiteni. ¹²Àhi ana Melefit :
« Anədəfiki kur ana bəza ga mmawa ; anazləbay kur e kidiŋ ge mis macakalavani bu. ¹³»

¹³Àdəm :
« Nu ti anəfəki ahàr ke Melefit. ¹⁴»
Àdəm keti :

²:2 Ndam Zude t̄dəm pakama ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti məslər ge Melefit t̄həŋgri. Ay m̄ədi ahàr ana pakama gani a Wakita ge Melefit bu do.

³:8 Limis 8.5-7.

⁴:12 Limis 22.23.

⁵:13 Izayi 8.17.

« Nu hi, leli akaba bəza ge Melefit ya əbu tay ni.†† »

¹⁴Bəza ge Melefit ya əbi ana Yezu ni ti nday dek mis hihirikeni ; nahkay ti Yezu day əgia mis hihirikena. Əgi mis hihirikeni ti, ti məmət ; əmət ti ga mazafəna njəda kə *Seteni a, adaba mis təmət ti azuhva təwi ge Seteni. ¹⁵Mis təbu tagrafəna aŋgwaz kà məmətana, tagray aŋgwaz kəlavad' akada ge evidi ya ti agraforəna aŋgwaz kà bay gayan a kəlavad ni. Ay Yezu ti əhələba tay e evidi gani ba, ti tagraforəna aŋgwaz kà məmətana dəy-dəy va ba. ¹⁶Yezu əra ti ga məjənaki *məslər ge Melefit aw ? Aha, əra ti ga məjənaki tay do. Əra ti ga məjənaki bəza huđ ga Abraham. ¹⁷Nahkay ti ahər ədəm Yezu mīgi bələjanani akaba bəza ga məjanani, mīgi akada gatay ni a zlam bu dek, adaba awayay ti mīgi bay gəđakani ya aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ; mis təbu təsi cicihi, agray ere ye ti Melefit awayay ni dek daya. Nahkay ti əcaka daliya a kəla ge mis va, ti Melefit məmberəforəna zlam magudarani gatay ni kà tay a ; əgi akada təgudar zlam dəy-dəy ndo. ¹⁸Naŋ ti ka ya ti təgri daliya ni ti əjikia ke divi a ndo. Nahkay ti esliki məjənaki ndam ya ti təbu təcakay daliya ni, ti tijikia ke divi a ba.

Yezu ti gəđakani ətam Məwiz

3 Bəza ga mmawa, Melefit əzala kuli a dek ge migi ndam gayan njələtana. Nahkay jalumki ahər ka Yezu. Naŋ ti Bay ya ti Melefit əslərbiyu ana leli, naŋ zal asak gayan, naŋ bay gəđakani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni. Leli məfəki ahər, məhi ana mis vay-vay naŋ Bay geli. ²Melefit əra əslərbiya Yezu ga magray təwi gani nana ti, Yezu nakəŋ əgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Əgray ti akada ge Məwiz ya əgray təwi lala e kidiŋ ga ndam ge Melefit bu dek

ni. ³Ndam ge Melefit ya Məwiz əgray təwi e kidiŋ gatay bu ni ti nday akada ahay ge Melefit ; Məwiz day naŋ əkibu. Ələm ahay nani ti Yezu. Nahkay Yezu ti naŋ gəđakani ətam Məwiz, adaba ahay ti mis təzləbay koksah ; təzləbay ti bay ya ələm ahay ni sawaŋ. ⁴Ahay weley weley do dek ti mis ələm ; ahay ya mis ələm do ni ti əbu aw ? Ay Bay ya ti ələm zlam dek ni ti Melefit. ⁵Məwiz ti bay məgri təwi ana Melefit e kidiŋ ga ndam ge Melefit bu, əgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Təwi gayan ni ti ga magrakia sedi a ka zlam ya ti Melefit amara mədəm na. ⁶Yezu *Krist day əgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Ay Krist gani ti naŋ Wur ga Bay ahay ni, agur ndam ga huđ ahay ni dek. Ndam ga huđ ahay gayan ni ti leli. Ay ahər ədəm məfəki ahər lala, məmbrəŋ ba ; ahər ədəm məsər ere ye ti ədəm aməgri ana leli ni ti amagray eđedəŋ. Tamal məgray nahkay do ni ti leli ndam ga huđ ahay gayan do.

Ahər ədəm məfəki ahər ka Yezu lala

⁷Nahkay zla nahəma, ahər ədəm məbumi slimi ana pakama ga *Məsuf Njələtani ya ədəm ni. Ədəm ti nahkay hi :

« Kani tamal kicəma dəŋgu ge Melefit a ti,

⁸bumi slimi lala.

Ahər gekuli əgi bəŋ-bəŋ akada ga ata bəŋ gekuli ni ba :

ahaslani nday ti təgəsiki ma ana Melefit ndo ;

ka sarta gani nani ti təhəlfəna eyə kə Melefit a huđ gili ba.

⁹Nahkay Melefit ədəm : “Ata bəŋ gekuli təhəlfua eyə a, təhəŋgalafua ma ;

ku tamal tiple ere ye ti nəgri ana tay na

¹⁰vi kru kru fad nəŋgu ni təgray nahkay. Eslini nəzumkia bəruv ka ndam nday nana ;

††2:13 Izayi 8.18.

nədfəm : Mis nday nani ti kəlavaf majalay ahār gatay ni magədavani ; təsər divi goro do simiteni.

¹¹Nəzumkia bəruv ka tay a, nahkay ti nāmbada,

nədfəm : Enipi tay, atəhuriyu a mələŋ mərəsabana goro ni vu day zla aw !”
‡‡ »

¹²Nahkay ti bumvu slimi, bəza ga mmawa ; ku way way do e kidiŋ gekuli bu əjalay ahār magədavani ba. Nday ya ti majalay ahār gatay magədavani ni ti tiiciiki ma ana Melefit do, təmbrəŋ divi gayaŋ ; lekulum ti əgravu e kidiŋ gekuli bu nahkay ba ! Kəsəruma, Melefit ti naŋ Bay ga sifa ! ¹³« Kani » gani nani ti tədfəm kəlavaf do waw ? Nahkay grum ere ye ti təhi ana leli « Grum kani » ni kəlavaf : kəlavaf ku way way do e kidiŋ gekuli bu məvi njəfa ana maslaŋa nahaŋ, do ni ti zlam ya ti egi eri ana kuli ni amagosay kuli, aməbiyu kuli a zlam magudarani vu mək ahār gekuli emigi baŋ-baŋ. ¹⁴Leli dek ti ndam ge *Krist. Ay ahār ədfəm mənjuhaf akada ya ka mən-jəki ka məfəki ahār geli ka naŋ ni, məm-brəŋum majalay ahār geli sulumani ni ba, do ni ti leli ndam gayaŋ do.

¹⁵Məsəra əbu məbəkiani ti nahkay hi : « Kani tamal kićuma dəŋgu ge Melefit a ti,

bumi slimi lala.

Ahār gekuli əgi baŋ-baŋ akada ga ata bəŋ gekuli ni ba :

ahaslani nday ti təgəsiki ma ana Melefit ndo.^{¶¶} »

¹⁶Nday ya ti tićia ma ge Melefit a, ay təgəsiki do ni ti ndamam ? Təgəsiki ma do ni ti nday ya ti tədfəbay Məwiz, təhəraya ka haf Ezip akaba Məwiz a ni dek do waw ? ¹⁷Nday ya ti Melefit

əzumki bəruv ka tay vi kru kru fad ni ti ndamam ? Əzumki bəruv ti ka nday ya ti təgudar zlam, təmət kwaŋa a huf gili bu ni do waw ? ¹⁸Melefit əmbadaŋ, ədfəm atəhuriyu a mələŋ mərəsabana gayaŋ ni vu dəy-dəy do ni ədfəmki ti ka ndamam ? Ədfəmki ti ka nday ya ti təgəsiki ma ndo ni do waw ? ¹⁹Nahkay məsəra tisliki məhuriyani a mələŋ mərəsabana ni vu ndo ni ti adaba təfəki ahār ke Melefit ndo, təmbrəŋa divi gayaŋ na palam.

4 Nahkay ti məbumvu slimi lala. Melefit ədfəm misliki məhuriyani a mələŋ mərəsabana gayaŋ ni ba kekileŋa, ay məbumvu slimi : ahār ədfəm ku way way do e kidiŋ gekuli bu məhuriyu, ti maslaŋa əgəjəni ba. ²Leli ti təhia *Ma Məweni Sulumana ana leli a ; ana ata bəŋ geli ahaslani day təhia ana tay a, ay ma ya təhi ana tay ni ti əjənaki tay ndo, adaba təgəskabu ndo, təfəki ahār ke Melefit ndo. ³Ay ndam ya ti təbu təhuriyu a mələŋ mərəsabana ni vu ni ti, leli ndam məfəki ahār ka Yezu ni. Əki ka ata bəŋ geli ni ti ni Melefit ədfəm ahkado :

« Nəzumkia bəruv ka tay a, nahkay ti nāmbada,

nədfəm : “Enipi tay, atəhuriyu a mələŋ mərəsabana goro ni vu day zla aw !”
§§ »

Ay məsəra mələŋ mərəsabana ti əbu, adaba kwa ka sarta ya Melefit əgraya duniya ni ti əndeveriŋa təwi gayaŋ a dek. ⁴A mələŋ nahaŋ a Wakita ge Melefit ni bu tədfəmki ma ka vad ya adəskəla na, tədfəm nahkay hi : « Melefit əra əndeveriŋa təwi gayaŋ a dek ni ti a vad adəskəla gani əpəsaba.* » ⁵Məsəra əbu məbəkiani ka mələŋ nahaŋ keti, Melefit ədfəm nahkay hi : « Enipia tay a, atəhuriyu a mələŋ mərəsabana goro ni

‡‡3:11 Limis 95.7-11.

¶¶3:15 Limis 95.7-8.

§§4:3 Limis 95.11.

*4:4 Mən-jəkiani 2.2.

vu day zla aw !† » ⁶Nahkay nday ya ti Melefit àhi Ma Məwəni Sulumani gani ana tay enji ni ti təhuriyu a mələŋ mərəsabana gayəŋ ni vu ndo, adəba təgəskabu ma gani ndo. Ēgia nahkay ti məsəra mis ndahaŋ tislīki məhuriyani tata. ⁷Nahkay ti Melefit adəba vad nahaŋ a, vad gani ti kani. Məsəra nahkay ti adəba sarta nahaŋ əbu ti Devit adəm nahkay hi :

« Kani tamal kicuma dəŋgu ge Melefit a ti,
bumi slimi lala ;
ahər gekuli ègi baŋ-baŋ ba.‡ »

⁸Tamal mələŋ ya ti ata bəŋ geli təhuriyu akaba Zəzəwi ni mələŋ mərəsabana edefiŋena ti, akal Melefit adəmki ma ka vad nahaŋ keti do. ⁹Nahkay ti mələŋ mərəsabana nahaŋ əbu ; mələŋ gani nani ti akada ga vad *məpəsabana ni ; mələŋ mərəsabana gani nani ti ga ndam ge Melefit. ¹⁰Maslaŋa ya ahuriyu a mələŋ mərəsabana ge Melefit ni vu ni ti èndeveriŋa təwi gayəŋ a dek, apəsaba akada ge Melefit ya èndeveriŋ təwi gayəŋ dek apəsaba ni. ¹¹Nahkay ti ahər adəm məzum njəda geli dek ga məhuriyani a mələŋ mərəsabana ni vu ; ku way way do e kidiŋ geli bu èjikia ke divi a akada gatay ya təgəsiki ma ana Melefit ndo ni ba.

¹²Pakama ge Melefit ti agray təwi àna njəda kay. Adafaki majalay ahər maŋgahani ge mis akaba zlam ya təcalfəŋ do ni. Àzum àtam maslalam ya ma gani cueni məzumani ni ; edekaba zlam ya a huđ ge mis bu na akada ga maslalam ya tatahad mis àna naŋ, ekelkaba avana akaba mələŋ majakwakabani ga vu a ni. ¹³Ere ye ti maŋgahani, Melefit èpi do ni ti àbi ; zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti Melefit èpi, àsəra daya. Ere ye ti məgray

ni dek ti məgray kamam ti aməhi ana Melefit.

Krist ti Bay ya ti angalabakabu leli akaba Melefit edefiŋ edefiŋeni ni

¹⁴Leli məbu àna bay gəđakani ya angalabakabu leli akaba Melefit ni, naŋ ti acəloya afa ge Melefit a huđ melefit va : bay gani nani ti Yezu Wur ge Melefit. Ēgia nahkay ti ahər adəm məfəki ahər lala, məhi ana mis vayvay naŋ Bay geli, məmbrəŋ ba. ¹⁵Bay geli gəđakani ya angalabakabu leli akaba Melefit ni ti àsəra lala ahəmamam njəda geli ahəca ni, adəba naŋ day acaka daliya a zlam ba dek akada geli na, ay ku tamal acaka daliya nəŋgu ni àgudar zlam ndo simiteni. ¹⁶Nahkay zla nahəma mahəđakfəŋiyu kè Melefit, məgrafəŋa anŋwaz a ba adəba naŋ ti agri sulum gayəŋ ana leli kəlavad. Məsəra aməsi cicihi, aməgri sulum ana leli, aməjənaki leli ka ya ti macakay daliya ni.

Krist àsəra leli ndam gedebi

5 Gəđakani ya *taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni dek ti Melefit adəba tay e kidiŋ ge mis ba, abiyu tay ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ àna məvi sədaga akaba misliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ni. ²Nahkay bay gəđakani ya angalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti àsəra majalay ahər ga nday ya ti təsər zlam do ahkay do ni tijikia ke divi a ni, adəba naŋ day njəda gayəŋ ahəca a zlam ba dek. ³Njəda gayəŋ ahəca ti, ahər adəm esliŋi zlam ana Melefit azuhva zlam magudarani gayəŋ gayəŋani day, esliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahaŋ ciliŋ do. ⁴Maslaŋa ya ti azay ahər gayəŋ ti mīgi gəđakani ga maŋgalabakabu mis

†4:5 Limis 95.11.

‡4:7 Limis 95.7-8.

akaba Melefit ni ti àbi ; afiyu mis a melaŋ gani nani gəđakani ni vu ti si Melefit kwa. Agray ti akada gayan̄ ya àfiyu *Aroŋ ahaslani ni.

⁵Nahkay day *Krist àzay ahàr gayan̄ ge migi gəđakani ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ndo. Àfiyu naŋ a melaŋ gani nani gəđakani ni vu ni ti Melefit. Ahi :

« Nak ti wur goro, kani ti nawayay ti mis t̄sər nu buk.[¶] »

⁶A Wakita ge Melefit bu ka melaŋ nah̄ mēdi ahàr ana pakama ge Melefit ya àhi ni keti . Pakama gani nihi :

« Nak ti bay maŋgalabakabu leli akaba mis ga kaŋgay-kaŋgayani akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.[§] »

⁷Ka ya ti Krist naŋ àbu a duniya bu ni ti àhəŋgala Melefit a dal-dal, àzlaha kay, ètəwia, adaba àsəra Melefit ti esliki mahəŋgaraba naŋ e kisim ba. Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti Melefit àgri ere ye ti àhəŋgalafəŋa ni, adaba àgəskabá ere ye ti Melefit awayay na dek. ⁸Krist ti Wur ge Melefit, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni àcaha məgəsiki ma ana Melefit àna daliya gayan̄ ya àcakay na. ⁹Melefit àgray ti Krist èndeveriŋaba t̄wi gayan̄ a lala. Krist àra èndeveriŋaba ni ti naŋ àbu àna n̄əda ga mahəŋgay nday ya ti təgəsiki ma ni dek ; avi *sifa ya àndav d̄ay-d̄ay do ni ana tay. ¹⁰Nahkay ti Melefit àđəm Krist ti bay gəđakani ya aŋgalabakabu naŋ akaba mis ni akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.

Məsərũmkivu zlam àki ka məfəki ahàr geli ke Krist ni

¹¹Àki ka pakama hini ti mawayay mazlapaki dal-dal, ay ma gani zləzlad̄a ga madafabana, adaba lekulum ti kicũm zlam weceweci do. ¹²Kəpəsũmva a mac-

ahay zlam ba, giri-giri ti akal kacahumi zlam ana mis ndahaŋ, ay kekileŋa kislũmki do. Ahàr àđəm t̄cachi pakama ge Melefit ya t̄cachi ana mis enji ni ana kuli keti sawaŋ ti ahəmamam ! Kəsərũm zlam weceweci do ni ti, lekulum akada bəza ciḃ-ciḃeni, kawayum si t̄vi duwa ana kuli kwa, kislũmki məzum daf koksah ti ahəmamam ! ¹³Maslaŋa ya ti esi duwa ni ti wur ndondu : maslaŋa gani nani ti àsərkaba pakama àki ke jiri ge Melefit a koksah. ¹⁴Ay mis gəđakani ti ni èsi duwa va do, azum daf tata. Maslaŋa gani nani ti àsərkaba zlam sulumana akaba zlam magədavana lala, adaba àsərva àna naŋ a.

6 Ègia nahkay ti ahàr àđəm macahakivu zlam, makoru kama kama akada ge mis gəđakani ni. Ahàr àđəm məmbrəŋũm məhəŋgri zuh ana zlam ya t̄cachi ana mis àki ke *Krist enji ni. Zlam nday hini ti akada asak ga ahay ya tafəkad̄ ni ; m̄afəkad̄ nahəŋ va ba. Zlam ya t̄cachi ana mis enji ni ti nday hi : pakama àki ka məmbrəŋ t̄wi magədavani, adaba azoru mis e kisim vu ; pakama àki ka m̄afəki ahàr ke Melefit ; ²pakama àki ke divi gərgəri ga *məbaray mis ; pakama àki ka məbəki *ahar ke mis ; pakama àki ka maŋgabana e kisim ba ; pakama àki ka seriya ge Melefit ya amagrafəŋa kè mis a, amagrafəŋa nahəŋ kà tay a va do ni. ³Tamal Melefit avi divi gani ana leli ti aməmbrəŋ məhəŋgri zuh ana pakama nday nani ededĩŋ.

⁴Aməmbrəŋ ti adaba tamal mis àsəra zlam nday nana mək èjikia ke divi a ti àŋgukiyu ke divi koksah. Maslaŋa gani nani àsəra jiri ge Melefit a lala, Melefit àgria sulum gayan̄ a, *Məsuf Njəlatani àniviyu a məbərũv bu, ⁵àsəra pakama ge Melefit ti sulumani dal-dal,

[¶]5:5 Limis 2.7.

[§]5:6 Limis 110.4.

àsëra njëda ya tagray tæwi àna naŋ ka mëləŋ mæwëni ya Melefít amagraja na. ⁶Maslaŋa gani àsëra zlam nday nana ðek, kələŋ gani èjikia ke divi a ti èsliki mæmbatkaba majalay ahàr gayəŋ a va do simiteni. Adaba maslaŋa ya ti àsëra zlam nday nana ðek mæk àgèskabu va do nahəma, *àdarfəŋa Wur ge Melefít kà təndal a keti, àvia divi ana mis ndahaŋ ge mindivi naŋ a.

⁷Mazay mazavu gani : vədaŋ nahaŋ àbu, avər àtəðkiaya dal-dal mæk zlam àfətikiaya, àgra zlam a dal-dal àbəlafəŋ kà ndam ya təwəs vədaŋ ni. Vədaŋ gani nani ti Melefít aməmərvi àna naŋ do waw ? ⁸Ay tamal zlam ya ti àfətikiaya ni ti adak akaba civ-civ ciliŋ ti vədaŋ ni àbələy do ; Melefít ara etikwəsł wuðak, kələŋ gani atəji aku, hað gani emigi viti, àgray zlam va do.

⁹Ndam geli ni, mawayay kəli. Ku tamal məðəma ma nahkay nəŋgu ni, məsəra lekuləm ti kəbum kəðəbum divi sulumani, Melefít ahəŋgay kəli. ¹⁰Melefít ti naŋ jireni ; àsëra tæwi gekuli ya kəgrumi na. Kəjənumkia ndam gayəŋ a, kəbum kəjənumki tay nihi daya : gekuli ya kəgrum nahkay ni ti adafaki kawayum Melefít. ¹¹Nihi ti mawayay ku way way do e kidiŋ gekuli bu mázay njəda gayəŋ ðek, mōru kama kama. Məsəra Melefít awayay məgri sulum gayəŋ ana leli ga kaŋgay-kaŋgayani, nahkay mawayay ti ku way way do mādəbay sulum gani nani, àmbrəŋ ðay-ðay ba. ¹²Mawayay ti kigum masəfani ba ; ere ye ti mawayay ni ti kənjəhadum akada gatay ya ti təfəki ahàr ka Yezu lala, təmbərəŋ ndo ni. Nday gani ti Melefít naŋ àbu agra sulum ya àðəmbiya, àðəm aməgri ana ndam gayəŋ ni ana tay.

Ere ye ti Melefít àðəm aməgri ana ndam gayəŋ ni ti amagraja edefiŋ

¹³Kəsəruma, ahaslani ti Melefít àhibiya ma ana Abraham a, àhi aməgri sulum. Ka ya ti àhi ma gani ni ti àmbada ; àmbadaŋ ti àna ahàr gayəŋ gayəŋani, adaba maslaŋa àbi gəðakani àtam naŋ bi. ¹⁴Àmbada, àðəm : « Nəgruk sulum goro dal-dal, anagraj ti kəwuðay dal-dal. Zlam gani nani ti amagravu edefiŋ.** » ¹⁵Abraham àra ècia ma gana nahkay ti àgèskabá, ajəgay ere ye ti Melefít àhi aməgri ni, àmbrəŋ ndo. Abraham àra àgèskabá nahkay ti Melefít àgri ere ye ti àhi aməgri ni. ¹⁶Ka ya ti mis ambaðay ni ti, ambaðay ti àna ere ye ti àtam naŋ àna gəðakani ni. Àra àmbada nahkay ti ku way way do agèskabu mbaðay gayəŋ ni, təcalfəŋ kà ma gani va do. ¹⁷Nahkay day Melefít awayay adəfiki ana ndam gayəŋ ere ye ti àðəm aməgri ana tay ni ðek ti aməgri ana tay edefiŋ ; awayay ti təsər lala aməmbatkaba majalay ahàr gayəŋ a ðay-ðay do : nahkay ti àmbadaŋ. ¹⁸Melefít àðəm amagraja zlam, mæk àmbadaŋ. Pakama nday nani cəni ti avi njəda ana leli dal-dal, adaba Melefít ti àsəkad malfada do simiteni. Pakama gani àra àvia njəda ana leli a ti, məbu makoru kama kama, adaba məmbərəŋa zlam ndahaŋ a ðek, məsəra Melefít aməgri ere ye ti àðəm aməgri ana leli ni ana leli. ¹⁹Zlam gani nani ya məsəra Melefít aməgri ana leli ni ti ndiŋ-ndiŋ, avi njəda ana leli dal-dal. Makavu àna naŋ lala, acafəŋa leli ge mijikiana ke divi a. Zlam gani nani aziaba azana ga mahay ga mələŋ *njələtani ge Melefít na ana leli a, məsəra leli aməhuriy

**6:14 Mənjəkiani 22.16-17.

eslini. ††²⁰ Àhuriyu a mələŋ gani nani vu ti Yezu ; àhuriyu enji geli, àhuriyu ti azuhva leli. Naŋ ti bay gəđakani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ga kaŋgay-kaŋgayani, akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.

Melkisedek

7 Melkisedek gani nani ti naŋ bay Salem, naŋ bay *maŋgalabakabu mis akaba Melefit naŋ ya agavəla driŋ ni. Ka fat ya ti Abraham əsləkabiya ke silik ya tğray akaba bəbay ndahaŋ, àtambiya tay a àna njəda nahəma, Melkisedek nakəŋ àrəkioru, mək àgri *sulum ge Melefit. ††² A huđ ga zlam ya ti Abraham àhəlbiyu e silik ni bu ni dek ti Abraham àziaba zlam a bəlaŋ a kurani ba ana Melkisedek a. ††⁴ Enjenjeni slimi Melkisedek awayay adəmvaba ti bay jireni ; kələŋ gani bay Salem ti ni awayay adəmvaba bay ya agray ti mis tənəhadkabu àna sulumani ni. ³ Naŋ ti təsər bəŋani do, təsər məŋani do, ata bəŋ ga bəŋani day mis təsər tay do. A Wakita ge Melefit bu ni ti təđəmki ma ka vad ge miwi naŋ ndo, ka vad ga məmət gayaŋ day təđəmki ma ndo. Naŋ ti akada Wur ge Melefit, adəba aŋgalabakabu mis akaba Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani akada ga Wur ge Melefit ni.

⁴ Jalumki ahər ke Melkisedek, naŋ ya ti Abraham àziaba zlam a bəlaŋ a kurani ba ni. Melkisedek ti naŋ gəđakani ! Abraham ti naŋ bəŋ ga ata bəŋ geli dek, ay àhəliaba ana Melkisedek ti zlam sulumani ya tətama zlam ndahaŋ a ni. ⁵ Ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit kani ti nday bəza huđ ge *Levi ; e

Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu ni ti Melefit adəm ndam *Izireyel ndahaŋ ni təziaba zlam a bəlaŋ a kurani ba ana tay a. Nday ya ti təhəl zlam akaba nday ya ti təziaba ni ti nday dek kà məŋ gatay, nday ndam Izireyel ; ku tamal nday dek bəza huđ ga Abraham nəŋgu ni təbu tagray nahkay. ⁶ Ay Melkisedek ti naŋ wur huđ ge Levi do ; ku tamal naŋ wur huđ ge Levi do nəŋgu ni Abraham àziaba zlam a bəlaŋ a kurani ba. Melefit àhibiya ana Abraham a, àhi : « Anəgruk zlam sulumani, » nahkay Abraham ti naŋ gəđakani ; ay àgri sulum ge Melefit ana Abraham ti Melkisedek. ⁷ Məsəra, bay ya ti agri sulum ge Melefit ana maslaŋa nahaŋ nahəma, bay gani nani ti naŋ gəđakani àtam maslaŋa nahaŋ ni. ⁸ Kani ti nday ya ti təhəl zlam bəlaŋ a kurani bu ni ti nday mis hihiriken, təmət. Ay a Wakita ge Melefit bu təđəm bay ya ti àhəl zlam bəlaŋ a kurani bu ya Abraham àbi ni ti àmət do. ⁹ Misliki mədəmani nahkay hi : ka ya ti təvi zlam bəlaŋ a huđ ga kurani bu ana bəza huđ ge Levi ni ti kala təvi ti ana Levi Leveni. Ay Levi day kala àvia zlam bəlaŋ a huđ ga kurani ba ana Melkisedek a, adəba Abraham ti naŋ bəŋ ge Levi ; ¹⁰ ka ya ti Abraham àbi zlam ana Melkisedek ni ti Levi wur huđ gayaŋ ni naŋ àvu a vu ga bəŋani Abraham bu.

Krist ti aŋgalabakabu mis akaba Melefit akada ge Melkisedek ni

¹¹ Təwi ga bəza huđ ge Levi ya tagray ga *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti Melefit adəm tğri ana ndam *Izireyel, àbu məbəkiani e *Divi gayaŋ ya adəfiki

††**6:19** Ahalay ti bay ya ti àbəki wakita hini ni àzay mazavu ga zlam, adəm zlam ya ti məsəra Melefit aməgri ana leli ni ti ndiŋ-ndiŋ akada ga ara gəđakani, təwəlfəŋ ezewəd, ma ge ezewəd nahaŋ ni təwəlfəŋ kà slalah ga yam, təfiyu a yam vu ga macafəŋa slalah ga yam na ga masləkana ni. Məŋjay Təwi 27.29.

††**7:1** Salem ti slimi ge Zeruzalem ahaslani. Àna ma *Hebri ti slimi gani təzavu ata « Shalom. » « Shalom » ti awayay adəmvaba manjəhadkabanı sulumani.

††**7:2** Məŋjay Mənjəkiani 14.17-20.

ana Mūwiz ni bu ni. Ku tamal nahkay nənḡu ni, tūwi gatay ni èndeveriḡ ere ye ti Melefit awayay magrani ni lala do. Tamal endeveriḡ lala ti bay nahaḡ ya aḡgalabakabu mis akaba Melefit ni àra ti kamam ? Maslaḡa gani nani ti àḡgalabakabu mis akaba Melefit akada ga *Aronḡ ni do ; naḡ ti aḡgalabakabu mis akaba Melefit akada ge Melkisedek ni. ¹² Tamal Melefit àmbatkaba divi ga maḡgalabakabu mis akaba naḡ na ti, mèsəra àmbatkaba Divi gayaḡ ya àbu məbəkiani a Wakita gayaḡ ni bu ni daya. ¹³ Ay nihi ti Bay ya tədfəmki ma a Wakita ge Melefit bu ni ti Bay geli. Naḡ ti ge dini ge Levi do ; maslaḡa ge dini gayaḡ day-day àgray tūwi ga maḡgalabakabu mis akaba Melefit ndo. ¹⁴ Mèsəra Bay geli ti ge dini ga Zūda. Ndam ge dini ga Zūda ti ḡgay tḡgray tūwi ga maḡgalabakabu mis akaba Melefit ti Mūwiz àdfəm ndo simiteni.

¹⁵ Ere ye ti adafaki zlam gani nani edefiḡeni ni ti nihi : bay nahaḡ àra ga maḡgalabakabu mis akaba Melefit a, ay aḡgalabakabu mis akaba Melefit ti akada ge Melkisedek ni. ¹⁶ Maslaḡa gani nani ti tḡfiyu àna Divi ya àbu məbəkiani a wakita ge Mūwiz bu ni ndo : Divi gani nani ti tḡbiki ana mis hihirikeni. Tḡfiyu maslaḡa gani nani ti adaba naḡ àbu àna nḡəda dal-dal, àmət day-day do.

¹⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : Melefit àdfəm :

« Nak ti bay maḡgalabakabu leli akaba mis ga kaḡgay-kaḡgayani akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni. ^{§§} »

¹⁸ Nahkay ti Melefit àmbrəḡa Divi gayaḡ nahaḡ ya àdfəfiki ana Mūwiz ahaslani na, adaba Divi gani nani ti nḡəda gani àhəca ga magray ere ye ti Melefit àwayay magrani na. ¹⁹ Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge

Mūwiz ni bu ni ti èndeveriḡ ere ye ti Melefit awayay ni lala do. Èḡia nahkay ti Melefit àvia divi nahaḡ ana leli ga mahədafkəḡjiana àtam ya ahaslani na. Divi gani nani ti mèsəra aḡənakani leli edefiḡ.

²⁰ Mèsəra aḡənakani leli edefiḡ ti adaba ka ya ti Melefit àfiyu Wur gayaḡ ga maḡgalabakabu mis akaba naḡ ni ti àmbada. Ay nday ndahaḡ ni ti ni, àbiyu tay ti àmbadəy ndo. ²¹ Ka ya ti Melefit àfiyu Wur gayaḡ ni ti àmbadəy ; àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi :

« Bay Melefit àmbada, àdfəm :

“Nak ti bay maḡgalabakabu leli akaba mis ga kaḡgay-kaḡgayani.”

Aməmbatkaba majalay ahər gayaḡ gani nana day-day do.* »

²² Melefit àra àmbada nahkay ti àwəlkabá pakama gayaḡ akaba geli a keti. Gayaḡ ya àgray nahkay ni ti àtam ya àwəlkabu pakama gayaḡ akaba ge mis ahaslani ni. Mèsəra àtam ya ahaslani ni ti adaba bay ya ti adəfiki ana leli Melefit amagraḡ ere ye ti àdfəm amagraḡ ni edefiḡ ni ti Yezu.

²³ Nahkay day, nday ndahaḡ ya taḡgalabakabu mis akaba Melefit ni ti nday kay, adaba nday ti tḡpəs do, təmət. ²⁴ Ay Yezu ti apəs, naḡ àbu àna sifa, àmət day-day do ; amaḡgalabakabu mis akaba Melefit ga kaḡgay-kaḡgayani. ²⁵ Nahkay ti nday ya ti tahədafkəḡjiyu kè Melefit azuhva ga Yezu ya aḡgalabakabu tay akaba naḡ ni ti, Yezu esliki mahəḡgay tay. Àmbrəḡ mahəḡgay tay day-day do, adaba naḡ àbu àna sifa ga kaḡgay-kaḡgayani, naḡ àbu ahəḡgali Melefit ana tay kəlavad.

²⁶ Bay gədfəkani ya àḡəski ga maḡgalabakabu leli akaba Melefit ni ti Yezu. Naḡ ti nḡəlata, àḡudar zlam do simiteni, naḡ mis sulumani, àgray zlam akada ga

§§7:17 Limis 110.4.

*7:21 Limis 110.4.

ndam magudar zlam ni do, Melefit àzoru naŋ driŋ agavəla. ²⁷ Nday gəđákani ndahaŋ ya taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti, ahàr àđəm kəlavad tísliŋi zlam ana Melefit azuhva zlam magudarani gatay ni day kwa ti tísliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahaŋ ni. Ay Yezu ti ni àŋgalabakabu leli akaba Melefit ti nahkay do. Naŋ ti àvi ahàr gayaŋ ana Melefit, àgəskabu ti tákadfəŋ naŋ kà təndal. Àgray nahkay ti sak bəlaŋ, amagrakivu va do. ²⁸ E Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu ni ti Melefit àđəm mis hihirikeni taŋgalabakabu mis akaba naŋ, ay nday gani nani ti njəda gatay àhəca ga magray ere ye ti Melefit àwayay na. Nahkay kəlaŋ gani Melefit àđəm pakama nahaŋ, àmbadəy. Àna mbadəy gani nani ti àfiyu Wur gayaŋ ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ ; Wur gayaŋ gani nani ti naŋ àbu ga kaŋgay-kaŋgayani, èndeveriŋaba ere ye ti Melefit awayay na àndava.

Melefit àwəlkabá pakama gayaŋ akaba geli àna Krist a

8 Ere ye ti ahàr àđəm məsər lala ni ti nihi : Bay gəđákani ya *aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ti àbu. Naŋ ti òru ànjəhad a huđ melefit bu, kà gəvay ge kərsi ge Melefit. Ànjəhad ti kà ahar ga đaf ge Melefit, a məlaŋ ga gəđákani bu. ² Agray təwi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti a məlaŋ *njəlatani ge Melefit bu. Məlaŋ *njəlatani gani nani ti ahay *miviceni ya mis hihirikeni tivicey ka sarta ge Məwiz ni do : àləm ti Bay Melefit Melefiteni ; məlaŋ gani nani ti məlaŋ njəlatani ge Melefit eđeđiŋ.

³ Gəđákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti təfiyu naŋ ga məvi sədaga ana Melefit akaba misliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis. Ègia nahkay ti bay gəđákani ya aŋ-

galabakabu leli akaba Melefit ni ahàr àđəm naŋ day məvi sədaga ana Melefit. ⁴ Tamal naŋ àləbu a duniya bu ni ti akal naŋ ègi bay maŋgalabakabu mis akaba Melefit do, adaba ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit təbu, təbiyu tay àna *Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni. ⁵ Ay ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit nday nani ti, məlaŋ njəlatani ya tagraviyu təwi gatay ni ti e melefit bu do. Məlaŋ gatay ni ti tələm ka mazavu ga məlaŋ njəlatani ya a huđ melefit bu ni ciliŋ. Nahkay ka ya ti Məwiz àwayay evicēy ahay njəlatani ni ti Melefit àhi ahkado : « Ci day, ahàr àđəm kàgray đek akadfa ahay ya ti nəđəfukki ka ya ti nak ka ahàr ga həma ni.† » ⁶ Ay nihi ti təwi ga Yezu ti gərgəri akaba gatay ndahaŋ ni simiteni. Melefit awəlkabu pakama gayaŋ mūweni akaba geli, awəlkabu ti àna təwi ga Yezu ; pakama ya *awəlkabu nihi ni ti àtam ya ahaslani ni, adaba ere gani ya ti Melefit àđəm aməgri ana leli ni ti àtam ere ye ti àđəm ahaslani amagraŋ ni simiteni.

⁷ Nahkay ti pakama ge Melefit ya àwəlkabu akaba geli ahaslani ni ti àrakaboru ndo. Do ni ti, akal Melefit àwəlkabu pakama nahaŋ akaba geli do. ⁸ Ay àwəlkabá pakama nahaŋ na akaba geli eđeđiŋ a. Àləgi ana ndam gayaŋ, àđəm nahkay hi :

« Cūm day, nu Bay Melefit nəhi ma ana kuli.

Sarta nahaŋ àbu ara ; ka sarta gani nani ti anəwəlkabu pakama mūweni akaba ga ndam goro, ndam *Izireyel akaba ndam *Zəde ni đek.

⁹ Pakama ya anəwəlkabu akaba gatay ni ti gərgəri akaba pakama ya nəwəlkabu akaba ga ata bəŋ gatay ahaslani

†8:5 Mahərana 25.40.

ka ya ti nêdafəŋa ahar ka tay a, nêhəlaya tay ka had Ezip a ni.

Anəwəlkabu pakama nahaŋ akaba gatay ti

aɖaba nday ndayani àna ahàr gatay təm-brəŋ pakama goro

ya nêwəlkabu akaba gatay ahaslani ni, nahkay ti nu day nəmbrəŋ tay.

Nəhi ma hini ana kuli ti nu Bay Melefit.

¹⁰ Pakama mūweni ya anəwəlkabu akaba ga ndam Izireyel

ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay hi :

Anagraŋ ti tajałaki ahàr ke Divi goro kəlavad,

kala àbu məbəkiani a məbərux gatay bu. Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.

Nəhi ma hini ana kuli ni ti nu Bay Melefit.

¹¹ “Sər Bay Melefit” ti maslaŋa aməhi ana maslaŋa nahaŋ e kidiŋ gatay bu do simiteni.

Ku ana ndam ga kəsa gatay, ku ana bəza ga məŋ gatay nəŋgu ni atəhi ana tay do.

Aɖaba ku way way do e kidiŋ gatay bu aməsər nu,

ku wur gəziteni, ku mis gəɖakani aməsər nu.

¹² Anəmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a ;

zlam gatay ya ti tàgray, àbəlafu do ni ti anəjalaki ahàr va do simiteni.* »

¹³ Ma ge Melefit hini ya àɖəm ni ti àɖəmki ka məwəlkabu pakama mūweni. Gayəŋ ya àɖəm nahkay ni ti aɖafaki

məwəlkabu pakama ya ahaslani ni ti midigweni. Ay zlam ya ègia midigwena, àgray təwi va do ni ti atəmbrəŋ, amələbi va bi.

Təwi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ya tàgray ahaslani ni

9 Ka ya ti Melefit *əwəlkabu pakama gayəŋ akaba ga ndam *Izireyel ahaslani ni ti àɖəfiki divi gayəŋ ana tay ga *maŋgalabakabu mis akaba naŋ a ahay gayəŋ bu. Ahay gani nani ti ka had. ^{¶2} Ahay gani nani ti huɖ gani mekelk-abana àna azana. Məlaŋ ye enjenjeni nahəma, təzalay məlaŋ *njalatani ; eslini ti təbəhad məlaŋ mabəhadki *cəŋgel akaba tabəl ga mabəhadiki *dipeŋ ana Melefit. ^{§3} Məlaŋ ye cə kama ga azana ni ti təzalay məlaŋ njəlatani àtam ndahaŋ ni dek. Kələŋ ga azana nahəma, ⁴ təfəkad zlam ga gru ya tazəbaki haf ya ezi àcər ni, ^{**} təfəkad *sahar daya. ^{††} Sahar gani nani ti məbəki gru dek ; a huɖ gani bu ni ti zlam təvu mahkər : halaf ga gru akaba *man a huɖ gani bu ; aday ga *Aroŋ ya àbay vay-vay ni, ^{‡‡} akaba akur cə. Akur nday nani ti ma ge Melefit àki məbəkiani. Nahkay sahar gani nani ti təzalay *sahar ge Melefit ya aɖafaki əwəlkabu pakama gayəŋ akaba ge mis ni. ⁵ Ke erma ga sahar ni təbəki mimiz ti Melefit məmbərfəŋa zlam ge mis ya təgudar ka məsər gatay do na ; ka ahàr ga sahar ni təgraya mazavu ge Serubəŋ ^{¶¶} a cə ; təpaɖki kərpaŋla gatay ke erma ni. Serubəŋ nday nani ti təɖafaki Melefit naŋ àbu a məlaŋ gani nani bu àna njəɖa

*8:12 Zereŋi 31.31-34.

¶9:1 Təɖəmki ma hini ti ka ahay ge Melefit ya tàgray a huɖ gili bu ka sarta ge Mūwiz, təsawafay àna naŋ ni. Məŋjay Mahərana 26.1-30.

§9:2 Məŋjay Mahərana 25.23-40.

**9:4 Məŋjay Mahərana 30.1-6.

††9:4 Məŋjay Mahərana 25.10-16.

‡‡9:4 Məŋjay Macalani 17.23.

¶¶9:5 Serubəŋ ti zlam àna sifa ya tajaŋgay məlaŋ njəlatani ni, kərpaŋla təfəŋ kà tay. Nday *məslər ge Melefit do. Məŋjay Mahərana 25.18-20.

gayaŋ dek. Ay ti n̄hiaba ma gana dek ana k̄li a nihi faŋ do.

⁶Tàra t̄slamala zlam na dek nahkay ti ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni t̄huriyu a m̄laŋ ye enjenjeni ni vu k̄lavad ga magray t̄wi gatay. ⁷Ay a m̄laŋ ye c̄ ni vu ni ti bay ḡdakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ahuriyu ciliŋ. Ahuriyu ti sak b̄laŋ a d̄zani bu ; ahuriya ti ah̄r ađ̄m abi-aya mimiz ana Melefit a azuhva zlam gayaŋ ya àgudar ka m̄s̄er gayaŋ do ni akaba azuhva zlam ge mis ndahaŋ ya t̄gudar ka m̄s̄er gatay do ni. ⁸Àna zlam nday nani ti *M̄suf Nj̄latani ađ̄afaki ka ya ti m̄laŋ ye enjenjeni àbu mba ni ti divi ga m̄huriyani a m̄laŋ *nj̄latani ge Melefit ni vu àbi faŋ bi. ⁹Zlam gani nday nani t̄zavu akaba ga sarta hini : mis takoru afa ge Melefit, t̄gri s̄daga, t̄vi zlam ana ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti t̄sliŋi azuhva zlam magudarani gatay ni, ay ku tamal nahkay n̄ngu ni majalay ah̄r gatay dek nj̄lata do, nahkay zlam gatay ya tagray ni èsliki mendeveriŋ ere ye ti Melefit awayay ni do. ¹⁰Zlam gani nani dek ya tagray ni ti ma àki ka zlam m̄zamani, ka zlam miseni akaba ka baray ḡḡr̄ani. Nani ti t̄wi ge mis hihirikeni ya tagray ni ciliŋ ; Melefit aḡskabu hayaŋ, duk abivoru ana vad ya am̄m-batkaba ni.

**Àna mimiz ge Krist ti
Melefit àw̄lkabu pakama
m̄weni akaba ge mis**

¹¹Ay nihi ti *Krist àra. Naŋ ti Bay ḡdakani ya aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ku nihi naŋ àbu aŋri zlam sulumani ge Melefit ana leli. Àhuriya a ahay ge Melefit va ; ay ahay gani nani ti ḡdakani àtam ya ka hađ ni, araŋa

maḡdavani àki bi. Ahay nani ti mis hihirikeni àl̄m do ; nahkay ahay gani nani ti a duniya bu do. ¹²Àra àhuriya a ahay gani nani va ti àhuriyu a m̄laŋ *nj̄latani ge Melefit ni vu. Àhuriyu ti àna mimiz ga vugul akaba ga b̄za sla ya t̄sliŋi ana Melefit ni do ; àhuriyu ti àna mimiz gayaŋ ya àŋḡzaya ka ya ti àm̄t k̄ t̄ndal ni. Àm̄t nahkay ti, àh̄nga leli a ga kaŋgay-kaŋgayana àndava, àhuriyu a m̄laŋ *nj̄latani ge Melefit ni vu sak b̄laŋ ti èsli. ¹³Ka ya ti mis àgudara zlam a, ègia naŋ nj̄lata k̄ eri ge Melefit do nah̄ma, ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tiguceki mimiz ga vugul akaba ga kokur, t̄b̄ki viti ga sla walani daya. Nahkay vu gayaŋ egi nj̄lata k̄ eri ge Melefit. ¹⁴Mimiz ge Krist ti àtam mimiz ga zlam ga ḡnaw sak kay do waw ? Krist ti àgudar zlam do simiteni, ay àvi ah̄r gayaŋ ana Melefit ti t̄kađ naŋ ; àgray nahkay ti àna nj̄da ga *M̄suf ge Melefit ; M̄suf gani nani ti naŋ àbu ga kaŋgay-kaŋgayani. Krist àvia ah̄r gayaŋ ana Melefit a nahkay ti, àgray ti ku majalay ah̄r geli day m̄gi nj̄latani ; nahkay ti m̄gray zlam ya azoru leli e kisim vu ni va ba ; m̄gri t̄wi ti ana Melefit. Melefit ti naŋ Bay ga sifa !

¹⁵Ègia nahkay ti Melefit *àw̄lkabu pakama gayaŋ m̄weni akaba ge mis ; àw̄lkabu ti àna t̄wi ge Krist. Àw̄lkabu ti ndam ya ti azalay tay ni t̄ŋḡt zlam sulumani ya ađ̄m am̄gri ana tay ni ; zlam nday nani ti at̄l̄bu ga kaŋgay-kaŋgayani. Melefit am̄gri ana tay nahkay ti azuhva kisim ge Krist, ađ̄aba àna kisim gayaŋ ni ti àp̄la zlam ge mis ya t̄gudar ka sarta ya Melefit àw̄lkabu pakama m̄weni akaba gatay faŋ ndo ni.

¹⁶Nahkay day, bi mis nahaŋ wudaka am̄t ti ađ̄m ah̄mamam ndam gayaŋ

têdevu zlam gayan̄ ni. ^{§§}Ay tamal maslaᅇa gani àmèt faᅇ ndo ni ti ndam gani tisl̄iki medevu zlam gayan̄ ni do. ¹⁷Nahkay tamal àmèt faᅇ ndo ni ti ma gayan̄ ya àdēm ni masakani hayan̄. Ka ya ti maslaᅇa gani naᅇ àbu àna sifa mba ni ti mis tēdey zlam gayan̄ ni faᅇ do. ¹⁸Pakama ge Melefit ya awəlkabu akaba ge mis ni day nahkay. Ka ya ti àwəlkabu pakama gayan̄ enjenjeni akaba ge mis ni ti tàkad̄ zlam, t̄igucey mimiz gani. ¹⁹Ka ya ti M̄uwiz èjeᅇgey *Divi ge Melefit d̄ek k̄e meleher ge mis nahēma, àgray akada ge Melefit ya àhi ni : àzay mimiz ga vugul akaba ga bēza sla, àcahkiviyyu yam, àzay eᅇguc̄ ga zlam ga gēnaw ndizeni, àwəlki ka aday, àtəliyyu e mimiz ni vu juᅇ mək èguceki ka Wakita ge Melefit ni ; èguceki ke mis ni d̄ek daya. ²⁰Àdēm : « Mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan̄ akaba gekūli àna naᅇ ; àdēm gəsumkabu pakama gayan̄ ni d̄ek kwa.* » ²¹Èguceki mimiz ni ka ahay ge Melefit akaba ka zlam ya t̄əvu a ahay ni bu, tagray t̄əwi àna tay ni d̄ek daya. ²²Nahkay ti Melefit àdēm e Divi gayan̄ ni bu, ku mam day mam t̄iguceki mimiz day ti egi n̄jələta. Ere ye ti t̄iguceki mimiz do ni ti àbi kay bi. Tamal t̄əbaya mimiz a ndo ni ti Melefit àmbərfəᅇa zlam magudarani ge mis ni kà tay a do simiteni.

Krist ti àvi ahàr gayan̄ ana Melefit azuhva zlam magudarani ge mis

²³Nahkay zla nahēma, zlam nday nani ya ka had̄ ni ti mazavu ga zlam ya a huᅇ melefit bu ni ciliᅇ, ay ku tamal nahkay n̄ᅇᅇgu ni ahàr àdēm t̄iᅇi n̄jələta àna mimiz ya t̄iguceki ka tay ni. Nahkay

day, tamal leli mawayay mahəᅇakfəᅇᅇiyu kà zlam zlamani ya e melefit bu ni ti ahàr àdēm t̄əbaya mimiz sulumana àtama ga zlam ga gēnaw na. ²⁴Ahay ge Melefit ya *Krist àhuriyyu ni ti mis t̄əlēm do. Ahay ge Melefit ya mis t̄əlēm ni ti mazavu ga mələᅇ *n̄jələtani ya a huᅇ melefit bu ni ciliᅇ. Krist àhuriyyu ti a huᅇ melefit vu ; ku nihi naᅇ àbu eslini k̄e meleher ge Melefit ga m̄əjənaki leli. ²⁵Gəᅇakani ga ndam *māᅇalabakabu mis akaba Melefit ti ahuriyyu a mələᅇ *n̄jələtani ge Melefit ya mis t̄əlēm ni vu sak bələᅇ a d̄əzani bu ; ahuriyyu ti àna mimiz gayan̄ gayan̄ani do. Ay Krist ti àgray nahkay ndo ; àvi ahàr gayan̄ ana Melefit sak kay ndo. ²⁶Nahkay do ni ti kwa ka mən̄jəki ga duniya akal Krist acakay daliya sak kay, ay àgray nahkay ndo. Àcakay daliya ti sak bələᅇ, kələᅇ gani amacakay va do ; àcakay ti ga maᅇafakiani duniya ara andav wudak. Àra ti ga m̄əvi ahàr gayan̄ ana Melefit ti magudar zlam ge mis ni m̄ələbi va bi. ²⁷Mis hihir̄ikeni lu amət sak bələᅇ ciliᅇ, kələᅇ gani Melefit amagrafəᅇa seriya. ²⁸Nahkay day Krist àvi ahàr gayan̄ ana Melefit ti sak bələᅇ ; àgray nahkay ti, ti Melefit m̄əmbərfəᅇa zlam magudarani ge mis a kay. Ay a vad̄ nahaᅇ ti Krist amaᅇga. Amaᅇga ti azuhva zlam magudarani va do ; amaᅇga ti ga mahəᅇᅇgay ndam gayan̄ ya tajəᅇᅇay naᅇ ni.

10 *Divi ge Melefit ya M̄uwiz àbəki ka wakita gayan̄ ni ti mazavu ga zlam sulumani ya Melefit aməᅇri ana leli ni ; Divi gani àd̄əfiki zlam sulumani ge Melefit ni ana leli lala do. Adaba mam, kilevi t̄əbu takoru k̄e meleher ge Melefit, tisl̄iᅇi zlam kilevi, t̄əm-

§§9:16 Àna ma Gres ya t̄əbəki ahalay ni ti t̄əᅇəm « diateke. » Ma gani nani ti awayay ad̄əmvaba m̄əwəlkabu pakama, awayay ad̄əmvaba pakama ge mis ya àdēm ahəma-mam tēdey zlam gayan̄ ka ya ti àmèt ni daya ; ma gani bələᅇ. Nahkay t̄əᅇurkabu zlam nday nani c̄ueni, t̄əᅇəm tamal zlam ahkay do ni mis àmèt faᅇ ndo ni ti t̄əᅇi sl̄imi ana pakama gani do.

*9:20 Mahərana 24.8.

brəŋ day-day do ; ay zlam nday nani ya tagray ni ti èndeveriŋ ere ye ti Melefit awayay ni dek do. ²Tamal ti endeveŋ ere ye ti Melefit awayay ni ti, akal təmbrəŋ misliŋi zlam ana Melefit, adaba giri-giri ti ndam ya ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a ni ti akal təsər tigia njəlatana kè eri ge Melefit a àndava, zlam magudarani gatay àbi va bi. Ay tàgray nahkay do ; təbu tislŋi zlam kekileŋa. ³Təbu tislŋi zlam ana Melefit kilevi ti, agray ti təjalaki ahàr kilevi ka magudar zlam gatay, təsəra nday ndam magudar zlam kekileŋa. ⁴Nahkay ti məsəra mimiz ga kokur akaba ga vugul ti àgray ti Melefit məmberfəŋa zlam magudarani ge mis na kà tay a koksah.

⁵Nahkay zla nahəma, ka ya ti *Krist àra a duniya va ni ti àhi ana Melefit ahkado :

« Zlam ge mis ya tislŋək ni akaba sədaga gatay ya təgruk ni ti kawayay do, kàgra ti tiwi nu sawaŋ.

⁶Zlam ge mis ya tislŋək ahkay do ni ya teviyekək azuhva zlam magudarani gatay ni ti àbəlafuk do.

⁷Nahkay nədəm : Bay Melefit goro, nu hi, nu ka ahàr divi, nakoru ti ga magray ere ye ti kawayay ni.

Bay ya ti tədəmki ma a huđ ga wakita gayak ni bu ni ti nu.† »

⁸Ka mənjàki ga pakama hini ti àdəm : « Zlam ge mis ya tislŋək ni, sədaga gatay ya təgruk ni, ahkay do ni zlam gatay ya teviyek azuhva zlam magudarani gatay ni ti kawayay do ; zlam nday nani ti tábəlafuk do. » Ay məsəra zlam nday nani dek ti tagray akada ge Melefit ya àhi ana tay grum e Divi gayaŋ bu ni.

⁹Àdəm keti : « Nu hi, nu ka ahàr divi, nakoru ti ga magray ere ye ti kawayay

ni. » Àdəm nahkay ti, adafaki zlam ya ti təgri ana Melefit ahaslani ni ti ègia zlam masakana ; nihi ti ahàr àdəm təgri zlam mūweni sawaŋ. ¹⁰Nahkay ere ye ti Melefit àwayay ni ti Yezu Krist àgra : àvi ahàr gayaŋ ana Melefit sak bəlaŋ huya. Àra àvia ahàr gayaŋ a nahkay ni ti leli miŋia ndam njəlatana ge Melefit a.

¹¹Bay maŋgalabakabu mis akaba Melefit lu naŋ àbu ecik kəlavad, esliŋi zlam sak kay ana Melefit, esliŋi kəlavad nahkay. Ay zlam ya ti esliŋi ana Melefit ni èsliki magrani ti Melefit məmberfəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a do simiteni. ¹²Ay Krist ti àgray akada gatay ni ndo : naŋ ti àvay ahàr gayaŋ sak bəlaŋ ti Melefit məmberfəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a ; àra àva ti ànjəhad digus kà ahar ga đaf ge Melefit a məlaŋ ga gəđakani bu ga kaŋgay-kaŋgayani. ¹³Melefit àhi : « Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kè meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.‡ » Nihi ti naŋ àbu ajəgay sarta gani nani. ¹⁴Àva ahàr gayaŋ a sak bəlaŋ ti, àgray ti nday ya ti àhəŋgay tay ni ti tigi ndam *njəlatani ge Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani. Nahkay ti èndeveriŋa təwi ge Melefit ya awayay na dek.

¹⁵*Məsuf Njəlatani day adəfiki ana leli zlam nday nani jiri ededŋ. Ere ye ti àdəm enjenjeni ni ti nihi :

¹⁶« Bay Melefit àdəm :

“Pakama mūweni ya anəwəlkabu akaba gatay

ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay hi :

anagraŋ ti təjalaki ahàr ke Divi goro kəlavad,

amanjəhadiviyu ana tay a məbərur bu.” »

¹⁷Àdəm keti :

†10:7 Limis 40.7-9.

‡10:13 Mənjay Limis 110.1.

« Zlam magudarani gatay ahkay do ni zlam gatay ya ti tàgray àbèlafu do ni ti anəjalaki ahàr do simiteni.[¶] »

¹⁸ Nahkay ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a. Ègia nahkay ti ahàr àdəm təgri sədaga ana Melefit ti məmbrəfəŋa zlam magudarani nday nani kà tay a va do.

Məfəki ahàr ke Melefit, mahəđakfəŋiyu

¹⁹ Bəza ga mmawa, nahkay ti məsəra Melefit àvia divi ana leli ga mahəđakfəŋiyana kà gəvay a mələŋ gayəŋ *njələtani ni va. Divi gani nani ti àvia ana leli a azuhva mimiz ga Yezu ya àŋgəzaya ka ya ti *tədarfəŋ naŋ kà təndal ni.

²⁰ Divi gani nani ti divi məweni, nday ya ti e divi gani nani bu ni ti təŋgət sifa. Divi gani nani ti Yezu àzləkiaba ana leli a. Ka ya ti àmətfəŋ kà təndal ni ti azana ga mahay ga mələŋ *njələtani ge Melefit ni èguzlehva : azana gani nani ti kala vu ga Yezu. Yezu àmət ti mis t àhəđakfəŋiyu kə Melefit : àmət nahkay ti èguzlehkaba azana ya àcafəŋa mis ga mahəđakfəŋiyani kə Melefit a ni. ²¹ Naŋ ti Bay gəđakani ya aŋgalabakabu ndam ge Melefit akaba Melefit ni. ²² Ègia nahkay ti mahəđakumfəŋiyu. Mahəđakumfəŋiyu ti àna huđ bəlaŋ, məfumki ahàr geli đek. Adaba Yezu àgray ti mīgia njələtana, məjalay ahàr magəđavani va do ; àbara leli àna yam njələtana daya. ²³ Məsəra Melefit aməgri zlam sulumani ana leli ; məhumioru ma gani ana mis vay-vay, məmbrəŋ ba, adaba Bay ya ti àdəm aməgri zlam nday nani ana leli ni ti Melefit ; naŋ ti àmbat ahàr đay-đay do. ²⁴ Ahàr àdəm ku way way do e kidiŋ geli bu məfi ahàr ana maslaŋa nahaŋ, məvi njəđa ana mis e kidiŋ geli bu ga mawayay mis ndahaŋ akaba ga

məgri zlam sulumani ana mis. ²⁵ Məmbrəŋum macakalavani ba. Mis ndahaŋ ti təmbrəŋa, ay leli ti məgrum akada gatay ni ba. Kəsəruma vad ga Bay geli ya amara ni ènjia wudak, nahkay zla nahəma məmbrəŋum macakalavani ba ; ahàr àdəm ku way way do e kidiŋ geli bu məvi njəđa ana maslaŋa nahaŋ.

²⁶ Leli ti məsəra jiri ge Melefit ya àgri ana leli na. Nahkay tamal magudar zlam zakw nahəma, misliki məgri sədaga ana Melefit ti məmbrəfəŋa zlam magudarani geli ni kə leli a va do.

²⁷ Tamal mis àgudara zlam a nahkay ti maslaŋa gani m àgray aŋgwaz dal-dal, adaba Melefit amagrafəŋa seriya, aku gəđakani aməzum tay akaba ndam ya təgəskabu ma ge Melefit va do ni đek.

²⁸ Kəsəruma, tamal mis àgra zlam ya ti Melefit àcafəŋa mis ga magrana e *Divi gayəŋ ya Məwiz àbəki ni bu na, mək mis cə mahkər tàgrakia sedi a ti takad naŋ huya, àsi cicihi ana mis do. ²⁹ Nahkay ti tamal mis àcəlkia ka Wur ge Melefit a, àzay naŋ akada zlam masakani ni ti Melefit amatrađ naŋ do waw ? Amatrađ naŋ ti dal-dal àtam ya atrađ maslaŋa ya ti àgəskabu Divi gayəŋ do ni, adaba maslaŋa gani nani ti ègia mis njələtani ge Melefit azuhva mimiz ga Yezu a, ay àmənjaləŋ ke mimiz gani nani akada zlam masakani sawaŋ. Àna mimiz gani nani ti Melefit àwəlkabá pakama gayəŋ akaba geli a, àdəm amahəŋgay leli àna naŋ. *Məsuf Njələtani àgria *sulum ge Melefit ana maslaŋa gani nana, ay maslaŋa gani èndivia Məsuf Njələtani na sawaŋ. ³⁰ Məsəra, Melefit àdəm : « Bay ya ti atrađvù mis, ahəŋgrivù zlam magudarani ana tay ni ti nu. » Àbu məbəkiani keti : « Bay Melefit amagrafəŋa seriya kà ndam gayəŋ a.[§] » ³¹ Melefit ti naŋ Bay ga sifa : njəđa gayəŋ àtam ga zlam ni đek.

[¶]10:17 Zeremi 31.33-34.

[§]10:30 Mimbiki 32.35-36.

Tamal àgësa mis a awayay matraḅ naṅ ti maslaṅa gani amacakay daliya dal-dal, daliya nahaṅ àbi àtam daliya gani nani bi.

³²Sərumki ka sarta ya ti kicūm pakama ge Melefit enji, kəgəsumkabu ni. Ka sarta gani nani ti mis təgria daliya gərgəri kay ana kuli a, ay ti kəbesuma. ³³Sarta ndahaṅ tindivia kuli a, təgria daliya ana kuli kə eri ge mis a dek ; sarta ndahaṅ kəvumia njəḍa ana mis ndahaṅ ya ti təcakay daliya akada nani na. ³⁴Ndam ya təbiyu tay a daṅgay vu ni ti təsia cicihi ana kuli a, kəjənumkia tay a. Ka ya ti mis təhəlfəṅa zlam gekuli kə kuli a ni ti kəgəsumkabá àna məmərana, adaba kəsəruma, lekulum kəbum ana zlam sulumani àtam ya ti təhəlfəṅa kə kuli a ni. Zlam sulumani nday nani ti tan-jəhad ga kaṅgay-kaṅgayani. ³⁵Nahkay zla nahəma, kəmbərəṅum məfūmki ahàr ke Melefit ba, adaba tamal kəmbərəṅum məfəki ahàr do ni ti aməgri zlam sulumani kay ana kuli azuhva nani. ³⁶Ere ye ti ahàr àḍəm kəgrum ni ti nahkay hi : zum njəḍa gekuli dek ga moroni kama kama. Tamal kəgrum nahkay ti akəgrum ere ye ti Melefit awayay ni, nahkay ti akəṅgətum ere ye ti Melefit àḍəm aməvi ana kuli ni. ³⁷Melefit àḍəm :

« Kama gəzit ti Bay ya ti ara ni amara, enjia wudak.

Sarta gani àbi kay va bi.

³⁸Maslaṅa ya ti nəḍəm naṅ jireni, afəku ahàr ni ti anəvi sifa.

Ay tamal maslaṅa gani àmbrəṅa nu a ti anəgəskabu naṅ va do. ^{**} »

³⁹Ay leli ti leli ndam ya ti təmbərəṅ Melefit, tijiji ni do. Leli ti ndam ya ti təfəki ahàr ke Melefit ni, nahkay Melefit amahəṅgay leli, aməvi *sifa ya àndav ḍay-ḍay do ni ana leli.

Məfəki ahàr ke Melefit

11 Məfəki ahàr ke Melefit ti awayay adəmvaba mam ? Tamal məfəki ahàr ke Melefit ti məsəra leli məbu àna zlam ya ti Melefit àḍəm aməvi ana leli ni àndava. Ku tamal mipi zlam nday nani faṅ do nəṅgu ni, məsəra təbu edefiṅ edefiṅeni. ²Ndam ge Melefit ya ahaslani ni təfəkia ahàr a nahkay, mək Melefit àzləbay tay azuhva məfəki ahàr gatay ni.

³Leli day məfəki ahàr ke Melefit. Məsəra Melefit àgraya məlaṅ na dek àna ma gayəṅ ya àḍəm na. Nahkay məsəra zlam ya ti mipi ni ti Melefit àgraya àna zlam ya mipi do na.

⁴Abel day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri sədaga ana Melefit àtam ga *Kayiṅ ya àgri ni àna sulumani. Abel àra àgra nahkay ti Melefit àzləbay naṅ azuhva sədaga gayəṅ ni, àḍəm naṅ ti mis jireni. Ku tamal Abel àməta nəṅgu ni, ku kani day naṅ àbu adəfiki məfəki ahàr ke Melefit ana leli.

⁵*Enok day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti Melefit àzaba naṅ a duniya ba, àmət ndo. Naṅ àbi ka duniya va bi, adaba Melefit àzoya naṅ a gavəla. Ay ku ka ya ti Melefit àzoru naṅ faṅ ndo nəṅgu ni, Melefit àzləba naṅ a, àḍəm naṅ mis sulumani. ^{††6}Tamal mis àfəki ahàr ke Melefit do ni ti Melefit àzləbay naṅ do, àḍəm naṅ mis sulumani koksah. Adaba ku way way do awayay ahəḍak-fəṅjiyu kə Melefit nahəma, ahàr àḍəm maslaṅa gani məfəki ahàr, məgəskabu Melefit naṅ àbu, məsər Melefit agri zlam sulumani ana nday ya ti taḍəbay naṅ ni.

⁷Nəwi day àfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti àgəsikia ma. Ka ya ti Melefit àḍəfiki zlam ya ti àgravu faṅ ndo ni ti Nəwi àgraya *slalah ga yam a, təhuriyu akaba ndam ga huḍ ahay gayəṅ, mək

** 10:38 Habakuk 2.3-4.

†† 11:5 Mənjay Mənjəkiani 5.24.

Melefit àhəngay tay. Nūwi àra àfəkia ahàr ke Melefit a nahkay ti, Melefit àdəm naŋ mis jireni ; nahkay ere ye ti Nūwi àgray ni ti àdafaki ndam ga *duniya ti nday ndam jireni do.

⁸Abraham day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti ka ya ti Melefit àzalay naŋ ni ti Abraham àgəsikia ma. Àsləka ka hađ gayəŋ a, òru ka hađ ya ti Melefit àdəm aməvi ni. Àsər mələŋ ya ti akoru ni do, ay ku tamal nahkay nəngu ni òra. ⁹Azuhva məfəki ahàr gayəŋ ni ti ànjəhad ka hađ ya ti Melefit àdəm aməvi ni, ay ànjəhad ti akada naŋ zal mirkwi : ànjəhad a ahay miviceni bu. Wur gayəŋ Izak, kələŋ gani wur huđ gayəŋ Zekup day tənəhad a ahay miviceni bu akada gayəŋ ni : nday day Melefit àhi ana tay aməvi hađ ya ti àdəm aməvi ana Abraham ni ana tay. ¹⁰Abraham ànjəhad a ahay miviceni bu ni ti adaba ahətay sarta ya ti atafəkad kəsa nahaŋ ni ; kəsa gani nani ti asak ga ahay gani mafəkadani lala. Àsər ahəmamam tələm ahay ga kəsa gani nani ti Melefit, amələmaya ahay nday nana ti naŋ gani daya.

¹¹Sara day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti Melefit àgray ti mīwi wur. Naŋ ti dəgəlani, medeweleni daya, ay ku tamal nahkay nəngu ni Melefit àgray ti mīwi wur ; àgray ti adaba Sara àgəskabá ere ye ti àdəm aməgri na amagray ededīŋ. ¹²Nahkay ti ku tamal Abraham naŋ bəlaŋ, naŋ medeweleni heremherem nəngu ni, bəza huđ gayəŋ tigi kay. Nday kay akada boŋgur ya a huđ melefit bu ni, ahkay do ni akada wiyaŋ ga zalaka, tàcal koksah.

¹³Mis nday nani dek ti təfəki ahàr ke Melefit, duk àbivoru ana kisim gatay təmbəŋ məfəki ahàr gatay ni ndo. Ka ya ti təmət ni ti tənəgət zlam ge Melefit ya ti àdəm aməvi ana tay ni faŋ ndo ; təsəra

zlam nday nani atələbu akada zlam ya ti tìpioru driŋ ni ciliŋ, mək təmərnu àna naŋ. Tədəm nday ndam mirkwi, kəsa gatay àbi a duniya bu bi. ¹⁴Gatay ya ti tədəm nahkay ni ti adafaki nday təbu tajəgay hađ gatay gatayani. ¹⁵Tamal təjalakia ahàr ka hađ gatay ya təmbərbiya na ti akal tislakia maŋgona eslina. ¹⁶Ay nihi ti tawayay hađ sulumani ya àtam ndahaŋ ni ; hađ sulumani nani ti e melefit bu. Nahkay ti Melefit awayay ti təzalay naŋ Bay Melefit gatay, təzalay naŋ nahkay ti àbələfəŋ dal-dal. Àslamalia kəsa sulumani ana tay a ededīŋ a.

¹⁷Abraham àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgəskabu misliŋi wur gayəŋ Izak. Melefit àhi məgray nahkay ti àhəlfəŋa eyu a, awayay ti Abraham mādafaki ahəmamam afəki ahàr ni. Izak ti wur ga Abraham naŋ bəlaŋ, nahaŋ àbi, Melefit àhi ana Abraham aməvi bəza huđ kay ti àna naŋ, ¹⁸àdəm : « Akəngət bəza huđ gayak ti àna Izak.†† » Ku tamal nahkay nəngu ni, Abraham àgəsikia ma ana Melefit a, ¹⁹adaba àhi ana ahàr Melefit ti esliki mahəngaraba mis e kisim ba tata. Abraham àra àfəkia ahàr a nahkay ti Melefit àhəngri wur gayəŋ ni. Ge Melefit ya àhəngri wur ga Abraham ni ti adafaki ere ye ti amagrayu kama kama ni.

²⁰Izak day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri *sulum ge Melefit ana ata Zekup nday ata Eseyu : àdəmki ma ka zlam ya amagrakivu ka tay ni.

²¹Zekup day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri sulum ge Melefit ana bəza ge Zuzef cueni. Àgri ana tay ti ka ya ti awayay endevervu ni ; àra àgria sulum ge Melefit ana tay a ti àjakvu àna aday, àhəngrioru ahàr a hađ ana Melefit. ††

††11:18 Mənjəkiani 21.12.

††11:21 Mənjəy Mənjəkiani 47.31.

²² Zuzef day àfækia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àdàm ndam *Izireyel ataslòka ka had Ezip a. Àdàm ma gani nani ti ka sarta ya ti awayay endevervu ni ; àdàm ka ya ti ataslòka ni ti tǎhòla aslat gayan a.

²³ Ata bəŋ ge Məwiz day tǎfækia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti tǎŋgah naŋ kiya mahkər. Tǎŋgah ti adaba wur ni àbəlày ; *Faroŋ bay məgur had ni àdàm tǎbazl bəza ga ndam Izireyel, ay ti tǎgrafəŋa aŋgwaz kà ma gana ndo.

²⁴ Məwiz day àfækia ahàr ke Melefit a. Nahkay ka ya ti ègia gədadakana ni ti àwayay ti tǎdəm naŋ wur ga wur ga Faroŋ ni va ba. ²⁵ Àwayay ti hojo tǎgri daliya akada ya tǎgri ana ndam Izireyel ndahaŋ ni ere gani ti amərnu àna zlam magudarani ni, adaba zlam magudarani ti avay məmərani gəzit ciliŋ. ²⁶ Àhi ana ahàr hojo tǎgri daliya akada ya ti tǎgri ana *Krist ni ere gani ti aŋgət elimeni ga had Ezip ni dek ni. Àjalaki ahàr ti ka zlam sulumani ge Melefit ya aməgri azuhva məfəki ahàr gayan ni.

²⁷ Məwiz àfækia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àslòka ka had Ezip a. Ku tamal bay ga had ni àzumkia bəruv a nəŋgu ni, àgrafəŋa aŋgwaz a ndo. Məwiz àmbrəŋ məfəki ahàr gayan ni ndo, ègia akada èpia Bay Melefit, naŋ ya ti èpivu do na. ²⁸ Məwiz àra àfækia ahàr ke Melefit nahkay ni ti àgray ti ndam Izireyel tǎgray *Pak ye enjenjeni ni : tǎbəki mimiz kà mahay gatay. Tǎgray nahkay ti, ti *məslər ge Melefit ya àslərbiyu ga mabazl bəza meykweya ni ènjifiŋ kà bəza gatay ni ba.

²⁹ Ndam Izireyel tǎfækia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti tǎsləkaba a Dəluv Ndizeni ni ba ; tǎsləkaba ti akada ka had mikələni, yam àbi ka mələŋ gani bi. Ay ka ya ti ndam Ezip tawayay masləkabana ni ti yam ni àndaba tay a dek, tǎməta.

³⁰ Azuhva məfəki ahàr ga ndam Izireyel ni ti gudu ga kəsa Zeriko àmbəd. Àmbəd ti adaba ndam Izireyel ni tǎfækia ahàr ke Melefit a, tǎvelifa kəsa na vad adəskəla. ³¹ Rahap wal hala ni day àfækia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti a vad ya ti ndam Izireyel tǎbazl ndam ya ti tǎgəskabu ma ge Melefit do ni ti tǎkad naŋ ndo. Tǎkad naŋ ndo ni ti adaba àfia ahàr ana ndam Izireyel ya tǎsləruru tay ga məməŋjiyu had na, àdafaki tay ndo.

³² Nihi ti nədəmkiyu mam ? Sarta àbi ga mazlapakiani bəlaŋ àna bəlaŋ ka ata Zedeyoŋ, Barak, Samsoŋ, Zefte, Devit, Semiyel akaba ndam ndahaŋ ya tǎhəŋgaray pakama ge Melefit ni bi. ³³ Nday nani dek ti tǎfækia ahàr ke Melefit a, nahkay ti mis ndahaŋ e kidifŋ gatay bu tǎyefiŋa kà ndam ga had ndahaŋ a, mis ndahaŋ tǎgrafəŋa seriya kè mis àna jiri a, mis ndahaŋ tǎpia zlam sulumani ya Melefit àdəm aməgri ana ndam gayan na, mis ndahaŋ tǎkadfəŋva kà mazlahku a, tǎtama tay àna njəda, ³⁴ mis ndahaŋ tǎtamfəŋa kà aku ya agəs zlam gədək-gədək na, ènjifiŋ kà tay ndo, mis ndahaŋ tǎtamfəŋa kè mis ya ti tawayay tabazl tay àna maslalam a na. Ka ya ti njəda àfəŋ kà tay bi ni ti Melefit àvia njəda ana tay a ; ka ya ti tǎgray silik ni ti tǎgrafəŋa aŋgwaz kè mis ndahaŋ a ndo simiteni ; tǎgara ndam silik ga had ndahaŋ a kay. ³⁵ Wál ndahaŋ tǎpia ndam gatay ya tǎmət, tǎŋgaba e kisim ba na.

Ay mis ndahaŋ ti ni ndam ezir gatay tǎgria daliya kay ana tay a, tǎməta àna naŋ a ; tamal mis nday nani tǎmbrəŋa məfəki ahàr gatay ke Melefit a ni ti akal ndam ezir ni tǎmbrəŋa tay a, ay tǎmbrəŋ məfəki ahàr gatay ni ndo, adaba tawayay sifa məwəni ya Melefit aməvi ana tay ni, tǎdəm sifa gani nani àtam sifa ya a duniya bu ni. ³⁶ Mis ndahaŋ e kidifŋ gatay bu tǎcaka daliya gərgəri a kay : mis tǎyefiŋa kà tay a ; tǎzləba

tay àna kurupu a ; tɔ̀wɛla tay àna je-jirbi a ; tɛ̀biya tay a daŋgay va ; ³⁷ tizli-gia tay àna akur a, tɛ̀mɔ̀ta àna naŋ a ; tɛ̀kelkaba tay àna si a ; tɔ̀bazla tay àna maslalam a. Mis ndahaŋ ti ni tɛ̀sawaday satat, tɔ̀bakabu ambɛ̀l ga tɛ̀mbak ahkay do ni ga awak. Zlam ahɛ̀ci tay, mis tɛ̀gria daliya ana tay a kay, tɔ̀mɔ̀njalaŋ kà tay akada nday kɛ̀rà. ³⁸ Nday ti tɛ̀devu satat a huɔ̀ gili bu akaba a hɛ̀ma bu ; tɔ̀njahad a ahuzl bu ahkay do ni e evid bu. Nday ti mis sulumani, giri-giri akal tanjohad a mɛ̀laŋ sulumani ya àtam duniya hini àna sulumani ni bu.

³⁹ Mis nday nani dek ti Melefit àzlɛ̀ba tay a, àdɛ̀m nday ndam gayan sulumani adaba tɛ̀fɛ̀kia ahàr a. Ay tɛ̀ŋgɛ̀t zlam sulumani ge Melefit ya àdɛ̀m amɔ̀vi ana ndam gayan ni ndo. ⁴⁰ Tɛ̀ŋgɛ̀t ndo ni ti adaba Melefit awayay mendeveriŋ tɛ̀wi gayan ya agri ana mis dek ni ka ahar bɛ̀laŋ. Àslamalia zlam sulumani ana leli a, àtam zlam sulumani ya ti tɛ̀dɛ̀m amɔ̀vi ana tay ni ; nahkay awayay ti nday day tɛ̀ŋgɛ̀t zlam sulumani gani nani ka sarta ya ti leli amɛ̀ŋgɛ̀t ni.

Mɛ̀mbrɛ̀ŋ mɛ̀fɛ̀ki ahàr ka Yezu ba

12 Ègia ndam nday nani dek tɛ̀fɛ̀kia ahàr ke Melefit a, kala tɛ̀bu akaba leli, tɛ̀dɛ̀fiki divi ana leli nahɛ̀ma, mɛ̀mbrɛ̀ŋ zlam ya ti acafɛ̀ŋa leli ga moroni kama kama na dek. Mɛ̀mbrɛ̀ŋ magudar zlam daya, adaba magudar zlam ti agɛ̀s leli akada ga adak ya agɛ̀s azana ni. Ahàr àdɛ̀m màcuhwaki ke divi ya ti Melefit adɛ̀fiki ana leli ni, mɛ̀mbrɛ̀ŋ ba. ² Mɛ̀mɔ̀njumlɛ̀ŋoru ka Yezu. Àvi divi ana leli ga mɛ̀fɛ̀ki ahàr ke Melefit ti naŋ ; Bay ya ti èndeveriŋ tɛ̀wi ge Melefit ya agri ana leli ni ti naŋ gani daya. Àgɛ̀skabá ti *tɛ̀darfɛ̀ŋ naŋ kà tɛ̀ndal, àjalaki ahàr ke mimili gani ndo simiteni ; àjalaki ahàr ti ka mɛ̀mɛ̀rani ge Melefit ya amɔ̀vi ni.

Melefit ti naŋ àbu manjohadani e kɛ̀rsi gayan bu, agur zlam dek ; nihi ti Yezu naŋ digusa kà ahar ga daf gayan a mɛ̀laŋ ga gɛ̀dɛ̀kani bu.

³ Jalumki ahàr ka Yezu. Naŋ ti ndam magudar zlam tɛ̀gria daliya kay, ay ti èbesa. Tamal kajalumki ahàr ti ahar amadɛ̀gafɛ̀ŋa kè kuli a do, akamɛ̀taɛ̀bɛ̀m do. ⁴ Lekulɛ̀m kɛ̀bɛ̀m kɛ̀kadɛ̀m-fɛ̀ŋva kà zlam magudarana, ay kekileŋa ku mis bɛ̀laŋ e kidiŋ gekuli bu tekedɛ̀ àmɛ̀t azuhva kadvu nani faŋ ndo timey. ⁵ Jalumki ahàr ka pakama ge Melefit ya àhi ana kuli, avi njɛ̀da ana kuli akada ga bɛ̀ŋ ga bɛ̀za ya ahi ma ana bɛ̀za gayan ni ; ma gani nani ti nahkay hi : « Wur goro, tamal Bay Melefit atraɛ̀ kur, awayay ti kɛ̀sɛ̀r zlam ti, gɛ̀skabu ; ka ya ti alɛ̀guk ni ti ahar adɛ̀gafuka ba.

⁶ Adaba maslaŋa ya ti Bay Melefit awayay naŋ ni ti atraɛ̀ naŋ, awayay ti mɛ̀sɛ̀r zlam.

Maslaŋa ya ti Bay Melefit agɛ̀skabu naŋ, àdɛ̀m naŋ wur gayan ni ti azlɛ̀b naŋ. ⁸⁸ »

⁷ Nahkay tamal kacakum daliya ti, sɛ̀rumki Melefit naŋ àbu atraɛ̀ kuli ti kɛ̀sɛ̀rum zlam ; afi ahàr ana kuli akada ga bɛ̀ŋ ga bɛ̀za ya afi ahàr ana bɛ̀za gayan ni. Wur ya ti bɛ̀ŋani àtraɛ̀ naŋ do ni ti àbu waw ? ⁸ Bɛ̀za ge Melefit dek ti Melefit atraɛ̀ tay ; ay tamal Melefit àtraɛ̀ kuli do ni ti adafaki lekulɛ̀m bɛ̀za gayan do, lekulɛ̀m bɛ̀za mɛ̀va. ⁹ Nɛ̀dɛ̀m nahɛ̀ma, ata bɛ̀ŋ geli ya ka had ni tàtraɛ̀ba leli a, leli ti ni miɛ̀iɛ̀kia ma ana tay a. Ègia nahkay ti ahàr àdɛ̀m miɛ̀iɛ̀ki ma ana Bɛ̀ŋ geli ya a huɔ̀ melefit bu ni àtam ya ti miɛ̀iɛ̀ki ma ana ata bɛ̀ŋ geli ya ka had ni. Adaba tamal magray nahkay ti amɛ̀ŋgɛ̀t *sifa ya àndav dɛ̀y-dɛ̀y do ni. ¹⁰ Ata bɛ̀ŋ geli ni tàtraɛ̀ba leli ti ga sarta bal. Tàgray nahkay ti tɛ̀hi ana ahàr tawayay mɛ̀dɛ̀fiki divi sulumani ana leli. Ay Bɛ̀ŋ geli ya huɔ̀ melefit bu ni ti ni atraɛ̀ba leli ti ga

məjənaki leli efeediŋ efeediŋeni, awayay ti mîgi njələta akada gayaŋ ni. ¹¹ Ku way way do ka sarta ya ti tatraḅ naŋ ni ti ahàr ahəli, àmərnu do. Ay kələŋ gani maslaŋa ya ti tàtraḅa naŋ a, àcaha zlam àna naŋ a ni ti ègi zal jiri, araŋa àhəli ahàr va do.

Manjəhad ga ndam ga Yezu

¹² Nahkay zla nahəma, ahar àdəgafəŋa kè kəli a ba, zum njəḍa gekəli dek ga moroni kama kama. ¹³ Dəgum ndileḅa, kəzum divi maḍaŋgwani ba. Tamal kəgrum nahkay ti maslaŋa ya ti asak awər naŋ ejigəḍesley ni emigi zal dərə do, amaŋgaba.

¹⁴ Ere ye ti ahàr àḍəm kəgrum kələvad ni ti nihi : Njəhadum àna sulumani akaba mis dek. Zum njəḍa gekəli dek ti kənjəhadum kələvad ndam *njələtani ge Melefit. Maslaŋa ya ti ànjəhad njələta do ni ti emipi Bay geli ḍay-ḍay do. ¹⁵ Bumvu slimi ti maslaŋa àmbrəŋ məgəskabu *sulum ge Melefit ya agri ni ba. Maslaŋa ya ti agudar zlam e kidiŋ gekəli bu nahkay ni ti naŋ akada ga məwəl ya afətaya e dini bu na. Ku way way do ègi nahkay ba, aḍaba tamal ègia nahkay ti emizibi mis ndahaŋ kay, etigi akada gayaŋ ni. ¹⁶ Maslaŋa àgray hala e kidiŋ gekəli bu ba. Maslaŋa àmbrəŋ ere ye ti Melefit awayay ni akada ge Eseyu ya àmbrəŋa ni ba. Naŋ ti meykweya, akal bəŋani agri sulum ge Melefit azuhva nani, ay sulum gani nani ti Eseyu àzay akada zlam masakani, àzumfəŋ zlam afa ga wur ga məŋani sak bələŋ ka duwa gani ciliŋ. ¹⁷ Kəsəruma, kələŋ gani àwayay ti bəŋani mēgri sulum gani, ay bəŋani àgri ndo. Ku ètəwi mitəweni nəŋgu ni bəŋani àmbatkaba majalay ahàr a ndo, àgri ndo.

¹⁸ Lekələm kəbum kahəḍakumfəŋiyu kè Melefit ti gərgəri akaba ga ndam ya

ahaslani kà həma *Sinayi ni. Eslini ti tàhəḍakfəŋiya kà zlam ya tìnjifiŋ na, kà aku a, kà mələŋ ziŋ-ziŋena, kà maklaḅasl didiliŋena, kà bəlgadaŋ a. ¹⁹ Eslini ti ticia mahənday ge mezlelim a, akaba dəŋgu ge Melefit ya àhənday na. Tàra ticia dəŋgu ge Melefit na ti tàgra aŋgwaz a, təḍəm àhikivu ma ana tay ku bələŋ va ba. ²⁰ Aḍaba təhi ana tay : « Ku tamal zlam ga gənwaw ènjifiŋa kà həma na nəŋgu ni, tizligi àna akur, tākad. † » Ma gani nani ti àsia aŋgwaz ana tay a dal-dal. ²¹ Ku Məwiz day ere ye ti àgravu eslini ni dek àsia aŋgwaz a dal-dal, àḍəm : « Nəgəgər, bərur atukaba. ‡ »

²² Ay lekələm kəbum kahəḍakumfəŋiyu kè Melefit ti akada gatay ni do. Kahəḍakumfəŋiyu ti kà həma *Siyon, kà kəsa ge Melefit Bay ga sifa ni, kəsa nani ti Zeruzalem ya e melefit bu ni. Kahəḍakumfəŋiyu ti kà *məslər ge Melefit dal-dalani, tàcalvu do simiteni, təcakalavu ga magray wuməri ni. ²³ Kahəḍakumfəŋiyu ti kà ndam ge Melefit macakalavani. Nday dek ti Melefit àḍəm nday meykweya gayaŋ, slimi gatay àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ya a huḍ melefit bu ni. Kahəḍakumfəŋiyu ti kà Bay Melefit, naŋ ya ti agraŋa seriya kè mis a dek ni. Kahəḍakumfəŋiyu ti kà ndam gayaŋ ya àḍəm nday ndam jireni ni ; mis nday nani ti Melefit èndeveriŋa təwi gayaŋ ya agri ana tay na dek àndava. ²⁴ Kahəḍakumfəŋiyu ti kà Yezu, naŋ ya ti àgray ti Melefit awəlkabu pakama məweni akaba ge mis ni. Kahəḍakumfəŋiyu ti azuhva mimiz gayaŋ ya ègucəki ke kəli ni. Mimiz ga Yezu ti adafaki zlam sulumani, mimiz gani nani ti akada ga Abel ni do.

*12:16 Mənjay Mənjəkiani 25.29-34.

†12:20 Mahərana 19.12-13.

‡12:21 Mimbiki 9.19.

²⁵ Bumvu slimi, ahàr àdàm ku way way do àmbrəŋ məbi slimi ana pakama ga Bay ya ti ahi ma ni ba. Ahaslani ti təhəŋgria ma ge Melefit ana mis a ; nday ya ti təhəŋgri ma gani nani ana mis ni ti nday ka haď, ay ti mis ndahaŋ tэгəskabu ma gani nani ndo, nahkay ti Melefit àtraba tay a. Ay nihi ti Bay ya ti ahi ma ana leli ni ti naŋ a huď melefit bu. Nahkay tamal leli mэгəskabu ma gayaŋ ni do ni ti amatraď leli dal-dal do waw ? ²⁶ Ka ya ti Melefit àzlapay ahaslani ni ti haď àdaday azuhva dəŋgu gayaŋ ya àhənday ni. Ay nihi ti àdəm nahkay hi : « Sak bəlaŋ keti anagraŋ ti haď mādadaŋ ; ay amadaŋ ti haď ciliŋ do, huď melefit amadaŋ daya.[¶] » ²⁷ Àdəm « Sak bəlaŋ keti » nahkay ti, adafaki zlam ya ti Melefit àgraya tay a, tədaŋ ni ti atambatvu, atələbi va bi. Melefit amagraŋ nahkay ti, awayay ti zlam ya ti atəgəjəni ni ti zlam ya ti tədaŋ va do ni ciliŋ.

²⁸ Nahkay məlaŋ sulumani ya ti Melefit aməvi ana leli ni ti amadaŋ do. Ègia nahkay ti məgrumi səsı dal-dal ! Məgrumi səsı ti nahkay hi : məzləbum naŋ akada gayaŋ ya awayay ni, məhəŋgrumioru ahàr a haď, məgəsumiki ma daya. ²⁹ Adaba Melefit geli ti naŋ aku ya azum zlam dek ni.

Magray ere ye ti Melefit awayay ni

13 Ègia lekulum kà məŋ gekuli ti kəmbərəŋum mawayavani e kidiŋ gekuli bu ba. ² Kəmbərəŋum mэгəskabu ndam mirkwi ba daya ; mis ndahaŋ ka ya ti tэгəskabu mirkwi ni ti tэгəskabá *məslər ge Melefit a, ay tэгəskabu ti ka məsər gatay do. ³ Jalumki ahàr ka ndam daŋgay akada lekulum day kəbum akaba tay a daŋgay bu. Jalumki ahàr ka ndam

ya ti mis təgri daliya ana tay ni akada təgri ti ana kuli, adaba lekulum day mis.

⁴ Nawayay ti mis dek tэгəskabu ma ge Melefit ya àdəmki ka məhəlvani ata wal ata zal ni ; ndam ya ti təhəlvə àndava ni ti taŋray mesuwəhvu ba. Adaba Bay Melefit amagrafəŋa seriya kà ndam ya ti tagray mesuwəhvu ahkay do ni tagray hala na.

⁵ A manjəhad gekuli bu ni ti ku way way do àjalaki ahàr ka mawayay siŋgu ba ; zlam ya ti naŋ àbu àna naŋ ni ti məmərvi àna naŋ, àďəbay zlam ndahaŋ ba. Adaba Melefit Melefiteni àdəm àna ma gayaŋ :

« Day-đay anəmbərəŋ kur do, anasləka-fuka do.[§] »

⁶ Nahkay ti ku way way do e kidiŋ geli bu məzay njəďa, məďəm :

« Bay ya ti əjənaki nu ni ti Bay Melefit ; nahkay ere ye ti aməsə aŋgwaz ni ti àbi ; mis hihiriki esliki məgru mam ?** »

⁷ Jalumki ahàr ka gəďákani gekuli, nday ya ti təhi ma ge Melefit ana kuli enjenjeni ni. Jalumki ahàr ka manjəhad gatay, ahəmamam təfəki ahàr ke Melefit duk àbiviya ana kisim gatay ni. Lekulum day fumki ahàr ke Melefit akada gatay ni. ⁸ Yezu *Krist ti àmbatvu do. Kani ti naŋ àbu akada ye eweni ni, amələbu nahkay ga kaŋgay-kaŋgayani. ⁹ Mis ndahaŋ təbu təcəhi zlam kay ana kuli gərgəri akaba ya kəcəhum ni, tawayay tijiŋkia kuli ke divi a, ay ti kəgəsumiki pakama gatay ni ana tay ba. Təcəhi zlam ndahaŋ àki ka zlam məzumani ana mis, ay ti ere ye ti avi njəďa ana mis ni ti *sulum ge Melefit ya aŋri ana tay ni, do ni ti zlam məzumani do. Zlam gani nani ti əjənaki ndam ya tэгəskabá ma gana ni do.

[¶]12:26 Aze 2.6.

[§]13:5 Məŋjay Mimbiki 31.6, 8 ; Zezəwi 1.5.

**13:6 Limis 118.6.

¹⁰Ndam ya tægri tæwi ana Melefít a ahay gayañ bu ni ti tæbu tahæpæd zlam ndahañ ya tislíñi ana Melefít, tævíyeki ni. Leli day mæbu ana mælañ *mevíyékiki zlam ana Melefít, ay nday ya ti tislíñi zlam ana Melefít akada ya ahaslani ni ti tislíki mæzum zlam ya tævi ana Melefít ka mælañ geli ni koksah. ^{††11}Ti Melefít mæmbærfæña zlam magudarani ge mis ni kà tay a nahæma, ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni tislíñi zlam, mæk gæðakani gatay ahuriyu àna mimiz gani a mælañ *njælatani ni vu. Tàra tislíñia zlam na ana Melefít a nahkay ni ti taslækaba àna kisim gana a kæsa gatay ni ba, takoru àna nañ a dala vu, tevíyek. ¹²Àgrakivu ka Yezu day nahkay. Tàslækaba àna nañ a kæsa ba, tòru tàkad nañ ti a dala bu. Àwayay nahkay ti, ti ndam gayañ tígi njælatani azuhva mimiz gayañ ya àngæzaya ni. ¹³Tàkad nañ a dala bu ni ti tæbækia mimili a ; ahàr àðfæm mægæskabu ti tæbækia mimili gani nani ke leli daya. Nahkay ti mæslækumaba a kæsa ni ba, mædægum a dala vu ka mælañ gayañ ya nañ àvu ni. ¹⁴Adàba ahalay a duniya bu ni ti leli mæbi àna kæsa ya anjæhad ga kañgay-kañgayani ni bi. Nahkay ti madæbay kæsa mæweni ya ti Melefít amævi ana leli ni. ¹⁵Àna njæða ga Yezu ti ahàr àðfæm mægumi sædaga ana Melefít kælavad ; sædaga gani nani ti mazlæbani geli ya mazlæbay nañ ni. Ka ya ti mazlæbay Melefít ni ti mædæm nañ gæðakani kè meleher ge mis dæk. ¹⁶Ahàr àðfæm kægrumi zlam sulumani ana mis ndahañ, kævumi zlam gekuli ana tay ga mæjænaki tay : jalumki ahàr, kæmbræjum ba. Zlam nday nani ti akada ga sædaga ya mægri ana Melefít ni ; sædaga gani nani ti àbælafæñ dal-dal. ¹⁷Gæsumiki ma ana gæðákani ya tæc-ahi ma ge Melefít ana kuli ni, grum

ere ye ti tæhi ana kuli grum ni, adaba tæbu tæfi ahàr ana kuli ti kånjæhadum àna sulumani kè eri ge Melefít ; Melefít emihindifiña manjæhad gekuli ni kà tay a. Tamal kægæsumikia ma ana tay a ti atæmærvu, nahkay do ni ti manjæhad gekuli ni amæhæli ahàr ana tay. Ay tamal àhælia ahàr ana tay a ti ajænaki kuli aw ?

¹⁸Hængalumi Melefít ana leli kælavad. Mæsæra, mægudar zlam ndo, mawayay magray zlam sulumani kælavad. ¹⁹Ere ye ti nawayay dal-dal ni ti nihi : hængalumu Melefít ti mævu divi ga moroni afa gekuli ke weceweceni.

Bay ya ti àbæki pakama ni ahængalay Melefít

²⁰Melefít ti agray ti mis tånjæhadkabu àna sulumani, àhængaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Yezu ti bay mahætay zlam gæðakani, àmæt azuhva leli, leli tæmbæmbak gayañ ; àna mimiz gayañ ni ti Melefít *àwælkabu pakama gayañ akaba geli ga kañgay-kañgayani. ²¹Nahkay ti nahængalay Melefít ti mævi njæða gayañ ana kuli ti tæwi gekuli ya kægrum ni dæk mânja sulumani, ti kægum ere ye ti awayay ni. Nahængalay nañ ti leli dæk mægum ere ye ti àbælafæñ ni àna njæða ga Yezu *Krist. Yezu Krist ti mis dæk tæzlæbay nañ ga kañgay-kañgayani. Aya nahkay.

Mendeveeríñ ga pakama

²²Bæza ga mmawa, nahængalay kuli gæsumkabá ma goro na, adaba nèbiki ana kuli ti ga mævi njæða ana kuli. Ma goro ni ti kay do, gæzit nahkay timey ! ²³Næhi ana kuli nahæma, tæfaya wur ga mæñ geli Timote a dañgay ba. Tamal àra afa goro a weceweci ti amarakaboru afa gekuli ga mæmænjiyu kuli.

^{††13:10} Mis ndahañ tæðfæm zlam ya tævi ana Melefít ka mælañ mevíyékiki zlam ana Melefít geli ni ti daf ge Melefít. Mis ndahañ ti ni tæðfæm nani ti kisim ga Yezu ya àmætfæñ kà tændal ni. Ay a huð gani bu ni ti ma cæni nday nani ti ma bælañ.

²⁴Grumi sa geli ana gəďákani gekuli
đek akaba ana ndam ge Melefit ndahaŋ
ni đek. Bəza ga məŋ geli ndam Itali ni
təgria sa ana kuli a.

²⁵Melefit məgri sulum gayaŋ ana kuli
đek ti.

Wakita ge Zek ya àbèki ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zek ya àbèki ni

Maslaɗa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Zek (1.1). Ndam mǎsǎr zlam tǎdǎm naɗ ti Zek zal asak ga Yezu, wur ga mǎɗ ge Zeɗ ni do, àdaba bay Erot àkada naɗ a (Tǎwi 12.2) : tǎdǎm bay ya àbèki wakita hini ni ti Zek wur ga mǎɗ ga Yezu ni (Galasi 1.19). Zek wur ga mǎɗ ga Yezu ni ti ègia gǎdákana ga ndam ga Yezu a Zeruzalem a (Tǎwi 15.13 ; 21.18 ; Galasi 2.9).

Zek àbikioru wakita gayan ni ana « dini kru mahar cœni medeveni ka had gǎrgǎrani ni » (1.1). Dini kru mahar cœni ni ti nday ndam Zude, ay Zek àbikioru ti ana ndam ga Yezu (2.1) : Zek ti zal Zude, ànjohad a Zeruzalem ; bi a majalay ahàr gayan bu ndam ga Yezu ti ahar gǎdákani ndam Zude. Zek àzlapay ti akada ga zal Zude ni : mazavu gani ka ya ti àdǎm Melefit Bay Njǎda-njǎdani ni ti àzlapay àna ma Hebri « Sabaot » (5.4 ; mǎnɗumiyu ka TOB).

Zek ti àsǎra ma ga Yezu ya àcahi ana mis na lala : gurumkabu Zek 2.5 akaba Meciyu 5.3 ; Zek 3.10-12 akaba Meciyu 7.15-20 ; Zek 3.18 akaba Meciyu 5.9 ; Zek 5.2-3 akaba Meciyu 6.19-20 ; Zek 5.12 akaba Meciyu 5.33-37. Zek àhi ana ndam ga Yezu si tǎgray tǎwi sulumani kwa : tamal mǎfǎkia ahàr ka Yezu a ti àbǎlay, ay ahàr àdǎm mǎgray tǎwi àna mǎfǎki ahàr geli ni (2.14-26). Pol àdǎm Melefit àdǎm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva tǎwi geli ya mǎgray ni do, Melefit àdǎm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva geli ya mǎfǎkia ahàr ka Yezu a ni ciliɗ (Rom 3.21-31). Pol àdǎm Melefit àdǎm Abraham ti mis jireni kè eri gayan ti azuhva mǎfǎki ahar gayan, do ni ti azuhva tǎwi gayan ya àgray ni do (Rom 4) : Zek ti ni àdǎm Melefit

àdǎm Abraham mis jireni kè eri gayan ti azuhva zlam ya àgray, àdǎfaki mǎfǎki ahàr gayan ni (2.20-24). Ma ga ata Pol akaba Zek ni ti bǎlay, ay Pol àdǎm ahǎngay leli ti Melefit ciliɗ, do ni ti tǎwi geli ya magray ni ti àhǎngay leli do ; Zek ti ni àdǎm ahǎngay leli ti Melefit ciliɗ, ay adafaki Melefit àhǎnga leli a ti tǎwi geli ya magray ni. Tamal mǎgray tǎwi sulumani àna njǎda ga Mǎsuf ge Melefit do ni ti mǎsǎr Melefit àhǎnga leli a ti ahǎmamam ?

Nahkay zla nahǎma, a wakita gayan ni bu Zek àvi sawari gǎrgǎri kay ana ndam ga Yezu, àhi ana leli ahǎmamam mǎnjohad àna sulumani ni. Si mǎbi slimi ana ma gayan ni lala kwa.

Sa ge Zek

1 Nu Zek bay mǎgri tǎwi ana Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist nǎgri sa ana kulɗi dek, lekulum dini kru mahar cœni medeveni ka had gǎrgǎrani ni.

Melefit avi majalay ahàr sulumani ana ndam ya tǎfǎki ahàr ni

²Bǎza ga mmawa, ka ya ti daliya ku weley weley do dek àca kulɗi a nǎngu ni mǎrumvu dal-dal. ³Adaba kǎsǎruma daliya gekulɗi ya kacakum ni ti adafaki kǎbum kǎfumki ahàr ke Melefit lala, kǎmbrǎnum do. Nahkay akǎzumkivu njǎda gekulɗi ge mebesey daliya ni. ⁴Kiguma ndam ya tǎbesey daliya na nahkay ti, zum njǎda gekulɗi dek ga moroni kama, ti kigum ndam *njǎlatani, ere ya ahǎcikivu ana kulɗi ge migi njǎlatani ni ti àbi. ⁵Ay bi mis e kidɗi gekulɗi bu àsǎra àjalay ahàr sulumani do ni ti, mihindi afa ge Melefit, nahkay Melefit amǎvi majalay ahàr sulumani ni. Adaba Melefit ti àgray siduk do, avi zlam ana ku way way do dek, àcafǎɗa mis ge mihindiliɗ zlam a do. ⁶Ay tamal mis ehindi zlam afa ge Melefit nahǎma, mǎfǎki ahàr Melefit amǎvi ere gani efdɗiɗ, àjalay ahàr cu cu

ba. Adaba maslaḡa ya ti ajalay ahàr cù cù ni ti naḡ akada ga yam ya ti aməđ adadađ, aḡgoru àna naḡ gwar hi gwar hi ni. ⁷Maslaḡa gani nani ti ḡgay Bay geli aməvi zlam ti àhi ana ahàr ba simiteni. ⁸Adaba maslaḡa gani nani ti naḡ àbu ajalay ahàr cù cù, a zlam ya agray ni bu đek ti ambat majalay ahàr gayanḡ cepa cepa.

Ndam ge elimeni akaba ndam talaga

⁹Tamal maslaḡa èsli mis kè eri ge mis ndahaḡ do, afəki ahàr ka Yezu ti ahàr àđəm məmər̀vu, adaba kè eri ge Melefit ti ègia mis gəđakana. ¹⁰Mis tamal elimeni gayanḡ àbu, afəki ahàr ka Yezu day məmər̀vu, adaba Melefit àhəḡgoraya naḡ kələḡ a : məsəra bay ge elimeni ti aməmət akada ga vay-vay ga zlam ya tadəgafəḡa ni. ¹¹Vay-vay tamal fat àvəđia èviyeka ti adəgafəḡa, àbəlay va do. Nahkay day bay ge elimeni aməmət ka ya ti naḡ àbu agray təwi ga mađəbay elimeni gayanḡ ni.

Zlam ya ezligiyu mis a magudar zlam vu ni

¹²Tamal mis acakay daliya, ebesey, àmbrəḡ məfəki ahàr ka Yezu do nahəma, məmər̀vu adaba tamal èbesa nahkay ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-đay do ni. Sifa gani nani ti Melefit àđəm-biya aməvi ana ndam ya ti tawayay naḡ ni, aməvi ti akada ya ti təvi zlam ana maslaḡa ya ti èhita mis ndahaḡ a ni. ¹³Tamal mis awayay adiyu a magudar zlam vu ti ḡgay Melefit ezligiyu naḡ ti àđəm ba. Adaba Melefit ti tizligiyu naḡ a magudar zlam vu koksah, èzligiyu mis a magudar zlam vu do daya. ¹⁴Ezligiyu mis a magudar zlam vu ti majalay ahàr ga maslaḡa gani nani, adaba majalay ahàr gayanḡ ni magədavani, agosay naḡ, azoru naḡ a magudar zlam vu. ¹⁵Majalay ahàr gayanḡ magədavani ni àra èzligiya naḡ a zlam magudarani

va nahəma, zlam magudarani gayanḡ ni edisl. Emidisla ti amakad maslaḡa gani. ¹⁶Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kuli ; nəhi ana kuli nahəma, kəgosum ahàr gekuli ba. ¹⁷Zlam sulumani ya mis tədi ahàr ga sulum ni đek ti asləkabiya agavəla. Aslərbiyu ti Melefit ; naḡ gani àgraya zlam masladana đek ; àcəlaya ahkay do ni àdiyu akada ga fat ni do ; àmbrəḡ leli a mələḡ ziḡ-ziḡeni bu do. ¹⁸Àwayay ti miḡi bəza gayanḡ, mək miḡia àna pakama gayanḡ ge jiri ya àđəm na. Miḡia bəza gayanḡ a ti, àhəl leli enji akada ga hay ya tacal ni.

Kəbumi slimi ana ma ge Melefit ciliḡ ba ; grum təwi àna naḡ

¹⁹Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kuli ; nahkay ti nawayay ti kəsərum zlam : ahàr àđəm ku way way do mawayay məbi slimi ana pakama, ay àzlapay ke weceweceni ba, àzum bəruv weceweci ba daya. ²⁰Adaba tamal mis àzuma bəruv a ti àgray təwi ge jiri kè eri ge Melefit do. ²¹Nahkay zla nahəma, ahàr àđəm mbrəḡum majalay ahàr gekuli magədavani đek akaba təwi ya kəgrum ga cuday ni đek. Gəsumkabá pakama ya kicəm na àna məbəruv bəlaḡ, adaba pakama gani nani ti nḡđəda àfəḡ : Melefit ahəḡgay kuli àna naḡ, akəḡgə-tum *sifa ya àndav day-đay do ni àna naḡ tata.

²²Ay kəgosum ahàr gekuli ba : kəbumi slimi ana pakama ge Melefit ciliḡ ba ; grum ere ye ti kicəm a huđ gani bu ni daya. ²³Adaba tamal mis abi slimi ciliḡ, àgray ere ye ti èci a huđ gani bu ni do ni ti, maslaḡa gani ti akada mis ya ti àmənḡaviya a kutrum va, ²⁴àmənḡaviya ti asləka, mək vu gayanḡ ya èpi ni agəja-zlki ahàr huya ni. ²⁵Ay *Divi ge Melefit ya àđəfiki ana leli ni ti məsəra araḡa àhəcakivu do, agray ti miḡi evidi ga zlam magudarani va ba. Nahkay tamal mis amənḡjaki ke Divi nani, agəskabu đek

mæk agray tūwi àna nañ ti Melefit aməvi məmərani azuhva nani. Ay ahàr àdəm abi slimi, ma gani àgəjazlki ahàr ba ; ahàr àdəm mǎgroru tūwi àna nañ.

²⁶Tamal mis àdəm nañ mis ge Melefit mæk azlapay kwaña kwaña ti agosay ahàr gayan ; gayan ya àdəm nañ mis ge Melefit ni ti ègia zlam masakana. ²⁷Maslaña ya ti nañ mis ge Melefit edédin edédinjeni ni ti anjəhad njalata kè eri ga Bəñ geli Melefit, àgudar zlam do simiteni. Ere ye ti agray ni ti nihi : ajə-naki bəza kudà akaba wál madakway ya təcakay daliya ni, acuhwafəña kà zlam magudarana ya ndam ga *duniya tagray na daya.

Kicirumkaba mis a ba

2 Bəza ga mmawa goro ni, lekulum kəbum kəfumki ahàr ka Bay geli Yezu *Krist ; nañ ti gəđakani àtam zlam dek. Kəfumki ahàr nahkay ti kicirumkaba mis a ba. ²Mazavu gani, bi lekulum kəcakalumva, mæk mis cə təhurkiviyu ke kuli : bəlañ gani nañ àbu àna mili ga gru a ahar bu, məbakabu azana sulumani, nañ nahañ ni ti ni zal talaga, azana gayan midigweni ; ³tamal kəgəsumkabu maslaña ya ti məbabakabu azana sulumani ni lala, kəhumi : « Njəhadà ahalay a ka məlañ sulumana, » mæk kəhumi ana zal talaga ni : « Cika jik, » ahkay do ni : « Njəhadà a ga had a ka məlañ ya nabəhadki asak na » nahəma, ⁴kicirumkaba mis a do waw ? Nahkay majalay ahàr gekuli ya kajalumki ke mis ni ti magədavani do waw ?

⁵Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kuli ; nahkay nawayay ti kəbumi slimi ana ma goro ya nəhi ana kuli ni : Melefit àdəm ndam ya tawayay nañ ni atəhuriyu a Məgur gayan vu. Ndam ya àdaba tay a ga məhuriyani a Məgur gayan vu ni

ti ndam ya ti nday ndam talaga kè eri ga ndam ga *duniya ni do waw ? Adaba ndam nday nani ya təfəki ahàr ka Yezu ni ti məfəki ahàr gatay ni ègia elimeni gatay a. ⁶Ay lekulum ti kəbumki mimili ka ndam talaga, kəhumi ana ahàr tislì arañ do. Ndam ya təgri daliya ana kuli akaba təhəloru kuli kè meleher ga ndam magray seriya ni ti ndam ge elimeni do waw ? ⁷Təđəmki ma magədavani ke slimi ga Yezu Krist ni ti nday gani do waw ? Ay slimi gani nani ti slimi sulumani ; Melefit àzalay kuli ti àna nañ.

⁸Melefit ti Bay geli gəđakani : *Divi gayan ya təbəki a Wakita gayan ni bu ni ti nahkay hi : « Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahàr gayak gayakani ni.†† » Tamal kəgrum nahkay ti kəgrum zlam sulumani. ⁹Ay tamal kicirumkaba mis a ti kəgudarum zlam. Nahkay Melefit aməwəl kuli àna seriya adaba kəgəsumkabu Divi gayan ni ndo. ¹⁰Nəđəm nahkay ti adaba tamal mis àgəskabá Divi ge Melefit a dek, mæk àgudara bəlañ gana ti, kala maslaña gani nani àgudara Divi ge Melefit na dek. ¹¹Adaba Bay ya ti àdəm : « Kəgray hala ba » ni ti nañ gani àdəm : « Kəkad mis ba††† » daya. Nahkay tamal kəgray hala do, ay kəkada mis a ti, ègia kəgudara Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz na. ¹²Nahkay zla nahəma, a zlam ya ti kəgrum ni bu dek ti, sərumski Melefit amagrafəña seriya kè kuli a, aməđəm lekulum kəgəsumkabá Divi gayan a tək, kəgəsumkabu ndo waw. Divi gani nani ti agray ti miği evidi ga zlam magudarani va ba. ¹³Maslaña ya ti mis ndahañ təsi cicihi do ni ti nañ day aməsi cicihi ana Melefit do ; Melefit aməwəl nañ àna seriya, amatrañ nañ dal-dal. Ay maslaña

††2:8 Levi 19.18.

†††2:11 Mənjay Mahərana 20 13-14 ; Mimbiki 5.17-18.

ya ti mis ndahaŋ təsi cicihi ni ti Melefit aməwəl naŋ àna seriya do simiteni.

**Məfumki ahàr ka Yezu,
màgrumkivu tūwi daya kwa**

¹⁴ Bəza ga mmawa goro ni, tamal mis ađəm naŋ afəki ahàr ka Yezu ciliŋ, àgrakivu tūwi do ni ti, məfəki ahàr gayaŋ ni aziaya mam ? Gayaŋ ya afəki ahàr ka Yezu ni ti esliki mahəŋgay naŋ aw ? Aha, èsliki mahəŋgay naŋ do. ¹⁵ Bi wur ga məŋ geli zalani ahkay do ni walani azana àfəŋ bi, ahkay do ni zlam məzumani kəlavaf àhəci naŋ ti, ¹⁶ tamal mis gekuli nahaŋ ahi ahkado : « Njəhada àna sulumana ; bakabu azana ti aməf àwər kur ba, zum zlam kərah ! » ti, ay àvi zlam ya àhəci naŋ ni do ni ti ahəmamam ? Pakama gayaŋ ya àhi ni ti aziaya mam ? ¹⁷ Nahkay day tamal kəfəki ahàr ka Yezu, ay kəgray tūwi sulumani do ni ti, azaya mam ? Məfəki ahàr gayak ni ègia zlam masakana.

¹⁸ Ay bi maslaŋa nahaŋ ađəm : « Mis ndahaŋ təfəki ahàr ke Melefit, mis ndahaŋ ti ni təgri tūwi sulumani. » Tamal ađəma nahkay ti akal nəhəŋgrifəŋ, nəhi : « Tamal kəfəki ahàr ke Melefit, ay kəgri tūwi do ni ti, kəđəfuki kəfəki ahàr ti ahəmamam ? Ay nu ti ni nəđəfukki məfəki ahàr goro àna tūwi goro sulumani ya nagraŋ ni. » ¹⁹ Nak ti kəgəskabá Melefit ti naŋ bəlaŋ. Kəgəskabá nahkay ti àbəlay ! Ay ku seteni day təgəskabá Melefit ti naŋ bəlaŋ, tagrafəŋa aŋgwaz a, təgəgərfəŋa. ²⁰ Nak ti muru ! Tamal mis afəki ahàr ke Melefit, ay àgri tūwi do ni ti, məfəki ahàr gayaŋ ni zlam masakani ti kawayay ti nəđəfukki aw ? ²¹ Bəŋ geli Abraham ti Melefit ađəm naŋ jireni kə eri gayaŋ ti kamam ? Ađəm naŋ jireni ti azuhva tūwi gayaŋ ya àgray ni do waw ? Tūwi gayaŋ ni ti nihi : àfəkadki wur gayaŋ Izak ka məlaŋ *meviyekiki zlam ana Mele-

fit ni, awayay esliŋi naŋ ana Melefit. ²² Gayaŋ ya àgray nahkay ni ti ađafaki tūwi gayaŋ ya àgray ni arakaboru akaba məfəki ahàr gayaŋ ni. Àna tūwi gayaŋ ya àgri ana Melefit ni ti àfəkia ahàr gayaŋ a dek, araŋa àhəcikivu do. ²³ Nahkay ma ge Melefit ya àbu məbəkiani a Wakita gayaŋ ni bu ni àgrava. Ma gani nani ti nihi : « Abraham àfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti Melefit ađəm naŋ mis jireni kə eri gayaŋ. ^{§§} » Melefit àzalay naŋ zləba gayaŋ daya. ²⁴ Nahkay ti kəsəra Melefit ađəm mis jireni kə eri gayaŋ ti azuhva àfəkia ahàr a ciliŋ do. Ađəm naŋ mis jireni ti azuhva tūwi ga maslaŋa gani ya àgri ni daya.

²⁵ Nahkay day wal mesəwehvu Rahap ti àgəskabá ndam ya Zezəwi àsləroru tay ga məmənjiyu məlaŋ Zeriko na, ađəfiki divi nahaŋ ana tay ga masləkana. Wal ni àra àgra nahkay ti Melefit ađəm wal ni jireni kə eri gayaŋ azuhva tūwi gayaŋ ya àgray ni. ²⁶ Tamal mis àsuf va do ni ti maslaŋa nani məmətani. Nahkay day tamal mis afəki ahàr ke Melefit, ay àgri tūwi do ni ti məfəki ahàr gayaŋ ni zlam masakani, ègia akada kisim a.

Màzlapay kwaŋa kwaŋa ba

3 Bəza ga mmawa goro ni, mis e kidiŋ gekuli bu ya tawayay macahi zlam ana mis ndahaŋ ni ti tələbi kay bi. Ađaba məsəra leli ya ti macahi zlam ana mis ni ti Melefit amagrafəŋa seriya kə leli a àtam ya ti amagrafəŋa kə mis ndahaŋ a ni. ² Nəđəm nahkay ti ađaba leli dek məbu magударum zlam gərgəri kay. Tamal mis èjikia ke divi àna ma gayaŋ ya ađəm na do ni ti, maslaŋa gani nani ti mis jireni, ajəgur ahàr gayaŋ, àgudar zlam do simiteni. ³ Nazay mazavu ge pilis. Ka ya ti məfiviya zagum ana pilis a ni ti pilis ni agray ere ye ti mawayay màgray ni dek ; vu gani dek akoru ka

§§2:23 Mənjəkiani 15.6.

məlañ ya leli mawayay moroni ni dek. ⁴Nahkay day nazay mazavu ga *slalah ga yam. Slalah ga yam ti gədfakani, amədf gədfakani azay, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni zlam ya ti tagaray àna nañ ni ti guziteni. Àna zlam gani nani ti tislili mazoru slalah ga yam ni ka məlañ ya tawayay moroni ni dek. ⁵Arədf day azavu nahkay. Arədf ti zlam guziteni a ma geli bu, ay agraki zlabay ka zlam gədfakani.

Aku day ku guzit agəs məlañ, azumaba heri gədfakana : ⁶arədf day akada aku : zlam magədavani dek àvu a huf gani bu. Nañ a ma geli bu, ay agudar vu geli dek. Arədf ti agudar manjəhad ge mis dek akada ga aku ya azumaba heri a ni. Nani dek ti təwi ge *Seteni, emizligiyu mis a *dəlug va aku vu. ⁷Zlam ya àbu àna sifa ni dek ni ti mis təbu təgəs tay ga njəda. Ku zlam ge gili, ku edidif, ku zlam a had, ku kilif, zlam nday nani dek ti mis tislili məgəs tay ga njəda. ⁸Ay arədf ti maslaña àbi eslili məgəsani ga njəda bi. Arədf ti zlam magədavani, àmbərəñ magudar zlam do, nañ akada ga məwər ga gavañ ya akad mis ni. ⁹Arədf geli ni ti mazləbay Bay Melefit Bəñ geli àna nañ, metikwesl mis àna nañ daya ; ay mis ti Melefit àgraya tay ka mazavu gavañ a. ¹⁰Àna arədf bəlañani ni ti mazləbay Melefit akaba metikwesl mis. Bəza ga mmawa goro ni, ahər àdfəm zlam gani nani àgravu ba simiteni. ¹¹Yam sulumani akaba yam ndəndalakani ti təcəhaya a suwa bəlañani ba waw ? Aha, àgravu do. ¹²Bəza ga mmawa goro ni, məñ ga wərux ti ewi bilvi aw ? Məñ ga ahwar ti ewi wərux aw ? Aha, tiwi do. Nahkay day təcəhaya yam sulumani a suwa ga yam ndəndalakani ba do.

Majalay ahər sulumani ya Melefit avi ana leli ni

¹³Maslaña àbu e kidif, gekuli bu àcaha zlam a, ajalay ahər sulumani aw ?

Tamal maslaña gani àbu ti, məgray təwi sulumani, məhəngrioru ahər a had ana mis ; nahkay ti mis atəsər ajalay ahər sulumani ededif. ¹⁴Ay tamal ti kəgrum solu, kəhumi ana ahər mis ndahañ ti mis magədavani, kawayum matam mis ndahañ ti, ŋgay kajalum ahər sulumani ti kədfəmum ba ; adaba tamal kijum zlabay nahkay ti kasəkadum malfada. ¹⁵Tamal kajalum ahər nahkay ti majalay ahər gekuli nani ti akada ge Melefit ni do. Melefit avi majalay ahər ana mis ti nahkay do. Majalay ahər gekuli nani ti akada ga ndam ga *duniya ni, njəda ga *Məsuf ge Melefit àkibu bi ; majalay ahər nani ti ge seteni sawa. ¹⁶Ndam ya ti tagray solu akaba tawayay matam mis ndahañ nahəma, nday gani tagray zlam kwanja kwanja, tagudar zlam gərgəri kay. ¹⁷Ay majalay ahər sulumani ya Melefit avi ana mis ni ti nahkay do. Maslaña ya ti ajalay ahər akada ge Melefit ni ti nahkay hi : majalay ahər gavañ njələta, aŋgalabakabu mis, nañ mis kudkudani, agəsiki ma ana mis, mis ndahañ təsi cicihi, kələvad agri zlam sulumani ana mis, ècirkaba mis a do, àgosay mis do daya. ¹⁸Nday ya ti tanjəhadkabu akaba mis àna sulumani nahəma, manjəhad gatay ni dek ge jiri. Nday ti akada ndam ya ti tizligi hilfi ga zlam sulumani, tapalay bəza gani sulumani ni.

Zlam ga duniya ègi eri ana kuli ba

4 Kələgumvu akaba kəkadumvu e kidif gekuli bu ni ti kamam ? Kəgrum nahkay ti adaba kawayum zlam gərgəri ya ti tigi eri ana kuli ni daldal palam do waw ? ²Kawayum zlam ndahañ ay ti kəŋgətum do. Nahkay ti kabazlum mis, zlam ge mis ndahañ tigi eri ana kuli. Ku kawayum nahkay nəŋgu ni kəŋgətum do ; nahkay kəbum kələgumvu akaba kəkadumvu akaba mis. Kəŋgətum ere ye ti kawayum ni do ni ti adaba kəbum kihindumfiña

kè Melefit a bi. ³Ku tamal kihindum nɔŋgu ni Melefit àvi ere gani ana kùli do, adaba kəsərum mahəŋgalumani àna divi gani do. Kəŋgətum ere ye ti kihindum ni do ni ti adaba ere ye ti kihindum ni àbəlafəŋ kè kùli ciliŋ, àbəlafəŋ kè Melefit do. ⁴Lekulum ti kəmbərəjuma Melefit a. Ɔgay maslaŋa ya awayay zlam ga duniya ni ezirey Melefit ti kəsərum do waw ? Maslaŋa ya ti awayay zlam ga duniya ni ti egi zal ezir ge Melefit. ⁵Àbu məbəkiani nahkay hi : « Melefit àfiviya sifa ana leli ti, awayay ti leli mawayay naŋ ciliŋ, do ni ti awayay ti mawayay zlam ndahaŋ ba simiteni. » Kəhumi ana ahàr pakama gani nani ti zlam masakani aw ? ⁶Ay ku tamal Melefit àdəm nahkay nɔŋgu ni, agri sulum gayaŋ ana leli, sulum gani àtam zlam ndahaŋ dek. Adaba àbu məbəkiani a Wakita gayaŋ bu nahkay hi : « Melefit àgəskabu ndam ya ti tiji zlabay ni do ; agəskabu ti ndam ya ti kudufani ni, agri sulum gayaŋ ana tay.* » ⁷Həŋgrumioru ahàr a haɗ ana Melefit. Zum nɔjəda gekùli ti kəgrum ere ye ti *Seteni awayay ni ba, nahkay ti amacuhwafəŋa kè kùli a, aməbrəŋ kùli. ⁸Həɗakumfəŋoru kè Melefit, nahkay ti naŋ day amahəɗakfəŋbiyu kè kùli. Lekulum ya ti kagudarum zlam ni mbrəŋum magudar zlam, kəŋgumkivu va ba ; lekulum ya ti kajalum ahàr cù cù ni mbrəŋum majalay ahàr gekùli ni, gəm nɔjələta. ⁹Sərum lekulum ndam magudar zlam, tiwum, grum delulu. Kiyum va ba, grum delulu sawaŋ. Kəmərumsu va ba, jalum ahàr sawaŋ. ¹⁰Həŋgrumioru ahàr a haɗ ana Bay geli, humi kislum araŋa do ; nahkay ti Melefit amagraŋ ti kīgum gəɗákani.

Ɔgay maslaŋa nahaŋ agudar zlam ti kəɗəmum ba

¹¹Bəza ga mmawa, kàzlapumki ma magədavani ke mis ndahaŋ ba. Maslaŋa ya ti adəmki ma magədavani ka wur ga məŋani, ahi àgudara zlam a ni ti, maslaŋa gani nani adəmki ma magədavani àki ke *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayaŋ ni bu ni. Tamal kagraŋ nahkay ti kala kəɗəm Divi ge Melefit ni àbəlaj do, kala kəgəskabu Divi gani nani do, kala nak bay məɗəmki ma magədavani ciliŋ. ¹²Bay ya ti adəfiki Divi gayaŋ ni ana mis ni ti Melefit naŋ bəlaŋ. Bay ya ti agraŋa seriya kè mis a ni ti naŋ. Bay ya ti ahəŋgay mis ni ti naŋ. Bay ya ti esliki mijij mis ni ti naŋ. Nak ya kəɗəm wur ga muk àgudara zlam a ni ti, nak ti nak way ?

Kijum zlabay ba

¹³Nihi ti nəhi ma ana kùli, lekulum ya ti kəɗəmum : « Kani ahkay do ni haŋəŋ ti amoru a kəsa nahaŋ vu, emiviyu, amacakalay ti aməŋgət singu dal-dal » ni. ¹⁴Lekulum kəɗəmum nahkay ti kəsərum ere ye ti amagrakivu ke kùli haŋəŋ ni do ; bi kəmətum timey ! Adaba lekulum ti akada ga azək, mis tipi cəpepa ti àbi va bi ni. ¹⁵Ere ye ti ahàr àdəm kəɗəmum ni ti nahkay hi : « Tamal Bay Melefit àwaya nahəma, amələbu àna sifa, amagraŋ zlam hini, hini. » ¹⁶Ay nihi ti lekulum kəhumi ana ahàr lekulum gəɗákani ti kəɗəmum ma ga zlabay. Zlabay ge mis ya tiji nahkay ni dek ti àbəlaj do. ¹⁷Nahkay sərumsu tamal ti mis àsəra magray zlam sulumana mək àwayay magrani do nahəma, àgudara zlam a.

*4:6 Gozogul 3.34.

Ndam ge elimeni atagray daliya dal-dal

5 Nihi ti nēhi ma ana kuli lekulum ndam ge elimeni ni. Lekulum ti grum delulu azuhva daliya ya amacay kuli ni. ² Adaba elimeni gekuli ni ezia, ganju azumkaba azana gekuli na. ³ Gru akaba sinju gekuli ni tēcala mandaza. Nahkay ti Melefit amēgēs kuli āna seriya azuhva zlam gekuli ya tēcala mandaza ni. Mandaza ni amēzumaba kuli akada ga aku ya azum zlam na. Lekulum kēngumk-abu elimeni emiteni ti, ŋgay duniya ara andav wudak ti kēsrum do waw ? ⁴ Nahkay day kēpelum ndam ya tēgri tūwi ana kuli a vedaŋ bu ni ndo. Nihi ti cūm zlahay gatay ni. Nday gani nani ya ti tābazi zlam ana kuli ni tēbu tēzlah, Bay Melefit Njēda-njēdani ēcia zlahay gatay na. ⁵ Lekulum ti kēbum kēzumum gēda a duniya bu, kēbum kēgrum ere ye ti kawayum ni dek zlam gekuli ; kēbum kēzumum zlam mēcerani, kidisum āna naŋ akada zlam ga gēnaw ya tagal ge misliŋeni ni. ⁶ Lekulum kēbumiya ndam ya ti tāgudar araŋa ndo na ndahaŋ a daŋgay va, ndahaŋ ni ti ni kēbazluma tay a. Nday gani tēbi āna njēda ga matam-fēŋana kē kuli a bi.

Besuma, hēngalum Melefit

⁷ Bēza ga mmawa, besum zlam duk abivoru ana vad ga Bay geli ya amara ni. Pūm bay mēwēs zlam ēbesey, ajēgay sarta ya ti ara abaz zlam gayan a vedaŋ bu mēndēhani lala ni. Naŋ ābu ēbesey, ajēgay avēr ge mizligi zlam, kēlēŋ gani ajēgay avēr ga mēndēh zlam. ⁸ Lekulum day besuma, zum njēda, kēmbreŋum miβeseni ba. Adaba vad ga Bay geli ēnjia wudak.

⁹ Bēza ga mmawa, kēzardumvu ma ba, nahkay ti Melefit amēgēs kuli āna seriya do. Nēdēm nahēma, Bay ya ti agraŋa seriya kē mis a ni ēnjia wudak, naŋ

ābu a mahay bu. ¹⁰ Bēza ga mmawa, āki ka macakay daliya akaba miβeseni ti, jalumki ahār ka ndam mahēngaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni. Nday ti tēcaka daliya, ay ti tēbesa, nahkay lekulum day grum akada gatay ni. ¹¹ Mēdēm nahēma, nday ti Bay Melefit āgria sulum gayan ana tay a adaba tāza njēda gatay a, tēbesa daliya. Kicūma ma ga daliya ya āgrakivu ka Zūwop na akaba gayan ya ti ēbesey na. Kēsruma ere ye ti Bay Melefit āvi kēlēŋ ga daliya gayan ya āgray na daya. Adaba Bay Melefit ti mis tēsi cicihi dal-dal, agri sulum dal-dal ana mis daya.

¹² Bēza ga mmawa, ma hini ya nara nēhi ana kuli ni ti ma sulumani dal-dal. Ma gani nihi : Kāmbadum ba, ku āna huđ melefit, ku āna hađ, ku āna mam do mam kēcalumi slimi kāmbadum āna naŋ ba. Tamal kēdēmum « Iy » ti iy hūya, « Aha » ti ni aha gani hūya. Nahkay ti Melefit amēwāl kuli āna seriya do.

¹³ Tamal maslaŋa e kidiŋ gekuli bu naŋ ābu acakay daliya ti, māhēngalay Melefit. Tamal maslaŋa e kidiŋ gekuli bu naŋ ābu a mēmārani bu ni ti, mīdii limis ana Melefit, māzlabay naŋ. ¹⁴ Tamal maslaŋa ābu e kidiŋ gekuli bu ēbesey do nahēma, māzalay gēdākani ga ndam ga Yezu ya *tēcakalavu a kēsa nani bu ni ti tāgraki amal āna slimi ga Bay geli, tāhēngali Melefit. ¹⁵ Tamal tāhēngali Melefit, tēsēra Melefit amēvi ere gani ana tay eđedīŋ ti, maslaŋa gani nani ti Bay geli amahēngay naŋ, amēvi nēŋjalāŋani, emicikaba. Tamal āgudara zlam a day Melefit amēmbērfēŋa. ¹⁶ Nahkay ti dēfumaya ere ye ti kēgudarum na e kidiŋ gekuli ba, ku way way do e kidiŋ gekuli bu māhēngali Melefit ana wur ga mēŋani daya. Tamal kēgrum nahkay ti Melefit amahēngaraba kuli a. Ka ya ti mis jireni ahēngalay Melefit ni ti, ma gayan ya ahi ana Melefit ni ābu āna njēda dal-dal. ¹⁷ Eli bay mahēŋ-

garay *pakama ge Melefit ti naŋ mis hi-hirikenî akadâ geli ni. Naŋ gani àhəŋgalay Melefit àna hud bəlaŋ, àdəm avər àtəd ba ; nahkay avər àtədəya ka had a ndo vi mahkər àna kiyi muku. ¹⁸ Kələŋ gani àhəŋgalay Melefit keti, àdəm avər mətəd. Àra àhəŋgala naŋ a nahkay ti avər ni àtədəya ka had a ; had ni àgray zlam akadâ ya ahaslani ni.

¹⁹ Bəza ga mmawa, tamal mis nahaŋ e kidiŋ gekəli bu èjikia ke divi jireni ge

Melefit na, mək maslaŋa nahaŋ àhəŋgarkibiya naŋ a ti, ²⁰ səruma maslaŋa ya ti àhəŋgarkibiya bay magudar zlam ke divi jirena ti məmbrəŋ magudar zlam ni ti àhəŋgafəŋa maslaŋa gani nana kè kisim a. Ku tamal maslaŋa gani nani àgudara zlam a kay nəŋgu ni Melefit aməmbərfəŋa dek.

Wakita ge Piyer ya àbàki enjenjeni n

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Piyer ya àbàki enjenjeni ni

Maslaɗa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdǎfa slimi gayaɗ a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdǎm àbàki wakita gayaɗ ni ti a Babiloɗ (5.13) ; a Pakama Maɗgahani ge Zeɗ ni bu tàzay Rom ti akaba Babiloɗ, nahkay ti bi Piyer àbàki wakita hini a Rom (tǎdǎm tàkad Piyer ti a Rom). Àbikiuru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya tǎbu ka haɗ Poɗ, Galasi, Kapados, Azi akaba Bitini ni (1.1) ; kani ti haɗ nday nani ðek tǎbu ka haɗ Tǔrki.

Piyer àdǎm àbàki wakita ni ga mǎvi njǎɗa ana ndam ga Yezu, ti tǎsǎr sulum ge Melefit ya aɗri ana tay ni (5.12). Àzǎlbay Melefit azuhva ge Melefit ya àhǎɗgaraba mis a ni (1.3-12) ; àdǎm Melefit àhǎɗgaraba leli a ti ahàr àdǎm mǎnjǎhad njǎlata (1.13-2.3). Àdǎm leli ndam ge Melefit ti leli akada ahay sulumani ge Melefit, nahkay ahàr àdǎm mǎmbrɗum tǎwi magǎdavanani ðek, mǎnjǎhadumkabu akaba mis ðek àna sulumani akada ga Yezu ya àgray ni. Ku tamal tǎgri daliya ana leli nǎngu ni ahàr àdǎm mǎgrum nahkay adaba daliya ya tǎgri ana leli ni amǎpǎs do, amandav ; kǎlɗ gani amanǎhad akaba Krist ga kaɗgay-kaɗgayani (5.10).

Sa ge Piyer

1 Nu Piyer zal asak ga Yezu *Krist nǎbikiuru wakita hini ana kǎli, lekulum ya ti Melefit adaba kǎli a ni. Nǎbiki ti ana kǎli, lekulum ya ti kǎbumi ka haɗ gekǎli bi, tǎdekaba kǎli a, kǎbum kanǎhadum akada ga ndam mirkwi ka haɗ Poɗ, ka haɗ Galasi, ka haɗ Kapados, ka haɗ Azi akaba ka haɗ Bitini ni. ²Lekulum ti kwa ahaslani Bɗ geli Melefit àdǎm amadaba kǎli a, nihi ti kǎguma

ndam gayaɗ eɗeɗiɗ a. Kǎgum ndam gayaɗ ti àna tǎwi ga *Mǎsuf gayaɗ ; awayay ti kǎgǎsumiki ma ana Yezu Krist, awayay ti kǎnjǎhadum lekulum ndam *njǎlatani azuhva mimiz ga Yezu Krist ya àɗgǎzaya ni. Bɗ geli Melefit mǎgri sulum gayaɗ ana kǎli dal-dal, mǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

Mǎzǎbum Melefit azuhva gayaɗ ya ti àhǎɗgay leli ni

³Mǎzǎbum Melefit, Bɗ ga Bay geli Yezu *Krist, adaba mǎsia cicichi a dal-dal. Melefit àvi sifa mǎweni ana leli ti azuhva ga Yezu Krist ya àɗgaba e kisim ba ni. Nahkay mǎsǎra amǎngǎt sifa ti azuhva Yezu. ⁴Mǎsǎra amǎngǎt zlam sulumani ya Melefit aɗgahi ana ndam gayaɗ ni. Zlam gani nani ti emizi ðay-ðay do, amǎgǎdavu do, mǎbǎlay gani amandavfɗa ðay-ðay do daya. Melefit amǎvi zlam gani nani ana kǎli a huɗ melefit bu ⁵adaba lekulum kǎbum kǎfumki ahàr ke Melefit. Nahkay ti naɗ àbu afi ahàr ana kǎli àna njǎɗa gayaɗ. Awayay ti ka mandav ga duniya mis ðek tǎsǎr àhǎɗga leli a.

⁶Azuhva zlam nday nani ti lekulum a mǎmǎrani bu. Ku tamal kǎbum kacakum daliya gǎrgǎri kay ka sarta hini, ahàli ahàr ana kǎli nǎngu ni, sarta gani amǎpǎs kay do, nahkay lekulum a mǎmǎrani bu. ⁷Daliya gani ya kacakum ni ti agray ti mis tǎsǎrkaba kǎbum kǎfumki ahàr ka Yezu ge jiri gani tǎk day ti kǎbumi kǎfumki ahàr ge jiri gani bi aw. Sǎrum ku gru tekeɗi agǎdavu, ay ti tǎfiyu a aku vu ti tǎsǎrkaba nani gru gruani eɗeɗiɗ aw ? Mǎfǎki ahàr gekǎli ke Melefit ni àtam gru, adaba gru ti agǎdavu. Melefit agray ti kǎcakum daliya ti adaba kǎlɗ ga daliya ni awayay azǎlbay kǎli, amagray ti kǎgum gǎdǎkani. Amǎzǎlbay kǎli ti ka fat ya ti Yezu Krist amǎɗga ka haɗ kǎ eri ge mis a ðek ni. ⁸Ku tamal kǎbumi kǎpum naɗ bi nǎngu ni,

kəbum kawayum naŋ. Ku tamal kəbumi kīpəm naŋ nihi bi nəŋgu ni, kəbum kəfumki ahàr. Nahkay kəbum kəmərūmvu dal-dal ; məmərvani nani àbəlay dal-dal, məbəlay gani mis tekedī tədfəmki ma koksah. ⁹Kəbum kəmərūmvu ti adaba kəsərūma Melefit amahəŋgay kuli. Kəfumki ahàr ni ti azuhva nani.

¹⁰Ahaslani ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tādəba divi a lala, tawayay təsərkaba ahəmamam Melefit amahəŋgay mis ni ; təsərkaba, tədfəmki ma ka *sulum ge Melefit ya aməgri ana kuli na. ¹¹*Məsuf ge Krist naŋ àbu akaba tay ; Məsuf gani nani àdfəfikia ana tay a ahəmamam Krist amacakay daliya, kələŋ gani Melefit amagray ti mīgi gədfakani ni. Ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni tādəba divi ga pakama gana lala, tawayay ti təsər ere gani amagrakivu ti ananaw, mam amagravu ka sarta gani nani mam. ¹²Melefit àdfəfiaba ma gani nana ana tay a, ay pakama gani nani Melefit àdfəmki ti ka tay ka tayani do, àdfəm ti azuhva kuli. Lekuləm kicəm pakama gani ti afa ga ndam ya təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. Təhi ana kuli ti àna njəda ga Məsuf Njəlatani ; Məsuf gani nani ti Melefit àsləribiyu ana tay a huđ melefit bu. Ku *məslər ge Melefit tekedī tawayay ti təsər ere gani ya amagravu ni bilegeni.

Njəhadum akada ge Melefit ya awayay ni

¹³Azuhva zlam ge Melefit ya àgri ana kuli ni dek ti slamalumvu kəlavad ga məgri təwi. Njəhaduma gaŋ-gaŋ, jalumki ahàr ka *sulum ge Melefit ya aməgri ana kuli ka sarta ya ti Yezu *Krist aməŋga ni ciliŋ. ¹⁴Gəsumiki ma ana Bəŋ geli Melefit kəlavad. Ahaslani ka ya ti kicəm *Ma Məweni Sulumani faŋ ndo ni ti kəbum

kawayum magray zlam magədavani, ay nihi ti kəgrum va ba. ¹⁵Bay ya ti àdaba kuli a ni ti naŋ njəlata ; nahkay ti lekuləm day njəhaduma njəlata akada gayəŋ na. Njəhadum njəlata a zlam ya kəgrum ni bu dek. ¹⁶Adaba àbu məbəkiani nahkay hi, Melefit àdfəm : « Njəhaduma njəlata, adaba nu nəbu njəlata.† »

¹⁷Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kəbum kəhumi : « Baba. » Tamal kazalum naŋ nahkay ti ahàr àdfəm kəgrum-fəŋa aŋgwaz a, kənjəhadum àna sulumani ka ya ti kəbum a duniya bu ni. Adaba naŋ ti ècirkaba mis a do ; agray seriya ti ke təwi ga maslaŋa gani ya àgray ni. ¹⁸Kəsərūma Melefit àmbaya kuli a zlam magədavani ya ti ata bəŋ gekuli təcəhi ana kuli ni ba. Àmbaya kuli a ti àna siŋgu ahkay do ni àna gru do, adaba zlam nday nani ti tagədavu. ¹⁹Melefit àmbaya kuli a ti àna mimiz ga Yezu Krist. Mimiz gani nani ti naŋ àbu àna njəda àtam zlam dek. Krist ti naŋ akada ga wur təmbak ya tislifi ana Melefit ni, naŋ njəlata dal-dal, zlam magədavani àfəŋ bi simiteni. ²⁰Wudaka Melefit àgraya məlaŋ a ti àsəra təwi ge Krist ya ara agray na àndava. Ay nihi məlaŋ ara andav wudak ti, aŋgazliaya ana kuli a vay-vay ti məhəŋgay kuli. ²¹Nahkay kəfumki ahàr ke Melefit, naŋ ya ti àhəŋgaraba Krist e kisim ba, àgray ti mis dek tázləbay Krist ni. Kəfumki ahàr ke Melefit ti azuhva Krist gani. Kəbum kəfumki ahàr ke Melefit nahkay ti, kəsərūma Melefit aməgri zlam sulumani ana kuli.

²²Kiguma njəlatana adaba kəbum kəgəsumkabu ma ge Melefit, kəbum kawayum bəza ga məŋ gekuli ededifi ededifeni daya. Nəhi ana kuli nahəma, wayum tay àna huđ bəlaŋ, kəmbəŋum ba. ²³Kəsərūma lekuləm kəbum àna sifa məweni. Àvi ana kuli ti mis do ; mis

†1:16 Levi 19.2.

ti tәмәт. Àvi ana kuli ti Melefit ; Mel-efit ti nañ àbu àna sifa, àmәt day-day do. Kìgum bәza gayañ ti àna njәda ga pakama gayañ ya àdәm ni, sifa mәweni ya àvi ana kuli ni àndav day-day do. ²⁴ Àbu mәbәkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis dek tәмәт akada ge kuzir ya ekuli ni.

Maбәlay ge mis ti akada ga vay-vay ga zlam ni ;

tamal zlam ni èkulia ti vay-vay gani àdәgafәnә.

²⁵ Ay ma ga Bay geli ti anjәhad ga kanğay-kanğayani, àndav day-day do. [‡] »

Ma ge Melefit gani nani ti Ma Mәweni Sulumani ya ti kicum ni.

Ndam njәlatani ge Melefit

2 Ègia Melefit àvia sifa mәwena ana kuli a nahkay ti, a zlam ya kәgrum ni bu dek ti mbrәnum cuday, mbrәnum masәkad malfada, grum ere ye ti kәdә-mumaya ni, kәgrum solu ba, kәsum-ivu ana mis ba. ² Wayum ma ge Melefit àna jiri, akada ga bәza cib-cibeni ya ti tawayay duwa kәlavad ni. Nahkay ti akәdәgum kama kama àna ma gani akada ga bәza ya tәdәk ni, ti Melefit mähәngay kuli. ³ Kәsәruma Bay geli Yezu ti nañ sulumani.

⁴ Hәdәkumfәnğbiyu kә Yezu, adaba nañ ti avay sifa. Nañ gani ti akada akur ya tәlәm ahay àna nañ ni ; mis tawayay magray tәwi àna nañ ndo, ay akur gani nani ti Melefit àdәkiba, àbәlafәnә àtam zlam ndahañ ni dek. ⁵ Ahàr àdәm kәvumi ahàr gekuli ana Melefit, ti mēdezl ahay gayañ àna kuli akada ya

tedezl ahay àna akur ni ; ahay gani nani ti Mәsuf gayañ anjәhadviyu. Nahkay ekigum ndam *njәlatani ga *mañgal-abakabu mis akaba Melefit, ti kәgrumi tәwi àna huđ bәlañ. Tamal kәgrum nahkay azuhva Yezu *Krist ti àbәlafәnә kә Melefit. ⁶ Adaba àbu mәbәkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Nәdәkiba akur sulumana, àbәlafu dal-

dal, nafәkad asak ga ahay àna nañ a *Siyon. Maslaña ya àfәkia ahàr a ni ti atәbәki mimili day-day do. [†] »

⁷ Nahkay zla nahәma, lekulum ya kә-fumkia ahàr ke Krist a ni ti Krist àbәlay àtam zlam ndahañ ni dek kә eri gekuli ; ay mis ndahañ ya tәfәki ahàr ndo ni ti kә eri gatay ti nahkay do. Adaba àbu mәbәkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Akur nahañ àbu ti, ndam mәlәm ahay tawayay magray tәwi àna nañ ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawañ. [§]

⁸ Ègia akur ga mazәgad mis a, akur gani nani ti mis etiji asak àna nañ. ^{**} »

Azәgad tay ti adaba tawayay mәgәsk-abu pakama ge Melefit ndo. Kwa ahaslani Melefit àdәm mәgravu nahkay.

⁹ Ay lekulum ti Melefit àdәkiba kuli a, kìguma jiba gayañ a. Kìguma ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit a, kәbum kәgrumi tәwi ana Bay gәdәkani, lekulum ti jiba gekuli ti ge Melefit, lekulum ti ndam gayañ njәlatani. Nañ àdaba kuli a ti ga mәhi zlam gәdәkani ya ti àgray ni ana mis. Àhәlaba kuli a mәlañ ziñziñeni ba ti kәnjәhadum a mәlañ masladani gayañ bu. Mәlañ masladani gani nani ti agri ejep ana mis dal-dal.

[‡]1:25 Izayi 40.6-8.

[†]2:6 Izayi 28.16.

[§]2:7 Limis 118.22.

^{**}2:8 Izayi 8.14.

††¹⁰ Ahaslani ti lekulum ndam ge Melefit do, ay nihi ti kiguma ndam gayaŋ a. Ahaslani ti kəsumi cicihi ana Melefit do, ay nihi ti kəbum kəsumi cicihi.

Grumi təwi ana Melefit kəlavad

¹¹ Zləbəba goro ni, səruma lekulum ti ndam mirkwi a duniya bu, kanjəhadum ti ga hayaŋani. Azuhva nani nəhi ana kuli nahəma, kədəbum zlam ga ndam ga *duniya ya tawayay ni va ba. Zlam nday nani ti tijŋkia kuli ke divi sulumani ge Melefit a. ¹² Nihi lekulum kəbum akaba ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni ti, bumvu slimi, njəhadum lala, kəgudarum zlam ba. Nahkay ku tamal tədəmki ma magədavani ke kuli, tədəm lekulum ndam cuday nəngu ni, etipi kuli kəbum kəgrum təwi sulumani. Etipia ti atazləbay Melefit ka fat ya ti amara ni.

¹³ Əgia lekulum kəbum kədəbum Bay geli ti gəsumiki ma ana ndam ya təgur mis ni dek. Gəsumiki ma ana bay ga ndam *Rom adaba naŋ gədakani, agur mələŋ. ¹⁴ Gəsumiki ma ana gədəkani ga kəsa ya ti bay ni ədiyu tay ni daya. Bay ni ədiyu tay ti ga matraḅ ndam ya tagray cuday ni akaba ga mazləbay ndam ya tagray zlam sulumani ni. ¹⁵ Melefit awayay ti kəgrum zlam sulumani. Tamal kəgrum nahkay ti ndam muru ya təsər araŋa do, tədəmki ma magədavani ke kuli ni etipia təwi gekuli sulumani ya kəgrum na ti, atədəmki ma magədavani ke kuli va do. ¹⁶ Lekulum ti kəbum kəgurum ahər gekuli, ay ti ku kəgurum ahər gekuli nəngu ni ŋgay kisləmki magray cuday ti kəhumi ana ahər ba. Njəhadum ti akada ga ndam məgri təwi ana Melefit ni sawaŋ. ¹⁷ Həŋgrumioru ahər a had ana mis dek, wayum bəza ga məŋ gekuli, grumfəŋa aŋgwaz kə Melefit a

adaba naŋ gədakani, həŋgrumioru ahər ana bay daya.

Mebesum daliya akada ge Krist ni

¹⁸ Nəhi ma ana kuli lekulum ya kəgrum təwi afa ge mis ni : həŋgrumioru ahər a had ana ndam ya kəgrumi təwi ana tay ni dal-dal. Ku tamal tawayay kuli, təgri zlam magədavani ana kuli do, ku tamal təgri cuday ana kuli nəngu ni həŋgrumioru ahər a had ana tay. ¹⁹ Maslaŋa ya təgri daliya day əgudar araŋa ndo ni ti tamal ebeseŋ daliya gani nani adaba əsəra Melefit a nahəma, Melefit amazləbay naŋ. ²⁰ Ay tamal kəgudaruma zlam a mək təgri daliya ana kuli azuhva zlam magudarani gekuli ni, ku tamal kəbesuma nəngu ni way amazləbaki kuli way ? Ay tamal kəgruma zlam sulumana mək təgri daliya ana kuli azuhva zlam gekuli sulumani ya kəgrum ni, tamal kəbesuma ti Melefit amazləbaki kuli. ²¹ Melefit əzalay kuli ti, awayay ti kəgrum nahkay, adaba *Krist əna ahər gayaŋ gayaŋani day əcaka daliya ga mahəŋgay kuli a. Krist ədəfikia divi ana kuli a nahkay ti, lekulum day grum akada gayaŋ ni. ²² Krist ti əgudar zlam ndo, dəy-dəy əgosay mis ndo. ††²³ Ka ya ti mis tindiŋi naŋ ni ti əhəŋgrivu ana tay ndo. Ka ya ti mis təgri daliya ni day əhəŋgrifəŋ ana tay ndo, əfivə ma gani ana Melefit, naŋ ya agray seriya ge jiri ge jireni ni. ²⁴ Yezu Krist əna ahər gayaŋ əhəlkabu zlam magudarani geli ni, əgray daliya əna naŋ kə təndal. Əgray nahkay ti, ti miŋi akada leli məmətani, məgudar zlam va do, manjəhad leli ndam jireni. Azuhva ambələk ya təgri kə təndal ni əhəŋgaraba kuli a. ²⁵ Ahaslani ti lekulum akada ga təmbəmbak ya tija ni. Ay nihi ti kəŋgu-

††2:9 Məŋjay Izayi 43.20, 21 ; Mahərana 19.5-6 ; Mimbiki 4.20.

††2:22 Məŋjay Izayi 53.9.

moya afa ga bay mahətay kuli a, naŋ ya ti abi slimi ana sifa gekuli ni.

Manjəhad ga wál akaba zawal gatay

3 Nihi ti nəhi ma ana kuli wál daya : ku way way do mǎhəŋgriuru ahàr a had ana zal gayaŋ. Tamal kəgrum nahkay ti zawal ya tǎfəki ahàr ke Melefit do ni etipi manjəhad gekuli sulumani ni. Etipia ti atambatkaba majalay ahàr gatay a, atǎfəki ahàr ke Melefit, ² adaba atəsər manjəhad gekuli ti àbəlay, kəbum kəhəŋgrumioru ahàr a had ana zawal gekuli. ³ Kəŋguledumvu ga mabəlakivu vu gekuli àna zlam ba : ku mələm ahàr, ku məbakabu zlam ga gru ka vu, ku məbakabu azana ga siŋgu kayani kəgrum ba. ⁴ Ay ti ahàr àdəm kəŋguledumvu ti àna zlam mabəlani ya èpivu do ni. Zlam mabəlani nani ti àgədavu dáy-dáy do. Zlam gani nday hi : manjəhad kuđufani, mebesey zlam. Kè eri ge Melefit ti zlam ndahaŋ tǎbi tətam zlam nday nani va bi. ⁵ Wál ya ahaslani ya tǎdəbay Melefit, tigi ndam gayaŋ *njəlatani ni təŋguledvu ti nahkay, tǎhəŋgrioya ahàr a had ana zawal gatay a. ⁶ Ahaslani Sara wal ga Abraham èŋguledvu ti nahkay ; àhəŋgriuru ahàr a had ana zal gayaŋ, àzalay naŋ bay gayaŋ. Lekuləm day tamal kəgrum zlam sulumani akada ga Sara ni, aŋgwaz àwər kuli ndo ni ti, kigum bəza gayaŋ.

⁷ Lekuləm zawal day njəhadum àna sulumani akaba wál gekuli, səruma wál ti njəda gatay àhəciyu a gekuli vu. Ŋgay tǎsli araŋa do ni ti kəđəmum ba, adaba nday day Melefit avi sifa ana tay ga sulum akada ya avi ana kuli ni. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit emici ere ti kahəŋgalumləŋ ni.

Macakum daliya àki ke jiri geli

⁸ Nihi ti nindeveriŋ pakama hini, nawayay nəhikivu ana kuli nahəma, lekuləm dek ma gekuli mǎrakaboru, majalay ahàr gekuli day mǎla bəlaŋani. Wayumvu e kidiŋ gekuli bu adaba lekuləm kà məŋ gekuli, mis tǎsi cicihi ana kuli, kijum zlabay ba daya. ⁹ Tamal maslaŋa àgudaria zlam ana kuli a ahkay do ni èndivia kuli a ti kǎhəŋgarumvu ba ; humi : « Melefit mǎgruk sulum gayaŋ » sawaŋ. Adaba Melefit àzalay kuli ti, àdəm aməgri sulum gayaŋ ana kuli. ¹⁰ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Maslaŋa ya ti awayay manjəhad sulumani akaba məzum gəda a duniya bu ni ti

si mǎmbrəŋ mǎdəm ma ga cuday akaba magosay mis,

¹¹ mǎmbrəŋ cuday, mǎgray zlam sulumani,

kələvad mǎzay njəda gayaŋ dek ga manjəhadani àna sulumani akaba mis ;

¹² adaba Bay Melefit ti naŋ àbu abi slimi ana ndam ya tagray jiri ni,

naŋ àbu eci ma gatay ka ya ti tahəŋgalay naŋ ni.

Ay ndam ya tagudar zlam ni ti Melefit àwayay mamənjəlaŋani ana tay do. ^{¶¶} »

¹³ Tamal kəgrum zlam sulumani àna məbərur bəlaŋ ti way aməgri daliya ana kuli way ? ¹⁴ Ay ku tamal kakakum daliya azuhva kəbum kəgrum jiri nəŋgu ni, mərumvu. Kəgrumfəŋa aŋgwaz kè mis ya təgri daliya ana kuli na ba, bərur àti ana kuli ba.

¹⁵ Zləbum *Krist a məbərur gekuli bu, adaba naŋ Bay gekuli ; slamalumvu lala, nahkay tamal maslaŋa ehindifiŋa ma kè kuli a àki ka Bay ya ti kəfumki ahàr na ti, ekislumki məhəŋ-

grifəŋani tata. ¹⁶Ay ka ya ti kəhəŋgrumifəŋ kà ma ana tay nahəma, humi ma ana tay àna kudufani, kələgumvu akaba tay ba. Kələvad bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba ; nahkay ti tamal tindivi kəli azuhva zlam gekəli sulumani ya kəgrum adaba lekələm ndam ge Krist ni nəŋgu ni, atabakabu mimili ka ahàr gatay gatayani. ¹⁷Ere gani ya kacakum daliya azuhva zlam magudarani gekəli ni ti, tamal Melefit awayay ti hojo kəgrum zlam sulumani mək təgri daliya ana kəli.

¹⁸Nahkay zla nahəma, Krist àmət ti azuhva zlam magudarani ge mis. Àgray nahkay ti sak bəlaŋ, amagrakivu va do. Naŋ ti naŋ jireni, ay ti àmət azuhva ndam magudar zlam. Gayəŋ ya àmət nahkay ni ti ga mahədakfəŋbiyu kəli kə Melefit. Mis tàkadà naŋ a, ay *Məsuf Njəlatani àhəŋgrivabiya sifa. ¹⁹Àna njəda ga Məsuf Njəlatani gani nani nahəma òru àhi ma ge Melefit ana diksi ge mis ya təbu məwəlani ni. ^{§§20}Ahaslani nday gani nani təgəskabu ma ge Melefit ndo ; ka sarta ge Nəwi ka ya ti èzidey *slalah ga yam ni ti Melefit èbesia ana tay a. Ay kələŋ gani mis ya təhuriyu a slalah ga yam ni vu ni ti kay do : təhuriyu ti mis azlalahkər ciliŋ, Melefit àhəŋgaba tay a yam ni ba. ^{*21}Yam nani ti àzavu akaba *baray ya tabaray kəli nihi, Melefit ahəŋgay kəli àna naŋ ni. Baray gani nani ti gərgəri akaba baray ge mis ya tabarakaba arda àna naŋ a ni. Baray geli ni ti mahəŋgalay Melefit ti məbarifəŋa məbərur ana leli a njələta. Tamal kabarum nahkay ti Melefit ahəŋgay kəli adaba Yezu Krist àŋgaba e kisim ba. ²²Nihi ti àŋgoya a hudf mel-efit va, naŋ àbu manjəhadani ka ahar ga

daf ge Melefit a məlaŋ ga gədakani bu ; naŋ àbu agur *məslər ge Melefit akaba bəbay gəđakani ndahaŋ ya təgur məlaŋ ya agavəla ni dek.

Manjəhad məwəni

4 *Krist ti àcaka daliya a duniya ba. Akadà ge Krist ya àcakay daliya ni ti lekələm day zum njəda, majalay ahàr gekəli mənja bəlaŋani akadà gayəŋ ni, ti kəbesum macakay daliya. Adaba maslaŋa ya ti ebesey daliya a duniya bu ni ti àmbrəŋa magudar zlam a. ²Nihi ti kəgrum ere ye ti məbərur gekəli awayay ni va ba, duk abivoru ana mandav ga sifa gekəli. Grum ere ti Melefit awayay ni sawəŋ. ³Ahaslani ti kəgrumbiya zlam magədavana dal-dal akadà ge mis ndahaŋ ya təfəki ahàr ke Melefit do na. Nihi ti èslia nahkay ; kəgrum va ba. Ka sarta gani nani ti kəbumi slimi ana vu gekəli ndo, kəgruma ere ye ti məbərur gekəli awayay na, kəvumia vu gekəli ana zum a, kəgruma wuməri a ciliŋ, kənjəhaduma ka ahar bəlaŋ ge misi zum a, kəgrumbiya pəra daya. Pəra ti Melefit àwayay do simiteni. ⁴Ay nihi ti ka ya ti ndam ya təsər Melefit do ni tagray zlam magədavani ni ti lekələm kəkumkibu ka tay va bi. Nahkay ti agri ejep ana tay, tindivi kəli. ⁵Ay a vad nahaŋ ti Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a. Melefit ti ara agrafəŋa seriya kə mis a wudak, ara agrafəŋa ti kà ndam ya təbu àna sifa ni, kà ndam ya təməta ni daya. ⁶Nahkay zla nahəma, Krist àhi *Ma Məwəni Sulumani ana ndam ya təmət ni daya. Ku tamal Melefit agrafəŋa seriya kà tay a akadà ya agrafəŋa kə mis a dek ni nəŋgu ni, Krist àhi Ma Məwəni Sulumani ana

§§3:19 Mis ndahaŋ tədəm Yezu àhi ma ge Melefit ti ana ndam magudar zlam ya təmət ka sarta ge Nəwi ni ; mis ndahaŋ ti ni tədəm Yezu àhi ma ge Melefit ana məslər ge Melefit ya təgəsiki ma ndo ni.

***3:20** Melefit àhəŋgaba tay a yam ni ba : ahkay do ni, Melefit ahəŋgay tay a àna yam ya àzoru slalah ga yam gatay a gavəla ni.

tay ti, ti tânjəhad' àna sifa akada ge Melefit ni, àna njəda ga *Məsuf Njəlatani.

Manjəhad' ga ndam ge Melefit ka ahar bəlanj

⁷Sarta ya ti duniya ara andav ni ènjia wudak. Nahkay ti bumi slimi ana vu gekuli, njəhadum eri ; tamal kəgrum nahkay ti akahəngalum Melefit tata. ⁸Ere ye ti àtam zlam ndahanj ni dek ti mawayavani, adaba tamal mawayum mis ti ku tàgudaria zlam ana leli a kay nanju ni məmbərfənja kà tay a. ⁹Gəsumkabá ndam ya tara afa gekuli a ni, kəzərdum ma azuhva tay ba. ¹⁰Melefit àgria zlam sulumana ana kuli a gərgəri kay. Ku way way do Melefit àvia njəda ga magray zlam a gərgəri. Nahkay ti ahàr àdəm ku way way do màgray təwi àna njəda ya ti Melefit àvi ni lala ga məjənaki mis ndahanj. ¹¹Maslanja ya ti Melefit àvia njəda ga mazlapana ni ti màzlapay ma ge Melefit. Maslanja ya ti Melefit àvia njəda ga məgri təwi ana mis a ni ti màgray àna njəda ge Melefit ya avi ni. Grum nahkay, ti mis tàzləbay Melefit azuhva Yezu *Krist a zlam bu dek. Melefit ti nañ gəđakani, nañ àbu àna njəda ga kanjay-kanjayani. Aya nahkay.

Ndam ge Melefit təcakay daliya azuhva Yezu

¹²Zləbəba goro ni, daliya dal-dalani ya kacakum ni ti Melefit awayay atəkar kuli àna nañ, nahkay ŋgay daliya nani kigeni do ni ti kəhumi ana ahàr ba. ¹³Daliya gekuli ya kacakum ni ti kacakum ka ahar bəlanj akaba *Krist ; nahkay ti mərumvu àna nañ. Adaba ka fat ya ti aməngazlaya njəda gayan a ni ti akəmərumsu dal-dal. ¹⁴Tamal mis tindivi kuli adaba lekuləm ndam ge Krist ti, mərumvu. Adaba ka ya ti tindivi kuli nahkay ni ti *Məsuf ge Melefit nañ àbu

akaba kuli. Məsuf gani nani ti nañ àbu àna njəda àtam zlam dek. ¹⁵Ay tamal mis e kidinj gekuli bu acakay daliya adaba àgudara zlam a, bi akada mis a, bi ègia akal a, bi àdiya a ma ge mis va akada ge ezəwi ya adiyu e eli vu na ti, kəmərumsu azuhva daliya nani ba simiteni. ¹⁶Ay tamal mis acakay daliya adaba nañ mis ge Krist ti mimili àwər nañ ba, màzləbay Melefit sawan, adaba təzalay nañ mis ge Krist.

¹⁷Sarta ya ti Melefit ara agrafənja seriya kè mis a ni ènjia. Ara agrafənja seriya enjia ti kà ndam gayan. Ay tamal leli ndam gayan ni tekeđi amagrafənja seriya kè leli a enjia ti, ndam ya ti təgəskabu *Ma Məweni Sulumani ni do ni ti aməgri ana tay ti ahəmamam ? ¹⁸Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Tamal ndam jireni tekeđi atətəmfənja kè seriya ge Melefit a zlah-zlah ti, ndam cuday, nday ya təsər Melefit do ni ti, atəgray gatay ti ahəmamam ? † »

¹⁹Nahkay ti ndam ya təcakay daliya ka mawayay ge Melefit ni ti təvi ahàr gatay dek ana Bay ya ti àgraya tay a ni, təmbrəŋ magray zlam sulumani ba. Adaba Melefit ti tamal àdəm aməgri zlam sulumani ana mis ti aməgray eđeđin.

Manjəhad' ga ndam məfəki ahàr ke Melefit

5 Nihi ti nəhi ma ana gəđakani ya təbu e kidinj gekuli bu ni. Nu day gəđakani akada gatay ni ; ka ya ti təgri daliya ana *Krist ni ti nipi nañ àna eri goro a. Leli dek akaba kuli emipi njəda ge Melefit ya aməngazliaya ana leli a ni. Nahkay ti nahəngalay kuli gəđakani ni, nəhi ana kuli nahəma, ²bumi slimi ana ndam ge Melefit ya àbivu tay ana kuli a ahar vu ni. Bumi slimi ana tay akada

†4:18 Gozogul 11.31.

ge mis ya ajəgay zlam ga gənwaw gayan lala ni, grum təwi gani àna huđ bəlaŋ akada ge Melefit ya awayay ni, təfəki ŋgasa ke kuli ga magrani ba. Grum ti ga mənəgət zlam àna naŋ do, grum ti adaba kawayum təwi gani palam. ³Kəgurum ndam ya ti Melefit àbi tay ana kuli a ahar vu ni ga njəda ba, grum zlam sulumani ti nday day təgray akada gekuli ya kəgrum ni sawaŋ. ⁴Tamal kəgrum nahkay ti, ka ya ti Bay ga ndam majəgay zlam ni eminjia ni ti aməvi zlam ana kuli ka duwa gani. Zlam gani nani ti gəđakani àtam zlam ndahaŋ dek, amandav đay-đay do.

⁵Lekuləm bəza dagwa day gəsumiki ma ana gəđakani gekuli.

Lekuləm ndam ga Yezu dek ti kəhumi ana ahər kàtamum mis ndahaŋ e kidiŋ gekuli bu ba, adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Melefit àgəskabu ndam ya ti tiji zlabay ni do ;

agəskabu ti ndam ya ti kuđufani ni, agri sulum gayan ana tay.[‡] »

⁶Nahkay ti həŋgrumioru ahər a had ana Melefit. Naŋ ti naŋ njəda-njədani, sarta gayan eminjia ti aməvi gəđakani ana kuli. ⁷Araŋa àhəli ahər ana kuli ba, bumivu zlam dek a ahar vu, adaba naŋ àbu afi ahər ana kuli.

⁸Bumi slimi ana ahər gekuli, njəhadum eri, adaba zal ezir gekuli *Seteni naŋ àbu asawađay, awayay agəs mis ge mijin naŋ akada ga mazlahku ya egi, adəbay zlam, agəs, ahəpəđ ni. ⁹Ku ananaw ananaw do kəvumi divi ba, njəhaduma gaŋ-gaŋ, fumki

ahər ke Melefit. Səruma, bəza ga mənə gekuli ndahaŋ dal-dal a duniya bu təbu təkakay daliya akada gekuli ni. ¹⁰Akakakum daliya ga sarta bal, ay kələŋ gani Melefit naŋ ya ti agri sulum ana mis ni àna ahər gayan aməvi njəda ana kuli keti, amagraŋ ti akanjəhadum gaŋ-gaŋ a zlam bu dek akada ga ahay ya təfəkada asak gana lala ni. Adaba kuli a ti, awayay ti kəhərumiyu a masladani gayan vu, kənjəhadum akaba Krist ga kaŋgay-kaŋgayani. ¹¹Melefit ti naŋ àbu àna njəda ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

Piyer endeveriŋ pakama gayan àna magray sa

¹²Silas wur ga mənə geli ni àjənakia nu ga məbiki wakita hini gəziteni na ana kuli a. Nəsəra naŋ ti naŋ àbu adəbay divi ge *Krist lala. Nəbiki ma hini ana kuli ti, nawayay ti nəvi njəda ana kuli, nawayay ti kəsərum *sulum ya Melefit agri ana kuli ni ti sulum gayan ededəŋ. Kəmbərənum sulum gani nani đay-đay ba.

¹³Ndam ya ti təfəki ahər ke Melefit ahalay a Babilon [¶]ni təgria sa ana kuli a ; Melefit adaba tay akada gekuli na. Wur goro Mark day əgria sa ana kuli a. ¹⁴Grumvu sa e kidiŋ gekuli bu lala, akada ga ndam ya nday kə mənə gatay ni.

Lekuləm ya ti kəbum ka ahar bəlaŋ akaba Krist ni dek Melefit məgray ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti.

[‡]5:5 Gozogul 3.34.

[¶]5:13 Babilon ti təđəm awayay adəmvaba ti Rom.

Wakita ge Piyer ya àbàki ye cù ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Piyer ya àbàki ye cù ni

Maslaŋa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdǎm èpia vu ga Yezu ya àmbatvu ka hǎma na (1.16-18 ; Meciyù 17.1-7).

Àsǎra, amǎmǎt wudak (1.14) ; nahkay àbàki wakita ni ti ndam ga Yezu tâzay njǎda gatay ðek ga moroni kama kama àna manjǎhad sulumani, ti tijikia ke divi a day-day ba (1.5-11). Àziaba azay slimi ana mis a, àdǎm mis ndahaŋ atara, atǎcahi zlam magǎdavani ana ndam ga Yezu : ahàr àdǎm ndam ga Yezu tǎgǎsk-abu ma gatay magǎdavani ni ba (2). Mis ndahaŋ atǎdǎm « Yezu àdǎm aman-gaba, ay àŋgaba ndo timey. » Ay Piyer àdǎm kè eri ge Melefit ti vi dǎbu ti akada vad bǎlan ; Melefit ebesi ana mis, awayay ti tijiji ba : Yezu amara efeediŋ efeediŋena, amagrafǎŋa seriya kè mis a ðek. Nahkay ahàr àdǎm mǎbumvu slimi ti ndam magudar zlam tijijikia leli ke jiri geli a ba (3).

Sa ge Piyer

1 Nu Simu Piyer, nǎbu nǎbikioru wakita hini ana kùli, nu bay mǎgri tǎwi ana Yezu *Krist, nu zal asak gayan daya. Nǎbikioru ti ana kùli ya ti kǎfumki ahàr ka Yezu kala-kala akada geli ni. Mǎfǎki ahàr gekùli ni ti àjǎnaki kùli dal-dal akada ya ti àjǎnaki leli ðek ni. Àgri zlam gani nani ana leli ti Yezu Krist, àgray ti àna jiri gayan ; Yezu Krist ti Melefit geli, naŋ Bay mahǎŋgay leli daya. ²Melefit mǎgri sulum gayan ana kùli dal-dal akaba mǎgray ti *kǎnjǎhadumk-abu àna sulumani mǎtam ya ahaslani ni ti, adaba kǎsǎruma Melefit akaba Bay geli Yezu a lala.

Manjǎhad ga ndam ga Yezu

³Yezu *Krist àna njǎda ge Melefit àvia zlam a ðek ana leli a ti mǎfǎki ahàr lala, mǎnjǎhad àna sulumani gayan daya. Àra àvia zlam nday nani ana leli a day kwa ti mǎsǎr naŋ lala : àzala leli a, awayay ti leli ðek mǎnjǎhad akaba naŋ a mǎlan *njǎlatani gayan ni bu, awayay ti leli mǎgray zlam sulumani akada gayan ni daya. ⁴Nahkay ti àvia zlam sulumana ana leli a ; zlam gani nday nani tǎbǎlay dal-dal, tǎtam zlam ndahaŋ ðek. Kwa ahaslani day Melefit àdǎmbiya, àdǎm amǎvi zlam gani nday nani ana leli. Àgray nahkay ti, awayay ti kǎtamum-fǎŋa kà zlam magǎdavani ya tǎbu a duniya bu, tigi eri ana mis na, awayay ti kǎnjǎhadum akada ge Melefit ni daya. ⁵Azuhva zlam nday nani ya Yezu Krist àgri ana kùli ni ti zum njǎda gekùli ðek ga manjǎhadani akada ge Melefit ya awayay ni. Kǎbum kǎfumki ahàr ka Yezu ; nahkay ti grum zlam sulumani daya ; kǎbum kǎgrum zlam sulumani ti sǎrum Melefit lala daya ; ⁶kǎsǎruma Melefit a lala ti bumi slimi ana ahàr gekùli daya ; kǎbum kǎbumi slimi ana ahàr gekùli ti besum zlam daya ; kǎbum kebesum zlam ti grum zlam ya ti Melefit awayay ni daya ; ⁷kǎbum kǎgrum zlam ya ti Melefit awayay ni ti wayumvu e kidiŋ gekùli bu adaba lekùlum kà mǎŋ gekùli daya ; kǎbum kawayumvu e kidiŋ gekùli bu ni ti wayum mis ðek daya. ⁸Tamal kǎbum kǎgrum zlam nday hini kǎlavad ti akǎsǎrumkivu Bay geli Yezu Krist lala, tǎwi gekùli ya kǎgrumi ni akǎmbrǎnum do, amoru kama kama. ⁹Ay maslaŋa ya ti àgray zlam nday hini do ni ti èpi divi do, atam ahar akada ga zal wuluf ni. Ge Melefit ya àmbǎrfǎŋa zlam magudarani gayan ya àgray biyu ahaslani na ti àgǎjǎlkia ahàr a.

¹⁰Nahkay zla nahǎma bǎza ga mmawa goro ni, zum njǎda gekùli àkivu, adaba

Melefit àdaba kùli a, àzalay kùli, awayay ti kânjèhadum nahkay. Tamal kèbum kanjèhadum akada nani ti ekijumkia ke divi ge Melefit a ðay-ðay do. ¹¹Nahkay Melefit amèvi divi ana kùli ga mähuriyani a Məgur ga Bay geli Yezu Krist vu, amèvi ana kùli ti àna hud' bəlaŋ. Yezu Krist ti naŋ Bay mahəŋgay leli, Məgur gayəŋ gani nani ti amanjəhad' ga kaŋgay-kaŋgayani.

¹²Azuhva zlam nday nani ti kəlavad' nawayay məziaba azay slimi ana kùli a kekileŋa. Ku tamal kəsəruma zlam gana àndava, kəgəsumkabá jiri na lala nəŋgu ni nawayay nəziaba azay slimi ana kùli a. ¹³Ka ya ti nu nəbu àna sifa mba, nəmbərbu kùli faŋ ndo ni ti, nəðəm nəziaba azay slimi ana kùli ka zlam gani nday nana ti àbəlay, ti kânjèhadum eri. ¹⁴Nəsəra nu ti nara nəmbərbu kùli wudak, akada ga ma ga Bay geli Yezu Krist ya àhu ni. ¹⁵Nazay njəða goro dek ga məziaba azay slimi ana kùli a nahkay ti adaba nawayay ti ku tamal nəməta nəŋgu ni, zlam gani nday nani tàgəjazlki ahàr ke kùli ðay-ðay ba.

Krist ti naŋ gəðakani

¹⁶Məhia ana kùli a ahəmamam Bay geli Yezu *Krist amara àna njəða gayəŋ a ni. Ma gani nani ya məhi ana kùli ni ti mənŋəhad' məhasl ahkay do ni majalay ahàr ge mis ana kùli do : leli leleni mīpia naŋ àna eri geli a naŋ ti naŋ gəðakani àtam mis dek. ¹⁷Mīcia, Bəŋani Melefit àzləbay naŋ, àvi gəðakani. Melefit ti naŋ gəðakani àtam zlam dek ; dəŋgu gayəŋ àhənday, àðəm ahkado : « Maslaŋa hini ti wur goro, nawayay naŋ dal-dal ; məbərɯv goro amərvu àna naŋ dal-dal. » ¹⁸Dəŋgu gani nani ti leli leleni mīcia, àhəndabiyu e melefit bu ka ya ti

leli məbu akaba Yezu ka ahàr ga həma *njəlatani ni.

¹⁹Nahkay ti məgəskabu ma ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya təðəm ni lala. Kèbum kəbumi slimi ana ma gatay ya təðəm ni lala ti àbəlay, adaba ma gatay ya təðəm ni ti akada ge ceŋgel ya asladay a məlaŋ ziŋ-ziŋeni bu ni. Gəsumkabá ma gatay na hayaŋ, duk abivoru ana məlaŋ maslani. Ka sarta ya boŋgur ya ge miledu ni aməcalaya ni ti akəsərum zlam ni dek lala. ^{**20}Ay ti səruma zlam hini ya nəhi ana kùli ni lala day : ma ga ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya təðəm ni akaba ya təbəkì a Wakita ge Melefit bu ni ti majalay ahàr ge mis hihirikeni do. ²¹Ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit təzlapay ðay-ðay àna njəða gatay gatayani ndo ; àvi njəða gani ana tay ti tēhəŋgri pakama ge Melefit ana mis ni ti *Məsuf Njəlatani.

Bumvu slimi àna ndam ya tasəkadi malfada ana mis ni

2 Ahaslani e kidiŋ ga ndam *Izireyel bu ni ti ndam malfada təbu, təðəm tahəŋgaray *pakama ge Melefit ; ka sarta hini day ndam masəkad' malfada atələbu e kidiŋ gekùli bu. Nday gani nani atəc-ahi zlam ya ti ejiŋkia mis ke divi a ni ana kùli. Atəðəm təgəskabu Bay ya ti àhəŋgay tay ni do. Gatay ya tagray nahkay ni ti azəkibiyu zlam mijeni ka tay, etiji ke weceweceni hūya. ²Mis dal-dal atadəbay tay, atagray zlam magədavani akada gatay ni. Mis atanjak divi jireni ge Melefit ni azuhva tūwi gatay magədavani ya tagray ni. ³Ndam masəkad' malfada gani nday nani ti zlam egi eri ana tay dal-dal, nahkay tagosafəŋa zlam kè kùli àna malfada gatay na. Ay kwa ahaslani Melefit àgəsa tay àna seriya àn-

§1:17 Məŋjay Meciyu 17.1-5 ; Mark 9.2-7 ; Lək 9.28-35.

**1:19 Boŋgur ya ge miledu ni ti Piyer awayay adəmki ka Yezu.

dava ; naŋ ti ènji dūwir do, ara ejiŋ tay wudak.

⁴Melefit ti ku mēslər gayan ndahaŋ ya t̄agudar zlam ni tekeđi aŋgwiviyu ana tay ndo, t̄əsi cicihi ndo. Aḡəs tay, àbiyu tay e *evīd ḡədakani vu, a mēlaŋ ziŋ-zīŋeni vu duk abivoru ana vad̄ ya ti amagraŋ seriya ni. ⁵Ndam ya ahaslani ya t̄agudar zlam ni day Melefit aŋgwiviyu ana tay ndo : àfəkiaya yam ka tay a, èziŋeba tay a ad̄aba tiiciiki ma ndo. Ay Nəwi ti àhia ma ge jiri ana mis a, nahkay Melefit àhəŋga naŋ a, àhəŋgakiva mis a ad̄əskəla àkiva ciliŋ. ⁶Ndam ga kəsa *Sodom akaba *Gomor day Melefit èviyekaba tay àna aku a, àḡəjəni ti ŋgesis gatayani ciliŋ. Melefit àgray nahkay ti, ti mis t̄əsər amatraḡ ndam magudar zlam ti nahkay. ⁷Ka sarta gani nani ti Melefit àhəŋgafəŋa *Lot kà aku na, ad̄aba Lot ti naŋ mis jireni, zlam ge mis ya tagray kwaŋa kwaŋa ni àsi bi, ahəli ahər dal-dal. ⁸Lot ti mis jireni, ay naŋ àbu akaba tay, naŋ àbu epi ere ye ti tagray ni, eci ere ya t̄əđəm ni kəlavad̄. Zlam gatay ya tagray magədavani, Melefit àwayay do ni awəri b̄əruv dal-dal. ⁹Nahkay zla nahəma, Bay Melefit ti tamal zlam zləzlad̄ani àca ndam gayan a ti àsəra ere ye ti agray ga mahəŋgay tay àna naŋ na. Nahkay day ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya k̄e mis a ni, ndam magudar zlam ti Melefit àsəra ere ye ti agray ga matraḡ tay àna naŋ na. ¹⁰Melefit amatraḡ enji ti ndam ya ti tagray zlam magədavani ya ti m̄əb̄əruv gatay awayay ni, ad̄aba tanjak naŋ, t̄əḡəskabu ŋgay naŋ ḡədakani do.

Nday gani ya nəhi ana k̄uli tasəkadi malfad̄a ana k̄uli ni ti t̄agray aŋgwaz do simiteni, tiici slimi do, t̄əhəŋgrioru ahər a had̄ ana *mēslər n̄jəda-n̄jədani ge Melefit ni do, tindivi tay sawan̄. ¹¹Mēslər ge Melefit ti nday n̄jəda-n̄jədani, t̄ətam ndam masəkad̄ malfad̄a ni àna n̄jəda. Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni,

ŋgay ndam masəkad̄ malfad̄a ni ndam magudar zlam ti mēslər ni t̄əđəm do, tindivi tay k̄e meleher ga Bay Melefit do. ¹²Mis nday nani tagray zlam ya ti m̄əb̄əruv gatay awayay ni akada ga zlam ge gili ya t̄əsər ahər do, àḡəski t̄əḡəs tay, t̄ābazl tay ni. Nday gani ŋgay tindivi way ti t̄əsər do simiteni. Melefit amabazl tay ti akada ya tabazl zlam ge gili ni. ¹³Zlam magədavani ya ti t̄əḡri ana mis ni ti nday day Melefit aməgrivu ana tay akada nani bilegeni. Adaba nday gani t̄awayay magray zlam sulumani do, tagray zlam magədavani k̄e eri ge mis, mimili àwərki tay do. Ka ya ti kəgrum wuməri, kəzumumkabu zlam akaba tay ni ti zlam gatay magədavani ya tagray ni abəki mimili ke k̄uli. Ay nday ti ka ya ti t̄əḡosakaba k̄uli a nahkay ni ti àb̄əlafəŋ k̄a tay dal-dal. ¹⁴Nday ti kəlavad̄ t̄əjalaki ahər ka magray hala ciliŋ, t̄əmb̄rəŋ magudar zlam do simiteni ; t̄əbiyu ndam ya t̄əfəki ahər ke Melefit lala ndo ni a zlam magudarani vu. Tawayi zlam ana ahər gatay dal-dal. Nday ti Melefit ètikwesla tay a àndava. ¹⁵T̄əmb̄rəŋ divi sulumana, t̄ijia, t̄əsər divi va do. T̄əđəbay divi ga *Balam wur ga Bozor ni. Naŋ ti àwaya siŋgu ya ti t̄əvi ti m̄agudar zlam na. ¹⁶Ay ti a vad̄ nahəŋ Melefit àləḡi ad̄aba àḡəsiki ma ndo. K̄əsəruma azonḡu ti àzlapay akada ge mis hihirikeni ni do, ay ka fat nani ti azonḡu àhia ma. Nahkay àcafəŋa naŋ ga magray zlam magədavani ya àđəm akal agray na, ti àgray va ba.

¹⁷Ndam masəkad̄ malfad̄a nani ti nday akada ga ḡəzəŋ ga yam ya ti yam aŋḡəzkiaya do ni, nday akada ga maklabasl ya aməd apayakaba ni. Nahkay ti Melefit àslamaliva mēlaŋ ziŋ-zīŋena ana tay a, nday gani atan̄jəhad̄ eslini. Mēlaŋ gani nani ti ləvəŋ àsabay. ¹⁸Nday gani b̄əlaŋani ni t̄əzlapay ma masakani mək t̄iji zlabay àna naŋ. Tawayay magosay ndam ya ti t̄əsləkakiba ka ndam ya t̄əsər

Melefit do nini mba ni, ti tãhənguriyu tay a magudar zlam vu, ti tãgray zlam ya tigi eri ana mis ni akada gatay ni.¹⁹ Tãhi ana tay ahkado : « Tamal kãdãbum leli ni ti kægurum ahàr gekuli, » ambat-akani do nday gani ya tãdãm nahkay ni nday ndayani evidi ga zlam magudarani. Adaba tamal maslaŋa zlam agur naŋ ti maslaŋa gani ègia evidi ga zlam ya agur naŋ na.²⁰ Nahkay tamal mis àsëra Bay geli Yezu *Krist naŋ ya ti ahəngay leli na ti maslaŋa gani àtamfəŋa kà zlam magədavani ga duniya ya tigi eri na. Ay kələŋ gani tamal àŋgukiaya ka zlam gani nani magədavani na zlam gayan a, təgur naŋ keti ti, manjəhad gayan ni emigi magədavani amatam manjəhad gayan ya ahaslani ka ya ti àsër Melefit do ni.²¹ Tamal nahkay ti hojo amal tèsër divi jireni ni ndo, ere gani tèsëra mək təmbrəŋ, təgəskabu *Divi ge Melefit ya təcahi ana tay ni va do ti ni.²² Zlam gani àgrakivu ka tay ti akada ga ma *gozogul ya mis tãdãm : « Këra àŋgukiaya ka vələhay gayan a, àzumaba » ni. Tãdãm keti : « Mədrəs mba tabaray naŋ mba ti akoru adədvu a dəndalaŋ vu.†† »

Yezu Krist aməŋga

3 Zləbəba goro ni, hini ti wakita ya nəbiki ana kuli ye cə ni. A wakita goro ya nəbiki ana kuli cəeni ni bu ni ti nəziaba azay slimi ana kuli a àki ka zlam ya kəsəruma àndava ni. Nawayay ti kàjalumki ahàr ka zlam gani nday nani lala.² Nawayay ti kàjalumki ahàr ka pakama ya ndam *nəlatani ya *tahəngarəy pakama ge Melefit tãdãm ahaslani ni. Jalumki ahàr ke divi ga Bay geli ya àhəngay leli ni daya ; divi gani nani ti ndam *asak gayan ya àsləribiyu tay ana kuli ni tãhəngri pakama gani ana kuli.³ Nawayay ti kícum ma hini ya ti nəhi ana kuli ni lala. Səruma day, ka mandav

ga duniya nahəma, mis ndahaŋ atagra y zlam magədavani ka mawayay gatay. Nday gani eteyefiŋ kè kuli, ⁴atãdãm : « Àdãm ahkado aməŋga ti, nihi ti naŋ eley ? Kwa ata bəŋ ga bəŋ geli tãmət duk àbivaya ana nihi a, zlam ni dek akada ya Melefit àgraya ni zlam gayan, ere ye ti àmbatvu ni day àbi timey ! » ⁵Nday gani ya təzlapay nahkay ni ti tawayay məsərki ke tawi ge Melefit ya àgray ahaslani ni do zakw. Tawi gani nani ti nihi : Melefit àdãmaya pakama gayan a, àgraya huđ melefit akaba had a nahkay ; èdekaba had akaba yam a, àgraya had na ti àna yam.⁶ Ahaslani Melefit èziŋeba duniya ti àna yam daya. Ka sarta gani nani ti àfaya yam ka duniya na, yam ni àndaba mələŋ na dek.⁷ Melefit àdãmaya pakama nahaŋ a keti, àdãm huđ melefit akaba had atanjəhad duk abivoru ana vad ya ti aku aməzumaba tay a dek ni. Ambrəŋ tay hayaŋ ti adaba ajəgay sarta ya ti amagrafəŋa seriya kè mis a ni. Ka sarta gani nani ti emijiŋ ndam ya ti təgəsiki ma do ni.

⁸Zləbəba goro ni, zlam nahaŋ àbu bələŋ ti ahàr àdãm àgəjazlki ahàr ke kuli ba. Ere gani nihi : kè eri ga Bay geli nahəma, vad bələŋ ti akada vi dəbu, vi dəbu day akada vad bələŋ.⁹ Mis ndahaŋ tãhi ana ahàr Bay geli ti àgray ere ye ti àdãm amagra y ni ke weceweceni do. Ay ma gani nahkay do : Melefit ti ebesi ana kuli, awayay ti ku mis bilin èjiji ba, awayay ti mis dek tãmbatkaba majalay ahàr gatay a sawan.¹⁰ Nədãm nahəma, vad ya ti Bay geli aməŋga ni ti mis tèsër do. Aməŋga ti akada ga zal akal ni. Ka fat gani nani ti mis etici huđ melefit amahənday, emijiji. Aku aməzumaba zlam ya a huđ melefit bu na ; had akaba zlam ya tək ni dek day atələbi va bi, etijiji.¹¹ Kəsəruma zlam ni dek atara tijiji nahkay ti, ahàr àdãm manjəhad gekuli

††2:22 Gozogul 26.11.

mânja ahəmamam ? Ahàr àďəm mânja njəlata ; ahàr àďəm kâgəsumiki ma ana Melefit lala. ¹²Jəgum fat ge Melefit ya amagraj seriya ni ; zum njəďa gekuli, grum zlam ya ti kislumki magrani ga mahəďakbiyu vad gani weceweci ni. Ka fat gani nani ti aku aməzumaba huď mel-efit a, zlam ya a huď gani bu ni day ďek aku aməzumaba kirid-kirid. ¹³Ay Mel-efit àďəmbiya kwa ahaslana, àďəm am-agray huď melefit mūweni akaba had mūweni. Atanjəhad eslini ti ndam jireni cilij. Leli majəgay ti zlam gani nani.

¹⁴Zləbəba goro ni, kəbum kəjəgum vad gani nani nahkay ti zum njəďa gekuli ďek, ti ka fat gani Melefit mēdi ahàr ana kuli lekulum kəbum kanjəhadum àna sulumani akaba naŋ, lekulum njəlata kè eri gayan, tənġətfənġa zlam magudarani kè kuli a ba. ¹⁵Səruma Bay geli ebesey ti adaba awayay ti mis tāmbatkaba majalay ahàr gatay a, ti mähəŋgay tay. Wur ga mənġ geli Pol day àhia ma gana ana kuli a ka ya ti àbiki wakita ana kuli ni. Pol ti mawayay naŋ

dal-dal ; ma gayan ya àbiki ana kuli ni ti Melefit àvi məsər zlam gani. ¹⁶A wakita gayan ya abəki ni bu ďek ti naŋ àbu ahi ma gani ana kuli nahkay. Zlam ndahaŋ təbu a wakita gayan ya àbəki ni bu ni ti mis ticikaba weceweci do. Ndam ya ti təsər zlam do, təfəki ahàr ke Melefit lala do ni tambatkaba ma gana. Tambatkaba ma gana a mələŋ ndahaŋ ba a Wakita ge Melefit ni ba day nahkay. Gatay ya ti tagray nahkay ni ti Melefit aməgəs tay àna seriya, emijij tay.

¹⁷Zləbəba goro ni, lekulum ti təhia ma gana ana kuli a àndava. Nahkay ti bumvu slimi, ti ndam ya ti təgəskabu ma ge Melefit do ni təbiyu kuli a zlam magudarani vu akadfa gatay ni ba. Njəhaduma ganġ-ganġ, tijnġkia kuli ke jiri gekuli a ba. ¹⁸Yezu *Krist ti Bay geli, Bay mahəŋgay leli daya. Lekulum ti kəmbərəŋum məfəki ahàr ba. Grum ti mēgrikivu sulum gayan ana kuli, ti kəsərumkivu naŋ lala. Mis ďek təzləbay naŋ ; təzləbay naŋ kani, təzləboru naŋ ga kanġay-kanġayani ti. Aya nahkay.

Wakita ge Zeḡ ya àbàki enjenjeni ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeḡ ya àbàki enjenjeni ni

Maslaḡa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdǎfay slimi gayan̄ a wakita ni bu ndo. Ay kwa ka mǎnjàki gani ndam ga Yezu dǎk tǎsǎra nani Zeḡ zal asak ga Yezu, naḡ bay ya àbàki Ma Mǎweni Sulumani ge Zeḡ ni. Ma gayan̄ ya àbàki ni ti akada ga ma ya mǎdi ahàr a Ma Mǎweni Sulumani ge Zeḡ ni bu ni ; maslaḡa ya ti àbàki wakita cueni ni ti mis bilin̄ (gurumkabu Zeḡ 1. 1, 1.14 akaba 1 Zeḡ 1.1 ; Zeḡ 16.24 akaba 1 Zeḡ 1.4 ; pakama ndahan̄ tǎbu kay akada nday nani).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (3.1) ; àzalaya slimi ge mis ahkay do ni ga kǎsa ndo, nahkay mǎdǎm tǎslǎrikaboru wakita hini ana ndam ga Yezu ya a kǎsa gǎrgǎrani bu ni. Zeḡ àdǎm abàki wakita ni ti awayay ti mis ndahan̄ tǎgosay ndam ga Yezu ba (2.26 ; 3.7 ; 4.1), akaba awayay ti tǎsǎr, nday tǎbu àna sifa ya àndav dǎy-dǎy do ni eǎdǎḡ eǎdǎḡeni (5.13).

A wakita ni bu Zeḡ àdǎm maslaḡa ya ti àdǎm àsǎra Yezu a, mǎk agudar zlam kǎlavad̄ ni ti zal malfada : bay ya ti àsǎra Yezu a ni ti ambǎrḡ zlam magudarani gayan̄ ni, àgudar zlam va do. Tamal mǎgudara zlam a mǎk mǎmbatkaba majalay ahàr a ti Yezu ambǎrfǎḡa zlam geli ya mǎgudar na kǎ leli a, ay ahàr àdǎm ndam ga Yezu tǎmbrǎḡ zlam magudarani dǎk, adaba nday bǎza ge Melefit ; Melefit ti nǎlata. Melefit awayay leli : ahàr àdǎm leli day mǎwayum Melefit akaba ndam gayan̄ ni. Tamal mawayay Melefit ti mǎgudar zlam va do ; nahkay mǎsǎra, leli ndam gayan̄ eǎdǎḡ eǎdǎḡeni.

Pakama ya avi sifa ana mis ni

1 Ere ye ti mǎbiki ana kǎli ka wakita ni ti Pakama ya avi sifa ana mis ni. Kwa ka mǎnjàki ga mǎlan̄ naḡ àbu. Pakama gani nani ti ègia mis a. Leli mǎcia pakama gayan̄ ya àdǎm na, mǎpia naḡ àna eri geli a, mǎmǎnjǎlǎḡa lala, mǎnjifin̄a àna ahar geli a daya. ²Sifa gani nani àḡgazzlava. Ka ya ti àḡgazzlavu ni ti leli mǎpia, magray sedi gani, mǎhi pakama gani ana kǎli vay-vay daya. Sifa gani nani ti àndav dǎy-dǎy do, kwa ahaslani naḡ àbu afa Bǎḡ geli Melefit, nihi ti àḡgazzliva àna leli a. ³Ere ye ti leli mǎpi akaba mǎci ni ti mǎhi ana kǎli biligeni, ti lekǎlǎm day kǎdǎgumkiva ke leli a, mǎgum leli dǎk akada mis bǎlan̄. Leli ti mǎbu akada mis bǎlan̄ akaba Bǎḡ geli Melefit nday ata Wur gayan̄ Yezu *Krist. ⁴Mǎbiki pakama hini ana kǎli ti, mawayay ti kǎcǎm lala, nahkay leli dǎk amǎmǎrvu ka ahar bǎlan̄ lala.

Maslaḡa ya agudar zlam ni ànjǎhad̄ akaba Melefit koksah

⁵Pakama ya ti mǎcǎfin̄a, mǎhi ana kǎli ni ti nihi : Melefit nahǎma, masladani nǎlata, naḡ àbi àna mǎlan̄ zin̄-zin̄eni bi ferera. ⁶Tamal mǎdǎm leli akaba naḡ akada mis bǎlan̄, mǎk mǎbu magray zlam e zin̄-zin̄eni bu nahǎma masǎkad̄ malfada, ere ya magray ni ti zlam ge jiri do. ⁷Ay tamal magray zlam a masladani bu akada gayan̄ ya naḡ àbu a masladani bu ni ti leli mǎbu dǎk ka ahar bǎlan̄ akada mis bǎlan̄. Nahkay mimiz ga Wur gayan̄ Yezu abarafǎḡa zlam magudarani geli na kǎ leli a.

⁸Tamal mǎdǎm mǎgudar zlam do ni ti magosay ahàr geli geleni, leli ndam jireni do. ⁹Ay tamal madafaya zlam magudarani geli na ti Melefit ambǎrfǎḡa kǎ leli a, abarafǎḡa zlam ya àbǎlay do na dǎk kǎ leli a. Agray nahkay ti adaba naḡ jireni ; ere ye ti àdǎm amagray ni

ti agray edefiŋ. ¹⁰Tamal mædæm leli magudar zlam ndo ni ti kala mædæm Melefit asækad malfada. Tamal mædæma nahkay ti mægaskabu pakama gayan a mæbæruv geli vu ndo.

2 Gabæza, næbiki zlam hini ana küli ti, nawayay ti kagudarum zlam ba. Ay kwa tamal maslaŋa agudara zlam a nængu ni, bay ya ti embikivu ke leli, agri kam-kam ana Bøj geli Melefit ni naŋ abu kè meleher gayan. Bay mim-bikivani ke leli ti Yezu *Krist, naŋ ti mis jireni, agudar zlam do. ²Àvay vu gayan, takad naŋ ti Melefit mæmbærfəŋa magudar zlam geli ni kè leli a. Esliki mæmbærfəŋa zlam magudarani geli na cilij do, esliki mæmbærfəŋa zlam magudarani ge mis ga duniya na dek daya.

Tamal mæsæra Melefit a ti magray ere ye ti awayay ni

³Tamal leli mæbu magray zlam ya ti Melefit àhi ana mis e *Divi gayan bu grum ni ti mæsæra leli ti mæsæra Melefit a. ⁴Ay tamal maslaŋa ædæm àsæra naŋ a, mæk agray zlam ya ti Melefit ædæm e Divi gayan bu grum ni do ni ti maslaŋa nani asækad malfada. Naŋ nani ti mis jireni do simiteni. ⁵Maslaŋa ya ti agray zlam ya Melefit ædæm grum ni ti awayay Melefit àna mæbæruv bælaŋ edefiŋ edefiŋeni. Tamal magray nahkay ti mæsæra leli ndam ge Melefit, leli biliŋeni akaba naŋ. ⁶Tamal maslaŋa ædæm anjəhadkabu akaba naŋ nahəma, ahàr ædæm maslaŋa nani agray zlam akada ga Yezu ya agray ni kwa.

⁷Zləbəba goro ni, zlam hini ya næbiki ana küli ni ti zlam müweni do. Nani Divi ge Melefit ya ahaslani ni sawan. Kwa ka ya ti kəfumki ahàr ka Yezu ni ti kəsəruma Divi gani nana. Divi gani ya ahaslani nani ti pakama ya təhi ana küli ni. ⁸Ay ti pakama ya næbiki ana küli ni ti divi müweni daya. Mis təsər divi gani nani edefiŋ ti àna manjəhad

ga Yezu, təsər àna manjəhad geküli daya. Nahkay mələŋ ziŋ-ziŋeni naŋ abu andav, masladani sulumani anjəkia ka masladana.

⁹Tamal maslaŋa ædæm naŋ a masladani bu mæk ezirey wur ga mənani ti maslaŋa nani naŋ e ziŋ-ziŋeni bu mba sawan. ¹⁰Ay tamal maslaŋa awayay wur ga mənani ti maslaŋa nani naŋ abu a masladani bu, araŋa àbi a mæbæruv gayan bu ge mijinjia naŋ ke divi a bi. ¹¹Ay tamal maslaŋa ezirey wur ga mənani ti maslaŋa nani naŋ e ziŋ-ziŋeni bu. Naŋ abu asawadəy e ziŋ-ziŋeni bu daya, àsər mələŋ ya akoru ni do ; èpi divi do adaba naŋ e ziŋ-ziŋeni bu.

Kəðəbum zlam ga duniya ba

¹²Gabæza, ere ye ti næbiki ana küli ni ti nihi : Melefit æmbærfəŋa magudar zlam geküli na kè küli azuhva Yezu a.

¹³Ata bəŋ ga bæza, ere ye ti næbiki ana küli ni ti nihi : Lekulum ti kəsəruma bay ya ti naŋ abu kwa ka mənəki ga mələŋ na.

Bəza dagwa, ere ye ti næbiki ana küli ni ti nihi : Lekulum ti kiyumfiŋa kè *Seteni àna kadvu a.

¹⁴Gabæza, ere ye ti næbiki ana küli ni ti nihi : Lekulum ti kəsəruma Bøj geli Melefit a.

Ata bəŋ ga bæza, ere ye ti næbiki ana küli ni ti nihi : Lekulum ti kəsəruma bay ya ti naŋ abu kwa ka mənəki ga mələŋ na.

Bəza dagwa, ere ye ti næbiki ana küli ni ti nihi : Lekulum ti kəbum àna njəda, pakama ge Melefit abu a mæbæruv geküli bu, kiyumfiŋa kè Seteni àna kadvu a.

¹⁵Kəðəbum divi ya ndam ga *duniya tadəbay ni ba, kawayum zlam ya tədi ahàr a duniya bu ni ba daya. Tamal maslaŋa awayay zlam ga duniya nahəma, maslaŋa nani ti awayay Bøj geli Melefit koksah. ¹⁶Zlam ga duniya

nday nani ya mis tagray ni ti nday hi : tawayay zlam ya məbərur gatay awayay ni dek, tawayay zlam ya egi eri ni dek, təngəta zlam a ti tagray zlabay ana nañ. Zlam nday nani dek ti Bəñ geli Melefit ədfafaki ndo, mis təcəhay a duniya bu zlam gatay. ¹⁷ Duniya akaba zlam ya a duniya bu, mis tawayay təngət ni dek nañ əbu andav. Ay ti maslaña ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti maslaña nani amanjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani.

Ndam ezir ge Krist

¹⁸ Gabəza, duniya andav wudak. Kicuma, təhia ana kuli a zal ezir ge *Krist amara. Ay nihi ti ndam ezir ge Krist təbu kay əndava. Nahkay ti məsəra duniya andav wudak efdəfiŋ. ¹⁹ Ahaslani ndam ezir ge Krist nday nani ti təkibu ke leli, mək təsləkakiba ke leli a. Tamal ti nday ndam geli efdəfiŋ ti akal tənəhadə akaba leli a. Ay ti zlam gani əgravu nahkay ti, ti leli məsərkaba nday ndam geli efdəfiŋ do.

²⁰ Lekuləm zla nahəma kəbum əna *Məsuf Njəlatani, Yezu Krist əvi ana kuli. Nahkay ti lekuləm dek kəsəruma jiri a. ²¹ Nəbiki ana kuli ti kamam ? Ga məhiani ana kuli kəsərume jiri do tək ? Aha, ga məhiani ana kuli kəsərume sawaŋ. Kəsərume malfadə əbi əhəraya e jiri ba bi daya.

²² Maslaña ya ti asəkad malfadə kay ni ti way ? Maslaña nani ti maslaña ya ti ədəm Yezu ti nañ Krist *Bay gədakani ya amara ni do ni. Maslaña nani ti zal ezir ge Krist : əgəskabu Bəñ geli Melefit nday ata Wur gayaŋ ni ndo. ²³ Maslaña ya ti əgəskabu Wur ge Melefit do ni ti əgəskabu Bəñani Melefit ndo daya. Maslaña ya ti əgəskabu Wur ge Melefit ni ti əgəskabə Bəñani Melefit a daya.

²⁴ Lekuləm zla ti ere ye kicum kwa ka sarta ya kəfumki ahər ka Yezu Krist ni ti ahər ədəm ere gani nani mənəhad a məbərur gekuli bu. Tamal ere ye ti

kicum kwa ka sarta ya kəfumki ahər ka Yezu ni anjəhad a məbərur gekuli bu ni ti lekuləm day akanjəhadum akaba Wur ge Melefit nday ata Bəñani akadə mis bəlaŋ. ²⁵ Ere gani nani dek ti *sifa ya əndav day-day do ni. Sifa gani nani ti Yezu ədəm aməvi ana leli.

²⁶ Zlam gani nday nani dek nəbiki ana kuli ti adəba mis tawayay magosay kuli palam. ²⁷ Lekuləm zla nahəma kəbum əna Məsuf Njəlatani, Yezu Krist əvi ana kuli. Məsuf gani nani ti əbu manjəhadani a məbərur gekuli bu. Nahkay ti wudəra gekuli əbi akaba bay macəhi zlam nahəŋ ana kuli va bi : Məsuf Njəlatani nañ əbu acəhi zlam dek ana kuli. Nañ ti əsəkad malfadə do, zlam gani ya acəhi ana kuli ni ti ma ge jiri. Ahər ədəm kənəhadum akaba Yezu Krist akadə mis bəlaŋ ; Məsuf Njəlatani acəhi ana kuli ni ti nahkay.

²⁸ Gabəza, nihi ti ahər ədəm kənəhadum akaba Yezu akadə mis bəlaŋ. Adəba mam, nawayay ti ka ya ti aməŋga ni ti aŋgwaz əwər leli ba. Ka ya ti aməzlərəvaya ni ti nawayay ti mimi əwərfəŋə leli ga məhədafəŋjani ba. ²⁹ Kəsərume Yezu Krist ti nañ jireni. Nahkay ahər ədəm kəsərume maslaña ya ti nañ əbu agray zlam jireni ni ti maslaña gani nani Melefit əgia bəjana daya.

Leli bəza ge Melefit

3 Ijga pum day, Melefit əwaya leli a dal-dal ni ! Nahkay əzala leli bəza gayaŋ a. Iy, leli bəza gayaŋ efdəfiŋ ! Ijgay leli bəza ge Melefit ti ndam ga *duniya təsər do, adəba nday nani təsər Melefit ndo palam. ² Zləbəba goro ni, nihi ti leli bəza ge Melefit əndava. Ay ti emigi mam kama ni mam ti Melefit ədəfiaba ana leli a faŋ ndo. Ere ye ti məsəra nahəma, ka ya ti aməzlərəvaya ni ti emigi akadə gayaŋ ni, adəba emipi nañ lala. ³ Maslaña ya ti ajəgay Yezu *Krist, awayay egi akadə nañ ni ti, maslaña nani abi slimi ana ahər gayaŋ,

àgudar zlam do, akaḁa ga Yezu ya àgudar zlam do ni.

⁴Maslaṅa ya ti naṅ àbu agudar zlam nahəma, àgəskabu *Divi ge Melefit ya a Wakita gayaṅ ni bu ni ndo. Ndam magudar zlam ti ndamam ? Nday ndam ya tàwayay divi ge Melefit do ni. ⁵Ay ti kəsəruma Yezu Krist àra a məlaṅ va ga məhəlfəṅa zlam magudarani geli kə leli a. Kəsəruma naṅ ti àgudar zlam do simiteni. ⁶Maslaṅa ya ti naṅ àbu anjəhad akaba naṅ akaḁa mis bəlaṅ ni ti àgudar zlam va do. Ay ti maslaṅa ya ti naṅ àbu agudar zlam nahəma, èpi Yezu ḁay-ḁay ndo, àsə naṅ do daya.

⁷Gabəza, mis təgosay kuli ba. Maslaṅa ya ti naṅ àbu agray zlam ge jiri ni ti naṅ mis jireni akaḁa Yezu Krist naṅ jireni ni. ⁸Maslaṅa ya ti naṅ àbu agudar zlam nahəma, naṅ wur ge *Seteni. Adaba mam, kwa ahaslani Seteni naṅ àbu agudar zlam zlam gayaṅ, àmbrəṅ ndo. Nahkay Wur ge Melefit àra a duniya va : àra ti ga maslamalay zlam ya Seteni agudar ni dek.

⁹Maslaṅa ya ti Melefit ègia bəṅana ni ti àgudar zlam va do. Adaba mam, Melefit àvia Məsuf Njəlatana, àniviyu a məbərur bu, naṅ àbu anjəhad akaba naṅ. Nahkay maslaṅa gani nani èsliki magudar zlam va do, adaba Melefit ègia bəṅana. ¹⁰Məsərkaba way wur ge Melefit ni way ahkay do ni way wur ge Seteni ni way ti nahkay hi : maslaṅa ya ti àgray zlam ge jiri do ni ti naṅ wur ge Melefit do. Maslaṅa ya ti àwayay wur ga məṅani do ni ti naṅ day wur ge Melefit do.

Ahàr àḁəm mawayumvu

¹¹Nahkay ti mawayumvu e kidiṅ geli bu. Hini ti pakama ya kicəm kwa ka sarta ya kəfumki ahàr ka Yezu ni. ¹²Məgrum akaḁa ga *Kayiṅ ya àgray ni ba. Naṅ ti wur ge *Seteni, nahkay àkad wur ga məṅani ndaf ga njəḁa. Àkad wur ga məṅani gani ti kamam jikeṅ mam ? Àkad

wur ga məṅani ni ti adaba zlam ga wur ga məṅani ya àgray ni dek ge jiri, zlam gayaṅ gayaṅani ya àgray ni dek magədavani palam.

¹³Bəza ga mmawa, tamal ndam ga *duniya tizirey kuli ti àgri ejep ana kuli ba. ¹⁴Leli ti məsəruma Melefit àhəṅgaraba leli e kisim ba, àvia sifa ana leli a àndava. Məsəruma ti adaba mawayum bəza ga məṅ geli. Maslaṅa ya ti àwayay mis do nahəma, Melefit àhəṅgaraba naṅ a ndo, naṅ məmətani. ¹⁵Maslaṅa ya ezirey wur ga məṅani ni ti naṅ bay makad mis. Ay kəsəruma bay ya ti akad mis nahəma, *sifa ya àndav ḁay-ḁay do ni ti àniviyu a məbərur bu bi. ¹⁶Yezu *Krist ti àwaya leli a, àgəskabu ti təkad naṅ azuhva leli. Àḁəfiki mawayavani ana leli ti nahkay. Leli day ahàr àḁəm məjənaki bəza ga məṅ geli, ku tamal tabazl leli azuhva tay nəṅgu ni məgəskabu. ¹⁷Tamal ti maslaṅa zlam gayaṅ àbu, èpi ti zlam àfəṅ kà wur ga məṅani bi mək àmənjaləṅ do nahəma, àbəlay do. Maslaṅa nani ti awayay mis akaḁa ge Melefit ya awayay mis ni tata aw ? Aha, àwayay do. ¹⁸Gabəza, mawayum mis àna pakama ciliṅ ba, ahàr àḁəm mawayum mis edefiṅ, məgri zlam sulumani ana tay.

Bəza ge Melefit ti aṅgwaz àwərfəṅa tay kə Melefit a do

¹⁹Tamal magray nahkay ti aməsər leli ti ndam jireni, aṅgwaz aməwərfəṅa leli kə Melefit a do daya. ²⁰Ku tamal məhi ana ahàr məgudara zlam a nəṅgu ni, aṅgwaz aməwərfəṅa leli a do, adaba Melefit àsəra ere ye ti a məbərur geli bu na àtama leli lelena ; naṅ ti àsəra zlam a dek. ²¹Zləbəba goro ni, tamal məsəra məgudar zlam ndo nahəma, aṅgwaz aməwər leli kə meleher ge Melefit do. ²²Nahkay zla nahəma, aməvi ere ye ti mihindifiṅa ni dek ana leli, adaba leli məbu magray ere ye ti àhi ana leli grum

ni akaba ere ye ti àbɛlafəŋ ni. ²³Ere ye ti àhi ana leli grum ni ti nihi : si mɛfəki ahàr ka Wur gayaŋ Yezu *Krist akaba mawayumvu e kidiŋ geli bu kwa. Àhi ana leli grum ti nahkay. ²⁴Nahkay maslaŋa ya ti agray ere ye ti Melefit àhi ana leli grum ni ti maslaŋa nani ti naŋ àbu akaba Melefit akada mis bɛlaŋ. Məsər ti Melefit naŋ àbu akaba leli ti ahəmamam ? Məsər ti adaba àvia *Məsuf gayaŋ ana leli a.

Məsər Məsuf ge Melefit ti ahəmamam ?

4 Zlɛbɛba goro ni, ndam ya tɛdɛm tɛzlapay àna njɛda ga *Məsuf ni dɛk ti kɛgəsumkabu pakama gatay ni ba. Hojo sayumfəŋa kà tay a day, akal ti nday tɛbu àna Məsuf ge Melefit aw. Adaba mam, mis dal-dal tɛbu a duniya bu, tɛdɛm nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit, ambatakani do nday ndam masəkad malfadɛ sawaŋ. ²Akəsərum ti maslaŋa hini azlapay àna njɛda ga Məsuf ge Melefit ti nahkay hi : ndam ya ti tɛdɛm vay-vay Yezu *Krist àra a duniya va, ègia mis hihirikena ti, nday dɛk tɛzlapay àna njɛda ga Məsuf ge Melefit. ³Ay ti maslaŋa ya ti àdɛm Yezu àra a duniya va ndo ni ti, maslaŋa nani àdɛm ma ge Melefit do, azlapay àna njɛda ga məsuf ga zal ezir ge Krist sawaŋ. Lekuləm kicuma məsuf gani nani amara a duniya va : nihi ti ènjia àndava.

⁴Gabəza, lekuləm ti bəza ge Melefit. Nahkay kiyumfiŋa kà ndam nday nana ya tasəkad malfadɛ na. Adaba mam, Məsuf ya àniviyu ana kuli ni àtama məsuf ya àniviyu ana ndam ga *duniya na. ⁵Ndam nday nani ya tasəkad malfadɛ ni ti nday ndam ga duniya. Tɛzlapaki ti ka zlam ga duniya, nahkay ndam ga duniya tɛgəsiki ma gatay ni ana tay. ⁶Leli zla nahəma, leli bəza ge Melefit. Nahkay maslaŋa ya ti àsəra Melefit a ti agəsiki ma geli ni ana leli. Ay maslaŋa ya ti naŋ

wur ge Melefit do ni ti àgəsiki ma geli ni ana leli do. Məsərkaba məsuf ya adəm jiri na nday ata məsuf ya asəkad malfadɛ na ti nahkay.

Melefit adəfiki ana leli ahəmamam mawayumvu ni

⁷Zlɛbɛba goro ni, ahàr àdɛm mawayumvu e kidiŋ geli bu kwa, adaba bay ya ti agray ti mis tawayavu ni ti Melefit. Nahkay maslaŋa ya ti naŋ àbu awayay mis nahəma, Melefit ègia bəŋana. Maslaŋa nani ti àsəra Melefit a. ⁸Ay maslaŋa ya ti àwayay mis do nahəma, naŋ ti àsər Melefit do, adaba Melefit ti ere ye ti agray ni dɛk, agray ti adaba awayay mis. ⁹Melefit àdɛfiki ana leli, naŋ awayay leli ti ahəmamam ? Àdɛfiki ana leli ti nahkay hi : àslərbiyu Wur gayaŋ biliŋ biliŋeni ni a duniya vu ga məvi sifa gayaŋ ana leli. ¹⁰Mawayavani ti məŋ ga mam ? Leli mawayay Melefit enji aw ? Aha ! Melefit àwayay leli enji sawaŋ. Nahkay àslərbiyu Wur gayaŋ ti təkad naŋ. Təkada naŋ a ti Melefit esliki məmbərfəŋa zlam magudarani geli ni kè leli a.

¹¹Zlɛbɛba goro ni, Melefit àwayay leli ti nahkay. Tamal àwayay leli nahkay ti àgəsiki ti leli day mawayumvu e kidiŋ geli bu bilegeni kwa. ¹²Melefit ti maslaŋa ya ti èpia naŋ a bir ni ti àbi. Ay tamal mawayumvu e kidiŋ geli bu ni ti məsəra Melefit naŋ àbu akaba leli, mi-gia akada mis bɛlaŋ akaba naŋ a. Məsəra leli məbu mawayay mis àna huɛd bɛlaŋ akada gayaŋ ya awayay mis ni.

¹³Leli məbu akaba naŋ, naŋ day naŋ àbu akaba leli akada mis bɛlaŋ ti məsər ti ahəmamam ? Məsər ti adaba àvia *Məsuf gayaŋ ana leli a palam. ¹⁴Leli zla ti mɛpia Wur ge Melefit a, məsəra Bəŋani Melefit àslərbiyu naŋ ti mi-gi Bay mahəŋgay mis ga duniya. Nahkay məhi ana mis zlam nani ti àgrava ededɛŋ a. ¹⁵Maslaŋa

ya ti òdòm vay-vay Yezu naŋ Wur ge Melefit nahòma, maslaŋa nani ti Melefit naŋ àbu akaba naŋ, naŋ day naŋ àbu akaba Melefit akada mis bəlaŋ. ¹⁶Leli ti məsəra Melefit awayay leli, məgəskabá pakama gani nana.

Melefit ti ere ye ti agray ni ðek agray ti adaba awayay mis. Maslaŋa ya awayay mis nahòma, maslaŋa nani ti naŋ àbu akaba Melefit, Melefit day naŋ àbu akaba naŋ, nday cəni akada mis bəlaŋ. ¹⁷Məsər ti leli məbu mawayay mis àna huð bəlaŋ akada ge Melefit ya awayay leli ni ti ahəmamam ? Məsər ti adaba kwa kani, vad ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kə mis a ni ti àsi aŋgwaz ana leli do simiteni. Àsi aŋgwaz ana leli do ni ti adaba zlam ya ti leli məbu magray a duniya bu ni ti akada ga Yezu ni. ¹⁸Aŋgwaz ti tàrakaboru nday ata mawayavani do. Tamal mawayay mis àna huð bəlaŋ ti màgray aŋgwaz koksah. Adaba mam, tamal aŋgwaz awər mis nahòma, àsəra atatrað naŋ. Maslaŋa ya ti aŋgwaz awər naŋ nahòma, ŋgay Melefit awayay naŋ àna huð bəlaŋ ti àsərkaba lala faŋ do.

¹⁹Leli ti mawayum Melefit, mawayum mis adaba Melefit àwayay leli enji. ²⁰Tamal mis àdòm : « Nu ti nawayay Melefit » mək ezirey wur ga mənani nahòma, maslaŋa nani asəkad malfada. Adaba mam, wur ga mənani ya ti epi ni tekeði àwayay naŋ do ni ti awayay Melefit ti ahəmamam ? Èpi naŋ do ni ! ²¹Divi ga Yezu ya àdəfiki ana leli ni nihi : àdòm maslaŋa ya ti awayay Melefit ti ahər àdòm mawayay wur ga mənani daya.

Maslaŋa ya ti afəki ahər ke Melefit ni ti eyefiŋ kà zlam ga duniya

5 Maslaŋa ya ti àgəskabá, adòm Yezu ti naŋ *Krist *Bay gəðakani ya amara ni ti Melefit ègia Bəŋana. Tamal maslaŋa awayay bəŋ ga bəza nahòma, awayay bəza ni daya. ²Məsər mawayay bəza ge Melefit ti ahəmamam ? Məsər ti

adaba məbu mawayay Melefit, məbu magray zlam ya àhi ana leli grum ni daya. ³Mawayay Melefit ti məsər ahəmamam ? Məsər ti adaba məbu magray zlam ya ti àhi ana leli e Divi gayəŋ bu grum ni kəlavad. Divi gayəŋ gani nani ti zləzlada do, ⁴adaba ku way way do tamal Melefit ègia bəŋana nahòma, njàða gayəŋ àtama njàða ga zlam ga duniya ; zlam nday nani tèsipet naŋ koksah. Njàða ya àtam njàða ga zlam ga duniya ni ti mam ? Njàða gani nani ti məfəki ahər geli ka Yezu. ⁵Njàða ga way àtama njàða ga zlam ga duniya ni way ? Si ga maslaŋa ya ti àfəki ahər ka Yezu, àdòm Yezu ti naŋ Wur ge Melefit ni.

Zlam ya ti adafaki Yezu naŋ Wur ge Melefit ni

⁶Yezu *Krist ti àra a duniya va, àhuriyu a yam vu, *təbaray naŋ, kələŋ gani təbaya mimiz gayəŋ a. Təbaray naŋ àna yam cilij do, təbaray naŋ àna yam, təbaya mimiz gayəŋ a daya. Məsər ti pakama nani ma ge jiri ti adaba *Məsuf ge Melefit àhia ana leli a. Məsuf gani nani ti ere ye ti adòm ni ðek ma ge jiri. ⁷⁻⁸Adafaki Yezu Wur ge Melefit ededij ti Məsuf, yam, mimiz. Nday mahkərani ni ti tədəfaki zlam bəlaŋ. ⁹Tamal məgəsumkabu pakama ge mis ya tədòm ni ti ahər àdòm məgəsumkabu pakama ge Melefit ya àdòm ni daya, adaba Melefit ti naŋ gəðakani, àtam mis ðek. Pakama ge Melefit ya àdòm ni ti àdəmki ka Wur gayəŋ Yezu Krist. ¹⁰Maslaŋa ya ti afəki ahər ka Wur ge Melefit nahòma, àsəra a ahər gayəŋ ba pakama ge Melefit gani nani ti ma ge jiri. Ay maslaŋa ya ti àgəskabu pakama ge Melefit ya ti àdòm ni do ni ti maslaŋa nani àdòm Melefit àsəkad malfada. Adaba mam, àgəskabu pakama ge Melefit ya àdəmki ka Wur gayəŋ Yezu Krist ni do. ¹¹Melefit àhi mam ana leli mam ? Àdòm àvia *sifa ya àndav day-day do ni ana leli a. Sifa gani nani ti

məṅgət azuhva Wur gayaṅ Yezu Krist.
¹²Maslaṅa ya ti àgəskabá Wur ge Melefit a ni ti àṅgəta sifa. Maslaṅa ya ti àgəskabu Wur ge Melefit ndo nahəma, àṅgət sifa ndo.

Sifa ya àndav ɗay-ɗay do ni

¹³Pakama gani nani ti nəbiki ana kuli adaba kəfumkia ahàr ka Wur ge Melefit a ; nawayay ti kəsərum lekulum kəbum àna *sifa ya àndav ɗay-ɗay do ni. ¹⁴Ka ya ti mahəṅgalay Melefit ni ti ere ye ti avi njəɗa ana leli ni ti nihi : məsəra tamal mihindiliṅa zlam ya ti àbəlafəṅ na ti eciiki ma geli ni ana leli. ¹⁵Tamal məsəra naṅ àbu eciiki zlam ya ti mihindiliṅ ni ana leli ti məsəra mənṅəta zlam ya mihindi na àndava.

¹⁶Bi wur ga muk agudar zlam, zlam magudarani nani àzoru mis e kisim vu do, tamal kípia naṅ a ti hənṅali Melefit. Nahkay ti Melefit aməvi sifa ana maslaṅa ya ti àgudar zlam ni, tigi ti zlam magudarani gayaṅ ni àzoru mis e kisim vu do ni. Zlam magudarani ya ti

azoru mis e kisim vu ni ti àbu. Nəhi ana kuli hənṅalum Melefit ti azuhva nani do. ¹⁷Zlam ge mis ya tagray ni ɗək ti tamal təgray ge jiri do ni ti ɗək zlam magudarani. Ay ti zlam magudarani ndahaṅ ya təzoru mis e kisim vu do ni ti təbu.

¹⁸Məsəra maslaṅa ya ti Melefit ègia Bəṅana nahəma, àgudar zlam va do, Wur ge Melefit ajəgay naṅ. Nahkay zla nahəma *Seteni àgosay naṅ koksah.

¹⁹Məsəra Bay ya ti leli ndam gayaṅ ni ti Melefit. Məsəra ndam ya taɗəbay zlam ga duniya ni ɗək ti nday ndam ge Seteni.

²⁰Məsəra Wur ge Melefit àra. Àra ti àvi njəɗa ana leli ga məsər Melefit Melefiteni. Nahkay leli məbu manjəhadani akada mis bəlaṅ akaba Melefit Melefiteni, àna njəɗa ga Wur gayaṅ Yezu *Krist. Yezu Krist ti Melefit Melefiteni. Avay sifa ya àndav ɗay-ɗay do ni ti naṅ gani ciliṅ.

²¹Gabəza, pəra akaba zlam ndahaṅ ya ti ge Melefit do nahəma, kəgəsumkabu ba.

Wakita ge Zeḡ ya àbàki ye cù ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeḡ ya àbàki ye cù ni

Maslaḡa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdǎfay slimi gayaḡ a wakita ni bu ndo. Ay mǎsǎra, bay ya ti àbàki 2 Zeḡ ni ti àbàki 1 Zeḡ ni day naḡ gani : gurumkabu 2 Zeḡ 5, 1 Zeḡ 2.7 akaba Zeḡ 13.34-35.

Àbiki ti ana ndam ga Yezu ya tǎcikalavu a kǎsa nahaḡ bu ni, àhi ana tay tabavu slimi, adaba ndam magosay mis tǎbu tǎsawadǎy a kǎsa ndahaḡ bu, tǎcahi zlam magǎdavani ana ndam ga Yezu. Awayay ti ndam ga Yezu tǎgǎsk-abu ndam magosay mis ni ba.

Sa ge Zeḡ

1 Nǎbàki wakita hini ti nu, nu gǎdǎkani ga ndam mǎfàki ahàr ka Yezu, nǎbikiuru ana Wal gǎdǎkani ^{††}ya Melefit àdaba naḡ a ni akaba ana kùli bǎza gayaḡ ni ; nawayay kùli dal-dal. Awayay kùli ti nu bǎlaḡ ciliḡ do, mis ya ti tǎsǎra jiri ge Melefit a ni dǎk tawayay kùli daya. ²Nawayay kùli ti adaba kǎgǎsumkabá jiri ge Melefit a ; jiri gani nani ti leli mǎbu àna naḡ kǎlavad, adaba Melefit àvi ana leli ti ga kǎḡgay-kǎḡgayani.

³Bǎḡ geli Melefit nday ata Wur gayaḡ Yezu *Krist atǎgri sulum gatay ana leli. Atǎjǎnaki leli, atagray ti mǎnjǎhadumk-abu àna sulumani. Nahkay ti amǎgrum jiri, amawayumvu e kidiḡ geli bu.

Ahàr àdǎm mawayay ndam ya ti leli mǎbu akaba tay ni

⁴Mmawa goro ni, ka ya ti mìci bǎza gayak ndahaḡ tǎbu tadǎbay divi ge jiri ni ti nǎmǎrva dal-dal. Tagray zlam ti akada ga Bǎḡ geli Melefit ya àdǎm

mǎgray ni. ⁵Ere ye ti nawayay nǎhuk ni ti nahkay hi, mmawa goro ni : ahàr àdǎm mawayumvu e kidiḡ geli bu. Ma hini ya nǎbukki ni ti ma àki ke divi mǎweni do : ma gani ti mìcia kwa ahaslana àndava. ⁶Mawayay Melefit ti ahǎmamam ? Tamal mawayay Melefit ti madǎbay Divi gayaḡ ya àdǎfiki ana leli ni. Divi gayaḡ ya àdǎfiki ana leli, lekùlum kicùm kwa ka mǎnjǎki gani ni ti nihi : àdǎm wayumvu e kidiḡ gekùli bu. Divi gani nani ti ahàr àdǎm kǎdǎbum kǎlavad.

⁷Nǎhi ana kùli nahkay ti adaba mis dal-dal tǎbu a kǎsa gǎrgǎrani bu a duniya bu, tǎbu tagosay mis : ḡgay Yezu *Krist àra a duniya va, tìwi naḡ miweni ni ti tǎgǎskabu do. Maslaḡa ya ti adǎm nahkay ni ti naḡ zal ezir ge Krist, bay magosay mis daya. ⁸Bumi slimi ana ahàr gekùli, ti tǎwi geli ya ti mǎgri ana kùli ni ègi zlam masakani ba. Bumvu slimi ti kǎḡgǎtum ere ye ti Melefit àdǎm amǎvi ana kùli ni dǎk.

⁹Sǎruma maslaḡa ya ti àmbrǎḡa madǎbay divi ya ti Krist àdǎfiki ana leli na, agray ere ye ti naḡ awayay ni zlam gayaḡ ni ti Melefit naḡ àbi akaba naḡ bi. Ay maslaḡa ya ti agray ere ye ti Krist awayay ni ti Bǎḡ geli Melefit nday ata Wur gayaḡ ni tǎbu akaba naḡ. ¹⁰Tamal mis ara afa gekùli a, àdǎfiki ere ye ti Krist awayay ni ana kùli do ni ti kǎgǎsumkabu naḡ afa gekùli ba, ku sa day kǎgrumi ba. ¹¹Adaba maslaḡa ya ti àgria sa nahǎma àjǎnakia naḡ ka magudar zlam a.

¹²Ma goro àbu kay nawayay nǎhi ana kùli, ay ti nǎwayay mǎbiki ma gani ana kùli ka wakita do. Nǎdǎm anoru afa gekùli, nu nuani àna ahàr goro anoru anǎzlapi ana kùli, ti mǎmǎrvu dal-dal ka ahar bǎlaḡ akaba kùli.

^{††}1:1 « Wal gǎdǎkani » ni ti awayay adǎmvaba ndam ga Yezu ya *tǎcikalavu a kǎsa nahaḡ bu ni ; bǎza gayaḡ ni ti ni day nday gani.

¹³ Mmawa goro ni, wur ga muk walani
ya Melefit àdàkiba naŋ a ni bəza gayan
təgruka sa daya. ¶¶

¶¶1:13 « Wur ga muk walani » ti awayay adəmvaba ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ya ti Zej naŋ àvu ni bu ni.

Wakita ge Zeṅ ya àbèki ya mahkər ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeṅ ya àbèki ya mahkər ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdǎfay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ay mǎsǎra, bay ya ti àbèki 3 Zeṅ ni ti àbèki 1 Zeṅ akaba 2 Zeṅ ni day nan gani.

Àbiki ti ana Gayus : Gayus ti gǎdakanani ga ndam ga Yezu ya tǎcakalavu a kǎsa nahar bu ni, ay mǎsǎr kǎsa gani nani do. Gayus ti àgǎskabá mis ya ti Zeṅ àslǎroru tay ga mǎvi njǎda ana ndam ga Yezu na lala ; ay gǎdakanani nahar àbu, slimi gani Diyutref, àgǎskabu tay ndo. Zeṅ àbiki wakita ana Gayus ti ga mǎvi njǎda, ti àgray akada ge Diyutref ni ba.

Sa ge Zeṅ

1 Nu gǎdakanani ga ndam mǎfǎki ahàr ka Yezu, nǎbukioru ana nak Gayus, nak zǎba goro, nawayay kur dal-dal adaba madǎbay divi ge jiri ka ahar bǎlan. ²Gayus goro ni, nawayay ti arana àgrakukvu ba simiteni, Melefit mǎgray ti kǎnjǎhad njalan-njalan akada ga mǎbǎruv gayak ya àbu sulumani kǎ meleher gayan ni ti.

Mis tazlǎbavu ana Gayus

³Nǎbu nǎmǎrvu dal-dal adaba bǎza ga mǎn geli ndahan kay tǎbu tara, tǎhu ahkado nak kǎbu kadǎbay divi ge jiri àna mǎbǎruv bǎlan. Iy nak kǎbu kagray nahkay edefin. ⁴Tamal nǎcia ti bǎza goro tǎbu tadǎbay divi jireni ni ti nǎmǎrvu dal-dal, àtam mǎmǎrvani ndahan ni dǎk.

⁵Zǎba goro ni, ere ye ti kǎgri ana bǎza ga mǎn geli ga mǎjǎnaki tay ni ti àna mǎbǎruv bǎlan. Ku tamal kǎsǎr tay do nǎnṅu ni kǎbu kǎjǎnaki tay àna mǎbǎruv bǎlan. ⁶Nday gani ya kǎjǎnaki tay ni tǎbu tara ahalay a, tǎhi ana ndam ga

Yezu *macakalavani ni kǎbu kawayay tay dal-dal. Kam-kam zǎba goro ni, ka ya ti atoru kama nahǎma, jǎnaki tay keti akada ge Melefit ya awayay ni. ⁷Nday gani tǎcik a magam gatay, tǎru ti ga mǎgri tǎwi ana Yezu *Krist. Ka ya ti takoru ni ti ndam ya tǎfǎki ahàr ke Melefit do ni tǎvi arana ana tay ndo. ⁸Mis akada nday nani nahǎma, ahàr àdǎm mǎjǎnaki tay kwa, ti leli dǎk akaba tay mǎgi ndam magray tǎwi ge jiri.

Diyutref nday ata Demetriyus

⁹Nǎbikiويا wakita ana ndam ga Yezu ya *tǎcakalavu eslini na, ay ti Diyutref awayay mǎgi gǎdakanani gatay dǎk, nahkay àgǎskabu ma gani ndo. ¹⁰Nahkay zǎ nahǎma, ka fat ya ti eninjua afa gekuli a ni ti ananṅahadi zlam ya agudar ni akaba ma magǎdavani ya adǎmki ke leli ni ana kulǎ. Agudar ti zlam nday nani cilin do, nan gani àwayay mǎgǎskabu bǎza ga mǎn geli ni do. Ku tamal mis ndahan tawayay mǎgǎskabu tay nǎnṅu ni, àcafǎna mis ga mǎgǎskabu tay a. Tamal mis tǎgǎskabá tay a ti agarakiba mis nday nana ka ndam macakalavani ga Yezu na.

¹¹Zǎba goro ni, kǎgray zlam akada ge mis magǎdavani ni ba ; gray zlam akada ge mis sulumani ni. Maslaṅa ya ti agray zlam sulumani ni ti nan mis ge Melefit. Ay maslaṅa ya ti agray zlam magǎdavani ni ti àsǎr Melefit do.

¹²Demetriyus nahǎma, mis dǎk tǎdǎm nan mis sulumani ; jiri gayan ya agray ni day adafaki nan mis sulumani edefin. Leli day magrakia sedi a, nan ti mis sulumani. Nak day kǎsǎra ma geli ya mǎdǎmki ni ti ma ge jiri.

¹³Ma goro àbu kay nawayay nǎhuk, ay ti nawayay mǎbukki ma gani ndahan ni ka wakita do. ¹⁴Adaba nǎdǎm nu nuani àna ahàr goro nara nakoru afa gayak wudak ; eninjua kwa ti nu nuani àna ahàr goro anǎzlapuk.

¹⁵ Melefit mêgruk sulum gayañ ti t̀gruka sa. Gri sa ana zləbəba geli ye es-
araṅa àhəluk ahàr ba ti. Zləbəba geli day lini ni đek bəlaṅ àna bəlaṅ.

Wakita ge Zud ya àbèki ni Ere ye ti mædæmki ka wakita ge Zud ya àbèki ni

Maslaɗa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaɗ a : nani Zud wur ga mæɗ ge Zek ni (1). Zud àdæm ma akada ga zal asak ga Yezu ya akal adæm ni do (17) ; naɗ wur ga mæɗ ge Zek ya àbèki wakita ge Zek ni : nday cæni ti bæza ga mæɗ ga Yezu (Meciya 13.55).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (1), ay ti àdafay slimi gatay aɗka do ni slimi ga kæsa gatay ni ndo. Àdæm akal awayay abiki wakita ana tay ti tæsær ahømamam Melefit àhønga tay a ni, ay abiki ana tay àki ka ndam ya tawayay magosay ndam ga Yezu ni (3-4). Àdæm ma ti akada ge Piyer ya àdæm ni (2 Piyer 2), awayay ti ndam ga Yezu tɔjikia ke divi a ba.

Ka mandav ga wakita ni Zud àzløbay Melefit (24-25). Ma gayaɗ ya àzløbay Melefit àna naɗ ni ti ma sulumani, ndam ga Yezu dæk tisliki magray tæwi àna naɗ.

Sa ge Zud

1 Nu Zud nøbiki wakita hini ana kuli, nu bay mægri tæwi ana Yezu *Krist, nu wur ga mæɗ ge Zek. Nægri sa ana kuli ya ti Bøɗ geli Melefit awayay kuli, àzalay kuli ti kígum ndam gayaɗ ni. Abi slimi ana kuli ti kijum ba daya, adaba lekulum ndam ga Yezu Krist. ² Melefit mæjænaki kuli, mægri ti *kanjohadumkabu àna sulumani, mawayavani gayaɗ mæløbu a mæbøruv gekuli bu ti. Zlam nday nani dæk tæsagakivu kælavad ti.

Ndam ya ti tæcahi zlam magødavani ana mis ni

³ Zløbøba goro, nàwaya dal-dal ga mæbiki wakita ana kuli ti kæsærum ahømamam Melefit àhønga leli a dæk ni. Ku tamal nàwaya nahkay nøngu ni, nædæm ahàr àdæm si nøbiki ana kuli

ga mævi njøda ana kuli ti kækadumvu ti mis tømbrøɗ *Ma Mæweni Sulumani àki ka Yezu *Krist ba. Ma Mæweni Sulumani gani nani ti Melefit àvi ana ndam gayaɗ ga kanɗayani, àmbatvu dáy-dáy do. ⁴ Nædæm nahkay ti adaba ndam ya ti tæsær Melefit do ni tæhurkiviya ke kuli akal-akal a, tàgudarkaba *sulum ge Melefit geli ya àgri ana leli na. Tædæm Melefit àvia barbaray ana leli a ga magudar zlam a. Tagray nahkay ti tømbrøɗa Bay geli Yezu Krist Bay mægur leli na. Pakama àki ka nday gani nani àvu mæbøkiani a Wakita ge Melefit vu hasl-hasl : seriya amøgæs tay.

⁵ Nawayay nøhøngri eri ana pakama ya ti kæsæruma àndava ni. Pakama gani nihi : ahaslani Melefit àhøngabiya ndam *Izireyel a, àhølababiya tay ka had Ezip a. Kwa tamal àhønga tay a àndava nøngu ni, kæløɗ gani àbazla mis ndahaɗ e kidiɗ gatay ba, àbazl ti nday ya tæfæki ahàr ka naɗ ndo ni. ⁶ Dægøzlumki ahàr ka *mæs-løɗ ge Melefit dáy. Nahaɗ e kidiɗ gatay bu nahøma, njøda ya Melefit àvi ana tay ni àhæci tay, tàwaya àkiva, nahkay tømbrøɗbiya mæløɗ ya ti Melefit àbiyu tay na. Azuhva nani ti Melefit àhøɗ tay, àwøɗ tay àna jejirbi, àbiyu tay a mæløɗ ziɗ-ziɗeni vu ga kanɗay-kanɗayani, em-injivoru ana vad ge Melefit ya ti amagraføɗa seriya gødakanani kè mis a dæk ni. ⁷ Dægøzlumki ahàr ka kæsa *Sodom, *Gomor akaba kæsa ndahaɗ ya kà gøvay gatay ni daya. Ndam ga kæsa nday nani tàgudara zlam a daya : tàgra mesøwehva ; mandøhadkabani gatay ni ti Melefit àvi divi gani ana mis hihirikeni ndo. Nahkay Melefit àbiya tay a aku va ; aku gani nani ti àmæt dáy-dáy do. Àgra nahkay ti awayay aziaba azay slimi ana mis a, ti tàgray ere nani va ba.

⁸ Ay ti ndam ya ti tæhurkiviya ke kuli ni nday dáy tagray zlam magødavani akada nani. Tæjalaki ahàr ka zlam magudarani kælavad : tæjalakia ahàr a

ti tagudar zlam gani àki ka ahàr gatay ecfedij. Tamənjələŋ ka njəda ge Melefit ni akada zlam masakani, tindivi məslər gayəŋ njəda-njədanı ya ti e melefit bu ni daya. ⁹Misel ti naŋ gədaƙani ga məslər ge Melefit. Ku naŋ tekeđi ɛndivi mis ndo. Ka sarta ya ti nday ata *Seteni tagrakıvu ke kisim ge Məwiz tekeđi, Misel ti aŋgwaz əwərfəŋa naŋ kə mindivi Seteni a. Àhi : « Melefit mətraf kur » cilij. §§¹⁰Ay nday gani nani təđəmki ma magədavani ka zlam ya ti təsər ndo ni ni. Tagray zlam akada ga zlam ge gili ni, təjalaki ahàr do. Zlam ya ti tagray ni zlam masakani, emijij tay. ¹¹Nahkay atasay cicihi, adaba təvia vu gatay ana zlam magudarana akada ga *Kayij ya ahaslani na. Təgra zlam magədavana ti təŋgət siŋgu akada ga *Balam ya əgrabiyu ahaslani na. Ticiiki slimi ana Melefit ndo akada ga Kore *ya ti əgrabiyu ahaslani ni, tiji daya. ¹²Ka ya ti nday təbu akaba kuli, kəzumumkabu dəf ni ti zlam magudar gatay ni abəki mimili ke kuli, adaba tənjləŋ ana misi zum, təjalaki ahàr ka vu gatay cilij, təsər mimili do. Nday akada ga maklaɓasl ya atəđ avər do ni, aməđ apayakaba cilij. Nday akada ga məŋgəhaf ya ti sarta ge miwəni ɛnjia day tiwi bəza do ni. Akada nday məmətəni əndava, nahkay Melefit əradaba tay a, təmətkıvu. ¹³Tənjəhad ka mələŋ bilijeni do, təsawadaj satat akada ga dəluv ya ti aməđ adadaj naŋ kwanja ni, nahkay zlam magudarani gatay ni akada ga muhunjuv ga yam ya ti kə gəvay ga dəluv, əbəlaj do ni ; abəki mimili ka tay. Nday akada ga boŋgur ya ti atəđ ni, Melefit əslamatia mələŋ ziŋziŋeni ana tay a. Atənjəhadviyu eslini ga kaŋgay-kaŋgayani huya.

¹⁴*Enok, naŋ wur huđ ga Adam ya muku, naŋ zal ya ti əsəra ere ye ti am-

agravu kama na, əzlapakıbiya ka tay a daya, ədəmbiya : « Nəđəm nahəma, Melefit naŋ əbu ara akaba məslər gayəŋ njələtana kay dal-dal, təcalvu do, ¹⁵ara agraŋəŋa seriya kə mis ga duniya na dek. Aməgəs nday ya ti təwayva ma gayəŋ do ni dek əna seriya, azuhva zlam magudarani gatay ya təgri ni dek, akaba pakama magədavani ya təđəmki ni dek. » ¹⁶Ma ga Enok ya ədəm ni ədəmki ti ka tay ecfedij. Nday nani ti təzərdaj ma kəlavad, tədəm ere ye ti Melefit agra ana tay ni əbəlaj do ; tagray ere ye ti məbərıv gatay awayay ni cilij, tiji zlabay, tesipet mis ga məŋgətfəŋa zlam kə tay a.

Zud avi njəda ana ndam məfəki ahàr ka Yezu

¹⁷Lekuləm zləbəba goro, nawayay kuli ; jalumki ahàr ka pakama ga ndam *asak ga Bay geli Yezu *Krist ya ti təhıvabiyu ana kuli ahaslani, tədəm amagravu ni. ¹⁸Təhıvabiyu ana kuli a, tədəm ahkado : « Wuđaka duniya ara andav ni ti mis atara təbi seki ana kuli. Mis nday nani təsər Melefit do, tagray ere ye ti məbərıv gatay awayay ni cilij. » ¹⁹Nihi ti mis nday nani təbu ticirkaba ndam məfəki ahàr ka Yezu a. Təjalaki ahàr ka zlam ga duniya, *Məsuf ge Melefit əniviyu ana tay a məbərıv bu bi. ²⁰Lekuləm zləbəba goro, nawayay kuli ; zum njəda gekuli ti kəməlumu, ti kənjəhadum kəlavad əna *Ma Məwəni Sulumani ya kəgəsımkabu ni, kəŋgətımkıvu njəda əna naŋ ti kıgum njələta. Həŋgalum Melefit əna njəda ga Məsuf gayəŋ kəlavad daya. ²¹Melefit awayay kuli dal-dal : nahkay kəmbərənum məfəki ahàr ka naŋ ba. Jəgum sulum ga Bay geli Yezu Krist ya amara məgri ana leli ni :

§§1:9 Pakama hini ti təđəmki ma a Wakita ge Melefit bu ndo.

*1:11 Mənjaj Macalani 16.1-35.

sulum gani nani ti sifa ya àndav day-day do ni.

²²Ndam ya ti tɔjalaki ahàr cɔ cɔ ka ma ge Melefit ni tɔsi cicihi ana kuli. ²³Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu ni ti, tamal tàmbat majalay ahàr gatay do ni ti Melefit aməgəs tay àna seriya, aməbiyu tay a aku vu. Nahkay həŋgumfəŋa tay kà aku na. Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu ni ti ni tɔsi cicihi ana kuli daya, ay ti bumvu slimu ciliŋ, kàgudarum zlam akada gatay ni ba. Kawayum zlam magudarani gatay ni ba. Ku mɔla azana ga vu gatay nəŋgu ni kinjɔmfiŋ ba.

Zud azləbay Melefit

²⁴Məgrumi sɔsi ana Melefit, adaba esliki majəgay kuli, ti kɔjɔmkia ke divi

gayaŋ a ba. Aməbərɔfəŋa zlam magudarani gekuli ni kè kuli a, kigum akada kàgudarum zlam day-day ndo, mək aməhəloru kuli ti kànjəhadum a bay gayaŋ bu, kɔpum masladani gayaŋ àna məmərani dal-dal. ²⁵Məgrumi sɔsi ana Melefit, nəŋ bəlaŋ, nəŋ Bay mahəŋgay leli, àslərbiyu Yezu *Krist Bay geli ga mahəŋgay leli. Mis dek tàzəbay nəŋ, tɔdəm nəŋ gəɔakani, nəŋ Bay njəɔa-njəɔani, agur mis dek ti. Nəŋ àbu nahkay ka ya ti zlam dek ànjəki ni, nəŋ àbu nahkay kani, amələbu nahkay ga kaŋgay-kaŋgayani.

Aya nahkay.

Pakama maṅgahani ya Melefit àhiaba ana Zeṅ a ni

Ere ye ti mædæmki ka pakama maṅgahani ya Melefit àhiaba ana Zeṅ a ni

Maslaṅa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a wakita ni ba : nani Zeṅ (1.1 ; 1.4 ; 1.9 ; 22.8). Kwa ka mæn-jæki gani ndam ga Yezu tædæm Zeṅ nani ti Zeṅ zal asak ga Yezu, bay ya ti àbæki Ma Mæweni Sulumani ge Zeṅ ni.

Àbikiuru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya tæcakalavu a kæsa adæskælani bu ka haď Azi ni (kani ti, haď Azi ti ka haď Túrki). A vaď naharj tæfiyu Zeṅ a daṅ-gay vu ka haď Patmos (Patmos ti haď gæziteni a huď ga dæluv bu kà gævay ga haď Azi) : ka ya ti narj àbu eslini ni ti Yezu àhiaba ma, àṅgazliaya zlam ya ti amagravu na. Kæləṅ gani Zeṅ àbæki pakama ya ti èci ni akaba zlam ya èpi ni ka wakita.

Ka mæn-jæki ga wakita ni ti Zeṅ àdæm ahæmamam Yezu àṅgazlivu ni : Yezu ti Bay gæďakani àtam bæbay ndahaṅ dek ; agur zlam dek ; ku kisim ya ti akaď mis ni day agur (1). Kæləṅ gani Zeṅ ahəṅgri ma ga Yezu ya àhiaba ni ana ndam gayan ya tæcakalavu a kæsa adæskælani bu ni (2–3). Yezu àvi njæďa ana tay, àlægia ana tay a daya : àhi ana tay tijkia ke divi a ba. Ma gayan ya àhi ana ndam nday nani ni ti, ku kani day ahi ana ndam gayan dek.

Kæləṅ ga pakama nani ti Zeṅ àṅgəhad zlam ya Yezu àṅgazliaya ni (4–22). Pakama hini ti akaďa pakama ndahaṅ ya mædi ahàr a Wakita ge Melefit mæweni bu ni do : zlam ya ti Zeṅ àṅgəhad ni ti zlam maṅgahani, àṅgəhad ti àzay mazavu ga zlam : àdæmki ma ka mæs-lær ge Melefit àna mazavu ga boṅgur, àdæmki ma ka ndam ga Yezu ya tæcakalavu a kæsa gærgærani bu ni àna mazavu ge ceṅgel (1.20) ; àdæmki ma

ka Rom àna mazavu ga Babilonj, ahkay do ni ga wal hala (17.3-10) ; àdæmki ma ke Seteni àna mazavu ga kurmbu, ahkay do ni ga gavanj (20.2) ; àdæmki ma ka ndam ga Yezu àna mazavu ga mæva ga Yezu, ahkay do ni ga kæsa njælatani (21.2). Pakama nani ti akaďa ga pakama ge Deniyel ya àbæki ni (Deniyel 7–12).

Ku tamal pakama nani dek zlæzladani nəṅgu ni, ahar gæďakani mici tata : ka mandav ga duniya ti Yezu emihiti ndam ezir gayan dek (19.11-21), mæk ndam gayan atanjəhad akaba Melefit a mæləṅ sulumani bu ga kaṅgay-kaṅgayani (21–22). Ka sarta ge Zeṅ ya àbæki ma hini ni ti tægria daliya ana ndam ga Yezu a dal-dal (2.10 ; 2.13 ; 6.9-11). Ma ge Zeṅ ya àbæki ni ti àvia njæďa ana ndam ga Yezu a dal-dal, avi njæďa ana leli daya.

Mæn-jæki ga ma ge Zeṅ

1 Wakita hini ti adafaki ere ye ti Yezu *Krist àhiaba ana ndam mægri tæwi ana Melefit a ni. Melefit àhi pakama gani ti mæhi ana tay, ti tæsær ere ye ti amara magravu wuďak ni. Nahkay zla ti Yezu Krist àslærbiyu mæs-lær gayan afa ga bay mægri tæwi gayan Zeṅ ga maďafakiaba ere gani nana. ²Zeṅ àhi ere ye ti tæhi ni dek akaba ere ye ti èpi ni dek ana mis. Àhi ana tay pakama hini ti ma ge Melefit eďeďiṅ. Adafaki pakama gani ge jiri ti Yezu Krist. ³Maslaṅa ya ti ejeṅgi wakita hini ana mis ni ti mæmærvu, adaba ahəṅgri pakama ge Melefit ana tay. Nday ya ti tæbi slimi, tægæskabu pakama gani mæbækiani ni day tæmærvu. Adaba sarta ga zlam gani ènjia wuďak.

Zeṅ agri sa ana ndam mæfæki ahàr ke Melefit a kæsa adæskælani ni bu

⁴Nu Zeṅ nægri sa ana kuli ndam ga kæsa adæskælani ka haď Azi, lekælum ya kæfumki ahàr ke Melefit, kæbum *kacakalumvu ga mahəṅgalay narj ni. Melefit mægri sulum gayan ana kuli, mægri

ti *kânjêhadumkabu àna sulumani ti !
 Nañ ti nañ àbu kwa ahaslani, nañ àbu
 nihi, nañ amələbu kama daya. Nañ ti nañ
 àbu manjêhadani e kùrsi gayañ bu e mel-
 efit bu. Məsuf adəskəlani gayañ ni tğri
 sulum ana kuli, tâgray ti kânjêhadumk-
 abu àna sulumani daya. Məsuf nday nani
 təbu kè meleher gayañ. ^{†5} Yezu *Krist
 mğri sulum gayañ ana kuli, mâgray ti
 kânjêhadumkabu àna sulumani ti. Nañ
 ti ere ye ti adəm ni dek ma ge jiri. Bay
 ya ti àngaba e kisim ba enjenjena ni ti
 nañ. Nañ Bay ga bəbay ga duniya ni dek
 daya.

Yezu Krist ti mis dek tâzləbay nañ
 azuhva gayañ ya àmət ni ti adafaki
 awayay leli. Àmət, mimiz gayañ adəgaya
 ti ga məhəlaba leli a zlam magudarani
 geli ni ba. ⁶ Nañ Bay geli gəđakani, àna
 tūwi gayañ ni mīgia ndam gayañ a, agur
 leli. Ağray ti leli dek mīgia ndam *mañ-
 galabakabu mis akaba Bəyani Melefit a.
 Nahkay ti mis dek tâzləbay nañ, adaba
 nğəda gayañ àbu, esliki məgur tay ga
 kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

⁷ Mənjumoru, nañ tegi ara e kidiñ ga
 maklabasl ba, mis dek etipi nañ.

Ku ndam ya tətəhad nañ ni day etipi
 nañ.[‡]

Jiba ya ka mələñ ni dek etitəwi azuhva
 nañ.

Iy, amagravu ti nahkay.

Aya nahkay !

⁸ Bay Melefit adəm ahkado : « Bay ya ti
 ànjəki ka magray zlam dek ni ti nu. Bay
 ya ti emenderiñ zlam dek ni ti nu gani
 daya. » Nañ ti nañ àbu kwa ahaslani,
 nañ àbu nihi, amələbu kama daya. Nañ
 nğəda-nğədani, agur zlam dek.

Yezu àngazlivu ana Zeñ

⁹ Adəm ma hini ti nu Zeñ wur ga məñ
 gekuli. Leli dek ti məbu ka ahar bələñ
 akaba Yezu *Krist akada mis bələñ.
 Nahkay ti leli məbum macakumkabu
 daliya ka ahar bələñ, məgrumoru təwi
 geli ka ahar bələñ, məmbrəñum do. Leli
 məbu ka ahar bələñ a Məgur ga Yezu bu,
 nañ Bay geli daya. A vad nahañ tğəs
 nu, tōru àna nu ka had Patmos e kidiñ
 ga yam bu. Tğəs nu ti adaba nəbu nəhi
 ma ge Melefit ana mis, nagrakia sedi ka
 Yezu a palam. ¹⁰ Nu nəbu eslini ti kà fat
 ga Bay geli nahəma, *Məsuf ge Melefit
 àgəs nu. [†] Eslini nìci dəŋgu ga maslaña
 kələñ goro, nañ àbu ahənday kay kay
 akada ge mezlelim ni. ¹¹ Àhu ahkado :
 « Ere ye ti kipi ni ti bəki ka wakita,
 kəslərikaboru ana ndam məfəku ahər ya
 təbu *təcakalavu a kəsa adəskəlani ni
 bu : Efez, Simiriñ, Pergam, Tiyatir, Sart,
 Filadelfi akaba Lewədisi ni. »

¹² Nàra nìcia ma na ti nàmbatvu ge
 mipi maslaña ya ti azlapay ni. Nàra
 nàmbatva zla ti nipi *ceŋgel adəskəla
 mabəhadkiani ka zlam ga gru agavəla.

¹³ Nipi maslaña nahañ, àngazlulu akada
 mis hihirikenì micikenì e kidiñ ga zlam
 ya təbəki ceŋgel ni bu. Maslaña gani
 nani ti àfakabu azana zəbalani cekw
 ka aləñ ga asak, gugum məwəlani àna
 maslpara ga gru. ¹⁴ Məhər ga ahər gayañ
 ni bəđ-bəđ talla, bəđ-bəđ gani àtama ge
 sluzi a. Eri gayañ ni asladay akada ga
 aku ni. ¹⁵ Asak gayañ ni nduza akada ga
 ara ya ti təzaya a aku ba ni, dəŋgu gayañ
 ni ahənday akada ga yam ya ti acuh-
 way kay a zalaka bu ni. ¹⁶ Boŋgur təfəñ
 a ahar ga daf bu adəskəla, maslalam
 ahəraya a ma gayañ ba, ma ga maslalam

[†]1:4 A majalay ahər ga ndam Zude bu ni ti adəskəla ti lemeru mabəlani àtam lemeru
 ndahañ ni dek. Nahkay ti məsuf adəskəlani ni ti adafaki tūwi ge Melefit ya ağray a
 mələñ bu dek ni ti àbələy dal-dal.

[‡]1:7 Mənjay Zakari 12.10 ; Zeñ 19.37.

[†]1:10 Fat ga Bay geli ti fat ga ladi, adaba ka fat gani nani ti Yezu àngaba e kisim ba.

ni cecæni məzumani. Meleher gayan ni asladay akada ga fat wis-wiseni ni. ¹⁷Nara nīpia naŋ a nahkay ti nēdād kà asak gani akada nu məmətani. Naŋ ti ni əfəku ahar ga dəf gayan, əhu : « Anġ-waz əwər kur ba. Wudaka zlam dək ən-jəki ti nu nəbu əndava ; ka mandav ga zlam dək day nu anələbu. ¹⁸Bay ya ti naŋ əbu əna sifa ni ti nu ; nəməta mək nəngaba, nahkay ananjəhad əna sifa ga kaŋgay-kaŋgayani. Nəgur kisim akaba məlaŋ ge *kisim daya. ¹⁹Nahkay zla ti zlam ye kipi ni dək bəki ka wakita : bəki ere ye ti naŋ əbu agravu nihi ni akaba ya ti ara agravu wudak ni dək. ²⁰Əki ka boŋgur adəskəlani ya kipi a ahar ga dəf goro bu ni akaba əki ka zlam ga gru adəskəlani ga məbəki ceŋgel adəskəlani nahəma, ma maŋgahani gani ti nihi : boŋgur adəskəlani ni ti *məslər ge Melefit, təfi ahər ana ndam goro a kəsa adəskəlani bu ni. Ceŋgel adəskəlani ni ti ni ndam goro ya *təcakalavu a kəsa adəskəlani ni bu ni.[§] »

Ma ga Yezu ya əhi ana ndam gayan ya təcakalavu e Efez ni

2 Əhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Efez ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti boŋgur təfəŋ a ahar ga dəf bu adəskəlani, asawaday e kidiŋ ga zlam ga gru adəskəlani ga məbəki *ceŋgel adəskəlani ni bu ni. Pakama gayan ni ti nihi, ²ədəm : Nəsəra təwi gayak ya kagraj na, nak kəbu kagraj təwi əna njəda, kəbu kebesey, kəbi kəvi divi ana

ndam cuday ga məhurkiyivani ke kəli bi daya. Ndam ya tədəm nday ndam *asak goro, ay nday ndam asak goro do ni ti kəmənjaləŋaba kə tay a, kəsəra nday ndam masəkad malfada masakani. ³Nak kəbu kebesey, kəcaka daliya azuhva nu a, kəmətaβ ndo.

⁴« Ay ti zlam əbu bəlaŋ kəgudara, nəhukki : Kəwayay nu akada ya kəwayay nu enjenjeni ni va do. ⁵Jalaki ahər ka manjəhad gayak ye enjenjeni ni, ŋga pi kəŋgoya kələŋ a ni day ti. Mbatkaba majalay ahər gayak a, gray təwi akada ya kəgray enjenjeni ni. Tigi ti kəmbatkaba majalay ahər a do nahəma, anara afa gayak a, nara nəzaba ceŋgel gayak na akaba məlaŋ ya tafəkadki na. ⁶Ay zla nahəma, zlam nahaŋ əbu bəlaŋ nazləbaki kur : ere ye ti ndam Nikolas **təcahi ana mis ni ti kəwayay do ferereni akada goro ya nəwayay do ferereni ni.

⁷« Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslaŋa ya ti əyefiŋa kə zlam magudarana nahəma, anəvi divi ga məzum bəza ga məŋgəhaf ya əbu a məlaŋ sulumani ge Melefit bu ni. Bəza ga məŋgəhaf nani ti avi sifa ana mis. »

Ma ga Yezu ya əhi ana ndam gayan ya təcakalavu e Simiriŋ ni

⁸Əhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Simiriŋ ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti ən-

§1:20 Məslər ge Melefit ya təfi ahər ana ndam ga Yezu a kəsa adəskəlani bu ni : mis ndahaŋ tədəm məslər ya afi ahər ana ndam ga Yezu a kəsa nahaŋ bu ni ti mis hihirikeni ya təgur mesedi ni dək ; mis ndahaŋ ti ni tədəm məslər ti, ndam ge mesedi ni dək akaba məslər məslərani ya əfi ahər ana tay ni. Ay pakama ge Zeŋ ya abiki ana məslər ya əfi ahar ana ndam ge Melefit a kəsa nahaŋ bu ni ti, əhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gani nani bu ni akada nday dək mis bəlaŋ.

**2:6 Leli məsər ere ye ti ndam Nikolas tədəm ni do, ay məsəra nday ndam magudar zlam ya tədəbay divi ga Yezu do ni.

jeki ka magray zlam dek, emendeveriŋ zlam dek, naŋ gani ya àmæt mæk aŋ-gaba e kisim ba ni. Pakama gayay ni ti nihi, ⁹ àdàm : Nəsəra daliya gayak ya ti kacakay na, nəsəra nak talagani. Ay ge jiri nahəma, zlam gayak àbu. Nəsəra ma magədavani ya mis tekellukiyu na daya. Ndam ya tekellukiyu ma ni tədəm nday ndam *Zude, ambatakani do nday ndam Zude do, nday ndam ya təcakalavu ga madəbay *Seteni ni. ¹⁰ Aŋg-waz àwarfəŋa kur ka daliya ya akacakay ni ba. Sərumki : Seteni aməbiyu ndam gekuli ndahaŋ kay a daŋgay vu, awayay ti ahəlfəŋa eyu kè kuli a. Akə-grum daliya vad kru. Ku takad kur nəŋgu ni, kəmbərəŋ məfəku ahàr ba. Kəmbərəŋ məfəku ahàr ndo nahkay nahəma, anəvuk sifa ga sulum adaba kəyefiŋa kà zlam magudarana.

¹¹ « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, ku tamal àməta nəŋgu ni amaŋgaba, aməmæt day-day va do, *kisim ye cə ni amazay naŋ do. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayay ya təcakalvu a Pergam ni

¹² Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Pergam ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti naŋ àbu àna maslalam ma gani cecueni məzumani ni. Pakama gayay ni ti nihi, ¹³ àdàm : Nəsəra mələŋ manjəhad gayak a, nak ka mələŋ ge *Seteni, kursi gayay àbu eslini. ††Təkad Antipas ti afa gekuli eslini ka mələŋ ge Seteni ya anjəhad ni.

Antipas ti bay magrakua sedi a, àmbrəŋ nu ndo. Ku tamal təkada naŋ a nəŋgu ni nak day kəmbərəŋ nu ndo simiteni, kəbu kəfəku ahàr kekileŋa.

¹⁴ « Ay ti zlam àbu kəgudara, nəhukki : mis ndahaŋ təbu afa gayak ti təgəskabá ere ya *Balam adafaki na. Àhi ana bay Balak məgosay ndam *Izireyel ti təhəpəđ aslu ga pəra akaba təgray mesəwehvu. ¹⁵ Mis ndahaŋ təbu afa gayak təgəskabá ere ye ti Nikolas ††adafaki na daya. ¹⁶ Nahkay nəhuk : Mbatkaba majalay ahàr gayak a. Tigi ti kəmbatkaba do nahəma, nara afa gayak a wudak, nara nakadvaŋəva kà ndam gayak na àna maslalam ya ahəraya a ma goro ba na.

¹⁷ « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, anəvi *man maŋgahani ni. Anəvi koskosay daya : ka koskosay gani nani ti slimi mūweni àki məbəkiani. Maslaŋa ya àsəra slimi gani nana ni ti àbi, si asər ti maslaŋa ya ti təvia akur gani nana ni kwa. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayay ya təcakalavu a Tiyatir ni

¹⁸ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Tiyatir ni. Pakama gani nani ti ga Wur ge Melefit, naŋ ya ti eri gayay asladay akada ga aku ni, asak gayay ni akada ga ara sulumani ni. Pakama gayay ni ti nihi, ¹⁹ àdàm : Nəsəra təwi gayak ya kəgray na, nəsəra kəbu kawayay mis, kəbu kəfəku ahàr, kəbu kebesey zlam dek, kəbu kəfi ahàr

††2:13 A Pergam ti mələŋ gəđakani ge meviyekiki zlam ana Zəs melefit gəđakani ga ndam Gres ni àbu. Ahay nahaŋ àbu, tazləbavù bay gəđakani ga ndam Rom ni akada naŋ melefit eslini. Yezu àdàm kursi ge Seteni àbu a Pergam ti azuhva zlam nday nani.

††2:15 Mənjaki ke ere ye ti məbəkiani ka 2.6 ni.

ana tūwi daya. Nəsəra tūwi gayak ya kagraj nihi ni átama ya kàgrabiya enjenjeni na.

²⁰ « Ay ti zlam àbu kàgudara, nəhukki : kəvia divi ana Zezabel, wal ya àdəm nañ bay mahəngaray *pakama ge Melefit na. [¶]Ambatakani do wal nani ti nañ àbu adəfiki zlam ana ndam məgru tūwi ge mesipet tay àna nañ. Awayay ti tàgray mesūwehvu akaba tàhəpəđ aslu ga pəra. ²¹Nəvia sarta ti māmbatkaba majalay ahàr gayan a, ay ti kekileña àcuhway do ; aqruru mesūwehvu gayan zlam gayan. ²²Nihi nahəma, nara nəfəki arməwər, ara acakay daliya ka slalah gayan. Ndam ya tagrafəña mesūwehva ni tigi ti tàm-batkaba majalay ahàr gatay a ndo, təm-brəñ tūwi gatay magədavani nani ndo ni ti atəcakay daliya dal-dal daya. ²³Nara nabazlfəña bəza dek daya, ti ndam ya təfəki ahàr ke Melefit, təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tara təsər : bay ya ti àsəra majalay ahàr ge mis a akaba zlam ya mis tawayay na ti si nu kwa. Lekuləm dek anəpəl kuli, ku way way do ke tūwi gayan ya àgray ni.

²⁴« Lekuləm ndam Tiyatir ndahan ni kəbum kəfumki ahàr ke Melefit. Lekuləm ti kicūmiki ma ga wal ni ndo, kàcahum ere ye ti mis nday nani təđəm zlam mangahani ge *Seteni ni ndo. Lekuləm nahəma ere ye ti nəhi ana kuli grum ni ti àbi. ²⁵Ay ti ere ye ti nəhi ana kuli ni ti nihi : Gəsumkabá ma ya nəhi ana kuli na, kəmbərəñum ba duk abivoru ana sarta goro ya anaña ni.

²⁶« Maslaña ya ti èyefiña kà zlam magudarana, àgəskabá ere ye ti nawayay na duk abivoru ana vad gayan a nahəma, anəvi njəđa ga məgur jiba

gərgərani. ²⁷Maslaña nani ti emigi bay bilek-bilekeni, amahətay jiba nday nani àna aday ga ara ; aməgri ana tay ti akada ga maslaña ya ti ehəbkaba misek ge elibisl a təzlu-təzlu ni. ^{§§28}Anəvi njəđa ga magray zlam nday nani akada ga Baba ya àvu ni. Maslaña nani ti anəvi banti ya ti acəlaya ge duena ni daya. *
²⁹« Maslaña ya ti slimi àfəñ ge mici zlam nahəma, mici ere ye ti *Məsuf Njalatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya təcakalavu a Sart ni

3 Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Sart ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti məsuf ge Melefit təfəñ adəskəla akaba boñgur təfəñ adəskəlani ni. Pakama gayan ni ti nihi, àdəm : Nəsəra tūwi gayak ya ti kagraj na. Mis təđəm nak ti kəngəta sifa, ambatakani do nak məmətani sawa. ²Nak kəbu kendevertu wudak, ay ti cikaba. Zlam nahan àgəjənifuka, àmət ndo, ay ahàr àdəm zay njəđa gayak, do ni ti zlam gani nani day ara amət. Nəmənjaləña ana tūwi gayak na, nipi ti èsli arana kə meleher ge Melefit goro do. ³Sərki ka ma ge Melefit ya ti kici ahaslani ni. Sərki ahəmamam kəgəskabu ma gani ahaslani ni. Kəsərkiya ti gəskabá, mbatkaba majalay ahàr gayak na. Tigi ti kipiđekvu do nahəma, anara afa gayak a. Anara ti akada ga zal akal ni, akəsər sarta gani do. ⁴Ay ti ndam gayak ndahan bal təbu a Sart ti azana gatayani təgəs arda ndo. Nday məbakabu azana bəđ-

¶2:20 Zezabel ti wal ga bay Akab ga had Izireyel ahaslani (1 Bəbay 16.31). Zezabel ti wur Izireyel do, ahəngrioru ahàr a had ana Bal melefit ga ndam Kana. A Wakita ge Melefit bu ni ti wal ya agosay mis ti təđəbay divi ge Melefit ba ni lu təzalay nañ Zezabel.

§§2:27 Mənjay Limis 2.8-9.

***2:28** Banti ya ti acəlaya ge duena ni ti Krist. Mənjay Mangahani 22.16.

bədfani, amasawafay akaba tay, adaba tisliki tata.

⁵« Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, aməbakabu azana bədf-bədfani, anəbəkia slimi gayəŋ ka wakita day-day do. A wakita nani bu ni ti nəbəkia slimi ga ndam ya təŋgəta sifa ni. Kè meleher ga Baba akaba kè meleher ga məslər gayəŋ nahəma, anədəm vay-vay naŋ ti mis goro.

⁶« Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcəkalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayəŋ ya təcəkalavu a Filadelfi ni

⁷Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcəkalavu a Filadelfi ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti naŋ *njəlatani, naŋ jireni ni, naŋ ti lekili ga bay Devit əfəŋ a ahar bu . Tamal əzləkaba mahay a ti maslaŋa nahaŋ əzləkəvu koksah, tamal əzləkəvə day maslaŋa nahaŋ əzləkəba koksah. Pakama gayəŋ ni ti nihi, ⁸ədfəm : Nəsəra təwi gayək ya kagraj na. Nəsəra njəda gayək əhəca, akaba nani dek kəmbərəŋ nu ndo, kəgəskabá pakama goro a. Nihi nahəma, nəzləkəkəba mahay a, maslaŋa ya ti esliki məzləkəvu mahay nani ti əbi. ⁹Nəhuk nahəma, ndam ya təcəkalavu ga madəbay *Seteni, tədfəm nday ndam *Zude ambatakani do tasəkədf malfəda, nday ndam Zude do ni, ere ye ti anəgri ana tay ni nihi : anəfəki ŋgasa ka tay, ti t̄ara t̄abəhaduk mirdim meleher ndiḃa ndiḃa ana hadf. Nahkay ti atəsər nu nəbu nawayay kur. ¹⁰Nak ti kəgəskabá pakama goro na, kəmbərəŋ ndo. Nahkay nu day anahətay kur ka sarta ga daliya ya amərəkia ka ndam ga duniya dek ni, anəmbərəŋ kur do. Daliya gani nani ti ecirkəba mis a : mis ndahaŋ goro, mis ndahaŋ ti ni goro do. ¹¹Nu nəbu

naŋga wudək. Gəskabá ma ya ti nəhuk na lala, kəmbərəŋ ba. Nak kəbu əna sifa ya nəvuk ga sulum adaba kəyefiŋa kà zlam magudarana ni : tigi ti kəmbərəŋ ma goro ndo nahəma, maslaŋa əbi amaza-fuka sifa gani nana bi.

¹²« Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, anafəkədf naŋ, emigi medikedik ga *ahay gədfakani ge Melefit goro ni, amanjəhadf a mələŋ sulumani nani bu ga kaŋgay-kaŋgayani. Anəbəkia slimi ge Melefit akaba slimi ga kəsa gədfakani ga bay Melefit goro ka naŋ. Kəsa gani nani ti Zeruzalem mūweni ya ti Melefit aməslərbiyu ka hadf ni. Anəbəkia slimi goro mūweni ka maslaŋa nani daya.

¹³« Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcəkalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayəŋ ya təcəkalavu e Lewudisi ni

¹⁴Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcəkalavu e Lewudisi ni. Pakama gani nani ga Bay ya ti təzalay naŋ “Aya Nahkay !” ni. Naŋ Bay magray sedi jireni, əsəkədf malfəda do, ere ye ti Melefit əgraya ni dek ti ahar gayəŋ əkibu daya. Pakama gayəŋ ni ti nihi, ¹⁵ədfəm : Nəsəra təwi gayək ya kagraj na : nak liŋ-liŋ do, nak war-war do daya. Hojo nak liŋ-liŋ ahkay do ni nak war-war. ¹⁶Ay ti nak liŋ-liŋ do, nak war-war do, nak lufuk-lufuk, nahkay ti nara nahəŋ-gaya kur a ma goro ba tuwədf. ¹⁷Kəbu kədfəm elimeni gayək əbu, kəŋgəta zlam a, ere ye ti ahəcukkivə ni əbi. Ambatakani do ŋgay nak kəbu kasay cicihi, araŋa gayək əbi, nak talagani, nak wulufani, nak a mahayma ti kəsər do. ¹⁸Nihi zla nahəma, nawayay ti ra afa goro a, səkum gru masladani, ègi njəlatani a aku bu ni. Nahkay ti ekigi bay ge elimeni

edefiŋ edefiŋeni. Səikum azana bəf-bəfani ti kábakabu, kəŋgah vu gayak nahkay ti akagraj mimili va do. Səikum haf ge eri daya ti kágraki ke eri gayak ni, nahkay ti ekipi divi. ¹⁹Nu ti ndam goro ya nawayay tay ni tamal tágudara zlam a ti nəhiki ana tay, natrafki tay. Nahkay ti mbatkaba majalay ahàr gayak a, kava njaŋ-njaŋ ga magray tūwi a. ²⁰Ci day, nu hi kà mahay, nəbu nəzalay. Tamal ti maslaŋa ecia dəŋgu goro a, əzləkaba mahay a nahəma, nəhuriyu afa gani. Nəhuriya ti nəzum zlam ata naŋ, naŋ day azum zlam ata nu.

²¹« Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, anəvi divi ga manjəhadani e kúrsi ga bay bu akaba nu a bay goro bu. Amanjəhad ti akada goro ya ti nəyefiŋa kà zlam magudarana, nəra, nu nəbu manjəhadani e kúrsi ga bay bu akaba Baba ni.

²²« Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcikalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Mahay məzləkabana e melefit ba

4 Àra əhua ma na nahkay ti nipi mahay məzləkabana e melefit ba. Es-lini dəŋgu ga maslaŋa əhənday akada ga mezlelim ni. Dəŋgu nani ti ga maslaŋa ya ti əhu ma enjenjeni ni. Əhu ahkado : « Cəlaya ahalay ha. Kəcəlaya ti nəcfə-fukki zlam ya ti amagravu ni. »

²Eslini *Məsuf ge Melefit əgəs nu huya, mək nipi kúrsi ga bay mafəkadani e melefit bu, maslaŋa əvu manjəhadviyani dəgama. ³Maslaŋa gani nani ti əbəlay kay akada ga akur sulumani ya təzalay zespi ni, akada akur ya təzalay sarduwaŋ ni daya. Kúrsi gani nani ti makwal èvelij tekesl. Makwal ni asladay akada ga akur ya təzalay imarot ni. ⁴Kúrsi ndahaŋ kru kru cə mahar fad təfəŋ kà gəvay ge kúrsi nani təvelij carra, mis gəďákani

təvu dəgama dəgama manjəhadviyani. Nday məbakabu azana bəf-bəfani, mefedey ahàr àna elpindiŋ ga gru. ⁵A kúrsi gani nani ye e kidiŋ bu ni ti avər abay aku, dəŋgu tahənday, avər adi aday. Eslini ceŋgel təbu adəskəla təsladay məlaŋ kama ge kúrsi ga bay ni. Ceŋgel nday nani ti *Məsuf ge Melefit adəskəlani ni. ⁶Zlam nahəŋ əvu kama ge kúrsi ga bay ni, ere gani akada dəluv, asladay məlaŋ akada ga kutrum ni, ahələba eri a vərut.

Zlam ndahaŋ təbu fad, nday əna sifa, təfəvù kúrsi ni e kidiŋ vu kà palahar gani fadani dek. Zlam gani nday nani ti meleher gatay akaba aləŋ gatay ni dek eri trakokwa trakokwa. ⁷Zlam bəlaŋ gani təzavu ata mazlahku, ye cə ni təzavu ata wur kokur, ya mahkər ni meleher gani təzavu ata ge mis, ya fad ni ti ni təzavu ata məjəvu ka ya ti məjəvu ni ahər ni.

⁸Zlam nday nani fadani ni kərpasla təfəŋ kà tay muku muku, vu gatay ni dek eri trakokwa, gwar a hud bu akaba gwar ka dala dek. Mələfat akaba məlavad gani do dek tidi limis, təmbrəŋ do, təbu tədəm : « Bay geli Melefit, nak Bay njədanjədani, nak kəbu njəlata, njəlata, njəlata.

Nak ti kwa ahaslani nak kəbu, nak kəbu nihi, akələbu kama daya. »

⁹Zlam nday nani fadani təbu tidii limis ana Bay ya ti naŋ əbu manjəhadani dəgama e kúrsi ga bay bu, naŋ əbu əna sifa, əmət day-day do ni. Kəla ya ti tidii limis ga mazləbay naŋ akaba təgri səsi nahkay ni ti ¹⁰nday gəďákani kru kru cə mahar fadani ni tabəhadı mirdim ana Bay ya ti naŋ manjəhadani dəgama e kúrsi ga bay bu, əmət day-day do ni. Tabəhadı mirdim, tazləbay naŋ. Tabəhad elpindiŋ gatay kə meleher ga Bay manjəhadani e kúrsi bu ni, tədəm :

¹¹« Bay geli Melefit, nak kəgraya zlam a dek.

Kàgraya zlam a ðek, nday t̀bu nahkay ti ka mawayay gayak.
Nahkay zla nah̀ma, k̀slia ti ku way way do m̀zl̀bay kur,
m̀ð̀f̀m nak g̀ð̀akani, m̀ð̀f̀m nak nj̀ða-nj̀ðani. »

Wur T̀mbak akaba wakita

5 Eslini ǹpifin wakita mifedekabani k̀ bay ya ti manj̀hadani d̀gama e k̀rsi ga bay bu ni a ahar ga ðaf bu. ¹Wakita nani ti palahar gani cecueni m̀b̀kiani, ma gani mand̀bañakabiyani àna zlam m̀lanj ad̀sk̀la daya. ²M̀k ǹpi *m̀sl̀r ge Melefit nj̀ða-nj̀ðani àf̀m ma kay kay, àf̀m ahkado : « Way esliki m̀h̀kia zlam ya ti t̀nd̀bañakabiyu wakita ni àna nañ na ga mepelkaba wakita na tata ni way ? »

³Ay ti ku e melefit bu, ku ka had, ku a had bu, maslanja àbi esliki mepelkaba wakita na ga m̀m̀njiani a huf gani vu bi. ⁴Eslini nit̀wi dal-dal adaba t̀di ah̀r ana maslanja ya ti esliki mepelkaba wakita na ga m̀m̀njiani a huf gani vu ndo. ⁵Ay b̀lanj e kidin ga nday g̀ð̀akani ni bu àhu : « K̀t̀wi ba. Nihi nah̀ma mazlahku àbu, nañ ti ge dini ga Z̀da, nañ wur huf ge Devit ; èyefinja k̀ ndam ezir ge Melefit a. Nañ ti esliki : ah̀kia zlam ad̀sk̀lani ya t̀nd̀bañakabiyu wakita ni àna nañ na ga mepelkabana tata. »

⁶Eslini ǹpi Wur T̀mbak micikeni jika e kidin bu kama ge k̀rsi ni. Zlam ndahaj fadani ni akaba nday g̀ð̀akani ni t̀velin nañ. Wur T̀mbak gani nani ti edrem ad̀sk̀la. Eri gani day ad̀sk̀la ; eri nday nani ti *M̀suf ge Melefit ad̀sk̀lani ni, Melefit àsl̀rbiyu tay ka had ðek. Wur T̀mbak gani nani ti am̀njavu akada ga wur t̀mbak ya t̀slija ni. ⁷Wakita ni àf̀n k̀ Bay ya ti manj̀hadani d̀gama e k̀rsi bu ni a ahar

ga ðaf bu. Eslini Wur T̀mbak nakəñ òru àzay wakita ni. ⁸Nañ nakəñ àra àza wakita na ti zlam fadani ni akaba g̀ð̀akani kru kru c̀ mahar fadani ni t̀b̀had mirdim grik k̀ meleher ga Wur T̀mbak ni. Nday ðekeni àna tindu a ahar bu akaba hijiyem ga gru m̀r̀hvani àna tersel pisl. Tersel gani nani ti zlam mahəngalani ga ndam ge Melefit ya tahəngalafəña k̀ Melefit a ni. ⁹Nday nakəñ tidi limis m̀weni, t̀ð̀m : « Nak ti k̀slia mazay wakita na, k̀slia m̀h̀kia zlam ad̀sk̀lani ya tand̀bañakabiyu wakita na àna nañ na daya.

Adaba tàkadà kur a,
k̀mbiaya mis a ðek ana Melefit àna mimiz gayak na :
mis ya t̀zlapay ma h̀ma ni ðek, ge dini ðek,

ga jiba ðek akaba ga had gərgərana ðek, k̀mbiaya tay a.

¹⁰Kàgray nahkay ti t̀gia ndam jiba gayak a, nak kəgur tay,
t̀gia ndam *m̀ngalabakabu mis akaba Melefit k̀ meleher ge Melefit geli daya.

Nday gani etigi b̀bay ka had. »

¹¹Eslini ǹpi m̀sl̀r ge Melefit miliyem ehimeya, tàcalvu do, ǹci limis gatay ya tidi ni. Nday nakəñ t̀velin ah̀r ana k̀rsi ni, ana zlam fadani ni, akaba ana g̀ð̀akani ni. ¹²Nday nakəñ t̀bu tidi limis kay kay, t̀ð̀m :

« Wur T̀mbak ya tàkad ni èslia ti mis t̀həngriuru ah̀r a had, t̀z̀bay nañ akaba t̀dii limis, adaba nañ nj̀ða-nj̀ðani, agur zlam ðek, nañ àbu àna elimeni, àsəra magray zlam a ðek. »

¹³Eslini ǹci dəngu ga zlam ya Melefit àgraya tay a ni ðek t̀bu tidi limis. Zlam

¹5:1 Ka sarta ga Yezu ti wakita ðek z̀balani, mis tefedekabu ; ga məngət m̀lanj na tawayay ni si t̀pelkaba kwa ; wakita akada ya kani ni ti t̀bi.

ya ti agavəla ni, ya ka haɗ ni, ya a haɗ bu ni akaba zlam ya ti a ɗəluv bu ni tɛɗəm : « Məzləbum Bay ya ti e kɔrsi bu ni, məzləbum Wur Təmbak ni daya.

Məhəngrioru ahàr a haɗ ana tay aɗaba nday tɔgur zlam ɗək.

Mətəkumi zlam ana tay daya.

Məgrum zlam nday nani ɗək ga kaŋgay-kaŋgayani. »

¹⁴ Zlam faɗani nakəŋ tɛɗəm : « Aya nahkay ! » Tàra tɛɗəma nahkay nahəma, gəɗakani ni tàbəhaɗi mirdim meleher ndifa ndifa ana haɗ ana Bay ya e kɔrsi bu ni akaba ana Wur Təmbak ni, tɛhəngrioru ahàr a haɗ ana tay.

Wur Təmbak ni ezliri ana mepelkaba wakita

6 Eslini nipi Wur Təmbak nakəŋ àzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita na bəlaŋ gana. Àra àzəkia nahəma, nɔci zlahay ga zlam bəlaŋ e kidiŋ ga zlam faɗani ni bu ahənday kay kay akada ga avər ya adi aday ni, ɗɗəm : « Ra ! » ² Nipi ti pilis bəɗ-bəɗani, mis àki digusa manjəhaɗani, aləka àfəŋ a ahar bu. Təvia elpindiŋ a, aɗaba esliki meyeŋeni kà zlam ɗək, àsləka ɔru ga makadvani ti mēyeŋi ka zlam keti.

³ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ye cə na. Àra àzəkia ti nɔci dəŋgu ga zlam ye cə e kidiŋ ga zlam faɗani ni bu ni, ɗɗəm : « Ra ! »

⁴ Nipi pilis nahəŋ ndizeni àhəraya, mis àki digusa. Maslaŋa gani nani ti təvia maslalam gəɗakana, təvikiva njəɗa ga məzəkibiyu silik ke mis ka haɗ a ti tãbazlvu e kidiŋ gatay bu.

⁵ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita na ya mahkər na. Àra àzəkia ti nɔci dəŋgu ga zlam ya mahkər e kidiŋ ga zlam faɗani ni bu ni, ɗɗəm : « Ra ! » Nàmənjoru mək nipi pilis diliŋ-diliŋeni àhəraya, maslaŋa àki digusa, kilu àfəŋ a ahar bu ga makay zlam. ⁶ Nɔci dəŋgu ga maslaŋa ahənd-

abiyu e kidiŋ ga zlam faɗani ni bu, ɗɗəm : « Singu ge tɔwi ga rukani asəkum *alkama agodu bəlaŋ ciliŋ, tamal hay ti ni agodu mahkər ciliŋ. » Àhi ana bay ya ti naŋ ke pilis ni keti : « Zum nday ata amal nahəma kɔjifiŋ ba. »

⁷ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ya faɗani na. Àra àzəkia ti nɔci dəŋgu ga zlam ya faɗani ni ɗɗəm : « Ra ! » ⁸ Nàmənjoru mək nipi pilis àzavu ata azək àhəraya, maslaŋa àki digusa. Slimi ga bay nani Kisim, məlaŋ ge *kisim aɗəboru naŋ kələŋ. Təvia njəɗa ana tay ka palahar ga haɗ bəlaŋ a huɗ ga faɗani ba ga mabazl mis àna maslalam a, àna ləwir a, àna arməwər gərgərana. Təvia njəɗa ana tay ga magray ti zlam ge gili cudayani tãbazl mis daya.

⁹ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ya zlamani na. Àra àzəkia ti nipi diksi ga ndam ya tãbazl tay aɗaba tɔgəskabá ma ge Melefit a akaba taŋrakia sedi a ni. Nday ti təvu a huɗ ga məlaŋ *meviyekiki zlam ana Melefit ni bu. ¹⁰ Nday nakəŋ tɔzlah kay kay, tɛɗəm : « Bay geli gəɗakani, nak jireni, nak *njəlatani ; akagrafəŋa seriya kə mis ya təbu ka haɗ, tãbazl leli na ti ananaw ? Akatraɗvù tay ti ananaw ? »

¹¹ Tàra tɛɗəma ma na nahkay nahəma, tɛbəkɔ azana bəɗ-bəɗani ka tay ɗək, təhi ana tay ahkado : « Besuma àkiva gəzit, aɗaba bəza ga mən gekuli ndahaŋ təbu tɔgri tɔwi ana Melefit akada gekuli ni, Melefit àvia divi ana mis a ti tãbazlkivu tay ke kuli. Ahàr ɗɗəm tãbazlaba tay a ɗək day kwa. »

¹² Eslini nipi Wur Təmbak ni, àzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ya muku na. Àra àzəkia ti haɗ àɗaɗay kay kay. Fat ègi diliŋ-diliŋ akada jembey. Kiyi day ègi ndize akada mimiz. ¹³ Boŋgur tətəɗbiyu e melefit bu, tàdəgaya ka haɗ a akada ga bəza ga *wəruv mangalakani ya aməɗ gəɗakani abafəŋa tay kà mən

gana ni. ¹⁴Hud mefeit efedevu akada ga wakita ya efedevu ni, aslakaba eslina. Həma akaba had ya e kidin ga dəluv bu ni dek təsləkaba a mələŋ gatay ba. ¹⁵Bəbay ga had ni dek, gəđákani, gəđákani ga ndam slewja, ndam ge elimeni, ndam ya njəda əfəŋ ka tay ni, mis ndahaŋ ni dek, evidi akaba nday ye evidi do ni təbu a ahuzl bu, təbu e kidin ga hudəkum bu. ¹⁶Təhi ana həma ni akaba ana hudəkum ni ahkado : « Dəđumkiaya ke leli a, ŋghumfəŋa leli kà bay manjəhadani dəgama e kərsi ga bay bu na ti èpi leli ba ; ŋghumfəŋa leli kà Wur Təmbak na daya, adaba əzuma bəruv a. ¹⁷Adaba vad məzum bəruv gatay dal-dalani ənija. A vad gani nani ti maslaŋa àbi amatamfəŋa kà tay a bi. »

Ndam ya ti təhəndakia zlam ge Mefeit ka tay a ni

7 Eslini nipi *məslər ge Mefeit fad nday jika jika kə sliri ga mələŋ fadani dek. Nday təbu təcafəŋa aməd ga mələŋ na dek ti adaday ka had ni ba, ka dəluv ba akaba ka məŋgəhaf ku bələŋ ba simiteni. ²Mefeit ti Bay ga sifa ; nipi məslər gayəŋ nahaŋ keti naŋ əbu asləkabiya gwar egezi a, zlam ge Mefeit ga mahəndakiani ke mis ni əfəŋ a ahar bu. Məslər nakəŋ əzlah kay kay, əhi ana məslər ndahaŋ fadani ya Mefeit əvi njəda ana tay ga magudar had akaba dəluv ni, əhi ana tay ahkado : ³« Kəgudarum had, dəluv akaba məŋgəhaf faŋ ba, si amahəndakia zlam ge Mefeit kə meleher ga ndam məgri təwi ana Mefeit geli na day kwa. » ⁴Eslini təcaluaya mis ya ti təhəndaki zlam ge Mefeit ka tay na : nday dəbu din əna dəbu kru kru fad mahar fad, nday ge dini gərgərani ge Izireyel ni dek. ⁵Ge dini ga Zəda mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Rubeŋ mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Gad mis dəbu kru mahar cə, ⁶ge dini ge Eser mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Naftali

mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Manase mis dəbu kru mahar cə, ⁷ge dini ga Simeyən mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Levi mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Isakar mis dəbu kru mahar cə, ⁸ge dini ga Zabuloŋ mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Zuzef mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Benjemeŋ mis dəbu kru mahar cə.

Mis macakalavani dal-dal kə meleher ge Mefeit

⁹Eslini nəmənjoru, nipi mis macakalavani dal-dal, maslaŋa əcal tay koksah. Nday nani ti mis ga had gərgərani dek, ga jiba gərgərani dek, ge dini gərgərani dek akaba ya təzlapay ma həma gərgərani ni dek. Nday təbu micikeni jika jika kama ge kərsi ga Bay ni, kə meleher ga Wur Təmbak ni. Nday dek məbakabu məgudi bəđ-bəđani, ahar ga təba təfəŋ kà tay dek a ahar bu, təzləbay Mefeit əna naŋ. ¹⁰Nday nakəŋ təzlah kay kay, tədəm : « Təhəŋgay leli ti Mefeit geli manjəhadani e kərsi bu ni nday ata Wur Təmbak ni. » ¹¹Eslini nipi *məslər ge Mefeit jika jika təvelinija ahər ana kərsi ga bay na, ana gəđákani na akaba ana zlam fadani ya əna sifa na. Nday nakəŋ təbəhad mirdim, meleher ndifa ndifa ana had, təzləbay Mefeit, ¹²tədəm :

« Aya nahkay !

Mefeit geli ni, nak a bay gayak bu, nak kəsəra zlam a.

Məgruk susi, məhəŋgrukoru ahər a had, adaba kislia ga məgur zlam a dek, nak njəda-njəđani,

nahkay mazləbay kur ga kanğay-kanğayani.

Aya nahkay ! »

¹³Eslini gəđákani bələŋ e kidin ga nday kru kru cə mahar fadani ni bu əhu ahkado : « Mis nday hini məbakabu məgudi bəđ-bəđani ni ti ndamam, təsləkabiya eley ? » ¹⁴Nəhəŋgrifəŋ, nəhi :

« Bay goro, nu nəsər do, nak kəsəra sawaŋ timey. » Naŋ nakəŋ àhu nahəma : « Hini ti ndam ya ti tēbesebiya daliya dal-dalana, tēmbərəŋ məfəki ahər ke Melefit ndo ni. Nday gani ti ndam ya t̄abarafəŋa məgudi gatay àna mimiz ga Wur Təmbak a ti məgudi gatay ni t̄gi bəđ-bəđani ni. ¹⁵ Azuhva nani ti nday t̄bu kəlavad micikeni k̄e meleher ge Melefit naŋ manjəhadani e k̄ursi gayaŋ bu, tazləbay naŋ a ahay gayaŋ bu məlafat akaba məlavad gani do dek. Bay ya ti naŋ manjəhadani dəgama e k̄ursi bu ni aməfi ahər ana tay. ¹⁶ Ləwir aməwər tay va do, yam day amakad tay va do. Fat akaba endif day atəgri araŋa ana tay do. ¹⁷ Adaba mam, Wur Təmbak micikeni e kidiŋ ge k̄ursi ga bay ni bu ni amajəgay tay, aməhəloru tay ka mələŋ ga yam ya ti aŋgəz, àdəl day-day do, avay sifa ni. Melefit àna ahər gayaŋ aməgriaba yam tuway ana tay e eri ba dek. »

Wur Təmbak ni èndeveriŋa məzəkia zlam mandəbaŋakabiyyu wakita na

8 Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbaŋakabiyyu wakita ya adəskəlani na. Àra àzəkia nahəma, zlam ya a huđ melefit bu ni dek tēmbərəŋ madađani, təwər day àbi dədik-dədik, agray minit kru kru mahkər. ² Eslini nipi *məslər ge Melefit adəskəla micikeni k̄e meleher ge Melefit ; t̄bi mezlelim adəskəla ana tay.

³ Nipi məslər ge Melefit nahaŋ àna hijiyem ga gru a ahər bu ; hijiyem ni ti teviyekviyyu haf ya ezi akada ge tersel ni. Məslər ge Melefit nakəŋ àra ècikfəŋ k̄a gəvay ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit ni. T̄əvia haf ya ezi akada tersel na dal-dal ge meviyekieni ana Melefit ti azək gani m̄injikiuru ke Melefit, ti Melefit m̄ici mahəŋgalay zlam ga ndam gayaŋ *njəlatani ni dek àna azək ga haf ni. Nahkay məslər nakəŋ èviyekki ka zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Mele-

fit ni, k̄e meleher ge Melefit naŋ dəgama e k̄ursi gayaŋ bu. ⁴ Naŋ àbu eviyek haf ya ezi akada tersel ni nahkay ti azək gani àhəraya a ahər gayaŋ ni ba, àcəloru agavəla afa ge Melefit, nahkay Melefit èci mahəŋgalay zlam ga ndam njəlatani gayaŋ ni dek. ⁵ Eslini məslər ge Melefit ni àzay hijiyem ga gru ni, àdaya aku a mələŋ ya teviyekiki zlam ana Melefit ni ba, àbiviyyu e hijiyem ga gru ni vu pisl. Àra àbəviyya nahkay nahəma àdəvabiyyu ka had. Àra àdəvabiyya ti avər àdi aday sak kay, huđ melefit àhənday, avər àbay aku asladay mələŋ, had àdaday dal-dal daya.

Mezlelim adəskəlani ni

⁶ *Məslər ge Melefit adəskəlani ya mezlelim t̄əfəŋ k̄a tay adəskəlani ni t̄əslamatavu ge mivi mezlelim gatay ni.

⁷ Məslər ge Melefit ye enjenjeni e kidiŋ gatay ya adəskəlani bu ni èvi mezlelim gayaŋ ni. Àra èvia mezlelim na ti koskosay ga avər, aku akaba mimiz mebedeveni tadəgaya ka had a. Had ni èsevu mələŋ mahkər, palahar gani bələŋ aku àzumaba. Kəla məŋ ga zlam mahkər lu ti bələŋ e kidiŋ gatayani bu aku èviyekaba. Kuzir mideni dek aku ni àzumaba daya.

⁸ Eslini naŋ ye cū ni èvi mezlelim gayaŋ ni. Àra evia ti zlam nahaŋ gəđakani akada həma, aku àbu azum, tizligiyyu a *dəluv gəđakani vu. Nahkay dəluv ni ècekvu mələŋ mahkər, palahar gani bələŋ ègi mimiz. ⁹ Kəla zlam ya a huđ ga yam bu àna sifa ni mahkər lu ti bələŋ e kidiŋ gatayani bu àmət. Kəla *slalah ga yam mahkər lu ti bələŋ e kidiŋ gatayani bu àhuđkaba ŋguc ŋguc.

¹⁰ Eslini naŋ ya mahkər ni èvi mezlelim gayaŋ ni. Àra èvia ti boŋgur gəđakani atəđbiyyu e melefit bu. Boŋgur gani nani asladay akada aku ga vala-vala ni. Dəluv ya ka had ya ti yam gani acuhway ni dek ti kəla dəluv mahkər

lu boŋgur ni àdàkiaya ka bəlaŋ gana. Àdàkiaya ka məlaŋ ga yam ya àdəl do na daya. ¹¹Boŋgur nani ti slimi gayaŋ Bilek-bilek, esliŋ dəŋgu krec. Kəla dəluy mahkər ya yam gani acuhway ni lu ti bəlaŋ e kidiŋ gatayani bu ni ti yam gani ègi bilek-bilekeni. Mis kay tisia yam na. Tàra tisia yam na ti təməta adaba yam ni ègia esliŋ dəŋgu krec.

¹²Eslini naŋ ya faɗ ni èvi mezlelim gayaŋ ni. Àra èvia ti fat àsladəy lala va do, akada ècekvu mahkər, tàhəmbakia zlam ka palahar bəlaŋ gana. Kiyi day ègia nahkay. Kəla boŋgur mahkər lu ti bəlaŋ e kidiŋ gatayani bu àsladəy va do. Nahkay ga mələfat məlaŋ àsladəy lala va do akada masladani gani ècekvu məlaŋ mahkər, tàhəmbakia zlam ka palahar bəlaŋ gana. Mələvad gani day nahkay.

¹³Eslini nàmənjoru keti, nipi məjəvu naŋ àbu ahər driŋ a huɗ melefɗ bu, etəwi kay kay, àdəm : « Wanua ! Daliya ! Daliya àmərəkia ke mis a duniya ba. Məslər ge Melefɗ təbu mahkər tìvi mezlelim gatay ni faŋ ndo. Etivia mezlelim gatay na ti mis atəcakay daliya dal-dal. »

9 Eslini naŋ ya zlam ni èvi mezlelim gayaŋ ni. Àra èvia ti nipi boŋgur nahəŋ àtədbiyu e melefɗ bu, àdaya ka haɗ a. Təvia lekili ge *evid gəɗakani ya a huɗ ga haɗ bu na. ²Nahkay boŋgur ni àzləkaba evid na. Àra àzləkaba ti azək àhəraya dəl-dəl, azək gani akada ga aku kayani ni. Azək ni àsəki fat mək məlaŋ ègi ziŋ-ziŋ. ³A huɗ ga azək ni bu nahəma, eyəw tàhəraya ka haɗ na dek slirbiba. Təvia njəɗa ana eyəw na ga məbal mis akada ga andra na. ⁴Təhi ana tay ahkado : « Kàgudarum kuzir ba, kàgudarum məŋgəhaf ba, kàgudarum zlam məfətani ndahaŋ ba daya. Grumi daliya ana ndam ya ti tàhəndaki zlam ge Melefɗ ka tay kə meleher ndo ni ciliŋ. »

⁵Təvi divi ana eyəw ni ga mabazl mis ni ndo, təvi divi ana tay ga məgri daliya ana mis ni kiyi zlam ciliŋ. Eyəw nday nani ti tabal mis ; məwər gani ti akada ga andra ya àbala mis a ti awər ni. ⁶A huɗ ge kiyi zlamani ni bu ni ti mis ni atadəbay kisim àna ahər gatay, ay ti atədi ahər do. Mis ni atawayay məmətani, ay ti atəmət do, kisim ni amacuh-wafəŋa kà tay a driŋ.

⁷Eyəw nday nani ti təzavu akaba pilis ya takoru àna tay ka kadvu ni. Zlam ndahaŋ təkə ka tay ka ahər akada elpindiŋ ga gru. Meleher gatayani day akada ge mis ni. ⁸Məhər ga ahər gatay day zilip zilip akada ga wəl ni. Aslər gatay ni day akada ga mazlahku ni. ⁹Gugum gatay ni akada məwəlani àna maslpara ga ara. Dadəy ga kərpaɗa gatay ni ahənday akada ge seret ya ti təwəlfəŋa tay kə pilis a, tacuhworu àna tay ka kadvu ti tahənday ni. ¹⁰Hutul gatay ni njəɗa njəɗa akada ga andra ni. Nahkay kiyi zlam tislili məgri daliya ana mis àna məbal mis vəzak vəzak àna hutul gatay ni. ¹¹Eyəw ni ti nday təbu àna bay gatay. Bay gani nani ti agur evid gəɗakani ya a huɗ ga haɗ bu ni. Təzalay naŋ àna ma *Hebri Abadoŋ, àna ma Gres ti ni Apoliyoŋ. †

¹²Daliya ye enjenjeni ni ti àndava. Nihi nahəma, daliya ndahaŋ təbu kama cə.

¹³Eslini məslər ya muku ni èvi mezlelim gayaŋ ni. Àra èvia ti nìci dəŋgu ga maslaŋa àhəndabiyu ka gəjək ga məlaŋ fadani ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefɗ kə meleher gayaŋ ni. ¹⁴Maslaŋa nani àhi ana məslər ya muku, èvi mezlelim ni ahkado : « Picehaba məslər fadani məwəlani kà gəvay ga zalaka gəɗakani Efret na. » ¹⁵Naŋ nakəŋ àra ècia ma ya təhi na ti èpicehaba məslər fadani na. Məslər nday nani ti Mel-

†9:11 Abadoŋ, Apoliyoŋ : slimi nday nani awayay adəmvaba « Bay magudarkaba zlam a. »

efit àdaba tay ga moru mabazl mis a : kəla mis mahkər lu takad bəlaŋ gani. Àdaba tay a nahkay ti, ti tãgray tũwi nani ke vi nani, ke kiyi nani, ka fat nani, ana njemdi nani daya. ¹⁶ Məslər nday fadani ni ti ndam slewja gatay tēbu dal-dal, nday àna pilis. Eslini tēhu nday miliyem diŋ diŋ cū. ¹⁷ Ere ye ti nipi ni ti nihi : pilis mis tēki ka tay. Mis ni məwəl-vani àna maspara ga kadvu. Maspara gatay ya tēwəlvu àna naŋ ni ndize-ndize akada aku, cekuleti-cekuleti, azaywur-azaywur. Ahər ge pilis ni akada ga mazlahku ni, aku, azək akaba zlam nahaŋ ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni tahəraya a ma gatay ni ba. ¹⁸ Zlam nday hini mahkərani ni ti tēgri daliya ana mis dal-dal : aku, azək akaba zlam nahaŋ ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Təhəraya a ma ge pilis ni ba, tãbazl mis : kəla mis mahkər lu takad bəlaŋ gani. ¹⁹ Nahkay pilis ni tislīki mēgri daliya ana mis àna zlam ya àniviyu ana tay a ma bu ni. Hutul ge pilis ni day zlam ga kadvu, tēgri daliya ana mis àna naŋ. Hutul nday nani akada gavaŋ, ahər tēki ka tay ga mēgri daliya ana mis àna naŋ.

²⁰ Mis ndahaŋ tēgəjənia. Nday nani ti zlam mahkərani ya ti tãbazl mis ni tēgri araŋa ana tay ndo. Akaba nani dek tãmbatkaba majalay ahər gatay na ndo. Nday tēbu tagroru tũwi gatay ya ahaslani ni zlam gatay : tazləbay seteni, tagray pəra. Pəra nday nani ti tagraya tay ga gru a, ndahaŋ ge virzegeni a, ndahaŋ ga akur, ndahaŋ ti ni ge biyem. Zlam nday nani tīpi divi do, tīci slimi do, tēsawaday koksah daya. ²¹ Mis nday nani ya tēgəjəni ni tãmbatkaba majalay ahər gatay na ndo : tēmbərəŋ matak gatay ni ndo ; tēbu tabazl mis, tagray mesūwehvu, tigi akal kekileŋa zlam gatay.

Məslər ge Melefit akaba wakita gūziteni

10 Eslini nipi *məslər ge Melefit nahaŋ njəda-njədani àhəraya e melefit ba. Məslər gani nani àbakababiyu endəwi ga maklaḃasl, ahər gavaŋ ni mēfedeni àna makwal, meleher gavaŋ akada fat, asak gavaŋ day tēzavu ata arəd ga aku ya agəs zlam gədək ni. ² Wakita gūziteni àfəŋ kà məslər ni a ahar bu məzləkabana. Àfəkadki asak ga đaf gavaŋ ni ka *dəluv gəđakani, asak ga gəjər gavaŋ ni ti ni ka had. ³ Naŋ nakəŋ àzlah kay kay akada ga mazlahku ya avalahay ni. Àra àzlah nahkay ti nīci avər ahəŋgrifəŋbiyu, àdi aday sak adəskəla. ⁴ Nàra nīcia ga avər ya àdi aday na ti nawayay nəbəki ere ye ti aday ga avər tēđəm ni. Ay ti nīci dəŋgu ga maslaŋa nahaŋ àhəndabiyu e melefit bu, àđəm : « Ere ye ti aday ga avər tēđəm ni ti kəbəki ba, kəhi ma gani ana maslaŋa ba daya. »

⁵ Eslini məslər ge Melefit ya ti àfəkadki asak bəlaŋ ka dəluv gəđakani, asak bəlaŋ gani ti ni ka had ni àtəloru ahar ga đaf agavəla, ⁶ àmbadaŋ àna slimi ge Melefit dek adaba Melefit ti naŋ àbu ga kaŋgay-kaŋgayani, àgraya mələŋ ya agavəla na akaba zlam ya ti a huđ gani bu na dek, àgraya had akaba zlam ya ti tēki na dek, àgraya yam akaba zlam ya ti a huđ gani bu na dek. Məslər ge Melefit nakəŋ àmbadaŋ, àđəm : « Ere gani ara agravu nihi hūya edefiŋ, sarta gani àbi. ⁷ Ay ka fat ya ti məslər ge Melefit ya ti adəskəlani ni emivia mezlelim gavaŋ na nahəma, Melefit emendeveriŋ zlam gavaŋ mangahani ni. Zlam mangahani nani ti àhia ma gana ahaslana ana ndam mēgri tũwi ya tahəŋgaray *pakama gavaŋ na. »

⁸ Eslini maslaŋa ya ti àhubiyu ma kwa e melefit bu ni àhu keti : « Ru kaza wakita məzləkabana ya àfəŋ a ahar bu kà məslər ge Melefit micikeni jika, asak

bəlaŋ ka dəluv gəɖakani, asak bəlaŋ gani ti ni ka haɖ na ni. »

⁹Nahkay nərəkioru ka məslər nakəŋ, nəhi məvu wakita guziteni ya əfəŋ ni. Es-lini əhəŋgrufəŋ, əhu : « Za ti kəndavù. A ma gayak bu nahəma, amanja new-new akada amu, eminjua a huɖ va ti emigi bilek-bilek. »

¹⁰Eslini nəzafəŋa wakita guziteni na kə məslər na, nəvi ana ma tiyuk. A ma goro bu nahəma, new-new akada amu, ay nəra nənda ti əgia bilek-bilek a huɖ goro ni ba. ¹¹Təhu keti : « Melefit əɖəmkiya ma ka jiba gərgərana, ke mis ga haɖ gərgərana, ke mis ya təɖəm ma həma gərgərana, akaba əki ka bəbay gatayana ɖek. Ahər əɖəm kəhəŋgri ma gayəŋ nani ana tay kwa. »

Ndam sedi cə

11 Eslini təvu fifiŋ ga məgur zlam, təhu : « Cikaba, kəru kəgur *ahay gəɖakani ge Melefit ni akaba məlaŋ meviyekiki zlam ana naŋ ni əna naŋ. » Təhu : « Calaba mis ya təbu təhəŋgalay Melefit a dalaka ga ahay gani bu na daya. » ²Ay ti təhu : « Kəgur dalaka ya e mite bu ni ba, mbrəŋ nahkay adaba Melefit əmbrəŋiə məlaŋ gani nana ana nday ya ti nday ndam *Zude do na. Nday gani nani atəzum kəsa *ŋjəlatani ni kiya kru kru faɖ mahar cə. » ³Təhu keti : « Melefit əɖəm : “Anəsləruru ndam sedi goro bebem cə məbakabu mbolu ka vu akada ga azana ni, nday gani atəhi pakama goro ana mis vaɖ dəbu əna diŋ diŋ cə əna kru kru muku.” »

⁴Ndam sedi cəeni ni ti məŋgəhaf cə, məŋgəhaf nday nani ti *oliviye. Nday cəŋgel cə daya. Ndam sedi nday nani təbu micikeni kə meleher ga Bay geli. Bay geli gani agur duniya ni ɖek. ⁵Tamal maslaŋa awayay agra cufay ana tay nahəma, aku amahəraya a ma gatay ni ba, emihiriŋ naŋ. Nahkay ndam ezir gatay ni ɖek atətəmfəŋa kə tay a do,

atəmət. ⁶Ka ya ti ndam sedi cəeni ni nday təbu təhəŋgri ma ge Melefit ana mis nahəma, tisliki məhiani ana huɖ melefit atəɖaya avər a ba, mək atəɖaya do eɖeɖiŋ, duk abivoru ana mandav ge təvi gatay. Tisliki məhiani ana yam məmbavu mimiz mək ambavu eɖeɖiŋ. Tisliki məhiani ana mis ga duniya ni təcakay daliya gərgərani ɖek mək təcakay eɖeɖiŋ daya. Tisliki magray zlam akada gatay ya ti tawayay ni.

⁷Ka ya ti etindeveriŋa məhəŋgri ma ge Melefit ana mis a nahəma, araŋa nahəŋ amahəraya e *evid gəɖakani ya a huɖ ga haɖ bu na. Ere gani nani amakəɖu akaba tay, ŋjəɖa gayəŋ ni amatam gatay ni, amabazl tay. ⁸Atəmbərbu kisim gatay ni kə gəvay ge divi a kəsa gəɖakani bu, a kəsa ya ti *təɖarfəŋ Bay gatay kə təndal ni bu. Slimi ga kəsa gani nani ti maŋgahani : awayay aɖəmvaba ti *Sodom, ahkay do ni Ezip. ⁹Eslini mis ge dini gərgərani ni ɖek, ga haɖ gərgərani ni ɖek, ga jiba gərgərani ni ɖek, akaba mis ya təzlapay ma həma gərgərani ni ɖek ataməŋjaləŋ kə kisim gatay vaɖ mahkər əna telma. Atəcafəŋa mis ge mili tay a. ¹⁰Mis ga duniya ni ɖek atəmərnu adaba təbazla ndam sedi cəeni na. Atəmərnu dal-dal, atagraŋ wuməri, atavavu zlam, adaba ndam sedi nday cəeni ni təgria daliya ana tay a dal-dal. ¹¹Ay kələŋ ga vaɖ mahkərani əna telma nahəma, Melefit əhəŋgrivabiyu sifa gayəŋ ana tay a. Sifa ni əra əhuriviya ana tay a ti ticikaba cəkvaɖ cəkvaɖ. Eslini mis ya ti təbu taməŋjaləŋ ana tay ni ɖek aŋgwaz əɖəgakia ka tay a dal-dal. ¹²Təra ticikaba ti ticikəŋgu ga maslaŋa ahəndabiyu kay kay e melefit bu, əhi ana tay ahkado : « Cəlumbiyu ahalay. » Eslini maklaɖasl əkambah tay, təcəloru əna naŋ e melefit vu. Ka ya ti nday təbu təcəloru e melefit vu nahəma, ndam ezir gatay ni təbu tipioru tay. ¹³Ka sarta gani nani nahəma, haɖ əɖaɖa ; kəla ahay kru lu

ti bəlaŋ e kidiŋ gatay bu àmbədkaba ; mis dəbu adəskəla tēməta azuhva ga hađ ya àdađay ni. Eslini mis mægəjəni gani ya tēmət ndo ni tàgra aŋgwaz a dal-dal, nahkay tàzəbay Melefit naŋ bəlaŋ agavəla.

¹⁴ Daliya ye cə ni àndava, ay ti bumvu slimi, daliya ya mahkər naŋ àbu ara wudak.

Mezlelim ya adəskəlani ni

¹⁵ Kələŋ gani məslər ya adəskəlani ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti nìci dəŋgu ge mis tàhənday kay kay e melefit bu, tədəm : « Nihi nahəma, njəda ga mægur duniya ni ègia ga Bay geli nday ata Krist *bay gəđakani ya àhəndakia amal gayan a ni. Atəgur duniya dek ga kaŋgay-kaŋgayani. » ¹⁶ Eslini gəđakani kru kru cə mahar fađani manjəhadani e kərsi gatay bu gappa gappa kè meleher ge Melefit ni tábəhadì mirdim ana Melefit, meleher gatay ndiəba ndiəba ana hađ, tàzəbay naŋ, ¹⁷ tədəm :

« Bay geli Melefit njəda-njəđani, kwa ahaslani nak kəbu, nak kəbu nihi daya.

Məgruk səsì adaba kàgra təwi àna njəda gayak a.

Njəda gayak gani ti dal-dal àtama ge mis na.

Məgruk səsì adaba nak Bay ga zlam dek.

¹⁸ Mis ga hađ ndahaŋ ni təzumkuka bəruv a dal-dal,

ay nihi ti sarta ga məzumki bəruv gayak ka tay ènjia,

sarta ga magrafəŋa seriya kè mis ya tēmət na ni.

Sarta ènjia ge midi zlam ana mis azuhva təwi ya təgruk na ;

ge midi zlam ana ndam mahəŋgaray *pakama gayak

akaba ana ndam *njəlatani gayak, nday ya ti təhəŋgrukoru ahàr a hađ,

gəđakani akaba nday ya ti gəđakani do ni.

Sarta ènjia ge mijin mis ya təbu tijin mis ga duniya na. »

¹⁹ Gəđakani nakəŋ tàra tindeveriŋa ma gatay na nahəma, *ahay gəđakani ge Melefit ni àzləkvaba e melefit ba ; nipi *sahar a ahay gani nani bu. Sahar gani nani adafaki Melefit *əwəlkabá pakama gayan akaba ge mis a. Kələŋ gani ti avər àbay aku, dəŋgu ge mis àhənday a huđ melefit bu, avər àdi aday sak kay, koskosay ga avər tədəgaya ka hađ a kay, hađ day àdađay.

Ata wal nday ata arəŋa gəđakani

12 Eslini nipi zlam magray ejep na-haŋ aŋgazlavu a huđ melefit bu. Ere gani nani ti wal, azana gayan ka vu ni fat, a huđ asak gayan bu ni ti kiyi. Èfedey ahàr gayan ti ni àna boŋgur kru mahar cə. ² Wal nani ti naŋ àna huđ, awayay ewi wur, awər naŋ, naŋ àbu azlah, etəwi àna naŋ.

³ Eslini zlam magray ejep nahaŋ aŋgazlavu a huđ melefit bu keti. Ere gani nani ti zlam ge gili gəđakani ndize, àzavu ata kurmbu, ahàr təkì adəskəla, ahàr ni lu mēfedeni àna elpindiŋ ga bay, edrem təkì kru ka ahàr. ⁴ Ere gani nani ti àna hutul ; àsi hutul gayan ni ana boŋgur a huđ melefit bu, nahkay ti kəla boŋgur mahkər lu ti bəlaŋ e kidiŋ gatay bu àdəbiyu ka hađ. Ere gani nani ècikfiŋ kà wal ya ewi wur ni ; ka ya ti emiweya wur na ti andafəŋa sədək. ⁵ Eslini wal nakəŋ èweya wur zalana. Wur ya èweya ni ti njəda àfəŋ dal-dal ga mahə-tay mis ga hađ ga duniya dek àna aday ga ara. Ka ya ti wal ni èweya wur na nahəma, tàzay wur ni ke weceweceni, tòru àna naŋ kè meleher ge Melefit, Melefit naŋ àbu manjəhadani e kərsi gayan bu. ⁶ Məŋ ga wur ni ti ni àcuhworu a huđ gili vu ; eslini ti Melefit àslamatik-abá mələŋ a. A mələŋ gani nani bu ni ti Melefit aməfi ahàr vad dəbu àna diŋ diŋ cə àna kru kru muku.

⁷Kələŋ gani silik àgravu e melefít bu. Misel ‘akaba ndam məslər gayan təkədvu akaba kurmbu ni, kurmbu ni akaba ndam gayan ti ni təkədvu akaba tay. ⁸Ay ti Misel akaba ndam məslər gayan ni tətama kurmbu na akaba ndam gayan na àna njəda. Tàgarababiya tay e melefít ba, təvi divi ana tay ga manjəhadani eslini va do. ⁹Tàgarabiyu kurmbu ni ti nahkay. Naŋ gani ti gəđakani, naŋ gavan ya ahaslani ni, naŋ gani ya agosay mis ga hađ ni dek ni. Gavan gani nani ti slimi gayan *Seteni, naŋ ya ti àđəmkí ma magəđavani ke mis kè meleher ge Melefít ahaslani ni. Tizligabiyu naŋ ka hađ, nday akaba ndam məslər gayan ni dek.

¹⁰Eslini niđi dəŋgu ga maslaŋa nahaŋ àhəndabiyu e melefít bu kay kay, àđəmə : « Nihi nahəma, Melefít geli àhəŋga mis a, məsəra naŋ àtama zlam a dek àna njəda, naŋ Bay.

Nihi ti mípia Krist gayan na, àŋgazliaya njəda gayan na ana leli a. Adaba mam, tādəvabiya bay ya ti asəkadki malfada ka bəza ga məŋ geli na ka hađ a. Ahaslani naŋ àbu asəkadki malfada ka tay kè meleher ge Melefít geli məlafat akaba məlavad gani do dek.

¹¹Ay ti bəza ga məŋ geli ni tigia tətama naŋ àna njəda.

Tətama naŋ a adaba Wur Təmbak ni àmba tay àna mimiz gayan a, akaba təhia ma ge Melefít ana mis a, təhi ana tay ma gani nani ti ma ge jiri daya.

Nday gani tədi slimi ana sifa gatay ndo, nahkay aŋgwaz àwərfəŋa tay kè kisim a ndo.

¹²Nihi tàgara Seteni e melefít ba nahəma,

huđ melefít məmərvu akaba lekuləm ya kəbum a huđ gani bu ni.

Ay ti lekuləm ya ka hađ ni akaba zlam ya a *dəluv gəđakani bu ni ti akəgrum daliya adaba Seteni àhərkiaya ke kuli a.

Naŋ gani ti àzuma bəruv a dal-dal adaba àsəra sarta ya təvi ni àgəjəni gəđək va do. »

¹³Ka ya ti kurmbu ni àsəra tizligabiyu naŋ ka hađ a nahəma, àcuhaləŋoru ka wal ya ti èweya wur zalana nakəŋ a ni.

¹⁴Ay ti təbia kərpasla ana wal na cu akada ga məjəvu gəđakani na, ti wal ni məhəroru e gili ka mələŋ gayan ya ti Melefít aməfi ahər vi mahkər ana telma ni. Amanjəhad eslini ti driŋ driŋ akaba gavan ni. Nahkay gavan ni emisliki mərəkiani koksah, aməgri araŋa do.

¹⁵Eslini gavan ni àvələhaya yam a dal-dal akada zalaka ti yam ni mōru mazay wal ni. ¹⁶Ay ti hađ àjənakia wal na, adahvu, èsiaba yam ya ti gavan àvələhaya na. ¹⁷Gavan ni àra epia nahkay ti àzumkia bəruv ka wal na dal-dal. Bəza ga wal ni təgəjənia, nahkay gavan ni àŋgukioru ka tay. Bəza nday nani ti ndam ya ti təgəskabá *Divi ge Melefít akaba pakama ga Yezu a ni.

¹⁸Eslini kurmbu ni ècik jik ka dəŋ-dəŋ ga *dəluv gəđakani.

Zlam araŋa nday cu

13 Eslini niđi araŋa nahaŋ àhəraya a *dəluv gəđakani ni ba. Ere gani nani ti ahər adəskəla, edrem kru. Edrem ni lu mefedeni àna elpindiŋ ga bay. Ka ahər gayan ni ti slimi təkí məbəkiani ; slimi nday nani ti ge mindivi Melefít. ²Ere gani nani ti akada mavay, asak gani àna ehəđ gəđakani akada ga zlam ge gili cudayani ni, pakama gani day akada ga mazlahku ni. Kurmbu ni àvi njəda

¹12:7 Ndam Zəde təđəmə Misel ti gəđakani ga məslər ge Melefít, àfi ahər ana ndam Zəde ti naŋ (Deniyel 12.1). Mənjaki ke Zəđ 9.

gayaŋ ana ere gani nani ; àvi divi ga manjəhadviyu e kùrsi ga bay gayaŋ vu, àvi njəda dal-dal ga mægur mələŋ daya. ³Nipi ahàr ge ere gani nani bəlaŋ akada təgria ambələk a, àməta. Ay ti ambələk ya təgri ga makad naŋ àna naŋ ni èpifiŋa. Àra èpifiŋa ti àgria ejep ana mis ga duniya na dek ; nahkay ti təgəskabá ma gayaŋ a, tàdəbay naŋ. ⁴Mis ni dek tàbəhad mirdim, tàzləbay kurmbu ni azuhva njəda gayaŋ ya àvi ana ere gani nani ni. Tàbəhad mirdim, tàzləbay ere gani nani daya. Tədəm : « Way azavu ata ere hini way ? Way akadvaŋəva tata way ? »

⁵Təvia divi ana ere gani nana ge miji zlabay akaba ge mindivi Melefit a. Təvia divi ga magray tūwi gayaŋ a kiyi kru kru fad mahar cū. ⁶Nahkay ànjəki ka mədəmki ma magədavani ke Melefit, ke slimi ge Melefit, ka mələŋ manjəhad gayaŋ akaba ka nday ya ti e melefit bu ni. ⁷Təvia divi ga makadvana akaba ndam ge Melefit a akaba ge meyefiŋeni kà tay a. Təvia divi ga mægur mis ga jiba gərgərana dek, ge dini gərgərana dek, ga had gərgərana dek akaba mis ya təzlapay ma həma gərgərana dek ni. ⁸Nahkay mis ga had ni dek atabəhad mirdim kə meleher gayaŋ, atazləbay naŋ : nday ya ti atazləbay naŋ ni ti slimi gatay àbi məbəkiani ka wakita ga sifa bi kwa ka mənəki ga duniya. Wakita nani ti àfəŋ ka Wur Təmbak ya tàkad naŋ ahaslani ni.

⁹Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci pakama hini ya nədəm ni : ¹⁰Maslaŋa ya ti tiweya naŋ ga məgəs naŋ ge evidi a nahəma, atəgəs naŋ, amoru migi evidi edefiŋ. Maslaŋa ya ti tiweya naŋ ana maslalam a ti atakad naŋ àna maslalam edefiŋ. Nahkay ti ahàr àdəm ndam ge Melefit tēbəsəy, təmbəŋ məfəki ahàr ka Yezu ba.

¹¹Eslini nipi araŋa nahaŋ, àhəraya a had ba. Ere gani nani ti edrem təkī cū

akada ga wur təmbak ni, ay ti azlapay akada ga kurmbu ni. ¹²Ere gani nani ti àgray zlam ya mis tipi day-day ndo ni àna njəda ge ere nahaŋ ye enjenjeni ni. Àgray ti kə meleher ge ere ye enjenjeni ni. Àfəki ŋgasa ke mis ga duniya ni dek akaba zlam ya ka had ni dek ga məhəŋgriuru ahàr a had ana ere ye enjenjeni ya ti təgri ambələk ga makad naŋ mək ambələk gani èpifiŋa ni. ¹³Ere gani nani ti àgra zlam magray ejep kay kə eri ge mis a ga madafakiani naŋ àbu àna njəda. Zlam gayaŋ ya àgray, àtama ejep ndahaŋ a ni ti nihi : àzəbiyu aku e melefit bu, èzligaya ka had a kə eri ge mis dek. ¹⁴Àgosay mis ga duniya adaba təvia divi ga magray ejep kə meleher ge ere ye enjenjeni na. Àhi ana tay ahkado : « Ləmumaya zlam ga pəra azavu akada ere ya təgri ambələk amal amət mək àŋgaba ni. Kələmumaya zlam ga pəra na ti kəhəŋgrumioru ahàr a had. » ¹⁵Eslini təvi njəda ana ere ye cū ni ga məvi sifa ana zlam ga pəra ni. Nahkay zlam ga pəra ni eslīki mazlapani, àhi ana mis ti tábazl ndam ya ti təhəŋgriuru ahàr a had do ni. ¹⁶Ere gani nani àfəki ŋgasa ke mis dek, gəďákani akaba nday ya ti gəďákani do ni, ndam ge elimeni akaba ndam talaga, evidi akaba nday ya ti nday evidi do ni, ti táhəndaki zlam ge ere gani nani ka tay ka ahar ga đaf ahkay do ni kə meleher. ¹⁷Maslaŋa ya ti zlam mahəndakiani ni àki bi ni ti àsəkum zlam koksah, àsəkumuru zlam koksah daya. Zlam mahəndakiani nani ti slimi ge ere nani, zlam macalani daya.

¹⁸Ahalay ti ahàr àdəm mis təjalaki ahàr lala kwa. Maslaŋa ya ti àsəra zlam a nahəma, aməsər zlam macalani nani. Zlam macalani nani ti slimi ge mis, zlam macalani nani ti diŋ diŋ muku àna kru kru muku mahar muku.

Ndam ge Melefit tidi limis

14 Eslini nipi Wur Təmbak micikeni jika ka həma *Siyon ; nday akaba mis dəbu diŋ əna dəbu kru kru fad mahar fad. Mis nday nani ti slimi ga Wur Təmbak ni akaba ga Bəŋani əki məbəkiani ka tay kə meleher. ²Eslini nipi dəŋgu ge mis əhəndabiyu e melefit bu akada ga yam ya əhənday a zalaka gəfəkani bu ni, akada ga avər ya adi aday ni. Dəŋgu gani nani ya nipi ni ti əhənday əbəlay akada ge tində ya mis tivi ni. ³Mis nday nani təbu tidi limis mūweni kə meleher ga Bay manjəhadani e kursori gayəŋ bu, kə meleher ge mis gəfəkani akaba kə meleher ga zlam fadani ni. Limis nani ti maslaŋa ya əsərə midena ni ti əbi, si nday dəbu diŋ əna dəbu kru kru fad mahar fadani ya ti Melefit əmba tay a duniya ba ni kwa.

⁴Nday gani nani ya tidi limis ni ti nday njełata, təbia slimi əna vu gatay a, təsər wəl dəy-dəy ndo. Ka məlaŋ ga Wur Təmbak ya akoru ni dek nday nani tadəboru naŋ. Nday gani ti Melefit əmba tay e kidiŋ ga ndam ga duniya ba ti tiŋi ndam gayəŋ, nday akada ma ga zlam ya təvi ana Melefit ni. ⁵Ndam nday nani ti mis ticifiŋa ma ga malfada kə tay a dəy-dəy ndo, təŋgətfəŋa zlam magudarani kə tay a ndo daya.

Məslər ge Melefit mahkər

⁶Eslini nipi *məslər ge Melefit nahaŋ əhər driŋ a huđ melefit bu. Məslər gani nani naŋ əbu azibiyu *Ma Mūweni Sulumani ya amandav dəy-dəy do ni ana mis ga duniya ; ana mis ga huđ gərgərani dek, ana jiba gərgərani dek, ana dini gərgərani dek akaba ana mis ya təzlapay ma həma gərgərani ni dek. ⁷Məslər ni əzlapay kay kay, ədəm əhkado : « Grumfəŋa aŋgwaz kə Melefit a, zləbum naŋ adaba sarta ya ara agraŋa seriya kə mis a ni enjia. Həŋgrumioru əhər a

huđ ana Melefit : naŋ ti əgraya məlaŋ ya əgavəla na, əgraya huđ a, əgraya *dəluv gəfəkani akaba əgraya məlaŋ ga yam ndahaŋ a. »

⁸Eslini nipi məslər nahaŋ ərələŋoru, ədəm əhkado : « Kəsa gəfəkani Babilon ni əmbədkaba, əmbədkaba besək-besək. Əcahia magudar zlam gayəŋ akaba hala gayəŋ ana mis ga duniya dek ; hala gani nani ti əmbərəŋ dəy-dəy ndo. Magudar zlam gayəŋ ni əviyikaba əhər ana mis ga duniya dek akada ga zum na. »

⁹Eslini nipi məslər nahaŋ ya mahkər ərələŋoru. Ədəm ma kay kay, ədəm əhkado : « Maslaŋa ya ti əhəŋgrioru əhər a huđ ana araŋa akaba ana pərə gayəŋ, əhkay do ni zlam mahəndakiani gayəŋ ni əki ke meleher əhkay do ni ka əhar nahəma, ¹⁰amacakay daliya daldal adaba Melefit əzumkia bəruv a. Melefit aməgri daliya ti akada ga zum ya təc-əhkivu yam ndo akad mis ni. Ndam nday nani atəhuriyu a aku vu, atəhuriyu a zlam nahaŋ ya aku əgəs akada ga asas ya aku əgəs ni vu. Atəcakay daliya kə meleher ga məslər ge Melefit akaba kə meleher ga Wur Təmbak ni. ¹¹Aku ya aməgri daliya ana tay ni ti azək gani aməcəloru əgavəla, amandav dəy-dəy do. Maslaŋa ya ti əhəŋgrioru əhər a huđ ana araŋa ni akaba ana zlam ga pərə ya azavu akaba ere gani nani, əhkay do ni zlam mahəndakiani ge ere gani nani əki ni ti aməpəsaba do, amagraŋ daliya məlafat akaba məlavad gani do dek ga kaŋgay-kaŋgayani. »

¹²Nihi ti lekələm ndam ge Melefit əhər ədəm si kebesəm kwa, lekələm ya ti kəgəsəkabə *Divi ge Melefit akaba kəfəmkiya əhər ka Yezu a ni.

¹³Eslini nipi dəŋgu ga maslaŋa nahaŋ əhəndabiyu a huđ melefit bu, əhu əhkado : « Bəki ma hini : “Ndam ya ti təfəki əhər ka Bay geli, təbu akaba naŋ akada mis bələŋ, təmətvü a huđ gani bu nahəma, ku kani təmərvu.” » *Mə-

suf Njêlatani àdêm : « Iy, nahkay ecfedîŋ, tàgra tûwi zlàzladana, ay nihi ti têpês-aba, adaba zlam sulumani ya tàgray ni èjiji do, atələbu àna naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. »

Ere ye ti amagrakivu ke mis ka mandav ga duniya ni

¹⁴ Eslini nîpi maklabasl bəđ-bəđani, zlam nahaŋ àki manjəhadkiani digusa. Zlam gani nani ti mis, mēfedey ahàr àna elpindîŋ ga bay, elpindîŋ nani ga gru ; mēvəđ məzumani àfəŋ a ahar bu daya.

¹⁵ Eslini nîpi *məslər ge Melefīt nahaŋ àhəraya a *ahay gəđakani ge Melefīt ni ba, naŋ àbu ahikaboru ma kay kay ana maslaŋa ya ti manjəhadkiani digusa ka maklabasl ni. Àhi ahkado : « Za mēvəđ gayak na ti kâbaz, adaba sarta gani ènjia, zlam àndəha ka had a. » ¹⁶ Àra àdəma nahkay ti maslaŋa ya ti manjəhadkiani ka maklabasl ni àzay mēvəđ ni, àbazaba zlam ya ka had na đek.

¹⁷ Eslini nîpi məslər ge Melefīt nahaŋ e melefīt bu, àhəraya a ahay gəđakani ge Melefīt ni ba. Naŋ nani day mēvəđ məzumani àfəŋ a ahar bu. ¹⁸ Nîpi məslər ge Melefīt nahaŋ keti àhəraya ka mələŋ ya ti teviyekiki zlam ana Melefīt na ; naŋ nani ti abi slimi ana aku ya teviyek zlam àna naŋ ni. Naŋ àbu ahikaboru ma kay kay ana məslər ya ti mēvəđ məzumani àfəŋ a ahar bu ni. Àhi ahkado : « Za mēvəđ na, ru a duniya vu, ahar ga məŋ ga zlam təndəha, ru kâslay.[§] »

¹⁹ Nahkay məslər nakəŋ àzay mēvəđ ni, àslay ahar gani ka had ni đek, àbiyu ka mələŋ ya ti təducfəŋa yam gana ni. Mələŋ gani nani ti adafaki mələŋ ya ti Melefīt amagrafəŋa seriya kà ndam ga *duniya, aməzumki bəruv ka tay dal-dal ni. ²⁰ Mələŋ ya ti təduc bəza ga zlam ni ti a aləŋ ga kəsa. Ka ya ti təduc ni ti mimiz àhəraya sawaŋ, do ni ti yam ga

bəza ga zlam ni do. Mimiz ni àŋgəzaya kay akada ga yam ga zalaka na. Àŋgəzoru driŋ agray ezewəđ dəbu kru mahar cə. Zileŋ gani anday pilis agəjəni ahàr gani cesla ciliŋ.

Məslər ge Melefīt təzəkibiyu daliya adəskəla ke mis

15 Eslini ti nîpi zlam magray ejep nahaŋ gəđakani a huđ melefīt bu : nîpi *məslər ge Melefīt adəskəla àna daliya adəskəla a ahar bu. Kələŋ ga daliya nday nani ti daliya ndahaŋ atələbi va bi, adaba Melefīt emendeveŋ məzum bəruv gayəŋ ni àna tay.

² Eslini nîpi zlam nahaŋ akada dəluv mebedeni akaba aku, asladay akada ga kutrum ni, ahəlabə eri a vərut. Nîpi ndam ya ti tēyefiŋa kà araŋa na, təhəŋgrioru ahàr a had ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani ni ndo, təwayay zlam macalani ge slimi ge ere gani nani ndo ni daya. Nday təbu micikeni jika jika ka ahàr ga dəluv ni ; tində təfəŋ kà tay a ahar bu, tində nday nani ti Melefīt àbi ana tay. ³ Nday təbu tidi limis ge Məwiz bay məgri tūwi ana Melefīt ni akaba limis ga Wur Təmbak ni. Limis ya tidi ni ti nahkay hi :

« Bay geli Melefīt, nak Bay njəđanjəđani,

tūwi gayak ya kagraŋ ni gəđakani, àbəlay àtam zlam đek.

Kəgur had ni đek, zlam gayak ya kagraŋ ni đek kigeni, nak jireni.

⁴ Bay geli, maslaŋa ya ti àgrafuka aŋgəwəz a do ni ti way ?

Maslaŋa ya adəm àzləbay kur do ni ti way ?

Adaba nak ciliŋ nak kəbu njələta.

Mis ga duniya đek atara atəhəŋgrukoru ahàr a had

adaba tîpia kur a kagraŋ zlam ni đek kigeni. »

[§]14:18 Məŋ ga zlam ya məslər ni àdəmki ma ni ti *viŋ.

⁵ Eslini nipi zlam nahaj keti : *ahay gəɖakani ge Melefit ya a hudf melefit bu ni məzləkabana. A hudf ga ahay nani bu nahəma, ahay nahaj *miviceni əvu : Melefit aŋgazlivu ana mis eslini. ⁶ Eslini nipi məslər ge Melefit adəskəla ya təzək-ibiyu daliya ke mis ni təhərəya a ahay gəɖakani nani ba. Təbakababiyu azana bəɖ-bəɖani talla talla, ku way way do məwəl gugum əna maspara ga gru. ⁷ Eslini bəlaŋ e kidiŋ ga zlam faɖani ni bu ədi hijiyem ga gru bəlaŋ bəlaŋ ana məslər ge Melefit adəskəlani ni. Hijiyem ga gru ni ti məzum bəruv ge Melefit mərəhvani pisl pisl. Melefit ti naŋ əbu əna sifa ga kaŋgay-kaŋgayani. ⁸ Eslini ahay gəɖakani ge Melefit ni arəhvə əna azək. Azək nani ti adafaki Melefit ti gəɖakani, naŋ njeɖa-njeɖani. Maslaŋa ya ti esliki məhuriyani a ahay gəɖakani ni vu ni ti əbi, si tigi daliya adəskəlani ya məslər adəskəlani təhəlbiyu ni amandava day kwa.

Məslər tabaya daliya adəskəlani na ka haɖ a

16 Eslini nəci dəŋgu ga maslaŋa nahaj əhəndabiyu kay kay a *ahay gəɖakani ge Melefit ni bu, əhi ana *məslər adəskəlani ni ahkado : « Dəgum kəbu-moru məzum bəruv ge Melefit ya təvu e hijiyem adəskəlani bu ni ka haɖ. »

² Məslər ye enjenjeni ni òru əboru məzum bəruv ya e hijiyem gayaj bu ni ka haɖ. Əra əbaya ti ambələk magəɖavani awər dal-dal əbikabaya ana ndam ya ti zlam ga araŋa ni mahəndakiani ka tay akaba təhəŋgrioru ahər a haɖ ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani na.

³ Məslər ye cə ni òru əbiyu məzum bəruv ya e hijiyem gayaj bu ni a *dəluv gəɖakani vu. Əra əbiya ti yam ga dəluv ni əgi akada mimiz ge mis məmətani, nahkay zlam ya təvu əna sifa a dəluv ni bu ni dek təmət.

⁴ Məslər ya mahkər ni òru əbiyu məzum bəruv ya e hijiyem gayaj bu ni a zalaka vu akaba ka məlaŋ ga yam ya aŋgəzoru, ədəl do ni. Əra əbiya ti yam ni dek əgi mimiz. ⁵ Eslini nəci dəŋgu ga *məslər ge Melefit ya abi slimi ana yam ni, əɖəm ahkado :

« Nak Melefit nak njeɖata, kwa ahaslani nak kəbu, nihi day nak kəbu.

Seriya gayak ya kəgray ni ti seriya ge jiri.

⁶ Seriya ge jiri ti adaba mis təbazla ndam gayak

akaba ndam mahəŋgaray *pakama gayak a.

Təbazl tay ti mimiz aŋgəzaya ; nahkay kəviya mimiz ana tay ge misena. Kəgri ana tay nahkay ni ti kigeni. »

⁷ Eslini nəci dəŋgu ga maslaŋa nahaj əhəndaya kay kay ka məlaŋ ya teviyekiki zlam ana Melefit ni, əɖəm ahkado : « Iy, Bay geli Melefit, nak njeɖa-njeɖani, seriya gayak ya kəgray ni ti ge jiri, kigeni daya. »

⁸ Məslər ya faɖ ni òru əbəkaiya məzum bəruv ya e hijiyem gayaj bu na kə fat a. Əra əbəkaiya ti təviya divi ana fat na ga meviyekaba mis a halaw-halaw. ⁹ Fat ni əra əviyekaba mis na halaw-halaw ti mis ni tindivi Melefit adəba aslərkibiyu daliya nday nani ka tay ni ti naŋ. Akaba nani dek mis ni təmbatkaba majalay ahər gatay a ndo, təɖəm Melefit naŋ gəɖakani agur zlam dek ndo daya.

¹⁰ Məslər ya zlam ni òru əbəkaiya məzum bəruv ya e hijiyem gayaj bu na ke kursi ga araŋa na. Əra əbəkaiya ti məlaŋ ge ere gani nani ya agur ni əgi ləvəŋ təbəɖəm. Nahkay mis ni təhəpəɖk-aba arəɖ gatay əna aslər azuhva daliya gatay ya tagray na. ¹¹ Ay ti təmbatk-aba majalay ahər gatay na ndo, təmbrəŋ zlam magudarani gatay ni ndo daya, tindivoru Melefit agavəla sawaj azuhva ambələk gatay ni akaba daliya ndahan ya təgray ni.

¹² Məslər ya muku ni òru àbiyu məzum bəruv ya e hijiyem gayəñ bu ni a zalaka gəđakani Efret ni vu. Àra àbiya ti yam ni àdələba a zalaka ni ba dek. Àra àdələba nahəma, bəbay ya gwar egezi ni tənğəta divi ga masləkabana gwar a zalaka ni ba. ^{**13} Eslini nipi seteni nday mahkər təzavu akaba gwededik ; bəlañ àhəraya a ma ga kurmbu ni ba, bəlañ a ma ga araña ni ba, bəlañ gani ti ni a ma ga bay mahəngaray *pakama ga malfada ni ba. ^{††14} Nday nani ya tàhəraya ni ti seteni, təbu tagray zlam magray ejep. Tərəkioru ka bəbay ga had ni dek ga mangasikabu ahər ana tay ti təkadvafəñva kè Melefit a. Ka fat ya ti zlam gani nani amagravu ni ti Melefit Bay njəđə-njədani aməngazlaya njəđə gayəñ a àki ka zlam a dek.

¹⁵ Yezu àđəm : « Bumvu slimi lala, adəba anara ti akada ga zal akal ni ; mis təsər sarta gani do. Maslaña ya ti ajəgay nu, anjəhad eri, nañ àbu àna azana gayəñ ka vu nahəma, məmərnu, adəba etipi nañ a mahayma ga məbəki mimili do. »

¹⁶ Seteni ni təngasikabu ahər ana bəbay ni ka mələñ ya təzalay àna ma *Hebri Harmagadoñ ni.

¹⁷ Məslər ya adəskəla ni òru àboru məzum bəruv ya e hijiyem gayəñ bu ni kà aməd. Àra àbaya ti dəngü àhəndabiyu kay kay a ahay gəđakani ge Melefit ni bu, ka mələñ ge kərsi ge Melefit ni. Àđəm : « Nihiti ti àndava. » ¹⁸ Eslini avər àbay aku, àdi aday, dəngü ndahañ tàhənday daya. Had àdaday daldal : kwa ka sarta ya Melefit àgraya mis ka had a ku kani, had àdaday akada nani ndo. ¹⁹ Had àdahvu, kəsa gəđakani ni èdevu mələñ mahkər. Kəsa ndahañ ya ka had ni day təbesva. Babiloñ kəsa gəđakani ni àgəjzlkı ahər ke Melefit

ndo : Melefit àvi məzum bəruv gayəñ dal-dalani ya e hijiyem bu ni, ti mīseba dek ka ahar ge etekwey a. ²⁰ Had ya e kidiñ ga yam bu ni dek təsləkaba ka mələñ gatay na, təbi va bi ; həma day təbi, tīpivu va do. ²¹ Koskosay gəđakani tādəgabiya a huđ melefit bu, tādəgakiaya ke mis a, bəlañ gani mədəs gani agray kilu kru kru fad. Daliya gani nani ti àtama njəđə ge mis a dal-dal, nahkay tīndivi Melefit azuhva koskosay ya tādəgakiaya ka tay a ni.

Wal hala gəđakani

17 Eslini bəlañ e kidiñ ga *məslər ge Melefit adəskəlani ya hijiyem ga məzum bəruv ge Melefit təfəñ kà tay ni àrəkua, àhu ahkado : « Nihiti Melefit ara atraß wal hala gəđakani ni. Ra nəđəfukki daliya gayəñ ya tara təgri ni. Wal hala nani ti awayay adəmv-aba kəsa gəđakani ya kà gəvay ga zalaka gərgərani ni. ² Bəbay ga had ni təgra hala akaba nañ a, mis ya ka had ni day təgrafəña mesuwəhva, èviyiya ahər ana tay a akada ga zum na. »

³ Eslini məslər ni àzoru nu a huđ gili vu ; àzoru nu ti àna njəđə ga *Məsuf ge Melefit. Nòru ninjəa ti nipi wal nahañ manjəhadani digəsa àki kà araña ndizeni. Ere gani nani ti ahər adəskəla, edrem kru, kà vu gayəñ ni dek slimi ge mindivi Melefit àki məbəkiani ngəredəda. ⁴ Wal ni ti ni məbakabu azana ngəzani ††akaba azana ndizeni ; nañ menğuledveni àna zlam ga gru, àna akur sulumani, àna ebirsli daya. Hijiyem ga gru afəñ a ahar bu. Hijiyem gani nani ti zlam magədavani mizeni àvu a huđ gani vu mərəhvani pisl. Zlam magədavani nani ti hala gayəñ ya agray ni. ⁵ Kè meleher gayəñ ni ti slimi àki məbəkiani,

**16:12 Bəbay ya gwar egezi ni ti tawayay mara magray silik akaba ndam ge Melefit.

††16:13 Bay mahəngaray pakama ga malfada ni ti araña ye cə ni (13.11-18).

††17:4 Azana ngəzani ti azana ga bay.

slimi gani nani mangahani, nihi : « Babilon kesa gəɖakani, məŋ ga ndam hala akaba zlam magəɖavani ge mis ga haɖ ya tagray ni ɖək. »⁶ Nipi wal ni ɛsikaba mimiz a, eviyi ahàr. Mimiz gani nani ti ga ndam ge Melefit ya tàbazl tay aɖaba tɛmbrəŋ məfəki ahàr gatay ka Yezu do ni.

Nàra nìpia wal na ti àgrua ejep a dal-dal.⁷ Eslini məslər ni àhu ahkado : « Agruk ejep emiteni ti kamam ? Nəhukaba ma mangahana àki ka wal na akaba ka araya ya ti naŋ àki manjəhadkiani digusa, ahàr adəskəla akaba edrem kruani na.⁸ Ere ye kipi ni ti ahaslani naŋ àbu, ay nihi ti naŋ àbi va bi. Aməcəlaya e *evif gəɖakani ya a huɖ ga haɖ bu ni ba ; aməcəlaya ti ara eji huya. Ndam ga *duniya ya ti slimi gatay àbi məbəkiani ka wakita ga sifa bi kwa ka mənəkəki ga mələŋ ni, ka ya ti etipi ere nani ni ti aməgri ejep ana tay. Aməgri ejep ana tay ti aɖaba ahaslani naŋ àbu, ay nihi ti naŋ àbi mək aməŋgaya keti palam. »

⁹ Àhu keti : « Ahàr àɖəm mis təjalaki ahàr ke ere gani nani lala, àna məsər zlam daya. Ahàr adəskəlani nday nani ti həma adəskəla ya wal anjəhadki ni. ¹⁰ Nday gani bəbay adəskəla daya. ¹⁰ A huɖ ga bəbay adəskəlani ni bu ni ti bəbay zlam tɛndeveriŋa məzuma bay gatay a àndava. Naŋ ya muku ni ti naŋ àbu a bay gayəŋ bu mba. Naŋ ya adəskəla ni ti ni sarta gani gayəŋ ɛnjia faŋ ndo. Sarta gani gayəŋ eminjia ti aməpəsviyu a bay ni bu do. ¹¹ Ere ye ti ahaslani naŋ àbu, ay nihi ti naŋ àbi ni ti naŋ naŋani bay ya azlalahkər. Naŋ àkibu ka bəbay adəskəlani ni daya, mək amoru mijiji.

¹² « Edrem kruani ye kipi, àki ni ti awayay aɖəmvaba bəbay kru, təhuriyu a bay gatay vu faŋ ndo. Sarta gatay em-

injia ti atəzumkabu bay akaba ere gani nani, ay ti atəpəsviyu do. ¹³ Bəbay kruani ni ɖək ma gatay bələŋ, təgri təwi ana ere gani nani àna njəɖa gatay ɖək. ¹⁴ Atakadɖafəŋya kà Wur Təmbak na, ay ti Wur Təmbak ni emihiti tay, aɖaba naŋ Gəɖakani ga bəbay ndahaŋ ni ɖək, naŋ Bay ga bəbay ɖək. Ndam ga Wur Təmbak ni etihiti bəbay nday kruani ni daya, aɖaba Wur Təmbak ni àɖaba tay a, àzalay tay, təfəkia ahàr a. »

¹⁵ Àhu keti : « Yam ya nak kipi wal hala àfəŋ kà gəvay ni ti mis dal-dal macakalavani, mis ga haɖ gərgərani akaba mis ya təɖəm ma həma gərgərani ni. ¹⁶ Edrem kruani ya kipi ni akaba ere gani nani etizirey wal hala ni, atəcakwakia zlam ya ka vu na ɖək, atəmbəbrəŋ naŋ a mahayma. Atahəpəɖ naŋ, eteviyekaba məgəjəni gana. ¹⁷ Bəbay kruani ni atagray nahkay ti aɖaba Melefit àgray ti ma gatay mənja ka ahar bələŋ, ti təgri təwi ana ere gani nani àna məzum bay gatay ni. Atagray nahkay ti duk abivoru ana vaɖ ge Melefit ya àfəkad ni : a vaɖ nani ti pakama ge Melefit ya àɖəm ni amagravu akada ya awayay ni.

¹⁸ « Wal ya kipi ni ti ni awayay aɖəmvaba kesa gəɖakani, bəbay gani təgur bəbay ga haɖ nahaŋ ni ɖək. »

Babilon kesa gəɖakani ni àmbəɖkaba

18 Eslini nipi məslər nahaŋ naŋ àbu asləkabiya a huɖ melefit ba, njəɖa àfəŋ dal-dal, asladay mələŋ dal-dal daya. ² Àzlah kay kay, àɖəm :

« Babilon kesa gəɖakani ni àmbəɖkaba, àmbəɖkaba besək-besək !

Nihi ti ɛgia mələŋ manjəhad ge seteni a, mələŋ ga *məsuf magəɖavana.

Eɖifin ya təhəpəɖ tay do, təwayay tay do ni tanjəhad eslini daya.

¹¹17:9 Həma adəskəla : ka sarta gani nani ti mis təbu təɖəm kesa Rom ti ka həma adəskəla.

³Babilonj àmbədkaba besek-besek ti adaba naṅ akada wal ya àvia vu gayan ana hala dal-dal ni.

Magudar zlam gayan ni èviyikaba ahàr ana mis ga duniya na dek akada ga zum na.

Bəbay ga had ni dek tàgrakabá hala akaba naṅ a :

ndam məsəkomoru zlam a duniya bu dek tənḡətkabá elimeni

àna zlam gayan dal-dalani ya tigi eri ana mis na. »

⁴Eslini niçi dənḡu ga maslaṅa nahanj àhəndabiyu e melefít bu, àdəm :

« Lekuləm ndam goro ni sləkumkiba ka ndam ga kəsa hina, hərumaya ;

nəhkay ti ahar gekuli àkibu ka magudar zlam gayan ni bi,

daliya ya amagraj ni amacay kuli do daya.

⁵Hərumaya, adaba magudar zlam gayan ni kay dal-dal,

akada ga zlam maṅgaskabani diliz, àdoru e melefít vu ni.

Nəhkay Melefít àsəra tūwi gayan ya agraj ni ti tūwi ge jiri do.

⁶Ere ye ti àgri ana mis ni ti təgrivu bilegeni.

Tūwi gayan ya àgraj ni ti təgrivu sak cə. Àgria daliya ana mis a, təcaka akada ge mis ya tisia zum a na ;

təgrivu daliya sak cə ti mīsi akada ge ergi ni.

⁷Ahaslani naṅ àbu àna njəda dal-dal, azum zlam sulumani dal-dal daya ;

nəhkay grumi daliya dal-dal akada njəda gayan ya ahaslani dal-dalani ni,

grumi tuway dal-dal akada zlam sulumani gayan ya àzum ahaslani dal-dalani ni.

Adaba mam, àdəm : “Nu bay, nu wal madakway do, enitūwi day-day do.”

⁸Gayan ya ti àdəm nəhkay ni ti daliya gayan ya amacakay a vad bəlanjani bu ni nday hi :

kisim, tuway, ləwir, akaba aku ga məzumaba naṅ a.

Adaba Bay ya ti agrafəṅa seriya kà naṅ a ni ti Bay Melefít geli ;

naṅ ti njəda-njədani. »

⁹Bəbay ga duniya ya tàgray hala akaba naṅ akaba təzumkabu zlam sulumani ni etipia azək ga aku ya azumaba naṅ a ni ti etitūwi, atəndav kudə.

¹⁰Eticik driṅ driṅ akaba naṅ adaba aṅgwaz aməwərfəṅa tay kà daliya ye eslini na.

Atədəm :

« Aw ! Aw !

Babilonj kəsa gədakani, njəda-njədani ni àmbədkaba besek-besek,

adaba Melefít àgrafəṅa seriya a huf ge njemdi bəlanjani ba ! »

¹¹Ndam məsəkomoru zlam ya a duniya bu ni titūwi, təndav kudə azuhva naṅ. Tagraj nəhkay ti adaba maslaṅa ya ti asəkumfəṅa zlam kà tay a ni àbi va bi. Zlam gatay gani ya təsəkumoru ni nday hi :

¹²gru, ara ga siṅgu, akur sulumani akaba ebirsli ; azana ndize-ndizeni akaba azana sulumani gərgərani ndahanj ;

biyem sulumani ya ezi akada ge tersel ni, zlam ya tàgraya tay àna aslər ge mbeli a akaba àna biyem sulumana ni ;

zlam ndahanj ya tàgraya tay àna ara, ndahanj àna evirzegena, ndahanj ti ni àna akur sulumana ni ;

¹³tersel gərgərani akaba haf gərgərani ya tazəbay ti ezi àcər ni ; zum, amal, humbu akaba *alkama ;

slasla, təmbəmbak, pililis akaba seret gatayani. Təsəkumoru mis akaba sifa ge mis daya.

¹⁴Nəhkay təhi ahkado :

« Zlam ya tigək eri ni dek tàsləkafuka, tàdəgoru driṅ,

elimeni gayak akaba zlam sulumani ya kəzum ni təfuk va bi,

atəṅgət tay day-day va do ! »

¹⁵Ndam məsəkomoru zlam ya tənḡət elimeni àna məsəkomoru zlam a kəsa nani bu ni eticik driṅ driṅ akaba naṅ,

adaba aṅgwaz aməwərfəṅa tay kà daliya

ye eslini na. Etitūwi, atəndav kuda,
¹⁶ atədfəm ahkado :

« Aw ! Babilonj kəsa gədfakani ni asay cicihi timey !

Ahaslani naŋ məbakabu azana
 ndize-ndizeni akaba azana
 sulumani ndahaŋ.

Naŋ meŋguledveni àna zlam ga gru, àna
 akur sulumani akaba àna ebirsli.

¹⁷ Zlam gayan ni dek àgədava a huđ ge
 njemdi bəlaŋani ba timey ! »

Ndam ya təbu àna *slalah ga yam ni,
 nday ya tagaray ni, nday ya təhəlvù tay
 ni akaba ndam ya təŋgət zlam azuhva
 dəluv ni ticik driŋ driŋ akaba kəsa ni.

¹⁸ Tīpia azək ga aku ya azum kəsa na.
 Tàra tīpia ti təzlah kay kay, tədfəm :
 « Kəsa gədfakani akada kəsa hini ti àbi
 đay-đay bi ! » ¹⁹ Təndav kuda, tītūwi,
 təkabiyu hađ ka ahàr, təzlah kay kay,
 tədfəm :

« Aw ! Aw ! Kəsa gədfakani ni asay cicihi !
 Ndam ya təbu àna slalah ga yam gatay
 təŋgət elimeni ti a kəsa nani bu.

A huđ ge njemdi bəlaŋani bu zlam ga
 kəsa nani àndava dek. »

²⁰ Lekuləm ya e melefít bu ni
 mərumvu adaba aku àbu azum kəsa
 ni ! Lekuləm ndam ge Melefít, lekuləm
 ndam *asak akaba ndam mahəŋgaray
 *pakama ge Melefít ni mərumvu !
 Mərumvu adaba Melefít àgrafəŋa
 seriya, àpəliva zlam magədavani ya
 àgri ana kəli na. ²¹ Eslini məslər nahəŋ
 njəđə-njəđani àzay akur gədfakani
 akada avar, àdəviyu a *dəluv gədfakani
 vu, àdfəm ahkado :

« Babilonj kəsa gədfakani ni atəgri ti ga
 njəđə akada nani,

etipi kəsa gani nani đay-đay va do. »

²² Àdfəm keti :

« Ndam mivi tindu, ndam midi limis,
 ndam mivi cicek akaba mezlelim atələbi
 afa gayak va bi.

Etici daday ga araŋa afa gayak va do.

Etipi ndam mələm zlam a kəsa gayak bu
 va do,

etipi ndam mihi humbu a kəsa gayak bu
 va do daya.

²³ Ceŋgel atəsladəy məlaŋ a kəsa gayak
 bu va do,

ataday wál va do, atagra y wuməri gani
 a kəsa gayak bu va do daya.

Zlam nday nani dek ti atagravu va do
 adaba ahaslani ndam ga kəsa gayak ya
 təsəkumoru zlam ni

tətama ndam məsəkumoru zlam ndahaŋ
 ga duniya na dek,

təgosakaba mis a dek àna matak gatay
 na daya. »

²⁴ Melefít àtrađ Babilonj ti adaba ndam
 mahəŋgaray pakama gayan ya tábazl tay
 ni, ndam gayan *njəlatani ya tábazl tay
 ni, akaba ndam ndahaŋ ya tábazl tay a
 duniya bu ni dek ti ndam ga kəsa gani
 tábazl tay, mimiz gatay ni àdəgaya a
 kəsa gani nani ba.

19 Eslini nìci dəŋgu ahənday kay
 kay a huđ melefít bu, dəŋgu gani
 ahənday akada ge mis macakalavani dal-
 dalani ni. Tədfəm ahkado :

« Eleləya ! Zləbum Melefít !

Melefít geli ti ahəŋgay mis, naŋ àbu àna
 njəđə àtama njəđə ndahaŋ a dek,
 mis dek tázləbay naŋ !

² Mis dek tázləbay naŋ ti adaba seriya
 gayan ni ge jiri, kigeni daya.

Àwəla wal hala na àna seriya.

Wal nani ti àgosakaba mis ka hađ àna
 hala gayan na.

Àbazla ndam məgri təwi ana Melefít a,
 nahkay ti Melefít day àmbrəŋ naŋ ndo,
 àgria daliya. »

³ Tədfəm keti :

« Eleləya ! Zləbum Melefít !

Azək ga aku ya azum kəsa gani nani ni
 acəloru agavəla kəlavad ga kaŋgay-
 kaŋgayani. »

⁴ Eslini gədfakani kru kru cə mahar
 fadani ni akaba zlam fadani ni tábəhad
 mirdim, meleher ndiəba ndiəba ana hađ,

kè meleher ge kùrsi ge Melefit, tàzləbay Melefit, tədəm : « Aya nahkay ! Eleluya ! Zləbum Melefit ! »

Wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak

⁵ Eslini nìci dəngu àhəndabiyu e kùrsi ge Melefit ni bu, àdəm :

« Lekuləm ciβ-ciβeni akaba gəđákani ya ti kəgrumi tūwi ana Melefit geli, kəfumki ahàr ni dek ti zləbum nañ ! »

⁶ Eslini nìci dəngu àhənday akada ge mis dal-dal macakalavani, akada ga yam ga zalaka ya avalahay kay kay ni, akada ga avər ya aməçəri aday kay kay ni. Tədəm ahkado :

« Eleluya ! Zləbum Melefit, adaba Bay Melefit geli nañ njəda-njəđani, àdəfikia njəda gayan ana leli a, agur məlañ ni dek ti nañ ciliñ.

⁷ Məmərumvu, məzumum gəda, mə-zləbum Melefit, adaba vad ga maday wal ga Wur Təmbak ni ənjia.

Məva gayan əslamalava, nañ àbu ahətay nañ.

⁸ Təvia divi ga məbakabu azana njəlatana ya asladay na. »

Azana nani ti adəmvaba tūwi ge jiri ga ndam ge Melefit ya təgray ni.

⁹ Məslər ni àhu ahkado : « Bəki nahkay nihi : Ndam ya təzalay tay ga wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak ni təmərnu, təzum gəda. » Mək àhukivu ahkado : « Pakama hini nahəma pakama ge Melefit efedif. »

¹⁰ Àra àhua nahkay ti nəbəhad mirdim grik meleher ndiβ ana had kà asak gayan ga mazləbay nañ. Àra epia ere ye ti nəgray na ti àhu : « Kəgray nahkay ba simiteni ! Nu day bay məgri tūwi ana Melefit akada gayak ni, akada ga bəza ga muk ya təgəskabá pakama ge Melefit ya àdəmki ka Yezu na ni daya. Kabəhadı mirdim ti ana Melefit ciliñ. Pakama ge Melefit ya ti àdəmki ka Yezu ni ti ndam

mahəngaray *pakama ge Melefit tədəm àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. »

Bay ya nañ manjəhadkiani ke pilis bəđ-bəđani ni

¹¹ Eslini nipi huđ melefit àzləkvaba, nipi maslaña nahañ manjəhadkiani ke pilis bəđ-bəđani. Bay gani nani ti slimi gayan « Jiri, » slimi gayan nahañ ni ti ni « Àsəkad malfada do. » Nañ àbu agray seriya ge jiri, nañ àbu akadvu ge jiri daya. ¹² Eri gayan ni akada aku ya agəs ni ; ahàr gayan ni mefedeni àna elpindiñ ga bay, elpindiñ nday nani ti kay ; slimi àbu məbəkiani kà vu gayan : slimi gani nani ti maslaña nahañ àsər do, si asər ti nañ nañani kwa. ¹³ Azana gayan ya àfakabu ni ti tətəlvia e mimiz va. Slimi gayan ti « Pakama ge Melefit. » ¹⁴ Gwar kələñ gayan nahəma, ndam magray silik ge Melefit ya a huđ melefit bu ni tadəboru nañ. Nday nani gani manjəhadkiani ke pililis bəđ-bəđani, nday məbakabu azana njəlatani bəđ-bəđ talla. ¹⁵ A pakama ga Bay ya tadəboru nañ ni bu nahəma, maslalam məzumani àhəraya. Maslalam nani ti ga məsiani ana mis ga had ni dek. Bay nani amahətay tay àna aday ga ara. Aməçəlki ka tay akada maslaña ya ti acəlki ka bəza ga zlam e evid bu ga məducaya zum gana ni. Məçəlki nani ti adafaki Melefit njəda-njəđani, àzumkia bəruv ka tay a dal-dal. ¹⁶ Slimi ga Bay nani àbu məbəkiani ka azana akaba ka takolay gayan. Slimi gani nihi : « Bay ga bəbay ndahañ dek, Bay gəđakani ga bəbay gəđákani ndahañ dek. »

¹⁷ Eslini nipi məslər nahañ micikeni jika kà fat, nañ àbu azlah kay kay, àhi ma ana edifidñ ya təhər a huđ melefit bu ni dek. Àhi ana tay ahkado : « Dəguma, cakalumvu, adaba wuməri gəđakani ge Melefit àbu. ¹⁸ Dəguma kəndum kisim ga bəbay gəđákani, kisim ga bəbay ga ndam slewja, kisim ga ndam ya təbu àna njəda

ni, kisim ge pililis akaba nday ya tæki ni. Dæguma kændum kisim ge mis dek : ku kisim ge evidi, ku kisim ga nday ya ti nday evidi do ni, ku kisim ga gædákani, ku kisim ga nday ya ti nday gædákani do ni. »

¹⁹Eslini nipi ere gani nani akaba bæbay ga had gærgærani akaba ndam magray silik gatay. Tæcakalavu ga makadføjvana kà Bay ya ti nañ àki ke pilis ni akaba ndam magray silik gayañ. ²⁰Nday tæbu takadvu nahkay ti Bay ya nañ àki ke pilis ni akaba ndam gayañ ni tægæs ere gani nani akaba bay mahængaray pakama ga malfada ni yaw yaw. Bay masækad malfada nani ti ahaslani àgra zlam ya mis tipi day-day ndo na kè meleher ge ere gani nana ; gayañ ya ti àgray nahkay ni ti àgosa mis a ; àgosay ti ndam ya ti tæhændakia zlam ge ere gani nana ka tay a ni akaba tæhængrioru ahàr a had ana zlam ga pæra ya azavu akaba ere gani nani ni. Tæra tægæsa tay cæna nahkay nahæma, tæbiyu tay eri gani a *dæluv ga aku vu cizliv cizliv. Aku gani nani ti agæs akada ga asas ya aku agæs ni. ²¹Ndam gatay ndahañ ni ti ni, Bay ya nañ ke pilis ni àbazl tay àna maslalam ya àhæraya a ma gayañ ba ni, mæk edidij ni dek tærah àna kisim ge mis ya àbazl tay ni.

Vi dæbu

20 Eslini nipi mæslær nahañ nañ àbu aslækabiya a huð melefít ba. Lekili ga mahay ge *evidi gædákani ya a huð ga had bu ni àføj a ahar bu, jejirbi ndibil-ndibileni àføj a ahar bu daya. ²Nañ nakøj òru àgæs kurmbu ni, àwæl nañ àna jejirbi ni, ti mân-jøhad nañ mæwælani vi dæbu. Kurmbu ni ti gavañ ya ahaslani ni, nañ *Seteni, bay magosay mis ni. ³Mæslær nakøj àra àwæla nañ a ti èzligiyu nañ e evidi ni vu keñgim, àzlækkiviya mahay ni, àdarvù lala. Àgray nahkay ti adaba awayay ti

kurmbu ni àgosay mis ka duniya va ba, duk anivoru ana mandav ge vi dæbuani ni. Kæløj ge vi dæbuani ni ti ahàr àdæm táfaya nañ a gæzit ga hayañana kwa.

⁴Mæslær nakøj àra àzlækkiviya mahay na ti nipi kursi ga bæbay, mis tæra tænjøhadviyu. Mis nday nani ti tævía divi ana tay ga magray seriya. Nipi mis ya ti tækelkia ahàr ka tay a ni daya. Tækelkia ahàr ka tay a ti adaba tæzlapikia ka Yezu ana mis a, tæhia ma ge Melefít ana mis a. Nday nani ti tæhængrioru ahàr a had ana ere gani nani ndo, tæhængrioru ahàr a had ana zlam ga pæra ya azavu akaba ere gani nani ni ndo daya. Tæhændaki zlam ge ere gani nani kè meleher gatay ahkay do ni ka ahar ndo. Melefít àhængriviya sifa ana tay a, nahkay tænjøhadkabu a bay bu akaba Krist vi dæbu.

⁵Mis nday nani ti nday ye enjenjeni ya Melefít àhængriviya sifa ana tay ni. Mis ndahañ ya tæmæt ni ti Melefít àhængriviya sifa ana tay fañ ndo, si ka mandav ge vi dæbuani kwa. ⁶Nday ya Melefít ahængriviya sifa ana tay ye enjenjeni ni tæmærvu, nday ndam gayañ *njølatani. *Kisim ye cæ amæløbu, ay kisim gani nani emisliki mægrí arañana ana tay do. Etigi ndam *mangalabakabu mis akaba Melefít, etigi ndam mangalabakabu mis akaba Krist daya, atanjøhadkabu a bay bu akaba Krist vi dæbu.

Melefít eyefij kè Seteni

⁷Ka ya ti vi dæbuani ni amandava nahæma, atafaya *Seteni a danjay ni ba. ⁸Atafaya nañ a ti amoru magosay mis ga had ga mæløj ni dek. Had nday nani ti tæzalay tay Gok akaba Magok. Amacakalakabu mis ga had nday nani ga makadvani. Atacalvu do, nday akada wiyañ ga zalaka ya àcalvu do ni. ⁹Tæhæraya, tæsawæðoru ka had ga mæløj ni dek, tòru tævèlij mæløj ga ndam *njølatani ge Melefít ni akaba kæsa gædákani ya Melefít awayay dal-

dalani ni tekesl. Ay tàra tèveŋa ti aku àdàkia ka tay kwa e melefít ba, àzum-aba tay a. ¹⁰ Eslini tэгәs Seteni, naŋ ya àgosay mis ni, tizligiyu naŋ a *dəluv ga aku ni vu cizliv. A aku nani bu ni ti zlam àvu agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Ata ere gani nani nday ata bay mahəŋgaray *pakama ga malfada ni nday təvu a aku gani nani bu àndava. Eslini nday mahkərani dek atəcakaviyu daliya məlafat akaba məlavaf gani do dek ga kaŋgay-kaŋgayani.

Melefít agraŋəna seriya kè mis a dek

¹¹ Eslini nipi kursori, Bay naŋ àbu manjəhadvani dəgama. Kursori gani nani ti gədakani, bəf-bəf daya. Kè meleher ga Bay ni ti had akaba huđ melefít tàcuħway tiji, ere ya agəjəni ni ti àbi. ¹² Nipi mis ya təmət ni dek, gəđakani akaba nday ya gəđakani do ni, jika jika kè meleher ga Bay ya ti naŋ àbu e kursori bu ni. Wakita təbu eslini, maslaŋa nahaŋ àzləkkaba tay a. Àzləkkaba wakita nahaŋ a daya : wakita nani ti wakita ga sifa ; slimi ge mis ya təbu àna *sifa ya àndav day-day do ni təbu məbəkiani ŋguredəda. Eslini Melefít àgraŋəna seriya kè mis ya təmət na. Ka ya ti àgraŋəna seriya kà tay a ni ti àmən-jaki ka zlam gatay ya tàgray ni. Zlam gatay gani ya tàgray ni təbu məbəkiani ka wakita ni. ¹³ Ndam ya ti təmətvù a *dəluv gəđakani vu ni ti dəluv ni àvəlahaya tay a. Kisim ya àhəl mis ni akaba məlaŋ ge *kisim ni day tàvəlahaya mis ya təmət na dek ka dala. Tàra tàvəlahaya tay a nahəma, Melefít àgraŋəna seriya kè mis na àna mamənjakiani ka zlam gatay ya tàgray ni. ¹⁴ Eslini təbiyu kisim ya àhəl mis ni akaba məlaŋ ge kisim ni cizliv cizliv a *dəluv ga aku ni vu. Dəluv ga aku nani ti *kisim ye cə ni. ¹⁵ Tamal mis slimi gayəŋ àki məbəkiani ka wakita ga sifa bi ti tizligiyu maslaŋa gani a dəluv ga aku ni vu daya.

Melefít amagraya zlam na dek məweni a

21 Eslini nipi huđ melefít məweni akaba had məweni, adaba huđ melefít ye enjenjeni ni akaba had ye enjenjeni ni təbi va bi. *Dəluv gəđakani day àbi va bi. ² Nipi kəsa *njəlatani, nani Zeruzalem məweni. Nipi naŋ àbu asləkabiya kwa a huđ melefít ba, afa ge Melefít a. Kəsa gani nani ti maslamalavani akada ga wal ya àbakabá zlam sulumana ga moroni àna naŋ kà zal ni. ³ Eslini nipi dəŋgu ga maslaŋa nahaŋ àhəndabiyu kay kay e kursori ga Bay ni bu, àdəm ahkado : « Nihi ti məlaŋ manjəhadani ge Melefít àbu e kidiŋ ge mis bu. Melefít amanjəhad akaba tay, emigi Melefít gatay, mis ga jiba gərgərani ni dek ti ni etigi ndam gayəŋ. ⁴ Etitəwi va do, adaba Melefít àgriaba yam tuway ana tay e eri ba. Kisim amələbi va bi : tuway, delulə akaba daliya day atələbi va bi. Adaba mam, zlam ya ahaslani ni təndava, təbi va bi. »

⁵ Eslini Bay manjəhadani e kursori ga bay bu ni àhu ahkado : « Nihi ti zlam ni dek nəbu nagraya tay a məwena. » Àhu keti : « Bəki ma hini, adaba pakama ya ti nədəm ni ti pakama ge jiri, malfada àkibu bi simiteni. » ⁶ Àhu keti : « Àgrava àndava ! Bay ya ti ànjəki ka magray zlam dek ni ti nu ; kwa ka mənjəki gani nu nəbu. Bay ya ti emendeveriŋ zlam dek ni ti nu gani daya ; ka mandav gani day anələbu. Maslaŋa ya ti yam àkada naŋ a nahəma, anəvi yam ga sulum. Yam gani nani ti àdəl day-day do, avi sifa ana mis. ⁷ Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, anəvi ja ga zlam gani nani ; nigé Melefít gayəŋ, naŋ ti ni egi wur goro. ⁸ Ay ndam aŋgwaz, ndam ya təfəki ahər ke Melefít do ni, ndam ya tagray zlam ya àbəlay magrani do ni, ndam mabazl mis, ndam magray hala, ndam maharam, ndam ga pəra akaba

ndam masəkaf malfada dek, nday ti ja gatay ti *dəluv ga aku ni. Aku nani ti agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Nani ti *kisim ye cə. »

Kəsa Zeruzalem mūweni

⁹ Eslini məslər nahañ e kidinğ ge məslər adəskəlani ya təbu əna hijiyem adəskəla ga məzum bəruv ge Melefit ye endeverinğ məzum bəruv gayanğ ni ərəkua, əhu əhkado : « Ra, nədəfukki məva ga Wur Təmbak ya ara azay ni. »

¹⁰ Eslini məslər ni əzoru nu ka həma gəđakani zəbalani, əzoru nu ti əna nğəda ga *Məsuf ge Melefit. Nəru ninjua ti ədəfuki kəsa nğəlatani, nani Zeruzalem, nañ əbu əsləkabiya kwa a huđ melefit ba, afa ge Melefit a. ¹¹ Kəsa gani nani ti nañ əbu əsladəy əna masladay ge Melefit, masladay gani əhələba eri a vərut akada ga akur sulumani ya təzalay zespri, əhələba eri akada ga kutrum na ni. ¹² Kəsa gani nani nahəma, təvelinğ əna gudu gəđakani zəbalani. Gudu ni mahay gani kru mahar cə ; *məslər ge Melefit day təbu kru mahar cə kə mahay ni bəlañ bəlañ, təjəgay. Slimi day təki məbəkiani kə mahay ni dek. Slimi gani nani ti slimiy ge dini kru mahar cəni ga ndam *Izireyel ni. ¹³ Mahay ni mahkər mahkər, gwar kə sliri ga mələñ fadani ni dek. ¹⁴ Asak ga gudu ni təfiyu əna akur gəđakani kru mahar cə. Ka akur nday nani ti slimiy kru mahar cə təki məbəkiani bəlañ bəlañ : slimiy nday nani ti ga ndam *asak kru mahar cəni ga Wur Təmbak ni.

¹⁵ Maslaña ya ti əzlapu ni ti aday ga məgur zlam əfəñ a əhar bu. Aday nani ti ga gru. Awayay agur kəsa ni, mahay ga kəsa ni akaba gudu ya əvelinğ kəsa ni əna nañ. ¹⁶ Kəsa gani ti midiheni kala-kala əna zəbal. Maslaña nani əgur əna aday gayanğ ni, əgur palahar gani bəlañ ezewəd dəbu kru mahar cə. Palahar gani əna jikeni ni day kala-kala akaba palahar

zəbalani ndahañ ni. ¹⁷ Əgur gudu ni əna əhar akada ge mis ya təgur ni, jaha dinğ əna kru kru fad mahar fad. ¹⁸ Gudu gani nani tələm əna akur ya təzalay zespri ni. Kəsa ni ti ni tələm əna gru deña, pərzlənğ-pərzlənğ akada ga kutrum ni. ¹⁹ Asak ga gudu ni meñgələdeni əna akur sulumani gərgərani dek. Asak gani ye enjenjeni ni akur ya təzalay zespri ni, ye cə ni akur ya təzalay sefir ni, ya mahkər ni akur ya təzalay selcidwinğ ni, ya fad ni akur ya təzalay imarot ni, ²⁰ ya zlam ni akur ya təzalay sarduwañ ni, ya muku ni akur ya təzalay kwernelinğ ni, ya adəskəla ni akur ya təzalay krizəlit ni, ya əzlaləhkər ni akur ya təzalay beril ni, ya ambəlməbu ni akur ya təzalay topaz ni, ya kru ni akur ya təzalay krisəpres ni, ya kru mahar bəlañani ni akur ya təzalay hiyesəñ ni, ya kru mahar cəni ti ni akur ya təzalay emetis ni. ²¹ Mahay kru mahar cəni ni ti ebirsli gəđakani kru mahar cə, mahay bəlañ ti ebirsli bəlañ. Dalaka gəđakani ya a huđ ga kəsa ni bu ni ga gru deña, pərzlənğ-pərzlənğ akada ga kutrum ni.

²² Ay nəmənjoru zla nahəma, niñi *ahay gəđakani ge Melefit a kəsa gani nani bu ndo, adəba Bay Melefit geli nğəda-nğədani nday ata Wur Təmbak ni, nday əna əhər gatay kala nday ahay gəđakani gani nani. ²³ Fat akaba kiyyi təbi təsladəy mələñ a kəsa gani nani bu bi, adəba Melefit əna əhər gayanğ əsladəy mələñ gani, Wur Təmbak ni day əsladəy mələñ gani akada ge cəñgel ni. ²⁴ Ndam ga huđ gərgərani ga duniya ni dek ti masladay ga kəsa gani nani amasladi ana tay. Bəbay ga huđ gərgərani ga duniya ni dek atoru əna nğəda gatay ni esliniy ga mazləbay Melefit əna nañ. ²⁵ Mahay ga kəsa gani nani ti atanğəhad bəña bəña məzləkabana ; atəzləkvü tay dəy-dəy do, adəba məlavad amələbi esliniy va bi. ²⁶ Mis ga huđ gərgərani ni dek atoru əna elimeni gatay akaba əna nğəda gatay esliniy ga mazləbay Melefit əna nañ. ²⁷ Ay ti

zlam magədavani, ndam ya tagray zlam ya àbəlay do ni akaba ndam masəkad malfada ni etisliki məhuriyani a kəsa nani vu do. Ndam ya ti təhuriyu ni ti si ndam ya ti slimi gatay məbəkiani ka wakita ga sifa ni kwa. Wakita gani nani ti ga Wur Təmbak ni.

22 Eslini məslər nakəŋ ədəfuki zalaka ; zalaka nani ti ədəl day-day do, yam gani avi sifa ana mis. Yam gani ahələba eri akada ga kutrum na, aŋgəzaya e kürsi ge Melefit ba. Kürsi nani ti ga Wur Təmbak ni daya. ²A dalaka ya a huf ga kəsa ni bu ni ti zalaka ni ədevu cü ; e kidif gani bu ka mələŋ ya ədevu ni ti məŋgəhaf əvu. Məŋgəhaf nani avi sifa ana mis, a huf ga dəzani bu ewi bəza sak kru mahar cü, kəla kiyi lu ewi bəza. Slimberi gani ti haf ge mimbiliŋ mis ga had ga duniya ni dek. ³Eslini ti zlam ya Melefit etikwesl ni atələbi.

A kəsa nani bu ni ti Melefit aman-jəhadviyu e kürsi gayəŋ vu, Wur Təmbak ni amanjəhadviyu daya. Eslini ndam məgri təwi ana Melefit atəzləbay naŋ. ⁴Nday gani nani etipi wur ge eri ge Melefit. Slimi ge Melefit day əki məbəkiani ka tay kə meleher. ⁵Məlavad amələbi va bi ; nahkay cəŋgel akaba fat day atəgray təwi va do, adaba Bay Melefit geli naŋ əna ahər gayəŋ amasladi mələŋ ana mis. Mis ni atanjəhad a bay bu ga kaŋgay-kaŋgayani.

Mendeveriŋ ga pakama

⁶Eslini *məslər ni əhu ahkado : « Ma hini ya kici ni dek ma ge jiri edefif ; malfada əkibu bi. Ahaslani Bay Melefit geli əvia *Məsuf gayəŋ ana ndam mahəŋgaray *pakama gayəŋ a ; nihi ti əsləribiya məslər gayəŋ ana ndam məgri təwi gayəŋ a ga mədəfiki ere ye ti agrayu wudak ni ana tay. »

⁷Yezu ədəm : « Bumvu slimi, nakoru afa geküli wudak ! Ndam ya ti təgəsk-abə pakama ya a wakita hini bu na, təbu

təjalaki ahər nahəma, təmərvu. Adaba pakama hini ti ge Melefit. »

⁸Nu Zeŋ nicia pakama gana əna slimi goro a, nipiə ere ye ti əgrayu na əna eri goro a daya. Nəra nicia, nəra nipiə nahəma, nəbəhad mirdim grik meleher ndif ana had kə asak ga məslər ya ədəfuki zlam gani ni, ga məzləbay naŋ. ⁹Naŋ nakəŋ əra epia ere ye ti nəgray na ti əhu : « Kəgray nahkay ba simiteni ! Nu day bay məgri təwi ana Melefit akada gayak ni, akada bəza ga muk ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ni, akada ga ndam ya ti təgəskabu pakama ge Melefit a wakita hini bu ni daya. Kabəhadif mirdim ti ana Melefit ciliŋ. »

¹⁰Əhu keti : « Pakama ya a wakita hini bu ni ti pakama ge Melefit edefif ; kəŋgah pakama gani ba, hi ana mis sawəŋ. Adaba mam, sarta ga zlam ya tədəmki ma a wakita hini bu ni ti ənjia wudak. ¹¹Maslaŋa ya ti agudar zlam ni ti ahər ədəm məgudarkivu. Maslaŋa ya ti məbərux gayəŋ əbəlay do ni ti ahər ədəm mən-jəhad əna məbərux gayəŋ ya əbəlay do ni. Ay maslaŋa ya ti agray jiri ni ti ahər ədəm məgrakivu jiri. Maslaŋa ya ti naŋ njələta ni ti ahər ədəm mən-jəhad njələta. »

¹²Yezu ədəm ahkado : « Bumvu slimi, nakoru afa geküli wudak ! Nu nəbu əna zlam ga məviani ana ku way way do akada ge təwi gayəŋ ya ti əgray ni. ¹³Wudaka zlam dek ənjəki ti nu nəbu əndava ; ka mandav ga zlam dek day nu anələbu. Bay ya ti ənjəki ka magray zlam dek ni ti nu ; kwa ka mən-jəki gani nu nəbu. Bay ya ti emendeveriŋ zlam dek ni ti nu gani daya ; ka mandav gani day anələbu. »

¹⁴Ndam ya ti təbarafəŋa azana gatay a ni ti təmərvu. Nahkay ti tisliki məhuriyani a kəsa ni vu, tisliki məzum bəza ga məŋgəhaf ya avi sifa ana mis ni.

¹⁵Ndam ya ti Melefit etikwesl tay adaba təgudara zlam a dal-dal ni, ndam ma-

haram, ndam hala, ndam mabazl mis, ndam ga pəra akaba ndam ya ti tawayay tasəkad malfada ni dek nahəma, nday dekeni e mite bu, tisliki məhuriyani a kəsa ni vu koksah.

¹⁶ « Nu Yezu nəsləroru məslər goro ga məhi pakama hini ana ndam goro ya *təcakalavu a kəsa gərgərani ni bu ni dek. Nu wur hud ge Devit, tədəmki ma a Wakita ge Melefit bu ni ti ka nu. Nu Bamti ya asladay mələŋ ge miledə daldal ni. »

¹⁷ Məsuf Njəlatani akaba ndam ga Yezu ya ahəl tay akada ga wal ya taday ni təhi ahkado : « Ra ! »

Ahər ədəm maslaŋa ya ti əcia pakama hina ti məhi : « Ra ! »

Maslaŋa ya ti yam əkada naŋ a ti ahər ədəm mərə.

Maslaŋa ya ti awayay esi yam ya avay sifa ni ti ahər ədəm məcah ga sulum, mīsi !

¹⁸ Nihi ti nu Zeŋ nədəm ma, ahər ədəm maslaŋa ya ti eci pakama ge Melefit ya a wakita hini bu ni məbavu slimi lala : tamal maslaŋa əferkiviya pakama naŋ əkiva ka pakama hina nahəma, Melefit day emeferikiviyu daliya ya ti tədəmki ma a wakita hini bu ni ana maslaŋa gani. ¹⁹ Tamal maslaŋa əzaba pakama naŋ e kidiŋ ga pakama ge Melefit ya a wakita hini bu na nahəma, Melefit day amazafəŋa ja ga zlam ya tədəmkia ma ka tay a wakita hini vu na : amazafəŋa ja ga mənğəhaf ya avay sifa na, amacafəŋa naŋ ga məhuriyana a kəsa njəlatani ni va daya.

²⁰ Bay ya ti ədəm pakama hini dek jiri ni ti ədəm : « Iy, nakoru afa gekəli wudak ! »

Aya nahkay, Bay geli Yezu, ra !

²¹ Bay geli Yezu məğri sulum gayan ana mis dek ti.